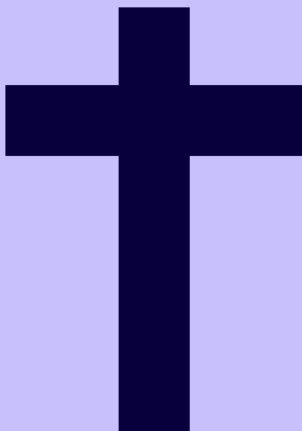

Nukën 'Ibu Diosan
ain unikama 'inan
ain bana

New Testament in Cashibo-Cacataibo
(PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

Nukēn 'Ibu Diosan ain unikama 'inan ain bana New Testament in Cashibo-Cacataibo (PE:cbr:Cashibo-Cacataibo)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cashibo-Cacataibo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cashibo-Cacataibo

cbr

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cashibo-Cacataibo

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c8d73d75-386c-5f5e-a601-116dba3dae9b

Contents

Génesis	1
Mateo	85
Marcos	156
Lucas	198
Juan	271
Jesusan Unicaman Ñu 'A	321
Romanos	383
1 Corintios	412
2 Corintios	440
Gálatas	457
Efesios	468
Filipenses	478
Colosenses	485
1 Tesalonicenses	491
2 Tesalonicenses	497
1 Timoteo	500
2 Timoteo	509
Tito	515
Filemón	519
Hebreos	521
Santiago	544
1 Pedro	551
2 Pedro	559
1 Juan	564
2 Juan	571
3 Juan	572
Judas	574
Apocalipsis	577

GÉNESIS

Nukën 'Ibu Diosan kamabi ñu unio bana

¹ Uniotabakin ka Nukën 'Ibu Diosan uniokëxa, naïkamë 'ëo 'imainun me. ² Me uniokëxbi mënïokëmapan 'ain ka kamabi parúmpapa manámi béánbëankibukë 'iakëxa. Usa "ain ka Nukën 'Ibu Diosan bëru ñunshin baka manámiax shaikibëkiankëxa.

³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Ka pékiti 'ikën. Kiaxa kikëbë ka pékiakëxa. ⁴ Usai kikëbëa pékia ka Nukën 'Ibu Diosan pékikë a upí isakëxa, upí iskin ka béánkibukë axa amo 'imainun axa pékikë aribi amo 'imiakëxa, ⁵ usai 'ia ka pékikë a nètë kakin anëakëxa, anëanan ka béánkibukë a imë kakin anëakëxa, usakin 'akëbë béánkionxa pékarakë ax ka achúshi nètë 'iakëxa.

⁶ Usakin 'atankëx ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Ka achúshi xabá chaiiracha an 'umpaxkama énananmiti 'iti 'ikën.

Kikëbëshi ka usai 'iakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Diosan achúshi xabá chaiira an bakakama béarati 'akëxa: 'akëx ka xabá chaiira meu panaitsi tikimainun panaitsi axribi manámi bërúakëxa. ⁸ Xabá chaiira a ka naí kakin anëakëxa. Usakin 'akë 'ain ka béánkionxa pékarakë ax rabë nètë 'iakëxa.

⁹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Naí meu 'ikë baka ax ka anubia rakátinu timëti 'ikën, me ëski mëratanun.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ¹⁰ Axa ëskikë a ka Nukën 'Ibu Diosan me kakin anëakëxa, anëanan ka axa timëax 'ianëmë 'ëosa 'aish rakákë a parúmpapa kakin anëakëxa.

Usai 'iá ka kamabi Nukën 'Ibu Diosan upí 'ikë isakëxa, ¹¹ isi ka kiakëxa: Me mëuküax ka bëtsi bëtsi chuku kóti 'ikën: axa ënxëñu 'iti 'imainun ikama axa bimiñu 'i tuati akamax.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ¹² Usa 'ain ka menuax bëtsi bëtsi xubi 'iruakëxa: 'irui ka xubikama axa ënxëñu 'iti 'imainun ikama axa bimiñu 'i tuati akama. Usai 'iá ka kamabi Nukën 'Ibu Diosan upí isakëxa. ¹³ Usakin 'akë 'ain béankionx pékaratëkënkë ax ka rabë 'imainun achúshi nètë 'iakëxa.

¹⁴⁻¹⁵ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Naí xabá chaiira kuman batsisa anu ka an me pékatikama 'iti 'ikën, an imë 'ikëbi xabá 'inun nètë 'imikë, ax ka anun nètëkama 'unánti 'ianan, baritakama 'unánan uisa nètëkama kara 'ia kixun 'unánti 'ikën.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ¹⁶ Nukën 'Ibu Diosan ka an pékati rabë 'akëxa: 'akin ka chaiira an nètën pékati 'anan an imë pékati chukúma 'akëxa. 'Anan ka an imë pékati okin 'ispakamaribi 'akëxa. ¹⁷ Nukën 'Ibu Diosan ka naí xabáchaiira kuman batsisa anu an me pékatikama 'akëxa, ¹⁸ an nètën 'imainun imë pékati a ka nètë xabábëa imë biranantima okin 'akëxa, usa 'ain ka akamabi Nukën 'Ibu Diosan upí isakëxa. ¹⁹ Usakin 'akë 'ain béankionx pékaratëkënkë ax ka, rabë 'imainun rabë nètë 'iakëxa.

²⁰ Usakin 'atankëx ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Baka 'ukëmëu ka bëtsi bëtsi ñuina 'aisamaira 'uakamë 'ëoti 'ikën, 'imainun ka me manánmi nuanti péchiñu ñuinakama uniti 'ikën.

Kikëbë ka usai 'iakëxa. ²¹ Nukën 'Ibu Diosan ka parúmpapanu 'iti ñuina chaiirabukama uniokëxa, 'imainun ka baka 'ukëmëuküax kaiti 'anubi 'iti 'anan ka ñuina péchiñukamaribi 'akëxa. Usakin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan upí isakëxa, ²² usakin 'akëxa upí 'ikë iskin ka Diosan an 'akë ñukama

upíokin sinánxunkin kakëxa: Parúmpapanu 'ikë ñuinakama tuapati ka 'uakamë 'ëoi ka kait, ñuina pëchiñukamaribi ka tuapati 'itsaira menu 'iti 'ikën.

²³ Usakin 'akë 'ain bëankionx pëkaratëkënkë ax ka mapai achúshi nëtë 'iakëxa.

²⁴ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa: Menu ka bëtsi bëtsi ñuina kaiti 'ikën: a rabukuti 'imainun ka a piti ñuinakama 'imainun a pitima raëkëma ñuinakama, 'imainun men nirikë ñuinakamaribi.

Kikëbë ka usai 'iakëxa.

²⁵ Nukën 'Ibu Diosan ka ënë ñuinakama uniotankëx kamabi upí 'ikë isakëxa.

²⁶ Usa 'ain ka kamabi ñu 'atankëx Nukën 'Ibu Dios ësai kiakëxa: Bëri kananuna nu iskësabi 'itánun uni unioti 'ain. Ax ka bakanu 'ikë ñuinakama 'imainun pëchiñu ñuina 'imainun a piti pitima ñuinakama 'ianan, ñuina raëkëma 'imainun men nirikë ñuinakamax ka an bërtúankë 'iti 'ikën.

²⁷ Usa 'ain ka uni unioikin Nukën 'Ibu Diosan asábi 'itánun nukëbënë 'imainun xanu uniokëxa,

²⁸ Uniotankëxun ka upíokin sinánxunkin kakëxa: Bakë bëchipati kamina mekama tsitsirui 'uákamë 'ëoti 'ain; baka mëu 'ikë ñuinakama 'imainun manan nuánkë pëchiñu ñuinakama, 'imainun axa men nirikë ñuinakama aín 'ibu kamina 'iti 'ain.

²⁹ Usokin pain a ñukama 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Ka is mitsu kana menu kookë ikama ax tuáñu ikama 'imainun, 'ain bimi pitima akamabi 'inanin. Akamax ka mitsun piti 'iti 'ikën.

³⁰ Aínbi kana ñuinakama axa men nikë 'imainun manan 'ikë pëchiñu ñuinakama 'imainun men nirikë ñuina akamabi kana menuax 'irukë in bimikama pinun 'inanin.

Kikëbë ka usai 'iakëxa, ³¹ usokin 'axun ka Nukën 'Ibu Diosan an uniokë ñukama upíira upí 'ikë isakëxa. Usaxa bëankionx pëkaratëkënkë ax ka mapai 'imainun achúshi nëtë 'iakëxa.

2

¹ Usokin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan naí 'imainun me, anua 'ikë ñukama këñunbi 'akin kamabi sënëonkëxa. ² Mapai achúshi 'imainun achúshi nëtën ka Nukën 'Ibu Diosan an 'akë ñukama sënëonkëxa, usokin 'atankëx ka tantiakëxa. ³ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë nëtë a upíokin sinánxuni a nëtëx ka upíira 'iti 'ikë kix kiakëxa, a nëtën ka kamabi ñukama uniotankëx tantiakëxa. ⁴ Enë banax ka usakin ka Nukën 'Ibu Diosan naí 'imainun me uniokëxa kixun ñuikë bana 'ikën.

Uni Edén kakë naësa menu 'ía

Usakin Nukën 'Ibu Diosan naíkamë 'ëo këñun me unioikin sënëonkë 'aínbi ka, ⁵ anu añu ñubi 'aima pain 'iakëxa, añu ñubi ka me mëukúax 'irukëma pain 'iakëxa, uñeribi ka Nukën 'Ibu Diosan 'ibumiama pain 'ikën an me chabóti, 'imainun ka an naë mënióti uni 'aima pain 'iakëxa. ⁶ Usa 'aínbi ka menuax mekama chabóti 'umpax shióbuakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan mebi unisa 'inun 'atankëxun aín rëkinu rëxúnkakëxa, rëxúnkakëxëshi ka uíni uni 'iakëxa. Usai 'ika uni uniakëxa.

⁸ Usokin 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Edén kakë naësa me, aukúaxa bari urukë, anu achúshi naësa okin 'axun anuxun kamabi ñu bëruánti anubi ëankëxa. ⁹ A naësa me anu ka Nukën 'Ibu Diosan bëtsi bëtsi i upíbu 'ixun aín bimi upíbu pisabi 'inun tuati a koónun 'imiakëxa. Imianan ka naësa me a nëbëtsi a pia uni upíti tsóti 'imainun, a pikin uisa ñux kara upí 'ikë a 'unánan uisa ñux kara 'atima 'ikë a 'unánti aribi kónun 'imiakëxa.

¹⁰ Usa 'ain ka Edén kakë naësa me anuax achúshi baka an naësa a chabóti shióbukë, anuax ka amo rabë 'imainun amorabë 'inun baka saëakëxa. ¹¹ A baka achúshinëx ka Pisón kakin anëkë 'iakëxa, an ka Havilá kakë mekama bëararakë 'iakëxa. A menu ka 'itsaira kuri 'iakëxa. ¹² A menu ka kuri upíra 'imainun i bëpin sanuira 'ianan ka ónice kakë maxáxribi anu 'iakëxa. ¹³ Bëtsi baka ka Guihón kakin anëkë 'iakëxa, an ka Cus kakë me bëararakë 'iakëxa. ¹⁴ Bëtsi baka ka Tigris kakin anëkëribi 'iakëxa, ax ka Asiria amiaxa bari urukë ami kikiani kuanakëxa. 'Imainun ka Bëtsi bakaribi ax Éufrate kakë 'iakëxa.

¹⁵ Edén kakë me anu naësa achúshi 'atankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan an uniokë uni kakëxa: ënë bërúanan mënioi kamina ënu tsóti 'ain, ¹⁶ katankëxun ka ësoknribi kakëxa: Mìn kamina piti 'ain kamabi i bimi naësa ënu 'ikë ënë, ¹⁷ 'ën kana mi kain, anun upí 'imainun 'aisama ñu 'unánti a i ain bimi kamina pitima 'ain. Uisaran karamina a bimi pin a nëtënbi kamina bamakë 'iti 'ain. ¹⁸ Katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: uníxa ashira 'iti ka 'aisama 'ikën. Usa 'ain kana an 'akinti bëtsi 'axúnti 'ain.

¹⁹ Usakin 'atankëxun ka Diosan menua uniokë ñuinakama 'imainun ñuina pëchiñukama unin anënun uninu uankëxa. A unían anëkë 'aish ka kamabi ñuinakama a piti a pitima 'imainun kamabi ñuina pëchiukama 'imainun raëkëmakama anëñu 'iakëxa, ²⁰ anëkëx ka aín anë ax anubi bërúakëxa. Usa 'ainbi ka a ñuinakama achúshinëxi a uni 'akinsama 'iakëxa.

²¹ Usa aín ka Nukën 'Ibu Diosan a uni 'aímai upiti 'uxtanun 'uxmiakëxa, 'uxmikëxa 'aímai upiti uxan ka aín putu achúshi bitankëxun aín naminbi amiribishi bëtacakëxa. ²² A putúbi ka Nukën 'Ibu Diosan achúshi xanu 'inun uniokëxa, uniotankëxun ka a uninu bëakëxa, ²³ bëia isi, ka uni kiakëxa: jËnëx ka 'ën namibi 'anan 'ën xobi 'akë 'ikën! Aín anëx ka xanu 'iti 'ikën, ax ka Diosan unin putúbi bixun 'akë 'ikën. ²⁴ Usa 'ain ka unin aín xanu bikin aín papa aín tita ënti 'ikën, usa 'aish ka a rabëtaxbi achúshi unisashi 'iti 'ikën.

²⁵ Usakin 'akëx ka uni 'imainun xanu chupañuma 'iakëxa, 'ainbi ka usa 'ixunbi a rabëxun rabinti sinánma 'ikën, sinanima ka usabi 'iakëxa.

3

Bëbu 'imainun xanu Diosan kakësbabi oi 'isama tani 'itabati 'ucha bana

¹ Nukën 'Ibu Diosan uniokë bëtsi ñuina raëkëma kamasamaira ka runu 'iakëxa, usa 'ixun ka xanu ñukákëxa:

—¿Asérami kara Diosan i bimi naësa ënu 'ikëkama ënë pixunma anun mi kax?

² Kakëxun ka xanun kakëxa:

—Bëtsi i bimibi naësanu 'ikë kananuna piti 'ain, ³ 'ainbi kananuna naësa nëbëtsi 'ikë i bimi ashi pitima 'ain. Diosan ka a i bimi pixunma 'anan mëxunma 'anun a pibi isanuna bamati 'ai kixun nu kaxa. ⁴ Kakëxunbi ka runun xanu kakëxa:

—Ama, usama ka kamina bamatima 'ain. ⁵ Diosan ka upíokin 'unánxa uisa nëtën kaina a i bimi pi a nëtënbi kamina mitsux sinánñuira 'ixun uisa ñu kara upí 'ikë 'unánan uisa ñu kara upíma 'ikë, aribi 'unáni asaribi 'iti 'ain.

⁶ Usakin kakëxun ka xanun a bimi kuisa, upíra upí 'ikë isakëxa, a piax sinánñuira 'isa iskin ka anun kuëënkin xanun i bimi biakëxa. I bimi bixun kukin, ka aín bënëribi 'inánkëxa. 'Inánkëxun ka anribi piakëxa. ⁷ Pikinshi ka a rabëxunbi chupañuma kananuna 'ai kixun sinánkëxa. Usai 'ikin ka chupañuma 'ixun higo kakë i pëi xëokëxa, xëotankëx ka a rabëtaxbi anun tsitatakiaakëxa.

⁸ Usakë a xupibukëbëtan ka bëbu 'imainun xanun Nukën 'Ibu Dios bari kuainakëkëbëa suñu bëkikëbë nitsia kuakëxa, kuati ka uni aín xanubë

abákiani kuanx naésanu 'iké ikama tanain unéakéxa. ⁹ 'Aínbi ka Nukén 'Ibu Diosan kuénkin uni kakéxa:

—¿Uinu kaina 'ain? ¹⁰ Kakéxun ka unin kakéxa:

—Mi kana naésa nébetsi nitsia kuan, usa 'aish kana chupañuma 'aish rakuéti unéa. ¹¹ Kakéxun ka Nukén 'Ibu Diosan ñukákéxa:

—¿Uin kara chupañuma kamina aín kixun mi kax? ¿Karamina a pixunma 'anun 'én mi kaké i bimi a pikéma 'ain? ¹² Kakéxun ka unin kakéxa:

—Minmi abé 'inun 'inánké xanu énen ka i bimi 'é 'inánxa, 'inánkéxun kana 'én pian.

¹³ Usakin kakéxun ka Nukén 'Ibu Diosan xanu ñukákéxa:

—¿Uisa kupí kaina usokin 'an? Kakéxun ka xanun kakéxa:

—Runun 'é paránkéxun, kana a i bimi pian.

¹⁴ Usa 'ain ka Nukén 'Ibu Diosan runu kakéxa:

—Min kamina ésokin ñu 'an, usa 'aish kamina raíri ñuina kamasama 'iti 'ain. Min shikanéinshi niriti kamina ninuxun 'ain. Usa 'ain kamina me putuishi pinuxun 'ain.

¹⁵ 'Én kana mixmi xanubé nishananun 'imiti 'ain, 'én 'imikéx ka min rébúnki 'imainun xanun rébúnki nishananti 'ikén. Aín rébúnkinén ka min máxánu mi amánuxun 'aia, 'akéxun kamina aín taé tsipútunu 'anuxun 'ain.

¹⁶ Usakin runu katankéxun ka Nukén 'Ibu Diosan xanuribi kakéxa:

—'Én kana min tua chaira paé tanimi bakénun 'imiti 'ain, paén kamina bakénuxun 'ain. 'Aínbi kamina usai 'ibi min bënëbé 'inuxun 'ain, 'ianan kamina, an kakésabiokin 'ati 'ain.

¹⁷ Ésakin xanu katankéxun ka bëburibi kakéxa:

—Min kamina min xanun kakéxun kuan. Usa 'ixun kamina a pixunma 'anun 'én mi kaké i bimi a pian, éné pixunma ka 'at 'én kakéxunbi, usa 'ain ka béri me 'aisama min 'ucha kupí 'iti 'ikén; usa 'ain kamina 'itsaira ñu méékin menu ñu 'apáxun anun mix bamati nété 'itámainun pinuxun 'ain.

¹⁸ 'Ianan ka menu ñu muxaño tubénruí 'irunuxun 'aia, 'imainun kamina barixun ninu 'iké ñukamabi piti 'ain. ¹⁹ Min nichakin 'itsaira ñu méétankéxun kamina pinuxun 'ain, me 'aké kamina 'ain, usa 'ain kamina anúnmi me 'itékenti 'itámainun ñu menuxun 'ain, me 'aké kamina 'ain, usa 'aish kamina me 'itékénuxun 'ain.

²⁰ Usa 'ain ka unin aín xanu Eva kakin anéakéxa, ax ka kamabi uni axa tsóké aín tita 'itiokin.

²¹ Nukén 'Ibu Diosan ñuina xaká xanu aín ri 'axuanan bëbu aín tari pañunun 'axunkin, ²² kakéxa: Ka is, béri ka unix nukama achúshisa 'ikén, usa 'ixun ka uisa ñu kara upí 'iké 'unánan uisa ñu kara 'aisama 'iké aribi 'unánti 'ikén. Usa 'ain kamina a pi tsóti i bimi aribimina xénibua 'aínbi tsónuxun pi bërúanti 'ain.

²³ Usakin katankéxun ka Nukén 'Ibu Diosan uni Edénna chikínkin, an unioké 'ixuan me naéoxun anu ñu méénun kixun éankéxa.

²⁴ Usakin uni chikíntankéxun ka Nukén 'Ibu Diosan naésa amiaxa bari uruké au ain ángel raíri Edénu 'iké bainu nitsiánkéxa. Ax ka ángel suntárusa 'iakéxa. An ka mané xetoké tsi rékirukésa 'ixuan kuainaké bëkinkin anun bamatima i bimi anua uíxbi kuantirabanan bai bëarati anu nankéxa.

4

Caín 'imainun Abel 'iá bana

¹ Usa 'ain ka uni aín xanubé 'iakéxa. 'Itankéx ka xanux tutankéx aín rékuén tuá Caín bakéankéxa, bakéanx ka kiakéxa: Béri kana bëbu tuá achúshiñu 'ain. Nukén 'Ibunbi ka 'é 'inánxa. ² Usakin a pain 'atankéxun ka Abel Caínan xukén

aribi tuakëxa. Abel axa an ñuina 'arakakë uni 'imainun ka Caín ax an ñu 'apákë uni 'iakëxa.

³ Uiti bari kara inúkëbëtan ka achúshi nètë 'ikëbëtan, Caínan aín ñu 'apákë a 'inánti bikë a Nukën 'Ibu 'inánkëxa. ⁴ Usakian 'aia iskin ka Abelnënríbi aín 'arakakë ñuina aín rëkuën tuá upíra kaistankëxun 'ën 'Ibu kana 'inánti 'ain kixun sinánxun buánxuankëxa. Usakin 'aia ka Nukën 'Ibun Abelnën 'inánkë ñuina upíra 'ikë isakëxa, ⁵ 'aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan Caínan 'inánkë aín ñu 'apákë a upírama 'ikë isakëxa, iskëbë ka Caín 'aisamairai xuatemati aín xukënmi nishakëxa. ⁶ Usai 'ia ka Nukën 'Ibun kakëxa: ¿Uisa kupín karamina 'aisamairai min xukënmi xuatemati nishin? ⁷ Min upíokin ñu 'akin kamina upíokin sinántian, 'aínbi kamina 'aiman, usa 'ain ka min 'uchati 'uramara 'ikën. Usa 'aínbi kamina min abi tënëkin 'atima 'ain.

⁸ Achúshi nètën ka Caínan aín xukën Abel kakëxa, jnu rabëtax karanuna nitsi kuantima 'ain! Kabiani abë uri kuankin ka Caínan aín xukën Abel ami xuatemati nishkë 'ixun iskëuxunma mëëkin rëakëxa.

⁹ Usokin 'akë ka Nukën 'Ibun Caín ñukákin kakëxa:

—¿Uinu kara min xukën Abel 'it? Kakëxunbi ka Caínën kakëxa:

—Kana 'unániman. ¿'Ën karana 'ën xukën nitsia bërúanti 'ain? ¹⁰ Usai kia ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—¿Uisa kupín karamina usakin 'an? Min xukën 'anákanën imi menu, 'apamikinmi 'akë an ka uisa karana oti 'ai usakin 'ën mi 'anun kia. ¹¹ Usa 'ain kamina, mix 'atimokë 'aish ënë menuax chikínkë 'iti 'ain, anuxun min xukën aín imi 'apamikin 'akë me ënuax. ¹² Minmi ñu, mëëkin 'apákëxbi ka biminuxuma 'aia. Usa 'aish kamina ñuñuma, kuainbëkinishi tantima mekama oi ninuxun 'ain. ¹³ Usakian Nukën 'Ibu kakëxunbi ka Caínën kakëxa:

—'Ën kana min 'aisamaira okin tëmëramikëxunbi tënëtima 'ain. ¹⁴ Bëri kamina ënë menua 'è chikinin usa 'aish kana kuainbëkinishi mekama oi ninuxun 'ain, mi 'ura kana uisaran nètënbi tantima 'inuxun 'ain. 'Iaka uínbi kara mërara an 'è 'ati 'ikën. ¹⁵ 'Aínbi ka Nukën 'Ibun ësokin kakëxa:

—Uin kara mi rëtia ax ka mapai achúshi 'imainun rabëokin 'atimokë 'iti 'ikën. Usakin katankëxun ka Nukën 'Ibun Caín 'unántiokëxa, uin kara mërara an rëtima okin.

¹⁶ Usakian Nukën 'Ibu kakëx ka Caín anuaxa abë banakë me ëbiani kuankëxa, kuantankëx ka Nod, kakë me amiaxa bari urukë Edén 'ikë anu 'iakëxa.

Usai Caínan rëbúnki 'ía bana

¹⁷ Usa 'ain ka Caínan xanu bitankëxun ami bëbu tuá 'inun bëchiakëxa, aín anë ka 'iakëxa Henoc kakë. Usakin bëchitankëxun ka Caínan achúshi ëma 'akëxa. 'Atankëxun ka aín bëchikënen anën Henoc kakin anëakëxa.

¹⁸ Henoc ax ka Iradnën papa 'iakëxa, Irad ax ka Mehujaelnën papa 'iakëxa, Mehujael ax ka Metusaelnën papa 'iakëxa, 'imainun ka Metusael ax Lámecnën papa 'iakëxa.

¹⁹ Lámec ax ka xanu rabëñu 'iakëxa: Achúshinëxa Adá kakin anëké 'imainun ka bëtsíxribi Silá kakin anëké 'iakëxa. ²⁰ Adánën tuakëx ka Jabal kakin anëké 'iakëxa, an pain ka ñuina chukúma 'imainun ñuina chakama 'arakakëxa. Usa 'aishi ka achúshi 'itinushi bukuima aín xanu 'imainun aín bëchikë 'imainun aín ñuinakamabë mekamanu kuainbëkini pastonux bëtsi pastonu kuankëxa. Usa 'aish ka upíokin xubu oima chupa këxtú xubusa okin 'akë anuishi 'ikë uni 'iakëxa, usa 'ixun ka a unin vaca 'arakakëxa. ²¹ Jabal ax ka achúshi xukëñu 'iakëxa. Aín anë ka Jubal kakin anëké 'iakëxa, usa 'ain ka a unin rëbúnkinëx kamabi ñu 'unánkë 'ixun arpa 'anan paka 'akë a bana oti 'unánkë uni

'iakëxa. ²² Silánën tuá Tubal-caín kakin anèkë a ka manë panshian unionan bëtsi ñukamaribi uniokë uni 'iakëxa. Tubal-caín ain chirabakë achúshinëx ka Naamá kakin anèkë 'iakëxa. ²³ Achúshi nètën ka Lámeecnën ain xanu Adá 'imainun Silá kakëxa:

'Èn mi bana ñuixunmainun kamina upíokin kuati 'ain:

Achúshi uni ka bëná 'iaxa, a kana anbia 'ë 'aisama oisa tankëxun rëan.

²⁴ Asérabia Caínax mapai achúshi 'imainun rabëokin 'uchakë 'ain kana, 'èxribi 'aisamaira okin setenta 'imainun siete okin 'uchokë 'èx 'iti 'ain, kiax ka Lámeck kiakëxa.

Adánnën anuishi sënëkin Evami achúshi okin bëchitëa bana

²⁵ Amiribishi ain xanubë 'itankëxun ka Adánnën achúshi bëbu tuá 'atëkëankëxa, ax ka Set kakin anèkë 'iakëxa, usa 'ain ka kiakëxa: Diosan ka bëtsi tuáribi 'ë 'inánxa Caínëan ain xukën Abel rëa 'ain. ²⁶ Usa 'ain ka Setnëribi achúshi bëchikë 'akëxa, ain anëx ka Enós kakë 'iakëxa. Usa 'ain ka a nètëkaman unin Nukën 'Ibu 'akinun kixun ñukákëxa.

5

Adánnën rëbúnkikama 'iá bana (1 Cr 1.1-4)

¹ Ènëx ka Adánnën rëbúnkinën anëkama kuënëokë 'ikën. Uni uniokin ka Nukën 'Ibu Diosan, asaribi 'itánun 'akëxa; ² 'akin ka bëbu 'imainun xanu 'akëxa, 'atankëxun ka upíokin sinánxukin kakëxa. A nètëan uni uniokë, a nètën ka Dios kiakëxa: Ènëx ka uni kakin anèkë 'ikën.

³ Adán axa ciento treinta baritiañu 'ain ka ain bëchikë Set a iskësabi ax bakëankëxa. ⁴ Usakin 'atankëxun ka Adán ochocientos baritia tsókin ka bëbu 'imainun xanu okin bakë bëchipakëxa; ⁵ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos treinta baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari 'iruax ñuakëxa.

⁶ Set ax ciento cinco baritiañu 'ain ka ain rëkuën bakë bëchikë Enós kakë ax bakëankëxa. ⁷ Usakin 'atankëx ka Set ochocientos siete baritia, 'imi tsóakëxa, tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ⁸ usakin bakë bëchipatankëx ka novecientos doce baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

⁹ Enós ax noventa baritiañu 'ain ka ain bëchikë Cainán bakëankëxa. ¹⁰ Usakin 'atankëx ka Enós ochocientos quince baritia 'imikin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ¹¹ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos cinco baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

¹² Cainán ax setenta baritiañu 'ain ka ain bëchikë Mahalalel bakëankëxa. ¹³ Usakin 'atankëx ka Cainán ochocientos cuarenta baritia sënëmi tsóakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ¹⁴ usokin bakë bëchipatankëx ka novecientos diez baritia sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

¹⁵ Mahalalel ax sesenta 'imainun cinco baritiañu 'ain ka ain bëchikë Jéred bakëankëxa. ¹⁶ Usakin 'atankëx ka Mahalalel ochocientos treinta baritia 'imi tsóakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ¹⁷ usokin bakë bëchipatankëx ka ochocientos noventa 'imainun cinco bari sënëmi tsóakëxa. Tsótankëx ka a bari sënënkëbë ñuakëxa.

¹⁸ Jéred ax ciento sesenta 'imainun rabë baritiañu 'ain ka ain bëchikë Henoc bakëankëxa. ¹⁹ Usakin 'atankëx ka Jéred ochocientos baritia 'imi tsóakëxa; tsókin ka bëbu 'imainun xanuribiokin bakë bëchipatëkëankëxa; ²⁰ usokin bakë

bèchipatankèx ka novecientos sesenta 'imainun rabè baritia sènèmi tsóakèxa. Tsótankèx ka a bari sènènkèbè ñuakèxa.

²¹ Henoc ax sesenta 'imainun cinco baritiañu 'ain ka ain bèchikè Musalén bakèankèxa. ²² Henoc ax ka Nukèn 'Ibu Dios kuèenkèsabi oi tsóakèxa. Usa 'ain ka ain rèkuèn bèchikè Musalén bèchitankèx, Henoc ax tsóakèxa trescientos baritia, 'imikin ka bèbu 'imainun xanuribiokin bakè bèchipatèkèankèxa; ²³ usa 'aish ka Henoc kamabi ain baritia tsókè 'iakèxa trescientos sesenta 'imainun cinco baritia tsóakèxa. ²⁴ Henoc ax ka Nukèn 'Ibu Dios kuèenkèsabi oi tsókè uni 'iakèxa, usa 'ikè ka achúshi nètè 'ikèbètan Nukèn 'Ibu Diosan bikèx nètèakèxa.

²⁵ Musalén axa ciento ochenta 'imainun siete baritia 'ain ka ain bèchikè bakèankèxa. ²⁶ Usa 'ain ka Musalén setecientos ochenta 'imainun rabè baritia tsoakèxa; tsókin ka bèbu 'imainun xanuribiokin bèchipatèkèankèxa; ²⁷ usa 'ain ka novecientos sesenta 'imainun nueve baritia sènèmi tsóakèxa. Tsótankèx ka a bari sènènkèbè ñuakèxa.

²⁸ Lámec ax ciento ochenta 'imainun rabè baritia 'ain ka ain bèchikè achúshi bakèankèxa, ²⁹ a ka Noé kakín anèakèxa, èsai kikin: Nukèn 'Ibun ka me 'aisama oxa, usa 'ain kananuna 'itsaira ñu mèi tèmèranuxun 'ain; usa 'ainbi ka ènè tuákèn nu tantiminuxun 'aia. ³⁰ Noé bèchitankèx, ka Lámec quinientos noventa 'imainun cinco baritia, tsóakèxa, tsókin ka bèbu 'imainun xanuribi bèchipatèkèankèxa; ³¹ usa 'ain ka setecientos setenta 'imainun siete baritia sènèmi tsóakèxa. Tsótankèx a bari sènènkèbè ñuakèxa. ³² Noé ax quinientos baritiañu 'ain ka ain bèchikè bèbukama bakèankèxa, ain anè ka 'iakèxa Sem, Cam 'imainun Jafet, akamax ka Noénèn bèchikè 'iakèxa.

6

Unin 'ucha 'aisamaira 'ikè Nukèn 'Ibu Diosan isa bana

¹ Uni 'aisamaira 'uakamè 'èoi ka me tsitsirui bukèakèxa, usai 'ikin ka unin xanu upírabu 'inun bèchiakèxa, ² usa 'ain ka Diosan bèchikèkaman unin bèchikè xanukama upírabu isakèxa. Usa 'ain ka uinu 'ikè xanu kara kuèènia abè kuèènnani unikamax biranankèxa. ³ 'Ainbi ka Nukèn 'Ibu kiakèxa: 'Èn kana uni xènibutia tsónun 'imitima 'ain, usa 'aish ka bamati 'ikèn, unix ka namishi 'ikèn, usa 'ain ka unix tsóti 'ikèn, ciento veinte baritia ishi.

⁴ Usa 'ain ka chaxkéirabu 'imainun chaiirabu uni ènè menu mèrakèxa, Diosan bèchikèkaman unin bèchikè xanukama ami bèchipati biakèxa, bixun ka ami bèchipakèxa. Bèchipakèx ka a unikamax aséabi rakuèma kushiirabu bèramabi nètè ióñu 'iakèxa. ⁵ Nukèn 'Ibu iskèxbi ka unin 'ucha 'aisamaira ènè menu 'iakèxa, 'imainun a 'atima sinánñu 'ixun 'atima ñuishi 'ati sinánñu irabu 'iakèxa, ⁶ usa 'ain ka uni uniotankèxbi usai 'ia isi sinanakèxa. 'Itsaira anun masá sinani, ⁷ kiakèxa: 'Èn uniokè ènè menu 'ikè unikama kana kèñuti 'ain, 'imainun kana kamabi ñuina a 'arakakè, 'imainun men nirikè ñukama, ñuina pèchiñu akama. 'Èn uniokè ñukama 'aisamakèbè kana sinanan! ⁸ Usai abè 'ikè unikama 'ikèbètanbi ka Nukèn 'Ibun Noé ashi upí sinánñu uni 'ikè isakèxa.

Noénèn nunti chaiira 'á bana

⁹ Ènèx ka uisai kara Noé 'iakèxa, kixun ñuikè bana 'ikèn.

Noé ax ka achúshi uni upí 'iakèxa, usa 'ixun ka Diosan kakèsabiokin 'akèxa. A unixèshi ka raíri unikama 'ikèsama anúan tsóa nètèkaman Diosan kuèenkèsabi oi tsóakèxa. ¹⁰ Noé ax ka rabè 'imainun achúshi bèchikèñu 'iakèxa, ain anè ka Sem, Cam 'imainun Jafet, kakín anèkè 'iakèxa.

¹¹ Nukèn 'Ibu Diosan iskèx ka ènè menu ñu unin bètsi bètsi ñu 'aisamaira 'anan bènékinshi ñu 'aisama 'akè 'iakèxa, ¹² kamabi unin ka 'atima ñuira 'ati sinánñu 'iakèxa. Usa iskin ka Nukèn 'Ibu Diosan ènè menuxun 'aisamaira

ñu 'atima 'aia isakëxa, ¹³ usa iskin ka Noé kakëxa: Kamabi unikama këñuti kana sinan. Atun 'ucha kupin ka ëné menuxun 'aisamaira ñu 'atima 'aia, usa 'ain kana 'ën a unikama 'imainun menu 'ikë ñukama këñuti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain kamina 'ati 'ain, achúshi nunti chaiira i bëpinñuira xubu namësokin, 'atankëxun kamina anua ñukama 'iti 'ati 'ain, ain namë 'ukëmëu kamina bëarati 'ain, 'anan kamina ain xabankëkama anun 'umpax atsintisama okin mëu 'imainun ëman xaran bëtasti 'ain, anun 'umpax atsintisama okin. ¹⁵ 'Akin kamina nunti chaiira a ësokin 'ati 'ain: ciento treinta y cinco ka ain chaxké 'iti 'ikën, 'imainun ka veintidós metro 'imainun medio ain namë 'iti 'ikën, 'imainun ka ain manámiu trece metro 'imainun medio manan 'iti 'ikën. ¹⁶ 'Ianan kamina rabë 'imainun achúshi okin 'ain manámi uarukin 'anan, achúshi xëkuë chukúma ain maskuan meu anun isti 'ati 'ain, 'anan kamina ain xëkuë chaiira uimi kaina 'aisatani anu 'ati 'ain. ¹⁷ 'Ën kana bakan tita chaiira an me mapurukin anu 'ikë ñukama këñuti 'ëmiti 'ain, an kamabi menu 'ikë unikama këñunu. Usokin 'akëbë ka menu 'ikë kamabi ñukama bamati 'ikën. ¹⁸ Usa 'ainbi kana mibëtan achúshi ñu 'ain, usa 'ain kamina mi 'imainun min xanu min bëchikëkama 'imainun min bëchikëñën xanukama aturibi nunti chaiiramí 'akë anu 'aruti 'ain. ¹⁹ 'Imainun kamina nunti chaiiramí 'akë anu ñuina ain bënë achúshi 'imainun ain xanu achúshiribi kamabi ñuina menu 'ikë 'aruti 'ain, a ñuina kamax ka mix 'ikësaribiti tsóti 'ikën. ²⁰ Mibë ka nunti chaiira anu rabë rabë, bëtsi bëtsi ñuina këñuruti 'ikën: usai 'ika pëchiñu ñuina 'imainun a 'arakati ñuinakama, 'imainun ka men nikë ñuinakama axribi, këñutima kupí këñuruti 'ikën. ²¹ 'Anan kamina kamabi ñu min piti 'imainun ñuinakaman pitiribi bitankëxun puruti 'ain, usa 'ain ka min piti 'imainun ñuina kaman pitiribi anu 'iti 'ikën.

²² Usa 'ain ka Noénën Diosan kakësabiokin kamabi ñu 'akëxa.

7

Bakan tita 'ikuatsinkin uni këñua bana

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun Noé kakëxa: Mixëshi kamina uni 'atimati tsómainun ëné nëtënuax upiti tsotin, usa 'ixun kamina 'ën kakëxun kamabi ñu upíokin 'an. Usa 'ain kamina nunti chaiiramí 'akë anu mikamaxëshi min bakë bëchikë kamabë 'iruti 'ain. ² Kamina biti 'ain mapai achúshi 'imainun rabë ain bënëkama 'ianan mapai achúshi 'imainun rabë ain xanu kamabi ñuina upíbu, 'ainbi kamina a pitima ñuina achúshi ain bënë 'imainun achúshi ain xanuishi biti 'ain. ³ Kamina timëti 'ain mapai achúshi 'imainun rabë kamabi ñuina pëchiñu, usokin 'akëx ka ñuina pëchiñukama ax menuax këñutima 'ikën, ⁴ ënuax mapai achúshi 'imainun rabë nëtë 'ikëbëtan kana cuarenta nëtë 'imainun cuarenta imë 'uí 'ibúmiti 'ain. ¡Ëx kana kamabi ñuina menu 'ikë 'ën uniokë akamabi këñuti 'ain, 'ën uniokë 'ikëbi! ⁵ Noénën ka Nukën 'Ibu kakësabiokin kamabi ñu 'akëxa.

⁶ A nëtën bakan tita 'ikuatsinkin me mapurukë anun ka Noé seiscientos baritiañu 'iakëxa. ⁷ Usa 'ain ka Noé ain nunti chaiira anu ain xanu 'imainun ain bëchikëkama 'imainun ain bëchikëñën xanukamabë, aturibia bakan këñutima kupí 'iruakëxa. ⁸ A piti ñuinakama, 'imainun nun a pitima ñuinakama, 'ianan axa nuánkë ñuina 'imainun axa men nirinkëkama akamabë, ⁹ ka Noé bënë nunti chaiira anu 'iruakëxa, 'irui ka rabë ain bënë 'imainun rabë ain xanu, usai 'inua Diosan kakësabi oi.

¹⁰ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë nëtë 'ikëbë bakan tita 'ikuatsini ukin me abira abi mapuruakëxa. ¹¹ Anua rabë 'uxë 'irukë ax diecisiete nëtë 'ikëbë ka Noé seiscientos baritiañu 'iakëxa. A nëtënbi ka me bákikëbë

parúmpapa 'ukēmēu 'ikē 'umpax chaiira chikiakēxa, usai 'imainun ka naí panarabékēbē manámi 'ikē 'umpaxribi chaiira anpēnkiakēxa. ¹² Usaia 'ikēbē ka cuarenta nētē 'imainun cuarenta imē menu nētētímisamaira 'itanun 'uñe 'ibúakēxa. ¹³ A nētēnbi ka Noé nunti chaiira anu aín bēchikēkama, Sem, Cam 'imainun Jafet, 'imainun aín xanu aín piaka rabé 'imainun achúshi aín bēchikēnēn xanu akamabē 'iruakēxa. ¹⁴ Usai 'irukin ka kamabi ñuina a 'arakati 'imainun, 'arakatima akama 'imainun axa men nirikē ñuina 'imainun pēchiñu ñuina akamabēbi atsíankēxa. ¹⁵ Kamabi ñuinanēx ka Noébē nunti chaiira 'akē anu rabētax rabētax atsíankēxa. ¹⁶ Ka 'iruakēxa achúshi aín bēnē 'imainun achúshi aín xanu achúshi achúshi ñuina, Nukēn 'Ibu Diosan Noé kakēsabi oi, usaía atsíankēbētan ka nunti chaiira aín xēputi Nukēn 'Ibun xēpúakēxa.

¹⁷ Usa 'ain ka baka chaiira 'ekē ax cuarenta nētē 'uñe 'aisamaira 'ibúakēxa. 'Ibúkēbē bakan tita 'ikuatsinkēbē mebi mapurukēbē ka nunti chaiira ax menuax nunkati bēspúruakēxa. ¹⁸ Bakan tita 'ekin abira abi mapurukēbē nunti chaiira axribi, bēspúruí nunkákēxa. ¹⁹ Chaiira bakan tita 'ekin ka aín bashi chairukē abi mapurukin me 'aíma 'itánun mapuakēxa; ²⁰ usakin aín bashikama maputankēx ka anuishi sēnēnima mapai achúshi 'imainun rabé manámiki bakan tita 'ei sēnēankēsa. ²¹ Usai 'ikin ka kamabi uní ēnē menu tsókē kēñuakēxa, ñuina pēchiñu 'imainun 'arakakē ñuina 'arakatima ñuina axa men nirikē ñuina akamax 'ikēsaribiti bamai kēñuakēxa. ²² Kamabi ñu menu 'ikē axa tsókē 'imainun axa uinkē ñuina, akamaxbi kēñuakēxa. ²³ Usaia kēñúkēbēbi ka Noé 'imainun axa nunti chaiira anu 'ikēkama ax kuni kēñuama 'ikēn; Nukēn 'Ibu Diosmi sinánkē 'aish usaía 'imainun ka uní, ñuina nínu 'ikē 'imainun ñuina pēchiñu manan nuánkē, 'imainun men nirikē ñuina akamaxbi kēñuakēxa; ²⁴ usa 'ain ka kamabi me bakan tita chaiira 'ekin mapukē 'aish ciento cicuenta nētē 'imi basiakēxa.

8

Bakan tita 'ikuatsianx sēnēan ñuikē bana

¹ Usa 'ain ka Nukēn 'Ibu Dios Noemí sinánkēxa sinanan ka kamabi ñuina abēa nunti chaiira anu 'ikē amiribi sinánkēxa. Sinánkin ka Diosan menu suñu bēkinun 'imikēbē ka baka aín 'ekē sēnēni kuētēsēkēni munu kuabuakēxa; ² usaía 'ikēbē ka me baakikē axribi xēpúakēxa, anun 'umpax me mēukúax ukē ax anuishi sēnēni nētēmainun naí manámi baakikē axribi xēpúkēbē 'uñe kushiira 'ibúkē ax anuishi sēnēankēxa; ³ usai 'ikēbē ka bakan tita 'ekē ax abira abi kuabuakēxa. Kuabuti ka ciento cincuenta nētē 'imi ēski baka kuabuakēxa, ⁴ usai 'ikēbēa mapai achúshi 'imainun rabé 'uxē 'ikē ax diecísiete nētē 'ain ka nunti chaiira Ararat kakē me anua 'ikē aín bashi anu bakan ēskibukin ēankēxa. ⁵ Ēskitamainun ka baka munu kuabuakēxa, kuabúkēbē ka mapai rabé 'uxē 'irukē anun nētē 'irutabakē anun ka bashi rēbukama manainra akamax pain iské 'itánun mērakēxa. ⁶ Mērakē 'aían cuarenta nētē 'ikēbētan ka Noénēn nunti chaiira aín maksuan me 'ikē xēkuē chukúma 'akē a xéokakēxa ⁷ xéókatankēxun ka achúshi ñuina pēchiñu nónshiansa a Noénēn xuakēxa; xukēx kuanxbi ka bakan tita kuabukin ēnpatisamapan 'ain anu 'iruti añu ñubi 'aíma 'ain kuaínbēkini nuanbēkiankēxa.

⁸ Usakin ñuina pēchiñu nónshiansa a xutankēx 'ibaixanxun ka amiribishi, Noénēn numakuru achúshi me kara ēskibutia isnuxun xuakēxa; ⁹ 'aínbi ka amiribishi numakuru anu 'iruti ñubi 'aíma 'ain nunti chaiira anubi utékēankēxa, me bakan ēnpatisamapan 'ain. Utékēnia ka Noénēn aín mēkēnan bikin numakuru nunti chaiira anu atsímiakēxa.

10 Usokin 'atankëxun ka mapai achúshi 'imainun rabë nètë pain, kain-tankëxun Noénën amiribishi numakuru xutëkëankëxa. 11 Xukëx kuanpuni ñantabukëbë ukin, ka aín xëtan olivos kakë i pëchi xëñubëtsinkin bëakëxa. Usakin bëia iskin ka Noénën sinánkëxa baka ka êskibuti kuabutia kixun. 12 Sinánkin ka kaiankëxa mapai 'imainun rabë nètë, kaintankëxun ka amiribishi numakuru xutëkëankëxa; xukëx kuanxbi ka numakuru utëkëama 'ikën. 13 Usa 'ain ka Noé a baritiaman seiscientos 'imainun achúshi baritiañu 'iakëxa, mekama êskibukë 'ain. Achúshi 'uxë 'ikëbë nètë achúshi 'ain ka, Noénën nunti chaiira aín maskuan meu 'ikë aín xëkuë chukúma êchikin nankin iskëxbi ka me ênpati baka êskikë 'iakëxa. 14 Usai 'itankëxa veintisiete nètë rabë 'uxë 'ain ka, 'aimashi kiani meshi rakátanun baka êskibukë 'iakëxa.

15 Usaia 'ian ka Nukën 'Ibu Diosan Noé kakëxa: 16 Nunti chaiira anuax ka chikít, min xanu min bëchikë min bëchikëñën xanu a kamabëbi kamina chikiti 'ain kixun ka kakëxa. 17 'Imainun kamina mibëa 'ikë ñuina aribi chikínti 'ain: ñuina pëchiñu a 'arakati ñuinakama, axa men nirikë ñuinakama, anu kuankian tuapati 'uákamë 'ëökin me tsitsirutanun. 18 Usakian kakëx ka Noé aín xanu, aín bëchikë aín bëchikëñën xanu aín piaka akamabë nunti chaiira anuax chikiakëxa. 19 Usai chikíkëbë ka ñuinakamaxribi a 'arakati 'imainun a 'arakatima, men nirikë 'imainun axa manan nuánkë ñuina pëchiñu akamaxribi chikiakëxa. 20 Usai chikítankëxun ka Noénën anuxun Nukën 'Ibu, rabikin asábi ka kakin kati maxáx maburukin 'atankëxun anuxun ñuina upibushi 'imainun ñuina pëchiñu upíra, akama achúshi achúshi bitankëxun Nukën 'Ibu asábi ka kakin 'áimai këñutanun xaroxuankëxa. 21 Usokian 'aia ka Nukën 'Ibu aín sanu upíra 'ikë anu nukutia xëakëxa, xëti ka kiakëxa: 'Uinsaranbi kana amiribishi menu 'ikë ñukama unin 'ucha kupín këñunuxuma 'ain, unin ka xura 'ixuinshi 'atima ñu 'atishi sinania. 'Imainun kana amiribishi ñuinakama 'aisamokin 'ën bërí 'akësokin këñutëkëntima 'ain.

22 "Ënë nètë këñutisama pain 'ain ka unin ñu 'apátankëxun biti 'ikën; 'imainun ka 'itsís ira 'ianan matsi 'ianan, suñu bëkíanan mitabutankëx baritia 'ianan nètë 'imainun imé 'iti 'ikë kiax ka Nukën 'Ibu Dios kiakëxa."

9

Diosan Noëbëtan achúshi ñu 'akin mënio ñuikë bana

1 Nukën 'Ibu Diosan ka upíokin sinánxunkin Noé 'imainun aín bëchikëkama, êsokin kakëxa: Kamina bëchipati mebi tsitsirui 'uákamë 'ëoti 'ain. 2 Kamabi ñuina ënë menu 'ikë ax ka mitsumi rakuëti abátí 'ikën. Kamabi ñuina suñunu nuánkë, men nikë 'imainun parúmpapa bakanu 'ikë, akamax mitsubëira 'imabi mi 'ura bukuti 'ikën. 3 "Ën kana mi kain kamina kamabi ñuina 'imainun ñu 'apátankëxun bimia pianan kamina aña kaina pisatanin aribi piti 'ain. 'Ën kana akama mi 'inanin. 4 'Aínbi kamina achúshi ñu ashi pitima 'ain ax ka ñuina nami aín imikëñun pitima 'ikën: ax ka nami imiña a 'ikën, aín 'imi kupín ka kamabi uni 'imainun ñuinakama tsotia. 5 'Ën kana uni achúshi achúshi 'imainun ñuinaribi mitsu achúshi achúshinën imi kupí uisakin kara mitsu 'axa a ñukátí 'ain. 'Anan kana achúshi achúshi uni uísa kara bëtsi oxa aribi usokinbi 'ati 'ain.

6 Uin kara bëtsi uni 'aia, aka bëtsi unínribi 'ati 'ikën. Unix ka Nukën 'Ibu Diosan a iskësabi okin unio 'ikën usa 'ain.

7 'Aínbi kamina mitsun, ¡'itsaira bëchipakin atubëtan me tsitsirui 'uakamë 'ëoti 'ain!

8 Diosan ka êsokinribi Noé 'imainun aín bëchikëkamaribi kakëxa: 9 "Ka kuat, 'ën kana achúshi ñu mibëtan 'anan min rëbúnkikama, 10 'imainun kamabi ñuina axa mibë nunti chaiira anuax chikíkë akamabëtan 'ain: 'akin: kana

ñuina pëchiñu, a 'arakati ñuina 'imainun 'arakatima ñuina 'ianan ñuina menu 'ikë akamabëtan 'ain. ¹¹ 'Ën mibëtan 'akë ñu akana bëtsiokin nantëkëntima 'ain: amiribishi kana unikama 'imainun ñuinakama këñunun bakan tita chaiira 'ëmitëkëñuxuma 'ain, bakan tita chaiira ka 'itëkëñuxuma 'aia menu 'ikë ñuinakama këñutëkëni."

¹² Ënëx ka a 'unántiokin achúshi ñu mitsubëtan 'akin manutima okin, kamabi ñuina kamabëtanribi 'akë 'ikën: ¹³ 'ën kana nón bai naí kuin kamanu anuaxa mëratiokin nan, ax ka achúshi ñu 'ën mibëtan 'akësa 'iti 'ikën. ¹⁴ Usa 'ain ka únsaran karana 'ën kuin manámi mëranun 'imin, 'imikëbë ka anu nón bai mërati 'ikën. ¹⁵ Usa 'ain kana mitsubëtan achúshi ñu 'akë a 'ën sinánti 'ain, 'imainun kamabi ñuinabëtan 'akë a, usa 'ain ka amiribishi bakan tita chaiira kamabi ñu menua këñui 'ëtëkëntima 'ikën. ¹⁶ Úínsaran kara nón bai kuinnu mërati anu kana 'ën a iskin, achúshi ñu nëtëtima okin 'akë ax ka unikama 'imainun ñuina kamabi menu 'ikëbëtan 'á 'ikë kixun sinánti 'ain. ¹⁷ Ënëx ka 'ën 'unánti okin achúshi ñu anubia 'itiokin kamabi uni 'imainun ñuina menu 'ikë akamabëtan 'akë 'ikën Èsakin ka Nukën 'Ibu Diosan Noé kakëxa.

Noé 'imainun aín bëchikëkama 'ia

¹⁸ Ënëx ka Noénën bëchikëkama nunti chaiira anuaxa chikíkë akamax ka Sem, Cam, Jafet 'iakëxa, Cam ax ka Canaán kakë aín papa 'iakëxa. ¹⁹ Ënëkamax ka Noénën bëchikë rabë 'imainun achúshi 'iakëxa, usa 'ain ka aín rëbúnkikama kamabi menu kuaní amiribishi 'uákamë 'ëoi mekama oi kuantëxa.

²⁰ Usa 'ain ka Noénën menu ñu 'apákin pëukin naë 'atankëxun uvas 'atabakin 'apákëxa. ²¹ Achúshi nëtë 'ikëbë ka Noé uvas baka kachokin 'akë a xëtankëx päëankëxa, usai 'iax ka sinanima aín chupa pëtankëx xubusa okían 'akë chupa këxtú a nëbëtsi 'ukëmëu 'uxax rakakëxa. ²² Usai 'ikë ka Cam Canaánën papa an isti 'ikëmabi chupañauma rakákë isakëxa, usai 'ikë isbiani kuanxun ka ëmanua aín xukën rabë ñuixuni chikiakëxa. ²³ Usakin ñuixunkëxun ka Sem 'imainun Jafetnën chupa chaxké, bixun ain tëxanu 'arubiani anun aín papa isima amo bësukiani kaxushi kuanxun rakuakëxa. Rakubëtsini kaxutan aín papa chupañauma rakákë isti rabanan uakëxa, usokin rakubëtsini ka isima amoshi bësuax utankëx chikiakëxa. ²⁴ Usakian aín bëchikëñën 'akëx ka Noé ain paënkë inúkëbë bësuakëxa, bësukin ka aín bëchikë 'anákanëan 'akë a 'unánkëxa, ²⁵ 'unáni ka kiakëxa:

¡Mix kamina 'atimokë 'iti 'ain Canaán!

¡Min xukën rabëtan rëbúnkinën ka tëmëramikin min rëbúnki ñu mëëmiti 'ikën!

²⁶ Usokin 'axa basikëbëtan ka ësokinribi kakëxa:

Chúamarua ka Nukën 'Ibu Semnën Dios 'iti 'ikën,

Canaánën bëchikëkama ax ka tëmërakin an uni ñu mëëxunkëishi 'iti 'ikën.

²⁷ 'Ën kana Nukën 'Ibu Diosan Jafet chaiira meñu 'ianan aín bëchikëkama 'uákamë 'ëoti kuëënin;

'imainun kana Semnën, rëbúnkikamabë Jafet aín rëbúnkinëx 'iti kuëënin 'aínbi ka,

Canaánën bëchikëkamax tëmërakin uni ñu mëëxuni bukuti 'ikën.

²⁸ Usaia bakan titachaiira 'ikuatsian 'ain ka Noé trescientos cincuenta baritia imi tsópaiankëxa;

²⁹ usokin kamabi ñu 'atankëx ka Noé novecientos cincuenta baritia tsótëkëntankëx ñuakëxa.

10

Noénën rëbúnkikama 'ia
(1 Cr 1.5-23)

¹ Ēnē kamax ka Noénën bëchikë Sem, Cam 'imainun Jafet, akaman rëbünki 'ikën, atux ka bakan tita chaiira 'ikuatsian 'ain, atunbi bëchipati tsóa a kama 'iakëxa.

² Jafetnën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mésec 'imainun Tirás. ³ Gómernën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa Asquenaz, Rifat 'imainun Rogarmá. ⁴ Javánnën bëchikëkama ka 'iakëxa Elisá, Tarsis, Quitim 'imainun Todanim. ⁵ Ēnē unikamax ka Jafetnën rëbünki 'iakëxa, ax ka achúshi Javán kakë 'iakëxa, aín rëbúnkinëx ka parúmpapa kuëbí tsóti 'uakamë 'eokëxa, usai 'ika aín bananbi bananbi banai aín aintsibë timëax aín menu menubi tsóakëxa.

⁶ Camnën bëchikëkama aín anë ka 'iakëxa Cus, Misraim, Fut 'imainun Canaan. ⁷ Cusnën bëchikëkaman anë ka 'iakëxa Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá 'imainun Sabtecá 'imainun ka Raamá aín bëchikëñën anë Sebá 'imainun Dedán kakë 'iakëxa. ⁸ Cus ax ka bëtsi bëchikëñu Nimrod kakin anëkëñu 'iakëxa, ax painra ka uni kushiira a menu 'iakëxa. ⁹ Nimrod ax ka usai 'itia Nukën 'Ibu kuëñkëbë an ñuokë unira 'iakëxa. Anuax ka achúshi bana ësai kia: Nimrod axa Nukën 'Ibu kuëñkëbë ñuira okë 'ia usaribi ka 'iti 'ikën. ¹⁰ Usa 'ain ka Nimrod ax 'apu 'ain ëma chabu Babel, Érec, Acad 'imainun Calné, ënë ëmakamax ka Sinar menu 'iakëxa. ¹¹ Sinar menuax ka Asur kakë uni ax mërakëxa, mëraxun ka Nínive, Reohobot-ir, Quélah, ¹² 'imainun ëma chaiira Resen kakë, axa Nínive amo 'imainun Quélah axribi amo 'ikë a 'akëxa. ¹³ Usa 'ain ka Misraimnën rëbúnkikama ax ludeokama, anameokama, lehabitakama, naf-tuhítakama, ¹⁴ patruseokama casluhítakama 'imainun, caftoritaskama ax ka anuaxa filisteo unikama chikia 'ikën. ¹⁵ Canaan ax ka rabë bëchikëñu 'iakëxa aín rëkuën ax ka 'iakëxa Sidón, kakë aín 'anáka ax ka 'iakëxa Het. ¹⁶ Usa 'ain ka Canaanën rëbúnkikama ax ka jebuseos, amorreos, gergeseos, ¹⁷ heveos, araceos, sineos, ¹⁸ arvadeo, semareo 'imainun hamateo 'iakëxa. Usai 'ikë 'itsa baritia 'inúkëbë ka cananeonën rëbúnkikama ax mekama mekama nu kuankëxa. ¹⁹ Usa 'ain ka cananeo unikama me ax Guerar kakë me ami kikiani Sidón kakë ëma, anuax kuanx Gaza kakë ëma chukúma anu sënëñ 'iakëxa, 'imainun ka Sodoma, Gomorra, Admá 'imainun Seboím, kakë anuxunbi Lesa kakë ëma anu bërunkin bikë 'iakëxa. ²⁰ Ēnē unikamax ka Camnën rëbünki 'iakëxa, achúshi achúshi ëmax ka aín aintsibë aín menubi tsóti 'ain bananbi banakëxa.

²¹ Sem, ax ka Jafetnën xukën aín apan 'iakëxa, anribi ka bëchipakëxa. Kamabi Ébernën bëchikëkamax ka Semnën rëbünki 'iakëxa. ²² Semnën bëchikëkamax ka 'iakëxa Elam, Asur, Arfaxad, Lud 'imainun Aram. ²³ Aramnën bëchikëkamax ka 'iakëxa, Us, Hul, Guéter 'imainun Mas. ²⁴ Arfaxad ax ka Sélahnën papa 'iakëxa, 'imainun ka Sélah ax Ébernën papa 'iakëxa. ²⁵ Usa 'ain ka Ébernën rabë okin bakë bëchiakëxa: achúshinëx ka Péleg kakë 'iakëxa, axa anu 'ain ka unikama kamabi menu kuani abísakëxa; 'imainun ka Pélegnën xukën ax Joctán kakë 'iakëxa. (Péleg ax ka bëtsi bëtsi menu kuani amanu kuankëxa.) ²⁶ Joctán ax ka ënë unikaman papa 'iakëxa Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérah, ²⁷ Hadoram, Uzal, Diclá, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Ofir Havilá 'imainun Jobab. Kamabi ënekamax ka Joctánnën bëchikëkama 'iakëxa. ³⁰ Usa 'ain ka anua atux tsókë anuaxbi kuankë me ax Mesá aukíkiani kuankë 'imainun Sefar ax aukúaxa bari urukë au 'ikë 'iakëxa, ³¹ Ēnē kamax ka Semnën rëbünki 'iakëxa, achúshi achúshi ëma 'imainun ka aín aintsibëbi aín menubi tsóti ain bananbi banakëxa.

³² Ēnekamax ka Noénën bëchikëñën aintsikama 'iakëxa, usa 'ain ka aín rëbúnkinëx anubia aín rara tsóa menubi 'iakëxa. Baka chaiira 'ikuatsian 'ain

ka abisi amanu amanu kuani atun ěmabi 'ai anu tsókankĕxa.

11

Babel kakĕ torre 'akan

¹ Usa 'ain ka a nĕtĕkaman bĕtsi bĕtsi banan uni banatisamapan 'ain a menu 'ikĕ unikamax achúshi banáinshi banakĕxa. ² Usai 'i ka aukúaxa bari urukĕ a menu uni chikíkiani 'ura kuankin me barikin Sinar kakĕ amia mĕrakĕxa, mĕrakin ka me sapan upí anubi tsótisa mĕratankĕx anubi tsóti bĕrukankĕxa. ³ Achúshi nĕtĕn ka atúxbi timĕax kanankĕxa: Usa 'ain ka a unikaman maxáx 'imainun tsĕpasa ñu akama 'akinma Ladrillo 'imainun asfalto akama kĕñun aín xubukama 'akĕxa.

⁴ Usai kitankĕx ka amiribishi kanantĕkĕnkankĕxa: Achúshi ěma chaiira 'anan kananuna torre ěnĕn menma uarukin chaiorukin naibĕtan sĕnĕn 'ati 'ain. Usakin 'aia iskin ka bĕtsi unikaman sinánti 'ikĕn a unikamax ka sinánñuira 'ianan kushiirabu 'ikĕn kixax ka kiti 'ikĕn, usa 'ain kananuna nukamax bĕtsi mekamanu kuani abístima 'ain. ⁵ Aínbi ka Nukĕn 'Ibun usakian ěma 'imainun torre unikaman ěnĕn menma chaiorukin 'akĕ a ubuxun isakĕxa.

⁶ Ěsokin unikaman 'akĕbĕtan ka Diosan sinánkĕxa: Atux ka achúshi ěma chaiira 'anan achúshi banáinshi banaia; usa 'ixun ka ěnĕ ñu mĕĕti 'ati sinánxun 'aia, bĕri ka uínbi ěmitisama 'inun 'aia. ⁷ Usa 'ain ka Nukĕn 'Ibu Diosan atun ñu 'aia istisatankĕx kiakĕxa, bĕtsi bĕtsi banan bananun kananuna uni 'imiti 'ain, usai 'i ka bĕtsin kakĕxunbi bĕtsin bana kuakámati bĕnĕti 'ikĕn. ⁸ Usakin Nukĕn 'Ibun 'imikĕx kamabi menu kuani abískin ka atúan 'akĕ ěma a ěnkankĕxa. ⁹ A menuxun ka Nukĕn 'Ibun achúshi banáinshi banaiaibi unikama bĕtsi bĕtsi banan bananun 'imiakĕxa, kamabi mekamanu kuania amanu amanu kuantanun, usokĕx ka mekama oi amanu amanu kuani abísakĕxa. Usokian axun Nukĕn 'Ibu Diosan uni bĕtsi bĕtsi banan banamikĕ kupín ka Babel kakĕ anĕakĕxa.

Semnĕn rĕbúnkikama 'ía (1 Cr 1.24-27)

¹⁰ Ěnĕkamax ka Semnĕn rĕbúnki 'iakĕxa. Bakan tita chaiira 'ikĕ inúkĕ rabĕ baritia 'ain ka Sem cien baritiañu 'ain, aín bĕchikĕ Arfaxad bakĕankĕxa. ¹¹ Usakin 'atankĕx quinientos baritia 'imi tsókin ka Semnĕn amiribishi xanu 'imainun bĕbuokin bakĕ bĕchipatĕkĕankĕxa.

¹² Arfaxad an ka treinta 'imainun cinco baritiañu 'ixun Sĕlah bĕchiakĕxa. ¹³ Usakin 'atankĕx, Arfaxad cuatrocientos tres baritia 'imi tsókin, ka xanu 'imainun bĕburibi okin bakĕ bĕchipatĕkĕankĕxa.

¹⁴ Sĕlahnĕn ka treinta baritiañu 'ixun Éber bĕchiakĕxa. ¹⁵ Usakin 'atankĕx ka Sĕlah cuatrocientos tres baritia 'imi tsókin xanu 'imainun bĕbuokin bakĕ bĕchipatĕkĕankĕxa.

¹⁶ Ébernĕn ka treinta 'imainun cuatro baritiañu 'ixun ka aín bĕchikĕ Péleg bĕchiakĕxa. ¹⁷ Usakin 'atankĕx ka Éber cuatrocientos treinta baritia 'imi tsókin, xanu 'imainun bĕbuokin bakĕ bĕchipakĕxa.

¹⁸ Pélegnĕn ka treinta baritiañu 'ixun ka Reú bĕchiakĕxa. ¹⁹ Usakin 'atankĕx ka Péleg doscientos nueve baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bĕbu 'inun bakĕ bĕchipatĕkĕankĕxa.

²⁰ Reú ax treinta 'imainun rabĕ baritiañu 'ixun ka Serug bĕchiakĕxa. ²¹ Usakin 'atankĕx ka Reú doscientos siete baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bĕbu 'inun bakĕ bĕchipatĕkĕankĕxa.

²² Serug ax treinta baritiañu 'ixun ka Nahor bëchiakëxa. ²³ Usakin 'atankëx ka Serug doscientos baritia tsóakëxa, tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun bakë bëchipatëkëankëxa.

²⁴ Nahor ax veintinueve baritiañu 'ixun ka Téräh bëchiakëxa. ²⁵ Usakin 'atankëx ka Nahor ciento diecinueve baritia 'imi tsókin ka xanu 'imainun bëbu 'inun amiribishi bakë bëchipatëkëankëxa.

²⁶ Téräh ax setenta baritiañu 'ixun ka Abram, Nahor 'imainun Harán akama bakë bëchiakëxa.

Téradnën rëbúnkikama 'iá

²⁷ Ènë kamax ka Téradnën rëbúnkikama 'iakëxa, ax ka Abram, Nahor 'imainun Harán ain papa 'iakëxa. Harán ax ka Lotnën papa 'iakëxa, ²⁸ ax ka Ur kakë anu 'ikë Caldea me anuax ain papa Téräh 'isama pain 'ain ñuakëxa. Anuaxa bakëan me anuaxbi. ²⁹ Usa 'ain ka Abramnën ain xanu Sarai bimainun, Nahor anribi ain xanu Milcá biakëxa, ax ka Haránnën bëchikë 'imainun Iscá ain chirabakë 'iakëxa. ³⁰ Usa 'ain ka Sarai ax tuakëma xanu 'aish tuáñuma 'iakëxa. ³¹ Usa 'ain ka Téräh ax Ur kakë ëma anuax Canaán kakë menu kuani kuankëxa, kuankin ka Abramkëñun ain xanu Sarai ain piaka akëñun ain xuta Lot a Buánkëxa. 'Ainbi ka Haram kakë ëma anu, bëbatankëx anu tsóti bërúakëxa. ³² Usai 'itankëx ka Téräh Harán kakë ëma anuax doscientos cinco baritia tsótankëx ñuakëxa.

12

Nukën 'Ibu Diosan Abram kakë uni kaisa

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun achúshi nëtë 'ikëbëtan Abram kakëxa: min menuax ka kuantan, min aintsikama ëbiani kamina ënë menuax kuantu 'ain, bëtsi menu kamina kuantu 'ain, 'ën mi ismimainun. ² Min rëbúnki kamabëtan kana achúshi ëma chaiira 'anuxun 'ain; 'anan kana upiókin sináñxunti 'ain, usakin 'aia iskin ka bëtsi unikaman a unikamax ka sináññuira 'ianan kushiirabu 'ikë kix kiti 'ikën, mi kupín kana kamabi menu 'ikë unikama upitax bukunun upiókin sináñxunti 'ain. ³ Uin kara mi upiókin 'akinia aribi kana 'ën upiókin sináñxunti 'ain, 'imainun kana uin kara mi 'atima oia aribi 'ënribi 'atima oti 'ain; mi kupí kana kamabi menu 'ikë unikama upiókin sináñxunti 'ain.

⁴ Èsokian kakëx ka Abram Nukën 'Ibun kakësabi oi Harán kakë me anuax kuankëxa. Setenta 'imainun cinco baritiañu 'aish ka anuax chikíakëxa Canaán kakë me anu kuani. ⁵ Kuankin ka ain xanu Sarai këñun ain piaka Lot buánkëxa, 'imainun ka ain ñuina ain ñukama 'imainun ain ñumëmikë unikama Harán kakë me anuxuan bikë akama buánkëxa. Buani kuanx ka Canaán menu bëbakëxa, ⁶ bëbakiani kuani ka Abram a mekama inubiani kuanx Siqum, anua i chaiira nikë Moré kakë anu bëbakëxa. A menu ka cananeo unikamax tsóakëxa. ⁷ A menuax ami mërakin ka Nukën 'Ibun Abram kakëxa: Ènë me kana min rëbúnkikama 'inánti 'ain. Usakian kakëxun ka Abramnën achúshi anuxun Nukën 'Ibu asábi ka kixun kati maxax bukunrukin 'akëxa, anuaxa ami mërakë kupí.

⁸ Usai 'itankëx ka anuax chikíki kuanxun ami axa bari urukë Betel kakë ëma au 'ikë ñiñu me anu xubusa okin ain chupa këxtú pëniakëxa. Betel kakë ëma ax ka amia bari kuabúkë au 'ikë 'iakëxa, 'imainun ka achúshi ëma. Ai kakë axribi ami axa bari urukë au 'ikë 'iakëxa. A menuxunribi ka Abramnën anuxun Nukën 'Ibu rabiti 'atankëxun rabiakëxa. ⁹ Usakin 'atankëx anu pain 'itankëx ka munu 'ikiani kuani, Négueb kakë me ami kikiani kuankëxa.

Abram Egipto kakë menu tsóti kuan

¹⁰ Usa 'ain ka anua Abram tsótanbi a menu a piti ñu 'aimaira 'iakëxa, usa 'ain ka Abram a menuax 'itsama baritia ishi, Egipto menu anua a piti ñu 'ain anu tsóti kuankëxa, anua 'ikë me anua a piti ñu a nētënu 'aimaira 'ain. ¹¹ Usai kuanika ka Egipto menu bēbai kuankin, ain xanu Sarai Abramñën kakëxa, ësokin: mi kamainun Ka kuant, mix kamina achúshi xanu upíra 'ën iskëx 'ain, ¹² usa 'ain ka egipcio unikamax mi isi kiti 'ikën: Ënë xanux ka ënë unin xanu 'ikën. Ësai kikin ka 'ë minun kuëenkin mi binxun 'akánti 'ikën. ¹³ Usa 'ain kamina, 'ëx upí 'inun mix ismina 'ën chirabakë 'ai kixun kati 'ain.

¹⁴ Usokin kabiani kuanx ka Abram Egipto menu bēbakëxa, bēbaia ka anu 'ikë unikaman aín xanu Sarai axa upíra xanu 'ikë isakëxa. ¹⁵ Ismainun ka Egiptonu 'ikë 'apu faraón an ñu mēëxunkë unikamanribi isakëxa, isiani ka anu ka achúshi xanu upíra uaxa kixun kai rikiankëxa. Kakëxun ka aín unikama aín 'ikënu bétánun kixun kakëxa kakëxun ka aín 'ikënu. ¹⁶ Usa iskin ka faraónën Sarai kupí, Abram upíokin 'akinkin 'inaishiakëxa oveja, vaca 'imainun uni an ñu mēëxunti 'imainun xanu an ñu 'axúnti akama 'inánkin asno, 'imainun camello akamaribi 'inánkëxa. ¹⁷ Aínbi ka Sarai kupí, Nukën 'Ibun faraón 'atimokin tēmëramiakëxa aín aintsikama këñunbi 'anan kamabi unikamaribi 'insínmiakëxa. ¹⁸ Usai 'ikin ka faraónën Abram kamiakëxa, kamikëxa aia ka kakëxa: ¿Uisa kupín karamina ësokin 'ën 'an? ¿Uisa kupín karamina min xanu 'aínbi ax ka 'ën xanuma 'ikë kixun 'ë kakëma 'ain? ¹⁹ Mix kamina min chirabakë isa ax 'ikë kix kian, kikëbëtan kana 'ën xanu 'iti bian. Biaxi kana abë 'ikëma 'ain usa 'ain kamina buánti 'ain. ¡Mi 'inantëkëmainun kamina bëríbi buánti 'ain! ²⁰ Usakin Abram katankëxun ka faraónën aín unikama kakëxa, kamina Egipto me ënuu Abram aín xanu 'imainun aín ñukama këñunbi kuantanun xuti 'ain.

13

Abram 'imainun Lot ënanan

¹ Usa 'ain ka Abramñën Egiptonuax chikíkin aín xanu, 'imainun kamabi aín ñu buani kuankëxa, kuanika amiribishi rikiani Négueb me 'ikë anubi kuantëkëankëxa. Kuankëbë ka aín piaka Lot axribi atubë kuankëxa. ² Abram ax ka 'iakëxa uni ñuñuira, usa 'aish ka kuri 'imainun manë uxua kuríkiñu 'ianan, 'itsaira aín ñuina 'arakakëñu 'iakëxa. ³ Néguebnuax amiribishi munu 'ikiani kuantankëx ka Betel kakë ëma 'urama anu paian 'ikian Betelbëtan Ainën nēbëtsionkë anu 'iakëxa. ⁴ A mex ka anu paian anuxun Nukën 'Ibu Dios rabiti maxá bukunrukín 'akë a 'iakëxa, anuxun ka Nukën 'Ibu rabiakëxa. ⁵ Usa 'ain ka Lot axribi ñuñuira uni 'i aín kuku Abramsaribi 'aish, an ñu 'axúnti xanu xuntakukama, ovejakama 'imainun vacakama 'ianan, an ñu mēëxunkë unikamabëbi anu 'iakëxa; ⁶ 'aínbi ka anua atux 'ikë anu aín ñuina 'itsaira 'ain ñuinakaman pasto piti sënënma 'iakëxa. Usa 'ain ka a rabëtax anu 'isama 'ain, ⁷ an Abramñën vacakama bërúankë unikamabë Lotnën vaca an bërúankë unikama nishanani ubionankëxa. Usa 'ain ka a nētëkaman, cananeo 'imainun ferezeo unikamax pain anu tsókë 'iakëxa.

⁸ Usa 'ain ka Abramñën achúshi nētën aín xukënan bëchikë Lot ësokin kakëxa: Mix kamina 'ën 'aintsi 'ibu 'ain, usa 'ain kananuna nu rabë upiti nuibananti 'ain, usaribiti ka an nun ñuina bërúankë unikama nishananima nuibananti 'ikën. ⁹ Usa 'ain kamina min kuëënxun uimíu karamina 'iti 'ain kixun me bariti 'ain. Usa 'ain kamina 'ëbë 'ima amo kuantí 'ain. Mixmi aín tsipumi kuankëbë kana 'ëx aín rëbumi kuantí 'ain, mixmi aín rëbumi kuankëbë kana 'ëx aín tsipumi kuantí 'ain. ¹⁰ Usakian Abramñën kakëxun ka Lotnën me upí anu 'iisa Jordán kakë baka 'urama anua 'umpax 'itsaira 'ikë a isakëxa,

iskin ka Sóar 'urama 'ikë ëma chukúma aribi isakëxa, usa 'ain ka a menu 'itsaira 'umpax 'imainun naësa me chaiira 'ikë isakëxa. Ax ka Egipto me iskësa 'iakëxa. (Ënëx ka Nukën 'Ibun Sodoma 'imainun Gomorra ëma këñutisama pain 'ain 'iakëxa.)¹¹ Usa 'ain ka Lotnën kamabi Jordán kakë baka anu 'ikë me sapan kaisakëxa, anuax ka anua 'ikë anuax amiaxa bari urukë ami kikiani kuankëxa. Usai 'ika Abram 'imainun Lot ënanankëxa.¹² Usa 'ain ka Abram axa Canaán kakë me anubi bërúmainun, Lot ax me sapan amia 'ikë ëmakama Sodoma 'imainun Gomorra a 'urama tsóti kuankëxa,¹³ anuxun ka kamabi unin 'atima 'ixun 'aisamairai Nukën 'Ibuni 'uchakin bëtsi bëtsi ñu akëxa.

¹⁴Usaia anuax Lot kuankë 'ain ka a basikëbëtan Nukën 'Ibun Abram kakëxa: Anumi 'ikë ënuxunbi kamina upíokin aín tsipumia isanan aín rëbumiokin isti 'ain, isanan kamina amiaxa bari urukë amia isanan amia bari kuabúkë amiaribi isti 'ain;¹⁵ 'ën kana kamabi me min iskë ënëkama mi 'inánti 'ain, ax ka minan 'ianan xëñibua 'aínbi min rëbúnki kamanan 'iti 'ikën.¹⁶ 'Ën kana min rëbúnkikama 'aisamaira menu 'ikë masin bërusa 'inun 'imiti 'ain. Usa 'aish ka masi bëru tupuntisama usaribi 'iti 'ikën, 'ianan ka tupuntisamaira min rëbúnkikama 'iti 'ikën.¹⁷ ;Usa 'ain kamina bëri nirukiani kuanxun 'ën mi 'inánuxun kakë me a pain isi kuantí 'ain, iskin kamina aín chaxké 'imainun aín pampa, akama pain isikuanti 'ain akama kana mi 'inánti 'ain!¹⁸ Usa 'ain ka Abram anua 'ikë anuax aín ñukama mëniobiani niñu me Mamré kakë uni ainan 'ain Hebrón kakë ëma 'urama 'ikë anu 'i kuankëxa. Anuxun maxax bukunrukin 'atankëxun Nukën 'Ibu rabiakëxa.

14

Abramnën Lot buánkankëbi bitëkëan bana

¹Usa 'ain ka a nëtëkaman Amrafel ax Sinar kakë me anu 'apu 'iakëxa, Arioc axribi ka Elasar kakë me anu 'apu 'iakëxa, Quedorlaómer axribi ka Elam kakë me anu 'apu 'iakëxa, 'imainun ka Tidal axribi Goím kakë me anu 'apu 'iakëxa.
²Ënë 'apukamax ka 'apu Bera, Sodoma kakë ëmanu 'ikë abë 'akanankëxa, abë 'ianan ka 'apu Birsá Gomorra kakë ëmanu 'ikë abë 'ianan, ka 'apu itsi Sinab Admá kakë ëmanu 'ikë 'apu abë 'ianan, Seméber kakë 'apu Seboím kakë ëmanu 'ikë 'imainun, 'apu itsi axa Bela kakë ëmanu 'ikë abëribi 'akanankëxa, a ëmabi ka Sóar kakinribi anëakëxa.
³Ënë mapai achúshi 'apukaman ka aín suntárukama Sidim kakë me sapan anu timëakëxa, anu ka parúmpapa bamakë kakë ax 'iakëxa.
⁴Itsa baritia 'inúkë 'ain ka 'apu Quedorlaómer an mapai rabé 'imainun rabé baritia, anun an kuënkësa okin ñu 'anun 'amiakëxa, 'aínbi ka bari achúshi 'irutëkënkë anun mapai achúshi 'apu kaman a 'apubë 'akánanti sinánkëxa.
⁵Usakin sinántakëx ka baritia itsi 'irukëbë, Quedorlaómer 'apu 'imainun 'apu raíri abëa 'akianankë kamabë kanankiani anua Astarot Carnaim me 'ikë anu kuankëxa, kuanxun ka anu 'ixun refaitakama a pain 'atankëxun; zuzita kamaribi, Ham kakë menuxun 'anan emitas kamaribi, Savé-quiriataim menuxun 'akëxa,
⁶'anan ka 'akánanti 'unairakëkamaribi abë 'akanankin abámikin Seir me anu 'ikë bashikama anubi nuibiankin 'akëxa, usakian 'akëxa kuania ka me anua El-Parán 'ikë anubi, nuibiankin 'akëxa, ax ka anu uni 'ikëma me a rapasu 'iakëxa.
⁷Usokin 'atankëx baitsin amirbishi utëkënkín ka Quedorlaómer 'imainun aín suntárukama, 'imainun abëa kuankë 'apu raíri akamabë En-Mispát, 'ikëbia Cadés kakë anu bëbakëxa, bëbakiani kuankin ka aña kara bainua mëraia abi 'atimonan këñuakëxa, usokin 'anan ka kuankinshi anu 'ikë amalecíta aribi 'akëxa, 'anan ka amorreokamaribi raíri ëmakama 'akësaribi okin 'abiani kuankëxa, ax ka Hasesón-tamar me 'ikë anu 'iakëxa.

⁸ Usa 'ain ka Sodoma, Gomorra, Admá, Seboím, 'imainun Belanu 'iké 'apukama ax me sapan Sidim kaké anuax 'akanani kuankëxa. ⁹ Anuax ka ëné mapai achúshi 'apukama Quedorlaómer Amrafel 'imainun Arioc abé 'akanankëxa, ëné rabé 'imainun rabé 'apukamax ka Elam, Goím, Sinar 'imainun Elasar a ëma kamanu 'iké 'iakëxa. ¹⁰ Kamabi Sidim kaké me sapan anu ka chua me pëan pëánkiké anubia unia 'iakëxa, usa 'ain ka Sodoma 'imainun Gomorranu 'iké 'apu 'akanankënuax 'iakëti kuaníbi anu nanëakëxa. Usai 'imainun ka raíri 'apukamax ninu abákëxa. ¹¹ Usa 'ain ka rabé 'imainun rabé 'apun suntárुकaman Sodoma 'imainun Gomorra kaké ëma rabé, anu atsíntankëxun anu 'iké unikaman ñu aín piti, ain ñu kupíkë aín 'arakakë ñukama këñunbi kamabi bitankëxun aín nëtënu anu 'iké unikama këñunbi buánkëxa. ¹² Usa 'ain ka Sodoma kaké ëmanu 'iké Abramnën, xukënan bëchiké Lot axribi anu 'iakëxa, 'ikëbi ka aribi aín ñukama 'imainun an 'arakakë ñuinakama këñunbi ñatanbiankin buánkankëxa. ¹³ Usakian 'akëbë ka uni achúshi abákëxa, abaxun ka usaía 'iké Abram hebreo uni a ñuixuankëxa, ax ka uni achúshi Mamré aín menu tsóké 'iakëxa, a unix ka amorreo unibu 'iakëxa, Mamré ax ka Escol 'imainun Aner aín xukën 'iakëxa, usa 'aish ka a unikamax Abrambé nuibananké 'iakëxa.

¹⁴ Usakian aín piaka ñatanbiankin buánkë ka Abramnën kuakëxa, kuabiani kuaxun ka aín xubunuax bakëntankëx kaniké unikama a 'imainun an ñu mëëxunké aín unikama amira sinánkë akama timëakëxa, timëkëx ka trescientos dieciocho a unikama 'iakëxa, usakin timëtankëx ka Abram aín unikama timëbiantankëx 'apukama nui Dan kaké ëma sënënké anu bëbakëxa. ¹⁵ Anu bëbax ñantabukëbetan ka Abramnën aín unikamabëtan atun sinánkënumashi ratukinshi anu bukuké ami bëbarukin 'akëxa, abé 'akanankin ka a 'apukama abámikin Hobá anu sënën 'akëxa, ax ka Damasco ëma aín tsipumí 'iké au 'iakëxa, ¹⁶ usokin 'akëxa 'apukama abákëbetan atun buánkë kamabi ñukama biakëxa. Usakin bianan ka Abramnën 'ain xukënan bëchiké Lot aín ñukama 'ain ñukamabi biakëxa, bianan ka xanukama bianan raíri unikamaribi biakëxa.

Melquisedecnën 'upiokin Abram sinánxuan

¹⁷ Usokin 'atankëx ka Abram amiribishi utëkëankëxa, Quedorlaómer kaké 'apu akëñun raíri 'apukama abëa 'iké akamakëñunbi 'abëtsinia ka Sodomanu 'iké 'apu an upiokin biakëxa, Savé kaké me sapan anuxun biakëxa, a mex ka 'apukaman me kaké 'iakëxa. ¹⁸ 'Imainun ka bëtsi 'apu Melquisedec, kaké 'apu Salem ëmanu 'iké anribi biakëxa, ax ka sacerdote Nukën 'Ibu Dios an kamabi ñu unio kushiira naí manámi 'iké aín uni 'iakëxa, an ka pán këñun vino 'inánkin.

¹⁹ Upiokin sinánxunkin Abram ësokin kakëxa:

Mi ka Nukën 'Ibu Dios naí manámi 'iké an naí 'imainun mekama unio an 'upiokin sinánxunti 'ikën;

²⁰ 'ianan ka Nukën 'Ibu Dios kamabi kushiñu an mi, abëmi 'akananké unikama 'anun 'amiké ax 'upiokin rabiké 'iti 'ikën.

Usakian Melquisedecnën kakëxun ka Abramnën an bibiankin buánkë ñukama raíri 'inánkëxa. ²¹ 'Inánkëxunbi ka Sodomanu 'iké 'apun Abram kakëxa:

—Unikama ashí 'ë 'inánan kamina min biké raíri ñukamabi buánti 'ain.

²² Usokin kakëxunbi ka Abramnën ësokin kakëxa:

—'Ën kana ësokin kana 'anuxun 'ai kixun Nukën 'Ibu kushiira an naikëñun me unio a kan, ²³ 'ën kana uisa min ñubi bikin ñuman chamarabi bianan, anúnmi tsitëkërekiké abi anun 'ën taxaka tékërekati bitsiman, mixmi uñsaranbi min ismina 'ë ñuñuira 'imian kias kitima kupín. ²⁴ 'Ën kana añu ñubi

'ënan 'iti bitsiman, usa 'ain ka 'ëx abë kuankë unikama atun pikë ax kuni 'ásabi 'iti 'ikën. Usa 'ain ka ax 'ëbë kuankë unikama Aner, Escol 'imainun Manré, akaman ainan 'inun ñu biti 'ikën, ësakin ka Abramnën Sodomanu 'ikë 'apu kakëxa.

15

Nukën 'Ibu Diosan Abram achúshi ain bëchikë 'inánuxun ka bana

¹ Ènë ñukama 'atankëxa 'inúkë 'ain ka Nukën 'Ibun Abram namákin iskësokian isia kakëxa:

—Kamina rakuëtima 'ain Abram, 'ëx kana an mi bërúankë a 'ain. Min biti ñu ax ka chaiira 'inuxun 'aia. ²⁻³ 'Aínbi ka Abramnën kakëxa:

—'En 'Ibu 'imainun 'ën Dios, ¿uisa karana mínmi ñu 'inánkëxun, ñankáishibi bixun 'ati 'ain, mínbi kamina 'ëx kana achúshi bëchikëñumabi 'ai kixun 'unanin mínbi kamina achúshi bëchikëbi 'ë 'inankëma 'ain? Usa 'ain ka kamabi 'ën ñukama an biti Eliézer Damasconu 'ikë uni 'ën kaniokë, an 'ëx ñukëbëtan 'ën kasunania ñukama biti 'ikën. ⁴ Èsokin kakëxun ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Èsakin min bëchikëñëñbi ka mix ñukëbëtan min ñukamabi biti 'ikën, bëtsi unin ka min ñu bitima 'ikën.

⁵ Usokin katankëxun ka Nukën 'Ibun Abram ëman, buánxun ësokin kakëxa:

—Upiokin ka naí manámia 'ispakama is, iskin kamina min tupuntisa 'ikë tupunti 'ain. Usaribi ka min rëbúnkinëx tupuntisamaira 'itsaira 'iti 'ikë kixun kakëxa.

⁶ Usakian kakëxun ka Abramnën usa ka aséjabi Nukën 'Ibu 'ikë kixun sinánkëxa, sinánkëbë ka ax 'ëx kikësabiokin ka 'aia kixax ami sinánkëxa.

⁷ Èsakinribi ka kakëxa:

—'Èx kana min 'Ibu 'ain; usa 'ixun kana 'ën mi Ur kakë me anua caldeo unibu tsókë anua chikiankën, ënë me xëñibua 'aínbi minanbi 'inun 'inánuxun.

⁸ —Kakëxunbi, ka Abramnën ësokin kakëxa, 'ën 'Ibu 'imainun 'ën Dios ¿Uisakin karana aséjabi ka 'ënan ënë me 'ikë kixun 'ën 'unánti 'ain? —kixun ka Abramnën kakëxa.

⁹ 'Imainun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—È kamina vaca xanu bërí kanikë achúshi bëxúnti 'ain, bëanan kamina achúshi cabra 'imainun achúshi carnero, rabë 'imainun achúshi baritiañu káusun bëti 'ain, achúshi achúshi 'imainun kamina ñumakuru bërí kanikë achúshiribi bëanan rabëtax níké numakuru bëti 'ain.

¹⁰ Usakian kakëxun ka Abramnën a ñuinakama Dios bëxúankëxa, bëxun ka panárabë okin tukaxun amo rabëbi bëtsi bëmánon buküankëxa; 'anan ka ñuina pëchiñu rabë a tukakinma usabi nankëxa. ¹¹ Usakin 'atankëxuan buküanbi ka an bamakë ñuina pikë xëtëkama ñuinanën nami pikatsi kixax manánux ubakëxa, ubax anu këñubutia ka Abramnën 'ibiankëxa.

¹² Usakian a ñukama 'akëbëa ñantabuan ka a imë Abram 'aimai rëti 'uxakëxa. Usai 'uxkënkëbi ka achúshi chaiira bëánkibukë an bëararakëxa usakin 'akëx ka 'aisamairai rakuëakëxa. ¹³ Usai rakuëtia ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Min kamina 'unánti 'ain, min rëbúnkikamax ka aín menu tsótima bëtsi menu tsónuxun 'aia, 'imainun ka anuxun 'aisamaira okin ñumëmikë 'inuxun 'aia, 'imainun ka 'aisamaira okin 'atima okë 'iti 'ikën, cuatrocientos baritia sënëntamainun. ¹⁴ 'Aínbi kana 'ëñribi a ëmanu 'ikë unikama an atu bëtsi bëtsi okin tëmëramikë aribi 'atima okin tëraminuxun 'ain, usakin 'akë 'ain ka min rëbúnki kamax 'aisamaira ñuñu 'aish chikinuxun 'aia. ¹⁵ Mix kamina 'itsa baritia tsóti kuëñnuxun 'ain, usai 'itankëx kamina xëñira 'aish ñuti 'ain, ñutankëx kamina min rira kamabë timéti kuantí 'ain. ¹⁶ Usai cuatrocientos baritia tsótankëx ka min bëchikëñëñ bëchikë min xuta aín bëchikëñëñ bëchikë akamax ka min rëbúnki 'aish amiribishi ënë menu utëkëñuxun 'aia, usa 'aínbi

ka anun 'ën amorreo unikama aín 'ucha kupín 'atima oti nètë 'isama pain 'ikën.

¹⁷ Usai ñantabukë a imë ka Abramñën isakëxa, achúshi ñute chaiira xanuxuan me 'akë usa anuaxa 'aisamaira kuin chikitia isanan ka achúshi tsi rëkirukësa axa ñuina nami tukapaxun nankë nëbétsinën inutia isakëxa. ¹⁸ Usa 'ain ka a nètënbi Nukën 'Ibun Abrambëtan achúshi ñu 'akin kakëxa:

—Ènë mekama kana min rëbúnkikama 'inánti 'ain, Egipto bakamiaxa ukë me anuax 'imainun baka chaiira Éufrates kakë anu sënënbi kana 'inánti 'ain. ¹⁹ Ax ka quenitakaman me 'ikën, 'imainun ka quenizitakama, cadmo-neokama, ²⁰ hititakama, ferezeokama, refaitakaman me, ²¹ amorreokama, cananeokama, gergeseokama 'imainun jebuseokama ènë unikaman me kana mi 'inánti 'ain.

16

Abramñën aín ñu mëëmikë xanu Agarmi bëchia

¹ Sarai an ka aín bënë Abram tuaxunkëma pain 'iakëxa, usa 'aínbi ka achúshi xanu Agar kakë egipcia an ñu 'axúnti békë 'iakëxa. ² Usa 'ain ka aín xanu Sarainën Abram kakëxa:

—Ka kuat, Nukën 'Ibun ka 'ëx tuáñu 'iti kuëënima, usa 'ain kamina an nu ñu 'axunkë xanu Agar abë 'iti 'ain, usa 'ain sapi ka an tuakëx aín tuákama ax 'ën tuása 'iti 'ikën. Èsokian kakëxun ka Abramñën aín xanu Sarai asábi ka kixun kakëxa.

³ Usakin katankëxun ka Sarainën an ñu 'axunkë egipcia xanu Agar a bëtankëxun Abram aín xanu 'inun 'inánkëxa, usakin ka mapai rabé bari Canaán menu tsókë 'ixun 'akëxa. ⁴ Usa 'ain ka Abram an ñu 'axunkë xanu Agar abë 'iakëxa, usai 'iax ka tuakëxa; 'aínbi ka tukin tankin Sarai an ñu mëëmikë a istisamatani ami nishakëxa. ⁵ Usai ami nishia 'unánkin ka Sarainën aín bënë Abram kakëxa:

—¡Min 'ucha kupí ka Agarnën 'ë 'atima okin isia! 'Ènbi kana min xanua 'inun mi 'inan, usa 'aínbi ka bërí achúshi tuáñu 'ikuani 'ësamaira 'isatania. Usa 'ain ka Nukën 'Ibun kiti 'ikën uix kara 'uchaxa kixun nu kati 'ikën. ⁶ Kia ka Abramñën kakëxa:

—Ka kuat, an mi ñu 'axunkë xanu ax ka min mëkënu 'ikën; usa 'ain kamina uisakin karamina 'isatani usokin min 'ati 'ain.

Usakian kakëxun ka Sarainën amixuamati nishkin an ñu 'axunkë xanu Agar 'itsaira 'atimokëxa, 'atimokëx ka Agar abákëxa. ⁷ Abákë ka Nukën 'Ibun ángel achúshinën anu uni 'ikëma menuxun mërakëxa, ax ka aín rëbumi kakin anékë me anu kuantí bai rapasu 'umpax upíra 'ikë anu 'iakëxa, ⁸ anua mërakin ka ñukákëxa:

—Agar, mix kamina Sarainën ñu mëëmikë aín, ¿uinuax kaina aín, 'imainun kaina uinu kuanin?

—'Èx kana an 'ë ñumëmikë xanu Sarai anuax abatin —kixun ka an kakëxa.

⁹ Usokian kakëxun ka Nukën 'Ibun ángelnën èsokin kakëxa:

—Kamina amiribishi kuantékëti 'ain ami ñu mëëxunkë xanu anubi kuanxun, kamina an mi kakësabiokin kamabi ñu mëëxunti 'ain.

¹⁰ Katankëxun ka Nukën 'Ibun ángelnën èsokinribi kakëxa:

Min rëbúnkinëx ka 'aisamaira 'inun 'uakamë 'ëoti 'ikën, usa 'ikë ka uínbi tupuntima 'ikën.

¹¹ A mi tuukë ènëx ka achúshi bëbu tuá 'ikën,

usa 'ain kamina bakëntankëxun Ismael kakin anëti 'ain,

Nukën 'Ibun ka mix tëmërai uin kara 'ë 'akinti 'ikë kiox nuibakati nitsia isaxa.

¹² Min tuakëx ka bana kuakëma 'aish achúshi burro raëkëmasa 'inuxun 'aia;

usa 'aish ka kamabi unimi nishti 'ikën, 'imainun ka kamabi unixribi ami nishti 'ikën;

usa 'ainbi ka ain aintsikaman 'ura xuisa tankëxi atubëbi 'iti 'ikën.

¹³ Usa 'ain ka Agar Nukën 'Ibubë banatankëx abi kiakëxa, kikin anëkin ka Diosan ka 'ë isia kikin anëakëxa, usa 'ain kana bërîbi Diosan 'ë iskëxbi ñukëma pain tsoti 'ain.

¹⁴ Usa 'ain ka anua 'umpax upîra 'ikë kini ax ësokin anëkë 'ikën: 'Umpax upîra ñutima oi tsókë an 'ë iskë ainan ka a 'umpax 'ikën. Ax ka Cadés 'imainun Béred kakë ëma an nëbëtsi okin bëarakë 'iakëxa.

¹⁵ Uskian ángelnën kakëx ka Agar amiribishi an ñu mëemikë xanu Sarai anu kuantëankëxa, kuantankëx ka anuax Agar ain rëkuën tuá bakëankëxa, bakënkë ka Abramñën ain bëchikë Ismael kakin anëakëxa. ¹⁶ Abram ochenta 'imainun seis baritiañu 'ain ka ain bëchikë Ismael bakëankëxa.

17

Nukën 'Ibu Diosan abë mëñonanti sinánxun Abram 'unántiorakanun kixun ka

¹ Usa 'ain ka Abram axa noventa 'imainun nueve baritiañu 'ikë, Nukën 'Ibun amiribishi ami mëratëkënkëin ësokin kakëxa:

—'Ëx kana min 'Ibu Dios kamabi kushiñuira a 'ain, usa 'ain kamina 'ëx kuënkësabi 'oishi tsóanan 'ëx kikësabiokin kamabi ñu 'ati 'ain, ² 'imainun kana 'ën achúshi ñu mibëtan 'ati 'ain: 'anan kana 'ën min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'i 'uákamë 'ëonun 'imiti 'ain, kixun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa. ³ Uskian Nukën 'Ibu Diosan kakëx ka Abram rantin puruni ain bëmánanën me tikai tsóbuakëxa usai 'iaka kakëxa:

⁴ —'Ënë ñu kana mibëtan 'ain kamina kuati 'ain: Mix kamina 'aisamaira bëtsi bëtsi ëmanu 'ikë unikaman rara 'inuxun 'ain, ⁵ 'imainun kamina bërî Abram kakin anëkë 'itima 'ain. Usa 'ain ka min anë bërî 'ia Abraham, 'ën kana mi bëtsi bëtsi ëmanu 'ikë unikaman rara 'iminuxun 'ain. ⁶ 'Ën kana min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'inun 'iminuxun 'ain; min rëbúnki raifrínëx ka 'apu bëtsi bëtsi ëmanu 'inuxun 'aia. ⁷ 'Ën kana achúshi ñu mibëtan 'ain 'imainun kana min rëbúnki kamabëtanribi 'anuxun 'ain, usa 'ain kana 'ëx min Dios xëñibua 'ainbi 'iti 'ain, 'ianan kana atun Diosribi 'inuxun 'ain. ⁸ Mi 'imainun min rëbúnkikama kana kamabi Canaán me anumi bërî tsókë ënë 'inánti 'ain, ax ka min rëbúnki kamaxa xëñibua 'ainbi anu tsóti 'ikë 'imainun kana 'ëx atun Dios 'iti 'ain.

⁹ Katankëxun ka ësokinribi, Nukën 'Ibu Diosan Abraham kakëxa:

—'Ainbi kamina min, achúshi ñu 'ën mibëtan 'akë ax kikësabiokin 'ati 'ain, 'imainun ka kamabi min rëbúnki kamanribi ax kikësabi 'iti 'ikën. ¹⁰ 'Ënëx ka mitsubëtan 'ën 'akë achúshi ñu 'ikën, usa 'ain ka min rëbúnki kamanribi 'ëx kikësokinbi 'ati 'ikën: usa 'ain ka kamabi unikama mitsubë 'ikë atux ain nëtokë ñu rëbu tëai 'unántiorakakë 'iti 'ikën. ¹¹ 'Unántiorakakin kamina ain nëtokë ñu rëbu ain maxaka 'ikë a tëati 'ain, ënëx ka 'ën mibëtan 'akë achúshi ñu a 'unánti 'ikën, ësokin 'akin kamina 'unánti 'ain nun kananuna achúshi ñu 'a kixun. ¹² Bërîmi ësokin 'akë ënuxun, kamina kamabi uni mix abë 'ikë unikaman bëchikëñëxa bëbu tuá bakëña mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan ain nëtokë ñu rëbu ain maxaka tëati 'ain, min ñu mëëxunkë uni 'imainun min kurikinënbimij bëtsi menua marukë bëtsi unibi ka ain nëtokë ñu rëbu tëakë 'iti 'ikën. ¹³ 'Ëx kikësabiokin kamina 'unánti okin bëtsi 'akësa 'akësaribi okin ain nëtokë ñu maxaka 'ën mi kakësabiokin 'ati 'ain. Usakinmi 'ën mibëtan 'akë achúshi ñu ax ka mitsun naminu 'unántiokë 'iti 'ikën, usa 'ain ka mitsun 'ëbëtan achúshi ñu 'akë ax këñútimoi 'iti 'ikën. ¹⁴ 'Ainbi ka uix kara 'unántiorakaisama tania ax mitsunua chikínkë 'iti 'ikën, 'ën achúshi ñu 'akë a bana kikësokin 'aisama tankë kupí.

¹⁵ Usakin katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ësokinribi Abraham kakëxa:

—Bëri ka min xanu ax Sarai kakin anëkë 'itima 'ikën. Aín anë ka bëri Sara kakin anëkë 'iti 'ikën. ¹⁶ 'Ën kana upiokin sinánxunin, usa 'ain kana achúshi tuá mi 'axúnun 'imiti 'ain. 'Ën upiokin sinánxunkëx ka kamabi menu 'ikë unikama aín rëbúnki 'iti 'ikën. 'Imainun ka aín rëbúnkinëx kamabi menu 'ikë unikaman 'apu 'inuxun 'aia, kixun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa.

¹⁷ Usakian Nukën 'Ibu Diosan kakëx ka Abraham rantipuruni memi bëtiki tsóbuti, ësokin sinani kuaiakëxa: ¿Achúshi unin kara cien baritiañu 'ixun bëchiti 'ik? ¿'Imainun kara Saran noventa baritiañu 'ixun achúshi tuá 'ati 'ik? 'Ësakin ka Abrahamnën sinánkëxa. ¹⁸ Usakin sinánkin ka Nukën 'Ibu Dios kakëxa:

—¿Usa 'ain sapi ka, Ismaelnën rëbúnkikama atux upitax tsóti 'ikën!

¹⁹ Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—'Ën mi kakë ax ka ësakin mi kakë 'iixa min xanu Sara ax ka achúshi bëbu tuá bakënti 'ikën, bakënia kamina min a tuá Isaac kakin anëti 'ain. Abëtan kana 'ën achúshi ñu asérabi 'ati 'ain, ax ka xëniũa 'ainbia sinánun aín rëbúnki kamabëtan 'akë 'iti 'ikën. ²⁰ 'Ësokin katankëxun ka aín bëchikë Ismael 'ñuikinribi ësakin kakëxa, 'ën kana min bana kuan, usa 'ain kana upiokin sinánxunuxun 'ain; 'imainun kana 'aisamaira aín bëchikë 'inun 'imiti 'ain usa 'ain ka aín rëbúnkinëx 'uakamë 'ëoti 'ikën. 'Imainun ka Ismael ax mapai rabë 'imainun rabë 'apukaman kushiira aín papa 'iti 'ikën, 'imainun kana an achúshi ëma chaiira cha 'anun 'amiti 'ain. ²¹ 'Aínbi ka 'ën achúshi ñu mibëtan 'akë ax min bëchikë Isaac min xanu Sara ënuax achúshi baritia 'ikëbë anun 'iti nëtë 'ikëbë bakënkëbë 'ën 'akë ñu ax anubi 'iti 'ikën. ²² Usai abë banatankëxun Abraham ëbiani ka Nukën 'Ibu Dios anuax kuankëxa.

²³ Usai Nukën 'Ibu Dios abë banatankëx sënënkiani kuankë 'ain ka a nëtënbi Abrahamnën aín bëchikë Ismael, aín nëtökë ñu maxaka téakin 'unántiokëxa, 'anan ka kamabi unikama an ñu mëëxunkë aín xubunuaxa bakënkë akama 'imainun aín kuríkinënbia marukë. Unikama aribi unántiokin aín nëtökë ñu rëbu téaxuankëxa. Usakin 'akin ka kamabi uní abëa 'ikë atun xubunu 'ixuan an ñu mëëxunkë akamaribi aín nëtökë ñu maxaka téaxunkin 'unántiokëxa, Nukën 'Ibu Diosan usakin 'anun kakësbabiokin ka 'akëxa. ²⁴⁻²⁵ A nëtëkaman usokin 'ai ka Abraham ax noventa 'imainun nueve baritiañu 'iakëxa, 'imainun ka aín bëchikë Ismael ax bëri kani trece baritiañu 'iakëxa, a nëtën ka aín nëtökë ñu maxaka 'unántiokin téakë 'iakëxa. ²⁶ A nëtënbika Abraham 'imainun aín bëchikë Ismaelnëx usai 'itia kakë, usaibi 'iakëxa usa 'aish ka a nëtënbi aín nëtökë ñu maxaka téai 'unántiorakakëxa, ²⁷ usai 'ikin ka Abrahamnën kamabi unikama abë 'ikë 'imainun aín xubunuxua an ñu mëëxunkë unikama a këñun aín xubunuaxa bakënkë 'imainun bëtsi menua aín kuríkinënbia marukë akamabi 'akëxa.

18

Nukën 'Ibu Diosan achúshi bëchikë 'inánuxun Abraham ká

¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Abrahammi anua Mamré kakë uni aín me ni 'ikë anuax mërakëxa, mërmainun ka Abraham bari xamaruti 'urama 'ain aín chupa këxtú xubusa okin 'akë aín xëkuë rapasu, tsókë 'iakëxa. ² Tsóxunbi ka Abrahamnën rabë 'imainun achúshi uni a bëtánain nikë isakëxa. Isi bënëtishi nirukin bitsi ka aín bëmánanën me titatankëx, ³ nirukin ka kakëxa:

—'Ën kana mi kain kamina bënëkiani kuantima 'ain 'ën 'ibu. ⁴ Mitsux mi kuëënkëbëtan kana 'ën 'umpax bëxunun kati 'ain, anun tachukatankëxmi in tupëonkë tëmú chukúmashi tantikanun. ⁵ Bëri kamina 'unanin uinu kara

an mi 'akinti 'ia kixun, usa 'ain kana mitsun piti bëxúnti 'ain, bëia pitankëx kamina pibiani kuanti 'ain.

Ësokin kakëxun, ka a unikaman —asabika kananuna kaínti 'ain —kixun atun kakëxa. ⁶ Usakin kakëx ka Abraham aín chupa këxtú xubusa okían 'akë anu atsíankëxa atsínkin ka Sara kakëxa:

—Bënëkinshi! Kamina trigo putuakë upíira veinte kilo bitankëxun pán 'ati 'ain. ⁷ Usakin aín xanu kabiani ka Abraham abákiani anua aín vaca 'ikë anu, anua ka vaca bërí kanikë kaískin bitankëxun aín uni achúshi 'inánkëxa, 'inánkëxun ka an bënëkinshi piti 'akëxa. ⁸ Usakin vaca bëna piti 'amainun ka Abrahamnën vaca xuma mëtuakin 'akë a 'imainun aín xuma aribi kara 'ati 'ikë kixun ñukákëxa, usakin atun pimainun ka a 'uramaxun aínu ñuribi kara kuënia aribi 'inánuxun kaíankëxa, kaínkëxun ka i achúshi níké témúxun piakëxa.

⁹ Usakin pitankëx sënénkin ka a isia kuankë unikama achúshinën Abraham ñukákëxa:

—¿Uinu kara min xanu Sara 'ik? Kakëxun ka kakëxa ka —anu 'ëx 'ikë chupa këxtú xubusa okín 'akë anu 'ikën —kixun ka kakëxa.

¹⁰ Usakin kakëxun ka a isia ukë uni achúshinën kakëxa:

—Mi istékëni kana bëtsi bari 'ikëbë utékënti 'ain 'imainun ka min xanu Sara ax achúshi tuáñu 'iti 'ikën. Usakin kaia ka Saran kamabi banakama kuakëxa, ax anu 'ikë aín xubu xëkuë 'urama anuaxa banaia. ¹¹ Usa 'ainbi ka Abraham ax uni apan kaniakëké 'imainun ka aín xanu Sara axribi xanu apan kaniakëké 'iakëxa usa 'aish ka Sara bërámabi aín pëi machakë sënénkë 'iakëxa. ¹² Usa 'ain ka Saran a ñuia kia kuati aín kuaikë a tënëibi kuëpunchinibi kuëmumëkin tënëakëxa: ¿Uisax karana 'ëx usai 'iti 'ain? 'ën bënë 'imainun 'ëx kana bërí kaniakëké apan 'ain.

¹³ Usai 'ia 'unánkin ka Nukën 'Ibun Abraham kakëxa:

—¿Uisa kupín kara Sara kuain? ¿an kara xënira 'aish kana tuáñu 'iti 'ain kixun sinanimin? ¹⁴ ¿Nukën 'Ibun 'akasmati ñu kara 'aíma 'ik? bëtsi bari 'irukëbë kana 'ëx mi istékëni uti 'ain, 'imainun ka Sara achúshi tuáñu 'iti 'ikën kixun ka kakëxa. ¹⁵ Ësai kia kuati ka Sara rakuéti 'ëx kana kuaikëma 'ain kixan kisatankëxa: Usa 'ain ka ësai kiakëxa:

—'Ëx kana kuaikëma 'ain. 'Ainbi ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—'Ën kana mix kuaia isan.

Abrahamnën Sodoma kakë ëma kupín Nukën 'Ibu Dios ñuká

¹⁶ Usa 'ain ka a isia kuankë unikama ax nirukiani kuani Sodoma kakë ami kikiani kuankëxa. Kuankëbë ka Abrahamnën buánxun xuti axribi kuankëxa. ¹⁷ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun sinánkëxa: “Kana Abraham kati 'ain aínu karana 'ai kuani kixun, ¹⁸ ax ka kamabi unin chaitiokë 'aish achúshi ëma chaiira 'imainun kushiira 'iti 'ikën. 'Ën kana a kupín kamabi menu 'ikë ëmakamanu 'ikë unikama upíokin sinánxunti 'ai kixun kana kan. ¹⁹ 'Ën kana mi kaísan usa 'ain kamina min bëchikëkama 'inánan, min rëbúnkikama mi 'unánmikë bana upíokin kuakin 'unánkin uinu 'ikëx kara 'aia 'imainun upí 'ikë a 'ati 'ikën, usakin 'akëbëtan kana 'ën usakin 'axunuxun kakë usakinbi 'axúnti 'ain.”

²⁰ Ësakin ka Nukën 'Ibun kakëxa:

—Ësai ka Sodoma 'imainun Gomorra ëmanu 'ikë unikama ñui uni kia, atux 'atima ñuira 'ai 'uchakë, ax ka 'ucha chaiira 'ikën, ²¹ usa 'ain kana bërí anu kuanti 'ain, asérabi kana atun 'ucha chaiira 'imainun 'atimañuira 'aia kixuan ñuia kuan. Usa 'ain kana asérabi kara unin ñuia kuakë ax usa 'ikë 'unánti 'ain.

²² Usakin kabiani ka a isia uké uni rabé ax Sodoma éma isi anuax kuankéxa, kuantamainun ka Abraham anu pain Nukén 'Ibubé bérúakéxa. ²³ Usa 'ain ka a 'urama okin Abrahamnén Nukén 'Ibu Dios ñukákéxa:

—¿Karamina uni 'uchañu kéñun uni 'uchañumakama 'atima okin kéñuti 'ain? ²⁴ A émanu ka cincuenta uni ñu 'atima 'ai 'uchakéma 'iti 'ikén. Usa 'ain kaina, ¿a émanu 'iké unikama kéñutima kupin a cincuenta unikama énti 'ain? ²⁵ ¡Min usokin uni 'uchañuma kéñun uni 'uchañukama, 'akin kamina a rabétaxbi 'uchakésa 'iké 'ati 'ain! ¡Usakin 'axuma ka at! Mix kamina 'apu 'aish kamabi kushiñu 'ain kamabi menu, ¿usa 'ixunmi usakin ñu 'aké ax kara minan asabi 'iti 'it? ²⁶ Usa 'ain ka Nukén 'Ibun kakéxa:

—Anua cincuenta uni 'uchañuma mërakin kana Sodoma émanu tsóké unikama kéñutima 'ain. ²⁷ Usakian kakéxun ka Abrahamnén amiribishi katékéankéxa:

—'En ésokin mi kakéxun kamina 'é uisabi otima 'ain, mix kamina Nukén 'Ibu Dios 'imainun kana 'éx achúshi unishi 'ain; ²⁸ 'ainbi kara mapai achúshi uni ñu 'atima 'akéma anua cincuenta uni 'iti pishinti 'ikén. ¿Mapai achúshi unikama ñu 'atima 'akéñuma 'ain kaina éma a kéñuti 'ain?

Kakéxun ka Nukén 'Ibu kakéxa:

—'En cuarenta 'imainun cinco 'uchañuma uni mërakin, kana a éma 'atimokin kéñutima 'ain. ²⁹ Katankéxun ka —Amiribishi katékéankéxa, anu sapi ka cuarenta uni ñu 'atima 'akéma 'iti 'ikén —kia ka Abrahamnén kakéxa.

Kakéx ka —cuarenta a kupín kana a émanu 'iké unikama kéñutima 'ain —kixun Nukén 'Ibu kakéxa. ³⁰ 'Ainbi ka Abrahamnén amiribishi katékéankéxa:

—'En kana amiribishi mi kain usa 'ain kamina 'en mi katékéankéx 'emi nishtima 'ain, 'ainbi sapi kamina treinta unishi mërati 'ain. Ésokian kakéxun ka Nukén 'Ibun katékéankéxa:

—Anua treinta, uni 'uchañuma mërakin kana a émanu 'iké unikama kéñutima 'ain. ³¹ Usaia kia ka Abrahamnén amiribishi katékéankéxa:

—'En 'Ibu, 'en kana ésokin katí 'ikémabi mi kain, ¿uisa kara veinte uni 'uchañumami anua mërakébé 'iti 'ik? Kixuan ñukákéxun ka Nukén 'Ibun kakéxa:

—'En anua veinte uni mërakin kana a éma kéñutima 'ain. ³² Kia ka énkina Abrahamnén amiribishi katékéankéxa:

—'En kana ésokin mi kain 'en 'Ibu, 'ainbi kamina mix 'emi nishtima 'ain, 'ainbi kana mi katékéankéxa éné banaishi mi kain: ¿añu karamina anua diez uni 'uchañuma atu mërakin 'ati 'ain?

Kakéxun ka Nukén 'Ibun kakéxa:

—Anua diez uni 'uchañuma mërakin kana a éma kéñutima 'ain.

³³ Ésai pain Abrahambé banatankéx ka Nukén 'Ibu, anuax kuankéxa; ax kuankébé ka Abraham axribi aín 'iti chupa kéxtú 'aké anu utékéankéxa.

19

Nukén 'Ibun Sodoma 'imainun Gomorra éma kéñua bana

¹ Bari kuabúkébé ka Sodoma kaké émanu ángel rabé bēbakéxa. Anu bēbakiania kuania ka Lotnén anun émanu atsinti xékuénu tanti tsóxun isakéxa, ax ka anua uni timéké 'iakéxa. Anu tsótanbia aia ka iskin nirukiani kuanxun ka biakéxa, bitsi aín bémánanén memi bétikikin, ² ka kakéxa:

—'En kana mitsu kain, pēkarakébé kuanux karamina 'en xubunu tanti kuantima 'ain. Anu kamina tachukatankéx tantiti 'ain, anuax kamina pēkarakéma 'ainshi kuanti 'ain.

'Ainbi ka atun kakéxa:

—Asabi ka 'aishbi kananuna 'ima. Xubu éman énuishi kananuna nu rabé 'uxti 'ain. ³ Kixun kakéxunbi ka, Lotnén amiribishi katékéankéxa usama ka kamina

kuantima 'ain usakian 'uran kakëxun ka a rabëtan aín xubunu abë kuantí sinánkëxa. Usakin kabiani kuantankëx aín xubunu nukuxun ka Lotnën piti 'itsa 'anan pánribi anun chamiti ñu këñuma 'axun a isia kuankë unikama a pikiankëxa.

⁴ Ax 'uxkëmapan 'aínbi ka a ëmanu 'ikë unikaman kamabi Sodomanu 'ikë unikaman aín xubu bëararakë 'iakëxa, anu ka uni apan 'imainun bënëá unika-maribi 'iakëxa, ⁵ usai 'ikin ka munuma sharati kushin banakin Lot kakëxa:

—¿Unu kara mibëa ënë ñantan min xubunu ukë uni rabë ax 'ik? ¡Kamina chikinti 'ain! ¡Atubë kananuna 'isatanin ënë imë kamina nu bëxúnti 'ain! ⁶ Usai sharati kikëbë ka Lot atu kai chikikin, ka aín xubu xëputi xëpúakëxa, anun uni atsintisama okin, ⁷ usokin xëpukin ka atu kakëxa:

—'Ë 'urama 'ikë unikaman ñu 'atimairamina 'akani kamina bërúankakanti 'ain. ⁸ Ka kuakan 'ëx kana bëchikë xanu rabëñu 'ain ax ka unibë 'ikintankëma 'ikën; usa 'ain kana a rabë mitsun kuëenkësokinmi 'anun mitsu 'inánti 'ain, 'aínbi kamina uni rabë ënë uisabi okantima 'ain, atux ka 'ën kuënkëx uaxa usa 'ain. ⁹ Ësokian kakëxunbi ka unikaman kakëxa:

—¡Mix amo nirakëanan kamina min xubunu nu atsímíti 'ain! Mix ënu 'ikë uní 'ixun kaina min kuëenkësokin nu 'ati 'ain. ¡Bëri kananuna a unikama 'akima mi 'atima oti 'ain! Usakin kakinshi ka Lot xutunkin aín xëpútinubi rakankin ñatankëxa, ¹⁰ usakian 'akananiabi ka ángel rabë a isia kuankë an aín mëkën mëshpakianxun bikin aín xubunu atsímíakëxa; usakin 'akinshi ka aín xubu xëpúti upíokín xëpúakëxa, ¹¹ xëpukinshi ka ángelnën. Ëman bukukë unikama bëxuñu 'imiakëxa. Kamabi uni bënëábukama 'imainun uni apankama axbi ka bëxuñu tikiakëxa. Usai 'ikin anun atsinti xëputi barikasmatanakëx ka atux rikiankëxa. ¹² Usokin 'atankëxun ka a isia kuankë uni rabë an Lot kakëxa:

—¿Min aintsí 'ibukama kara ënë ëmanu 'aíma 'ik? Kamina bití 'ain min bëchikë bëbu, 'imainun xanu min piaka min bëchikë an binuxun katakë uni akama kamina ënë ëmanua chikínbiankin 'ura buánti 'ain, ¹³ kixun katankëxun ka ángel rabëtan Lot ësokinribi kakëxa. Nun kananuna ënë ëma añu kara anu axa akama këñunbi këñui uan, usakin 'anun ka nu Nukën 'Ibun xuaxa 'aisamaira unix ka uisa kupín kara ënë ëma Nukën 'Ibun ñu 'atima 'aia iskinbi këñuima kix kia, usa 'ain kananuna nun bëri ënë ëma këñuin.

¹⁴ Usakian kakëx ka Lotnën aín bëchikë binuxun kakë aín piaka 'iti uni rabë barikuankëxa, kuaxun mërakin ka aín piaka 'iti uní a kakëxa:

—¡Bënëti nirukiani ka kuantan Nukën 'Ibun ka ënë ëma këñuti 'ikën!

'Aínbi ka aín piaka 'iti unikaman këmëkin isa Lotnën kaia kixun sinani kuanma 'ikën. ¹⁵ Usai 'ión pëkarakuatsínkëbëtan, ka ángel rabëtan Lot katëkëankëxa:

—¡Bënëti kamina! Nirukiani min xanu 'imainun min bëchikë xanu rabë akama bibiani ënë ëma këñúkëma 'ainshi bamatisama tani kuantí 'ain. ¹⁶ Ësokin kakëxbia bënëti kuaniamá ka nuibakín ángel rabëtan Lot, mëinkin biakëxa. Nukën 'Ibun ka 'ain xanu 'imainun aín bëchikë xanu rabë aribi a ëmanua bamatima kupin iëmikin chikíankëxa.

¹⁷ A ëmanua chikinbiaxun ka ángel achúshinën Lot kakëxa:

—¡Bënëti kamina abákiani kuantí 'ain iëtisatani! Kuankin kamina kaxú bësukin añu ñubi isima kuantí 'ain, usai 'ikamina nirakëtima kuanshiti 'ain. Kuanshiti kamina matá mekama anu iëtisa tani kuantí 'ain. ¹⁸ 'Aínbi ka ësokin Lotnën kakëxa:

—¡Usama ka 'ën 'Ibu ka kuat, ax ka 'ura 'ikën! ¹⁹ Mitsun kamina 'itsaira 'ë 'akian, usa 'ixun kamina 'ë iënnun 'akian, 'aínbi kana 'ëx matán me kamanu kuantima 'ain, anu kuaniabia tsin bikëx kana 'ëx bamati 'ain. ²⁰ Ka kuat, ënë 'urama ka achúshi ëma chukúma 'ikën, anu kana abáti 'ain. ¡Anu iëti

kuantanun kamina 'ë énti 'ain, ax ka ëma chukúmara asérabi 'ikën! ²¹ Usaia kia ka a uni achúshinën kakëxa:

—Èn kana minmi 'ë kakëxun kuan usa 'ain kana ami 'ë ñuixunkë ëma chukúma a këñutima 'ain, ²² usa 'ain kamina jBëribi ënuax kuanti 'ain! bënëtishi ka kuantan, mix a ëmanu bëbakëma pain 'ain kana uisa ñubi 'atima 'ain. Usa 'ain ka a ëma Sóar kakin anëakëxa.

²³ Kuankëbë pëkarakëbëa bari urukëbë ka Lot 'imainun aín bëchikë xanu akamabë bëbakëxa Sóar kakë ëma chukúmara anu, ²⁴ usaia ëmanu bëbakëbëtanshi ka Nukën 'Ibu tsi 'imainun azufre naínua 'ibúmikin Sodoma 'imainun Gomorra kakë ëma a këñuakëxa; ²⁵ usakin 'akin ka Nukën 'Ibu Diosan ëmanu tsókë unikama, 'imainun kamabi a menu kókë xubi ñu 'apákë ëma 'urama 'ikë akamabi këñuakëxa. ²⁶ Usai 'ikëbë kuankinbi kaxú bësukin isíbi ka Lotnën xanu, ax Sodoma 'imainun Gomorra isi kuainakëtishi bamai tashi maxáxa 'inun churishi 'iruakëxa.

²⁷ Usai 'iónxa pëkarakëma 'aínshi ka Abraham anuaxa Nukën 'Ibubë banonkë anubi kuantëankëxa; ²⁸ kuantankëx nirakëkin ka Abrahamnën Sodoma 'imainun Gomorra, kakë ëma aubësukin isakëxa, iskin ka kamabi me kuainakëké amiáxa naë nënkësa 'inun kuin chaiira, chikitia isakëxa. ²⁹ Èsokin ka Nukën 'Ibu Diosan ëma rabë anua Lot 'ikë këñuakëxa, usakin a këñukinbi ka Abrahammi sinánkin aín piaka Lot ashi a ëmanua chikíankëxa.

Moabitaskama 'imainun Amonitakaman chaitiokë kama 'ia ñuikë bana

³⁰ Usakian Nukën 'Ibu Diosan a ëma këñuan ka Lot 'itsaira rakuëti Sóar kakë ëma anu 'isama tankëxa, anu 'iti bari ka aín bëchikë xanu rabë abëbi kuankëxa kuantankëx ka bashikama anu Lot aín bëchikë xanu rabë, abë achúshi kini chaiira xubu namësa mëratanëx anu tsóti bërúakëxa. ³¹ Anu 'ixun ka achúshi nètën, aín bëchikë apanën sinánkëxa uisax karana tuáñu 'iti 'ai kixun sinánxun ka aín xukën 'anáka kakëxa:

—Nun papa ka xënira 'ikën usa 'ain ka ënë menu uni 'aíma 'ikën an nu rabë xanuati ka 'aíma 'ikën, kananuna 'unan kamabi menuxun ka unin xanu bixub bëchia; ³² usa 'ain kananuna nu rabëxun nun bata paë xëamixun paëónti 'ain, usokin 'atankëxun kananuna aín bëchikë 'itánun tuaxunti 'ain. ³³ Usai kitankëxun ka a ñantánbi uvas baka paëokë aín papa xëamixun paëónkëxa; usokin 'atankëx ka aín rëkuën bëchikë ax pain abë 'ikin aín nami 'amiakëxa, usaia abë 'ikëxunbi ka aín papan paënxun táma 'ikën aín rakábukë 'imainun aín nirukëbi. ³⁴ Usai 'iónx pëkarakin ka aín xukën apanën, aín 'anáka aribi kakëxa:

—Ka kuat, 'ëx kana nun pabë ënë imë 'ión xa usa 'ain kananuna nu rabëtan mixribimi abë 'inun ënë ñantan amiribishi paëónti 'ain; usakin 'atankëxun kananuna nu rabëxunbi aín bëchikë 'itánun tuaxunti 'ain. ³⁵ Usai kanan-tankëxun ka a ñantánbi amiribishi uvas baka paëokin 'akë aín 'anákanën aín papa xëamitankëx, abë 'iakëxa; aínbi ka Lotnën abë 'ia rakábukë 'imainun aín nirukë abi táma 'ikën. ³⁶ Usai 'itankëx ka Lotnën bëchikë xanu rabë tuuakëxa ax ka aín papanbi 'akë 'iakëxa. ³⁷ Aín bëchikë apan aín tuá ka Moab kakin anëké 'iakëxa ax ka Moab unibunën rara 'iakëxa usa 'aish ka bëríbi Moabitas unibu aín rëbúnki 'ikën. ³⁸ 'Imainun ka aín 'anákanëribi tuakëxa achúshi okin aín anëx ka Bem-amí kakë 'iakëxa ax Bem-amí unibunën rara 'iakëxa usa 'aish ka bëríbi amonita unibu ax aín rëbúnkibi 'ikën.

20

Abraham 'imainun 'apu Abimélec ñui kikë bana

¹ Usa 'ain ka anu pain 'ikë me anuax Abraham Négueb kakë me, ami kikiani kuankëxa, kuantankëx ka Guerar kakë ëma 'imainua Cadés kakë ëman

nëbëtsiokë me aín rëbumi 'ikë me anu kuainbëkinishi bëtsi me kamanu tsókë uní 'aish usai 'iakëxa. ² A menuax ka Abraham kiakëxa aín, xanu Sara ñui, ënë xanux ka 'ën xanuma 'ikën, ax ka 'ën chirabakë 'ikën. Kixun a rabëxunbi sinántankëxun ka, 'apu Abimélec paránkëxa, usakin kakian paránkëxun ka 'apu Guerarnu 'ikë, an Sara aín xanu 'iti bënun kixun uní xuakëxa; ³ 'aínbi ka a imëbi 'apu Abimélec namámikin, Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Mix kamina bamati 'aín, xanumi bikë ax ka bënëñu 'ikën. ⁴ Usakin bitankëxbi, abë 'ikëmapan 'ixun ka ësokin kakëxa: 'Ën 'Ibu, ¿min karamina añu ñu 'atima 'akëmabi 'ë bamamiti sinanin? ⁵ Abrahamnëmbi ka 'ë kaxa ënë xanux ka 'ën chirabakë 'ikë kixax ka kixax, 'imainun ka xanuxunribi 'ë kaxa ax ka 'ën rarëbakë 'ikën kixun. Usakian kakëxun kana upí 'iisa sinánkin 'ën bian, 'aínbi kana uisabi okëma 'ain. ⁶ Usakian kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan namámikin kakëxa: 'Ën kana upíokin 'unan min kamina ñu 'atima 'akëma 'ixun uisabi okëma 'ain. Usa 'ain kana a 'aimi 'ëmi 'uchanun mi 'amikëma 'ain. ⁷ 'Aínbi kamina bëri, a xanu aín bënë 'inántëkënti 'ain, ax ka an Dios kikë bana ñuixunkë 'ikën, usa 'ixun ka an mi 'ë ñukáxunti 'ikën, ñukáxunkëx kamina mix upitax tsóti 'ain; usa 'ain kamina bëribi a uní aín xanu 'inántëkënti 'ain, ami 'inankëbëma ka min xanu 'imainun min xubunu 'ikë unikamaribi këñuti 'ikën.

⁸ Usakin koónkëxa pëkarakëma 'ainshi nirukin ka 'apu Abimélecñën an ñumëmikë unikama kuënxun ñuixuankëxa, kamabi an namákin iskëkama. Usokian ñuixunkëxun kuati ka an ñumëmikë unikama 'itsaira rakuëakëxa. ⁹ Usokin aín unikama aín namákë ñuixuntankëxun ka 'apu Abimélecñën Abraham kuënxun kakëxa:

—¡Ka kuat, usakin ka achúshi unin ñu 'atima 'ikën! ¿Uisakin karana 'ën mi 'atimon, uisa kupín karamina 'ë chaiira 'uchamisa tan 'imainun 'ën xubunu 'ikë unikamaribi 'uchamisa tankin 'ë parán? Usakin ka achúshi unin ñu 'atima 'ikën. ¹⁰ ¿Uisokin kaina min 'ëmi sinan? Èsokin ka 'apu Abimélecñën Abrahambë banakin kakëxa, ¹¹ ësokian kakëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—'Ën kana ënë menu 'ikë unikaman Nukën 'Ibu Dios kikësama oi 'ikësa sinan, usa 'ixun ka 'ën xanu Sara bikin 'ë 'akánti 'ikë kixun. ¹² Aséribi kana 'ëx kin ax ka 'ën chirabakë 'ikën: ax ka 'ën papan bëtsi xanumi bëchia 'ikën 'ën titami 'akima; usa 'ikë kana 'ën xanu 'iti biakën. ¹³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan 'ë kakëxa kamina min aintsikamanuax chikiti 'ain, kakëx chikíkin kana 'ën uinu 'ikë ëmanu karanuna bëbai, anuax kamina mix unin ñukákëx, ax ka 'ën rarëbakë apan 'ikën kixax kiti 'ain kixun kakën.

¹⁴ Usokian Abrahamnën kakëxun ka 'apu Abimélecñën aín xanu Sara Abraham 'inántëkënkëxa. 'Inánkin ka aín 'arakakë ñuina ovejakama, vaca 'imainun an ñu mëëxunti uní 'imainun xanu an ñu 'axúnti akamabi 'inánkëxa, ¹⁵ 'inánkin ka kakëxa:

—Kamina isti 'ain, ënëx ka 'ën me 'ikën; usa 'ain kamina uinu kaina 'isatanin me baritankëx anu tsóti 'ain. ¹⁶ Usokin katankëxun ka aín xanu Sararibi kakëxa:

—'Ën kana min rarëbakë apan 'inainshia mil kuríki, usa 'ain ka mibë 'ikë unikaman 'unánti 'ikën min kamina añu ñu 'aisamabi 'akëma 'ain. Usa 'ain ka uíxbi 'atimati mimi banatima 'ikën. ¹⁷ Usokian kakëxun ka Abrahamnën Nukën 'Ibu Dios ñukáxuankëxa, ñukáxunkëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Abimélec aín xanukëñunbi pëxkuakëxa. Usokin 'anan ka an ñu 'axunkë xanukamaribi tuánun 'imiakëxa, ¹⁸ Nukën 'Ibu ka Sara kupí, kamabi xanukama 'apu Abimélec aín xubunu 'ikë kamaxa tuáñuma 'inun 'imiakëxa Sara aín xubunu buánkë kupí ka usakin Nukën 'Ibu Diosan 'akëxa.

21

Abrahamnën bëchikë Isaac bakëan

¹ Usa 'ain ka ax kikësabi oia 'inun Sara Nukën 'Ibun bëruankëxa, usokëx ka ax kikësabi oi 'iakëxa, ² usa 'ain ka ax tutankëxun achúshi tuá, Abraham 'axuankëxa, usa 'ain ka kaniakëkë 'ixunbi Abraham tuaxuankëxa, a tuakëx ka Nukën 'Ibu Diosan anun bakënti nëtë nankë sënënkëbë bakëankëxa. ³ Usai bakënkë ka Abrahamnën aín bëchikë Saramia 'akë tuá a Isaac kakin anëakëxa; (Isaac kikë bana ax hebreo banan kuaia ki kikë bana 'ikën) ⁴ 'imainun ka Abrahamnën aín bëchikë bakënkë mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan aín nëtokë ñu maxaka tëakëxa, Nukën 'Ibu Diosan usokin 'anun kakësabiokin. ⁵ A nëtë kaman Abraham cien baritiañu 'ain ka aín bëchikë Isaac bakëankëxa. ⁶ Usai 'itankëxun ka Saran sinánekëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë kuëënmikin kuaimiaxa, usa 'ain ka kamabi unin 'unánti 'ikën, 'ëx kana achúshi tuáñu 'ai kixun 'unáni ka kuëëni 'ëbë kuaiti 'ikën. ⁷ ¿Uin kara Abraham 'ën kana achúshi tuá 'axúnti 'ai kixun kakë 'itsianx? Usa 'ainbi kana 'ën achúshi tuá 'axuan axa uní apan 'ikëbi.

Abrahamnën Agarkëñun aín bëchikë Ismael aín xubunua chikílan ñuikë bana

⁸ Usa 'ain ka Isaac kanikëbëtan a nëtënan xuma ënti a nëtë sënënkëbëtan kamabi aín, unikamabë timëxun achúshi fiesta cha Abrahamnën 'axuankëxa. ⁹ 'Ainbi ka Saran Agar egipcia xanu an Abraham 'axunkë tuá an Isaac ami kuaikín usania isakëxa. ¹⁰ Usai 'ia isbiani kuanxun ka Abraham aín xanu Saran kakëxa: ¡An nu ñu 'axunkë xanu ax ka aín tuá buaní ënuax chikiti 'ikën! 'Ën tuá Isaac an ka nun bamakin kasunania an nun ñu 'axunkë xanu aín tuábëtan ñu bitima 'ikën. ¹¹ Ësokian aín xanun kakësha ka Abrahamnën anun paëkin 'itsaira sinánekëxa, uisa kupín karana 'ën bëchikë 'ën xubunua chikínti 'ai kixun 'itsaira masá sinánekëxa. ¹² Usai ia iskin ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa: Kamina 'itsaira masá nuítutima 'ain min bëchikë 'imainun an mi ñu 'axunkë xanu kupín. Kamabi ñu min xanu Saran mi kakë kamina 'ati 'ain, min rëbúnkikamax ka 'ën mi kakësabi oi min bëchikë Isaac aín rëbúnki 'iti 'ikën. ¹³ 'Imainun ka an ñu 'axunkë xanu aín tuá, aribi ñuikin ësokin kakëxa: 'Ën kana aín rëbúnkinëxa achúshi ëma chaiira 'inun 'imiti 'ain ax ka min bëchikëbi 'ikë usa 'ain.

¹⁴ Usokin konkë a pëkarakëma 'ainshi ka Abrahamnën an ñu 'axunkë xanu Agar aín xubunuax kuantanun xukin pán 'imainun aín piti 'inánan achúshi ñu xaká burasa okin 'akë ami aín 'umpax 'inánkëxa; 'inánkin ka aín kaxunu kañumiakëxa, usakin 'inántankëxun ka aín bëchikë Ismael kuantanun kixun aín titakëñun xuakëxa. Xukëx ka uimi kara kuanti 'ikë kixun 'unánimabi anu uní 'ikëma me aukikiani kuantankëx Beerseba au kuankëxa. ¹⁵ Kuankin ka aín 'umpax ñu xakánu buánkë a këñutankëxun a xëati bëtsi 'umpax 'aíma 'ain, ni menuaxbia pëñanakëti kanikë a tëmú aín tuá tsóankëxa, ¹⁶ tsónbiani ka uri tsóti ax kuankëxa, 'ën tuá kana ñuia istima 'ai kixun sinánbiani. 'Uri kuantankëx anu tsóbukinshi ka aín tuá munuma kuënkëni inia kuakëxa.

¹⁷ Usai tuá ax inia ka Nukën 'Ibu Diosan kuakëxa; kuakin ka Nukën 'Ibu Diosan ángelnën naí manámixun Agar kuënkín ësokin kakëxa: ¿Uisai kaina 'ian Agar? Kamina rakuëtima 'ain Nukën 'Ibu Diosan ka mi 'imainun min tuá bëunan mëskuti inia kuaxa uinu kara min tuá 'ikën. ¹⁸ Bënëtishi nirukiani, kuanxun kamina min tuá barikin bitankëxun aín məkënan mënti 'ain, 'ën kana aín rëbúnkinëxa achúshi ëma chaiira 'inun 'iminuxun 'ain. ¹⁹ Ësokin katankëxun ka Nukën 'Ibu Diosan Agar achúshi 'umpax upiira 'aish nëmin 'inánkëxa usakian 'inánkëxun ka ñuina xaká burasa 'akë, ami ubakakin bitankëxun aín tuá Ismael xëamiakëxa.

20-21 Usakian Nukën 'Ibu Diosan 'akinkëx ka Ismael anu uni 'ikëma menuax kani Parán kakë anu 'iakëxa, usai kanikin ka uisokin kara kanti 'imainun pian ñuoti 'ikë kixun upíokin 'unánkëxa. Usai kania ka aín títan achúshi xanu Egipto menua bëxun aín xanu 'iti 'inánkëxa.

Abrahamnën sinántëkëntima oi Guearnu 'ikë 'apubë mëñionan ñuikë bana

22 Usai 'ikë basirakëma 'aínshi ka 'apu Abimélec Abrahambë banai kuankëxa. Kuankëbë ka aín suntárunën kushi Ficol, axribi abë kuankëxa. Kuantankëxun ka Abimélecnën Abraham ësokín kakëxa:

—Nun kananuna isan Nukën 'Ibu Diosan ka kamabi añu ñukama karamina 'ai akamabi mi 'akinia. 23 Usa 'ain kamina, sinanatëkëntima okín Nukën 'Ibu Diosan ismainun, ënë menuax, nukamabë 'atimonantima 'ain, 'imainun kamina 'ën bëchikëkama 'imainun 'ën rëbúnikamaribi 'ain. Akima kamina sinanatëkënkinma 'ën mi 'akësaribi okín 'ëribi 'ati 'ain, 'anan kamina usaribiokin kamabi ënu 'ikë unikama 'ati 'ain, anumi bëri tsókë me ënuxun.

24 Usokín kakëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Nukën 'Ibu Diosan ismainun kana sinanatëkëntima okín mi kain.

25 Usa 'aínbi ka Abrahamnën kuëntankëxun Abimélec anua 'umpax biti kini a ñuikín kakëxa: 'ën kana mi kaisatanín mín unikaman ka 'ën anua 'umpax biti kini a 'ë bikuanxa. 26 Usokían kakëxun kuatankëxun ka Abimélecnëñribi kakëxa:

—Mín kamina 'ë bërámbi kakëma 'ain, usa 'ain kana 'ën bëri 'unanin bëribi kamina 'ë kain. 27 Usai abë banai sënëntankëxun ka Abrahamnën aín ovejakama 'imainun aín vaca bitankëxun, Abimélec 'inánkëxa; usakín 'inánkinshi ka a nëtëñbi sinanatëkëntima okín a rabëxunbi mëniókëxa. 28 Usa 'ain ka Abrahamnën an 'arakakë ñuina mapai achúshi 'imainun rabë oveja bitankëxun raíri këñun nimikinma amo sëtënakëxa, 29 usakín 'aia iskin ka Abimélecnën ñukákëxa:

—¿Uisoti karamina mín mapai achúshi 'imainun rabë oveja amo sëtënatín?

30 Èsokín ñukákëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Ènëx ka mi 'inánti 'ikën ënë bikin kamina 'unánti 'ain mapai achúshi 'imainun rabë ovejakama ënë mi 'inánmainun kamina sinánti 'ain 'ën mi 'inánkë ënëx ka anua 'umpax biti kini ax ka 'ën 'akë 'ikë kixunmi 'unánti 'ikën. 31 Usokín anuxun a rabëxunbi 'akë kupín ka Beerseba kakín anëakëxa, anuax ka sinanati 'itëkëntima oi mëniónankëxa. 32 Usai anuax mëñionantankëx ka Abimélec 'imainun Ficol ax Beerseba kakían anëké anuax anu kuantëkëankëxa flisteo unikama menubi.

33 Usa 'ain, ka Abrahamnën Beerseba kakë me anu achúshi i tamarisco 'apákëxa, anuxun ka unin Nukën 'Ibun Diosan anë rabiakëxa, axa bamatima óf tsókë a. 34 Usai 'itankëx ka Abraham 'itsa baritia, a menu tsóakëxa ax ka flisteo unikama me 'iakëxa.

22

Nukën 'Ibu Diosan Abraham aséribi kara ami sinania kixun istisa tan ñuikë bana

1 Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan 'itsa baritia ami panatankëxun, Abraham karaisa ënima ami manutima aséribi sinania kixun tankín. Aín anën kuëankëxa, usakín kuënkëxun ka Abrahamnën kakëxa:

—Ènu kana 'ain 'ën 'Ibu. 2 Èsokían kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan kakëxa:

—Mín bëchikë Isaac, ami aséribi nuibairakë, a buani kamina kuanti 'ain matán me Moria kakë anu. Buánxun kamina anu bëbakín, mín bëchikë 'atankëxun 'ë rabikín ñuina 'akësaribi okín xaroti 'ain, 'ën mi uinu 'ikë matánuxun kaina 'ati 'ai kixun ismímainun. 3 Usakían koónkëxun, ka

pëkarakëma 'aïnshi, nirukin Abrahamnën aïn asno kaxu mënotankëxun; anu karu tëapaxun nëakë, puruakëxa anun ñuina xaroti usakin 'abiani ka Nukën 'Ibu Diosan anu kuanun kakë anu, aïn bëchikë Isaac 'imainun an ñu mëemikë uni rabë buani kuankëxa.

⁴ Usai kuankëbëa rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan ka Abrahamnën ënën menxuma anua kuankë me a isakëxa. ⁵ Usai kuankin 'uraxun iskin ka Abrahamnën an ñu mëemikë uni rabë kakëxa:

—Ënuxun kamina asno bërúanti 'ain 'ëx kana 'ën bëchikë buani anuxun a rabinun Nukën 'Ibu Diosan kakë matá me anu kuanin anuxun rabibëtsini, kana utëkënti 'ain. ⁶ Usakin aïn uni rabë katankëxun ka Abrahamnën aïn bëchikënën karu tëapaxun nëakë a 'iabiankin buámainun; Abrahamnën tsi, këñun aïn manë xëtökë upiokin kuënuke bibiani abëbi kuankëxa.

⁷ Usai abë urikuankin ka Isaacnën aïn papa Abraham ñukákëxa:

—¡Papan!

—¿Añu kara 'ën bakë bëchikën? —kixun ka Abrahamnën aïn bëchikë kakëxa.

Kakëxun ka Isaacnën ësokin kakëxa:

—Ënu ka karu 'imainun tsi 'ikën çuinu kara anu 'aímai këñutanun xaroti carnero 'ik? ⁸ Ësokian aïn bëchikënën ñukákëxun ka Abrahamnën kakëxa.

—Nukën 'Ibu Diosan ka nu achúshi ñuina 'inánti 'ikën, kixun ka aïn bëchikë —Abrahamnën kakëxa. Usokin kabiani ka abëbi anuxuan ñuina xaroti anu kuankëxa.

⁹ Anu kuanun Nukën 'Ibu Diosan kakë matá me anu bëbaxun, ka Abrahamnën anuxun ñuina xaroti maxax bukunruakëxa; usakin bukunrutankëxun ka karuribishi tikati mabukuntankëxun aïn bëchikë Isaac aribi nëakëxa, nëaxun ka anu ñuina xarotinu nankë karu kamanan; ¹⁰ rakankëxa rakamainun ka aïn manë xëtökë bikian aïn bëchikëmi okin sananiabi ka ¹¹ nukën 'Ibu ángelnën kuënkín naínuxun kakëxa:

—¡Abraham! ¡Abraham! ësokian kakëxun ka.

—Ënu kana 'ain 'ën 'Ibu —kixun an kakëxa. ¹² Kakëxun ka Nukën 'Ibu Diosan ángelnën amiribishi kakëxa:

—Mín bëchikë uisabi oxuma ka 'at, bërí ka Nukën 'Ibu Diosan mixmi asérabi ami sinánkëxun, mín nuitu 'unánxa mín kamina mín bëchikë ñuñakima achúshira 'ikëbi nuibakinma a rabikin 'akatsi 'ian. ¹³ Kakëx kaxú bësukin isi kuainakëkinbi ka Abrahamnën carnero achúshi i pëñanakëmi aïn mancha utëanx a tanáin nikë mërakëxa; usai 'ikë mërakin ka Abrahamnën carnero bixun, aïn bëchikë nëakë a tubuana rëtankëxun Nukën 'Ibu Dios rabikin xaroxuankëxa. ¹⁴ Usokin 'atankëxun ka Abrahamnën anuxuan usakin 'akë matá me anëkin: Nukën 'Ibun ka nun sinánkëma ñu nu 'inania kixun anëakëxa, usa 'ain ka bërí uni kia: Nukën 'Ibun ka a matánuxun 'asaribiokin 'akinia kixakikania. ¹⁵ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ángelnën Abraham naínuxun amiribishi kuëntëkéankëxa, ¹⁶ kuënkín ka kakëxa:

—Nukën 'Ibu ka kixaxa: Kana isa kamina mín bëchikë achúshira 'ikëbi mi ñukákëxun 'ën mi kakësabiokin 'an, usa 'aish kana 'ëxbi asérabi sinanatëkëntima oi kin, ¹⁷ usa 'ain kana 'ën upiokin sinánxunkín mín rëbúnkinëxa. 'Aisamaira 'ispa imë naínu iskësa usaribi 'ianan masi bëru parúmpapa kuébinua iskësaribi 'inun 'imíti 'ain. Usa 'ain ka bëtsi émanu 'ikë unikama ax ami nishkë akama 'ën 'amikëxun abë 'akanankin atun abámikin 'ati 'ikën, ¹⁸ usa 'ain ka kamabi menu 'ikë unikama atu kupin upiokin sinánxunkë 'iti 'ikën, mín kamina 'ën kakësabiokin 'an usa 'ain. ¹⁹ Usokin 'abëtsini ka Abraham anua an ñu mëemikë uni ëbiankë anubi utëkéankëxa. Utankëx ka akamaxbi biranankiani Beerseba kakë me anu kuantëkéankëxa, anu ka Abraham aïn aintsí 'imainun an ñu mëëxunkë unikamabë tsóti bërúakëxa.

Nahornën bëchikëkama 'ia ñuikë bana

²⁰ Usa 'ain ka a basikëbëtan, Abrahamnën uni itsia Milcánënrìbi aín xukën Nahor tuaxunkë a ñuia kuakëxa. ²¹ A paian tuákë ax ka Us kakë 'iakëxa; a 'atankëxun ka aín xukën Buz arìbi 'akëxa, 'imainun ka bëtsirìbi Quemuel kakë arìbi 'akëxa, ax ka Aramnën papa 'iakëxa. ²² Usokin 'atankëxun ka amiribishi bëchipakëxa aín anë ka 'iakëxa Quésed, Hazó, Pildás, Idlaf 'imainun Betuel. ²³ Betuel ax ka Rebecanën papa 'iakëxa. Usa 'ain ka, mapai achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi akamax ka Milcámia 'akë tuá Abrahamnën 'anáka Nahor aín bëchikëkama 'iakëxa. ²⁴ Usa 'ain ka Nahor an ñu 'axunkë xanubia bikë Reumá aín xanusa 'ain amirìbi bëchipakëxa, ënëkamax ka aín anë 'ikën Teba, Gáham, Tahas 'imainun Maacá.

23

Sara ñukë maínkan ñuikë bana

¹ Sara ka tsóakëxa ciento veintisiete baritia, ² ati baritia tsótankëx ka ñuakëxa Quiriat-arbá, kakëbia Hebrón kakin anëké ëma anuax, ka Canaán me anu 'iakëxa. Usa 'ain ka Abraham aín xanu ñukë 'ain 'itsaira masá sinani iakëxa. ³ Usa 'ain ka anua aín xanu Sara ñukë anuax nirukiani kuantkëxa, anu mëníoti 'aíma 'ain, kuantankëx ka hititas unikamabë banakëxa:

⁴ —Banakin ka ësokìn kakëxa, 'ëx kana bëtsi menu 'ikë uni 'aishbi mitsunu tsókë uni 'ain, usa 'ikëbi kamina anu uni ñuia maínti 'akë achúshi anu 'ën xanu mënionun 'ë maruti 'ain.

⁵ Usaia kia kuakin ka hititanu 'ikë unikaman kakëxa:

⁶ —jUsama ka 'ën 'Ibu kamina! 'Ën kakëxun kuati 'ain. Mix kamina nubë 'ikë uni 'ain, usa 'aish kamina mix achúshi uni Nukën 'Ibu Diosan kaískë 'ain. Usa 'ikë ka mi 'akínia ax kushiira 'ixun usa 'ain kamina min xanu ñukë a uinu 'ikë ax kara upíira 'ikë istankëxun anu mëníoti 'ain, uinu 'ikë uníni ka 'anu 'axuma 'anun kixun mi katima 'ikën kamina 'ati 'ain. ⁷ Èsokian kakëx nirukin ka Abraham asábi ka kixun hititakama kai atumi ñanákín, ⁸ ësokín atu kakëxa:

—Mitsun aserábi 'ën xanu ënu mëníoti kuëenkin kamina Sôharnën bëchikë Efrón a 'ë ñukáxunti 'ain. ⁹ Macpelánu 'ikë kìnì aín me sënénkënuia 'ikë a 'ë marunun kixun kati 'ain. 'Ën kana uiti kara aín kupí 'ikë atìbi kupíoti 'ain, usa 'ain kana anu uni ñuia maínti kìnìñu ënë menu 'iti 'ain. ¹⁰ Usaia Abraham kia kuakin ka Efrón hitita uni ax atubë tsóxun kakëxa, Abraham 'imainun anu timékë unikaman kuaisabi 'itánun kakëxa, usakian kaia ka a ëmanu 'ikë unikaman ribi kuakëxa:

¹¹ —jUsama ka 'ën 'Ibu, kana mi maruiman! 'Ën kana mi me 'inainshitin, 'imainun kana anu uni ñuia maínti 'akë kìnì kënunbi me a mi 'inaishitin. 'Ën aintsikamanribi ka kamaxunbi 'ën me ënë mi 'inainshinuxun kaia kuation. Usa 'ain kamina min xanu anu maínti 'ain.

¹² Èsokín kakëx ka unikamami ñanati 'itëkënkin ka Abrahamnën, ¹³ ësokín atun kuamainunbi Efrón kakëxa:

—j'Ën kamainun, kamina kuati 'ain! Kana ësokín mi kain uiti karamina kuëenin min me kupí atìbi kana mi kuríki 'inánti 'ain, usakín mi pain kupíobianxun kana 'ën xanu anu mainikuanti 'ain.

¹⁴ Usai kia ka Efrónnën kakëxa:

¹⁵ —Mi kamainun kamina kuati 'ain, 'ën 'Ibu: Me aín kupí ka cuatrocientas manë kuríki 'ikën. Usa 'ain kananuna 'ati 'ain kupí aín 'itsa kuëbikanantima 'ain, usa 'ain kamina bërí anu min xanu mainikuanti 'ain.

¹⁶ Usakian kakëxun ka Abrahamnën asábi ka kana mi uiti kara aín kupí 'ikën atìbi mi kupíoti 'ai kixun ka Efrón aín aintsí hititakaman ismainunbi, aín kuríki abia tupunun kixun kupíokin banatanun rërëkaxuankëxa. ¹⁷ Usokín ka Efrónnën me Macpelánu 'ikë, au bari kuabúkë Mamré kakë anua 'ikë

kini, 'imainun kamabi ni a menua 'iké akama kēñunbi Abraham maruakéxa, ¹⁸ usakian Abrahamnēn bikéx ka a me ainan 'iakéxa. Usa 'ain ka hitita unikama 'imainun raíri uni kamanribi anun inúkin iské 'ixun éñé mex ka nunama 'iké kixun 'inánkéxa.

¹⁹ Usokin marutankéxun ka Abrahamnēn aín xanu Sara ñuké a Macpelá menu 'iké kini anu maíankéxa, au bari uruké Mamré kaké me anu, aín ané itsi ka Hebrón 'ikébia, Canaán kaké me anubi 'iakéxa. ²⁰ Usokin 'atankéx ka Abraham me 'imainun anua 'iké kini aín 'Ibu 'iakéxa, ax ka Hititas kaman anua aín xanu maínti maruké me 'iakéxa.

24

Abrahamnēn achúshi xanu aín béchiké Isaac barixua ñuiké bana

¹ Usa 'ain ka Abraham ax kaniakéké 'iké, Nukén 'Ibu an 'ati kamabi ñu sinánxunké 'iakéxa. ² Achúshi nētēn ka Abrahamnēn ax irapain a ñu mēēxuni abé tēké an aín ñukama bérúanké a kuéñxun kakéxa:

—Mín mēkēn 'en kisinu nankin kamina, ³ sinanatékentima okin Nukén 'Ibu naí 'imainun éñé me bérúanké an ka 'en béchiké Isaacnēn éñé menu 'iké xanukama binun éntima 'ikén, anu 'éx tsóké Canaán kaké me énu, ⁴ usa 'ain ka Abrahamnēn an ñu mēmiké uni kakéxa, anuax 'éx uá 'en nēté anu kuantankéxun 'en aintsikaman béchiké xanu achúshi barixuni kuantí 'ain.

⁵ Ésokian kakéxun ka an ñu mēēxunké unin kakéxa:

—'Éx kuantankéxun anu 'iké xanu mērakin kakéxbia 'ébé uisama tankébétan karana, ¿añu 'ati 'ain? ¿karana mín béchiké anuaxmi chikía me anubi buántékenti 'ain? ⁶ Kixuan kakéxun ka Abrahamnēn kakéxa:

—¡Usama ka uisa 'ixunbi kamina 'en béchiké anu buántima 'ain! ⁷ Nukén 'Ibu Dios, naínu 'iké an ka 'en aintsikaman menua chikinbétsinkin bēxun 'é 'imainun 'en rēbúnkikama éñé me 'inan, an ka aín ángel abé kuantankéxumi achúshi xanu 'en béchiké bixunun mi 'akinti 'ikén. ⁸ Xanu achúshinēx mibé, uisama tankébébi ka 'en mi kaké éñéx asábi 'iti 'ikén, jusa 'ain kamina uisaxunbi anu 'en béchiké buántima 'ain!

⁹ Ésokian kakéxun ka an ñu mēēxunké unin aín kisinu aín mēkēn nankin Abraham, bétsiokin mín sinántima okin kana mín kakésabiokin 'ati 'ain kixun kakéxa. ¹⁰ Usokian Abrahamnēn kakéxun ka an ñu mēēxunké unin, ñu upíbu kaiskin buánti an ñumēmiké unían nanké barikin biakéxa, xanu aín aintsikama 'ináni kuantí akama bianan ka mēkēn rabé camelloribi a ñu mēēxunké uninan biakéxa, usakin 'inánkéxun bitankéx ka raíri unikama abé kuantí bibiani Nahor kaké éma, Mesopotamia kaké menu 'iké anu kuankéxa. ¹¹ Usai 'itsa nēté 'ikiani kuantankéx ka Nahor kaké éma rapasu pain bēbakéxa, bēbakébébi ka bari xupinbuakéxa. Usai xupibukébé ka anu 'iké xanu chipashkamax aín chumu bēi 'umpax biti anu uakéxa. Aia ka unikaman anua 'umpax biti rapasu bukuxun aín camellokama tantimikin isakéxa, ¹² usai anu bukuxun iskéxbia xanukama ukébétan ka Nukén 'Ibu abé banakin kakéxa: 'En 'Ibu 'imainun 'en ñu mēēxunké uni Abraham aín Dios kana ésokin mi ñukatin, usa 'ain kamina béri 'en 'ati ñukama upí 'inun 'é 'akinti 'ain, 'imainun kamina 'en a ñu mēēxunké uni aribi nuibakin upíokin 'akinti 'ain. ¹³ Anua 'umpax biti rapasu kana bēban, usa 'ain ka énu 'iké xanu chipashkama 'umpax bitsi 'aia. ¹⁴ Achúshi xanu chipash 'en kakéxuan sinánun kamina 'imiti 'ain: Usama ka 'en mín 'umpax 'anun karamina mín chumu nanpatima 'ain, kakéxun ka 'é kati 'ikén: 'Umpax kamina 'ati 'ain, mín camellokamaribi kana 'umpax 'amiti 'ain, a xanux ka Isaac mín kaíské uni aín xanu 'iti 'ikén. Usa 'ain kana 'en 'unánti 'ain mín kamina 'en ñu mēēxunké uni upíokin nuibakin 'akínin kixun.

¹⁵ Usai abë banai sënënkëma 'ixunbi ka xanu achúshi me ñutë 'akë tēxanu nanxun tuinbëtsinia isakëxa. Ax ka Rebeca Betuel kakë uni aín bëchikë xanu 'iakëxa. Betuel ax ka Milcámia Nahornën bëchia 'iakëxa, ax ka Abrahamnën xukënan bëchikë 'iakëxa. ¹⁶ Usa 'ain ka Rebeca ax upíra xanu 'imainun, unibë 'ikin tankëma pan 'iakëxa; uinu 'ikë unibëbi 'ikëmapan 'iakëxa. Usa 'ixun ka anua 'umpax biti anu utankëxun, aín me ñutë 'akë nanopátankëxun buchuobiani kuankëbëbi ¹⁷ ka uni ax abákiani kuantankëx a nukui nirakëkin kakëxa:

—È karamina min me ñutënuu 'ikë 'umpax chamara 'amitima 'ain.

¹⁸—Kakëxun ka xanun kakëxa, kamina min xëati 'ain usakin kakinshi ka me ñutënuu mëkën rabëtan bikin nanopákin xëanun 'inánkëxa. ¹⁹ Inánkëxun xëai sënënia ishi ka Rebecanën kakëxa:

—Min camellokamaribi kana 'umpax bixunti 'ain, an kuënkësokian xëanun. ²⁰ Katankëxun ka bënëkinshi aín me ñutë 'akënu 'ikë 'umpax a pain anua 'umpax 'arutia nuntisokin 'akë anu maniakëxa, usakin manítankëxun ka 'itsai kuankin 'umpax camellokaman xëanun bixuankëxa. ²¹ Usakin 'aia ka a unin uisakinbi kakinma isakëxa, an ka unántisa tankëxa asérabi kara Nukën 'Ibun ax kuënkësabi oi kuania upíokin 'akianxa kixun.

²² Usokin 'umpax camellokaman xëai sënënkëbëtanshi ka a unin kuri seis gramo 'ëñesa bixun xanu a rëñumiakëxa. 'Anan ka mëkënu mëñuti kuri cien gramosa aribi mëñumikin, ²³ kakëxa:

—È kamina kati 'ain mix karamina uin bëchikë 'ain, min papan xubu kara anu 'iisa 'ikën 'ën unikamabë kana anu ënë imë 'uxti 'ain. ²⁴ Kixuan ñukákëxun ka Rebecanën kakëxa:

—Èx kana Abrahamnën xukën Nahor an Milcámi bëchia Betuel kakë uni aín bëchikë 'ain. ²⁵ Nun xubunu ka anu 'iti 'ikën usa 'ain kamina ënë imë anu mikama 'uxi kuanti 'ain, 'imainun ka basi 'itsa axa min camellokama pimiti.

²⁶ Usa 'ain ka a unin rantinpuruni tsóbukin Nukën 'Ibu, ²⁷ asabi ka kakin: ¡'Èn 'ibu Abraham aín Dios, ax ka abë upí 'ianan a nuibakë 'ixun 'ëx aín aintsikaman xubunu bëbanun 'ë bërúanxun bëaxa kiox kiakëxa! ²⁸ Usai 'ítankëx ka Rebeca abákiani aín titan xubunu kuani bëbakin uisai kara 'iaxa akamabi ñuixunkin kakëxa. ²⁹ Usakian aín chirabakën bana ñuia kuabiani ka Labán kakë, ax a uni bari abákiani anua 'umpax biti kini anu abákiani kuankëxa, ³⁰ usai ka mëñusuti aín chirabakën aín pëñanu buánkë a isanan, aín chirabakëa usakin uni an kakë akama ñuia kuabiani kuankëxa. Kuanx ka Labán ax Abrahamnën ñu mëmikë uni axa aín camello kamabë anua 'umpax biti kini 'urama nirakëkin, ³¹ kakëxa:

—Ka ut, min 'Ibu Diosan ka mi ënu bërúanxun bëaxa. ¡Mix kamina ëman ënu bërútima 'ain, 'ën kana anumi nukúti mitsu mëñioxuan 'imainun kana anumi min camellokamaribi tantimíti aribi mëñion usa 'ain kamina 'ën xubunu 'i kuanti 'ain!

³² Usokian kakëx ka a unikama abëa kuankë buani aín xubunu kuankëxa. Anxun ka anu 'ikë ñukamapain nanopátankëxun camellokama pimitankëxun anuan a 'imainun abëa kuankë unikama tachukati 'umpax bëxúankëxa. ³³ Usai 'iax sënëan aín piti 'inánkëxunbi ka Abrahamnën ñu mëmikë unin kakëxa:

—'Èn kana mitsu a kati bana kaxuma pitima 'ain:

—Èsokian kakëxun ka. Labánën kakëxa:

—Kamina uisa bana kara nu kati 'ain.

³⁴ Kakëxun ka Abrahamnën xukë unin kakëxa:

—Èx kana, Abraham an ñu mëëxunkë uni 'ain, ³⁵ Nukën 'Ibun an ka an 'ë ñu mëëmikë uni 'itsaira ñuñu 'inun 'imiaxa: usa 'ixun ka 'inánxa ovejakama,

vaca, kuri 'imainun manë panshian, uni an ñu mēēxunti, xanu an ñu 'axúnti akama 'inánan ka camello 'imainun asno akama 'inánxa. ³⁶ Usakin 'inánkin ka aín xanu Sara aribi achúshi tuá kaniakékë 'ikëbi 'inánxa, usa 'ain ka 'en ñu mēēxunkë uni an aín bēchikë kamabi aín ñukama 'inánti sinánxa. ³⁷ 'En ñu mēēxunkë unin ka sinanatékënkima, an kakēsabiokin 'anun 'è kaxa: 'En bēchikë kamina 'èx anu tsókë Canaán me ènuu xanu bimitima 'ain. ³⁸ Usa 'ain kamina 'en papan menu kuantankëxun, anua aín aintsikama 'ikë anua achúshi xanu 'en bēchikë barixuni kuantí 'ain. ³⁹ Kixuan kakëxun kana 'en kan: 'En 'Ibu, ¿anu 'ikë xanu achúshinèx 'èbë uisama tankëbëtan karana añu 'ati 'ain? ⁴⁰ Kakëxun ka èsokin 'è kaxa: 'Èx kana Nukën 'Ibu kikësoi abë nitsin, usa 'ain ka aín ángel xuti 'ikën, mia kuania bërúanun bërúankëx kuanxun kamina achúshi xanu 'en aintsin bēchikë xanu 'en bēchikë bixunti 'ain, ax ka 'iti 'ikën, 'en papan aintsin 'ibun bēchikëbi. ⁴¹ Usa 'ainbi kamina 'en aintsikaman aín bēchikë xanu chipash mibë uisamatankëbëbi mix sinanatékëntima kikë bana usaibi asábi bërúti 'ain. ⁴² Usa 'ain kana bërí 'en anua 'umpax biti kini anu bēbaxun abë banakin èsokin Nukën 'Ibu kan, 'en ñu mēēxunkë uni Abraham aín Dios: Asérabi kamina 'èx ènu uti 'è 'akian, ⁴³ usa 'ain kana bërí anuxun 'umpax biti kini a rapasu 'ixun mi ñukatin: uinu 'ikë xanu chipash kara 'umpax bitsi aia akana 'en èsokin kati 'ain: 'È kaina min 'umpax ñutëñu 'ikë a 'amitima 'ain, ⁴⁴ èsokin 'en kakëxun ka 'è kati 'ikën: Asabi ka kamina min xëati 'ai kixun 'è kanan min, camellokamaribi kana 'umpax bixunti 'ai an 'è kakë xanu ax ka min kaískë uni a 'en ñu mēēxunkë uni aín bēchikënën xanu 'iti 'ikën. ⁴⁵ Èsokin ñukákin 'en kēñúkë 'áimabi ka 'en iskëxibi Rebeca ñutë tulanx uaxa. Ukin ka anua 'umpax biti anu nukúkin menu tsóntankëxun bitsia kana kan: Min 'umpax kaina 'è xéanun 'inántima 'ain kixun. ⁴⁶ Kakëxun ka an bēnëkinshi aín ñutë, nanpákin 'è kaxa: Kamina xëati 'ain, 'imainun kana min camellokamaribi xëamiti 'ain, katankëxun ka 'è xëamianan 'en camellokamaribi 'umpax xëamiaxa. ⁴⁷ Usakian 'aia kana 'en ñukan: ¿Mix karamina uin bēchikë 'ain? kakëxun ka an 'è kaxa: 'Èx kana Betuelnën bēchikë xanu 'ain, ax ka Nahornëan Milcámi bēchia 'ikën. Èsai kia kana achúshi rēñuti ñu bitankëxun rēñumianan kana rabë aín pēñanuribi pēñumian usakin 'ai, ⁴⁸ rantinpuruni tsóbukin kana Nukën 'Ibu rabikin kan; an 'è ñumëmikë Abraham aín Dios, min kamina 'è bai upitan an 'è ñumëmikë uni aín bēchikë xanu achúshi aín aintsikaman bēchikëbi bixunun kixun 'è bēan. ⁴⁹ Usa 'ain kamina bëríbi 'è kati 'ain kaina 'en mi kakë ènë an 'è ñu mēemikë ax kikësa okin 'ati 'ain, kamina 'è kati 'ain añu karana 'en 'ati 'ai kixun ka uní an kakëxa.

⁵⁰ Èsokian kakëxun ka Labán 'imainun Betuelnën kakëxa:

—Nukën 'Ibun ka kamabi ñu èsokin axa, usa 'ain kananuna nun mi asábi ka katankëxun kana 'atima 'ai kixun mi kaiman. ⁵¹ Ka kua, ènu ka Rebeca 'ikën; kamina bibiankin buánti 'ain. Ax ka an mi ñumëmikë uni aín bēchikënën xanu 'iti 'ikën, Nukën 'Ibun kakësa bi oi. ⁵² Èsokian kakëxun kuati ka Abrahamnën ñumëmikë uni rantinpuruni memi bëtiki tsóbukin, Nukën 'Ibu asábi ka kixun kakëxa. ⁵³ Usai 'i nirukinshi ka na békë ñukama churupákin biakëxa, ax ka 'iakëxa kuri, manë panshian, 'imainun chupa 'itsaira kupíkë, a bikin ka Rebeca 'inánkëxa. 'Inánan ka aín rarëbakë kēñun aín titaríbi ñu 'itsaira 'inaishiakëxa. ⁵⁴ Usakin na buánkë ñukama a pain 'inántankëxun ka pitia nanxunkë a pitankëxun xëakëxa, abëa kuankë a uní kamabëtan usakin 'ai ka a imé anu 'iakëxa:

—Usai anu 'uxnëti pëkarakëbë nirukin, ka a unin kakëxa: Kana kuantékënti 'ain, anua an 'è ñu mēemikë uni 'ikë aín xubunu. ⁵⁵ Èsai kiabi ka Rebecanën

rarëbakë apanën aín titabëtan kakëxa:

—Nun sinánkëx ka ënë xanu nubëpain mapai rabë nëtë nubë 'iti 'ikën, 'itankëx ka mibë kuantí 'ikën. ⁵⁶ Ësokian kakëxunbi ka uni an kakëxa:

—Ëx kana ënu 'itsa nëtë 'i ukëma 'ain. Nukën 'Ibu Diosan ka 'ëx ënu uti upí 'imiäxa, usa 'ain kamina 'ëx kuantëkëntanun 'ë xukanti 'ain anua a 'ën ñu mëëxunkë uni aín xubunu. ⁵⁷ Kakëxun ka anu 'ikë unikaman kakëxa:

—Asabi ka kananuna xanu chipash ax kara uisai kia kuati kuënti 'ain, uisai kara ax kia kananuna kuati 'ain. ⁵⁸ Ësokin katankëxun ka Rebeca kuënxun ñukákëxa:

—¿Ënë unibë kaina bëríbi kuainsa tanin?

—Asábi ka kana kuantí 'ain —kiax ka ax kiakëxa.

⁵⁹ Kixuan kakëxun ka an bërúankin níkinë xanu këñun, Rebeca kuantanun kixun Abrahamnën ñu mëëmikë uníkama këñun xuakëxa.

⁶⁰ Usai kuanía ka Rebeca upíokin sinánxunkin ësokin kakëxa:

“Nukaman chirabakë, jmin rëbúnkinëx ka 'aisamaira tupuntisama 'iti 'ikën! jusa 'ixun ka min rëbúnki kaman

axa ami nishkë uníkama abámikin 'atankëxun atun ëmakama bití 'ikën!”

⁶¹ Ësokin kakín sënëonkëx ka Rebeca 'imainun an níkinë xanu akamabë kuani camellonu 'iruakëxa, usai 'irukiani ka Abrahamnën ñu mëëmikë uni akamabë kuani kuankëxa. Usai ka an Abraham ñu mëëxunkë uni Rebeca anua bibiankin buánkëbë 'iakëxa.

⁶² Usai atux kuanmainun ka Isaac axribi a nëtën anua 'umpax 'ikë anuax kuankëxa, ax ka 'iakëxa axa tsókë 'imainun an 'ë iskë kakín anëké kini anu 'iakëxa, ax ka Négueb kakë me anu tsókë 'iakëxa. ⁶³ Anuax ka achúshi nëtën nitsi kuaxnun xupibukëbëtan iskinbi ka. Uníkama camellonën 'ai amíkkuatsini rikuatsinia isakëxa. ⁶⁴ Usakian ismainun ka Rebecanëribi au kuantí ami bësui tsóxun Isaac 'uranxunbi mërakëxa, usakin mëräishi ka anúan kuankë camello anuax 'ibúakëxa ⁶⁵ usai 'ibukinshi ka an buánkë uni a ñukákëxa:

—¿Uinu 'ikë uni kara axa numi kikuatsini ukë ux 'ik?

—Ax ka 'ën ñu mëëxunkë uni a 'ikën —kixun ka unin kakëxa. Usakian kakëxun aín chupa bitsi ka anun bëmápukuti rakuakëxa. ⁶⁶ Usaia 'imainun ka anu nukúkin aín ñumëmikë uni an Isaac axa usai 'ikëkama ñuixuankëxa.

⁶⁷ Usokin uníkaman ñuia kuatankëxun ka Isaacnën Rebeca bibiankin aín xubusa okían chupa këxtú 'akë anua aín tita Sara 'ikë anu buánkëxa, anu buánxun ka biakëxa, usakin bitankëxun ka Isaacnën Rebeca 'itsaira kuëëankëxa, usakin aín xanu Rebeca 'itsaira kuëëni ka aín tita ñukë sinania masá nuitukë a sinántékënimá manúakëxa.

25

Abraham 'imainun Queturánën rëbúnkikama 'ia bana (1 Cr 1.32-33)

¹ Usa 'ain ka Abrahamnën bëtsi xanu bití sinánkin, Queturá kakín anëké a biakëxa. ² Bitankëxun ka amiribi bëchipakëxa aín anë ka 'iakëxa Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac 'imainun Súa. ³ Jocsán ax ka Sebá 'imainun Dedán aín papa 'iakëxa. Ënë kamax ka Dedánën rëbúnkikama 'iakëxa, aín anëx ka 'ikë asureo, letuseo 'imainun leumeo akama. ⁴ Ënë kamax ka Madiánën bëchikë 'iakëxa Efá, Éfer, Hanoc, Abidá 'imainun Eldaá. Ënë uníkamax ka Queturánën rëbúnkikama 'iakëxa. ⁵ Isaac an ka kamabi aín papa Abrahamnën ñukama biakëxa. ⁶ Usakin 'anan ka bëtsi xanumia 'akë, aín bëchikëkama Abrahamnën aín ñu 'itsamashi 'inánkëxa, usokin 'inántankëxun ka ñukëmapain

'ixun aín bëchikë raíri amanu kuantanun kixun xuakëxa, xuanan ka Isaac axëshia anua 'ikë me anu 'inun kixun kakëxa.

Abraham ñukë 'ikë aín bëchikë Isaac 'imainun Ismaelnën maían

⁷ Usa 'ain ka Abraham ciento sesenta 'imainun cinco baritia tsótankëx, ⁸ ka uni 'ikësabi kaniakëtankëx ñuakëxa. Ñui ka 'ain chaitiokékama ñua 'aish anu bukukë abë 'i kuankëxa. ⁹ Usa 'ain ka aín bëchikë Isaac 'imainun Ismaelnën Macpelá kakë kini anu maíankëxa, ax ka Mamré kakë me 'ukëmanan, Sóhar hitita uni aín bëchikë Efrón aín me 'iakëxa. ¹⁰ A mex ka Abrahamnën hitita unikamanan 'ikëbia marua 'iakëxa. A menu ka Abraham ñukë aín xanu Sara rapasubi maíankëxa. ¹¹ Usaía Abraham ñua 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan Isaac upíokin sinánxuankëxa, usa okían 'akëx ka anua 'umpax 'ikë a rapasubi tsóti bërúakëxa. "Ax ka 'iakëxa, axa tsókë 'imainun an 'ë iskë kakín anëkë anu."

*Ismaelnën rëbúnkikama 'ía bana
(1 Cr 1.28-31)*

¹² Ënë kamax ka Ismaelnën bëchikë Abrahamnën bëchikë egipcia xanu Agar, an Sara ñu 'axunkë amia bëchikë 'iakëxa, ¹³ ënëx ka aín rëkuën bëchikë a pain 'akëxa bakëan a 'iakëxa: Nebaiot, ax ka aín bëchikë apan 'iakëxa; 'atankëxun ka bëtsiribi 'akëxa Quedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴ Mismá, Dumá, Masá, ¹⁵ Hadar, Temá, Jetur, Nafis 'imainun Quedmá. ¹⁶ Ënëkamax ka Ismaelnën bëchikë mapai rabë 'imainun rabë akaman anë 'ikën, usa 'ain ka atun anëñbi anëñbi aín me anëanan ax anu 'ikë aribi anëakëxa. Usa 'ain ka akama achúshi achúshinëx ain menu menu atun 'apuñu 'iakëxa.

¹⁷ Ismael ax ka ciento treinta 'imainun siete baritiañu 'aish ñuakëxa, ñui ka aín chaitiokékama 'iasaribiti ñuia anu 'ain chaitiokékama maían anubi maíankëxa. ¹⁸ Usai ax ñua ain rëbúnki kamax anubi tsóti Havilá kakë me Egipto 'ukëmanan anun, Asirianu kuani kuantu anubi tsóti bukúakëxa. Usai 'i ka anuax aín xukën kamabëbi 'atimonani nishanani anubi bukúakëxa.

Esauñën ain bëchikë apan usai 'iti 'ikëbi Jacob marua ñuikë bana

¹⁹ Ënë banax ka usai kara Abrahamnën bëchikë Isaac ax 'iakëxa, kixun ñuikë bana 'ikën. ²⁰ Isaacnën ka cuarenta baritiañu 'ixun Rebeca aín xanu 'iti biakëxa, ax ka Betuelnën bëchikë Labánën chirabakë 'iakëxa, akamax ka Arameos unibu Padán-aram kakë me anu tsókë 'iakëxa. ²¹ Usa 'ain ka Rebeca tuakëma xanu 'iakëxa, usa 'ain Isaac an ami bëchikaskin 'ain xanu 'itsaira ñukáxuankëxa. Usakian ñukákëxun ka Nukën 'Ibun an ñukákë a kuakin Rebeca tuuñu 'inun 'imiakëxa. ²² Usai tui ka aín pukunu rabë tuá 'irukë 'aish, anuaxbi ubiti titikanania tankin an sinánkëxa: "Ënëxa ësai 'ikëbë karana 'ëx, çuisa 'aish basi tsóti 'ain?" Usakin sinánbiani ka Nukën 'Ibu uisa kupín kara usai 'ia kixun ñukati kuankëxa,

²³ usakian ñukákëxun an kakëxa:
"Mín pukumëu ka tuá rabë 'ikën,
ax ka rabë ëma 'iti 'ikën,

usa 'aish bakënkëma 'aishbi ubionania. Achúshinëx ka kushiira 'aish bëtsisama 'iti 'ikën, aín apan ax ka aín 'anáka meu 'iti 'ikën, usa 'ain ka 'anáka ax kushiira 'inuxun 'aia."

²⁴ Ësokian kakë basírama 'aínbi ka Rebeca aín nëtë sënënkëbë, rabë tuá bakëankëxa. ²⁵ A paian Rebeca bakënkë ax ka ranshin 'aish raninbaë 'iakëxa, usa 'ikë ka a tuá Esaú kakín anëakëxa. ²⁶ Usai 'ikin aín apan Esaú aín taë tsiputu tuinbëtsini aín 'anáka chikiakëxa, usaía 'ikë a ka Jacob kakín anëakëxa. Usaía aín xanu Rebeca a tuá rabë bakënkë 'ain ka Isaac ax setenta baritiañu 'iakëxa.

Esau 'imainun Jacob 'ia bana

²⁷ Usa 'ain ka a tuá rabé kaniakéxa. Usai kanitankéx ka aín rëkuën bëchiké Esau ax ninua ñuira oké uni 'iakéxa; 'imainun ka aín 'anáka Jacob mënin sinaínshi uni 'iakéxa, usa 'ain ka aín xubunuashi ñu mëi tsóti kuëëni 'iakéxa.

²⁸ Usa 'ain ka Isaacnën aín bëchiké Esau a 'itsaira nuibakéxa, aín ñuaké pikin, usakian aín papan aín rëkuën bëchiké a nuibamainun ka Rebecanën aín tuá Jacob aribi 'itsaira nuibakéxa.

²⁹ Nëtë itsin ka Jacobnën purutusa piti ñu nëish okin 'aruanbi ka Esau uran ninu ñu bari nibaiti panax. ³⁰ Ukin kakéxa:

—È karamina min piti panshionkinmi 'aké tëxëra 'inántima 'ain, kana numin bamatisa tanin. (Usa 'aish ka Esau ax aín kuai ané Edom kakin anéké 'iakéxa.) ³¹ Min kamina —Èx min apansa 'ixun min biti ñukama 'ën binun 'ë 'imiti 'ain, —kixun ka Jacobnën kakéxa.

³² Kakéxun ka Esaúnën kakéxa:

—Uisa 'ixun kaina, 'ëx panax numin bamatisa taniabi isëshiti 'ain, minmi min xukén apan 'ikébi 'akinkéxma kana min apan 'ëx 'itima 'ain.

³³ —Kia ka bërëbi kamina Nukén 'Ibu Diosan ismainunbi asérabi sinanatékëntima okin 'ë kati 'ain —kixun Jacobnën aín xukén karaishiakéxa. Usokian kakéxun ka Esaúnën sinanatékëntima okin kakéxa, usakin ka Jacob axa 'ain apan 'inun kakéxa. ³⁴ Usakian kakéxun ka Jacobnën aín piti purutusa nëish okian 'aruké a këñun pán pinun kixun aín xukén Esau 'inánkéxa, usakian 'inánkéxun pianan xëatanékéx ka nirukiani a kaimashi 'ën kana apan 'ixun ñukama biti 'ai kixun sinanima kuankéxa.

26

Isaac 'imainun Rebeca Guerar kaké ëmanu kuan

¹ Usa 'ain ka Isaac ax anu 'umpax 'iké anu tsóké kaké 'imainun an iské kakin anéké 'iakéxa, a rapasu 'aínbi ka Abraham anu tsótan 'iásaribiti a piti 'aíma 'inun ñu 'apákéxbi 'iruama 'ikén. Usaia 'ikébë ka panani Isaac aín xanu Rebecabë kanankiani an ñumëmiké unikama 'imainun aín ñukamabi buani anua Abimélec filisteokaman 'apu 'iké Guerar kaké ëma anu kuankéxa. ² Anu 'iké 'ain ami chikirakëkin ka Nukén 'Ibu ësokin kakéxa: “Kamina Egipto menu kuantima 'ain. Uinu karamina 'iti 'ai 'ën mi kaké anu kamina 'iti 'ain, ³ usa 'ain kamina ëné menu pain tsóti 'ain. 'Èx kana mibë 'iti 'ain 'imainun kana mi upíokin sinánxukin mi 'imainun min rëbúnki kamaribi ëné mekama 'inánti 'ain. Usakin kana 'ën min papa Abraham kásabiokin 'ati 'ain. ⁴ 'Anan kana 'ën min rëbúnkikamaribi nainua 'aisamaira 'ispa iskésa usaribi 'itánun 'imiti 'ain, 'imainun kana ëné me kamabi mi 'inánti 'ain. 'Inánan kana kamabi menu 'iké unikamaribi upíokin sinánxunti 'ain, min rëbúnki kamasaribi 'inun, ⁵ ësokinribi 'ën kakéxun ka Abrahamnën 'ën kakésokin ax kikésoibi 'iti banakama 'ianan a tanti banakama 'ën 'unánmikésabi okin 'akéxa.”

⁶ Èsokian kakéx ka Isaac Guerar kaké ëma anu tsóti bërúakéxa, ⁷ usai bërutankéx anu tsoitia ka anu 'iké unikaman aín xanu Rebeca ñuikin Isaac ñukákankéxa, ñukákéxun ka aín xanu ka kixun kati sinani rakuékin ax ka 'ën chirabaké 'iké kixun kakéxa. Rebeca upíira xanu 'ain ka Isaacnën anu 'iké unikaman 'ati sinani rakuékin paránti sinánxun kakéxa.

⁸ Èsokin anu 'iké unikama katankéx ka anu basipain tsóti bërúakéxa. 'Aínbi ka achúshi nëtën Abimélecnën aín xubu xëkué chukúmanën iskéxunbi Isaacnën aín xanu Rebeca kuëënkín 'ikútia isakéxa. ⁹ Usakin 'aia istankéxun ka aín uni achúshi Isaac unun kixun katánun kamiakéxa:

—Kamikëxa 'aia ka ñukákëxa mibëa 'ikë xanu ax kara min xanu 'ik, ¿aséribi kat? Min xanu 'ainbi karamina, ¿ax isa min chirabaké 'anáka 'ikë kiox këmëi kian?

—'En kana a kupían ënu 'ikë unikaman 'ë 'ati sinánkin kana mi kan —kixun Isaacnën kakëxa.

¹⁰ Kakëxunbi ka Abimélecnën kakëxa:

—¿Usa kupín karamina nu ësokín an? 'En mi iskëma 'ain ka ënu 'ikë uni min xanubë 'ikë 'itsíanxa, usa 'ain kamina min nu 'uchamikë 'itsían.

¹¹ Usakin katankëxun ka Abimélecnën kamabi anu 'ikë unikama kakëxa:

—Uin kara ënë uni 'ianan aín xanu ubioia, ax ka 'atima okín 'akë 'iti 'ikën.

¹² Usa 'ain ka a barín ñu 'apáxun Isaacnën 'aisamaira 'inuan aín bimi upíbu 'ikë biakëxa, Nukën 'Ibu upiokín sinánxunkëxun. ¹³ Usa 'aish ka 'aisamaira ñuñu 'ianan 'itsaira manë panshíanñu 'iakëxa. ¹⁴ 'Imainun ka 'itsaira ovejañu 'ianan, vaca 'imainun an ñu mëëxunkë uníñuribi 'iakëxa, usa 'ain ka ax ñuñuira 'ain, anu 'ikë filisteo unikama nutsí ami nishkin 'atima okëxa. ¹⁵ Usa 'ain ka aín papa Abrahamnën anu pain tsókë 'ixuan an ñumëmikë unikama amia anu 'umpax 'ikë kini ax Abrahamnan 'iakëxa; usa 'ikëbi ka filisteo unikaman a kini men bëtáskín natakakáké 'iakëxa. ¹⁶ Usa 'ain ka Abimélecnën Isaac ësokín kakëxa:

—Bëribi kamina ënuax kuantí 'ain, mix kamina 'aisamaira ñuñu ënu 'ain nuxnu mix 'ikësaí ñuñuira 'aimabi.

¹⁷ Èsokín kakëx ka anuax chikíkiani kuanx Isaac Guerar kakë ëmanu 'ikë me sapan anu tsóti bërúakëxa. ¹⁸ Anuxun ka Isaacnën an ñumëmikë unikama anu tsókian Abrahamnën anua 'umpax bití amia, kinikama 'ikëbia ax ñukëbëtan filisteo unikaman men nataka ká 'ikëbi, aín unikamabëtan amiribishi naëtékëankëxa, usokín 'atankëxun ka aín papan anéasabi okín anëtékëankëxa.

¹⁹ Achúshi nètën ka Isaacnën ñumëmikë unikama kini achúshi me sapan anu 'akinbi anua 'umpax upíira mërakëxa. ²⁰ Usakin 'umpax atun pain mërakë 'ainbi ka filisteo unikaman 'arakakë ñuina an bërúankë unikama, Guerar kakë me sapan anuax ainan isa 'umpax 'ikë kiox Isaacnën ñuina an bërúankë unikamabë a 'umpaxan rabanan mëanani abë nishanankëxa. Usaia anun rabanan mëëanankë ka Isaacnën a 'umpax. “Anuax mëëanankë kakin anëakëxa.” ²¹ Usai anuax 'itankëxun ka Isaacnën unikaman amiribishi kini itsí anua 'umpax bití 'atékëankëxa, usokín 'akëbi ka filisteo unikaman amiribishi ubiotékënkëx ka amiribishi atubë nishanankë ka Isaacnën anuax bëtsibë “nishanax isanainsama tankë usokín anëakëxa.” ²² Usaia aín unikama 'itékënkëbë ka anuax Isaac 'ura kuaní chikíakëxa, usai chikíkin ka aín unikama 'imainun kamabi aín ñuina kamabi buani kuankëxa, kuantankëxun ka anua tsóti me anu bëbaxun achúshi kini anua 'umpax bití aín unikama naëmiakëxa, usa 'ain ka anuax 'umpax kupín mëëananiama iskin Isaacnën anuax mëëanantékënimá upítax tsoti kakin anëakëxa, usakin 'atankëx ka ësai kiakëxa: Bërí ka Nukën 'Ibu ënu nu ëanxa, usa 'ain kananuna ënë menuax nishananima ñuñuira 'iti 'ain.

²³ Usai anu pain 'itankëx ka amiribishi Isaac Beerseba kakë me anu kuantékëankëxa.

²⁴ “Anu bëbaxa ñantabukë a imë ami mërakin ka Nukën 'Ibun kakëxa:

'Èx kana min papa Abraham aín Dios 'ain.

Usa 'ain kamina rakuétima 'ain; 'èx kana mibë 'ain.

Usa 'ain kana 'ën uni Abraham a kupín upiokín sinánxunkín,

min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'uákamë 'ëonun 'imiti 'ain.”

²⁵ Èsokian kakëxun ka Isaacnën anuxun rabiti maxax maburukín 'atankëxun, asábi ka kakin Nukën 'Ibu rabiakëxa. Usokín 'atankëx ka a

menubi 'i bërúakéxa, bërúkin ka anu achúshi kini anua 'umpax biti an ñu mēēmikē unikama 'amiakéxa.

Isaac 'imainun Abimélec mēnionan ñuikē bana

²⁶ Usa 'ain ka achúshi nētēn, Abimélec Guerar kakē ěma anuax Isaacbē banai ubakéxa. Usaia ukēbē ka an 'unánkē unikama an bana ñuixunkē Ahuzat, 'imainun suntárunēn kushi Ficol akamaribi abē ubakéxa. ²⁷ Usai kuanx anu bēbaia ka Isaacnēn kakéxa:

—Mitsun kamina 'ē chikiankēn, usa 'ixun kamina mitsubē 'iabi 'ē min ěmanua chikían, çuisakatsi karamina 'ē isi aín?

²⁸ Ěsokian kakēxunbi ka atun kakéxa:

—Nun kananuna mi isan mix kamina Nukēn 'Ibu abē 'ain, usa 'ikē an mi 'akinia kananuna unan, usa 'ain kananuna nukaman achúshi ñu mibētan 'ati aín. A achúshi ñu 'ati ax ka 'ikēn: ²⁹ min kamina nukama uisabi otima 'ain, nunribi kananuna mi uisabi okēma 'ain. 'Atima okinma, kananuna nun mi upiókin nuibakin 'akian, 'imainun kananuna upiókin mixmi 'ēn menuax chikiti 'aia mi xuan, usa 'ikē ka bēri Nukēn 'Ibu mi upiókin sinánxunkin 'akinia. ³⁰ Usakian kakēxun ka Isaacnēn achúshi fiesta chaiira 'ati sinánxun, a pitikama pain aín unikama 'amitankēxun kuēēnkin atubētan pianan xéakéxa.

³¹ Usai 'iónx pēkarakēma 'aínshi nirui ka sinanatēkēntima oi atúxbi kánani kiakéxa. Usai kanantankēxun ka Isaacnēn bërúanx kamina kuantu 'ain kixun amiribishi atubē isanantēkēxuma kakéxa, kakin ka upiókin aín 'unánkē uni 'akēsokin kuantanun xuakéxa.

³² A nētēnbi ka an ñu mēēmikē unikama Isaac kai ubakéxa, ukin ka 'umpax kananuna me kini 'ati naēkinbi anua mēran kixun kakéxa. ³³ Usakian mērakē ka Isaacnēn anua 'umpax 'ikē kini a Sebá kakin anēakéxa. Usa 'ain ka a ěma Beerseba kakin anēkē 'iakéxa.

³⁴ Usa 'ain ka Esaú an cuarenta baritiañu 'ixun Judit biakéxa, aín xanu 'inun ax ka Beerí kakē hitita 'ain bēchikē xanu 'iakéxa. 'Imainun ka bētsi xanu Basamat kakē aribi biakéxa, ax ka Elón hitita uni aín bēchikē xanu 'iakéxa.

³⁵ Usokian a xanu rabē aín tuá Esaúnēn bian ka Rebeca 'imainun Isaac a kuēēnima uisa kupín kara usakin bētsi unibunēn xanu 'ēn tuákēn biaxa kiox masá nuituti nishi tsóakéxa.

27

Isaacnēn Jacob 'imainun Esaú upiókin sinánxuan

¹ Usa 'ain ka Isaac ax kaniakēti 'upiókin ñu istisama 'ain bēru 'iakéxa. Achúshi nētēn aín rēkuēn bēchikē Esaú kuēnxun kakéxa:

—'Ěn bakē bēchikē!

—Kia ka kamina 'ē kati 'ain papan —kixun Esaúnēn kakéxa.

² —Kamina 'ē kaniakētia isin —kixun ka Isaacnēn kakéxa—, 'ēx kana bētsi nētēnbi ñuti 'ain. ³ Usa 'ain kana 'ēx kuēēnin, kamina min kanti kēñun min pia bibiani ninua ñuina barixun 'ē 'axuni kuantu 'ain. ⁴ 'Abētsinxun kamina nēishokin 'arubētsinkin, uisakin 'arukē karana pisa tani usakin 'abētsinkin 'ē bēxúnti 'ain. Usokin 'abētsinkin bēkē pitankēxun ñukēmapain 'ixun kana mi upiókin sinánxunti 'ain.

⁵ 'Aínbi ka ěsokian kaia ax anu 'ixun Rebecanēn uisakin karaisa Isaacnēn Esaú kaia kixun kuakéxa. Usakian aín papa kakéxa, ninu ñuina barixuni kuankēbētan ishi ka, ⁶ Rebecanēn aín tuá 'anáka Jacob a ěsokin kakéxa:

—Ka is, 'ēn kana min papan abē banakin, ěsokin min xukēn Esaú kaia kuan:

⁷ Ñuina 'atankēxun kamina nēishokin, uisa okin 'arukē karana pisa tani usakin 'arubētsinkin 'ē pinun bēxúnti 'ain, usakin 'akē pitankēxun kana Nukēn 'Ibu

ismainunbi ñukëmapain 'ixun mi 'upiokin sinánxunti 'ain. ⁸ Usa 'ain kana mi kain, 'ën bakë tuá kamina upiokin kuati 'ain, 'ën mi kamainun: ⁹ Kamina anua ñuina 'arakakëkama 'ikë anu kuanxun, cabra bërí kanikë, aín upí rabë kaishëtsinkin 'ë bëxúnti 'ain; 'ën kana min papa ax kuëenkësa okin, pinun nëish okin 'aruxunti 'ain kixun ka aín títan kakëxa. ¹⁰ Usakin 'ën 'aruia kamina min na pinun min papa ubanxunti 'ain, usakinmi 'akëxun ka an 'ati ñukama mi sinánxunkin 'inánti 'ikën, ax ñukëmapain 'ixun.

¹¹ Kakëxunbi ka Jacobnën ain tita kakëxa:

—Min kamina 'unan 'ën xukëñax ka aín naminu raninbaë 'ikën, 'ainbi kana 'ëx usama 'ain. ¹² 'Ën papan ramëkinbi 'ë raniñuma 'ikë 'unánkin ka 'ëx isana ami kuai kixun sinánti 'ikën; usakin 'ën 'akëxun 'unánkin ka 'atimokin sinánkin 'ë upiokin sinánxuntima 'ikën.

¹³ Ësokian kakëxunbi ka aín títan kakëxa:

—'Ën bakë tuá, mi 'atimokin sinánxukëxbi ka minu 'ima ënu pakëti 'ikën. Usa 'ain kamina 'ën kakësabiokin, cabra bërí kanikë rabë bitsi kuantí 'ain.

¹⁴ Kakëx kuanxun ka Jacobnën cabra bërí kanikë rabë bitsínkin aín tita bëxúankëxa. Bëxunkëxun ka aín títan piti nëishira 'inun upiokin 'aruxuankëxa, usakin 'arukëa Isaacnën pisatankë usakinbi ákëxa, ¹⁵ usokin aín tuá piti 'axuntankëxun ka aín tuá apan Esaúnën chupa xubunu nankë upí a bitsínkin bëxun, 'ain títan aín tuá 'anáka Jacob pañumiakëxa. ¹⁶ Usakin pañumikin ka axa raniñuma 'ikë cabra bërí kanikë kama aín xaká, ëskaxun nankë anúnribi upiokin ramápukin Jacob aín pëñanu 'anan aín tëxanuribi tërabuankëxa, ¹⁷ usakin 'atankëxun ka aín títan piti nëish okin 'akë a 'imainun pánribi 'inánkëxa.

¹⁸ 'Inánkëx anua 'ikë anu atsínkin ka Jacobnën aín papa ësokin kakëxa:

—¡Papan anu kaina 'ain!

—'Ënu kana 'ain. ¿Uinu 'ikë 'ën bëchikë a kaina mix 'ain? —kixun ka Isaacnën ñukákëxa.

¹⁹ —'Ëx kana Esaú, min rëkuën bëchikë a 'ain —kixun ka Jacobnën aín papa kakëxa—. 'Ëmi 'anun kakë kana mi 'axun bëxuan. Usa 'ain kamina; nirutankëxun 'ën 'abëtsinkë ñuina nami piti 'ain, pitankëxun kamina 'ë min upiokin sinánxunkin kati 'ain.

²⁰ Usakian kakëxun ka Isaacnën ñukákëxa:

—¿Uisa 'ixun kaina bënëkinshi ñuina mërabëtsian, 'ën bakën?

Kakëxun ka min Diosan ka 'ën bënëkinshi mëranun 'ë 'akianxa kixun Jacobnën kakëxa.

²¹ Ësokian kakëxunbi ka Isaacnën katëkëankëxa:

—Nërira kamina utí 'ain, mi ramëkin asérabi kaina 'ën rëkuën bëchikë, Esaú 'ai kixun tanun.

²² Kixuan kakëx ka Jacob aín papan ramënun 'urama uakëxa. Aia ka Isaacnën ramëkin kakëxa: “Mix kamina Jacobnën banasa 'ain, 'ainbi ka mi xukën Esaúnën pënranisa min pëñan 'ikën.” ²³ Usai 'ikë ka Isaacnën 'unánma 'ikën, 'unánkima ka aín pëñanu aín rani 'itsa 'ikë, aín xukën apan Esaúnën pëñansa 'ikë tankëxa. 'Aínbi ka upiokin sinánxunuxun pain, ²⁴ amiribishi ñukatëkëankëxa:

—¿Asérabi karamina mix 'ën bëchikë Esaú a 'ain?

—Kixuan ñukákëxun ka 'ëx kana Esaú 'a 'ain —kixun Jacobnën kakëxa.

²⁵ Ësokian kakëxun ka aín papan Jacob kakëxa:

—'Ën bakë bëchikë, pinun kamina mi 'abëtsinkë ñuina nami 'arukë 'ë 'inánti 'ain, a pitankëxun kana mi upiokin sinánxunkin kati 'ain.

Usa 'ain ka mētēxtankēxun pinun aín papa 'inánkin Jacobnēn, uvas baka 'akē aribi 'inánkēxa. 'Inánkēxun ka Isaacnēn pianan xēakēxa, ²⁶ usokin pianan xēai sēnētankēxun ka kakēxa:

—Ē 'urama ukin kamina achúshi okin 'ēn bēmánanu 'ē bētsuku kati 'ain.

²⁷ Ēsokin kakēx bētsuku kanux a 'urama oi tsóbutia ka Jacobnēn chupa Isaacnēn xēakēxa. Xēkin ka ēsokin kakin upíokin sinánxuankēxa:

“Ēnē chupan 'ishax ka 'ēn bēchikēnan 'aish. Abē ninu nikē 'ishasa 'ikēa, Nukēn 'Ibu upíokin sinánxunkē 'iti 'ikēn.

²⁸ Usa 'ikē ka Nukēn 'Ibu Diosan min űu 'apákē chabónun naínua 'uí 'ibúmiti 'ikēn, 'ibúmikēxun ka min űu 'apákēkama menua chabóti 'ikēn, usakin 'akēxun ka min trigo bēru 'itsaira 'imianan a mi xēati űuribi 'aisamaira 'imiti 'ikēn.

²⁹ Usa 'ikē ka 'aisamaira unin mi űu mēēxunti 'ikēn; bētsi menu 'ikē unikamaxribi ka mi bētánain rantinpuruni 'iti 'ikēn.

Mix kamina min xukēnkaman 'apu 'iti 'ain;

¡Usa 'ain ka atux mi bēmánon rantipuruni 'iti 'ikēn!

Uin kara mi 'aisama oia ax ka 'atima okēribi 'iti 'ikēn,

'imainun ka uin kara mi upíokin sinánxunkin 'akinia axribi upiti bukui upíokin sinánxunkē 'iti 'ikēn.”

³⁰ Usokin Isaacnēn upíokin sinánxunkēxa Jacob, chikíkiani anua aín papa 'ikē anuax kuankēbēshi ka Esaú axribi űuina 'abētsinkin bēi uakēxa. ³¹ Utankēxun ka anribi űuina nami nēish okin 'aruakēxa, 'arubētsinkin bēxun ka aín papa ēsokin kakēxa:

—Papan kamina niruti 'ain, nirukin kamina min bēchikēnēan 'abētsinkin bēxun mi 'aruxunkē nami ēnē piti 'ain, pitankēxun kamina min upíokin sinánxunkin 'ē kati 'ain.

³² Kakēxun ka Isaacnēn űukákēxa:

—¿Uikaramina mix 'ain?

—Ēx kana Esaú min rēkuēn bēchikē a 'ain, —kixun ka kakēxa.

³³ Ēsokian aín bēchikēnēn kakēx ka Isaac ratuti sinánkasmai aín bana, bētsi tērēkin aín bēchikē kakēxa:

—Usa 'ain kara, ¿ui kara an 'ē 'abētsinxun űuina nēishokin 'aruxun bēxunkē ax 'iax? 'Ēn kana mix uisama pain 'ain kamabi pian, pitankēxun kana 'ēn a upíokin sinánxuan usa 'aish ka bēri ax upíokin sinánxunkē bēruaxa.

³⁴ Ēsokian aín papan kakēxun kuati, ka Esaú munuma nishi kuēnkēni iankēxa:

—¡Kuēnkēni ini ka kiakēxa, papa 'ēribi kamina min upíokin sinánxunti 'ain!

³⁵ Aínbi ka Isaacnēn kakēxa:

—Min xukēn 'anákanēn, uxun paránkēxun kana minan 'ikēbi, upíokin sinánxunkin a 'inan. ³⁶ —¡Usaia kēmēxun űu biti 'unánxun ka Jacob kakin anēakēxa! —Kíax ka Esaú kiakēxa—. ¡Bēri ka an 'ē rabēokin ēsokin 'akē 'ikēn! Bērāma ka 'ēx aín apan 'ikēbi an 'ē bikuani 'ēn apan 'iaxa, bēri ka amiribishi biaxa 'ēmi upiokin sinánxunti aribi. ¿'Ēribimi upiokin sinánxunti bana kara 'aíma 'ik? ³⁷ Ēsai kia ka aín bēchikē apan Isaacnēn kakēxa:

—Ka kuat, 'ēn kana kamabi űu 'anuan kushi 'inánun Nukēn 'Ibu Dios Jacob űukáxuan; usa 'ain ka kamabi aín aintsikamax a űu mēēxunkē 'iti 'ikēn, 'imainun ka an trigo 'apákē 'aisamaira 'ianan űu bimiűu aín baka xēati 'aisamairaűu 'iti 'ikēn. ¿Añu karana 'ēn bēri mi 'inánti 'ain 'ēn bakēn? ³⁸ Ēsokian kakēxun ka Esaúnēn amiribishi űukátēkēnkin munuma banakin kakēxa:

—¿Achúshi unishi kara Nukën 'Ibu Diosan upíokin sinánxunti 'ikë papan? ¡'Èribi kamina upíokin sinánxunkin kati 'ain ësokin aín papa kai ka!

Esáu munuma kuënkëni amiribishi iankëxa.

³⁹ Usaia 'ia kuanxin ka Isaacnën aín bëchikë kakëxa:

“Ka kuat, mix kamina me anua ñu 'apákëbi 'irukëma a menu 'ianan anua 'uí 'ibucëma me anu 'inuxun 'ain.

⁴⁰ Usai 'i kamina min manë xëtokë anun 'akanani mëanani tsóti kamina min xukën 'anáka an ñu mëëmikë 'inuxun 'ain; usai 'i kamina min rëbúnkikama kushitëkënti aín, ënë menuax chikíax kamina mibi tsónuxun 'ain.”

Jacob amia aín xukën Esáu nishkëx abá ñuikë bana

⁴¹ Usakian 'akë 'ain ka Esaúnën ami xumati nishkin Jacob istisama tankëxa aín papan upíokin sinánxunkin kakë kupín, 'imainun ka sinánkëxa: “Ènuax basiramashi kana 'ën papa ñukëbë 'itsaira masá nuituti nitëxëti 'ain, usai 'ikin kana 'ën xukën Jacob rëti 'ain.”

⁴² Usakian Esaúnën sinánkëbëtanbi ka Rebecanën 'unánkin, aín tuá 'anáka Jacob kamitankëxun ësokin kakëxa:

—Ka kuat, min xukën Esáu ka 'aisamairai mimi nishkin mi 'ati sinania usa 'ain kana mi kain.

⁴³ Kamina 'ën kakëxun upíokin kuati 'ain; usa 'ain kamina bëríbi abati Harán, menu kuantu 'ain kuanx kamina 'ën rarëbakë apan Labán aín xubunu 'i kuantu 'ain. ⁴⁴ Usai kuantankëx kamina anu pain 'i kuantu 'ain, min xukën apan axa mimi xumati nishkë a inúkian ⁴⁵ min 'akë a manutainun. Usa 'ain kana 'ën amiribishi utëkënun mi kamiti 'ain. ¡'Èx kana 'ën tuárabë achúshi nëtën ishi a rabëtaxbi bamati kuëëniman!

⁴⁶ Èsokin pain aín tuá katankëxun ka Rebecanën Isaac ësokin kakëxa:

—Èx kana ënë hitita xanu rabë Esaúnëa bia ënëbë tsóti atsan, usa 'ain kana abë 'isamatanin. Jacobnën ribia achúshi hitita xanu Canaán ënua bikëbë karana 'ëx uisari ënu tsóti 'ain, kana ënu tsótima bamati 'ain.

28

¹ Usakian aín xanun kakëxun ka Isaacnën aín bëchikë Jacob, kuënxun upíokin sinánxunkin ësokin kakëxa: Min kamina uisaxunbi, Canaán me ënua uinu 'ikë xanubi bitima 'ain. ² Kamina Padán-aram, anua min xuta Betuel 'ia me anu kuantu 'ain, anu kuantankëxun kamina anua min kuku Labánën bëchikë xanukama achúshi bití 'ain. ³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios kamabi kushíñu an mi upíokin sinánxunkin min rëbúnkinëxa 'aisamaira 'ia timënun 'imíti 'ikën, 'imianan ka min rëbúnki kamanuax 'aisamaira ëma 'ai uni 'uakamë 'ëoti 'ikën. ⁴ 'Imianan ka mi 'inánan, min rëbúnkikamaribi upíokin sinánxunkin Abraham kásabiokin, ënë me 'ibuanun anu nu bërí bëtsi menu 'ikë uni 'ikë sai tsókë ënë mi 'inánti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan Abraham 'inánuxun kásabiokin.

⁵ Èsokin katankëxun ka Isaacnën aín bëchikë Jacob a Padán-aram anu xakëxa. Xukëx kuanx ka Jacob Labánën xubunu bëbakëxa, ax ka Betuel arameo uni aín bëchikë 'ianan Rebeca Jacob 'imainun Esáu aín titan rarëbakë 'iakëxa.

Esaúnën xanu bia ñuikë bana

⁶ Usa 'ain ka Esaúnën aín papa Isaacnëan aín, xukën 'anáka Jacob a upíokin sinánxunkin mëníotankëxun Padán-aram anua aín xanu baritanun kixun xukë a 'unánkë 'iakëxa. 'Imainun ka aín papan anu 'ikë xanu bixuma 'anun kakë aribi sinánkëxa, upíokin sinánxunkian ënë Canaán menua kamina achúshira

xanubi bitima 'ain kixuan kakë aribi sinánkëxa, ⁷ 'imainun ka Jacob Padán-aram anu aín papa 'imainun aín titan kakësabi oi kuankë aribi sinánkëxa. ⁸ Usa 'ain ka Esaúnën aín papan Canaán kakë me anua xanukama bikë a kuëñniam a 'unánkëxa; ⁹ usa 'ain ka Esaú Ismael kakë uni, Abrahamnën bëchikë abë banai kuankëxa, kuantankëxun ka ñukáxun aín xanu 'iti uni aín bëchikë Mahalat kakë a biakëxa, ax ka Nebaiot aín chirabakë 'anáka 'iakëxa 'imainun ka bërâma Canaán menua bikë xanu rabë axribi aín xanu 'iakëxa.

Betel kakë me anuax Dios Jacobmi mërâ ñuikë bana

¹⁰ Usa 'ain ka Jacob ax Beerseba kakë anuax kuani Aramnu kuantu bai a bibiani anun kuankëxa. ¹¹ Usai kuanbaiti ka bari kuabuti ñantabukëbë anua ñantan 'uxtinu bëbakëxa. Anu bërúxun ka amia katamëti achúshi maxax bitankëx aín maxkâmi ami tækëpimëti nantankëx 'uxakëxa. ¹² Anuxun namákin, iskëxbi ka achúshi tapitinëx menuaxbi kuarutankëxa naínu sënën 'ikë isakëxa, iskin ka anua Diosan ángelkama kuarumainun raírinëxribi ubuti nitsia isakëxa. ¹³ Usakin namákin isanan ka Nukën 'Ibu a rapasu nixun ësokin kakëxun kuakëxa: 'Ëx kana min 'Ibu 'ain, 'ianan kana min xuta Abraham aín Dios 'ianan min papa Isaac ainanribi 'ain. Usa 'ixun kana mi 'imainun min rëbúnkikama anumi 'uxi rakákë me ënë 'inánti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain ka atux 'aisamaira 'uakamë 'ëoi me putu iskësaira 'i aín tsipumiki 'imainun aín rëbumiki kuanan amiaxa bari urukë au 'imainun amia bari kuabúkë amiki amami amami kuankanti 'ikën, usa 'ain ka kamabi menu 'ikë unikama upíokin sinánxunkë 'iti 'ikën mi 'imainun min rëbúnkikama kupí. ¹⁵ 'Ëx kana mi bë 'ain; usa 'ixun kana uinu kaina kuani anuabi 'ën mi bërúanti 'ain, usa 'ixun kana amiribishi ënë menubi mi bëtékënti 'ain. Mi kana usai 'ia 'ën kakësabiokin 'axuntankëxuma ëntima 'ain.

¹⁶ Usakian kakëx aín 'uxkënuaxbi bësukin ka Jacobnën sinánkëxa: "Asërabi ka ënë menu Nukën 'Ibu 'ëbë 'ikën kixun kana 'ën 'unánkëma 'ain." ¹⁷ Usa 'ain kana 'itsaira rakuëan, 'imainun kana sinan: 'Ënë mex ka upíira 'ikën. "jËnëx ka anua Nukën 'Ibu Dios 'ikë aín xubu 'ikën; 'imainun ka naíkamë 'ëo manámi 'ikë aín xëputi 'ikën!"

¹⁸ Usai 'iónx pëkarakëma 'ainshi nirukin ka Jacobnën, anu tækëpimëti noonkë maxáx bikin 'unánti okin nitsiánkëxa, usakin 'atankëxun ka ënëx ka Nukën 'Ibu Diosnan 'iti 'ikë kixun sinánkin xëni bitankëxun ami anpënkakëxa. ¹⁹ A menu ka bërâma achúshi ëma Luz kakin anëkë 'iakëxa, usa 'ikëbi ka Jacobnën aín anë bëtsiokin anëkin Betel kakin anëakëxa. Betel kikë bana ax ka Diosan xubu ki kikë bana 'ikën. ²⁰ Anuax ka Jacob ësai kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë kuania bërúanan, 'ën piti ñu 'inánan 'ën pañuti chuparibi 'ë 'inánti 'ikën, ²¹ usa 'ain ka 'ëx 'ën papan xubunu uisaibi 'ikëma kuankëbë ax 'ën 'Ibu Dios 'iti 'ikën. ²² 'Ën kana uinu karana ënë maxax nankë anubi Nukën 'Ibu Dios anuxun rabiti 'ati 'ain; 'imainun kana mi asërabi manukima uisa ñukama kaina 'ë 'inani a mësú mi 'inánti 'ain.

29

Jacob Harán kakë ëmanu bëba

¹ Usa 'ain ka Jacob Betel kakë me anuax kuani amiaxa bari urukë me ami kikianu kuankëxa.

² Kuankin an 'uranxun iskëxbi ka anua 'umpax bikë kini achúshi 'iakëxa, a kini rapasu ka an carnero bërúankë unikama rabë 'imainun achúshi anu timëax tanti bukukë isakëxa, a uni kaman ka atun ñuina a kininua

'umpax bixun 'amiakëxa. Anu ka anun kini mapukë achúshi maxá chai-ira 'iakëxa, ³ usa 'ain ka atun 'arakakë carnerokama anu timëkëbëtan, an bërúankë unikaman anun 'umpax mapukë xaxu chaiira achúshi, a buinakin rakanakëxa, usakin 'umpax 'akëbëtan ka amiribishi kini a xaxu chaiira anun mapuakëxa.

⁴ Usakian 'akëbë anu nukúkin ka Jacobnën an ñuina bërúankë unikama ñukákëxa:

—¿Uinu 'ikë kaina, mitsux 'ain?

Kakëxun ka:

—Nux kananuna Haránnu 'ikë 'ain —kixun atun kakëxa.

⁵ —¿Mitsun kaina Labán kakë uni Nahornën bëchikë a 'unanin? —kixun ka Jacobnën ñukátëkëankëxa.

—Ñukátëkënkëxun a unikaman kananuna 'unáni —kixun kakëxa. ⁶ Kakëxun ka Jacobnën —Aséribi kara usa 'ikë —kixun ñukátëkëankëxa.

—Ñukákëxun Labán ka asabi 'ikë —kixun an ñuina bërúankë unikaman kakëxa—. Kakëbëbia aia iskin ka ñuina bërúankë unikaman kakëxa ka kuat, aín bëchikë xanu Raquel an ka aín ovejakama bëia. ⁷ Èsokian kakëxun ka Jacobnën kakëxa:

—Ka kuat, ka xupibuisama pain 'ikën, bari ka 'urapain 'ikën anun min 'arakakë ovejakama kamabi xëputi. ¿Uisa 'ixun kaina 'umpax 'amibiankin pasto pinun buaniman?

⁸ 'Aínbi ka atun kakëxa:

—Kananuna usokin 'aima. Kamáxbia timëkëbëtan kuni kananuna an bërúankë nukaman 'umpax 'aminuxun, xaxu chaiira anun kini xëkuë mapukë a rakanakin nun 'arakakë ñuinakama 'umpax xëaminuxun kaínti 'ain.

⁹ Usai Jacob atubë banamainun ka Raquel ax aín papan 'arakakë ovejakama bëi uakëxa, ax ka an ñuina kama bërúankë 'iakëxa. ¹⁰ Usakin kakë basikëma 'ainshi ka aín kukun Labánën 'arakakë ovejakama bëi 'aia Jacobnën isakëxa, isbiani kuanxun ka anua 'umpax 'ikë kini anun mapukë xaxu a mabikin amo rakanakin, 'umpax bikin ovejakaman xëamiakëxa; ¹¹ usakin 'atankëxun kakin aín kukun bëchikë bëtsukukakin bitsi ka iankëxa. ¹² Usai 'i sënénkin ka Jacobnën ñuixunkin kakëxa 'ëx kana Rebecanën tuá 'ain 'imainun kana min papan Labán aín piaka 'ain, èsokian kakëx ka Raquel abákiani kuanxun aín papa ñuixuankëxa. ¹³ Usokian aín bëchikënen aín chirabakën tuá Jacob ñuikin kakëx, aín 'ikënuax abákiani kuanxun 'ikúkin bikin bëtsuku kakëxa, usokin 'abiankin ka aín xubunu ubankëxa. Usai abë kuanxun ka aín xubunuxun Jacobnën usaía kuani 'ikë akama ñuixuankëxa. ¹⁴ Usakin ñuixutankëxa sënënia ka Labánñëribi unánmikin kakëxa: Mix kamina aséribi 'ën aintsi 'ibu 'ain, usa 'aish kamina 'ën imibi 'ain.

Jacobnën Raquel këñun Lía binuxun ñu mëëa ñuikë bana

Usa 'ain ka Jacob ax aín kuku Labánën 'ikënu achúshi 'uxë 'i bërúakëxa.

¹⁵ Usai abë 'ikin ka Labánën Jacob kakëxa:

—Mín kamina añubi kanankimaira 'ë ñu mëëxuntima 'ain, 'ëx mín aintsi 'ikë. Usa 'ain kamina uiti karana mí kupiotti 'ai kixun 'ë kati 'ain. ¹⁶ Labán ax ka xanu bëchikë rabëñu 'iakëxa, aín apan ax Lía kakin anëké 'imainun, ka aín 'anáka Raquel kakin anëké 'iakëxa. ¹⁷ Lía axa aín bëru upí 'imainun ka. Raquel ax kamabi aín namikama upíra 'iakëxa. ¹⁸ Usa 'ikë ka Jacobnën Raquel a 'itsaira kuëëankëxa, kuëënkín ka aín papan ñukákëxun kakëxa:

—Mín bëchikë 'anáka Raquel a kupín, kana mapai 'imainun rabë baritia 'imikin mí ñu mëëxunti 'ain. ¹⁹ Usai kia ka Labánën kakëxa:

—'Ēn kana 'en bëchikë mi 'inánti 'ain. 'Aínbi kana bëtsi uni 'unánkëma 'inántima 'ain. Usa 'ain kamina 'ëbë 'i bërúti 'ain. ²⁰ Usokin mëníotankëx ka Jacob Raquel bisatani mapai achúshi 'imainun rabë baritia ñu mëakëxa, usakin an ñu mëëkin tankëxbi a baritiakama ainan 'itsamarasa 'iakëxa, an Raquel 'itsaira kuëënkín tankëx.

²¹ Usakin ñu mëëkëbë mapai achúshi 'imainun rabë baritia inukëbëtan ka Jacobnën aín kuku Labán kakëxa:

—'Ē kamina mín bëchikë 'en xanu 'inun binun 'inánti 'ain, ati baritia a kupí 'en mi ñu mëëxunti kakë aka inúaxa usa 'ain kamina mín bëchikë 'en xanu 'iti 'ë 'inánti 'ain.

²² Usokin mëníotankëxun ka Labánën kamabi abëa 'ikë unikama katankëxun, aín bëchikë birakamikín achúshi fiesta 'akëxa. ²³ 'Aínbi ka Labánën a imë birakamibiankin aín bëchikë Lía bibiankin Jacobnu buánkëxa, usokin ubanxun ka a imë Jacob abëa 'uxnun 'inánkëxa. ²⁴ Usakin 'inántankëxun ka Labánën an ñu 'axúnti xanu achúshi Zilpá kakë a kakëxa, kamina mín 'en bëchikë ñu mëëxuni abë 'iti 'ain.

²⁵ Usai abë 'inëti pëkarakin Jacobnën iskëxbi ka Lábëa uxnëkë 'iakëxa, usa 'ain ka kuantankëxun Labán kakëxa:

—¿Uisati kaina 'ë ësokín 'an? ¿'Ēn karana Raquel kupín mi ñu mëëxunkëma 'ain? uisati, ¿kaina 'ë parán? ²⁶ Kakëxun ka Labánën kakëxa:

—Ēnuxun kananuna nun bëchikë 'anáka aín xukën apan 'ikëmapan 'ain, aín 'anáka birakamiti kuëëniman. ²⁷ Usa 'ain kamina anun mi Lía bikë nëtë mapai achúshi 'imainun rabë nëtë sënëntamainun abi 'ikinti 'ain, usa 'ain kana mapai achúshi 'imainun rabë baritia 'imikin kana mibëtan ñu mëëti 'ain kia kana Raquelribi mi 'inánti 'ain. ²⁸ Usokin kakëxun ka Jacobnën asabika kixun kakëxa, anúan Lía bikë nëtë mapai achúshi nëtë sënënkëbëtan, ka Labánën aín xanu 'iti Raquel aribi 'inánkëxa. ²⁹ Usa 'ain ka Labánën an a ñu 'axunkë xanu achúshi aín bëchikë Raquel 'inánkëxa, ax ka Bilhá kakë 'iakëxa, an ka ñu 'axuanan bërúankëxa. ³⁰ Usa 'ain ka Jacob aín xanu Raquelbë 'iakëxa, 'imainun ka 'itsaira kuëëankëxa aín xukën Lía 'akësamaira okín, usa 'ain ka Labán 'ain kuku mapai 'imainun rabë baritia pain ñu mëëxuni anu pain 'iakëxa.

Jacobnën bëchikëkama 'ia bana

³¹ Usa 'aínbi ka Nukën 'Ibun isakëxa Jacobnën Lía kuëëniama, usa 'ain ka tuapanun 'imianan, Raquelnëx tuáñuma 'inun 'imiakëxa. ³² Usai ax 'imainun ka Lían tutankëxun achúshi tuá 'akëxa, a tuá bakëntankëxun ka Rubén kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: “Nukën 'Ibun ka 'ëx tëmërai nitsia isaxa. Èsokín sinánkin ka aín tuá Rubén kakin anëakëxa, usa 'ain ka bërí 'en bënë 'ë kuëënkín nuibati 'ikë kixun sinánkëxa.” ³³ Usakin 'atankëxun ka Lían tuá itsi 'akëxa, aka Simeón kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: 'Ēn 'Ibun ka 'en bënëan 'ë 'atima oia 'unánxa, usa 'ain ka achúshi tuá 'atëkënun 'ë 'imiaxa. ³⁴ 'Imainun ka amiribishi tuatëkëankëxa, 'atankëxun ka Leví kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: Bërí ka 'en bënë 'ë 'itsaira kuëëni 'ëbë 'iti 'ikën, 'en kana rabë 'imainun achúshi tuá 'axuan. ³⁵ Usakin 'atankëxunbi ka Lían, amiribishi tuatëkëanxa, a tuá ka Judá kakin anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: Bërí kana 'en Nukën 'Ibu rabiti 'ain. Usakin a tuákama 'atankëx ka tuatëkëniama ñomëakëxa.

30

¹ Usa 'ain ka Raquel ax 'en kana Jacob tuá xunima kixun sinani aín xukën Líami 'itsaira nishakëxa, nishkin ka aín bënë kakëxa:

—'Ēmiribi kamina bëchiti 'ain, mín 'ëmi bëchikëmax kana ñuti 'ain.

² 'Aínbi ka Jacobnën nishkin kakëxa:

—¿'Ëx kana Diosma 'ain? Nukën 'Ibu ax ka mix tuáñu 'iti kuëñima.

³ Usakin kakëxun ka kakëxa:

—Ka kuat, 'ën kana an 'ë ñu 'axunkë xanu Billhá kakë a mi 'inanin, usa 'ain ka an tuakëx 'ënbi tuákësa 'iti 'ikën. Usakin 'akëbë ka ain tuá ax 'ën tuása 'iti 'ikën. ⁴ Èsai abë banatankëxun ka Raquelnën Jacob an ñu 'axunkë xanu Billhá, ain xanusa 'ikëa 'ikinun 'inánkëxa. 'Inánkëx ka Jacob Billhá abë 'iakëxa, ⁵ abë 'ixun ka Jacobnën achúshi okin ami bëchiakëxa. ⁶ A mi bëchikë isi ka Raquel kiakëxa: Ènë tuá ka Dan kakin anëké 'iti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka 'ën ñukákëxun kuakin nuibakin ènë tuá 'ë 'inánxa. ⁷ Usokin ami bëchitankëxun ka amiribishi Jacobnën Bilhámi bëchitëkéankëxa, ⁸ usakian ami bëchitëkéan ka Raquel kiakëxa: Ènë tuá ka Neftalí kakin anëké 'iti 'ikën, 'ëx kana 'ën xukën apan ami 'itsaira nishan usa 'ain kana bërí 'ëxribi tuáñu 'ain, usa 'ain kana ami nishibi kana bërí tuáñu 'ain.

⁹ Usa 'aish ka Lía ax ain tuati sënënkë 'ixun tuakima, an ñu 'axunkë xanu Zilpánën ain bënë Jacob ain xanusa 'ikëa 'ikinun 'imiakëxa. ¹⁰ 'Inánkëxun 'ikinkin ka Zilpámi achúshi tuá Jacobnën 'akëxa, ¹¹ usokin tuaxunkë isi ka Lía kiakëxa: ¡'Ën sinánkëma 'aínbi ka èsai 'iaxa! Usa 'ain ka ènë tuá Gad kakin anëké 'iti 'ikën. ¹² Usai abë basipain 'itankëxun ka Jacobnën amiribishi ain ñu mëëmikëa bikë xanu Zilpá ami bëchitëkéankëxa, ¹³ usakian bëchitëkéan ka Lía kiakëxa: ¡'Ëx kana chúamarua tani kuëñin! Usa 'ain ka xanu raíri kamaxribi ax ka 'itsaira kuëñia kiox kiti 'ikën. Usa 'ain ka ènë tuákën anë Aser kakë 'iti 'ikën.

¹⁴ Usa 'ain ka achúshi nëtën Rubén anun trigo biti 'uxë 'ain, uri nitsi kuankëxa anua ka bimi kaxorisa pëkéké mëraxun biakëxa, bibiankin ka ain tita Lía buánxuanakëxa. Usokin buania ka Raquelnën bimi isakëxa, iskin ka a bimi kukin tuatisa sinánkin Lía ñukákëxa:

—'Ë kaina, min tuákën mi bëxunkë kaxorisa bimi bëtsira 'inántima 'ain.

¹⁵ Kakëxunbi ka Lían ain xukën kakëxa:

—¿Min karamina 'ën bënë 'ë bikuanti 'ain? ¡Usa 'aínbi kaina 'ën tuakëan bëké kaxorisa bimi ènëribi 'ë bikuantisa tanin!

—Usama ka —Min tuakëan bëké kaxorisa bimi ènë kupín ka Jacob ènë imë mibë 'uxti 'ikën —kixun ka Raquelnën ain xukën kakëxa. ¹⁶ Usakian kakë ñantabukëbë ka Jacob ninu nitsi kuanpuni uakëxa ukëbë ka Lía, ain 'ikënuax chikikinbi aia mërakin kakëxa:

—Bërí kamina ènë imë 'ëbë uxti 'ain, 'ën kana Raquel kupíon kaxorisa bimi 'ën tuákën bëké anun.

Usa 'ain ka a imë Jacob Liábë 'uxakëxa.

¹⁷ Usai abë 'itankëxun ka Jacob amiribishi mapai achúshi okin tuáxuanakëxa, Nukën 'Ibu Diosan an ñukákëxun kuakë kupin. ¹⁸ Usa 'ain ka Lía kiakëxa: Ènë tuakëx ka Isacar kakin anëké 'iti 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë 'inaishiaxa an 'ë ñu mëëxunkë xanu 'ën bënë 'inánkë kupín. ¹⁹ Usakin 'atankëxun ka Lían amiribishi Jacob tuáxuanakëxa, mapai achúshi 'imainun achúshi tuá 'ítanun, ²⁰ usakin 'atankëx ka kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë achúshi ñu upíra 'inaishiaxa. Usa 'ain ka bërí 'ën bënë 'ë upíokin nuibati 'ikën, 'ën kana mapai achúshi 'imainun achúshi okin tuáxuan. Usa 'ain ka ènë tuá Zabulón kakin anëké 'iti 'ikën. ²¹ Usokin nukëbënë okin pain tuapatankëxun ka, anuishi ñomëkin Lían xanu achúshi tuakëxa, a ka Dina kakin anëakëxa.

²² Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Dios an ñukákëx Raquelmí sinánkëxa; sinánkin ka an ñukákëxun kuakin tuáñu 'inun 'imiakëxa. ²³ Usokian sinánxunkëx ka ain rëkuën tuápain 'atankëx kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka 'ëx tuaima rabinkë a 'ë

nētēnxuanxa. ²⁴ Ë sapi ka bētsi bēbu tuá Nukēn 'Ibu Diosan tuakasmai rabinkē a 'ē mēnioxuanxa. A tuá ka José kakin anēakēxa.

Jacob 'imainun Labán paránan űuikē bana

²⁵ Usa 'ain ka nētē itsi 'ikēbētan Raquel aín tuá José bakēnkē 'ain, Jacobnēn aín kuku Labán kakēxa:

— Ën menubi kuantēkēntanun kaina 'ē xutima 'ain. ²⁶ Usa 'ain kamina 'ēn bēchikē 'imainun 'ēn xanu rabē 'ē 'inánti 'ain, kana a kupín 'itsaira mi űu mēekian, usa 'ain kamina buántanun 'ē xuxunti 'ain. Min kamina 'unan uisakin karana 'ēn mi űu mēēxuan kixun.

²⁷ Kakēxunbi ka aín kuku Labánēn kakēxa:

— Usama ka 'ēbēbi 'i kamina bērúti 'ain. 'Ēn kana 'unanin Nukēn 'Ibun ka 'ēn sináknēxun mix 'ēnu 'ēbē 'ain 'itsaira 'ē 'akinia usa 'ain. ²⁸ Usa 'ain kamina 'ē kati 'ain uiti kaina kanantisa tanin, atibi kana mi kupióti 'ain.

²⁹ Ēsokian kakēxun ka Jacobnēn kakēxa:

— Min kamina upiokin 'unan uisakin karana 'ēn min űu mēēa kixun 'imainun karana uisakin min űuinakama bēruan kixun 'unan; ³⁰ 'ēx ukēmapan 'ain ka min űuina 'arakakēkama 'itsamashi 'iakēxa, usa 'aínbi ka 'ēn bēruaia Nukēn 'Ibu 'akinkēx bēri 'aisamaira min űuina 'ikēn; 'aínbi karana, űUinsaran 'ēnanbi űu mēi 'ēn xanu 'imainun 'ēn bēchikē kamanan űu 'arakati 'ain?

³¹ — űUiti mi kupióti kaina kuēēnti 'ain? — kixun ka Labánēn aín piaka karaishikin kakēxa.

— Ë kamina kurikinēn kupiótima 'ain — kixun ka Jacobnēn katēkēankēxa — . Mixmi 'ēn usakin kamina 'ati 'ai kixun kakēx kuēēnkēbē kana amiribishi min ovejakama bēruain kuantēkēnti 'ain kixun ka aín kuku kakēxa: ³² usa 'ain kamina bēri 'ē anua min űuina 'arakakēkama 'ikē anu xuti 'ain, anuxun kana carnero tunankama 'imainun kamabi cabra tsákatsaka akama amo sētēnati 'ain. Ax ka anúnmi 'ē kupióti 'iti 'ikēn. ³³ Usa 'ain ka uinsaran kaina uisatanin a nētēn utankēxun isti 'ain; 'ēn űuinakamanu cabra tsaka tsaka 'imainun tunan akamanua iskēxa anu tsaka tsakakama 'ianan űun shikēsa 'ianan tunan 'ēnanu 'ain kamina 'ēn kana minan mēkama kixun 'inánti 'ain. ³⁴ — Ēsokian kakēxun ka asabika, min sináknē ax 'ikēn — kixun Labánēn kakēxa.

³⁵ Usokin katankēxun ka Labánēn a nētēnbi aín űuinakama amo sētēnakin chibu aín bēnē shiósio 'imainun tsákatsaka, 'imainun kamabi cabra tsákatsaka 'aish uxun pukukēsa akama kēűunbi, kamabi oveja tunan akamabi amo sētēnaxun aín, bēchikēkaman bēruanun kixun 'inánkēxa. ³⁶ Usokin 'abiani ka aín űuinakama buani anuaxa Jacobē banakē anuax kuani rabē 'imainun achúshi nētē 'ikiani kuankēxa.

Usai kuankian ēbiankēx ka Jacob ax aín kuku kuantamainun aín űuina rairikama bēruai anu bēruakēxa. ³⁷ Usai anu bēruáxun ka uisokin kara aín űuinakama 'itsaira 'imiti 'ikē kixun sinánkin i pēñan paxa álamo kakē, 'imainun 'amukuta kastaña akama, aín uxu pikutanun ratápakēxa; ³⁸⁻³⁹ usokin 'atankēxun ka i pēñan xukakēkama, anua űuinakamax 'umpax xēai timékē anu nitsiánkēxa. Ax ka anua űuina aín bēnēkama aín xanubē mērananx 'ikē 'iakēxa, 'imainun ka i nitsínkē iskian 'akēx, űuinakama ax aín tuá shiósion, 'ianan raírínēx tsákatsaka 'imainun raírínēxribi tunan 'iakēxa. ⁴⁰ Usa 'ain ka Jacobnēn aín kuku Labánēn űuina aín bēnēkama shiósio 'imainun tunan akama ukēbētan an 'anun kixun anu éankēxa. Usakin 'akin ka Jacobnēn 'ain kukun űuinakama anuabi ainan 'iti 'amo sētēnakēxa. ⁴¹ űuina xuábukama aín xanu imikē tunanēn 'akētibi ka Jacobnēn 'i pēñan xukakē a uinu kara űuinakaman 'umpax 'ai timētia anu nitsiánkēxa, usakin ka aín xanu 'akin 'akin űuinanēn isnun nitsiánkēxa; ⁴² 'aínbi ka uínsaran kara űuina chumínkēkaman, aia anun i pēñankama nitsiama 'ikēn. Usa 'ain ka űuina 'atima chumínkēkama

aín kuku Labánna 'inun éanan, xuaira 'aish upíibu a Jacobnën ainan 'inun biakéxa. ⁴³ Usokin ñu 'ai ka Jacob ax 'aisamaira ñuñu 'aish kurikiñuira 'ianan, an ñu meëxunké uni 'imainun an ñu 'axunké xanu 'imainun an 'arakaké ñuina ovejakama, camello 'imainun asno ñuinakama ainan 'itsaira 'iakéxa.

31

Jacobnën 'ain kuku Labánuax abáti sinan bana

¹ 'Aínbi ka Jacobnën aín kuku Labánën béchiké kamax a ñui kiké bana kuakéxa: Jacobnën ka kamabi ñuina nun papan 'arakaké biaxa, a bitankëx ka anun ñuñuira bërí 'iké kiké bana kuakéxa. ² Usai 'ain béchikékama a ñui kimainun ka Labán axribia ami nishia Jacobnën 'unánkéxa, usa 'ixun ka béráma 'akinsa okin 'iisama 'ikën. ³ Usai ami 'ikania iskin ka Nukën 'Ibun Jacob kakéxa: Kamina kuantékénti 'ain min papan menubi, anua min aintsikama 'iké me anu, usai 'imi kuania kana 'ën mi bérúanti 'ain.

⁴ Usakin Diosan kakéxun ka Jacobnën aín xanu Raquel 'imainun Lía anua unun kixun kamiakéxa, kamikin ka ésoikian kaxuntanun kixun kakéxa, uinu karana 'ën ñuinakama bérúain anu kamina uti 'ain ésoikin kamikéx kuabétsini ka anubi uakéxa, ⁵ 'aia ka ésoikin kakéxa:

—Én kana bërí 'unan mitsun papan ka béráma 'asa okin bërí 'é 'upiokin isima; usakin 'aiabi ka 'ën 'Ibu Diosan énkima 'é 'akinia kixun kana 'unan. ⁶ Mitsúnbi kamina 'unanin 'ën kana min papa 'upiokin ñu meëxunkin añu kara 'aisama 'iké abi 'axuan, ⁷ 'imainun kamina mi rabéxunbi 'unan an ka 'é 'itsokin paráñxun ñu meëmixonbi 'itsamashi kupióikian. Usakin 'aiabi ka Nukën 'Ibu Diosan an sinánkésokian 'anun 'é 'amikéma 'ikën; ⁸ usa 'ain ka éesai kiakéxa: 'Én kana mi ñuina pukukésa anun kupióti 'ain kikébé ka kamabi a ñuinanën xanu tuákama ax pukukésa 'iakéxa; 'imainun ka éesai kiakéxa: 'Én kana mi ñuina shión shiónkama anun kupióti 'ain kikébé ka kamabi aín xanukaman tuáké ax shión shión kuënëñu 'iakéxa. ⁹ Usakin ka Diosan 'é 'inánuxun aín ñuinakama bikuanxa.

¹⁰ Achúshi nētēn, kana ñuinakama aín xanu imiké 'ain a ñuñai bétsibé ubionamainun a imé namákin isan, cabra aín bënëan aín xanu shiónshión 'imainun pukukésa 'imainun tsaka tsaka akama 'aia. ¹¹ Usa 'ain ka namákin iskéxun Nukën 'Ibu Diosan ángelnën 'ën anën 'é kuéanxa, kuënkéxun kana ésoikin kan: Énu kana 'ain. ¹² Ésoikin kakéxun ka ángelnën 'é kaxa: Kamina 'upiokin isti 'ain, aín bënëkaman ka aín xanu kuënëñu 'imainun pukukésa 'imainun tsákatsaka aribi 'aia kamina isti 'ain, 'ën kana 'unánin min kuku Labánën kara uisa mi oxa kixun. ¹³ Éx kana min 'Ibu Dios axa Betelnuax mimi méré a 'ain, anuxun kamina achúshi maxá 'énan 'inun upiokin nantankéxun xénisa ñu anun 'atankéxun 'éx isana min Dios 'iti 'ai kixun 'é kakën. ¡Usa 'ain kamina! Bërí kamina nirukiani énuax kuantí 'ain; amiribishi kamina anuaxmi bakéan me anubi kuantékénti 'ain.

¹⁴ Usakin namákin isun kakéxun ka Raquel 'imainun Lían kakéxa:

—Nun papan xubunua an kasuania nukaman bití achúshira ñubi ka 'aíma 'ikën. ¹⁵ Usa 'ixun ka bétsi xanu 'unánkéma 'akésokin nu 'akéxa. ¡'Imainun ka nu mi 'inánuxun a kupioimi tēnun mi 'imiakéxa! ¹⁶ Asérabi ka kamabi aín ñukama Nukën 'Ibu Diosan nun papa bichianxa ax ka nunan 'imainun nun tuá kamanan 'iti 'ikën. Usa 'ain kamina kamabi Nukën 'Ibu Diosan mi kakésabiokin 'ati 'ain.

Jacob Padán-aram kaké me anuax kuan ñuiké bana

17-18 Usa 'ain ka aín xanubē banatankēxun Jacobnēn kamabi aín ñukama mēniotankēx anuaxa uá Canaán menubi kuantēkēankēxa, anua aín papa Isaac tsóa me anubi. Kuankin ka aín bēchikēkama 'imainun aín xanu rabē akamabi, camello kakē ñuina chaiira anu 'aruakēxa, 'anan ka kamabi aín ñukama bianan aín 'arakakē ñuinakama ñu mēexun bikē akama biakēxa, ax ka Padán-aram anuxun bikē aín ñuinakama buani kuankēxa. 19 Usaia akamax 'imainun ka Labán ax aín 'arakakē ovejakama bēruanan anuxun aín rani chaxkēti kanikē kama tēai kuankēxa, axa anu kuantamainun ka aín 'ini bēchikē Raquelnēn aín papan aín aintsikamabētan rabikē ñukama a mēkamakin biakēxa. 20 Usa 'ain ka Jacobnēn aín kuku Labán arameo uni a kana kuani kixun kaimashi kuankēxa. 21 Usai abāti kuankin ka kamabi aín ñukama buani kuankēxa. Kuani ka bēnētishi baka achúshi Eufrates kakē a sikakiani kuantankēx, Galaad kakē me bashiñu au kikian kuankēxa.

Labánēn aín piaka Jacob abatia nuia bana

22 Anuan kuankē rabē 'imainun achúshi nētē 'ain ka aín, kuku Labánēn aín piaka Jacob ka abati kuanxa kixun kuakēxa. 23 Usa 'ain ka abēa 'ikē, aín aintsisa unikama raíri abē kuantí biakēxa, bibiani atubē kuani ka mapai achúshi 'imainun rabē nētē kuankin, ka Galaad kakē menua 'ikē bashikama anua nukúakēxa. 24 'Aínbi ka a imē Nukēn 'Ibu Diosan Labán arameo uni a namámikin kakēxa: 'Ēn kakēxun kamina kuati 'ain, min piaka Jacob kamina 'atima banan katima 'ain.

25 Ēsokian kakēx kuanxun ka Labánēn Jacob Galaad kakē menu 'ikē bashikama anua nukúakēxa, aín xanu aín bēchikē a kamabē anu 'ikē. Usokin a nukutankēx ka abē kuankē unikamabē axribi a 'urama 'iakēxa, 26 usai anu 'inēti pēkaraxun ka Labánēn munuma banakin ami nishkin Jacob kakēxa:

—¿Añu kaina 'abētsian? ¿Uisokin sinanx kaina 'ē paránbētsini uban? ¡Min kamina 'ēn bēchikēkama 'akanankin bikēxa uni abákēsa usaribi kuatsinkin bēan! 27 ¿Uisakatsi kaina mix 'ē parántankēx uisakinbi 'ē kaima unēkuatsini uan? 'Ēn kana 'ēmi kakēxun upiokin mi xunuxun, minmi kakēxun kana unikama katankēxun tampurakama 'anan arpa 'ai kantai kuēénkin 'atankēxun mi xukē 'itsían. 28 'Ēn bēchikē rabē upiokin katankēxun xukin bētsuku kaxun xuti 'ikēbi kamina 'ēn babakama kēñunbi abákian. ¡Ax ka 'ēn iskēx sinánñuma uni 'ikēsaimi 'ikē 'ikēn! 29 'Ēn kana kamabi mitsu 'atima okē 'itsían, min unikama kēñunbi, usakin sinaniabi ka ēnē imē min papan a rabia Diosan ka 'ē kaxa: Kamina kuati 'ain min kamina Jacob 'atima banan kakima upiokinshi kati 'ain. 30 'Ēn kana 'unan mix kamina min papan xubunu kuantēkēinsairatan, usa 'aish kamina usai 'ian, ¿uisa kupín kaina 'ēn rabikē 'ēn dioskama mēkamabētsian?

31 Kakēxun ka Jacobnēn aín kuku Labán kakēxa:

—'Ēx kana mimi rakuēan. Usa 'ain kana 'ēn sinánkē 'ian min bēchikē kamami min kushíni 'ē bikuantisa. 32 Usa 'ain ka 'ēbē 'ikē uni achúshinēn kara min dioskama bēaxa, ¡ax bamati 'ikēn! Nubē 'ikē unikaman ka asérabi 'unánxa: Kamina 'ē kati 'ain, uisa min ñu karana 'ēn bēan, min ñu 'ēn bēkē kamina bibiankin buánti 'ain.

'Aínbi ka aín kuku kakinbi ka aín xanu Raquelnēn aín papan a rabikē ñukama mēkama bētsinkē bēkē 'unánma 'ikēn. 33 Usakin kakēx ka Labán anua Jacob 'ikē xubusa okían 'akē anu atsíankēxa, atsíntankēx ka anua aín bēchikē Lía 'ikē anuribi okíanan, anua an ñu 'axunkē xanu rabē 'ikē anuribi atsíankēxa, atsínkinbi ka aín dioskama mērama 'ikēn. Usai anu pain atsíntankēx anua Lía 'ikē anuax chikíti ka Raquel anu 'ikē anuribi bari atsínbēkiankēxa,

34 usaía anuribi aín papa atsinkëma 'aínshi ka an rabikë aín dioskama, a bit-sishi anu tsotia camellonën kaxunu 'akë anu unëishi akamanan tsóbuakëxa. Usaía 'ikëbëtan ka Labánën kamabi atun xubukamanua barikinbi mërama 'ikën. 35 Usa 'ain ka Raquelnën kakëxa:

—Papan kamina nishtima 'ain 'ëx min bërúnubi nirukëbëma, ax ka 'ikën min kakëxun kuaisama tani 'ikëma 'ikën, bërí kana 'ëx xanux 'ikësabi 'ikin pëi machakë 'ain. Ësokian kakëx ka Labán an rabikë aín dioskama bari kuainbëkiankëxa.

36 Usaía 'ia isi xuatemati nishkin ka Jacobnën aín kuku Labán a ësokian kakëxa:

—¿Añu ñu, karana 'ën an? ¿Añu 'ai 'uchakuatsini ukë kaina 'ë tantikimaira nuían? 37 Kamabi 'ën ñukama kamina barian, ¿Añu ñu kaina min xubu kamanua 'ën békë mërán? ¡Mëraxun kamina abëmi 'ikë unikama 'imainun 'ëbë 'ikë unikaman isnun ënu nanti 'ain, atux ka kiti 'ikën uinu 'ikë a rabëtan kara usakin ñu 'axa! 38 'ëx minu veinte baritia ñu mëëkin kana, achúshirabi min ovejakama 'imainun min cabrakama aín tuá napënkiax bamanun 'imikëma 'ain; usakin 'imikima kana upiókin bërúankin min carnero achirabi rëxun piama 'ain; 39 usa 'ixun kana 'ën min ñuina 'arakakëkama axa pianankë ñuinakaman pinuxun rëtékë uisaxunbi mi bëxunkëma 'ain, usa 'ixun kana 'ën a kupín mi kupiókë 'itsían; nëtë 'imainun imëbia ñuinanën min ñuina 'arakakë nëtënkë 'ain min 'ë kakëxun mi kupiókë 'itsían. 40 Usa 'ain kana nëtëan xanan 'akëx bamatisa tanan; imëribi matsin 'akëx tëmërai bamatisa tankën, 'imainun kana 'uxtisaira tankinbi tënëakën. 41 'ëx kana veinte baritia min xubunu 'iakën, ësai kana 'ëx 'iakën: min bëchikë xanu rabë bixun kana catorce baritia mi ñu mëëxuankën; 'imainun kana min ñuinakama bërúankin mapai achúshi 'imainun achúshi baritia ñu mëakën; 'ainbi kamina usakin 'ë kupiókatsi kixun 'ë kupióma 'ain. 42 'ën kana 'unan min kamina min xubunua añu ñubi 'inanxumabi 'ë ukë 'itsían, usakinmi 'ati 'ikëbi ka 'ën xuta Abraham aín Dios 'imainun, 'ën papa Isaacnën a rabikë Dios axribi 'ëbë 'ixun mi ñu mëëxuni tëmërai masánuitutia iskin 'ë 'akianxa, usa 'ixun ka mi ënë imë namámikin ax 'ëbëribi 'ixun 'ë kaxa.

Jacob 'imainun Labán uisai karanuna 'iti 'ai kiax mënionan ñuikë bana

43 Usa 'ain ka Labánën Jacob ësokian kakëxa:

—Xanu rabë ënëx ka 'ën bëchikë xanu 'ikën; 'imainun ka tuákama ënëx 'ën xutakama 'ikën; 'imainun ka ovejakama ënëxribi 'ënan 'ikën; ¡kamabi ñukama ënëx ka 'ënan 'ikën! Usa 'ain kana, ¿uisa karana 'ën bëchikë xanu rabë 'imainun, aín tuákama 'imainun ñuina kama oti 'ain?

44 Usa 'ain, kamina uti 'ain mi 'imainun 'ëx kana uisai karanuna 'iti 'ai kiax kananti 'ain, ax ka nu rabëtaxnu usai karanuna 'iti 'ai kiax kanankë 'iti 'ikën. 45 Usai kanantankëx sënënkin ka Jacobnën achúshi maxax bitankëxun, 'unántiokin nankëxa, 46 nankin ka abë 'ikë unikama kakëxa:

—¡Kamina maxáxkama timëkin bixun bukúnti 'ain! Ësokian kakëxun ka kamaxunbi maxax timëtankëxun achúshishi 'itánun maburukin bukúankëxa, bukuntankëxun ka a rapasu timëxun pikankëxa maxáxkama maburukin bukúnkë anuxun. 47 Anuxun ka Labánën aín bananbi anëkin Jegar Sahadutá kakin anëakëxa, anëmainun ka Jacobnënríbi aín bananbi anëkin Galaad kakin anëakëxa. 48 Usokian 'atankëx ka Labán kiakëxa:

—Bërí ka ësokian maxáxkama bukunrukë ënën nu rabëtan usai karanuna 'iti 'ain kixun sinax mënionankë a 'ikën. Usa 'ain ka anuax kanantankëxun Galaad kakin a me anëakëxa, 49 anëanan ka Mispá kakinribi anëakëxa, anuax ka Labán kiakëxa:

—Usa 'ain ka Nukën 'Ibun nu rabé bëtsibé istèkënananiamabi bërúanti 'ikën.
⁵⁰ 'Èn bëchiké xanukama 'atima onan, bëtsi xanu kamabikatsi kixun sinania an isti ka 'aíma 'ikën, usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosanshi iskin 'unánti 'ikën. Usa 'ain kamina bëríbi 'è kati 'ain 'èn bëchikékama kaina min nètènxun 'atima oi kuantima 'ai kixun, 'imainun kamina 'èn bëchiké ènkin bëtsi xanu biti karamina sinani kixun.

⁵¹ Katankèxunbi ka Labánèn karaishikin Jacob kakèxa:

—Ka kuat, ènu ka nun maburukin nanké maxáx 'ikën 'imainun ka 'èn nunan 'itiokinribi nanké maxáx kama aribi 'ikën. ⁵² Usa 'ain kananuna nu rabèxun èsokinnu ñu 'aké èné sinani 'èxribi 'ima 'imainun mixribi èné inubiani nitima 'ain, 'atimanu bërútima kupí nitima 'ain. ⁵³ Usokin kakèx ka min xuta Abraham 'imainun 'èn xutóké Nahor aín Dios an nu uisakara nu rabé oti 'ikën kiti 'ikën.

Usokin kakèxun ka Jacobnèn Nukën 'Ibu Dios aín papa Isaacnèn rabia an ismainun sinanatékéntima oi kikin rabiakèxa. ⁵⁴ Usai pain kanantankèxun ka matá me anu maxax bukunrukin nanké anuxun, aín 'arakaké ñuina rétankèxun Nukën 'Ibu Dios rabikin asábi ka kakín xarokèxa xarokèxa, tèxèia biké a ka Jacob 'imainun Labánèn abèa 'iké unikama kuèntankèxun kamaxunbia pinun matá me anuxun 'inánkèxa.

⁵⁵ Usai atubé anu 'inèti ka pèkarakèma 'aínshi Labán niruakèxa, nirukin ka kuanuxun aín xutakama bëtsuku kanan aín bëchiké xanu rabé aribi bëtsuku kakín kamina bërúanx kuantankèx 'ikuanti 'ai kixun kakèxa, kabiani ka amiribishi anuax uké aín me anubi kuantèankèxa.

32

Jacob 'imainun Esaú mèrana ñuiké bana

¹ Usai anuax aín kuku 'imainun abèa uké unikama kuankébèbi ka Jacob anuax kuankèxa, kuankébèbi Nukën 'Ibu Diosan ángelkamax ami chikírakèti anúan kuanké bai anu mèrakèxa. ² Mèratia isi ka Jacob kiakèxa: “Ènèx ka Nukën 'Ibu Diosan suntárúkama 'ikën.” “Usai 'ia ami mèraké kupín ka a me Mahanaim kakín anèakèxa.

³ Usokin 'atankèxun ka Jacobnèn aín unikama kuènxun Seír kaké me anua kuantanun xuakèxa, xukin ka min xukén Jacob ka aia kixuan aín xukén apan Esaú chaniotanun kixun xuakèxa, ax ka Edom kaké me anu tsóké uni 'iakèxa, ⁴ xukin ka èsokin katánun kakèxa: 'Èn xukén apan Esaú kamina kati 'ain: Min xukén Jacob ka èsokin mi kanun kíaxa: 'Èx kana 'èn kuku Labánbè 'itsa barin tsoókèn, ⁵ usa 'aish kana vaca, asno, ovejakama 'imainun, an ñu mèèxunké uni 'imainun xanu an ñu 'axunké kamañu 'ain. Èsokin kana mi kamin mixmi 'èn xukén 'Ibu 'iké, kupin min karamina 'è upíokin kuania biti 'ai kixun mi kamin.”

⁶ Èsokian kakèx kuanx utèkènkín ka Jacob kakèxa:

—Nukamax kananuna min xukén Esaúnu kuan, usa 'ain ka axbi mi bitsi aia, ukin ka cuatrocientos aín unikama bèia. ⁷ Èsokian kakèxun kuati ka Jacob 'itsaira rakuékín, masá nuitukin sinánkèxa. Sinánkin ka rabé tsaman 'inun aín unikama amorabé sètènakèxa, 'anan ka an 'arakaké ovejakama vaca 'imainun camello akamaribi usaribi okin amo rabé sètènakèxa, ⁸ èsokin sinánkin: “Esaú ukín amo 'iké 'akébè ka amo 'iké ax abáti 'ikën.”

⁹ Usokin 'atankèxun ka: “Nukën 'Ibu abé banakin kakèxa, 'èn xuta Abraham 'imainun 'èn papa Isaacnèn Dios, min kamina 'èx amiribishi 'èn menu kuanan 'èn aintsikamanu, kuantékènia ismina upitax kuantanun 'è 'akinti 'ai kixun kakèn: ¹⁰ 'èx kana upíma 'ain minmi 'è bërúanan upíokin 'akinké

'ainbi. 'Èx kana Jordán kakè baka ènè, aña ñubi bëima 'èn tsatishi tuianx min kakèx sikakèn, 'ainbi kana bëri 'aisamaira ñuina 'arakakèñu 'imainun an 'è ñu mëèxunkè uniñu 'ain, akamax ka rabè èmanu 'ikè unisa 'ikèn. ¹¹ Usa 'ain kamina mix kikèسابiokin 'akianan 'è ièmiti 'ain, 'èn xukèn Esaúnèn 'è 'ati sinani kana rakuétin. 'Imainun ka 'è 'akin xanukama 'imainun tuákamaribi 'ati 'ikèn. ¹² Mix kamina asérabi 'è upíokin 'akianan, 'èn rëbúnkikamaribi masi bëru 'aisamaira parúmpapa kuébínua iskësa, 'aish tupuntisamaira usaribi 'ítánun 'imikatsi kiakèn."

¹³ A imé ka Jacob anu 'uxakëxa, anu 'inèti pëkaraxun ka an 'arakakè ñuinakama kaískin aín xukèn apan Esaú 'inainshiti amo sètënakëxa:

¹⁴ doscientas cabra, veinte chibu, doscientas ovejakama, veinte carnero,

¹⁵ treinta camello bëri aín tuá bakènkè, cuarenta vaca, diez vaca bëna aín bëri kanikè, veinte asno aín xanu 'imainun diez asno aín bënë.

¹⁶ Usokin 'atankëxun ka an ñu mëmikè unikama 'inánkëxa, achúshi achúshi chaká amo rabè, 'inánkin ka èsokin kakëxa:

—Kamina anpan rëkuènkiankè a 'uramaira oíma 'ura 'uratani kuantu 'ain.

¹⁷ Èsokin ka ax pain rëkuènkiankè a kakëxa:

—Èn xukèn Esaúnèn mërakin, uin kara mi ñu mëemia kixun ñukákin uinu kaina kuani 'imainun uinan kara mitsun bèkè ñuinakama ènèx 'ikèn kixun kakëxun, ¹⁸ kamina èsokin kati 'ain: Ènèx ka mi 'inaishitia, 'èn ñu mëèxunkè Jacobnèn xukè 'ikèn, 'èn 'Ibu Esaú. Min xukèn Jacob ax ka tsiankuatsini nu kaxú aia. ¹⁹ Èsakin ax pain rëkuènkiankè a katankëxun ka, axa tsiankiani kuankè, 'imainun a kaxú kuankin an ñuinakama buánkè aribi kakëxa:

—Èn xukèn apan Esaúnèn mi mërakin ñukákëxun kamina usabiokin kati 'ain. ²⁰ Kanan kamina: An mi ñu 'axúnti Jacob ax ka nukama kaxú 'aia.

Èsokin sinánxun ka Jacobnèn 'akëxa: "Èn ènè ñuinakama 'inaishikëxun sapi ka 'èn xukèn, 'èmi nishima upíokin sinani 'èbè nuibananti 'ikè kixun kana 'èmbi isti 'ain. Usa 'ain sapi ka 'è upíokin biti 'ikèn." ²¹ Usa 'ain ka an 'arakakè ñuinakama a pain rëkuèmikín xuakëxa, xutankëx ka a imé aín xubusa okin chupa 'akè anu 'i bërúakëxa.

Jacob ángel achúshibè tananan

²² Usa 'ain ka a 'imébi Jacob anu 'uxnèti nirukin aín xanu rabè këñun an ñu 'axunkè xanu rabè 'imainun mapai rabè 'imainun achúshi aín bëchikè akama pain Jaboc kakè baka sikankëxa, ²³ sikankiani ka aín ñuina kamabëbi kuankëxa.

²⁴ Kuantamainun ka Jacob ashira anubi bërúankëxa, bëruanbi ka a imé achúshi uni an usakin sinánkè 'aímabi ami mërati abè pëkarakuatsintamainun tananankëxa usai; ²⁵ tananankinbi ka a unin Jacob an kanantisama kushi-ira 'ikè 'akasmakëxa, 'akasmakin ka aín chixu manámi aín chitëxkënu tinkirin kakëxa, tinkirin kakëx ka abè tananani Jacob chièxkiakëxa. ²⁶ Usakin 'atankëxun ka a unin kakëxa:

—È kamina ènti 'ain, ka pëkarakuatsinia. Èsakin kakëxun ka Jacobnèn kakëxa:

—Mínmi upíokin sinánxunkëxuma kana mi èntima 'ain. ²⁷ —¿Uisa kara min anè 'ik? —kixun ka a unin ñukákëxa.

—Èn anè ka Jacob ikè —kixun ka kakëxa. ²⁸ Èsokin kakëxun ka unin kakëxa:

—Bëri ka min anè Jacob kakè 'itima 'ikèn. Min anè ka Israel kakè bëri 'iti 'ikèn, mix kamina Nukèn 'Ibu Diosbè tananan, 'imainun kamina bërámabi bëtsi unikamaribi usaribi okín kanánkèn.

29 —Bëri kamina 'ë kati 'ain, uisakin anëké karamina mix 'ain —kixun ka Jacobnënrìbi ñukákëxa.

'Aínbi ka unì an kakëxa:

—¿Uisoti karamina 'ën anë 'ë ñukatin? Usokin kakëxun anuxun upíokin sinánxunbiani ka a unì kuankëxa. ³⁰ Usa 'ain ka a me Penuel kakin anëi Jacob kiakëxa: “Nukën 'Ibu Diosbë kana isanairan usa 'aínbi kana bamakëma 'ain.”

³¹ Usa 'ain ka Jacob Penuel a inubiani kuani bari urukëbë chikíakëxa; chikíkiani kuaníbi ka abëa tananankëxuan unìn aín chitëxkënu tinkirinkakë a tani ikëtishi munu kuankëxa. ³² Usa 'ain ka bëri nëtëmbi Israelnën rëbúnkikaman aín chitëxkëmia 'ikë ñuina nami pima anu ka Jacob tinkirrikakë 'iakëxa usa 'ain.

33

Jacob 'imainun Esaú amiribishi nuibanantëkëan bana

¹ Anuax kuankian Jacobnën 'uranxun iskëxbi ka aín xukën Esaú cuatrocientos aín unikamabë ami kikuatsini aia isakëxa iskin ka aín xanu rabë Lía 'imainun Raquel an ñu 'axunkë xanua aín tuábë tuábëa 'inun kixun kakëxa.

² Èsokin 'atankëxun ka an ñu 'axunkë xanu rabë a pain aín tuákama 'inánkëxa, 'inanxun ka Liaribi aín tuákama 'inánkëxa, 'inánkin sënëonkin ka Raquel këñun aín tuá José ëankëxa. ³ Usakin 'atankëx ka ax pain rëkuënkiani kuani atux pain rantinpuruni tsóbuti aín bëmánan memi tikai mapai achúshi 'imainun rabë oi 'ikiani kuankëbë ka 'ain xukën apan axribi a 'urama obëtsini ubakëxa.

⁴ Usaia 'ikëbë abákiani kuankin ka Esaúnën 'ikúkin tëpatsakin aín xukën biakëxa, bikin ka bëtsuku kakëxa. Kai a rabëtaxbi iankëxa. ⁵ Usai 'itankëx sënëni chairukinbi ka Esaúnën xanukama 'imainun tuákama mërakëxa, mërakin ka ñukákëxa:

—Ui kara ¿ënë kamax 'ik?

—Ènëx ka an mi ñu mëexunti ënën bëchikëkama Diosan 'inánkë 'ikë —kixun ka Jacobnën kakëxa. ⁶ Usokin kakëbë ka an ñu 'axunkë xanu rabë axribi ai, aín tuakamabë 'urama obëtsini rantinpuruni tsóbuakëxa, aín bëmánanën me tikai. ⁷ Usai 'ikëbë axribi 'uramobëtsini ka Lía aín tuakamabë usaribiti axribi 'iakëxa, usaía 'ikëbë ka axribi 'urama obëtsini José 'imainun aín tita Raquel axribi usairibi 'iakëxa. ⁸ Usai 'ia ka Esaúnën ñukákëxa:

—¿Uisokin sinánxunmi xukë kara ñuinakama a pain mi rëkuëmikina xukë 'ën iskë ax 'ik? —Ax ka uisokin kaina min 'ëmi sinanin unántisa tankin kana usokin an —kixun ka Jacobnën kakëxa.

⁹ —Kakëxunbi ka Esaúnën usama ka kakëxa:

—'Èx ribi kana ñuinañu 'ain, usa 'ain ka min ñu ax minanbi 'iti 'ikën.

¹⁰ Kakëxunbi ka Jacobnën amiribishi katëkëanxa:

—Ax ka uisokin kaina min sinanin 'unántisa tankin 'akë 'ikën, usa 'ain kamina bëri mi 'inaishikë ñuinakama ënë biti 'ain, usa 'ain kana 'unánti 'ain, upiokinmi 'ë bikë ax ka Nukën 'Ibu Diosbë isanankësa 'iti 'ikën, min kamina 'ë upíokin bian usa 'ain ka minmi 'ë bikë ax asábi 'ikën. ¹¹ 'Èn kana mi 'inaishiti ñukama bèkë ënëmi binun mi kain Nukën 'Ibu Diosan ka 'itsaira ñuñuira 'inun 'ë 'imíaxa, usa 'ain kana ñuñumama 'ain. Èsakan Jacobnën 'uran kakëxun ka Esaúnën an 'inánkë ñuinakama biakëxa.

¹² 'Aínbi ka kiakëxa:

—Asabi ka ënuax kananuna kuanti 'ain. 'Èx kana rëkuënkianti 'ain.

¹³ Kakëxun ka Jacobnën èsokin kakëxa:

—Mix kamina 'ën nuibakë xukën 'ain, minbi kamina 'unan uniakë xuratsu ax kuani ka bënëtishi atsanía 'imainun kana sinanin 'ën ovejakama 'imainun

vaca tuáñu akamaxribi atsani ka achúshi nētēinshi kamáxēshi bamati 'ikēn; 'ianan ka kamabi ovejanēn tuakamaxribi bamati 'ikēn. ¹⁴ Usa 'ain kamina mix pain rēkuēnkianti 'ain; an mi ñu mēēxunti ēnēn ka munu kuankin aín ñuinakama 'imainun, uniakēkamaribi munu kuania ubamainun kamina kuanti 'ain, usa 'ain kananuna Seír kakē me 'ikē anuax mērananti 'ain. ¹⁵ — Kia ka asábi ka —Esaúnēn kakēxa—, usa 'ain kana 'ēn uni raíri 'ēbēa ukē ēnē mibē kuanun mi ēnxunbianti 'ain.

'Aínbi ka Jacobnēn katēkēankēxa:

—Usama ka ¿'Itsaira kana 'ēmi sinan? ¹⁶ Usa 'ain ka Esaú a nētēnbi, Seír kakē me anu kuantēkēankēxa.

¹⁷ Anu kuantamainun ka Jacob Sucot kakē me au kuankēxa, anu ka achúshi xubu aín unikama ax anu 'iti 'amiakēxa, 'imainun ka achúshi mapanati okin anua ñuinakama 'iti aribi 'amiakēxa. Usokin 'atankēxun ka a me Sucot kakin anēakēxa. (Sucot kikē bana ax ka mapanati okē ki kikē 'ikēn.) ¹⁸ Usa 'ain ka Jacob Padán-aram anuax ai uisaibi 'ikēma chuámashirua Canaán menu bēbatankēx Siquem kakē ēma a 'ukēmanan anu 'iti 'atankēx anu 'iakēxa. ¹⁹ Anu 'ixun ka achúshi uni Hamor kakē, aín bēchikē Siquem kakē aín me cien kuríki manē kupí maruakēxa, marutankēx ka anubi tsóakēxa. ²⁰ Usa 'ain ka anu 'ixun basikēbētan anuxun Dios rabiti achúshi ñu 'akēxa, 'atankēxun ka El-ehé-Israel kakin anēakēxa, (ax ka Israelnēn a rabikē Dios ki kikē 'ikēn).

34

Siquemnēn Dina nēnēn mēa ñuikē bana

¹ Líamia Jacobnēn bēchikē xanu xuntaku Dina ax ka achúshi nētēn Siquem kakē ēmanu 'ikē abē xanu chipashkamabē isi kuankēxa; ² 'aínbi ka anu kuanxunbi Siquem aín kuēntisa uni 'ikē isakēxa, ax ka Hamor heveos uni aín bēchikē 'iakēxa, usa 'aish ka Hamor ax a menu 'ikē unikaman 'apu 'iakēxa, usai anun kuēnkēxun ka Siquemnēn ñatanxun abē uxkin nēnēn mēakēxa. ³ Usokin 'atankēx anun 'itsaira kuēnkin ka uisaxun karana ēnē xanu biti 'ai kixun sinánkēxa.

⁴ Sinánkin ka Siquemnēn aín papa Hamor ēsokin kakēxa:

—Ēnē xanu binun kana 'ē aín papa ñukáxuntima 'ain. 'Ēn xanu 'iti kana ēnē xanu bisatanin.

⁵ Usokian 'akē ka Jacobnēn aín bēchikē Dina Siquemnēn nēnēn mēēkē 'ikē 'unánkēxa, 'aínbi ka aín bēchikē nukēbēnēkama aín ñuina bērúai kuankēkama ax pain rikuatsintanun kixun kaiánkēxa, kainkin ka uisokinbi kamapan 'ikēn. ⁶ Usokin Jacobnēn kainkēbēbi ka Hamor Siquemnēn papa ax Jacobē banai kuankēxa. ⁷ Usai 'ikē ka Jacobnēn bēchikēkaman 'ura kuaēnxanx rikuatsinkinbi aín chirabakē 'anáka usaía 'ikē kuakēxa, kuati ka 'aisamairai nishakēxa nishi ka kiakēxa, usakian 'akē ax ka nuxnu Israelnēn bēchikē 'ain numi kuaikin 'akē 'aish 'aisama nunan 'ikēn, usakin Jacobnēn bēchikē Dina 'atima ka 'iata, kiata ka aín rarēbakē apankama 'itsaira nishi ka usakin 'atimabi usakin ñu 'axa kiakēxa. ⁸ Usaia nishkē 'ikēbi ka 'unánkima Hamornēn atubē, banai kuanxun ēsokin kakēxa:

—Ēn bēchikē Siquem an ka 'itsaira mitsun chirabakē kuēēnia. Usa 'ain, karamina aín xanu 'itia binun 'inántima 'ain, ⁹ usa 'ain kananuna nukaman mitsun bēchikē xanukama biti 'ain, bimainun kamina mitsunribi nukaman bēchikē xanukamaribi biti 'ain. ¹⁰ Usokin bitankēx kamina nubē tsóti bērúti 'ain. 'Ēx anu tsókē me ēnēx ka mitsunanribi 'iti 'ikēn; usa 'ain kamina ēnu tsóti bērúanan mitsux kuēnkin ñu maruti 'anan, meribi marutisa tankin maruti 'ain.

¹¹ Usakian aín papan kaia kuankin ka Siquemñeribi Jacob 'imainun Dinan rarëbakëkama ësokin kakëxa:

—'Ën ribi kana mitsu kain. Kamina 'ën papan kakëx kuëenti 'ain, añu kaina kuëënin a kananuna mitsu 'inánti 'ain. ¹² Nun kananuna bëtsi uni 'itsamashi kupiókin 'axëkë 'ain, 'aínbi kananuna mitsux kuëënia min chirabakë kupín uítí karamina kuëënin atíbi mitsu 'inánan a ñukama kaina kuëënin akamabi mitsu 'inánun 'ë kati 'ain, 'aínbi kana 'ëx pain mitsun chirabakëbë birananti 'ain.

¹³ Èsokin kakëxunbi ka Siquemñën aín chirabakë Dina a nënën mëékë a sinánkin aín papa Hamor akëñun paránti sinánxun, ¹⁴ ësokin kakëxa:

—Nun kananuna nun chirabakë aín nëtokë ñu aín maxaka a tëakëma uni 'inanima ax ka achúshi rabin nunan 'ikën. ¹⁵ Usa 'ain ka asábi 'iti 'ikën. 'Aínbi kananuna achúshi ñu mitsu kain, kamabi nukëbënë unikaman ka nun 'akësaribi okin mitsunribi min nëtokë ñu rëbu aín maxaka tëakë 'iti 'ain. ¹⁶ Usai 'itankëxun mitsun nun bëchikë bimainun kananuna nunribi mitsun bëchikë bití 'ain; usai 'i kananuna mitsubëtanbi achúshi ëma 'atankëx anu 'iti 'ain. ¹⁷ 'Aínbi kananuna mitsúxmi nux kikësokin mitsun nëtokë ñu aín rëbu maxaka tëakëbëtama, ënuax chikiti kuankin nun chirabakë 'anáka buánti 'ain.

¹⁸ Usokian kakëxun ka Hamor 'imainun aín bëchikë Siquemñën asabika kixun kakëxa. ¹⁹ Kabiani 'itsaira basima kuantankëx ka Siquem ax irapain 'unánti orakakin aín nëtokëñu aín maxaka tëakëxa, an ka 'itsaira Jacobnën bëchikë Dina kuëëankëxa. Usa 'aish ka Siquem ax aín papan aintsikaman uisakinbi kakëma uni 'iakëxa, ²⁰ usa 'aish ka aín papa Hamorbë anun a ëmanu atsínti xëkuë, anuxuan uni ñu 'unánkë 'imainun uni chabunën ñu marukë anu kuanxun, Siquemñën a ëmanu 'ikë unikama kakëxa:

²¹ —'Ënë unikamax ka bërí nun 'unánkë uni 'ikën, usa 'aish ka nubë tsóanan aín ñu ënu 'ixun maruti 'ikën nun mex ka atux anu tsótisa chairacha 'ikën, usa 'ain kananuna nukaman atun bëchikë bití 'ain bimainun ka atúnribi nun bëchikëbë birananti 'ikën. ²² Usai 'i kananuna achúshi ëmaishi 'ai atubë tsóti 'ain, 'aínbi ka nun achúshi ñu 'ati kuëënia, atux ka nun aintsí bëbu kamanribi atun 'akësaribi okin aín nëtokë ñun maxaka téati kuëënia. ²³ Kamabi aín ñukama 'imainun aín ñuina kamáxbi ka nunanribi 'iti 'ikën. Usa 'ain kananuna asabi ka 'iti 'ikë kiax kiti 'ain, kikëbë ka atux nubë tsóti bërúti 'ikën. ²⁴ Kixuan kakëx ka kamabi a ëmanu 'ikë unikama suntáruti kuainsa uni bënábu 'imainun uni 'apanbukamaxribi asábi ka kiax kikankëxa, Hamor 'imainun aín bëchikë Siquem ax kikësabi oi usai atúxbi 'unántiorakakin 'ain nëtokëñu maxaka tëakankëxa.

²⁵ 'Aínbi ka Simeón 'imainun Leví Jacobnën bëchikë Dinan rarëbakë ax rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbë a ëmanu kuankëxa, unikama aín nëtokë ñun maxaka tëakë aín paë nëtëtisa 'aímabi, kuanxun ka manë xëtokë bibianxun a rabëxunbi anu 'ikë unikama, 'unánti orakaxa aín nami kushima 'ikë këñuakëxa. ²⁶ Këñuanan ka aín manë xëtokën Hamor 'imainun aín bëchikë Siquem aribi 'akëxa; 'akin ka Dina Siquemñën xubunua bibiankin buánkëxa. ²⁷ Usakian 'akë 'ain ka Jacobnën bëchikë raírí kamaxribi uakëxa, ai ka uni bamakëkamanëmbi níkiáni kuankin a ëmanu 'ikë ñu upíbu 'imainun bëtsi ñukamaribi biakëxa, aín chirabakë Dina nënën mëékë a sinánkin. ²⁸ 'Anan ka ovejakama, vaca, asno akama 'imainun ëmanu 'ikë ñukama bíanan atu rapasu 'ikë ñu kamabi biakëxa; ²⁹ bíanan ka kamabi xubunu 'ikë ñukama 'imainun anu 'ikë uniakë xukama 'imainun xanukamaribi bibiankin buánkëxa.

³⁰ Usokin 'abiani kuania ka aín papa Jacobnën Simeón 'imainun Leví kakëxa:

—Mítsun mi usa ñu 'akë kupín kana 'ëx 'aisama bërútin. Bëri ka ënë menu tsókë unikamax 'ëmi nishti 'ikën, ax ka cananeo 'imainun ferezeos unikamax timéax kananxun nu 'akánti 'ikën, nux kananuna 'itsamashi nun aintsikamabëbi 'ain. ³¹ Ësokian kakëxunbi ka aín bëchikëkaman kakëxa:

—¿Atun kara nun chirabakë 'anáka 'atima xanu 'akësa okin 'aisatanx?

35

Nukën 'Ibu Diosan Jacob Betelnuxun upíokin sinánxuan bana

¹ Nukën 'Ibu Diosan ka Jacob kakëxa:

“Ënuax kuantankëx kamina Betel kakë me anu tsóti kuanti 'ain. Anuxun kamina mín xukën Esaúmi rakuéti abákëbëa mimi mërã Dios a achúshi maxã maburukin anuxun ñuina xaroti 'axuni kuanti 'ain.”

² Ësakian kakëxun ka Jacobnën aín aintsikama kanan an ñu mëëxunkë unikama 'imainun an ñu 'axunkë xanukamaribi kakëxa:

—Kamina mitsun bëtsi dioskama ami rabikëkama a 'ë bëxunkanti 'ain, bëanan kamina nashitankëxun mitsun chupa upíbu pañuti 'ain. ³ Ësokian katankëxun ka kakëxa bëribi kananuna Betel menu kuanti 'ain, kuantankëxun kananuna achúshi maxã maburukin 'atankëxun anuxun Nukën 'Ibu Dios rabiti 'ati 'ain, an ka 'ë 'atimakin sinaniabi 'akiankëxa, 'imainun ka 'ë 'akinia uinu karana kuani anuabi. ⁴ Ësokian kakëxun ka Jacob atun diosmabia 'arakakë akama 'imainun aín pabinu nankë ñu akama këñunbi bëtsi ñukamaribi 'inánkëxa, 'inánkëxun ka Jacobnën i chaira encina kakë a témú maíankëxa, ax ka Siqum kakë ëma 'urama 'iakëxa.

⁵ Uínsaran kara atux chikitia anun ka Diosan atu 'urama 'ikë ëmakama 'itsaira rakuënun 'imiakëxa, usokëx rakuékin ka Jacob 'imainun aín bëchikëkama nuiama 'ikën. ⁶ Usai ka Jacob 'imainun abëa kuankë unikamax achúshi ëma Luz kakë 'ikëbi Betel kakinribi anëké anu bëbakëxa, ax ka Canaán kakë me anu 'iakëxa. ⁷ Anu bëbatankëxun ka maxã bukurukin, 'atankëxun a me El-Betel kakin anëakëxa (Betel kikë ax ka Diosan xubu ki kikë 'ikën) ax ka anuaxa aín xukënan 'akatsikiax ami sinánkëbë abákëbëa anuax Jacobmi Nukën 'Ibu Dios mërã a me 'iakëxa. ⁸ Anu atux bëbakë 'aínbi ka an Rebeca bërúankë xanu Débora kakë ax ñuakëxa; ñukë ka encina kakë i 'ani tanain maíankëxa ax ka Betel 'urama 'iakëxa, usai anuax 'ikë ka Jacobnën a me januax inkë kakin anëakëxa!

⁹ Usai anuax Débora ñukë 'ain ka Jacob amiribishi Padán-aram anuax utëkëankëxa, utëkënkëbë ka amiribishi ami mëratëkënkín Diosan upíokin sinánxuntëkëankëxa, ¹⁰ sinánxunkin ka ësokian kakëxa:

“Mix kamina Jacob kakë bëri 'ain,

'aínbi kamina bëri usokin anëké 'itima 'ain;

usa 'ain ka bëri mín anë Israel kakë 'iti 'ikën.” Usokin ka Diosan aín anë itsi nankin anëakëxa,

¹¹ anëkin ka ësokian kakëxa:

'Ëx kana Dios kamabi kushiñuira a 'ain;

usa 'ain kamina bëchípati mebi tsitsirui 'uakamë 'ëoi bukuti 'ain,

mín rëbúnkikamaribi ka bëtsi bëtsi ëma 'ai aín 'apuñu 'apuñu bukuti 'ikën.

¹² 'Ën kana kamabi me ënë mín xuta Abraham 'imainun mín papa Isaac 'inánkën,

usa 'ain kana mi 'inántankëxun

mín rëbúnki kamaribi 'inánti 'ain.

¹³ Usai abë banatankëxun Jacob ëbiani ka Nukën 'Ibu Dios anuax kuankëxa,

¹⁴ kuankëbëtan ka achúshi maxã chaxkë bitankëxun nitsinkín 'unántiokin

nankëxa, anuaxa Nukën 'Ibu Diosbë banakë a menu; usakin 'atankëxun ka ënëx ka Dios 'axunkë 'ikë kixun xëni 'imainun uvas baka aribi ami anpënkakëxa, ¹⁵ usakin 'atankëxun ka a me Betel kakin anëakëxa.

Raquel ñua ñuikë bana

¹⁶ Usai anu 'itankëx ka Betelnuax kuankëxa; 'ainbi ka Efrata 'urapain 'ainbi Raquel tëmërai ain tuá bakëankëxa. ¹⁷ Bakëni tëmëraia ka an bakëmikë xanun kakëxa: "Kamina rakuëtima 'ain bëbu tuá itsi kamina bakëan usa 'ain."

¹⁸ 'Ainbi ka ñuti 'uramashi 'aish anuishi sënëni ashiti kushin uinkin ain tuá Ben-oní kakin anëakëxa, 'ikëbi ka ain papan Benjamín kakin anëtëkëankëxa.

¹⁹ Anuax kuaníbi ka Raquel ñuakëxa, ñukë ka anun Efratanu kuanti bai 'ipítinu maíankëxa ax ka bërí Belén kakin anëkë ëma 'ikën. ²⁰ Usakin anu mainxun ka Jacobnën achúshi maxá a iskin a sinánti anu 'unántiokin nankëxa, a maxá ka anua nan 'ikë anua Raquel maían 'ikë iskankëxa.

²¹ Anuxun usakin 'abiani ka Israel amiribishi kuantëkëankëxa kuantankëx ka anuxun ñuina bërúantia 'akë achúshi torre Eder kakë a inubiani kuantankëx anu tsóti bërúakëxa. (Eder kikë ax ka anuxun ñuina bërúankë ki kikë bana 'ikën.) ²² Usai kuantankëx ka anu 'itsa baritia Israel tsóakëxa, usai anu tsókëbëbi ka achúshi nëtën Rubén anuax abë 'inuxun xanu bari kuankëxa kuanxunbi ka Bilhá mërax abë 'iakëxa, ax ka ain papa an ñu 'axunkë xanu 'ikëbi ain xanu 'iti raiokin bia 'iakëxa. Usai 'ikë kuantankëx ka ain papa 'itsaira nishakëxa.

Jacobnën bakë bëchikëkama 'ia bana

(1 Cr 2.1-2)

Jacobnën bëchikëkama ka 'iakëxa mapai rabë 'imainun rabë. ²³ Jacobnën Líami bëchikëkama ain anë ka 'iakëxa Rubén ax ka apain 'iakëxa, Simeón, Leví, Judá, Isacar 'imainun Zabulón. ²⁴ 'Imainun ka Raquelmia bëchikë 'iakëxa José 'imainun Benjamín. ²⁵ Usokin 'axun ka ain xanu Raquel an ñu 'axunkë xanu Bilhá amiribi bëchiakëxa ain anë ka 'iakëxa Dan 'imainun Neftalí. ²⁶ 'Imainun ka an ain xanu Líá ñu 'axunkë Zilpá amiribi bëchikë ax ka Gad 'imainun Aser kakë 'iakëxa; ënë kamax ka Jacobnën Padán-aram anuxun bëchikëx anuax bakëan kama 'iakëxa.

Isaac ñua ñuikë bana

²⁷ Achúshi nëtën ka Jacob ain papa Isaac isi Mamré kakë ëma 'ikëbia Arbá kakin anëanan Hebrón kakinribi anëkë anu kuankëxa. A menu ka Abraham 'imainun Isaac tsóakëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Isaac ciento ochenta baritia tsótankëx ñuakëxa. ²⁹ Usa 'aish ka Isaac uni 'ikësabi kaniakëti xënira 'aish ñuakëxa, ñukiani ka ain chaitiokëkama ñua 'aish anu bukukë abë 'i kuankëxa.

36

Usai Esaúnën rëbúnikama 'ia ñuikë bana

(1 Cr 1.34-54)

¹ Ënëx ka Esaú 'ikëbi Edom kakinribi anëkë uni ain rëbúnikama 'ia 'ikën. ² Esaú ax ka Canaán kakë uni ain bëchikë xanu rabë 'imainun achúshi 'iakëxa, ax ka Adá, Elón kakë hitita uni ain bëchikë xanu bixun ka ami bëchiakëxa. A mi bëchitankëxun ka amiribishi Oholibamá kakë xanu Aná ain bëchikë Sibón kakë uni heveos ain baba aribi biakëxa, ³ a bitankëxunbi ka Basemat kakë xanu Ismaelnën bëchikë Nebaiot ain, chirabakë aribi biakëxa. ⁴ Bixun ka Esaúnën Adámiribi bëchixun Elifaz kakin anëakëxa; 'atankëxun ka Ismaelnën bëchikë Basemat amiribi Reuel a bëchiakëxa; ⁵ 'imainun ka Oholibamá anribi bëchiakëxa bëchitankëxun ka Jeús, Jaalam 'imainun Coré aribi bëchiakëxa. Ënë kamax ka Esaúnëan Canaán kakë me anu pain tsókë 'ixun bakë bëchipa 'ikën.

⁶ Usakin bakë bëchipati anu pain 'itankëxun ka Esaúnën aín xanu 'imainun aín bëchikëkama bianan abëa 'ikë unikamaribi bibiani bëtsi menu tsóti kuani, aín xukén Jacob abë énanani kuankëxa. Usaí kuankin ka kamabi aín ñukama 'imainun aín ñuinakama Canaán menuxun bikë akamabi buánkëxa, ⁷ usai a rabëtax anu 'ikëbëbi ka aín ñuina 'itsaira 'ain anu rabëtax 'isama 'ianan, anuxun ñuinakaman piti pasto sënënma me 'iakëxa. ⁸ Usa 'ain ka Esaú 'ikëbia aín kuai anë Edom kakë, ax anuax kuantankëx bashiñu me ami kíkiani kuankë Seír kakë anu tsóti bërúakëxa.

⁹ Ënëx ka Esaúnën rëbúnkinën anë kuënëokama 'ikën, 'imainun edomitakaman chaitiokëkama axa bashi ami kíkiani kuankë me Seír kakë anu tsókë a unikama 'iakëxa. ¹⁰ Ënëx ka Esaúnën bëchikënnën anëkama 'ikën; Elifaz Adánën tuá Esaúnën ami 'akë; 'imainun Reuel Basematnën tuá Esaúnën ami bakë bëchipakë 'iakëxa. ¹¹ Ënë kamax ka Elifaznën bëchikëkama 'iakëxa, Temán, Omar, Sefó, Gatam 'imainun Quenaz. ¹² Elifaz ax ka achúshi xanu an ñu 'axunkë Timná kakin anëké 'iakëxa; an ka achúshi tuá 'axuntankëxun Amalec kakin anëakëxa. Ënë kamax ka Esaúnën aín xanu Adá ami bakë bëchipa aín rëbúnkikama 'iakëxa. ¹³ Ënë kamaxribe ka Reuelnën bakë bëchikëkama 'iakëxa Náhat, Zérah, Samá 'imainun Mizá; 'imainun ka ënë kamaxribe Basemat Esaúnën xanuitsi aín rëbúnkikama 'iakëxa. ¹⁴ Oholibamá axribe ka Esaúnën xanu itsiribi 'iakëxa, usa 'ain ka amiribi bakë bëchiakëxa, aín anë ka ënëkama 'iakëxa Jeús, Jaalam 'imainun Coré. Ax ka Aná aín bëchikë 'imainun Sibón aín baba 'iakëxa.

¹⁵ Ënë kamax ka Esaúnën rëbúnki axa 'apu 'ia a 'ikën; Akamax ka Esaúnën bakë bëchikë apán Elifaz aín rëkuën bëchikë 'iakëxa, a 'apukamax ka 'ikë Temá, Omar, Sefó, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatam 'imainun Amalec. Ënë kamax ka Elefaznën aintsikaman 'apu Edom kakë me anu 'iakëxa, usa 'aish ka ënë unikamax Adá aín rëbúnki 'iakëxa. ¹⁷ Ënëx ka Esaúnën bëchikë Reuel aín bakë bëchikëkama axa 'apu 'ia a 'ikën, Náhat, Zérah, Samá 'imainun Mizá. Ënë kamax ka Reuelnën aintsikama 'apu Edom kakë me anu 'iakëxa, usa 'aish ka a unikamax Esaúnën xanu Basemat aín rëbúnki 'iakëxa. ¹⁸ Usaia 'imainun ka Oholibamá Anánën bëchikë xanua Esaúnën bia aín tuakamaxribe aín aintsikaman 'apu 'iakëxa, Jeús, Jaalam 'imainun Coré. ¹⁹ Ënë unikamax ka Esaú 'ikëbia Edom kakë aín rëbúnkikaman 'apu 'iakëxa.

²⁰ Ënë unikamaxribe ka Seír horeo uni aín bakë bëchikë atúxribe a menu tsókë 'iakëxa Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹ Disón, Éser 'imainun Disán akamax ka 'akánanti 'unáira unikaman 'apu 'iakëxa, ax ka Seír aín rëbúnki Edom kakë me anu tsókë 'iakëxa. ²² Ënë kamax ka Lotánnën bëchikëkama 'iakëxa, Horí 'imainun Hemam, Timná ax ka Lotánnën bakë bëchikë xanu 'anáka 'iakëxa. ²³ Ënë kamax ka Sobalnën bakë bëchikë 'iakëxa, Alván, Manáhat, Ebal, Sefó 'imainun Onán; ²⁴ ënë kamaxribe ka Sibónnën bakë bëchikëkama 'iakëxa. Aiá a 'imainun Aná, Aná ënën ka anu uní 'ikëma menua achúshi 'umpax upíira shióbukë mërakëxa, aín papa Sibón aín ñuina 'arakakë bërúankin. ²⁵ Aná aín bëchikë bëbu achúshi ka Disón kakë 'iakëxa 'imainun ka aín bëchikë xanu achúshi Oholibamá kakë 'iakëxa. ²⁶ Ënë kamax ka Disónnën bëchikëkama 'iakëxa Hemdán, Esbán, Itrán 'imainun Querán kakë 'iakëxa. ²⁷ Ënë kamaxribe ka Ésernën bakë bëchikëkama 'iakëxa Bilhán, Zaaván 'imainun Acán. ²⁸ Ënëx ka Disán aín bakë bëchikë 'iakëxa, Us 'imainun Arán. ²⁹ Usa 'ain ka 'akánanti 'unán unikaman 'apu 'iakëxa, Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ³⁰ Disón, Éser 'imainun Disán. Ënë kamax ka 'akánanti 'unáira unikaman 'apu Seír menu tsókë unikama aín 'apu 'iakëxa. ³¹ Ënë unikamax ka Edom kakë me anu 'apu

'iakëxa, israel unikamaxa atun 'apuñu 'isama pain 'ain. ³² Usa 'ain ka Beornën bakë bëchikë Bela ax Edom menu 'apu 'iakëxa aín ëmax ka Dinhaba kakín anëkë 'iakëxa. ³³ Usa 'ain ka Bela ñukëbë Jobab kakë uni Zérah aín bëchikëribi 'apu Bosrá kakë ëma anu 'iakëxa. ³⁴ Usa 'ain ka Jobab ax 'apu 'aishbi ñukë 'ain Husam ax 'apu 'iakëxa, ax ka Temán kakë me anu 'ikë 'iakëxa. ³⁵ Usa 'ain ka Husam ax 'apu 'aishbi ñukëbë Hadad ax 'apu Avit kakë ëma anu 'iakëxa, ax ka Bedad aín bëchikë 'iakëxa, usai 'apu 'ixun ka Madián unikama abë 'akanankin Moab me anua 'akëxa. ³⁶ Usa 'ain ka Hadad ax 'apu 'aishbi ñukëbë Samlá axribi a ëmanubi 'apu 'iakëxa, ax ka Masrecá kakë ëma anu 'iakëxa. ³⁷ Usa 'ain ka Samlá ax 'apu 'aishbi ñukëbë Saúl axribi 'apu 'iakëxa, ax ka Rehobot kakë ëma baka kuëbí anu 'ikë uni 'iakëxa. ³⁸ Usa 'ain ka Saúl ax 'apu 'aishbi ñukëbë Baal-hanán Achornën bëchikë axribi 'apu 'iakëxa. ³⁹ Imainun ka 'apu Baal-hanán ax ñukëbë Hadad axribi 'apu 'iakëxa, aín ëmax ka Pau kakín anëkë 'iakëxa, usa 'ain ka Hadad aín xanun anë Mehetabel ax ka Matred kakë uni 'ain bëchikë 'imainun Mesaabnën baba 'iakëxa. ⁴⁰ Ënë unikamax ka Esaúnën aintsín rëbúnki aín anëkama 'ikën, 'imainun anua tsóa aín men anëkama 'iakëxa: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹ Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴² Quenaz, Temán, Míbsar, ⁴³ Magdiel, 'imainun Iram. Esaú ax ka Edom kakín anëkë 'iakëxa, usa 'ain ka akamax Edom kakë me anu 'apu 'iakëxa, anua aín aintsíkama tsóa 'ain, ka uinu kara 'ia anu 'apu 'iakëxa.

37

¹ Usa 'ain ka Jacob Canaán kakë me anua aín papa 'itsama baritia tsóa me, anu tsóti bërúakëxa. ² Ënëx ka usaía Jacobnën 'aintsikama 'ia ñuikë bana 'ikën.

José 'imainun aín xukënkama 'ia ñuikë bana

Usa 'ain ka José ax bëná 'aish diecisiete baritiañu 'ixun, 'ain papan 'arakakë ovejakama aín xukëantu, Bilhá 'imainun Zilpá an ñu 'axunkë xanumia aín papan bëchia akamabëtan bërúankëxa. Usa 'ain ka Josénën ami nishkian aín xukënkama 'atima okëxun 'unáni aín papami manankëxa.

³ Usa 'ain ka Jacobnën aín bëchikë José 'itsaira nuibakin kuëëankëxa, aín xukënkama 'akësamaira okín, ax kaniakëkë 'ixun bëchikë kupin ka usakin 'akëxa, usa 'ikë ka aín tari achúshi upíira upíokin kuëëokin 'axun 'inánkëxa, usakian aín papan 'akëx ka 'itsaira kuëëankëxa. ⁴ Aín papan atu 'akësamaira okín kuëënia 'unani ka aín xukën apankamax Josémi xuatemati nishi nutsi a istisama tani abëbi banatisama tankëxa.

⁵ Usakin aín xukënkaman 'akëxun ka Josénën achúshi ñantan namákëxa, namáxun ka aín xukënkama ñuixuankëxa ñuixunkëxbi ka atiaira xuatemati ami nishakëxa, ⁶ ami nishkëxunbi ka aín namákë ñuixunkin aín xukënkama ësokin kakëxa:

—Ësokin kana namá mi ñuixumainun kamina kuakanti 'ain. ⁷ Ën kana ësokin namán nukamax kananuna achúshi naënu 'ian, anuxun kananuna trigo bimi nëakin bitankëxun bukunrukin nan, usokin 'akëxbi ka 'ën trigo nëakin bikë ax upiti nitsimëkë 'iaxa, usai 'imainun ka mitsunanëx 'ënan nikë ami ñanati a bëararati kuainakëkë 'iaxa.

⁸ Ësokian ñuixunkëxun ka aín xukën apan achúshinën kakëxa:

—¿Usa 'ain karamina mix nukaman 'apuira 'ianan an nu ñumëmikë uni 'iti 'ain?

Usakian ain namákë ñuixunkëx ka atiaira ami xuatemati aín xukënkama nishakëxa.

⁹ Usokin namátankëxun ka basikëbëtan Josénën amirbishi namátëkënxun aín xukënkama ñuixuankëxa. Ñuixunkin ka ësokin kakëxa:

—¿Ën kana namátëkënkini bari, 'uxë, mapai rabë 'imainun achúshi 'ispa akamáxa 'ëmi ñanati shaíkia isan kixun kaina 'unánkaniman?

¹⁰ Èsokin ka Josénën namátankëxun aín papa këñun aín xukëantu ñuixuankëxa, ñuixunkëxunbi ka aín papan ësokin kakëxa:

—¿Uisakin namákin kaina usokin namán? ¿Min kaina min tita 'imainun min xukënkamabë isana 'ëx mi 'urama kuani mimi ñanati tëtúbuti 'ai kixun sinanin?

¹¹ Usa 'ain ka aín xukën apankama 'aisamairai ami xumatati nishakëxa, usai atux 'ia iskin ka aín papan aín nuitu mëushi ënë ñukama manukima sinánkëxa.

Aín xukënkaman José marua bana

¹² Achúshi nëtën ka Josénën xukënkama Siquem kakë menu kuankëxa, aín papan 'arakakë ovejakama 'imainun cabrakama pimiti pasto bari. ¹³ Usai atux kuankë 'ain ka Jacobnën aín bëchikë José kakëxa:

—Ka kuat, min xukënkamax ka Siquem kakë me anu kuanxa, nun 'arakakë ovejakama 'imainun cabrakama, pasto pimi. Usa 'ain kamina anua isi kuanti 'ain.

Kakëxun ka Josénën —Asábi ka kana isi kuanti 'ain —kixun kakëxa.

¹⁴ —Kakëxun ka Jacobnën asábi ka kixun kakëxa.

Ka istan uisa kara min xukënkama 'ikën, 'imainun nun 'arakakë ovejakama kara uisa 'ikë kamina isi kuanti 'ain, isbëtsini kamina 'ë kai uti 'ain. Èsokin kaxun ka Jacobnën aín bëchikë José Hebrón kakë me anuxun xuakëxa, xukëx kuanx ka Siquem kakë me anu bëbakëxa, ¹⁵ bëbax kuaníbi ka me pampaira 'ain amami kiakëxa. Amami kikë mërakin ka achúshi unin ñukákëxa:

—¿Añu bari kaina uan?

¹⁶ —Ën xukënkama bari kana uban —kixun ka Josénën kakëxa—. ¿Uinuxun ovejakama bëruái kara kuanxa karamina min 'ë katima 'ain?

¹⁷ —Ënuax ka kuanxa Dotánu isa kuania kia kana kuan —kixun ka uni an kakëxa.

Kakëx ka José aín xukënkama bari Dotán kakë ëma 'urama anu kuankëxa.

¹⁸ Mërabëtsini aia 'urakëo isi ka aín xukënkama José ñui 'atimai banai uisa karanuna oti 'ain kiax kanankëxa, kánani ka José rëkatsi kiax kikankëxa.

¹⁹ Uisa karanuna oti 'ain kiax ka bëtsibë bëtsibë aín xukënkama kanankëxa:

—¡Ka kuat, an namákin iskë a ka aia! ²⁰ Kiax tsuákirui ka kananuna rëti 'ai kiax kanankëxa; rëtankëxun kananuna achúshi kininu nipati 'ain, usakin 'atankëx kananuna kiti 'ain, ñuina raëkëman ka piaxa. Usakin 'atankëxun kananuna uisai kara aín namákë ax 'ia kixun isti 'ain.

²¹ Kia ka aín apan Rubénnën kuakëxa, kuakin ka uisakin kara iëmiti 'ikë kixun sinánkin aín xukënkama kakëxa:

—Kananuna rëtima 'ain. ²² Kananuna aín imi 'apamikin 'atima 'ain. 'Akinma kananuna kini anu uni 'ikëma menu 'ikë ënu nipati 'ain, usa 'ixun kananuna nun xukën 'atima 'ain.

Èsokin ka Rubénnën Aín xukën José 'ati kuëenkinma kakëxa, an ka aín papanubi ubantëkëntisa tankëxa; ²³ usaía aín xukënkama kikëbëbi ka José aín xukënkama anu 'ikë anu nuküakëxa, nukutia ka aín xukënkaman ñatanxun aín tari pañubianké a pëmikin biakëxa, ²⁴ bitankëxun ka kini 'umpaxñuma ñankáishi tutunkë anu nipakëxa.

²⁵ Usokin 'atankëx ka anuxuan 'akë anubi pi.

Buküakëxa bukuxun iskëxbi ka an ñu marukë ismaelita unikama Galaab kakë me anuax uakëxa. Ukin ka aín camellonën bëakëxa 'ininti ro sanuira 'imainun sanu ro i baka 'akë tsëpasa akama Egipto menu maruti ubani kuani uakëxa. ²⁶ Usaia rikuatsinia iskin ka Judánën aín xukënkama kakëxa:

—¿Añu ñu karana nun xukën rëtankëxun kananti 'ain, 'imainun karanuna uisoxun nun xukën bamakë unëti 'ain? ²⁷ Usakin 'akë 'imainun kananuna ismaelita unikama rikuatsinkë ënë maruti 'ain, usa 'ain kananuna rëtima 'ain, ax ka nun xukën 'ibu 'ikën.

Usakian kakëx ka aín xukënkama asábi ka kiasx kanankëxa. ²⁸ Usakin kininu nipakë basimashika an ñumarukë unikama uakëxa, 'aia iskin ka José kininua bitankëxun, aín xukënkaman an ñu marukë unikama veinte kuriki manë 'akë kupín maruakëxa. Usokin marukëxun ka José Egipto kakë menu buánkëxa.

²⁹ Usa 'ain ka Rubén ax aín xukën José chikínti sinanx 'uxunbi kini 'ukëmëuküa 'aíma okëxa, 'aíma oika ratuti sináncasmai nitëxëti bëríkarana uisai 'iti 'ai kixun sinani aín chupa tukai masá nuituakëxa. ³⁰ Masá nuitubakëxa anua aín xukënkama 'ikë anu kuankin ka kakëxa:

—Uinu kara tuá ax 'ikë. ¿Añu karana 'ën bërí 'ati 'ain?

³¹ Usa 'ain ka Joséñën xukënkaman achúshi cabranën tuá rëtankëxun aín imin Joséñën tari pëmikë anun a shiakëxa; ³² usakin 'atankëxun ka aín papa ësokín kamiakëxa: Ënë kananuna mëran. Ënëx kara min bëchikë José aín tarima 'ikë kamina upíokin isti 'ain.

³³ Kakëxun iskinbi 'unani ka Jacob kiakëxa: Ënëx ka 'ën bëchikëñën tari 'ikën. Bëtsi ñuina raékëman sapi ka piaxa. ³⁴ Usakin atu kai ka Jacob aín chupa tukai nitëxëti 'itsaira iankëxa, aín bëchikë bamakësa sinani. ³⁵ Usaia aín papa únbi manumisamai nitëxëkëbëtan ka aín bëchikë xanu 'imainun nukëbënë kaman uisoxun karana aín masá nuitukë a manumiti 'ain kixun sináncëxa, 'ainbi ka an usokin kuëñniti kuëñanma 'ikën; kuëñnima ka aín bëchikëñën rabanan 'itsaira ini kiakëxa: 'Ën sináncë ënë nëtëñux karana 'ëxribi 'ën bëchikë 'ikësaribiti ñutima 'ain, ñutankëx kana anua uni ñukë 'ikë anuax 'ëx abë mërananti 'ain.

³⁶ An ñu marukë madianita unikaman ka José marubiankin Egipto kakë menu buánkëxa, buánxun ka suntárunën kushi Potifar kakë a maruakëxa, ax ka Egiptonu 'ikë 'apu aín suntárunën kushi Capitán 'iakëxa.

38

Judá 'imainun Tamar 'ía bana

¹ Usai 'itankëx ka Judá aín xukën kamanuax chikíakëxa, chikíkiani ku-atankëx ka achúshi uni Hirá kakë aín xubunu 'iakëxa, ax ka Adulam kakë ëma anu 'ikë uni 'iakëxa, ² kuantankëx anu 'ixun ka achúshi cananeo uni Súa kakë aín bëchikë 'unáncëxa, 'unántankëxun ka aín xanu 'iti biakëxa usakin bitankëx ka, ³ abë 'iakëxa, abë 'itankëxun ka aín xanu ami bëchiakëxa bëchixun ka Er kakin anëakëxa. ⁴ Usakin ami bëchixun ka amiribishi aín xanu ñuitsimitëkëankëxa: Usokin ñuitsimixun ka aín bëchikë a bakënia Onán kakin anëakëxa. ⁵ Usakin 'atankëxunbi ka amiribishi bëchitëkëankëxa, bëchixun ka Selá kakin anëakëxa, aín papa Judá axa Quezib kakë ëmanu 'ain.

⁶ Usa 'ain ka Judánën aín bëchikë apan Er kakë achúshi xanu Tamar a 'ináncëxa. ⁷ Aínbi ka Nukën 'Ibun 'atimati nitsia iskin an 'akë ñu kuëñkima Er a ñunun 'imiakëxa. ⁸ Usai Er ñuan ka Judánën aín bëchikë Onán kakëxa:

—Min kamina 'unan aña kaina 'ati 'ain kixun, usa 'ain kamina min xukënan kasunankë xanu min 'ainitsi a biti 'ain, a bixunmi ami bëchikë ax ka min xukën apan ñukë 'ain rëbúnki 'iti 'ikën.

⁹ 'Aínbi ka Onánën tuá bakënkëkama ax ka 'ën bëchikëma 'iti 'ikë kixun 'unánkëxa. Usákin sinánkin ka aín xukënan kasunankë xanu a tuati kuënkima 'ain nami 'akin 'ain nëtokë ñu émainshi 'apákëxa, usai 'ikin ka aín xukën ñukë axa a kupín aín rëbúnkiñu 'iti kuëanma 'ikën. ¹⁰ Usai 'ia Nukën 'Ibun iskëxbi ka Onán an 'akë ñukama upíma 'iakëxa, usa 'ain ka aribi ñutanun sinánxuanckëxa.

¹¹ Usa 'ain ka Judánën aín piaka Tamar kakëxa:

—Min papan xubunu pain kamina 'ikuantí 'ain, anuxun kamina 'ën bëchikë Selá kanitamainun kaini kuantí 'ain abëmi birananun.

'Aínbi ka Judánën sinánkëxa Selá axribi sapi ka aín xukënkama 'ikësaribiti ñuti 'ikë kixun. Usa 'ain ka Tamar ax aín papan xubunu 'i kuankëxa.

¹² Usa 'ain ka 'itsama baritia 'ikëbë Judánën xanu, Súanën bëchikë axribi ñuakëxa. Aín xanu ñukë 'ain ka a sinani masá nuituakëxa usai 'itankëx ka Timnat kakë éma anuxuan carnero rani téakin mëniókë anu kuankëbë ka aín 'unánkë uni Hirá kakë adulamita uni ax abë kuankëxa. ¹³ Tamar an ka aín kuku a Timnatnua aín carnero rani téai kuankë kuakëxa, ¹⁴ usai a émanu kuankë kuakin ka Tamarnën kasunamëkë xanun pañukë chupa pañukë a pëtankëx ka bëtsi chupan rakütankëx amo chupan bëpamëti unin 'unántimaisa kixax 'itankëx, anun Enaim kakë émanu atsinti anu tsóakëxa, ax ka anun Timnat kakë émanu kuantí bai anu 'iakëxa. Usa 'ain ka ësokín sinánkëxa Selá ax ka bërí kanikë 'aish cha 'ikën, 'ainbi kana abë biranankëma pain 'ai kixun ka sinánkëxa.

¹⁵ Usaiá anu aín chupan bëpamëax tsókë iskin ka Judánën sinánkëxa ax isa achúshi xanu bëtsi bëtsi unin aín nami 'akë a 'ikë kixun. ¹⁶ Usai 'ikë ukinbi mërai ka Judá anúan ukë bai a éni amo nirakëti abë banakëxa, banakinbi ka 'unánma 'ikën ax ka aín bëchikënen kasunankë xanu aín piaka a 'ikë kixun 'unánima abë banakin ka kakëxa:

—¿'Ëbë kaina 'itima 'ain? Kixuan kakëxun ka xanunribi ñukákin kakëxa:

—¿Añu ñu kaina 'ëbë 'inuxun min 'ë 'inánti 'ain? Èsokín ka xanunribi kakëxa.

¹⁷ —'Ën kana mi bëmiti 'ain 'ën 'arakakë carnero tuá achúshi —kixun —ka Judánën kakëxa.

—Asabi ka —kixun ka xanun kakëxa—, 'ainbi kamina aña ñuñu kaina 'ai a pain 'ë 'inánbianti 'ain, minmi 'ë kakë a 'ë bëmi kuanxun.

¹⁸ —¿Añu ñu mi ënxunti kaina kuëenin? —kixun ka Judánën ñukákëxa.

—Ñukákëxun ka min tēñuti 'imainun anúnmi 'unánti orakakë a 'imainun min tuinkë tsati akamina 'ë ënxunti 'ai —kixun xanun kakëxa. Usai abë banatanckëxun a ñukákëkama 'inántankëx ka abë uxakëxa, usai abë 'ixun ka Judánën aín bëchikënen kasunankë xanu tuuókëxa. ¹⁹ Usai abë 'ikiani kuanxun ka Tamarnën anúan rakuanan bëpamëkë a bianan xanu raëmëkën pañuti chupa pëxuan nanbiankë a pañutëkëankëxa.

²⁰ Usai 'ikë basiramashi ka Judánën aín 'unánkë uni adulamita akëñun aín cabranën tuá achúshi xuakëxa, abëa 'ikë xanu a 'inánkian aín ñu anu naënxankë a bixuntanun kixun xukëx kuanxunbi ka a xanu 'aíma okëxa.

²¹ Anu bëbaxun 'aíma okín ka anu 'ikë unikama ñukákëxa:

—¿Uinu kara axa bëtsi bëtsi unibë 'ikë xanu Enaim kakë émanu kuantí bai 'ipitiu tsókë 'isonkë ax 'ik?

Kakëxunbi ka, —Ènu ka bëtsi bëtsi unibë 'ikë xanu 'aíma 'ixanxa —kixun atun kakëxa. ²² Èsakian kakëx ka amiribishi anua Judá 'ikë anu kuantëankëxa kuanxun ka kakëxa:

—'Ēmi a ñuikin kakë xanu a kana mërakëma 'ain 'imainun ka anu 'ikë unikaman anuisa achúshi xanubi axa bëtsi bëtsi unibë 'ikë 'aíma 'ixanxa kixun 'ë kaxa.

²³ Ēsakan kakëxun ka Judánën kakëxa:

—Asabi ka 'imainun ka 'ën 'inánkë ñukama a biti 'ikën, uixbia 'ëmi kuaitima kupi ka 'ën ñu kamabë bërúti 'ikën, 'ën këmëkinma xuxunkë 'ikëbi kamina carnero bakë a mërakima 'inankëma 'ain.

²⁴ Usai ax 'ikë rabë 'imainun achúshi 'uxë 'irukësa 'ain ka, Judá achúshi unin kakëxa:

—Min piaka Tamar ax ka bëtsi unikamabë 'i axa, usa 'aish na tuukë ax unibë 'ikë kupían tuukë 'ikën.

Usai kia kuati ka Judá munuma kuënkëni kiakëxa:

—jBitankëxun kamina a xanu nënkanti 'ain!

²⁵ 'Aínbi ka unikaman chikinbëtsinki békëxunbi ka xanun aín kuku ësokín kamiakëxa: Ēnë ñukama 'ibu an ka 'ë tuuoxa. Usa 'ain kamina mitsúnbi iskin uinan kara ënë tēñuti anua 'unánti orakakë 'imainun tsati ënëx 'ikë kixun 'unánti 'ain. ²⁶ Kiaxa kikëbë ka Judá aín ñukama 'unáni kiakëxa: An upiokín 'akëbëtanbi kana 'ën 'atima okín 'an, usa 'ain kana 'ën bakë bëchikë Selá 'inankëma 'ain usai 'itankëx ka uínsaranbi abë 'itëkëanma 'ikën.

²⁷ Usai 'itankëx ka Tamar ax aín nētë 'ikëbë rabë tuá naachikiakëxa.

²⁸ Naachikikin ka aín tita bakënkë anun a tuá achúshinën aín mēkën chikíankëxa. Chikinia ñuman chëxëanën mētēkērē kai an xanu bakēmikë ax kiakëxa: Ēnëx pain ka bakënti 'ikën. ²⁹ Usakin 'akëxun ka a tuakën aín mēkën atsímitēkëankëxa ax ka ax pain bakënkë 'aish aín xukën apan 'iakëxa, usai 'ikë ka an naachikimikë xanun Fares kakín anētankëxun kakëxa: Uisax kaina min pan chikían. ³⁰ Usaia 'ian ka aín xukën ñuman panshianën mētēkērē kakë axribi bakëankëxa, usai bakënkë ka a xanun Zérah kakín anēakëxa.

39

José 'imainun Potifarnën xanu 'ia

¹ An ñu marukë unikaman ka José marubiankin Egipto kakë menu buánkëxa. Buánxun ka egipcio uni achúshi Potifar kakë a ismaelita unibunën maruakëxa. Potifar ax ka 'apu aín suntárúnën kushi capitán 'imainun an bërúankë aín kushiribi 'iakëxa. ² Usai an ñu mēëmikë uni egipcio uni, aín xubunu 'ia ka Nukën 'Ibun José 'itsaira bërúankín 'akiankëxa. ³ 'Akinkëxuan upiokín Josénën ñu méia ka a ñu mēxunkë unin, aín 'Ibun ka Josébë 'ixun 'akínia kixun. Usa 'ain ka Josénën mēékë ñukamax upí 'iakëxa. ⁴ Usa 'ikë ka José ax ka uni upí 'ikë kixun an unikama bërúanti 'imainun an 'ain xubunu 'ikë kamabi ñu bërúanun kixun ami ëankëxa. ⁵ Anúan Potifarnën José aín xubu 'imainun aín ñukama bërúanun ënkë nētēkaman ka Nukën 'Ibun Potifarmi upiokín sinánkin 'akiankëxa aín xubu 'imainun aín ñu 'apákë kamabi upí 'inun. ⁶ Usakin ami ënkëxuan Josénën aín ñukama bërúankëbë ka Potifar aín ñukama sinánkinma an bërúanxunkë anu 'ain, aín piti 'atishi isakëxa.

Usaia 'imainun ka José aín bēmanamíax upíra uni 'iakëxa, ⁷ usa iskin ka basikëbëtan anua tēké uni 'ain xanun upí 'ikë iskin kuëëankëxa, kuëënkín ka achúshi nētën Potifarnën xanun kakëxa:

—'Ēbë kamina 'iti 'ain kixun. ⁸ Kakëxunbi ka kuëënkima Josénën ësokín kakëxa:

—Ka kuat, min bēnën ka kamabi aín ñukama 'ëmi éanxa, usa 'ain ka 'ëx ënu 'ain, aín ñukamami sinántima 'ikën. ⁹ Ēnë xubunu ka 'ësaribi uni 'aíma 'ikën; usa 'ain ka 'ën ñu mēëxunkë unin a ñu kamina 'atima 'ain kixun kakëma 'ikën, mīx

kamina 'ain xanu 'ain; ¿usa 'ain karana 'èx 'atima ñuira 'ai Nukèn 'Ibu Diosmi 'uchati 'ain?

¹⁰ Kamabi nètèn ubíokin anun kuèenkin abè 'inun kanan a rapasua 'inun kakèxunbi ka Josénèn kuaisama tankèxa. ¹¹ 'Aínbi ka achúshi nètèn José xubunu 'ikè ñu mèeti 'ai anua uixi 'aíma 'ain atsíankèxa, ¹² 'aínbi ka atsíniabi xanunún aín chupa bikin kakèxa:

—Èbè kamina 'iti 'ain kixun.

Usakin kakian aín chupan bikèx ratuti abákiani chikíkin ka aín chupa xanun mèkènubi èbuiankèxa. ¹³ Usai 'ikin timabiani chikíkin aín mèkènubi aín chupa èbiani chikíkèbètan ka ¹⁴ aín xubunu 'ikè an ñu mèèxunkè unikama kuènkénkin kakèxa:

—Ka kuant, 'èn bènèn ka ènè hebreo uni achúshi ñu mèènun kixun bèaxa usa 'aishbi ka béri 'èmi kuaitisatania. Usa 'aish ka 'èx mèu 'ain 'èbè 'ikatsikíax atsíanxa atsínkin bikèx kana 'èx munuma kuènkèan, ¹⁵ usai 'èx munuma kuènkènia kúati ratuti chikiti abákin, ka aín chupa 'ènu èbianxa.

¹⁶ Usai 'itankèxun ka Josénèn chupa upíokin nankèxa, an ñumèmikè 'ain bènè aín xubunu 'utamainun. ¹⁷ Usaia 'ikè basimashi ka xubunu aín bènè bèbakèxa, bèbaia ka aín xanun ami manánkin kakèxa:

—Hebreo uni achúshimi ñu mèènun bèkè ax ka 'èx anu 'ikènu 'èbè 'ikatsikíax atsíanxa, ¹⁸ atsínkèbè 'èx munuma kuènkènia kúati ratuti chikíkin ka aín chupa ènu èbiani abáxa. ¹⁹ Èsokian ka min ñu mèèmikè unín 'è 'aia, èsokian aín xanun kakèxun kuati ka Josénèn ñu mèèxunkè uni aséرابي usai ikèxa sinani 'itsaira ami nishakèxa, ²⁰ usai xuamati ami nishkin ka José sipuati binun kixun aín suntárukama kakèxa, kakèxun bixun ka anua 'apun uni sipuakè anu sipuakèxa. ²¹ Usakin José sipuakè 'aínbi ka Nukèn 'Ibu abè 'ixun bérúankin 'akíankèxa, 'akínkèx ka upí nuituñu 'iakèxa, usa 'ikè ka an sipu bérúankè aín kushi an 'unánkèxa, ²² usa 'unánxun ka José abèa sipunu 'ikè unikama bérúanun kixun anèakèxa. Anèkèxun ka Josénèn kamabi ñu anu 'ikè a 'anun ñunuakèxa, ²³ usakin 'amainun an sipu bérúankè aín kushi an Josénèn 'akè ñukama isama 'ikèn, usakin ka Nukèn 'Ibun 'akínkèxun aín ñu mèètikama upíokin 'akèxa.

40

Josénèn uni rabè aín namákè ñuixuan bana

¹ Usai 'itankèxa basikèbè ka an uvas baka xèati Egipto menu 'ikè 'apu 'inánkè a 'imainun an pán 'akè uni aín kushi rabè axribi, an ñu mèèxunkè 'apu Egiptonu 'ikè ami 'atimati banai ami 'uchakèxa. ² Usa 'ain ka faraón Egipto menu 'ikè 'apu ax a uni rabè ami 'aisamairai nishkin an 'ain xèati iskè aín kushi 'imainun an pán 'akè iskè aín kushi kuèntankèxun, ³ anua suntárukaman kushi 'ikè capítán 'ain xubunua 'ikè sipu anu a rabèbi xuakèxa, ax ka anua José sipuakè anubi 'iakèxa. ⁴ Usa 'ain ka suntárunèn kushi capitanèn an bérúanun kixun José 'inánkèxa, ax ka an 'apu ñu 'axunkè unikaman kushirabè 'iakèxa, usa 'aish ka akamax 'itsa barin anu sipuakè 'iakèxa.

⁵ Achúshi imè ka sipunu 'ikè uni rabètan namákèxa, an uvas baka 'apu xèati 'inánkè 'imainun ka an 'apu pán 'inánkè aín kushi a rabèxun namákèxa, a namákènéx ka achúshi achúshinèx usaía 'itiñu 'iakèxa. ⁶ Usa 'ain ka José pèkaran sipunu 'ikè unikama isi uakèxa, ukinbi ka 'itsaira sinania masá nuituax tsókè a rabè mèrakèxa; ⁷ usa iskin ka ñukákèxa;

—¿Uisakatsi kaina béri masá nuitukè bémánanshi 'ain?

⁸—Nu rabéxun kananuna ëné imé ësokin namán, 'aínbi ka uisakin namáké kara ax 'iké kixun an nu ñuixunti 'aíma 'ikën kakéxun ka Josénën.

—¿Diosan kara uisakin namáké kara min namáké ax 'iké kixun mi ñuixuntima 'ik? —Kixun atu kakéxa katankéxun ka Josénën—. 'Ë kamina min namákékama ñuixunti 'ai kixun kakéxa.

⁹Usakin kakéxun ka an 'apu aín xéati 'inanké aín kushi an pain aín namáké ñuixunkin José ësokin kakéxa:

—'Ën kana namákin uvas i achúshi isan, ¹⁰ ax ka rabé 'imainun achúshi pëñanñu 'iaxa. 'Imainun ka uvas i ax kotankéx uábuaxa, usai 'itankéx ka aín uábuké ax aín tëxkanñu 'inun uvas 'itankéx pëkéaxa. ¹¹Usai 'ian kana 'ën 'apun ami xéaké xampa a tuínxun ami uvas baka chinintakéxun kana xampamibi 'ëñbi buáñxun 'apu aín mëkënnubi 'inan. ¹²Ësokian ñuixunkéxun ka Josénën kakéxa:

—Min namáké ax ka ësa 'ikën: rabé 'imainun achúshi i pëñanmi namáké ax ka rabé 'imainun achúshi nëtë ñui kiké 'ikën, ¹³ usa 'ain ka ënuax rabé 'imainun achúshi nëtë 'ikébëtan 'apun minmi an kuëënkéma ñu 'axunké a istankéxun amiribishi min ñu mëétinu mi nantékenti 'ikën, usakin 'akéxun kamina min 'asábíokin 'apu xampami aín xéati 'inánké abi 'atékenti 'ain. ¹⁴Usa 'ain kamina mia usokéxun min 'ëmiribi sinánti 'ain, sinánkin kamina 'apu faraón 'ëribia ënuax chikínun kati 'ain. ¿Usa 'ain kamina 'ëribi nuibakin 'akinti 'ain! ¹⁵Ëx kana mëkama bëtsínkin hebreo unikama anu 'iké menua bëa 'ain. Usa 'aish kana 'ëx ñu 'atima 'akéma 'aish sipunu 'iti kuëëñima.

¹⁶Ësokian Josénën 'upiokin ñuixunia kuakin an pán 'aké aín kushi anribi 'ënribi kana ësokin namá kixun kakéxa:

—'Ënribi kana ësokin namákin rabé 'imainun achúshi tasá pán uxua 'ën maxkánu nanké isi pëkian. ¹⁷Manámia 'iké tasánua 'iké pán ax ka batokin mëskukin 'aké ax ka faraónan 'iaxa, aínbi ka ñuina pëchíñukaman tasá 'ën maxkánua 'iké a piaxa. ¹⁸Usakin kakéxun ka Josénën kakéxa:

—Minmi namáké ax ka ësa 'ikën: rabé 'imainun achúshi tasámi namáké ax ka rabé 'imainun achúshi nëtë 'ikën, ¹⁹ usa 'ain ka ënuax rabé 'imainun achúshi nëtë 'ikébëtan 'apu faraónën minmi an kuëënkéma ñu 'aké isti 'ikën, istankéxun ka achúshi inu mi bëntanun 'amiti 'ikën, usakin bëntania ka xëtékaman min nami piti 'ikën.

²⁰Usai 'iké rabé 'imainun achúshi nëtë 'ikébëtan ka 'apu faraónën anúan aín titan tuá nëtë 'ikébëtan achúshi fiesta chaiira 'akéxa, 'akin ka kamabi aín uni kushibukama kamiakéxa. Usakin kamikéxa aín kushibu timëan ka 'apu faraónën an xéati 'inánké unikaman kushi 'imainun an pán 'aké unikaman kushi sipunua binun xuakéxa. ²¹Xukéxun bitsínkin bëia ka an aín xéati 'inánké unikaman kushi aín ñu mëétinubi bëráma 'akésabi okin nantékëanan ka faraónën aín xéati 'inántékënun anubi nankéxa; ²² 'aínbi ka an pán 'aké aín kushi aribi Josénëan aín namáké ñuixunkésabi okin inu bëntanxun têtsëkanun 'amiakéxa. ²³Usakin aín namáké ñuixunkéxbi ka an 'apu 'ain xéati 'inánké uni ax Josémi sinanima ami manúakéxa.

41

Josénën 'apu faraónën namákékama ñuixua bana

¹ Usa 'ain ka rabé baritia inúkëbëtan. Achúshi imé faraónën, Nilo kaké baka kuëbi nixun isi pëkiakéxa, ² usakian an namákin iskéxbi ka baka mëüküax, mapai achúshi 'imainun rabé vaca 'upíira 'imainun xuairabu ax chikítankéxun basi xo chaxkébu a 'ukëmëuxun pia isan. ³ Usokian pikëbëbi

a kaxu bakanuax chikitika 'atima 'aish chumínkékama mapai 'imainun rabě vaca axribi baka kuěbí raíri a 'urama sětēruí nirakěakěxa. ⁴ Usai nirakětankěxun ka vaca 'atimabu chumínkékama an mapai 'imainun rabě vaca upírabu 'imainun xuabu a eia isakěxa. 'Isibi ka faraón ratúkuatsianx běsuakěxa, ⁵ 'aínbi ka amiribishi 'uxtěkěankěxa 'uxunbi ka amiribishi namákin istěkěankěxa: achúshi trigo xonuax mapai achúshi 'imainun rabě aín bimi upírabu 'aish koia isakěxa. ⁶ Iskěbě ka a kaxu mapai achúshi 'imainun rabě trigo bimi, amiaxa bari urukě amiax békikin suñun 'atimokěxa chushikě isakěxa, ⁷ akama trigo bimi chushikěsa an ka trigo bimi mapai 'imainun rabě bimi upírabu a pia isakěxa.

Usakin iskinra namati bēsui ka faraón kiakěxa iskinra kana namatin.

⁸ 'Aínbi ka a pėkaran anun masánuitukěishi 'ixun kamabi Egipto menu 'ikě an ñu tankě 'imainun an ñu 'unánkě unikama unun kixun kamiakěxa. Kamikěxa rikuatsinkě ka faraóněn usakian namákékama ñuixuankěxa, ñuixunkěxunbi ka uinu 'ikě uni an ñu tankě 'imainun an ñu 'unánkě achúshiněnbí ñuixuama 'ikěn, uisakin namákin kara usakin namáxa kixun. ⁹ Usakian atun ñuixunkěběma ka an faraón aín xěati 'inánkě uni aín kushi, ax kiakěxa:

—Bėrí kana sinanatin usai 'iti 'aímabi kana 'ěx a sinanima manuan. ¹⁰ Mix 'apu 'ixun kamina nishkin an pán 'akě aín kushi 'imainun an mi xěati 'inánkě ěnėribi anua suntárúněn kushi capitán 'ikě sipu anu sipua. ¹¹ Achúshi imě kananuna nuraběxunbi namákěn, an pán 'akě aín kushian 'amainun kana 'ėnribi bėtsiokin namákěn, usa 'ain ka an namákěnx 'unántisama 'imainun 'ėnanėxribi unántisama 'aish uisakin namákě kara kixun unántisama 'iakěxa. ¹² Ěsokin nun namákě 'aínbi ka nubě achúshi hebreo uni bėna, an suntárúněn kushi ñu mēėxunkėribi anu 'iakěxa. A uni kananuna nun namákě ñuixuankěn, ñuixunkěxun ka nu uisakin namákě kara ax 'ikě kixun nu ñuixuankěxa. ¹³ ¡An nu ñuixunkě usaibi ka 'iaxa! usa aín kana 'ěx amiribishi 'ėn ñu mēėtinu atsimainun ka bėtsi aribi inu bėntanxun tėtśėkamiaxa.

¹⁴ Usokian ñuixunkěxun ka faraóněn José bėribia sipunua chikínbėtsinkin anu bėnunun kamiakěxa. Usakian kamikě ka Josėněn mēniokakin aín bu tėamianan aín chupa upí pañubiani kuantankěx faraónu bėbakěxa. ¹⁵ Usaia bėbakě ka faraóněn kakěxa:

—'Ěn kana ěsokin namán 'aínbi ka an 'ėn namákě 'ě ñuixunti 'aíma 'ikěn, usa 'aínbi kana 'ėn kuan, min isamina uni aín namákě ñuixuni kixun ñuia kana kuan, usa 'ain kaina min 'ėn namákě 'ě ñuixunti 'ain. ¹⁶ Kakěxunbi ka Josėněn —ax ka 'ėnbi 'akėma 'iti 'ikě —kixun kakěxa—; 'aínbi ka Nukěn 'Ibu Diosan kuni mix 'apu 'aish upí 'inun mi ñuixunti 'ikěn.

¹⁷ Usokian kakěxun ka 'apu faraóněn José katěkěankěxa:

—'Ěn namákėnuax kana Nilo kakě baka kuěbí nikě 'ian, ¹⁸ usakin 'ėn nixun iskěxbi ka bakanuax mapai achúshi 'imainun rabě vaca upíra 'aish, xuairabu an basi xochaxkėbu a mėxun pia isan. ¹⁹ Usakian pikėbėbi ka a kaxú mapai achúshi 'imainun rabě vaca chumínkě 'aish 'atimara axribi pikúaxa. ¡Uinsaranbi kana 'ėn usa vaca 'atima Egipto me ěnua iskėma 'ain! ²⁰ Ěnė vaca chumínkě 'atimabu an ka ax pain chikíkě mapai rabě 'imainun rabě vaca upírabukama a eaxa; ²¹ 'aínbi ka usakin eaxi uínbi 'unántisama 'iaxa, usa 'aish ka bėráma 'ikėsabi chumínkėira 'iaxa.

Usokín namati kana bėsuax, ²² 'aínbi kana 'uxtėnkěxunbi amiribishi namákin mapai achúshi xonuax trigo bimi upírabu koia isan. ²³ Usakin iskėbėbi ka a kaxú mapai 'imainun rabě trigo bimi ami bari urukě amiax békikin suñun 'akėx bėkúax chushi ěskikě 'ianan nēmėkě koaxa. ²⁴ A trigo bimi

chushikësa 'imainun mēnukësa an ka mapai 'imainun rabē trigo bimi upírabu a piaxa. Usakin namáxun kana an ñu tankē unikama timëxun ñuixuan, 'ainbi ka atu achúshinēnbi usakin namákē ka ax 'ikē kixun 'ē kakëma 'ikēn.

²⁵ Usakian kakëxun ka faraón Josénēn kakëxa:

—Minmi 'apu 'ixun rabëokin namákē ax ka achúshi ñu ishi ñui kikē 'ikēn. Diosan ka mi 'unánmisa tania aña kaina 'ati 'ai kixun. ²⁶ Mapai achúshi 'imainun rabē vacakama upírabu ax ka mapai achúshi 'imainun rabē baritia 'ikēn, usaribi ka mapai achúshi 'imainun rabē trigo bimi upírabu ax 'ikēn. Ax ka a mi namákē abi 'ikēn. ²⁷ Mapai achúshi 'imainun rabē vaca chumínkē 'imainun 'atima axa bētsi kaxú chikíkē ax ka mapai achúshi 'imainun rabē baritia 'ikēn; usaribi ka mapai achúshi 'imainun rabē trigo bimi chushikësa 'imainun mēnukësa amiaxa bari urukē amiax bēkikian suñun xarokē ax ka mapai achúshi 'imainun rabē baritia a piti 'aíma 'ain numi 'iti a 'ikēn. ²⁸ 'En mi kakē usabi oi ka 'iti 'ikēn: Diosan ka mix 'apu 'ikē usakia an ñu 'ati a ñuikin mi ismiaxa. ²⁹ Usa 'ain ka 'inuxun 'aia mapai achúshi 'imainun rabē baritian a piti 'itsaira 'imainun unin 'apákē ñu 'itsaira bimiñu kamabi Egipto menu 'iti 'ikēn, ³⁰ usai 'itankëx ka mapai achúshi 'imainun rabē baritia a piti 'aimaira 'iti 'ikēn. Usai 'ikēbētan ka uínbi Egipto menu ka 'aisamaira piti 'iakëxa kixun sinántima 'ikēn. ³¹ Usa 'ain ka a piti ñu 'aimaira 'ikēbē, ñu 'apákëa kokē bërâma iása 'itima 'iti 'ikēn. ³² 'En 'apu minmi rabē okin namákē ax ka, Nukēn 'Ibu Diosan uisakin kara 'aisa tania usakin 'aia, usa 'ain ka ënuax basimashi 'iti 'ikēn. ³³ Usa 'ain sapi kamina 'ën sinánkëxun basikinmaishi uni achúshi sinánñuira 'imainun an ñu 'unánkē, an ënē Egipto menu 'ikē unikama an bërúankin isti anēti 'ain. ³⁴ Mix 'apu 'ixun kamina ësokin 'ati 'ain: min kamina ain kushikama anëtankëxun, kamabi menu kuankian unin 'apákē trigo bimi bikē ax ka mapai achúshi pisha bikē anua ain chukúmashi bití 'ikēn, bikin ka mapai achúshi 'imainun rabē baritia 'imi Egipto menua unin 'apákē 'aisamaira tuaia timēti 'ikēn. ³⁵ Usa 'ain kamina min kati 'ain kamabi trigo bimi upibukama ka mapai 'imainun rabē baritia anun timēti 'ikēn; timëtankëxun ka achúshi xubunu bukúnti 'ikēn, ax ka usokin kamabi ëmakamanu bukúnti 'ikēn, ax ka kamabi uni ëmanu 'imainun naënu 'ikē unikaman piti 'ikēn. ³⁶ Usakin mi 'amikëxun atun trigo bimi bukúnkē 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabē baritia numi 'ikēbēbi unikama numin bamatima 'ikēn, Egipto me ënu tsókē unikamax.

José Egipto menu 'apu iá bana

³⁷ Usakian Josénēn kakē ax ka 'apu faraón 'imainun ain unikamanan upí bana 'iakëxa, ³⁸ usaía kia ka faraónēn ain unikama ësokin kakëxa:

—¿Usaxun karanuna bētsi uni 'esaribi ain 'Ibu Diosan bēru ñunshinñun nun mērati 'ain? ³⁹ 'Esaí kitankëxun ka José kakëxa:

—Misaribi uni sinánñuira 'imainun an ñu 'unánkē uni ka 'aíma 'ikēn, usa 'ain min 'Ibu Diosan mi 'unánmikëxun kamina ënē ñukama 'unanin. ⁴⁰ 'Esokin katankëxun ka 'apu faraónēn José kakëxa, mix kamina anu 'ëx 'ikē 'apun xubu anu 'iti 'ain, 'imainun kamina ënē menu 'ikē unikaman min kakësokin 'ati 'ikēn, kamabi uni min kakësa okían ñu 'anun 'amiti 'ain 'ainbi kana. 'Ëx kuni 'apu 'aish mi manámi 'ianan kushiira 'iti 'ain. ⁴¹ Ka kuat, 'ën kana kamabi Egipto menu 'ikē unikaman kushimi 'inun mi anēin. 'Esokin kakinshi ka, ⁴² faraónēn 'apu 'ixuan mēñukē a ëchikinshi ain mēñusuti bitankëxun Josénēn mēkënu mēñumiakëxa. Usakin mēñumitankëxun ka ain chupa lino 'upíra upí a pañumianan ain tēuti kuri 'akē a tēñumiakëxa. ⁴³ Usakin ain

ñukama pañumitankëxun ka anúan ax nikë caballonën nikinkë bëtsi a kaxu 'ikë bëtsi anu José 'aruakëxa, 'arutankëx ka kiakëxa, bëri ka kamabi unix aín bëmánanuax sharati rantinpurunkin kamina anúan kuantu bai bëaratima 'ain, usa 'ain ka Josénëx kamabi Egiptonu 'ikë unikaman 'apu 'iakëxa. ⁴⁴ Usakin 'atankëxun ka faraónën kakëxa:

—'Ëx kana 'apu 'ain, usa 'aínbi ka Egipto menu 'ikë unin mix kíkëma 'ain añu ñubi 'atima 'ikën. ⁴⁵ Usa 'ain ka 'apu faraónën bëtsiokin anëkin José egipcionu 'ikë anën anëakëxa Safenat-panéah kakín anëtankëxun, ka Asenat akëñun 'ain xanu 'iti birakamiakëxa, ax ka Potifera kakë Sacerdotenën bëchikë xanu 'iakëxa, ax ka On kakë ëma anu tsókë uni 'iakëxa, usakin 'akëx ka José Egipto menu 'apu 'iakëxa.

⁴⁶ Anua 'apu 'imikë anu ka José treinta baritiañu 'iakëxa, usa 'ain ka José anua faraón 'ikë anuax chikítankëx Egipto me kamaoi kuainbëkini niakëxa.

⁴⁷ Usa 'ain ka ñu 'apákë 'aisamaira bimiñu 'aish piti 'itsaira 'iakëxa mapai achúshi 'imainun rabë baritia ñu 'apákë bimiakëxa, ⁴⁸ usa 'ikë ka Josénën ax 'apu 'ixun kamabi trigo 'apákë mapai achúshi 'imainun rabë baritia sënëmikín timënun unikama 'amiakëxa; usakin 'amianan ka trigo buküanan anuxun 'apáxun bikë ëmanua anu bukúnti 'akë anubia trigo bukunun 'amiakëxa. ⁴⁹ Usakian Josénën timëmikëx ka trigo bimi parúmpapa kuëbínua masi iskësaira 'iakëxa. Usa 'ain ka 'aisamaira 'ikë uínbi tupuntisamaira 'ianan uiti 'itsaira kara kixun tupuntisamaira 'iakëxa.

⁵⁰ Usa 'ain ka anúan ñu 'apákëxbi kootima baritia 'isamapain 'ain Josénën aín xanu Asenat kakë ami rabëokin bëchikë 'iakëxa. ⁵¹ A paian bëchikë aín rëkuën bëchikë a ka Manasés kakín anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: “Nukën 'Ibu Diosan ka 'ëx masá nuituanan tēmëraiaibi 'ë manumiaxa 'imainun ka 'ën papan aintsikamiribi manunun 'ë 'imíaxa.” ⁵² Usakin 'atankëxun ka bëchitëcëntancëxun Efraín kakín anëakëxa, anëtankëx ka kiakëxa: Nukën 'Ibu Diosan ka anuax 'ëx tēmërakë me ënuax 'ëx bëchikëñu 'iti kuëanxa. ⁵³ Usa 'ain ka mapai achúshi 'imainun rabë bari inúkëbë unin ñu 'apákë Egipto menu 'aisamaira 'iskë ax sënëankëxa, ⁵⁴ usaía 'ikëbë ka José kíkësabi oi mapai 'imainun rabë baritia inúkëbë unin ñu 'apákëbi añu ñubi menu koama 'ikën, José kíkësabi oi ka usai 'iakëxa. Usaia raíri mekamanu 'imainun ka, Egipto menushi a piti ñu 'aisamaira 'iakëxa; ⁵⁵ usa 'ain ka Egipto menu tsókë unikamax a piti 'aíma 'ain numín 'i 'apu faraónu trigo ñukati kuankëxa, kuaxun ñukákëxunbi ka 'apu faraónën egipcio unibu kakëxa: Kamabi unikama mitsux kamina José isi kuantu 'ain, kuaxun kamina añu 'anun kara mitsu kaia usakinbi 'ati 'ain. ⁵⁶ Usa 'ain ka kamabi menua a piti 'aíma 'ain Josénën anua trigo bukunkëkama xéókanun kixun kakëxuan xéókakëbëtan ka egipcio unikaman trigo maruakëxa, usai 'ikëbë ka kamabi nētën numi chaiira 'ain a piti 'aíma 'iakëxa. ⁵⁷ Usai 'ikëbë ka kamabi menuaxribi a piti 'aíma 'ain Egipto menua José 'ain, trigo marui unikama uinu 'ikë menubi a piti 'aíma 'ain uakëxa.

42

Josénën xukënkama Egipto menu kuan

¹ Usa 'ain ka Jacobnën Egipto menu ka trigo axa kixuan ñuikania kuakëxa, kuakin ka aín bëchikëkama kakëxa: ¿Añu kaina anuxun mitsúxbi bëtsibë bëtsibë isanankin 'akanin? ² Ësokin ka 'ë kakanxa Egipto menu kaisa trigo axa. Usa 'ain kamina anu kuantankëxun nukaman piti trigo marui kuantu 'ain, a piñu nukamax bukunun.

³ Ĕsokian aín papan kakëx ka Egipto menu mapai rabë Josénën xukënkama trigo marui kuankëxa; ⁴ 'aínbi ka Jacobnën aín bëchikë Benjamín, Josénën xukën a atubë kuantanun xuama 'ikën, anu kuaníbi ka ñu 'aisama inuti 'ikë kixun sinánkin. ⁵ Usa 'ain ka Jacobnën bëchikë kamax anribia trigo marui kuankë unikamabë kuankëxa. A nëtë kaman ka kamabi Canaán menu a piti ñu 'aíma ain numi chaira 'iakëxa.

⁶ Usaia 'imainun ka José ax Egipto menu 'apu 'ain, unikama trigo maruti anëké 'iakëxa. Usa 'ixun ka axa trigo marui bëtsi menuax kuankë unikama anu kuania trigo maruakëxa. Marukëbëbi ka aín xukën kamaxribi ami bëbai niraakëti aín bëmánanën me tikai rantinpuruni tsóbuakëxa. ⁷ Usai anu nukutia iskin ka Josénën ënë unikamax ka 'ën xukën 'ikë kixun 'unánkëxa; 'unánkinbi ka, atu 'unánkëmasa 'ixun, munuma banakin atu ñukákin kakëxa:

—jMitsux! ¿kaina uinuax aín?

Kakëxun ka —nukamax kananuna Canaán menuax trigo marui aín —kixun atun kakëxa. ⁸ 'Aínbi ka an 'unánkëxunbi aín xukënkaman José 'unánma 'ikën.

⁹ Usa 'ain ka atux usai 'itia namá a sinánkin aín xukënkama Josénën kakëxa:

—Mitsux kamina këmëkuatsini 'utunanishi uan. Usa 'ain kamina uisaxun 'aisa kara ënë ëma 'ikë kixun isi ukan.

¹⁰ —Usama ka nun 'Ibu —kixun ka atun kakëxa—. An mi ñu mëëxunti nukamax kananuna trigo maruishi uan. ¹¹ Usa 'ain kananuna nukamax achúshi papan bëchikëshi 'ain. Usa 'aish kananuna upí sinánñuishi 'ain. Usa 'ain kananuna uínsarabi këmëkianxun bëtsi ëmakama 'utunkëma 'ain. ¹² —Usama ka —kixun ka Josénën karaishiakëxa—. Mitsux kamina këmë kuatsini 'utunanishi uan. ¹³ Usakian kakëxunbi ka atun katëkëankëxa:

—An mi ñu mëëxunti nukamax kananuna mapai rabë 'imainun rabë xukën 'ain, usa 'aish kananuna achúshi papan bëchikëshi 'ain, usa 'ain kananuna nukamax Canaán kakë me anu tsotin. Usa 'ain ka nun xukën 'anáka itsi nun papabë bëruaxa 'imainun ka nun xukën 'anákaia ax nubëma 'ikën. ¹⁴ Ĕsokian kakëxa ka Josénën amiribishi katëkëankëxa:

—jKana mitsu kan! Mitsux kamina këmëkuatsini uisakara ënë me 'ikë kixun 'utunan añu kara ënu 'ikë kixun isi uan, ¹⁵ usa 'ain kana 'ën mitsu ësokin tanin: 'Ënbi kana 'apu faraónën anën mitsu kain ënuax kamina min xukën 'anákaia ax pain utamainun uíxbi chikítima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain ka mikama achúshinën a bitsi kuantu 'ikën. A bitsia kuantamainun ka raírinëx sipuakë 'iti 'ikën. Usa 'ain kananuna mitsúxmi kikë ënëx kara aséribi 'ikën kixun isti 'ain, mitsux kikë aséribama 'ain ka këmëkuatsini ukë 'iti 'ikën. Ĕsakin kana faraónën anën mitsu kain.

¹⁷ Ĕsokin pain katankëxun ka rabë 'imainun achúshi nëtë Josénën atu sipuakëxa, ¹⁸ usakin sipuaxunbi ka rabë 'imainun achúshi nëtë 'ikëbëtan atu kakëxa:

—'Ëx kana Dios kikësabi oi 'ikë uni 'ain. Usa 'ain kamina mitsun 'ën kakësabiokin 'ati 'ain, mitsúxmi nu këmë kuatsinxun 'utuni ukë 'ikëbi: ¹⁹ usa 'ain kana 'ën 'unánti 'ain mitsux kamina uni sinan upíñu 'ain kixun usa 'ain ka achúshinëx sipunu bërúmainun kamina mitsun aintsikaman piti trigo buani kuanti 'ain.

²⁰ Kuantankëxun kamina min xukën 'anáka 'ë bëxúnti 'ain, a bëkëbëtan kana aséribi kamina mitsux këmëkëma 'ai kixun 'unánti 'ain. Usama 'ain kamina mikamax bamakë 'iti 'ain. Usaia kikëbë ka usa ka 'iti 'ikë kixun kikankëxa, ²¹ 'aínbi ka atúxbi bëtsibë bëtsibë kanankëxa:

—Aséribi kananuna nun xukënbë 'atimonankën, nun kananuna nua uisabi oxuma 'anun kakëxun kuakin nuibama 'ain, axa tëmëraia iskinbi. Usa 'ain kananuna nuxribi bërí tëmërain. ²² 'Imainun ka Rubénën kakëxa:

—Usa 'ain kana 'ën mitsu kakën nun xukën 'anáka kananuna 'atima otima 'ain; kakëxunbi kamina mitsun kuakanma 'ain, usa 'ain sapika nukamaribi ax ñua kupí usakin nu 'aia.

²³ Usai atux kia Josénën kuatiabika 'unánma 'ikën, ax ka bëtsían usai ka kia kixun kamainun banakëxa. ²⁴ Usakin aín xukënkama kaíbi atúxa usai kia kuati masá nunituti urí kuanx ka José iankëxa. Usai inkuatsini anua atux 'ikë anu utékënkín ka atu kakin, amo nitsínakin Simeón atun ismainunbi nëamiakëxa. ²⁵ Usokin 'amítankëxun ka Josénën aín unikama kakëxa, trigo aín pishanu buchuokin 'aruxuanan, kamina atun kuríkiribi atun pisha 'ukëmëu achúshi achúshi pishanubi 'aruxuntënkëti 'ain, 'anan kamina kuankian bainuxun pibiantí aribi 'inánti 'ain. Èsokian Josénën kakëxun ka an kakësabiokin aín unikaman 'akëxa.

²⁶ Usakian pishanu purukin trigo 'inánkëxun ka atun asno anu 'arubiani anuax kuankëxa. ²⁷ Usai anuax kuanbaiti ka ñantánbukëbë anua imé uxti anu nirakëakëxa, nirakëxun ka atu achúshinën pain aín pisha asno piminuxun trigo binuxun aín pisha rëchurukinbi ka, aín kuríki pishanu bërakankin 'arukë mërakëxa. ²⁸ Usakin mèrai ratúkin ka aín xukën achúshinën raírí kakëxa:

—¡Ka kuat, 'ën kuríki ka amiribishi 'ë mañaxa! ¡'Èn pishanubi ka 'ën kuríki 'ikën! Èsakian bëtsin kakëx ka raírinëx ratuti bërëi 'itsaira rakuëti a xukën kamáxbi kanankëxa:

—¿Diosan kara nukamaxnu ësai 'iti nu sinánxukin ësokín nu ax?

²⁹ Usa 'ain ka Canaán menu bëbakëxa, bëbaxun ka kamabi atux 'ikë aín papa Jacob ñuixunkin kakëxa, a èmanu 'ikë 'apun ka nu 'atimai banai nishkin nux isanuna këmëkianxun atun me 'utuní kuan kixun nu kaxa:

³⁰ —A èmanu 'ikë 'apu an ka numi 'atimai, banai nishkin nu kaxa mitsux kamina këmë kuatsini ènë menu 'ikë unikama unëxun 'utuní ukan. ³¹ Usai kiabi kananuna ësokín kan nux kananuna uní mënín sinánñuishi, 'ain usa 'aish kananuna nukamax an uní 'utunkë uní ama 'ain; ³² katankëxun kananuna ësokínribi kan nux kananuna achúshi papañushi mapai rabë 'imainun rabë xukën 'inun bëchia 'ain; usa 'ain ka bëtsi nubëma 'ikën 'imainun ka nun xukën 'anáka nun papabë Canaán menu bëruaxa kixun kananuna kan.

³³ Èsakin kakëxun ka an nukama kaxa: Bërí kuni kana asérabi kaina mikamax upisinanñu 'ain kixun 'unánti 'ain. Usa 'ain kamina mín xukën achúshi 'ënu èbiantí 'ain èbiankin kamina trigo 'itsamashi mín aintsikama buánxunti aín,

³⁴ 'aínbí kamina mín xukën 'anáka 'ë bëxunkanti 'ain. A mi 'ë bëxunkëxun kana mitsux kamina upí sinánñubu 'ianan këmëkuatsini ukëma 'ain kixun 'unánti 'ain; usa 'ain kana mitsun xukën 'anáka axa upí 'inun ènti 'ain, 'imainun kamina mitsuxribi ènë menu niti 'ain.

³⁵ Usa 'ain ka atun èmanu kuantankëxun trigo pishanua bukunpakinbi Josénën xukën atun kuríki a 'ukëmëuküa pisha chukúmaratsunua mërakëxa, achúshi achúshi atun pishanua. Usokin pisha chukúmaratsunua kuríki mèrai ka a xukënkamaxbi aín papabëbi ratúkankëxa. ³⁶ Usa 'ain ka Jacobnën kakëxa:

—Mitsun kamina bëchikëñuma 'ë 'imin. José ka nubëma 'ikën, 'ianan ka Simeónëxribi ka nubëma 'ikën, ¡'imainun kamina Benjamínribi 'ë bërí èmibiankasín kin! ¡Èsakin 'akin kamina 'ë bëchikëñuma ènkanin! ³⁷ Usaia kia ka Rubénnën aín papa kakëxa:

—'Èn bërúanan kamina Benjamín 'ën məkënu ènti 'ain usa 'ain kana 'ënbi mi bëxuntëkënti 'ain. Bëxunkëxuma kamina, 'ën bëchikë rabë ènë 'ati 'ain. ³⁸ Usai kiabi ka Jacobnën aín bëchikë kakëxa:

—'Èn bëchikë aín 'anáka ènë 'ikëbi kana mitsukëñun xutima. Aín xukën José ka ñuakëxa usa 'ain ka aratsushi tikiaxa. Mitsubë kuania ñu 'aisama inuti

ñuanan 'ikëbë kaina uisai 'iti 'ain, mitsux kamina 'uchakë 'iti 'ain 'ëx kaniakëkë 'aish 'itsaira masá nuituti ñukëbë.

43

Aín xukën kaman Benjamín Egipto menu buan

¹ Usa 'ain ka nètëkamabi a piti ñu a menu 'aíma 'iakëxa, ² usa 'ain ka Jacobnën aín bëchikë kamabëtan Egipto menua buánkë trigo a pikëx këñukëbëtan aín bëchikëkama kakëxa:

—Amiribishi kuantankëxun kamina trigo chukúmashi marutëkëni kuantí 'ain.

³ 'Aínbi ka Judánën kakëxa:

—Asérabi ka anu 'ikë unin an nukama kaxa: Min xukën 'anáka bëíma kamina 'ë isi ukantima 'ain. ⁴ Usa 'ain kananuna min nubë, kuantanun xukëbë trigo maruikuanti 'ain; ⁵ 'aínbi kananuna minmi nubë kuantanun xukëbëma kuaniman. A unin ka nu asérabi kaxa: Min xukën 'anáka a bëíma kamina 'ë isi ukantima 'ain.

⁶ Èsokian katëkënkëxun ka Jacobnën kakëxa:

—¿Uisa kupín kaina 'ë 'itsaira 'aisama on? ¿Uisati kaina nun xukën 'anáka ka anu 'ikë kixun a uni kan? ⁷ Kakëxunbi ka atun katëkëankëxa:

—A unin ka uisa unikaraisanuna 'ain kixun 'itsaira ñukákin nun aintai 'ibukama nu ñukáxa. Ñukákin ka nu kaxa: ¿Min papa kara ñukëma pain tsótax? ¿Min xukën itsi kara anu 'ik? Nun kananuna an ñukákësabi okin an kakë banakama kan. ¿Uisaxun karanuna min xukën 'anáka kamina bëti 'ain kixun kakëxun 'unánkë 'itsían?

⁸ Usa 'ain ka Judánën aín papa Jacob kakëxa:

—Nux upitax tsóti kuëenkin kamina nun xukën 'anáka 'ën bërúanun xuti 'ain, xukëbë kananuna bëríbi kuantí 'ain. Usa 'ain kananuna mi 'imainun nukama 'ianan nun bëchikë kamaribi ñutima 'ikën. ⁹ 'Èñ kana a tuá bërúanti 'ain; 'ë kamina axa uisai kara 'ikëbëtan kati 'ain. 'Èn a tuá bëtëkënima kana anun tsókë nètëkaman 'ëx min 'uchokë 'iti 'ain. ¹⁰ Ènuax 'itsaira banai panatima kuanx kuni kananuna rabëti kuantankëx ukë 'itsían.

¹¹ Usa 'ain ka aín papan èsokin kakëxa:

—Anun nun ènëñu mëníoti bëtsi ñu ka 'aíma 'ikën, usa 'ain kamina èsokin 'ati 'ain: mitsun pisha kamanu kamina a uni 'inaishiti kuanxun achúshi ñu buánti 'ain. Ènë menuxun uniokë ñu upíra: bálsamo kakë sanuira chukúma 'imainun buna rëpa chukúmashi 'imainun ro tsëpasa 'imainun i baka 'akë ro akëñun ro ua upíra nun menua 'ikë aribi buánti 'ain. ¹² Buánkin kamina nètë itsinmi buánkë usamaira kuríki këxtuira buántankëxun minbi 'inánti 'ain, mitsun 'inankëxumbia 'inantëkënkësamaira 'inánti 'ain; 'inánkin kamina manuxun sapi ka usakin 'axa aribi 'inánti 'ain. ¹³ ¿Usa 'ain kamina! min xukën 'anáka bibiakín buántankëxun a uni istëkëni kuankanti 'ain. ¹⁴ Usa 'aínbi ka Nukën 'Tbu Dios ax kamabi kushiñu an mitsua uisabi okima nuibanun 'imianan, min xukën sipunu 'ikë a ènun sínánmikin Benjamín utëkënun upiokin sínánmiti 'ikën. Usa 'ain kana 'ën bëchikëkama nètëkëbë, bëchikëñuma 'ëx 'iti 'ain.

¹⁵ Usakian Jacobnën kakëxun ka aín bëchikëkaman anu 'ikë 'apu 'inaishiti kuantí ñukama bianan, pishami kuríki këxtuira bianan, Benjamínribi bibiani Egiptonu kuankëxa. Kuantankëx ka anua José 'ikë anu bëbakëxa, ¹⁶ usaía bëbaia ka Josénën Benjamín atubëa kuankë isakëxa, iskin ka an aín xubu bërúankë uni a kakëxa:

—Ènë unikama kamina 'ën xubunu buánti 'ain, 'imainun kamina vaca rëtankëxun piti 'itsaira 'ati 'ain, atun ka bari xamarukëbëtan bërí 'ëbëtan

piti 'ikën. ¹⁷ Ēsakian kakëxun ka aín ñu bërúankë unin aín kushin Josénën kakësabiokin anbi aín xubunu atu buánkëxa, ¹⁸ 'aínbi ka Josénën xubunuax ratuti kánani kíkankëxa:

—jĒnëx ka këmëkin nu békë 'ikën! Bëtsi nëtën trigo marukin 'inankëxunbia nu 'inantëkënkë kuríki a kupín sapika nu bëaxa. Usa 'ain sapi ka nukama kuantanun xukima tëmëramianan kupímashi nukamabi ñu mēëmiti 'ikën, nun ñuinakama kēñunbi.

¹⁹ Usa 'ain ka nukuti aín xubu xëputi 'urama oí a rapasu kuani nirakëkin an ñu bërúankë uni abë banakin. ²⁰ Atun kakëxa:

—jUisati, kara Nukën 'Ibu! Bëtsi nëtën kananuna asérabi trigo marui uan, ²¹ 'aínbi kananuna ènuax kuantankëx anu nu imë uxti anu nukuxun nun pisha rëchurupakinbi, kananuna pisha bërakankin achúshi achúshi nun pishanua kuríki 'arukë mëran, a kuríki ka kamabi 'iaxa. A kananuna bërí 'inántëkënti bëan, ²² bëanan kananuna nun kuríkiribi anun trigo maruti bëtëkëan. 'Aínbi kananuna uin kara a painun 'inánkë kuríki nun pishakamanu 'arutëkëanxa kixun 'unánkëma 'ain. ²³ Kakëxun ka an ñu bërúankë unin atu kakëxa:

—Kamina 'itsaira rakuékantima 'ain. Mitsun Dios min papabëtan rabikë an sapi ka a kuríki mitsun pishanu 'arukë 'iti 'ikën, 'ën kana anúnmi trigo kupiókë kuríki a bian usa 'ain kamina 'itsaira rakuëtima 'ain. Kamina 'itsaira masá ñujtuti rakuëtima 'ain.

Ēsokin katankëxun ka an ñu bërúankë unin Simeón sipunua chikínbëtsinkin aín xukën kamanu bëakëxa; ²⁴ usakin 'axun ka atu kamabi Josénën xubu 'ukëmëu ubankëxa, uantankëxun ka anúan tachukati 'umpax 'inántankëxun aín ñuinakamaribi aín piti 'inánkëxa. ²⁵ Usa 'ain ka a 'inainshiti békë ñukama mëniokin, José ka bari maníkëbë atubëtan pi uti 'ikë kixun 'unánxun kaíankëxa.

²⁶ Usakian kainkëxa aín xubunu bëbaia ka atúan 'inainshitia uankë ñukama a 'inánkëxa, 'inani ka ami rantinpuruni aín bëmánan memi bëtiki tsóbuakëxa. ²⁷ Usai 'ia iskin ka Josénën atu uisa karaisa kixun ñukákëxa ñukátankëxun ka èsokinribi kakëxa:

—jUisa kara min papa, a ñuikinmi 'ë kakë kaniakékë ax 'ik? jKara bëríbi tsótax? ²⁸ Kixuan ñukákëx ka akama tëtúbuti aín chixunu sënën kuabuti ami 'ikin kakëxa:

—An mi ñu mēëxunti, nukaman papa ka anu 'ikën. Bëríbi ka tsótaxa.

²⁹ Usakian kakëxun a rapasunua isakinbi ka Josénën aín xukën Benjamín 'ain papan akëñun aín titami bëchia a mërakëxa mërai ka kiakëxa:

—jĒnëx kara mitsun xukën 'anáka a ñuikinmi 'ë bëráma kakë 'ik? jNukën 'Ibu Diosan ka mi 'akinti 'ikën 'ën bakën! Ēsakin kaíshi, ³⁰ ka José aín xukën isi 'itsaira kuëñibi aín inkë urukëbë tēnētisamaira tani. Bēnētishi abákiani kuanx anua 'ikë anu atsíanx iankëxa.

³¹ Usai intankëx sēnētankëx bëchukakiani kuani ka kiakëxa: jAín piti kamina ènë kama mëtikati 'ain! ³² Usa 'ain ka an kakësabiokin an ñu 'axunkë unikaman José axa 'apu 'ikë abiribi mesanu aín piti nanxuanan aín xukënkama aribi bëtsi mesanu nanxuankëxa, nanxuanan ka an ñu 'axunkë egipcio unikama aribi bëtsi mesanu nanxuankëxa atun ka hebreo unikamabëtan mësokuxun piama 'ikën. ³³ Usa 'ain ka Josénën aín xukën apankama 'anan Benjamín uinu kara tsóti 'ikë kixun kakëxa. Katankëxun ka aín xukënkama atun 'apamixun 'abianxun 'anákami sēnëonkin atu upiókin sēnëinra 'itánun anu tsónun kakëxa usakian 'akëx ka sinánkasmai uisa kupín kara èsokin nu 'aia kixax bëtsibë bëtsibë isanankëxa. ³⁴ Usa 'ain ka Josénën an anuxun pikë mesa anuxunbi raíri pikianan, ka aín xukën Benjamín raíri 'inánkësamaira okin aín

piti cha 'inánkëxa. Usakin 'ai ka José 'imainun aín xukënkamax pianan xëai 'itsaira kuëëankëxa.

44

Josénën manë xampa ñuikë bana

¹ Usakin 'atankëxun ka Josénën an ñu bërúankë aín kushi kakëxa:

—Ènë unikaman pishanu kamina trigo atun buántisabi 'itánun 'aruti 'ain, 'anan kamina atun kuríki achúshi achúshi pishanu bërakankin 'aruxunti 'ain.

² 'Anan kamina 'èn xampa manë uxua 'akë aribi aín xukën 'anákanën pisha bërakankin 'aruti 'ain 'akín kamina, anun trigo kupíokë kuríki akëñunbi 'aruti 'ain. Usokian Josénën 'amikëxun ka an ñu bërúankë unikaman 'axuankëxa.

³ Usai 'iónxa pëkarakëbë barin urukin pëkabëtsinkëbëtan ka Josénën an ñu mëëxunkë unikama kuantanua, aín xukënkama aín ñu mënioti 'akinun kixun 'amiakëxa 'amixun ka aín xukënkama aín ñuinakama buani kuantanun xuakëxa. ⁴ Usai kuania ëma ëbiani urakíankë 'aímabi ka Josénën an ñu 'axunkë uni kakëxa axa kuankë unikama akamina nuikuanti 'ain nuixun nukúkin kamina kati 'ain:

—¿Uisa oti kaina upíokin 'akinkëxunbi 'atimakin 'an? ¿Uisati kaina mitsun manë uxua 'akë xampa amia ⁵ 'èn ñu mëëxunkë unin xëanan anun ñu tankë a mëkaman? ¡Mitsun kamina 'atimakin 'an!

⁶ Èsákián kakëxu kuanxun ka an ñu bërúankë uni an nukúkin, usakian kakë bana abi ñuikin atu kakëxa, ⁷ usakian kakëxun ka atun kakëxa:

—¿Uisa 'ixun kaina usakin kananuna ñu 'a kixun nukama kain? ¡úínsaranbi kananuna nun ësokín ñu 'akëma 'ain! ⁸ Nux kananuna Canaán nëtënuaxbi nun pishanua mërakë kuríki a 'inantëkëni uan. ¿Uisaxun karanuna manë xampa mëkamanan kuri ami ñu mënxunkë unin xubunua mëkamati 'ain? ⁹ ¡Usa 'ain sapi ka an mi ñu mëëxunti ënëkama achúshinëx bamakë 'iti 'ikën, uin pishanua kara manë xampa mëraia a 'imainunbi kananuna nukamaxribi an ñu mëëxunkë 'iti 'ain!

¹⁰ Usokian kakëxun ka an José ñu mëëxunkë uni aín kushin atu kakëxa:

—Mikamax kikësa ka 'iti 'ikën, 'aínbi ka uin pishanu kara manë xampa 'ikën ax kuni 'èn ñumëmikë uni 'iti 'ikën; usa 'aínbi ka aín patsanëx 'uchakëma 'iti 'ikën. ¹¹ Usaia kikëbëtan ka a kamaxunbi atun pisha bënëkínshi menu, nanpákin rëchuruakëxa. ¹² Rëchurupatia ka an ñu bërúankë unin kamabi pisha bariakëxa, barikin ka aín xukën apanmixun aín xukën 'anákami okin barikibi ka Benjamínën pishanua manë xampa mërakëxa. ¹³ Usakian mërakëbë ka atun chupa tukai nishi paëakëxa. Usai 'itankëxun ka amiribishi atua anun ñu nikinkë aín ñuinakaman kaxunu puruakëxa. Purubiani ka a ëmanubi kuantëkëankëxa.

¹⁴ Usa 'ain ka Judá 'imainun aín xukënkamax kuanxbi amiribishi bërúkiani Josénën xubunu bëbakëxa, bëbakinbi ka José anuabi mërakëxa mërai ka aín bëmáno niràkëti rantinpuruni tsóbukin aín bëmánanën me tikakëxa, ¹⁵ usai 'ia ka akamabi Josénën kakëxa:

—¿Añu kaina mikaman 'an? ¿Mitsun kaina 'unan achúshi uni 'ësaribinën kara ñu tanti 'ik?

¹⁶ Kia ka Judánën kakëxa:

—¿Uisakin karanuna nukaman mi kati 'ain? ¿Uisaxun karanuna ñu 'akëma 'ixun nun kananuna 'an kixun mi kati 'ain? Nukën 'lbu Diosan nux 'uchakë 'unánkë 'ain kamina. Nukama min ñu mëmikë uni 'inun 'imiti 'ain; 'imikin kamina, aín pishanua min manë xampa bikë abëbi, min ñu mëmikë uni 'inun nukama 'imiti 'ain. ¹⁷ 'Aínbi ka Josénën kakëxa:

—Usama ka. Aín pishanuanu manë xampa mërakë ax kuni ka 'ën ñu mëëmikë uni 'iti 'ikën. Usa 'ain ka aín patsanëx aín papan xubunu upitax rikianti 'ikën. Úinbi ka mitsu kuania ubiotima 'ikën.

Judánën Benjamín ñuikin José ka

¹⁸ Usa 'ain ka Judánën José 'urama okin kakëxa:

—'En kana mi 'esokin kaisatanin, usa 'ain kana 'ën úinbi kuanuma mi kain. Kamina 'ën kakëx 'ëmi nishtima 'ain, mix kamina 'apu faraón asaribi 'ikë kana mi kain. ¹⁹ Min kamina nu ñukan nux karaisana papañu 'ianan nun xukën 'anákañu 'ain kixun, ²⁰ ñukákëxun kananuna mi ñuixuan nun papa achúshi kaniakëké ka anu 'ikën 'imainun ka nun xukën 'anáka achúshi bërí kanikë bëná anu 'ikën, ax ka nun papan kaniakëké 'ixun bëchia 'ikën. 'Imainun kananuna mi kan nun papan ka 'itsaira atua kuëënia, ax ka aín xukën ñua akëñunbia aín títan tuá 'ikën. ²¹ Usakin mi kakëxun kamina min uni bëna a 'unánun bënun kixun nu kan. ²² Nukaman kananuna mi kan a tuákën ka aín papa 'ëinsama tania, an 'enkëx ka aín papa ñuti 'ikën. ²³ 'Ainbi kamina min nu kan nubëisa a uni bëna ukëbëtama ismína nu bitsima kixun.

²⁴ Usa 'ain kananuna kuantankëxun min nu kakë bana, kamabi ñuixunkin nun papa kan. ²⁵ Usakin kakëxun ka nun papan nu kaxa: Karaisanuna amiribishi trigo 'itsamashi marui utëkëntima 'ain kixun; ²⁶ 'ainbi kananuna nukaman kan: Nux kananuna 'ënë tuá min nukëñun xukëbëma kuaniman, usa 'ain sapi kananuna ax kuankëbëtanma, a uni isi kuantima 'ain. ²⁷ 'En papan ka 'ëakin nukama kaxa: Mitsun kamina 'unan 'ën xanun ka bëbu tuá rabëishi 'ë tuáxuankëxa; ²⁸ achúshinëx ka 'ëbë 'ibi 'ënuax nëtëakëxa, usa 'ain kana bëríbi iskëma 'ain. Ñuina raëkëma ninu 'ikën kara piakëxa kixun kana sinanin. ²⁹ Usa 'ain ka bërími ubankëxa aín xukën 'iásaribiti ñu 'aisama inuti nëtëkébë kamina mi kamáxbi 'uchokë 'iti 'ain, 'ën sinanëinshi 'aisamaira masá sinani bamakëbë.

³⁰ Usa 'ain ka 'ën papa uniakë ami 'itsaira sinánkin aín nikë aín ñu mëëké anuxunbi uinubia kuantanun kakinma 'arakaia, usa 'ain ka a uniakë nukamax kuankëbë 'ëx kuankëbë, ³¹ nun papa a istëkënimá masá nuituti bëunan mëskukëñëmbi bamati 'ikën. Usa 'ain kananuna nukamax nun papa kaniakëké 'aish aín nitëxëkéinshi bamakëbë 'uchokë 'iti 'ain. ³² Usa 'ain kana 'ën papa 'esokin kan 'ëxëshi kana an 'ënë tuá uisai kara 'ia a iskë 'iti 'ain 'imainun kana 'esokinribi kan: Amiribishi minu bëtëkënimá kana 'ëx 'uchakë 'iti 'ain usa 'ain kamina 'ëx bamati 'itámainun 'ë 'uchoti 'ain. ³³ Usa 'ain kana 'ën mi kain 'ëx sapi kana min ñumëmikë unisa 'iti 'ain, usa 'ain kana uniakë 'ënëx kuantamainun 'ëx mi ñu mëëxuni bërúti 'ain. Usa 'ain kamina min aín xukën kamabëa kuantanun a tuá xuti 'ain. ³⁴ Uisa kupí, ¿uisax karana 'ën papanu 'ënë tuá 'ëbë kuankëbëma 'ëx kuantëkënti 'ain? 'En karana 'ën papa masá nuituti tëmëraia isti 'ain.

45

Aín xukënkama Josénën 'ëx kana mitsun xukën 'anáka 'ai kixun ami chiki-rakëkin 'unánmia

¹ 'Esakin kaia Judá sënënkëbëtan ka Josénën tënëtisamaira tankin, an ñu mëëxunkë unikama a rapasu 'ikëbi munuma kuënkënkín kakëxa: 'ënuax kamina kamaxi chikínkanti 'ain. 'Esokian kakëx ka an ñu mëëxunkë unikama José rapasunuax chikímainua, aín xukën kamáxëshi abë bërútia ka 'ëx kana min xukën 'anáka José a 'ain, kixun 'unánmiakëxa.

² Usakin kaibia munuma kuënkëni inkë a ka egipcio unikaman kuakëxa, kuaxun chaniokin ñuia ka faraónnënrìbi anua 'ikë aín xubunuxunbi kuakëxa.

³ Usai 'itankëxun ka Josënën aín xukënkama kakëxa:

—Èx kana José a 'ain. ¿Nun pa kara bërìbi tsótax?

Èsakian kakëx a bëtánain 'aish ratúkin ka uínbi uisokinbi káma 'ikën. ⁴ Aínbi ka Josënën aín xukënkama kakëxa:

—È 'urama kamina ukanti 'ain.

Usakin kakëxa a rapasu 'aia, ka Josënën kakëxa:

—Èx kana mitsun xukën José ami Egipto menu ukë unikama marua a 'ain;

⁵ usa 'ain kamina 'atimakin kana 'a kixun sinani ubikantima 'ain, mitsun kamina 'ë maruakën usa 'aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan 'ë pain mitsúxmi tëmëraia 'akinun ènë menu 'ë bëakëxa. ⁶ Bëri ka rabë baritia numi ènë menu 'inutia, usa 'aínbi ka mapai achúshi baritia pain pishianxa, usa 'ain ka unin 'apákëxbi añu ñubi 'irutima 'ikën. ⁷ Aínbi ka Nukën 'Ibu Diosan mitsux uisama pain 'ain ènë menu 'ë pain bëakëxa nun rëbúnki kamaxa ènë menu 'inun, 'imainun ènë unikama upíokin manukima ax kushiira 'ixun ènë menu 'akinun 'ë bëakëxa. ⁸ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan ènë menu uti 'ë sinánxuankëxa; mitsun kamina 'ë xuama 'ain, usa 'ixun ka anbi 'ë 'apu faraón an bana ñuixunti 'imianan aín xubunu ñu mëënun 'imiakëxa, 'imianan ka anbi Egipto me ènu 'apusa 'ixun unikama ñu mëëmianan kamabi ñukama 'ën 'anun kixun 'ë 'imiakëxa. ⁹ Usa 'ain kamina bënëti anua 'ikë anu kuantankëxun nun pa kai kuantì 'ain: Nun xukën José kananuna mëran kixun kamina kai kuantì 'ain, èsai ka min bëchikë José kiaxa: Nukën 'Ibu Diosan ka kamabi Egipto menu 'apusa 'inun 'ë 'imíaxa. Usa 'ain kamina basima bënëti 'ë isi uti 'ain.

¹⁰ Usa 'ain kamina min bakë bëchikëkama 'imainun min babakamaribi bëanan min ñuinakama bëti 'ain, bëia kana anumi mikamax tsónun Gosen kakë me a mitsu 'inánti 'ain. Usa 'aish kamina 'ë 'urama 'iti 'ain. ¹¹ Ènumi ukëkana min aintai 'ibukama këñunbi mitsun piti 'inánan, kamabi mibëa 'ikë akamaribi añu ñubi pishintisamokin 'akinti 'ain; ènuax mapai achúshi bari pain ka anun ñu 'apákëbi koima 'ianan numi ax 'iti 'ikën. ¹² Èn xukën Benjamín 'imainun mitsúnbi kamina 'ëx èsai kia kuakan. ¹³ 'Imainun kamina kamabi ñu 'ën aín kushi 'ixun Egipto ëma ènuxun 'aia iskë, a kamina 'ën papañuixuni kuantì 'ain 'imainun kamina ènuami iskë ñukamaribi, José ka a menu upiti tsotia kixun kamina kati 'ain. ¡Bënëti kamina nun pa bëi kuantì 'ain!

¹⁴ Èsokin atu kai ka José aín xukën Benjamín 'ikúti iankëxa. 'Imainun ka Benjamínëxribi José 'ikúkin tēpatsati ami iankëxa. ¹⁵ Usai Benjamínbë 'itankëx sënëkin ka Josënën aín xukën apankamaribi bëtsukukakin bitsi intëkëankëxa, èsai pain 'itankëxun ka aín xukënkama abë rakuëtimaishi banakëxa.

¹⁶ Usai 'ikë ka faraón 'imainun aín unikaman aín xubunu 'ixunbi ñuikania kuakëxa, kuati ka Josënën xukënkama kara ènë menu bëbaxa kixun sinani kuënkankëxa. ¹⁷ Usaia 'ikë kuaxun ka faraónën José kakëxa:

—Min xukënkama kamina aín, ñuinanu purubianti trigokama 'inánti 'ain,

'inántankëxun kamina anuaxa ukë Canaán menu kuantëkëntanun xuti 'ain, ¹⁸ anu kuantakëxun ka aín papa 'imainun aín aintai 'ibukama 'ë bëxúnti 'ikën. Bëxunkëxun kana 'ën anua 'inun Egipto me upíira anu ñu 'apákëa upiti 'irukë a 'inánti 'ain, usa 'ain ka ènë me 'ën kaísun 'inánkë ènu 'irukë 'upíira a pi tsóti 'ikën. ¹⁹ 'Imainun kamina kati 'ain, Egipto me ènu, ka carretakama buánti 'ikën, anúan aín xanu 'imainun atun bëchikëkama, 'imainun anun min paparibi bëti. Atux ka uti 'ikën, ²⁰ 'ianan ka añu ñuñu kara bërì 'ikë ami sinanimaishi uti 'ikën, Egipto me ènu 'ikë ñu upírabu ax ka atunan 'iti 'ikën.

²¹ Usakian faraónën kakëxun ka Jacobnën bëchikë. Josénën faraónën kakësabiokin aín unikaman carretakama 'inánun kanan, kuankian bainuxun pibiantí aribi 'inánun kakëxa; ²² chupa ióbu kuankian chuakë pëanan pañubianti a 'inánkëxa, 'aínbi ka Benjamín ashi trescientos kuríki manë 'akë 'imainun mapai achúshibëtan sënën chupa aín pañuti 'inánkëxa. ²³ Usakin 'inánkin ka aín papa buámítia mapai rabë asno anu purukë Egipto menu 'ikë ñu upíbu, 'imainun bëtsi mapai rabë asno anu purukë trigo aribi, buanmianan panankian bainuxun aín papan ukin pibëtsinti pán akamaribi buanmiakëxa. ²⁴ Usakin ñukama 'inántankëxun ka Josénën kuantanun xukin aín xukënkama kakëxa:

—Bainuax atumina kuani mëëanankanin.

Kaxúan xukëx ka aín xukënkama rikiankëxa.

²⁵ Usakin kaxúan Egipto menua xukëx ka Canaán kakë me anu nuküakëxa, anua aín papa tsókë anu bëbakëxa. ²⁶ Bëbaxun ka usaía 'ikë kama ñuixunkin aín bëchikë achúshinën kakëxa, papan 'ën xukën José ka tsótaxa ax ka Egipto menu 'ikë unikaman 'apu 'ikën, kixuan ñuixunkëx ka Jacob uisa kupín kara usa 'iti 'ikë kixun sinánkin ka aín bëchikëkaman ñuixunkë ax ka aséribi 'ikë kixun sinanima ratuti sinánkasmakëxa. ²⁷ Usai 'ikinbi ka atúan ñuixunkëxun Josénëan anun kuantí xuxunkë carreta isanan ñukama aribi isi 'itsaira kuëënkín kuantí sinánkëxa. ²⁸ Sinani ka kiakëxa: “¡'Ën kana kuan 'ën bëchikë José kaisa Egipto menu tsótaxa! Usa 'ain kana bamaxumaishi isikuanti 'ain.”

46

Jacob Egipto menu kuan

¹ Usai 'ítankëx ka Jacob kamabi aín ñu 'imainun aín ñuina 'arakakëkama buani bain kuankëxa. Kuani Beerseba kakë menu bëbaxun ka ñuina rëtankëxun usakin 'ati sinánxun aín papa Isaacnën Dios xaroxuankëxa. ² A imëbi ka Diosan abë banakin Jacob 'ikëbia Israel kakín anëké a kuënkín namámikësokin kakëxa. Kakëxun ka an:

—Ënu kana 'ain kixun ka kakëxa.

³ Kakëxun ka Diosan kakëxa:

—'Ëx kana Dios mín papan rabia a 'ain. Usa 'ain kamina Egipto menu kuantí rakuëtima 'ain: Anuxun kana 'ën mín rëbúnikama achúshi ëma kushiira 'ianan chaiira 'itánun 'uákamë 'ëomiti 'ain. ⁴ Usa 'ain kana 'ëx mibëbi Egipto menu kuantí 'ain, anuxun kana amiribishi mín rëbúnikama 'ënbi chikínuxun 'ain. 'Imainun ka mixmi ñukëbë José mi rapasu 'iti 'ikën.

⁵ Usai anuax Diosë banatankëx ka Jacob Beerseba anuax kuankëxa. Kuania ka aín bëchikëkaman aín papan Jacob 'imainun aín bëchikëkama atun xanukama a këñunbi 'apu faraónëan anúan atux kuantí bëmikë carreta anu puruakëxa. ⁶ Usa 'ain ka Jacob kamabi aín ñukama 'imainun aín, aintsikamabëbi Egipto menu kuankín aín 'arakakë ñuina vacakama ovejakama 'imainun kamabi Canaán menuxuan bikë a kamabi ubani kuankëxa. ⁷ Kuankín ka aín bëchikë bëbu 'imainun aín bëchikë xanukama 'imainun aín xuta nukëbënë 'imainun aín baba xanu akama abë kuankín uankëxa.

⁸ Ënëx ka Israel unikama axa Egipto menu rikian atun anëkama 'ikën; ax ka Jacob 'imainun aín rëbúnikama 'iakëxa:

Rubén ax ka Jacobnën bëchikë apan 'iakëxa. ⁹ Rubénën bakë bëchikëkama ka 'iakëxa: Hanoc, Falú, Hesrón, 'imainun Carmí.

¹⁰ Simeónën bakë bëchikëkama ënëx 'iakëxa: Jemuel, Jamín, Óhad Jaquín, Sóhar 'imainun Saúl, ax ka achúshi cananea xanun tuá 'iakëxa.

11 Ēnëx ka Levínën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Guersón, Quehat 'imainun Merarí.

12 Ēnëx ka Judánën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Er, Onán, Selá, Fares, 'imainun Zéráh. (Er 'imainun Onán ax ka Canaán kakë me anuax ñuakëxa.) Ēnëxribi ka Faresnën bëchikëkama 'iakëxa: Hesrón 'imainun Hamul.

13 Ēnëx ka Isacarnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Tolá, Puvá, Job 'imainun Simrón.

14 Ēnëx ka Zabulónën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Séred, Elón 'imainun Jahleel.

15 Ēnë kamax ka Lía bixúan Jacobnën ami bëchikëkama 'imainun aín bëchikë xanu achúshi Dina aribi 'iakëxa, ax ka Padán-aram, kakë me anu tsókëpan 'ixuan bëchia 'iakëxa. Usa 'ain ka kamabi aín rëbúnkinëx xanu 'imainun bëbu tupúnkëx ka treinta 'imainun tres uni 'iakëxa.

16 Ēnë kamax ka Gadnën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí 'imainun Arelí. 17 Ēnë kamax ka Asernën bakë bëchikëkama aín anë 'iakëxa: Imná, Isvá, Isví, Beria 'imainun ka atun chirabakë ax Sérah, kakín anëké 'iakëxa. Ēnë kamax ka Beriánën bakë bëchikëkamaribi 'iakëxa. Héber 'imainun Malquiel. 18 Ēnë kamax ka Jacobnën Zilpámi bakë bëchiakama 'iakëxa. A xanux ka an ñu mëmikë xanu 'ikëa Labánën aín bëchikë xanu Lía a ñu 'axúnun kixun 'inánkë 'iakëxa, usa 'ain ka kamabi aín rëbúnkikamax bëbu 'imainun xanu tupúnkëx dieciséis uni 'iakëxa.

19 Ēnëx ka Raquelmia Jacobnën bëchia 'iakëxa: José 'imainun Benjamín.

20 Ēnë kamax ka aín xanu Asenat kakë amia Josénën bakë bëchikë 'iakëxa Manasés 'imainun Efraín, ax ka Egipto menuxuan bëchikë 'iakëxa. Asenat ax ka Potifera sacerdote On kakë emanu 'ikë aín bëchikë xanu 'iakëxa. 21 Ēnë kamaxribi ka Benjamínën bakë bëchikëkama 'iakëxa: Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán Ehi, Ros, Mupim, Hupim 'imainun Ard. 22 Ēnë kamax ka Raquel 'imainun Jacobnën rëbúnki 'aish catorce uni 'iakëxa.

23 Ēnëx ka Dannën bakë bëchikë Husim kakë 'iakëxa. 24 Ēnë kamaxribi ka Neftalí aín bëchikë 'iakëxa: Jahzeel, Guní, Jezer 'imainun Silem. 25 Ēnëkamax ka Bilhánmia Jacobnën bëchiakama 'iakëxa: Ax ka Labánñëan aín bëchikë xanu Raquel 'inaishia, aín rëbúnkikama 'aish mapai achúshi 'imainun rabë unibëtan sënëinshi 'iakëxa.

26 Ēnë unikamax ka Jacobë Egipto menu kuankëxa, usa 'aish ka aín aintsi 'ibukamaishi sesenta 'imainun seis uni 'iakëxa, usa 'ain ka 'ain bëchikëñën xanukama ax tupunkëma 'iakëxa. 27 Ēnëx ka Josénën bëchikë rabë Egipto menuxuan aín titan tuá 'iakëxa. Usa 'ain ka Egipto menu sesenta uni Jacobnën aintsi 'ibukama abë bëbakëxa.

28 Usa 'ain ka Jacobnën Judá pain aín xukën José istánun kixun xuakëxa. Xukin ka Gosen kakë me anu bëbaia bitsi unun kixun kamiakëxa, kamikëxa kuantamainun ka Jacob Gosen kakë me anu bëbakëxa, 29 usakin kamikëxun ka Josénën aín carreta anúan aín papa bëñakin bitsi kuanun mënionun 'amiakëxa. 'Amibiani ka aín papa bitsi axribi kuankëxa, kuanxun ka aín papa 'ikúkin tēpatsakin bitsi anuax basipain iankëxa. 30 Usai 'itankëxun ka Jacobnën aín bëchikë José kakëxa:

—Ēnbi kana mi ñukësa 'aishmi nētëa 'ikëbi mi mërain, usa 'ain ka 'ëx mi istánkëx ñuti asábi 'ikën.

31 Usa 'ain ka Josénën aín xukënkama, kanan aín papa aintsi 'ibukama kakëxa:

—Bèrí kana 'apu faraón iskin kati 'ain. Iskin kana 'èn xukènkama 'imainun 'èn papan aintsí 'ibukama, axa Canaán menu tsókè, ax ka 'èbè ènè menu tsóti uaxa kixun; ³² 'imainun ka bèaxa aín ovejakama aín vaca kamabi atun 'arakakè ñuinakama, usa 'ain ka atux oveja bërúanan vaca 'arakai anun tékè unibu 'ikèn. ³³ Usa 'ain kamina 'apu faraónèn añunèn kaina tèkanin kixun ñukákèxun, ³⁴ mitsun kati 'ain, nun ñu mèèti ka ovejakama 'arakati 'imainun vaca 'arakati 'ikèn nun, chaitiokè kaman 'asaribiokin. Usakinmi kakèxun ka Gosen kakè me ènè anumi 'inun mitsu 'inánti 'ikèn, egipcio unikamax ka an oveja bërúankè uni 'imainun an vaca bërúankè unikamabè tíméax 'iti kuèènma unibu 'ikèn.

47

¹ Usakin aín xukènkama katankèx ka José 'apu faraón kai kuanékèxa. Kuanxun ka kakèxa 'èn xukèantu ka 'èn papabè Canaán menuax bèbèaxa, bèrí ka Gosen kakè me anu 'ikèn, anu ka aín ovejakama aín vacakama 'imainun aín ñukamabèbi uaxa. ² Èsakin kabiani kuanxun ka aín xukènkama mapai achúshi káiskin bibiankin 'apu faraón 'unamiti buánkèxa. ³ Usa 'ain ka 'apu faraónèn Josénèn xukènkama ñukákin kakèxa:

—¿Añunèn kaina mitsux tèin?

Kixun ñukákèxun atun kakèxa:

—An 'apu 'ikè mi ñu mèèxunti nukaman kananuna nun chaitiokèkaman 'asaribiokin ovejakama bërúain. ⁴ Nukamax kananuna ènè menu tsóti uan, anu nux 'ikè Canaán me anu ka 'itsaira numi 'ianan a piti ñu 'aíma 'imainun nun ñuinakama pimiti pasto 'aíma 'ikèn. Usa 'ain kamina an mi ñu mèèxunti nukama ènè menu 'apu 'ixun nukamaxnu anu tsónun Gosen kakè me a nu 'inánti 'ain.

⁵ Usakian atun kakèxun ka 'apu faraónèn José kakèxa:

—Mín papa 'imainun mín xukèantukamax ka ènè menu mibè tsóti uaxa.

⁶ Usa 'ain ka Egipto me ènèx bèrí atunan 'iti 'ikèn. Usa 'ain kamina Gosen kakè me a atu 'inánti 'ain, ax ka upíra me ènè menu 'ikèn, usa 'ain ka anu tsóti atux bërúti 'ikèn. 'Imainun kamina achúshi an ñuina 'arakati 'unánkè uni 'èn vacakama bërúanun nanti 'ain.

⁷ Usa 'ain ka Josénèn aín papa Jacob aribi 'apu faraón a 'unánmikin aín xubunu uankèxa. Uankèxun ka 'urama okin Jacobnèn upiokinshi kakin faraón 'urama okèxa, ⁸ usakian urama okèxun ka 'apu faraónèn ñukákèxa:

—¿Uiti baritiañu kaina bèrí mix 'ain?

⁹ Kixuan ñukákèxun ka Jacobnèn kakèxa:

—Èx kana bèrí 'ain ciento treinta baritiañu usa 'ain kana achúshi menushi 'ima kuaínbèkini tsóti niakèn. Usa 'ain kana a baritiakaman upiti tsóti 'ianan tèmèrai 'iakèn, usa 'ainbi kana 'èn chaitiokèkama 'íasarabiti kaniakèti tsóti.

¹⁰ Èsakin faraón katankèx ka Jacob 'imainun aín bèchikè José anuaxa banakè anuax kana kuani kabiani chikíakèxa. ¹¹ Usa 'ain ka Josénèn 'apu faraónèn kásabiokin aín papa 'imainun aín xukèn apankama anua 'inun Gosen kakè 'ikèbi Ramsés kakinribi anèkè me upíra a 'inánkèxa. Anua aín aintsikamabèbi tsónun 'inánkè Egiptonu 'ikè me ax ka upíra 'iakèxa. ¹² Usakin, a 'inántankèxun ka Josénèn aín aintsí 'ibukama aín piti akamaribi 'inánkèxa, 'inánkin ka uiti 'itsa kara kuèènia a istankèxun an kuèènkè a cha 'inánan an 'itsama kuèènkè a chukúmashi 'inánkèxa.

Anúan numi chaiira 'ikè a baritiakama José Egipto menu 'apu 'ia

¹³ Usa 'ain ka uinu 'ikë menubi trigo a piti 'aíma 'iakëxa, usa 'ain ka a piti ñu 'aíma 'ain 'itsaira numi 'iakëxa. 'Ikëbë ka Egipto menu 'ianan Canaán kakë me anuribi 'ikëbë ka anu 'ikë, unikama numin bamatisa tani 'ikankëxa. ¹⁴ Usai 'ikian anu tsókë unikama 'imainun Canaán kakë me anu 'ikë unikaman trigo marukin 'inánkëxun ka, Josénën kamabi trigo kupían bikë kuríki a timëtankëxun 'apu faraónën xubunu nankëxa.

¹⁵ Èsakian atun trigo marukëbëbi ka Egiptonu 'ikë 'imainun Canaán menu 'ikë unikaman kuríki këñuakëxa, usai atun kuríki këñuan ka José kai egipcio unikama kuankëxa:

—¡Kuanxun ka min kamina nun piti nu 'inánti 'ain! kixun kakëxa kakin ka minmi numin bamaiabi nu piti 'inankëma ax ka 'aisama 'iti 'ikën, nux kuríkiñuma kupinshi kananuna èsai 'in kixun kakëxa.

¹⁶ Èsai kia ka Josénën atu kakëxa:

—Mikamax kuríkiñuma 'ixun, mitsun ñuina 'arakakëkama 'ë bëxunkëxun kana a bíanan mitsu trigo 'inaishiti 'ain.

¹⁷ Èsokian kakëxun ka Egiptonu 'ikë unikaman aín caballo, vaca, ovejakama 'imainun aín asnokama kupí Josénu buánkëxa, uania ka Josénën a kupín a baritiakaman atun 'arakakë ñuina bíanan trigo 'inánkëxa.

¹⁸ Aínbi ka a baritia inúkëbëa bëtsi bari 'irukëbëtan José anu kuantëkënxun kakankëxa:

—Minbi kamina 'unan nun kananuna mimi unëkinma kuríkiñuma kananuna 'ai kixun mi kain; 'imainun ka nun 'arakakë ñuinakamaribi kananuna kamabi mi 'inan. Usa 'ain ka nunnu a mi 'inántëkënti bëtsi ñu 'aíma 'ikën, usa 'ain ka uní 'imainun me ishi bëruaxa.

¹⁹ Usa 'ain kamina min nun me këñunbi nu maruti 'ain, trigo nu 'inánkin kamina biti 'ain. Usa 'aish kananuna tëmëramikinbi faraón nun menuxunbi ñu mëëxunti 'ain, usa 'ain kamina min a piti 'imainun menu a 'apátí ñu bëru nu 'inánti 'ain. Usakin 'akëxma ka me 'aisama 'iti 'ikën. ¿Usa kupín kaina min, nun me èbiani bamatanun nu ènti 'ain?

²⁰ Èsakian kakëxun ka Josénën Egiptonu 'ikë mekama faraónan 'inun maruakëxa, egipcio unikaman ka marutsinxumabi atun me numin 'ikin aín mekama maruakëxa, usakian marukëx ka kamabi mex faraónan 'iakëxa, ²¹ 'imainun ka Egiptonu 'ikë unikamax Josénën tëmëramikin ñu mëmikë kamabi Egipto menu 'ikë unikama 'iakëxa. ²² Usakin 'akin anu 'ikë mekama marukinbi ka Josénën sacerdote kaman me a mëëkima 'apu faraónën atun piti trigo 'itsaira 'inánkëxa, 'inánkëxun ka a pikin numin 'ikinma atun me maruti sinánma 'ikën.

²³ Usakin 'atankëxun ka Josénën anu 'ikë unikama kakëxa:

—Bëri kamina kamabi min me 'imainun mikamaxribi 'apu faraónan 'iti 'ain, 'ën kana kamabi a maruxuan usa 'ain kamina ñu bëru ènë 'apátí 'ain, ²⁴ 'aínbi kamina faraón 'apákëxa tuaia bitankëxun mapai achúshi pisha 'inánti 'ain; 'inánkëbëa rabë 'imainun rabë pisha tikikë ax ka 'apánan mitsun bëchikëkama 'imainun kamabi axa mitsubë tsókë unikamabëtan piti 'ikën.

²⁵ Kakëxun ka atun kakëxa:

—Mix kamina nubë upí 'ain usa 'ixun kamina numin bamati 'ikëbi nukama 'akian. Usa 'aish kananuna faraón tëmëraikin ñu mëëxuni nukama 'iti 'ain, kiox ka kanankëxa. ²⁶ Usa 'ain ka Josénën amiribishi a tanti bana Egipto menu 'atëkëankëxa, a banax ka 'apu faraón mapai achúshi pisha 'inánti kikë 'iakëxa. Ènë bana ka bëribi anu 'ikën; 'aínbi ka sacerdote unikama atun me kupín kupiótima 'iakëxa, atun me uínsaranbi 'apu faraónan biana 'ikën.

Jacobnën ashikin aín bëchikë José anua ñuia maínti me ñuikin ka

²⁷ Usa 'ain ka israel unikamax Egipto menu tsóti bërúakëxa. Anu bërúax ka Gosen kakë me anuax 'aisamaira 'inun 'uakamë 'ëokëxa. ²⁸ Usa 'ain ka Jacob diecisiete baritia Egipto menu tsóakëxa, anuax ka ciento cuarenta 'imainun siete baritiañu 'iakëxa.

²⁹ Usai anu 'ixun ka Jacobnën achúshi nètën bërí kana kaniakëkë 'ain kana ñuti 'ain kixun sinánkëxa. Sinánkin ka José abë bananua unun kixun kamiakëxa:

—Asérabi 'ën mi kakësabiokin 'aisatankin kamina 'ën kisinu min məkën nanti 'ain 'imainun kana sinanatëkëntima okinmi 'anun mi kain. Uisa 'ixunbi kamina ñuia Egipto me ënu 'ë maintima 'ain. ³⁰ Usa 'ain kamina 'ën aintsikama 'íasaribiti ñuia kamina Egipto me ënu maínti sinánkima anua 'ën chaitikama maínkë anuribi uanxun maínti 'ai kixun ka kakëxa.

Kakëxun ka Josénën —Asabika min sinánkësa okin kana 'ati 'ain —kixun kakëxa.

³¹ —;Sinanatëkëntima okin! kamina ashikin 'ë kati 'ain —kixun ka amiribishi aín papan kakëxa.

Èsakian kakëxuan Josénën sinanatëkëntima okin kakëx, ka Jacob anua 'uxkë anuax aín tēpiti ami tētuti ñanati 'iakëxa.

48

Jacobnën upíokin sinánxunkin Josénën bëchikë Efraín 'imainun Manasés ka bana

¹ Usakian 'akë basirama 'aínbi ka Josénën aín papa Jacob 'insínkë ñuikania kuakëxa. Kuabiani ka José a isi kuankëxa, kuankin ka aín bëchikë rabë Manasés 'imainun Efraín uankëxa. ² Usai anu kuankë 'ain ka Jacob min bëchikë José ka mi isi ubaxa kixun ñuixunkankëxa, ñuixunkëxun kuati kushitisama tanibi anua uxkë anuax nirui tsórakëakëxa. ³ Usai 'ikin ka aín bëchikë José anu bëbakë kakëxa:

—Nukën 'Ibu Dios kushiira kushi axa tirí kakë ëma Canaán me anuax 'ëmi mërakin upíokin sinánxunkin, ⁴ ënë bana 'ë kakëxa: Ka kuat, 'ën kana mixmi 'aisamaira min bakë bëchikë 'imainun min rëbúnki kamaxribi amami amami ëma oi bukunun 'imíti 'ain. Usai 'ia 'ikë kana min rëbúnkikama ënë me 'inánti 'ain. Atunan ka ënë me xëníbua 'aínbi 'inuxun 'aia. ⁵ Bërí ka min bëchikë rabë Efraín 'imainun Manasés 'ëx Egipto me ënu mibë tsóti ukëmapan 'ainmi bëchia ax ka 'ësaribi 'iti 'ikën, ax ka 'ën bëchikë Rubén 'imainun Simeón usa 'iti 'ikën. ⁶ Usa 'ain ka min bëchikë Efraín 'imainun Manasésnën 'anáka 'iti akama anribi aín xukën apanëa kasunania 'ain me bití 'ikën. ⁷ 'En kana ësokin mi kain, 'ëx Padán-aram anu kuantëkënkëbë ka Canaán kakë me anuaxa ka min tita Raquel ñuakëxa, ax ka Efrata kakë me urama 'iakëxa, Efrata ëma anun kuantí bai 'ipitiu kana maíankën, ax ka Belén kakë ëma bërí 'ikën.

⁸ Èsakian kakinbi ka Jacobnën Josénën bëchikë rabë isakëxa, iskin ka ñukákin kakëxa:

—Ènëx kara, ¿uikama 'ik?

⁹ —Ènëx ka 'ën bëchikë rabë Nukën 'Ibu Diosan Egipto me ënuxun 'ë 'inánkë 'ikë —kixun ka Josénën kakëxa.

Èsakian kakëxun ka aín papan kakëxa:

—È 'urama kamina min bëchikë bëti 'ain, 'ën kana Dios an 'ë sinánxuan usaribi okin upíokin sinánxunti 'ain.

¹⁰ Usa 'ain ka Jacobnën kaniakëkin upíokin isama 'ikën. Usakian upíokin iskëbëtanma ka Josénën aín bëchikë rabë a 'urama okëxa, 'urama oia ka Jacobnën 'ikúkin bikin bëtsuku kakín aín kisinu tsónpakëxa. ¹¹ Usakin 'atankëxun ka José katëkëankëxa:

—'Ën kana amiribishi mi istëkënti sinánkëma 'ain sinaniamabi ka Diosanbi 'ën min bëchikë këñunbi mi istëkënun 'ë 'imiäxa.

¹² Èsakian 'aia ka Josénën aín bëchikë rabë aín papan kisinua tsókë a bitsi rantinpuruni aín bëmánanën me tikai tsóbuakëxa.

¹³ Usai 'itankëxun ka mëinkin aín bëchikë Efraín aín mëkën mëkeu bianan, Manasés aribi mëmiu biakëxa, bitankëxun ka aín papa rapasu urama buánkëxa. Usakian 'akëx ka Efraín aín xuta Jacob mëkeu nimainun Manasés axribi a mëmiu niakëxa. ¹⁴ Aínbi ka Jacobnën ami mëshpakín aín mëkën rabë mëkeu 'ikë a Efraínën maxkánu nankín upíokin sinánxunkín axa 'anáka 'aínbi, nankínshi ka Manasésnën maxkánuribi aín mëkën mëmiu axa aín apan aín nankëxa. ¹⁵ Usa 'ain ka aín bëchikë José a èsokin upíokin sinánxunkín kakëxa: “Nukën 'Ibu Dios an kakësabi okían 'ën xuta Abraham 'imainun 'ën papa Isaacnën Dios an ka a nëtéan 'ën títan tuaia 'ë bëruán 'ixun bëribi uinu karana kuani anubi 'ë bëruáia, ¹⁶ usa 'ixun ka Dios an usai kara 'iti 'ikëbi an 'ë bëruánkë anribi ènë tuákamaribi bëruánti 'ikën. Usa 'ain ka ènë tuákama kupín 'ën anë sinanan 'ën xuta Abraham 'imainun Isaac aín anë sinánti 'ikën. Usa 'ain ka atux 'aisamaira bakë bëchipati 'uakamë 'ëoanan kamabi menu kuani aín èmaitsi èmaitsi 'ai tsókanti 'ikën.”

¹⁷ Usakian aín papan 'akë Josénën iskëxbi ka 'atimakian aín mëkën mëkeu Efraínën maxkánu nankë 'iakëxa, usakian 'akëbi ka aín papan mëkën Efraínën maxkánua bikin Manasésnën maxkánu nankëxa, ¹⁸ usakin 'akín ka èsokin kakëxa:

—jUsakin 'axuma ka 'a papan! Ènëx ka aín apan 'ikën. Usa 'ain kamina min mëkën mëkeu 'ikë aín maxkánu nanti 'ain. ¹⁹ Aínbi ka usakin 'aisama tankín aín papan kakëxa:

—jKana 'unanin 'ën bakën, 'ën 'unánxun kana 'ain! Axribi ka achúshi èma chaira 'ianan raírikama 'ikësamaira 'inuxun 'aia. Aínbi ka aín xukën 'anáka ènëxira 'itsaira 'itanun 'uakamë 'ëoi èma itsiribi èma itsiribi 'ítánun uínbi kanantisamaira kushiira 'inuxun 'aia.

²⁰ A nëtënbi ka Jacobnën èsokin kakín upíokin sinánxuankëxa:

—Israelkaman ka mitsun anë upíokin sinánxunkín bëtsi kati 'ikën, Nukën 'Ibu Diosan ka Efraín 'imainun Manasés 'asaribiokin mi 'ati 'ikën, èsokin 'akín ka Jacobnën Efraín aín apansa 'imianan Manasés aín 'anáka 'imiakëxa.

²¹ Usakin katankëx sënénkin ka José kakëxa:

—Ka kuat, 'ëx kana ñuti 'urama 'ain; usa 'aínbi ka Nukën 'Ibu Dios ax mitsubë 'ixun ka amiribishi min chaitiokëkama anu tsóa me anubi mi buántëkënti 'ikën. ²² Usa 'ain kana min xukënkama 'inánkësamaira okín mi 'inan: Siquem kakë me a mi 'inánti 'ain, ax ka abë 'akanantankëxun Amorreo unikama 'ën bikuan 'ikën.

49

Ashikian Jacobnën aín bakë bëchikëkama ká bana

¹ Usa 'ain ka Jacobnën kamabi aín bëchikëkama anua unun kixun kamiakëxa: “Kamikëxa anu rikuatsinkë ka 'ë 'urama kamina ukanti 'ain kixun kakëxa, bëri kana usaími 'ëx ñukëbë 'ikanti bana mitsu ñuixunti 'ain:

² 'Ën bëbu bakë bëchikëkama èsokin mitsu kamainun kuati kamina 'ë urama ukanti 'ain,

'ën mitsu kamainun ka kuakan, 'ëx kana mitsun papa Jacob 'ikëbia Nukën 'Ibu Diosan Israel kakinribi an'ëa 'ain.

³ Rubén, mix kamina 'ën bakë bëchikë apan 'ain, usa 'aish kamina a irapain 'ëx kushi 'ixun bëchia 'ain, mix kamina kushi 'ianan raíri kamasamaira 'inuxun 'ain.

⁴ Aínbi kamina mix 'ën rëkuën bakë bëchikë 'itima 'ain, mix kamina achúshi baka sh'éré uínbi bëaraisama usaribi 'ain: mix kamina anu 'ëx 'uxtinu 'ë

'atimaoi an 'ë ñu mëëxunkë 'ën xanubë 'iakën.

⁵ Simeón 'imainun Leví mix kamina xukën rabëbi 'ain; usa 'ixun kamina min manë xëtökën 'akin anun bënëkinshi uni këñuakën.

⁶ Uinsaranbi kana anumi mitsux timëkë anu 'ëx 'isamatanin.

Usa 'ixun kamina min chirabakë 'atima okankë anun nishkiani kuanxun unikama 'akën,

usakin 'anan kamina vaca, aín bënë aín ipukunu 'ikë aín punu t'ëakësaribi okin 'akën.

⁷ Usa 'ain kamina mitsux nishi 'atimaira sinánñubu 'ain!

Usa 'aish kamina mitsux ñuina raékëma 'ikësaribiti sinani nishin.

Usa 'ain kana 'ën mi rabé asérami bëtsi bëtsi menu kuanimi Israel ëmakanuax 'urai

mi amanu amanu kuanun 'imiti 'ain.

⁸ Judá min xukën apankama 'imainun 'anáka kamanribi ka mi rabinuxun 'aia.

Usakin mi rabi ka min xukënkamax mi bëmánon nirakëti ñanati tétúbuti 'ikën, kamina axa mimi nishkë unikama abë 'akanankin mi kupitanuma 'anuxun 'ain.

⁹ Judá mix kamina 'ën bakë bëchikë 'ain.

Usa 'aish kamina achúshi 'inuánën tuá bërí kanikënëan 'ain piti ñuina bixun bënëkinshi tétúbuxun pitankëx menu rakábukë usaribi 'ain,

usai 'i kamina 'inuán aín titaxa 'ikësaribiti 'iti 'ain

¿Uin kara usaími 'ia mi ubiote kuëenti 'ik?

¹⁰ Uínbi ka aín kushi Judá bikuantima 'ikën,

'imainun ka aín manë tsati 'apun tuinkë 'ikëa tuinkë a bikuantima 'ikën, a manë tsatin 'ibuka unuxun 'aia

usa 'ain ka kamabi menu 'ikë unikaman ax kikësabiokin 'anuxun 'aia.

¹¹ An ka uvas 'apákë kamami bërí kanikë aín burro t'ëk'ë kati 'ikën,

'anan ka aín chupa kamabi uvas baka

vino 'akë anun chukati 'ikën.

¹² Aín bërux ka uvas baka vino 'akë aín ch'ëxësamaira 'ikën;

'imainun ka aín xëtakamaxribi vaca xuma uxubëtan sënëmaira uxuira uxu 'ikën.

¹³ Zabolónën rëbúnkin kamax ka parúmpapa kuébi tsónuxun 'aia, anua 'aisamaira manë nunti këñuruti butun a urama kamina 'inuxun 'ain.

Usa 'ain ka min me anua Sidón kakë ëma anu sënëbni 'unántiokë 'iti 'ikën.

¹⁴ Isacar mix kamina an ñu papikë ñuinanëxa anuxun

pimiti aín xubunu tantikësa 'inuxun 'ain.

¹⁵ Uínsaran kara a me upí isanan, anu tantitisa 'ikë isia,

anuax ka aín kaxunu ñu purunux katúbuti 'ikën,

usai 'ikin ka kana 'aima kima t'ëmëramikin ñu mëëmikë 'iti 'ain.

¹⁶ Dannën rëbúnkinën ka aín aínsi 'ibukaman 'apu 'ixun 'akinti 'ikën, ax ka achúshi

uni Jacobnën rëbúnkisa 'iti 'ikën.

¹⁷ Dannën rëbúnkinëx ka achúshi runu bai rapasu tsókësa 'iti 'ikën,

usa 'ain ka aín taë tsiputunua aín caballo natëxkëbë anu 'ikë uni pakëti 'ikën, ësaribi okin kamina axa mitsumi nishkë unikaman 'akëxunbi mikaman 'amítima 'ain,

kixun ka Jacobnën aín bakë bëchikëkama kakëxa.

¹⁸ ¡Nukën 'Ibu minmi 'ë jëmiti kana kuëenin! ësokin ka Nukën 'Ibu Dios ñukákin Jacobnën kakëxa.

¹⁹ Gad min rëbúnkikamaribi ka suntárunën abë 'akanankin 'anuxun 'aia.

'Aínbi ka ainra abámikin 'anuxun 'aia.

²⁰ Aser min piti ñukama ax ka nëishirabu 'iti 'ikën, usa 'ain ka min piti ñu axribi 'apukaman písa upíbu 'iti 'ikën.

²¹ Neftalí, ax ka achúshi chaxu úfnbi ubíokëma nikë, aín tuakëxa upíira 'ikë usaribi 'iti 'ikën.

²² José min rëbúnki kamaxribi ka achúshi i baka kuëbí nikë, axa 'itsaira 'inun bimikësa usaribi 'ianan, pëñanakëkin anun xubu bëarakë me mapubuinkë usarabi 'iti 'ikën.

Usaribiti ka min rëbúnki kamax mekama tsitsirui bukunuxun 'aia.

²³ Usa 'ikë ka axa pian 'akanankë unikaman istisama tankin timakin, aín pia ami pukin ënkinma ubionuxun 'aia;

²⁴ 'aínbi ka Joséñën rëbúnki kaman aín pëñan kushi uni 'ixun ainra an 'akatsikixun 'akëxunbi aín pëñan bërëkinma 'ati 'ikën;

usa 'ain kana mi asabika kixun kain. 'Ën 'Ibu Dios a 'ën rabikë kushiira kushi,

²⁵ ¡An ka an ñuina bërúankë unisa 'ixun Israel unibu bërúanti 'ikë!,

¡asábi ka Nukën 'Ibu Dios a 'ën rabikë, an ka mi 'akinxun 'aia;

Nukën 'Ibu Dios kamabi kushiñuira an ka mi upiokin 'akinti 'ikën!

¡Naíkamë 'ëo manámixunbi ka 'uí 'ibútanun mi upíokin sinánxunti 'ikën!

¡An ka parúmpapa 'ukëmëu 'ikë me anuaxbia 'umpax utanun mi upíokin sinánxunti 'ikën!

¡An ka min ñuinakama tuaia 'anan xanu bakënti aribi upíokin sinánxunti 'ikën!

²⁶ Min papan ka upiokin mi sinánxunkin

aín papan 'asaribiokin mi upíokin sinánxuanxa.

Ax ka bashikama këñúkëbëbi këñutima 'ikën,

upíokin sinánxunkë ax ka Joséñën maxkánubi 'iti 'ikën,

akana aín xukënkama 'akima 'ën kaísan.

²⁷ Benjamín, min rëbúnki kamaxribi ka tsira 'inu,

nëkëñëan pëkarakuantsinkëma 'ain ishi aín piti ninua ñuina bixun,

pítankëxun bari xupubókëbëtan aín tëxëkë a 'ain raíribëtan pikësa usa 'iti 'ain.

Usaribi okin kamina axa mimi nishkin këñukatsikixun 'akëxunbi minra axa mimi nishkë unikama 'ati 'ain."

²⁸ Ënëkamax ka mapai rabë 'imainun rabë ñaká Jacobnën bakë bëchikëkama 'iakëxa, usa 'ikë ka aín papan achúshi achúshi upíokin sinánxunkin kakëxa.

Jacob ñua ñuikë bana

²⁹ Achúshi nëtën ka Jacobnën aín bakë bëchikëkama ësokin kakëxa: "Ënuax 'itsama nëtë 'ikëbë kana ñuti 'ain. Usa 'ain kamina 'ë ñuia ënu mainkima anua 'ën chaitiokëkama maían kini anubi 'ë maínti 'ain, ax ka Efrón kakë hitita uni aín me 'ikën, ³⁰ usa 'aish ka Canaán me anu 'ikën; ax ka Macpelá kakë me anu 'ikë kini 'ikën, ax ka Mamré bëmánau 'ikëa Abrahamnën Efrónnën me këñunbi anu aín aintsikama ñuia maínti marua 'iakëxa. ³¹ Anu ka aín bëchikë kaman Abraham 'imainun aín xanu Sara maíankëxa, 'imainun ka Isaackëñun aín xanu Rebeca aribi maíankëxa, maíñña 'aínbi kana 'ënribi anu 'ën xanu Lía maíankën. ³² Anu 'ikë me 'imainun kini ax ka 'ën xutan hitita unikamanua

marua 'ikën.'³³ Èsokin pain aín banakamaira kama aín bakë bëchikë ñuixunkin sënëontankëx rakabutëkëniibi ka Jacob aín bana ñomëtishi ñuakëxa.

50

¹Usaia 'ain bana ñomëti nëtëti ñuia ka Josénën aín papa 'ikúkin bikin bëtsuku kakëxa. ²'Atankëxun ka Josénën an uni 'insínia ronké rukuturukama aín papa Jacobnën nami anëtima kupían ron upíokin 'anun kakëxa, usakian kakëxun ka rontankëxun upíokin chupan rabunxun nankëxa. ³Usakin 'akin ka cuarenta nëtë 'imikin anun anëtima ron 'akëxa a nëtë kamax ka anun usokin 'ati 'iakëxa.

Usakin 'akë 'ain ka egipcio unikamax 'itsaira masá nuitukin setenta nëtë 'imi 'itsaira rarumakëxa, ⁴usai ati nëtëkaman aín papa sinani nitëxëtankëxun ka Josénën 'apu faraón aín xubunu 'ikë aín kushi kamabë pain banakëxa, banakin ka èsokin kakëxa:

–Mítsux upí sinanñu 'ixun 'ë 'akinsa tankin karamina 'apu faraón èsokin 'ë kaxuni kuantí 'ain. ⁵'Èn papan ka ñutisamapan rakáxun, èsokin 'ë kaxa sinántëkëntima okin anu ñuia maintia anbi 'á Canaán kakë me anubi mainun kixun 'ë kaxa, usa 'ain kana 'ënbi anu maintia 'a me anu mainikuantí 'ain, usa 'ain kana 'ën mi ñukatin 'ë karamina 'ën papa maíntanun 'ë xutima 'ain, maínbëtsini kana utëkënti 'ain. ⁶Kixuan kamikëxun ka faraónën kakëxa:

–Mín papa kamina usakin anua mi kakë usakinbi maini kuantí 'ain. ⁷Usa 'ain ka José aín papa maini kuankëbë, kamabi aín kushibu axa 'apu faraónën xubunu 'ikë 'imainun Egipto menu an ñu mëëkëkamaribi kuankëxa, ⁸kuankëbë ka Jacobnën aínsi 'ibukama 'imainun Josénën xukëantukamaribi atubë kuankëxa. Kuankin ka Gosen kakë me anu uniakë xukama 'imainun atun ñuina kamaishi ëbiankëxa. ⁹'Imainun ka uni aín carreta caballonëan nirinbiankin uankë anúnribi José kuania buani 'itsaira uni rikiankëxa, usa 'aish ka 'aisamaira uni aín caballonën tsótax kuankankëxa.

¹⁰Usakiani kuanx ka anua Goren-ha-atad, 'ikë Jordán baka kuainakëkë anu bëbaxun 'aisamaira uni timëkamë 'ëokë ax masánuituti ini rarumakëxa. 'Imainun ka José mapai achúshi 'imainun rabë nëtë anuax 'itsaira iankëxa. ¹¹Usai 'iaka anu tsókë cananeo unibunën 'aisamaira timëkamë 'ëokë isakëxa, isí ka kikankëxa: egipcio unibu ka uni ñukë mainux timëkamë 'ëoxa kixax kikankëxa. Usai anuax 'ikë ka Abel-misraim kakin anëakëxa, ax ka Jordán baka amiaxa bari urukë au 'iakëxa.

¹²Usa 'ain ka Jacobnën bëchikë kaman aín papan ñutisama 'ixun kakësabiokin kamabi 'akëxa, ¹³usakin 'atankëxun ka Canaán kakë me anua 'ikë Macpelá kakë me anua 'ikë kini, Abrahamnën Efrón kakë uni hitita ainan 'ikëbi anu aín aintsikama ñuia maínti marua anu maíankëxa. A me 'imainun a kinix ka Mamré kakë me amiaxa bari urukë au 'iakëxa. ¹⁴Usokin aín papa maíntankëx ka, José amiribishi Egiptonu aín xukënkama 'imainun abëa kuankë unikamabë kuantëkëankëxa.

Ashitia José a nëtën usai 'ia ñuikë bana

¹⁵Aín papa Jacob ñukë 'ain ka Josénën xukënkaman èsokin sinánkëxa: Bëri sapika Josénën nun painu 'atimo a sinánkin nuribi 'atima oti 'ikën. ¹⁶Èsokin sinánkin ka aín xukëantun kamiakëxa: Nun papa ñutisama 'ixun ka nu kakëxa, ¹⁷èsokin mi kanun: Mín xukënkama kamina an mi 'atima oi 'ucha 'ikëbi uisabi otima 'ain. Usa 'ain kamina nun mi 'atimo a sinánkin nuribi 'atima otima 'ain, nukamax kananuna nun papa Dios aín unikama 'ain. Èsakian a kamikë unikaman kakëxun kuati ka José iankëxa.

¹⁸ Usai 'ian ka aín xukën 'ibukama ami bëbai aín bëmáno nirakëti rantipurunj aín bëmánanën me tikai tsóbukin kakëxa:

—Ènu kananuna nukamax uan. Nukamax kananuna min ñu mëmikë uni 'iti 'ain. ¹⁹ 'Aínbi ka Josénën atu kakëxa:

—Kamina rakuënkantima 'ain. 'Èx kana Diosma 'ain. ²⁰ Mikaman kamina 'è 'atima oti sinánkën, usakin mitsun 'aiabi ka Nukën 'Ibu Diosan 'atima okin 'akë a upíokin bërínu iskë ñukama ènë mëníoxa: usa 'ain kana 'èn 'itsaira uni bamati 'ikëbi 'akian. ²¹ Usa 'ain kamina mitsux rakuëtima 'ain. 'Èn kana mikama 'imainun mitsun bëchikëkamaribi aín piti ñu 'inánti 'ain. Èsokin kakin ka Josénën aín xukënkama upíokin sinánmiakëxa.

José ñua ñuikë bana

²² Usakin kamabi ñu pain 'atankëx ka José aín papan aintsi 'ibukamabë Egipto menubi tsóakëxa. Anu ka José ciento diez baritia 'imi tsóakëxa, ²³ usai anu tsóxun ka Efraínën bëchikënëan bëchikë aín xutakama isakëxa. Isanan ka Manasésnën rëkuën bëchikë Maquir kakë aín xutan bëchikëkamaribi 'itsaira 'ikë isakëxa.

²⁴ Achúshi nètën ka Josénën aín xukënkama kakëxa: 'Èx anun ñuti nètë ka 'urama 'ikën, usa 'ain ka Nukën 'Ibu Diosan mitsu 'akinti 'ikën, usa 'ixun ka ènë nètënuua anbi mitsu chikinbiakín a 'inánuxuan Abraham kanan Isaac 'imainun Jacob ka me anubi mitsu buánti 'ikën. ²⁵ Èsakin kakin ka José aín xukën kaman a sinanatëkëntima okin atun kanun kakëxa: Asérami ka Nukën 'Ibu Diosan mitsu 'akinti 'ikën. Usa 'ain kamina mitsun 'èx ñuua ènu maínkinma ènu 'è buánti 'ain. ²⁶ Usai pain 'itankëx ka José Egipto menuax ciento diez baritiañu 'aish ñuakëxa, ñuua ka aín nami anun uni ñuua 'ati ro anun 'atankëxun upíokin sabananën rabunxun anu uni bamaia maínti 'akë cajun achúshinu 'aruakëxa, 'aruxun anu maintia mëníokë anu maíankëxa, èsokin ka José ñukë 'akankëxa ashi.

MATEONĒAN 'A UPÍ BANA

I. USAI CA JESUS XUX 'IACĒXA QUIXUN ŅUIA BANA (1-2)

*Jesusan 'unánpapan rara 'ía
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ax Davitan rēbúnqui 'aish ca Abrahamnēn rēbúnquiribi 'iacēxa. Jesucristonēn raracama ca ēnē unicama 'iacēxa: ² Abraham ax ca Isaacnēn papa 'iacēxa. Isaac ax ca Jacobnēn papa 'iacēxa. Jacob ax ca Judá 'imainun aín xucéantun papa 'iacēxa. ³ Judá ax ca Fares 'imainun Zara aín papa 'iacēxa, Tamar atun tita 'imainun. Fares ax ca Esromnēn papa 'iacēxa. Esrom ax ca Aramnēn papa 'iacēxa. ⁴ Aram ax ca Aminadabnēn papa 'iacēxa. Aminadab ax ca Naasonēn papa 'iacēxa. Naasón ax ca Salmonēn papa 'iacēxa. ⁵ Salmón ax ca Booznēn papa 'iacēxa, Rahab aín tita 'imainun. Booz ax ca Obednēn papa 'iacēxa, Rut aín tita 'imainun. Obed ax ca Isáinēn papa 'iacēxa. ⁶ Isaí ax ca David, axa 'apu 'icē, aín papa 'iacēxa. David ax ca Salomonēn papa 'iacēxa, aín titax ca Uriásnēn casunan xanu 'iacēxa.

⁷ Salomón ax ca Roboamnēn papa 'iacēxa. Roboam ax ca Abíasnēn papa 'iacēxa. Abías ax ca Asan papa 'iacēxa. ⁸ Asa ax ca Josafatnēn papa 'iacēxa. Josafat ax ca Joramnēn papa 'iacēxa. Joram ax ca Uziasnēn papa 'iacēxa. ⁹ Uzías ax ca Jotamnēn papa 'iacēxa. Jotam ax ca Acaznēn papa 'iacēxa. Acaz ax ca Ezequíasnēn papa 'iacēxa. ¹⁰ Ezequías ax ca Manasésnēn papa 'iacēxa. Manasés ax ca Amonēn papa 'iacēxa. Amón ax ca Josíasnēn papa 'iacēxa. ¹¹ Babilonia cacē nētēnu judíos unicama bētsi non buánti 'urama 'ain ca Josíasnēn Jeconías 'imainun aín xucēncama bēchiacēxa.

¹² Babilonia nētēnuxun ca Jeconíasnēn Salatiel bēchiacēxa. Salatiel ax ca Zorobabelnēn papa 'iacēxa. ¹³ Zorobabel ax ca Abiudnēn papa 'iacēxa. Abiud ax ca Eliaquimnēn papa 'iacēxa. Eliaquim ax ca Azornēn papa 'iacēxa. ¹⁴ Azor ax ca Sadocnēn papa 'iacēxa. Sadoc ax ca Aquimnēn papa 'iacēxa. Aquim ax ca Eliudnēn papa 'iacēxa. ¹⁵ Eliud ax ca Eleazarnēn papa 'iacēxa. Eleazar ax ca Matanēn papa 'iacēxa. Matán ax ca Jacobnēn papa 'iacēxa. ¹⁶ Jacob ax ca Josénēn papa 'iacēxa. José ax ca María an Jesús, Cristo cacē, a tuua, aín bēnē 'iacēxa.

¹⁷ Abraham ax ca judíos unibunēn rara 'iacēxa. An bēchicēxun aín bēchicēnēn canitancēxun bēchipacēxun aín bēchicēnēnribi canitancēxun bēchipacēx anuax cuanx Davidnu sēnēn ca Davitan chaitiocēcama catorce 'iacēxa. David an bēchicēxun aín bēchicēnēn canitancēxun bēchipacēxun aín bēchicēnēnribi canitancēxun bēchipacēx anuax cuanx anun Babilonia cacē nētēnu judíos unicama buan nētē anúan Jeconías bacēan, a nētē sēnēn ca Jeconíasnēn chaitiocēcama catorce 'iacēxa. Jeconías an bēchipacēxun aín bēchicēnēn canitancēxun bēchipacēxun aín bēchicēnēnribi canitancēxun bēchipacēx anuax cuanx anúan Cristo bacēncē nētē sēnēn ca aín chaitiocēcama catorce 'iacēxa.

*Jesucristo bacēan
(Lc 2.1-7)*

¹⁸ Ēnē menua Jesucristo uti ca ēsai 'iacēxa: María ax ca Josénēn binuxun 'unánti ocē xanu 'iacēxa. Josébē biranancēma pan 'aish ca Nucēn Papa Diosan

Bëru Ñunshin Upitan sinanënshi 'imicëx tuñu 'iacëxa. ¹⁹ José ax ca upí uni 'iacëxa. Usa 'ixun ca unínma chaniöia quixun unin 'unánunma María ënti sináncëxa. ²⁰ Usoquin sinántancëx 'uxun ca Josénën namáquin Nucën 'Ibu Diosan xucë aín ángel achúshi isacëxa. Iscëxun ca cacëxa:

—José, Davitan rëbúnqui, cana mi cain. Maríanën tuá ax ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxëshia 'icë 'icën. Usa 'ain camina timaquinma min xanu 'inun María biti 'ain. ²¹ Ax ca tuá achúshi bacënti 'icën. Bacënia camina min a tuá Jesús caquin anëti 'ain. Ainshi ca uni aín 'ucha tërënquin Nucën Papa Diosan iscëxa upí 'inun iëmiti 'icën. Usa 'ain camina a tuá Jesús caquin anëti 'ain.

²² An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían cuënëosabi oquin ca ángelnën José usaquin cacëxa. A bana ca ësañ quia:

²³ Xanu achúshi unibë 'icëma pain 'aish ca tuñu 'itancëx bacënti 'icën. Aín tuá ax ca Emanuel caquin anëcë 'iti 'icën.

Emanuel quicë ax ca “Nucën Papa Dios ca nubë 'icë” qui quicë 'icen.

²⁴ Usa 'ain ca namámiquian Nucën 'Ibu Diosan ángelnën cacësaibi oquin Josénën María aín xanu 'inun biacëxa. ²⁵ Biaxbi ca abë 'iáma pan 'icën, aín rëcuën tuá bac'ëncë cuni ca Josénën aín xanu 'inun María biacëxa. A bac'ëncë tuá a ca Josénën Jesús caquin anëacëxa.

2

An ñu 'unáncë unicaman Jesús rabia

¹ Herodes axa Judea cacë menu 'icë unicaman 'apu 'aish Jerusalénu 'ain ca a menu 'icë ëma, Belén cacë, anuax Jesús bacëancëxa. Belénuaxa Jesús bacëan ca aucüaxa bari urucë anuax an ñu 'unáncë unicama, Belén 'urama 'icë Jerusalén ëmanu cuancëxa. ² Cuaní bëbaquin ca ñucácëxa:

—¿Uinu cara axa judíos unibunën 'apu 'inun bërí bacëncë a 'ic? Aucüaxa bari urucë anuxun cananuna anun a 'unánti 'ispa isbëtsian. A isbëtsini cananuna 'unánbëtsini a rabi ain.

³ Usaía quia a bana cuati ca Herodes 'imainun Jerusalénu 'icë unicama masá nuituti, uisa cara ënë ñu 'iti 'icë quiax sináncasmacëxa. ⁴ Sináncasmaquin ca Herodesnën camabi judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana judíos unicama 'unánmicë unicamaribi camicëx ricuatsianxa timëtia ñucácëxa, uinuax caraisa Cristo axa utia judíos unibunën caíncë, ax bacënti 'icë quixun. ⁵ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Belén cacë ëma, Judea menu 'icë, anuax ca bacënti 'icën. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin ca Belén ñuiquin ësoquin cuënëocëxa:

⁶ Belén, Judá menu 'icë ëma, anu 'icë uní achúshi ax 'apu 'ixun ca 'ën unibu, Israelnën rëbúnquicama, a bërúanquin 'aquinuxun 'aia. Usa 'ain ca Belén ax bëtsi ëmacamasama 'icën.

⁷ Quia cuatancëxun ca Herodesnën an ñu mëëxuncë unicama —uni itsin isnunma camina unëxun an ñu 'unáncë unicama 'ë bëxúnti 'ai —quixun cacëxa. Usoqian camicëx ucë ca ñucácëxa, añu nëtën caraisa 'ispa isaxa quixun. ⁸ Usoquin ñucátancëxun ca Herodesnën an ñu 'unáncë unicama Belénu cuanun xuacëxa. Xuquin ca ësaquin cacëxa:

—Anu cuanxun uinu cara a tuá 'icë quixun istancëxun camina 'ënribi a rabi cuanun 'ë cai uti 'ai —quixun.

⁹ Usoqian Herodesnën cacëx ca a tuá bari cuancëxa. Cuancëbë ca aucüaxa bari urucë anuxuan atun iscë 'ispa ax anúan a unicamax cuanti anúnbi

cuancëxa. Cuanx ca anu a tuá 'icë a manámibi a 'ispa niracëacëxa. ¹⁰ A isi cuëenquiani ca anúan a 'ispa cuancë anúnbi an ñu 'unáncë unicama cuancëxa. ¹¹ Cuanx a manámia 'ispa niracëcë xubu anu atsinxun ca anua a tuá Jesús aín tita Maríabë 'icë mëracëxa. Mërai rantin puruni tsóbuquin ca Jesús rabiacëxa. Rabiquin ca atun bunánti bacáxun anua buáncë curi 'imainun tsépasa ñu 'aishbi nēncëx sanuira a 'imainun i baca sanuira acama 'ináncëxa. ¹² Usoquian 'ináncë ca namámiquin Nucën Papa Diosan anua Herodes 'icë anun cuanxma 'inun cacëx bai itsin cuantancëx aín nētēnu bēbacëxa.

Josénën aín titacëñun Jesús Egíptonu buan

¹³ An ñu 'unáncë unicamaxa aín menu cuantëcëan ca Nucën 'Ibu Diosan ángelnën José namámiquin cacëxa:

—Herodesnën ca a tuá 'aminuxun bariminuxun 'aia. Usa 'ain camina niruquianquin aín titacëñun a tuá bibiani Egípto menu cuanti 'ain. Cuantancëx camina 'ën mi cacëxmi utëcënnun anu 'iti 'ain.

¹⁴ Usoquian ángelnën cacëx niruquin aín titacëñun a tuá bibiani ca José imë Egípto menu cuancëxa. ¹⁵ Anu ca Herodes pan bamatamainun 'iacëxa. Nucën 'Ibu Diosan 'amicëxuan aín unin cuēnēosabi oi ca Egípto menu 'iacëxa. A banax ca ësai quia: “Egíptonua cana 'ën Bëhicë bēan”.

Tuácama rēnun quixun Herodesnën ca

¹⁶ Usa 'ain ca —an ñu 'unáncë unicaman ca 'ë paránxa —quiax Herodes 'aisamairai nishacëxa. Nishquin ca an ñu 'unáncë unin ñuicë bana sinánquin Jesús isa rabë baritia aín bacëncë 'icë quixun sináncëxa. Sinánxun ca aín uni xuacëxa, camabi Belénu 'icë rabë baritiañu bēbu tuácama 'anan rabë baritiañuma bēbu tuácamaribi 'abianxun a 'urama 'icë ëmacamanuaribi bariquin cëñunun quixun. ¹⁷ Usaquin 'acëbë ca Jeremíasnën cuēnēo bana quíasabi oi 'iacëxa. A banax ca ësai quia:

¹⁸ Ramá cacë ëmanuxun ca rarumatía inia cuacanxa. Ax ca Jacob 'imainun aín xanu Raquelnën rēbúnqui a xanucamaxa aín tuacën rabanán incë 'iäxa. Aín tuá 'aíma cupí a sinani upí 'iisama taní ca uínbi nētémisamai ianxa.

¹⁹ Usa 'ain ca Herodes bama 'ain Egíptonuxun namáquin Josénën Nucën 'Ibu Diosan ángel achúshi isacëxa. ²⁰ Iscëxun ca amiribishi cacëxa:

—Niruquiani ca aín titacëñun a tuá bibiani amiribishi Israel nētēnu cuantëcëntan. An a tuá 'aisa tancë unicama ca bamaxa. Usa 'ain camina cuantëcënti 'ain.

²¹ Usaquian ángelnën cacëx ca José aín titacëñun a tuá bibiani Israel nētēnu cuantëcëancëxa. ²² Usa 'ain ca José cuantëcënti 'aishbi —Herodes axa bama 'ain ca aín bëhicë Arquelao, ax Judea menu 'apu 'icë —quixun ñuia cuax anu cuantëcënti racuëacëxa. Racuëti ca namáquin istancëx Judea me anu Arquelao 'icë anu cuaníma Galilea menu cuancëxa, aín namácësabi oi. ²³ Galilea menu bēbatancëx ca Nazaret ëmanu tsoti cuancëxa, usai 'itioquian an Nucën Papa Dios quicë bana uní ñuixuncë unicaman ñuiasabi oi. A banax ca ësai quia, Jesús ca Nazaretnu 'icë uní 'icë quixun ca unin caia.

II. GALILEA MENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (3-20)

3

Juanën anu uní 'icëma menuxun unicama bana ñuixuan (Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Jesús Nazaretnu 'ain ca Juan, an unicama nashimicë, ax Judea nêtënu 'aish anu uni 'icëma menu 'iacëxa. Anuxun ca an bana ñuia cuati cuania unicama bana ñuixuancëxa. ² Bana ñuixunquin ca cacëxa:

—Anun Nucën Papa Diosan abë upí 'inun mitsu ainan 'imiti nêtë ca 'urama 'icën. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosmi sináncë 'aishmabi sinanati ami sinan.

³ Juan ax ca a Isaiasnën Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ñuiá a 'icën. Èsai ca a bana quia:

Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix èsai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mënloquin racanati 'ain.

⁴ Juan ax ca camello rani 'acë chupa pañuanan ñuina xacá 'acë anun tsitëcërëquicë 'iacëxa. Aín piti ca curuchinti 'imainun buna rëpa 'iacëxa. ⁵ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë unicama Juanu riquiancëxa. Judea menu 'icë unicama 'imainun baca, Jordán cacë, a 'urama 'icë mecama anuaxribi ca 'aisamaira uni Juanën bana ñuixunia cuati cuancëxa. ⁶ Cuanxúan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanën Jordán bacanuxun nashimiacëxa.

⁷ Juanën bana ñuixunia cuati 'itsa uni ricuatsinmainun ca 'itsa fariseo uni 'imainun 'itsa saduceo uniribi an nashiminun quiax anu uacëxa. Aia isquin ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun rara 'iásaribiti runu, an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nêtën masócë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax? ⁸ Unían mitsux camina asérabi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. ⁹ —Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananua Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinánxunma ca 'acan. Asérabi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën. ¹⁰ Ca èsa 'icën. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu niracëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëenia. Usaribi oquin ca bënëñquinshi mitsúxmi sinanati ami sinácëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

¹¹ Uníxa an ñu 'atima 'acëcama ëni sinanacë cupí cana 'ën a 'umpaxan nashimín. Usa 'aínbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi a buánxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin ca tsi rëquirucënëñ ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën. ¹² An ñu 'apácë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Èsa ca 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaia. Chacaquian tacacia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiquia. Usai 'ia bërúanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënëntisamanën nëenia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bianan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimi xacá nëenti pucësa 'imiti 'icën.

Juanën Jesús nashimia
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Usa 'ain ca Galilea me anuax cuanx Jesús Judea nêtënu 'icë baca, Jordán cacë, anua Juan 'ain, anu cuancëxa, anuxuan Juanën nashiminun. ¹⁴ Cuanxa bëbaiaibi ca Juanën nashimisama tanquin Jesús cacëxa:

—¿Miinra 'ë nashimisa 'aishbi caina 'ën mi nashiminun quiax ain?

¹⁵ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Uisai cara Nucën Papa Dios quia, usai cananuna 'iti 'ain. Usa 'ain camina min 'ë bërí nashimíti 'ain.

Cacëxun ca Juanën —cana mi 'ati 'ain —quixun caxun Jesús nashimiacëxa.

¹⁶ Usoquin Juanën nashimicëx ca Jesús bacanuax 'iruquiani cuancëxa. Cuanquinbi ca Jesusan naí panárabecëbëtan isquin anuax numacuru tinax uáxa Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí anu 'iruia isacëxa. ¹⁷ Usai 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësai qui: “Ènëx ca 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë 'icën. Ami sinani cana chuámarua tani cuëënin”.

4

Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Nashimicë 'icë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uni 'icëma menu cuanti sinánmiacëxa, anuxun ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'amicatsi quixun 'ati 'icë quixun 'unánquinbi.

² Anu 'ixun ca Jesús anu ñubi cuarenta imë 'imainun cuarenta nëtën piama 'icën. Ñu piima ca panancëxa. ³ Panancë ca ñunshin 'atimanën 'apun anu uxun 'atima ñu 'amicatsi quixun ësaiquin cacëxa:

—Asérabi Diosan Bëchicë 'ixun ca ënë maxáxcama pán 'inun cat.

⁴ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Èsai ca Nucën Papa Diosan bana cuëneo quia: “Pán piishi ca uni tsótima 'icën. Uisai cara Nucën Papa Dios quia a bana 'airibi ca uni tsóti 'icën”.

⁵ Usotancëxun ca ñunshin 'atimanën 'apun Jesús Jerusalén ëma upí anu buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín mascuan sënëncënu buánruacëxa. ⁶ Buánrutancëxun ca cacëxa:

—Diosan bana cuëneo ca ësai quia:

An ca aín ángelcama mi bërúanmia. Bërúancëxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mëcënan biquin mi bacáruti 'icën. Usa 'ain ca mix asérabi Diosan Bëchicë 'aish ënuax nuánquianx menu nipacëtan.

⁷ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Èsairibi ca aín bana quia: “Nucën 'Ibu Diosan cara 'ë iëmiti 'icë iscatsi quixun camina a tantimá 'ain”.

⁸ Usotancëxun ca ñunshin 'atimanën 'apun amiribishi tantëcëncatsi quixun aín bashi chairucë manan Jesús buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icë ëmacamaxa cha 'aish upí 'icë ismiacëxa. ⁹ Ismiquin ca cacëxa:

—Mínmi 'ë rantin puruni tsóbuquin 'ë rabicëxun cana ënë mecama, camabi anu 'icë ñucamacëñunbi minan 'inun mi 'inánti 'ain.

¹⁰ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, ënuax ca cuantan. Nucën Papa Diosan bana cuëneo ca ësai quia: “Min 'Ibu Diosëshi camina rabiti 'ain. Rabiquin camina ashí ax cuëëncësabi oquin ñu 'axunti 'ain”.

¹¹ Usoquian cacëx ca ñunshin 'atimanën 'apu Jesús ëbiani cuancëxa. Cuancëbëtan ca Nucën Papa Diosan ángelcaman uxun Jesús 'aquiancëxa.

Galilea nëtënuaxan 'atabaquin Jesús anu ñuixuanan ñu 'a bana

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicë, ami nishquin 'apun sipuacëxa. Juan sipuacë ñuicania cuabiani ca Jesús Judea nëtënuax Galilea nëtënu cuantëcëancëxa. ¹³ Anu cuanx Nazaret ëmanu bëbatancëx ca a ëbiani Galilea

cacë parúmpapa rapasu 'icë ëma, Capernaúm, anu 'i cuancëxa. A me anu Capernaúm 'icë ax ca Zabulón 'imainun Neftalí cacë me 'iacëxa. ¹⁴ Anu ca Jesús 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun Isafasnën cuënëocëxa, ësaquin:

¹⁵ Zabulón me 'imainun Neftalí me, a Jordán baca 'ucë manan 'icë, 'imainun anun parúmpapanu cuanti bai acamax ca Galilea me, anu judíosma unibu bucucë, anu 'icën. ¹⁶ Anu 'icë unicamax ainanma 'ixun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati 'unáncëma 'aishbi ca Cristo ucëbë an 'unánmicë 'iaxa. Ainanma 'aish bamati 'aishbi ca Cristo ucëbë an 'unánmicëx xabánu 'icësa 'iaxa.

¹⁷ Bana ñuixuntabaquin ca Capernaúm ëmanu 'ixun Jesusan anu 'icë unicama ësaquin cacëxa:

—Anun Nucën Papa Diosan abë upí 'inun mitsu ainan 'imiti nëtë ca 'urama 'icën. Usa 'ain ca ami sináncë 'aishmabi sinanati ami sinan. Usaquian anuxun bana ñuixunquin cacësabi oquin ca Jesusan 'itsa oquin a bana unicama ñuixuancëxa.

An tsatsa bicë uni rabë 'imainun rabë Jesusan abë cuanun ca

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Parúmpapa Galilea cuëtani cuanquinbi ca Jesusan rabë uni mëracëxa. A uni rabëtax ca achúshi Simón 'icëbi Pedroribi cacë, a 'imainun aín xucën Andrés cacë 'iacëxa. A rabëtax an tsatsa bicë uni 'ixuan tsatsa ricania ca Jesusan mëracëxa. ¹⁹ Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut. An tsatsa bicë uni 'icëbi cana 'ëmi catamënunmi uni sinánminun mitsu 'imiti 'ain.

²⁰ Usaquian Jesusan cacëxuinshi aín rica ëbiani ca abë cuancëxa.

²¹ A uni rabë bibiani cuanquinbi ca Jesusan bëtsi uni rabëribi, Zebedeonën bëchicë, Jacobo 'imainun aín xucën Juan, an aín papa Zebedeobëtan nuntinuxun rica mëníoia mëracëxa. ²² Mëraquian cuënquin Jesusan abëa cuanun cacëxëshi ca nuntinubi aín papa ëbiani Jesúsë cuancëxa.

Galilea nëtënxun Jesusan bana 'itsa uni ñuixuan

(Lc 6.17-19)

²³ Usa 'ain ca Jesusan Capernaúm anuax cuanxun Galilea mecamanuxun anua judíos unicama timëti xubucamanuxun bana ñuixuancëxa. —Nucën Papa Diosan ca ami catamëcë unicama abë 'inun ainan 'imiti 'icë —quixun caquin upí bana unicama ñuixuanan ca uni ñucëcama pëxcüacëxa. ²⁴ Usoquian 'aia Jesús chanioia cuaquin ca Siria nëtënu 'icë unicaman axa ñucëcama Jesusan pëxcunun quixun anu buáncancëxa. Bëtsi bëtsi ñucëcama 'imainun ñunshin 'atimanën 'ibuacë unicama 'imainun uni ñucë nirucuainquinbi tancëma, 'imainun aín nami nimëti saquiquicë acama anu buáncëxun ca Jesusan pëxcüacëxa. ²⁵ Usoquin bana ñuixuanan unicama pëxcubiania cuania ca 'aisamaira unin Jesús nuibiancëxa. Galilea menu 'icë unicama 'imainun Decapolis cacë menu 'icë unicama 'imainun Jerusalénu 'icë unicama 'imainun Judea mecamanu 'icë unicama 'imainun Jordán baca 'ucë manánuaxribi ucë unica ca abë cuanquin Jesús nuibiancëxa.

5

Matánu tsóxun Jesusan aín unicama bana ñuixuan

¹ 'Aisamaira uni isbiani cuantancëxa Jesús matá me mapëracëtancëx anu tsóbutia ca aín 'unánmicë unicaman nëbëtsioracëxa. ² Nëbëtsioracëxun ca

Jesusan uisa unicamax cara cuëenti 'icë quixun atu 'unánmiquin cacëxa, ësaquin:

³ An —'ënbi cana 'ën nuitu upí 'imitima 'ai —quixun 'unáncë uni, ax ca 'ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan aín nuitu upí 'imianan ainan 'imicë cupí, chuámarua tani cuëënia.

⁴ Axa masá nuitucë uni a ca Nucën Papa Diosanbi aín masáquin sináncë nëtémiti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁵ Axa cëruti banacëma uni ax ca Nucën Papa Diosan 'inánti ñucamañu 'iti 'icën, an cacësabi oi. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua cuëënia.

⁶ 'Acëñuma bamaia uni piti cuëëncësaribi oi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti cuëëncë uni, a ca an usaía 'inun 'imiti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁷ An 'aquinsa 'icë uni itsi nuibaquin 'aquincë uni a ca Nucën Papa Diosanribi nuibaquin 'aquinti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁸ Axa aín nuitu Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan aín sinan upí uni an ca Nucën Papa Dios 'unánan isti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani ca chuámarua tani cuëënia.

⁹ An raíri uni bëtsibë nishananíma nuibananun 'aquincë uni a ca Nucën Papa Diosan —mix camina 'ën bëchicë 'ai —quixun cati 'icën. Usa unix ca chuámarua tani cuëënia.

¹⁰ Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'icë cupía, uni itsin tëmëramicë uni, ax ca —'ëx cana Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'ai —quixun sinani chuámarua tani cuëënia.

¹¹ Mitsun 'ën bana cuacë upí unin mitsu 'atima banan canan bëtsi bëtsi onan cëmëi mitsumi manáncëxbi camina chuámarua tani cuëënti 'ain.

¹² Usaribi oquin ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama unin bëtsi bëtsi ocëxa. Usaquin sinánquin camina cuëënquin, Nucën Papa Diosan ca mitsu upí oquin sinánxunquin aín nëtënu abë 'i upitax tsónun mitsu 'imiti 'icë quixun 'unani chuámarua tani cuëënti 'ain.

Aín unicamax ca tashi 'imainun lamparínsa 'icë Jesús quiá bana (Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina ënë nëtënu 'aish tashisa 'ain. Tashin ca anun tashíncëxun ñu mucoquin upí 'imia. Usaribi oquin camina mitsun mibë 'icë unicama upiti bucunun 'aquinin. Tashi axa aín muca nëtëtia ca unin uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'icën. Usa 'aish ca a tashi mucañuma ñancáishi 'icën. 'Aisama 'icë ca unin putia, putia unin amácëx ca nëtëtia. Mitsun upiti bucunun mibë 'icë unicama 'aquincëma 'aish camina a tashíxa mucañuma 'icësaribi 'iti 'ain.

¹⁴ Tashisa 'ianan camina mitsux lamparínsaribi 'ain. Usa 'ixun camina mibë 'icë unicama upiti bucuti 'unánun 'aquinin. Ca ësa 'icën. Ëma cha matánu 'icë ax ca unëtima, a ca camabi unin isia. ¹⁵ Usaribi oquin ca unin lamparín bimitancëxun bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca lamparinëan a xubunu 'icë unicama pëcatanun ñu manámi nania. ¹⁶ Usaribi oquin camina mitsun mibë 'icë unicama upiti bucuti 'unánun 'aquincë 'aish lamparínsaribi 'iti 'ain. Mitsun ñu upí 'aia isquin ca cuëënquin a unicaman min Papa Dios naínu 'icë a rabiti 'icën.

Nucën Papa Diosan bana cuëëno quicësabi oi 'iti Jesús quiá

17 Camina 'unánti 'ain, Moisésnën cuëñëo bana 'imainun Nucën Papa Diosan aín unibu cuëñëomia banacama quicësabi oquin 'axunma 'anun quixun uni cai cana 'ëx uáma 'ain. 'Ë ñuiquian cuëñëo banacama quicësabi oi 'i cana ëñë nëtënu uacën. 18 Cana mitsu asérabi cain, naí 'imainun mecama cëñúcëma pain 'ain ca a banacama quiásabi oi 'iti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quiáxa quiá 'ain ca achúshi banabi usai 'icëma 'itima 'icën. 19 Usa 'ain ca ui unicaman cara a banacama achúshirabi —a bana cananuna 'atima 'ai —quixun caquin uni itsi usaribi oquin sinánun 'unánmia, ax ca Nucën Papa Diosan nëtënu 'aish, bëtsi unicomabëtan sënënmaraira 'iti 'icën. Usa 'aímbi ca an a banacama quicësabi oquin 'aquin uni itsinribi usaribi oquin 'anun 'unánmicë uni, ax Nucën Papa Diosan nëtënu 'aish, raíri unicomabë sënënmaira 'iti 'icën. 20 Cana mitsu cain, mitsun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicomaman 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'acëma 'aish camina ainanma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'ain.

*Uni itsimi nishtima Jesús quia
(Lc 12.15-59)*

21 Moisésnën mitsun raracama ñuixuan bana unín ñuixunia camina cuan, ësai quicë: “Uni camina 'atima 'ain. Uin cara uni 'ati 'icë ax ca Nucën Papa Diosan 'uchocë 'aish cast'icancë 'iti 'icën”. A bana unín mitsu ñuixunia camina cuan. 22 Usaía quiá 'aímbi cana 'ën mitsu cain, axa uni itsi, aín xucënsa 'icëbi ami nishcë uni ax ca 'uchocë 'aish cast'icancë 'iti 'icën. Axa uni itsi ñu cai 'atimati banacë uni a ca mitsun cushibunën 'apucaman 'uchoti 'icën. 'Imainun ca an ami nishquin uni itsi —ñunshin bacë camina 'ai —quixun cacë uni ax, axa manë tsinu 'iti uníxa 'uchacësaribi 'icën.

23 Usa 'ain camina Nucën Papa Dios rabinuxun a 'inánti ñu bëxun —uni itsi ca 'ëmi nishaxa —quixun sináncë 'ixun 24 Nucën Papa Dios 'inántimi buáncë ñu anubi pain nanbíani cuanx, axa mimi nishcë uni abë pain mëníonanti 'ain. Mëníonantancëx abë upí 'ixun camina cuantécënquin mín 'inánti ñu Nucën Papa Dios 'inánquin a rabiti 'ain.

25 Bëtsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncëx, bain cuani camina anu bëbacëma pain 'aish, abë mëníonanti 'ain. Mëníonancëxunma ca mimi nishcë uni axa mi ñui ami manáncëxun mín cushin mi sipuati 'icën. Usa 'aishmi sipuacë 'itin rabanan camina bëbacëma pain 'aish a unibë mëníonanti 'ain. 26 Cana mitsu asérabi cain, sipuacë 'ixun camina mín cushi quicësabi oquin curíquinën cupíoti 'ain. A pain ancëquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanan camina mín cushinu bëbacëma pain 'aish axa mimi nishcë unibë mëníonanti 'ain.

Uni itsin xanubë camina 'itima 'ai quicë bana Jesusan ñuia

27 Moisésnën mitsun raracama ñuixuan bana unín ñuixunia camina cuan, ësai quicë: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain”. 28 Usaí quiá 'aímbi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unix cara ainanmabi xanu itsi isí aín nitú mëu cuëñia a unix ca a xanubë 'icësa 'ia.

29 Mín bëru mëqueu anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuëñcë 'ixunbi camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina mín bëru achúshi échixun nicësa 'iti 'ain. Mix bëru rabëñu 'aishmi manë tsinu anuax tëmërai cuantima cupími mín bëru achúshi échixun niti ca asábi 'icën. 30 Mín mëcën mëqueu anun 'aisama ñu 'ati cuëñcë 'ixunbi camina ashiquin manuquin ënti 'ain. Usoquin 'ai camina mín mëcën achúshi tëaxun nicësa 'iti 'ain. Mix mëcën rabëñu 'aishmi

manë tsinu anuax tēmērai cuantima cupími min mecēn achúshi tēaxun niti ca asábi 'icēn.

*Uni aín xanubē ēnanantima Jesús quia bana
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹ Moisésnēn cuēnēo bana ca ēsairibi quia: “Ui unin cara aín xanu ēinsa tania an ca —ēnē xanu ca bēri 'ēn xanuma 'icē —quixun quirica a cuēnēoxunti 'icēn”.
³² Usaia Moisésnēn cuēnēo bana quicē 'aínbi cana 'ēn mitsu cain, an aín xanúxa uni itsibē 'icēmabi ēncē unin ca a xanumi 'uchaquin a 'aisama xanu 'icēsai 'inun 'imía. Usaribiti ca an uni itsin ēncē xanu bicē uni ax 'uchaia, uni itsin xanubē 'icēsaribiti.

—Cēmēma ca —quiti bana Jesusan ñuia

³³ Moisésnēn mitsun raracama 'unánmiquin cuēnēoxuan bana unin mitsu ñuixunia camina cuan, ēsai quicē: “Unin aín bana ca asérabi 'icē quixun uni itsin 'unánun —Nucēn 'Ibu Diosan ismainun cana mi cain, asérabi cana 'ēn cacēsabi oquin 'ati 'ai —quicē 'ixun camina asérabi mix quicēsabi oquin 'ati 'ain, Nucēn Papa Diosan ca mi isia quixun 'unánquin”.
³⁴ Usa 'aínbi cana 'ēn mitsu cain, —Nucēn Papa Diosan ismainun cana mi cain —qui camina banatima 'ain. 'Imainun camina —naitan cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain, nainu ca Nucēn Papa Dios 'icē, usa 'ain.
³⁵ 'Imainun camina —menbi cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain, mecama ca Nucēn Papa Diosan aínan 'inun unioçéxa, usa 'ain. 'Imainun camina —Jerusalénu 'icēcaman cuamainun cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain, Jerusalénu ca judíos unicaman 'Apu 'icē, usa 'ain.
³⁶ 'Imainun camina —'ēn maxcá sinánquin cana cēmēquinma asérabi mi cain —qui banatima 'ain. Min maxcánu 'icē buxa tunan 'icēbi camina minbi uxua 'imitima 'ain, uxua 'icēbi camina tunan 'imitima 'ain. Nucēn Papa Diosan cuni ca 'imiti 'icēn. Usa 'ain camina usai banatima 'ain.
³⁷ Usai quima camina cēmēma banan cuni banati 'ain. Cēmēcēma 'aish camina —Nucēn Papa Diosan ismainun cana asérabi mi cain —qui banatima 'ain. A ñunshin 'atimanēn sinánmicē uni ax ca usai banaia.

*Uni cupitima Jesús quia
(Lc 6.29-30)*

³⁸ Moisésnēan mitsun rara ñuixuan, ēsaia quicē bana a camina cuan: “An uni itsin bēru 'atimocē uni a ca uni itsínribi aín bēru 'atimoti 'icēn. An uni itsin xēta 'atimocē uni a ca uni itsínribi aín xēta 'atimoti 'icēn”.
³⁹ Usai quia 'aínbi 'ēn mitsu cain, mitsua 'atimocēxunbi camina ami nishquin cupiquin 'atimotima 'ain. Usoquin 'aquinma camina mitsua mēqueu bētáshcacēxun 'aisa tania amoribia mitsu bētáshcanun 'amiti 'ain.
⁴⁰ An min camisetami 'inánun quixun policia cacē uni a camina min cutúnribia biisa tania 'inánti 'ain.
⁴¹ Unían mi achúshi kilometro aín ñu buánxunun cacēxun camina rabē kilometro buánxunti 'ain.
⁴² An mi ñu 'inánun quixun ñucacē uni a camina 'inánti 'ain. An —min ñu ca mi bēxuntēcēnun 'ē 'inan —cacē uni a camina 'inánti 'ain.

*—Axa mimi nishcē uni camina nuibati 'ai —quicē bana Jesusan ñuia
(Lc 6.27-28, 32-36)*

⁴³ Ēsai quicē banaribia ñuia camina cuan: “Axa mimi nishcē uni nuibaquinma camina axa mibē nuibanancē unishi nuibati 'ain”.
⁴⁴ Usai quia 'aínbi cana 'ēn mitsu cain, axa mimi nishcē unicama nuibaquin 'aquianan camina axa mimi 'atimati banacē unicama 'imainun an mi bētsi bētsi ocē unicama Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain.
⁴⁵ Usaquin 'acē 'aish camina asérabi

mitsun Papa Dios axa naínu 'icè an sináncēsabi oquin sináncè 'ain. An ca camabi uni, upí uni 'imainun upíma uni aribia pēcanun bari urumianan camabi unin ñu 'apácè chabónun 'uíribi 'ibúmia. Usaribi oquin camina camabi uniribi nuibaquin 'aquinti 'ain. ⁴⁶ Mitsúnmi an mitsu nuibacēma unicama nuibaquinma an mitsu nuibacè unicamaishi nuibatia ca Nucèn Papa Diosan mitsu upí isima. An 'apu buánmíti curíqui bicè uni 'aisama 'ixunbi ca usaribi oquin an a nuibacè uni a nuibananguinia. Mitsun camina an mitsu nuibacè unishima camabi uni nuibati 'ain. ⁴⁷ Mitsun aintsishi sináncè 'aish camina an Nucèn Papa Dios 'unáncēma unibu 'icēsaribi 'ain. Atun ca aín aintsishi sinania. Usa 'aínbi camina mitsun aintsishima camabi uni sinánti 'ain, Nucèn Papa Dios cuēēncēsabi oquin. ⁴⁸ Usa 'ain camina mitsun Papa Dios, axa naínu 'icè, an sináncēsaribi oquin sinánti 'ain.

6

Ēsaquin ñu upí 'ati Jesús quia bana

¹ Ēx upí 'icēa camabi unin isnun cana ñuñuma uni ñu 'inánti 'ai quixun camina sinántima 'ain. An usaquin sinánquin uni itsi ñu 'ináncè uni a ca Nucèn Papa Dios naínu 'icè, an upí isima. ² Usa 'ain camina ñuñuma uni ñu 'inánquin an uni paráncè unicaman 'acēsaribi oquin 'atima 'ain. Unin atu rabiti cuēēnquin ca anu judíos unicama timéti xubunuxun ñu 'inánan bainuxunribi camabi unin isnun ñuñuma uni ñu 'inania. Usoquian 'inania isquin ca an a iscè unicaman a rabiquin, ax ca upí uni 'icè quixun caia. Unicaman usa uni rabiabi ca Nucèn Papa Diosan a upí isima. ³ A unicamax usai 'icēbēbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Min ñuñuma uni ñu 'inánquin camina bētsi uni catima 'ain, min abē nuibanancè uni abi camina catima 'ain. ⁴ Rafri unin isnunma camina uni ñu 'inánti 'ain. Usaquinmi 'aia isi ca Nucèn Papa Dios, an camabi unin ñu 'aia iscè, ax cuēēnti 'icèn. Cuēēnquin ca mi upí oquin sinánxunti 'icèn.

Ēsai ca aín uni Nucèn Papa Diosbē banati 'icè Jesús quia bana (Lc 11.2-4)

⁵ Mitsux Nucèn Papa Diosbē banai camina an uni paráncè unicama 'icēsa oi 'itima 'ain. Atux ca unían a isnun quiax anua judíos unicama timéti xubunuax 'ianan anun niti bai cuēbí anuaxribi Nucèn Papa Diosbē banaia. Asérabi cana mitsu cain, a unicamaxa usai Nucèn Papa Diosbē banaia iscè unicaman —ax ca upí uni 'icè —quixun sinánquin rabia. Usaquin rabiabi ca Nucèn Papa Diosan a upí isima. ⁶ A unicamaxa usai 'icēbēbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Mitsux min Papa Diosbē bananux min 'itinu atsínquin camina min xēcué xēputi 'ain. Xēputancēx camina, min Papa Diosribi ca anu 'icè quixun 'unani, abē banati 'ain. Mitsua unin isiamabi ca min Papa Dios, an camabi ñu isanan camabi sinan 'unáncè, ax mixmi abē banaia cuati cuēēnti 'icèn. Cuēēnquin ca mitsu upí oquin sinánxunti 'icèn.

⁷ Mitsux Nucèn Papa Diosbē banai camina an Nucèn Papa Dios 'unáncēma unicamaxa 'icēsaribiti banatima 'ain. Atux ca —nux usai banaia ca Nucèn Papa Diosan nun bana cuati 'icè —quixun sinani 'aisamairai banaia, uisai quititi cara quixun sinanimabi. ⁸ Usa uníxa 'icēsai camina 'itima 'ain. Mitsun Papa Dios an ca mitsun cacēma pan 'ixunbi uisa ñucama caramina a ñucáti 'ai quixun 'unania. ⁹ Usa 'ain camina ēsaquin cai Nucèn Papa Diosbē banati 'ain: Nucèn Papa Dios, naínu 'icè, mix camina asérabi min sinan upíira 'ain. Usa camina mix 'ai quixun ca camabi uni mi ñui upí banáinshi banati 'icèn.

¹⁰ Aín 'Apu 'icēa camabi unin mi rabiti cana cuēēnin. Usaquian mi

'anun camina 'imiti 'ain. Min nētēnuxuan ángelcaman 'acēsari bi oquian ēnē nētēnuxun unicaman mix cuēēncēsabi oquin 'ati cana cuēēnin. ¹¹ Camabi nētēnmi 'acēsari bi oquin camina ēnē nētēnribi nun piti anun nux tsóti a nu 'inánti 'ain. ¹² Unían nu 'atimocēxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucēsari bi oquin camina nun 'acē 'atima ñucama nu tērēnxunquin manuti 'ain. ¹³ Ñunshin 'atimanēn 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bēruánti 'ain. Nun ñu 'atima 'ati 'icēbi camina nu usa ñu 'axunma 'anun nu iēmíti 'ain. Mix cushiira 'aish xēnibua 'ainbi 'Apu 'icē ca camabi unin mi rabiti 'icēn. Usai 'inun min 'imiti cana cuēēnin.

¹⁴ Mitsun axa mitsumi 'uchacē uni usari bi oquin cupiquinma a manumi abē upí 'ia ca mitsun Papa Dios naínu 'icē an mitsux ami 'uchacēcama tērēnquin manuti 'icēn. ¹⁵ Usa 'ainbi ca mitsumi 'uchacē uni a usari bi oquin cupimí abē upí 'iama oquin mitsun Papa Dios naínu 'icē an mitsun ami 'uchacēcama tērēnquin manutima 'icēn.

Uníxa Nucēn Papa Diosmi sinani samáti Jesús quia bana

¹⁶ Mitsux Nucēn Papa Diosbē upiti bananuxun piima camina an uni paráncē uníxa 'icēsari bítiti 'itima 'ain. A unicamax ca –Nucēn Papa Diosmi sinánquin picēma 'aish ca upí uni 'icē –quixuan raíri unin sinánun quiax picēma 'ianan masá naitucēsa 'ia. Usai 'ia uni raírínēn a rabiabi ca Nucēn Papa Diosan a upí isima. ¹⁷ A unicama usai 'icēbēbi camina mitsux Nucēn Papa Diosmi sinani samatibi mēnlocati min bu mēnlonan bēchucati 'ain. ¹⁸ Unían 'unántisama 'inun usai mēnlocaxmi samatia ca mitsun Papa Dios, an camabi unin sinan 'unáncē, ainshi mitsu isti 'icēn. Isi cuēēnquin ca upí oquin mitsu sinánxunti 'icēn.

Itsa ñuñu 'iti sinánquinma, Nucēn Papa Diosan nētēnu upí 'iti sinánti Jesús quia bana

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Ēnē nētēnuax ñuñuira 'iti cuēēnquian unin 'aisamaira ñu bitsiabi ca bētsi bētsi ñu nacuaxan cēñumainun bētsi bētsi ñuxa puibuax chēquimainun bētsi bētsi ñu an ñu mēcamacē unin unēxun xubunu atsínxun mēcamatia. Usa 'ain camina axa ñuñuira 'iti cuēēncē uni asari bi 'itima 'ain. ²⁰ Ēnē nētēnuaxa 'icēsai ca Nucēn Papa Diosan nētē naínu 'icē ñucama 'atimati cēñutíma, an ñu cēñuti nacuáxbi ca 'aíma 'icēn, anuax ca ñu puibutiribi 'aíma 'icēn, 'imainun ca an xubunu atsínxun ñu mēcamacē uni anu 'aíma 'icēn. Usa 'ain camina mitsux ēnē menu 'icē ñuñuishi 'iti sinánquinma Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancēxmi aín nētēnu abē 'icē ca an mitsúnmi a cuēēnminuxun 'acē ñucama cupí, mitsu cupíra oquin chuámarua cuēēnun 'imiti 'icēn. ²¹ Uisa ñun cara cuēēnia, a ñuishi ca unin sinania. Axa ēnē nētēnu 'icē ñuñu 'iti cuēēncē unin ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'ainbi ca an Nucēn Papa Diosan a cupíoquin aín nētēnuxun chuámarua 'imiti cuēēncē uni an Nucēn Papa Dios cuēēnun ax cuēēncēsabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicama xabánu nicēsa 'iti Jesús quia bana

(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ Lamparínēn pēcacēbētan ca unin bēruñu cupíshi an pēcacē ñucama 'imainun xabá isia. Min bēru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mēēti 'ati 'ain. Min bēru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mēēti upí oquin 'atima 'ain, bēánquibucēnuxun 'acēsoquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucēn Papa Diosan 'imicēx min sinan upí 'ianan an sinánmicē 'aish

min sinan an pëcacësa 'ain. Usai 'ibi camina an sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëanquibucënu nicësa 'ain. Ami sinánquinma bëtsi bëtsi ñu sináncë 'aish ca uni bëanquibucënuira nicësa 'icën.

—Ñuñu unix ca Nucën Papa Diosmi sinanima —Jesús quia bana
(Lc 16.13)

²⁴ Ësa ca: Achúshi unin ca rabë uni ñu mëëxuntima 'icën. Rabë uni ñu mëëxuncë 'ixun ca bëtsishi nuibaquin upí oquin ñu 'axuanan bëtsi nuibatima 'icën. Usa 'ixun achúshinën bana cuaquin bëtsían cacëxun aín bana parëti 'icën. Usaribiti ca uni curiqui 'imainun bëtsi bëtsi ñumishi sináncë 'aish Nucën Papa Diosmi upiti sinanima.

Nucën Papa Diosan ca aín unicama bëruanquin 'aquinia Jesús quia bana
(Lc 12.22-31)

²⁵ Usa 'ain cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain. Mitsun pitisamaira camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain, çusa cat? An mitsúxmi ënë nëtënu tsoiti oquin unio Nucën Papa Dios, ainshi ca a mi piti ñu mitsu 'inánan a mi pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icën. ²⁶ Mitsun camina axa nuáncë ñu pëchiucama 'unanin. Atun ca ñu 'apánan bimi bucunuxun bitsima. Usa 'icëbi ca mitsun Papa Dios, ax naínu 'icë, an atun piti 'inania. An ñu pëchiu 'acësamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icën. ²⁷ Nucën Papa Diosainshi canimicë 'aish camina mitsúxbi masá nuituti canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain.

²⁸ Usaribi oquin camina añu chupa caramina pañuti 'ai quixun sinani masá nuitutima 'ain. Camina isti 'ain, ró uacama ax ca ñu mëëanan chupa onuxun risi oímabi upíira upí 'icën. ²⁹ A ró uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíira upí pañucë 'aishbi aín chupa ax ró uasaribi upíira upí 'iáma 'icën. ³⁰ Upíira upí 'itancëxbia xanania unin tsin nëncëxi ca a ró ua cëñutia. Usai 'inunbi ca Nucën Papa Diosan aín ua upíira upí 'imia. Usoquin 'acë 'ain camina 'unánti 'aín, ró ua 'acësamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icën. Mitsux usaquin sináncëma 'aish camina upiti Nucën Papa Diosmi catamëcëma 'ain. ³¹ Usai 'ima camina masá nuituti —çañu ñu caranuna xëanan piti 'ain? —quianan —çañu chupa caranuna pañuti 'ain? —quiquin usa ñuishi sinántima 'ain. ³² An Nucën Papa Dios 'unáncëma unicaman ca ñuñu 'itishi sinánan aín piti bitishi sinánan aín chupa bitishi sinania. A unicaman usaquin sináncë 'aínbi ca mitsun Papa Dios naínu 'icë an 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun. ³³ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuëncësabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acëbëtan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icën. ³⁴ Usa 'ain camina —imëishi carana uisai 'iti 'ain, bëtsi nëtënríbi carana uisai 'iti 'ai —quixun sinani masá nuitutima 'ain. A nëtë ucëbëtainshi camina isti 'ain.

7

—Unin ca uni itsi 'uchotima 'icë —quíaxa Jesús quia bana
(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Nucën Papa Diosanma mitsuribi 'uchoia, usa 'ain camina bëtsi uni ñui manánquin 'uchotima 'ain. ² Mitsúnmi uni itsin ñu 'aia isquin a uni 'uchoia ca Nucën Papa Dios 'imainun uninribi, mitsúnribi caramina uisa ñu 'ai quixun isti 'icën. Mitsun —min usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun uni itsi cacë 'ixunbi

usaribi oquin 'aia ca Nucën Papa Dios 'imainun unínribi mitsúnmi bêtsi uni 'uchocësaribi oquin mitsu 'uchoti 'icën. ³ Bêtsi unin 'ucha 'itsamashi 'icë a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icëbi sinaniman. Ënëx ca ësa 'icën. Bêtsi uníxa aín bëru xamënu i sani chararatsufu 'icësa 'aínbi camina mitsux i mo mitsun bëru xamënu 'icësa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bêtsi unin bëru xamënu 'icë i sani chararatsu a sinánquinbi axa mitsun bëru xamënu 'icë i mo sinaniman? ⁴ ¿Mitsun bëru xamënu 'icë i mo mëníoquin bicëma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chararatsu min bëru xamënu 'icë camina 'ë bimiti 'ai —quixun bêtsi uni cati 'ain? ⁵ Mitsun pain mitsun bëru xamënu 'icë i mo a bitancëxun camina upí oquin isquin bêtsi uni aín bëru xamënu 'icë i sani chararatsu bixunti 'ain.

⁶ An Nucën Papa Dios timaquin aín bana cuaisama tancë uni camina 'ën mitsu cacë banacama ñuixuntima 'ain, ñuixuncëxia atux Nucën Papa Dios 'usani ami 'atimati banai mitsumi nishquin mitsu 'atimoti rabanan. Usa unicamax ca an ñu upí pimicëxunbia uni 'uchítinën ami nishquin picësaribi 'icën. 'Ianan ca unían aín cënënu niia cuchin 'aisamaira cupíçë ñu a amáquin chuoórucësa 'icën.

*Nucën Papa Diosbë banaquin a ñucáti Jesús quia bana
(Lc 11.9-13; 6.31)*

⁷⁻⁸ Camina 'unánti 'ain, ui unin cara Nucën Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucën Papa Diosan 'inania. Ësa ca: Bari bariquin ca unin ñu mëräia. 'Imainun ca unin bêtsi unían xëcuë taxcaia cuaquin a xubunu 'icë unin xëocaxunia. Usaribi oquinmi mitsun ñucáquin cacëxun ca mitsun bana cuaquin Nucën Papa Diosan mitsux cuëncë ñu mitsu 'axunti 'icën.

⁹ ¿Mix aín papa 'ixunbi caramina min bëchicënëan mi pán ñucácëxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹⁰ ¿Tsatsa mi ñucácëxun caramina runu a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹¹ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bëchicë upí ñu 'inanin. Mitsúnmi 'acësamaira oquin ca Nucën Papa Dios naïnu 'icë an a ñucácë uni a upí ñu 'inánti 'icën.

¹² Bêtsi uníxa mibë upí 'ianan mi 'aquintimi mix cuëncë, usaribi oquin camina min bêtsi unibë upí 'ianan a 'aquinti 'ain. Usaquin 'anun ca Moisésnën cuënëo bana quia. 'Imainun ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëo banaribi usai quia.

*Rabë ca bai 'icë quiáxa Jesús quia bana
(Lc 13.24)*

¹³⁻¹⁴ Ësa ca. Anúan uni cuanti bai ca rabë 'icën, cha 'imainun chucúma. Bai cha anun atsínti, anúinra ca 'aisamaira uni cuania. A bain cuanx ca uni anu Nucën Papa Dios 'icëma nètë anuaxa 'aisamaira tëmëratí, anu bëbati 'icën. Bêtsi bai chucúma, anun atsínti chucúma, anun ca 'itsamashi uni cuania. A bain atsínquiani cuantancëx ca uni nëtétimoi Nucën Papa Diosan nètë upí anu abë 'iti 'icën. A bai chucúma anun camina mitsux cuanti 'ain.

*Aín bimi isquin uisa i cara quixun i 'unánti Jesús quia bana
(Lc 6.43-44)*

¹⁵ Bêtsi bêtsi unin ca mitsu parántisa tanquin —Nucën Papa Diosan sinánmicëxun cana mitsu bana ñuixunin —quiquinbi anbi sináncë bana ñuixunia. Usa unin ñuicë bana camina cuatima 'ain. A unicamax ca 'unánmaratsu ñuinasa 'aishbi anu nuiu mëu 'atima sinánñu 'aish pianancë ñuinasa 'icën. ¹⁶ Atun ñu 'acë isquin camina uisa uni cara quixun 'unánti 'ain. Ësaribi ca. A cuti bimi a ca aín bimi cutima i an tuaíma. ¹⁷ Usaribiti ca aín íxa xanáncë 'aish 'aisama 'ain aín bimi 'aisama 'icën. Aín íxa upí 'ain cuni ca aín

bimíxribi upí 'ia. ¹⁸ Aín íxa upí 'ain ca aín bimi 'aisama 'íma. Aín íxa xanáncē 'aish 'aisama 'ain ca aín bimi upí 'íma. ¹⁹ Apácēxbia upiti bimiama ca unin i rētancēxun nēēnia. ²⁰ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icēn, a i cara upí 'icē, cara 'aisama 'icē quixun. Usaribi oquin camina unin ñu 'aia isquin asérabi cara Nucēn Papa Diosan uni 'icē quixun 'unánti 'ain.

Camabi uníxira Nucēn Papa Diosan nētēnu 'itima Jesús quia bana
(Lc 13.25-27)

²¹ An —mix camina 'ēn 'Ibu 'ai —quixun 'ē cacē unicama ax ca camáxira Nucēn Papa Dios naínu 'icē aín nētēnu abē 'itima 'icēn. An aín cuēncēsabi oquin 'acē unicamax cuni ca anu abē 'iti 'icēn. ²² Anun ēnē nētēcama cēñúcē nētēn ca 'itsa unin 'ē cati 'icēn: Mix nun 'Ibu 'ain cananuna min cushínbi bana ñuixuan, min cushin ñunshin 'atima uninua chíquíanan cananuna min cushin uni itsin 'acēma ñu 'an. ²³ Quiabi cana atu cati 'ain: Mitsux camina 'ēn unima 'ain. Ñu 'atima 'acē 'aish camina mitsux 'ēbē 'itima 'ain. Ca cuantan.

Upí oquin 'acē xubu 'imainun 'atimaquin 'acē xubu Jesusan ñuia bana
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

²⁴⁻²⁵ Usa 'ainbi ca an 'ēmi sínánquin 'ēn bana cuanan a bana quicēsabi oquin 'acē uni ax an upí oquin sínánxun masinuma matánu xubu 'acē unisaribi 'icēn. A unin xubu ca 'aisamaira 'uí 'ibúcēbē 'itsaira baca 'ēmainun 'aisamaira suñúan bēquiquinbi uisabi ocēma 'icēn. ²⁶ Usa 'ainbi ca an 'ēn bana aín pabitan cuaxunbi a bana quicēsabi oquin 'acēma uni an upí oquin sínánxunma masinu xubu 'acē unisaribi 'icēn. ²⁷ A unin xubu ca 'aisamaira 'uí 'ibúcēbē 'itsaira baca 'ēmainun 'aisamaira suñúan bēquiquin puxuaxa. Usoquin ca aín itácamaribi tsasipaquin cēñuaxa.

²⁸⁻²⁹ An xuá 'ixun ca Jesusan Nucēn Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancēxa. An Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicaman banasamaira ca Jesusan bana 'iacēxa. Jesusan bana ñuixunquin sēñēoncēbē ca an aín bana cuacē unicama ratuti —usa bana cuacēma cananuna 'ain —quiacēxa.

8

Jesusan an aín nami chēquímicē 'insínñu uni pēxcúa
(Mr 1.10-45; Lc 5.12-16)

¹ Bana ñuixunquin sēñēontancēx matánuax cuantēcēnia ca 'itsa unin Jesús nuibiancēxa. ² Nuibiancēbē ca an aín nami chēquímicē 'insínñu unin amiquiquiani cuani rantin puruni tsóbuquin Jesús cacēxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ē pēxcuti 'ain.

³ Cacēxun aín mēcēnan ramēquin ca Jesusan 'insíncē uni cacēxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Min nami ca upí 'itēcēni motia.

Usaquian cacēxēshi moti ca aín ñucē nētēacēxa. ⁴ Pēxcutia ca Jesusan a uni 'ēsēquin cacēxa:

—'Ēn mi pēxcucē ñuiquin camina uinu 'icē unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina min nami pēxcucē judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucēn Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asérabi pēxcúa quixun camabi unin 'unánun.

An Romanu 'icē capitán ñu mēēxuncē uni Jesusan pēxcúa
(Lc 7.1-10)

⁵ Usoquin 'atancēxa Jesús Capernuaúm ēmanu cuantēcēncēbē ca Romanu 'icē capitán achúshi, ax amiquiquiani cuancēxa. ⁶ Cuanquin ca ēsaquin cacēxa:

—An 'è ñu mēēxuncē bēnā uni ca 'insíanxbi baquirucēma paē tani bēnēti 'ēn xubunu racatata.

⁷ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Cana a pēxcui cuanti 'ain.

⁸ Cacēxunbi ca capitānēn cacēxa:

—Mix cushi 'imainun 'ēx mi meuirā 'ain camina 'ēn xubunu atsíntisama tanti 'ain. Usa 'ain camina cuanquinma ēnuxunbi 'ēn ñu mēēmīcē uni pēxcúnun cati 'ain. ⁹ Cana 'unan min banaxbi ca cushi 'icē quixun. 'Ēn cana 'ēn 'apun 'ē cacēsabi oquin 'ain. 'Ēn suntárucamanribi ca 'ē bana cuatia. 'Ēn suntáru —ca cuantan —quixun 'ēn cacēx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ēn cacēx ca bēsix aia. An 'è ñu mēēxuncē uni —ñu ca 'at —quixun 'ēn cacēxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ēn ñu mēēmīcē uni mixmi —ca pēxcúti 'icē —quicēbēshi pēxcúti 'icēn.

¹⁰ Usaía judíosma uni 'aishbi a capitān quia cuaquin ca Jesusan an a nuibiancē unicama cacēxa:

—Asérabi cana 'ēn mitsu cain, ēnē uníxa 'ēmi catamēcēsaribitia 'ia cana judío uni achúshibi iscēma 'ain. ¹¹ 'Ēn cana mitsu cain, 'aisamaira judíosma unimaxribi ca aucūaxa bari urucē amíax uanan anúan bari cuabúcē amíaxribi unuxun 'aia. Ai ca anua Abraham, Isaac, Jacob, 'imainun axa 'ēmi catamēcē judíos unicama 'icē, anu acamabē Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'icēn. ¹² Usaía atux 'imainun ca judíos unicama axira Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'aishbi 'ēn bana cuaisama tancē, acamax ēman 'icē bēanquibucē anu 'iti 'icēn. Anuax ca anu 'icē unicamabē tēmērai bēnēti inti 'icēn.

¹³ Usaquin unicama catancēxun ca Jesusan capitān cacēxa:

—Camina min xubunu cuanti 'ain. 'Ēmi catamēquinmi 'ēn usoquin 'axúnun quixun 'ē cacēsabi oi ca min uni pēxcutia.

Jesús ēsai quicēbēshi ca capitānēn ñu mēēmīcē uni anu 'aishmabi pēxcüacēxa.

Pedronēn nachi Jesusan pēxcüa

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Usaquin cabiani Pedronēn xubunu cuanxun ca Jesusan Pedronēn nachi 'itsisan 'i racacē mēracēxa. ¹⁵ Mēraxuan aín mēcēn mēēcēxēshi ca aín 'itsis nētēacēxa. Usocēxēshi pēxcuti niruxun ca atu pimiacēxa.

'Itsa uni ñucē Jesusan pēxcüa

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ A nētēnbi ca bari cuabúcēbēa bēbáquishbucēbētan a ēmanu 'icē unican 'ñunshin 'atimañu unicama an pēxcunun Jesúsnu bēacēxa. Bēia ca Jesusan aín banáinshi 'ñunshin 'atimacama uninua chiquíanan uni ñucēcamaribi pēxcüacēxa. ¹⁷ Isaías quiásabi oquin ca usaquin 'acēxa, ēsai quicē: “An ca nun ñucē pēxcüanan an nu paēcócama nu tērēcaxuanxa”.

—Aín unimax ca ax cuēncēsoi 'ima Jesús mishi sinánti 'icē —quicē bana

(Lc 9.57-62)

¹⁸ 'Aisamaira unían nēbētsioracēxun oquin ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ucē manan cuanun ca cuan. ¹⁹ Usaquian cacēbē anu cuanquin ca an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē uni achúshinēn Jesús cacēxa:

—Uinu caramina mix cuani anuribi cana 'ēx mibē cuanti 'ain.

²⁰ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ñu pēchíñunēxbi ca anua batsi oti nañu 'icēn. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icēn. Usa 'aínbi cana uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ēbē cuantima 'ain.

²¹ Caia ca bëtsi uniribi an aín bana cuacë, an cacëxa:

—Mibë cuanti 'aínbi cana 'ën papanu pan cuainsa tanin. A bamaia maíntancëx cana mibë cuanti 'ain.

²² Quia ca Jesusan cacëxa:

—Camina 'ëmi sinánan 'ëbë cuanti 'ain. Axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë uni, an bamacë uni maínun éanan camina 'ëbë cuanti 'ain.

Bëchun 'imainun suñuan Jesusan nëtëmia

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Usaquin cabiania 'ucë manan cuanux manë nuntinu 'iruquiancëbë ca aín 'unánmicë unicamaxribi 'iruacëxa. ²⁴ 'Iruquiani cuanía Jesús 'uxánbi suñuan 'icuatsincëbë parúmpapa bëchuni ca 'umpax aín nuntinu 'iruacëxa.

²⁵ Usai 'ia oquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús bësúnquin cacëxa:

—Nu ca iëmit, cananuna nanëtín.

²⁶ Quia ca Jesusan bësúquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtín? Mitsun camina Nucën Papa Diosan ca asërabí nu bërúanquin 'aquinia quixun sinaniman.

Cai niruquin ca suñuan —ca nëtët —canan parúmpaparibi —ca bucbut —quixun cacëxa. Cacëxëshia suñu nëtëishimainun ca baca bëchúnribi nëtëacëxa. ²⁷ Usoia isi ca aín 'unánmicë unicama ratuti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Suñuanënbi, bacánbi ca aín bana cuatia.

Ñunshin 'atimañu uni rabë Gadara menuxun Jesusan pëxcüa

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Usaquiani 'ucë manan cuantancëx ca Gadara cacë menu bëbacëxa. Bëbatancëx nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni rabëtan, anu uni maíncënuax uquin Jesús mëracëxa. A uni rabëtan ca ñunshin 'atimañu 'aish uinu 'icë unínbia chichabiantisama 'ixun anun cuanti bai bëaraxun ui unibi anun inumiama 'icën. ²⁹ Usa 'ixun ca a isi munuma cuëncënquin Jesús cacëxa:

—¿Uisati caramina Jesús, Diosan Bëchicë, min nu ubíoin? ¿Anúnmi nu masóti nëtë ucëma pan 'aínbi caramina nu ubíoi uan?

³⁰ Usaia 'imainun ca 'aisamaira cuchí atu 'urama pi bucüacëxa. ³¹ Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën Jesús cacëxa:

—Nu ënuaxuquin camina nux cuchicamanu 'inun nu xuti 'ain.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan.

Cacëx ca ñunshin 'atimacama a uni rabënuax chiquíquianx cuchicamanu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiquiani abáquiani cuanx cuëtúnuax parúmpapanu rëucubuti bacamiqúi cëñüacëxa.

³³ Usacëbëtan ca an cuchí bërúancë unicaman a 'urama 'icë ëma chanu abáquiani cuanxun anu 'icë unicama usaia cuchicama 'icë ñuixuanan ñunshin 'atimañu uni rabëribi usai 'icë ñuixuancëxa. ³⁴ Ñuixunquin chanióia cuabiani ca a ëmanu 'icë unicamax aín ëma ëbiani Jesús isi riquiancëxa. Riquianxun isquin ca camaxunbi atun nëtënuaxa cuantánun Jesús cacëxa.

9

Uni ñucë niruquinbi tancëma Jesusan pëxcüa

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ A menuaxbi nuntín cuantëcëntancëx ca Jesús aín ëmanu bëbacëxa.

² Bëbacëbëa 'itsa uni timëcëbëtan ca raírinën uni achúshi ñucë nirucuaínquinbi tancëma bacëtínun racánxun bëacëxa. Bëquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë

—quixun aín naitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucé uni cacëxa:

—Chuámashi ca 'it. Min 'uchacama ca tērēncē 'icēn.

³Usaquin caia cuaquin ca anu 'icē an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē uni raírínēn sináncëxa: Ënē unix ca anúan Nucēn Papa Diosaxēshi quiti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icēn. Nucēn Papa Diosan cuni ca 'ucha tērēnti 'icēn.

⁴Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ⁵Ën cana uni “Min 'uchacama ca tērēncē 'icē” quixun cananbí “Niruquiani ca cuantan” quixunribi cati 'ain. ⁶Nucēn Papa Diosan cushínbi 'ēn ēnē uni pëxcuia isquin camina asérabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ēn cana unin 'ucharibi tērēnti 'ai quixun.

Caquin ca Jesusan racábucé uni cacëxa:

—Niruquiani ca min bacéti bibiani min xubunu cuantan.

⁷Cacëxēshi ca niruquiani aín xubunu cuancëxa. ⁸Usai niruquiani cuania isi ca anu 'icē unicama racuéacëxa. Racuéquin ca —Nucēn Papa Diosan aín cushi 'ináncëxun ca ēnē unin ñucé uni pëxcüanan aín 'uchacama tērēanxa — quixun sinánquin Nucēn Papa Dios rabiácëxa.

Jesusan Mateo aín uni 'inun ca [Ëñëx ca an ēnē quirica cuēñeo Mateo, abi 'icēn.]

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹Usobiani cuantécēnquinbi ca Jesusan Mateo cacé uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicé anua tsócé mēracëxa. Mēraquin ca cacëxa:

—Ën mi 'unánminun ca 'ēbē cuani ut.

Jesusan cacëxēshi ca Mateo niruquiani ami sinani abē cuancëxa.

¹⁰Cuanquin ca Jesúsécñun aín 'unánmicé unicama aín xubunuxun pi cuanun Mateonēn buáncëxa. Buáncēbē atúxribi atubē cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicé unicama 'imainun an fariseocaman bana tancëma uni raírínëxribi atubëtan pi bucüacëxa. ¹¹Jesúsëtan a unicaman piia isquin ca aín 'unánmicé unicama fariseo unicaman ñucáquin cacëxa:

—¿Uisa cupí cara an mitsu 'unánmicé unin an 'apu buánmiti curíqui bicé unicamabëtan pianan 'uchañu unicamabëtan pin?

¹²Usai quia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Paë tancëma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuëñima. Paë tancé uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuëñia. ¹³Usaribiti cana 'ēn an —'ëx cana asábi 'ai —quixun sináncē unicama a 'ēmia catamēnun cai uáma 'ain. Ama, an —'ēn naitu 'aisama 'aish cana 'ëxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncē unicama a cuni upí 'inúxa 'ēmi catamēnun cai cana 'ëx uacēn. Usa cana 'ëx 'ai quixun sinánquin camina 'unánti 'ain, uisai quicé cara Nucēn Papa Diosan bana ēñëx 'icē quixun: “Unían 'ë rabianan aín 'ucha tērēncē 'inuxun 'aracacé ñuina rëxun xaróia isi cuëñcësamaira oi cana atun uni itsi nuibaquin 'aquinsa 'icé 'aquinia isi cuëñin”.

Pima samáti ñuiquin ñucácëxun Jesusan uni ca

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicé, aín 'unánmicé unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Nux cananuna Nucēn Papa Dios sinani bëtsi bëtsi nētēn pima samatin. Fariseo unibunëxribi ca usaribiti pima samatia. ¿Usa 'ainbi cara uisacasquin min 'unánmicé unicaman samáquinma pin?

15 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿An bití xanua unin bicëma pan 'ain cara axa abë nuibanancë unicama ax a unibë 'aish masá nuituti 'ic? Ca masá nuitutíma 'icën. Ca ësa 'icën: An xanu bití unin xanu biquin abëtan pí unun camicëx ca axa abë nuibanancë unicama masá nuitutíma abë cuëña. Xanu bibiani cuanquin a unin ëbiancëxun cuni ca axa abë nuibanancë unicaman masá nuituquin pima. Usaribiquin ca 'ën 'unánmicë unicama 'ëbë 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ë bicëxun 'ën ëbiancëxun cuni ca masá nuituquin pitíma 'icën.

16 Catancëxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicë banasama 'ain, aín banabë fariseonëan 'unánmicë bana mëscúti rabanán Jesusan ësaquiribi a unicama cacëxa:

—Ca ësaribi 'icën. Nun aintsi uinu 'icë xanúnbi ca chupa xëni, chupa sani iotan aín tuquicë a 'unuima. Usocëxbi ca chupa xëni ax chëqui anun 'unucë ío ax nipacëtía. Usai 'i ca aín tuquicë ax chaia. 17 Ësaribi ca: Ui unínbi ca ñuina xacá anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acë, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacë 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacë ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubíncë ñu ax tutuqui nëtëtía. Usa 'ain ca ñu chëcacë, ñuina xacá chumusa oquin ácë íónushi 'aruti 'icën, asábi 'inun.

Xanu 'insíncë pëxcüanan Jesusan Jaironën bëhicë bamacëbi baísquimia (Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Juanën 'unánmicë unibubëa Jesús banacëbëbi ca anua judíos unicama timëcë xubunu 'icë 'apu, Jairo cacë, ax uacëxa. Uquin ca aín bëmánon rantín purúnquin Jesús cacëxa:

—'Ën ini bëhicë ca bërí bamaxa. Bamacëbi camina mix 'ëbë cuanxun a ramëti 'ain. Min ramëcëxëshi ca asábi 'inux baísquiti 'icën.

19 Cacëx niruía abë cuancëbë ca aín 'unánmicë unicamaxribi Jesús bë cuancëxa.

20-21 Cuaniabi ca xanu achúshi ñucë, ax mëcën rabë 'imainun rabë baritia imía 'aishbi aín imi nëtëcëma, an —aín chupa ticaishi cana pëxcúti 'ai —quixun sinánquin, a caxu cuanquin Jesusan chupa cuëbí ticacëxa. 22 Ticaia tani níracëti cuainacëquin ca Jesusan a xanu mëraquin cacëxa:

—Camina chuámarua 'iti 'ain. 'Ën cana mi pëxcuti 'ai quixun aséribi sinani camina pëxcúan.

Cacëxëshi ca pëxcúacëxa.

23 Usobiani cuanx ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Jairo, aín xubunu bëbacëxa. Bëbaquin ca Jesusan, xanu ñucë a maíncëbëtan an 'ati unicaman pacun bana otishi 'ixun caínmainun 'aisamaira uni rarumati sharatia cuaquin isacëxa. 24 Usaria isquin ca Jesusan cacëxa:

—Ënuax ca chíquí. A xu xanu ca bamacëma 'icën. Ca 'uxaxa.

Ësaquin cacëxunbi ca 'usáncancëxa. 25 'Usáncëxunbi anu 'icë unicama xubu ëman xutancëx ca Jesús anua xu xanu 'icë anu atsínxun aín mëcën biacëxa. Bicëxëshi ca tsoruacëxa. 26 Usa 'ain ca Jesusan usaquin ñu 'aia anu 'icë unicaman chanioia a menu 'icë unicaman cuacëxa.

Bëxuñu uni rabëa Jesusan bëpëxcüa

27 Usobiani anuax cuaniabi ca uni bëxuñu rabëtan Jesús caticabianquin munuma cuëncëonquin cacëxa:

—Davitan rëbúnqui, nu nuibaquin ca nu pëxcut.

²⁸ Cacëxa xubunu atsíncëbë ca a bëxuñu uni rabëtaxribi 'atsínquiiani Jesús rapasu cuancëxa. Cuania ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsun caramina sinanin, 'ën cana mitsu pëxcuti 'ai quixun?

Cacëxun ca a unín cacëxa:

—Camina nu 'ati 'ain.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín bëru mëëquin cacëxa:

—Mítsúnmi 'ën cana mitsu bëmënioti 'ai quixun sináncësabi oquin cana mitsu 'ati 'ain.

³⁰ Usaquian cacëx ca bënëtishi bëmëniocacëxa. Bëmëniocatia ca Jesusan cacëxa:

—Unían 'ën mi ësoquin 'acë ënë 'unánxunma 'anun camina ui unibi ñuixuntima 'ain.

³¹ Usaquian Jesusan cacëxunbi ca a uni rabëtan cuanquin a nëtënu 'icë unicama chaniocëxa.

Banañuma unia Jesusan banamia

³² Bëxuñu 'icëa pëxcucë uni rabëtaxa cuancëbëtan ca uni raírinën achúshi uni ñunshin 'atimanëan banañuma 'imicë a Jesúsnu bëacëxa. ³³ Bëia ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Chiquíncëbë ca a uni banañuma 'iá 'aishbi banacëxa. Usaria isi ca anu 'icë unicamax ratuti quiacëxa:

—Nun nëtë Israel anuxunbi ca uínbi ësa ñu isáma 'icën.

³⁴ Quia unicama ratúmainun ca fariseo unibunëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apun cushínshi ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

Jesús uni bana ñuixuni bëtsi bëtsi ëmanu caun

³⁵ Uosotancëxun ca ëma chacamanu 'imainun ëma chucúmaracamanuribi cuanquin anua judíos unicama timëti xubucamanu atsínquin anu timëtia Jesusan bana ñuixuancëxa. Bana ñuixunquin ca —'ëmi catamëcë unicama ca Nucën Papa Diosan ainan 'imiti 'icë —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancëxa. Ñuixuanan ca uni ñucëcamaribi pëxcuquin an paëocëcama térécaxuancëxa. ³⁶ Uinu cara Jesús 'icë anubi ca 'aisamaira uni 'iacëxa. Usai 'ia an atu Nucën Papa Dios ñuiquin 'unánmianan ami sinánun 'aquinti 'aíma 'ain ca axa piánancë ñuinacan ubíocëxa 'aracacë ñuina, an a bërúanti aín 'ibu 'aíma 'ain, bënëti sináncasmai 'icësaribiti 'iacëxa. Usaia 'ia atu isquin ca Jesusan a unicama nuibacëxa. ³⁷ Nuibaquin atu 'aquinsa tanquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Aisamaira uníxa ëmi sinánti 'aínbi ca an atu 'ëmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icën. Usa 'aish ca naënua 'aisamaira ñu bimí 'aínbia an bití uni 'itsamashi, usaribi 'icën. ³⁸ Usa 'ain camina Nucën Papa Dios, axa 'ëmi sináncë unicaman 'ibu, a ñucátí 'ain, an uni 'ëmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimí 'ibu unían an bimí bití uni xucësaribi oquin.

10

Aín 'unánmicë unicama 'iminuxun Jesusan mëcën rabë 'imainun rabë uni caísa

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Usa 'ain ca Jeusasan aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun rabë a timëxun cacëxa:

—'Ën cushi cana mitsu 'inanin. Anun camina ñunshin 'atima uninua chiquíanan uni 'insíncëcamaribi pëxcuti 'ain.

² A usaquin cacë unicamax ca 'iacëxa Simón 'icëbi Pedroribi cacë, 'imainun aín xucën Andrés. 'Imainun ca Zebedeonën bëchicë Jacobo cacë a 'imainun

aín xucën Juan 'iacëxa. ³ Raírinëx ca Felipe cacë 'imainun Bartolomé cacë 'imainun Tomás 'imainun Mateo, an 'apu buánmiti curíqui bicë, acama 'iacëxa. 'Imainun ca Jacobo, Alfeonën bêhicë, a 'imainun Lebeo 'icëbi Tadeoribi cacë a 'iacëxa. ⁴ 'Imainunribi ca Simón axa judíos unibun rabanan nëëti banacë, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacëxa.

*Unicama bana ñuixunun Jesusan aín 'unánmicë unicama xua
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6; 10.3-11)*

⁵ Aín 'unánmicë unicama caístancëxun ca unicama bana ñuixuntanun xunuxun Jesusan ésaquin cacëxa:

—Camina anu judíosma unibu 'icë nêtënu cuantima 'ain. Samaria nêtënu 'icë émacamanuribi camina cuantima 'ain. ⁶ Israel unicama axa 'ëmi sinánti 'aíshbi 'ëmi sináncëma acama 'ëmi sinánun 'aquini camina cuanti 'ain. Atux ca 'ëmi catamëcëma 'aish 'ibuñuma carnerosa 'icën. ⁷ Cuanquin camina — anúan Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'imiti nêtë ca 'urama 'icë — quixun caquin bana ñuixunti 'ain. ⁸ Ñuixuanan camina 'insíncë unicama pëxcüanan uni bamacë baísquimianan an aín namí chëquímicë 'insínñu uni asábi 'itëcënu pëxcüanan uninua ñunshin 'atima chiquínti 'ain. 'Ën cana anúnmi uni 'aquinun cushi 'inánquin mitsu cupíomicëma 'ain. Usa 'ain camina mitsúnmi 'aquincë uni cupí ñucátima 'ain.

⁹ Curíqui camina buántima 'ain. ¹⁰ Camina burasa ío anun min ñu buánti bitima 'ain. Camina rabé tari 'imainun bêtsi taxaca 'imainun min tsati buántima 'ain. An unicama 'aquincë uni a ca a 'aquincë unin aín piti 'imainun aín cuëncë ñu 'inánti 'icën. Usa 'ain camina ñu buanima usashi cuanti 'ain.

¹¹ Cuanx émanu bêbaquin camina isti 'ain, ui unin cara upí oquin min bana ñuixuncëxun cuaisa tania. A unin xubunushi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a émanuax cuanti nêtëa utámainun. ¹² Anu 'iti xubunu atsíntancëx camina — chuámashi ca 'ican — caí anu 'icë unicamabë nuibananti 'ain. ¹³ Usaími 'icëbé ca a xubunu 'icë unicama mitsubë upí 'ixun min bana cuati mitsúxmi anu 'icë cupí cuëni chuámashi 'iti 'icën. 'Aínbi ca mitsubë upí 'iisama tanquin an mitsun bana cuaisama tancë unicamax usai 'itima 'icën. ¹⁴ Uinu 'icë émanu 'icë unicaman cara, uinu 'icë xubunu 'icë unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, anuax cuani camina anu 'icë unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani bêtsi émanu cuanti 'ain. ¹⁵ Asérabi cana 'ën mitsu cain, Sodoma émanu 'icë unicama 'imainun Gomorra émanu 'icë unicama ca aín bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castíancëxa. Usamaira oquin castíancë ca an a émanu 'icë unicama mitsu bicëma cupí ax 'iti 'icën.

Mitsumi ca uni nishti 'icë quixun Jesusan aín 'unánmicë unicama ca

¹⁶ 'Ën cana carnero 'inúan nëëcë nêbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nêëquin ca 'inúanën carnero binuxun bëarati 'icën. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcë unin mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icën. Usaquian sináncëbé camina bërúancati 'ain, runu 'icësaribiti. Bërúancanan camina axa mitsumi nishcë uni ami nishi abë 'atimonantima 'ain, numacuru 'icësaribiti. ¹⁷ Axa mitsumi nishcë unicaman ca judíos unibunën 'apucamanu mitsua 'atimonun buánti 'icën. Usonan ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun mitsu rishquiti 'icën. Usa ca uni 'icë quixun 'unani camina ami catamëtima bërúancati 'ain. ¹⁸ 'Ën bana uni ñuixuncë cupí ca unin mitsumi nishquin judíosma unibunën 'apunu mitsu buánti 'icën, ami mitsu

ñui manánuxun. Usocëxunbi camina a 'apucama 'imainun judíosma uniburibi 'ën mitsu 'unánmicë banacama ñuixunti 'ain. ¹⁹ A unicaman mitsu 'apunu buáncëxun camina racuéquin —uisai carana quti 'ai —quixun sinánan —uisa banan carana cati 'ai —quixun sinántima 'ain. Nucën Papa Diosan ca mitsúxmi banacëbëtainshi uisaquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën. ²⁰ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, mitsúnbi sináncë banan camina banatima 'ain, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx camina quti 'ain.

²¹ 'Ëmi sináncëma unin ca axa 'ëmi sinania oquin aín xucënbi an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icën. Usaribi oquin ca aín papan ami nishquin aín bëhçicëbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. 'Imainun ca usaribi oquin aín bëhçicënën ami nishquin aín papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. ²² Mitsúxmi 'ëmi sináncëbë ca axa 'ëmi sináncëma unicamax mitsumi nishti 'icën. Usa 'ainbi ca an uisa ñu cara 'icëbëtanbi 'ëmi sinánquin ëncëma unicamax Nucën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'icën. ²³ Achúshi ëmanuxun bana ñuixuniabi unin mitsun bana cuaisama tanquin bëtsi bëtsi ocëx camina bëtsi ëmanu cuanti 'ain. Anuxunribi bana ñuixunja unin mitsu bëtsi bëtsi ocëx camina anuaxribi bëtsi ëmanu cuanti 'ain. 'Ën cana aséribi mitsu cain, anu Israel unibu 'icë ëmacamanuxun mitsun unicama bana ñuixuncëma pain 'ain cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ëx utëcënti 'ain.

²⁴ Unin ñu 'unánmicë uni an ca an a 'unánmicë uni inuima. Usaribiquin ca an ñu mëëxuncë uni an, an a ñu mëëmicë uni inuima. ²⁵ Mitsux 'ën 'unánmicë unicama 'ain ca axa 'ëmi nishcë unicamax mitsumiribi nishti 'icën. Atúan 'ë bëtsi bëtsi ocësaribi oquin ca mitsuribi bëtsi bëtsi oti 'icën. Atun 'ë ñunshin 'atimanën cushi, Beelzebú, caquin anëquin ca mitsúxmi 'ën unicama 'icë, mitsuribi usaribi oquin anëti 'icën.

*Úmi caranuna racuëti 'ai quiáxa Jesús quia
(Lc 12.2-9)*

²⁶ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama bana ñuixuntanun xuquin cacëxa:

—Unían mitsu bëtsi bëtsi ocëxbi camina an mitsu bëtsi bëtsi ocë unicamami racuëtima 'ain. Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unëxun 'acëxbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. ²⁷ 'Ën mitsu imëribi cacë banacama camina camabi unían cuanun ñuiti 'ain. Ñuianan camina mitsun xubunuxun 'ën mitsu cacëcamaribi camabi unían cuanun ëmánxun ñuiti 'ain. ²⁸ An uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicamami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca unin bëru ñunshin bamamitima 'icën. Usa 'ain camina usa unimi racuëtima Nucën Papa Dios, an uni aín cushinbi bamamianan aín bëru ñunshinribi manë tsi anuaxa xënbua 'ainbi tëmëratí anua 'inun 'imíti amishi racuëti 'ain.

²⁹ 'Isáratsu ca cupíma 'icë unin curíqui 'itsamaratsu anun maruquin rabë bití 'icën. Chamaratsu 'aisha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi isia. Usaquian bërúancë 'aish ca Nucën Papa Dios cuëncëbëma bamaima. ³⁰ An 'isácama bërúancë Nucën Papa Diosan ca mitsuribi camabi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. ³¹ Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca 'isá chamaratsucama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isia. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisá tancëxbi racuëtima 'ain.

*—'Ëx cana Jesúsnan 'ai —quix quicë uni ñuicë bana
(Lc 12.8-9)*

³² Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Axa an 'ën bana cuacēma unicaman cuanun 'ë ñui, —'ëx cana Jesusan uni 'ain —quicē uni a ñuiquin cana 'ënribi, —ax ca 'ën uni 'icē —quixun 'ën Papa Dios naínu 'icē a cati 'ain. ³³ Usa 'aínbi cana axa 'ëmi rabini, —'ëx cana Jesusan unima 'ain —quicē uni a ñuiquin, —ax ca 'ën unima 'icē —quixun 'ën Papa Dios naínu 'icē cati 'ain.

*Axa ami sináncēma unix ca Jesusan unimi nishti 'icē quicē bana
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ëx uá 'ain ca camabi unix bêtsibē bêtsibē nuibananti 'icē quixun mitsun sináncēxi ca usama 'icēn. 'Ëx uá 'ain ca axa 'ëmi sinántisama tancē unicaman axa 'ëmi sináncē unicama nuibatíma, ami nishquin 'atimoisa tanti 'icēn. ³⁵ 'Ëx uá 'aían 'ëmi catamécēbē ca bêtsi bêtsi unix aín papami nishti 'icēn. Usaribiti ca xanu raírinēx 'ëmia catamécēbē aín titami nishti 'icēn. 'Ëx ënē nētēnu uá 'aían 'ëmi catamécēbē ca xanux aín ñemi nishti 'icēn. ³⁶ Usa 'ain ca axa 'ëmi catamētia oquin unin aín aintsibi 'atimoti 'icēn.

³⁷ 'Ën unicaman ca aín papa, aín tita nuibati 'icēn. Nuibatibi ca atu nuibacēsamaira oi 'ëmi sinánti 'icēn. Usai 'ëmi sináncēma 'aish ca 'ën unimasa 'icēn. Usaribiti ca 'ëmi sináncēsamaira oquian aín béchicē nuibacē uni ax 'ën unimasa 'icēn. ³⁸ —A 'ai bamanuxunbi cana Jesúsmi catamēti bana ënquinma 'ai —quixuan an sináncēma uni ax ca 'ën uni 'itima 'icēn. ³⁹ Uix cara aín cuēencēsa oquin 'ai ënē nētēnu upitax tsótishi sinania ax ca Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn. Usa 'aínbi ca uinu 'icē unin cara ënē nētēnushi upitax tsóti sinánquinma 'ëmi catamēquin 'ëx quicēsabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'iti 'icēn.

*Uicama cara Nucēn Papa Diosan cuplōti 'icē quicē bana
(Mr 9.41)*

⁴⁰ Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—An mitsun bana cuacē uni an ca 'ën banaribi cuatia. An 'ën bana cuacē uni an ca Nucēn Papa Dios, an ënē nētēnu 'ë xua, aín banaribi cuatia.

⁴¹ Asérabi 'ënan 'ixuan 'ën unin 'ë ñuiquin bana ñuixunia cuaquin ca uni itsin sinánti 'icēn, —a banax ca asérabi Nucēn Papa Diosan sinánmicēxa quicē 'icē —quixun. Usaquin sinani ca a bana quicēsabi oi 'iti 'icēn. Usa uni ca an bana ñuixuncē unia iscēsaribi oquin Nucēn Papa Diosan upí isia. Usaribi oquin ca an upí uni isquin —ax ca asérabi Jesúsmi catamécē uni 'icē —quixun sinánquin a nuibaquin aín bana cuacē uni a Nucēn Papa Diosan upí isia, upí uni iscēsaribi oquin. ⁴² Ax 'ën uni 'aísha 'ëmi upiti catamécē 'icēmabi axa shimaia isquin —ax ca Jesucristonēn uni 'icē —quixun sinánquin 'umpax 'ináncē uni a ca Nucēn Papa Diosan upí isia.

11

*Juan an unicama nashimicē an aín 'unánmicē uni Jesús isnun xua
(Lc 7.18-35)*

¹ Aín 'unánmicē unicama an ñuixuncē bana unicama ñuixuntanun catancēx ca Jesús anribi Galilea menu 'icē ëmacamanuxun bana ñuixunux cuancēxa.

² Usai 'imainun ca sipunu 'ixun Juan, an uni nashimicē, an Jesusan ñu 'aia ñuicania cuacēxa. Cuaquin ca aín uni raíri Jesús istánun quixun xuacēxa, asérabi cara ax utia judíos unibunēn caíncē a 'icē quixuan isnun. ³ Xucēx cuanxun ca Juanēn cacēsabi oquin ñucáquin Jesús cacēxa:

—¿Mix caramina asérabi axa uti nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bêtsi uníxa uti nun caínti 'ain?

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina 'ën unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'ën ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. ⁵ Cuanxun camina cati 'ain: Bëxuñu uníñbi ca bërí isia, aín niti bêtsicë uníxribi ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquímicë 'ínsínñu unix ca pëxcutia, pabë unin ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísqüia, ñuñuma uníñribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iëti bana cuatia. ⁶ Usaquin canan camina, 'ë ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë quima, ax 'ëmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuëñia quixunribi Juan cai cuanti 'ai —quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

⁷ Juan, an unicama nashimicë, aín unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë Juan ñuiquin ësaquin cacëxa:

—¿Usa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bêtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën? ⁸ ¿Ax usama 'ain caina añu isi cuancën? ¿Upíra 'aísha cupíra chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíra 'aísha cupíra chupa pañucë unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia. ⁹ ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Asérabi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unicaman ñuixuan bana 'íasamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën. ¹⁰ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isaías cuëñëomiacëxa, ësai quicë: A caxumi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

¹¹ Usaquin cuëñë bana ñuitancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'íasamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'iaxa. Usa 'ain ca a unicamax 'íasamaira Juan 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aíshbi Juan 'íasamaira 'icën.

¹²⁻¹³ Juan ucëma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman 'ë ñuiquin unicama ñuixuancëxa. A unicama caxu quin ca Juanën 'ë ñuiquin, axa utia judíos unicaman caíncë ax ca uaxa quiax quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'enribi, 'ëmi catamécë unicama ca Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixunia cuanan 'ën ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucën Papa Diosnan 'iti sinania. ¹⁴ Mitsun asérabi cuaisa tanquin camina 'unánti 'ain, Elías ca uti 'icë quicë bana ax ca Juan ñui quíá 'icën. A bana quíásabi oi ca Juan, an unicama nashimicë, ax Nucën Papa Diosan mënfosabi oi uaxa. ¹⁵ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín naitunëñbi sinánquin cuati 'icën.

¹⁶ Ësaquinribi ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Ënë nëtënu bërí bucucë unicamax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. Ca tuáratsucuxa cuaicësaribi 'icën. Cuainux timécë 'aíshbia cuaitisa tantancëx camáxbi tsotan ca raírinën raíri ësaquin caia: ¹⁷ “Cuai chirini cuëñun nun paca bana ocëbëbi camina masá sináni cuaitisama tan. Cuaitisama tancëbë nux —anpan caniacécë unicama 'icësaribiti cananuna ini rumati 'ai —quicëbëbi camina masá sináni usaribi 'isama tan”. ¹⁸ Usaribi ca ënë nëtënu bucucë unicamax 'icën. Juanëx ca ñu mësçú picëma 'ianan ñu xëacëma 'icën. Usa 'icë ca unicaman —a unix ca ñunshin 'atimañu 'icë —quixun caxa.

¹⁹ Usoquian Juanën 'acësoquin 'aquinma 'ën camabi ñu pianan xëaia isquin ca unicaman ësaquin 'ë ñuia: A unix ca picën tapun 'ianan xëairacë uni 'icën. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchafu unicamabë nuibanania —quixun. Usaquian Juancëñun unin 'ë ñuicëbëbi ca Nucën Papa Dios, an ënë menu unun 'ë xua, an 'acë ñucamax asábi 'icën. Usa ca quixun ca axa ami sináncë unicaman 'unania.

*Axa bëtsi bëtsi ëmanuax ami sinántisama tancë unicama Jesusan ca
(Lc 10.13-15)*

²⁰ Usaquin catancëxun ca Corazín 'imainun Betsaida 'imainun Capernaúm a ëmacamanuax ucë unicama, atun ëmanuxun bana ñuixuanan uni itsin 'acëma ñu 'acëbëbia aín bana cuati ami sinanacëma, a unicama ësaquin Jesusan cacëxa: ²¹—Corazín ëmanuax ucë unicama 'imainun Betsaidanuax ucë unicama, mitsu cana aséribi cain, mitsun ëmanuxun 'ën cushínbi 'ën ñu 'acësaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ën 'á 'ain ca anu 'icë unicama aín 'uchacama ëni 'ëmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chëquicë pañuanan chimaputan mashiquia 'itsíanxa. ²² Usa 'ain cana mitsu cain, anúan an camabi uni aín ñu 'acë isti nëtën ca Tiro 'imainun Sidón 'icë unicama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu 'uchoquin casticanti 'icën. ²³ Capernaúmnuax ucë unicama, ¿mitsun caramina sinanin, camina Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ai quixun? Camina anuma, anua uni 'aisamacama bamatancëx cuancë, anu 'iti 'ain. Mitsun ëmanuxun 'ën cushínbi 'ën ñu 'acësaribi oquian Sodomanuxunribi 'acë 'ain ca aín 'uchacama ëni anu 'icë unicama nëncëma 'iá 'itsíanxa. ²⁴ Usa 'ain ca anúan camabi uni aín ñu 'acë isti nëtën Sodomanu 'icë unicama 'ásamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu 'uchoti 'icën. 'Uchoquin ca a ëmanu 'icë unicama 'acësamaira oquin mitsu 'ati 'icën.

*—Chuámarua tani cuëñux camina 'ëmi catamëti 'ai —quixun Jesusan ca
(Lc 10.21-22)*

²⁵ Catancëxun ca Jesusan Nucën Papa Dios cacëxa:

—'Ën Papa Dios, mixmi naí 'imainun menu 'icë ñucaman 'Ibu 'icë cana mi rabin. Ami uni 'unánmiti ñu a camina an ñu 'unáncë unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáinracëma unicama 'unánmian. Usaquinmi 'acë cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuëëan. ²⁶—Ñu 'unánma ca —quixuan unin sináncë unicaman min 'imicëxun 'ën bana cuati camina cuëëan.

²⁷ Usaquin aín Papa Dios catancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama amiribishi cacëxa:

—'Ën Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ë 'unánmiaxa. Uinu 'icë unínbi ca uisa uni 'ianan añu 'ai carana 'ëx uacën quixun 'unanima. 'Ën Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uinu 'icë unínbi, uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unanima. Aín Bëchicë, 'ën cuni cana 'unanin, 'imainun ca a 'ën uisaira cara ax 'icë quixun 'unánmisa tancë unicama anribi 'unania. ²⁸ Nucën Papa Diosan mi upí isnun quixun 'aisamaira ñu 'anan unin cacë ñuribi 'ai bënëti atsáncë 'ixun camina 'ëmi catamëquin 'ën mi 'aquinun 'ë cati 'ain. Cacëxun cana a ñucama mëníoquin 'ënan 'aishmi tanti 'icësaribitimi upí oquin sinani cuëënun mitsu 'imiti 'ain. ²⁹ Mitsúxmi cuëënia cana uisari caramina upí 'iti 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'ain. Ñu caquinma cana tëmëraqammami 'ati sënëinshi 'ëx cuëëncësabi oi 'inun mitsu 'imiti 'ain. 'Imixun 'ën 'aquincëx camina upí oquin sinani chuámashirua tani cuëënti 'ain. ³⁰ Mitsúxmi 'ënan 'ain ca 'ën mitsu 'aquincëx mitsun 'ati ñux 'aisa 'icën.

12

Anun ñu mēētima nētēan Jesusan 'unánmicē unicaman trigo bēru piá ñuicē bana

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Usaquin catancēx ca anun ñu mēētima nētēn Jesús bain anu trigo 'apacē naēn cuancēxa. Abē cuanquinbi ca aín 'unánmicē unicaman piisa tanquin trigo bēru pēccēcē sirícaquin bixun piacēxa. ² Usoia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacēxa:

—Ca is, anun ñu mēētima nētēn usaquin ñu 'ati 'aínmabi ca min 'unánmicē unicaman usoia.

³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Mitsun caramina Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun axa abē cuancē unicam-abētan ēsoquin ñu 'acēxa quixun cuēñeo bana a iscēma 'ain? ⁴ Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu atsinxun anu 'icē pán, Nucēn Papa Diosan isti oquin nancē, a bixun piacēxa. A panēxa judíos sacerdotenēnshi piti 'aían uni itsin piti 'icēmabi ca sacerdotenēn 'ināncēxun David 'imainun abē 'icē unicaman piisa tanquin piacēxa. ⁵ ¿Mitsun caramina judíos sacerdotecama ñui quiá cuēñeo bana a iscēma 'ain? Bēsi nētēn 'acēsaribi oquin ca anun ñu mēētima nētēnribi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun an 'ati ñucama 'acēxa. Usoquin 'aíbi ca 'uchama 'icēn. ⁶ Ēn cana mitsu cain, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu Moisésnēn ñuiasamaira ca a 'ēn mitsu cacē bana ēnēx 'icēn. ⁷ Nucēn Papa Diosan bana ca ēsai quia: “Unían 'ē rabianan aín 'ucha tērēncē 'inuxun 'aracacē ñuina rēxun xaroiá isi cuēñēcāsamaira oi cana atun uni itsi nuibaquin axa 'aquina 'icē 'aquinia isi cuēñēnin”. A bana cuacē 'aish camina 'ēn 'unánmicē unicaman trigo bēru bixun piia isi manāncēma 'itsían. ⁸ Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ēn anun ñu mēētima nētēn cara añu 'ati 'icē quixun uni cati 'ain.

Aín mēcēn bamacē unia Jesusan pēxcūa

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Anuax cuanx ca Jesús anua judíos unicama timēti xubunu cuani atsiāncēxa. ¹⁰ Anu ca uni achúshi aín mēcēn amo 'icē bamacē 'iacēxa. A uni isquin ca fariseo unicaman —Jesús, an ca nux quicēsama oquin 'aia —quíax ami manāncatsi quixun sinānquin —¿anun ñu mēētima nētēn uni ñucē pēxcuti cara asábi 'ic? —quixun ñucácēxa. ¹¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Micama uinu 'icēn caramina anun ñu mēētima nētēan mitsun 'aracacē ñuina quininu nipacētia biquinma isēshiti 'ain? Camina isēshiquinma biti 'ain, ¿uina cat? ¹² 'Aracacē ñuinasamaira ca uni 'icēn. Usa 'ain ca anun ñu mēētima nētēn uni pēxcuti asábi 'icēn.

¹³ Catancēxun ca Jesusan, uni aín mēcēnmi ñucē cacēxa:

—Ca mēshpat.

Cacēx mēshpatishi ca mēpēxcūacēxa, aín mēcēn itsisaribi upí 'itánun.

¹⁴ Usocēbē chiquíquiani cuanx ca fariseo unicama Jesús ñui uisoxun 'ati cara quíax 'ēsēnāncēxa.

An Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unín Cristo ñuiquin cuēñeo bana

¹⁵ Usax ca fariseo unibu 'ēsēnania 'unánbiani Jesús anuax cuancēxa. Cuancēbē ca 'itsa uni abē cuancēxa. Cuania ca Jesusan uni ñucēcama pēxcuquin, ¹⁶ —an ca usoquin ñu 'aia quixun camina 'ē chaniotima 'ai —quixun cacēxa. ¹⁷ Nucēn Papa Diosan 'amicēxuan a ñuiquin Isaíasnēn cuēñeosabi oi ca Jesús 'iacēxa, ēsai quicē:

18 Ēnëx ca 'ëx cuëñcësabi oquin 'anun 'ën caiscë 'ianan 'ën nuibairacë a 'icën. A isi cana cuëënin. 'Ēn cushi cana a 'inánti 'ain. 'Ináncëxun ca judíosma unicamaribi uisoquin carana 'ën atúxa upí 'inun 'imíti 'ai quixun ñuixunti 'icën. Ñuixuanan ca 'ën cana camabi unían ñu 'aia isquin uisa carana oti 'ai usoquin 'ati 'ai quixun ñuixunti 'icën. 19 Ax ca unicamabë cuëbícanantima 'icën, ca cërúanantima 'icën. Bain cuani munuma cuëñcëni banaquin ca unicama cuamitima 'icën. 20 Pëcú pëchi sitan oquin pësínpacë a ca xanun 'aisama 'icë putia. Usa 'aínbi ca 'ën Bëchicënën uni 'aisama 'aísha 'uchañu 'aíshbi ainan 'iisa tania cuantánun xutima 'icën. Lamparín bënabuti cuñcësa ca axa ami sinanibi ami cushiiracëma uni ax 'icën. Usa unibi ca ainan 'iaxma cuantánun xutima 'icën. Anun camabi ñu 'aisamacama cëñtuti nëtë utámainun ca aín cushínbi ami catamëcë unicama 'aquinti 'icën. 21 Judíosma unibunëxribi ca ami catamëti 'icën, an ca atu 'aquinia quixun 'unani.

Ñunshin 'atimanën cushin ca Jesusan ñu 'aia quiáxa fariseo unicama quia (Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Usai 'icëbëtan ca uní achúshi ñunshin 'atimanën 'imicëxa bëxuñu 'ianan banañuma, a Jesúsnu unin bëacëxa. Bëia Jesusan pëxcucëxun ca banaquin isacëxa. 23 Jesusan usoia isi ca anu 'icë unicamax ratuti sináncasmai canañcëxa:

—¿Ēnë unix cara asérabi Davitan rëbúnqui, axa uti nun caíncë, a 'ic?

24 Jesusan usoquin ñu 'aia ñuicania cuati ca fariseo unibunëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú, an 'amicëxuinshi ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

25 Usai quia aín sinan 'unánquin ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—Ca ësa 'icën. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oquin sináncë 'ain ca a menu bucuë unicamax 'itsa 'aíshbi upitax bucu 'bëtsibë bëtsibë nuibananima 'acananí cëñtutia. Usaribiti ca ëmanu 'icë unicamax bëtsibë bëtsibë nuibananima nishanani upitax bucuima cëñtutia. Usaribiti ca aín aintsibë bucüaxbia nishanancë unicamax amanu amanu cuani tsuáqui nëtëtia. 26 Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, Beelzebúribi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquincëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima. 27 'Ēn ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquincë 'ain, ¿cara mitsun unibunën uín 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinin? Mitsun unibunën ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxunma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi unin ñunshin 'atima uninua chiquinti 'icë quixun. Usaquin cacëxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ë ñui quicë bana ax ca asérabima 'icë quixun.

28 Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquincë 'ain camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unicama ainan 'iminuxun ënë menu unun 'ë xuaxa quixun.

29 Ēsa ca. Ui nëínbi ca cushi uni, aín xubunu atsínxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu pain nëaxun cuni ca aín ñu bicuánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin.

30 Ēsaribi ca. Unían bërúanquin timëcëma 'aish ca aín 'aracacë ñuinacama tsuáquia. Usaribi oquin ca an 'ëmia sinánun uni 'aquincëma uni an 'ëmi sinánxma 'inun uni 'imia.

³¹ Usa 'ain cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan ca unin 'atima ñu 'acë camabi tërënti 'icën, amia 'atimati banacëribi. Usa 'ainbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni, a Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërënima. ³² Axa uni 'inux anuax uá 'ë ñui 'atimati banacë uni a ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha tërënti 'icën. Usa 'ainbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tërënima, bamatancëxribi ca xënbua 'ainbi aín 'ucha tërëncë 'itima 'icën.

*Aín bimi cupíshi i 'unánti bana Jesusan ñuia
(Lc 6.43-45)*

³³ Ca ësa 'icën: Upí i 'apácëx ca aín bimi upí 'iti 'icën. I 'aisama 'apácëx ca aín bimi 'aisama 'iti 'icën. Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icën, a i cara upí 'icë, cara 'aisama 'icë quixun. Usaribi oquin camina 'ën ñu 'aia isquin 'unánti 'ain, uin cushin carana ñu 'ai quixun. ³⁴ Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti an uni picë runusaribi 'ain. Unix ca aín nuitu mëua sináncësaribi oi aín cuëbitan banaia. Mitsun nuitu 'aisama 'ain camina 'atimati banain. ³⁵ Aín nuitu upí 'ain ca uni upí ñu ñui upiti banaia. Usa 'ainbi ca raíri unix aín nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia. ³⁶ 'Ën cana mitsu cain, anúan an camabi unin 'acë ñucama isti nëtën ca Nucën Papa Diosan uisai cara banaxa quixun 'unánan uisa banan cara sinanima 'atimati banaxa quixun camabi uni 'unánti 'icën. ³⁷ Mitsun banacama 'unánquin ca Nucën Papa Diosan 'uchañuma caramina 'ain quixun isanan 'uchañu caramina 'ai quixun isti 'icën.

*'Aisama unicaman uni itsin 'acëma ñu 'anun Jesús ca
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ Cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Mín camina aséribi Nucën Papa Diosan cushin ñu 'ai quixun nun 'unánun camina nun nu isnun uni itsían 'acëma ñu 'ati 'ain.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uni itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'ainbi cana, 'ëx cana aséribi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atúan ñucácëxunbi 'aiman. Ènëishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain. ⁴⁰ Jonás ax ca bacanu 'icë ñuina cha aín pucunu rabë 'imainun achúshi nëtë, 'imainun rabë 'imainun achúshi imëribi 'iacëxa. Usaribiti cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx rabë 'imainun achúshi nëtë, 'imainun rabë 'imainun achúshi imé matá quiniocë anu racáncë 'iti 'ain. ⁴¹ Nínive cacë émanu 'icë unicamax ca 'aisama 'icëbia Jonásnën Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxun cuati sinanati ami sináncëxa. Jonás 'iásamaira cana 'ëx 'ain. Usa 'icëbi ca ènë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, Nínivenu 'icë unicaman ènë nëtënu bucuçë unicama cati 'icën: Mitsun Jesusan bana ñuixuncëxunbi cacëma 'aish camina nux 'iásamaira 'aisama 'ai —quixun. ⁴² Salomón cacë uni, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncë 'ain, ca 'ura menu 'icë 'apu xanu ax aín bana cuati cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca cuëenquin aín bana cuacëxa. Salomón 'iásamaira cana 'ëx 'ain. 'Ëx usa 'icëbi ca ènë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unin ñu 'acë isti nëtën, a xanu 'apu an Salomonën bana cuacë 'ixun, ènë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana ñuixuncëxunbia cuacëma 'icë, 'uchoti 'icën.

Anuax chiquicé anubi ñunshin 'atima cuantécēnti bana
(Lc 11.24-26)

⁴³ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Uninuax chiquitancēx anua 'umpax 'icēma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari nitsia. Bariquinbi mēraquinma ca sinania ⁴⁴—anuax 'ēx chiquía anubi cana cuantécēnti 'ai —quixun. Sinánbiani cuani bēbaquinbi ca xubua unin maēnquin mēniocēx upí 'aíshbi 'ibuñuma usaribi 'icē anuaxa chiquía uni aín nuitu isia. ⁴⁵ Isbiani cuanxun mēcēn achúshi 'imainun rabē ñunshin 'atimaira mērabianquin buanx ca anuaxa chiquía uni anubi abē atsintécēnia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsincē uni ax bēráma 'iásamaira 'ia. A uníxa 'icēsaribiti ca ēnē nētēnu bucucē unicamaxribi 'iti 'icēn, atuán 'ēn bana cuaisama tancē cupí.

Usaquin ca Jesusan cacēxa.

Jesusan ca amia sináncē unicama aintsí oia quicé bana
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesusan anu 'icē unicama bana ñuixunmainun uxun ca ēmánxun aín tita 'imainun aín xucēantun —Jesús bē cananuna banacatsi —quixun anu 'icē uni cacēxa. ⁴⁷ Caia cuaquin ca achúshi unin Jesús cacēxa:

—Min tita 'imainun min xucēantu ca éman 'icēn. Ca mibē banatisa tania.

⁴⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Uix cara 'ēn tita 'ic? ¿'Imainun cara uicamax 'ēn xucēantu 'ic?

⁴⁹ Usai quiquin ca aín 'unánmicē unicama aín mēcēnan sanánquin cacēxa:

—Ēnē unicamax ca 'ēn tita 'imainun 'ēn xucēantu 'icēn. ⁵⁰ Uicaman cara Nucēn Papa Dios naínu 'icē ax cuēñcēsabi oquin 'aia, acamax ca 'ēn xucēn 'imainun 'ēn chirabacē 'imainun 'ēn tita 'icēn.

13

Bana itsi ñuicēsoi an ñu 'apácē uni ñui quicé bana
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ A nētēn xubunuax cuanx ca Jesús parúmpapa cuébi tsóbuacēxa. ² Tsóbucēbē ca 'aisamaira uni a nēbētsiorati timécacēxa. Timécēbē manē nuntinu 'irutancēxa Jesús tsómainun ca unicamax masinu bucubuacēxa. ³ Bucubucē ca Jesusan 'itsa bana 'unánmiquin bana itsi ñuicēsoquin ñuiquin ēsaquin cacēxa:

—An ñu bēru 'apácē uni ca aín naēnu 'apáquin ñu bēru sacai cuanxa.

⁴ Sacacēx ca raírinēx anúan uni nicē me iru anu nipacēaxa. Nipacēcē isbētsini uxun ca ñuina pēchiñunēn 'eaxa. ⁵ Raírinēx ca maparañu menu nipacēaxa. Nipacēax ca me cēxtúma 'ain bēnētishi cooxa. ⁶ Coóxbi ca uruquian barin xarocēx aín tapun 'aíma 'ain chushi axa. ⁷ Raírinēx ca muxañu menu nipacēaxa. Nipacēax coi ca 'iruaxa. Truxunbi ca muxan abē coquin mapurucēxun tuacēma 'icēn. ⁸ Usa 'ainbi ca raíri ñu bēru ax me upínu nipacēaxa. Nipacēax coi canitancēxun ca upí oquin tuaxa. Tuacēx ca raírinēx aín bimi 'itsaira, cien 'iaxa, raírinēxribi ca aín bimi 'itsa, sesenta 'iaxa, raírinēxribishi ca aín bimi 'itsamashi, treintaishi 'iaxa. ⁹ An aín pabitan ēnē bana cuacē unin ca aín nuitunēnbi sinánquin cuati 'icēn.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicēsoquin bana ñuiacēxa quicé bana
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ A bana ñuixuncēxun ca aín 'unánmicē unicaman Jesús nēbētsioraxun ñuicacēxa:

—¿Uisacasquin caramina bana itsi ñuicēsoquin ēnē unicama bana ñuixunin?

¹¹ Ñuicacēxun ca cacēxa:

—Uni itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. Usa 'aínbi ca raíri unin 'unanima. ¹² An 'ën bana cuaquin a bana quicësabi oquin 'acé uni a ca 'ën bana itsiribia cuanun Nucën Papa Diosan 'unánmiti 'icën. Usa 'aínbi ca an 'ën bana cuaquinbi sináncëma uni a, an isa 'unánxa quixun sináncë bana a camabi Nucën Papa Diosan manumiti 'icën. ¹³ 'Ën 'aia isquinbi ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'ináncë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Usa 'ain cana acaman cuaisabi oquin ñuiquinma bana itsi ñuicësoquin ñuin. ¹⁴ Isaíasnëan a unicama ñuiquin cuëñëo bana quicësabi oi ca usai 'ia, ësai quicë:

Mitsun pabitan 'ën bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërün 'ën 'aia isibi camina 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántima 'ain. ¹⁵ Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Atun bërünbi 'ën 'aia isquinbi ca 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántisama tania. 'Ëmi sinanatia cana atu 'ën uni 'inun iëmitsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

¹⁶ Atúxa Isaías quíásabi oi 'ëmi sinántisama tancëbëtanbi camina mitsun bërün 'ën ñu 'aia isí 'ëmi catamëtin. 'Ën bana camina mitsun pabitan cuaquin mitsun nuitu mëúribi upí oquin sinanin. Usa 'aish camina chuámarua tani cuëënin. ¹⁷ Asérabí cana mitsu cain, 'ëx ucëma pan 'ain ca bëráma an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun axa Nucën Papa Diosmi sináncë unicamanribi —Cristo ca uti 'icë —quixun 'ë ñuiquin cuëñëo bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icë quixun istisa tanquinbi isáma 'icën. Uisa bana caraná ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuma 'icën.

Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia (Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸ An ñu 'apácë uni ñui quicë bana uisai quicë cara quixun mitsu ñuixunmainun camina cuati 'ain. ¹⁹ Anúan uni Nucën Papa Diosnan 'iti ëñë bana aín pabitan cuaquinbia uisai qui quicë cara quixun upí oquin 'unáncëbëma uxun ca ñunshin 'atimanën 'apun bënëñquinshi uni manumia. Usa banax ca anúan uni niti me iru anua nipacëcë ñu bëru asaribi 'icën. ²⁰ Maparañu me bëxbánua ñu bëru nipacëcë asaribi ca raíri uni 'icën. Usa unin ca Nucën Papa Diosan bana cuati cuëëñquin bënëñquinshi —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitënë sinania. ²¹ Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma asaribi 'ixun Nucën Papa Diosan bana 'itsama nëtëinshi sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánan Nucën Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ënia. ²² Muxañu menua nipacëcë ñu bëru usaribi ca raíri uni 'icën. A unicaman ca Nucën Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ëñë menu 'icë ñuishi sinánan —'itsa ñuñu 'aish cana cuëënti 'ai —quixun sinani, 'itsa ñuñu 'iisa tanan bëtsi ñuribi cuëënia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan sináncëxbi ñu bëru 'apácëa colabi chucun mapurucësa usaribi 'aish bimiñumasa 'ia. ²³ Me upí anua ñu bëru nipacëcë usaribi ca raíri unicama 'icën. A unicamax ca Nucën Papa Diosan bana asérabí cuaquin a bana quicësabi oquin 'acé 'aish me upínu 'apácë ñu bëru, axa coi canitancëxun upí oquin tuacë, asaribi 'ia. Raírinëx ca 'itsaira, cien, bimiñusa 'ia, 'imainun ca raírinëxribi 'itsa, sesenta, bimiñusa 'ia, 'imainun ca raírinëxribishi 'itsamashi, treinta, bimiñusa 'ia.

Unían ñu bëru upí 'apácënu uni itsin chucu 'aisama 'apácë ñuicë bana

²⁴ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë an ainan 'iti unicama ainan 'imiti ax ca ësaribi 'icën. Achúshi unin ca ñu bëru upí aín naënu 'apáxa. ²⁵ 'Apánbi ca camabi uníxa 'uxan, anu cuanxun axa ami nishcë achúshi unin a naënu ñu bëru 'aisama 'apáxa, 'apábiani ca cuanxa. ²⁶ Usa 'ain ca ñu bëru 'apácë ax upí 'aish coi canitancëx bimiáxa. Bimiñu 'ainbi ca ñu bëru 'aisama axribi coi caniaxa. ²⁷ Usaía coia isibiani cuanxun ca an ñu mëëxuncë unicaman aín 'ibu ësaquin caxa: Min camina min naënu ñu bëru upí 'apan. ¿Usa cat? ¿Usa 'aínbi cara chucu 'aisama uisax coax? ²⁸ Cacëxun ca aín 'ibun caxa: Axa 'ëmi nishcë unin ca usaquin 'axa. Cacëxun ca an ñu mëëxuncë unicaman caxa: ¿Nunu a chucu 'aisamacama bëchiti cuanti cara uisa 'iti 'ic? ²⁹ Quia ca aín 'ibun caxa: A ëchíquin mina ñu 'apácë aribi ëchiti, usa 'ain camina chucu ëchítima 'ain. ³⁰ Anun aín bimi biti nëtë utámainun abëbi canitanun camina ënti 'ain. A nëtë ucëbëtan cana an naënu 'icë bimi biti unicama cati 'ain: Chucucama pain camina bëchítí 'ain. Bëchíxun camina nëënxun nëati 'ain. Ñu bëru upí 'apácë aín bimi bitancëxun camina anu ñu bimi bucúnti xubu anu upí oquin bucúnti 'ain.

Mostaza bëru ñui quicë bana

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë, an cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'icë quíax cana mostaza bëru ñui quin. Ca ësa 'icën. Axa chamaratsu 'icëbi ca mostaza bëru bitancëxun unin aín naënu 'apatia. ³² Mostaza bëru ax ca chamaratsuirá 'icën, bëtsi ñu bëru chamaratsusamaira ca ax 'icën, 'aishbi ca 'apácëx bëtsi ñu bëru canicësamaira 'ia. Usa 'aísha cani iisaribi 'inun pëñanacëcëbëtan ca manan nuáncë ñuinacamax anu nooi aia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti ñu ñui quicë bana

(Lc 13.20-21)

³³ Bana itsi ñuicësoquin ñuixunquin ca Jesusan anu 'icë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë an cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'icë quíax cana anun pán chamiti ñu ñui quin. Xanúan xucëma pain 'ixun anun pán chamiti ñucëñun mëscucëx ca aín xëquion mësioti rëncë ax chaia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Uisa cupí cara bana itsi ñuicësoquin bana ñuia quíaxa Jesús quia bana

(Mr 4.33-34)

³⁴ Usoquin ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin bëtsi bëtsi ñu ñuiquin anu 'icë unicama bana ñuixuancëxa. Bëtsi banánma usoquinshi ca bana ñuixuancëxa.

³⁵ Jesusan ca usaquin bana ñuixunti 'icë quíax ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unix bëráma quiacëxa, ësaí qui:

Èn cana bana itsi ñuicësoquin ñuiquin bana ñuixunti 'ain, uinsaranbia unin 'unánma ñu ñuiquin cana unicama ñuixunti 'ain.

Èsaí quicë ca ñu bëru upí 'imainun chucu 'aisama ñui quicë bana ax 'icë quixun Jesusan ca

³⁶ Usoquin bana ñuixuntancëxun anu 'icë unicama ëbiani cuanx ca Jesús xubunu atsiñacëxa. Atsinia ca aín 'unánmicë unicaman nëbëtsioraquin Jesús cacëxa:

—Uisai quicë cara naënu 'icë chucu ñui quicë bana ax 'icë quixun camina nu ñuixunti 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—An ñu bëru upí 'apácë uni asaribi cana uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ëx 'ain. ³⁸ Anu ñu bëru 'apácë naë asaribi ca camabi ënë me 'icën. Ñu bëru upí asaribi ca Nucën Papa Diosan unicama 'icën. Chucusaribi ca a ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicë unicama 'icën. ³⁹ An chucu 'apácë uni asaribi ca ñunshin 'atimanën 'apu 'icën. Anun bimi biti nëtë ñuiquinbi cana 'ëx utëcënti nëtë ñui quian. An bimi bicë unicama asa ca ángelcama 'icën. ⁴⁰ Anun ñu bimi biti nëtëán unin chucu pain bëchítancëxun tsin nëënti nëtë usaribi ca anun 'ëx utëcënti nëtë 'iti 'icën. ⁴¹ 'Ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun 'ën ángelcama xucëxun ca an ñu 'aisama 'acë unicama 'imainun an bëtsi uni ñu 'aisama 'anun 'amicë unicamaribi bitancëxun ⁴² manë tsi cha rëquirucë anu puti 'icën. Anuax ca anu 'icë unicamabë tëmërai bënëti 'inuxun 'aia. ⁴³ Usai 'icëbë ca barin uruquian pëcacëxa upí 'icësaribiti an Nucën Papa Diosan bana 'acë unicamax abë 'aish upíra upí 'iti 'icën. An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sináquin cuati 'icën.

Unëcë 'aisamaira cupícë ñu ñui quicë bana

⁴⁴ Catancëxun ca Jesusan ësaribi oquin aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë an cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'icë quixun ñui cana 'aisamaira cupícë ñu ñui ë sai quin: Achúshi unin ca 'aisamaira cupícë ñu, me 'ucë mëu uni itsían unëa, mëraxa. Mëraqin ca —'ënan ca 'iti 'icë —quixun sinani cuëëñquin maputëcëanxa. Mapubiani cuanquin ca aín ñucama anun a me marutí curíqui binuxun maruaxa. Marutancëx curíqui bëi utëcënquin ca a me ainan 'inun maruaxa. Usaribiti ca uni bëtsi ñu cuëëncësamaira oi Nucën Papa Diosnan 'iti cuëënia.

Perla cacë ñu cupíra cupí ñui quicë bana

⁴⁵ Nucën Papa Dios naínu 'icë an ainan 'iti unicama ainan 'imiti ax ca ësaribi 'icën. Achúshi uni an ñu marucë ax ca murusa ñu, perla cacë, ax po namë iscësa, a ñu upíra upí 'aish 'aisamaira cupícë, a biisa tanquin bari nitsia. ⁴⁶ Bariquin mëraxun biisa tani ca anun marutí curíqui binuxun aín ñucama maruí cuanxa. Cuanxun maruquin curíqui bitancëx utëcënquin ca a perla 'aisamaira cupícë, ainan 'inun maruaxa. Usaribi oi ca uni bëtsi ñu cuëëncësamaira oi Nucën Papa Diosnan 'iti cuëënia.

Anun tsatsa biti rica ñui quicë bana

⁴⁷ Catancëxun ca Jesusan ësaribi oquin cacëxa:

—Nucën Papa Dios naínu 'icë an cara uisoquin ainan 'iti unicama aín uni 'imiti 'icë quixun ñui cana rica anun tsatsa biti ñui ë sai quin. An tsatsa bicë unicaman ca aín rica bacanu saracabianquin anun ñu bëaratia. Usotancëxun ca anua cëñúruia tsatsa 'aisamaira bitsia. ⁴⁸ Bitancëxun masinu buánxun ca anu tsóxun upí bushi caisquin biquin caquínu puruía. Puruquin ca a pitima ñu a bacanu putia. ⁴⁹ Usaribi ca anun 'ëx utëcënti nëtë 'inuxun 'aia. 'Ëx utëcëncëbë uquin ca ángelcaman unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'icë acama abë 'inun bianan an iscëxa upíma 'icë unicama bixun, ⁵⁰ manë tsi cha

rëquirucë anu punuxun 'aia. Anuax ca anu 'icë unicamabë tēmërai bënëti 'inuxun 'aia.

Jesusan bana 'icësaribi ca bërâma Nucën Papa Diosan bana cuënëo ax upi 'icë quicë bana

⁵¹ Catancëxun ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿'Ën mitsu cacë bana caina cuatin?

Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman —cananuna cuatin —quixun cacëxa.

⁵² Quia ca Jesusan cacëxa:

—An Nucën Papa Dios naínu 'icë aín bana únáncë uni, an ca 'ën uni ñuixuncë bana unicama ñuixunanan bërâma 'ë ñuiquin cuënëo bana aribi ñuixunia. Ax ca xubuñu unían a isi ucë uni aín ñu ió 'imainun aín ñu ióma 'aíshbi upi, aribi ismicësa 'icën.

Jesús Nazaretnu 'iá

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixunquin ancëbiani cuanx ca Jesús anuaxa canicë menu bëbacëxa. ⁵⁴ Bëbatancëxun ca anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. Usoquian bana ñuia cuati ca anu 'icë unicamax ratuti canancëxa:

—¿Uin cara ënë uni usaquian bana ñuiti 'unánmiac? ¿Uin cushin cara ënë menuxun unin 'acëma ñu 'ain? ⁵⁵ Ënëx ca carpinteronën bëchicë 'icën, 'imainun ca aín titax María 'icën. Jacobo, José, Simón, Judas acamax ca aín xucën 'icën. ⁵⁶ Aín chirabacëcamaribi ca ënu nubë 'icën. ¿Uin 'unánmicëxun cara ësaquin bana ñuianan ësaquinribi ñu 'ati 'unanx?

⁵⁷ Usai canani ami nishcëxun isquin ca Jesusan atu cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'ainbi ca axa anuax canicë unían anuaxa canicë menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama 'imainun aín aínsi 'ibucamanribi cuaisama tania.

⁵⁸ Usaquian Jesús quicësabi oquin ca anu 'icë unicaman —an ca asërabi Nucën Papa Diosan cushinbi ñu 'aia —quixun sinánma 'icën. Usa 'ain ca Jesusan 'itsa ñu 'aquinma uni itsían 'acëma ñu 'itsamashi 'acëxa.

14

Juan, an uni nashimicë, ax bama

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Usa 'ain ca unicaman Jesús ñuiquin chanioia Galileanu 'icë unicaman 'apu, Herodes, an cuacëxa. ² Cuaquin ca Herodesnën ratúquin, an ñu mëëmicë unicama cacëxa:

—Jesús, ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icën. Bamaxbi ca baísqiuxa. Usa 'ixun ca uni itsían 'acëma ñu 'aia.

³⁻⁴ An Juan aín uni tëbiscamia 'aish ca usai Herodes quiacëxa. Ësai ca 'iacëxa: Herodes, an ca aín xucën Felipenën aín xanu, Herodías, a biacëxa. Usa 'ain ca —minmi ca xanu bití ca 'aisama 'icë —quixun Juanën Herodes cacëxa. Cacëxun ca Herodesnën aín unicama Juan bimiacëxa. Bimixun ca nëamixun sipuamiacëxa.

⁵ Aín unicaman Juan 'anun 'amitisa tanquinbi ca camabi unían —Juan an ca Nucën Papa Dios quicë bana nu ñuixunia —quixun sináncë 'ain —'ëmima nishcania —quixun sinánquin 'amiama 'icën. ⁶ Usa 'ainbi ca anúan bacëan nëtën Herodesnën camicëx uxúan unicaman pimainun, Herodíasnën tuá xanu xuntacu ax upiti bairani ransacëxa. Usai 'ia isi ca Herodes chuáma tani cuëëancëxa. ⁷ Cuëënquin ca xanu xuntacu cacëxa:

—Añu ñu caramina mi 'inánun 'è ñucati a cana asérabi mi 'inánti 'ain. Sinanatecëntimoquin cana ashiquin mi cain.

⁸ Cacëxun aín tita pain ñucátancëxun ca aín titaxa quicësabi oquin cacëxa:

—Juan, an uni nashimicë, a tēbīscamixun camina 'è aín maxcá manē xampami 'inánti 'ain.

⁹ Usaquin cacëxun cuaquin masá nuituiráquin ca Herodesnēn 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbī ca —sinanatecëntimoquin cana mi cain— quixuan cacë sinánan anu 'icë unicamanribia cuacë cupí usoquin xanu xuntacu 'inánun aín uni cacëxa. ¹⁰ Caquin ca sipunuabia Juan tēbīscanun quixun aín unicama xuacëxa. ¹¹ Xucëx cuanxun tēbīscabētsinquin bēxun ca aín maxcá manē xampami xanu xuntacu 'ináncëxa. 'Ináncëxun buánxun ca aín tita 'ináncëxa.

¹² Usoquin tēbīscacë bixun maínbiani cuanxun ca Juanēn 'unánmicë unicaman Jesús ñuixuancëxa.

Jesusan 'aisamaira 'aish, cinco mil uni pán pimia
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Usaquin Juan 'acëa aín unicaman ñuixuncëx ca Jesús anuax nuntin cuanx anua uni 'icëma menu cuancëxa. Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icë— quixuan chanoia cuabiani bētsi bētsi émanu 'icë unicamax men anua Jesús 'icë anu cuancëxa. ¹⁴ Usaía 'itsa unia riquiancēbē manē nuntinuax 'ibūquianquin ca unicama timēcë isquin Jesusan atu nuibacëxa. Nuibaquin ca 'insíncë unicama pēxcüacëxa. ¹⁵ Usaquin 'acēbēa bari xupíbucēbētan ca aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ēnē mex ca anu uni 'icëma me 'icēn. Ēnu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icë émacamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantima 'icēn. Mitsun ca piti 'inan.

¹⁷ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Nun piti ñura ca mēcēn achúshi pán 'imainun tsatsa rabēishi 'icēn.

¹⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ēnu ca 'è bēxun.

¹⁹ Cacëxuan bēcēbētan ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacëxa. Cacëxa bucubucēbētan ca Jesusan mēcēn achúshi páncēñun tsatsa rabē bixun manámi bēsuquin isquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancëxun pán tucapaxun aín 'unánmicë unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca anu 'icë unicama pán mēticaquin 'ináncëxa. ²⁰ 'Ináncëxun biquin ca unicama camaxunbī pucháquin piacëxa. Pucháquin pia sēñēn ca usai 'iisa 'aimabia tēxēcē piti aín 'unánmicë unicaman mēcēn rabē 'imainun rabē caquí buácaquin biacëxa. ²¹ An pucháquin picē nucē bēñēcamax ca 'aisamaira 'aish, cinco mil uni 'iacëxa. Atúinshima xanu 'imainun xucamanribi ca pucháquin piacëxa.

Jesús parúmpapa camánanēn niqiani cuan
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Uosotancëxun ca an tsiánquianquin unicama cabianmainuan, atux pain manē nuntinu cēñúruqiani 'ucē manan cuanun quixun Jesusan aín 'unánmicë unicama xuacëxa. ²³ Xutancëxun anu 'icë unicama cabiani ca Jesús axēshi matánu Nucēn Papa Diosbē banai cuancëxa. Nucēn Papa Diosbēa banamainun ca bari cuabuacëxa. Bari atsíncēbēa baquishcēbē Jesús axēshi anu 'imainuan ²⁴ aín 'unánmicë unicama manē nuntinu 'iruqiani

parúmpapa nēbētsi cuania ca suñúonpitan cuaínsamoquin bēcacēxa. Bēcaia ca bēchunanribi tucáncaquin manē nuntinua rēútiisoquin 'acēxa. ²⁵ Usomainuan pēcaracēbē ca parúmpapa camánanēn niquiiani Jesús atunu cuancēxa. ²⁶ Parúmpapa camánanēn niquiiania Jesús cuania isi ca atun bēmánan pēqui racuēti —ñunshin sapi ca —quiax ratuti sharáruí quiacēxa.

²⁷ Usai quia ca Jesusan atu cacēxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racuēaxma ca 'it, 'è cana 'ain.

²⁸ Cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—Mix camina asérabi Nucēn 'Ibu 'ain. Usa 'ixun ca 'èx parúmpapa camánanēn niquiiani minu cuanun 'è cat.

²⁹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ca ut.

Cacēx ca Pedro manē nuntinuax 'ibúquiiani parúmpapa camánanēn niquiiani Jesúsnu cuancēxa. ³⁰ Cuanibi ca suñúan upitan parúmpapa bēchúaian isi racuēti nanēbuti cuēncēni quiacēxa:

—Cana bacamiquin, 'è ca bitsi ut.

³¹ Cuēncēnquia cacēxun biquin ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina 'èn mi parúmpapa camánanēn nicuatsinimi 'ènu unun 'imicēxbi 'èmi catamētiman? Camina 'èmi sináncēmasa 'ain.

³² Jesús bēa Pedro manē nuntinu 'irucēbē ca suñúan nētēacēxa.

³³ Nētēcēbētan ca manē nuntinu 'icē unicaman ca tanáin rantin puruni tsóbuti ami sinánquin Jesús cacēxa:

—Mix camina asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē a 'ain.

*Genesaret menuxuan Jesusan 'insincē unicama pēxcūa
(Mr 6.53-56)*

³⁴ Parúmpapa 'ucē manan cuanx ca Genesaret cacē menu bēbacēxa.

³⁵ Bēbaia isquin ca a menu 'icē unicaman —axa ucē ux ca Jesús 'icē —quixun 'unánquin a menu 'icē unicaman 'unánun chaniocēxa. Chaniocēbētan ca uni 'insincēama Jesúsnu bēcēxa. ³⁶ Bēcēxun ca ñucē unicaman Jesús cacēxa:

—Min chupa cuēbishi ca nu ticamit. Èsaquin caquin ticaíshi ca 'insincē unicamax pēxcúacēxa.

15

Aín nuitu upíma cupía unin 'atima ñu 'acē bana

(Mr 7.1-23)

¹ Fariseo unicamabētan ca an Moisésnēn bana 'unáncē unicamanribi Jerusalén ēmanuax ricuatsini uxun Jesús cacēxa: ² —¿Uisacasquin cara min 'unánmicē unicaman nucēn rara quía bana tanimin? A bana quiásabi oi 'iquinma ca mēchucaxunmashi piia.

³ Cacēxun ca Jesusan atu ñucáquin cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina mitsux mitsun rara quía bana tanibi Nucēn Papa Dios quiásabi oi 'iman? ⁴ Nucēn Papa Dios ca ésaí quiacēxa: “Min papan bana, min títan bana camina cuati 'ain”. 'Imainun ca ésaribiti quiacēxa: “Axa aín papa, aín tita ñui 'atimati banacē uni a camina bamamiti 'ain”. ⁵ Usa 'aínbi camina mitsux ésaí quin: Unin ca aín papa, aín tita ésaquin cati 'icēn: Mi 'inánti 'ixunbi cana 'èn mi 'inánti ñucama Nucēn Papa Dios 'inan. ⁶ Axa usai quicē uni an aín papa aín tita ñu 'aquintima ca asábi 'icē quiax camina mitsux quin. Usai quiquin camina mitsun raran ñuíá bana ashí sinánquin Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'aiman. ⁷ Mitsux camina cēmē 'ain. Isaíasnēan mitsu ñuiquin cuēnēo bana ca ésaí quia:

8 Ënë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima. 9 Nucën Papa Diosan bana isa quixun ca unínbi ñuicë banaishi unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia.

Isaíashnë cuënëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in.

10 Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—Ën, bana ñuimainun ca upí oquin cuacan. 11 Aín ñu picë cupíma, aín nuitunën 'atimaquin sinania, aín cuëbitan upíma banan banacë a cupí ca Nucën Papa Diosan uni upíma isia.

12 Usaquian caia ca aín 'unánmicë unicaman Jesús nëbëtsioraxun cacëxa:

—¿Caramina isan, fariseo unicamx ca usaquínmi unicama ñuixunia cuati mimi nishaxa?

13 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicamax cara Nucën Papa Dios naínu 'icë an ainan 'imicëma 'icë, acamax ca asérabi ainanma 'aish abëma 'iti 'icën, aín tapúncëñunbi ëhçicëxa i 'icësaribiti ñancáishi 'iti 'icën. 14 Fariseo unicamaxa nishiabi camina isëshiti 'ain. Atun Nucën Papa Diosan bana uni itsi 'unánmiti 'ixunbi ca uisai cara quia quixun 'unanima. Ca bëxufu unisa 'icën. Bëxufu unin abë bëxufu uni itsi buáncatsi quixun 'aíbi ca bëxufu 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima, a rabëtaxbi aman cuanx quininu nipacëti 'icën.

15 Usai quia cuaquinbi ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë quixun ca nu ñuixun.

16 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina 'ën cacëxun 'ën bana cuatiman? 17 Unían ñu aín cuëbitan picëx ca aín pucunuishi atsinia. Atsintancëx ca amiribishi chiquitia. ¿A caramina 'unaniman? 18 Usa 'aínbi ca uni masáquin sinani 'atimati banaia. Aín nuitu upíma 'ain ca usai banaia. Usa 'icë Nucën Papa Diosan iscëx ca uni 'atima 'icën. 19 Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, uni 'ati, aín xanuma 'aínbi xanubë 'iti, xanu cuaioti, uni itsin ñu mëcamati, cëmëi uni itsimi manánti, uni itsi ñui 'atimati banati. 20 An usa ñucama 'acë unicama ca Nucën Papa Diosan iscëx upíma 'icën. Mëchucaxunma picë 'aishbi aín sinan upí 'icë ca Nucën Papa Diosan uni upíma isima.

Judíosma xanu Jesúsmi catamëa

(Mr 7.24-30)

21 Anuax cuanx ca Jesús anua Tiro cacë ëma 'imainun Sidón cacë ëma 'icë a menu bëbacëxa. 22 Bëbaia ca anu 'icë Cananea xanu, an anu cuanquin munuma banaquin Jesús caráishiacëxa:

—Mix camina Nucën 'Ibu, Davitan rëbúnqui 'ain. Usa 'ixun camina 'ë 'aquinti 'ain. Ën ini tuá ca anua ñunshin 'atima 'ain 'itsaira paë tania.

23 Caquian caráishicëxunbi ca Jesusan cáma 'icën. Caiama oquin ca aín 'unánmicë unicaman a rapasu cuanquin —an ca cuëncënquin nu nuia. Camina a cuantánun cati 'ai —quixun cacëxa.

24 Usaquian cacëxun ca Jesusan xanu cacëxa:

—Judíosma unibuma, judíos unicamaishi ami sinanaminun ca 'ën Papa Diosan 'ë caxa. Axa 'ura cuancëa 'aracacë ñuina aín 'ibun bëtëcëncësaribi oquin judíos unibu ami sinánun quixun canun ca Nucën Papa Diosan 'ë caxa.

25 Cacëxun cuaquinbi ca a tanáin rantin puruni tsóbuquin a xanun cacëxa:

—Camina 'ën tuá 'ë pëxcuxunti 'ain.

26 Cacëxun ca —judíos unicama pain 'aquini cana uacën —quixun sinánquin Jesusan ësaquin cacëxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icën.

²⁷ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—Usa ca. Usa 'ainbi ca cuënan tēmúxun aín 'ibúan rëupatia piti sani camunan piia.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mix camina asérabi 'ëmi catamëti 'ën mi upí oquín 'aquinun quiax 'ëmi sinan. Usa 'ain ca mix cuëncësabi oi 'iti 'icën.

Quixuan cacëbëshi ca aín ini tuá pëxcúacëxa.

Galilea menuxuan Jesusan uni ñucëcama pëxcúa

²⁹ Anu Tiro 'imainun Sidón 'icë me anuax cuanx ca Jesús parúmpapa Galilea ratábiani matá menu mapëracëtancëx anu tsóbuacëxa. ³⁰ Anua tsotan ca anu ricuatsinquín 'aisamaira unin, uni 'insíncë 'itsaira bëacëxa. Axa aín niti bëtsicë uni 'imainun aín bërumi ñucë 'imainun pabë 'imainun banañuma, a unicama 'imainun bëtsi bëtsi 'insinan 'icë unicamaribi a tanáin bëia ca Jesusan pëxcúacëxa. ³¹ Pëxcucëx ca banañuma unicamax banacëxa. Banamainun ca axa aín quisi aín pëñánmi ñucë unicamaxribi pëxcúacëxa. Pëxcúmainun ca axa aín niti bëtsicë unicamax upiti niacëxa. Aín bërumi ñucë unicamanribi ca bëoquiquín isacëxa. Usaia 'ia isquin ca anu 'icë unicaman uisa uni cara ënëx 'icë quixun sinani cuëñquín chuáma tanquin Nucën Papa Dios, a Israel unicaman rabicë, a rabiacëxa.

Jesusan 'aisamaira 'aish, cuatro mil uni pán pimia

(Mr 8.1-10)

³² 'Itsa uníxa timëcamë 'ëocë 'ain ca aín 'unánmicë unicama cuëñxun Jesusan atu cacëxa:

—Ënë unicamax ca ënu rabë 'imainun achúshi nëtë 'ëbë 'icën. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icën. Usa 'ain cana 'ën atu 'itsaira nuibaquin 'aquinsa tanín. Cuaníbima atux bainuax bëënanía, usa 'ain cana ñu naracamixunma xuisama tanín.

³³ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Ënëx ca anu uni 'icëma me 'icën. ¿Uinua caranuna ënë unicaman pimiti piti biti 'ain?

³⁴ Cacëxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucácëxun ca aín 'unánmicë unicaman —ënu ca mēcën achúshi 'imainun rabë pán 'imainun 'itsamashi tsatsaratsu 'icë —quixun cacëxa.

³⁵ Usaquin cacëxun ca Jesusan axa timëcamë 'ëocë uni menu tsóbunun quixun cacëxa. ³⁶ Usoxun ca páncamacëñun tsatsaribi bixun Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun a piti ñu tucapaxun aín 'unánmicë unicama 'inácëxa. 'Inácëxun ca anu 'icë unicama pinun mëtícaquin 'inácëxa. Aín 'unánmicë unicaman a unicama 'inácëx cëñútisa 'aishbi ca a piticamax cëñúama 'icën, ³⁷ a unicaman pucháquin picëxbi. Camáxbia puchácëbëtan ca Jesusan 'unánmicë unicaman mēcën achúshi 'imainun rabë caquí buácaquin tëxëcë piti biacëxa. ³⁸ An a piti picë nucë bënëcama ca 'itsaira 'aish cuatro mil 'iacëxa. Atúinshima xanu 'imainun xucamanribi ca pucháquin piacëxa. ³⁹ Usoquin pimitancëxun a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cabiani ca Jesús manë nuntinu 'iruquiani cuanx Magdala cacë menu cuancëxa.

16

Fariseo unicamabëtan saduceo unicaman uni itsían 'acëma ñu 'anun quixun Jesús ca

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Fariseo unicama 'imainun saduceo unicaman ca anu cuanxun Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, Jesús aín sinanënbi isa unían iscëma ñu nañua 'anun quixun cacëxa. ² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca ësä 'icën. Bari cuabúcëbëtan naí isi camina quin: “Nëtë ca upí cuabutia, imëishi ca nëtë upí pëcarati 'icën”. ³ Bëtsi nëtën camina bësuquin naí isi quin: “Nëtë ca bëitia, 'uí ca 'itsa 'ibúti 'icën”. Naí isquin camina uisai cara nëtë 'iti 'icë quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncë 'ixunbi camina 'ën bana ñuixunia cuanan 'ën 'aia isquinshi 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuax ucë 'ai quixun. ⁴ Ënë unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uní itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana asérabi Nucën Papa Diosnuax uá 'aí quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atúan ñucácëxunbi 'aiman. Ënëishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain.

Usuquin cabiani ca Jesús anu 'icë unicama ëbiani cuancëxa.

Anun pán chamiti ñusa 'icë fariseo unibunën bana cuatima quicë bana (Mr 8.14-21)

⁵ Parúmpapa 'ucë manan cuanquinbi ca Jesusan 'unánmicë unicaman atun piti ñu buánquinma manuacëxa. ⁶ Manubiancëbë ca Jesusan cacëxa:

—Fariseo unibu 'imainun saduceo unibunëxa anua pán chamiti ñusa 'icë ax 'icësa usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ⁷ Cacëx ca —nunu pán bęcëma cupí ca nu usaquin caia —quiaux aín 'unánmicë unicamax canancëxa.

⁸ Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bęcëma 'ai quiaux cananin? Mitsux camina 'ëmi catamëcëmasa 'ain. ⁹ ¿'Ën ñu 'aia isúnbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman? ¿Caramina 'ën unicama pimiami iscancë a manuan? ¿'Ën męcën achúshi pán pimicëxuan cinco mil unin tëxëocë, męcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin bixunbi caramina sinaniman? ¹⁰ ¿Bëtsi nëtënribi 'ën męcën achúshi 'imainun rabë pán pimicëxuan cuatro mil unin tëxëocë a męcën achúshi 'imainun rabë caquí buácaquin bixunbi caramina sinaniman? ¹¹ 'Ën cana fariseo unibu 'imainun saduceo unibunëxa anun pán chamiti ñusa 'icësa usaribi 'itin rabananmi bërúancanun quixun mitsu can. Caíbi cana pán ñuira quicëma 'ain. ¿Usaquin 'ën cacëxun caramina cuacëma 'ain?

¹² Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman —Jesusan ca anun pán chamiti ñu ñuiquin caquinbi fariseo unibu 'imainun saduceo unibunëan 'unánmicë banacama ca asérabi 'icë quixun sinánquin a cuatin rabanan bërúancanun nu caxa —quixun 'unáncëxa.

Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë quiáxa Pedro quia (Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Usotancëx anu Cesárea de Filipo cacë ëma 'icë me anu cuanx riquianquin ca aín 'unánmicë unicama Jesusan ñucáquin cacëxa:

—¿Uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish carana 'ëx ui 'ai quiaux cara unicama quin?

¹⁴ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Raírinëx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicë, a 'ain. Raírinëx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Raírinëxribi ca quia, mix sapi ismina Jeremías a 'ain, ama 'aish ismina an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuan uní itsi a 'iti 'ain.

¹⁵ Cacëxun ca ain 'unánmicë unicama Jesusan cacëxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisana ui 'ai quin?

¹⁶ Quia ca Simón Pedronën cacëxa:

—Mix camina axa bamatimoi tsócë Nucën Papa Dios aín Bëchicë, Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ain.

¹⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Simón, Jonasan bëchicë, cana mi cain, unin ca usaquin mi sinánmicëma 'icën. 'Ën Papa naínu 'icë an ca mi sinánxunquin usoquinmi sinánun mi sinánmi axa. An ca mi sinánmi axa quixun 'unani camina cuëënti 'ain.

¹⁸ Caxun ca mapara, griego banan “petra” cacë, a sinánquin Jesusan Simón cacëxa:

—'Ën cana mi cain, mix camina Pedro caquin anëcë 'iti 'ain. Minmi 'ëmi bëri cacë bana sináncë usaribi oquin sináncë ca axa 'ëmi catamëcë unicamax 'iti 'icën. Bamatancëxibi cëñútimoi ca a unicamax 'ënan 'iti 'icën. ¹⁹ 'Ën cana 'ën cushi mi 'inánti 'ain, ami cushixunmi 'ë ñuiquin bana unicama ñuixunun. An minmi 'ë ñuiquin bana ñuixuncëxun cuacë unicamax ca 'ën Papa Diosan uni 'iti 'icën. A cushínbi Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sinánquin, aín unicamax ca usai 'iti 'icë quixun caquin, ësa ñu ca 'ati 'icë quixun canan, ësa ñu ca 'atima 'icë quixun cacëbëtan ca Nucën Papa Dios naínu 'icë an, —usa ca —quixun sinánti 'icën.

²⁰ Usaquin Pedro catancëxun ca aín 'unánmicë unicama Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana ax utia judíos unibunën caíncë Cristo a 'ai quixun camina uinu 'icë unibi catima 'ain.

—*Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quíaxa Jesús quia (Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)*

²¹ Ësaquin caquin sënëontancëxun ca aín bamati ñuixuntabaquin Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—'Ën Papa Dios cuëëncësabi oi cana Jerusalénu cuanin. Cuanx bëbacë ca anu 'icë uni apáncamabë judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicamax 'ën bana cuaisama tani 'ëmi nishti 'icën. 'Ëmi nishquin ca 'ë uni itsi 'amiti 'icën. Usaquian 'ë 'acëx bamatancëx cana rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

²² Usaria quia oquin ca Pedronën Jesús amo nitsinaxun ñu caquin cacëxa:

—Usai camina 'itima 'ain, Nucën Papa Diosax ca mixmi usai 'iti cuëëntima 'icën.

²³ Usaquin cacëx cuainacëquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacëxa:

—Min camina ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sináncësa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. Min camina 'ë ñu 'atima 'amitisa tanin. 'Ën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iáxma 'ëx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncësa oquinshi sinanin.

²⁴ Catancëxun ca aín 'unánmicë unicama ësaquin Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti quicë bana ënquinma 'ati 'icën. ²⁵ Uin cara aín cuëëncësa oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënu upitax tsóti sinánquinma 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën. ²⁶ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aishbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish abë upíma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábía bicë 'icën. ¿Nucën Papa Diosbë bamatimoi tsónuxun cara unin añu ñun cupióti 'ic? Anun cupióti ñu ca 'aíma 'icën. ²⁷ 'Ëx cana 'ën Papa

Diosan nētēnu cuantancēx anu abē 'Apu 'iti 'ain. 'Ēx 'Apu 'aish utēcēncēbē ca 'ēn ángelcamaribi uti 'icēn. Uxun cana unicama achúshi achúshi atun nuitu 'unánquin an ñu 'atima 'acē unicama a 'atimonan an upí ñu 'acē unicama 'ēbē 'inúxa cuēēnun 'imiti 'ain. ²⁸ 'Ēn cana asérabi mitsu cain, axa ēnu 'ēbē 'icē uni raírinēn ca bamacēma pain 'ixun, uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icē, 'ēx cana asérabi 'ēn unicaman cushi 'ai quixun isti 'icēn.

17

Axbia Jesús bētsia

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Usaquin aín 'unánmicē unicama catancēx ca mēcēn achúshi 'imainun achúshi nētē 'icēbē aín 'unánmicē uni raíri 'ēbiani, Pedrocēñun Jacobo 'imainun aín xucēn Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancēxa. ² Anu cuantancēx ca a unicaman ismainunbi Jesús bētsiacēxa. Bētsii ca barin pēcacēsa 'inun aín bēmánan ichúacēxa. Aín chuparibi ca uxuira 'aish bari upí uruia iscēsa 'iacēxa. ³ Usa 'icē isanan ca Elíasbēa Moisés chiquiracēti Jesús bē banaia isacēxa. ⁴ Usai 'ia abē banaia isquin ca Pedronēn Jesús cacēxa:

—Nuxnu ēnu 'icē ca asábiira 'icēn. Mix cuēēncēbētan cananuna rabē 'imainun achúshi xuburatsu 'ati 'ain. Ax ca minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi 'iti 'icēn.

⁵ Usaquian Pedronēn cacēbētainshi ca acama cuín pēquicēsanēn tupēoncēxa. Usocēxun ca Pedro, Jacobo, Juan acaman nētē cuín mēucúaxa ēsai banaia cuacēxa:

—Ēnēx ca 'ēx amiira sinani cuēēncē, 'ēn bacē bēchicē 'icēn. Aín bana ca cuaçan.

⁶ Ēsai quia cuati ca 'aisamairai racuēti memi bēúmpucuti racábuacēxa.

⁷ Usai 'ia racuētan bamaiaibi ca Jesusan anu cuanquin ramēquin cacēxa:

—Ca nirucan, racuēaxma ca 'it. ⁸ Ēsaquian cacēx bēpēqui chairuquin iscēxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsēshi anu 'iacēxa.

⁹ Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacēxa:

—Mítsúnmi isanan cuacē ēnē ñucama camina uinu 'icē unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'aish, 'ēx bamatancēx baísquicēbētan cuni camina ēnē ñucama unicama ñuixunti 'ain.

¹⁰ Usaquin cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿Mixmi asérabi Cristo 'aínbi cara uisacatsi an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicamax, Elías pain ca uti 'icē quiax quin?

¹¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Elías ax pain ca uti 'icē quicē bana ax ca asérabi 'icēn. Uxun ca unicama Nucēn Papa Diosmia sinánun sinánmiti 'icēn, usai quicē banax ca asérabi 'icēn. ¹² Asérabi 'aínbi cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucēbi ca judíos unicaman ui cara ax 'icē quixun 'unáncēma 'icēn. 'Unánquinma ca atúxa cuēēncēsa oquinshi a 'atimoxa. A 'atimocēsaribi oquin ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icē 'ēribi 'atimoti 'icēn.

¹³ Usaquian Jesusan cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman 'unáncēxa, —Elías ca uti 'icē quia bana, ax ca Juan, an uni nashimicē, a ñuia quia 'icē —quixun.

An upí 'icēbi aín nami bērēruniquin uni bēnánmicē 'insínñu tuá Jesusan pēxcüa

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Matánuax cuanx ca anua 'aisamaira uni timécē anu Jesús bēbacēxa. Bēbacēbē anu cuani aín bēmánon rantin puruni tsóbuquin ca achúshi unin

cacëxa: ¹⁵ —¿Ën bëchicë caramina 'ë pëxcuxuntima 'ain? Aín namix nimëti bërëri saquiquin ca paë tania. Nimëti saquiqui ca 'itsai tsinu 'iruanan bacanu nipacëtia. ¹⁶ Usaia 'ia cana min 'unánmicë unicamanu 'ëa pëxcuxunun quixun bëan. Bëiabi ca 'ë pëxcuxuncëma 'icën.

¹⁷ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icë quixun sinaniman. Camina ami catamëisama tanin. ¿Mitsúxmi ami catamënun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain? ¿Uitishi nëtën carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain? 'Ë ca a tuá bëxun.

¹⁸ Cacëxun bëcëbëtan ca Jesusan a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquínun cacuin chiquiáncëxa. Chiquicëbë ca pëxcuti asábi 'iacëxa.

¹⁹ Usaquin 'acë ca atúxëshi abë 'ixun aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucácëxa:

—¿Usa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquíncasman?

²⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina uisaira cushi cara Nucën Papa Diosan cushi icë quixun sinaniman. Mostaza bëru ax ca chamaratsú 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixun, Ënë ñu cana 'atima 'ai, quixun sinánquinbi asérabi ami catamëquin ñucáquin camina uisa ñu caramina 'aisa tani a 'ati 'ain. Mitsux ami 'itsamashi catamëcë 'ixunbimi ënë matá, Ënuax ca 'uri tacút, cacëx ca 'uri tacúti 'icën. ²¹ Ësa ñunshin 'atima chiquíntix ca pima samáquin Nucën Papa Dios ñucáquin chiquínti 'icën.

—*Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quiáxa Jesús quitëcëan*

(*Mr 9.30-32; Lc 9.43-45*)

²² Usoxun ca abëa Galilea menu cuania Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë ca 'ë unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icën. ²³ 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëxa cana rabë nëtë 'íonxa pëcaracëbë baísquinuxun 'ain.

Quixun cacëxun cuati ca aín 'unánmicë unicamax masá nuituacëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anun mëníoti curíqui ñui quicë bana

²⁴ Capernaúmnu cuanxa Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamax bëbacëbëtan ca an anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anun mëníoti curíqui bicë unin anu cuanquin Simón Pedro ñucáquin cacëxa:

—¿Mitsun 'ibun cara curíqui, anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu mëníoti, 'inanimin?

²⁵ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ca 'inania.

Usaquin catancëxbia a ñucánux xubunu atsinia ca Jesusan Simón Pedro ñucácëxa:

—Simón, ¿uisaquin caramina sinanin? ¿Ënë nëtënu 'icë 'apucaman cara a curíqui 'inánun uí cain? ¿A curíqui 'inánun quixun cara aín aínsicama cain? ¿A curíqui 'inánun cara bëtsi unicama cain?

²⁶ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Aín aínsicamama, bëtsí unicama ca a curíqui 'inánun quixun caia.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca usa 'icën. Aín aínsicaman ca a curíqui 'inanima. ²⁷ Usa 'ain curíqui 'inántima 'aínbí camina an curíqui bicë unínma numi nishquin masá sinania quixun ësaquin 'ati 'ain. Camina parúmpapanu mishqui cuanti 'ain. Mishquiquinmi a pain bicë tsatsa, aín ana 'ucë mëu isquin camina anua

curíqui mēрати 'ain. Mēraquin a curíqui bixun camina an curíqui bicē uni 'inánti 'ain. A curíquinēx ca 'iti 'icēn, minan 'inánanmi 'ēribi 'inánxuncē.

18

Uix cara bētsi unicamabētan sēnēnmaira 'icē quicē bana
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Usai 'icēbētan ca anu cuanquin aín 'unánmicē unicaman Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿Nucēn Papa Diosan nētēnu cara uix anu 'icē unicamabētan sēnēnmaira 'iti 'ic?

² Cacēxun ca Jesusan, tuá achúshi cuēnxun atu nēbētsi nitsínxun cacēxa: ³ — Asérabi cana mitsu cain, mitsux cha 'iisa tanquin usaquin 'ē ñucati camina sinanati 'ain. Sinanacēma 'ianan tuácamaxa cha 'iti sinanima an a bērúancē unimi catamēcē, usaribiti 'ēmi catamēcēma 'aish camina mitsux Nucēn Papa Diosnan 'itima 'ain. ⁴ Uí unix cara ēnē tuásaribi 'aish cha 'iti sinanima 'ēmi catamētia, ax ca Nucēn Papa Dios naínu 'icē an iscēx aín uni raírisamaira 'icēn.

⁵ Uicaman cara 'ēmi sinánquin ēnē tuásaribi 'icēa —ñuumara ca —quixun unin sináncē uni a 'aquina 'icē nuibaquin 'aquina, an ca 'ēribi 'aquina.

'Uchati rabanán bērúancati Jesús quíá bana
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Usa 'ain ca an 'ēmia sináncē uni 'imainun tuá 'ēmia sinánti ēnun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicē unix aín 'ucha chaira 'icēn. Usa 'aish ca 'aisamaira oquin castíancē 'iti 'icēn. A unix ca anun ñu rēnti maxax ami tētēcērcatancēxun parúnmapa nēbētsi nicēxa uni nanēcēsamaira oi castíancē 'iti 'icēn. ⁷ Ēsaribiti ca 'ia. Bētsi unían ñu 'atima 'anun sinánmicēxun 'ai ca uni aín 'ucha cupí 'itsaira tēmēraia. Camabi unix ca ñu 'atima 'anun quixuan bētsi unin sinánmicē 'icēn. Usa 'aínbi ca an bētsi uni 'atima ñu 'amicē ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castíancē 'iti 'icēn, aín 'ucha cupí.

⁸ Min mēcēn, min taē anun 'aisama ñu 'ati cuēñcē 'ixun camina ashiquin manuquin ēnti 'ain. Usoquin 'ai camina min mēcēm, min taē tēaxun nicēsa 'iti 'ain. Mix mēcēn rabēñu 'aishmi manē tsinu anuax tēmērai cuantima cupími min mēcēn, min taē tēaxun niti ca asábi 'icēn. ⁹ Min bēru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuēñcē 'ixun camina ashiquin manuquin ēnti 'ain. Usoquin 'ai camina min bēru achúshi ēchíxun nicēsa 'iti 'ain. Mix bēru rabēñu 'aishmi manē tsinu anuax tēmērai cuantima cupími min bēru achúshi ēchíxun niti ca asábi 'icēn.

Carnero nētēcē ñui Jesús quíá bana
(Lc 15.3-7)

¹⁰ Ēn unicamax ca tuáratsusa 'aish ñuuma 'icē quixun camina sinántima 'ain. 'Ēn cana mitsu cain, ca ñuumama 'icēn. An a bērúancē ángelcamax ca Nucēn Papa Diosbēbi 'icēn. ¹¹ Uni 'inux cana 'ēx Nucēn Papa Diosnuax uacēn, unicama ami sináncēma 'aish ainanma 'icēbi ainan 'inun 'iēminux.

¹² Ēsaribi oquin ca Jesusan cacēxa:

—Ca ēsa 'icēn. ¿Cien carneroñua 'aínbia achúshi amanu cuani nētētia cara unin a baritima 'ic? Raíri noventa y nueve an cata menuxun pasto piia ēbianxun ca axa nētēcē a bariti 'icēn, ¿usa cat? ¹³ Ēn cana asérabi mitsu cain, bariquin mērax ca bētsi carnerocama isia cuēñcēsamaira oi axa nētēcē a mērax cuēñia. ¹⁴ Usaribiti ca mitsun Papa Dios naínu 'icē ax aín unicama achúshiratsunēnbia a ēnti cuēñima.

*Usoquin axa numi 'uchacë uni aín 'ucha manumiti bana
(Lc 17.3)*

¹⁵ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Axa mix 'icësaribiti Nucën Papa Diosmi sináncë uníxa mimi 'uchaia camina abëishi banaquin —ësa camina 'ëmi 'ucha —quixun a cati 'ain. Usoquinmi cacëxun cuati sinanati ca mibë upí 'itëcënti 'icën. ¹⁶ Min cacëxuan cuaisama tancëbë camina bëtsi uní an a ñucama 'unáncë, a buani, axa mimi nishcë uni anu cuantëcënti 'ain. Abëmi cuancë uní anribia cacëxun ca axa mimi nishcë uní an, aséribi ca minmi ñuicë bana ax 'icë quixun 'unánti 'icën. 'Unánan ca mix camina aséribi abë upí 'iisa tani quixun 'unánti 'icën. ¹⁷ Usaquin 'acëxunbia min bana cuaisama tancëbëtan camina axa 'ëmi catamëcë Nucën Papa Diosan unicamax timëcë a ñuixunti 'ain. Ñuixuncëxun ca atúnribi a uní 'ësëti 'icën. 'Ësëcëxunbia atun bana cuaisama tania camina, a unix ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unisa 'ianan an 'apu buánmiti curíqui bicë uní 'icësaribiti 'uchañu 'icë quixun isti 'ain.

¹⁸ 'Ën cana aséribi 'ëmi catamëcë 'icë mitsu cain, aséribi 'ën sinánmicë 'ixunmi mitsun, 'ën unicama uisai cara 'iti 'icë quixun sinánquin —ësa ñu ca 'ati 'icë —quixun canan —ësa ñu ca 'atima 'icë —quixun cacëbëtan ca Nucën Papa Dios naínu 'icë, an —usa ca —quixun sinánti 'icën.

¹⁹⁻²⁰ 'Ën unicamaxa 'ëmi sinani timëcëbë cana 'ëx atu nëbëtsi 'ain. Rabë 'imainun achúshia 'ëmi sinani timëcëbë cana 'ëx atu nëbëtsi 'ain. 'Imainuan rabëtaxribi timëcë 'ain cana 'ëx atubë 'ain. 'Ëx atubë 'ixun cana añu 'ati cara asábi 'icë quixun 'unánmiti 'ain. Usa 'ain cana ësaquinribi 'ën mitsu cain, mitsu rabëtan camina uisaínu 'iti cara Nucën Papa Dios cuëenti 'icë quixun upí oquin sinántancëxun an mitsu 'axunun ñucáti 'ain. Ñucácëxun ca an mitsúnmi cacëسابi oquin mitsu 'unxunti 'icën.

²¹ 'Ësaquian aín 'unánmicë uni raíricëñun cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Min uni itsíxa 'ëmi nishi 'uchaia carana uiti oquin aín 'ucha abë mëníonanquin manumiti 'ain? ¿Carana mëcën achúshi 'imainun rabë oi abë mëníonanti 'ain?

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mëcën achúshi 'imainun rabë oquinmi manuminun cana mi caiman. Uiti oi cara 'uchati 'icë a camabi camina manumiti 'ain.

An uni ñu mëëxuncë unían axa ami 'uchacë uni aín 'ucha manumisama tan bana

²³ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Diosnan 'itix ca ësa 'icën: Achúshi unin ca an ñu mëëxuncë unicama uiti curíqui cara achúshi achúshi unin ribinia quixun istisa tanxa.

²⁴ Istisa tancëbëtan ca aín unin an 'aisamaira 'itsa milliona curíqui ribincë uni bëaxa. ²⁵ Bëcëx uxun ca curíquiñuma 'ixun cupíocasmata. Cupíocëxunma ca an ñu mëëmicë unin aín uni itsi caxa: Camina acëñun aín xanu 'imainun aín bëchicëcamaribi bëtsi unia ñu mëëxunun maruti 'ain. Maruxun curíqui bixun camina 'ëa ribincë a cupíocëxun mi bicë curíqui a 'ë 'inánti 'ain. ²⁶ Usaquian cacëbë a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca an ribincë uni a ñu mëëmicë uni caxa: 'Ën cana mi cupíoti 'ain, camabi a 'ën mi ribincë curíqui. 'Ën mi munu cupíonun camina caínpainti 'ain. ²⁷ Cacëxun cuaquin ca an a ñu mëëmicë unin caxa: 'Ë cupíocëxun camina cuanti 'ain. Minmi 'ë cupíocëxmabi ca asábi 'icën. ²⁸ Cacëx cuanquinbi ca an abëtan a uní ñu mëëxuncë uni mëraxa. Mëraqin ca —ënën ca 'ë ribinia —quixun sinánquin 'itsamashi curíquia ribincëxunbi aín tëxatan biquin tëtscëquin caxa: Minmi 'ë ribincë ca 'ë cupíot. ²⁹ Cacëxun ca

caxa: 'Ën cana mi cupíoti 'ain, camabi a 'ën mi ribíncë curíqui. 'Ën mi munu cupíonun camina cainpainti 'ain. ³⁰ Cacëxunbi ca caxa: Cana 'ëmi cupíonun cainiman. Caxun ca a ribíncë curíquicama a cupíoia sipunu 'inun sipuaxa. ³¹ Usoquian 'aia isi masá nuituti ca an abëtan ñu mëëxuncë uni raíricamax an a ñu mëëmicë uni ñuixuni cuanxa. ³² Cuanxun ñuixuncëxun cuaquin camicëxa ucë ca an ñu mëëmicë unin an ribíncë uni caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Minmi 'ë cacëxun mi nuibaquin cana 'ëmi ribíncë curíquicamami 'ë cupíoxunma 'anun mi can. ³³ 'Ën mi 'acësaribi oi camina an mi ribíncë uni a sipuamima upiti abë mëñonanti 'ian. ³⁴ Cai ami nishquin ca an ñu mëëmicë unin an sipu bërúancë uni caxa: An 'ë ribíncë curíquicama cupíoquin sënëontamainun camina ënë uni sipunu tëmëraminun xëputi 'ai —quixun.

³⁵ Usaribi oquin ca 'ën Papa Dios naínu 'icë, an axa mimi 'uchacë unimi aín 'uchacama abë mëñonanquin manumicëma 'icë, mitsun 'uchacama manuquinma uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën.

19

Unix ca aín xanubë ënanántima 'icë quicë bana (Mr 10.1-12; Lc 16.18)

¹ Usauquin a ñucama ñuiquin cabiani ca Jesús Galilea menuax cuanx Judea me Jordan cacë baca 'ucë manan anu bëbacëxa. ² Bëbaquin ca 'aisamaira unixa timécëbëtan Jesusan uni 'insíncëcama pëxcüacëxa.

³ Usa 'ain ca fariseo unibunën anu timëxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuxun cuacatsi quixun ñucáquin cacëxa:

—¿Uisai cara 'iashia unin aín xanu ënti cara asábi 'ic?

⁴ Ñucácxun ca Jesusan cacëxa:

—Camabi ñu unioquin ca Nucën Papa Diosan bëbu 'imainun xanu unioçëxa. ¿Acama ñuiquin Nucën Papa Diosan bana cuënëo caina iscëma 'ain?

⁵ Uniotancëxun ca Nucën Papa Diosan cacëxa: “'Ën usoquin unioçë 'ixun ca unin aín xanu biquin, aín titacëñun aín papa ëni, aín xanubë ënananquinma 'iquinti 'icën. A rabëtaxbi ca achúshisa 'iti 'icën”. ⁶ Usa 'ain ca uni aín xanubë rabë 'aishbi achúshisa 'icën. Usaia achúshishi 'inúan Nucën Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubë ënanantima 'icën, uni itsínribi ca ënananmitima 'icën.

⁷ Cacëxun ca fariseo unicaman Jesús cacëxa:

—Mixmi quicë bana ënëxa asérami 'aínbi ca Moisésnëan cuënëo banax ësai quin, ënquin ca unin —ënë xanu ca bërí 'ën xanuma 'icë —quixun quirica 'atancëxun 'inánquin aín xanu ënti 'icën. ¿Uisai cara usai quin?

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Judíos unicamaxa mitsusaribi masáquin sináncë 'ain ca Moisésnën a bana cuënëocëxa. 'Ën Papa Diosan ca bëbu 'imainun xanu unioquin —unin ca aín xanu ënti 'icë —quixun cáma 'icën. ⁹ 'Ën cana ësoquin mitsu cain, an aín xanúxa uni itsibë 'icëma 'icëbi ënxun, xanu itsi bicë uni ax ca 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'ia 'icësaribiti.

¹⁰ Usaquian cacëxa fariseo unicamax riquiancëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—Unin ca aín xanu ëntima 'icë quiaxmi mix quicë 'ain sapi ca unin xanu bitima asábi 'icën.

¹¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usaia uni 'iti ca asábi 'icën, 'aínbi ca camáxirama, a Nucën Papa Diosan usai 'inun quixun sinánmicë, axëshi usai 'iti asábi 'icën. ¹² Bëtsi bëtsi unin ca aín

nami 'aisama cupí bacē bēchima, usa 'ixun ca xanu bitsima. Bētsi bētsi unin ca uni itsían axa bēchicēñuma 'inun mēñocē 'ixun xanu bitsima. Bētsi bētsi unin ca Nucēn Papa Diosmishi sinánquin aín bana quicēsabi oquin upí oquin 'anuxun xanu bitsima. Usa cupía axa xanuñuma 'iisa tancē uni ax xanuñuma 'iti ca asábi 'icēn.

*Jesusan ramēquin tuácama Nucēn Papa Dios ñucáxuan
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Usa 'aín ca ainsa sinánxunquin ramēquin Nucēn Papa Dios ñucáxunun quixun tuáracama Jesúsnu bēcancēxa. Bēiabi ca Jesusan 'unánmicē unicaman an bēcēcama ñu caquin —tuá xuracama ēnu bēxunma ca buántan —quixun cacēxa. ¹⁴ Caiabi ca Jesusan cacēxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ēnuá unun ēn. 'Ēmi catamētia Nucēn Papa Diosan ainan 'imicē unicamax ca ēnē tuá xuracamasaribi 'icēn.

¹⁵ Usaquin catancēxun ca Jesusan a tuácama ramēquin Nucēn Papa Dios ñucáxuancēxa. Ñucáxuntancēx ca Jesús anuax cuancēxa.

*Jesús bēa 'itsaira ñuñu bēná uni bana
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Anuaxa cuania ca bēná uni achúshinēn anu cuanquin Jesús cacēxa:

—Mix camina upí uni 'aín. Usa 'ixun camina 'ē ñuixunti 'aín, ¿'ēx nētētimoí Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'inuxun carana uisa ñu upí 'atí 'aín?

¹⁷ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina min 'ēx isana upí 'ai quixun 'ē cain? Nucēn Papa Diosaxēshi ca aséabi upí 'icēn. Mix aín nētēnu abē 'iisa tanquin camina aín bana quicēsabi oquin 'atí 'aín.

¹⁸ Cacēxun ca a bēná unin cacēxa:

—¿Uisaia ax quicē banacama carana 'atí 'aín?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Uní camina 'atima 'aín. Uní itsin xanubē camina 'itima 'aín. Uní itsin ñu camina mēcamatima 'aín. Camina bētsi unimi cēmēi manántima 'aín. ¹⁹ Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'aín. Míxmi bēruancacēsaribi oquin camina min aintsicama nuibaquin 'aquinsa 'icē 'aquinti 'aín.

²⁰ Cacēxun ca a bēná unin cacēxa:

—Chamaratsu 'aíshbi minmi 'ē cacē banacama quicēsabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in. ¿Añu ñuribi carana 'acēma pan 'aín?

²¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mix Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oi 'iisa tanquin camina cuanxun min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'aín. Usotancēx camina mix ñuñushi 'iti sinanima 'ēmi sinani 'ēbē cuani uti 'aín. Usaquin 'atancēx camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'ianan usaquin 'acē cupí anuax cuēñinra cuēñti 'aín.

²² Usaquian Jesusan cacēxun cuabiani ca aín ñua 'itsaira 'aín, a bēná uni masá nuituti utēnbuax cuancēxa.

²³ Usoquin cacēxa cuancēbētan ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ēn cana aséabi micama cain, 'aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aíshbi ñuñu 'itishi sinani Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn. ²⁴ Amiribishi cana mitsu cain, camello, ax ca chaira 'aish xumuxan quini chamaratsu 'aín, anun atsínquiantima 'icēn. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacēsamaira oi ca 'aisamaira ñuñu unix Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn.

²⁵ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicë unicamax, a banax ca aséabi 'icë quixun sináncasmai —aséabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosnan 'inux iétima 'icë —quiax canancëxa. ²⁶ Usai quia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu uníxa iétisama 'aínbi ca an 'acasmati ñu 'aíma 'ain Nucën Papa Diosan ñuñu uniribi ainan 'inun iémiti 'icën.

²⁷ Usaquian atu cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun cananuna mibë ninuxun nun ñucama éan. ¿Usa 'ain caranuna Nucën Papa Diosan nètënu 'aish uisa ñuñu 'iti 'ain?

²⁸ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Aséabi cana 'ën mitsu cain, uni 'inux anuax uá, 'ëx Nucën Papa Diosan mënósbai oi nètë iótëcëncëbë 'apuirá 'ain camina, aséabi 'ën bana cuacë 'aish mitsun 'ëbë cushi 'ixun Israelnën bëchicë mécën rabë 'imainun rabë aín rëbúnqui judíoscamax cara atúan ñu 'acë cupí, uisai 'iti 'icë quixun cati 'ain. ²⁹ Ésaquinribi cana mitsu cain, uinu 'icë unin cara 'ëx cuëncësabi oquin 'anuxun aín xucën, aín chirabacë, aín papa, aín tita, aín bëchicë, aín naë, aínu ñu cara, abi éanxa, a unix ca éncë ñuñu 'icësamaira oi ñuñu 'iti 'icën. 'Ianan ca Nucën Papa Dios quicësabi oi aín nètënu abë nètétimoi 'iti 'icën. ³⁰ Usa 'aínbi ca bëría uni —cha ca a uni 'icë —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Imainun ca bërí unin iscëxa ñuumá 'icë uni a Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën.

20

An uvas bimi bicë unicama ñui quicë bana

¹ Ésaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Diosan uni ainan 'imiti ax ca ésaribi 'icën: Achúshi unix ca aín naë anu uvas 'apacëñu 'iáxa. Usa 'aish ca pëcaracëma 'aínshi, an a naë mënóti uni bari cuanxa. ² Bariquin mëraxun ca uiti cara nètë camabi cupióti 'icë quixun atubëtan mënóatancëxun aín naënuxuan ñu mēēnun xuaxa. ³ Xutancëx bari manámi 'ain cuantëcënxun ca raíri uníxa ñu mēēñuma 'aish anuxun unin ñu marucë anu bucuçé isaxa. ⁴ Isquin ca caxa: Mitsúxribi camina 'ën naëñu ñu mēēi cuanti 'ain. Cuanxunmi ñu mēēia cana mitsun ñu mēēcësbai oquin mitsu cupióti 'ain. Cacëx ca ñu mēēi cuanxa. ⁵ Bari xamarucëbë cuantëcënxun ca naë 'ibun uni raíriribi a mēēti ñu 'aíma 'ain bucuçé mēraqin aín naëñu ñu mēēnun quixun xuaxa. Bari cuanbucëbëtanribi ca usaribi oquin 'axa. ⁶ Bari xupíbuçëbëribi cuanquin ca uni raíriribi ñu mēēima bucuçé mēraxa. Mēraqin ca caxa: ¿Uisacatsi caramina mitsux ñu mēēima énuishi bucuçebaitin? ⁷ Cacëxun ca a unícaman caxa: Uinu 'icë 'inábina nu ñu mēēxunun cacëma 'aish cananuna énu bucuçan. Cacëxun ca naë 'ibun caxa: Mitsúxribi camina 'ën naëñu ñu mēēi cuanti 'ain. ⁸ Usa 'ain ca ñantánbucëbëtan cuënxun naë 'ibun aín uni caxa: An 'ë ñu mēēxuncë unicama cuëntancëxun camina camabi cupióti 'ain. Axa tsíancuatsini ucë uni acama pain camina cupióti 'ain. Usotancëxun camina raíri unícamaribi cupiótancëxun axa bëráma upuncë unícamaribishi cupióti 'ain. ⁹ Cacëxun ca axa bari xupíbuçëbë ucë unicama cuëncëx aia achúshi nètën cupiócësa oquin 'inánxa. ¹⁰ Usaquian cupíoia isquin ca an paían ñu mēēnun bicë unícaman —nun cananuna a unícaman bicësamaira oquin curíqi cha biti 'ai —quixun sinánxa. Sinánxunbi ca bari xupíbuçëbë ucëcaman bicësaribi bíaxa. ¹¹ Usoquin bíquin ca ami manánquin ¹² an atu ñu mēēmicë uni caxa: Éñë unícaman ca bēñēnquinshi 'itsamashi ñu mēēaxa. Nun nu bari xamarútamainun 'anan bari atsíntamainunribi ñu mēēbaitiabi camina an chucúmashi ñu mēēcë unícamami 'acësaribi nu cupíon.

¹³ Cacëxun ca an unicama ñu mēemicē unin caxa: 'Ēn cana mi paraniman. Mibētan mēniopuncēsabi oquin cana mi cupiōn. ¹⁴ 'Ēn mi 'ināncē curiŕqui biax camina cuanti 'ain. Mi 'ināncēsaribi oquin an 'ē chucúmashi ñu mēēxuncē unicamaribi 'inānti cana cuēēnin. ¹⁵ ¿'Ēn curiŕquinēxa 'ēnanbi 'ain carana 'ēx cuēēncēsabi oquin an 'ē ñu mēēxuncē unicama cupiōtima 'ain? ¿'Ēn uni itsi curiŕqui 'ināncēbētan caramina nutsiquin masáquin sinanin? ¹⁶ A unin — ñuumara ca ax 'icē — quixun sināncē uni a ca Nucēn Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icē isti 'icēn. 'Imainun ca unin iscēxa cha 'icē uni, a Nucēn Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icēn. 'Aisamaira unia ainan 'inúxa 'ēmi catamēnun sinánmicēxia 'icēbētanma ca axa 'ēmi catamēcē ashi Nucēn Papa Diosan ainan 'inun 'imia.

—*Ēx cana unin 'acēx bamati 'ai — quixun Jesusan aín unicama catēcēan*
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Anuaxa Jerusalēnu Jesús cuancēbē ca 'itsa uni 'imainun xanuribi abē cuancēxa. Usa 'ain ca cuēnbiani atubēshi cuanquin Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa: ¹⁸ — Mitsúnbi camina isin, bēri cananuna Jerusalēnu cuanin. Anuxun ca, uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icē, 'ē unin 'inānti 'icēn, judíos sacerdotenēn cushicamabētan an Moisésnēn cuēnēo bana 'unāncē unicaman binun. 'Ināncēxun ca atun — a uni ca bamati 'icē — quixun catancēxun ¹⁹ judíosma unicaman 'anun 'ē 'inānti 'icēn. 'Ē bētsi bētsi onan 'ēmi cuaianan 'ē mēētancēxun 'ēx bamanun i curúsocēnu matásnun ca judíos unicaman 'ē judíosma unicama 'inānti 'icēn. Usoquian 'ē 'acēx cana bamatancēx rabē nētē 'iōnxa pēcaracēbē baísquiti 'ain.

Jacobo 'imainun Juanēn titan Jesús ñuca
(Mr 10.35-45)

²⁰ Usa 'ain ca Zebedeonēn bēchicē rabē, Juan 'imainun Jacobo, aín tita Jesús rapasu cuani a bētánain rantin puruni tsóbuquin abē banatisa tancēxa. ²¹ Abē banatisa tania isquin ca Jesusan cacēxa:

—¿Añu caramina cuēēnin?

Cacēxun ca cacēxa:

—Mixmi 'apu 'aish min nētē upínu tsotan 'ēn tuacēx bētsíxa min mēqueu tsómainun bētsix min mēmiu tsónun camina 'imiti 'ain, mibēa 'apu 'inun.

²² Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Sinánquinmaishi camina usaquin 'ē cain.

Caxun ca Jesusan Juan 'imainun Jacobo cacēxa:

—¿'Ē 'acēsaribi oquian unin mitsu bētsi bētsi ocēxun caramina tanshiti 'ain?

Cacēxun ca — usaribi oquin cananuna tanshiti 'ai — quixun cacēxa.

²³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn 'acēsaribi oquin camina bētsi bētsi ocē 'iti 'ain. Usa 'aínbi cana 'ēn, mix camina 'ēn mēqueu tsónan 'ēn mēmiu tsóti 'ai quixun ui unibi caiman. 'Ēn Papa Diosan cuni ca cati 'icēn, uix cara anu tsóti 'icē quixun, an mēniósabi oía 'inun.

²⁴ Usaquian aín titabētan Zebedeonēn bēchicē rabētan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unánmicē uni raíri, mēcēn rabē, ax a rabēmi nishacēxa. ²⁵ Usaria isquin ca cuēnxun Jesusan cacēxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuēēncēsabi oquin tēmēraquinbi ñu mēēnun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicēsabi oquian 'anun 'amia. ²⁶ Usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara bētsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upitax

bucunun ñu mēëquin 'aquinti 'icën. ²⁷ Uinu 'icë mitsux caramina aín cushi uni 'iisa tani, an ca mitsu ñu 'axúnti 'icën, ²⁸ 'ën 'acésaribi oquin. Uni itsían ñu mēëxunun cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Ëx cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti oquin 'aquini uacën. 'Ëx 'uchañuma 'aísh bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucën Papa Diosbë upí 'inun atun 'ucha 'ënansa 'ain bamai uacën.

Bëxuñu uni rabëa Jesusan bēpëxcüa
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Ësaquin catancëx ca Jesús abëa cuancë unicamabë Jerusalénu cuani Jericó émanu bēbacëxa. Bëbax anuaxribi cuania ca anu 'icë unicamanribi a nuibiancëxa. ³⁰ Usaquian nuibiania ca bai amo tsóxun, uni rabë bëxuñu, an –Jesús ca aia –quixuan ñuicania cuati cuëñishquin cacëxa:

–Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca nu 'aquin.

³¹ Usaía quia oquin ca anu 'icë unicaman banaxma isa nētëñun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nētëtima atúxa 'icësamaira oi munuma cuëñishtëcëni quiacëxa:

–Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca nu 'aquin.

³² Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan a uni rabë unun quixun cacëxa. Cacëx aia ca Jesusan cacëxa:

–¿'Ën mitsu uisoti caina cuëënin?

³³ Cacëxun ca cacëxa:

–Isnúnmi nu bēpëxcuti cananuna cuëënin.

³⁴ Usaquian cacëxun nuibaquin ca Jesusan atu bēmëëacëxa. Bēmëëcëxuinshi ca isacëxa. Isi cuëënquiani ca Jesús bë cuancëxa.

III. JERUSALENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A ÑUI QUICË BANA (21-25)

21

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalénu cuani Betfagé ëma 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabë xuquin ² Jesusan cacëxa:

–Aúnu bësucë ëma, anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaquin camina burro xanu achúshi tēcëracacë, aín tuácëñun mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain. ³ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin mitsu ñucácëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibun ca ënë burra aín tuácëñun a buánxunun quixun nu caxa. Bënëñquinshi ca mi bëmítëcënti 'icën. Cacëxuinshi ca mitsu cati 'icën: Ca buántan.

⁴ Usaía 'iácama ax ca Nucën Papa Diosan aín uni cuëñëomiasabi oía 'iá 'icën. Ësai ca a bana quia:

⁵ Sión cacë ëma, anu 'icë unicama camina cati 'ain: Bërí ca mitsun 'apu aia, uni chacama 'icësaríma ca burro xanun tuánu tsotax aia.

⁶ Usa 'ain Jesusan xucëx cuanxun a uni rabëtan usaquian 'anúan Jesusan cacësbabi oquin 'acëxa. ⁷ Burro aín titacëñun aín tuá buántancëxun chupan catátacaquin burro camápucëbë ca anu 'iruax tsotax Jerusalénu cuancëxa.

⁸ Usaía burron cuancëbëtan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcë chupabi 'apámainun bëtsi bëtsi unin i pëchi chuúshcaxun anúan Jesús cuantinu 'apácëxa. ⁹ Usobiani ca sharáquiani unicama cuancëxa,

raírinëxa rëcuënmainun ca raírinëxribi Jesús caxu cuanquin a rabi cuëëni sharati quicancëxa:

—Davítan rëbúnqui Nucën 'Ibu ax ca upíira 'icën. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca ënëx bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Nucën 'Ibu Dios, naínu 'icë, aribinu cuëënquin rabinun ca 'acan.

¹⁰ Usai 'iquiania bëbaia isi ca Jerusalénu 'icë unicamax —¿ui uni cara ënëx 'ic? —quix ratuti canancëxa. ¹¹ Canania ca axa Jesús bë 'icë unicaman cacëxa:

—Ënëx ca Jesús, an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, a 'icën, ax ca Galilea menu 'icë ëma, Nazaret, anuaxa ucë 'icën.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Jerusalénu bëbatancëx ca Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsíancëxa. Atsínquinbi anuxuan ñu maruia isquin ca Jesusan a unicama chiquínquin an curíqui cambioquin bicë unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucë unicamax anu tsócé aribi chashcacëxa, anu tsóxima 'inun quixun. ¹³ Usaquin 'aquin ca cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuëño ca ësai quia: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuëño bana quicë 'aímbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

¹⁴ Usaquin catancëx anuax cuancëma pan 'ixun ca Jesusan bëxufu unicama 'imainun axa aín niti bësicë unicamaribi anua aia pëxcüacëxa. ¹⁵ Unicama pëxcuia isanan anu 'icë xucamax —Davítan rëbúnqui, Nucën 'Ibu, ax ca upíira 'icë —quíáxa cuëëni sharatia isi ca judíos unbunën 'apucama ax nishacëxa.

¹⁶ Nishquin ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Ënë xucamaxa quicë bana caramina cuatiman?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cana cuatín. ¿Mitsun caramina cuëño bana axa ënë ñui quicë a iscëma 'ain? A bana ca ësai quia:

Xucamabëtan ca tuáracamanribi mín 'imicëxun upí oquin mi rabia.

¹⁷ Usaquin cabiani ca Jesús Betania ëmanu 'i cuancëxa.

Jesusan higuera cacë i, bimiñuma 'inun ca

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Betanianu 'inëti Jerusalénu cuantëcëni ca Jesús panancëxa. ¹⁹ Pananquiani cuanquin ca higuera cacë i, bai cuëbí nicë, isbiani anu cuanquinbi tuáñuma 'aísha aín pëchishi ocëxa. Usa 'icë isquin ca Jesusan cacëxa:

—Mín camina tuatëcëntima 'ain.

Usaquian cacëxëshi ca higuera i chushi xanancëxa. ²⁰ Usaquian cacëxa xanancë isquin ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara ënë higuera bënëtishi xanax? —quixun.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ën cana aséribi mitsu cain, Nucën Papa Diosax ca cushiira 'ianan ca ax quicësabi oquin 'aia quixun 'unáncë 'ixun camina —ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —ca aséribi 'ati 'icë —quixun sinánti 'ain. Usaquian sináncë 'ixunmi 'ën ënë higuera 'acësoquinshi ñu 'aquinma ënë matáribi “ënuax ca parúmpapanu racati cuantan” quixun cacëx ca usai 'iti 'icën. ²² Mitsun —aséribi ca Nucën Papa Diosan 'ën cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axúnti 'icën.

Jesús ca cushi 'icë quicë bana
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Jerusalénuxun ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsinxun anu 'icë unicama 'unánmiacëxa. 'Unánmia ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun ampan caniacëcë unicaman anu cuanxun ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ësoquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácëxunmi mitsun 'ë ñuixuncëxun cana 'ënribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ësaquin 'ai quixun. ²⁵ ¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquin 'anun cacëx?

Usaquin Jesusan ñucáquin cacëxbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun 'unan-
ima atúxbi ñucacanani quicancëxa:

—¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu —Nucën Papa Diosan ca cacëxa —quixun cati 'ainbi ca usaquin nun cacëxun nu —usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai —quixun nu cati 'icën. ²⁶ Nun nu —unían unicama nashiminun cacë ca Juan 'iacëxa —quixun cati, 'aishbi cananuna 'apuma unícamami racuëtin. Acaman ca aín bana cuaquin —Nucën Papa Diosan ca asérami aín bana unícamu ñuixunun quixun Juan xuacëxa —quixun sinania.

²⁷ Usai canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin cushin carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

Unin bëchicë rabë ñui quicë bana

²⁸ Usaquin catancëxun ca Jesusan judíos unibunën 'apucama ësaquinribi cacëxa:

—¿Uisai quicë cara ënë bana 'ic? ëesai quicë. Achúshi unix ca bëchicë rabëñu 'iixa. 'Ixun ca achúshi caxa: Bëri nëtën camina naënu ñu mëëi cuanti 'ain. ²⁹ Cacëxun ca aín bëchicënën caxa: Cana cuaniman. Usaquin caxbi ca sinanabiani ñu mëëi cuanxa. ³⁰ Usaribiquin ca aín bëchicë itsiribi aín papan caxa: Bëri nëtën camina naënu ñu mëëi cuanti 'ain. Cacëxun ca: Cana cuanin, caxa. Caxbi ca cuancëma 'icën. ³¹ ¿Mitsun sináncëxun cara a uni rabë uinu 'icën aín papa cuëncësabi oquin ñu 'ax?

Cacëxun ca cacëxa: An —cana cuanima —quixun caxbi cuancë, an ca aín papa cuëncësabi oquin 'axa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana asérami mitsu cain, mitsun ainan isamina 'ai quixun caquinbi ax cuëncësabi oquin 'acëma 'aishmi Nucën Papa Diosan nëtënu 'itima 'ainbi ca 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicë, 'imainun 'itsa xanu mitsun sináncëx 'uchañu, acamax sinananti 'ëmi sinánquin ax cuëncësabi oquin 'acë 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'icën. ³² Unícamaxa sinanati aín nuitu asérami upí 'inun 'unánmia ucëbi camina Juanën bana cuaisama tan. Mitsúnmi aín bana cuaisama taniabi ca 'aisama uni, an 'apu buánmiti curíqui bicë 'imainun xanu 'uchañucamaxribi Juanën bana cuati sinanati upí 'iixa. Usaía 'ia isquinbi camina sinanaquin aín bana cuacëma 'ain.

An naë bëruancë uni ñui quicë
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Usoquin caxun ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi judíos unibunën 'apucama ñuixuancëxa:

—Bëtsi banaribi mitsu camainun camina cuati 'ain. Ca ësa 'icën. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apáxun cënëtancëxun ca anuxun uvas baca biti xaxu quinoquin naëxa. 'Anan ca anuxun naë bërúanti xuburibi manámiira chaioruquin 'axa. 'Atancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura menu 'i cuanxa.

³⁴ Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëemicë uni raíri xuquin caxa: An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. ³⁵ Cacëx cuanxa bëbaiabi ca an naë bërúancë unicaman axa ucë unicama bitancëxun bëtsi 'anan bëtsiribi ami mëparamëquin mëëanan bëtsiribishi maxaxan 'axa. ³⁶ Usocëxa bimí bëíma panácëbëtan ca naë 'ibun an ñu mëemicë uni raíri a 'itsaira xutëcëanxa. Xucëxa bëbaiabi ca an naë bërúancë unicaman ax paían ucë unicama 'acësaribi oquin 'atimoxa.

³⁷ Usoquian an naë bërúancë unicaman an xucë unicama 'acëbëtan ca naë 'ibun —'ën bëchicë ënë ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icë —quixun sinánquin aira xuaxa. ³⁸ Xucëx cuanxa bëbaia isi ca an naë bërúancë unicamax canani quíaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'aín cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain. ³⁹ Canantancëxun bibianquin naë 'uri buánxun ca 'axa. ⁴⁰ ¿Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun uquin an naë bërúancë unicama uisoti 'ic?

⁴¹ Ñucácëxun ca judíos unibunën 'apucaman Jesús cacëxa:

—Usa 'ain ca a unicama cëñuquin 'ati 'icën. Usoquin 'atancëxun ca bëtsi unicama aín naë bërúanxunun quixun cati 'icën. Cacëx cuanxun ca a unicaman naënu 'icë bimicamaxa bimía aín bimí mësú naë 'ibu 'inánti 'icën.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan bana cuënëo ëesai quicë a caramina mitsun iscëma 'ain?:

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti. Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imíaxa. An usoquin mëníocëx ca nun iscëx asábiira 'icën”.

¿Usaquian maxax ñuiquinbi 'ë ñuiquin cuënëo bana a caramina mitsun iscëma 'ain? ⁴³ Cana mitsu cain, mitsúxmi judíos unibu 'aish Nucën Papa Diosan ainan 'iti caisa 'aíshbi usaí 'icëbëma ca bëtsi unibunëx aín bana cuacë 'aish ainan 'iti 'icën. ⁴⁴ 'Imainun ca a maxáxa an cuëncëma unicama usaribi an 'ë cuëncëma uni 'icën. Maxáxmi tatiqí chacáquin ca maxáxmi rëracaquin aín namicama chacai. 'Imainun ca manánuax nipacëquin maxaxan uni chacáquin chëcaia.

⁴⁵ Usoquian cacëxun cuati ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicamax —nu ñui ca bana itsi ñuicësa oi quia —quixun sinani ami nishacëxa. ⁴⁶ Nishquin sipuaisa tanquinbi ca camabi unían, Jesusan ca asérabia Nucën Papa Diosan xucë 'ixun aín bana unicama ñuixunia quixun sináncë 'ain, 'apucamax atumi racuëacëxa. Racuëquin ca Jesús biáma 'icën.

22

Unían aín bëchicë xanu bimínuxun unicama camia bana

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun ca Jesusan judíos sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicama bana itsi ñuicësa oquin ënë banaribi ñuiquin cacëxa: ²—Nucën Papa Diosnan 'iti ax ca ësa 'icën. Achúshi

'apun ca aín bëchicë xanu 'inánuxun an ñu mëemicë uni piti 'amiquin aín aintsicamaxa pi unun quixun camiti sinánxa. ³ Sinánxun ca piti 'itsaira 'amimainuan camabi unín pi unun catánun quixun aín uni raíri xuaxa. Xucëx cuanxun cacëxbi ca a cacë unicama uinu 'icë uníxbi uisama tanxa. ⁴ Usaquin camicëxbia ucëbëtanma ca amiribishi aín ñu mëemicë uni raíriri xuquin a cacë unicama ësöquin caxuntanun quixun caxa: Bëráma cana a piti ñucama mëníomian. Usonan cana 'ën vaca 'aracacë rëmianan 'ën ñuina rëracëribi rëmian. Camabi ca mëníocë 'icën. Usa 'aían camáxbi 'ën xubunu 'ën bëchicëñëan xanu bicëbëtan, nubëtan pi unun camina cati 'ain. ⁵ Usaquin 'apun camicëxbi ca a camicë unicamax cuainsama tanxa. Cuainsama tanía bëtsix aín naënu cuantamainun ca bëtsix anuxuan ñu marucë xubunu cuanxa. ⁶ Raírínën ca 'apúan ñu mëemicë uni cuaniabi bixun mëequin ténánquin rëaxa. ⁷ Usoquian 'acëbë ca 'apu xuamati nishaxa. Nishquin ca an aín ñu mëemicë unicama 'acë unicama 'anan aín ëma nëënun quixun aín suntuárucama xuaxa. Cacëx cuanxun ca 'apun cacëabi oquin 'axa. ⁸ Usoquian 'anun 'amitancëxun ca 'apun aín ñu mëemicë unicama caxa: Piti ca mëníocë 'icën. Usa 'ainbi ca a 'ën camicë unicamax utima nuituñu 'aish utima 'icën. ⁹ Usa 'ain camina amiribishi cuantancëxun mitsúnmi bainua mëracë unicamaishi pi unun quixun cati 'ain. ¹⁰ Usoquian 'apun cacëx cuantécënquin ca an ñu mëëxuncë unicaman bainua mëraquin upíma unicamacëñunbi upí unicama timëbëtsinquin bëaxa. Bëcëxun ca xanu bicëbëtan pañuti chupa pañucanxa. Pañutancëx atsiní ca 'aisamaira 'aish a xubunuax tsitsiruaxa.

¹¹ Usai 'icëbë atsiníquian 'apun iscëxbi ca anu achúshi uni xanu bicëbëtan pañuti chupa pañucëma 'iaxa. ¹² Usa 'icë isquin ca 'apun a uni caxa: ¿Uisa 'aish caramina mix ënu atsiníxun pañuti chupa pañuaxmabi ënu atsiní? Cacëxbi ca a uni banaima tsóaxa. ¹³ Usa isquin ca 'apun an mesanu piti nancë unicama caxa: Ënë uni camina mëtanianan tatanitancëxun ëman bëánquibucënu buántancëxun niti 'ain. Nicëx ca anuax anu 'icë unicamabë tëmërai bënëti inti 'icën. ¹⁴ 'En mitsu bërí ñuixuncë bana a sinánquin camina 'unánti 'ain, 'aisamaira uníxa ainan 'inux 'ëmi catamënnun Nucën Papa Diosan sinánmicëxbi 'icëbëma ca axa 'ëmi catamëcë unicama axëshi ainan 'ía.

*Unían César curíqui 'inánuxun sinan bana
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)*

¹⁵ Jesusan bana ñuixunia cuatancëx, 'uri cuanquin ca fariseo unicama ami manáncatsi quixun sinánquin, uisai cara quia cuanuxuan an Jesús ñucáti uni xuti sináncëxa. ¹⁶ Sinántancëxun ca aín uni raíri 'imainun axa Herodesmi sináncë unibu Jesús ñucánun quixun xuacëxa. Xucëx cuanxun ca a unicaman Jesús cacëxa:

—Cananuna 'unanin, min banax ca aséabi 'icën. Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun camina cëmëquinma aséabi ñuin, unían min a bana ñuia cuati cuëncëbëtanmabi. Min sináncëx ca camabi uni bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. ¹⁷ Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Diosax aséabi nun cushi 'ain cara min sináncëx Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Uisa caramina sinanin?

¹⁸ Cacëxun ca Jesusan, —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin cacëxa:

—Èmi manánuxun 'èx caraisna uisai qui cuacatsi quixun camina 'è usoquin cain. ¹⁹ Uisa cara isnun ca a César buánmiti manë curíqui achúshi 'è bëxun. Cacëxun ca bëacëxa. ²⁰ Bëia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin bëmánan tanquin 'acë cara ènëx 'ic? ¿Uin anë cara cuënëocë ènëx 'ic?

²¹ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca César nën bëmánan tanquian 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëncë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëncë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²² Cacëxun cuati ratuti ca —¿uisa uni cara ènëx 'icë? —quixun sinani a ñui ami manánti bana 'aíma 'ain Jesús ëbiani cuancëxa.

Unix cara bama 'aish baísquti 'icë quicë bana

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ A nètënbi ca Jesúsnu saduceo unicamax cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísqutima 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa: ²⁴ —Nun cananuna 'unanin, Moisés ca quiacëxa: “Uní achúshi bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan an casunancë xanu bixun ami bacë bëchiti 'icën. Usoquin 'acëx ca aín bëchicë ax aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën”. ²⁵ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Nubë ca uni achúshi, mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biáxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ²⁶ Baman aín xucënan casunancë xanu biáxbi ca aín xucëna xribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. Usaribiti ca a xanu biáxbi aín xucën bëtsíxribishi bamacëxa. Usa 'ain ca a xucën camáxbi a xanu biáxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. ²⁷ Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa. ²⁸ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquti nètën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Mitsun Nucën Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unánquinma camina usaquin 'è ñucatin. ³⁰ Bama 'aish baísqutiquin ca unin xanu bitima 'icën, aín ini bëchicëribi ca unin bënunitima 'icën. Usaribi ca naínu 'icë ángelcamaxribi 'icën. ³¹ Mitsúnmi —bama 'aish ca uni baísqutima 'icë —quixun sinania cana mitsu ñucatin, ¿Nucën Papa Diosan Moisés cuënëomia bana, ësaia quicë, a caramina iscëma 'ain? A banax ca ësaia quia: ³² “Èx cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios a 'ain”. A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bama 'aisha baísqutima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën. ³³ Usaquian Jesusan bëtsi unin 'acësamaira oquin uni bana ñuixunia cuati ca anu 'icë unicamax —ësa bana cananuna cuama 'ai —quixun sinani ratúacëxa.

Nucën Papa Diosan bana rátri banasamaira axa quicësabi oi 'iti Jesusan ñuia

(Mr 12.28-34)

³⁴ Atun —uni bamacëcamax ca baísqutima 'icë —quixun sináncë 'icëbia —ca usama 'icë —quixun upí oquin ñuixuncëxun ca saduceo unibunën Jesús ñucáquin catëcëanma 'icën. —Upí oquin ca ñuixuanxa —quixun sinánquin ca fariseo unicaman Jesús nëbëtsioracëxa. ³⁵ Nëbëtsioraquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën —uisaquin cara 'è cati 'icë —quixun sinánquin Jesús ësaquin ñucácëxa: ³⁶ —¿Uinu 'icë Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oíra caranuna 'iti 'ain?

³⁷ Quixuan cacëxun ca Jesusan ësaquin cacëxa:

—Axa quicësabi oïra 'iti bana ax ca ësai quia: “Min 'Ibu Diosmi camina asërabi cuëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëncësabi oïshi 'iti 'ain”. ³⁸ Ënëx ca axa quicësabi oïra 'iti bana a 'icën.

³⁹ Bëtsi bana asaribi ca ënëx 'icën: “Mixmi bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. ⁴⁰ Ënë rabë bana quicësabi oquian camabi unin 'anun ca Moisés 'imainun ax quicë bana an uni ñuixuncë unicama Nucën Papa Diosan cuënëomiacëxa. Uisa bana cara cuënëo 'icë a ca Nucën Papa Diosmi sinánan uni rafriribi nuibacë 'ixun unin tania.

Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quicë bana

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseo unicamaxa abë timëcë 'icë ca Jesusan ñucáquin ësaquin cacëxa:

⁴² —¿Mitsun sináncëx cara Cristo, axa 'apu 'itia judíos unibunën caíncë, ax uisa uni 'ic? ¿Uin rëbúnqui cara ax 'iti 'ic?

Cacëxun ca cacëxa:

—Ax ca Davitan rëbúnqui 'iti 'icën. Usa 'aish ca Davidbë sënën 'iti 'icën.

⁴³⁻⁴⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Davitax ca ësai quiacëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu Cristo caxa: Axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'Apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain.

Axa aín rëbúnquin 'ainbi ca Cristo ñui David Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx —Cristo ax ca 'ën 'Ibu 'icë —quix quiacëxa. ¿Uisa 'aish cara David usai quiacëx? ⁴⁵ ¿Usaria David, Cristo ax ca 'ën 'Ibu 'icë quix quicë 'ain, cara Cristo ax uisari Davitan rëbúnqui 'iti 'ic?

⁴⁶ Usaquian fariseo unicama ñucatia ca uínbi —usa ca a bana 'icë —quixun Jesús ñuixuanma 'icën. Usa 'ixun ca atun iscëxa bëtsi unin sinánsama 'aish usai quia oxun a unicama amiribishi ñucátëcëanma 'icën.

23

An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamacëñuan fariseo unicamaribi ñui Jesús quia bana

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan anu 'icë unicamaxa 'aisamaira 'ain acamacëñunbi aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa: ² —An quirica cuënëocë unicama 'imainun fariseo unibunënrabi ca sinania, atux isa, an Moisésnën cuënëo bana 'unánun mitsu ñuixunti, a 'icë quixun. ³ Atun mitsu ñuixuncësabi oquin camina Moisésnën cuënëo bana 'ati 'ain. 'Anan camina atúan mitsu cacësabi oi 'iquinbi atúan a bana quicëma ñu 'acësaribi oquin 'atima 'ain, mitsuma paránxun 'amia, usa 'ain. Atux ca unicama bana ñuixunibi an uni ñuixuncë banaxa quicësabi oi 'ima. ⁴ Moisésnën cuënëo banaishima atúnbi sináncë banaribi ca unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunia. Usaquin ñuixuncëxbi ca a banacamax ax quicësabi oi 'iisama 'icën. Atúxribi ca usai 'ima. Atúan ñuixuncë bana quicësabi oquian 'anun ca unicama 'aquinima. ⁵ Añu ñu cara 'aia a 'aquin ca unicaman axira isa upí 'icë quixun sinánquinsa unin a rabinun quixun 'aia. 'Anan ca bëtsi unisama isa ax 'icë quixun camabi unin isnun quixun chupa aín cuëbí chooquin cuëcápuncë pañuia. Pañuanan ca cuënëo bana aín bëmánanu 'anan aín pëñan mëmiu təcërecaia, a unicamax ca a bana cuacë 'icë quixuan unin sinánun quixun. ⁶ Pi timëxun ca anu aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. 'Anan ca

anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti, anua aín cushicamax tsóti anu tsótishi cuëënia, camabi unínsa atu isnun quiax. ⁷ Ianan ca anuxun unin ñu marucë anuxuan a isquin bëtsi unin —ax ca nun cushi 'icë —quixun sinánquin atu mëcën 'inánquin bití cuëënia. Usai 'ianan ca unían —an ca nu cuëñëo bana ñuixunia —quixun catí cuëënia.

⁸ Atúxa usai 'icëbëbi camina mitsux unían usaquin mitsu catí cuëëntima 'ain. Mitsux camina xucëonanti 'ain. Mitsux camina achúshi 'ibuñushi 'ain, ax ca Cristo 'icën. ⁹ Uinu 'icë unibi camina ëñë menua Nucën Papa caquin anëtima 'ain, Nucën Papa Dios naínu 'icë, ax cuni ca aséabi mitsun Papa 'icë, usa 'ain.

¹⁰ Ëx Cristo 'aish cana 'ëxëshi mitsun 'Ibu 'ain. Usa 'ain camina, mix camina aín 'ibu 'ai quixuan bëtsi uni mitsu canun quitima 'ain. ¹¹ Micama uinu 'icë cara upitaxmi bucunun mitsu ñu 'axunia ax ca mi raíribë sënënmaira 'aish upí 'icën. ¹² Anbia rabíquin —'ëx cana cha 'ai —quixun sináncë uni a ca Nucën Papa Diosan aín uni raíribë sënënmara 'imiti 'icën. Usonan ca cha 'iti sinania ax rabcëma uni a cuni Nucën Papa Diosan cha 'imiti 'icën.

¹³ An Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncë a 'ain. Uisa cara oti 'icë usoquin ca Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën. Mitsun camina Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'ixunbi a bana quicësabi oquían 'anun 'aquínquinma unicama a bana bëtsi oquin ñuixunin. Mitsun camina a bana quicësabi oquin 'aiman. 'Aquinma camina uni itsínribia a bana quicësabi oquin 'axunma 'anun 'unánmin.

¹⁴ Usai 'ianan camina casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuin. Cëñuanan camina mitsux isamina upí 'ai quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banain. Usa 'icë ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin mitsu 'uchoquin castícantí 'icën.

¹⁵ An Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncë a 'ain. 'Ura cuanquin ui caramina 'unánmiti 'ai quixun bariquin mëraxun camina Nucën Papa Diosmi sinánun 'unánmiquinma mitsun sináncësaribi oquin sinánun 'unánmin. Usaquinmi mít-sun 'unánmicëx ca a unicamax mítúxmi 'icësamaira oi 'aisama 'ia. Mítúxmi anuaxmi tëmëraí manë tsi rëquirucë anu 'iti 'aínbi ca atux mítúxmi 'icësamaira oi anuax tëmëraí anu 'iti 'icën. Mítúxmi usa 'icë ca Nucën Papa Diosan uisa cara mitsu oti 'icë usoquin 'ati 'icën.

¹⁶ Mitsun Nucën Papa Diosan bana unicama 'unánmiti 'ixunbi camina a bana uisai quicë cara quixun 'unaniman. Bëxuñu unin ca uni itsi anun cuanti bai 'unánmima. Usaribi camina mitsux 'ain. Mitsux camina ësai quin: Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu sinánquin cana aséabi 'ën mi cacësabi oquin 'ati 'ai quiax quiquinbi ca unin 'aisama tanquin 'atima 'icën. Usa 'aínbi ca unin —curí anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë a sinánquin cana aséabi 'ën mi cacësabi oquin 'ati 'ai —quiax quiquin aséabi 'ati 'icën. ¹⁷ Usai qui camina sinánnumasa 'ain, camina ñu 'unáncëma unisa 'ain. Anuxun a rabiti xubunuxun unicaman a rabcëx ca Nucën Papa Dios cuëënia. Anu 'icë curi 'acë ñucama cupíma, aín unicaman anuxun a rabiti xubunuxun rabcë cupishi ca Nucën Papa Dios cuëënia. ¹⁸ Usaribiti camina mitsux ësai quin: Anuxun Nucën Papa Dios rabiquin 'aracacë ñuina xarotia maxax bucúncë, a sinánquin cana aséabi 'ën mi cacësabi oquin 'ati 'ai quiax quiquinbi ca unin 'aisama tanquin 'atima 'icën. Usa 'aínbi ca unin —anuxun Nucën Papa Dios rabiquin ñuina xaroti maxax bucúncë, anu 'icë ñuina sinánquin cana aséabi 'ën mi cacësabi oquin 'ati 'ai —quiax quiquin aséabi 'ati 'icën. ¹⁹ Usai qui camina sinánnumasa 'ain, camina ñu 'unáncëmasa 'ain. Anuxun ñuina xaroti

maxax bucúncē anuxun ca unicaman ñuina rēxun xaroquin Nucēn Papa Dios raba. Usaquin rabicēx ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Anu 'icē ñuina cupíma anuaxa aín unicamax ami sináncē cupíshi ca ax cuēēnia. ²⁰ Camina 'unánti 'ain, anuxun ñu xarotia bucúncē maxax a sinánquin ca unin anua xaroti nancē ñu aribi sinania. ²¹ Usaribi oquin ca axa aín bana ca asérabi 'icē quixun uni itsin 'unánun, —anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu sinánquin cana asérabi mitsu cain —quicē uni, an a xubuihi sinánquinma anu 'icē Nucēn Papa Diosribi sinánquin caia. ²² Axa aín bana ca asérabi 'icē quixun bētsi unin 'unánun —naí anu Nucēn Papa Dios 'icē a sinánquin cana asérabi mitsu cain —quicē uni ax ca anu Nucēn Papa Dios 'icē a 'imainun Nucēn Papa Diosribi sinani quia.

²³ An Moisésñēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsux camina an unicama paráncē a 'ain. Mitsu ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. Mitsun camina an Nucēn Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acē unicama ñu 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbi camina a bana itsi, axa quicēsabi oíra 'iti, a quicēsa oquin 'aiman, Nucēn Papa Diosmi upiti catamēanan ax cuēēncēsabi oquin upi sinánñu 'ixun unicama nuibaquin, 'aquina 'icē, 'aquinti, acama. Usaquinmi mitsun 'acēx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ñu mēsúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa. ²⁴ Mitsun Nucēn Papa Diosan bana unicama 'unánmiti 'ixunbi camina a bana uisai quicē cara quixun 'unaniman. Bēxuñu unin ca uni itsi anun cuanti bai 'unanima. Usaribi camina mitsux 'ain. Ca ēsa 'icēn. Chupan xanpa bēpucēbē ca anua aín chua, 'imainun sia acamax bērúmainun 'unpax upíshi xanpa 'ucē mēu 'ibutia. Sia 'eti rabanan usaquin 'aibi camina ñuina chá, camello, a 'ecēsa 'ain.

²⁵ An Moisésñēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usabi oquin 'acē 'ixun unicama paranin. Paránquin camina Nucēn Papa Diosainsa mitsun nuitu upi isnun quixun xanpa 'imainun ñutē acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mēu upíma ñu sinanin. Uni paránquin camina aín ñua mitsu 'inánun quixun sinánmianan ñunshínquin mitsun cuēēncē ñu biti acama sinanin. Mitsúxmi usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan uisa cara mitsu oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. ²⁶ Fariseo uni, bēxuñu unisa camina mix 'ain. Xanpa aín namē pain chucacēx ca aín caxuribi chuañuma 'iti 'icēn. Usaribi oquin camina min nuitu pain upi 'inun mēñoti 'ain, min 'acē ñucamaxribi upi 'inun.

²⁷ An Moisésñēn cuēñēo bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usabi oquin 'acē 'ixun unicama paranin. Anu uni maíncē me ax ca upi oquin mēñocē 'ianan eman upíra upi uxua 'inun roncē 'aishbi 'ucē mēu, uni bamacēñēn xo 'imainun ñu chēquicē 'aisama 'icēn. ²⁸ Usaribi camina mitsux 'ain. Mitsúnmi bētsi bētsi ñu 'acē cupía unin mitsu upi isti 'ixunbi camina mitsun nuitu upíma 'ixun atu paranin.

²⁹ An Moisésñēn cuēñēocē bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama, mitsun camina usai oquin 'acē 'ixun unicama paranin. Upíma isquin cara Nucēn Papa Diosan mitsu uisoti 'icēn. Mitsun raracaman an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama anu maíncan, a me camina upi 'inun mēñoin. Mēñonan camina anu uni upíburibi maían me aribi upi 'inun mēñoin. ³⁰ Usoquin 'ai camina quicanin, nux nucēn raracababē 'ixun cananua atun an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē unicama masóquin 'aia 'aquianma 'itsían. ³¹ Usai quiquin camina 'unanin, asérabi camina mitsux an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama an 'á,

atun rëbúnqui 'ain. ³² Mitsux usa 'ixun camina mitsun raran 'ásaribi oquin 'aquin sënëonti 'ain.

³³ 'Atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsux runu an uni picë asa 'ain, mitsun raracama 'íasaribiti camina 'in. Mitsúxmi usai 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan aséرابi mitsux bamaia anuaxmi tēmérati manë tsinu mitsu 'imiti 'icën. ³⁴ 'En cana unicama 'ën bana 'unánquian a uni ñuixunun 'imianan raíriri 'ën bana unicama 'unánminun 'imicëbi camina raíri 'anan raíri i curúsocënu matásun bamaminuxun 'ain. Raíri camina anu timéti xubu anuxun rishquinuxun 'ain. Raírínëan 'achushi émanuxun bana ñuixuniami mitsun bëtsi bëtsi ocëbéa bëtsi bëtsi émanu cuancëbé anu mitsúxribi cuanxun camina usaribi oquin 'atécënxun 'ain. ³⁵ Usa 'ixun camina mitsun raran 'ásaribi oquin 'ain. Abel pain ca 'uchañuma 'icëbi mitsun rara achúshinën 'acëxa. Usaribi oquin ca mitsun raran an Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acëxa. 'A 'aian ca raírínënríbi Zacarías, Baraquíasnën bëchicë, a anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun 'acëxa. Usaribi oquin camina mitsun 'ain. ³⁶ Usa 'ain cana aséرابi mitsu cain, mitsun raracama 'ásaribi oquin ca Nucën Papa Diosan mitsu 'uchoti 'icën. Mitsúxmi usa 'icë ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën.

Atun aín bana cuacëma cupía Jerusalénu 'icë unicama nuibati Jesús masá nuítua

³⁷ Jerusalenu 'icë unicama, cana mitsu cain, mitsux camina an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'anan a an aín bana ñuixunun xucë unicamaribi maxaxan 'á, mitsun raracama axa 'íasaribi 'ain. ¿Uitishi oquin carana mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanëan aín tuácama cuëntancëxun aín pëchin mapuxun bërúancësaribi oquin cana mitsu bërúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancëxbi camina mitsux cuëncëma 'ain. ³⁸ Usa 'ain cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ënti 'ain. ³⁹ 'En cana mitsu cain, mitsun camina utécënia isquin –Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icë –quíax quiquin 'ë rabiti 'ain. A nëtë utámainun camina 'ë istécëntima 'ain.

24

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubua rurucubúti bana
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuaxa cuania ca aín 'unánmicë unicanan a rapasu cuanquin Jesús cacëxa:

–Ënë xubux ca cahaira 'aish upí 'icën.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

–Ënë xubu camina maxax 'acë 'aish upí isin. Usa 'aínbi cana mitsu cain, axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicaman ënë xubu camáxbi aín maxáxcamaribi rurupacëbé rurucubúti 'icën.

Ax utécënti nëtë 'uramacuatsinia unin 'unánti Jesusan ñuíá bana
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Usaquin atu cabiani cuanx matá me Olivos cacë anu tsóbutia ca uni 'aíma 'ain, aín 'unánmicë unicanan a nëbëtsioraquin cacëxa:

–¿Uínsaran cara míxmi quicësabi oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu aín maxáxcama rurupacë 'iti 'ic? ¿Mix anun utécënti nëtë anúan ënë mecama cëñúti, a nëtëx ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain? A camina nu ñuixunti 'ain.

4-5 Usaquian aín 'unánmicē unicaman ñucácēxun ca Jesusan anun ax utēcēnti nētē ñuixunquin ēsaquin cacēxa:

—'Itsa unin ca, “'Ēx cana Cristo 'ai” quiax quiquin 'itsaira uni paránuxun 'aia. Usoquian mitsuribi paránti rabanan camina bĕrúancati 'ain. ⁶ Mitsun camina uni itsían —bĕtsi menu 'icē unicamax ca bĕtsibĕ 'acáñania —quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan —raíri unicamaxribi ca raírĭbĕ 'acáñania —quixun ñuia cuatibi camina racuétima 'ain. Asérabi ca usai 'iti 'icĕn. Usaía 'icĕbĕbi ca ĕnĕ mecama cĕñúccĕma pain 'iti 'icĕn. ⁷ Bĕtsi menu 'icē unicamax ca bĕtsi menu 'icē unicamabĕ nishánani 'acánanti 'icĕn. 'Imainunribi ca bĕtsi menu 'icē 'apun suntárucama bĕtsi menu 'icē suntárucamabĕ 'acánanti 'icĕn. Bĕtsi bĕtsi nĕtĕnu 'icē unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. Bĕtsi bĕtsi mecamax ca shaiquinuxun 'aia. ⁸ Usoquin pain tĕmĕratancĕxunbi ca 'ĕx utēcĕncĕbĕtainra unin an 'acĕsamaira oquin tĕmĕranuxun 'aia.

⁹ Usoquin canan ca ēsaquinribi Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ēmi sináncĕma uni raírĭnĕn ca uni itsían mitsu bĕtsi bĕtsi onun 'inánuxun 'aia. 'Inánan ca micama raírĭ 'anuxun 'aia. Mitsúxmi 'ĕmi catamĕcĕ cupí ca camabi menu 'icē unicamax 'ĕmi sináncĕma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. ¹⁰ Unían ami nishquin 'atimocĕxun ca 'itsa unin 'ĕmi catamĕti ĕnti 'icĕn. Usai 'i abĕ nishánanquin ca uni raírĭ, bĕtsi unin 'atimonuxun binun 'inánti 'icĕn. ¹¹ Usai 'icĕbĕtan ca —'ĕn cana Nucĕn Papa Dios quicĕ bana unicama ñuixuni —quiquinbi anbi sináncĕ banaishi uni ñuixunuxun 'aia. Usaquin ñuixunquin ca 'itsaira uni paránquin Nucĕn Papa Diosmi sinánxma 'inun quixun 'imiti 'icĕn. ¹² Usai 'icĕbĕtan ca unin 'aisamaira 'atima ñu 'ati 'icĕn, 'anan ca bĕtsibĕa nuibanani 'aquiananti a ĕnuxun 'aia. ¹³ Usai ñu 'icĕbĕtanbia 'ĕmi sinánquin ĕncĕma unicamax ca Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnu 'ĕbĕ 'iti 'icĕn. ¹⁴ Uicamax cara 'ĕmi catamĕtia acamax ca Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnu 'ĕbĕ 'iti 'icē quixun 'ĕn mitsu cacĕ bana ĕnĕ ca 'ĕn unicaman camabi menu 'icē unicaman cuanun ñuixunti 'icĕn. Usaquian camabi menu 'icē unicama ñuixuncĕbĕ ca 'ĕx utēcĕncĕbĕ ĕnĕ mecama cĕñúcnuxun 'aia.

¹⁵ Usaquin caxun ca Jesusan ēsaquinribi aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—An Nucĕn Papa Dios quicĕ bana unicama ñuixuncĕ uni Danielnĕan a ñuiquin cuĕnĕo uni ax ca 'atimaira 'icĕa unin timacĕ 'aishbi aín suntárucamabĕ uti 'icĕn. Danielnĕan ñuia uni ax ca utancĕx ami sinanimabi anuxun Nucĕn Papa Dios rabiti xubu Jerusalĕnu 'icĕ, anu 'iti 'icĕn. An ĕnĕ bana iscĕ ĕni an ca uisai quice cara quixun 'unánti 'icĕn. ¹⁶ Usai 'icĕbĕ ca unicamax ami racuĕti Judea menu 'icĕ ĕmacamanuax abáquiáni matánu cuanti 'icĕn. ¹⁷ Aín xubu ĕman 'icĕ unicamaxribi ca abánuxun, aín ñu pain bitsi aín xubunu atsĭntĕcĕnĭma ashiti cuanti 'icĕn. ¹⁸ 'Imainun ca aín naĕnuxuan ñu mĕĕcĕ unicamaxribi abánuxun aín chupa bitsi xubunu cuaníma naĕnuaxĕshi abátĭ 'icĕn. ¹⁹ Usaía 'icĕbĕ ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúccĕ xanucamaxribi abáquiáni cuani nuibacanuxun 'aia. ²⁰ Usaími anun ñu mĕĕtima nĕtĕn 'ianan mitaño 'itĭn rabanan camina Nucĕn Papa Dios ñucátĭ 'ain. ²¹ Usai 'i ca unicama Nucĕn Papa Diosan me uniotabacĕ 'aían uínsaranbi 'iásamairai tĕmĕrati 'icĕn, amiribishi usai tĕmĕratĕccĕntĭmoi. ²² Anúan paĕ tani nĕtĕxa cĕñúccĕbĕma ca usabi 'i camabi unix bamati 'icĕn. Usa 'aínbi ca Nucĕn Papa Diosan, ainan 'inun an caíscĕ unicama nuibaquin, atu cupí anúan unin paĕ tanquin tĕmĕrati nĕtĕcama sĕnĕnmĭti 'icĕn.

²³ Anúan usoquin unicaman tĕmĕrati nĕtĕ ucĕbĕtan unin mitsu —ca is, ĕnu ca Cristo 'icĕ —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icĕ —quixun cacĕxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²⁴ Anúan usoquin unicaman

tēmēratī nētē ucēbētan ca unin ax asērabi ama 'ixunbi —'ēx cana Cristo 'ai — quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uni raírinēn cēmēquin —'ēn cana Nucēn Papa Dios quicē bana unicamā űixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Cana ca unicama paránti sinánquin, uni ítsían 'acēma űu 'anuxun 'aia. 'Aqin ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caiscē unicamaribi paránti sinánuxun 'aia. ²⁵ Usai 'icēma pan 'aínbi 'ēn mitsu cacē 'aish camina a űucamaxa usai 'icēbēbi ratútima 'ain. 'Ianan camina unínma mitsu parania bēruancati 'ain. ²⁶ Usa űucama 'icēbētan unin —Cristo ca uaxa. Ca anu uni 'icēma menu 'icē —quixun mitsu cacēxbi camina isi cuantima 'ain. 'Ianan unin —Cristo ca uaxa, ca xubu mēu 'icē —quixun mitsu cacēxunbi camina — asērabi ca —quixun sinántima 'ain. ²⁷ Mēríquin ca canacan anúan bari urucē 'imainun anúan bari cuabúcē, camabi naicamē'ēo pēcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx utēcēnti 'iti 'icēn. ²⁸ Unix ca quia —uinu cara űuina bamacē 'icē anu ca xētē cēñúbuti 'icēn. Usai ca 'iti 'icēn.

Anun Jesús utēcēnti nētē űui quicē bana
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Usoquin canan ca ēsaquinribi Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Usaía tēmērai anun uni bēnēti nētēcama 'icēbē ca bari bēánquinuxun 'aia, 'uxēnribi ca pēcanuxunma 'aia. 'Iparibi ca rēucunuxun 'aia, naícamē'ēo shaíquicēbē ca anua 'icē űucamaxribi shaíquinuxun 'aia. ³⁰ Usaía 'icēbētan ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx utēcēnia isti 'icēn. Isi ca camabi menu 'icē uí unicamax cara Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'icē, acamax masá nuituti bēnēti inti 'icēn. Usai 'iquin ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēn nētē cuin mēuxun 'ēn cushin pēcabētsinia isnuxun 'aia. ³¹ Manē banañu bana ocēbē uquin cana 'ēn ángelcama xuti 'ain, 'ēnan 'inun 'ēn caiscē unicama camabi menya 'ēbēa 'inun 'ē timēxunun.

³² Ēnē űu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsincēbē aín pēchi rēucubutancēx amiribishi corutēcēnia. Usaria 'ia isquin camina —ca baritiacuatsinia —quixun 'unanin. ³³ Usaribitía 'ēn mitsu űuixuncē űucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anun 'ēx utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quixun. ³⁴ Asērabi cana mitsu cain, bēría ēnē nētēn bucuē unicamaxa bamacēma pain 'ain ca 'ēn mitsu űuixuncē banacama quicēsabi oi 'iti 'icēn. ³⁵ Naí, me, acamax ca cēñúti 'icēn, 'aínbi ca 'ēn banaxa nētēimoí usabi 'ain camabi űu 'ēx quicēsabi oi asērabi 'iti 'icēn.

³⁶ Añu nētēinra carana 'ēx utēcēnti 'ain, uínsarainra cara usai 'iti 'icē quixun ca uínbi 'unanima. Naínu 'icē ángelcamanbi ca 'unanima, 'ēx Nucēn Papa Diosan Bēhicē 'ixunbi cana 'ēnribi 'unanima. Nucēn Papa Diosan cuni ca 'unania.

³⁷ Bērāma Noé 'iá nētē usaribiti ca uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx utēcēnti nētēn 'iti 'icēn. ³⁸ Anúan aín nuntinu 'iruti nētē utámainun aín aintsibētan Noénēn anun iēti nunti cha 'amainun ca unicaman pianan xēanan xanu bianan aín bēhicē bēnumianan an 'acēsabi oquin cuēñquin űu 'acēxa. Ca sinánma 'icēn, Noenēn űuicēsabi oi ca asērabi 'iti 'icē quixun. ³⁹ Uí 'aisamaira 'ibúcēbē baca 'ēquian űucamacēñun unicama buáncēbētainshi ca —Noenēn nu cacē bana ca asērabi 'icē —quixun 'unáncēxa. Noenēn bana cuatíma unicama 'iásaribiquin ca unicaman 'ēn bana cuatima 'icēn. Usai 'iquinbi ca 'ēx anun uti nētē 'icēbētainshi sinánti 'icēn. ⁴⁰ Ēx ucēbē ca ēsaribi 'iti 'icēn: Rabē unían aín naēnuxun űu mēēia achúshi 'ēbēa 'inun bimainun ca achúshi anubi encē 'iti 'icēn. ⁴¹ Usaribiti ca rabē xanúxa űu rēni tsócē achúshi 'ēbēa 'inun bimainun achúshi anubi encē 'iti 'icēn.

⁴² Uisa nētēn carana min 'Ibu 'aish 'ēx utēcēnti 'ai quixun 'unánquinmabi camina upí oquin sinánquin —'ēn 'ibu ca uti 'icē —quixun 'unani cuēēnquin caínti 'ain. ⁴³ Camina 'unanin, uínsaran cara aia quixun 'unáncē 'ixun ca xubuñu unin 'uxquinma an ñu mēcamacē uni caíntsiánxa. Caíncēx uáxa ñu mēcamanux atsíntisa taniabi ca 'uxcēma 'ixun xubu 'ibun atsínmitsianxa. ⁴⁴ Usaribi oquin camina mitsúnribi 'ē binuxun 'ēx uti caínti 'ain. Bérí ca utima 'icē quixunmi mitsun sináncēbēbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nētēn, aia binuxun 'ē caínti 'ain.

*An uni mēēxuncē uni rabē, upí 'imainun upíma, ñuicē bana
(Lc 12.41-48)*

⁴⁵ Anun 'ēx utēcēnti nētē ca ēsaribi 'iti 'icēn. Achúshi unin ca aín xubunu 'icēcama upí oquin piminun quixun aín ñu mēēmīcē unicama achúshi caísaxa. Caísquin ca —an ca asérabi 'ēn cacēsabi oquin 'ati 'icē —quixun sinánxa. Sinánquin usoquian ñu 'anun quixun catancēx ca bētsi menu cuanxa. ⁴⁶ Cuanx anu 'itancēx utēcēnquin ca an ñu mēēxuncē unin cara an cacēsabi oquin 'aia quixun isti 'icēn. Isquinbi an cabiancēsabi oquin 'aia iscēx ca an a uni ñu mēēxuncē uni ax chuámarua tani cuēēnti 'icēn. ⁴⁷ 'En cana asérabi mitsu cain, an upí oquin ñu 'acē 'icē ca an ñu mēēmīcē unin ēsaquin cati 'icēn: Minmi 'ēn cacēsabi oquin upí oquin 'acē cupí camina cushi unisa 'ixun 'ēn ñucama minansa 'icē bēruánti 'ain. ⁴⁸ Usa 'aínbi ca an a unix 'atima sinánñu 'ixun —an 'ē ñu mēēmīcē uni ca panatia —quixun sinánquin ⁴⁹ abētan ñu mēēcē uni raírí mēēanan axa paēncē unīcamabētan ñu pianan xēati 'icēn. ⁵⁰ Usai 'iquian, ca uti 'icē quixun sináncēbēmabi ca an a ñu mēēmīcē uni uti 'icēn. ⁵¹ Uquin ca usai 'ia isquin 'atimonan anu an uni paráncē unicama 'icē anua 'inun 'imiti 'icēn. Anuax ca anu 'icē unīcamax paē tani bēnēti inti 'icēn.

25

Mēcēn rabē xanu ñuia Jesus quiá bana

¹ Aín 'unánmicē unicama bana ñuixunquin ca Jesusan aín uti nētē ñuiquin ēsaquinribi cacēxa:

—'Ex anun 'ēn unīcaman 'apu 'inux uti nētē ca ēsa 'iti 'icēn: Achúshi unían xanu bití 'ain ca an axa bēnuti xanu nuībacē mēcēn rabē xanucamax, an xanu bití uni ax aia bitsi, lamparín bibiani cuanxa. ²⁻⁴ Mēcēn achúshi xanucama ca sinánñuma 'ixun xēnisa ñu anun aín lamparín ērēnti buáncēma 'icēn. 'Aínbi ca raírí mēcēn achúshi xanu aínshi sinánñu 'ixun aín lamparíncēñun xēnisa ñuribi buánxa. ⁵ Atúxa lamparín buani cuanbi ca an xanu bití uni panáxa. Panacēbē ca 'uxcēnan tēnácēx 'uxcanxa. ⁶ 'Uxánbia imē naēx a uni aia isi ca raírínēx cuēncēni quiáxa: An xanu bití uni ca aia. Ca bitsi cuan. ⁷ Quia sharatia bēsuquin ca bēnēnquinshi a xanucaman aín lamparín mēñoxa. ⁸ Usocēbētan ca sinánñuma xanucaman raírí xanucama caxa: Nun lamparíncama ca bēnaia. Mitsun xēnisa ñu 'ēish ca nu 'inan. ⁹ Cacēxunbi ca sinánñu xanucaman caxa: Nun xēnisa ñu sapi ca mitsun lamparín 'imainun nun lamparínuribi 'aruti sēnēntima 'icēn. Mitsúnbi ca an xēnisa ñu marucē uninu cuanxun bitan. ¹⁰ Cacēxa sinánñuma xanucama xēnisa ñu bitsi cuancēbē ca an xanu bití uni uaxa. Aía atsíncēbē ca sinánñu xanucamaribi abētan pinux xubunu atsíánxa. Atsíncēbētan ca xēcūē xēcocatēcēnsama oquin xēpuaxa. ¹¹ Usaia 'icēbē uquin ca sinánñuma xanucaman ēmánxun —nu ca xēcócaxun —quixun caxa. ¹² Cacēxunbi ca caxa: Asérabi cana 'ēn 'unaniman, ui caramina mitsux 'ain.

¹³ Usaquin catancēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mitsúnribi camina añu nētēinra 'ianan uínsaran carana 'ëx utēcēnti 'ai quixun 'unánquinmabi —ca uti 'icē —quixun sinani cuēēnquin 'ëx uti caínti 'ain.

Bana itsi ñuicēsaria Jesús curíqui ñui quia

14 Anúan ax utēcēnti nētē ñuixuntēcēnquin ca Jesusan ësaquin aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ëx anun uti nētē ca ësa 'iti 'icēn. Amanu cuanuxun ca achúshi unin aín ñu mēemicē unicama cuēnxun aín curíqui anun ñu mēequian curíqui itsiribi binun mētícaquin 'inánxa, a curíquinēn ñu 'atancēxuan an bicē curíqui a 'inántēcēnun quixun.

15 Uisoquin curíquinēn ñu 'ati cara 'unánxa usoquian anun ñu 'ati sēnēinshi ca 'inánxa. Achúshi ca 'itsa, mēcēn achúshi mil curíqui 'inánxa. Bētsi uniribi ca 'itsatani, rabē mil curíqui 'inánxa. Bētsiribi ca 'itsamashi achúshi mil curíqui 'inánxa. 'Inántancēx ca amanu cuanxa. 16 Cuancēbētan ca an 'itsa, mēcēn achúshi mil curíqui bicē uni an a curíquinēn ñu bitancēxun maruquin bitēcēnquin usaribi mēcēn achúshi mil curíqui biaxa. 17 Usaribi oquin ca an 'itsatani, rabē mil curíqui bicē uni an bētsi rabē mil curíquiribi biaxa. 18 Usa 'aínbi ca an 'itsamashi, achúshi mil curíquishi bicē uni an me naētancēxun a curíqui maíanxa.

19 Usaquian 'an ca 'itsa 'uxē 'icēbē an a unicama ñu mēemicē unix utēcēanxa. Utēcēnquin ca uisaquin cara aín unicaman a curíquinēn ñu 'axa quixun istisa tanxa. 20 Istisa tancēbē uquin ca an 'itsa, mēcēn achúshi mil curíqui bicē unin an bicē curíquicama bēxun caxa: Min camina mēcēn achúshi mil curíqui 'ë 'inan. Usa 'aínbi cana anun ñu bixun marutancēxun bētsi mēcēn achúshi mil curíquiribi bian. Acama ca ënēx 'icēn. 21 Cacēxun ca an a ñu mēemicē unin caxa: Camina upí oquin 'ën curíquinēn ñu 'an. Minmi 'itsamashi 'aínbi a curíquinēn upí oquin 'acē cupí cana mi 'itsaira anúnmi 'ë ñu 'axúnun 'inánti 'ain. Usa 'aish camina 'ëx cuēēncēsaribi oi 'ëbē cuēēnti 'ain.

22 Usaquian cacēbē uquin ca an rabē mil curíqui bicē uni an bicē curíquicama bēquin caxa: Min camina 'ë rabē mil curíqui 'inan. Usa 'aínbi cana anun ñu bixun marutancēxun bētsi rabē mil curíquiribi bian. Acama ca ënēx 'icēn. 23 Cacēxun ca an a ñu mēemicē unin caxa: Camina upí oquin 'ën curíquinēn ñu 'an. Minmi 'itsamashi 'aínbi a curíquinēn upí oquin 'acē cupí cana mi 'itsaira anúnmi 'ë ñu 'axúnun 'inánti 'ain. Usa 'aish camina 'ëx cuēēncēsaribi oi 'ëbē cuēēnti 'ain.

24 Usaquian cacēbē uquin ca an achúshi mil curíqui bicē unin caxa: Mixmi unimi nishcēsa 'icē cana mi 'unan. Uni itsin ñu 'apámitancēxun camina a bimi mináinshi 'inun min unicama bimin. 25 Usa 'ain cana racuéquiani cuanxun nētēmíti rabanán me naēxun anu maínquin min curíqui unēan. Min curíqui ami 'ë 'inancē a ca ënēx 'icēn, camina biti 'ain. 26 Cacēxun ca an ñu mēemicē unin caxa: Mix camina 'aisama 'ianan chiquish 'ain. Uni itsi ñu 'apámitancēxun a bimi 'enáinshi 'inun 'ën unicama bimicē cana 'ai quixun camina sinanin. 27 Usaquin 'ë 'unánquin camina 'ën curíqui a banconu nantí 'ian. Anu nancē 'ain cana 'ëx utēcēnquin 'ën curíqui 'imainun curíqui itsiribi bitsían. 28 Caxun ca aín uní itsi caxa: Mil curíqui 'ën 'inan, a camina a uninua bixun axa mēcēn rabē mil curíquiñu uní a 'inánti 'ain. 29 Uisa ñu cara a 'inancē 'icē anúan an cacēsabi oquin ñu 'acē uní a ca aín 'ibu 'inántabaquin 'inancēsamaira oquin 'inántēcēnti 'icēn. Usonan ca anúan aín 'ibu ñu 'axuncēxunma a 'inancē ñu a aín 'ibun bicuanti 'icēn. 30 Usa 'ain camina bicuanxun a curíqui bētsi uní 'inánan an curíquinēn upí oquin ñu 'acēma uní a

ëman bëánquibucë anua 'inun niti 'ain. Anuax ca anu 'icë unicamax paë tani tëmërai bënëti inti 'icën.

Camabi menu 'icë unicama Jesucristonën uisa cara oti 'icë usoquin 'ati bana

³¹ Usaquin catancëxun ca Jesusan aín uti nëtë ñuixuntëcënquin ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

–Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'aish 'ën cushínbi utëcëanx cana 'Apuira 'inuxun 'ain. Usa 'ain ca 'ëbë 'ën ángelcamaribi 'iti 'icën. ³² 'Ëx usa 'ain ca camabi menu 'icë unicama 'ën ángelcaman bëcëx 'ënu timëcë 'iti 'icën. Anua timëcë isquin cana 'ën unicama amo sëtënánan 'ënanma unicama amoribi sëtënatí 'ain, an 'aracacë ñuina unin aín carnerocama amo bucunanan aín chivocama amo bucunacësaribi oquin. ³³ Ñuina 'ibun ca aín carnero aín mëqueua 'inun 'imia. 'Imianan ca aín chivo aín mëmia 'inun 'imia. Usaribi oquin cana 'ën unicama 'ën mëqueuqa 'inun 'imianan 'ënanma unicama 'ën mëmia 'inun 'imiti 'ain. ³⁴ Usai 'itancëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun axa 'ën mëqueu 'icë unicama cati 'ain: 'Ën Papa Diosan ca mitsu upí oquin sinánxunia. Mecama 'imainun anu 'icë ñucama unioquin ca an mitsu sinánxunquin anu mitsux abë 'iti mëniócëxa. Ax quiásabi oi camina bërí anu 'iti 'ain. ³⁵ 'Ëx 'acëñuma 'icë camina 'ë piti 'inácën. 'Ëx 'umpax 'aisa tani shimaia camina 'ë 'inácën. Amanu nitsi cuanx 'ëx anu 'iti 'aíma 'ain camina ui cara quixun 'unánquimabi 'ëx anu 'iti 'ë 'inácën. ³⁶ Chupañuma 'icë camina 'ë chupa 'inácën. 'Insíncë 'ain camina 'ë isi cuancën. Sipuacë 'ain camina 'ë isi cuancën. ³⁷ Cacëxun ca 'ën unicaman 'ë cati 'icën: ¿Uisa nëtënan caranuna mixmi 'acëñuma 'icë, nun piti mi 'inácën? ¿Uisa nëtënan caranuna mixmi shimacë, nun mi 'umpax 'inácën? ³⁸ ¿Uisa nëtënan caranuna amanu nitsi cuanxmi anu 'itiñuma 'icë mi anu 'iti 'inácën? ¿Uisa nëtënan caranuna chupañuma isquin mi chupa 'inácën? ³⁹ ¿Uisa nëtënan caranuna mixmi 'insíncë 'ianan sipuacë 'icë mi isi cuancën? ⁴⁰ Cacëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun 'ën unicama cati 'ain: 'Ën cana asérabi mitsu cain, mitsun 'ën xucëncama achúshi, uni raíribë sënënmara 'icëbi 'aquinquin camina ashí 'aquinçëma 'ain, camina 'ëribi 'aquián.

⁴¹ Usaquin catancëxun cana axa 'ën mëmiu 'icë unicama cati 'ain: Mitsux 'ën unibuma 'aish ca 'ë 'ura cuantan. Cuanx ca manë tsi anua aín 'apubë ñunshin 'atimacama 'inun mënió anu 'itan. ⁴² 'Ëx 'acëñuma 'icë camina 'ë piti 'inánma 'ain. 'Ëx shimacë camina 'ë 'umpax 'inánma 'ain. ⁴³ Amanu nitsi cuanx 'ëx anu 'iti 'aíma 'ain camina 'ëx anu 'iti 'inánma 'ain. Chupañuma 'icë camina 'ë chupa 'inánma 'ain. 'Insíncë 'ianan sipuacë 'ain camina 'ë isi cuanma 'ain. ⁴⁴ Cacëxun ca atun 'ë cati 'icën: ¿Uisa nëtënan caranuna mixmi 'acëñuma 'ianan shimacë 'ianan amanu nitsi cuancë anu mi 'iti 'aíma 'ain mi 'aquiánma 'ain? ¿Uisa nëtënan caranuna mixmi chupañuma 'icë mi chupqa 'ianan mixmi 'insíncë 'ianan sipuacë 'ain mi isi cuanma 'ain? ⁴⁵ Cacëxun cana 'ëx 'Apuira 'ixun acama cati 'ain: 'Ën cana asérabi mitsu cain, 'ën unicama achúshi, uni raíribë sënënmara 'icëbi, 'aquinquinma camina mitsun 'ëribi 'aquinçëma 'ain. ⁴⁶ Usaquin 'ën cacëx ca acamax anuxuan xëñibua 'aínbi tëmëratí anu cuanti 'icën. Cuancëbë ca 'ën unicamax Nucën Papa Diosan nëtënu xëñibua 'aínbi 'ëbë 'i cuanti 'icën.

IV. BAMAXBIA JESUCRISTO BAIQUIA BANA (26-28)

26

Judíos unicamax Jesúsmi 'ēsēnan
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Uran bana ñuixuntancēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama ēsaquin cacēxa: ² —Camina 'unanin, rabē nētē 'icēbē ca Pascua anun carnero 'ati nētē 'iti 'icēn. A nētēn ca unían binun uni itsin 'ē 'inánti 'icēn. 'Ináncēxun ca i curúsocēnu bamanun 'ē matásti 'icēn. Usaquin ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa.

³ Usa 'ain ca judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun caniacēcē unicama, anua atun cushiira Caifás ax 'icē, a xubunu timēacēxa. ⁴ Anu timēax ca —'anuxun caranuna uisoxun Jesús unían 'unánunmaishi biti 'ai —quix 'ēsēnancēxa. ⁵ 'Ēsēnani ca quicancēxa:

—Unicamaxma anun rabanan nēeti tsuáquiruia, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nētēn bitima 'ain.

Betanianuxuan xanuxun Jesúsmi ro tutuca
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Betania ēmanu cuanx ca Jesús Simonan xubunu 'iacēxa. Simón ax ca an aín nami chēquímicē 'insínñu 'aishbia pēxcúcē uni 'iacēxa. ⁷ Anua mesanu pī tsotan ca xanu achúshinēn, anu sanuira 'inínti ro 'aruti ñu bēi uxun a ro cupíira cupí 'icēbi Jesusan maxcá a ron chabócēxa. ⁸ Usoia isi ca Jesusan 'unánmicē unicamax a xanumi nishi canancēxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cēñuax? ⁹ Anun ñuñuma uni 'aquinti ēnē ro 'itsaira curíqui cupí maruti ca 'iaxa. ¹⁰ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacēxa:

—¿Uisati caramina ēnē xanu ami nishquin ñuin? Ēsoquian 'ē 'acē ēnēx ca asábiira 'icēn. ¹¹ Camabi nētēn camina ñuñuma uni isin. Usa 'aínbi camina mitsun xēñibuquin 'ē istima 'ain. ¹² Bamacē mañuxun usoquin unín 'ati tanquin ca ēnē xanun 'ē ron 'axa. ¹³ Asérabi cana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ēn unibunēn 'ēn bana, anúan uni Nucēn Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca ēnē xanúan ēsoquin 'e 'acē ēnēribi ñuixunti 'icēn, camabi unían 'unánun.

Judasnēan Jesús uni 'inan
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicē uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenēn cushicama 'icē anu cuancēxa. ¹⁵ Cuanxun ca cacēxa:

—¿'Ēn Jesús mitsu 'inánun caramina uiti curíqui 'ē 'inánti 'ain? Cacēxun ca atun Judas treinta curíqui 'ináncēxa. ¹⁶ 'Ináncēxun ca Judasnē, uisaxun carana ēnē unicama Jesús bimiti 'ai quixun sináncēxa.

Jesús bētan aín 'unánmicē unicaman ashiquin piia
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Anun chamiti ñucēñunma 'acē pán anun piti nētēa 'ain ca aín 'unánmicē unicaman anu cuanxun Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nētēn a piti ñu mi mēñoxunti caramina cuēēnin?

¹⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ēma 'uri cuantancēx bēbaquin camina 'ēn mitsu a ñuiquin cacē uni a ēsoquin cati 'ain: An nu 'unánmicē uni an ca ēsaquin mi canun nu caxa, Anúan bamanun 'ē bicanti nētēn ca uaxa. Usa 'ain cana mín xubunuxun pain 'ēn 'unánmicē unicamabētan Pascua nētēn piti ñu piti 'ain.

¹⁹ Usaquian cacēx cuanxun ca aín 'unánmicē unicaman an cacēsabi oquin an ñuicē xubu mēraxun anuxun Jesús bētan piti ñucama mēñócēxa.

²⁰ Mēniocē 'ain ca Jesús bē aín 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun rabē acamax bēbaquishcēbē pinux mesanu bucubucacēxa. ²¹ Bucubuxuan abētan piia ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana 'ēn mitsu cain, micama achúshinēn camina axa 'ēmi nishcē unicama 'ē 'inánuxun 'ain.

²² Ēsaquian cacēxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicē unicama achúshi achúshinēn Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿'Ēn carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'Ē cat?

²³ Quia ca Jesusan cacēxa:

—An 'ēbētan manē xampami pán chabóxun picē, an ca 'ē uni 'inánti 'icēn.

²⁴ Asérabi Nucēn Papa Diosan bana cuēnēosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ēx bamati 'ain. Usa 'ainbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ē 'ináncē uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icē usoquian Nucēn Papa Diosan 'acē 'iti 'icēn. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacēxa.

²⁵ Quia ca an a binun uni 'inánti Judas an Jesús ñucáquin cacēxa:

—¿'Ēx carana a 'ain?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ca usa 'icēn, mixmí quicēsa.

²⁶ Usaquin cacēxuan aín 'unánmicē unicaman pimainun ca Jesusan pán biquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —catancēxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacēxa:

—Ēnē ca pit. Mitsúnmi piti pán ēnēx ca 'ē 'icēn.

²⁷ Cacēxun a páncama pian ca Jesusan uvas baca anu 'arucē xampa biquin, Nucēn Papa Dios pain —asábi ca —catancēxun aín 'unánmicē unicama 'inánquin cacēxa:

—Camaxunbi camina ēnē uvas baca 'ati 'ain. ²⁸ 'Ēn imi 'apati 'ēx bamacē cupí ca 'aisamaira unix aín 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icēn. Ēnēx ca a 'apati 'ēx bamati a 'icēn. ²⁹ 'Ēn cana mitsu cain, ēsa uvas baca cana ēnuxun 'atēcēniman. 'Ēn Papan nētē anua axa aín unicaman 'Apu 'icē, anuxun cuni cana mitsubētan 'atēcēnti 'ain.

—'Ēn 'unáncēma ca —*qui*axa Pedro a ñui *quiti* Jesusan ñuiá bana (Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Nucēn Papa Dios rabi cantatancēx ca Jesús bē aín 'unánmicē unicama Olivos cacē matánu cuancēxa. ³¹ Anu cuantancēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Unin 'ē bicēbē camina mitsux racuēti abati tsuáquiti 'ain, Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ēsai quicēsabi oi: “An carnero bēruáncē uni 'ēn 'acēbē ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icēn”. ³² Usai 'itancēxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ēx pain baísqiquiani Galileanu cuanti 'ain.

³³ Usaía quia ca Pedronēn cacēxa:

—Raírínēxa mi ēbiani axa mimi nishcē unicamami racuēti abácēbēbi cana 'ēxēshi mi ēbiani abátima 'ain.

³⁴ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ēnē ñantan 'atapa banatisama 'ain, min isamina 'ē 'unáncēma 'ain quixun rabē 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

³⁵ Cacēxun ca Pedronēn Jesús cacēxa:

—'Ēx mibē bamanuxunbi cana, 'ēn cana mi 'unáncēma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Ēsaquian caia ca raírínënríbi cacëxa.

Jesús a Getsemaní naënuax aín Papabë bana
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mënóçë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ēx 'uríax Nucën Papa Diosbë banamainun ca ënu tsóxun 'ë cain.

³⁷ Usaquin cabiani Pedro 'imainun Zebedeonën bëchicë rabë, Jacobocëñun Juan, acama buani cuaníbi ca Jesús —uisai carana 'iti 'ai —quixun sinani masá nuituacëxa. ³⁸ Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca ënu tiquit. 'Aíshbi camina 'ëmi sinani 'uxtima 'ain.

³⁹ Cabiani 'urira cuani memi bëúmpucuti racábuquin ca aín Papa Dios cacëxa:

—Papan, mix cuëëncëbëtan cana 'ën bërí paë tantima 'ain. Usa 'ainbi cana 'ëx cuëëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴⁰ Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraquin ca bësqun Pedro cacëxa:

—¿Usacatsi caramina 'ëmi sinanima bënëtishi 'uxan? ⁴¹ Mitsux 'ëx cuëëncësoi 'iisa taníbi camina asérabi usai 'iman. Usa 'ain camina 'uchati rabanan 'uxti tëai Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

⁴² Usaquin cabiani cuantëcënxun ca Jesusan Nucën Papa Diosbë banatëcënxun ësaquin catëcëancëxa:

—Ēn Papa Dios, mixmi 'ën bërí paë tantima cuëëncëbëma cana mix cuëëncësa oi 'iti 'ain.

⁴³ Cabëtsini uquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan ténántëcëncëx 'uxcë mëratëcëancëxa. ⁴⁴ 'Uxcënan ténancëxa 'uxcë isquin ëbiani cuantëcënxun ca Jesusan usaribiquin aín Papa Dios catëcëancëxa.

⁴⁵ Catëcëancx amiribishi utëcënxun ca Pedro, Juan, Santiago, acama cacëxa:

—Asá ca. Bërí camina tantianan 'uxti 'ain. Anúan uni 'uchañucaman binun uni itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa. ⁴⁶ Cuanun ca nirucuatsin. An 'ë unin binun 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mr 14.43-52; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni, manë xëtocë bëanan imaxu tëacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenën cushicamabëtan caniacëcë unicamanríbi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa. ⁴⁸ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë 'icë unicama cacëxa:

—Ēn bëtsucaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin camina a bíti 'ain.

⁴⁹ Usaquian unicama cacësa oquin ca anua Jesús 'icë anu bëbaquin Judas Iscariotenën ax pain anu cuanquin çënu caina 'ain? —caquin Jesús bëtsucacëxa. ⁵⁰ Bëtsucacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mix 'ën 'unancë uni 'aíshbi caramina uisacatsi 'ë bari uan?

Caia ca abë ucë unicaman Jesús biacëxa. ⁵¹ Bicëbëtan ca aín uni achúshinën aín manë xëtocë aín xacánua bíquin, judíos sacerdotecaman cushia an ñu mëëxuncë uni mëëquin aín pabí amocúa pabíscacëxa. ⁵² Pabíscaiabi ca Jesusan cacëxa:

—Mín manë xëtocë a ca aín xacánu 'artutëcën. Axa manë xëtocën 'acananë unicama ax ca anúnribi 'acë 'iti 'icën. ⁵³ ¿Caramina 'unaniman, 'ën cana 'ën Papa aín ángelcama 'ë 'aquinun xunun ñucáquin cati 'ain? 'Ēn ñucácëxun ca

aín ángelcama uitishi cara 'ë 'aquinun bëríbi xuti 'icën. ⁵⁴ An aín ángelcama 'ë 'iëminun xucëbë cana bamatima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ëx aín bana quiásabi oi 'iisa tancë cupí an aín ángelcama xunun caiman.

⁵⁵ Usaquin catancëxun ca Jesusan axa anu ucë unicama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuíanx caramina mëcamacë uni 'acësoquin 'ë binux ucan? Camabi nëtën 'ën mitsu nëbëtsi tsóxun, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuiabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicancëma 'ain. ⁵⁶ Anuxun 'ë bixunmabimi mitsun bërí 'ë bicë ënëx ca asérabia an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënéo bana quicësbabi oi 'ia.

Usoquian atu caia cuabiani ca aín 'unánmicë unicamax Jesús ëbiani abácëxa.

*Judíos unin 'apucamanua Jesús buáncan
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)*

⁵⁷ Usoquin bitancëxun Jesús buánxun ca a unicaman judíos sacerdotenën cushicaman 'apu, Caifás cacë, anua an Moisésnën cuënéo bana 'unáncë unicamabë caniacëcë unicama timëcë, anu buáncëxa. ⁵⁸ Jesús buántamainun ca 'uránxun nuibiantancëx Pedro a xubu rapasu me mëniócënu bërúax suntárucamabë tsoócëxa, uisa cara oia quixun iscatsi quiax.

⁵⁹ Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicamabë caniacëcë unicama 'imainun camabi judíos unibunën 'apucama anu timëxun, uix caraisa asérabia usai 'iánmabi, cëmëi atúan 'anun Jesúsmi manánti 'icë quixun cuaisa tancëxa. ⁶⁰ Cuaisa tancëbëa 'itsa unix cëmëi Jesúsmi manáncëxbi ca 'atima bana anúan 'acánun quixun Jesús 'uchoti 'aíma 'iacëxa. Usaía manáncëbë anu cuanquin ca cëmë uni rabëtan 'apucama cacëxa: ⁶¹ —Ëñë unix ca quiaxa: 'Ën cana anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupatancëxun rabë 'imainun achúshi nëtëinshi amiribishi nitsínruquin 'atëcënti 'ain.

⁶² Usaía quicëbë niruquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu an Jesús cacëxa:

—¿Mi ñuia quicancëbëtanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ¿Uisai qui cara ësai mi ñui quicanin?

⁶³ Quixuan cacëxbi ca Jesús quiáma 'icën. Quiamoquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun amiribishi catëcëancëxa:

—Nucën Papa Dios axa bamatimoi tsócë, an cuamainun ca nu ñuixun, ¿mix caramina asérabí aín Bëchicë, Cristo, axa utinu nun cáincë, a 'ain?

⁶⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Minmi 'ë cacë, usa cana 'ëx 'ain. Mitsun camina, uni 'inux anuax uá, 'ë Nucën Papa Dios, cushiira, abë 'Apu 'aish aín mëqueu tsócë isanan 'ëx naí cuin mëucúax utëcënia isnuxun 'ain.

⁶⁵ Usai quia cuati xuamairai nishquin aín chupabi tucaquin ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun abë 'icë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Diosmi ca 'atimati banaxa. Mitsun camina Nucën Papa Dios ñuia, 'atimati banaía cuacan. ⁶⁶ ¿Uisa caramina sináncanin?

Cacëxun ca camaxunbi cacëxa:

—Nucën Papa Diosmi ca 'atimati banaxa. Usa 'ain ca bamati 'icën. Axbi ca 'atimati banaxa.

⁶⁷ Usai quiquian a 'urama 'icë uni raírinën bëtushucamainun ca raírinënríbi Jesús mëäcëxa. Usoia ca raírinënríbishí bëtáshcacëxa. ⁶⁸ Bëtáshcaquin ca cacëxa:

—Cristo cana 'ai quiax camina quin. Usa 'ixun ca uin cara mi mëäxa quixun nu cat.

—*Ēn cana a uni 'unáncēma 'ai —quixuan Pedronēn ca*
(*Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27*)

⁶⁹ Usaquian Jesús 'amainun ca Pedro xubu tanáin me mēníocē anu 'iacēxa. Anu 'icē ca xanu an 'apu űu mēēxuncē ax Pedronu cuanquin: Mixribi camina Jesús, Galileanu 'icē uni, abē 'ion quixun cacēxa. ⁷⁰ Cacēxun ca Pedronēn anu 'icēcaman cuanun cacēxa:

—Mixmi a űui quicē uni a cana 'ēn 'unaniman.

⁷¹ Usaquin cabianía ēman cuancēbētan ca xanu itsi, anribia 'apu űu mēēxuncē, an a 'urama 'icē unicama cacēxa:

—Ēnē unix ca Jesús, Nazaretnu 'icē uni, abē 'iāxa.

⁷² Cacēxun ca Pedronēn amiribishi catēcēancēxa:

—Ēn cana a uni 'unaniman. Nucēn Papa Diosan ca 'unania, 'ēn mi cacē ēnēx ca asērabi 'icēn.

⁷³ Usaquian cacēa panácēma 'aínshi ca anu 'icē uni raírínēn anu cuanquin Pedro cacēxa:

—Mix camina Galileanu 'icē unix banacēsari banain. Usa 'aish camina mix Jesús bē nicē uni a 'ain.

⁷⁴ Cacēxun ca Pedronēn munuma banaquin cacēxa:

—Ēx cēmēia ca Nucēn Papa Diosan 'ē 'atimoti 'icēn. An cuamainun cana mitsu cain, 'ēn cana a uni 'unaniman.

Usaía quicēbēshi ca 'atapa banacēxa. ⁷⁵ Banacēbētan ca Pedronēn ēsaquian Jesusan cooncē bana sináncēxa: 'Atapa banatisama 'ain camina min isamina 'ē 'unáncēma 'ai quixun rabē 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. Usoquian Jesusan cooncē bana sinani ca Pedro ēman chíqiti masá nuituirai bēunan mēscuti iancēxa.

27

Pilato Jesús 'ināncan
(*Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32*)

¹ Pēcaracuatsincēbē ca judíos sacerdotenēn cushicamabē ampan caniacēcē unicamax timēax Jesús 'acatsi quiax 'ēsēnancēxa. ² Usaí quitancēxun nēaxun ca Pomcio Pilato, a nētēnu 'icē unicaman cushi, anu buáncēxa.

Usaía Judas bama
(*Hch 1.18-19*)

³ Usa 'ain ca Judas, an Jesús uni bimicē, ax Jesús a 'anuxun bicancē isi sinanatēcēancēxa. Sinanabiani anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu cuanxun ca anu 'icē judíos unibunēn cushicama treinta curíquia biixancē a 'inántēcēancēxa. ⁴ 'Inánquin ca cacēxa:

—Ēn cana űancánbi 'uchañuma 'icēbi a uni mitsu 'inan. Usa 'aish cana 'ēx 'uchañuirá 'ain.

Cacēxunbi ca cacancēxa:

—A űu cananuna nun 'unaniman. Ax ca min 'uchabi 'icēn, minbi camina mēníoti 'ain.

⁵ Usoquian cacancēxun curíquicama anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun pubiani cuanx ca Judas axbi tētsēqui bamacēxa. ⁶ Judasnēan pubiancē a curíqui bitsi ca judíos unibunēn cushicamax canani quiacēxa:

—Anun uni itsin 'aminun uni cupíocē 'aish ca ēnē curíquinēx anu curíqui nancē űu anu nainsama 'icēn.

⁷ Usaí cananxunbi sinántēcēnxun ca a curíquinēnbi an me űutēocē uni aín me maruaxa, a mex isa amanuax ucē uni bamaia anu maínti 'iti 'icē quixun sinánquin. ⁸ Bērí nētēnribi ca unix a me űui quia —a mex ca uni 'aminuxun

cupíocē curíquinēn biá 'icē —quíax. ⁹⁻¹⁰ Usai ca 'iti 'icē quixuan Nucēn Papa Diosan cacēsabi oquin ca Jeremíasnēn ēsaquin cuēñeocēxa: “Treinta curíqui judíos unibunēan Jesús atu 'inánun uni itsi 'inancē, a curíqui bitēcēnquin ca anua mapú 'icē me a maruaxa. Usoquin Nucēn 'Ibu Diosan 'ē cacēsabi oquin cana cuēñeoin”.

Jesús a Pilato 'ináncan
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Usoxun ca judíos uníma 'aíshbi anu 'icē unicaman cushi, Pilato cacē, anu Jesús buáncancēxa. Buania ca Pilatonēn cacēxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana 'ēx a 'ain, mínmi cacē, usa.

¹² Judíos sacerdotēnēn cushicamabēa ampan caniacēcē unicamax Pilatomi manáncēbēbi ca Jesús banama 'icēn. ¹³ Usaía judíos unibunēx quicēbētan ca Pilatonēn Jesús cacēxa:

—¿Mimia manáncania caramina cuatiman?

¹⁴ Cacēxbi banaquinma ca Jesusan a ñuia quicē bana achúshirabi —usama ca —quixun cáma 'icēn. Ax banaiaama oquin —¿uisa uni cara ēñēx 'ic? —quixun sinani ca Pilato ratúacēxa.

Jesús ca bamati 'icē quixuan Pilatonēnribi ca
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Anun chamiti ñucēñunma 'acē pán piti nētēa sēñēncēma pain 'ain ca Pilatonēn usabi oquin 'acē 'ixun a uni chíquínuan judíos unibunēn ñucácē, a sipunua chíquínti sináncēxa. ¹⁶ Usa 'ain ca anu sipuacē unicama a achúshi 'iacēxa Barrabás cacē, camabi unían uisa uni cara ax 'icē quixun 'unáncē. ¹⁷⁻¹⁸ —Nutsi ami nishquin ca judíos unibunēn Jesús 'ēnu bēaxa —quixun 'unáquin Jesús chíquíntisa tanquin ca Pilatonēn judíos unibunēn 'apucamaxa tímētia cacēxa:

—¿Mitsux cuēñēncēbētan carana ui uni mitsu chíquínxunti 'ain? ¿Carana Barrabás chíquínti 'ain? ¿Carana Jesús, Cristo cacē, a chíquínti 'ain?

¹⁹ Pilatoa anuxun uni manania cuati, anu 'ain ca aín xanun achúshi uni xuquin Pilato ēsoquin camiacēxa:

—Ēñē uni cupí cana masáquin namáan. Ax ca 'uchañuma 'icēn. Usa 'ain camina a 'anun uni 'inántima 'ain.

Ésaquian aín xanun camicē banaribi sinánquin ca Pilatonēn Jesús chíquíntisa tancēxa.

²⁰ Pilatonēn —¿ui carana chíquínti 'ai? —quixun ñucácēxbi ca judíos sacerdotēnēn cushicama 'imainun ampan caniacēcē unicamax anu 'icē judíos unicama tímēcamēeocē a tsuaquirumi quiacēxa, —Camáxbi cananuna quití 'ain, Barrabas chíquíanan ca Jesús 'ati 'icēn. ²¹ Usa 'ain ca Pilatonēn —¿ēñē uni rabé carana uinu 'icē mitsu chíquínxunti 'ai? —quixun ñucátēcēnquin cacēxun —Barrabás camina nu chíquínxunti 'ai —quixun cacēxa. ²² Cacēxun ca Pilatonēn cacēxa:

—¿Barrabás chíquíanan Cristo cacē ēñē 'ēn uisoti caramina cuēñēnin?

Cacēx ca quicancēxa:

—Bamatanun ca i curúsocēnu matás.

²³ Quicania cuaquin ca Pilatonēn cacēxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara 'ax?

Cacēxbi ca unicama munuma cuēñēni quitēcēancēxa:

—Bamatanun ca i curúsocēnu matás.

²⁴ Usa 'ain ca mēnóisama 'inun sharati unicama tsuáquirumisari 'ia isi, atun ismainunbi, 'umpaxan mēchucaquin ca Pilatonēn cacēxa:

—Ēnē uníxa bamacēbēbi ca 'ēn 'uchama 'icēn. Mitsux cuēñxun camina 'ati 'ain.

²⁵ Cacēxun ca anu 'icē unicaman cacēxa:

—Ca nun 'ucha 'imainun nun rēbúnquicamananribi 'iti 'icēn. ²⁶ Quicēbētan ca Pilatonēn Barrabás chiquíanan suntáru rishquimitancēxun i curúsocēnu matásnun quixun atu 'ináncēxa.

²⁷ Usomitancēxuan 'ináncēxun ca suntárucaman anua Pilato 'icē xubu mēúa 'icē anu Jesús buáncēxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timēacēxa. ²⁸ Timēxun ca Jesús ax isa 'apu 'icē quixun 'usánquin aín chupa pēmixon chupa minanēn pucucēsa a pañumianan ²⁹ muxa mañuti otancēxun mañumianan aín mēcēn mēqueua tuínun tsati 'ináncēxa. Usotancēx aín bēmánon rantin puruni tsóbuquin ca 'usánquin cacēxa:

—Judíos unicaman 'apu camina mix 'ain. ³⁰ Caía raírinēx ami tushuquimainun ca raírinēnribi a 'ináncē tsati bitēcēnquin anun matáxcacēxa.

³¹ Usoquin 'usántancēxun ca a pañumicē chupa pēmianan aín chupa pañumitēcēncēxa. Pañumitancēxun ca i curúsocēnu matásti buáncēxa.

Jesús i curúsocēnu matáscan
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jesús buani cuanquinbi ca suntárunēn Cirene cacē ēmanu 'icē uni, Simón cacē, a mēraquin cacēxa:

—Mín camina anu Jesús matásti i curúsocē ēnē 'iábianti 'ain.

Cacēxun ca a unin buánxuanacēxa. ³³ Buáncēbētan Jesús buaunx ca Gólgota cacē menu bēbacancēxa. Gólgota quicē, ax ca mapuxosa qui quicē 'icēn.

³⁴ Anuxun ca vino mirra mucairacēñun mēscucē a isa xēanun quixun Jesús 'ináncēxa. 'Ináncēxunbi ca tantancēxun 'aisama tancēxa.

³⁵ Usaía 'ia anu matástancēxun ca suntárunēn anuaxa Jesús bamanun i curúsocē nitsiáncēxa. Nitsiáncēx ca uín cara isa aín chupa bētsi bētsi biti 'icē iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tantancēx Jesusan chupa mētíquiácēxa. Usa 'ain ca a Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē uni quiásabi 'iacēxa, ēsai quicē: “Ēn chupa ca ñuratsu pain niquin tantancēx mētíquiáxa”.

³⁶ Bitancēx anu tsóxun ca unínma Jesús i curúsocēnu nampatia quixun bēruáncēxa. ³⁷ Bēruánquin ca Jesusan maxcá manámi, uisa 'icē cara bamami-axa quixun cuēñeocē bana matásacēxa, ēsai quicē: “Ēñēx ca Jesús, judíos unibunēn 'apu, a 'icēn”.

³⁸ Jesús 'acésaribi oquian suntárunēn i curúsocēnu matáscē ca an ñu mēcamacē uni rabē 'iacēxa. Bētsíxa aín mēqueu 'imainun ca bētsi Jesusan mēmiu 'iacēxa. ³⁹ Usa 'ain ca anua matáscē anun cuanquin a isi tēncēti ami 'atimati banaquin, ⁴⁰ unicaman Jesús cacēxa:

—Mix camina: 'Ēn cana anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu ruru-patancēxun rabē 'imainun achúshi nētēinshi amiribishi nitsínruquin 'atēcēnti 'ai quiax quian. Usa 'aish ca mín cushínbi iēt. Mix Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'aish ca iéñux i curúsocēnuax 'ibút.

⁴¹ Usaribiti ca sacerdotenēn cushicamabē an Moisésnēn cuēñeō bana 'unáncē unicama 'imainun fariseo unicama 'imainun ampan caniacēcē unicama, acamax Jesús ñui 'atimati banai, ami cui ēsai canancēxa: ⁴² —An uni raíri iēmícésaribi oi iētibi ca iētima. Ax ca Israel unicaman 'apu 'icē quixúnu nun 'unánun bēri i curúsocēnuax 'ibutibi ca 'ibutíma. ⁴³ Ax isa aín Bēchicē 'aish

Nucën Papa Diosmi catamëtia ca quiaxa. Ax asérabi anun cuëncë 'ixun ca Nucën Papa Diosan bërí iëmítsianxa, usa 'aínbi ca iëmima.

⁴⁴ Usaribi oquin ca aribia i curúsocënu matáscë an ñu mëcamacë uni rabëtanribi Jesús 'atimaquin ñuiacëxa.

Jesús bama

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Usa 'ain ca bari xamárucëbëbi me beánquiacëxa. Beánquix ca rabë 'imainun achúshi hora bari pëquitëcëancëxa. ⁴⁶ Usai 'icëbë bari pëquitëcëntishi 'ain ca Jesús munuma cuëncëni quiacëxa: “Elí, Elí, lama sabactani”. Usai quicë bana, ax ca —'ën Papa Dios, 'ën Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'è éan? —qui quicë 'icën. ⁴⁷ Usai quia cuëncënia cuati ca anu 'icë unicama raírinëx quiacëxa:

—A unin ca unun quixun Elías cuënia.

⁴⁸ Usaía 'icëbë abácuatsini uquin ca anu 'icë uni achúshinën tsatimia xapu rëmencë a bimi baca cachacëmi chabóxun Jesús cucúcaquian xëanun 'amiacëxa.

⁴⁹ Usoquian 'inancëbëbi ca raírinëx quiacëxa:

—Mëëxunma ca ën, Elías cara a iëmi aia isti.

⁵⁰ Usa 'ain ca munuma cuëncëntëcënishi Jesús bamacëxa. ⁵¹ Jesús bamacëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx anuxun a rabiti xubu mëu anun bëpáncë chupa aín manámiucüaxbi shimúqui amo rabë 'inun tuquiacëxa. Usai 'icëbëa me shaíquicëbë ca maparacamaxribi tuquibuacëxa. ⁵² Tuquimainun ca mapara quiniocë anu uni bamacë mëniocëcama axribi turabëacëxa. Turabëcëbë ca anuax Nucën Papa Diosnan 'aísha bama unicamax baísquiacëxa. ⁵³ Baísqui nirui anua racan anuax chiquítancëx ca Jesúsa baísquicëbë Jerusalénu cuancëxa. Cuancë ca 'itsa unin anuxun isacëxa.

⁵⁴ Me shaíquimainuan usai bëtsi ñuribi 'ia isi ca suntárunën cushibëtan an unínma Jesús i curúsocënu nanpatia quixun a bërúancë suntárumaxribi 'aisamaira racuëacëxa. Racuëti ca —ënë unix ca asérabi Diosan Bëchicë 'iaxa —quix quiacëxa.

⁵⁵ Jesús ñu 'axúnuxa Galileanuax abë ucë 'itsa xanúxribi ca anu 'iacëxa, anu 'ixun ca 'ura nixun isacëxa. ⁵⁶ Anu ca María Magdalena 'imainun María itsi, Santiago 'imainun Josénën tita, a rabë 'imainun Zebedeonën bëchicënen tita, acama 'iacëxa.

Jesús bamacë mënió ñui quicë bana

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ A nëtë bari cuabutia bëbaquishcëbë ca 'itsaira ñuñu uni Arimatea ëmanu 'icë, José cacë, ax ami sináncë 'aish, anuaxa Jesús bamacë anu cuancëxa.

⁵⁸ Cuantancëx anu cuanxun ca Pilato cacëxa:

—Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

Cacëxun ca Pilatonën aín suntáruma buántanun 'inánun quixun cacëxa.

⁵⁹ Usaquian cacëxun 'inancëxun biquin ca Josénën sávana upí, anun rabúnbianquin buánxun ⁶⁰ anua aín aínsi mëniótia bërí naëcë matá tëmú anu Jesús mëniónuxun buáncëxa. Buánxun anu Jesús mëniótancëxun ca taránbianxun maxax cha anun naëcë quini xëpuacëxa. Usobiani ca cuancëxa.

⁶¹ Usoquian Josénën Jesús mënióia ca María Magdalena 'imainun María itsi an 'urama tsóxun isacëxa.

Suntárunëan anu Jesús mëniocë quini bërúan

62 Anun ñu mēetima nētēn 'ati ñu mēníoti nētē 'inúon ca anun ñu mēetima nētēn judíos sacerdotecaman cushicamabē fariseo unicama Pilato isi cuancēxa. 63 Cuanxun ca cacēxa:

—A cēmē unix ca bamacēma pain 'aish: 'Ēx cana bamaxbi rabē 'imainun achúshi nētē 'icēbē baísquiti 'ai quiax quiaxa. A bana cananuna sinanin. 64 Usa 'ain camina anua a racáncē quini, a rabē 'imainun achúshi nētē inútamainun min suntáru upí oquin mēníomiti 'ain, aín 'unánmicē unicamánma imē uxun isa baísquiata quinxun bibianquin buania. Buánxun ca unicama paránti 'icēn, Jesús isa baísquiata quixun. Usaquian paráncēbē ca béráma 'acēsamaira oquin parántcēncē unicama 'iti 'icēn. Usa 'ain camina a quini upí oquin mēníomiti 'ain. 65 Quia ca Pilatonēn cacēxa:

—Ēnu ca 'ēn suntárucama 'icēn. A buánxun camina mitsun cuēēncēsa oquin a quini upí oquin mēníomitancēxun bérúanmiti 'ain.

66 Usaquian cacēx cuanxun ca anu Jesús racáncē quini anun xēpúcē maxax cha a unían xēoaca iscatsi quixun 'unántiocēxa. Usotancēxun ca an bérúanun quixun suntáru raíri anu éancēxa.

28

Jesús baísquia

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Anun ñu mēetima nētē ñantabuonxa pēcaracēma 'aínshi ca María Magdalena 'imainun María itsi anu Jesús mēníocē isi cuantcēancēxa. 2 Cuanxa bēbacēbēbi ca mecama cushíinra shaíquiacēxa. Shaíquicēbētan ca ángelnēn Nucēn 'Ibu Diosan xucēx uquin, anúan anu Jesús 'icē quini xēpucē maxax cha taranacēxa. Usotancēx ca anu tsóbuacēxa. 3 A ángelnēx ca caná mēritia iscēsa 'ianan aín chupa uxuira uxu 'iacēxa, matsi uxuira iscēsaribi 'iacēxa. 4 Usa 'icē isi ca anu 'icē suntárucamax 'aisamaira racuēti bērēi bamacēsa 'iacēxa. 5 Usaría suntárucamax racuēmainun ca ángelnēn xanu rabē cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it. Cana 'unanin, mitsun camina Jesús, a i curúsocēnu matásēxancē, a barin. 6 Ax ca ěnuma 'icēn. Axa quicēsabi oi ca baísquiata. Anua unin racáēnxancē ca isi ut. 7 Istancēx bēnētishi cuanxun camina aín 'unánmicē unicama ēsaquin cati 'ain: Jesús ca bamaxbi baísquiata. Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina anu cuantancēxun anuxun a isti 'ain. Ēsaquin mitsu canux cana ěnu 'ain.

8 Usaquian ángelnēn cacēxun, asérabi ca Jesús anuma 'icē quixun istancēx ca quininuax chiquíquiani racuētibi cuēēnquiani aín 'unánmicē unicama ñuixuni abáquiani cuancēxa. 9 Bain abáquiani cuanquinbi ca Jesús aia isacēxa. A isia ratutia ca Jesusan —¿caramina ain? —cacēxa. Cacēx a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Jesús tamēēquin rabiácēxa. 10 Rabiécēxun ca Jesusan cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it. Cuanxun camina Galileanua cuanun 'ēn xucēantu cati 'ain. Anuxun ca 'ē isti 'icēn.

Suntárucaman judíos unicama ca

11 Jesús isbiania, a xanu rabētax aín 'unánmicē unicama cai cuantamainun ca an anu Jesús mēníocē me bérúancē suntárucama raírínēn Jerusalénu cuanxun judíos sacerdotenēn cushicamanu cuanxun atúan iscē ángel 'imainun Jesús 'aima 'icē, acama ñuiquin cacēxa. 12 Usoquian cacēx ca 'apucamax uni caniacēcēcamabē bananux timēacēxa. Timēax acamaxbi banaquin ca uisoti cara quixun sináncancēxa. Sinani canantancēxun ca suntárucama 'itsaira curíqui 'inánquin cacēxa: 13 —Mitsun camina “nuxnu

'uxan ca imě, aín 'unánmicē unicaman bibianquin Jesús buánxa” quixun paránquin unicama cati 'ain. ¹⁴ Usoquinmi cacēxuan unicaman chan-iocēbētan mitsun 'apun cuacēbē cananuna nux abē banati 'ain. Nux abē banacēbē camina mitsux uisaríma asábi 'iti 'ain.

¹⁵ Usoquian judíos unibunēn 'apucaman cacēx ca suntárucamax curíqui bibiani atúan cacēsabi oquin unicama parani cuancēxa. Atúan usoquin cá cupí ca bērí nētēnribi judíos unicama usai quia.

*Jesusan aín 'unánmicē unicama ashiquin cá bana
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

¹⁶ Angelnēn cacēsabi oi cuanxúan xanucaman cacēx ca Jesusan 'unánmicē uni mēcēn rabě 'imainun achúshi, acamax Galileanu 'icē matá me anu cuancēxa, anu cuanúan Jesusan cacē anu. ¹⁷ Cuanxun anua mēraxun ca cuēēnquin –ēnēx ca asérabi Nucēn 'Ibu Jesús 'icē –quixun sinánquin rabi-acēxa, raírínēan –asérabi ca Nucēn 'Ibu Jesús 'icē –quixun sináncēbētanmabi.

¹⁸ Usoquian rabicēxun ca Jesusan a rapasu cuanquin atu cacēxa:

–'Ēn Papa Diosan ca nainuxun 'anan menuxunribi añu ñu carana 'aisa tani a 'ēx cuēēcēsa oquin 'anun aín cushi 'ē 'inánxa. ¹⁹ Usa 'ain camina mitsun camabi menu cuanquin anu 'icē unicama 'ēmi catamēnun sinánmiti 'ain. Usoquin sinánmiquin camina, ēmi ca catamētia quixun 'unántioquin 'ēn Papa Diosmi sinani, 'emiribi sinánan aín Bēru Ñunshin Upími sinania, nashimiti 'ain. ²⁰ Nashimianan camina 'ēn mitsu ñuixuncē banacama 'unánmiquin a banacama quicēsabi oquin 'anun quixun atu 'unánmiti 'ain. Usaquin 'aquin camina 'unánti 'ain, 'ēx cana camabi nētēn usaquin 'acē 'ēn unicamabē 'ain, 'ēx utēcēnti nētē sēnēntamainun. Ashi.

MARCOSNĒAN 'A UPÍ BANA

I. GALILEA MENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUAN (1-10)

*Juan, an uni nashimicē, an anu uni 'icēma menuxun bana ñuixuan
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Ēnēx ca upí bana, Nucēn Papa Diosan Bēhchicē, Jesucristo, a ñui uisai cara axa uti 'iacēxa quiax quicē 'icēn. ² An Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē uni, Isaías cacē, an ca Jesucristo ēnē menu uti sinánquin Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ēsaquin cuēñēocēxa:

A caxu mi cuanun cana uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mēñoquin racanacēsaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icēn. ³ Anu uni 'icēma menuxun munuma bana ñui ca a unix ēsai quia: Nucēn 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mēñoquin racanacēsaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain.

⁴ Isaíasnēan cuēñēosabi oi ca Juan anu uni 'icēma menuxun, anu cuancē unicama nashimianan bana ñuixuni ēsai quiacēxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ēni Nucēn Papa Diosmi sinani camina nashimicē 'iti 'ain, mitsun ñu 'atima 'acēcama tērēncē 'inun.

⁵ Usa 'ain ca Judea menu 'icē unicama 'imainun Jerusalēnu 'icē unica-maxribi Juanēn bana ñuixunia cuati cuancēxa. Cuanxuan atun 'uchacama chiquinatia ca Juanēn Jordán cacē bana anuxun nashimiacēxa.

⁶ Juanēx ca camello rani 'acē chupa pañuanan ñuina xacábia 'acē anun tsitēcērēquicē 'iacēxa. Aín piti ca curuchinti 'imainun buna rēpa 'iacēxa. ⁷ Usa 'ixun ca bana ñuixunquin Juanēn unicama cacēxa:

—Ē caxu ca 'ēsamaira uni aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ēx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana a tanáin rantin purúnxun aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ⁸ Ēn cana mitsu 'umpaxan nashimin, 'aínbi ca axira uquin uni aín Bēru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icēn.

*Juanēan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)*

⁹ Juanēan unicama nashimianan bana ñuixunmainun ca Jesús Galilea menu 'icē ēma, Nazaret, anuax Judea menu cuanx anua Juan 'icē anu bēbacēxa. Bēbacē ca Juanēn Jordán bacanuxun Jesús nashimiacēxa. ¹⁰ Usoquin Juanēn nashimicēx, bacanuax 'iruquian Jesusan iscēxbi ca naí panárabēacēxa. Usacēbētan ca ñumacuru tinax uaxa Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí anu 'iruaia isacēxa. ¹¹ Usaía 'icēbētan ca Jesusan nánuaxa banaia cuacēxa, ēsai qui:

—Mix camina 'ēx amiira sináncē bacē bēhchicē 'ain. Mimi sinani cana chuámarua taní cuēñin.

*Ñunshin 'atimanēn 'apun Jesús ñu 'aisama 'amitisa tan
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

¹² Usaía 'icē ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitanbi anu uni 'icēma menu cuanti Jesús sinánmicēxa. ¹³ Sinánmicēx cuanx ca cuarenta nētēn anua pianancē ñuina 'icē menu 'iacēxa. Anua cuarenta nētē 'icē ca ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēn ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacēxa. Usoiabi ca an Nucēn Papa Dios 'aquincē aín ángelcaman anu uxun Jesús 'aquiancēxa.

*Galilea menuxuan 'atabaquin Jesusan unicama bana ñuixuan
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

¹⁴ Juan, an uni nashimicë, a sipuacë 'ain ca Jesusan Galilea menu cuantécenquin —aín 'ucha téréncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë — quixun upí bana ñuibiancëxa. ¹⁵ Ñuibiani cuani ca ësai quiacëxa:

—Anun Nucën Papa Diosan ainan 'iti unicama aín uni 'imíti nètë ca 'urama 'icën. Mitsux ami sináncë 'ixunmabi sinanati ca anun aín uni 'inux iëti bana sinan.

*Jesusan rabë 'imainun rabë uni abë cuanun ca
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

¹⁶ Parúmpapa Galilea cuëtani cuanquinbi ca Jesusan Simón 'imainun aín xucën, Andrés, an tsatsa bicë uni 'ixuan tsatsa ricania mëracëxa. ¹⁷ Mëraquin ca cacëxa:

—'En mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut. An tsatsa bicë uni 'icëbi cana 'ëmi catamënummi uni sinánminun mitsu 'imíti 'ain.

¹⁸ Usaquian Jesusan cacëxunshi aín rica ëbiani ca abë cuancëxa.

¹⁹ A uni rabë bibiani cuanquinbi ca Jesusan Zebedeonën bëchicë Jacobo 'imainun aín xucën Juan, nuntinuxuan rica mëníoia mëracëxa. ²⁰ Mëraquin cuënquin Jesusan abëa cuanun cacëxëshi ca nuntinubi aín papa Zebedeocëñun aín papan ñu mëëmicë uni ëbiani Jesúsëbë cuancëxa.

*Uni achúshi ñunshin 'atimañu Jesusan pëxcüa
(Lc 4.31-37)*

²¹ Cuanx ca abëa nicë unicamabë Jesús Capernaúm ëmanu bëbacëxa. Bëbaxun ca anun ñu mëëtima nètë 'ain anua judíos unicama timëti xubunu atsinxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiacëxa. ²² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancëxa. An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman banasamaira ca aín bana 'iacëxa. Usaquian Jesusan ñuia cuati ca a xubu anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu 'icë unicamax ratuti quiacëxa:

—Usa bana cuacëma cananuna 'ain.

²³ Anu ca uni achúshi ñunshin 'atimañu axribi 'iacëxa. A unin ca munuma cuëncënquin Jesús cacëxa: ²⁴ —Jesús, Nazaretnu 'icë, mín caina nu uisa oti 'ain? ¿Mix caramina nu cëñui uan? 'Ën cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë a 'ain.

²⁵ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ca nètët. Ënë uninuax ca chiquit.

²⁶ Usaquian cacëxëshi ca saquiquimiquin bërërumi munuma cuëncëni ñunshin 'atima a uninuax chiquiacëxa. ²⁷ Usoia isi ca anu 'icë unicama ratuacëxa. Ratuti ca atúxbi canani quiacëxa:

—¿Uisa bana cara ënëx 'ic? Ënëx ca nun cuacëma bana 'icën. Ënë uni ca ñunshin 'atimanëñbi aín bana cuatia. Uninuax —ca chiquit —quixuan cacëx ca chiquitia.

²⁸ Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icë unicamainshima a 'urama 'icë Galilea menua 'icë ëmacamanuxunribi camaxunbi chan-iocëxa.

*Pedronën nachia Jesusan pëxcüa
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Anua judíos unicama timëti xubunuax cuanx ca Jesúsëbë Santiago 'imainun Juan a rabëtaxribi Simón 'imainun Andrésnën xubunu bëbai anu atsiáncëxa. ³⁰ Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insíanx racatan anu 'icë

unicaman Jesús —Simonan nachi ca 'insíanxa —quixun cacèxa. ³¹ Cacèx anua racacè anu cuanquin ca Jesusan mëínquin biruacèxa. Birucèxèshi ca aín 'itsis nètèquin atu pimiacèxa.

'Itsa uni ñucè Jesusan pëxcüa
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² A nètënbi ca bari cuabúcëbëa bëbáquishbucëbëtan a ëmanu 'icè unican, uni 'insíncëcamacëñun uni ñunshin 'atimañu acama an pëxcunun Jesúsnu bëacèxa. ³³ Bëcëbë ca a ëmanu 'icè unicamax anua Jesús 'icè xubun xëcëñu timëacèxa. ³⁴ Usaria ca Jesusan bëtsi bëtsi 'insínñu unicama pëxcüacèxa, pëxcüanan ca 'itsa uninua ñunshin 'atima chiquíancèxa. Chiquíncëxuan ui cara ax 'icè quixun 'unáncëxun ca Jesusan uisaíbia a ñui banati cuëenquinma ñunshin 'atima banamiama 'icën.

Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan
(Lc 4.42-44)

³⁵ Usoquin 'oonx ca pëcaracëma 'aínshi niruquiani anua uni 'icëmanu cuanx Jesús Nucën Papa Diosbë banacèxa. ³⁶ Axa cuancë caxu ca Simón abëa 'icëcamabë Jesús bari cuancèxa. ³⁷ Cuanxun mëraquin ca cacèxa:

—Camaxunbi ca mi baria.

³⁸ Cacèxunbi ca Jesusan atu cacèxa:

—Urama 'icè ëmacamanuxunribi uni bana ñuixuni cuanun ca cuan. Usoquin 'anux cana Capernaúmnuax upunin.

³⁹ Usaquin cabiani cuanxun ca Galileanu 'icè ëmacamanu 'icè anua judíos unicama timëti xubucamanuxun bana ñuixuancèxa, ñuixuanan ca ñunshin 'atimacama uninua chiquíancèxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Usa 'aín ca an nami chëquimicë 'insínñu unin cuanx a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacèxa:

—Mix cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'aín.

⁴¹ Cacèxun ca nuibaquin, aín mëcënan ramëquin Jesusan a uni cacèxa:

—Cana mi 'ati 'aín. Min nami ca upí 'itëcëni motia.

⁴² Usaquian cacèxèshi aín ñucè nètëti moquin ca 'insíncë uni an chuáma tancèxa. ⁴³ Chuáma tania ca Jesusan a uni xuquin 'ësëquin cacèxa: ⁴⁴ —'Ën mi pëxcucë ñuiquin camina uinu 'icè unibi catima 'aín. Caquinmabi camina cuanxun min nami pëxcúcë judíos sacerdote ismiti 'aín. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'aín, camina asëra pëxcüa quixuan camabi unin 'unánun.

⁴⁵ Jesusan —'ën mi pëxcucë ënë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —cacèx cuanquinbia aín nami pëxcúcë ñuiquin chaniocëbë ca Jesús, anu uni riquianti rabanan, uinu 'icè ëmanubi cuánma 'icën. Cuaníma anu uni 'icëma menu cuni 'icëbëbi ca camabi menuax cuanx uinu cara cuania anubi timëcancèxa.

2

Usabi 'aish nicëma uni Jesusan pëxcüa
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Anu uni 'icëma menu 'itancëx ca Jesús Capernaúm ëmanu cuantëcëancèxa. Cuanxa anu 'aín ca unican —Jesús ca uax xubunu 'icè —quixun chaniocèxa. ² Chaniocebë ca anua Jesús 'icè xubu tsitsirui, 'itsa uni

timëcamë'ëocëxa. Usari 'iquian anu uni niti 'aíma 'inun xubu xëcuëbi tsit-sirucë, ca Jesusan anuxun atu bana ñuixuancëxa. ³ Ñuixuncëbëtanbi ca rabë 'imainun rabë unin uni achúshi ñucë, nirucuañquinbi tancëma, bacëtinu racacë bëacëxa. ⁴ Bëxun ca 'itsa unia tsitsíruan anun atsínmiti 'aíma 'ain, tapitinën buánrutancëxun, xubu manan tapuacë anua Jesús 'icë puntëbi cha oquin bërúaratancëxun, aín bacëtinuabi nanpácëxa. ⁵ Nanpáquin ca –Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë –quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

–Mín 'uchacama ca tërëncë 'icë –quixun.

⁶ Usoquin Jesusan caia cuaquin ca anu tsócë an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman ësaquin sináncëxa: ⁷ –¿Uisa 'aish cara ënë unix usai banain? Ënëx ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quti banan banaia, ax ca 'aisama 'icën. Uínu 'icë unínbí ca 'ucha tërëntima 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha tërënti 'icën.

⁸ Usaquin sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

–¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? ⁹ Ën cana ñucë uni ënë –mín 'uchacama ca tërëncë 'icë –quixun cananbi –niruquiani ca mín bacëti bibiani cuantan –quixunribi cati 'ain. ¹⁰ Nucën Papa Diosan cushínshi 'ën ënë uni pëxcuia isquin camina asérabi 'unánti 'ain, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ën cana unin 'ucharibi tërënti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa: ¹¹ –Ën cana mi cain, niruquiani ca mín bacëti bibiani mín xubunu cuantan.

¹² Cacëxëshi niruquin aín bacëti bibiani ca a uni, anu 'icë unicaman ismainunbi cuancëxa. Usaría cuania isi ratuti ca Nucën Papa Dios rabi quicancëxa:

–Ësa ñu cananuna isáma 'ain.

*Jesusan Leví aín uni 'inun ca
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)*

¹³ Parúmpapa cuëbía Jesús cuantëcëncëbë ca 'aisamaira uni anu timëcamë'ëocëxa. Timëcamë'ëoia ca Jesusan atu 'unánmiacëxa.

¹⁴ 'Unánmitancëx cuanquínbi ca Jesusan Alfeonën bëchicë, Leví cacë, a anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicë anua tsócë mëracëxa. Mëraqin ca Jesusan cacëxa:

–Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

Cacëxëshi ca Leví niruquiani Jesús bë cuancëxa. ¹⁵ Cuanquin ca Jesús cëñun aín 'unánmicë unicama aín xubunuxun pí cuanun Levitan buáncëxa. Buania ca 'aisamaira unin atu nuibiancëxa. Nuibiancëbë atúxribi atubë cuanx ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabë an fariseocaman bana tancëma uni raírínëxribi anu cuanx Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëtan pí bucüacëxa. ¹⁶ Usoquin atubëtan píia isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamabëtan fariseo unicaman Jesusan 'unánmicë unicama ñucáquin cacëxa:

–¿Uisa cupí cara an mitsu 'unánmicë unin 'uchañu unicamabëtan pianan an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamabëtanribi pin?

¹⁷ Usai quia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

–Paë tancëma uni, ax ca rucuturúan a ronti cuëënima. Paë tancë uni, ax cuni ca rucuturúan a ronti cuëënia. Usaribiti cana 'ëx an –'ëx cana asábi 'ai –quixun sináncë unicama a 'ëmia catamënun cai uáma 'ain. Ama, an –'ën nuitu

'aisama 'aish cana 'ëxbi upí 'ítima 'ai —quixun sináncë unicama a cuni upí 'inuxa 'ëmi catamēnun cai cana 'ëx uacēn.

*Unían Jesús pima samáti ñucá
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)*

¹⁸ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicē, aín 'unánmicē unicama 'imainun fariseo unicaman, Nucēn Papa Dios sinani samáquin picēbētanma, uni raírinēn anu cuanxun Jesús cacēxa:

—Juanēn 'unánmicē unicamax ca Nucēn Papa Diosmi sinani bētsi bētsi nētēn pima samatia. Usaribiti ca fariseonēan 'unánmicē unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'ainbi cara uisacasquin mín 'unánmicē unicaman samáquinma pin?

¹⁹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Anun xanu biti nētēn cara pí unun quixuan xanu biti unin camicē unicaman, an xanu biti uni axa atubē 'ain, masá nuituquin pima 'iti 'ic? Axa atubē 'ain ca pima 'ítima 'icēn. ²⁰ Ca ésa 'icēn: An xanu biti unin xanu biquin abētan pí unun camicēx ca axa abē nuibanancē unicama masá nuitutima abē cuēēnia. Xanu bibiani cuanquian a unin ēbiancēxun cuni ca axa abē nuibanancē unicaman masá nuituquin pitima 'icēn. Usaribiquin ca 'ēn 'unánmicē unicama 'ēbē 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ē bicēxun 'ēn ēbiancēxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icēn.

²¹ Catancēxun ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicē banasama 'ain, aín banabē fariseonēan 'unánmicē bana mēscúti rabanan Jesusan ésaquinribi a unicama cacēxa:

—Ēsaribi ca. Nun aintsi uinu 'icē xanúnbi ca chupa xēni, chupa sani iotan aín tuquicē a 'unuima. Usocēxbi ca chupa xēni ax chēqui anun 'unucē ió ax nipacētia. Usai 'i ca aín tuquicē ax chaia. ²² Ēsaribi ca. Uí unínbi ca ñuina xacá, anu 'umpax 'aruti chumusa oquin 'acē, axa xēni 'ain, anu ñu chēcacē 'aruima. Anu 'arucēxunbi ca ñu chēcacē ax cubini uruquin ñuina xacá xēni a tucaia. Axa tuquicēbē ca chēcaxun anu 'arucēxa cubíncē ñu ax tutuqui nētētia. Usa 'ain ca ñu chēcacē ñuina xacá chumusa oquin 'acē iónushi 'aruti 'icēn.

Ēsaquin ca an ñucacē unicama Jesusan cacēxa.

*Anun ñu mēētima nētēan Jesusan 'unánmicē unicama trigo bēru sirícaquin bia
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)*

²³ Anun ñu mēētima nētēn ca Jesús anu trigo 'apacē naēnu 'icē bain cuancēxa. Cuancēbē abē cuanquinbi ca aín 'unánmicē unicaman trigo bēru pēcēcē sirícaquin biacēxa. ²⁴ Bitsia isquin ca fariseo unicaman Jesús cacēxa:

—Ca is, ¿uisacasquin cara mín 'unánmicē unicaman anun ñu mēētima nētēn usaquin 'atima ñu 'ain?

²⁵ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Mítsun caramina Davidnēn ca 'acēñuma 'ixun axa abē cuancē unicamabētan ésoquin ñu 'acēxa quixun cuēnēo bana a iscēma 'ain? ²⁶ Abiatar cacē unia judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu 'ain ca Davidnēn 'acēñuma 'ixun piisa tanquin, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu anu atsínxun anu 'icē pán, Nucēn Papa Diosan isti oquin nancē, a bixun piacēxa. A panēxa judíos sacerdotenēnshi piti 'aian uni itsin piti 'icēmabi ca sacerdotenēn 'inancēxun bixun Davidnēn piacēxa. Piquin ca axa abē 'icē unicama anribia pinun 'inancēxa.

²⁷ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Unia ñu mēētancēx tanti cushitēcēnti cupí ca Nucēn Papa Diosan a nētē tantiti mēniócēxa. A nētēn ca tantiti 'icē quixuinshi sinánun ca Nucēn Papa

Diosan uni unioma 'icën. ²⁸ Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mēētima nētën cara añu 'ati 'icë quixun uni cati 'ain.

3

Jesusan anun ñu mēētima nētën aín mēcën bamacë uni pëxcüa
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Anua judíos unicama timēti xubunu cuantēcëni ca Jesús anu atsíancëxa. Anu atsíncëbë ca uni achúshi aín mēcën amo 'icë bamacë anu 'iacëxa. ² Usa 'icë ca anu 'icë fariseo unicaman anun ñu mēētima nētën caraisa uni pëxcüa quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bërúancëxa. ³ Bërúancëxunbi ca aín mēcën bamacë uni Jesusan cacëxa:

—Nirucuatsini ca nēri ut.

⁴ Cacëxa ucëbëtan ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Anun ñu mēētima nētën cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mēētima nētën cara unin uni itsi 'insíncë 'aquinti 'ic? ¿Cara bamatanun isëshiti 'ic?

Quixun cacëxbi ca quiáma 'icën. ⁵ Quiáma atu ñachai nishi masá nuituquin ca Jesusan —uisa cupí cara ënë unicama axa 'insíncë uni ënëmi sinanima — quixun sinánquin aín mēcën ñucë uni cacëxa:

—Ca mëshpat.

Cacëx mëshpatishi ca mēpëxcüacëxa. ⁶ Usocëbë chiquíquiani cuanx ca fariseo unicama axa Herodesmi sináncë unícamabëtan Jesús ñui, uisoxun 'ati cara quiax 'ësénancëxa.

Baca cuëbí unicama timëcamë'ëo

⁷ Usacëbë ca Jesús parúpapanu cuancëxa, cuancëbë ca aín 'unánmicë unícamaxribi abë cuancëxa. 'Imainun ca 'aisamaira uni Galilea mecamanuaxa ucë acamax a nuibiani anu Jesús 'icë anu timëacëxa. ⁸ 'Imainun ca Jesusan ñu 'aia ñuiquin chanioia cuacë 'aish amanuax amanuax timëcuatsini ai, Judea me, Jerusalén ëma, Idumea me, Jordán baca 'ucë manan 'icë me, 'imainun Tiro, Sidón a ëma rabë 'urama 'icë mecamanuaxribi, camáxbi anu timëcamë'ëocëxa. ⁹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa, 'aisamaira uni tsitsíruquin chacati rabanán manë nunti mēníoxunun quixun. ¹⁰ An 'itsa uni pëxcucë cupía —'ën ticacëxuinshi ca 'ëribi pëxcuti 'icë —quixun sinani, 'insíncë unícamax anuxun a ticanux tsitsírucëbëtan ca usaquin Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa. Cacëxun ca 'axúancëxa. ¹¹ Usaria isi aín bëmánon cuani rantin puruni tsóbuti munuma banaquin ca ñunshin 'atimanën 'ibuacë unícamán ñunshin 'atimanën quimicëxun Jesús cacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana Diosan Bëchicë 'ai quixun asérabi uibi caxunma ca 'at.

Aín 'unánmicë uni 'inúan Jesusan mēcën rabë 'imainun rabë uni caísa
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Usaquin cabiani matánu cuanxuan, anuxun ainan 'inun uni caísquin, achúshi achúshi cuëncëx ca abë 'inux Jesúsnu cuancancëxa. ¹⁴ Usaquin ca Jesusan mēcën rabë 'imainun rabë uni caísacëxa, abë 'iti 'imainun unia Nucën Papa Diosan bana ñuixuntanun xuti. ¹⁵ Caístancëxun ca atu anun uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimacamaribi unínuca chiquínun aín cushi 'ináncëxa. ¹⁶ Usa 'ain ca Jesusan mēcën achúshi 'imainun rabë uni caísacëxa. A caíscë unicama ax ca 'iacëxa achúshinëx Simón cacë 'icëbia Jesusan Pedro caquin anëcë. ¹⁷ 'Imainun ca Zebedeonën bëchicë Jacobobë aín xucën Juan 'iacëxa. A

uni rabě ca Jesusan Boanerges caquin aněacěxa. Boanerges quicě banax ca caná banacěsari banacě quicě 'icěn. ¹⁸ Raíriněx ca Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás acama 'iacěxa. Bětsix ca Alfeoněn běchicě, Jacobo, 'iacěxa. Raíriněx ca Tadeo 'imainun Simón, axa judíos unibun rabanan něeti banacě, aribi 'iacěxa. ¹⁹ Bětsix ca Judas Iscariote, an Jesús uni 'inan, a 'iacěxa.

*Ñunshin 'atimaněn cushínsa Jesusan ñu 'aia quiáxa uni quia
(Mr 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)*

Usaquin abě niti unicama caísbianquin buani ca Jesús anua 'icě xubunu cuantěcěancěxa. ²⁰ Cuanbia 'aisamaira uni amiribishi timětěcěan ca atubě banaquin Jesús bětán aín 'unánmicě unicaman piama 'icěn. ²¹ Usai 'ia cuabiani ca aín aints 'ibu ax —sapi ca ñunshíanxa —quiquiani Jesús bitsi cuancěxa. ²² Usa 'ain ca Jerusalénuax ucě an Moisésněn cuěněo bana 'unáncě unicama quiacěxa:

—Ěně unibě ca ñunshin 'atimaněn 'apu, Beelzebú 'icěn. Usa 'ixun ca Beelzebúněn 'amicěxun ñunshin 'atima uninua chiquinia.

²³ Ax ca ñunshin 'atimañu 'icě quiáxa Jerusalénuax ucě unicama quia cuaxun ca Jesusan cuěnxun cacěxa:

—¿Uisa 'aish cara Satanás axbi: Ca chiquit, quiti 'ic? ²⁴ Ěsa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicě unibuněn cushicaman bětsi bětsi oquin sináncě 'ain ca a menu bucuě unicama 'itsa 'aishbi upitax bucuí bětsibě bětsibě nuibanánima 'acánani cěñutia. ²⁵ Usaribiti ca unicamax aín aintsibě nuibanánima mēěanani tsuáqui nětětia. ²⁶ Mitsux camina quin, ñunshin 'atimaněn 'apu Satanás, Beelzebúribi cacě, an 'amicěxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ě ñui quicě 'aínbi ca ñunshin 'atimaněn 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncěbě an 'amicěxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icěn. Usa 'ain ca ñunshin 'atimaněn abě ñunshin 'atima chiquinima. ²⁷ Ěsa ca. Uí unínbi ca cushi uni, aín xubunu atsínxun aín ñu bicuanima. Aín 'ibu a pain něaxun cuni ca aín ñu bicuanti 'icěn. Usaribi oquin cana 'ěn aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin. ²⁸ Asérabí cana mitsu cain, Nucěn Papa Diosan ca unin 'atima ñu 'acě camabi těrěnti 'icěn, amia 'atimati banacěribi. ²⁹ Usa 'aínbi ca axa aín Běru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacě uni aín 'ucha Nucěn Papa Diosan těrěnimá, ax ca usabi těrěntimoi 'ia.

³⁰ —Ax ca ñunshin 'atimañu 'icě —quíáxa quicě cupí ca Jesusan usaquin cacěxa.

*Jesusan ca amia sináncě unicama aintsioia quicě bana
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Usa 'ain ca unia bana ñuixuncěbě uquin aín titabětán aín xucěantun ěmánxun Jesús isa unun quixun anu 'icě uní camiacěxa. ³² Camicěxun ca a něbětsioratia tsócě unicaman Jesús cacěxa:

—Mín titabě ca mín xucěantu ěman 'icěn. Ca mi istisa tania.

³³ Cacěxun ca Jesusan cacěxa:

—¿Uicamax cara 'ěn tita 'imainun 'ěn xucěantu 'ic?

³⁴ Usai quiquin bariaráquin isquín ca a rapasu tsócěcama cacěxa:

—Axa 'ěbě tsócěcama, ěněx ca 'ěn tita 'imainun 'ěn xucěantu 'icěn.

³⁵ Uicaman cara Nucěn Papa Dios cuěěncěsabi oquin 'aia, acamax ca 'ěn xucěn 'imainun 'ěn chirabacě 'imainun 'ěn tita 'icěn.

4

*Bana itsi ñuicësoquin an ñu 'apácë uni ñuicë bana
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)*

1 Amiribishi ca Jesusan parúmpapa cuëbixun unicama 'unánmiacëxa. 'Unánmicëbëa 'aisamaira uni a nëbëtsiorati timécëbë ca Jesús parúmpapa cuëbía bëspúcë manë nuntinu 'iruax tsóbuacëxa. Anua tsómainun ca unicama masinu parúmpapa cuëbí bucüacëxa. 2 Bucubucë ca Jesusan 'itsa bana 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin ñuiquin ësaquin cacëxa: 3 —Ca cuat, 'ën mitsu ñuixunmainun. An ñu bëru 'apácë uni ca aín naënu 'apáquin ñu bëru sacai cuanxa. 4 Sacacëx ca raírinëx anúan uni nicë me irunu nipacëaxa. Nipacëcë isbëtsini uxun ca ñuina pëchiñunën 'eaxa. 5 Raírinëx ca maparañu menu nipacëaxa. Nipacëax ca me cëxtúma 'aín bënëtishi coxa. 6 Coóxbi ca uruquian barin xarocëx aín tapun 'aíma 'ain, chushiäxa. 7 Raírinëx ca muxañu menu nipacëaxa. Nipacëax coi ca 'iruaxa. 'Iruxunbi ca muxan abë coquin mapurucëxun tuacëma 'icën. 8 Usa 'aínbi ca raíri ñu bëru ax me upínu nipacëaxa. Nipacëax coi canitancëxun ca upí oquin tuaxa. Tuacëx ca raíri aín bimi 'itsamashi, treintaishi 'iäxa, raírinëxribi ca aín bimi 'itsa, sesenta, 'iäxa, raírinëxribishi ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iäxa. 9 An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

*Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicësoquin bana ñuicëxa quicë bana
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)*

10 Usaquin cacëxa raíri unicama cuancëbë atux bërúxun ca a rapasu 'icë unicomabëtan aín 'unánmicë unicomaman Jesús cacëxa:

—Uisa cupí caramina bana itsi ñuicësoquin unicama bana ñuixuni quixun camina nu cati 'ain.

11 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uni itsían 'unaniamabi camina mitsun Nucën Papa Diosan sinánmicëxun an 'unánmicë ñu 'unanin. Usa 'aínbi cana uni raíri 'ëmi sinántisama tancë cupí bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin. 12 'Ën 'aia isquinbi ca atun 'ën cushi Nucën Papa Diosan 'ë 'inancë a sinanima. Atun pabitan 'ën ñuixuncëxun cuaquinbi ca uisai quicë cara quixun 'unanima. Usai 'i ca acamax atun 'ucha térénun Nucën Papa Diosmi sinanatima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicësoquin bana ñuixunin.

*Uisai quicë cara an ñu 'apácë uni ñui quicë bana 'icë quixuan Jesusan ñuia
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)*

13 Usaquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—¿Mitsúnribi caramina an ñu 'apácë uni ñui 'ëx quicë bana, uisai quicë cara quixun cuatiman? ¿'Ëx béri quicë bana ënë cuaquinma caramina uisaxun bëtsi banacamari bi 'ën ñuia cuati 'ain? 14 An ñu bëru 'apácë uni asaribi ca an Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuncë uni 'icën. 15 Anúan uni nicë me iru anu nipacëcë ñu bëru asaribi ca bëtsi bëtsi uni 'icën. Usa 'ixuan Nucën Papa Diosan bana cuacëbëbi bënëtishi uxun ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sinánxma 'inun a cuacë banacama a manumia. 16 Bëtsi bëtsi unix ca maparañu me bëxbá, anu nipacëcë ñu bëru asaribi 'icën. Nucën Papa Diosan bana cuati cuëenquin —a bana quicësabi oi cana 'iti 'ai —quixun bënëenquinshi sinania. 17 Usaquin sinánquinbi ca maparañu menu nipacëcë ñu bëru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun Nucën Papa Diosan bana 'itsama nētēinshi sinania. Sinánquinbi ca anbi masáquin sinánan Nucën Papa Diosan bana 'acëbë ami nishquian unin 'atimocëxun a bana manuquin ënia. 18 Muxañu menua

nipacêcê ñu bêru usaribi ca bêtsi bêtsi uni 'icên. A unicaman ca Nucên Papa Diosan bana cuaquin, ¹⁹ —a bana quicêsabi oi cana 'iti 'ai —quixun sinania. Usaquin sinânquinbi ca atun ênê menu 'icê ñuishi sinânan —'itsa ñuñu 'aish cana cuêenti 'ai —quixun sinani 'itsa ñuñu 'iisa tanan bêtsi ñuribi cuêenia. Usa 'aish ca Nucên Papa Diosan bana sinâncêxibi ñu bêru 'apácêa coiabi chucun mapurucê usaribi 'aish bimiñumasa 'ia. ²⁰ 'Imainun ca bêtsi bêtsi unix me upínuu ñu bêru nipacêcêsa usaribi 'icên. A unicamax ca Nucên Papa Diosan bana cuaquin —a bana quicêsabi oi cana 'iti 'ai —quixun aín nuitunên upí oquin sinânquin a bana quicêsabi oi 'icê 'aish, ñu bêrúxa me upínuax upiti coi canitancêx upiti bimicêsaribi 'icên. Raírinêx ca 'itsamashi, treinta, bimiñu 'ia, 'imainun ca raírinêxribi 'itsa, sesenta, bimiñu 'ia, 'imainun ca raírinêxribishi 'itsaira, cien, bimiñu 'ia.

*Nucên Papa Diosan unix ca lamparínsa 'icê quicê bana
(Lc 8.16-18)*

²¹ Êsaquinribi ca Jesusan cacêxa:

—¿Lamparín bêxun cara unin ñu tēmú an bēpánun nanti 'ic? ¿Cara anu 'uxti tēmú nanti 'ic? Anu nanquinma ca anu lamparín nanti anu nanti 'icên, ¿usa cat? ²² Uni itsin isnunma 'acê ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicê banacama abi ca 'unâncê 'iti 'icên. ²³ An aín pabitan ênê bana cuacê unin ca aín nuitunênbi sinânquin cuati 'icên.

²⁴ Usaquin catancêxun ca êsaquinribi Jesusan cacêxa:

—Mitsun cuacê banacama upí oquin cuaquin camina a bana quicêsabi oquin 'ati 'aín. An 'ên a ñuixuncê bana uisai quicê cara quixun upí oquin sinânquin axa quicêsabi oquin 'acê uni a ca 'ên bana itsiribi Nucên Papa Diosan 'unanmíti 'icên. ²⁵ An 'ên bana cuaquin a bana quicêsabi oquin 'acê uni a ca 'ên bana itsiribia cuanun Nucên Papa Diosan 'unanmíti 'icên. Usa 'aínbi ca an 'ên bana cuaquinbi sinâncêma uni a, an isa 'unanxa quixuan sinâncê bana a camabi Nucên Papa Diosan manumíti 'icên.

Jesusan ñu bêru corucê ñuia

²⁶ Êsaquinribi ca Jesusan cacêxa:

—Nucên Papa Diosan axa ainan 'iti unicama aín uni 'imiti ax ca êsa 'icên. Unían naênu 'apácêx, ²⁷ ca ñu bêru an imê 'uxtancêx bêsutancêxun nêtên ñu 'amainun coi cania. Usaria ca uisai 'i cara usai cania quixun 'unaníma. ²⁸ Menuax ca ñu 'apácê 'irua. 'Iruí ca aín rara ax chai cania. Canitancêxun ca tuaia. Tuai ca aín bimi ax xacáñu 'aish bêruñu 'ia. ²⁹ Usa 'aísha shañquibutia ca anun bití nêtên aín 'ibun aín xacá xucapaquin aín bêru bitsia.

*Mostaza bêru ñui quicê bana
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)*

³⁰ Amiribishi ñuitêcêni ca Jesús quiacêxa:

—¿Nucên Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'ic? ¿Uisa ñu itsiribi ñui caranuna a ñui quiti 'ain? ³¹ Êsa ca. Mostaza bêru, menu 'apácê, ax ca chamaratsuiria 'icên, bêtsi ñu bêru chamaratsusamaira ca ax 'icên, ³² 'aishbi ca 'apácêx bêtsi ñu bêru canicêsamaira 'ia. Usa 'aísha caní pēñanacêtiira chacêbê ca manan nuâncê ñuina aín pēían tupêoncênu na otancêx anu bucuia. Usaribiti ca Nucên Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

*Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicêsoquin bana ñuixuancêxa quicê bana
(Mt 13.34-35)*

³³ Usoquin ca 'itsa oquin Jesusan bana itsi ñuicēsoquin anu 'icē unicaman cuaisabi oquin bana ñuixuancēxa. ³⁴ Bētsi banánma ca usoquinshi Jesusan unicama ñuixuancēxa, 'ixunbi ca aín 'unánmicē unicama abēa 'icē uisai quicē cara a banacama 'icē quixun 'unánmicēxa.

Bēchun 'imainun suñúan Jesusan nētēmia
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ A nētēn ca bari cuabúcēbēa baquíshcēbētan manē nuntinu tsóxun Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—'Ucē manan cuanun ca cuan.

³⁶ Cacēxun ca aín 'unánmicē unicaman Jesús manē nuntinua tsócē buáncēxa. Baca cuēbí unicama ēbianía Jesús ampan sicaracēti cuancēbē ca rañinēxribi nuntin sicaracēti cuancēxa. ³⁷ Cuancēbēbi ca suñúan 'icuatsíncēbē parúmpapa bēchuni tucánqui 'umpax aín nuntinu 'iruacēxa. ³⁸ Usai 'ia oquin ca aín 'unánmicē unicaman Jesús manē nunti tsípúnua chupami tēcēpimēti 'uxcē bēsúnquin cacēxa:

—¿Cananuna bamai quixun caramina sinaniman?

³⁹ Cacēx bēsuquinshi ca Jesusan suñúan —ca nētēt —canan parúmpaparibi —ca bucubut —quixun cacēxa. Cacēxēshia suñúan nētēishimainun ca baca bēchúnribi nētēacēxa. ⁴⁰ Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina racuētín? ¿Nucēn Papa Diosan ca asérabi nu bērúanquin 'aquinia quixun caramina sinaniman?

⁴¹ Cacēx ca ratuti racuēti canancēxa:

—¿Uisa uni cara ēnēx 'ic? Suñúnbi, bacánbi ca aín bana cuatia.

5

Jesusan ñunshin 'atimañu uni pēxcúa
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ Parúnpapa 'ucē manan cuantancēx ca Gadara cacē menu bēbacēxa. ² Bēbatancēxa manē nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni, anu uni maíncēnuax uquin, Jesús mēracēxa. ³ Anu uni maíncē, anu ca a unin 'uxti 'iacēxa. A uni ca uinu 'icē unínbi manē risínbi nēáma 'icēn. ⁴ Usa 'icē unin aín manē risín tanianan mētanicēxunbi anun nēacē a tēcāpacēxa. Axa unin cushisama 'icē ca uinu 'icē unínbi a nēama 'icēn. ⁵ Usai 'i ca nētēnbi, imēbi anu uni maíncē anu 'ianan aín bashinuribi nitsi cuēncēni banai, maxaxan axbi rachacacēxa. ⁶ Usa 'aish ca 'uránxun mērabētsini, abácuatsianx Jesús tanáin rantín puruni tsóbuacēxa. ⁷⁻⁸ Usaria ca Jesusan ñunshin 'atima cacēxa:

—Ñunshin 'atima, ēnē uninuax ca chiquit.

Cacēxun ca munuma cuēncēnquin Jesús cacēxa:

—Dios, naínu 'icē, aín Bēchicē Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ē ubíoín? Diosan cuamainun cana mi cain, 'ē tēmēramixunma ca 'at.

⁹ Cacēxun ca Jesusan ñucácēxa:

—¿Uisa cara min anē 'ic?

Quia ca cacēxa:

—Nuxnu 'itsa 'ain ca 'ēn anēx 'Ēxcuira 'icēn.

¹⁰ Caxun ca a menua xuxunma 'anun quixun bēnēquin cacēxa.

¹¹ Catancēxun ca 'aisamaira cuchi matá manan pushían pi bucucē isquin cacēxa: ¹²—Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

¹³ Cacēxun ca Jesusan —ca cuantan —cacēxa. Cacēx ca ñunshin 'atima a uninuax chiquíquianx cuchinu atsíncēxa. Atsíncēbē ca cuchicama

camáxbi 'aisamaira, rabě milsa 'aish, tsuáquiuiani abáquiiani cuanx cuetúnuax parúmpapanu rēucubuti bacamiquí cēñúacēxa.

¹⁴ Usacēbētan ca an cuči bēruāncē unicaman abáquiiani cuanxun, ěma chanu 'icē unicama 'imainun ěma chucúmanu 'icēcamaribi, xubu itsi, xubu itsinu cuanquin űuixuancēxa. űuixunquian chaniaioa cuati ca usai cara a űucama 'iāxa quixun isi riquiancēxa. ¹⁵ Riquianx anua Jesús 'icē anu bēbara quati ca a uni anua 'aisamaira űunshin 'atima 'iá, a an isásama 'aish, chupa paűuax sinan mēnűuushi 'aish tsócē isacēxa. Usa 'icē a uni isi ca racucāncēxa. ¹⁶ Usa 'ain ca an iscēcaman, usai ca 'iāxa quixun, űunshin 'atimaűu unia pēxcucē 'imainun cuchinua űunshin 'atima atsíncē, acama axa riquiancē unicama űuixuancēxa. ¹⁷ űuixuncēxun ca camaxunbi bēnēquin atun nētēnuaxa cuantánun quixun Jesús cacēxa.

¹⁸ Cacēxa manē nuntinu 'iruiabi ca Jesús űunshínűu 'icēa pēxcucē uni, an abē cuancatsi quixun cacēxa. ¹⁹ Cacēxunbi ca Jesusan abē cuanxma 'inun caquin cacēxa:

—Min xubunu ca cuantan. Cuantancēxun camina min aintsicama uisoxun cara Nucēn 'Ibu Diosan mi nuibaquin pēxcúaxa quixun űuixunti 'ain.

²⁰ Usaquian cacēx cuanxun ca Decapolis cacē me, anu 'icē unicama uisaquin cara Jesusan a 'axa quixun űuixuancēxa. űuixuncēxuan chaniaioa cuati ca camáxbi ratúacēxa.

Jaironēn bēchicē baísqumianan xanu 'insíncē Jesusan pēxcúā
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Usa 'ain ca 'ucē manánuax Jesús manē nuntin anuaxa cuanpuncē necē manan utēcēancēxa. Utēcēnĭbi ca 'aisamaira uni anu aia isi, Jesús parúnpapa cuēbĭbi tiquiacēxa. ²² Anu Jesús 'ain ca anua judĭos unicama timēti xubunu 'icē 'apu achúshi, Jairo cacē, ax uacēxa. Uquin a mērai aĭn bēmánon rantin puruni ²³ tsóbuquin ca Jesús cacēxa:

—Ěn ini bēchicē ca bamaia. Usa 'ain camina min mēcēnan ramēquin pēxcuxuni 'ēbē cuanti 'ain.

²⁴ Cacēxa a unibē cuaniabi ca atúxribi a nuibiani cuanquin 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocēxa. ²⁵ A unicama nēbētsi ca achúshi xanu 'insíncē 'iacēxa. Usa 'aish ca a xanu mēcēn rabē 'imainun rabē baritia imia 'aishbi aĭn imi nētēcēma 'iacēxa. ²⁶ A xanux ca 'aisamaira rucuturucamanuax pēxcúcaso ro mēēquin paē tēnēquin aĭn űucama űancábĭ cēñuibi pēxcúama 'icēn. ²⁷⁻²⁸ Usa 'aish ca a xanu Jesús űuicania cuabiani —aĭn chupa ticaishi cana pēxcúti 'ai —quixun sinánquin unicama nēbētsinēn, a caxu cuanquin, Jesusan chupa ticacēxa. ²⁹ Ticaishi ca aĭn imicē nētēacēxa. Usai nētēquin ca aĭn nami chuámarua tancēxa. ³⁰ Usai 'icēbē ca Jesús —'ēn cushin ca uni pēxcúaxa —quixun aĭn sinanēnbi 'unani, 'itsa uni nēbētsinuxun caxu bēsuquin isi quiacēxa:

—¿Uin cara 'ēn chupa ticax?

³¹ Quia ca aĭn 'unánmicē unicaman cacēxa:

—¿Mia unin chacatisaira oia isibi caina, uin cara 'ēn chupa ticaxa quiax quin?

³² Cacēxun ca Jesusan uin cara isa aĭn chupa ticaxa iscatsi quixun, amo bariaráquin isacēxa. ³³ Iscēbē ca axa pēxcúcē xanu, ax —an ca 'ē pēcúaxa —quixun 'unani racuēti bērēruĭ, anu cuanĭ aĭn bēmánon rantin puruni tsóbuquin, usai cana 'ia quixun chiquinaquin Jesús cacēxa. ³⁴ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cana mi pëxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pëxcúan. Usai camina 'itëcëniman. Chuámashi 'aish ca cuantan.

³⁵ Usaquian Jesusan cacëbëtanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Jairo, a cacëxa:

—Mín bëchicë ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

³⁶ Caia cuaquin ca Jesusan a 'apu cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ēn cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan.

³⁷ Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bëbaquin ca Pedro 'imainun Jacobo 'imainun Jacobonën xucën Juan, acamaishi abëa cuanun cacëxa.

³⁸ Cabiani cuanx bëbaquian cuacëxbi ca a 'apun xubunuax 'aisamaira uni shaquiabati rarumabacëxa. ³⁹ Rarumabatiabi ca xubunu atsínquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina masá nuituti rarumati shaquiquin? Xu xanu ca bamacëma 'icën, ca 'uxaxa.

⁴⁰ Ësaquian cacëxunbi ca 'usáncancëxa. 'Usáncancëxunbi anu 'icë unicama xubu ëman xutancëx ca Jesús xanun papa 'imainun aín tita 'imainun abë ucë uni, acamaishi buani, anua xu xanu 'icënu atsíancëxa. ⁴¹ Atsínxun mëinquin biquin ca xu xanu cacëxa:

—“Talíta cumi”. Talíta cumi quicë ax ca: Xu xanu, mi cana cain, ca nirut, qui quicë 'icën.

⁴² Usoquian cacëxëshi ca a xu xanu mëcën rabë 'imainun rabë baritiañu 'aish nirutancëx niacëxa. Usai nitsia isi ca aín bëmánan pëqui ratúcancëxa.

⁴³ Ratutia ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ēn mitsu cacësabi oquin camina mitsúnmi iscë ñu ënë uibi ñuixuntima 'ain —quixun canan ca —xu xanu ca pimit —quixun cacëxa.

6

Jesús Nazaretnu 'ía (Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Anuax cuanx ca Jesús anuaxa canicë me anu cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama abë cuancëxa. ² Cuanx bëbaxun ca anun ñu mëëtima nëtë 'ain, anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. Usoquian bana ñuia cuati ca unicama aín patsanëx ratuti canancëxa:

—¿Uin cara ëné uni usaquian bana ñuiti 'unánmiax? ¿Uisai quicë cara a ñuicë bana ënëx 'ic? ¿Uisoquin cara uni itsin 'acëma ñu 'ain? ³ Carpinteroishi ca ënëx 'icën, Marían tuá. Ax ca Jacobo 'imainun José 'imainun Judas 'imainun Simón aín xucën 'icën. Aín chirabacëcamaribi ca ënu nubë 'icën, ¿usa cat? —quix canancëxa.

Usai canani ca aín bana cuaisama tani ami nishacëxa. ⁴ Ami nishcëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían bana ñuixunia ca unin cuatia. Usa 'aínbi ca axa anuax canicë unían, anuaxbia canicë menuxun bana ñuixunia, anu 'icë unicama 'imainun aín aínsi 'ibucama 'imainun axa aín xubunu 'icëcamaribi cuaisama tania.

⁵ Usaquian ax quicësabi oquin aín bana cuatiana ca Jesusan, uni itsían 'acëma ñu anu 'icë unicama 'axuanma 'icën. Uni 'insíncë 'itsama, ashi cuni ca aín mëcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁶ An ca asérabi Nucën Papa Diosan cushínbi ñu 'aia quixun sinaniama isi ca Jesús —¿uisa 'aish cara ëné unicama ësa 'icë? —quixun sinani ratúacëxa. Usai 'itancëx ca aín nëtënuax ëma chucúmaracamanu cuanquin Jesusan unicama bana ñuixuancëxa.

Bana ñuixunuan aín 'unánmicë unicama Jesusan xua

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Jesusan ca aín 'unánmicë uni mēcën rabé 'imainun rabé a timēxun aín cushi anúan ñunshin 'atima uninua chiquínti 'inántancēxun bētsi bētsi ēmanua cuanun quixun rabé rabé xuacēxa. ⁸ Xuquin ca 'ēsēquin cacēxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Pán, burasa, curíquibi buánquinma camina tsatishi buánti 'ain. ⁹ Taxaca upíiramashi camina tañubianti 'ain, 'imainun camina a pañuti chupa rabēma achúshishi pañubianti 'ain.

¹⁰ Ēsaquinribi ca cacēxa:

—Uinu 'icé unin xubunu caramina anu 'inux atsini, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ēmanuax cuanti nētēa utámainun. ¹¹ Uinu 'icé ēmanu 'icé unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana cuaisama tania, aín ēmanuax cuani camina anu 'icé unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucēn Papa Diosan iscēx 'aisama 'icé quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icé me cupúcé tacabiani cuanti 'ain. Ēn cana asérabi mitsu cain, Sodoma ēmanu 'icé unicama 'imainun Gomorra ēmanu 'icé unicama ca aín bana cuaisama tancé cupí Nucēn Papa Diosan castícancēxa. Usamaira oquin castícancé ca a ēmanu 'icé unicama an mitsu bicēma cupí ax 'iti 'icēn.

¹² Usaquin caquian xucēx cuanquin ca —ainan 'inux camina Nucēn Papa Diosni sinanati 'ai —quixun caquin unicama bana ñuixuancēxa. ¹³ Usonan ca ñunshin 'atima uninua chiquíanan uni 'insíncēcamaribi xēni ron ronquin pēxcüacēxa.

Juan an uni nashimicë bana

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Usa 'ain ca uni itsían 'acēma ñua Jesusan 'aia unicaman chaniocēxa. Chanioia cuati ca Galileanu 'icé 'apu, Herodes, quiacēxa:

—Ax ca Juan, an uni nashimicë, a 'icēn. Bamaxbi ca baísquiaxa. Usa 'ixun ca uni itsían 'acēma ñu 'aia.

¹⁵ Usai quicēbēa raírinēx —ax ca Elías 'icé —quimainun ca raírinēxribi —ax ca an Nucēn Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamaxa bēráma 'iásaribi uni a 'icé —qui ax quiacēxa. ¹⁶ Quia cuati ca Herodes quiacēxa:

—Ax ca Juan, a 'ēn tēbiscamia, a 'icēn. Usa 'aish ca ax bērí baísquiaxa.

¹⁷⁻¹⁸ Herodesnēn Juan tēbiscamia, ax ca ēsa 'iacēxa: Herodes an ca aín xucēn Felipenēn xanu, Herodías cacé, a biacēxa. Usa 'ain ca —minmi min xucēnan xanu bití ca 'aisama 'icé —quixun Juanēn Herodes cacēxa. Cacēxun ca Herodesnēn Juan bimixun nēamitancēxun sipuamiacēxa.

¹⁹ Juan sipuacé 'aínbi ca ami nishquin Herodías an Juan 'amicatsi quixun sináncēxa. Usa 'ixunbi ca uisabi oma 'icēn. ²⁰ Herodías an ami nishquin 'amiti 'icēbi ca Herodesnēn —Juan, ax ca mēni sinánñu 'aish upí uni 'icé —quixun sinani ami racuéquin unínma 'aia quixun bēruancēxa. Usa 'ixun ca aín bana uisai cara quia quixun upí oquin cuaquinmabi an bana ñuia cuacēxa. Usa 'ain ca Herodíasnēn Juan 'amiama 'icēn. ²¹ Usa 'aínbi ca achúshi nētē anun Juan 'ati nētē 'iacēxa. Axa anun bacēan nētē 'ain ca Herodesnēn aín tucuricubu 'imainun aín suntárunēn 'apucama 'imainun Galileanu 'icé aín cushi uniburibi abētan pi unun camiacēxa. ²² Camicēx uxuan Herodesbētan acaman picēbē ca Herodíasnēn tuá xanu xuntacu, ax anuax upítí bairani ransacēxa. Usai 'ia isi ca anu 'icé unicamax Herodesbē chuáma tani cuēēancēxa. Cuēēnquin ca Herodesnēn xanu xuntacu cacēxa:

—Uisa ñu caramina cuēēni ca 'ē cat, cacēxun cana a mi 'inánti 'ain.

²³ Caxun ca cacëxa:

—Mi cana paraniman, sinanatëcëntimoquin cana aséabi mi cain, añu ñu caramina mi 'inánun 'ë ñucatin, 'ëx anu 'apu 'icë me ënëbi cana 'ëmi ñucácëxun amo 'icë mi 'inánti 'ain.

²⁴ Cacëx cuanquin ca aín tita cacëxa:

—¿'Ëa 'inánun carana añu ñu ñucáti 'ain?

Quia ca aín títan cacëxa:

—Juan, an uni nashimicë, aín maxcá ca ñucát.

²⁵ Cacëx bënëtishi uquin ca cacëxa:

—Bëribi camina Juan, an uni nashimicë, a tëbiscamixun aín maxcá manë xampami 'ë 'inánti 'ain.

²⁶ Ësaquian cacëx masá nuituiráquin ca Herodesnën 'aisama tancëxa. 'Aisama tanquinbi ca —sinanatëcëntimoquin cana mi cain —quixun cacë a sinánan anu 'icë unicamaribia cuacë cupí masá nuituiráquinbi xanu xuntacu parántisama tanquin, ²⁷ bënënquinshi aín suntáru achúshi Juanën maxcá isa bëxunun quixun xuacëxa. ²⁸ Xucëx cuanxun sipunuabi tëbiscabëtsinquin manë xampami bëxun ca suntárunën xanu xuntacu Juanën maxcá 'inancëxa. 'Inancëxun buánxun ca xanu xuntacun aín tita 'inancëxa.

²⁹ Urocë cuabiani cuanxun ca aín 'unánmicë unicaman Juan bibianquin buánxun maíancëxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicë unicaman, an xucëx cuanx anu utëcënxun, atúan 'acë ñucama ñuixuanan a uni 'unánmicë banacamariibi Jesús ñuixuancëxa.

³¹ Ñuixuncëxun ca Jesusan 'aisamaira uni ampan ucë axa cuanmainun raírinëxribi aia, bana ñuixunquin piama 'icën. Usai 'iquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Uri pain cuanun ca cuan, anua uni 'icëma menuax nuxëshi tanti cuanun ca cuan.

³² Cabiani ca manë nuntin a camáxbi anu uni 'icëma menu cuancëxa.

³³ Cuania isquin —ax ca Jesús 'icë —quixun 'unánbiani atux pain men abáquiani bëtsi bëtsi ëmanuax cuanx ca anua cuantinuxun Jesús caini uni timëcamë'ëocëxa. ³⁴ Manë nuntinuax 'ibúquian Jesusan iscëx ca anua timëcë unicamax an atu Nucën Papa Diosmi sinánun 'aquinti 'aíma 'ain, 'aracacë ñuinanëxa an bërúanti aín 'ibu 'aíma 'ain sináncasmai bënëcësaribi 'iacëxa. Usai 'ia isquin ca Jesusan unicama nuibacëxa. Nuibaquin ca ca 'itsa ñu ñuiquin atu bana ñuixuancëxa. ³⁵ Usaquin 'acëbëa bari xupíbuçëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ënë mex ca anu uni 'icëma me 'icën. ³⁶ Atúan piti ñu ca 'aíma 'icën. Ënu 'iáxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icë ëmacama 'imainun a mecamanua atun piti bitánun camina xuti 'ain.

³⁷ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacëxun ca atun cacëxa:

—¿Nun caranuna doscientos curíquinën atu 'inánti pán maruti 'ain?

³⁸ Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uiti pánñu caramina mitsux 'ain? Tain ca istan.

Cacëxun istancëxun ca cacëxa:

—Mëcën achúshi pán 'imainun ca tsatsa rabë anu 'icën.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan basinua bucubunun quixun unicama cacëxa. ⁴⁰ Cacëx ca unicama cien uni cien uníxa tsómainun cincuenta cincuantanëxribi tsóbuax bucüacëxa. ⁴¹ Usai unicama bucubuan ca Jesusan mëcën achüshi pãncëñun tsatsa rabë bixun manámi bësquin isquin Nucën Papa Dios — asábi ca —catancëxun pãn tucapaxun aín 'unánmicë unicama 'ináncëxa, axa bucubucë unicama 'inánun quixun. Usaribi oquin ca tsatsa rabë aribi tucapaxun 'ináncëxa. ⁴² 'Ináncëxun bixun ca unicama camaxunbi pucháquin piacëxa. ⁴³ Pucháquin piia sënëan ca usai 'iisa 'aímabía tëxëcë pãncëñun tsatsa aín 'unánmicë unicaman mëcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin biacëxa. ⁴⁴ An pucháquin picë unicamax ca 'aisamaira 'aish cinco mil nucë bënë 'iacëxa.

Jesus parúmpapa camánanën niqiuani cuan

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Usotancëxun ca an tsíanquianquin unicama cabianmainuan, atux pain manë nuntinu cëñúruquiani 'ucë manan Betsaida émanu cuanun quixun Jesusan aín 'unánmicë unicama xuacëxa. ⁴⁶ Xutancëxun anu 'icë unicama cabiani ca Jesús matánu Nucën Papa Diosbë banai cuancëxa. ⁴⁷ Cuanx Nucën Papa Diosbë banacëbëa bari atsíncëbë ca baquishacëxa. Baquishcëbëa Jesús axëshi matánu 'imainun ca aín 'unánmicë unicamax manë nuntinu parúmpapa nëbëtsi 'iacëxa. ⁴⁸ Usa 'aish ca suñuan cuainsamoquin bëcacëxun bamaira bamaxun inabacëxa. Usaía 'ia isbiani ca pëcaracëbë Jesús parúmpapa camánanën niqiuani atunu cuancëxa. Cuanquin ca Jesusan atun nunti inuquinbi iëtancëxa. ⁴⁹ Parúmpapa camánanën niqiuani Jesús cuania isi ca —ñunshin sapi ca —quixun sinani sharáruí, aín bëmánan pëqui ratúcancëxa. ⁵⁰ Camaxunbi a isia racuëira racuëtiabi ca Jesusan atu cacëxa:

—Camina cushicanti 'ain. Racuëaxma ca 'it, 'ë cana 'ain.

⁵¹ Èsaquin cai manë nuntinu 'irucëbë ca suñuan nëtëcëbë Nëtëcëbë ca aín 'unánmicë unicama ratuti —¿uisa 'ain cara èsa 'ia —quixun sinani sináncasmacëxa. ⁵² Jesusan aín sinanënshi pãn 'itsamia isquinbi uisaira cara aín cushi 'icë quixun sinanima ca suñuan nëtëcëbë sináncasmacëxa.

Genesaret menuxuan Jesusan 'insíncë unicama pëxcüa

(Mt 14.34-36)

⁵³ Parúmpapa 'ucë manan cuani Genesaret cacë menu bëbaquin ca anu aín nunti tëcërcacëxa. ⁵⁴ Tëcërcaxa manë nuntinuax 'ibutia isquin ca anu 'icë unicaman —axa ucë ux ca Jesús 'icë —quixun 'unáncëxa. ⁵⁵ 'Unani abáquiani, anu 'icë mecamanu cuanquin ca uni 'insíncëcama aín bacëtínën, anu ca Jesús 'icë quixuan ñuia cuabëtsinquin bëcëxa. ⁵⁶ Uinu cara Jesús cuania, ëma chucúmara 'imainun ëma chacamanuribi cara cuania, anuxun ca me mëniocënu uni 'insíncëcama Jesusan chupa ticanun quixun bëquin racáncëxa. Bëcëxun ca ñucë unicaman Jesus —min chupa cuëbíshi ca nu ticamit —quixun cacëxa. Èsaquin caquin ticáishi ca 'insíncë unicamax pëxcüacëxa.

7

Aín nuitu upíma cupía unin 'atima ñu 'acë bana

(Mt 15.1-20)

¹ An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax Jerusalénuaxa ucë, abë ca fariseo unicamax Jesúsnu ai timëacëxa. ² Timëxun ca Jesusan 'unánmicë unicama raírinën aín rara quiásabi oi 'iquinma, mëchucaxunmashi piia isacëxa.

³ Isquin ca sináncëxa: Nun cananuna nucën chaitiocë quíá bana a tani usabi 'icë 'ixun Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti sinánquin nun męcën upíra upíti męchucaxunma pán piman, ⁴ anua ñu marutinuax uxun cananuna nashixunma piman. Nun chaitiocëcaman 'ásabi oquin cananuna nun manë xampa, nun 'ó ñutë, nun manë ñutë, a 'imainun nun 'uxtiribi chucaian. Usonan cananuna ñu raíriribi nun chaitiocëcaman 'ásabi oquin 'ain. ⁵ Usaquin sinánquin ca fariseo unibu 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisacasquin cara min 'unánmicë unicaman nucën chaitiocëcama quíá bana tanimín? Ca męchucaxunmashi piia.

⁶ Cacëxun ca Jesusan ësaquin atu cacëxa:

—Mítsúxmi cëmë 'icë mitsu ñuiquian Isaíasnën cuënëo bana ca ësai quia:

Ënë unicaman ca aín cuëbitanshi 'ë rabia, 'ixunbi ca aín nuitu mëu 'ë sinanima. ⁷ Nucën Papa Diosan bana isa quixun ca unínbi ñuicë banaishi unicama ñuixunia. Usa 'ixun ca ñancábi 'ë rabia.

Isaíasnën cuënëo bana quicësabi oi camina mitsux 'in. ⁸ Mitsun camina Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'ati a ënquin mitsun chaitiocëcaman sinan bana a tanquin axa quicësabi oquin 'ain, męchucanan ñutë chucati, acama.

⁹ Usai quiquin ca Jesusan ësaquinribi atu cacëxa:

—Mitsun chaitiocëcaman ñuia banaishi cuati cupí camina Nucën Papa Diosan bana ënquin a sinaniman. ¹⁰ Moisés ca quíacëxa: “Min papa, min titan cacëxun ca aín bana cuat” quianan ca “an aín papa aín tita 'atimaquin ñuicë uni, a camina asérobi bamamiti 'ain”. ¹¹ Usa 'aínbi camina mitsux ësai quin: Unin ca aín papa, aín tita cati 'icën, ñu mi 'inánti 'ixunbi cana mi 'inaniman, ca Corbán 'icën, ca Nucën Papa Dios 'inánti 'icën, Nucën Papa Dios usai quíá 'aínmabi. ¹² Usai qui camina mitsux quin: Usai quicë unían aín papa, aín tita 'aquinima 'ianan ñu 'inántima ca asábi 'icë quíax. ¹³ Usa 'ixun camina mitsúxmi quicë bana ashi 'unánmianan mitsun chaitiocëcama 'íáishi 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios axa quíá bana ënun quixun sinánmin. Usaribi oquin camina 'itsa ñu 'unánmiquin unicama Nucën Papa Dios quíá bana ënun quixun sinánmin.

Usaquin ca Jesusan fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama cacëxa.

¹⁴ Catancëxun ca ësaquinribi Jesusan cuënxun unicama cacëxa:

—Camaxunbi ca 'ën bana ñuimainun upí oquin cuat. ¹⁵ An ñu aín cuëbitan picë cupí ca Nucën Papa Diosan uní upíma isima. Ama. Aín nuitu 'atima 'ixun 'atima ñu 'anan 'atimati banacë, a cupí ca Nucën Papa Diosan uní upíma isia. ¹⁶ An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunënbi sinánquin cuati 'icën.

¹⁷ Ësaquin catancëxun unicama ëbiani cuanxa aín 'icënu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—Unían picë ñu ñui quicë bana ax cara uisai quicë 'icë ca nu ñuixun.

¹⁸⁻¹⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Mítsúnribi caramina 'ën cacëxun 'ën bana cuatiman? Piti, ax ca unin nuitunu atsinima. Picëx ca aín pucunuishi atsíntancëx amiribishi chiquitia. ¿Usa cat? Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan aín cuëbitan ñu picë a cupí uní upíma isia.

Ësai qui ca Jesús, camabi ñu ca piti asábi 'icë, quíacëxa. ²⁰ Catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—Aín nuitunën 'atimaquin sinánquian ñu 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan uní upíma isia. ²¹ Aín nuitu mëu ca unin 'atima ñu 'ati sinania, xanu cuaioti,

uni itsin ñu mēcamati, uni 'ati, aín xanuma 'aínbi xanubè 'iti, ²² uni itsin ñu cuēnti, 'atima nuituñu 'iti, uni paránti, 'atima 'icēbi tēnēquinma ñu 'ati, nutsiti cēmēquin uni ñuiti, rabíti, nuituñuma 'iti, acama. ²³ Aín nuitunēn sinánquian a ñucama 'acē unicamax ca Nucēn Papa Diosan iscēx upíma 'icēn.
Usaquin ca Jesusan unicama cacēxa.

Judíosma xanu Jesúsmi catamēa
(Mt 15.21-28)

²⁴ Anuax cuanx ca Jesús anua Tiro 'imainun Sidón 'icē menu bēbacēxa. Bēbatancēx ca, 'ēx cana ēnu 'ai quixunma unin 'unania quixun sinani achúshi xubunu atsíancēxa. Usaquian sinaniabi ca unicaman 'unáncēxa. ²⁵ Usa 'ain ca —anu ca —quixun cuabētsini ñunshin 'atimañu xanu tuacēn titax uax Jesús tanáin rantin puruni tsóbuacēxa. ²⁶ A xanux ca judíosma, Sirofenicia menu 'icē 'iacēxa. Usa 'ixun ca aín tuánua isa ñunshin 'atima chiquínun quixun Jesús cacēxa. ²⁷ Cacēxunbi ca —judíos unicama pain 'aquini cana uacēn —quixun sinánquin Jesusan ēsaquin cacēxa:

—Tuá xura pimiti bixunbi camun pimiti ca 'aisama 'icēn. Tuá xuratsucun pain ca piti 'icēn.

²⁸ Cacēxun ca a xanun cacēxa:

—Usa ca. Usa 'aínbi ca cuēnan tēmúxun tuá xuan rēupatia piti sani camunan piia.

²⁹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Upiti camina quian. Usa 'ain ca min tuánua ñunshin 'atima chiquíaxa, camina cuanti 'ain.

³⁰ Cacēx cuanx aín xubunu bēbaquin ca aín tuá anuaxa ñunshin 'atima chiquicē 'ain, anua 'uxcēnu, mēní sinan 'aish, racacē mēracēxa.

Pabē 'aish banañuma uni Jesusan pēxcúa

³¹ Usaquiani anua Tiro ēma 'icē menuax cuanx ca Jesús Sidón ēma 'imainun Decapolis cacē me aribi rēxcēbiani, parúmpapa Galileanu cuantēcēancēxa. ³² Cuanía bēbacēbētan ca pabē 'aish banaibi upitiira banacēma uni bēxun unicaman Jesús aín mēcēnan isa ramēnun quixun cacēxa. ³³ Cacēxun ca Jesusan unicama 'uri amo nitsinaxun aín pabínu, aín mēcēn rēbu atsínmianan tushuquixun cuñunan aín mēcēn rēbu chabóxun, aín ana mēēacēxa. ³⁴ Usoquin mēēi manámi bēsuquin isi munuma uínquin ca cacēxa:

—“Efata”. Efata quicē ax ca —ca asábi 'it —qui quicē 'icēn.

³⁵ Usocēxuinshi pabē 'ixunbi bana cuanan ca upitiira banacēma 'aishbi upiti banacēxa. ³⁶ Usoquin a uni pēxcutancēxun ca Jesusan anu 'icē unicama uínu 'icē unibi ñuixunxunma 'anun quixun cacēxa. Usaquin cacēxunbi ca ñuiacēxa. Ñuia asérabi ñuixunxunma 'anun Jesusan catēcēncēxunbi ca a unicaman usai ca a uni pēxcúaxa quixun ñuiaraishiacēxa. ³⁷ Ñuiquian chanioia cuati ca unicamax ratuti quiacēxa:

—Camabi ñu ca an upí oquin 'aia, pabē unínbi ca an pēxcucēxun cuatia, banañuma uníxbi ca an pēxcucēx banaia.

8

Jesusan cuatro mil uni pán pimia
(Mt 15.32-39)

¹ Usa 'ain ca 'itsa uníxa timēcamē'ēocē 'ain a piti 'aíma 'ain, Jesusan aín 'unánmicē unicama cuēnxun cacēxa: ² —Ēnē unicamax ca ēnu, rabē 'imainun achúshi nētē 'ēbē 'icēn. Usa 'aish ca a atun piti ñuñuma 'icēn. Usa 'ain cana 'ēn

atu 'itsaira nuibaquin 'aquinsa tanin. ³ 'Ën ñu naracamixunma atun xubunu xucëxbi ca cuanibi bainuax bëënantí 'icën, raírinëx ca 'uracëox uaxa.

⁴ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ënëx ca anu uni 'icëma me 'icën. ¿Uisaxun caranuna ënë unicama pimiti 'ain?

⁵ Cacëxuan Jesusan —¿uiti pánñu caramina 'ain? —quixun ñucácëxun ca aín 'unánmicë unicaman —ënu ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'icë —quixun cacëxa. ⁶ Cacëxun ca Jesusan timëcamë'ëocë uni menu tsóbunun quixun cacëxa. Usoxun ca páncama bixun Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun tucapaxun pán, aín 'unánmicë unicama, an unicama mëticanun quixun 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca atúan pinun anu 'icë unicama 'ináncëxa.

⁷ Usotancëxun ca tsatsa 'itsamararibi bixun Jesusan Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun aribi aín 'unánmicë unicama, an unicama mëticanun quixun 'ináncëxa. ⁸ Usoquian 'ináncëx cëñútisa 'aíshbi ca a piti cëñúama 'icën, a unicaman pucháquin picëxbi. Camáxbia puchácëbëtan ca Jesusan 'unánmicë unicaman mëcën achúshi 'imainun rabë caquí buácaquin piti tëxëcë biacëxa.

⁹ An picë unicamax ca 'itsaira 'aish cuatro mil unisa 'iacëxa. Usoquin pimitancëxun ca Jesusan a unicama —cuanmainun ca cuan —quixun cacëxa.

¹⁰ Cabiani ca Jesúsbe aín 'unánmicë unicama manë nuntinu 'iruquiani cuanx Dalmanuta cacë me, anu cuancëxa.

Fariseo unicaman uni its'aira 'acëma ñu 'anun quixun Jesús ca

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹ Cuanxa bëbacëbë ricuatsinxun ca fariseo unicaman abë cuëbicánanquin, Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, Jesusan aín sinanëmbi isa unían iscëma ñu naínua 'anun quixun cacëxa. ¹² Cacëxun ca munuma uínquin cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina ënu buccë unicama, mitsun Nucën Papa Diosan cushin carana ñu 'ai iscatsi quixun, ñu itsi 'anun quixun 'ë cain? Aséribi cana mitsu cain, 'ëmi ñucácëxunbi cana 'aiman.

¹³ Usaquin caxun ca atu ëbiani manë nuntinu 'iruquiani parúmpapa 'ucë manan cuancëxa.

Fariseo unicaman bana cuatima bana

(Mt 16.5-12)

¹⁴ 'Ucë manan cuanquin ca Jesusan 'unánmicë unicaman piti ñu manubiancëxa, manuanan ca pán achúshiratsushi buáncëxa. ¹⁵ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin 'ësëacëxa:

—Fariseo unibu 'imainun Herodesmi sináncë judíos unicamaxa anun pán chamiti ñusa 'icësa usaribi 'itin rabanam camina bëruáncati 'ain.

¹⁶ Cacëx ca atúxbi canancëxa:

—Nunu pán bëcëma cupí ca nu usaquin caia.

¹⁷ Canania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsux, pán cananuna bëcëma 'ai quiax cananin? ¿'Ën ñu 'aia isunbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman, upí oquin caramina cuatiman? ¹⁸ ¿Bëruñuxunbi caramina isiman? ¿Anun cuati pabíñuxunbi caramina mitsun nuitunën sináncëquin upí oquin cuatiman?

¹⁹ ¿'Ën mëcën achúshi pán tucapaxun pimicëxun piqúan cinco mil unin tëxëocë caina uiti caquí buácaquin pán bia quixun sináncëquinma caina manuan?

Usaquian Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Mëcën rabë 'imainun rabë caquí buácaquin cananuna bian.

20 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën mëcën achúshi 'imainun rabé pán tucapaxun pimicëxun piquian cuatro mil unin tëxëocë caina uiti caquí buácaquin pán bian?

Cacëxun ca cacëxa:

—Mëcën achúshi 'imainun rabé caquí buácaquin cananuna bian.

21 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Usuquin 'ën 'aia isúnbi caramina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unaniman?

Bëxuñu unia Jesusan Betsaidanuxun bëpëxcüa

22 Usaquin cabiani cuanx ca Betsaida cacë ëmanu Jesús bëbacëxa. Bëbacëbëtan ca uni raírinën bëxuñu uni achúshi anu bëquin a isa ramënun quixun caquin bënëacëxa. 23 Usocëxun ca Jesusan bëxuñu uni mënbianquin ëma 'uri buánxun, anuxun tushucaquin cuñunan bëpachiquin aín mëcënan ramëquin —¿caramina ñu isin? —quixun ñucáquin cacëxa. 24 Cacëx bëpëquiquin ca cacëxa:

—Cana isin, i sëtécësa 'aish ca uni chaninabatia.

25 Cacëxun ca amiribishi Jesusan aín mëcënan bëmëtécëancëxa. Usocëx bëpëquiquin ca upí oquin isacëxa. 26 Usaquin 'atancëxun aín xubunu xuquin ca Jesusan cacëxa:

—Betsaida ëmanu camina cuantima 'ain, uibimi catima cupí.

*—Jesús ca Cristo 'icë —quíaxa Pedro quiá bana
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)*

27 Usobiani ca Jesús aín 'unánmicë unicama buani Cesárea de Filipo cacë ëma a 'urama 'icë ëmacamanu cuancëxa. Bain cuanquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama ñucáquin ësoquin cacëxa:

—¿Ui caraisana 'ëx 'ai quiax cara unicama quin?

28 Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa: Raírinëx ca quia, mix isamina Juan, an uni nashimicë, a 'ain. Raírinëx ca quia, mix isamina Elías a 'ain. Raírinëxribi ca quia, mix isamina an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuan uni itsí, a 'iti 'ain.

29 Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ëx caraisana ui 'ai quiax quin? Quia ca Pedronën cacëxa:

—Mix camina Cristo, axa utinu nun caíncë, a 'ain.

30 Ësaquian Pedronën cacëxun ca Jesusan uibi Pedro quicë bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicë unicama cacëxa.

*—'Ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quíaxa Jesús quiá bana
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)*

31 Ësaquin catancëxun ca aín bamati ñuiquin Jesusan aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx cana 'atimocë 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacëcëcamabë judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicamax ën bana cuaisama tani 'ëmi nishiti 'icën. 'Ëmi nishquin ca 'ë uni itsí 'amiti 'icën. Usaquian 'ë 'acëx bamatancëx cana rabé 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquiti 'ain.

32 Atúan upí oquin cuaisabi oquin ñuixunquin ca Jesusan usaquin cacëxa. Usaría quia oquin ca Pedronën Jesús amo nitsinaxun —usari camina quitima 'ai —quixun ñu caquin cacëxa. 33 Cacëx cuainacëquin aín 'unánmicë unicama isquin ca Jesusan Pedro ñu caquin cacëxa:

—Min camina ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an sináncësa oquin sinanin. Usaquin sinánxunma ca 'at. 'Ën Papa Dios cuëncësabi oi 'iaxma 'ëx 'inun quixun sinánquin camina unin sináncësa oquinshi sinanin.

³⁴ Catancëxun ca anu 'icë unicamacëñun aín 'unánmicë unicamaribi cuënxun Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti quicë bana ënquinma 'ati 'icën. ³⁵ Uin cara aín cuëncësä oquin 'ai, ënë nëtënu upitax tsotishi sinania, ax ca Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca uinu 'icë unin cara ënë nëtënushi upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ëmi catamëquin 'ëx quicësabi oquin 'aia, ax Nucën Papa Diosnan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'icën. ³⁶ Unix ca ënë nëtënuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icën, 'aishbi ca Nucën Papa Diosmi sináncëma 'aish abë upíma 'ianan aín nëtënu abë 'itima 'icën. Usa 'ain ca axa bamacëbë aín ñucama ax ñancábía bicë 'icën. ³⁷ ¿Nucën Papa Diosbë bamatimoi tsónuxun cara unin añu ñun cupíoti 'ic? Anun cupíoti ñu ca 'aíma 'icën. ³⁸ Ui unix cara 'ënan 'icëbia axa 'ëmi sináncëma unin 'usánti sinani 'ënan 'itimi rabíanan 'ën bana quicësaí 'itimi rabinia, a uníxa 'ënan 'itimi cana 'ëxribi rabínti 'ain, uni 'inux anuax uá 'aish cuantancëx 'ën Papa Diosbë 'Apu 'itancëx aín ángelcamabë utëcëni.

9

¹ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—Aséribi cana mitsu cain, axa ënu 'ëbë 'icë uni raírinën ca bamacëma pain 'ixun, 'ëmi catamëtia ainan 'imicëxun, Nucën Papa Dios ca aséribi atun cushi 'icë quixun isti 'icën. Nucën Papa Diosan cushínbi ca usai 'iti 'icën.

Axbia Jesús bëtsia

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx ca męcën achúshi 'imainun achúshi nëtë 'icëbë aín 'unánmicë uni raíri ëbiani, Pedrocëñun Jacobo 'imainun Juan, acamaishi buani Jesús matánu cuancëxa. Anu cuantancëx ca acaman ismainunbi Jesús bëtsiacëxa. ³ Bëtsicëbë ca aín chupa uxuira 'aish chabach-abaquicësä 'iacëxa. Usa 'aish ca ënë menu 'icë unínbía chupa chacaquinbi uxuocësamaira 'aish uxuira 'iacëxa. ⁴ Usa 'icë isanan ca Moisésbëa Elías chiquiracëti Jesús bë banaia isacëxa. ⁵⁻⁶ Usai banaia isi 'aisamairai racuëti — uisai carana qüiti 'ai — quíax sináncasmaquin ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nuxnu ënu 'icë ca asábiira 'icën. ¿Uisa cara rabë 'imainun achúshi xubura mi 'axunti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnanribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

⁷ Usaquian Pedronën cacëbëtainshia cuinan atu tupëoncëxun ca Pedro, Jacobo, Juan, acaman cuin mëucüaxa ësai banaia cuacëxa:

—Ënëx ca 'ëx amiira sináncë, 'ën bacë bëchicë 'icën. Aín bana ca cuacan.

⁸ Quia cuati cuainacëquin amocüa iscëxbi ca uíbi 'aíma 'imainun Jesúsëshi anu 'iacëxa.

⁹ Usaquiani matánuax cuanquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Mítsúnmi iscë ënë ñucama camina uinu 'icë unibi ñuixuntima 'ain. Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëx bamatancëx baísquicëbëtan cuni camina ënë ñucama unicama ñuixunti 'ain.

¹⁰ Usaquian Jesusan cacësabi oquin a ñucama uí unibi ñuixunímabi ca atúxbi cuni canani quiacëxa:

—¿Uisai quicë cara, bamatancëx cana 'ëx baísquiti 'ai, quicë ax 'ic? ¹¹ Ësai canantancëxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Mixmi asérabi Cristo 'aínbi cara uisacatsi an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicamax, Elías pain ca uti 'icë quin?

¹² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Elías ax pain ca uti 'icë quicë bana ax ca asérabi 'icën. Uxun ca unicama Nucën Papa Diosmia sinánun sinánmiti 'icën, usai quicë bana ca asérabi 'icën. ¿Usa 'aínbi cara axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uá a ñuicë bana uisai quin? Ca quia, ax ca unin bëtsi bëtsi ocëx tëmëratí 'icën. ¹³ Elías ax pain ca uti 'icë quicë banax asérabi 'aínbi cana mitsu cain, Elías pain ca uaxa. Ucëbi ca judíos unicaman atúxa cuëñcësa oquinshi a 'atimoxa, a ñui Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quicësabi oquin ca 'acanaxa.

Ñunshin 'atimañu tuá Jesusan pëcüa

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴ Aín uni rabë 'imainun achúshibë matánuax anua aín 'unánmicë uni raíri 'icë anu cuanquinbi ca Jesusan isacëxa 'aisamaira unían aín 'unánmicë unicama raíri nëbëtsioraxun, an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicamabëtan atubë cuëbicanánquin atu cananquinia. ¹⁵ Usai cuëbicanánquinbi Jesús aia isi camáxbi ratuti abáquiari riquianxun ca —¿Caina ain? —quixun cacëxa.

¹⁶ Cacëxun ca cacëxa:

—Cana ain. ¿Añu ñui caramina atubë cuëbicanancanin?

¹⁷ Cacëxun ca anu 'icë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—'Ën bëchicë cana minu bëan. Ñunshin 'atimanën 'imicëx ca banañuma 'icën.

¹⁸ Uinuxun cara ñunshin 'atimanën 'imia anuax ca menu nipacëtia. Usai 'i aín cuñun bacux bëi cuëtsëquiquin ca aín xëta ñërëxacia, aín namíxbi ca nimëti bërëui saquiquia. Usa 'ain cana min 'unánmicë unicama 'ëa chiquínxunun can, cacëxunbi ca 'acasmata.

¹⁹ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Mitsun camina Nucën Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icë quixun sinan-
iman. ¿Mitsúxmi 'ëmi catamënun carana uiti nëtën mitsu 'unánmiti 'ain?
¿Uitishi oi carana 'ëx mitsu cupí masá nuituti 'ain? 'Ë ca a tuá bëxun.

²⁰ Cacëxuan bëcëbëtan Jesús isquin ca ñunshin 'atimanën a tuá aín nami nimëmiquin bërërumiquin menu nipacëmiacëxa. Usocëx ca aín cuñun bacux bëi menu taramëcëacëxa. ²¹ Usaía 'ia isquin ca Jesusan a tuacën papa ñucácëxa:

—¿Uiti barin cara ënë tuá ësai 'in?

Cacëxun ca cacëxa:

—Xuratsu 'aíshbi ca usai 'iacëxa. ²² Usa 'icë ca ñunshin 'atimanën bamam-
icatsi quixun 'itsa oquin tsinu 'irumianan bacanuribi nipacëmia. Usa 'ain
camina min 'aisa 'icë nu a pëxcuxunti 'ain.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Minmi 'ë, ca 'axunti 'icë quixun sináncëbëtan cana 'ati 'ain. An 'ëmi
catamëquin, 'ën cana asérabi 'axunti 'ai quixun sináncë uni a cana uisa ñu cara
abi 'axunti 'ain.

²⁴ Cacëxun ca munuma banaquin a tuacën papan cacëxa:

—Min camina camabi ñu 'ati 'ai quixun cana 'unanin. Usa 'aínbi camina,
upí oquinra 'unánun 'ë 'aquinti 'ain.

²⁵ Èsoquian cacëbëa 'itsa uni anu timëtia isquin ca Jesusan ñunshin 'atima
cacëxa:

—Ñunshin 'atima, an uni banañuma 'imianan pabë 'imicë, mi cana cain, ënë
tuánuax ca ashiti chiquit. Chiquítancëx camina amiribishi anu utëcëntima
'ain.

²⁶ Cacëx ca ñunshin 'atima munuma cuëncëni amiribishi a tuá aín nami nimëmiquin bërërumi bamacësa 'itánun nipacëmi chiquiacëxa. Usocëxa racacë isi ca —ca bamaxa —quicáncëxa. ²⁷ Quia ratúcancëbëtanbi Jesusan aín mēcēnan mēñquin birucëx ca a tuá niruacëxa. ²⁸ Usoquin 'abiania xubunu atsíncë ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uisa cupí caranuna nun a tuánu 'icë ñunshin 'atima chiquíncasman?

²⁹ Usaquin cacëxun ca cacëxa:

—Nucën Papa Dios pain pima samáquin ñucáquin cuni ca unin ësa ñunshin 'atima chiquínti 'icën.

Jesúsan —'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun catëcëan bana
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Anuax cuanx, Galilea menu 'icë bain cuanquin ca Jesusan ax cuaniama unin 'unania quixun atuishi aín bana ñuixunti cupí aín 'unánmicë unicama 'unánquibiancëxa. ³¹ 'Unánquibianquin ca acamaishi buánquin ësaquin cacëxa:

—Uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ë ca unin, an raíri uní 'aminun uní 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ë 'ati 'icën. 'Acëx bamatancëx cana rabé 'imainun achúshi nētë 'icëbë baísquinoxun 'ain.

³² Usaía quiabi ca atun cuama 'icën. Cuatímabi ca upí oquian ñuixunun Jesús catimi racuëacëxa.

Uix cara bëtsi unicamasamaira 'icë quicë bana
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Capernaúm ëmanu bëbatancëx anua 'iti xubunu atsíntancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—¿Añu ñui caramina bainuax cuëbicananpunin?

³⁴ Cacëxunbi ca bain cuani —uinu 'icë nucama achúshinëxira cara nubë sënënma 'icë —quiax atúxbi ñucacanánpuni rabínquin cáma 'icën. ³⁵ Usa 'ain ca tsóbuxun Jesusan aín 'unánmicë unicama cuënxun cacëxa:

—Uix cara aín cushi uní 'iisa tania an ca cha 'iti sinánquinma, camabi uní upitaxa bucunun ñu mēëquinquin 'aquinti 'icën.

³⁶ Usai quiquin ca Jesusan tuá achúshi bixun atu nēbëtsi nitsínxun 'icúquin atu cacëxa: ³⁷ Uicaman cara 'ëmi sinánquin ënë tuásaribi 'icëa —ñuumara ca —quixun unin sináncë uní a 'aquinsa 'icë nuibaquin 'aquinia, an ca 'ëribi 'aquinia. Usaquin 'aquinquin ca 'ëishima, an 'ë xuá, aribi 'aquinia.

An nu ñuicëma uní, ax ca nubë upí 'icë quicë bana
(Lc 9.49-50; Mt 10.42)

³⁸ Quia ca aín 'unánmicë uní, Juan, an Jesús cacëxa:

—Nun cananuna uní achúshinëan, Jesús ca ënë uninuaxmi chiquíti cuëenia quixun caquinshi ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna axa nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

³⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Uin cara 'ën cushin uní itsían 'acëma ñu 'ati 'icë ax ca 'atancëx 'ë ñui 'atimati banatima 'icën. ⁴⁰ Axa nu ñui quicëma uní ax ca nubë upí 'icën. ⁴¹ Asérabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara, Cristonan camina 'ai quixun sinánquin 'umpax mitsu 'inania, an ca aín cupí biti 'icën.

'Uchati rabanán bërúanracati bana
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—An uni 'imainun tuá 'èmia sinánti ènun quixun 'atima ñu 'amiquin 'uchamicè unix ca aín 'ucha chaira 'icèn. Usa 'aish ca aín 'ucha cupíbi 'aisamaira oquin castíancè 'iti 'icèn. A unix ca anun ñu rènti maxax ami tètècèrècatancèxun parúmpapa nèbètsi nicèxa uni nanècèsamaira oi 'atimaira ocè 'iti 'icèn. ⁴³ Min mècèn anun 'aisama ñu 'ati cuèèncè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min mècèn tèaxun nicèsa 'iti 'ain. Mix mècèn rabèñu 'aishmi bènámètima manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min mècèn tèaxun niti ca asábi 'icèn. ⁴⁴ Anuax ca an nami picè xènacama bamaima, manè tsi axribi ca uisa nètènbi bènámètima. ⁴⁵ Min faè anun 'aisama ñu 'ati cuèèncè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min taè tèaxun nicèsa 'iti 'ain. Mix taè rabèñu 'aishmi manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min taè tèaxun niti ca asábi 'icèn. ⁴⁶ Anuax ca an nami picè xènacama bamaima, manè tsi axribi ca uisa nètènbi bènámètima. ⁴⁷ Min bèru anun ñu isi 'atima ñu 'ati cuèèncè 'ixun camina ashiquin manuquin ènti 'ain. Usoquin 'ai camina min bèru achúshi èchíxun nicèsa 'iti 'ain. Mix bèru rabèñu 'aishmi manè tsinu anuax tèmèrai cuantima cupími min bèru achúshi èchíxun niti ca asábi 'icèn. ⁴⁸ Anuax ca an nami picè xènacama bamaima, manè tsi axribi ca uisa nètènbi bènámètima. ⁴⁹ Nucèn Papa Diosan usoquin 'acèxa upí isnun ca judíos unicaman 'aracacè ñuina xaronuxun tashíancèxa. Usaribi 'icèa Nucèn Papa Diosan nu upí isnun cananuna nuxribi upíshi 'iti 'ain. ⁵⁰ Èsa ca. Tashix ca asábi 'icèn. Asábi 'aishbia aín muca nètètia camina uisaxunbi amiribishi mucotècètima 'ain. Mitsúxbi ca tashisa 'it. Bètsibè nishananima ca nuibanani buccan.

10

Uníxa aín xanubè ènanántima (Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Capernaúmuax cuanx ca Jesús Judea me, Jordán cacè baca 'ucè manan, Perea cacè, bèbacèxa. Usaxun ca anua 'aisamaira uni timètècènia an 'acèsabi oquin bana ñuixuancèxa. ² Usa 'ain ca fariseo unibunèn anu timèxun Jesús uisai caraisa quia ami manánuxun cuacatsi quixun ñucáquin cacèxa:

—¿Unin aín xanu ènti cara asábi 'ic?

³ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—¿Uisámi mitsux 'inun cara Moisés quiacèx?

⁴ Cacèx ca quiacèxa:

—Moisésnèan cuèneo banax ca èsai quin, “ènquin ca unin —ènè xanu ca bèri 'èn xanuma 'icè —quixun quirica 'atancèxun 'inánquin aín xanu ènti 'icè” quiax.

⁵ Cacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Judíos unicamaxa mitsusaribi masáquin sináncè 'ain ca Moisésnèn usai quiquin a bana cuèneoècèxa. ⁶ Usa 'aínbi ca camabi ñu unioquin Nucèn Papa Diosan bèbu 'imainun xanu uniocèxa. ⁷ Usoquin unio 'ixun ca unin aín xanu biquin aín titacèñun aín papa èni, aín xanubè ènananquinma 'iquinti 'icèn. ⁸ Usa 'ain ca un aín xanubè rabè 'aishbi achúshisa 'icèn. ⁹ Usaía achúshishi 'inúan Nucèn Papa Diosan 'imia 'aish ca uni aín xanubè ènanantima 'icèn, uni itsínribi ca ènananmitima 'icèn.

¹⁰ Usaquian cacè ca xubunuxun aín 'unánmicè unicaman amiribishi unin cara aín xanu ènti 'icè quixun ñucátècèancèxa. ¹¹ Ñucacèxun ca Jesusan cacèxa:

—Aín xanu ênxuan an xanu itsi bicê uni ax ca a êncê xanumi 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibê 'ia 'icêsaribiti. ¹² Usaribiti ca xanúxribi, aín bënë ênxun uni itsi bitsi 'uchaia, axa aín bënë 'aímabi bêtsi unibê 'i 'icêsaribiti.

Tuácama Jesusan Nucên Papa Dios ñucáxuan

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin nuibaquin ramênun quixun tuá xuracama Jesúsnu bęcancêxa. Bêiabi ca aín 'unánmicê unicaman an bęcêcama ñu caquin cacêxa:

—Ênu tuá xurácama bêxunma ca buántan —quixun.

¹⁴ Usaquian caia isi nishquin ca Jesusan cacêxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ênua unun ên. 'Êmi catamêtia Nucên Papa Diosan ainan 'imicê unicamax ca ênê tuá xuracamasaribi 'icên.

¹⁵ Asérabi cana 'ên mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an bêrúancê unimi catamêcêsa usaribiti 'êmi catamêcêma 'icê ax ca Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên.

¹⁶ Usaquin caquin ca tuácama 'icúquin biquin ramêquin Nucên Papa Dios ñucáxuancêxa.

Ñuñuira bēná uni ñuicē bana

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷ Baían Jesús cuancêbêbi ca achúshi uni abácuatsini uacêxa. Ai rantin puruni tsóbuquin ca ñucáquin cacêxa:

—Míx camina asérabi upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ê ñuixunti 'ain, ¿'êx nêtêtimoí Nucên Papa Diosan nêtênu abê 'inuxun carana añu 'ati 'ain?

¹⁸ Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—¿Uisati caramina 'êx isana upí 'ai quixun 'ê cain? Uínu 'icê uníxbi ca upíma 'icên. Nucên Papa Diosaxêshi ca upí 'icên. ¹⁹ Uisai cara aín bana cuênêo quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uní camina 'atima 'ain. Uní itsin xanubê camina 'itima 'ain. Uní itsin ñu camina mêcamatima 'ain. Camina bêtsi unimi cêmêi manántima 'ain. Camina uní parántima 'ain. Míñ papa, míñ títan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

²⁰ Usaquian cacêxun ca unin cacêxa:

—Chamaratsu 'aishbi minmi 'ê cacê banacama quicêsabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

²¹ Cacêxun ca Jesúsana a isquín nuibaquin cacêxa:

—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acêma 'ain. Ca cuantan. Cuanxun camina míñ ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Uсотancêx camina ñuñushi 'iti sinanima 'êmi sinani 'ênan cupí bamanuxbi 'êbê cuani uti 'ain. Usaquin 'atancêx camina Nucên Papa Diosan nêtênu 'ianan usaquin 'acê cupí anuax cuêênra cuêénti 'ain.

²² Usaquian Jesusan cacêxun cuabiani ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti utênbuax cuancêxa.

²³ Usai 'icêbêtan ca Jesusan ñachaquin isquín aín 'unánmicê unicama cacêxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aishbi ñuñu 'itishi sinani Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên.

²⁴ Usai quicêbêa ratutiabi ca aín 'unánmicê unicama amiribishi catêcêancêxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aishbi —ñuñu 'aish cana asábi 'ai —quixun sinani Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên. ²⁵ Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icên. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacêsamaira oi ca 'aisamaira ñuñu uni Nucên Papa Diosnan 'itima 'icên.

²⁶ Usaía quia cuati ca aín 'unánmicë unicama, a banax ca asérabi 'icë quixun sináncasmai canancëxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosnan 'inux iétima 'icën.

²⁷ Usai quia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu uníxa iétisama 'aínbi ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'aíma 'icën. Usa 'ixun ca ainshi ñuñu uníríbi ainan 'inun iémiti 'icën.

²⁸ Quia ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun cananuna mibé ninuxun nun ñucama éan.

²⁹ Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabi cana mitsu cain, uinu 'icë unin cara camabi uníxa 'ëmi catamëti Nucën Papa Diosnan 'inun 'aquinoxun aín xubu, aín xucën, aín chirabacë, aín tita, aín papa, aín bëchicë, aín naë éanxa, ³⁰ a unix ca bërâma 'icësamairai éñë nëtënu aín xubu, aín xucën, aín chirabacë, aín tita, aín bëchicë, aín naë a ñucamañu 'iti 'icën, bëtsi unían ami nishquin 'atimomainun. Usai 'ianan ca Nucën Papa Diosan nëtënu abë nëtétimoi 'iti 'icën. ³¹ Usa 'aínbi ca bëría unin —cha ca a uni 'icë —quixun sináncë uni a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën. 'Imainun ca bërí unin iscëxa ñuuma 'icë uni a Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a uníxa cha 'icë isti 'icën.

*Jesusan —'ëx cana unin 'acëx bamati 'ai —quixun catëcëan bana
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³² Anuax cuanx bain Jerusalénu cuani ca aín 'unánmicë unicamaxa uisai cara 'iti 'icë quixun sináncasmai racuëti tsiánmainun Jesús rëcuëñquiancëxa. Rëcuëñquiania 'itsa unin a nuibiancëxun ca Jesusan abëa cuanun aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë cuëñquin, usai cana 'iti 'ai quixun ñuixunquin, ésaquin cacëxa: ³³ —Mítsúnbi camina isin, bërí cananuna Jerusalénu cuanin. Anuxun ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ë unin 'inánti 'icën, judíos sacerdotenën cushicamacëñun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama. 'Ináncëxun ca atun —a uni ca bamati 'icë —quixun catancëxun judíosma unicaman 'anun 'ë 'inánti 'icën. ³⁴ 'Ináncëxun ca 'ëmi cuaianan tushucanan mëëtancëxun 'ë 'ati 'icën. Usoquian 'acëx bamatancëx cana rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë baísquiti 'ain.

*Zebedeonën bëchicë rabëtan Jesús ñucá
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Usa 'ain ca Zebedeonën bëchicë rabë, Jacobo 'imainun Juan, an anu cuanxun Jesús cacëxa:

—Nux cuëñcësa oquinmi nun ñucácëxun min nu 'axúnti cananuna cuëñnin.

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu ñu 'ën mitsu 'axúnti caramina cuëñnin?

³⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Mixmi 'apu 'aish, min nëtë upínu tsotan, 'ën xucënaxa min mëcën amo tsómainun 'ëx min mëcën amo tsóti cana cuëñnin.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Sinánquinmaishi camina usaquin 'ë cain. ¿'Ë 'acësaríbi oquian unin mitsu bëtsi bëtsi ocëxun caramina tanshiti 'ain? ¿'Ëx 'icësaríbiti tëmëraquinbi caina tanshiti 'ain?

³⁹ Quia ca cacëxa:

—Usaríbi oquín cananuna tanshiti 'ain.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën 'acësaríbi oquin camina bëtsi bëtsi ocë 'ianan paëira tanti 'ain. ⁴⁰ Usa 'aínbi cana 'ën, mix camina 'ën mëqueu tsónan 'ën mëmiu tsóti 'ai quixun ui

unibi caiman. Nucën Papa Diosan cuni ca cati 'icën, uix cara anu tsóti 'icë quixun, an mëníosabi oía 'inun.

⁴¹ Usaquian a rabëtan Jesús caia cuati ca Jesusan 'unanmicë uni raíri, mēcën rabë, ax Jacobo 'imainun Juanmi nishacëxa. ⁴² Usaria isquin ca cuënxun Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuëncësabi oquian tēmëraquinbi ñu mēënun 'amia. Aín cushi unin ca aín unicama ax quicësabi oquian 'anun 'amia. ⁴³ Usa 'aínbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara bētsi unisama 'iisa tania, an ca mitsúxmi upitax bucnun ñu mēëquin 'aquinti 'icën. ⁴⁴ Uinu 'icë micamax cara mitsun cushi 'iisa tania an ca mitsúxmi chuámarua upitax bucnun mitsu ñu 'axúnti 'icën, 'ën mitsu 'acësaribi oquín. ⁴⁵ Uni itsían ñu mēëxunun cana 'ëx uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uáma 'ain. 'Ëx cana unicamaxa upí 'ianan upitax bucuti oquín 'aquini uacën. 'Ëx 'uchañuma 'aish bamatsianxmabi cana camabi uníxa Nucën Papa Diosbë upí 'inun atun 'ucha 'ënansa 'ain bamai uacën.

Jesusan bëxunü uni Bartimeo bëpëxcüa

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Usaquiani Jericó ëmanu bëbatancëx ca anuax aín 'unanmicë unicama 'imainun 'aisamaira uni Jesús bë cuantecëancëxa. Cuania ca bëxunü uni, Bartimeo cacë, Timeonën bëchicë, an uni curíqui ñucácë, an bai amo tsóxunbi

⁴⁷ —Nazaretu 'icë Jesús ca aia —quíaxa quicania cuati cuëníshquin cacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁸ Usaía quia oquín ca anu 'icë unicanan banaxma isa nētënnun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nētëtima ax 'icësamaira oi ñunshínrui munuma cuënístcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, Nucën 'Ibu Cristo, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁹ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ënu unun ca cat —quixun cacëxa. Cacëxun ca unicanan bëxunü uni cacëxa:

—Masá nuituáxma ca 'it. Mi ca cuënia, niruquiani ca anu cuantan.

⁵⁰ Cacëxëshi niruquin anúan mapúcë chupa pëxun nibiani ca Jesúsnu cuancëxa. ⁵¹ Usaria aia ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën mi uisoti caina cuëënin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnúnmi 'ë bëpëxcuti cana cuëënin.

⁵² Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. 'Ën mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

Usaquian cacëxëshi bëpëxcuquin ca isacëxa. Bëpëxcucëxun isi cuëënuiani ca Jesús bë cuancëxa.

II. JERUSALENUXUAN JESUSAN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (11-13)

11

Jerusalénu cuania unicanan Jesús rabia

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jerusalénu cuani Betfagé 'imainun Betania ëma rabë a 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unanmicë uni rabë xuquin Jesusan cacëxa:

² —Aminu bësucë ëma anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaxun camina burro,

anua uni tsóćema pain, a anua təcěrěcacě měrati 'ain. Měraquin camina tububětsinquin bėti 'ain. ³Mitsúnmi tubuía isquian bětsi unin: ¿Uisoti caramina tubuin? —cacěxun camina cati 'ain: Nucěn 'Ibun ca ěně a buánxunun quixun nu caxa. Běrĭbi ca běmitěćěnti 'icěn.

⁴Usaquin caxun xucěx cuanxun ca burro, bai amo xubu xěcuě tanáin, təcěrěcacě měrəcəxa. ⁵Měraquian tubuía isquin ca anu 'icě unicaman cacěxa: —¿Añu caina 'ain? ¿Uisati caramina burro tubuin?

⁶Cacěxun ca usaquin canun quixuan Jesusan cacěsabi oquin cacěxa. Cacěxun ca —ca buántan —cacěxa. ⁷Cacěxun buántancěxuan chupan catátacaquin burro camápucěbě ca anu 'iruax tsotax Jesús Jerusalénu cuancěxa. ⁸Usaía burron cuancěbětan ca 'aisamaira unin anun Jesús cuanti bainu, anúan mapúcě chupabi 'apámainun bětsi bětsi unin naě rěsúnua i pěchi chuśhcxun anúan Jesús cuantinu 'apáčěxa. ⁹Usobiani ca sharáquiani unicama cuancěxa. Raíríněxa rěcuěnmainun ca raíríněxribi Jesús caxu cuani a rabi cuěeni quicancěxa:

—Ěně unix ca upĭra 'icěn. Nucěn 'Ibu Diosan xucěx ca ěněx běrĭ aia. A ca camabi unin rabiti 'icěn. Nun a rabinun ca 'acan. ¹⁰Nucěn rara Davitan rěbúnqui, ami sinania Nucěn Papa Diosan ainan nu 'imiti, a ca ěněx 'icěn. Nucěn Papa Dios naínu 'icě, aribi cuěenquin rabinun ca 'acan.

¹¹Usaía unicamax sharáquiamainun cuanx ca Jesús Jerusalénu běbacěxa. Běbaxun ca anuxun Nucěn Papa Dios rabiti xubunu atsínxun, camabi ñu istancěx bari cuabúcěbě Betania ěmanu 'i cuancěxa. Cuancěbě ca abě aín 'unánmicě unicamaxribi cuancěxa.

*Jesusan higuera cacě i bimiñuma 'inun ca
(Mt 21.18-19)*

¹²Betianu 'iněti Jerusalénu cuantěćěni ca Jesús panancěxa. ¹³Pananquiani cuani ca 'uraxun higuera nicě isbiani, bimiñu cara quixun isi cuancěxa. Cuanquin isquinbi ca tuáñuma ñancáishi 'aśha aín pěchishi ocěxa, higuerañěn, tuatisama pan 'ain. ¹⁴Usa 'icě isquin ca Jesusan cacěxa:

—Min camina tuatěćěniman. Achúshira uninbi ca min tuá cutěćěniman. Quixuan caia ca aín 'unánmicě unicaman cuacěxa.

Anuxun Nucěn Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucě unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵Usaquiani cuanx Jerusalénu běbax anuxun Nucěn Papa Dios rabiti xubunu atsínxun ca Jesusan anuxun an ñu marucě unicama chiquíanan an curíqu cambioquin bicě unicaman mesacama chashcaquin an numacuru marucě unicamaxa anu tsóćě aribi chashcacěxa, anu tsóćma 'inun quixun.

¹⁶Usonan ca uíxbia ñu buani anuxun Nucěn Papa Dios rabiti xubunu atsínquianxma 'inun quixun atu cacěxa. ¹⁷Usaquin 'aquin ca unicama 'unánmiquin cacěxa:

—Nucěn Papa Diosan bana cuěněo ca quia: “Anuxun 'ě rabiti xubu ax ca anuaxa camabi uni 'ěbě banati xubu 'iti 'icěn”. Usaía cuěněo bana quicě 'aínbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mēcamatı xubusa 'inun ěnuxun ñu maruín.

¹⁸Usaía quicěbě camabi unían aín bana cuati rabanan racuěti ca judíos sacerdoteněn cushicamabě an Moisésñěn cuěněo bana 'unáncě unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ěśéñancěxa.

¹⁹Usa 'ain ca ñantabucěbě Jesús bě aín 'unánmicě unicama Jerusalénuax cuancěxa.

Higuera chushi xanan

(Mt 21.20-22)

²⁰ Uxnëti pëcaracëbë Jerusalénu cuantëcënquin ca higuera an isóncësama 'icë aín tapúnmiaxbia chushicë isacëxa. ²¹ Usa isquin ca Pedronën a higuera caia conxun Jesús cacëxa:

—Ca is. Mínmi ñu concë higuera ca xanáxa.

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ax cushiira 'ixun ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin 'aia quixun sinani ca ami catamët. ²³ Aséjabi cana mitsu cain, unían —sapi ca 'atima 'icë —quixun sinánquinma —aséjabi ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë —quixun sinánquin, ënë matá —ënuax ca parúmpapanu racati cuantan —quixun cacëxa ca usaí 'iti 'icën. ²⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, —aséjabi ca Nucën Papa Diosan 'ën cacëxun 'ë 'axunti 'icë —quixun sinania ca an mitsúnmi ñucácësabi oquin mitsu 'axunti 'icën. ²⁵ Unibë 'aisama 'aish Nucën Papa Dios naínu 'icë abë banaquin camina axa mimi 'uchacë uni cupiti sinánquinma a pain manuti 'ain, usaribi oquian Nucën Papa Diosan min 'ucha tërénquin manunun. ²⁶ Usa 'aínbi ca mitsúxmi uni itsími nishcë a manutisama tania Nucën Papa Dios naínu 'icë, an mitsun ñu 'atima 'acë a tërënxunquin manutima 'icën.

Jesusan cushi ñuicë bana

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Jerusalénu cuantëcëanx ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu Jesús cuantëcëancëxa. Cuanx atsíntancëxa anu 'icë isquin ca judíos sacerdotenën cushicama, 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama, 'imainun ampan caniacëcë unicama anu cuanxun ²⁸ ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina an ñu marucë unicama chiquíon? ¿Uin cara usoquinmi ñu 'anun mi cax?

²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. Ñucácëxunmi mitsun 'ë ñuixuncëxun cana 'ënribi mitsu cati 'ain, uin banan carana ësaquin 'ai quixun. ³⁰ ¿Uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucën Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquian 'anun cacëx? Ca 'ë ñuixun.

³¹ Usaquian Jesusan cacëxbi ca uisaquin caranuna cati 'ai quixun sinani ñucacanancëxa:

—¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu Nucën Papa Dios naínu 'icë an ca cacëxa quixun cati 'aínbi ca usaquin nun cacëxun nu —¿usa 'ain caramina uisa cupí aín bana cuama 'ai? —quixun nu cati 'icën. ³² ¿Caranuna —unían 'imicëxun ca Juanën unicama nashimiacëxa —quixun cati 'ain? Usaquin cati 'aínbi ca camabi unin aín bana cuaquin —Nucën Papa Diosan ca aséjabi aín bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa —quixun sinania.

Usaquin sinani ca a 'apucamax 'apuma uncamami racuëacëxa. ³³ Usaí canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unaniman.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin banan carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

12

Bana itsi ñuicësoquin Jesusan an naë bërúancë unicama ñua

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Bana itsi ñuicësoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ënë banaribi 'apucama ñuixuancëxa:

—Ësa ca. Achúshi unin ca aín naënu uvas 'apáxa. 'Apáxun cënétancëxun ca anuxun uvas baca biti xaxu quinioquin naëaxa. 'Anan ca anuxun naë bërúanti xuburibi manámiira chaioruquin 'axa. 'Atancëxun bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura 'icë menu 'i cuanxa. ² Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëëmicë uni achúshi xuquin caxa:

—An naë bërúancë unicamanu cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. ³ Cacëx cuanxa bëbaiaibi ca an naë bërúancë unicaman mëétancëxun ñuñuma cuantëcëntanun xuaxa. ⁴ Usaquian 'an ca naë 'ibun aín ñu mëëmicë uni itsi xutëcëanxa. Xucëx cuanxa bëbaiaibi ca aribi an naë bërúancë unicaman macuëxquin bëtsi bëtsi oquin 'atimati banaquin ñu caxa. ⁵ Usocëbëtan amiribishi xucëbi ca bëtsiribi 'axa. A 'acan ca bëtsi xutancë xutancëxun raíriribi xuaxa. Xutiabi ca raíri 'atimonan raíriribi 'acaxa.

⁶ Usoquin aín unicama xuquinbi ca aira nuibacë aín bëchicë a xucëma 'icën. Xuxunmabi ca —'ën bëchicë ënë ca usaribi oquin 'aquinma upí oquin biquin aín bana cuati 'icë —quixun sinánquin aira xuaxa. ⁷ Usoquin sinánquin xucëx cuanxa bëbacëbë ca an naë bërúancë unicama canani quiaxa: Aín papáxa bamacëbë ca aín bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icën. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ënë 'ati 'ain. ⁸ Canantancëxun 'atancëxun ca naë 'uri racáncanxa.

⁹ Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun a unicama uisoti 'icë quixun cana mitsu cain. Aín naënu cuanxun a unicama 'atancëxun ca bëtsi uni aín naëa bërúanxunun quixun cati 'icën. ¹⁰ ¿Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicë, a caramina mitsun iscëma 'ain?,

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aíshbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti. ¹¹ Usaía 'inun ca Nucën Papa Diosan 'imíaxa. An usoquin mëñocëx ca nun nu iscëx upíira 'icën.

¿Usoquian cuënëo bana a caramina mitsun iscëma 'ain?

¹² An naë bërúancë unicama ñuicëbë ca judíos 'apucama atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsni nishacëxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi —'ítsa unin ca aín bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin Jesús ëbiani riquiancëxa.

Unían 'apu curíqui 'inan

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Usaquiani cuanxun ca atun cushicaman uisai cara Jesús quiaxa quixuan atu cacëx ami manáncatsi quixun, an Jesús cëmëxun ñucánun fariseo uni raíri 'imainun Herodesnën uni raíriribi xuacëxa. ¹⁴ Xucëx cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Cananuna 'unanin, min banax ca asérami 'icën. Uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun camina cëmëquinma asérami ñuin, unían min a bana ñuia cuati cuëñcëbëtanmabi. Min sináncëx ca camabi uni bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquian sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixun ñuixunin. Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Dios asérami nun cushi 'ain cara Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic? ¿Caranuna curíqui 'inánti 'ain? ¿Caranuna 'inántima 'ain?

¹⁵ Cacëxun ca Jesusan —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin cacëxa:

—'ëmi manánuxun 'ëx caraisna uisai qui cuacatsi quixun camina 'ë usoquin cain. Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun.

¹⁶ Cacëxuan bëia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin bëmañan tanquin 'acë cara ënëx 'ic? ¿Uin anë cara cuënëocë ënëx 'ic? Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Romanu 'icë 'apu, Césarnën bëmánan tanquin 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

¹⁷ Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëncë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëncë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

Usaquin cacëxun cuati ca bëtsi unin banasama ca ënën bana 'icë quiax sináncasmai ratúcancëxa.

*Uni baísquiti ñui quicë bana
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)*

¹⁸ Usa 'ain ca Jesúsnu saduceo unicama cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa: ¹⁹ —Nun 'unanun ca Moisésnën ësai quicë bana cuënëocëxa, uni achúshinëxa bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan aín casunancë xanu bixun, ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicë ax aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën. ²⁰ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshi ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ²¹ Baman aín xucënan casunancë xanu biaxbi ca aín xucën axribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucën bëtsixribishi bamacëxa. ²² Usa 'ain ca xucën camáxbi a xanu biaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa. ²³ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicama baísquiti nëtën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

²⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usama ca. Mitsun Nucën Papa Diosan bana cara uisaira quia quixun cuanan aín cushiribi 'unanquinma camina usaquin 'ë ñucatin. ²⁵ Bama 'aish baísquiquin ca unin xanu bitima 'icën, aín ini bëchicë ca unin bënumitima 'icën. Usaribi ca naínu 'icë ángelcamaxribi 'icën. ²⁶ Mitsúnmi —bama 'aish ca uni baísquitima 'icë —quixun sinania cana mitsu cain, ca usama 'icën. ¿Caramina Moisésnëan imaxu nëëmëtia isa ñui quicë bana iscëma 'ain? Imaxu rëquirucënuax banaquin ca Nucën Papa Dios Moisés ësáquin cacëxa: “Èx cana Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios, a 'ain”. ²⁷ A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios, ax ca bama 'aisha baísquitima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën.

*A pain Nucën Papa Diosan bana axa quicësabi oíira 'iti
(Mt 22.34-40)*

²⁸ Usaquin Jesusan suduceo unicama caia ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën uquin cuacëxa. Cuacëxuan saduceo unicaman ñucácë bana a upí oquin ñuia cuaxun ca an Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësa oíira caranuna 'iti 'ain?

²⁹ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Axa quicësabiira oi 'iti bana ax ca ësai quia: “Israel unicama, ca cuat. Nucën 'Ibu Dios ax ca achúshi 'icën. ³⁰ Min 'Ibu Diosmi camina aséribi cuëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëncësabi oíshi 'iti 'ain”. Ax ca a pain Nucën Papa Diosan bana ax quicësabi oíira 'iti a 'icën.

³¹ Ènëxribi ca a banasaribi 'icën: “Mixmi bëruancësaribi oquin camina min

aintsicama nuibanan 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain". 'Aíma ca axa quicësabi oía uni 'iti ënë bana rabësaribi bana 'icën. ³² Usaquian cacëxun ca an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unin cacëxa:

—Usa ca. Mixmi quicë bana ax ca asérabi 'icën, Nucën Papa Dios, ax ca achúshishi 'icën. Bëtsi Dios ca 'aíma 'icën. ³³ Cëmëima asérabi cuëëni, ax cuëncësabi oi 'i ami sinánan unin axa bërúancacësaribi oquín aín aintsicama nuibanan 'aquinsa 'icë 'aquincëbë ca Nucën Papa Dios cuëënia, judíos unían aín 'ucha cupí 'aracacë ñuina rëxun xarocëbëa 'icësamaira oi.

³⁴ Usaquian a bana ñuiquin cacëxun ca Jesusan a uni cacëxa:

—Nucën Papa Diosan uni 'iisa camina 'ain.

Usaquian a uni caia cuaxun ca ui unínbi ñucátëcëanma 'icën.

Uin rëbúnqui cara Cristo 'icë quicë bana

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuni ca Jesús quiacëxa:

—¿Uisa 'aish cara an Moisésnëan cuëñëo bana 'unáncë unicamax quia, Cristo ax ca Davitan rëbúnqui 'icë quiax? ³⁶ Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanbi ca David ësaquin quimiácëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu caxa, “axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain”.

³⁷ Usai qui ca David ax —Cristo, ax ca 'ën 'Ibu 'icë —quiax quiacëxa. ¿Ësaia quiá 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic? Usaía quia ca 'aisamaira 'ixun unin cuëënquin cuacëxa.

Jesusan an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama ñuia

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Cuatia ca bana ñuixunquin Jesusan ësaquin atu cacëxa:

—An usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca chupa chaxcë pañuax niti cuëënan anuxun ñu marucë anuxuan unin —ax ca nun cushi 'icë —quixun sináquin mëcën 'inánquin biti cuëënia. ³⁹ Usai 'ianan ca anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti, anua aín cushicamax tsóti a anu tsotishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. ⁴⁰ Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuía. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaia. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoti 'icën.

Xanu casunamëcëñëan Nucën Papa Dios curíqui nanxúan ñui quicë bana

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancëx ca Jesús anu curíqui nanti ñu 'urama ami bësui tsóbuacëxa. Tsóxun ca anu nanti ñu anua unicaman curíqui nania isacëxa. Iscëxun ca 'aisamaira curíquiñu unicama an 'itsa curíqui nancëxa. ⁴² Nancëbë uquin ca xanu casunamëcë ñuñuma, anribi manë curíqui rabératsu nancëxa, axa cupimara 'icëbi. ⁴³⁻⁴⁴ Nancëbëtan cuëncëxa aia ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Itsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tëxëocë curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamëcë ënën asérabi cuëënquin 'aisa tanquin anúan ñu marutibi 'aíma 'itánun aín curíquicamaishi

'aruaxa. Usa 'ain cana asérabi mitsu cain, curíquiñu unicaman 'acésamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

13

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu upíra upí ñui quicë bana

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuaxa cuania ca aín 'unánmicë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Ca is, ënë xubux ca maxax 'acë 'aish upíra upí 'icën.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënë xubu camina maxax 'acë 'aish chaira isin. Usa 'aínbi ca ënë xubucama aín maxáxcamaribi rurupacë 'iti 'icën.

Mecama cëñúti nëtë 'iisama pain 'ain bëtsi bëtsi ñu 'iti bana

(Mt 24.3-28; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Usaquin cacëx abë cuanquin ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'uria 'icë mafá, Olivos, anu tsóbutia Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, acaman, unia 'aíma 'ain, atúxëshi abë 'ixun Jesús cacëxa: ⁴—¿Uínsaran cara mixmi quicësabi oi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ënëx aín maxáxcama rurupacë 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nëtë ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain? A camina nu ñuixunti 'ain.

⁵⁻⁶ Usaquian aín 'unánmicë unicaman ñucacëxun ca Jesusan anun ax utëcënti nëtë ñuixunquin ësaquin cacëxa:

—'Itsa unin ca, 'ëx cana Cristo 'ai, quiax quiquin 'itsaira uni paránuxun 'aia. Usoquian mitsuribi paránti rabanan camina bërúancati 'ain. ⁷ Mitsun camina uni itsian —bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsibë 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan camina —raíri unicamaxribi ca raíribë 'acánania —quixun ñuia cuatíbi racuétima 'ain. Usaía 'icëbëbi ca ënë mecama cëñúcëma pain 'iti 'icën. ⁸ Bëtsi menu 'icë unicamax ca bëtsi menu 'icë unicamaxë nishánani 'acánanti 'icën. 'Imainunribi ca bëtsi menu 'icë 'apun suntárucama bëtsi menu 'icë suntárucamaxë 'acánanti 'icën. Bëtsi bëtsi mecama ca shaiquinoxun 'aia. Bëtsi bëtsi nëtënu 'icë unicamax ca a piti ñuñuma 'in-xun 'aia. Usaquin pain tëmëratancëxunbi ca 'ëx utëcëncëbëtainra, unin an 'acésamaira oquin tëmëranuxun 'aia.

⁹ 'Ëmi sináncëma uni raírinën ca 'apucamanu ami manánuxun mitsu buánti 'icën. Usonan ca anua judíos unicama timëti xubucamanuxun mitsu manë xon rishquiti 'icën. Mitsúnmi 'ën bana uni ñuixuncë cupí ca unin mitsumi nishqün judíosma unicaman 'apunu mitsu buánti 'icën, ami mitsu ñui manánuxun. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unanx camina usaía 'icëbë ratútima 'ain. Usocëxunbi camina a 'apucama 'ë ñuiquin bana ñuixunti 'ain. ¹⁰ Usaía 'icëma pan 'ain ca camabi menuxun uisai cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiáxa quicë bana unin ñuixunti 'icën. ¹¹ A unicaman mitsu 'apun buáncëxun camina racuëquin —uisai carana qüiti 'ai —quixun sinántima 'ain. Mitsúxmi banacëbëtanxia Nucën Papa Diosan mitsu sinánmicë banan camina cati 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx camina qüiti 'ain. ¹² 'Ëmi sináncëma unin ca axa 'ëmi sinania oquin aín xucënbi an uni 'aminun quixun 'apu 'inánti 'icën. Usaribi oquin ca aín papan ami nishqün aín bëchicëbi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. 'Imainun ca usaribi oquin aín bëchicënen ami nishqün aín papabi an uni 'aminun 'apu 'inánti 'icën. ¹³ Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia.

Usa ñu 'icëbëtanbia 'ëmi sinánquin ëncëma unicamax ca 'ën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'icën.

¹⁴ Usaquin caxun ca Jesusan ësaquinribi aín 'unanmicë unicama cacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni, Danielnëan a ñuiquin cuënëo uní ax ca 'atimaira 'icëa unín timacë 'aíshbi aín suntárumacabë uti 'icën. Aí ca ax anua ax 'itima anu 'iti 'icën. An ënë bana iscë uní an ca usai quicë cara quixun 'unánti 'icën. Usai 'icëbë ca unicama ami racuëti Judea menu 'icë ëmacamanuax abáquiáni matánu cuanti 'icën. ¹⁵ Aín xubu ëman 'icë unicamaxribi ca abánuxun, aín ñu pain bitsi aín xubunu atsíntëcënima ashiti cuanti 'icën. ¹⁶ Imainun ca aín naënuxuan ñu mëcë unicamaxribi abánuxun aín chupa bitsi, aín xubunu cuaníma aín naënuaxëshi abáti 'icën. ¹⁷ Usaía 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun aín tuá 'icúçë xanucamaxribi abáquiáni cuani nuibacanuxun 'aia. ¹⁸ Usaími mitaño 'itin rabanán camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. ¹⁹ Usai 'i ca unicama Nucën Papa Diosan me uniotabacë 'aian uínsaranbi 'íasamairai tëmëratí 'icën, amiribishi usai tëmëratëcëntimoi. ²⁰ Anúan paë tanquin tëmëratí nëtëxa cëñúcëbëma ca usabi 'i camabi uní bamati 'icën. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan, ainan 'inun an caiscë unicama nuibaquin, atu cupí anúan unín paë tanquin tëmëratí nëtëcama sënënmíti 'icën.

²¹ Anúan usoquin unicaman tëmëratí nëtë ucëbëtan unín mitsu —ca is, ënu ca Cristo 'icë —quixun canan —ca is, unu ca Cristo 'icë —quixun cacëxunbi camina —asérabi ca —quixun sinántima 'ain. ²² Anúan usoquin unicaman tëmëratí nëtë ucëbëtan ca unín ax asérabi ama 'ixunbi —'ëx cana Cristo 'ai —quixun paránti sinánquin unicama canuxun 'aia. Usaribiquin ca uní raírinën cëmëquin —'ën cana Nucën Papa Dios quicë bana unicamá ñuixunin —quixun unicama canuxun 'aia. Canan ca unicama paránti sinánquin, uní itsían 'acëma ñu 'anuxun 'aia. 'Aquin ca Nucën Papa Diosan unicamaribi paránti sinánuxun 'aia. ²³ Usai 'icëma pan 'aínbi 'ën mitsu cacë 'aish camina a ñucama usai 'icëbëbi ratútima 'ain. 'Ianan camina unínma mitsu parania bërúancati 'ain.

*Anúan Jesús utëcënti nëtë ñuicë bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)*

²⁴ Catancëxun ca Jesusan ësaquinribi aín 'unanmicë unicama cacëxa:

—Usaía tëmërai anun uní bënëti nëtëcama 'icëbë ca bari bëanquinuxun 'aia, 'uxënríbi ca pëcanuxunma 'aia. ²⁵ 'Isparíbi ca rëucunuxun 'aia, naícamë'ëo shaíquicëbë ca anua 'icë ñucamaxribi shaíquinuxun 'aia. ²⁶ Usaía 'icëbëtan ca uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ën nëtë cuín mëúxun 'ën cushin pëcabëtsinia unicaman isnuxun 'aia. ²⁷ 'Ëx uquin cana 'ën ángelcama xuquin 'ënan 'inun 'ën caiscë unicama camabi menua, naínuaríbi 'ëbëa 'inun timëminuxun 'ain.

²⁸ Ënë ñu camina 'unanin, higuera i ax ca baricuatsincëbë aín pëchi rëucubutancëx amiribishi corutëcënia. Usaría 'ia isquin camina —ca baritiacuat-sinia —quixun 'unanin. ²⁹ Usaribítia 'ën mitsu ñuixuncë ñucamax 'icëbëtan camina 'unánti 'ain, anun 'ëx utëcënti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ³⁰ Asérabi cana mitsu cain, ënë nëtënu bucucë unicamax bamacëma pain 'ain ca 'ën mitsu ñuixuncë banacama quicësabi oi 'iti 'icën. ³¹ Naí, me acamax ca cëñúti 'icën, 'aínbi ca 'ën banaxa nëtëtimoi usabi 'ain camabi ñu 'ëx quicësabi oi asérabi 'iti 'icën.

³² Añu nëtëinra carana 'ëx utëcënti 'ain, uínsarainra cara usai 'iti 'icë quixun ca uínbi 'unaníma. Naínu 'icë ángelcamánbi ca 'unaníma, 'ëx Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ixunbi cana 'ënribi 'unaníman. Nucën Papa Diosan cuní ca 'unania. ³³ Mitsun uínsaran carana uti 'ai quixun 'unáncëma 'aish camina

camabi nētēn 'ēn uni 'aish 'ēmi sinánquin 'ēx uti caínti 'ain. ³⁴ Ca ēsa 'icēn. Uní achúshinēn ca aín xubunuax amanu cuanuxun an ñu mēēxuncē unicama cuēnxun, —utēcēntamainun camina upí oquin ñu 'ati 'ai —quixun canan an xēcuē bērúancē uniribi aín xubu bērúainra onun quixun caia. Usaquin cabiani ca 'ura cuania. ³⁵ A unicaman ca uínsaran cara an atu ñu mēēmicē uni uti 'icē quixun 'unanima. Usaribiquin camina mitsun 'ēx uti 'unaniman. Carana bēbaquishcēbē uti 'ain, carana imē naēx uti 'ain, carana 'atapa bēnē banacēbē uti 'ain, carana pēcaracēbēa bari urucēbē uti 'ai quixun camina 'unaniman. Usa 'ain camina camabi nētēn 'ēmi sinánquin 'ēx uti caínti 'ain, ³⁶ uquin atuna 'ēmi manúcē mitsu mērain, usa 'ain. ³⁷ Ēsaquin 'ēn mitsu cacēsaribi oquin cana axa 'ēmi catamēcē unicamaribi cain, camina 'ēmi sinánquin 'ēx uti caínti 'ai quixun.

III. BAMAXBI JESUCRISTO BAISQUIA BANA (14-16)

14

Judíos unicama Jesúsmi 'ēsēnan

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Anun carnero 'ati 'ianan anun chamiti ñucēñunma 'acē pán piti nētē 'itia rabē nētē 'ain ca judíos sacerdotenēn cushicamabētan an Moisésnēn cuēñēo bana 'unáncē unicaman, uisaxun caranuna 'anuxun Jesús, unicaman 'unánunmaishi, biti 'ai quiax canancēxa. ² Cananíbi ca quiacēxa:

—Unicamama anun rabanan nēēti tsuáquiruia, usa 'ain cananuna anun carnero 'ati nētēn bitima 'ain.

Betaniánuxuan xanun Jesúsmi ro tutuca bana

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Betania ñacánuax ca Jesús an aín nami chēquimicē 'insínñu 'aishbia pēxcúcē, Simón, aín xubunua 'icē mesanu tsócēxa. Anu 'aísha mesanu tsoat ca xanu achúshinēn anu sanuira sanu 'inínti ro, nardo cacē, 'arucē ñu a bēacēxa. A rox ca mēscucēma 'aish cupíira cupí 'iacēxa. Usa 'ainbi ca anua 'arucē ñu a ruruquin anun Jesusan maxcá chabócēxa. ⁴ Usoia isi ca anu 'icē unicama raírínēx a xanumi nishi canancēxa:

—¿Uisati cara ro ñancábi cēñuax? ⁵ Anun ñuñuma uni 'aquinti trescientos curíqui cupí maruti ca ēnē ro 'iaxa.

⁶ Usai canania cuaquin ca Jesusan cacēxa:

—Ami nishquin ēnē xanu ñuixunma ca 'at. Ēsoquian 'ē 'acē ēnēx ca asábiira 'icēn. ⁷ Camabi nētēn camina ñuñuma uni isin. Isquin camina 'aquinsa tanquin 'aquinquin ñu 'inánti 'ain. Usa 'ainbi camina mitsun xēnibuquin 'ē istima 'ain. ⁸ An 'ē usaquin 'aisa tanquin ca 'ē 'axa. Bamacē maínuxun usoquin unin 'ati tanquin ca ēnē xanun 'ē ron 'axa. ⁹ Asérabi cana mitsu cain, uinuxun cara camabi menuxun 'ēn unibunēn 'ēn bana, anúan uni Nucēn Papa Diosnan 'iti, a ñuixunia, anuxun ca ēnē xanúan ēsoquin 'ē 'acē ēnēribi ñuixunti 'icēn, camabi unían 'unánun.

Judasnēan Jesús uni 'inan

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Usa 'ain ca Jesusan 'unánmicē uni achúshi, Judas Iscariote, ax anua judíos sacerdotenēn cushicama 'icē anu cuanxun —Jesúsmi binun cana mitsu a ismiquin buánti 'ai —quixun atu cacēxa. ¹¹ Cacēxun cuati cuēēnquin ca —curíqui cananuna mi 'inánti 'ai —quixun cacancēxa. Usaía quicēbētan ca Judasnēn —¿uisaxun carana ēnē unicama Jesús bimiti 'ai? —quixun sináncēxa.

*Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan ashiquin pia
(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)*

¹² Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nëtë ucëbëa, anun carnero 'ati Pascua nëtë 'ain, ca aín 'unánmicë unicaman Jesús cacëxa:

—¿Uinuxuinra nun Pascua nëtën a piti ñu mi mënioxuni cuanti caramina cuëënin?

¹³ Usaquian cacëxun xuquin ca aín 'unánmicë uni rabë cacëxa:

—Ëma 'uri anu ca cuantan. Cuanquin mëraquin camina achúshi unían ñutën 'umpax buania a nuibianti 'ain. ¹⁴ Nuibiani anua ax atsíncë xubunu atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa, ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nëtën piti ñu piti 'ic? ¹⁵ Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti, xubu namë cha, cata itsi manámi 'icë, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mëníocë, a mitsu ismiti 'icën. Ismicëxun camina anuxun piti mënloti 'ain.

¹⁶ Usoquian cacëx cuanx Jerusalénu bëbaquin ca aín 'unánmicë uni rabëtan Jesusan cacësabi oquin a ñucama mërácëxa. Mëraxun ca anuxun a nëtën piti ñucama mëníocëxa.

¹⁷ Usaquian 'an ca Jesúsë bëbaquishcëbë aín 'unánmicë unicama męcën rabë 'imainun rabë acamax anu bëbacëxa. ¹⁸ Bëbatancëxun mesanuxun piia ca Jesusan atu cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, an 'ëbëtan picë micama achúshinën camina axa 'ëmi nishcë unicama 'ë 'inánxun 'ain.

¹⁹ Ësaquian cacëxun oi masá nuituquin ca aín 'unánmicë unicama achúshi achúshinën Jesús ñucácëxa:

—¿'Ën carana uni mi 'inánti 'ain? ¿'Ë cat?

²⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Micama achúshi an 'ëbëtan manë xampami chabóxun pán picë an ca uni 'ë 'inánti 'icën. ²¹ Asérabi Nucën Papa Diosan bana cuëñëosabi oi cana uni 'inux anuax uá, 'ëx bamati 'ain. Usa 'aínbi ca an 'atimonuxun binun uni 'ë 'ináncë uni, ax 'uchañuira 'aish uisoquin cara 'ati 'icë usoquian Nucën Papa Diosan 'acë 'iti 'icën. Usai 'itima cupí ax unitima ca 'iacëxa.

²² Usaquian cacëxun pimainun ca Jesusan pán biquin, Nucën Papa Dios —asábi ca —catancëxun, pán tucapaxun 'inánquin atu cacëxa:

—Ënë ca bit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën.

²³ Cacëxuan a pánca pia ca Jesusan uvas baca anu 'arucë xampa biquin, Nucën Papa Dios pain —asábi ca —catancëxun atu 'ináncëxa. 'Ináncëxun ca camaxunbi 'acëxa. ²⁴ Aia ca cacëxa:

—'Ën imi 'apati 'ëx bamacë cupí ca 'aisamaira uni aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën. Ënëx ca a 'apati 'ëx bamati a 'icën.

²⁵ Asérabi cana mitsu cain, ënuxun cana uvas baca 'atëcëniman. Nucën Papa Dios anua ax aín unicaman 'Apu 'icë, anuxun cuni cana 'atëcënti 'ain.

*Pedronën uni paran
(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)*

²⁶ Nucën Papa Dios rabi cantatancëx ca Jesúsë aín 'unánmicë unicama Olivox cacë matánu cuancëxa. ²⁷ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Unin 'ë bicëbë camina mitsux racuëti abati tsuáquiti 'ain, Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quicësabi oi: “An carnero bërúancë uni 'ën 'acëbë

ca carnerocamax abati tsuáquiti 'icën". ²⁸ Usai 'itancëxmi mitsux cuainsama pain 'ain cana 'ëx pain baísquiquiani Galileanu cuanti 'ain.

²⁹ Usaía quia ca Pedronën cacëxa:

—Raírinëxa mi ëbiani abácëbëbi cana 'ëxëshi mi ëbiani abátima 'ain.

³⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan rabëti 'atapa banatisama pan 'ain min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

³¹ Cacëxun ca Pedronën ñunshínquin Jesús cacëxa:

—'Ëx mibë bamanuxunbi cana, 'ën cana mi 'unáncëma 'ai quixun uni parántima 'ain.

Ësaquian caia ca usaquinribi camaxunbi cacëxa.

*Getsemaní naënuaxa Jesús aín Papabë bana
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)*

³² Olivos cacë matánu cuanbaiti Getsemaní cacë me mëníocë, anu bëbaquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—'Ëx Nucën Papa Diosbë banamainun ca ënu tsóxun 'ë caín.

³³ Usaquin cabiani Pedro, Jacobo, Juan, acama buani cuanibi ca —uisai carana 'iti 'ai —quixun sinani bënëti masá nuituacëxa. ³⁴ Usai 'iquin ca acama cacëxa:

—Cana 'aisamaira masá nuitutin. Micamax ca ënu tiquit. 'Aíshbi camina 'uxtima 'ain.

³⁵ Cabiani 'urira cuani menu rantin puruni tsóbuquin ca, ax cuëncëbë ca uisaíbi 'itima 'icë quixun 'unani, abë banaquin aín Papa cacëxa: ³⁶ —Papan, min 'aisama ñu ca 'aíma 'icën. 'Ën usoquin paë tanun 'ë 'imixunma ca 'at. Usa 'ainbi cana 'ëx cuëncësa oi 'itima 'ain, mix cuëncësa oishi cana 'iti 'ain.

³⁷ Usaquin catancëx cuanquin aín 'unánmicë unicama 'uxcë mëraquin ca Simón Pedro cacëxa:

—Simón, ¿caina 'uxan? ¿Tënëima caramina bënëtiishi 'uxan? ³⁸ Mitsux 'ëx cuëncësa oi 'iisa tanibi camina asérabi usai 'iman. Usa 'ain camina 'uxti tëai, 'uchati rabanan Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

³⁹ Usaquin cabiani cuantëcëanx ca Jesús amiribishi usaquinribishi cai aín Papabë banatëcëancëxa. ⁴⁰ Banatancëx utëcënquinbi ca Pedro, Juan, Jacobo, acamaxa 'uxcënan ténántëcëncëx 'uxcë mëratëcëancëxa. Mëraquin bësüncëxunbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun sínánma 'icën. ⁴¹ Usa 'ain amiribishi cuantëcëantancëx utëcënquin ca cacëxa:

—Bëri camina tantianan 'uxti 'ain. Asá ca. Anúan uni 'uchañucaman binun uni itsin 'ë 'inánti nëtë ca uaxa. ⁴² Cuanun ca nirucuatsin. An 'ë uni 'inánti uni ca aia.

Jesús bican

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jesusan cacëbëbi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas, ax uacëxa. Abë ca 'itsa uni manë xëtocë bëanan imaxu tëacë bëi uacëxa. Axa ucëcama ax ca judíos sacerdotenë cushicamabëtan an Moisésnën cuëñö bana 'unáncë unicama 'imainun caniacëcë unicamanribi Jesús binun quixun xucë 'iacëxa. ⁴⁴ Usa 'ain ca buánquin Judasnën abë cuancë unicama cacëxa:

—'Ën bëtsucaucaia isquin camina 'unánti 'ain, ax ca Jesús 'icë quixun. 'Unánquin a bixun camina bërúinra oxun buánti 'ain.

⁴⁵ Usaquin unicama cacēsabi oquin ca anua 'icē anu bēbaquin Judas Iscariotenēn, —¿ēnu caina 'ain? —caquin Jesús bētsucacēxa. ⁴⁶ Usa oia ca axa ucē unicaman Jesús biacēxa. ⁴⁷ Bicēbētan ca anua 'icē unicama achúshinēn aín manē xētocē aín xacánua biquin, judíos sacerdotenēn cushicaman 'apun űu mēemicē uni mēēquin aín pabí amocúa pabíscacēxa.

⁴⁸ Usocēbētan ca Jesusan axa anu 'icē unicama cacēxa:

—¿Manē xētocē 'imainun imaxu tēacē tuíanx caramina mēcamacē uni 'acēsa oquin 'ē binux ucan? ⁴⁹ Camabi nētēn 'ēn mitsu nēbētsinuxun anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun bana űuiabi camina uisa 'ixunbi ēsoquin 'ē bicancēma 'ain. Usa 'aíni camina Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quicēsabi oquin 'ē ēsoquin 'acanın.

⁵⁰ Usoquin Jesús bicēbē ca aín 'unánmicē unicamax a ēbiani abácēxa.

Bēná uni abáa

⁵¹⁻⁵² Raíria abámainun ca bēná uni achúshinēnshi sábananēn racúxun nuib-iancēxa. Nuibiania aribi bicancēxbi ca sávana ēbiani űnancáishi abácēxa.

Judíos unin 'apucamanua Jesús buáncan

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Usoquin bitancēxun ca judíos sacerdotenēn cushicaman 'apunu Jesús buáncancēxa. Anu ca sacerdotenēn cushicamabē caniacēcē unicama 'imainun an Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē unicama timēcē 'iacēxa. ⁵⁴ Jesúsua buántamainun 'uránxun nuibiantancēx ca Pedro a xubu rapasu me mēniócēnu bērúax suntárucamabē tsi bimicēnu sēnamēti anu tsoócēxa.

⁵⁵⁻⁵⁶ Usa 'ain ca judíos sacerdotenēn cushicamabē camabi judíos unibunēn 'apucama anu timēxun, uix caraisa atúan 'anun Jesúsmi manánti 'icē quixun cuaisa tancēxa. Cuaisa tancēbēa 'itsa uni cēmēi Jesúsmi manáncēxbi ca 'atima bana anúan Jesús 'acánun quixun Jesús 'uchoti 'áima 'iacēxa. Bētsi bētsi uníxa cēmēi quicēxbi ca bana mēscú 'iacēxa. ⁵⁷ Usa 'ain ca uni raírínēx nirui cēmēi ami manani ēsai quiacēxa: ⁵⁸ —Nun cananuna ēsai quia ēnē uni cuan: 'Ēn cana anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu unin 'a, ēnē rurupatancēxun rabē 'imainun achúshi nētēnshi amiribishi bētsi 'atēcēnti 'ain, unin 'acēma 'inun.

⁵⁹ Usaía quicēbēa raíri raírínēx bētsi bana űui quicēxbi ca mēscúcē 'iacēxa. ⁶⁰ Usaía quicēbē niruquin ca judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu an Jesús cacēxa:

—¿Usaía mi űui quicancēbētanbi caramina nu uisaquinbi caiman? ¿Uisai qui cara ēsai mi űui quicanin?

⁶¹ Quixuan cacēxbi ca Jesús uisaíbi banama 'icēn. Quiama oquin ca judíos sacerdotenēn cushicaman 'apun amiribishi catēcēancēxa:

—¿Mix caramina Cristo, Nucēn Papa Dios anu nun rabicē, aín Bēhicē a 'ain?

⁶² Cacēxun ca Jesúsán cacēxa:

—'Ēx cana a 'ain. Mitsux camina uni 'inux anuax uá, 'ē, Nucēn Papa Dios cushíra, abē 'Apu 'aish aín mēqueu tsócē isanan 'ēx naí cuin mēucúax utēcēnia isnuxun 'ain.

⁶³ Usaí quia cuati xuamaírai nishquin aín chupabi tucaquin ca sacerdotenēn cushicaman 'apun abē 'icē unicama cacēxa:

—Bētsi unían cacēxunmabi cananuna nunbi 'atimati banaia cuan.

⁶⁴ Mitsúnribi camina Nucēn Papa Dios űuia 'atimati banaia cuacan. ¿Uisa caramina sináncanin?

Quixuan cacēx ca camáxbi —ca bamati 'icē —quiacēxa. ⁶⁵ Usaí qui ami tushuquiquin ca raírínēn bēmápuxun mēēquin cacēxa:

—Uín cara mi mēēia, ca 'ē cat.

Usaquian 'aia ca policíacamanribi Jesús bêtashcacêxa.

—*Ën cana a uni 'unâncêma 'ai —quixuan Pedronên ca (Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)*

⁶⁶ Usaquian Jesús 'amainun ca Pedro xubu tanáin me mêníocênu 'iacêxa. Anua 'ain ca an sacerdotenên cushicaman 'apu ñu mēēxuncê xanu uacêxa.

⁶⁷ Uquinbi tsimia sēnamētia isquin ca Pedro cacêxa:

—Míxribi camina Jesús, Nazaretnu 'icê, abê 'ion.

⁶⁸ Cacêxun ca Pedronên cacêxa:

—Ën cana a uni 'unâncêma 'ain. Mixmi a ñui quicê uni a cana 'ên 'unaniman.

Usaquin cabiania anun atsíncê xêcuēnu 'icê eman cuancêbēbi ca 'atapa banacêxa. ⁶⁹ Usa 'ain ca amiribishi Pedro istêcênquin a xanun anua 'icê unicama cacêxa:

—Ënê unix ca axa abê nicê unicama achúshi a 'icên.

⁷⁰ Cacêxun ca Pedronên amiribishi catêcêancêxa:

—Ën cana a uni 'unaniman. Usaquian cacêa panâcêma 'ainshi ca anu 'icê unicaman Pedro catêcêancêxa:

—Míx camina Galileanu 'icê uni 'ain. Usa 'aish camina anu 'icê unicama banacêsa 'ain. Asérabi camina mix acama achúshi 'ain.

⁷¹ Cacêxun ca Pedronên munuma banaquin cacêxa:

—Ëx cêmēia ca Nucên Papa Diosan 'ê 'atimoti 'icên. An cuamainun cana asérabi mitsu cain, mixmi a ñui quicê uni a cana 'unaniman.

⁷² Usaía quicêbēshi ca 'atapa amiribishi banatêcêancêxa. Banacêbētan ca Pedronên Jesusan êsaquin cacê a sinâncêxa: Rabê 'atapa banatêsama pan 'ain camina min isamina 'ê 'unâncêma 'ai quixun rabê 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. Usoquian Jesusan coóncê bana sinani ca Pedro masá nuituirai bēunan mēscúacêxa.

15

Pilato Jesús 'inâncan

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Pêcaracuatsíncêbê ca judíos sacerdotenên cushicamabê caniacêcê unicama 'imainun an Moisésnên cuēnêo bana 'unâncê unicama 'imainun judíos cushicaman 'apucamaribi timêacêxa. Timêxun nêaxun ca Jesús Pilatonu buâncêxa. ² Buâncê ca Pilátônên Jesús ñucâcêxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacêxun ca Jesusan cacêxa:

—Asérabi cana 'êx a 'ain, mixmi quicê, usa.

³ Quicêbê ca sacerdotenên cushicamax 'itsa ñu ñuiquin Pilato cai Jesúsmi manâncêxa. ⁴ Usaquian cacancêxun ca Pilátônên Jesús catêcêancêxa:

—Ca is. 'Aisamairai ca uni mimi manania. ¿Usaía quicêbēbi caina uisaíbi quiman?

⁵ Cacêbia Jesús banacêbêma ca Pilato —¿uisa uni cara ênêx 'ic? —quixun sinani ratúacêxa.

Jesús ca bamati 'icê quixuan unicama quia

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Anun chamiti ñucêñunma 'acê pán piti nêtêa sēnêncêma pain 'ain ca Pilátônên usabi oquin 'acê 'ixun a uni chíquinuan judíos unibunên ñucâcê, a sipuanua chíquinti sinâncêxa. ⁷ Usa 'ain ca anua 'icê sipuacê unicama raíri

ami nishi tsuáquiruquian an uni 'acë 'iacëxa. An uni 'acë a unicama achúshi ca Barrabás 'iacëxa. ⁸ Barrabás sipunu 'ain, uquin ca unicaman Pilato cacëxa:

—Minmi camabi barin nu 'axuncëسابi oquin ca 'at.

⁹⁻¹⁰ Nutsi ami nishquin ca judíos sacerdotenën cushicaman Jesús 'ënu bëaxa quixun 'unáquin Jesús chiquíntisa tanquin ca Pilátonën cacëxa:

—¿'Ën judíos unicaman 'apu, Jesús, ënë chiquínti caramina cuëncanin?

¹¹ Usaquian cacëxunbi ca judíos sacerdotenën cushicaman, anu timëcamë'ëocë unicama tsuáquirumiquin cacëxa:

—Ama, Barrabása chiquínun cananuna cati 'ain.

¹² Usa 'ain ca Pilatonën atu cacëxa:

—¿Barrabás chiquíanan judíos unicaman 'apu isa quixunmi cacáncë, ënë 'ën uísoti caramina cuëncanin?

¹³ Quixun cacëxunbi ca cuënishi munuma banaquin atun cacëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas.

¹⁴ Cuëncëni quia cuaquin ca Pilatonën cacëxa:

—¿Añu ñu 'aisama cara ënën 'ax?

Cacëxbi ca unicama munuma cuëncëni quitëcëancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas.

¹⁵ Quicëbëtan ca Pilátonën unicamabë upí 'iisa tanquin Barrabás chiquíanan rishquimitancëxun i curúsocënu matásnun quixun Jesús atu 'ináncëxa.

¹⁶ Usomitancëxuan 'ináncëxun ca suntárucaman anua Pilato 'icë xubu cha mëua 'icë anu Jesús buáncëxa. Buánxun ca suntárucaman raíri timëacëxa.

¹⁷ Anuxun ca Jesús ax isa 'apu 'icë quixun 'usáquin chupa minanën pucucësa Jesús pañumiacëxa. Pañumíanan ca mañuti otancëxun muxa mañumiacëxa.

¹⁸ Usotancëxun 'usani ca munuma sharati quicancëxa:

—Chuámashi ca judíos unicaman 'apu 'it.

¹⁹ Caquin ca Jesús tsatínribi matáxcacëxa. Matáxcacia raírinën tushucamainun ca raírinënríbi 'usani ami cuaiquin rantin puruni tsóbuquin rabcatsi quixun 'acëxa. ²⁰ Usoquin 'usántancëxun ca a pañumicë chupa minanën pucucësa a pëmíanan aín chupa pañumitëcëancëxa. Pañumitancëxun ca i curúsocënu matásti buáncëxa.

Jesús i curúsocënu matáscan

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Buánquinbi ca Cirene nëtënu 'icë uní, Simón, Alejandro 'imainun Rufo aín papa, aín naënuax anúan cuancë bai, anu aia isquin suntárucaman anu Jesús matásti i curúsocëa 'iábianun quixun cacëxa. ²² Cacëxuan buáncëbëtan Jesús buanx ca Gólgota cacë menu bëbacancëxa. Gólgota quicë, ax ca mapuxosa qui quicë 'icën. ²³ Anuxun ca vino, mirracëñun mëscucë, a isa xënan quixun Jesús 'ináncëxa. 'Ináncëxunbi ca 'ama 'icën. ²⁴ Usaía 'ia anu matástancëxun ca suntárunën anuaxa Jesús bamanun i curúsocë nitsiáncëxa. Nitsíntancëxun ca uin cara isa aín chupa bëtsi bëtsi biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niqun tantancëx suntárucama Jesusan chupa mëtíquiácëxa. ²⁵ Manámiquirua bari urucëbëtan ca suntárucaman usoquin 'acëxa.

²⁶ Uisa 'icë cara bamamiaxa quixun cuënëoxuan nancë bana ax ca ësai quicë 'iacëxa: Ënëx ca judíos unicaman 'apu 'icën. ²⁷ Usoquin Jesús 'anan ca suntárucaman an ñu mëcamacë uní rabëribi i curúsocënu matástancëxun bëtsíxa aín mëqueu 'imainun bëtsix aín mëmiu 'inun nitsiáncëxa. ²⁸ Usai ca 'iacëxa, Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicëسابi oi: “Uní 'atimacamabë ca ax 'iáxa”.

²⁹ Usa 'ain ca anua matáscē anun cuanquin a isi tēncēti ami 'atimati banaquin unicaman Jesús cacēxa:

—Míx camina, 'ēn cana anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu ruru-patancēxun rabē 'imainun achúshi nētēinshi amiribishi nitsínruquin 'atēcēti 'ai quiax quian. ³⁰ Usa 'aish ca min cushinbi iēti i curúsocēnuax 'ibút.

³¹ Usaribiti ca sacerdotenēn cushicamabē an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicama Jesús ñui 'atimati banai, ami cuai ēsari canancēxa:

—An uni raíri iēmicēsaribi oi iētibi ca iētima.

³² Usai canani ca quiacēxa:

—Cristo, Israel unicaman 'apu, ax bēri i curúsocēnuax 'ibutia isquin canana ax ca asérabi a 'icē quixun 'unánti 'ain.

Usaribiquin ca aribia i curúsocēnu matáscē uni rabē anribi Jesús 'ati-maquin ñuiacēxa.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Usa 'ain ca bari xamárucēbēbi me bēánquiacēxa. Bēánquiax ca rabē 'imainun achúshi hora 'icēbē bari pēquitēcēancēxa. ³⁴ Usai 'icēbē bari pēquitishi 'ain ca Jesús munuma cuēncēni quiacēxa:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?

Usai quicē bana, ax ca —'ēn Papa Dios, 'ēn Papa Dios, ¿uisa cupí caramina 'ē ēan? —qui quicē 'icēn. ³⁵ Usai quia cuēncēnia cuati ca anu 'icē unicama raírinēx quiacēxa:

—An ca unun Elías cuēnia, ca cuat.

³⁶ Usaía 'icēbē abácuatsini uquin ca uni achúshinēn tsatimia xapu rēmencē, a bimi baca cachacēmi chabóxun Jesús cucúcaquian xēanun 'amiacēxa. 'Amiquin ca raíri unicama cacēxa:

—Mēēxunma ca ēn, Elías cara a 'apati aia isti.

³⁷ Usa 'ain ca munuma cuēncētēcēnishi Jesús bamacēxa. ³⁸ Jesús bamacēbē ca Nucēn Papa Diosan 'imicēx anuxun a rabiti xubu mēu anun bēpáncē chupa aín manámiucūaxbi shimúqui amo rabē 'inun tuquiacēxa. ³⁹ Usaía bamaia ca suntárunēn cushin aín bēmánanu nixun isacēxa. Isi ca —asérabi ca ēnēx Diosan bēchicē 'iáxa —quiax quiacēxa.

⁴⁰ Acama 'imainun ca xanu raíriribi 'uránxun isi niacēxa. Abē ca María Magdalena 'imainun María itsi, José 'imainun Jacobo itsi aín tita 'imainun Salomé caquin anēcē xanu axribi 'iacēxa. ⁴¹ A xanucamax ca Galileanuxun an Jesús ñu 'axuncē a 'iacēxa. 'Imainun ca axa Jesús bē Jerusalénu cuancē xanucamaxribi anu 'iacēxa.

Jesús bamacē mēñio ñui quicē bana

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Anun ñu mēētima nētē 'iisama pain 'ain ca anun ñu mēñioti nētē ñantabuacēxa. ⁴³ Ñantabucēbē ca uacēxa Arimatea ēmanu 'icē uni, José. Ax ca judíos cushicaman 'apucama cushi achúshi 'ianan —upí uni ca —quixuan camabi unin 'unáncē 'iacēxa. Usa 'aish ca anúan Nucēn Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nētēa an caíncē 'iacēxa. Usa 'aish racuētimaishi anua 'icēnu atsínquin ca Pilato —Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin —quixun cacēxa.

⁴⁴ Usaquian cacēxun ca Pilátōnēn —asérabi cara bamaxa —quixun ñucánuxun suntárunēn cushi camiacēxa. Camicēx aia ca —Jesús cara bamaxa —quixun ñucácēxa. ⁴⁵ Ñucácēxuan —ca bamaxa —quixun cacēxun ca Pilátōnēn José Jesús buántanun quixun cacēxa. ⁴⁶ Usaquian cacēx cuanquin ca sávana

upí marutancëxun Jesús i curúsocënuua nanpáquin Josénën anun rabúancëxa. Rabúntancëxun matá me têmúa naécë anu mëníotancëxun ca taránbianxun maparanën quini xëpuacëxa. ⁴⁷ Usoquian 'aia ca María Magdalena 'imainun bëtsi María, Josénën tita, anribi uinu cara mëníoia quixun isacëxa.

16

Jesús baísqüia

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Anun ñu mēētima nētē ñantabucëbētan ca María Magdalena 'imainun Salomé 'imainun María itsi, Jacobonën tita, acaman anúan Jesús imēishi 'ai cuanti, sanu ro maruacëxa. ² Maruonx ca pëcaracëbëa bari urucëma 'aínshi anua Jesús mëníoëxancënu cuantëcëancëxa. ³ Cuani ca ësai canancëxa:

—¿Uin cara anun quini xëpucë mapara nu racanaxuntí 'ic?

⁴ Usai cananquiani cuanx niracëquinbi ca anun quini xëpuëxancë mapara axa anua naënxancënuma 'icë, racanacë isacëxa. ⁵ Usa 'ain ca quininu atsíñquinbi bēná uni achúshia tari uxua pañuax mēqueu tsócé isi ratúancëxa.

⁶ Ratutiabi ca cacëxa:

—Ratúaxma ca 'it. Mitsun camina i curúsocënuua matásëxancë Jesús, Nazaretnu 'icë, a barin. Ca ënuma 'icën, ca baísqüiaxa. Anua unin racaënxancë ca is. ⁷ Isbiani cuanxun camina Pedrocëñun aín 'unánmicë unicamaribi ësáquin cati 'ain: Ax pain ca Galilea menu cuania. Mitsúnribi camina cuantancëxun anua a isti 'ain, an mitsu cacësabi oquin. Usaquin camina aín 'unánmicë unicama cati 'ain.

⁸ Usaquian ángelnën cacëxun, asérami ca Jesús anuma 'icë quixun istancëx ratuti bërëruí quininuax chiquití ca abáquiani cuancëxa. Cuanquin ca racuëquin uibi uisaquinbi cáma 'icën.

María Magdalenanëan Jesús isa

(Jn 20.11-18)

⁹ Domingo nētē pëcaracëbë ca Jesús baísqüitancëx María Magdalena anua mēcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atima chiquían, ami pain chiquiracëacëxa. ¹⁰ Usai 'ia isbiani ca masá nuitutia bēunan mēscúcé axa Jesús bē nicë unicama a cai cuancëxa. ¹¹ Cuanxuan —Jesús cana asábi isan — quixun cacëxun cuaquinbi ca a unicaman —usama ca —quixun sináncëxa.

Ami sináncë uni rabëmia Jesús chiquiracëa

(Lc 24.13-35)

¹² Usai 'itancëxa ëmanuax bain cuancëbë ca Jesús a unicama rabëmi, bëtsi unisa 'aish, chiquiracëacëxa. ¹³ Usaía ami chiquiracëcëxun isbianquian — Jesús cananuna isan —quixun atúnribi cacëxunbi ca raírinën —usama ca — quixun sináncëxa.

Jesusan aín 'unánmicë unicama usaquian ñu 'anun ca

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ Usai 'itancëx ca Jesús aín 'unánmicë unicama mēcën rabë 'imainun achúshi ami atúxa mesanu bucubuan chiquiracëacëxa. Atumi chiquiracëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—An 'ë baísqüicë iscëcaman, asérami 'ëx baísqüicë isun cacëxunbi camina, asérami ca baísqüiaxa quixun 'ë sinántisama tan.

¹⁵ Usaquin caxun ca atu cacëxa:

—Camabi menu cuanquin camina, 'ëmi catamëti, aín 'ucha tërëncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun camabi unían 'unánun, bana ñuixunti 'ain. ¹⁶Ñuixuncëxun cuatia 'ëmi catamëtia nashimicë ax ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëmicë 'iti 'icën. Usa 'aínbi ca axa 'ëmi catamëisama tancë uni ax aín 'ucha cupí xënbua 'aínbi Nucën Papa Diosbëma 'iti 'icën. ¹⁷Axa 'ëmi catamëcë unicaman ca Nucën Papa Diosan cushin uni itsin 'acëma ñu ësoquin 'ati 'icën: 'ënan 'ixun ca 'ën cushin uninua ñunshin 'atima chiquínti 'icën. Chiquíanan ca bëtsi banan banati 'icën. ¹⁸Usai 'ianan aín mēcënan bicëxunbi ca runun 'atima 'icën. 'Imainun ca muca ñua xëacëxunbi uisabi otima 'icën. 'Imainun ca aín mēcënan ramëcëx uni ñucë pëxcúti 'icën.

Jesús naínu cuan
(Lc 24.50-53)

¹⁹Usaquín aín 'unánmicë unicama catancëx ca Nucën 'Ibu Jesus, aín mëqueu 'aish Nucën Papa Diosbë cushi 'i, naínu cuancëxa. ²⁰Usai 'ian camabi menu cuanquin ca aín 'unánmicë unicaman —Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti aín 'ucha tërëncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun bana ñuixuancëxa. Usaquín bana ñuixunia ca Nucën 'Ibu Jesucristonëmbi 'aquinquin, atúan ñuixuncë banax ca asérabi 'icë quixuan unin 'unánun, uni itsin 'acëma ñu 'amiacëxa. Ashi.

LUCASNĒAN 'A UPÍ BANA

I. JESUS XURATSU PAIN 'AISH 'IA BANA (1-2)

1-2 Teófilo 'ën cana mi cain, an Jesús isanan aín bana ñuixuncë unicaman ca atun iscësabi oquin Jesusan ñu 'acëcama 'imainun an unicama 'unánmicë ñucamaribi ñuiaxa. A unicaman ñuia cuaxun ca 'itsa unin upí oquin mëníoquin a banacama cuëñëoxa. 3-4 Teófilo, minribi camina a ñucama mi ñuixuncancëxun cuan. Minmi asérabi cara a bana 'icë quixun 'unánun cana 'ënribi upí oquin an a ñucama 'unáncë unicama ñucáquin, uisaira cara 'iaxa quixun cuatancëxun, cuëñëoxunquin mi ñuixunin.

Angelnëan an uni nashimiti uni, Juan, axa bacënti ñuia

5 Herodes Judea cacë menu 'apu 'ain ca Zacarías cacë uni judíos sacerdote achúshi 'iacëxa. An mëníosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun, Abíasnën unicamabëtan Zacaríasnën Nucën Papa Dios rabiquin ñu 'axuancëxa. Zacaríasnën xanu ax ca Aaronën rëbúnqui, Elisabet cacë, 'iacëxa. 6 Zacarías 'imainun Elisabet a rabëtax ca Nucën Papa Diosan iscëx aín nuitu upí 'iacëxa. Upí 'ixun ca Nucën 'Ibu Diosan banacama cuaquin an cacësabi oquin upí oquin 'acëxa. Usa 'ain ca uinu 'icë uníxbi a 'atimaquin ñui ami manánma 'icën. 7 Usa 'ain ca Elisabet tuáñuma xanu 'ianan a rabëtaxbi xëniira 'iacëxa.

8 Usabi oquin 'acë 'ixun ca achúshi nëtën Abíasnën unicaman anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anuxun atun 'ati ñu 'aquin, 9 uin cara anu Nucën Papa Diosan caiscë uníxëshi atsínti anu atsínquin tsëpasa ñu xaroti 'icë quixun 'unánun Nucën Papa Dios ñucátancëxun tancëxa, judíos sacerdotecaman 'acësabi oquin. Tancëxbi ca Zacarías 'iacëxa. 10 Usa 'ain ca Zacaríasnën tsëpasa ñu xaromainun judíos unicaman ëmánxun Nucën Papa Dios abë banaquin rabiácëxa. 11 Tsëpasa ñu xaroquinbi ca Zacaríasnën anuxun tsëpasa ñu xaroti a mëqueucüa an Nucën Papa Dios 'aquincë aín ángelcama achúshi ami chiquiracëtia mëracëxa. 12 Mërai sináncasmai ca ratuti racuëiracëxa. 13 Usai ami racuëtiabi ca ángelnën cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it, Zacarías. Nucën Papa Diosan ca minmi a cacë banacama cuaxa. Usa 'ain ca min xanu Elisabet an tuáñu 'iti 'icën. A tuá camina Juan caquin anëti 'ain. 14 A tuá aín tita bacëncëx canicëbë camina 'itsaira cuëñti 'ain. Usaribiti ca 'itsaira unix cuëñti 'icën, a uni cupí. 15 Ax ca Nucën Papa Diosan iscëx uni itsisama 'iti 'icën. 'Ianan ca an vino 'imainun ñu cachacë xëatima 'icën. Aín titaxa bacëncëma pain 'aishbi ca Nucën Papa Diosan Béru Ñunshin Upíñu 'iti 'icën, usabi 'inux. 16 Juan an ca amia manucë 'icëbi Israel unicama upí oquin atun 'Ibu Diosmi sinántëcënquian a rabinun 'unánmiti 'icën. 17 Juan ax ca Nucën 'Ibu Jesús a unun ax pain rëcuëncuatsini uti 'icën. Ax ca Elías 'iásaribiti Nucën Papa Diosan cushiñu 'ixun unicaman upí oquin sináncësaribi oquin aín bëchicë sinánun sinánmiti 'icën. Sinánmianan ca an aín bana cuaisama tancë unicama sinanamiquin, Nucën Papa Diosmi sinánun 'imiti 'icën. Usoquin 'imicëxun ca axa Nucën 'Ibu Diosan xucëx ucëbëtan, Israel unibunën upí oquin aín bana cuati 'icën.

18 Angelnën cacëxun ca Zacaríasnën cacëxa:

—Ëx cana xëniira 'ain, 'ën xanuribi ca xëniira 'icën. ¿Usa 'ain carana uisaxun 'unánti 'ain, min 'ë cacësabi oi ca asérabi 'iti 'icë quixun?

¹⁹ Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

—Èx cana abë 'ixuan an cacësabi oquin Nucën Papa Dios ñu 'axuncë ángel, Gabriel, a 'ain. Usa 'icë ca an upí bana ënë ñuiquin mi canun quixun 'ë xuaxa.

²⁰ Èn mi cacëxunbimi usai ca 'iti 'icë quixun sináncëma cupí camina banañuma 'inuxun 'ain. Usa 'ain camina a ñucama sënëncëbëishi banatëcënti 'ain. Min sináncëbëmabi ca 'ën mi cacë ñu asërabi 'iti 'icën, anun usai 'iti nëtëa sënëncëbë.

²¹ Angelbë Zacarías banamainun ca an emánxun chiquitia caíncë unicaman, uisacatsi cara panatia quixun sináncëxa. ²² Usaquin sinánquian caíncëx chiquíquin ca Zacaríasnën banacasmaquin aín męcënanshi sanánquin tanxuncëxa. Usaía 'icëbëtan ca unicaman —Nucën Papa Diosan ismicëxun ca anuxun a rabiti xubunuxun ñu isaxa —quixun sináncëxa.

²³ A nëtëcama anun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun ñu 'ati sënëncëbë ca Zacarías aín xubunu cuantëcëancëxa. ²⁴ Usa 'ain ca Zacarías cuantëcëan aín xanu Elisabet tuacëxa. Tuui ca chiquitima męcën achúshi 'uxë aín xubu mëúishi 'iacëxa. Usai 'iquin ca sináncëxa: ²⁵ Nucën 'Ibu Diosan ca 'ë sinánxunquin unicaman 'ë 'atimaquin ñuitëcënxunma 'anun 'ëx tuáñu 'inun mëníoxa quixun.

An Jesús tuuati ñuiquian ángelnën María ca

²⁶ Elisabet męcën achúshi 'imainun achúshi 'uxë sënëni natubëncëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín ángel, Gabriel, a Galilea menu 'icë ëma, Nazaret, anu cuanxun ²⁷ unibë 'icëma pan xanu, María cacë, a istánun xuacëxa. A xanux ca Davitan rëbúnqui, José cacë uni, an binuxun cacë 'iacëxa. ²⁸ Usa 'ain ca xucëx cuanx anua 'icënu atsínquin María cacëxa:

—Chuámashi ca 'it. Mi ca Nucën 'Ibu Diosan upí oquin sinánxunia, xanu raíri 'acësamaira oquin. Ax ca mibë 'icën.

²⁹ Usaquin cacëxun cuaquinshi isquin ca Maríanën ratúquin sináncëxa —¿uisoti cara 'ë usaquin cain? —quixun. ³⁰ Usaquin sinaniabi ca ángelnën cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it, María. Mi ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxunia.

³¹ Mix camina tuunuxun 'ain. Tuutancëx camina bëbu tuá bacënti 'ain. A camina Jesús caquin anëti 'ain. ³² Ax ca uni itsisama 'iti 'icën. A ñui ca —Nucën Papa Dios manámi 'icë aín Bëchicë ca ax 'icë —quiax uni quiti 'icën. Nucën Papa Diosan 'imicëx ca aín rara David 'iásaribiti ax 'apu 'iti 'icën. ³³ 'Apu 'aish ca Israelnën rëbúnquinen 'apu nëtétimoi 'iti 'icën. Ax ca cëñútimoi 'apu 'inuxun 'aia.

³⁴ Cacëxun ca Maríanën ángel cacëxa:

—Èx cana unibë 'icëma pan 'ain. ¿Usa 'aish carana uisax usai 'iti 'ain?

³⁵ Cacëxun ca ángelnën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca minu uti 'icën. Manámi 'icë Nucën Papa Diosan sinanën camina tuñu 'iti 'ain. Usaquian sinánxuncëxunmi tuacëx ca ax Nucën Papa Diosan iscëx upíra 'iti 'icën, —ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë —quiax ca unicamax a ñui quiti 'icën. ³⁶ Min xucën, Elisabet, anribi ca caniacëquinbi bëbu oquin tuaia. Ca tuaíma quicancëbëbi ca aín tuá męcën achúshi 'imainun achúshi 'uxëinshi chaia. ³⁷ 'Aíma ca Nucën Papa Diosan 'acasmati ñu 'icën.

³⁸ Cacëx ca María quiacëxa:

—Ènu cana 'ain, a Nucën 'Ibu cuëëncë ñu 'axunti. Min cacësabi oi ca 'iti 'icën. Usaquian cacëx ca ángel cuancëxa.

María Elisabet isi cuan

39 'Itsama nētē 'icēbē ca María bēnētishi Judea menu 'icē ěma achúshi, matánu 'icē, anu Elisabet isi cuancēxa. 40 Cuanx bēbai Zacaríasnēn xubunu atsínquin ca Marianēn Elisabet —žēnu caina 'ain? —quixun cacēxa. 41 Usaquin Marianēn cacēxuan Elisabetnēn cuacēbēshi ca aín pucunuax aín tuá ubiácēxa. Usai 'icēbētan ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ņunshin Upitán upí oquin Elisabet sinánmiacēxa. 42 Sinánmicē cuēēnquin ca Elisabetnēn munuma María cacēxa: —Nucēn Papa Diosan mí sinánxuanxa, xanu rairi 'acēsamaira oquin. Min tuáribi ca an upí oquin sinánxunia. 43 Mixmi Nucēn 'Ibu ax uti nun caincē aín tita 'aish 'ē isi ucēbē cana cuēēnibi rabinin. 44 'Ēn minmi cacēxun cuacēbēshi ca 'ēn pucunu 'icē tuá cuēēni ubíaxa. 45 Nucēn 'Ibu Dios quicēsabi oi ca asérabi 'iti 'icēn. Ca usai 'iti 'icē quixun sinani camina cuēēnra cuēēnti 'ain.

46 Elisabetnēn usaquin cacēxun ca Marianēn cacēxa:

'Ēn cana Nucēn 'Ibu Dios cuēēnquin rabin. 47 'Ēn 'Ibu Dios an ainan 'inun 'ē iēmicē, a sinani cana cuēēnra cuēēnin. 48 'Ēx űuűuma 'aishbi ami sináncē 'icē ca Nucēn 'Ibu Diosan 'ē sinánxuanxa. Usoquin sinánxuncē 'ēx 'ain ca camabi unix 'ē űui —a ca Nucēn Papa Diosan upí oquin sinánxuanxa —quiti 'icēn. Axa ěnē nētēnu bucucē unicaman rēbúnquinēxribi ca usai 'ē űui quiti 'icēn. 49 Nucēn Papa Dios ax cushiira 'ixun ca 'ēn sináncēma űu upíira upía 'ē canun quixun aín ángel xuaxa. An ca aín sinan upíira 'aish uisa űu 'atimabi 'ati sinanima. 50 Usabi oquin ca uicaman cara ami racuēanan aín bana cuatia acama nuibaquin 'aquinia. 51 Cushiira 'ixun ca an unin 'acēma űu 'axa. Axa —'ēx cana uní itsisamaira 'ai —quixun sinani rabícē unicama ca an űuuma 'imiáxa. 52 'Imianan ca 'apucamaribi 'apuma 'inun meu onan axa meu 'icē unicamaribi meuma 'inun 'imiáxa. 53 Panancē unicama ca pimíaxa. Pimíanan ca űuűu unicama űu 'inántēcēnquinma űancáishi cuantánun xuaxa. 54 Israelnēn rēbúnquicama ainan 'inúan cáiscē acama ca nuibaquin manuquinma 'aquianxa. 55 Usai ca xēnibua 'aínbi 'iti 'icē quixun ca aín rēbúnquicama űuiquin Nucēn Papa Diosan nucēn rara Ábraham cacēxa.

56 'Ēsai qui sēnētancēx rabē 'imainun achúshi 'uxē Elisabetbē 'itancēx ca María aín xubunu cuantēcēancēxa.

An uni nashimicē, Juan, bacēan

57 Usa 'ain ca Elisabet aín bacēnti nētē sēnēncēbē, nucē bēnē tuá bacēancēxa. 58 Bacēncē —a ca Nucēn 'Ibu Diosan nuibaquin tuáűu 'inun 'imiáxa —quixun 'unánbiani a 'urama 'icēcama 'imainun aín aintsí 'ibucamaxribi Elisabet isi cuanx ca abē banai cuēēancēxa. 59 Usai 'itancēx ca Elisabet bacēncē achúshi semana 'imainun achúshi nētē 'ain, judíos unibunēan 'acēsoquin, a tuá judío 'icē 'unánti oi anu timēcēxa. Timēx ca aín papan anēnbi anēcatsi quiax quicancēxa. 60 Quicēbēbi ca aín titax:

—Usama ca. Aín anēx ca Juan cacē 'iti 'icē —quiax quiacēxa.

61 Quia ca cacancēxa:

—žUisa cupí cara Juan caquin anēcē 'iti 'ic? Uinu 'icē min aintsí 'ibúxbi ca usaquin anēcē 'aíma 'icēn.

62 Usaquin catancēxun ca aín papa uisaquin anēti cara cuēēnia quixun űucáquin mēcēnan 'unánti oquin sanánquin cacancēxa. 63 Usoquian cacancēxun ca aín papan anu cuēēnōti űua 'inánun quixun aín mēcēnan tanquin cacēxa. Cacēxun 'ináncēxun ca —aín anē ca Juan 'icēn —quixun cuēnēocēxa. Usaquian cuēnēocē isi ca uisa cupí cara usaquin anēia quiax sináncasmacancēxa.

⁶⁴ Usaquian cuēnēocēbēa sināncasmacancēbēshi ca Zacarías banatēcēancēxa. Banatēcēnquin ca Nucēn Papa Dios rabiácēxa.

⁶⁵ Usai 'icēbē ca anu 'icē unicama sināncasmai ratúacēxa. 'Imainun ca Zacaríasbēa aín bēhicicē usai 'icē banacama Judea menu 'icē matácamanu 'icē unicaman chanioia cuacēxa. ⁶⁶ Chanioia cuax ca a tuá ñuiquian ñuicē banacama atun nuitu mēúishi sinánan, Nucēn Papa Diosan ca abē 'ixun asérabi a sinánxunia quixun 'unani, —¿ēnē tuáratsu cara canitancēx uisa uni 'iti 'ic? —quiaux canancēxa.

Zacarías canta

⁶⁷ Usai quimainun ca a tuacēn papa, Zacarías, ax aín Bēru Ñunshin Upíñu 'aish, Nucēn Papa Diosan sinánmicēx cuēni quiacēxa:

⁶⁸ —Nucēn 'Ibu Dios, a Israel 'imainun aín rēbúnquicaman rabicē, a ca camabi unin rabiti 'icēn. An ca aín unicama 'icē nu nuibaquin, an nuxnu ami sinánun nu sinánmiti a xuaxa. ⁶⁹ An ca cushiira 'ixuan an nu iēmíti axa unun mēníoxa. Ax ca an Nucēn Papa Dios rabia David, aín rēbúnqui 'iti 'icēn. ⁷⁰ Nucēn Papa Diosan ca bēráma an ax quicē bana uni ñuixuncē uni upícaman —usai ca 'iti 'icē —quixun canun camiacēxa, ēsaquin, ⁷¹ an ca an nu nuibacēma unicaman ubíotima oquin nu iēmianan axa numi nishcē unicaman bētsi bētsi otima oquin nu iēmíti 'icēn. ⁷² Usaquin nu nuibaquin 'aquinquin ca Nucēn Papa Diosan nucēn raracama cásabi oquin nu ñu 'axunti 'icēn. A bana, nucēn raracaman rēbúnquinēx ca aín unibu 'iti 'icē quiaux quicē, a ca manucēma 'icēn. ⁷³ Nucēn Papa Diosan ca sinanatēcēnuxunma nucēn rara Abraham cá banax ca ēsai quicē 'icēn: ⁷⁴ Abrahamnēn rēbúnqui nun nu racuēquinma a rabinun ca axa numi nishcē unicaman ubíotima oquin an nu iēmíti 'icēn. ⁷⁵ Usaquian iémicēxun cananuna an iscē nun nuitu upí 'ixun, ax cuēncēsabi oquin 'aquin, camabi nētē nun bamati nētē utámainun a rabiti 'ain. ⁷⁶ Usa 'ain cana mixmí 'ēn bēhicicératsu 'icē, mī cain, mī ñui ca unicamax, Nucēn Papa Dios manámi 'icē an aín bana unicama ñuixunun xucē camina mix 'ai quiaux quiti 'icēn. Min camina, a Nucēn 'Ibu Diosan xuti ax ucēma pan 'ain, mix pain rēcuēncuatsincē 'ixun, aín bana cuanun quixun Israel unicama sinánmiti 'ain. ⁷⁷ Min sinánmicēxun ca 'unánti 'icēn, a cupí ca atun 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inun iémicē 'iti 'icē quixun. ⁷⁸ Usoquin 'iminuxun ca Nucēn Papa Diosan nu nuibaquin, an nu iēmíti, a aín nētēnu 'icēbi ēnē menu nubē 'inun xuti 'icēn. ⁷⁹ Xucēxun uquin ca axa aín 'ucha cupí Nucēn Papa Diosbē upíma 'ianan —'ēn bamati ca 'urama 'icē —quixun sinani racuēti masá nuituti bēánquibucēnu 'icēsa unicama atun 'uchacama tērēnquin Nucēn Papa Diosnan 'inun 'imianan nuxnu Nucēn Papa Diosbē upí 'aish ax cuēncēsabi oi 'inun nu 'imíti 'icēn.

Usai ca Zacarías Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēx quiacēxa.

⁸⁰ Usa 'aish ca cani a tuá aín sinan upí 'iacēxa. Usa 'aish ca anúan Israel unicama bana ñuixunti nētēa sēnēntamainun anu uni 'icēma menu 'iacēxa.

2

Jesús bacēan (Mt 1.18-25)

¹ Ēnē menua Jesús uti ca ēsai 'iacēxa: Romanu 'icē 'apu, César Augusto, aín bana ca cuacocancēxa, camabi unix ca aín anē quiricanu 'ai cuanti 'icē

quixun. ² Cirenio cacē uni axa Siria nētēnu 'icē unicaman 'apu 'ain ca a quirica 'atabaquin 'acancēxa. ³ Usa 'ain ca camabi unix uinu 'icē emanuax cara bacēancēxa, anuxun aín anē quiricanu 'ai riquiancēxa. ⁴ Usa 'ain ca José Galilea menu 'icē ěma Nazaret cacē, anuax Belén cacē ěmanu cuancēxa. Belén ax ca Judea menu 'icē ěma, anuaxa David bacēan, a 'iacēxa. José, ax David aín rēbúnqui 'aish, ca aín anē 'ai Belénu cuancēxa. ⁵ Cuanquin ca an binuxun 'unántiocē xanu, María, tuñu 'icē, anribia aín anē 'anun buáncēxa. ⁶ Buáncēx cuanx Belénu bēbatancēx ca María aín bacēnti nētē sēñēancēxa. ⁷ Sēñēncēbē ca anu 'iti xubu anu 'aínbia 'aisamaira 'ixun unin tsitsiruan anuxun ñuina pimiti 'itinuax María bacēancēxa. Bacēnxun ca chupan rabúnxun anuxun ñuina pimiti bunánti anu aín tuá racáncēxa.

Angelcaman an ñuina bērúancē unicama ca

⁸ Usa 'ain ca Belén 'urama 'icē pastonu an ñuina bērúancē unicama 'iacēxa. 'Ixun ca imē 'uxti tēaquin aín ñuina bērúancēxa. ⁹ Anu 'ixun ca Nucēn 'Ibu Diosan xucēx ángel achúshi atumi chiquiracētia isacēxa. Iscēbētan ca Nucēn 'Ibu Diosan pēcacēn atu pēcacēxa. Usocēbē ca ratuti racuēacēxa. ¹⁰ Usariabi ca ángelnēn atu cacēxa:

—Racuēaxma ca 'it. Micama cana upí bana ñuixunin. Ēñēx ca camabi unin cuati 'icēn. Cuati ca chuáma tani cuēēnti 'icēn. ¹¹ Ēñē nētēn ca bacēanxa anuax David bacēan ěmanuax an camabi uni aín 'ucha tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosan 'inun iēmíti. Ax ca Nucēn 'Ibu Cristo, a 'icēn. ¹² Ēñē isquin camina 'ēn mitsu cacē bana ax ca aserábi 'icē quixun 'unánti 'ain, cuanxun camina a Tuá chupan rabúnxuan anuxun ñuina pimitinu racáncē isti 'ain.

¹³ Quicēbēshi ricuatsini timēti Nucēn Papa Dios rabi ca ángelcamax quiacēxa: ¹⁴ —¡Naínu 'icē Nucēn Papa Dios rabinun ca 'at! ¡Ēñē nētēnuaxa Nucēn Papa Diosbē upí 'icē unicamax ca chuámashirua 'ican!

¹⁵ Usoquin atu catancēxa ángelcamax naínu riquiancēbē ca an ñuina bērúancē unicamax canancēxa:

—Taín isi Belénu cuanun ca cuan, nua Nucēn 'Ibu Diosan camicēxuan aín ángelnēn nu cacē ěñē isi.

¹⁶ Cananquiani bēnētishi riquianxun ca María 'imainun José isanan aín Tuá anuxun ñuina pimitinu racáncē isacēxa. ¹⁷ Isquin ca ángelnēan a Tuá ñuiquin cacē banacama ñuixuancēxa. ¹⁸ Usaquin an ñuina bērúancē unin ñuia cuati ca an cuacē unicama ratuáncēxa. ¹⁹ Ratuquinbi ca Maríanēn aín nuitu mēúishi ěñē ñucama manuquinma sináncēxa. ²⁰ Usa 'ain ca an ñuina bērúancē unicama an a iscē ñucama 'imainun an a cuacē ñucama sináncē Nucēn Papa Dios rabi, pastonu amiribishi riquiancēxa. Riquianquin ca —ángelnēan nu cacēsabi oi ca 'iixa —quixun sináncē ax ca upíra 'icē quixun sináncē Nucēn Papa Dios rabiácēxa.

Josēbētan Maríanēn Jesús anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu buan

²¹ María bacēncē achúshi semana 'imainun achúshi nētē 'ain ca atúan aín bēchicē 'acēsabi oquin judíos uni raírinēn Maríanēn tuá judío 'icē 'unántiocēxa. 'Unántioquin ca María tuutisama pain 'aían ángelnēn cacēsabi oquin Jesús caquin anēacēxa.

²² Moisésnēn cuēñēo banaxa —bacēntancēxun ca camabi judío xanun usoquin aín tuá 'ati 'icē —quicēsabi oquin ca Maríanēn anúan bacēncē 'uxē sēñēncēbētan aín rēcuēn tuá Josēbētan Jerusalénu buáncēxa, ax ca ainan 'icē Nucēn 'Ibu Dios canuxun. ²³ Moisésnēn cuēñēo bana ca ěsai quia: “Camabi

rëcuën bëbu tuá ax ca Nucën 'Ibu Diosnanshi 'iti 'icën". Usa 'ain ca a bana quicësabi oquin Josébëtan Maríanën Jerusalénu 'icë xubu, anuxun Nucën Papa Dios rabiti, anu Jesús buáncëxa. ²⁴ Moisésnën cuëñëo bana ca quia, anúan aín bëbu tuá bacëncë 'uxë sënëncëbëtan ca xanun an 'aracacë numacuru rabë buánti 'icën, numacuru itsi 'aíma 'ain ca an 'aracacë paru numacuru buánti 'icën. A bana quicësabi oquin ca Maríanën Jesús buánan numacuru rabëribi judíos sacerdote 'inánuxun buáncëxa.

²⁵ Jerusalénu 'icë uni achúshi ax ca Simeón caquin anëcë 'iacëxa. A unix ca upí nuituñu 'ixun a rabianan Nucën 'Ibu Dios quicësabi oquin 'acë 'iacëxa. Usa 'ixun ca an Israel unibu chuámashirua 'imiti, axa uti caíancëxa. Usa 'ain ca abë Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'iacëxa. ²⁶ An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun ësöquin sinánquin 'unáncëxa: Bamacëma pain 'ixun cana 'ën axa utia judíos unicaman caíncë, Cristo, a Nucën 'Ibu Diosan xucë isti 'ain.

²⁷ Usa 'ain ca Simeón Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancëxa. Cuanx anu 'ain ca Josébë María, Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oquin 'anuxun Jesús buanx atsíancëxa. ²⁸ Atsinia isquin a tuá 'icúquin biquin ca Simeonën Nucën Papa Dios rabiquin cacëxa:

²⁹ 'Ën 'Ibu Dios, a ñuiquinmi 'ë cacë a cana isan. Usa 'ain ca 'ëx bamati asábi 'icën. ³⁰ An camabi uni aín 'uchacama tërénquin minan 'inun iëmiti a cana 'ën bërúnbi isin. ³¹ Ax ca usai 'iti 'icë quixuan camabi unin 'unánun camina aín uti mëníon. ³² An ca Israel unibushima judíosma unicamaribi aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën. Minan 'inúnmi caísa, Israel unibu, acama achúshi 'aish, a cupí ca camabi unin Israel unibu rabiti 'icën.

³³ Simeónëxa Jesús ñui quia cuati ca Josébë María uisa 'aish cara usai 'iti 'icë quiax sináncasmacëxa. ³⁴ Sináncasmaiabi ca Simeonën acama Nucën Papa Dios ñucáxuntancëxun Jesusan tita, María, cacëxa:

—Ënë tuá cania aín bana cuaisama tani ca 'itsaira Israel uni Nucën Papa Diosbë upíma 'iti 'icën. Usai 'icëbëbi ca 'itsa uníxribi aín bana cuati abë upíra 'iti 'icën. Uisai cara Nucën Papa Dios cuëñënia quixuan unicaman 'unánun xucë 'aínbi ca 'itsa unix aín bana cuati cuëñënia a ñui 'atimati banati 'icën. ³⁵ Usai 'ia isquin ca an uisoquin cara aín nuitu mëu sinania quixun Nucën Papa Dios 'imainun unicamanribi 'unánti 'icën. Usaía 'imainun camina mixribi, María, a sinánxuni masá nuituirati 'ain.

Usaquin ca Simeonën María cacëxa.

³⁶ Anuribi ca achúshi xanu xëniira, Ana cacë, 'iacëxa. Ana ax ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë xanu 'iacëxa. Ax ca Asernën rëbúnqui achúshi, Fanuel cacë, aín bëchicë 'iacëxa. Xuntacu 'icëa bicëx ca aín bënëbë mëcën achúshi 'imainun rabë baritia 'iacëxa. ³⁷ Mëcën achúshi 'imainun rabë baritia 'icëbë casunamëa 'aish ca ochenta y cuatro baritiañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca anuxun a rabiti xubunuax camabi nëtën abë banaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. A upí oquin sinánuxun ca bëtsi bëtsi nëtën piama 'icën. Nëtënbí imëbi ca usaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. ³⁸ Josébë María a bëi atsíncëbë axribishi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Anan Jesús isacëxa. Isi cuëñëquin ca —asábi ca —caquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. Rabiquin ca anu 'icë uni an un Jerusalénu 'icëcama 'imainun camabi judíos uni chuámarua 'inux iëti nëtë caíncë unicama, a Jesús ñuiquin —an nu iëmiti a ca ënëx 'icë —quixun cacëxa.

Nazaretnu cuantëcëan

³⁹ Usa 'ain ca Josébëtan Mariánën Nucën 'Ibu Diosan bana Moisésnën cuëñëo ax quicësabi oquin 'atancëx Galilea menu cuantëcëni anu atux 'icë ëma, Nazaret, anu bëbatëcëancëxa. ⁴⁰ Anu cuanx ca Jesús Nazaret ëmanuax caniacëxa. Cani cushi 'ixun ca ñu upí oquin 'unáncëxa. Usai 'ia cania ca aín Papa Diosan upí oquin 'aquiancëxa.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesús 'ia

⁴¹ Usaía Jesús canimainun ca José 'imainun María camabi baritian, Pas-cua anun carnero 'ati nëtën Jerusalénu 'inux cuancëxa. A nëtë ax ca aín raracama Egipto menuax 'atimocë 'aish bamaibi iëa, a sinánquin Nucën Papa Dios rabiquin carnero 'ati nëtë 'iacëxa. ⁴² Usai cuanquin ca mëcën rabë 'imainun rabë baritiañu 'icë Josébëtan Mariánën Jesús anun carnero 'ati nëtën Jerusalénu buáncëxa. ⁴³ Anu cuanx anun carnero 'ati nëtë inúmibiani amiribishi Nazaret ëmanu cuantëcënquin ca Mariánën Josébëtan a ñubi sinanima cuanquin Jesús Jerusalénu biëbiancëxa. ⁴⁴ Èbiani ca raíri unicamabë cuancësa sinani Josébë María achúshi nëtë bain cuancëxa. Cuanxun ca aín aínsi 'ibucamanua barianan an 'unáncë unicamanuaribi bariquinbi 'aímocëxa. ⁴⁵ 'Aímobiani ca Josébë María amiribishi Jerusalénu bari cuantëcëancëxa.

⁴⁶ Usa 'ain ca rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbëtan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu tsóxuan, an Moisésnën cuëñëo bana uni 'unáncë unicaman bana ñuixuncëxun cuaquin anribi atu bana ñucatia mëracëxa. ⁴⁷ Jesusan bana cuati ca a unicama ratúacëxa. Ratuti ca —uisa 'ixun cara ëñë tuacën ëñë ñucama 'unánan nun ñucácëxunribi upí oquin ñuia —quiax sináncasmacëxa. ⁴⁸ Usaía a unicamabë banaí tsócë Jesús mërai ca Josébë María ratúacëxa. Ratúquin ca aín titan cacëxa:

—¿Uisa 'aish caramina usai 'ian? Min 'unan papabëtan cana mi mëracatsi bënëquin barin.

⁴⁹ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa cupí caina 'ë barian? ¿'Ën Papa quicësabi oquin 'ën ñu 'ati caramina 'unaniman?

⁵⁰ Cacëxun cuaquinbi ca Josébëtan Mariánën uisoquin caquin cara usoquin caia quixun 'unánma 'icën.

⁵¹ Usa 'ain ca José 'imainun Mariabë Jesús Nazaretnu cuantëcëancëxa. Cuanx anuax caniquin ca aín 'unan papa 'imainun aín tita quicësabi oquin ñu 'acëxa. Usaía canimainun ca Mariánën Jerusalénuaxa Jesús 'icëcama a manúquinma sináncëxa. ⁵² Sinánmainun ca Jesús caniacëxa. Cani aín nami cushi 'ianan ca ñu upí oquin 'unáncëxa. Usa 'icë ca —ax ca upí tuá 'icë —quixun camabi unin cuëñëquin nuibacëxa. Nuibamainun ca Nucën Papa Diosanribi a isi cuëñëquin nuibacëxa.

II. GALILEA MENUXUAN JESUSAN UNICAMA BANA ÑUIXUAN (3.1-9.50)

3

*Anu uni 'icëma menuxuan an uni nashimicë, Juanën uni bana ñuixuan
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)*

¹ Tiberio anun Romanuxun 'apu 'imicancë nëtëa quince baritia 'icëbë ca Poncio Pilato Judea menu 'icë unicaman 'apu 'iacëxa. Usai 'imainun ca Herodes Galilea menu 'icë 'apu 'iacëxa. 'Imainun ca Herodesnën xucën,

Filipo, ax Iturea me 'imainun Traconíte menu 'icë 'apu 'iacëxa. 'Imainun ca Lisanias cacë uni, ax Abilinia cacë menu 'icë 'apu 'iacëxa. ² Usaía 'imainun ca Anás 'imainun Caifás a rabëtax judíos sacerdotecaman cushi 'iacëxa. 'Imainun ca Zacaríasnën bëhichë, Juan, axa anu uni 'icëma menu 'icë, a Nucën Papa Diosan aín bana sinánmiquian unicama bana ñuixunun quixun 'imiácëxa. ³ 'Imicëx cuani Jordán cacë baca rapasu 'icë mecamanu cuanquin bana ñuixuni ca ësai quiacëxa:

—Sinanaquin mitsun 'uchacama ëni Nucën Papa Diosmi sinani camina nashimicë 'iti 'ain, mitsun 'uchacama téréncë 'inun.

⁴ Usaí ca Juan quiacëxa, a ñuiquian an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë, Isaíasnën cuëñeosabi oi, ësai quicë:

Anu uni 'icëma menuxun munuma bana ñui ca a unix ësai quia: Nucën 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mëñoquin racanacësaribi oi aín bana cuanux sinanati 'ain. ⁵ Matá nancëcëcamax ca natakacácë 'iti 'icën, aín bashicama 'imainun matácama ca bëtsibëtan sënën 'iti 'icën, bai tëntüncëcamax ca racanacë 'iti 'icën, bainu 'icë quinicama ca natakacácë 'iti 'icën. ⁶ Usoquian 'an ca ax uti 'icën. Axira ucëbëtan ca camabi unin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, unicama 'aquinquin ainan 'inun iëmiti 'icë quixun isti 'icën.

⁷ Usa 'ain ca Juanën atu nashiminun 'aisamaira uni anu riquiancëxa. Riquianxa bëbacë ca Juanën cacëxa:

—Mitsux 'atima 'ixun uni paráncë 'aish camina mitsun raracama 'iásaribiti, runu an uni picë, asa 'ain. ¿Usa 'icë cara anúan Nucën Papa Diosan 'aisama unicama atumi nishquin masóti nëtën masócë 'itin rabananmi sinananun quixun uin mitsu cax? ⁸ Unían mitsu aséribi sinanacë 'ai quixun 'unánun camina ñu 'aisama 'ati ënquin upí ñuishi 'ati 'ain. —Nux Abrahamnën rëbúnqui 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinánxunma ca 'acan. Aséribi cana mitsu cain, 'aisa tanquin ca Nucën Papa Diosan ënë maxáxbi bëtsi oquin Abrahamnën rëbúnqui 'imiti 'icën. ⁹ Ësa ca. A rëti aín manë ruë tuíanx a rapasu niracëquin ca an upí oquin tuacëma icama rëtancëxun xanania unin tsin nëënia. Usaribi oquin ca bënëñquinshi mitsúxmi sinanati ami sináncëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

¹⁰ Juanëan usaquin ñuixunia cuaquin ca anu 'icë unicaman —¿Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'inuxun caranuna añu 'ati 'ai? —quixun Juan ñucáquin cacëxa. ¹¹ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uix cara cutun rabëñu 'icë an ca cutúnñuma uni aín cutun achúshi 'inánti 'icën. Uix cara pitiñu 'icë an ca pitiñuma uni paná 'inánti 'icën.

¹² An 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaxribi ca an atu nashiminun quiax Juanu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca cacëxa:

—¿Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'inuxun caranuna añu 'ati 'ain?

¹³ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uiti curíquimi binun cara mi caxa, ashi camina 'apu buánminuxun bití 'ain.

¹⁴ Suntárucamanribi ca anu cuanxun Juan ñucáquin cacëxa:

—¿Nunribi caranuna añu 'ati 'ain?

Ñucácëxun ca cacëxa:

—Camina unin ñu 'imainun aín curíqui mëcamatima 'ain, mëëxun 'anan camina paránxunribi unin ñu mëcamatima 'ain, camina cëmëi ami manánxunribi unin ñu bitima 'ain. Mitsun ñu 'ati cupía 'apun curíqui 'ináncëxun camina 'atimati banaquinma cuëñquin ashi bití 'ain.

¹⁵ Ësoquian Juanën bana ñuixunia an cuacë unicaman ca —enë uni sapi ca Cristo, axa uti nun caíncë, a 'icë —quixun cuëenquin sináncëxa. ¹⁶ Sinania ca Juanën anu 'icë unicama cacëxa:

—En cana mitsu 'umpaxan nashimin. Usa 'aínbi ca 'ësamaira uni 'ë caxu aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribuma 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. Axira uquin ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiti 'icën. 'Imiquin ca tsi rëquirucënëan ñu 'acësoquin aín cushin aín nuitunua sináncë ñu 'atimacama a cëñuquin uni upí 'imiti 'icën. ¹⁷ An ñu 'apácë unin 'acësaribi oquin ca 'ati 'icën. Ca ësa 'iti 'icën. Unin ca ñu bëru trigo 'apatia. 'Apátancëxun ca bimia bitsia. Bitancëxun ca bucúnxun chacaia. Chacaquian tacaia ca aín xacá suñun amo putia. Pucëbë ca aín bëru ax tiquia. Usai 'ia bëruanxun bixun bucúntancëxun ca aín xacácama tsi rëquirucë bënëntisamanën nëënia. Usaribi oquin ca axa uti an aín 'acë ñucama 'unánquin, upí unicama abëa 'iti bianan 'atimacama a atun ñu 'atima 'acë cupí bimi xacá nëënti pucësa 'imiti 'icën.

¹⁸ Usaquin bana ñuixuanan unicama 'ësëquin ca Juanën Jesús ñuiquin a cuatia cuëenun bana ñuixuancëxa. ¹⁹ Ñuixuanan ca 'apu Herodes cacë an aín xucënan xanu, Herodías cacë, a bianan bëtsi ñu 'atimaribi 'acë 'icë —mínmi 'acë ñu ax ca 'aisama 'icë —quixun Juanën 'apu Herodes a cacëxa. ²⁰ Usaquin cacëxunbi sinanaquinma ñu 'atimaira 'atëcënquin ca Herodesnën Juan sipuanun aín unicama cacëxa.

*Juanëan Jesús nashimia
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)*

²¹ Sipuacëma pan 'ixun unicama nashimianan ca Juanën Jesúsribi nashimiacëxa. Nashimicëx aín Papa Diosbë banacëbë ca naí panárabëacëxa.

²² Usacëbë ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí numacuru iscësa 'aish uax anu 'iruacëxa. Usaía 'icëbëtan ca Jesusan naínuaxa banaia cuacëxa, ësaí qui:

—Mix camina 'ëx amiira sináncë bacë bëhçicë 'ain. Mimi sinani cana chuámarua tani cuëënin.

*Jesusan chaitiocëcama 'imainun aín raracamaxa 'ia
(Mt 1.1-17)*

²³ Unicama pain bana ñuixuanan 'aquini ca treinta baritiañausa Jesús 'iacëxa. Unicaman sináncëx ca Josénëx aín papa 'iacëxa. José ax ca Elínën bëhçicë 'iacëxa. ²⁴ Elí ax ca Matatnën bëhçicë 'iacëxa. Matat ax ca Levitan bëhçicë 'iacëxa. Leví ax ca Melquín bëhçicë 'iacëxa. Melqui ax ca Jananën bëhçicë 'iacëxa. Jana ax ca Josénën bëhçicë 'iacëxa. ²⁵ José ax ca Matatíasnën bëhçicë 'iacëxa. Matatías ax ca Amosnën bëhçicë 'iacëxa. Amós ax ca Nahumnën bëhçicë 'iacëxa. Nahum ax ca Eslinën bëhçicë 'iacëxa. Esli ax ca Nagainën bëhçicë 'iacëxa. ²⁶ Nagai ax ca Maatnën bëhçicë 'iacëxa. Maat ax ca Matatíasnën bëhçicë 'iacëxa. Matatías ax ca Semeinën bëhçicë 'iacëxa. Semein ax ca Josénën bëhçicë 'iacëxa. José ax ca Judánën bëhçicë 'iacëxa. ²⁷ Judá ax ca Joananën bëhçicë 'iacëxa. Joanan ax ca Resan bëhçicë 'iacëxa. Resa ax ca Zorobabelnën bëhçicë 'iacëxa. Zorobabel ax ca Salatielnën bëhçicë 'iacëxa. Salatiel ax ca Nerín bëhçicë 'iacëxa. ²⁸ Neri ax ca Melquin bëhçicë 'iacëxa. Melqui ax ca Adinën bëhçicë 'iacëxa. Adi ax ca Cosamnën bëhçicë 'iacëxa. Cosam ax ca Elmodamnën bëhçicë 'iacëxa. Elmodam ax ca Ernën bëhçicë 'iacëxa. ²⁹ Er ax ca Josuënën bëhçicë 'iacëxa. Josué ax ca Eliezer nën bëhçicë 'iacëxa. Eliezer ax ca Jorinnën bëhçicë 'iacëxa. Jorim ax ca Matatnën bëhçicë 'iacëxa. ³⁰ Matat ax ca Levitan bëhçicë 'iacëxa. Leví ax ca Simeonën bëhçicë 'iacëxa. Simeón ax ca Judatan bëhçicë 'iacëxa. Judá ax ca Josénën

bëchicë 'iacëxa. José ax ca Jonanën bëchicë 'iacëxa. Jonán ax ca Eliaquimnën bëchicë 'iacëxa. ³¹ Eliaquim ax ca Meleanën bëchicë 'iacëxa. Melea ax ca Mainanën bëchicë 'iacëxa. Mainán ax ca Matatanën bëchicë 'iacëxa. Matata ax ca Natanën bëchicë 'iacëxa. ³² Natán ax ca Davitan bëchicë 'iacëxa. David ax ca Isainën bëchicë 'iacëxa. Isaí ax ca Obednën bëchicë 'iacëxa. Obed ax ca Booznën bëchicë 'iacëxa. Booz ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. Sala ax ca Naasonën bëchicë 'iacëxa. ³³ Naasón ax ca Aminadabnën bëchicë 'iacëxa. Aminadab ax ca Aramnën bëchicë 'iacëxa. Aram ax ca Esromnën bëchicë 'iacëxa. Esrom ax ca Faresan bëchicë 'iacëxa. Fares ax ca Judatan bëchicë 'iacëxa. ³⁴ Judá ax ca Jacobnën bëchicë 'iacëxa. Jacob ax ca Isaacnën bëchicë 'iacëxa. Isaac ax ca Abrahamnën bëchicë 'iacëxa. Abraham ax ca Tarénën bëchicë 'iacëxa. Taré ax ca Nacornën bëchicë 'iacëxa. ³⁵ Nacor ax ca Serugnën bëchicë 'iacëxa. Serug ax ca Ragaunën bëchicë 'iacëxa. Ragau ax ca Pelegnën bëchicë 'iacëxa. Peleg ax ca Hebernën bëchicë 'iacëxa. Heber ax ca Salan bëchicë 'iacëxa. ³⁶ Sala ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. Cainán ax ca Arfaxadnën bëchicë 'iacëxa. Arfaxad ax ca Semnën bëchicë 'iacëxa. Sem ax ca Noénën bëchicë 'iacëxa. Noé ax ca Lamecnën bëchicë 'iacëxa. ³⁷ Lamec ax ca Matusalenën bëchicë 'iacëxa. Matusalén ax ca Enocnën bëchicë 'iacëxa. Enoc ax ca Jarednën bëchicë 'iacëxa. Jared ax ca Mahalalelnën bëchicë 'iacëxa. Mahalalel ax ca Cainanën bëchicë 'iacëxa. ³⁸ Cainán ax ca Enosnën bëchicë 'iacëxa. Enós ax ca Setnën bëchicë 'iacëxa. Set ax ca Adanën bëchicë 'iacëxa. Adán ax ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'iacëxa.

4

*Ñunshin 'atimanën 'apúan Jesús 'atima ñu 'amiti sinan
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

¹ Juanëan Jordán bacanuxun nashimicëbë abë 'ixun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan Jesús anu uni 'icëma menu cuanti sinánmiacëxa. ² Cuanx ca cuarenta nètën anu 'iacëxa. Anua 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'aisama 'amicatsi quixun caraishiacëxa. Anu 'ixun ca a nètëcaman Jesusan ñu piama 'icën. Ñu piima ca panacëxa. ³ Panacë isquin ca ñunshin 'atimanën 'apun 'atima ñu 'amicatsi quixun ësaquin cacëxa:

—Asérabi Diosan Bëchicë 'ixun ca ënë maxax pán 'inun cat.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quia: “Pán piishi ca uni tsótima 'icën”.

⁵ Uсотancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun aín bashi chairucë manan Jesús buáncëxa. Buántancëxun ca anuxun camabi me 'imainun a menu 'icë ëmacama cuainacëa bënëinquinshi ismiacëxa.

⁶ Ismiquin ca cacëxa:

—Ami iscë mecama 'imainun ami iscë ëmacama 'imainun anu 'icë ñucama ënëx ca 'ënan 'icën. Usa 'icë cana ui carana 'inántisa tani a, aín 'ibu 'imiquin, ënë ñucama 'inánti 'ain. ⁷ Rantín puruni tsóbuquimmi min dios 'icë 'ë rabicëxun cana ënë mecama 'imainun ënë menu 'icë ëmacama 'imainun anu 'icë ñucama mixmi aín 'ibu 'inun mi 'inánti 'ain.

⁸ Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, ënuax ca cuantan. Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësai quia: “Min 'Ibu Diosëshi camina rabiti 'ain. Rabiquin camina ashí ax cuëñëcësa bi oquin ñu 'axunti 'ain”.

⁹ Uсотancëxun ca amiribishi tantëcëncatsi quixun ñunshin 'atimanën 'apun Jesús Jerusalénu buáncëxa. Buántancëxun ca anu 'icë anuxun Nucën Papa Dios

rabiti xubu aín mascuan manáinra sēnēn buánruacēxa. Buánrutancēxun ca cacēxa:

—Mix aséribi Diosan Bēchicē 'aish ca ēnuax nuánquianx menu nipacēt.

¹⁰ Diosan bana cuēnēo ca ēsai quia:

Nucēn Papa Diosan ca mia bēruánun quixun aín ángelcama xuti 'icēn. ¹¹ Atun bēruancēxmi maxáxmi tachacaxma 'inun ca aín mēcēnan mi biti 'icēn.

¹² Usoquin cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ēsairibi ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia: “Nucēn 'Ibu Diosan cara 'ē iēmīti 'icē iscatsi quixun camina a tantima 'ain”.

¹³ Usaquian Jesusan cacēx ca anúan Jesús tantēcēnti 'aíma 'ain, ñunshin 'atimanēn 'apu, tantēcēni ucatsi quiax, Jesús ēbiani cuancēxa.

Galilea menu Jesús cuantēcēan

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Usaquian 'acēx ca Jesús, bētsi ñu sinanima Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan cushioquin sinánmicēxēshi, Galilea menu cuantēcēancēxa. Cuanxa bēbaia ca Galilea 'imainun a 'urama 'icē mecamanu 'icē unicanribi a ñuiquin chaniocēxa. ¹⁵ Anua judíos unicama timēcē xubu itsi xubu itsinu cuanquin ca Jesusan anu timēcē unicama bana 'unánmiacēxa. Usoquian 'aia ca cāmaxunbi a rabiacēxa.

Jesús Nazaret ēmanu 'iá

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Anuaxa canicē Nazaret ēma, anu ca Jesús cuancēxa. Cuanx bēbatancēx ca anun ñu mēētima nētēa 'icēbē anua judíos unicama timēcē xubunu cuancēxa, axa anun ñu mēētima nētēn 'icēsabi oi. Cuanx atsíanx ca unicaman cuanan Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ñui niruacēxa. ¹⁷ Niruia ca an a quirica bēruancē unin Isaíasnēn cuēnēo bana a atu 'axunun quixun 'ināncēxa. 'Ināncēxun biquin ca aín catanua ēsai quicē bana bariquin mēraqin atun cuanun quixun 'axuancēxa:

¹⁸ Nucēn 'Ibu Diosan xucēx 'ēnu uax ca aín Bēru Ñunshin Upí 'ēbē 'icēn. An ca aín Bēru Ñunshin Upí 'inánquin cushioquin ñuñuma unicama upí bana anúan atux Nucēn Papa Diosan 'i cuēēnun ñuixuanan, axa masá nuitucē unicama upí oquin sinánminun 'ē caxa. 'Imainun ca sipuacē 'aishbia upitax chiquincē 'inun 'imianan bēxuñu unicama bēxuñuma 'inun 'imianan bētsi bētsi ocē unicama bētsi ocēma 'iminun 'ē caxa. ¹⁹ 'Imainun ca anúan atun 'Ibu Diosan nuibaquin 'aquinti nētē ca uaxa quixun unicama canun quixun 'ē caxa.

²⁰ Usaia quicē bana 'atancēxun mapuquin, an a quirica bēruancē uni 'inani ca tsóbuacēxa. Tsóbutia ca a xubunu timēcē unicaman ēnquinma abi isacēxa.

²¹ Usoquin iscēxun ca Jesusan cacēxa:

—Bēri ca anun ēnē bana quicēsabi oi 'iti nētē uaxa.

²² Cacēxuan cuati ca anu 'icē unicamax cuēēni —aín bana ca asábi 'icē —quianan —axa quicē banax ca upíira 'aish uni itsin banasama 'icē —quiax quiacēxa. Usai qui ca —¿Josēnēn bēchicē 'aishbi cara usai banain? —quiax canancēxa. ²³ Canania 'unánquin ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun sapi camina ēsaia uni quicē bana anun 'ē caisa tanin: “Mix rucuturu 'aish ca mixbi pēxcút”. Usaquin caquin camina 'ē cati 'ain: Minmi Capernaúm ēmanuxun ñu 'aia nun cuacē usaribi oquin camina anuaxmi canicē me ēnuxunribi 'ati 'ai quixun.

²⁴ Canan ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun usaquin 'ë cati sináncë 'aínbi cana asérabi mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían, anuaxa canicë menuxun bana ñuixunia, ca anu 'icë unicaman cuaisama tania. ²⁵ Èsaquinribi cana asérabi mitsu cain, béráma ca Elías an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Elías anu 'ain ca rabë 'imainun achúshi bari 'itancëxa mēcën achúshi 'imainun achúshi 'uxën 'uí 'ibúcëbëma, piti 'aíma 'ain, unicama 'acëñuma 'iacëxa. ²⁶ Usai 'imainun 'itsa casunamécë xanu 'aínbi ca raírima, Sidón cacë menu 'icë ëma, Sarepta cacë, anu 'icë casunamécë xanu achúshi, ashia 'aquinun Nucën Papa Diosan Elías xuacëxa. ²⁷ 'Imainun ca Eliseonëxribi an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'iacëxa. Axa anu 'ain ca an nami chëquímicë 'insínñu uni 'ítsa a nētënu 'iacëxa. 'Itsa 'aínbi ca Siria cacë menu 'icë uni achúshi, Naamán cacë, ashí Nucën Papa Diosan 'amicëxun Eliseonën aín nami upí 'itëcënun 'imiácëxa.

²⁸ Jesusan usaquin cacëxun cuati ca anu 'icë unicamax xuamati ami nishacëxa. ²⁹ Nishi niruquin ca a emanua chiquínbianquin anua a ëma 'icë matá chairucë sēñcēñu anuxun titicacatsi quixun Jesús buáncancëxa. ³⁰ Usaquin sinánquian buáncancëxibi ca Jesús a unicama nēbëtsinuax atu ëbiani cuancëxa.

Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pëxcüa
(Mr 1.21-28)

³¹ Nazaretnuax cuanx ca Galilea menu 'icë ëma itsi, Capernaúm, anu cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca anun ñu mēetima nētën anua judíos unicama timēti xubunu atsinxun, anu 'icë unicama bana 'unánmiácëxa. ³² An xuá 'ixun ca Jesusan Nucën Papa Diosan cushínbi bana ñuixuancëxa. Usai banaia cuati ca anu 'icë unicamax ratuti —usa bana cuacëma cananuna 'ai —quiax quiacëxa.

³³ Usa 'ain ca anu uni achúshi ñunshin 'atimañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca munuma cuēncēñquin èsaquin cacëxa: ³⁴ —Jesús Nazaretnu 'icë, ¿min caina nu uisoti 'ain? ¿Mix caramina nu cēñui uan? 'Èn cana mi 'unan. Mix camina ainan 'aish Diosnuax ucë, a 'ain.

³⁵ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ca nētët. Ènë uninuax ca chiquít.

Usaquian cacëx ca ñunshin 'atima a uni menu nipacëmi, anu 'icë unicaman ismainunbi, chiquiácëxa, uisabi oíma. ³⁶ Usoia isi ca anu 'icë unicamax ratuácëxa. Ratuti ca atúxibi canani quiacëxa:

—¿Uisa bana cara ëñëx 'ic? Èñë unix ca ñunshin 'atimanēnbia cuaisabi oi cushin banaia. Uninuax, ca chiquít, quixuan cacëx ca chiquitia.

³⁷ Usoquian Jesusan 'acë ñucama ñuiquin ca Capernaúmnu 'icë unicamainshima a 'urama 'icë menua 'icë ëmacamanuxunribi camaxunbi chaniocëxa.

Simón Pedronën nachia Jesusan pëxcüa
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Anua judíos unicama timēti xubunuax cuanx ca Jesús Simonan xubunu bëbai anu atsiáncëxa. Atsinia ca Simonan nachia 'itsisan 'i 'insían, anu 'icë unicaman —Simonan nachí caramina nu pëxcuxuntima 'ai —quixun cacëxa. ³⁹ Cacëx anua racacënu cuani, ami bësui ñanáquian, aín 'itsis nētënnun cacëxëshi ca Simonan nachí pëxcüácëxa. Usaquian Jesusan 'acëxëshi pëxcuti niruxun ca atu pimiácëxa.

Uni itsicamaribia Jesusan pëxcüa
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Bari cuabucëbëa bëbaquishbucëbëtan ca a ëmanu 'icë unicaman, uni 'insincëcama bëtsi bëtsi 'insinñu an pëxcunun Jesúsnu bëacëxa. Bëia ca camabi, aín mëcënan ramëquin, pëxcüacëxa. ⁴¹ Ñunshin 'atimanëxribi ca 'itsa uni 'insincënuax chiquiacëxa. Chiquiti munuma cuëncëni ca quiacëxa:

—Mix camina Diosan Bëchicë 'ain.

Quiabi ca Jesusan —ca nëtët —caquin ñunshin 'atima banamiquinma nëtëmiacëxa. Atúxa Jesús ax ca Cristo, a Nucën Papa Diosan xucë a 'icë quixun 'unáncë 'aíshbi usai quiti ca Jesús cuëëanma 'icën. Usa 'ain ca atúxa quiabi nëtëmiacëxa.

Galilea menuxun Jesusan bana ñuixuan (Mr 1.35-39)

⁴² Usoquin 'oonx ca pëcaracëbë Jesús Capernaúmnuax cuanx anu uni 'icëma menu bëbacëxa. Axa cuancë a caxu a baribiani cuanx ca Capernaúmnu 'icë 'itsaira uni anua Jesús 'icë anu bëbaquin a mëracëxa. Mëraquin ca —nu ëbiani camina cuantima 'ai —quixun cacëxa. ⁴³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uicamax cara 'ëmi catamëtia acama ca Nucën Papa Diosan ainan 'imia quixun camabi uni ñuixunun ca Nucën Papa Diosan 'ë xuaxa. Usa 'ixun cana mitsuishima, camabi ëmanu 'icë unicamaribi a bana ñuixuni cuanti 'ain.

⁴⁴ Usaquin ca Jesusan an Capernaúmnu 'icë unicama cacësabi oquin, Galilea menu 'icë ëmacamanu cuanxun, anua judíos unicama timëcë xubuca-manuxun uni bana ñuixuancëxa.

5

Jesusan 'amicëxuan unin tsatsa 'aisamaira bia (Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

¹ Parúnppa Genesaret cuëbía Jesús 'ain ca Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuaisa tani 'aisamaira uni chëcáisaira oquin tsitsiruacëxa. ² Usoquian chëcáisaira ocëxun ca manë nunti rabë, uniñuma, parúnppa cuëbí masi 'urama təcërëcacë isacëxa. Isanan ca an tsatsa bicë aín 'ibu rabë an anuax 'ibúxun atun rica chucaia isacëxa. ³ Iscëxa anua 'icë manë nunti achúshinëx Simónan 'ain, anu 'iruquin ca Jesusan 'uriratsua buánun quixun Simón cacëxa. Cacëxuan buan, anu tsóbuxun, ca Jesusan baca cuëbía timëcë unicama bana ñuixuancëxa. ⁴ Ñuixunquin sënëontancëxun ca Jesusan Simón cacëxa:

—Baca nëbëtsi 'uri ca manë nunti buánxun anuxun rican.

⁵ Cacëxun ca Simonan cacëxa:

—Cananuna 'uxti tëaquin saratsa biquinmabi 'uran ricánëtin. Usa 'aínbi cana minmi 'ë cacëxun 'ën rica saratëcënti 'ain.

⁶ Usoquin Jesusan cacëxun aín rica saracaquin bacanu nëpúquin ca tsatsa 'aisamaira biacëxa. Bicëxa tsatsa 'aisamaira 'ain ca aín rica tëatisa 'iacëxa. ⁷ Usaía 'ia isquin ca Simónbëtan abë 'icë unicaman nunti itsinua 'icë unicama mëcënan sanánquin —nu ca 'aquini ut —quixun cacëxa. Cacëx uxun ca camaxunbi tsatsa biquin puruquin nanëntüsaira oquin a manë nunti rabë buácacëxa. ⁸ Usoquian 'aia isi ratúquin ca Simón Pedronën aín bëmánon rantin purúnquin —ëx cana 'uchañu uni 'ain. Usa 'ain camina 'ë ëbiani cuanti 'ai —quixun Jesús cacëxa.

⁹ Simón Pedro 'icësaribiti ca abë 'icë unicama atun bicë tsatsacama isi ratuti uisa uni cara Jesús 'icë quixun sinani sináncasmacëxa. ¹⁰ Jacobo 'imainun Juan, Zebedeonën bëchicë, an Simón Pedrobëtan tsatsa bicë, axribi ca ratuti sináncasmacëxa. Sináncasmaiaibi ca Jesusan Simón Pedro cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. Mix an tsatsa bicë uni 'ixunbi camina bërí 'ën 'imicëxun Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni 'ëmi sinánmiti 'ain.

11 Usaquian Jesusan cacëxun menu aín nunti rabë rancatancëxun a ëbiani ca ami sinani Jesús bë cuancëxa.

Jesusan an aín nami chëquimicë 'insínñu uni pëxcüa
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jesús a Galilea menu 'icë ëma achúshinu 'ain ca axa an aín nami chëquimicë 'insinan 'aisamaira oquin aín nami chëquimicë uni anu 'iacëxa. A unin ca a mërai a tanáin rantin puruni bëúnpuquín Jesús cacëxa:

—Míx cushi 'ixun camina 'aisa tanquin 'ë pëxcuti 'ain.

13 Cacëxun aín mëcënan ramëquin ca Jesusan 'insíncë uni cacëxa:

—Cana mi 'ati 'ain. Míx nami ca upí 'itëcëni motia.

Usaquian cacëxëshi moti ca aín ñucë nëtëacëxa. 14 Usaria pëxcütia ca Jesusan cacëxa:

—Ën mi pëxcücë ñuiquin camina uinu 'icë unibi catima 'ain. Caíma cuanxun camina míx nami pëxcücë judíos sacerdote ismiti 'ain. Ismianan camina Nucën Papa Dios rabiquin Moisés quiásabi oquin a ñu 'inánti 'ain, camina asé rabi pëxcüa quixuan camabi unin 'unánun.

15 Usoquian Jesusan —'ën mi pëxcücë ënë ñuiquin uni caxunma ca 'atan —quixun canbi ca camaxunbi Jesusan 'acë ñucama 'imainun a 'insíncë uni pëxcücë aribi ñuiquin chanioçëxa. Usaquian chanioçëbë ca 'aisamaira uni Jesusan bana ñuixunia cuaisa tani anu Jesús 'icënu riquiancëxa. 'Insíncë unicamaxribi ca a pëxcunun quiax anu riquiancëxa. 16 Usaía ucëbëbi ca Jesús anu uni 'icëma menu aín Papa Dios bë banai cuancëxa.

Nicëma uni Jesusan pëxcüa
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Nëtë itsían xubunuxun Jesusan bana ñuixuncëbë ca fariseo unicama 'imainun an Moisés nën cuënëo bana uni 'unánmicë unicamaribi anu tsóçë 'iacëxa. Acamax ca Galilea menu 'icë ëmacama 'imainun Judea menu 'icë ëmacama 'imainun Jerusalénuaxribi ricuatsincë 'iacëxa. Usa 'ain ca bana ñuixuanan 'insíncë unicama pëxcunun Nucën Papa Diosan cushioçë Jesús 'iacëxa. 18 Jesusan bana ñuixunmainun ca raírinën uni achúshi ñucë niru-cuaínquinbi tancëma bacëtinu racacë bëacëxa. Bëquin ca sináncëxa, —xubunu atsínmiquin cananuna anua Jesús 'icë anu nanpáti 'ai —quixun. 19 Sináncëbëbi ca 'itsa unia tsitsíruan, anun atsínmiti 'aíma 'iacëxa. Atsínmicasmaquin ca tapitinën buáruxun xubu manánxun aín tapuacë a bërúaratancëxun anun aín bacëtinën bëpáquin, anu 'icë unicama nëbëtsi, Jesusan bëmánon nanpácëxa. 20 Nanpáquin ca —Jesusan ca ënë uni pëxcuti 'icë —quixun aín nuitu mëu sináncëxa. Sinania atun sinan 'unánquin ca Jesusan ñucë uni cacëxa:

—Míx 'uchacama ca téréncë 'icën.

21 Usaquian caia cuaquin ca an Moisés nën cuënëo bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicaman sináncëxa: ¿Uisa uni cara ënëx 'ic? Ax ca anúan Nucën Papa Diosaxëshi quiti banan banaia. Ax ca 'aisama 'icën. Uinu 'icë uninbi ca 'ucha téréntima 'icën. Nucën Papa Diosan cuni ca 'ucha térénti 'icën.

22 Usaquian sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina mitsun usaquin sinanin? 23 Ën cana uni ñucë —míx 'uchacama ca téréncë 'icë —quixun cananbi —niruquiani ca cuantan —quixunribi cati 'ain. 24 Nucën Papa Diosan cushíni 'ën ënë uni pëxcüa isquin camina asé rabi 'unánti 'ain, unu 'inun Nucën Papa Diosnuax uá 'ën cana unin 'ucharibi térénti 'ai quixun.

Caquin ca racábucë uni cacëxa:

—'Ēn cana mi cain, niruquiani ca min bacēti bibiani min xubunu cuantan.
 25 Cacēxēshi niruquin aín bacēti bibiani ca Nucēn Papa Dios rabibiani aín xubunu cuancēxa, anu 'icē unicaman ismainunbi. 26 Usaí niruquiani cuania isi ratuti ca Nucēn Papa Dios rabi —ēsa űu cananuna isáma 'ai —quix quicancēxa.

*Jesusan Leví aín uni 'inun ca
 (Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)*

27 Usaquin 'atancēx anuax cuanquin ca Jesusan Leví cacē uni anuxuan 'apu buánmiti curíqui bicē anua tsócē mēracēxa. Mēraquin ca cacēxa:
 —'Ēn mi 'unánminun ca 'ēbē cuani ut.

28 Cacēxēshi niruquiani ca aín 'ati űucama ēbiani Jesús bē cuancēxa.

29 Jesús bē cuantancēxun ca Levitan, Jesús cēñun aín 'unánmicē unicamaribi canan piti 'itsa 'amitancēxun aín xubunuxuan abētan pi unun 'itsa uni camicēxa. Camicēx uxun ca Levísaribi 'itsa uni an 'apu buánmiti curíqui bicē 'imainun usa uni raíriribi, camaxunbi Jesús 'imainun aín 'unánmicē unicamabētan mesanu tsóxun piacēxa. 30 Usaría isquin ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnēn cuēñō bana 'unáncē unicaman atu 'atimaquin űuiquin Jesusan 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿Usa cupí caramina mitsun an 'apu buánmiti curíqui bicē unicamabētan pianan 'uchañu unicama raíribētan pianan xēain?

31 Caia ca Jesusan cacēxa:

—Paē tancēma uni, ax ca rucuturuan a ronti cuēñnima. Paē tancē uni, ax cuni ca rucuturuan a ronti cuēñnia. 32 Usaribiti cana an —'ēx cana upí 'ai —quixun sináncē unicama a 'ēnan 'inun cai uáma 'ain. Ama, an —'ēn űu 'atima 'acē cupí, 'ēn nuitu upíma 'aish cana 'ēxbi upí 'itima 'ai —quixun sináncē unicama a cuni, upí 'inúxa sinanati 'ēnan 'inun cai cana 'ēx uacēn.

*Uisacasquin cara aín 'unánmicē unicama samáquinma piia quixun Jesús
 űucácan*

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Usaí quia ca fariseo unicama 'imainun axa abē 'icē unicaman Jesús űucáquin cacēxa:

—Juanēan 'unánmicē unicaman ca bētsi bētsi nētēn Nucēn Papa Dios bē banaquin pima samatia. Usaribiti ca fariseonēan 'unánmicē unicamaxribi 'ia. ¿Usa 'aínbi cara uisacasquin min 'unánmicē unicaman pianan xēain?

34 Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿An bití xanua unín bití nētēn caramina pi unun camicēxa ucē axa abē nuibanancē unicama masá nuituquian pima 'inun 'imiti 'ain? Camina 'imitima 'ain. 35 Ēsa ca. An xanu bití unín xanu biquin abētan pi unun camicēx ca axa abē nuibanancē unicama masá nuitutima abē cuēñnia. Xanu bibiani cuanquian a unín ēbiancēxun cuni ca axa abē nuibanancē unicaman masá nuituquin pitima 'icēn. Usaribiquin ca 'ēn 'unánmicē unicama 'ēbē 'ixun masá nuituti samáquinma piia. Unían 'ē bicēxun 'ēn ēbiancēxun cuni ca masá nuituquin pitima 'icēn.

36 Usaquin canan ca aín banaxa fariseo unicaman uni 'unánmicē banasama 'ain, aín banabē fariseonēan 'unánmicē bana mēscúti rabanán Jesusan ēsaquinribi a unicama cacēxa:

—Ca ēsaribi 'icēn. Nun aintsi uinu 'icē xanúnbi ca aín chupa ió tēaima, anun aín chupa xēni cēxēti. Tēaquin aín saní bicēx ca chupa ió ax 'atimatia. 'Imainun ca a chupa iotan sanix chupa xēni iscēsama 'ia. 37 Ēsaribi ca. Ui unínbi

ca ñuina xacá anu 'unpax chumusa oquin 'acé, axa xëni 'ain, anu ñu chëcacé 'aruima. Anu 'arucëxunbi ca ñu chëcacé ax cubini uruquin ñuina xacá xëni a tucaia. Axa tuquicëbë ca chëcaxun anu 'arucëxa cubincé ñu ax tutuqui nëtëtia.

³⁸ Usa 'ain ca ñu chëcacé ñuina xacá chumusa oquin 'acé iónushi 'aruti 'icën.

³⁹ Bërâma chëcacé ñu 'axun —ax ca upí 'icé —quixun sinánquin ca unin bëría chëcacé ñu 'aisama tania.

Usaquin ca Jesusan cacëxa.

6

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan 'unánmicë unicaman trigo bëru bia

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Anun ñu mëëtima nëtëan Jesús anu trigo 'apácë naënu 'icé bain cuancëbë, abë cuanquinbi ca aín 'unánmicë unicaman trigo bëru pëcëcë sirícaquin biquin, mëcënan shuquicëxa aín ënxë xucatia piacëxa. ² Usoia isquin ca fariseo raírinën atu cacëxa:

—¿Uisacasquin caramina anun ñu mëëtima nëtën usaquin 'atima ñu 'ain?

³ Atúan aín 'unánmicë unicama usoquin caia cuaquin ca Jesusan fariseo unicama cacëxa:

—¿Mitsun caramina Davidnën ca 'acëñuma 'ixun axa abë cuancé unicam-abëtan ësoquin ñu 'acëxa quixun cuënëo bana a iscëma 'ain? ⁴ Davidnën ca 'acëñuma 'ixun piisa tanquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínxun anu 'icé pán, Nucën Papa Diosan isti oquin nancé, a bixun piacëxa. A panëxa judíos sacerdotenëinshi piti 'aían uni itsin piti 'icëmabi ca sacerdotenën 'inancëxun bixun Davidnën piacëxa. Piquin ca axa abë 'icé unicama anribia pinun 'inancëxa. ⁵ Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun cana 'ën anun ñu mëëtima nëtën cara añu 'ati 'icé quixun uni cati 'ain.

Jesusan aín mëcën bamacé uni mëpëxcüa

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Anun ñu mëëtima nëtë itsin, anua judíos unicama timëti xubunu atsínxun ca Jesusan anu 'icé unicama bana ñuixuancëxa. Ñuixunmainun ca aín mëcën mëqueu bamacé uni achúshi anu 'iacëxa. ⁷ A uni isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unancé unicama 'imainun fariseo unicaman, anun ñu mëëtima nëtën caraisa uni pëxcuia quixun ami manánuxun iscatsi quixun Jesús bërúancëxa. ⁸ Usaquian sináncaia 'unánquin ca Jesusan aín mëcën bamacé uni cacëxa:

—Nëri ai ca nëbëtsi ënu niracët.

Cacëx nirucuatsini ca anu niracëacëxa. ⁹ Anua nimainun ca Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unancé unicama 'imainun fariseo unicama cacëxa:

—Ësaquin cana mitsu ñucatin, ¿anun ñu mëëtima nëtën cara unin ñu upí 'ati 'ic? ¿Cara ñu upíma 'ati 'ic? ¿Anun ñu mëëtima nëtën cara unin uni itsi 'insincé 'aquinti 'ic? ¿Cara bamatanun isëshiti 'ic?

¹⁰ Ësaquin caxun atu ñachatacëxun ca Jesusan aín mëcënmi ñucé uni cacëxa:

—Ca mëshpat.

Cacëx mëshpatishi ca mëpëxcüacëxa. ¹¹ Usaquian 'aia isi xuatemati nishi ca uisa caranuna Jesús oti 'ai quiax 'ësënaní canancëxa.

Aín 'unánmicë uni 'inúan Jesusan mëcën rabé 'imainun rabé uni caísa

(Mt 10.1-4; Mr 3.19)

¹² Usa 'ain ca aín Papabë banai Jesús matánu cuancëxa. Cuanancëx ca imé 'uxti tëai abë banacëxa. ¹³ Usai bananëquin ca pëcaracëbëtan axa ami sinancé unicama timëxun, mëcën rabé 'imainun rabé caísqin —ëncëmax

ca 'ën 'unánmitancëxun uni bana ñuixunun 'ën xuti 'icë —quixun cacëxa. ¹⁴Acamax ca 'iacëxa Simón 'icëbia Jesusan Pedro caquin anëcë, a 'imainun aín xucën Andrés, a 'imainun Jacobo 'imainun Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, acama 'imainun Jacobo, Afleonën bëchicë, 'imainun Simón axa judíos unibun rabanan nëeti banacë, ¹⁶a 'imainun Judas, Jacobonën bëchicë, a 'imainun Judas Iscariote, an Jesús uni binun 'inan, acama 'iacëxa.

*Itsa uni Jesusan 'unánmia
(Mt 4.23-25)*

¹⁷'Unánminuxun a unicama caístancëx ca matánuax taramëcëbutancëx me sapánu 'iacëxa. Anu ca 'aisamaira uni Jerusalén, 'imainun Judea mecamanuaxribia ucë 'iacëxa. 'Imainun ca Tiro, Sidón a 'ëma rabë 'urama 'icë me parúnppa rapasu, anu 'icë menuaxribia ucë 'iacëxa. ¹⁸Acamaxa Jesusan bana ñuia cuati timëcamë'ëomainun ca 'insíncë unicamaxribi Jesusan pëxcunun quiax uacëxa. Timëtia pëxcüanan ca Jesusan ñunshin 'atimanën ubíocë unicamaribi pëxcüacëxa. ¹⁹Jesusan aín cushínbi 'itsa uni pëxcucë cupí ca anu 'icë 'insíncëcaman —'ën ticacëxuinshi ca 'ëribi pëxcuti 'icë —quixun sinani a ticanux tsitsiruacëxa. Usala 'ia ca Jesusan 'insíncë unicama pëxcüacëxa.

*Uisai 'i cara uni cuënti 'icë quicë bana
(Mt 5.1-12)*

²⁰Usa 'ain ca ami bësuquin Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:
—Mitsux ñuñuma 'aishbi 'ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'aish aín nëtënu 'iti 'imicë cupí camina chuámarua tani cuëënin.

²¹Mitsux 'acëñuma pananquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúxmi panani bënëaxma 'inun ca Nucën Papa Diosan mitsu 'inánti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun 'unani camina chuámarua tani cuëënti 'ain.

Masá nuituti iníbi camina Nucën Papa Diosanbi ca 'ë cuëënun 'imiti 'icë quixun 'unani chuámarua tani cuëënti 'ain.

²²Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën bana cuacë cupí unin mitsumi nishanan, mitsu cuëëquinma 'atimaquin ñuianan, mitsun anëmibi 'atimati banacëxbi camina chuámarua tani cuëënti 'ain. ²³Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca an mitsu 'atimocë unin raracaman, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama bëtsi bëtsi oquin 'atimocëxa. Usaquin 'unani camina unin 'atimocëxbi —Nucën Papa Diosan ca nu sinánxunquin aín nëtënu abë upiti tsónun nu 'imiti 'icë —quixun sinani, chuámarua tani cuëënti 'ain.

²⁴Usa 'aínbi camina ñuñuira 'aish mitsux, usabii 'inuxmabi ashiti mitsun ñu cupí cuëëncë 'aish, Nucën Papa Diosan nëtënuax cuëënti 'aishbimi cuëëncëma cupí masá nuituirati 'ain.

²⁵Pitiñu 'imainun camabi ñuñu unicama, anúnmi mitsux pitiñuma 'ianan ñuñuma 'iti nëtë ca uti 'icën. Ucëbë camina masá nuituirati 'ain.

Usaribiti mitsux bërí 'ëmi sinanima cuëëni cuaicë 'aínbi ca anúnmi mitsux rarumati inti nëtë uti 'icën. Ucëbë camina masá nuituirati inti 'ain.

²⁶Unicaman mitsu rabiçëxbi camina masá nuituti 'ain. Camina 'unánti 'ain, usaribi oquin ca atun raracaman an Nucën Papa Diosan bana isa quixun uni paránquin bana ñuixuncë unicama rabiçacëxa.

*—Axa mimi nishcë uni camina nuibati 'ai —quicë bana
(Mt 5.38-48, 7-12)*

²⁷Canan ca 'ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:
—Usai 'iti 'aínbi cana 'ën banami cuatia 'ësaquin mitsu cain, axa mimi nishcë unicama camina nuibati 'ain. Nuibanan camina ax 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

²⁸ Axa mimi 'atimati banacë unicama camina Nucën Papa Dios a ami sinánun 'aquinun ñucáxunti 'ain. Ñucánan camina an mi 'usáncë unicamaribi Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ²⁹ Mia 'atimocëxunbi camina ami nishquin aribi 'atimotima 'ain. Ésa ca. Mia bêtáshcacëxun camina 'aisa tania amoribia mi bêtáshcanun 'amiti 'ain. Min cutúan unin mi bicuancëxun camina biisa tania min camisetaribia binun bimiti 'ain. ³⁰ An mi ñu 'inánun quixun ñucácë uni a camina 'inánti 'ain. An min ñu buáncë uni a camina min ñu bëxuntécënun quixun catima 'ain. ³¹ Bëtsi uníxa mibë upí 'ianan mi 'aquintimi mix cuëëncë, usaribi oquin camina min bëtsi unibë upí 'ianan a 'aquinti 'ain.

³² An mitsu nuibacëma uni nuibatima 'ianan an mitsu nuibacë unicaishi nuibacë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuëënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an a nuibacë uni nuibananquinia. ³³ An mitsu 'aquincëma uni 'aquintima 'ianan an mitsu 'aquincë unicamaishi 'aquincë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuëënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'aisama 'ixunbi usaribi oquin an 'aquincë uni 'aquiananquinia. ³⁴ Mitsun —a unínribi ca 'ë ñu 'inánti 'icë —quixun sinánquin an ñucácëxun ñu 'ináncë 'ixun camina Nucën Papa Dios upí oquin cuëënmíman. 'Uchañu unínribi ca 'uchañu uni itsían ñucácëxun ñu 'inania, —an ca 'ëribi ñu 'inánti 'icë —quixun sinánquin. ³⁵ Usa 'aínbi camina mitsun axa mitsumi nishcë uni nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain. Unían mitsu ñu ñucácëxun camina —aribi ca 'ë 'inántima 'icë —quixun 'unánquinbi, 'inánti 'ain. Usaquin 'aia isquin ca Nucën Papa Dios, manámi 'icë, an cuëënun mitsu 'imiti 'icën. Mitsun usaquin 'ai camina asérabi aín bëchicë 'aish an sináncësaribi oquin sináncë 'iti 'ain. An ca uni 'aisama 'imainun an —asábi ca —quixun a cacëma uni aribi ñu 'inánan 'aquinia. ³⁶ Nucën Papa Diosan unicama 'aquinsa tanquin nuibacësaribi oquin camina mitsúnribi unicama mitsua nuibacëxunmabi nuibati 'ain.

—Unían uni itsi 'uchoxma 'inun —Jesusan ñuia
(Mt 7.1-5)

³⁷ Bëtsi uni ami manánquin 'uchocëma 'icë ca Nucën Papa Diosan mitsuribi 'uchotima 'icën. 'Imainun ca 'uchoquinmi uni, bëtsi uni castícanmicëma 'icë Nucën Papa Diosan mitsuribi 'uchoquin castícantima 'icën. Uni itsíxa mitsumi 'uchacëxunbi camina abë mëníonanquin manumiti 'ain. Usoquin 'aími unibë mëníonania ca Nucën Papa Diosan mitsux ami 'uchacëxunbi mitsun 'ucha tërénquin manuti 'icën. ³⁸ Uni itsi camina ñu 'inánti 'ain. Mitsúnmi uni itsi ñu 'inánan 'aquincë 'icë ca Nucën Papa Diosan mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icën. Mitsúnmi 'inánan uni itsi 'aquincësaribi oquin ca an mitsu ñu 'inánan 'aquinti 'icën. Unían uni itsían 'inácëxun aín burasanu tsëncaquin ñu purucësamaira oquin ca Nucën Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icën.

³⁹ Uisa unin cara uni itsi 'aquinti 'icë quixun 'unánmiquin ca Jesusan bana itsi ñucësoquin ésaquin cacëxa:

—¿Bëxuñu unin cara bëxuñu uni itsi anun cuanti bai 'unánmimi 'ic? Buáncatsi quixun 'aíbi ca bëxuñu 'ixun uin cuanti cara quixun 'unanima a rabëtaxbi aman cuanx quininu nipacëti 'icën. ⁴⁰ Unin ñu 'unánmicë uni an ca an a 'unánmicë uni 'unáncësaribi oquin 'unanima. Usa 'aínbi ca an ñu 'unánmicë unían 'unánmicëxun ñu 'unántancëx asaribi 'iti 'icën.

⁴¹ Bëtsi unin 'ucha 'itsamashi 'icë a sinánquinbi camina mitsun 'ucha 'aisamaira 'icëbi sinanman. Ésa ca. Bëtsi uníxa aín bëru xamënu i sani chamaratsuñu 'icësa 'aínbi camina mitsux i mo mitsun bëru xamënu 'icësa 'ain. ¿Uisa 'ixun caramina bëtsi unin bëru xamënu 'icë i sani chamaratsu

a sinánquinbi axa mitsun bēru xamēnu 'icē i mo sinaniman? ⁴² ¿Mitsun bēru xamēnu 'icē i mo mēnioquin bicēma 'ixun caramina uisa cupí —i sani chamaratsu min bēru xamēnu 'icē camina 'ē bimiti 'ai —quixun bētsi uni cati 'ain? Mitsun pain mitsun bēru xamēnu 'icē i mo a bitancēxun camina upí oquin isquin bētsi uni aín bēru xamēnu 'icē i sani chamaratsu bixunti 'ain.

Uisa i cara quixun ca aín bimi isquin unin 'unánti 'icē quicē bana
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Ēsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Ēsaribi ca. Aín íxa upí 'ain ca aín bimi 'aisama 'ima. Aín íxa xanāncē 'aish 'aisama 'ain ca aín bimix upí 'ima. ⁴⁴ Aín bimi isquin ca unin 'unánti 'icēn, a i cara upí 'icē, cara 'aisama 'icē quixun. Cuti bimi a ca aín bimi cutima i an tuaíma. ⁴⁵ Iisaribi ca uní 'icēn. Aín nuitu upí 'ain ca uní upí ñu ñui upiti banaia. Usa 'aínbi ca raírí unix aín nuitu upíma 'ain, upíma ñu ñui 'atimati banaia. Unix ca aín nuitu mēúa sināncēsaribi oí aín cuēbitan banaia.

—Ēsa ca —quixuan Jesusan rabē xubu ñuia
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Uisacasquin caramina —mix camina 'ēn 'Ibu 'ai —quixun 'ē caquinbi 'ēn mitsu cacēsabi oquin ñu 'aíman? ⁴⁷ An 'ēmi sinánquin 'ēn bana cuanan a bana quicēsabi oquin 'acē uni ax cara uisa 'icē quixun cana mitsu cati 'ain. ⁴⁸ Ax ca unían xubu 'ati, anu itá nitsinti nēmíonquin me naēcē usaribi 'icēn. 'Uí 'ibúcēbēa baca 'itsaira 'ēia ami aín bai tucanquicēbēbi ca a xubu upí oquin 'acē 'aish shaíquima. ⁴⁹ Usa 'aínbi ca an 'ēn bana aín pabitan cuaxunbi a bana quicēsabi oquin 'acēma uni ax ca an masinu xubu 'acē unisaribi 'icēn. 'Uí 'ibúcēbē, baca 'itsaira 'ēi, ami aín bai tucanquicēbē ca a xubu puxucuti 'icēn. Usai 'i ca aín itácamaribi tsasíbuti 'icēn.

7

Romanu 'icē capitán Jesusan pēxcüa
(Mt 8.5-13)

¹ Unicaman cuanun bana ñuixuntancēx ca Jesús Capernaúm ēmanu cuancēxa. ² Capernaúm anu ca Romanu 'icē capitán achúshi 'iacēxa. An a capitán ñu mēēxuncē unix ca an nuibairacē 'aishbi 'insíanx bamatisa 'iacēxa. ³ Usa 'ain ca —an uní 'insíncē pēxcuti, Jesús, ax ca uaxa —quíaxa raírí unicama quia cuaxun, capitanēn judíos caniacēcē uni raírí ñucáquin cacēxa: —Jesúsnu cuanquin camina an 'ēn ñu mēēxuncē uni pēxcüa unun 'ē caxunti 'ain.

⁴ Cacēx cuanxun ca capitanēan cacēsabi oquin Jesús cacēxa. Caxun ca ēsaquinribi cacēxa:

—A capitán ax ca upí uni 'icēn. Minmi aín uni a pēxcuxunti ca asábi 'iti 'icēn. ⁵ An ca nuxnu judíos unibu 'icē nu nuibaquin nuxnu anu timēti xubu nu 'amixuanxa.

⁶ Usaquian cacēx ca Jesús atubē cuancēxa. Cuanquían aín xubu raro-biancēbētan ca capitanēn aín 'unāncē uni raírí xuquin ēsaquin Jesús camiacēxa:

—Mixmi 'ēsamaira 'ain cana mibē sēnēnma 'ixun 'ēn xubunumi unun mi camiman. ⁷ Usa 'ixun cana mi isi cuanti 'ixunbi judíos uni caniacēcēshi mia canun can. 'Ēn unimi 'ē pēxcuxuni unun quixun mi camixunbi cana mi camitēcēnin, anuaxbimi 'ēn unia pēxcunun quiax quinun. ⁸ Cana 'unan min banáxbi ca cushi 'icē quixun. 'Ēn cana 'apun 'ē cacēsabi oquin 'ain. 'Ēn

suntárucamanribi ca 'ën bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —quixun 'ën cacëx ca bëtsix aia. An 'ë ñu mëëxuncë uni —ñu ca 'at —quixun 'ën cacëxun ca 'aia. Usaribiti ca 'ën ñu mëëmícë uni mixmi —ca pëxcúti 'icë —quicëbëshi pëxcúti 'icën.

⁹ Usaía capitanën xucë unicama quia cuati cuëëni cuainacëquin ca Jesusan an ñu biancë unicama cacëxa:

—'Ën cana mitsu cain, ënë uníxa 'ëmi catamëcësaribitia 'ia cana judío uni achúsibi ca 'ën bana cuatia. 'Ën suntáru —ca cuantan —quixun 'ën cacëx ca cuania. —Ca ut —hibi iscëma 'ain.

¹⁰ Usaía 'icëbë xubunu cuantëcëenquin ca capitanëan xucë unicaman a ñu mëëxuncë uni asábi 'icë, pëxcúcé isacëxa.

Casunamëcë xanun tuá bamacëbi Jesusan baísqumia

¹¹ 'Itsama nëtë 'icëbë ca Naín cacë ëmanu Jesús cuancëxa. Cuancëbë ca aín 'unánmicë unicama 'imainun 'aisamaira uniribi abë cuancëxa. ¹² Cuanx Naín ëmanu bëbaquin ca uni bamacëa, chupan rabúncë, bacëtinën buáncania isacëxa. A unin titax ca tuá itsiñuma 'ianan casunamëcë xanu 'iacëxa. Abë ca 'aisamaira uni Naín ëmanuax a catícabiani cuancëxa. ¹³ A isquin nuibaquin ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Iánxma ca 'it.

¹⁴ Caí anu cuanquian anun buáncë bacëti mëëcëbë ca an a buáncë unicama niracëacëxa. Niracëcëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—Bëná uni, cana mi cain, ca nirut.

¹⁵ Usaquin cacëxëshi ca bamacë uni baísqi tsóracëti banacëxa. Usai 'icëbëtan ca Jesusan —ca asábi 'icën, ca mibë 'itëcënti 'icë —quixun aín tita cacëxa. ¹⁶ Usaía 'ia isi ratuti racuëtibi cuëëni ca unicama Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunti uni aia ca ënëx 'icë —quianan ca —Nucën Papa Diosaxbi ca aín unicama 'aquini uaxa —quiacëxa.

¹⁷ Usaquian Jesusan 'acëa chanioia ca Judea menu 'icë unicama 'imainun axa Judea 'urama 'icë menu 'icë unicamaanribi cuacëxa.

An uni nashimicë Juanëan aín uni rabë Jesúsnu xua (Mt 11.2-19)

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan 'acë ñucama ñuiquin aín 'unánmicë unicama Juan cacëxa. ¹⁹ Cacëxun ca Juanën aín uni rabë Jesúsnu cuantánun xuquin ësaquin ñucáquin catánun quixun cacëxa: ¿Mix caramina asérami axa uti nun caíncë a 'ain? ¿Ama mix 'ain caranuna bëtsíxa uti caínti 'ain? ²⁰ Usaquian canun quixun xucëx cuanx bëbaquin ca Jesús cacëxa:

—Juan an uni nashimicë an ca mi ñucánun quixun xuquin ësaquin mi canun quixun nu caxa: ¿Mix caramina asérami axa utinu nun caíncë a 'ain? ¿Mixmi ama 'ain caranuna bëtsi uníxa uti caínti 'ai? —quixun.

²¹ Juanën xucë unicama axa anu 'ain ca Jesusan 'itsa uni ñucë pëxcüanan ñunshin 'atimanën ubíocë unicamaaribi pëxcüanan bëxuñu unicamaaribi bëpëxcüacëxa. ²² Usaquin 'axun ca Juanën a ñucánun quixun xucë unicama Jesusan cacëxa:

—Camina 'ën unicama ñuixuniami cuacë banacama ñuixuanan 'ën ñu 'aiami iscëcama ñuixunquin Juan cai cuanti 'ain. Cuanxun camina cati 'ain: Bëxuñu unínci ca bërí isia, aín niti bëtsicë uníxri ca bërí upiti nitsia, an aín nami chëquimicë 'insínñu unix ca pëxcütia, pabë unin ca bana cuatia, bamacë uníxbi ca baísqia, ñuñuma unínribi ca anun Nucën Papa Diosnan 'inux iëti bana cuatia. ²³ Usaquin canan camina, 'ë ñui Nucën Papa Diosan xucëma ca ax 'icë

quima ax 'ëmi sináncë unicamax ca chuámarua 'i cuëënia, quixunribi Juan cai cuanti 'ai —quixun ca Jesusan Juanën xucë unicama cacëxa.

²⁴ Juan, an uni nashimicë, an xucë unicama cuancëbëtan ca Jesusan anu 'icë unicama 'aisamaira 'icë, Juan ñuiquin ësaquin cacëxa:

—¿Uisa uni isi caramina mitsux anu uni 'icëma menu cuancën? Bëtsi bëtsi oquin sináncë uni ax ca tutísha suñun bëcacësa 'icën. ¿Usa uni isi caramina cuancën? ²⁵ ¿Ax usama 'ain caramina uisa uni isi cuancën? ¿Upíira 'aísha cupíira chupa pañucë uni isi caramina cuancën? Usama ca. Camina 'unanin, upíira 'aísha cupíira chupa pañucë 'ianan uisa ñu cara cuëënia a ñuñu unix ca anu 'apu 'icë xubunushi 'ia. ²⁶ ¿Usa uni isi cuanima caramina añu isi cuancën? An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a isi camina cuancën, ¿usa cat? Asérabi cana 'ën mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iasamaira ca Juanën uni ñuixuncë bana 'icën. ²⁷ Juan ñuiquian ënë menu ucëma pan 'icë 'ë cacë bana a ca Nucën Papa Diosan Isafas cuëñëomiacëxa, ësai quicë:

A caxu mi cuanun cana 'ën uni xutin. Ax pain cuanquin ca anun cuanti bai mëníoquin racanacësaribi oquin, camabi unían min bana cuanun atun nuitua upí 'inun sinanamiti 'icën.

²⁸ Usaquin cuëñëo bana ñuitancëxun ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Ën cana mitsu cain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ñuixuncë bana 'iasamaira ca Juanën 'ë ñuicë bana 'iaxa. Usa 'ain ca a unicama 'iasamaira Juan 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ën unicamax, unían ñuumara iscë 'aíshbi Juan 'iasamaira 'icën.

²⁹ An Jesús Juan ñui quicë bana cuacë unicama, 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicë unicamaribi a Juanën nashimicë, acamax ca —Nucën Papa Diosan mëníosabi oi ca asábi 'icë —quiax quiacëxa. ³⁰ Acamaxa usai quicëbëbi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicaman, Juanën bana cuaisama taní an nashimicë 'iti cuëñcëma 'ixun, Nucën Papa Dios cuëñcësa oi 'iisama tanquin Jesusan banaribi cuaisama tancëxa. ³¹ Juan ñuiquin catancëxun ca Jesusan ësaquinribi cacëxa:

—¿Ënë nëtënuu bërí bucacë unicamax cara uisa 'icë quixun cana mitsu cati 'ain. ³² Ca tuáratsucuxa cuaicësaribi 'icën. Cuainux tímécë 'aíshbia cuaitisa tantancëx camáxbi tsotan ca raírínën raíri ësaquin caia: Cuai chirini cuëñun nun paca banocëbëbi camina masá sinani cuaitisama tan. Cuaitisama tancëbë nux —anpan caniacëcë unicama 'icësaribiti cananuna ini rarumati 'ai —quicëbëbi camina masá sinani usaribi 'iisama tan. ³³ Usaribi ca ënë nëtënuu bucacë unicamax 'icën. Juanëx ca ñu mësú picëma 'ianan vino xëacëma 'icën. Usa 'icë ca unicaman —a unix ca ñunshin 'atimañu 'icë —quixun caxa.

³⁴ Usoquian Juanën 'acësoquin 'aquinma 'ën camabi ñu pianan xëaia isquin ca unicaman ësaquin 'ë ñuia: A unix ca picën tapun 'ianan xëairacë uni 'icën. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicama 'imainun 'uchañu unicamabë nuibanania quixun. ³⁵ Usaquian Juancëñun unín 'ë ñuicëbëbi ca Nucën Papa Dios, an ënë menu unun 'ë xuá, an 'acë ñucamax asábi 'icën. —Usa ca —quixun ca axa ami sináncë unicaman 'unania.

Fariseo uni, Simón, aín xubunu Jesús 'ia

³⁶ Fariseo uni achúshi aín anë Simón, an aín xubunuxun abëtan pi unun cacëx cuanx ca Jesús aín xubunu atsíntancëx abëtan pi tsoócëxa. ³⁷ Anua 'ain ca a ëmanu 'icë xanu achúshi 'uchañu, —Jesusan ca fariseon xubunuxun piia —quixuan ñuicania cuati, xaxu 'acënu 'arucë sanuira 'inínti ro a bëi

uacëxa. ³⁸ Uxun ca a caxu uax aín taë 'icë anu nitsax inquin aín bëun Jesusan taënu tuscaquin tachabocëxa. Usaquin 'aquin ca aín bunbi tatërëanan tatsucucaquin 'inínti ron 'acëxa. ³⁹ Usoia isquin ca fariseo uni an Jesús pi unun cacë, an sináncëxa: Ënë unix asérabi an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ixun ca uin cara a tamëëtia quixun 'unánan an tamëëcë ax cara uisa xanu 'icë quixun 'unántsiánxa. Ënëx ca xanu 'aisama 'icën. ⁴⁰ Usaquin sinania 'unánquin ca Jesusan cacëxa:

—Simón, cana mi achúshi ñu caisa tanin.

Cacëxun ca cacëxa:

—Asábi ca, 'ë ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan ësaquin Simón cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi uni ca uni rabëtan curíqui ribíanxa. Achúshinën quinientos curíqui ribínmainun ca bëtsin cincuenta curíquishi ribíanxa.

⁴² Ribínxunbia cupíocëxunma oquin ca a unin an ribíncë uni rabë a caxa: 'Ëmi cupíocëxmabi ca asábi 'icën, cupíoiama camina cuanti 'ain. Simón, ¿usa 'ain cara mín sináncëx a uni rabë uinu 'icëxira bëtsix 'icësamaira oi a ribíncë unimi sinani cuëënti 'ic'?

⁴³ Cacëxun ca Simonan cacëxa:

—Ën sináncëx ca an 'itsaira curíqui ribíncë, ax bëtsíxa 'icësamaira oi a unimi sinánti 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca.

⁴⁴ Usaquin cai ami bësuquin xanu isquin ca Jesusan Simón cacëxa:

—¿Ënë xanúan 'aia caina isin? 'Ëx mín xubunu atsiniami anun 'ëx tachucanun mín 'unpax 'inaniamabi ca ënë xanun aín bëunan tachaboxun aín bun 'ë tatërëanxa. ⁴⁵ Mínmi bëtsucucacëmabi ca an 'ëmi sinánquin ënquinma 'ë tatsucucaxa. ⁴⁶ Mínmi xënin 'ën maxcá 'acëmabi ca an 'iníntisa xënin 'ën taë 'axa. ⁴⁷ Usa 'ain cana mi cain, an 'itsaira 'ë nuibatia isquin camina 'unánti 'ain, aín 'ucha 'itsaira 'aishbi ca tërëncë 'icë quixun. An, 'ën 'ucha ca 'itsamashi 'icë quixun sináncë uni, ax ca aín 'ucha tërëncë 'aishbi 'itsamashi 'ë nuibatia.

⁴⁸ Ësoquin Simón catancëxun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Mín 'uchacama ca tërëncë 'icën.

⁴⁹ Usoquian Jesusan caia cuati ca axa abë tsócë unicamax ratuti canancëxa:

—¿Uisa uni cara ënëx 'ic' Anbi ca 'ucha tërënia.

⁵⁰ Usaía cananmainun ca Jesusan a xanu cacëxa:

—Ën mín 'ucha tërënti sinani 'ëmi catamëti camina mín 'ucha tërëncë 'ain. Chuámashi 'aish camina cuanti 'ain.

8

An Jesús ñu 'axuan xanucama

¹ Usotancëxun ca Jesusan ëma chacamanu 'imainun ëma chucúmaracamanuribi cuanquin, anu 'icë unicama bana ñuixunquin 'unánmiacëxa. 'Unánmiquin ca —anúan Nucën Papa Diosan 'ëmi catamëtia uni ainan 'imiti nëtë ca uaxa —quixun caquin upí bana unicama ñuixuancëxa. Ulocëbë ca aín 'unánmicë unicama mëcën rabë 'imainun rabë, acamax abë niacëxa. ² 'Imainun ca bëtsi bëtsi xanu ñunshin 'atimañu 'icëbia pëxcucë, acama 'imainun bëtsi bëtsi xanu 'insíncë 'icëbia pëxcucë, acamaxribi Jesús bë niacëxa. Acamax ca María, aín anë itsi Magdalena, anuaxa mëcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atima chiquicë, ³ a 'imainun Juana, Chuza, an Herodes 'aquincë

uni aín xanu, a 'imainun Susana, acama 'imainun an Jesús ñu 'inánquin 'aquincē xanu raíriribi 'iacēxa.

Bana itsi ñuicēsoi an ñu 'apácē uni ñuicē bana
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Usa 'ain ca 'aisamaira uni Jesús nēbētsiorati timēcāmē'ëocēxa. A unica-max ca 'itsa ēmanuax anu riquiancēxa. Usaía 'icēbētan ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ēnē bana ñuiquin ēsaquin cacēxa: ⁵—An ñu bēru 'apácē uni ca aín naēnu 'apáquin ñu bēru sacai cuanxa. Sacacēx ca raírínēx bainu nipacēxa. Nipacēcē ca unin amáxa. Usa 'icē isbētsini uxun ca ñuina pēchiñunēn 'eaxa. ⁶ Raírínēx ca maparañu menu nipacēxa. Nipacēax coóxbi ca a mexa cēxtúma 'aish chabáma 'ain chushiaxa. ⁷ Raírínēx ca muxañu menu nipacēxa. Nipacēax coi ca 'iruaxa. 'Iruxunbi ca muxan abē coquin mapurucēxun tuacēma 'icēn. ⁸ Usa 'aínbi ca raíri ñu bēru ax me upínu nipacēxa. Nipacēax coi canitancēxun ca upí oquin tuaxa. Tuacēx ca aín bimi 'itsaira, cien, 'iixa.

Usaquin catáncēxun ca Jesusan munuma banaquin cacēxa:

—An aín pabitan ēnē bana cuacē unin ca aín nuitunēnbi sinánquin cuati 'icēn.

Uisa cupí cara Jesusan bana itsi ñuicēsoquin bana ñuicēxa quicē bana
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Uisai quicē cara ñu bēru 'apácē ñui quicē bana 'icē quixun ca aín 'unánmicē unicaman ñucácēxa. ¹⁰ Ñucácēxun ca Jesusan ēsaquin cacēxa:

—Uni itsían 'unániamabi camina mitsun Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun an 'unánmicē ñu 'unanin. 'Ēn 'aia isquin ca atun 'ēn cushi Nucēn Papa Diosan 'ē 'ináncē a sinanima. Atun pabitan 'ēn ñuixuncēxun cuaquinbi ca uisai quicē cara quixun 'unanima. Usaía atux 'inun cana bana itsi ñuicēsoquin bana ñuixunin.

Uisai quicē cara an ñu 'apácē uni ñui quicē bana 'icē quixuan Jesusan ñuia bana

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Caxun ca Jesusan cacēxa:

—An ñu 'apácē uni ñui quicē bana ax ca ēsai qui quicē 'icēn: Ñu bēru 'apácēsaribi ca Nucēn Papa Diosan bana 'icēn. ¹² Anúan uni nicē me iru anu nipacēcē ñu bēru, asaribi ca bētsi bētsi uni 'icēn. Aín pabitan cuaquinbia — asérabi ca usa 'icē — quixun sináncēbēma anu uxun ca a bana aín nuitu mēu sinani Nucēn Papa Diosan 'inux iéaxma 'inun quixun uni ñunshin 'atimanēn 'apun manumia. ¹³ Maparañu me bēxbánua ñu bēru nipacēcē usaribi ca raíri uni 'icēn. A unicaman ca Nucēn Papa Diosan bana cuati cuēēnquin — a bana quicēsabi oi cana 'iti 'ai — quixun aín nuitunēn sinania. Sinánquinbi ca maparañu menu nipacēcē ñu bēru tapun 'itsañuma usaribi 'ixun, Nucēn Papa Diosan bana 'acē cupí ami cuaianan ami nishquin unin 'atimocēxun, tēnēquinma a bana manuquin énia. ¹⁴ Muxañu menua ñu bēru nipacēcē usaribi ca raíri uni 'icēn. A unicaman ca Nucēn Papa Diosan bana cuaquin — a bana quicēsabi oi cana 'iti 'ai — quixun sinania. Usaquin sinanibi ca ēnē menu 'icē ñuishi sinánan 'itsa ñuñu 'aish cuēēnti sinani, ñu bērúxa me chucu muxañu menuax aín bimi upiti pēcēcēma, usaribi a unicama 'icēn. ¹⁵ Me upínua ñu bēru nipacēcē, usaribi ca raíri uni 'icēn. A unicamax ca Nucēn Papa Diosan bana asérabi cuacē 'ixun aín nuitunubi racanaquin upí oquin sinánquin, uisai cara ñu 'icēbētanbi ēnquinma a bana quicēsabi oquin 'aia. Atux ca ñu bēru me upínu nipacēax cotancēx canitancēxun tuaia 'aisamaira bimiñu usaribi 'icēn.

*Ca ěsa 'icē quixun lamparín ñuicē bana
(Mr 4.21-25)*

¹⁶ Ęsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Uinu 'icē unímbi ca lamparín bimitancēxun ñu tēmú an bēpánun nanan anu 'uxti tēmúribi nantima 'icēn. Usaquin 'aquinma ca axa xubunu atsíncē unicaman upí oquin isnun, anu lamparín nanti, anu nanti 'icēn. ¹⁷ Uni itsin isnunma 'acē ñucama 'imainun uni itsin cuanunma quicē banacama abi ca 'unáncē 'iti 'icēn. ¹⁸ An 'ēn bana cuaquin a bana quicēsabi oquin 'acē uni a ca 'ēn bana itsiribia cuanun Nucēn Papa Diosan 'unánmiti 'icēn. Usa 'aímbi ca an 'ēn bana cuaquinbi sináncēma uni, a, an isa 'unánxa quixuan sináncē bana a camabi Nucēn Papa Diosan manumiti 'icēn. Usa 'ain camina mitsun cuacē banacama upí oquin cuaquin, a bana quicēsabi oquin 'ati 'ain.

*Jesusan ca amia sináncē unicama aintsi oia quicē bana
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)*

¹⁹ Ęsaquian unicama bana ñuixuncēbē aí ca aín tita 'imainun aín xucēantu anua Jesús 'icēnu bēbacēxa. Bēbaibi ca 'aisamaira unían anua Jesús 'icē a tsitsirucē 'ain, a 'uriishi 'iacēxa. ²⁰ 'Icē atu isquin ca unin Jesús cacēxa:

—Mín titabē ca mín xucēantu ěman 'icēn. Ca mi istisa tania.

²¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Uicaman cara Nucēn Papa Diosan bana cuanan aín bana quicēsabi oquin 'aia, acamax ca 'ēn tita 'imainun 'ēn xucēantu 'icēn.

*Bēchun 'imainun suñúan Jesusan nētēmia
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)*

²² Bētsi nētēan manē nuntinu 'iruia ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Parúnppa 'ucē manan cuanun ca cuan.

Cacēx ca cuancēxa. ²³ Cuani ca Jesús nuntinu 'uxacēxa. 'Uxánbi suñúan upí 'icuatsinquin bēcaquin parúnppa bēchuancēbē ca 'unpax manē nuntinu 'iru-acēxa. ²⁴ Usaía 'icēbē racuēquin ca aín 'unánmicē unicaman Jesús bēsúnquin munuma cacēxa:

—Cananuna nanētin, ca bēsut.

Cacēx bēsuquin ca Jesusan suñúan —ca nētēt —canan bēchúnribi —ca bu-cubut —quixun cacēxa. Cacēxēshia suñúan nētēishimainun ca baca bēchúnribi nētēacēxa. ²⁵ Usoxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿Nucēn Papa Diosan ca nu bērúanquin 'aquinia quixun caramina sinani-man?

Cacēx ratuti racuēti ca atúxbi canancēxa:

—¿Uisa uni cara ěnē 'ic? An cacēxun ca suñúanēnbi, bacánbi aín bana cuatia.

*Ñunshin 'atimañu uni Jesusan pēxcüa, cuchi bacamiqia
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)*

²⁶ Usaquiani Galilea me 'ucē manan cuantancēx ca Gadara menu bēbacēxa.

²⁷ Bēbatancēx nuntinuax 'ibúquiani cuaniabi ca ñunshin 'atimañu uni anu 'icē ěmanuaxa ucē an Jesús mēracēxa. A unix ca 'itsa baritian ñunshin 'ati-mañu 'aish chupa pañuima 'ianan xubunu 'ima anu uni maíncē anuishi 'icē 'iacēxa. ²⁸⁻²⁹ 'Itsa oquian ñunshin 'atimanēn 'amicēxun ñu 'aia ca unin uni itsi ubíoxunma 'anun aín manē risin nēacēxa. Usocēbi ca manē risi tēcapabiani ñunshin 'atimanēn 'imicēx anu uni 'icēma menu usabi 'icē 'aish cuancēxa. Usa 'aísha a mērai aín bēmánon rantin purúncēxun ca Jesusan ñunshin 'atima —ēnē uninuax ca chíquit —cacēxa. Cacēx munuma cuēncēnquin ca Jesús cacēxa:

—Dios, naínu 'icë, aín Bëchicë Jesús camina mix 'ain. ¿Uisati caramina 'ë ubíoin? 'Ë tēmëramixunma ca 'at.

³⁰ Cacëxun ca Jesusan ñucácëxa:

—¿Uisa cara min anë 'ic?

Quia ca anu atsíncë ñunshin 'atimanëan 'itsaira 'ixun quimicëxun a unin cacëxa:

—'Ëx cana 'Ëxcuira caquin anëcë 'ain.

³¹ Cacëbëtan ca ñunshin 'atimacaman, quini cha nēmínra, anu ñunshin 'atima 'icë, anu xuxunma 'anun quixun bënëquín cacëxa. ³² Catancëxun ca 'aisamaira cuchi matá manan pushían pi bucuçë isquín cacëxa:

—Cuchinu ca anu atsínun nu xut.

Cacëxun ca Jesusan —ca cuantan —cacëxa. ³³ Cacëx ca ñunshin 'atima a unínuax chiquíquianx cuchinu atsíancëxa. Atsíncëbë ca cuchicama camáxbi tsuáquiquiani abáquiani cuanx, cuëtúnuax parúnpapanu rëucubuti bacamiqi cëñúacëxa.

³⁴ Usaía 'ia isbiani ca an cuchi bërúancë unicaman abáquiani cuanxun, ëma chanu 'icë unicama 'imainun ëma chucúmanu 'icëcamaribi xubu itsi xubu itsinu cuanquín ñuixuancëxa. ³⁵ Ñuixunquian chaniaoa cuati ca uisai cara a ñucama 'iixa quixun isi riquiancëxa. Riquiani Jesúsnu cuanx uxun ca a uni anuax 'aisamaira ñunshin 'atima chiquicë a an isásama 'aish, chupa pañuax sinan mënínushi 'aish, Jesús tanáin tsócë isacëxa. Usa 'icë a uni isi ca racuécancëxa. ³⁶ Usa 'ain ca an iscëcaman uisai cara ñunshin 'atimañu uni pëxcúaxa quixun axa riquiancë unicama ñuixuancëxa. ³⁷ Ñuixuncëxun ca a mecamanu 'icë unicaman racuëiraquin aín nëtënuaxa cuantánun quixun Jesús cacëxa. Cacëx manë nuntinu 'iriquiani ca cuancëxa. ³⁸ Cuaniabi ca anuaxa ñunshin 'atima chiquicë uni an abë cuancatsi quixun Jesús cacëxa. Cacëxunbi ca Jesusan aín xubunua cuantánun quixun xuquin abë cuanxma 'inun cacëxa. ³⁹ Caquin ca ësaquin cacëxa:

—Min xubunu ca cuantan. Cuantancëxun camina min aintsi 'ibucama uisoxxun cara Nucën Papa Diosan mi pëxcúaxa quixun ñuixunti 'ain.

Usaquian cacëx cuanxun ca aín aintsi 'ibuishima a ëma chanu 'icë unicama, uisoquin cara Jesusan a 'axa quixun ñuixuancëxa.

*Jairo cacë unin bëchicë 'imainun xanu 'insíncë ñui quicë bana
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)*

⁴⁰ 'Ucë manánuax Gadara menu 'icë unicama ëbëtsini ca Jesús anuaxa cuanpuncë nëcë manan utëcëancëxa. Utëcënia ca 'aisamaira uni parúnpapa cuëbí ricuatsinxun caíancëxa. ⁴¹⁻⁴² Caíncëxa bëbaia ca anu judíos unicama timécë xubunu 'icë 'apu achúshi, Jairo cacë, an anu cuani a tanáin rantin puruni tsóbuquin Jesús cacëxa:

—'Ën ini bëchicë ca aratsushi 'icën, mécën rabë 'imainun rabë baritiañu ca ax 'icën. Ca 'insinan 'i bamaia. A pëxcui camina 'ën xubunu cuanti 'ain.

Cacëx abë cuania ca 'aisamaira unin Jesús chacatisaira ocëxa.

⁴³ A unicama nëbëtsi ca achúshi xanu 'insíncë 'iacëxa. A xanux ca mécën rabë 'imainun rabë baritia imia 'aishbi aín imi nëtécëma 'iacëxa. Bëtsi bëtsi rucuturuan roncëxun a cupíoquin aín ñucama cëñuibi ca pëxcúama 'icën. ⁴⁴ Usa 'ixun ca —Jesusan ca 'ë pëxcuti 'icë —quixun sinani, a caxu cuanquín aín chupa ticacëxa. Ticaishi ca aín imicë nëtëacëxa. ⁴⁵ Usai 'icëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—¿Uin cara 'ë ticax?

Cacëxun ca a rapasu 'icë unicaman —'ën cana mi 'acëma 'ai —quixun cacëxa. Camaxunbia usaquin cacëbëtan ca Pedro 'imainun abë 'icë unicaman cacëxa:

—Mí ca 'aisamaira unin titicaquin chacatisaira oia. ¿Usa 'ainbi caramina, uin cara 'ë ticaxa, quiax quin?

⁴⁶ Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cushin ca uni pëxcúaxa quixun cana 'ën sinanënsi 'unanin. Usa 'ain cana 'unanin, achúshi unin ca 'ë ticaxa quixun.

⁴⁷ Usai quia cuati, —an ca 'unania —quixun sinani racuëti bërëruí, anu cuanx aín bëmánon rantin puruni tsóbuquin ca axa pëxcúcë xanun, unicaman cuamainunbi, uisacasquin cara a ticaxa quixun ñuixuanan aín chupa ticaíshia pëxcúcë aribi Jesús ñuixuancëxa. ⁴⁸ Ñuixuncëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana mi pëxcuti 'ai quixun asérabi sinani camina pëxcúan. Chuámashi 'aish ca cuantan.

⁴⁹ Usaquin Jesusan cacëbëtanbi ca aín xubunuax uquin unin anua judíos unicama timéti xubunu 'icë 'apu, Jairo, a cacëxa:

—Mín bëchicë ca ñuaxa. Ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca Jesús ñancábi buánxunma 'at.

⁵⁰ Caia cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Ën cana mi 'aquinti 'ai quixun ca sinan. Usaquinmi sináncëbë ca pëxcúti 'icën.

⁵¹ Usaquin cabiani cuanbaiti a 'apun xubunu bëbaquin ca Pedro, Juan, Jacobo, acama 'imainun xu xanun papa 'imainun aín tita, acamaxëshi abë atsinun atsinmiquin, uni raíricama ëmáinshi bërúnun quixun cacëxa. ⁵² Usai xubunu atsinquin cacëxëbi ca ini bëunan mëscuti rarumabacëxa. Rarumabati ca Jesusan cacëxa:

—Iánxma ca 'it. Xu xanu ca ñucëma 'icën, ca 'uxaxa.

⁵³ Ësaquin cacëxunbi, —ca ñuaxa, usa 'aish ca bërí 'aíma 'icë —quixun 'unánquin ca 'usáncancëxa. ⁵⁴ Usoquin 'usáncancëxunbi aín mëcënan mëinquin biquin ca Jesusan munuma banaquin xu xanu cacëxa:

—Xu xanu, ca nirut.

⁵⁵ Usoquin cacëxëshi ca báisqui niruacëxa. Nirucëbëtan ca aín aintsi 'ibu —ca pimit —quixun Jesusan cacëxa. ⁵⁶ Usoia isi ca aín papa aín tita cuëëni ratúira ratúacëxa. Ratutia ca Jesusan cacëxa:

—Mítsúnmi iscë ñu ënë camina uibi ñuixuntima 'ain.

9

Bana ñuixunuan aín 'unánmicë unicama Jesusan xua (Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë uni mëcën rabë 'imainun rabë a timëxun cacëxa:

—Anúnmi uninua ñunshin 'atimacama chiquánan uni 'insíncëcamaribi pëxcunun cana 'ën cushi mitsu 'inanin.

² Usoquin catancëxun ca —Nucën Papa Diosan ca 'ëmi catamëcë unicama ainan 'imiti 'icë —quixun unicama ñuixuanan 'insíncëcama pëxcunun quixun aín 'unánmicë unicama xuacëxa. ³ Xuquin ca cacëxa:

—Bain cuanquin camina ñu buántima 'ain. Tsati, burasa, piti, curíqui buanima camina ñancáishi cuanti 'ain. Rabë camina ami pañuti chupa buántima 'ain. ⁴ Uinu 'icë unin xubunu caramina anu 'inux atsiní, anuishi camina ñantan ñantan 'uxti 'ain, anúnmi a ëmanuax cuanti nëtëa utámainun.

⁵ Uinu 'icë ëmanu 'icë unicaman cara mitsu biisama tanan mitsun bana

cuaisama tania, aín ěmanuax cuani camina anu 'icě unicaman, mitsun bana cuatíma ca Nucĕn Papa Diosan iscĕx 'aisama 'icě quixun 'unánun, mitsun taxacanu 'icě me cupúcé tacabiani cuanti 'ain.

⁶ Usaquin caquian Jesusan xucĕx camabi ěmanu cuanquin ca anu 'icě unicama upí bana, anúan atux Nucĕn Papa Diosnan 'i cuĕĕnun, ñuixuancĕxa. Ñuixuanan ca uni 'insíncĕcama pĕxcüacĕxa.

Juan, an uni nashimicĕ, ax bama
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷ Unicaman Jesusan 'acĕ ñucama chanioia cuati ca Galileanu 'icĕ 'apu, Herodesnĕx —ui cara ax 'icĕ —quiax sináncasmacĕxa. Raírinĕx ca —Juan, an uni nashimicĕ, ax ca bamaxbi baísquiaxa —quiax quiacĕxa. ⁸ Raírinĕx —Elías ca utĕĕanxa —quimainun ca raírinĕx —an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuan unicama achúshi sapi ca bama 'aíshbi baísquiaxa —quiax quiacĕxa. ⁹ Usai quicĕbĕ sináncasmai ca Herodes quiacĕxa:

—Ĕnbi cana Juan tĕbís camian. ¿Usa 'aínbi cara a uni camabi unin chaniocĕ ax ui 'ic?

Quinquinbi 'unánquinma ca Jesús istisa tancĕxa.

Jesusan cinco mil uni pán pimia
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Usa 'ain ca aín 'unánmicĕ unicaman, an xucĕx cuanx anu utĕĕĕnxun atun 'acĕ ñucama Jesús ñuixuancĕxa. Ñuixuncĕxun cuatancĕxun ca Jesusan Bĕtsaida ěma 'urama anu aín 'unánmicĕ unicama buáncĕxa. ¹¹ Usa 'ain ca —anu ca Jesús 'icĕ —quixuan chanioia cuabiani, a nuibiani cuanx 'aisamaira uni anua Jesús 'icĕ anu cuancĕxa. Usáia 'itsa uni riquiania ca Jesusan acama nuibaquin, Nucĕn Papa Diosan ca axa 'ĕmi catamĕcĕ unicama ainan 'imiti 'icĕ quixun ñuixuancĕxa. Ñuixuanan ca 'insíncĕ unicama pĕxcüacĕxa.

¹² Usaquin 'acĕbĕa bari cuabúcébĕtan ca aín 'unánmicĕ unicama mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ, an anu cuanxun Jesús cacĕxa:

—Ĕnĕ mex ca anu uni 'icĕma me 'icĕn. Ĕnu 'iaxma unicama cuantánun camina cati 'ain. Cuanxuan 'uri 'icĕ ěmacama 'imainun a mecamanua atúxa anu 'uxti barianan atun piti bitánun camina xuti 'ain.

¹³⁻¹⁴ Quia ca Jesusan cacĕxa:

—Mitsun ca piti 'inan.

Cacĕxun ca anua 'aisamaira, cinco mil uni 'ain, aín 'unánmicĕ unicaman cacĕxa:

—Nun piti ñura ca mĕcĕn achúshi pán 'imainun tsatsa rabĕishi 'icĕn. Sapi cananuna unicama piti maruxuni cuanti 'ain.

Quia ca Jesusan cacĕxa:

—Unicama basinu cincuenta cincuenta bucubunun ca cat.

¹⁵ Cacĕxun ca unicama tsóbunun cacĕxa. ¹⁶ Cacĕxa unicama bucubuan ca Jesusan mĕcĕn achúshi páncĕñun tsatsa rabĕ bixun manámi bĕsuquin isquin Nucĕn Papa Dios —asábi ca —catancĕxun páncĕñun tsatsa tucapaxun aín 'unánmicĕ unicama 'ináncĕxa, axa bucubucĕ unicama 'inánun quixun. ¹⁷ Jesusan 'ináncĕxuan aín 'unánmicĕ unicaman mĕtĕcacĕxun ca unicama camaxunbi pucháquin piacĕxa. Pucháquin piia sĕnĕan ca usai 'iisa 'aímabia tĕxĕcĕ páncĕñun tsatsa aín 'unánmicĕ unicaman mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ caquí buácaquin biacĕxa.

Pedronĕan —mix camina Cristo 'ai —quixun Jesús ca
(Mt 16.13-28; Mr 8.27-29)

18 Nētē itsían Jesús aín Papa Diosbē banamainun ca aín 'unánmicē unicamaxēshi abē 'iacēxa. Anu 'icē ca Jesusan aín 'unánmicē unicama ñucáquin cacēxa:

—¿Ui caraisana 'ēx 'ai quiax cara unicama quin?

19 Cacēxun ca cacēxa:

—Raírínēx ca quia, mix ismina Juan, an uni nashimicē, a 'ain. Raírínēx ca quia, mix ismina Elías a 'ain. Raírínēxribi ca quia, mix ismina an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē unicamaxa bama a achúshinēxa baísquicē a 'ain.

20 Cacēxun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—¿Atúxa usai quimainun caramina mitsux 'ēx caraisna ui 'ai quin?

Quia ca Pedronēn cacēxa:

—Mix camina Cristo, Nucēn Papa Diosan ēnu unun xuti, axa uti nun caíncē, a 'ain.

Ēx cana unin 'acēx bamati 'ai quiáxa Jesús quia

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Ēsaquian Pedronēn cacēxun ca Jesusan uibi Pedro quicē bana ñuixunxunma 'anun quixun aín 'unánmicē unicama cacēxa. 22 Canan ca cacēxa:

—Uní 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá, 'ēx cana 'atimocē 'iti 'ain. 'Imainun ca caniacēcamabē judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicamax, 'ēn bana cuaisama tani, 'ēmi nishti 'icēn. 'Ēmi nishquin ca 'ē uni itsi 'amiti 'icēn. Usaquian 'ē 'acēx bamatancēx cana rabē nētē 'iónxa pēcaracēbē baísquiti 'ain.

23 Usa 'ain ca anu 'icē unicama Jesusan ēsaquin cacēxa:

—Uix cara 'ēn uni 'iisa tania an ca a 'ai bamanuxunbi 'ēmi catamēti quicē bana ēnquinma 'ati 'icēn. 24 Uin cara aín cuēñcēsa oquin 'ai, ēnē nētēnu upitax tsótishi sinania, ax ca Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn. Usa 'aínbi ca uinu 'icē unin cara ēnē nētēnushi upitax tsóti sinánquinma uisai cara 'iquinbi 'ēmi catamēquin 'ēx quicēsabi oquin 'aia, ax Nucēn Papa Diosnan 'aish aín nētēnu abē 'iti 'icēn. 25 Unix ca ēnē nētēnuax 'itsaira ñuñu 'iti 'icēn, 'aishbi ca Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'aish aín nētēnu abē 'itima 'icēn. Usa 'ain ca axa bamacēbē aín ñucama ax ñancábia bicē 'icēn. 26 Ui unix cara 'ēnan 'itimi rabianan 'ēn bana quicēsai 'itimi rabinia, a uníxa 'ēnan 'itimi cana uni 'inux anuax uá 'aish cuantancēx 'ēxribi rabínti 'ain, 'ēn Papa Diosbē 'Apu 'itancēx aín ángelcamabē utēcēni. 27 Usa 'aínbi cana asérabi mitsu cain, axa ēnu 'ēbē 'icē uní raírínēn ca bamacēma pain 'ixun 'ēmi catamētia ainan 'imicēxun, Nucēn Papa Dios ca asérabi atun cushi 'icē quixun isti 'icēn.

Jesús bētsia

(Mt 17.1-13; Mr 9.2-8)

28 Usaquin aín 'unánmicē unicama catancēx ca mēcēn achúshi 'imainun rabē 'imainun achúshi nētēsa 'icēbē aín 'unánmicē uni raíri ēbiani Pedrocēñun Juan, Jacobo, acamaíshi buani Jesús matánu Nucēn Papa Diosbē banai cuancēxa. 29 Anu cuantancēx bēbatancēx aín Papa Diosbē banai ca aín bēmánan bētsiacēxa. Bētsicēbē ca aín chuparibi uxuira 'aish ichu ichuquicē 'iacēxa. Usaía 'ia ca Pedro, Juan, Jacobo, acaman isacēxa. 30 Usa 'icē isanan ca rabē uní, Moisés 'imainun Elías, Jesús bē banaia isacēxa. 31 Atun iscēx ca a uní rabētax Nucēn Papa Diosan cushían ichúquin pēcacē nēbētsi 'iacēxa. Usa 'aish abē banaquin ca Jesús, unían bicēxa Jerusalénuax bamati, acama ñuiquin cacēxa. 32 Usa 'ain ca 'uxcēnan tēnancēxbi 'uxquinma Pedro 'imainun abē 'icē

uni rabētan Jesús bētsicē isanan abē 'icē uni rabē aribi isacēxa. ³³ Moisésbētan Elíasnēn a ēbiania isquin ca Pedronēn Jesús cacēxa:

—Nuxnu ēnu 'icē ca asábiira 'icēn. ¿Uisa cara rabē 'imainun achúshi xubura mitsu 'axúnti 'iti 'ic? Minan achúshi 'imainun Moisésnan achúshi 'imainun Elíasnaribi achúshi cananuna 'ati 'ain.

Upí oquin sinanima ca Pedro usai quiacēxa. ³⁴ Usaía quicēbētainshi ca cuinan acama mapuacēxa. Usocēx ca Pedro, Juan, Jacobo, acamax racuécēxa. ³⁵ Racuéquin ca cuín mēucūaxa ēsai banaia cuacēxa:

—Ēnēx ca 'ēn nuibacē bacē bēchicē 'icēn. Aín bana ca cuacan.

³⁶ Ēsai banaia cuatancēxuan iscēx ca Jesúsēshi anu 'iacēxa. Usaía 'ia isanan cuaxunbi ca Pedro 'imainun Juan, Jacobo, acaman ui unibi űuixuanma 'icēn.

Ñunshin 'atimanēn bērēumicē tuá Jesusan pēxcūa
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Usaía 'ion pēcaracēbēa Jesús matánuax ubúcēbē ca 'aisamaira uni a bēñai cuancēxa. ³⁸ A unicama achúshinēn ca cuēnīshquin Jesús cacēxa:

—Ēn bēchicē ca is. Bēchicē itsiñuma cana 'ain. 'Aisa tanquin camina 'ē pēxcuxunti 'ain. ³⁹ Ñunshin 'atimanēn 'imicēx ca 'itsai cuēncēni aín cuñun bacux bēanan aín namiribi nimēti bērēruia. Usaquin 'ai ca 'ēn bēchicēnuax chiquítisama tania. ⁴⁰ Usa 'ain cana min 'unánmicē unicama 'ēa chiquínxunun can, cacēxunbi ca 'acasmāxa.

⁴¹ Quia cuaquin ca Jesusan anu 'icē unicama cacēxa:

—Mitsun camina Nucēn Papa Dios ax ca asérabi cushi 'icē quixun sinaniman. Camina amī catamēisama tanin. ¿Mitsúxmi amī catamēnun carana uiti nētēn mitsu 'unánmīti 'ain? ¿Uitishi oi nētēn carana 'ēx mitsu cupí masá nūitūti 'ain?

Usaquin caquin ca a uni —'ēnu ca min bēchicē bēt —quixun cacēxa.

⁴² Cacēxuan bēcēxa aia ca ñunshin 'atimanēn menu nipacēmiquin aín nami nimētia bērērunun 'imitēcēancēxa. Usaquian 'imia chiquínun caquin ñunshin 'atima chiquínxun ca Jesusan a tuá pēxcūacēxa. Pēxcuquin ca aín papa —ca asábi 'icēn, ca 'iquin —quixun cacēxa. ⁴³ Usaquin 'aia isi ca anu 'icē unicama —Nucēn Papa Diosan cushínshi ca Jesusan usaquin 'axa —quixun sinánan —aín cushix ca bētsi cushisamaira 'icē —quixun sinani ratuácēxa.

Ēx cana unin 'acēx bamati 'ai quiáxa Jesús quitēcēan
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

An ca bētsi unían 'acēma űu 'aia quixuan unicaman űuimainun ca Jesusan aín 'unánmicē unicama ēsaquin cacēxa: ⁴⁴ —Camina upí oquin cuati 'ain. Cuaquin camina mitsun uisa 'ixunbi manutima 'ain, uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'ē ca unin an raíri uni 'aminun uni 'inánti 'icēn.

⁴⁵ Usaía quiabi ca atun cuama 'icēn. Atúan cuaxunma 'anun ca Nucēn Papa Diosan atu cuamiama pain 'icēn. Usa 'ain ca upí oquian űuixunun Jesús catimi aín 'unánmicē unicama racuécēxa.

Uix cara bētsi unicamabētan sēnēnmaira 'icē quicē bana
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jesusan 'unánmicē unicamax ca —uinu 'icē nucama achúshinēxira cara nubē sēnēnma 'icē —quiāx atúxbi űucacanáncēxa. ⁴⁷ Ñucacania atun sinan 'unánquin ca Jesusan tuá achúshi bixun a rapasu nitsiáncēxa. ⁴⁸ Nitsínxun ca aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Uicaman cara 'ēmi sinánquin ēnē tuásaribi 'icēa, űuumara ca, quixun unin sináncē uni a 'aquinsa 'icē nuibaquin 'aquinia, an ca 'ēribi 'aquinia. Usaquin

'aquin ca 'èishima, 'èn Papa Dios, an ënu unun 'ë xua, aribi 'aquinia. An cha 'iti sinánquinma uni itsi 'aquincé uni a ca Nucén Papa Diosan bètsi unibétan sënénmaira isia.

An nu ñuicëma uni, ax ca nubë upí 'icë quicë bana

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Ësaquin Jesusan cacëxun ca aín 'unánmicë uni, Juan, an cacëxa:

—Nun cananuna uni achúshinëan, Jesús ca ënë uninuaxmi chiquíti cuëënia quixun caquinshi ñunshin 'atima uninua chiquinia isan. Isquin cananuna nubë nicëma 'icë, usoquin 'axunma 'anun can.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usoquin 'axunma 'anun camina catima 'ain. Axa nu ñui quicëma uni ax ca nubë upí 'icën.

III. JERUSALENUA JESUS CUAN (9.51-19.28)

Jesusan Jacobo 'imainun Juan ñucá

⁵¹ Anúan aín Papa Diosnu cuantëcënti nètë 'urama 'ain ca Jesusan Jerusalénu cuantëcënti sináncëxa. ⁵² Cuanuxun ca uni ráiri anpan rëcuëñquiani cuanun xuacëxa. Xucëx cuanx Samaria menu 'icë ëma achúshinu bëbaxun ca uinu cara Jesús aín 'unánmicë unicamabë 'uxti 'icë quixun bariacëxa. ⁵³ Bariabi ca anu 'icë unicaman —ax ca Jerusalénu cuania —quixun 'unánquin aín ëmanu 'imiti cuëëanma 'icën. ⁵⁴ Usaía 'ia oi nishquin ca Jacobobétan Juanën Jesús cacëxa:

—¿Naínuax uxúan tsin atu cëñunun nu cati caramina cuëënin?

⁵⁵ Cacëx cuainacëquin isquin ca Jesusan ñu caquin cacëxa:

—Usaquin cananuna 'atima 'ain. Mitsux 'ënan 'ixunbi camina uisaira cara 'ën uni 'iti 'icë quixun 'unaniman. ⁵⁶ Nucén Papa Diosnuax uá, 'ëx cana uni 'atimonux uáma 'ain. Atux upiti bucunun 'iëminux cana uacën.

Catancëx cuanx ca bètsi ëmanu cuancëxa.

Abë cuainsa tancë uni ráiri ñui Jesús quia

(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Bain cuania ca achúshi unin Jesús cacëxa:

—Uinu caramina mix cuani anuribi cana 'ëx mibë cuanti 'ain.

⁵⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ñu pëchiñunëx ca anua batsi oti nañu 'icën. Capa 'inúxbi ca aín anu 'uxti quiniñu 'icën. Usa 'aínbi cana uni 'inux Nucén Papa Diosnuax uá, 'ëx anu 'uxtiñumabi 'ain. Usa 'ain sapi camina 'ëbë cuantimá 'ain.

⁵⁹ Catancëxun ca Jesusan uni itsi —'ëmi sinani ca 'ëbë cuani ut —cacëxa. Cacëxun ca cacëxa:

—Mibë cuanti 'aínbi cana 'ën papanu pain cuainsa tanin. A bamaia maíntancëx cana mibë cuanti 'ain.

⁶⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Axa Nucén Papa Diosmi sinántisama tancë uni, an bamacë uni maínun ëanan camina mín, 'ëmi catamëtia ca Nucén Papa Diosan uni ainan 'imia quixun unicama ñuixuni cuanti 'ain.

⁶¹ Cacëbétan ca uni itsínribi cacëxa:

—'Ëx cana mibë cuanti 'ain, 'aínbi cana axa 'ën xubunu 'icëcama pain bërúanxa 'inun cai cuanti 'ain.

⁶² Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ënëx ca ësa 'icën. An vaca bënëñ buáncëxuan me tucabianmainun manë paránën xo tuíncë uni an ca amami amamia isquin 'atimaquin aín ñuina

'amia. Usaribiti ca uni Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin ñu 'ati manuquin bëtsi bëtsi oquin sináncë ax aín uni 'iisama 'icën.

10

Setenta unicama Jesusan bana ñuixunun quixun xua

¹ Usaía 'icëbëtan ca Jesusan bëtsi bëtsi me 'imainun bëtsi bëtsi ëmanu bana ñuixuni cuanti sináncëxa. Usaquin sinánquin ca aín 'unánmicë uni mēcën rabé 'imainun rabé acama xuquinma, uni raíri setenta caístancëxun rabé rabé, uinu cuanti cara an sinánxa anu atux pain cuanun xuacëxa. ² Xuquin ca cacëxa:

—'Aisamaira uníxa 'ëmi sinánti 'aínbi ca an atu 'ëmi sinánun 'aquinti uni 'itsamashi 'icën. Usa 'aish ca naënuu 'aisamaira ñu bimi 'aínbia an biti uni 'itsamashi, usaribi 'icën. Usa 'ain camina Nucën Papa Dios axa ëmi sináncë unicaman 'ibu, a ñucáti 'ain, an uni 'ëmi sinánun 'aquinti unia 'itsa xunun, bimi 'ibu unían an bimi biti uni xucësaribi oquin. ³ Camina cuanti 'ain. 'Ën cana carnero 'inúan nēcë nēbëtsinu 'icësaribi 'inun mitsu xutin. Nēëquin ca 'inúanën carnero binuxun bēaratia. Usaribi oquin ca axa mitsumi nishcë unin mitsu 'atimocatsi quixun sinánti 'icën. Usaquian sináncëbëbi camina axa mitsumi nishcë uni ami nishi abë 'atimnantima 'ain. ⁴ Burasacëñun camina curíqui buántima 'ain, taxaca itsi camina buántima 'ain. Bain cuani camina niracëax 'uran unibë banatima 'ain. ⁵ Anumi 'iti xubunu atsínquin camina anu 'icë unicamaxa chuámashi 'inun Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ⁶ A xubunu 'icë unin mitsubë upí 'ixun mitsun bana cuati ca mitsúxmi anu 'ain cuëëni chuámashi 'iti 'icën. 'Aínbi ca mitsubë upí 'iisama tanquian an mitsun bana cuaisama tancë unicamax usai 'itima 'icën. ⁷ Camina xubu itsi xubu itsinu 'ibëquintima 'ain, anu painmi atsíncë xubu anuishí camina ñantan ñantan 'uxti 'ain. Anuxun camina piti ñu 'imainun xéati ñu a anu 'icë xanúan mitsu 'ináncëxun piti 'ain. An ñu mēëxuncë uni a ca an ñu mēëmicë unin cupíoia. Usa 'ain camina atúan mitsu 'ináncë ñu a piishiti 'ain. ⁸ Cuanx ëmanu bēbaia upí oquin mitsu biquin mitsun bana cuaisa tancëbëtan camina anu 'ixun uisa piti ñu cara mitsu 'inania a piti 'ain. ⁹ Camina anua 'icë 'insincë unicama pëxcuquin, 'ëmi catamëtia Nucën Papa Diosan anun a ainan 'imiti nētë ca 'urama 'icë quixun cati 'ain. ¹⁰ Cuanx ëmanu bēbaia anu 'icë unicaman mitsu upí oquin biquinma mitsun bana cuaisama tancëbëtan camina anu 'itsa uni 'icë bai, anuxun ësáquin cati 'ain: ¹¹ Nunu mitsu cacë bana cuatíma ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë quixun mitsun 'unánun cananuna nun taxacanua 'icë mitsun uscë ëmanu 'icë me cupúçë tērënbianin. Nux cuancë 'aínbi camina 'unánti 'ain, axa Jesúsni catamëcëma Nucën Papa Diosan anun ainan 'imiti nētë ca 'urama 'icë quixun. ¹² 'Ën cana mitsu cain, Sodoma ëmanu 'icë unicama ca aín bana cuaisama tancë cupí Nucën Papa Diosan castíancëxa. Usamaira oquin castíancë ca a ëmanu 'icë unicama an mitsu bicëma cupí 'iti 'icën.

Bëtsi bëtsi ëmanu 'icë unicaman Jesusan bana cuaisama tan (Mt 11.20-24)

¹³ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Corazin ëmanuax ucë unicama 'imainun Betsaidanuax ucë unicama, mitsu cana asérabi cain, mitsun ëmanuxun 'ën cushímbi 'ën ñu 'acësaribi oquin Tiro 'imainun Sidón anuxun 'ën 'á 'ain ca anu 'icë unicama aín 'uchacama ëni 'ëmi sinan 'itsíanxa. Aín 'ucha cupí masá nuituti sinanati ca chupa chëquicë

pañuanan chimaputan mashiquia 'itsíanxa. ¹⁴ Usa 'ain ca anúan an camabi uni aín ñu 'acé isti nētēn, Tiro 'imainun Sidónu 'icē unicama 'acēsamaira oquin Nucēn Papa Diosan mitsu 'uchoquin castícantí 'icēn. ¹⁵ Capernaúmnuax ucē unicama, ¿mitsun caramina sinanin, camina Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'ai quixun? Camina anuma, anua uni 'aisamacama bamatancēx cuancé, anu 'iti 'ain.

¹⁶ Caxun ca a xuti unicama ēsaquinribi cacēxa:

—An mitsun bana cuacé uni, an ca 'ēn banaribi cuatia. 'Imainun ca an mitsun bana cuaisama tancé uni, an 'ēn banaribi cuaisama tania. An 'ēn bana cuaisama tancé uni, an ca Nucēn Papa Dios, an ēnē menu 'ē xua, aín banaribi cuaisama tania.

Setenta unicama axa Jesúsnu utēcēan

¹⁷ Bana ñuixunuan xucēxun ca a setenta unicaman ñuixunbētsini utancēxun Jesús usoquian ñu 'acēcama ñuixunquin ēsaquin Jesús cacēxa:

—Mínmi nu xucé ca ñunshin 'atimanēnbi nun bana cuaxa, nun nu —ca chiquít —cacēx ca uninuax chiquíaxa.

¹⁸ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Usa ca. Caná naínuax menu bēnētishi 'ibúcēsaria ñunshin 'atimanēn 'apu Satanás naínuax nipacētia cana isacēn. ¹⁹ Camina 'unánti 'ain, 'ēn cushi cana mitsu 'inan. 'Ēn mitsu 'inancé 'ain camina runu 'imainun nibanta amatibi asábi 'iti 'ain, uisoquin cara mitsu 'aisa tania, tanquinbi ca ñunshin 'atimanēn mitsu 'atima 'icēn, uisa ñunbi ca mitsu uisabi oima. ²⁰ Ñunshin 'atimanēn mitsun bana cuacé cupí cuēēncēsamaira oi camina mitsun anēcama ca Nucēn Papa Diosan nētēnu 'icé quiricanu 'acé 'icé quixun 'unani cuēēinra cuēēnti 'ain.

Jesús cuēēan

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Usaquin catancēxun ca Jesusan, aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēx upiti cuēēnquin, aín Papa Dios cacēxa:

—Ēn Papa Dios, mixmi naí 'imainun menu 'icé ñucaman 'Ibu 'icé cana mi rabin. Ami uni 'unánmiti ñu a camina an ñu 'unáncé unicama 'unánmiquinma an ñu 'unáinracēma unicama 'unánmian. Usaquinmi 'acé cupí cana mi rabin. Usaquin 'ati camina mix cuēēan.

²² Usaquin aín Papa Dios catancēxun ca Jesusan anu 'icé unicama amiribishí cacēxa:

—Ēn Papa Diosan ca camabi aín sinan 'ē 'unánmiaxa. Uinu 'icé unínbi ca uisa uni 'ianan añu 'ai carana 'ēx uacēn quixun 'unanima. 'Ēn Papa Diosan cuni ca 'unania. Usaribi oquin ca uinu 'icé unínbi, uisa cara Nucēn Papa Dios 'icé quixun 'unanima. Aín Bēhicé, 'ēn cuni cana 'unanin, 'imainun ca a 'ēn uisaira cara ax 'icé quixun 'unánmisa tancé unicama anribi 'unania.

²³⁻²⁴ Catancēxun ca Jesusan uni raírinēan cuatima 'imainun atúinshi cuanun quixun aín 'unánmicé unicama ēsaquin cacēxa:

—Ēn cana mitsu cain, 'ēx ucēma pan 'ain ca bēráma an Nucēn Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicama 'imainun 'apu unicamanribi, Cristo ca uti 'icé quixun 'ē ñuiquin cuēēno bana 'unánquin, uisai cara 'iti 'icé quixun istisa tanquinbi isáma 'icēn. Uisa bana carana ñuixunti 'ai quixun cuaisa tanquinbi ca cuama 'icēn. Usa 'aínbi ca an, mitsun 'acēsaribi oquin, 'ēn ñu 'aia isanan 'ēn uni bana ñuixunia cuacé unicamax cuēēinra cuēēnia.

Samarianu 'icé uni Jesusan ñuia

(Mt 22.34-40; Mr 12.28-34)

²⁵ An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni achúshinën ca uisoquin caraisa caia quixun 'unáncatsi quixun sinánquin Jesús ësaquin ñucácëxa:

—¿Añu carana 'ëx ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'inuxun 'ati 'ain?

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Moisésnën cuënëo banax cara uisai quin? ¿Min iscëx cara uisai quin?

²⁷ Cacëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Ca quia, “Min 'Ibu Diosmi camina asérabi cuëëni cëmëima sinánti 'ain. Usa 'aish camina ami catamëti ax cuëëncësabi oishi 'iti 'ain. 'Ianan camina mixmi bërúancacësaribi oquin min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Upí oquin camina 'ë can. Usoquin 'ai camina ainan 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ain.

²⁹ Usoquin cacëxun ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unin amiribishi ñucátëcëncatsi quixun Jesús catëcëancëxa:

—¿'Ën aintsicama 'acësaribiquin carana ui unicamaribi nuibaquin 'aquinti 'ain?

³⁰ Cacëxun ca Jesusan ësaquin cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Achúshi unix ca bain Jerusalénuax, Jericó ëmanu cuanxa. Cuanibi ca an ñu mëcamacë unicaman bixun aín ñucama bianan aín chupacamaribi bianan bamatisoquin mëëxun racánbianxa. ³¹ Usobiania an mëcamacë unicamax cuan ca judíos sacerdote achúshi, ax a bain uquin uni racacë mëraquin isaxa. Isquinbi ca ratáinshibianxa. ³² Ratánbiania a sacerdote cuan ca bëtsi sacerdoteribi, Levitan rëbúnqui, ax uaxa. Uquin ca bai amo racacë uni isaxa. Isquinbi ca anribi a uni ratáinshibianxa. ³³ Usoquian a rabëtan ratánbiancëbëbi ca Samaria menu 'icë uni achúshi a baínribi uaxa. Uquin bai amo racacë isquin ca an cuni a uni nuibaxa. ³⁴ Nuibaquin ca anu cuanxun ronquin xëni ro 'imainun vino anun 'axa. 'Atancëxun ca anua tëacëcamaribi chupa sanin tëcërëcaxa. Usotancëxun anúan nicë aín ñuinanu 'arubianquin buánxun ca achúshi unin xubunu racánxa. Usoxun ca anuxun ronan pimiquin bërúanxa. ³⁵ Usoquian 'oon pëcaracëbë cuanquin ca a unin, curíqui 'inánquin xubu 'ibu caxa: Ënë uni camina 'ë bërúanxunti 'ain. Bërúanquinmi ënë curíqui cëñuquin minanëribi 'aquinia cana utëcënquin mi cupiotëcënti 'ain.

³⁶ Usoquin Samaritano ñuiquin catancëxun ca Jesusan an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë uni cacëxa:

—An ñu mëcamacë unicaman mëëtancëxun bai rapasu ëbiancë uni a ca rabë 'imainun achúshi unin mëraxa. ¿Mëraquin cara min sináncëxun a unicama uinu 'icëinra racacë uni a nuibaquin aín aintsi 'aquincësaribi oquin 'aquianx?

³⁷ Usaquin cacëxun ca cacëxa:

—An aín aintsi 'aquincësaribi oquian axa racacë uni 'aquicë ax ca axira tsiancuatsini ucë uni a 'i axa.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usá ca. Usaribi oquin camina minmi min aintsi nuibaquin 'aquincësaribi oquin uni itsiribi nuibaquin 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain.

Marta 'imainun María ñui quicë bana

³⁸ Bain cuanía achúshi ëmanu bëbaia ca anu 'icë Marta cacë xanun aín xubunu Jesús atsínmiacëxa. ³⁹ 'Atsintancëxuan bana ñuixunia ca Martánën xucën, María, axribi anu 'ixun, a tanáin tsóxun Jesusan bana upí

oquin cuacëxa. ⁴⁰ Maríanëan bana cuamainun ca Martanën Jesusan bana cuaquinma piti 'aruanan bëtsi bëtsi ñu 'acëxa. 'Aquin ca anu cuanquin Jesús cacëxa:

—Caramina isiman, 'ën xucënan ca 'ë 'aquinima, 'ëinshi cana ñu 'ain. 'Ëa ñu 'aquini unun ca cat.

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Marta, Marta, mix camina 'itsa ñu 'ati sinani bënëtin. ⁴² Usa ñucama 'ati asábi 'ainbi ca 'ën bana cuati, ax bëtsi ñu 'ati sináncësamaira oquin sinánti asábiira 'icën. Maríanën ca usaquin 'ati sinánxa. Usa 'ain cana 'ën a 'axunma 'anun catima 'ain.

11

*Nucën Papa Diosbë banaquin ësaquin cati Jesusan ñuía
(Mt 6.9-15; 7.7-11)*

¹ Nëtë itsin ain Papabë banatancëxa sënënia ca ain 'unánmicë uni achúshinën Jesús cacëxa:

—Juanën ca ain 'unánmicë unicama Nucën Papa Diosbë banati 'unánmiixa. Usaribi oquin camina nuribi abë banati 'unánmiti 'ain.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosbë banaquin camina ësoquin cati 'ain:

'Ën Papa Dios, naínu 'icë, mix camina aséribi min sinan upíra 'ain. —Usa camina mix 'ai —quiax ca camabi uni mi ñui upí banáinshi banati 'icën. Aín 'Apu 'icëa camabi unin mi rabiti cana cuëënin. Usaquian mi 'anun camina 'imiti 'ain. Min nëtënuxuan ángelcaman 'acësaribi oquian ënë nëtënuxun unicaman mix cuëëncësabi oquin 'ati cana cuëënin. Usaquian 'anun camina 'imiti 'ain. ³ Bërí nëtën camina nun piti anun nux tsóti a nu 'inánti 'ain. ⁴ Unían nu 'atimocëxunbinu aribi 'atimoquinma a ñucama sinánquinma manucë 'ain camina nuxnu 'uchacëcama nu téréxunquin manuti 'ain. Ñunshin 'atimanën 'apúan nu ñu 'atima 'amixunma 'anun camina nu bërúanti 'ain.

⁵⁻⁶ Ësaquinribi ca Jesusan ain 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ënëx ca ësa 'icën. Micama achúshinëx camina axa mibë nuibanancë unin xubunu imë naëx cuanxun cati 'ain: Mix camina 'ëbë nuibanancë uni 'ain. Axa 'ëbë nuibanancë uni itsi ca 'uracëox ubaiti bëri bëbaxa. 'Ainbi ca a 'ën 'inánti piti ñu 'aíma 'icën. ¿Usa 'ain caramina a piti ñu a 'inánun 'ë 'inántima 'ain? ⁷ Cacëxunbi ca unin ain xubu mëúxun mi cati 'icën: 'Ë ubíoxunma ca 'at. Xëcuë ca xëpucë 'icën. 'Imainun ca 'ën bëchicëcama 'ëbë 'uxi 'ibúaxa. Usa 'ain cana mi ñu 'inani niruiman. ⁸ Catancëxunbi ca mibë nuibanancë cupí mi 'inani nirutisama tanquinbi —'ëma ubiotëcënia —quixun sinani niruxun min cuëëncë ñucama mi 'inánti 'icën. ⁹⁻¹⁰ Usa 'ain cana 'ën mitsu cain, ui unin cara Nucën Papa Dios ñucáquin caia a uni ca Nucën Papa Diosan 'inania. Ënëx ca ësa 'icën: Bari bariquin ca unin ñu mëraia. 'Imainun ca unían bëtsi unin xëcuë taxcaia cuaquin a xubunu 'icë unin xëocaxunia. Usaribi oquinmi mitsun ñucáquin cacëxun ca mitsun bana cuaquin Nucën Papa Diosan mitsux cuëëncë ñu mitsu 'axunti 'icën. ¹¹ ¿Mix ain papa 'ixun caramina min bëchicënéan mi pán ñucácëxun maxax 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¿Tsatsa mi ñucácëxun caramina runu a 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹² ¿'Atapa batsi mi ñucácëxun caramina nibanti 'inánti 'ain? Camina 'inántima 'ain. ¹³ Mitsux 'atima uni 'ixunbi camina mitsun bëchicë

upí ñu 'inanin. Mitsúnmi 'acésamaira oquin ca Nucën Papa Dios naínu 'icë, an a ñucacë uni aín Bëru Ñunshin Upí abëa 'inun 'inánti 'icën.

*Anun ñunshin 'atima chiquínti cushi ñui quicë bana
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)*

¹⁴ An 'imicëxa uni achúshi banañuma 'ain ca Jesusan a uninua ñunshin 'atima chiquíancëxa. Usoquin chiquíncëbëa banaia isi ca anu 'icë unicama ratúacëxa. ¹⁵ Usoquin Jesusan ñunshin 'atima chiquinia isi ca anu 'icë uni raírinëx quiacëxa:

—Ñunshin 'atimanën 'apu, Beelzebú, an 'amicëxun ca ënë unin ñunshin 'atima chiquinia.

¹⁶ Quimainun ca raírinën, Nucën Papa Diosan cushin caraisa ñu 'aia iscatsi quixun, aín sinanënbia unin iscëma ñu naínu 'anun quixun cacëxa. ¹⁷ Cacëxun ca Jesusan usaquin ca sinania quixun 'unánquin cacëxa:

—Ësa ca. Achúshi menuxuan an 'apu 'imicë unibunën cushicaman bëtsi bëtsi oqin sináncë 'ain ca a menu bucucë unicamax 'itsa 'aishbi upitax bucui bëtsibë bëtsibë nuibananima 'acanani cëñutia. Usaribiti ca unicamax aín aintsibë nuibananima mëëanani tsuáqui nëtëtia. ¹⁸ Mitsux camina quin, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, Beelzebúrubi cacë, an 'amicëxun isana ñunshin 'atima chiquinin. Usaími mitsux 'ë ñui quicë 'aínbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñunshin 'atima raíri chiquíncëbë an 'amicëxuan ñu 'ati ñunshin 'atima 'aíma 'iti 'icën. Usa 'ain ca ñunshin 'atimanën abë ñunshin 'atima chiquinima. ¹⁹ 'En ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquíncë 'ain, ¿cara mitsun unibunën uin 'amicëxun ñunshin 'atima uninua chiquinin? Mitsun unibunën ca mitsu cati 'icën, ñunshin 'atimanën 'apun 'amicëxunma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxuinshi ñunshin 'atima uninua chiquínti 'icë quixun. Usaquin cacëxun camina 'unánti 'ain, mitsúnmi 'ë ñui quicë bana ax ca asérabima 'icë quixun. ²⁰ Nucën Papa Diosan 'amicëxun uninua 'ën ñunshin 'atima chiquíncë 'ain camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca axa 'ëmi catamëcë unicama ainan 'iminuxun ënë menu unun 'ë xuaxa quixun. ²¹ Ënëx ca ésaribi 'icën. Cushi unían anun 'acanánti ñuñu 'ixun aín xubu bërúancëbëtan ca uinu 'icë unínbi aín ñu bicuantima 'icën. ²² Usa 'aínbi ca asamaira cushi uni uquin a mëëquin ñusmoquin axa anun 'acanáncë ñucama, amia catamëcë, acama bianan aín ñu raíriribi biquin aín unicama mëtícaquin 'inánti 'icën. Usaribi oquin cana 'ën aín 'apusama cushiira 'ixun ñunshin 'atima chiquinin. ²³ Ésaribi ca. Unían bërúanquin timëcëma 'aish ca aín 'aracacë ñuina tsuáquia. Usaribi oquin ca an 'ëmia sinánun uni 'aquincëma uni an 'ëmi sinánxma 'inun uni 'imia.

*Anuaxa chiquíncë uni anubia ñunshin 'atima cuantëcëan
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Ésaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uninuax chiquíntancëx anua 'unpax 'icëma menu cuani ca ñunshin 'atima anua 'iti bari nitsia. Bariquinbi mëraqinma ca sinania, —anuax 'ëx chiquía, anubi 'i cana cuantëcënti 'ai —quixun. ²⁵ Sinánbia cuani bëbaquinbi ca xubua unin maénquin mëniocëx upí usaribi 'icë a unin nuitu isia. ²⁶ Isbiani cuanxun mëcën achúshi 'imainun rabë ñunshin 'atimaira mërabianquin buanx ca anuaxa chiquía uni anubi abë atsíntëcënia. Usa 'ain ca anua ñunshin 'atimacama atsíncë uni ax bëráma 'iásamaira 'ia.

Aséرابi upí sinánñu 'aish cuëinra cuëenti

²⁷ Usaquian unicama ñuixunia ca xanu achúshinën munuma banaquin Jesús cacëxa:

—An tuutancëx bacënxun mi xuma 'amiá xanu ax ca cuëëinra cuëënti 'icën.

²⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan bana cuanan a bana quicësabi oquin 'acë uní, axira 'ën titaxa cuëëncësamaira oi cuëënti 'icën.

*'Atima unicaman Jesús uni itsin 'acëma ñu 'anun ca
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)*

²⁹ Itsa unia ricuatsini timëcamë'ëocëbëtan ca Jesusan cacëxa:

—Bëri bucuçë unicama Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ca atun isnun uní itsin 'acëma ñu 'anun quixun 'ë caia. Usa 'aínbi cana, 'ëx cana aséribi Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun atun 'unánun, bëtsi ñuribi atúan ñucácëxunbi 'aiman. Ënëishi cana mitsu cain, Jonás 'iásaribiti cana 'ëx 'iti 'ain. ³⁰ Nínive cacë ëma chaira anu 'icë unicaman ca Jonasan Nucën Papa Dios quicë bana ñuixunia cuacëxa. Jonasan acama bana ñuixuansaribi oquin cana uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ën ënë menu 'icë unicama Nucën Papa Dios quicë bana ñuixunin. ³¹ Salomón cacë uní, axa 'apu 'ianan 'itsa ñu 'unáncë 'ain, ca 'ura menu 'icë 'apu xanu, ax aín bana cuati cuancëxa. Cuanx bëbatancëxun ca cuëënquin aín bana cuacëxa. Salomón 'iásamaira cana 'ëx 'ain. 'Ëx usa 'icëbi ca ënë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, a xanun Salomónën bana cuacë 'ixun, ënë nëtënu bucuçë unicama 'ën bana ñuixuncëxunbia cuacëma 'icë, 'uchoti 'icën. ³² Nínive cacë ëmanu 'icë unicamax ca 'aisama 'icëbia Jonasnën Nucën Papa Dios quicë bana ñuixuncëxun cuati sinanati amí sináncëxa. Jonás 'iásamaira cana 'ëx 'ain. Usa 'icëbi ca ënë nëtënu bucuçë unicaman 'ën bana cuaisama tania. Usa 'ain ca anúan Nucën Papa Diosan camabi unían ñu 'acë isti nëtën, Nínivenu 'icë unicaman ënë nëtënu bucuçë unicama catí 'icën: Mitsun Jesusan bana ñuixuncëxunbi cuacëma 'aish camina nux 'iásamaira 'aisama 'ai quixun.

*Cristonën ca aín unicama upí sinánñu 'imía quicë bana
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Uinu 'icë unínbi ca lamparín bimitancëxun xubu amo unëquin nanima. 'Imainunribi ca bunánti buinaxun anun mapuquin nanima. Usoquinma ca axa xubunu atsíncë unicaman upí oquin isnun bimitancëxun anu lamparín nanti anu nania. ³⁴ Lamparínën pëcacëbëtan ca unin bëruñu cupishi an pëcacë ñucama 'imainun xabá isia. Min bëru upí 'ain camina upí oquin isquin min ñu mëëti 'ati 'ain. Min bëru 'aisama 'ain camina xabá isquinma min ñu mëëti upí oquin 'atima 'ain, bëánquibucënu xun 'acësoquinshi camina 'ati 'ain. Usaribiti camina Nucën Papa Diosan 'imicë min sinan upí 'ianan an sináncmicë 'aish min sinan an pëcacësa 'ain. Usa 'aínbi camina an sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëánquibucënu nicësa 'ain. ³⁵ Usa 'ain camina —anun 'ën sinan upí 'iti ca 'aíma 'icë —quixun sinánti rabanán bëruáncati 'ain. Min —anun 'ën sinan upí 'iti ca 'aíma 'icë —quixun sináncë 'aish camina Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sináncëma 'aish bëánquibucënu nicësa 'ain. ³⁶ Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosmi sinania an 'imicëx min sinan upí 'ixun Nucën Papa Diosan sináncësaribi oquin sinanin. Usa 'ixun camina ax cuëëncësabi oquin upí oquin ñu 'ati 'ain, lamparínëan pëcacën isquin upí oquin ñu 'acësaribi oquin.

Fariseo unicamacēñuan an Moisésñen cuēñeo bana 'unáncē unicama Jesusan ñu ca

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷⁻³⁸ Unicama 'unánmía ca fariseo uní achúshinēn Jesús aín xubunuxuan pi cuanun quixun cacēxa. Cacēx cuanx bēbatancēxbi ca judíos unicamaxa aín nuitu isa upí 'inun quixun sinani pinux pain mēchucacēsaribiti Jesús 'iama 'icēn. Mēchucatíma ca mesanu pi tsóbuacēxa. Usai 'ia isquin ca fariseo unin —¿uisacatsi cara mēchucacēma 'icē? —quixun sináncēxa. ³⁹ Usaquin sinania 'unánquin ca Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxa:

—Míxmi fariseo uni 'icē cana mi cain, mitsux fariseo uni 'ixun camina Nucēn Papa Diosainsa mitsun nuitu upí isnun quixun, xanpa 'imainun manē ñutē, acama aín caxu chucain. Usaquin 'aquinbi camina mitsun nuitu mēu upíma ñu sinanin. Uni paránquin camina aín ñua mitsu 'inánun quixun sinánmianan ñunshínquin ñu 'atima 'ati sinanin. ⁴⁰ Sinánñuma unisa camina mitsux 'ain. ¿Caramina 'unaniman, an ñutē 'acē uni an ca aín namē 'acēsaribi oquin aín caxuribi 'aia quixun? ⁴¹ Xanpa, ñutē chucati acama sinánquinbi camina unicama nuibaquin axa 'aquina 'icē 'aquinti 'ain. 'Aquinquin ca ñu 'inán. Usaquin 'aia isquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu upí isti 'icēn.

⁴² Catancēxun ca ésaquinribi Jesusan atu cacēxa:

—Fariseo unicama, mitsu ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. Mitsun camina Nucēn Papa Dios anuxun rabiti xubunuxun ñu 'acē unicama mitsun pitimi anun nēish ocē robi mēsú 'inanin, Moisés quiásabi oquin. Usa 'ixunbi camina a bana itsi, axa quicēsabi oi 'iti, axa quicēsa oquin 'aiman. Nucēn Papa Diosmi upiti sinánan upí sinánñu 'ixun uni 'aquinti, acama camina 'aiman. Usaquinmi mitsun 'acēx ca asábiira 'itsíanxa. Usoquin 'aquinmi mitsun ro mēsúribi 'inánti ca asábi 'itsíanxa.

⁴³ 'Ianan camina anu judíos unicama timéti xubunu unicamabē timēti, anua mitsun cushicamax tsóti anu tsótishi cuēñin, camabi unínsa mitsu isnun quiax. 'Ianan camina anuxuan unin ñu marucē anuxun isquian bētsi unin —ax ca nun cushi 'icē —quixun sinánquin mēcēn 'inánquin bití cuēñin. Usámi 'iti cuēñinma ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin mitsu 'ati 'icēn.

⁴⁴ Mitsux camina cēmēntapun 'ain. Anu uni maíncē meesaribi camina mitsux 'ain. A me 'unánti ocēma 'ain ca uni raírínēx anun niquin —uni bamacē ca anu maíncē 'icē —quixun 'unanima. A meesaribi camina mitsux 'ain. Unían mitsun nuitu 'unánquinma upísa quixun sináncē 'aishbi camina mitsun nuitu mēú upíma 'ain. Usai mitsux 'iti cuēñinma ca uisa cara oti 'icē usoquin Nucēn Papa Diosan mitsu 'ati 'icēn.

⁴⁵ Usaquin cacēxun ca an Moisésñen cuēñeo bana 'unáncē 'ixun unicama 'ēsēcē uní achúshinēn Jesús cacēxa:

—Usai fariseo unicama ñui quiquin camina nuribi ñuin.

⁴⁶ Quia ca Jesusan cacēxa:

—Mitsuribi upíma isquin ca Nucēn Papa Diosan uisa cara oti 'icē usoquin mitsuribi 'ati 'icēn. Moisésñen cuēñeo banaishima mitsúnbi sináncē banaribi camina unicamax isa usai 'inun quixun ñuixunin. Usaquinmi ñuixuncēxbi ca a banacamax mitsúxmi quicēsabi oi 'iisama 'icēn. Mitsúxribi camina usai 'iman. Mitsúnmi ñuixuncē bana quicēsabi oquian 'anun camina unicama 'aquinman.

⁴⁷ Upíma isquin cara Nucēn Papa Diosan mitsu uisoti 'icēn. Mitsun raraman 'acēa an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama anu maíncan, a me camina upí 'inun mēñoin. ⁴⁸ Usaquinmi 'aia isquin ca, mitsun

raracaman 'á ñu, ax isa upí 'icë quixun camina sináncani quixun, camabi unin 'unania. ⁴⁹ Nucën Papa Dios an camabi ñu 'unáncë 'aish ca usaía 'icëma pan 'ain, ësai quiacëxa: “Èn unicama raíri 'ën bana 'unánquian a uni ñuixunun 'imianan raíriri 'ën bana unicama 'unánminun 'imiabi ca unin raíri 'anan raíri bëtsi bëtsi oti 'icën”. ⁵⁰ Usoquin 'ati ca ënë nëtëna bëri bucué unicamax 'icën. Usa 'ixun camina mitsun raracaman 'ásaribi oquin 'ain. ⁵¹ Abel pain ca 'acëxa. Usaribi oquin ca mitsun raracaman an Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë unicama bari itsi bari itsi inúmiquin 'acëxa. 'A 'aian ca raírinënriri 'acëx Zacarías ax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasu bamacëxa. Mitsun raracaman 'ásaribi oquin camina mitsun 'ain. Usa 'ain ca atu 'ásaribi oquin Nucën Papa Diosan mitsu castícantí 'icën.

⁵² Èsaquinribi ca Jesusan atu cacëxa:

—Mitsun Moisésnën cuëño bana 'unáncë 'ixun unicama 'esëti 'ixunbi camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun 'unánmiman, 'unánmiquinma camina bëtsi oquin 'unánmin. Usa 'ain camina mitsúnbi, a bana upí oquin cuaisama tancë 'ixun, an a bana uisai quicë cara quixun 'unántisa tancë unicananribia cuaxunma 'anun 'imin. Mitsúxmi usa 'icë isquin ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën Papa Diosan mitsu 'ati 'icën.

⁵³⁻⁵⁴ Usaquin catancëxa fariseonën xubunuax cuania ca an Moisésnën cuëño bana 'unáncë unicama 'imainun fariseo unicanan ami nishi, ami manáncatsi quixun sinánquin, uisai caraisa quia cuacatsi quixun, bëtsi bana ñuiquin 'aisamaira oquin ñucáquin Jesús ubíocëxa.

12

Cëmëtima bana aín 'unánmicë unicama Jesusan ñuía

¹ Usomainun ca 'aisamaira uni timëcamë'ëoi tsitsirui anu niti 'aíma 'ain bëtsibë bëtsibë chácancëxa. Usaía 'imainun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Fariseo unibu atux anun pán chamiti ñusa 'icë usaribi 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. Èsai quiquin cana ëssoquin mitsu cain, bana ñuixunquin ca atun 'atimaquin unicama parania. Usaquinribi camina mitsun 'atima 'ain. ² Unían uni itsi paránxun ñu 'acëxbi ca unëtima camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. Usaribiti ca unían ñu upí unëxun 'acëbi camabi unían 'unáncë 'iti 'icën. ³ Mitsúnmi 'ën bana cuacë 'ixun imë uni itsi ñuixunquin cacë ax ca camabi unían 'unáncë 'iti 'icën, 'ën mitsu cacëcamami mitsun xubunuxun ñuicë ax ca camabi unían cuanun ëmánxun ñuicë 'iti 'icën.

Uimi cara uni racuëti 'icë quíaxa Jesús quíá bana (Mt 10.28-31)

⁴ Èbë nuibanancë unicama, cana mitsu cain, an uni bëtsi bëtsi oquin bamamicë unicanamami camina racuëtima 'ain. Usoquin 'aquinbi ca aín bëru ñunshin bamamítima 'icën. ⁵ A unicanamimi racuëtima 'ainbi cana uimi caramina racuëti 'ai quixun mitsu cati 'ain. Nucën Papa Dios, an uni aín cushinbi bamamianan uni manë tsi anua 'inun 'imiti, amishi camina racuëti 'ain. 'Èn cana mitsu cain, camina asërabí ami racuëti 'ain. ⁶ 'Isáratsu ca, cupíma 'icë, unin curíqui 'itsamaratsu anun maruquin mēcën achúshi bití 'icën. Chamaratsu 'aísha aín cupí 'itsamashi 'icëbi ca Nucën Papa Diosan camabi 'isá achúshi achúshi manuima. ⁷ An ca mitsuribi 'unánan uiti buñu caramina 'ai quixun 'unania. Mitsux camina 'isásamaira 'ain. Usa 'ain ca

'isá chamaratsucama 'acësamaira oquin Nucën Papa Diosan mitsu bërúanquin isia. Usa 'ain camina unían mitsu bamamisa tancëxbi racuétima 'ain.

–*Èx cana Jesusan uni 'ai –quíaxa ax unin cuanun quicë uni (Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

–Èn cana mitsu cain, axa an 'èn bana cuacëma unicaman cuanun 'è ñui –èx cana Jesusan uni 'ai –quicë uni, a ñuiquin cana, uni 'inux anuax uá 'èn, aín ángelcaman cuamainun, Nucën Papa Dios –ax ca 'èn uni 'icë –quixun cati 'ain. ⁹ Usa 'aínbi cana axa 'èmi rabini –èx cana Jesusan unima 'ai –quicë uni a ñuiquin aín ángelcaman cuamainun –ax ca 'èn unima 'icë –quixun Nucën Papa Dios cati 'ain. ¹⁰ Axa, uni 'inux anuax uá 'è ñui 'atimati banacë uni a ca Nucën Papa Diosan aín 'ucha tērēnti 'icën. Usa 'aínbi ca axa aín Bëru Ñunshin Upí ñui 'atimati banacë uni aín 'ucha Nucën Papa Diosan tērēnima. ¹¹ Unin mitsu anu judíos unicama timéti xubunu 'icë unicama 'imainun mitsun 'apucamami manánuxun buáncëxun camina racuëquin –uisai carana quiti 'ai –quixun sinánan –uisa banan carana cati 'ai –quixun sinántima 'ain. ¹² Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca mitsúxmi banacëbētanshi uisaquin caramina cati 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën.

'Itsaira ñuñu 'iti sinántima bana

¹³ Anu 'icë unicama achúshinën ca Jesús cacëxa:

–Ñuquin ca 'èn papocën aín ñu casunanxa. Usa 'ain camina 'èn xucën apan an a ñucama raíri 'è 'inánun cati 'ain.

¹⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

–Usai ca mibë min xucën 'iti 'icë quixun cana 'èn mēñotima 'ain. Ax ca 'èn 'atima 'icën.

¹⁵ Usaquin caxun ca anu 'icë unicama Jesusan cacëxa:

–Ñu 'itsa 'ain cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan upitax 'i cuëenti 'ai quixun camina sinántima 'ain. Usaquin sinánima camina 'itsa ñuñu 'iti sinánan uni itsin ñuribi cuëenti rabanan bërúancati 'ain.

¹⁶ Catancëxun ca bana itsi ñuicësoquin Jesusan èsaquinribi cacëxa:

–Ènëx ca èsa 'icën. Ñuñu uni achúshinëan aín naënu ñu bëru 'apácëx canitancëxuan tuacëx ca 'itsaira bimiñu 'iaxa. ¹⁷ A bimicama isquin ca a unin sinánxa, anu ènë bimicama bucúnti ca 'aíma 'icën. ¿Añu carana 'ati 'ain? quixun. ¹⁸ Sinántancëx ca quiaxa: Èsaquin cana 'ati 'ain. 'Èn anu bimi bucúnti xubucama ca chamaratsu 'icën. Acama tēncapatancëxun cana xubu chabu 'ati 'ain. 'Atancëxun cana anu 'èn ñu bimicama 'imainun 'èn ñu itsiribi nanti 'ain. ¹⁹ 'Atancëx cana quiti 'ain: Cana bucúan, ènë ñucama 'itsa 'aish ca 'itsa baritia 'icëbëbi cēñútima 'icën. Usa 'ain cana tantishiti 'ain. Cana pianan xëanan cuëinshiti 'ain. ²⁰ Usaquian sinania ca Nucën Papa Diosan caxa: Sinánñuma uni camina mix 'ain. Ènë ñantánbi camina bamain. ¿Bamacëbë cara minmi bucúncë ñucama uinan 'iti 'ic? Ca minanma 'iti 'icën.

²¹ Caxun ca Jesusan cacëxa:

–Usaribiti ca, Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati sinánquinma axbi ñuñu 'iti sináncë uni ax 'iti 'icën.

Nucën Papa Diosan ca aín unicama bërúancë bana

(Mt 6.25-34)

²² Jesusan ca aín 'unánmicë unicama èsaquin cacëxa:

–Cana mitsu cain, añu caramina piti 'ain, añu chupa caramina pañuti 'ai quixun acama sinani camina masá nuitutima 'ain. ²³ Mitsun pitisamaira

camina mitsux 'ain, mitsun chupasamaira camina mitsux 'ain. An mitsúxmi ènè nètènu tsóti oquin unio Nucèn Papa Dios ainshi ca ami piti ñu mitsu 'inánan ami pañuti chuparibi mitsu 'inánti 'icèn. ²⁴ Mitsun camina 'iscucama 'unanin. An ca ñu 'apánan bimi bucunuxun bitsima. An anu bixun bimi nanti xubu ca 'aíma 'icèn. Usa 'icèbi ca Nucèn Papa Diosan atun piti 'inania. An ñu pèchia 'acèsamaira oquin ca mitsumi sinánquin mitsu piti 'inánti 'icèn. ²⁵ Nucèn Papa Diosainshi canimicè 'aish camina mitsúxbi canitisa tani masá nuitutibi canitima 'ain. ²⁶ ¿Mitsux usai 'itima 'aishbi caramina uisacatsi bètsi ñucama sinani masá nuitutin? ²⁷ Camina isti 'ain, ro uacama ax ca ñu mēēanan chupa onuxun risi oímabi upíira upí 'icèn. A ro uacama sinánquin cana mitsu cain, 'apu Salomón ax ca 'itsaira ñuñu 'ianan chupa upíira upí pañucè 'aishbi aín chupa ax ro uasaribi upíira upí 'íama 'icèn. ²⁸ Upíira upí 'itancèxia xania unín tsin nēēncēx ca a ro ua cēñutia. Usai 'inunbi ca Nucèn Papa Diosan aín ua upíira upí 'imía. Usoquin 'acè 'ain camina 'unánti 'ain, ro ua 'acēsamaira oquin ca an mitsúnmi pañuti chupa mitsu 'inánti 'icèn. Mitsux usaquin sináncēma 'aish camina upiti Nucèn Papa Diosmi catamécēma 'ain. ²⁹ Añu ñu caramina piti 'ain, añu ñu caramina xēati 'ai quixun camina bēnēti masá nuituquin sinántima 'ain. ³⁰ An Nucèn Papa Dios 'unáncēma unicaman ca ñuñu 'itishi sinánan aín piti bitishi sinánan aín chupa bitishi nania. A unicaman usaquin sináncè 'aínbi ca mitsun Papa Diosan 'unania, mitsux chupañu 'ianan pitiñu 'aish cuni camina upitax bucuti 'ai quixun. ³¹ Usa 'ain camina ainan 'ianan ax cuēēncēsabi oquin pain 'ati 'ain. Usaquin 'acēbētan ca an anúnmi mitsux upitax bucuti ñucama aribi mitsu 'inánti 'icèn.

Aín nētēnuax Nucèn Papa Diosbē 'aish cuēēnti bana
(Mt 6.19-21)

³² Èsaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicè unicama cacēxa:

—Mitsux camina 'ēnan 'ain. Usa 'aish 'itsairama 'aínbi ca mitsux ainan 'ianan aín nētènu abè 'iti Nucèn Papa Dios cuēēnia. Usaquin 'unani camina racuētima 'ain. ³³ Mitsun ñu maruquin curíqui bixun camina ñuñuma uni 'inánti 'ain. Ènè nētēnuaxa 'icēsai ca Nucèn Papa Diosan nētè naínu 'icè ñucamax 'atimati cēñutíma, an ñu mēcamacè uni ca 'aíma 'icèn, 'imainun ca an cēñuti nacuáxbi anu 'aíma 'icèn. Usa 'ain camina mitsux ñuñushi 'iti sinánquinma ax cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. Usaquin 'atancēxmi aín nētènu abè 'icè ca an mitsúnmi a cuēēminuxun 'acēcama cupíoquin chuámarua aishmi xēnibua 'aínbi cuēēnun mitsu 'imiti 'icèn. ³⁴ Uisa ñun cara cuēēnia, a ñuishi ca unín sinania. Axa ènè nētènu 'icè ñuñu 'iti cuēēncè unín ca a ñuñu 'itishi sinania. Usa 'aínbi ca an Nucèn Papa —Diosan a cupíoquin aín nētēnuxun chuámarua 'imiti cuēēncè uni an Nucèn Papa Dios cuēēnun ax cuēēncēsabi oquin 'atishi sinania.

Aín unicaman Jesús uti cáinti bana

³⁵⁻³⁶ Jesusan ca èsaquinribi aín 'unánmicè unicama cacēxa:

—Ènēx ca èsa 'icèn. Achúshi uníxa an xanu bicè unín camicēx, abētan pi cuanx utēcēnia ca an ñu mēēxuncè unicaman cainia. Caínquin ca an uni ñu mēēxuncè unicama an ñu mēēxunuxuan pañucè chupa pañuanan lamparíncama upí oquin bimitancēxun nania. Usoxun caíncēx uquian, xēcucè taxcaia ca cuēēnquin bēnēnquinshi atsnimiquin xēocaia. Usaribiti camina mitsux 'iti 'ain, 'èx aia caini. ³⁷ A caíncēxuan an ñu mēēmicè unicaman 'uxcēma 'icè mēracēx ca an uni ñu mēēxuncè unicamax cuēēinra cuēēnti 'icèn. Cuēēnia ca an atu ñu mēēmicè unín mesanu tsónun caquin piti 'inánti 'icèn. Usaquin

'acēx ca an űu mēēxuncē unicamax cuēēinra cuēēnti 'icēn. Ca usai asērabi 'iti 'icēn. ³⁸ Imē naēx uanan pēcarati 'urama uquian a űu mēēxuncē unin 'uxcēma mērācēx ca an a uni űu mēēxuncē unicamax cuēēinra cuēēnti 'icēn. ³⁹ Camina 'unanin, uűnsaran cara aia quixun 'unāncē 'ixun ca xubuűu unin 'uxquinma an űu mēcamacē uni caűntsianxa. Caűncēx uāxa űu mēcamanux atsűntisa taniabi ca 'uxcēma 'ixun xubu 'ibun atsűnmitsianma. ⁴⁰ Usaribi oquin camina mitsűnrĭbi 'ē binuxun 'ēx uti caűnti 'ain. Bērĭ ca utima 'icē quixunmi mitsun sināncēbēbi cana uti 'ain. Usa 'ain camina camabi nētēn, aia binuxun 'ē caűnti 'ain.

An upĭ oquin uni űu mēēxuncē uni 'imainun an upĭ oquinma uni mēēxuncē uni (Mt 24.45-51)

⁴¹ Usaquian cacēxun ca Pedronēn cacēxa:

—űNuinshi cuati caramina bētsi bana űuicēsoquin ēnē bana űuian? űCamax-unbi cuati caramina űuian?

⁴² Cacēxun ca ēsoquinrĭbi Jesusan cacēxa:

—Ēnēx ca ēsaribi 'icēn. Achűshi unin ca aűn xubunu 'icēcama upĭ oquin pĭminun quixun aűn űu mēēmicē unicama achűshi caűsaxa. Caűsquin ca, an ca asērabi 'ēn cacēsabi oquin 'ati 'icē, quixun sinānxa. Sinānquin usoquin űu 'anun quixun catancēx ca bētsi menu cuanxa. ⁴³ Cuanx anu 'itancēx utēcēnquin ca, an űu mēēxuncē unin cara an cacēsabi oquin 'aia quixun isti 'icēn. Isquinbi an cabiancēsabi oquin 'aia 'iscēx ca an a uni űu mēēxuncē uni ax chuāmarua tani cuēēnti 'icēn. ⁴⁴ Ēsoquin cana asērabi 'ēn mitsu cain, an upĭ oquin űu 'acē 'icē ca an űu mēēmicē unin ēsaquin catĭ 'icēn: Minmi 'ēn cacēsabi oquin upĭ oquin 'acē cupĭ camina cushi unisa 'ixun 'ēn űucama minansa 'icē bēruānti 'ain. ⁴⁵ Usa 'aűnbi ca a unix 'atima sinānűu 'ixun, an 'ē űu mēēmicē uni ca panatia quixun sinānquin abētān űu mēēcē uni raűri mēēanan xēai paēnti 'icēn. ⁴⁶ Usai 'iquian, ca uti 'icē quixun sināncēbēmabi ca an a űu mēēmicē uni uti 'icēn. Uquin ca usai 'ia isquin castĭcanan anua 'aisama unicama 'icē anua 'inun 'imitĭ 'icēn.

⁴⁷ An uisaquin 'ati cara an a űu mēēmicē unix cuēēnia quixun 'unānquinbi ax cuēēncēsabi oquin 'ati sināncēma 'ixun ax cuēēncēsabi oquin 'axuncēma uni ax ca 'aisamaira oquin mēēquin castĭcancē 'iti 'icēn. ⁴⁸ Usa 'aűnbi ca an uisaquin 'ati cara an a űu mēēmicē uni cuēēnia quixun upĭira oquin 'unāncēma 'ixun upĭ oquin űu mēēxuncēma uni ax 'itsamashi oquin mēēquin castĭcancē 'iti 'icēn. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan uni upĭ oquin a űu 'axunti 'unānmĭanan upĭ sinan 'ināntancēxun, —an ca 'ē upĭ oquin űu 'axunti 'icē —quixun sinānquin, usoquian a 'axunti cuēēnia, unĭan uni itsi 'itsa curĭqui 'ināntancēxun, —an ca 'ē upĭ oquin űu mēēxunti 'icē —quixun sināncēsaribi oquin.

Usai 'ia ami catamēcēma unicamax Jesucristomi catamēcē unicamami nishti bana

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Ēsaquinrĭbi ca Jesusan cacēxa:

—Ēx uā cupĭ ca unicamax bētsĭbē bētsĭbē cuēbicanani nishanani tsuāquiruti 'icēn. Usai 'i unicama bēnētĭshi tsuāquirutĭbi ca 'ia. ⁵⁰ Usai 'ia 'inun cana 'ēn pain 'aisamaira oquin tēmēraquin paē tanti 'ain. Usaquin 'ēn tēmēraquin paē tanti ashi sēnēoncatsĭ cana bēnētĭn. ⁵¹ ű'Ēx uā 'ain ca camabi unix bētsĭbē bētsĭbē nuibananti 'icē quixun caramina sinanin? 'Ēn cana mitsu cain, ca usama 'icēn. 'Ēx uā 'ain ca axa 'ēmi sināntĭsama tancē unicaman axa 'ēmi sināncē unicama nuibatĭma, ami nishti 'icēn. Usa 'ain ca unicamax bētsĭbē

bëtsibë cuëbicanani nishananti 'icën. ⁵² Achúshi xubunu mëcën achúshi uni 'aish ca rabë 'imainun achúshinëx rabëmi nishti 'icën. Usaribiti ca rabëtax rabë 'imainun achúshimi nishti 'icën. ⁵³ Aín papax ca aín bëchicë bëbumi nishti 'icën. 'Imainun ca aín bëchicënëx aín papami nishti 'icën. Aín titax ca aín xanu tuámi nishti 'icën. 'Imainun ca aín tuacëx aín titami nishti 'icën. Aín ñex ca aín ñe xutami nishti 'icën. 'Imainun ca aín ñu xutax aín ñemi nishti 'icën.

Nai isquian, uisai cara nëtë 'iti 'icë quixun unin sinánti bana
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Èsaquinribi ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—Èsa ca. Anúan bari cuancë anua nëtë cuin isi camina mitsux quin, 'uí sapi ca 'ibúti 'icën. Quiáxmi quicësabi oi ca 'ibutia. ⁵⁵ Ènë nëtënuax suñu bëquicëbë camina mitsux quin, bëri ca bari cushinuxun 'aia. Quiáxmi quicësabi oi ca 'ia. ⁵⁶ Nai 'imainun me isquin camina uisai cara nëtë 'iti 'ia quixun 'unanin. Usa ñu 'unáncë 'ixunbi caramina uisa cupí 'ën bana ñuixunia cuanan 'ën 'aia isquin, 'unántisa 'ixunbi 'unaniman, 'ëx cana asérabi mitsúnmi ax uti caíncë a 'ai quixun. Usaquin 'unántisxunbi —usa ca —quixun 'unántisama tani camina cëmë uni 'ain.

Axa numi nishcë unibë nuibananti bana
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina bëtsibë upí 'inux mitsúxbi mëníonaniman? ⁵⁸ Bëtsi unían mimi nishquin, mitsun cushinu buáncëx, bain cuani camina anu bëbacëma pain 'aish, abë mëníonanti 'ain. Mëníonancëxunma ca mimi nishcë uni axa mi ñui ami manáncëxun min cushin mi sipuati 'icën. Usa 'aishmi sipuacë 'iti rabanán camina bëbacëma pain 'aish a unibë mëníonanti 'ain. ⁵⁹ Cana mitsu cain, sipuacë 'ixun camina min cushi quicësabi oquin curíquinën cupíoti 'ain. A pain ancëquin cupíoi camina sipunubi 'iti 'ain. Usaquin 'atin rabanán camina min cushinu bëbacëma pain 'aish axa mimi nishcë unibë mëníonanti 'ain.

13

Sinanatía Nucën Papa Diosmi sinánuan Jesusan ca

¹ Unicama bana ñuixunia ca anu 'icë uni raírinën Jesús èsaquin cacëxa:

—Galilea menuaxa ucë uni raírinëan sacerdote 'inánti aín 'aracacë ñuina bëquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rapasunuxun rëtia ca Pilatonën an ñuina bëcë unicama 'amiaxa.

² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿A unicamaxa usai baman caramina sinanin, atux ca Galileanu 'icë uni raíri 'icësamaira oi 'uchaxa quixun? ³ Èn cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha ëni 'ëmi sinanacëma 'aish camina a judíos unicamax 'icësaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain. ⁴ ¿Siloénu 'icë torre manáinra 'aish chaxcëira, ax atunu rurucubucëbëa bamacë dieciocho uni ax isa Jerusalénu 'icë uni raíri 'icësamaira oi 'uchaxa quixun caramina sinanin? ⁵ Èn cana mitsu cain, ca usama 'icën. Mitsúxribi mitsun 'ucha ëni 'ëmi sinanacëma 'aish camina atúxa 'icësaribiti bamai cëñúcë 'iti 'ain.

Bimiñuma higuera ñuicë bana

⁶ Catancëxun ca Jesusan bana itsi ñuicësoquin èsaquin cacëxa:

—Ènëx ca èsa 'icën. Aín naënu 'apacë i, cara tuaxa quixun isi cuanxunbi ca naë 'ibun tuáñumoxa. ⁷ Tuáñumoxun ca aín 'ibun an naë bërúancë uni caxa:

—Rabé 'imainun achúshi baritian cana, ëné in cara tuaxa quixun isquinbi tuáñumoin. Tuai mábi ca ñancábi anu nitsaxa. Usa 'ain camina rëti 'ain.
⁸ Cacëxun ca an naë bërúancë unin caxa: Cara tuaia quixun isti camina ëné barínshi ënti 'ain. Usa 'ain cana a tanáin mëníoquin ñuinacan pui tabucuntí 'ain.
⁹ Usaquin 'acëxun sapi ca bari itsin tuati 'icën. 'Acëxunbia tuaiama camina 'ë rëmiti 'ain.

Anun ñu mëëtima nëtëan Jesusan catúbucë xanu

¹⁰ Anun ñu mëëtima nëtën ca anu judíos unibu timëti xubunuxun Jesusan bana ñuixuancëxa. ¹¹ Ñuixunmainun ca achúshi xanu dieciocho baritian 'insincë anu 'iacëxa. A xanux ca ñunshin 'atimanën 'imicëx catúbua 'aish chairucëma 'iacëxa. ¹² Usa 'icë isquin cuënxun ca Jesusan cacëxa:

—Min 'insin ca nëtëaxa, camina pëxcúcë 'ain.

¹³ Caquian ramëcëxëshi ca chairui asábi 'iacëxa. Usai 'iquin ca Nucën Papa Dios rabiácëxa. ¹⁴ Usa 'ainbi ca Jesusan anu ñu mëëti nëtën xanu pëxcúan, axa anu judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu nishacëxa. Nishquin ca anu 'icë unicama cacëxa:

—Anun ñu mëëti nëtëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'icën. Anun ñu mëëtima nëtën camina utima 'ain, anun ñu mëëti nëtëinshi camina pëxcúcë 'inux uti 'ain.

¹⁵ Quia ca Nucën 'Ibu Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina cëmë 'ain. Mitsux, 'aracacë ñuina tēcërcacëñu 'ixun, camina nëtë camabi 'acësaribi oquin anun ñu mëëtima nëtënribi min ñuina 'unpax 'anun xëxánu buanin. ¹⁶ ¿Mitsun ñuinami usoquin 'acë 'ain carana mitsusaribi 'aísha Abrahamnën rëbúnqui 'icë, ñunshin 'atimanën 'apun dieciocho baritian 'insinmicë xanu, ëné anun ñu mëëtima nëtë 'ainbi pëxcutima 'ain? Cana 'ati 'ain.

¹⁷ Usaquian cacëx ca axa Jesúsni nishcë unicamax rabiácëxa. Rabínmainun ca uni raírícamax Jesusan aín cushínbi ñu 'acëcama isi cuëëancëxa.

Mostaza bëru ñui quicë bana

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jesusan ca ësaquinribi cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin ainan 'imiti 'ic? ¿Uisa ñuribi ñui caranuna a ñui quiti 'ain? ¹⁹ Ënëx ca ësa 'icën. Mostaza bëru chamaratsu a ca unin bixun aín naënu 'apatia. 'Apácëx cani iisaribi 'inun pëñanacëcëbëtan ca manan nuáncë ñuinacaman anu noia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicamax 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Anun pán chamiti ñu ñuicë bana

(Mt 13.33)

²⁰ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—¿Nucën Papa Diosan cara ainan 'iti unicama uisoquin aín uni 'imiti 'ic? ²¹ Uisoquin cara 'ati 'icë quiax cana anun pán chamiti ñu ñui quin. Xanúan xuicëma pain 'ixun anun pán chamiti ñucëñun mëscucëx ca aín xëquíon mësioti rëncë ax chaia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan unicama 'itsamashi pain 'iaxbi 'itsaira 'itánun uatia.

Bai chucúma ñuicë bana

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jerusalénu cuani, ëma chacamanu cuanan, ëma chucúmacamanuribi cuanquin ca anu 'icë unicama Jesusan, bana ñuixunquin 'unánmiacëxa.

²³ Unánmicëxun ca uni achúshinën ñucáquin cacëxa:

—¿Axa Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti unicamax cara 'itsama 'iti 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa: ²⁴—Bai chucúma anun atsínti ca sinan. Cana aséribi mitsu cain, 'itsa unix ca anun atsínti sinanibi anun atsíntima 'icën. ²⁵ Ësa ca: Xubu 'ibun ca niruquin xubu xëcué xëputi 'icën. Xëpucé camina mitsun éman nixun xëcué taxcaquin —nu ca xëócaxun —quixun cati 'ain. Cacëxunbi ca mitsu cati 'icën: Uinuax ucé caramina mitsux 'ai quixun cana 'unaniman. ²⁶ Cacëxun camina mitsun cati 'ain: Nun cananuna mibëtan pianan xëan, min camina nun émanuxun nu bana ñuixuan. ²⁷ Cacëx ca quiti 'icën: Cana mitsu can, uinuax ucé caramina 'ai quixun cana 'unaniman. Ñu 'atima 'acé 'aish camina mitsux 'ëbë 'itima 'ain. Ca cuantan. ²⁸ Usoquin 'ën cacëx cuanx camina, Abraham, Isaac, Jacob, acama 'imainun an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicamaxa anua Nucën Papa Dios 'icé anu 'ëbë 'ain, mitsux anuma 'aish masá nuituirai bënëti inti 'ain. ²⁹ 'Imainun ca 'aisamaíra judíosma uni aucüaxa bari urucé amiax uanan anúan bari cuabúcé amiaxribi 'imainun camabi nētēnuax unuxun 'aia. Ai ca axa 'ëmi catamécé 'aish Nucën Papa Diosan nētēnu tsofax chuámarua 'aish cuëenti 'icën. ³⁰ A unin —ñuumara ca ax 'icé —quixun sináncé unicama a ca Nucën Papa Diosan aín sinan upí 'unánquin a unicamaxa cha 'icé isti 'icën. 'Imainun ca a unin iscëxa cha 'icé unicama a Nucën Papa Diosan aín nuitu 'unánquin ñuumara isti 'icën.

Jerusalénu 'icé unicama sinani Jesús ían
(Mt 23.37-39)

³¹ A nētēnbi anu cuanquin ca fariseo uni raírinën Jesús cacëxa:

—Herodesnën ca mi aín uni 'amitisa tania. Usa 'ain camina bënëtishi énuax cuanti 'ain.

³² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Cuanxun camina uni paráncatsa, Herodes, a cati 'ain, cana 'ën 'acésabi oquin ñunshin 'atima unicamanua chiquáanan 'insíncé unicama pëxcuti 'ain. Usa 'ain cana 'ën 'ati ñucama sēnēonti 'ain, bērí, iméishi, pëcaratëcëncëbëtanribi nētē camabi 'ën 'acésabi oquin 'aquin. ³³ Usaía Herodes quicëbëbi cana bērí cuanan iméishi cuanan pëcaratëcëncëbëribi cuani Jerusalénu cuanti 'ain. Jerusalénuax ca an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé uni 'itsaira bamacëxa. Usaribiti cana 'ëx bëtsi émanuax bamaima Jerusalénuax bamai cuanti 'ain.

³⁴ Ësaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—Jerusalénu 'icé unicama, mitsu cana cain, mitsux camina an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicama 'anan a an aín bana ñuixunun xucé unicamaribi maxaan 'á, mitsun raracama axa 'iásaribi 'ain. ¿Utishi oquin carana mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinsa tan? 'Atapanéan aín tuácama cuëntancëxun aín pëchin mapuxun bërúancësaribi oquin cana mitsu bërúanquin 'aquinsa tan. 'Aquinsa tancëxbi camina mitsux cuëëncëma 'ain. ³⁵ Usa 'ain camina 'unánti 'ain, 'ën cana 'aquinquinma usabimi 'inun mitsu ënti 'ain. 'Ën cana mitsu cain, mitsun camina utëcënia isquin —Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucé bērí aia, a ca camabi unin rabiti 'icé —quiax quiquin 'ë rabiti 'ain. A nētē utámainun camina 'ë istëcëntima 'ain.

14

Jesusan aín quisi 'imainun aín pëñan uacé uni pëxcúa

¹ Anun ñu mēëtima nētéan fariseo unicaman cushi achúshinën xubunuxun pi cuancé ca fariseo unicaman Jesús utúancëxa. ² Anu acamax 'imainun ca achúshi uni aín nami chaira 'inun uacé anu 'iacëxa. ³ A isquin ca Jesusan an

Moisésnën cuēñeo bana 'unánquin unicama 'ēsēcē unicama 'imainun fariseo unicama ñucáquin cacēxa:

—¿Anun ñu mēētima nētēn uni pēxcuti cara asábi 'ic? ¿Cara asábima 'ic?

⁴ Ñucácēxunbi ca cáma 'icēn. Cacēxunma ca Jesusan aín nami uácē uni pēxcuquin, camina cuanti 'ai quixun cacēxa. ⁵ Catancēxun ca anu 'icē unicama cacēxa:

—¿Micama uinu 'icēn caramina anun ñu mēētima nētēan mitsun burro, mitsun vaca bēnē, anua 'unpax biti naēcē quininu nipacētia bēnēnquinshi biquinma isēshiti 'ain? Isēshiquinma camina bití 'ain, ¿usa cat?

⁶ Ēsoquin ñucácēxunbi ca cáma 'icēn.

An xanu bicē unían pi unun camicē unicama

⁷ Pi unun quixuan unín camicē unicaman uxun, anua aín cushicama tsóti anu tsónuxun caisia isquin ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin, ésaquin atu cacēxa:

⁸ —An xanu biti unían pi cuanun camicēx cuanx camina anua mín cushi tsóti anu tsótima 'ain. Anumi tsotanbi sapi ca aribia camicē 'aish uni itsi mísama cushiira ax uti 'icēn, anu tsónux. ⁹ Ucēbētan ca an mi camicē unín minu uquin mi cati 'icēn: Ēnē uníxa ěnu tsómainun camina mix 'uri unu tsóti 'ain. Cacēx camina rabini, anua uni cushimacama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. ¹⁰ Usaquian mi cati rabanan camina anua uní aín cushimacama tsóti, anu tsóti 'ain. Anu tsócē ca an mi camicē unín minu uquin isquin mi cati 'icēn: Camina anua uní cushicama tsóti, anu tsoti cuanti 'ain. An mi camicē unían usaquin mi caia isquin ca anu 'icē unicaman, mix camina cushi unisa 'ai quixun isti 'icēn. ¹¹ Usaribi oquin ca anbia rabíquin —'ēx cana cha 'ai — quixun sináncē uni a Nucēn Papa Diosan aín uní itsicamabētan sēnēnmara 'imiti 'icēn. 'Imainun ca cha 'iti sinani rabicēma uní, a cuni Nucēn Papa Diosan cha 'imiti 'icēn.

¹² Catancēxun ca an a camicē uni Jesusan cacēxa:

—Unicama pi unun camiquin camina axa mibē nuibanancē unicama 'imainun mín xucēantu 'imainun mín aínsi 'ibucama 'imainun ñuñu uní, acamaishi camitima 'ain. Usa unicaman bētsi nētēn miribi pi unun camicē 'aishmi atubē cuēñiabi ca Nucēn Papa Diosan mi upí isima. ¹³ Usa 'ain camina atuíshi camiquinma ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pēñan bētsicē 'imainun aín niti bētsicē 'imainun bēxuñu unicama camiti 'ain. ¹⁴ Usa unicaman ca mín 'acēsaribi oquin miribi pi cuanun quixun camitima 'icēn. Camicēma 'icēbi ca an iscēxmi upí 'icē, anúan bama unicamax baísquiti nētē 'icēbētan Nucēn Papa Diosan aín nētēnuaxmi cuēñun mi 'imiti 'icēn.

Pi unun quixun camicēxbia unicama cuainsama tan

(Mt 22.2-14)

¹⁵ Quia cuaquin ca anuxun pía tsócē uni achúshinēn Jesús cacēxa:

—An Nucēn Papa Diosan nētēnuxun aín unicamabētan picē uni ax ca cuēñinra cuēñti 'icēn.

¹⁶ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Ēnēx ca ésa 'icēn. Achúshi unín ca piti aín uní raíri 'amiquin, pi unun quixun unicama canun, aín uní itsi xuaxa. ¹⁷ Usaquin piti mēñocē 'ain ca xutēcēnquin ésaquin camicē unicama catánun quixun caxa: Piticama ca mēñocē 'icēn. Usa 'ain ca camáxbi pi ucan. ¹⁸ Usaquin caxun xucēx cuanxuan cacēxunbi ca cuainsama tanquín a paían cacē uní an ésaquin caxa: Cana mibē cuanti 'ain, 'aínbi cana me maruan, a cana isi cuanin. Usa 'aish cana mibē cuantima 'ain. ¹⁹ Bētsi unín ca caxa: Cana mibē cuanti 'ain, 'aínbi cana mēcēn

rabê vaca bënë maruan, a cana uisa cara quixun isi cuanin. Usa 'aish cana mibê cuaniman. ²⁰ Bëtsi unin ca caxa: Cana mibê cuanti 'ain, 'ainbi cana xanu bitsin. Usa 'aish cana mibê cuantima 'ain. ²¹ Usaia quicëbëtan ca an ñu mëëxuncë uni anu cuantëcënqun an a ñu mëëmicë uni ñuixuanxa, uisai cara an camicëxbi unicama quixaxa quixun. Ñuixuncëxun cuati nishqin ca an ñu mëëxuncë uni xutëcënqun caxa: Camina bënëtishi cuantëcënqun ëmanu 'icë bai chacamanu 'imainun bai chucúmacamanu cuanquin, anu 'icë ñuñuma unicama 'imainun axa aín quisi, aín pëñan bëtsicë 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun bëxunñu unicama bëti 'ain. ²² Caquian xucëx cuanx utëcënqun ca an ñu mëëxuncë unin caxa: Minmi 'ë cacësabi oquin cana unicama bëan, camáxbi ca uaxa, usa 'ainbi ca 'iti tsitsicëma pain 'icën. ²³ Usaquin cacëxun ca an a ñu mëëmicë unin caxa: Bai chacamanu cuanan a rapasu 'icë mecamanu cuanquin camina uisa uni caramina isi, a camabi pi unun quixun cati 'ain, 'itsa unia 'ën xubunu atsini buáquiti cana cuëënin. ²⁴ 'En cana mitsu cain, a pain 'ën camicëxbia ucëma unicaman ca 'ëbëtan pitima 'icën.

An aín cuëëncësa oishi 'iti ëncë uni axa Cristonan 'iti

²⁵ 'Aisamaira uníxa abë cuania ca a isi cuainacëquin Jesusan ësoquin cacëxa: ²⁶ —Uix cara 'ën uni 'iisa tania an ca aín papa, aín tita, aín xanu, aín bëchicë, aín xucën, aín chirabacë, acama nuibacësamaira oi 'ëmi sinánti 'icën. Usai 'ianan ca ax upiti tsótishi sinanima 'ëmi sinani 'ëx cuëëncësabi oishi 'iti 'icën. Ui unix cara usaí 'iisama tania ax ca 'ën uni 'itima 'icën. ²⁷ An asérabi 'ëmi catamëquin a 'ai bamanuxunbi 'ëmi catamëti bana quicësabi oquin 'acëma uni, ax ca 'ën uni 'itima 'icën. ²⁸ 'Enëx ca ësa 'icën: Torre ënën ménma chaioruquin 'aisa tanquin ca 'anuxun pan unin upí oquin sinánquin añu ñucama cara a 'ati maruti 'icë quixun sinánan uiti curíquibëtan sënëen cara a ñucaman cupí 'icë quixun sinánti 'icën. Cara aín curíqui a ñucama maruti sënënti 'icë quixun ca isti 'icën. ²⁹ Upí oquin sinánxunma 'aquin ca aín cimíntocama 'atancëxunbi anun aín cënë 'imainun aín mascuan 'aticama maruti 'aíma 'ain, aín torre ancëcasmati 'icën. Sënëoianma isi ca an a iscë unicamax a uni ñuixun 'usani quiti 'icën: ³⁰ Torre 'aquinbi ca a unin ancëcasmamaxun ëanxa.

³¹ 'Esaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Eсарibi ca. Aín suntáruacamaxa 'apu itsin suntáruacamabë 'acananun xucëma pan 'ixun ca 'apun upí oquin sinánquin, —¿cara 'ën suntáruacaman diez mil 'ixun, 'apu itsin suntáruacama veinte mil 'icë, abë 'acananun ñusmoti 'ic? — quixun sinánti 'icën. ³² Usoquin pain sinánquinbi —ca 'atima 'icë —quixun sinántancëxun ca aín uni xuquin —cananuna 'acananun 'ai —quixun, 'uracëo 'apu itsi a camiti 'icën. ³³ Usaquin ñuiquin cana ësaquin mitsu 'unánmin, an ax cuëëncësari 'iti ëinsama tanan aín ñucama cuëëncënin ëinsama tancë uni ax ca 'ën uni 'itima 'icën.

Mucañuma tashi ñuicë bana (Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Canan ca 'esaquinribi Jesusan cacëxa:

—'Esa ca. Tashix ca asábi 'icën. Asábi 'aíshbia aín muca nëtëtia ca unin uisaxunbi amiribishi mucotëcëntima 'icën. ³⁵ Mucotëcëncëma 'aish ca a tashix mucañuma ñancáishi 'icën. Ñu 'apacë tanán tabucunuxun ñun puicëñun mëscuti 'aíshbi ca a tashix mucañuma 'aish a puicëñun mëscucëxbi ñancáishi 'icën. Usa 'icë ca unin putia. An aín pabitan ënë bana cuacë unin ca aín nuitunëmbi sinánquin cuati 'icën.

15

*Axa nētēcē carnero ñuicē bana
(Mt 18.10-14)*

¹ An 'apu buánmiti curíqui bicē unicama 'imainun 'uchañu uni, acamax ca Jesusan bana ñuia cuati anu cuancēxa. ² Usoquian aín bana camaxunbi cuaisa tania isi ca fariseo unicama 'imainun an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē unicamax nishi canancēxa, ēnē unin ca 'uchañu unicamabē timéxun abētan piia.

³ Usaria canania 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ēsaquin cacēxa: —Ēnēx ca ēsa 'icēn. ⁴ ¿Uinu 'icē micama achúshinēn cara cien carneroñu 'aínbia achúshi nētétia baritima 'ic? Raíri noventa y nueve an anu uni 'icēma menuxun pasto piia ēbianxun ca axa nētēcē a mēranuxun bariti 'icēn, ¿usa cat? ⁵ Bariquin mēraxun bitsi cuēēnquin ca a 'iábētsinti 'icēn. ⁶ 'Iábētsini xubunu bēbaquin ca an nuibacē unicama 'imainun axa a rapasu 'icē unicama timētancēxun cati 'icēn: 'Ēn carnero nētēcē cana mēran. Usa 'ain cananuna cuēēnti 'ain. ⁷ Asérabi cana 'ēn mitsu cain, achúshi uníxa sinanati ami sináncēbē ca Nucēn Papa Dios 'imainun aín ángelcamaxribi cuēēnia. Usa 'aish ca noventa y nueve uni an —'ēxbi cana asábi 'ai —quixun sináncē acama isía cuēēncēsamaira oi achúshinēxa 'aisama 'aishbi sinanati ami catamétia isi Nucēn Papa Dios cuēēnia.

Curíqui nētēcē Jesusan ñuia bana

⁸ Ēsaribi ca. ¿Xanu achúshinēn cara mēcēn rabē curíquiñu 'ixunbi, achúshi, nētēmixon lamparín bimixon, mēranuxun munu upí oquin baritima 'ic? ⁹ Barixun mēraquin ca axa abē nuibanancē xanucama 'imainun axa a rapasu 'icē xanucama timētancēxun cati 'icēn, —'ēn curíqui nētēcē cana mēran. Usa 'ain cananuna cuēēnti 'ain. ¹⁰ 'Ēn cana mitsu cain, usaribiti ca achúshi uníxa 'aisama 'aishbi sinanati Nucēn Papa Diosmi sináncēbē aín ángelcamax cuēēnia.

Aín papan 'ináncēxuan bēná unin curíqui cēñua bana

¹¹ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa: —Ēnēx ca ēsaribi 'icēn. —Achúshi unix ca rabē bēchicēñu 'iaxa. ¹² Aín bēchicē 'anácanēn ca aín papa caxa: Papan, min bamaquin casunancēxa 'ēnan 'iti ñucēñu camina 'ēnan 'iti curíqui a 'ē 'inánti 'ain. Cacēxun ca aín papan atunan 'iti ñu aín bēchicē rabē 'inánxa. ¹³ 'Ináncēx ca 'itsamashi nētē 'icēbē aín 'anácanēx aín ñucamacēñun aín curíqui mēníobiani 'ura 'icē menu 'i cuanxa. Cuanxun ca upí oquin sinanima aín cuēēncēsari 'ianan anun bētsi bētsi ñu 'aisama 'aquin, camaishi aín curíqui cēñuaxa. ¹⁴ Usoquin cēñutancēx ca, a nētēnu 'icē unicamax a piti ñuñuma 'aish panancēbē, a bēná uníxribi panancēxa. ¹⁵ Usa 'aish ca a nētēnu 'icē cuchíñu uni a ñu mēēxunuxun ñucati cuanxa. Cuanxun ñucácēxun ca aín cuchia pastonuxun bēránun quixun caxa. ¹⁶ Cacēxun ñu mēēxunibi pananquian cuchin piti abi piisa taniabi ca uinu 'icē unínbí piti 'ináncēma 'icēn. ¹⁷ Piti, chupa, ñuñuma 'aish sináncasmatacēx sinanaquin ca sinánxa: 'Itsaira ca 'ēn papan ñu mēēmicē uni 'icēn. 'Itsa 'ixunbi ca a piti ñua 'itsaira 'icē atun pucháquin piia. Piti 'itsanuxuan atun pucháquin pimainun cana 'ēx ēnuax 'acēñuma bamain. ¹⁸ Usa 'ain cana 'ēn papanu cuanti 'ain. Cuanx bēbaquin cana ēsaquin cati 'ain: Papan, cana Nucēn Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. ¹⁹ Usa 'ain camina 'ēx cana min bēchicē 'ai quiax quitima 'ain. An mi ñu mēēxuncē unisa camina 'ē 'imiti 'ain.

²⁰ Usaquin sinántancëx ca aín papanu cuanxa. Cuania ca 'uránxunbi aín papan mëraxa. Mërai nuibati cuëëni abáquiari cuanxun ca 'icúquin biquin bëtsucucaxa. ²¹ Usaquian bicëxun ca aín papa caxa: Papan, cana Nucën Papa Diosmi 'uchanan mimiribi 'uchan. Usa 'ain camina 'ëx cana min bëchicë 'ai quiax quitima 'ain. ²² Cacëxun ca aín ñu mëëmicë unicama a aín papan caxa: Chupa upíra bëxun pañumianan camina mëñusuti mëñumiti 'ain, 'anan camina taxaca tañumiti 'ain. ²³ 'Anan camina vaca bacë rëracacë bëxun rëti 'ain. A pi cananuna cuëënti 'ain. ²⁴ —Ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ën bëchicë ënëx 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bëri nubë 'icën. Èsai quicëbëtan ca 'atancëxun cuëënquin picanxa.

²⁵ Usaía 'imainun ca aín bëchicë apanën naënuhun ñu mëëaxa. Ñu mëëbaiti xubu rarobëtsini uquinbi ca pacon bana ocëbëa sharati cuëënia cuaxa. ²⁶ Cuaquin ca cuënxun an aín papa ñu mëëxuncë uni achúshi ñucáxa: ¿Uisacasquin cara usaquin 'ain? —quixun ²⁷ Cacëxun ca caxa: Min xucën ca uaxa, 'insíncëma asábi 'aish. Usa 'ain ca min papan cuëënquin vaca bacë rëracacë rëmiäxa. ²⁸ Usaquian cacëxun cuati nishi 'atimaquin sinani ca xubunu atsíntisama tanxa. Usaí 'icëbë uquin ca aín papan cuëënquin atsínun quixun caxa. ²⁹ Cacëxunbi ca aín papa caxa: 'Itsa baritian cana mi ñu 'axuan, min bana cana uisaquinbi parëcëma 'ain. Usa 'icëbi camina 'ëx abë nuibanancë unicamabëtan cuëënquin pinun achúshi chivo bacëratsubi 'ë 'ináncëma 'ain. ³⁰ Usa 'ixunbi camina an min curíquicama xanu 'aisamabë 'iquin cëñucë min bëchicë ënëxa uan vaca bacë rëracacë rëminan. ³¹ Usaquin cacëxun ca aín bëchicë apan aín papan caxa: Mix camina camabi nëtën 'ëbë 'ain. Usa 'ain ca 'ën ñucama ënëx camáxbi minan 'icën. ³² Min xucën —ca bamaxa —quixun 'ën sináncëbëbi ca 'ëmi bëbaxa. Usa 'aish ca nëtëa 'aishbi bëri nubë 'icën. Usa 'aian cuëënquin picánti ca asábi 'icën.

16

An ñu mëëxuncë unían uni upí oquin ñu 'axuncëma bana

¹ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquinribi cacëxa:

—Èsa ca. Ñuñu uni achúshinën ca aín uni achúshi aín ñua upí oquin bëruánun quixun caxa. Canbi ca uni itsin ami manánquin, an a uni ñu mëëmicë uni caxa: Min unin ca min ñu bëruánquinma nëtëmia quixun. ² Cacëxun cuatancëxuan unun quixun camicëxa ucë ca an a ñu mëëmicë unin aín uni caxa: Mimi ca uni manania. ¿Uisa cupí cara usa 'ic? Cana mi chiquínti 'ain. Cuanuxun camina anumi 'ën mi bëruánxunun cacë 'ën ñucama cuëñocë quiricacama 'ë bëxúnti 'ain. ³ Cacëxun ca an ñu mëëxuncë unin sinánxa: ¿'E chiquíncëxun carana aña 'ati 'ain? 'Èx cushiirama 'ixun cana me naëquin ñu mëëtima 'ain, 'ëa ñu 'inánun uni catimi cana rabínti 'ain. ¿Aña carana 'ati 'ain? ⁴ Ènuax chiquítancëxun carana unían aín xubunu 'inun 'ë binun aña 'ati 'ai quixun cana sinanin. ⁵ Sinántancëxun camicëxa aia ca a unin an a ñu mëëmicë uni ribíncë unicama achúshi achúshi ñucáquin ax paían ucë uni caxa: ¿Uiti caramina an 'ë ñu mëëmicë uni ribinin? ⁶ Ñucácëxuan —cien bidones xënin cupí cana ribinin —quixun cacëxun ca caxa: Bënëtishi tsóbuquin ca anu minmi ribíncë ñucama cuëñocë quirica ënë nianan min ribin ënëxa 'itsamashi 'ítanun bëtsi quiricanu cincuentashi cuëñot. ⁷ Catancëxun ca aia bëtsiribi ñucáxa: ¿Uiti caramina min an 'ë ñu mëëmicë uni ribinin? Ñucácëxuan —cien burasa trigo aín cupí cana ribinin —quixun cacëxun ca caxa: Anu minmi ribíncë ñucama cuëñocë quirica ënë nianan ca min ribin ënëxa 'itsamashi

'itánun bētsi quiricanu ochentashi cuēñēot. ⁸ Usaquin ca an a ñu mēēxuncē unin 'axa quixun 'unánquin ca an a uni ñu mēēmīcē unin sinánxa: An 'ē ñu mēēxuncē unin ca uisai cara curíquiñuma 'aishbi 'iti 'icē quixun sinánxun ñu 'aquin 'ē paránti sinánxa quixun.

Ēsaquin catancēxun ca Jesusan cacēxa:

—An ēñē menushi upitax bucuti sináncē unin ca aín cuēēncēsari 'iti upi oquin 'unania, Nucēn Papa Diosmi sináncē unían 'acēsamaira oquin. ⁹ 'Ēn cana mitsu cain, mitsun curíqui anun camina uni itsi 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain. 'Aquincēx mitsubē nuibanancē 'ianan 'ēnan 'aish bamatancēxun ca mitsúxribimi 'ēbē 'inun, 'ēn 'iti anuxun mitsu caínti 'icēn.

¹⁰ 'Itsama curíquiñu 'ixunbia nētēmiquinma upi oquin sinánquin, anun upi ñu 'acē uni an ca 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin upi oquin sinánquin nētēmiquinma anun upi ñu 'ati 'icēn. 'Imainun ca 'itsama curíquiñu 'ixunbia nētēmianan upi oquin sinánquinma anun 'aisama ñu 'acē uni, an 'itsa curíquiñu 'ixun usabi oquin nētēmianan anun 'aisama ñu 'ati 'icēn.

¹¹ Usaribi oquin ca mitsun curíqui anun upi oquin sinánquin ñu 'aquinma nētēmiananmi, mitsux cuēēncēsa oquinshi ñu 'acē 'icē Nucēn Papa Diosan aín unicama 'unánmicēsa oquin 'unánmima 'ianan aín unicama 'amicēsa oquin ñu mēēmitima 'icēn. ¹² An mitsu cacēsabi oquin 'aquinmami, aín ñu 'imainun aín curíqui nētēmianan upi oquin bēruánxuncēma 'icē ca uínbi minan 'inun ñu 'imainun curíqui mitsu 'inántima 'icēn.

¹³ Ēñēx ca ēsa 'icēn: Achúshi unin ca rabē uni ñu mēēxuntima 'icēn. Rabē uni ñu mēēxuncē 'ixun ca bētsishi nuibaquin upi oquin ñu 'axuanan bētsi nuibatima 'icēn, ca achúshinēn bana cuaquin bētsían cacēxun aín bana parēti 'icēn. Usaribiti ca uni curíqui 'imainun bētsi bētsi ñumishi sináncē 'aish Nucēn Papa Diosmi upiti sinanima.

¹⁴ Usaía quia cuaquin ca fariseo unicaman atux 'itsa curíquiñu 'iti cuēēncē 'ixun, aín bana cuaisama tani a ñui 'atimati banaquin Jesús 'usáncēxa.

¹⁵ 'Usáncēxun 'unánquin ca Jesusan cacēxa:

—Mitsux isamina upi 'ai quixuan unin isnun quixun camina mitsux cuēēncē ñuishi 'ain. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan mitsun nuitu mēūmi sináncē a 'unania. Ax isa upi 'icē quixuan unin sináncē uni a ca Nucēn Papa Diosan aín nuitu 'unánquin upíma isia.

Moisésñēn cuēñēo banacama 'imainun Jesúsmi catamēti uni Nucēn Papa Diosnan 'iti bana

¹⁶ Ēsaquinribi ca Jesusan cacēxa:

—Juan ucēma pan 'ain ca Moisés 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman 'ē ñuiquin unicama ñuixuancēxa. A unicama caxu uquin ca Juanēn 'ē ñuiquin, axa utia judíos unicaman caíncē, ax ca uaxa quiquin unicama ñuixuanxa. Usa 'ain ca 'ēnribi, 'ēmi catamēcē unicama ca Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun ñuixunia cuanan 'ēn ñu 'aia isi 'aisamaira unix Nucēn Papa Diosnan 'iti sinania.

¹⁷ Naí 'imainun mecama cēñúcēbēbi ca Nucēn Papa Diosan bana aín unicaman cuēñēo, axēshi —usai ca 'iti 'icē —quia 'ain, usabi 'iti 'icēn.

Jesusan unin aín xanu ēntima ñuia

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ An aín xanu ēnxun xanu itsi bicē uni ax ca 'uchaia, aín xanuma 'aínbi xanu itsibē 'ia 'icēsaribiti. 'Imainun ca an uni itsin ēncē xanu bicē uni axribi 'uchaia, uni itsin xanubēa 'icēsa 'aish.

Lázaro 'imainun ñuñu uni ñuicē bana

¹⁹ Jesusan ca ěsaquinribi cacēxa:

—Ĕnĕx ca ěsa 'icĕn. Achúshi uni ñuñuira 'aish chupa upíira upí minanĕn pucucĕsa 'imainun xapu 'acĕsa pañucĕ 'ianan 'aisamaira piti upíira upíñu 'ixun camabi nĕtĕn upí oquin pucháquin picĕ 'iacĕxa. ²⁰ A unin xubu xĕcuĕ tanáin ca ñuñuma uni, Lázaro, aín naminua 'itsaira cuñu, ax anu racácĕ 'iacĕxa. ²¹ Xubu tanáin racáxun ca mesa tĕmúxun ñuñu unían piti tĕxĕocĕ rĕupatia uni itsían a 'inánun quixun caíancĕxa. Cainia ca 'uchíticama uxun aín cucama biáxcacĕxa. ²² A ñuñuma uníxa bamaia ca ángelcaman anu Abraham 'icĕ anu buáncĕxa, buáncĕx ca Abrahambĕ 'iacĕxa. Usa 'ain ca ñuñu uni axribi bamacĕxa, bamacĕ ca maíncancĕxa. ²³ Usa 'ixun ca a ñuñu unin anua uni 'aisamaira paĕ tani tĕmĕrati anu 'ixun 'uracĕo Abrahamcĕñun Lázaro isacĕxa. ²⁴ Isi cuĕncĕnquin ca cacĕxa: 'Ĕ ca 'aquin, Abraham. 'Ĕx cana ĕnĕ tsinuax 'aisamaira paĕ tanin. Aín mĕcĕn rĕbu 'unpaxan chabóxuan 'ĕn ana matsioi unun ca Lázaro xut. ²⁵ Cacĕxun ca Abrahamnĕn ñuñu 'iá uni cacĕxa: Mix bamacĕma pain 'aish camina Lázaronĕxa ñuñuma 'ianan 'insíncĕ 'aish nuibacamainun mix 'itsa ñuñu 'ianan 'insíncĕma 'aish upitax tsoócĕn. Usai 'iá 'aishbi ca bĕri mixmi 'aisamaira paĕ tani tĕmĕramainun Lázaro ax asábiira 'icĕn. ²⁶ 'Imainun ca anu mix 'icĕ 'imainun anu nux 'icĕ nĕbĕtsi nancĕcĕ nĕmíinra 'icĕn. Usa 'ain ca unix ĕnuax anu cuainsa tanibi anu cuancasmati 'icĕn, 'imainun ca uni anuax ĕnu uisa tanibi utima 'icĕn. ²⁷ Usaquin cacĕxun ca ñuñu unin cacĕxa: Axa ĕnu uisama 'ain camina Lázaro 'ĕn papan xubunu xuti 'ain. ²⁸ 'Ĕx cana mĕcĕn achúshi xucĕnñu 'ain. Atúxribi ĕnu paĕ tani tĕmĕrai uaxma 'inuan, uisa cara ĕnu 'icĕ quixun atu canun camina Lázaro xuti 'ain. ²⁹ Cacĕxun ca Abrahamnĕn cacĕxa: Atux ca Moisés 'imainun an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman cuĕnĕo bana anu 'icĕ quiricañu 'icĕn. A isquin ca 'unánti 'icĕn. ³⁰ Cacĕxun ca ñuñu 'iá unin cacĕxa: A bana cuatímabi ca unían anu uni bamacĕ 'icĕnuax cuanxun cacĕxun cuati sinanati 'icĕn. ³¹ Quiabi ca Abrahamnĕn cacĕxa: Moisés 'imainun an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman cuĕnĕo bana isquinbi cuaisama tancĕ 'ixun ca anu uni bamacĕ 'icĕnuax cuancĕ unin banaribi cuaisama tanti 'icĕn.

17*'Uchati rabanan bĕrúanracati bana*

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jesusan ca aín 'unánmicĕ unicama cacĕxa:

—Camabi nĕtĕnu ca an uni itsi 'atima ñu 'anun quixun sinánmicĕ uni 'iti 'icĕn. Usa 'aínbi ca an sinánmiquin bĕtsi uni 'atima ñu 'amicĕ, ax 'uchañuira 'aish 'aisamaira oquin castícancĕ 'iti 'icĕn. ² An 'ĕnan 'aishbia 'ĕmi cushiiracĕma pain 'icĕn, a uni 'uchamicĕ uni ax ca 'uchañuira 'icĕn. A unix ca anun ñu rĕnti maxax ami tĕtĕcĕrĕcatancĕxuan parún papa nĕbĕtsi nicĕxa nanĕcĕsamaira oi 'atimaira ocĕ 'iti 'icĕn. ³ Usaquin uni 'uchamiti rabanan camina bĕrúancati 'ain.

Axa mix 'icĕsaribiti Nucĕn Papa Diosmi sináncĕ uníxa mimi 'uchaia camina —ĕsai camina 'ĕmi 'ucha —quixun caquin sinanamiti 'ain. Usocĕxa sinanatia camina mimia 'uchacĕ a abĕ mĕnionanquin manumiti 'ain. ⁴ Achúshi nĕtĕn, mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ oi, mimi 'uchatancĕxbi minu cuanxuan —cana mimi 'uchatĕcĕnima —quixun a unin cacĕxun camina abĕ mĕnionanquin a manumiti 'ain.

Axa ami catamëcë uni ca Jesusan 'aquinia quicë bana

⁵ Aín 'unánmicë unicaman ca Nucën 'Ibu Jesús cacëxa:

—Nux Nucën Papa Diosmi catamëti 'icëbi camina asérabi, upitiira ami catamënun nu 'aquinti 'ain.

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mostaza bëru ax ca chamaratsu 'icën. Asaribi 'aish 'itsamaratsushi Nucën Papa Diosmi sináncë 'ixun, ënë ñu cana 'atima 'ai quixun sináncëbëtanbi ca mitsúnmi a ñucácëxun mitsu 'axunti 'icën. Mitsux ami 'itsamashi catamëcë 'ixunbimi ënë i, ënuax ca ëchiquit, parunpapanu ca tacut, cacëx ca usai 'iti 'icën.

Aín unían Nucën Papa Dios ñu 'axunti bana

⁷ Jesusan ca ësaquinribi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ësa ca. Uinu 'icë uniu cara an a ñu mëëxuncë uni naënuxun ñu mëëanan 'aracacë ñuina bërúanbaiti xubunu aia, nëri uax ca mesanu pi tsót, quixun caimá. ⁸ Usaquin caquinma ca ësaquin caia: 'Ën piti 'aruanan a xëati ñuribi mënóatancëxun ca pinun 'ë bëxun. 'Ën pain pian camina minribi pianan xëati 'ain. Usaquin ca caia. ⁹ An mi ñu mëëxuncë unían min cacësabi oquin 'aiabimi 'aisamaira oquin —asábi ca —quixun catima ca asábi 'icën. ¹⁰ Usaribi oquin Nucën Papa Diosan a 'anun mitsu cacë ñu 'atancëx camina mitsux raíribë ësai cananti 'ain: “Cananuna an nu 'amicëxun 'ati ñucamaishi 'an. Usa 'aian Nucën Papa Diosan 'aisamaira oquin nu rabítima ca asábi 'icën”.

Mëcën rabë axa an aín nami chëquímicë 'insínñu unia Jesusan pëxcúa

¹¹ Jerusalénu cuani ca Samaria me 'imainun Galilea meribi nëtábiani Jesús cuancëxa. ¹² Cuanx achúshi ëmanu bëbaia ca axa an aín nami chëquímicë 'insínñu uni mëcën rabë, an Jesús aia bëñai cuaníbi 'ura sëtëracëacëxa. ¹³ Usai sëtëracëquin ca munuma banaquin cacëxa:

—Jesús, nu ca 'aquin.

¹⁴ Cacëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—Ca cuantan. Cuanxun ca judíos sacerdote usaími 'icë ismianan mitsun nami ismitan.

Usaquin cacëx cuaníbi ca atun nami chëquicëcama pëxcúacëxa. ¹⁵ Usaquian pëxcucë isi cuëenquin ca acama achúshinën Jesúsnu cuantëcënquin Nucën Papa Dios munuma banaquin rabiácëxa. ¹⁶ Rabiquin ca a tanáin rantin puruni tsóbuti bëúnpuquin —ca asábi 'icë —quixun Jesús cacëxa. An usaquin cacë uni ax ca Samarianu 'icë uni 'iacëxa. ¹⁷ Usaquin isi ca Jesús quiaicëxa:

—Mëcën rabë unicama cana pëxcúan. ¿Acama achúshinëxëshia —asábi ca —quixun 'ë cai uánbi cara uinu raíri 'ic? ¹⁸ ¿Judíos unima, Samaritano, ënëxëshi cara Nucën Papa Dios rabiquin —ca asábi 'icë —quixun 'ë cai uax?

¹⁹ Usai quitancëxun ca Jesusan Samarianu 'icë uni cacëxa:

—'Ën mi pëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina pëxcúan. Niruquiani ca cuantan.

—*Axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan ainan 'imiti ca ësa 'iti 'icë —quíaaxa Jesús quicë bana*

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ —¿Uínsarainra cara anúan Nucën Papa Dios aín unicaman 'apu 'iti nëtë 'iti 'ic? —quixun fariseo unicaman ñucácëxun ca ësoquin Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosan, uni ainan 'imia ca unin aín bërúnbi istima 'icën.

²¹ Usa 'ain ca uni quitima 'icën, —ca is, ënu ca Nucën Papa Dios 'icën, unu ca

—quiaux. Nucèn Papa Dios, ax aín 'Apu 'aish ca axa 'èmi catamécè unicamabè 'icèn.

²² Usoquin atu catancëxun ca Jesusan aín 'unánmicè unicamaribishi cacëxa: —Uni 'inux uá 'aish 'èx Nucèn Papa Diosnu cuantancëx utécëncëma pan 'ain, camina 'èx anun mitsubè 'itëcënti nètè istisa tanti 'ain. A nètëcama achúshinèn 'è istisaira tanquinbi camina mitsun 'è istima pan 'ain. ²³ Unin ca 'è ñuiquin mitsu cati 'icèn, —ca unu 'icè —canan —ca ènu 'icè —quixun. Cacëxbi camina isí abè cuantima 'ain. ²⁴ Mèriquin ca canacan camabi naicamé'èo pëcaia. Usaribi ca uni 'inux Nucèn Papa Diosnuax uá 'aish, 'èx utécënti 'iti 'icèn. ²⁵ Èn Papanu cuancëma pan 'ixun cana unían bètsi bètsi ocëxun paè tanti 'ain. 'Imainun ca ènè nètënu bucué unicaman 'è timaquin 'èn bana cuaisama tanti 'icèn. ²⁶ Bërámá Noé 'iá nètè usaribiti ca uni 'inux Nucèn Papa Diosnuax uá 'aish, 'èx utécënti nètën 'iti 'icèn. ²⁷ Anúan aín nuntinu 'iruti nètè utámainun Noénèn anun ièti nunti cha 'amainun ca unicaman pianan xëanan xanu bïanan aín bèchicè bënumanan an 'acësabi oquin cuëenquin ñu 'acëxa. Usaquian 'amainun anúan Noé aín nuntinu 'iruti nètè sënëncëbè ca 'aisamaira 'uí 'ibúcëbè, baca 'aisamaira 'èi nuntaruquin ñucamacëñunbi unicama cëñuacëxa. ²⁸ Noé 'aian 'iá usaribiti ca anun Lot 'iá nètè 'iacëxa. Anu Lot 'icè èma, Sodoma cacè, anu 'icè unicaman ca pianan xëanan ñu maruanan, atun naënuxun ñu 'apánan xubucama 'acëxa. ²⁹ Usaquian 'amainun ca anúan Lot anuax cuanti nètè 'icëbëtan, Nucèn Papa Diosan tsi 'imainun azufre rëquirucè 'ibúmiquin acama cëñuacëxa. ³⁰ Lot 'aian 'iá usaribiti ca uni 'inux Nucèn Papa Diosnuax uá 'aish, 'èx anun utécënti nètè, anúan camabi unin 'è isti, ax 'iti 'icèn.

³¹ A nètè 'icëbè ca axa aín xubu èman tsócè unicamax aín ñucama aín xubunu 'ainbi a bitsi cuantëcëntima 'icèn. Aín naënuxuan ñu méeccè unicamaxribi ca aín xubunu cuantëcëntima 'icèn. ³² Caxu bësiquin isi cara Lotnèn xanu uisai 'iacëxa quixun camina manuquinma sinánti 'ain. ³³ Uix cara aín cuëencësa oquin 'ai ènè nètënu upitax tsótishi sinania ax ca Nucèn Papa Diosnan 'itima 'icèn. Usa 'ainbi ca uinu 'icè unin cara ènè nètënu upitax tsóti sinánquinma 'èx quicësabi oquin 'aia ax ainan 'aish Nucèn Papa Diosan nètënu abè 'iti 'icèn.

³⁴ Èn cana mitsu cain, 'èx ucëbè ca èsai 'iti 'icèn: a iméa rabé uni anu 'uxtinu racacè, achúshi 'èbëa 'inun bicè ca achúshi anubi èncè 'iti 'icèn. ³⁵ Usaribiti ca rabé xanúxa ñu rëni tsócè, achúshi 'èbëa 'inun bimainun achúshi anubi èncè 'iti 'icèn. ³⁶ 'Imainun ca rabé unían aín naënuxun ñu méeia achúshi 'èbëa 'inun bimainun ca achúshi anubi èncè 'iti 'icèn.

³⁷ Cacëxun ca aín 'unánmicè unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Uinuax cara usai 'iti 'ic?

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Unix ca quia, uinu cara ñuina bamacè 'icè anu ca xètè cëñúbuti 'icèn. Usai ca 'iti 'icèn.

18

Casunamécè xanu 'imainun juez ñuicè bana

¹ Aín unix ca atsani, abè cana banatisama tani quixun sinanima, nètè camabi Nucèn Papa Diosbè banati 'icè quixun 'unánmiquin ca bana itsi ñuicësoquin, ² Jesusan èsaquin aín 'unánmicè unicama cacëxa:

—Ènëx ca èsa 'icèn. Achúshi èmanu 'icè uni an ca amia uni itsi manancëxunbi 'aquinsama tanan Nucèn Papa Diosmi sináncëma 'ianan unicamaribi sinánquin 'aquincëma 'iixa. ³ 'Imainun ca a èmanu 'icè xanu achúshi casunamécè, an a uninu cuanquin —è ubíoxunma 'anun camina axa 'èmi nishcè uni cati 'ai —quixun caxa. ⁴ Usaquian cacëxunbi ca 'itsa nètën

cuashiquin 'aquincēma 'icēn. 'Itsa nētēn cuashitancēxun ca ēsaquin sinánxa, —'ēx cana Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'ianan unicamaribi sináncēma 'ain. ⁵ Usa 'ixunbi cana ēnē casunamécē xanúan 'ē ubíoxunma 'anun, an 'ē cacēsabi oquin 'axunti 'ain. Usaquin 'acēma 'aish cana 'ēa ubíocēx 'aisamaira atsánti 'ain.

⁶ Usaquin catancēxun ca ēsaquinribi Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxa:

—An amia uni itsi manáncēxunbi a xanu 'aquínsama tancē uni a 'ēn mitsu ñuixuncē ax aín sinan upíma 'aíshbia quicē bana, a camina sinánti 'ain. ⁷ ¿An usaquin 'acē 'ain cara Nucēn Papa Diosan axa ainan 'inúan an caíscē aín unicama an nētēnbi, imēbi a ñucacē, acama bēruanquin 'aquintima 'ic? ¿Cara 'aquinquinma tēnánpati 'ic? Usama ca. ⁸ 'Ēn cana mitsu cain, ca asérabi bēnēnquinshi acama 'aquinti 'icēn. ¿Usa 'aínbi carana uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'aish anu cuantancēx, 'ēx utēcēnquin, unicama asérabi 'ēmi sinani 'ēmi catamētia isti 'ain? Uisai cara 'iti 'icē quixun cana isti 'ain.

Fariseo 'imainun an 'apu buánmiti curíqui bicē uni ñuicē bana

⁹ Uni raírínēxa —nuxbi cananuna Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'i —quixun sinani raíri unicama timai atumi nishia 'unánquin ca Jesusan bana itsi ñuicēsoquin ēsoquin cacēxa: ¹⁰ —Uni rabētāx ca Nucēn Papa Diosbē banai anuxun a rabiti xubunu cuanxa. Achúshinēxa fariseo uni 'imainun ca bētsix an 'apu buánmiti curíqui bicē uni 'iāxa. ¹¹ Cuanx, nitsax abē banaquin ca fariseo unin ēsaquin Nucēn Papa Dios caxa: Nucēn Papa Dios, 'ēx uni raírísama 'ixun cana mi, asábi ca cain. Raírínēx ca an uni paránquin aín curíqui bicē uni 'imainun upí sinánñuma uni 'imainun aín xanuma 'aínbia uni itsin xanubē 'icē uni, usa 'icēn. Usa unicama 'aisama 'aínbi cana 'ēx usai 'ima. An 'apu buánmiti curíqui bicē, ēnē uníxribia 'aisama 'aínbi cana 'ēx usai 'iman. ¹² 'Ēx cana camabi semana rabē nētēn pima samatin. 'Ēn ñu mēēquin bicē curíquia mēcēn rabē 'icēbi cana acama mēsú, décima parte, a anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu buánquin, sacerdote 'inanin. ¹³ Fariseo uníxa usai quimainun ca an 'apu buánmiti curíqui bicē unin, 'uri niracēti manámi bēsuima meuishi bēsui, masá nuituquin aín nuitu mēēi abē banaquin, —Nucēn Papa Dios, 'ēx 'uchañu 'icē camina 'ē nuibaquin 'ēn 'uchacama 'ē tērēnxunti 'ai —quixun caxa. ¹⁴ Usa 'ain cana mitsu cain, fariseo unima, bētsi uni a usaquin cacēxun aín 'uchacama tērēncē, ax ca aín xubunu cuani Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'iāxa. Usaribiquin ca an rabíquin —'ēx cana bētsi unibētan sēnēnma 'ai —quixun sináncē uni a Nucēn Papa Diosan aín uni raírībētan sēnēnmara 'imiti 'icēn. 'Imainun ca axa rabícēma uni a cuni Nucēn Papa Diosan cha 'imiti 'icēn.

Tuácama Jesusan Nucēn Papa Dios ñuixuan

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Usa 'ain ca ainsa sinánxunquin ramēnun quixun tuáratsucama Jesúsnu bēcāncēxa. Bēia isquin ca Jesusan 'unánmicē unicaman an bēcēcama ñu caquin, —tuá xuracama ēnu bēxunma ca buántan —quixun cacēxa. ¹⁶ Caiabi ca Jesusan cacēxa:

—Cuantánun caxunma ca tuá xuracama 'ēnua unun ēn. 'Ēmi catamētia Nucēn Papa Diosan ainan 'imicē unicamax ca ēnē tuá xuracamasaribi 'icēn. ¹⁷ Asérabi cana 'ēn mitsu cain, uix cara tuá xuratsua an a bēruancē unimi catamécēsa usaribiti 'ēmi catamécēma 'icē ax ca Nucēn Papa Diosnan 'itima 'icēn.

Ñuñuira bēná uníxa Jesús bē bana

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Aín cushi uni achúshinën ca Jesús ësöquin cacëxa:

—Mìx camina asérabi upí uni 'ain. Usa 'ixun camina 'ë ñuixunti 'ain, ¿'ëx nètétimoi Nucën Papa Diosan nètënu abë 'inuxun carana añu 'ati 'ai? quixun.

19 Ñucacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisati caramina 'ëx isana upí 'ai quixun 'ë cain? Uinu 'icë uníxbi ca upíma 'icën. Nucën Papa Diosaxëshi ca asérabi upí 'icën. 20 Uisai cara aín bana cuënëño quia quixun camina 'unanin. Ca quia: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Uni itsin ñu camina mëcamatima 'ain. Camina bëtsi unimi cëmëi manántima 'ain. Min papa, min titan bana camina upí oquin cuaquin tanti 'ain”.

21 Usaquian cacëxun ca aín cushi unin cacëxa:

—Chamaratsu 'aishbi minmi 'ë cacë banacama quicësabi oi 'iá 'aish cana usabii 'in.

22 Cacëxun cuaquin ca Jesusan cacëxa:

—Usari camina 'in. 'Ixunbi camina achúshi ñuishi 'acëma 'ain. Cuanxun camina min ñucama maruquin curíqui bixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usotancëx camina ñuñushi 'iti sinaníma 'ëmi sinani 'ëbë cuani uti 'ain. Usaquin 'atancëx camina Nucën Papa Diosan nètënu 'ianan usaquin 'acë cupí anuax cuëëinra cuëënti 'ain.

23 Usaquian Jesusan cacëxun cuati ca aín ñua 'itsaira 'ain, a uni masá nuituti utënbuacëxa. 24 Utënbutia isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Aisamaira ñuñu unix ca ainan 'iti 'aishbi ñuñu 'itishi sinani Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën. 25 Camello, ax ca chaira 'aish, xumuxan quini chamaratsu 'ain, anun atsínquiantima 'icën. A ñuina chaxa a quinin atsíncasmacësamaira oi ca 'aisamaira ñuñu unix Nucën Papa Diosnan 'itima 'icën.

26 Usai quia cuaquin ca anu 'icë unicaman cacëxa:

—Asérabi a bana 'ain ca ui uníxbi Nucën Papa Diosnan 'inux iétima 'icën.

27 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Axbi iétisama 'icëbi ca Nucën Papa Diosan usa uniribi iémiti 'icën.

28 Usaquian atu cacëxun ca Pedronën Jesús cacëxa:

—Nun xubucama 'imainun nun ñu camabi cananuna mibë ninuxun ëan.

29 Cacëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, uinu 'icë unin cara camabi uníxa 'ëmi catamëti Nucën Papa Diosnan 'inun 'aquinuxun, aín xubu, aín xucëantu, aín papa, aín tita, aín xanu, aín bëchicëcama ëbianxa, 30 a unix ca a ëncë ñuñu 'icësamaira oi ñuñu 'iti 'icën. Usai 'ianan ca Nucën Papa Diosan nètënu 'aish abë nètétimoi 'iti 'icën.

*Jesusan —'ëx cana unían 'acëx bamati 'ai —quixun aín unicama catëcëan
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)*

31 Bain cuanquin ca 'itsa uni anu 'ainbi Jesusan aín 'unánmicë unicama abëa ninun quixun cuënbianquin cacëxa:

—Bëri cananuna Jerusalénu cuanin. Cuanx bëbaxnu anu 'ain ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unían 'ë ñui quiásabi oi 'iti 'icën. 32 Judíos unibunën ca judíosma unibunëan binun 'ë 'inánti 'icën. 'Ináncëxun bixun ca 'ëmi cuaiquin bëtsi bëtsi onan 'ë tushucati 'icën. 33 Usoquin bëtsi bëtsi oquin mëetancëxun 'acëx cana bamatancëx rabë nètë 'iónxa pëcaracëbë baísquiti 'ain.

34 Jesusan usaquin cacëxunbi ca aín 'unánmicë unicaman uisai cara quia quixun cuama 'icën. Uisai qui cara usai quia quixunbi ca 'unánma 'icën.

*Jericónuxuan Jesusan bëxuñu uni bëpëxcüa**(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)*

³⁵ Cuanía Jericó ëma 'urama 'ain ca bëxuñu uni achúshi bai amo anuxun uni curíqui ñucátinu tsoócëxa. ³⁶ Tsóxunbi ca 'aisamaira unían ratábiancëxun cuaquin —¿añu ñu cat? ¿Uisai caina 'icanin? —quixun unicama ñucácëxa.

³⁷ Ñucácëxun ca cacancëxa:

—Nazaretnu 'icë uni, Jesús, ax ca uaxa, a cënë cuania.

³⁸ Usai quia cuati cuëñishquin ca cacëxa:

—Jesús, Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

³⁹ Usaía quia oquin ca ax paían rëcuëñquiiani cuancë unicaman banaxma isa nëtëñun quixun cacëxa. Cacëxbi ca nëtëtima axa 'icësamaira oi munuma cuëñishtëcëni quiacëxa:

—Davitan rëbúnqui, nuibaquin ca 'ë 'aquin.

⁴⁰ Usaía quia cuati niracëquin ca Jesusan —'ëñua unun ca bët —quixun anu 'icë unicama cacëxa. Cacëx aia ca Jesusan ñucáquin cacëxa: ⁴¹ —¿'Ën mi uisoti caina cuëñin?

Cacëxun ca cacëxa:

—Isnunmi 'ë bëpëxcuti cana cuëñin.

⁴² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ca bëpëquit. 'Ën mi bëpëxcuti sinani 'ëmi catamëti camina bëpëxcüan.

⁴³ Usaquian cacëxëshi ca bëpëxcüacëxa. Bëpëxcucëxun isi cuëñquiiani ca Nucën Papa Dios rabibiani Jesúsbe cuancëxa. Jesusan a uni bëpëxcutia isquin ca anu 'icë unicamanribi Nucën Papa Dios rabiacëxa.

19*Zaqueo ñui quicë bana*

¹ Anu bëbaquiani ca Jesús Jericó ëma 'uramaquiani cuancëxa. ² Usaía Jesús cuancëbëbi ca a ëmanu 'icë uni achúshi Zaqueo caquin anëcë anu 'iacëxa. Ax ca an 'apu buánmiti curíqui bicë unicaman cushi 'ianan 'itsaira curíquiñu 'iacëxa. ³ Usa 'ixun ca uisa cara Jesús 'icë quixun istisa tanquinbi mëtúra 'ixun 'aisamaira unían tsitsíruxun bëpáncëbëtan iscasmacëxa. ⁴ Usaquin iscasmati, abáquiiani cuanx ca achúshi í, sicómoro cacë, bai anúan Jesús uti amoa 'icë anu ronruacëxa. ⁵ Usaía anu 'icë ca Jesusan anun cuanquin manámi bësuquinbi mëraquin ësaquin cacëxa:

—Zaqueo, bënëtishi ca 'ibúcuatsini ut. Bërí cana min xubunu 'i mibë cuainsa tanin.

⁶ Usaquian cacëxëshi chuámarua tani bënëtishi 'ibúquin ca Zaqueonën aín xubunu buánuxun Jesús biacëxa. ⁷ Usaria isquin ca uni raíricaman —'uchañu unin xubunu ca Jesús 'icuania —quixun ñuiacëxa. ⁸ Usa 'ain ca manámi chairuquin Zaqueonën Jesús cacëxa:

—'Ën cana mi cain, bërí cana 'ën curíquicama mësú usaribi 'ënan 'inun bíanan usaribi ñuñuma unicama 'inani cuanin. 'Inánan cana 'ën aín curíqui mëcama uni, 'ën ainan mëcama inumiquin rabé 'imainun rabë oquin 'inánti 'ain.

⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Bërí ca ëñë xubunu 'icë unicama 'ëmi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inux iëti 'icën, ëñë uníxribia Abrahamnën rëbúnqui 'ain. ¹⁰ 'Uchañu unicama ainanma 'icëbi aín 'ucha tërëncë 'ianan ainan 'inun iëminux, cana Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uacën.

Bana itsi ñuicēsaria Jesús curíqui ñui quiá bana

¹¹ Usa 'ain ca Jesusan Zaqueo caia cuaquin, Jerusalén 'urama 'ain, abē 'icē unicaman sináncēxa, —Jerusalénu bēbatancēx ca Nucēn Papa Diosan 'imicēx Jesúsēshi judíos unibunēn 'apu 'iti 'icē —quixun. ¹² Atúan usoquin sinania 'unánquin ca acaman cuamainun, bana itsi ñuicēsoquin Jesusan ēsaquin cacēxa:

—Ēsa ca. Achúshi uni, 'apun rēbúnqui, an ca aín menu 'icē unicaman cushi 'iisa tanquin bētsi menu 'icē 'apu cha anu cuanxun, a 'apu 'iminun quixun catancēx utēcēnti sinánxa. ¹³ Sinántancēxun aín uni mēcēn rabē camicēx ucē ca achúshi achúshi curíqui achúshi 'aishbi 'itsa cupicē, camabi sēnēn 'inánxa. 'Inánquin, —'ēx utēcēntamainun camina ēnē curíquinēn ñu bitancēxun maruquin curíqui bitēcēnti 'ai —quixun caxa. ¹⁴ Usaquin catancēxa cuanbi ca a menu 'icē unicama ami nishcē 'ixun, —a uni cananuna nun 'apu 'iti cuēēnima —quixuan 'apu catánun quixun uni xuquin camiata. ¹⁵ Usa 'aínbi ca 'apun, ax paían cuancē uni abi aín menu 'icē unicaman 'apu 'imiata. 'Imicēx ca aín menu utēcēanxa. Ai bēbaquin ca uiti curíqui cara biaxa quixun 'unántisa tanquin a curíqui 'inánbiancē unicama camiata. ¹⁶ Camicēxa anpan ucē an ca aín 'apu caxa:

—Mín curíqui anun ñu bixun maruquin cana mēcēn rabē sēnēn 'inun curíqui bian. ¹⁷ Cacēxun ca 'apun caxa: Upí oquin camina 'ēn curíquinēn ñu 'an. 'Itsairamashi 'aínbimi a curíquinēn upí oquin 'acē cupí camina mēcēn rabē ēmanu 'icē unicaman cushi 'iti 'ain. ¹⁸ Bētsíxribi uquin ca caxa: Mín curíqui anun ñu bixun maruquin cana mēcēn achúshi sēnēn 'inun curíqui bian. ¹⁹ Cacēxun ca 'apun caxa: Mix camina mēcēn achúshi ēmanu 'icē unicaman cushi 'iti 'ain. ²⁰⁻²¹ Cacēbē uquin ca bētsínribi caxa: Mixmi unimi nishcēsa 'icē cana mi 'unan. Uni itsin ñu 'apámitancēxun camina a bimi mináinshi 'inun mín unicama bimin. Usa 'ain cana mimi racuēquin, pañunan rabúnxun, mín curíqui ami 'ē 'ináncē, a nan. A cēnē 'icēn. ²² Cacēxun ca aín 'apun caxa: Mix camina 'aisama 'ain. Mín bana cuaquin cana uisa uni caramina mix 'ai quixun 'unanin. 'Ēx unimi nishcēsa 'ixun uni itsin ñu 'apámitancēxun a bimi 'ēnáiinshi 'inun 'ēn unicama bimicē isna 'ai quixun camina 'ē 'unan. ²³ ¿Usaquin 'unánquin caramina uisacasquin a curíqui banconu nancēma 'ain? Anumi nancē 'ain cana 'ēn curíqui 'imainun curíqui itsiribi bitsían. ²⁴ Caxun ca 'apun anu 'icē unicama caxa: A curíqui 'ēn a 'inan, a camina a uninua bixun, an mēcēn rabē sēnēn 'inun curíqui bicē uni a 'inánti 'ain. ²⁵ Cacēxun ca caxa: Nun a curíqui 'inánti 'aínbi ca ax mēcēn rabē sēnēn 'inúan bicē curíquiñu 'icēn. ²⁶ Usaquin cacēxun ca aín 'apun caxa: Uisa ñu cara a 'ináncē 'icē anúan an cacēsabi oquin ñu 'acē uni a ca aín 'ibun 'inántabaquin 'ináncēsamaira oquin 'inántēcēnti 'icēn. Usonan ca anúan ñu 'axuncēxunma a 'ináncē ñu a aín 'ibun bicuanti 'icēn. ²⁷ Axa 'ēmi nishi 'ēx 'apu 'iti cuēēncēma unicama a camina ēnu bēxun 'ēn ismainunbi 'ati 'ain.

IV. JESUSAN JERUSALENUXUN BANA ÑUIXUANAN ÑU 'A (19.29-21.38)

Jesús Jerusalénu cuan
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Usaquin bana itsi ñuicēsoquin 'apu ñuiquin unicama cabiani ca Jesús Jerusalénu cuanti sinánbiani cuancēxa. ²⁹ Jerusalénu cuani Betfagē ēma

'imainun Betania ëma 'urama 'ixun ca Olivos cacë matá anuxun aín 'unánmicë uni rabé xuquin, ³⁰ Jesusan cacëxa:

—Aúnu bësucë ëma, anu ca cuantan. Cuanx anu bëbaquin camina burro, anua uni tsócëma pain, a anua təcërëcacë mërati 'ain. Mëraquin camina tububëtsinquin bëti 'ain. ³¹ Mitsúnmi tubuia isquian bëtsi unin —¿uisati caramina ënë burro təcërëcacë tubuin? —quixun mitsu ñucácëxun camina cati 'ain: Nucën 'Ibu ca ënë burro buánxunun quixun nu caxa.

³² Usaquin caquian xucëx cuanxun ca Jesusan atu cacësabi oquin burro mërácëxa. ³³ Mëraqian tubuia ca burron 'ibucaman cacëxa:

—¿Uisoti caramina burro tubuin? —quixun.

³⁴ Ñucácëxun ca cacëxa:

—Nucën 'Ibun ca ënë burro buánxunun nu caxa.

³⁵ Usoquin cabianquin buántancëxun ca chupan camáputancëxun anu Jesús 'irumiácëxa. ³⁶ Usoquian 'irumicëxa burron cuancëbëtan ca unicaman anun Jesús cuanti bainu anúan mapúcë chupabi 'apácëxa. ³⁷ 'Apácëbë anun cuani matá Olivos, anuax cuabútia 'urama 'ain ca anu 'icë unicaman 'aisamaira 'aish, cuëenquin, —uni itsin 'acëma ñucama Jesusan 'aia cananuna isa —quixun an 'acëcama ñuiquin munuma banaquin Nucën Papa Dios rabiácëxa. ³⁸ Rabi ca quiacëxa:

—Nucën 'Ibu Diosan xucëxa ucë, ënë 'Apux ca bërí aia. A ca camabi unin rabiti 'icën. Nainu 'icë Nucën Papa Diosaxribi ca cuëenia. Aribi ca camabi unin rabiti 'icën.

³⁹ Usai quiquian axa ami sináncë unicaman Jesús rabia cuaquin ca fariseo unicama raírinën Jesús cacëxa:

—Axa mimi sináncë unicama sharáxma 'inun camina cati 'ain.

⁴⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ën cana mitsu cain, ënë unicaman 'ë rabiçëbëtanma ca ënë maxáxcama ënën cuëncëni sharáquin 'ë rabiti 'icën.

⁴¹ Usai quiquianquin rarobianquin, Jerusalén isi ca Jesús nitëxëti bëunan mëscuti Jerusalénu 'icë unicama cai quicëσαι quiacëxa: ⁴²—Nucën Papa Diosan 'imicëx camina asérabi chuámarua 'aish cuëenti 'ai —quixun bërí nètënbi mitsun 'unánti cana cuëenin. Usa 'ainbi camina mitsun nuitunënbí sinánquin cuaquinma 'unáncantima 'ain. ⁴³⁻⁴⁴ Nucën Papa Diosan mitsu sinánxunquin 'ë mitsunu xucë 'icëbi ui carana 'ëx 'ai quixun 'ë 'unántinxunbi 'unáncëma 'ain, ca anun mitsu 'atimoti nètëcama uti 'icën. Axa mitsumi nishcë unicaman ca mitsu ëman chiquítisama oquin bëararanan mitsun a xubu 'acë maxáxcama rurupaquin réúpanan unicamaribi cëñuti 'icën.

Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunua Jesusan an ñu marucë unicama chiquían

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jerusalénu bëbatancëx anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquin ca Jesusan anuxuan ñu marucë unicama chiquíancëxa. ⁴⁶ Chiquínquin ca cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuëneo ca ësai quia: “Anuxun 'ë rabiti xubu ax ca anuaxa camabi unix 'ëbë banati xubu 'iti 'icën”. Usaía cuëneo bana quicë 'ainbi camina mitsun anuxun ñu maruquin uni paránquin mëcamati xubusa 'inun ënuxun ñu maruin.

⁴⁷ Camabi nètën ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixunquin unicama 'unánmiacëxa. Usaía 'ia ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëneo bana 'unáncë unicama 'imainun

ain cushi unicama a 'acatsi quiax ami 'ësëñancëxa. ⁴⁸ Usai 'ësëñanquinbi ca 'apuma unicama ain bana cuati ami sináncë 'ain uisoxun 'ati cara quiax sináncasmacëxa.

20

*Uin banan cara Jesusan ñu 'aia quixuan Jesús ñucácan
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)*

¹ Achúshi nētēn anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana 'unánmianan upí bana anúan uni Nucēn Papa Diosnan 'iti ñuixunmainun ca judíos sacerdotenēn cushicama 'imainun an Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncë unicama 'imainun anpan caniacēcë unicama anu cuanxun ² ñucáquin Jesús cacëxa:

—¿Uin banan caramina min usa ñu 'ain? ¿Uin cara ësoquinmi ñu 'anun mi cax? Ca nu ñuixun.

³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënribi cana mitsu bana itsi ñucatin. 'Ë ca ñuixun, ⁴ ¿uin cara Juan unicama nashiminun cacëx? ¿Nucēn Papa Diosan cara cacëx? ¿Unin cara usaquian 'anun cacëx?

⁵ Usaquian Jesusan ñucáquin cacëxbi ca uisaquin cara cati 'icë quixun 'unanima atúxbi ñucacananí quicancëxa: ¿Uisaquin caranuna cati 'ain? Nun nu, Nucēn Papa Dios naínu 'icë an ca cacëxa, quixun cati 'aínbi ca usaquin nun cacëxun nu, usa 'ain caramina uisa cupí ain bana cuama 'ai quixun nu cati 'icēn. ⁶ Nun nu, unían unicama nashiminun cacë ca Juan 'iacëxa quixun cati, 'aínbi ca 'apuma unicaman nu maxaxan 'ati 'icēn. Acaman ca ain bana cuaquin, Nucēn Papa Diosan ca asérabi ain bana unicama ñuixunun quixun Juan xuacëxa quixun sinania. ⁷ Usari canantancëxun ca Jesús cacëxa:

—Uin xucë cara 'iacëxa quixun cananuna 'unániman.

⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsúnmi 'ën ñucácëxun 'ë ñuixuncëxunma cana 'ënribi uin banan carana ësaquin ñu 'ai quixun mitsu caiman.

*An naë bërúancë 'aisama unicama ñuiquin Jesusan cá bana
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)*

⁹ Bana itsi ñuicësoquin ca Jesusan, a usoquin unin 'ati ñuiquin, ëñë banaribi unicama ñuixuancëxa:

—Ësa ca. Achúshi unin ca ain naënu uvas 'apáxa. 'Apátancëxun bëtsi uni ain naëa bërúanxunun quixun ami ëbiani ca 'ura menu 'i cuanxa. ¹⁰ Cuantancëxun ca uvas bimicëbëtan abëa 'icë an ñu mëemicë uni achúshi xuquin caxa:

—An naë bërúancë unicaman cuantancëxun camina 'ënan 'iti a mësúa 'ë bëxúnun mi 'inánun cati 'ain. Cacëx cuanxa bëbaiabi ca a uni an naë bërúancë unicaman mëëtancëxun ñuñuma cuantécëntanun xuaxa. ¹¹ Usoquian 'an ca naë 'ibun ain ñu mëemicë uni itsi xutëcëanxa. Xucëxa bëbaiabi ca aribi an naë bërúancë unicaman mëëquin bëtsi bëtsi oquin masóxa. Usotancëxun ca ñuñuma cuantánun aribi xuaxa. ¹² Usocëbëtan ca bëtsiribi amiribishi xutëcëanxa. Xucëbi ca aribishi 'atimoxun, ënuaxma ca cuantan, quixun caxun xuaxa. ¹³ Usoquian 'acëbëtan ca naë 'ibun sinánxa: ¿Añu carana oti 'ain? Cana 'ëx amiira sináncë bacë bëchicë xuti 'ain. A sapi ca cuania 'atimoquinma upí oquin biquin ain bana cuati 'icēn. ¹⁴ Usoquin sinánquin aira xucëxa bëbaia isi ca an naë bërúancë unicamax canani quiaxa: Ain papáxa bamacëbë ca ain bëchicë ënëx naë 'ibu 'iti 'icēn. Usa 'ain cananuna nux naë 'ibu 'inuxun ëñë 'ati 'ain. ¹⁵ Canantancëxun naë 'uri buánxun ca 'axa.

Usoquian aín bëchicë 'acë cara naë 'ibun an naë bërüancë unicama uisoti 'icë quixun cana mitsu cain. ¹⁶ Aín naënu cuanquin a unicama 'atancëxun ca bëtsi uní aín naëa bërüanxunun quixun cati 'icën.

Usai Jesús quia cuati ca an cuacë unicamax:

—Usaía 'inun cuëëanxma 'itibi ca Nucën Papa Dios 'iti 'icë —quiax quiacëxa.

¹⁷ Quia ca Jesusan atumi bësuquin isquin cacëxa:

—¿Usai 'itima 'ain cara usai quicë ënë cuëñëo bana 'ic'? Èsai quicë:

An maxax xubuacë unían biquinma racáncë 'aishbi ca a maxax bëri amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti.

¹⁸ A maxáxa an cuëëncëma unicama usaribi ca an 'ë cuëëncëma uni 'icën. Maxáxmi tatiqúi chacáquin ca maxáxmi rëracaquin aín namicama chacaia. 'Imainun ca manánuax nipacëquin maxaxan uní chacaquin chëcaia.

Unían César curíqui 'inánuxun sinan

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹ An naë bërüancë unicama ñuicëbë ca an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama 'imainun judíos sacerdotecamax atubi ñui isa quia quixun 'unani Jesúsmi nishacëxa. Nishquin 'atimonuxun biisa tanquinbi ca —'itsa unín ca aín bana cuatia, usa 'ain ca a unicamax numi nishiti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin bima 'icën. ²⁰ Bitsíma 'ixunbi ca Jesús bicatsi quiax 'ësënantancëxun ami manánquin usai ca quiaxa quixun 'apu canuxuan, cëmëquin paránquin Jesús ñucátanun quixun uní raíri xuacëxa. ²¹ Xucëx cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Cananuna 'unanín, mín banax ca aséabi 'icën, upí oquin camina unicama bana ñuixunín. Mín sináncëx ca camabi uní bëtsibëtan sënën 'icën. Usaquin sinánquin camina camabi ñuñu 'imainun ñuñuma unicama 'imainun 'apuburibi usai cara Nucën Papa Diosan uní 'iti 'icë quixun ñuixunín. ²² Usa 'ixun camina nu cati 'ain, ¿Nucën Papa Diosax aséabi nun cushi 'ain cara Romanu 'icë 'apu, César, a curíqui buánmiti asábi 'ic'? ¿Cara asábima 'ic'?

²³ Cacëxun ca Jesusan, —uisai caraisna qui quixun 'ëmi manánuxun cuacatsi quixun ca 'ë ñucatia —quixun 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina usoquin 'ë cain? ²⁴ Uisa cara isnun ca 'apu buánmiti manë curíqui achúshi 'ë bëxun. Cacëxuan bëia isquin ca Jesusan atu cacëxa:

—¿Uin bëmánan tanquin 'acë cara ënëx 'ic'? ¿Uin anë cara cuëñëocë ënëx 'ic'? Cacëxun ca atun cacëxa:

—Ax ca Romanu 'icë 'apu, Césarnën bëmánan tanquin 'acë 'imainun Césarnën anë 'icën.

²⁵ Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ami mitsun 'atia César cuëëncë a ñu camina 'ati 'ain, axa mitsun 'apu 'ain. 'Anan camina ami mitsun 'atia Nucën Papa Dios cuëëncë a ñu 'ati 'ain, axa mitsun Papa Dios 'ain.

²⁶ Usaía Jesús quia ca anu 'icë unicaman cuacëxa. Acamabëtan an a ñucácë unicamanribi cuacëx ca a ñui Jesúsmi manánti bana 'áima 'iacëxa. —'Áima ca —quixun sinánan —upitishi ca quiaxa —quixun sinánquin ca an ñucácë unicaman a ñucátëcëanma 'icën.

Unix cara bama 'aish baísqutima 'icë quicë bana

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Usacëbë ca Jesúsnu saduceo unicama cuancëxa. Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uní baísqutima 'icë —quixun sináncëxa. ²⁸ Usaquin sináncë 'aish anu cuanxun ca Jesús ñucáquin cacëxa:

—Nun 'unánun ca Moisésnën ësai quicë bana cuënëocëxa, uni achúshinëxa bëchicëñuma 'aish bamacëbëtan ca aín xucënan aín casunancë xanu bixun, ami bacë bëchiti 'icën. Usoquian 'acëx ca aín bëchicëx aín xucënan bëchicësa 'iti 'icën. ²⁹ Usa 'ain cananuna mi ñucatin. Uni achúshinëx ca mëcën achúshi 'imainun achúshi 'anácañu 'iacëxa. Usa 'ixun ca atun apan an xanu biacëxa. Biaxbi ca bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ³⁰ Baman aín xucënan casunancë xanu biaxbi ca aín xucën axribi bacë bëchiaxmabi bamacëxa. ³¹ Usaribiti ca a xanu biaxbi aín xucën bëtsixribishi bamacëxa. Usa 'ain ca xucën camáxbi a xanu biaxbi bacë bëchicëñuma 'inun bamacëxa. ³² Acamaxa bamai cëñúan ca a xanúxribi bamacëxa. ³³ Camaxunbi ca a xanu biacëxa. ¿Usa 'ain cara anun unicamax baísquiti nëtën acama uinu 'icëxira aín bënë 'iti 'ic?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënë menuxun ca unin xanu bitsia, bimainun ca unin aín ini bëchicë bënümia. ³⁵ Usa 'aínbi ca bama 'aish baísquitancëxun Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë unicaman xanu bitima 'icën, aín ini bëchicëbi ca bënümítima 'icën. ³⁶ Bama 'aish baísquitancëx ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'aish bamatëcëntimoi tsóti 'icën, ángelcamaxa 'icësaribiti. ³⁷ Uni bama 'aish ca baísquiti 'icë quixun nun 'unánun ca Moisésnën imaxu nëëmëtia iscë ñuiquin ësáquin cuënëocëxa, Nucën 'Ibu Dios ax ca Abraham, Isaac, Jacob acaman rabicë Dios 'icë quixun. ³⁸ A bana cuënëo isquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bama 'aísha baísquitima unicaman Diosma 'icën. Ax ca camabi aín unicaman rabicë Dios a 'icën. An iscëx ca aín uni camáxbi tsotia.

³⁹⁻⁴⁰ Usoquian cacëxun cuaxun ca saduceo unicaman amiribishi a ñucatëcëanma 'icën. Usaria isquin ca an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama raírinën —upí oquin camina nu ñuixuan —quixun cacëxa.

*Un rëbúnqui cara Cristo 'icë quixun ñuicë bana
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)*

⁴¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisa 'aish cara uni quia, Cristo, ax ca Davitan rëbúnqui 'icë quiax?
⁴²⁻⁴³ David anbi ca Salmos quirica 'aquin ësáquin cuënëocëxa:

Nucën 'Ibu Diosan ca 'ën 'Ibu caxa, axa mimi nishcë unicama 'ën mi 'ibuami-mainun camina mix 'ëbë 'Apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai qui ca David ax, Cristo, ax ca 'ën 'Ibu 'icë quiax quiacëxa. ¿Ësaia quía 'ain cara Cristo uisax Davitan rëbúnqui 'iti 'ic?

*An Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicama Jesusan ñuia
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)*

⁴⁵ Usoquin canan ca anu 'icë unicaman cuanun, Jesusan ësáquin aín 'unánmicë unicama cacëxa: ⁴⁶ —An usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamax 'icësaribiti camina 'ítima 'ain. Atux ca chupa chaxcë pañuax niti cuëëanan anuxun ñu marucë anuxuan unin, ax ca nun cushi 'icë, quixun sinánquin mëcën 'inánquin biti cuëënia. Usai 'ianan ca anu judíos unicama timëti xubunu unicamabë timëti anua aín cushicamax tsóti anu tsótishi cuëënia, 'ianan ca pi timëxun anu aín cushicamax tsóti anu tsónuxun caisia, atusaribi 'icatsi quixun. ⁴⁷ Usai 'ianan ca casunamëcë xanun ñu bicuanquin cëñuia. Cëñuanan ca ax isa upí 'icë quixuan unin sinánun quiax, 'uran pain Nucën Papa Diosbë banaia. Usa unicama ca Nucën Papa Diosan, axa usai 'icëma uni 'acësamaira oquin 'uchoquin castícantí 'icën.

21

Xanu casunamēcēnēan Nucēn Papa Dios curíqui nanxúan (Mr 12.41-44)

¹ Usaquin anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun unicama catancēxun anu curíqui nanti ñu ami bēsuquin isquin ca Jesusan ñuñu unicaman aín curíqui nania isacēxa. ² Isanan ca xanu casunamēcē ñuñuma anribia manē curíqui rabē nania isacēxa. ³⁻⁴ Isquin ca Jesusan anu 'icē unicama cacēxa:

—Itsaira curíquiñu unicaman ca anun ñu maruquian tēxēocē curíqui anu curíqui nanti ñunu 'aruaxa. Usa 'aínbi ca xanu casunamēcē ēnēn asérabi cuēñquin 'aisa tanquin anúan ñu marutibi 'aíma 'itánun, aín curíquicamaishi 'aruaxa. Usa 'ain cana mitsu asérabi cain, curíquiñu unicaman 'acēsamaira oquin ca a xanun aín curíqui 'inánxa.

Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu rurucubutía Jesusan ñuia (Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Anuax cuania ca uni raírinēn anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu ñuiquin ēsaquin cacēxa:

—Ax ca aín maxax upíira upí 'icēn. 'Imainun ca bētsi bētsi unían upí ñu 'ináncē cupíribi ax upíira upí 'icēn.

Cacēxun ca Jesusan cacēxa: ⁶ —Ēnē xubu mitsun iscēx upí 'aísh maxax cha 'acē 'aíshbi ca axa Nucēn Papa Diosmi sináncēma unicaman ēnē xubu camabi rurupacēbē aín maxáxcamaribi rurucubúti 'icēn. Usaía anun 'iti nētē ca uti 'icēn.

Ēnē nētēcama cēñútisama pain 'ain cara uisai ñu 'iti 'icē quicē bana (Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Usaquian Jesusan cacēxun ca a unicaman ñucáquin cacēxa:

—¿Uínsaran cara mixmi quicēsabi oi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu ēnēx aín maxáxcama rurupacē 'iti 'ic? ¿Anúan usai 'iti nētē ca 'uramacuatsinia quixun 'unánuxun caranuna uisa ñu 'ia isti 'ain?

⁸ Usaquin ñucácēxun ca Jesusan anun ax utēcēnti nētē ñuixunquin ēsaquin cacēxa:

—'Itsa unix ca: 'Ēx cana Cristo 'ai, quianan: Jesús utēcēnti nētē ca uaxa quíax quiti 'icēn. Usai quiquian mitsu paránti rabanan camina bērúancati 'ain. Aín banax ca asérabi 'icē quixun camina sinántima 'ain. ⁹ Mitsun camina uni itsían, bētsi menu 'icē unicamax ca bētsibē 'acánania quixun ñuia cuanuxun 'ain. Cuanan, raíri unicamaxribi ca aín 'apumi tsuáquiruia quixun ñuia cuatíbi camina racuétima 'ain. Asérabi ca usai 'iti 'icēn. Usaía 'icēbēbi ca ēnē mecama cēñúcēma pain 'iti 'icēn.

¹⁰ Caxun ca ēsaquinribi cacēxa:

—Bētsi menu 'icē unicamax ca bētsi menu 'icē unicamabē nishánani 'acánanti 'icēn. 'Imainunribi ca bētsi menu 'icē 'apun suntárucama bētsi menu 'icē suntárucamabē 'acánanti 'icēn. ¹¹ Bētsi bētsi mecama ca shaíquinuxun 'aia. Bētsi bētsi nētēnu 'icē unicamax ca a piti ñuñuma 'inuxun 'aia. 'Imainun ca 'itsa unix 'insinan cēñúnuxun 'aia. 'Imainun ca naínua atun iscēma ñu unicaman isti 'icēn, isi ca racuēira racuēti 'icēn.

¹² Usai 'icēma pan 'ain ca mitsúxmi 'ēmi catamēti 'ēn uni 'icē cupí, unin mitsu bixun bētsi bētsi onan anu judíos unibunēx timēti xubunu 'icē unin mitsu 'uchonun buánan, mitsu sipuanan, 'apu cha 'imainun 'apu chucúmaribi mitsu ñui ami manáquin mitsu 'inánti 'icēn. ¹³ Usaquian 'acēxunbi camina 'ē ñuiquin rabínquinma an mitsu bicē unicama cati 'ain. ¹⁴⁻¹⁵ A unicama bēmánumi 'ain

cana 'ënbi uisoquin caramina cati 'ai quixun 'unánmianan anúnmi cati bana mitsu sinánmiti 'ain. Sinánmicëxunmi cacëx ca axa mimi nishi mimi manáncë unicamax, asérabi ca a bana 'icë quixun 'unani minmi cacë banax ca cëmë 'icë quiax quitima 'icën. Usa 'ain camina a unicama bëmánanu cuancëma pan 'ixun ësaquin sinánti 'ain: Jesusan ca uisoquin carana cati 'ai quixun 'ë sinánmiti 'icën. Usa 'ain cana 'ënbi pain sinántima 'ain. ¹⁶ Mitsúxmi 'ënan 'icë cupí ca min papa 'imainun min tita 'imainun min xucëantu 'imainun min aintsi 'ibu 'imainun axa mibë nuibanancë unínribi uni itsían mitsu 'atimonun 'inánxun 'aia. 'Ináncëxun 'atimoquin ca mitsu raíri 'ati 'icën. ¹⁷ Mitsúxmi 'ëmi catamëcë cupí ca unicamax 'ëmi sináncëma 'aish mitsumi 'i nishnuxun 'aia. ¹⁸ Usa 'ainbi camina 'ën bërúancë 'aish asábi 'iti 'ain, 'ëx cuëncëbëma ca mitsun bu achúshirabi nëtétima 'icën. ¹⁹ Tëmëraquinbi 'ëmi catamëti ëncëma 'aish camina 'ën Papa Diosan nëtënu 'ëbë 'iti 'ain.

²⁰ Anu 'icë unicamabë 'acananuxuan suntárucaman Jerusalén nëbëtsioratia isquin camina 'unánti 'ain, anun a ëma cëñúti nëtë ca uaxa quixun. ²¹⁻²² A ëmanu 'icë unicamaxa ami 'uchacë cupí ca castíancë 'iti 'icë quixun ca Nuncëma Papa Diosan ain uni cuënëomiacëxa. Usai ca bërí 'iti 'icë quixun camina a suntárucama isquin 'unánti 'ain. Usai 'icëbë ca unicamax racuëti Judea menu 'icë ëmacamanuax abáquiani matánu cuanti 'icën. 'Imainun ca axa Jerusalénu 'icë unicamaxribi anuax cuanti 'icën. Axa Jerusalénuax 'ura nitsi cuancë unicamax ca racuëti Jerusalénu cuantëcëntima 'icën. ²³ Usai 'icëbë ca xanu tuñucama 'imainun ain tuá 'icúçë xanucamaxribi abáquiani cuani nuibacanuxun 'aia. A nëtënu 'icë unicamax ca 'aisamaira paë tani tëmëratí 'icën. Aín 'ucha cupí atumi nishquin Nucën Papa Diosan castíancë 'aish ca usai 'iti 'icën. ²⁴ Úni raíri ca unín abë 'acananquin 'anuxun 'aia, raírinëx ca bëtsi bëtsi menu buáncë 'iti 'icën. Usaquin 'aquin ca judíosma unicaman Jerusalén 'atimonan anu 'ixun ain cuëncësa oquin 'ati 'icën, atúan usoquin 'ati nëtëa sënëncëbëtan.

*Usacuatsini ca Jesús utëcënti 'icë quicë bana
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Èsaquinribi ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx utëcënti nëtë ca 'urama 'icë quixun unicaman 'unánun ca naínu 'icë bari, 'uxë, 'ispa acamax bëtsiti 'icën. Úsai 'imainuan parúnpapacama xuquirui bëchunia cuati ca camabi menu 'icë unicamax ratuti sináncasmai bënëti 'icën. ²⁶ Naicamé'ëo shaíquicëbë ca anua 'icë ñucamaxribi shaíquinoxun 'aia. Acama isi ca unicamax, uisai cara 'iti 'icë quixun sinani racuëtan bamai sináncasmai bënëti 'icën. ²⁷ Usai 'icëbëtan ca uní 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'ixun 'ën, nëtë cuin mëuxun, 'ën cushin pëcabëtsinia, camabi unicaman isnuxun 'aia. ²⁸ 'Ën mi ñuixuncë ñucama 'icëbëtan camina, anúnmi mitsux paë tani tëmëratí nëtë sënënti ca 'urama 'icë quixun 'unánti 'ain. 'Unani camina chuámarua tani cuëëinra cuëënti 'ain.

²⁹ Usoquin catancëxun ca Jesusan icamaribi ñuiquin ësaquin cacëxa:

—Mitsun iscëx ca higuera 'imainun uisa i cara, ³⁰ acamax baricuatsíncëbë ain pëchi rëucubutancëx amiribishi corutëcënia. Usaria 'ia isquin camina uni 'itsían mitsu cacëxunmabi mitsúnbi ca baritiacuatsinia quixun 'unani. ³¹ Usaribitía 'ën mitsu ñuixuncë ñucama 'ia isquin camina 'unánti 'ain, anúan Nucën Papa Dios 'Apu 'iti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ³² Asérabi cana mitsu cain, bëría ënë nëtënu bucuçë unicamaxa bamacëma pain 'ain ca 'ën mitsu ñuixuncë banacama quicësabi oi 'iti 'icën. ³³ Naí, me acamax ca cëñúti 'icën,

'aínbi ca 'ën banaxa nètétimoi usabi 'ain camabi ñu 'ëx quicësabi oi asérabi 'iti 'icën.

³⁴ Usa 'ain camina mitsux cuëencë ñuishi 'anan paëanan ënë nètënu 'icë ñucamaishi sináncë 'itin rabanan bërúancacë 'iti 'ain. Usai bërúancacëma 'aish camina mitsúnmi sináncëbëmabi 'ëx ucëbë 'ë isi rabínti 'ain. ³⁵ Sinaniamabirican mapuquin unin tsatsa bicësa usaribiti ca unin sináncëbëmabi anun 'ëx uti nètë uti 'icën. ³⁶ Usa 'ain camina 'ëx uti nètë caini, 'ën mitsu cacë ñucama ënëxa 'icëbëbi 'ëmi catamëti ëníma 'ëmi cushicë 'inuxun, nètë camabi Nucën Papa Dios ñucáti 'ain. Usai 'i, 'ëx utëcëncëbë 'ën bëmánuax añu 'uchañumabi 'inuxun camina Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

³⁷ Usaquin anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuanan ca Jesús xupíbu xupíbucëbë imë Olivos cacë matánu 'i cuancëxa. ³⁸ Usai anu 'inëti ca bari urucëbë bana ñuixuni Jesús anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuantëcëncëxa. Cuantëcënxuan bana ñuixunia cuati ca unicama riquiani timëacëxa.

V. BAMAXBI CA JESUCRISTO BAISQUIAXA QUIXUN ÑUI QUICË BANA (22-24)

22

Judíos unicama Jesúsmi 'ësënan

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nètë, Pascua cacë, 'iisama pain 'ain, ² ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëño bana 'unáncë unicama Jesús 'acatsi quixun sinanibi —'apuma unicamax ca aín bana cuacë 'aish numi nishti 'icë —quixun sinani atumi racuëquin uisoxun 'ati cara quixun sinani 'ësënancëxa.

³ Usacëbë ca Jesusan 'unánmicë unicama mécën rabë 'imainun rabë, acama achúshi, Judas Iscariote, anu ñunshin 'atimanën 'apu Satanás atsíancëxa.

⁴ Usai 'iquian cuanxun ca ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicëx judíos sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë suntáruacamabë 'ësënanquin —'ën cana Jesús mitsu 'inánti 'ai —quixun cacëxa.

⁵ Usoquian Judasan cacëx ca cuëëni —curíqui 'inánti ca —quixax canancëxa.

⁶ Usoquian cacancëx —asábi ca —quixun catancëx cuanquin ca Judasan —¿'apuma unicaman isnunma carana uisaxun ënë unicama Jesús bimiti 'ai? —quixun sináncëxa.

Ashiquian Jesúsbëtan aín unicaman piá

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán anun piti nètë achúshi ca Pascua nètë anun carnero 'ati, a 'iacëxa. ⁸ A nètë 'icëbëtan ca Jesusan Pedrocëñun Juan xuquin cacëxa:

—Ënë nètënu a piti ñu pinun camina nu mëníoxuni cuanti 'ain.

⁹ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Uinuxuinra caranuna a piti mëníoti 'ain? ¹⁰ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Jerusalénu cuantancëx bëbaquin camina unia achúshinëan ñutën 'unpax buania mërati 'ain. Mëraquin nuibiani camina anua ax atsíncë xubunu atsínti 'ain. ¹¹ Atsínquin camina aín 'ibu ësaquin cati 'ain: An nu 'unánmicë uni an ca ësaquin mi canun nu caxa: ¿Uinuxun cara 'ëbëtan 'ën 'unánmicë unicaman Pascua nètën piti ñu piti 'ic? ¹² Usaquinmi cacëxun ca an mitsu anuxunu piti

xubu namě cha, cata itsi manámi 'icě, anua mesa 'imainun anu tsóti acama mēnócě, mitsu ismiti 'icěn. Anuxun camina a piti nu mēnioxunti 'ain.

¹³ Usoquian cacěx cuanx Jerusalénu bēbaquín ca Jesusan cacěsabi oquín a ñucama mēracěxa. Mēraxun ca anuxun a nētěn piti ñucama mēnócěxa.

¹⁴ Mēñoquian sēñon ca Jesús aín 'unánmicě unicamabě pinux mesanu tsóbuacěxa. ¹⁵⁻¹⁶ Mesanu tsóxun ca Jesusan aín 'unánmicě unicama cacěxa:

—Ēn cana mitsu cain, ēnē nētēnuxun cana esa piti mitsubě 'atēcēniman. Nucěn Papa Diosan nētēnuxun cuni cana mitsubětan 'atēcēnti 'ain. Usa 'aish cana bamacěma pain 'aish a piti ñumi mitsun 'ēbētan piti 'itsaira cuēēan.

¹⁷⁻¹⁸ Catancěxun ca anu uvas baca 'arucě maně xanpa biquín, Nucěn Papa Dios pain —asábi ca —catancěxun, aín 'unánmicě unicama 'inánquin cacěxa:

—Ēn cana mitsu cain, esaquín cana uvas baca ēnuxun 'atēcēniman. Axa 'Apu 'aian Nucěn Papa Diosan nētēnu aín unicamax abě 'icēbētan cuni cana 'atēcēnti 'ain. Usa 'ain camina ēnē biquín camaxunbi 'ati 'ain.

¹⁹ Catancěxun ca Jesusan pán biquín Nucěn Papa Dios —asábi ca —catancěxun pán tucapaxun 'inánquin atu cacěxa:

—Mítsunmi piti pán ēnēx ca 'ě 'icěn. Mitsun 'uchacama tērěncě 'aish Nucěn Papa Diosan 'inun 'ě unin 'acě 'ain, camina 'ěmi sinánquin 'ěn mitsu bėrí cacě ēnē ēnquinma usabi oquín 'ati 'ain.

²⁰ Cacěxun piti piia sēñenia ca Jesusan maně xanpa anu 'icě uvas baca biquín catēcěancěxa:

—Ēnē uvas baca ēnēx ca 'ěn imi 'apati, 'ěx bamacě cupía mitsun 'uchacama tērěncě 'aish ainan 'inun Nucěn Papa Diosan mēnócě, a 'icěn. ²¹ Ēn mitsu camainun ca cuat. Uní itsin 'atimonuxun binuan an 'ě 'inánti uní, an ca nubētan ēnuxun piia. ²² Nucěn Papa Diosan mēnósabi oi cana uní 'inux anuax uá, 'ěx bamati 'ain. Usa 'ainbi ca an 'atimonuxun binun uní 'ě 'ináncě uní, ax 'uchañuira 'aish uisoquín cara 'ati 'icě, usoquian Nucěn Papa Diosan 'acě 'iti 'icěn.

²³ Jesusan usaquín cacěxun cuati ca aín 'unánmicě unicamax —ñucama uin cara usaquín 'ati 'ic? —quíax ñucacanancěxa.

Uiira cara bėtsibėtan sēñnma 'iti 'icě quicě bana

²⁴ Uix cara bėtsibėtan sēñnma 'iti 'icě quíax ca Jesusan 'unánmicě unicama cuėbicanancěxa. ²⁵ Usaía quia ca Jesusan cacěxa:

—Judíosma 'apucaman ca aín unicama ax cuēēcěsabi oquian tēmėramiquinbi ñu mēēnun 'amia. Usaquín 'amibi ca bėtsi unicama cai, ainsa aín unicamaxa upitax bucunun 'imia quíax quia. ²⁶ Atux usa 'ainbi camina mitsux usai 'itima 'ain. Uix cara mitsun cushi 'icě, ax ca cushima uní 'icēsaribiti 'iti 'icěn. An uní raíri bana 'ináncě uní, an ca an aín bana cuacě uní usaribi 'ixun uní itsi ñu 'axunti 'icěn. ²⁷ ¿An piti 'acě uní ax cara axa mesanu pi tsócě unibėtan sēñn 'ic? An mesanuxun picě uní ax ca an piti 'acě unibě sēñnmara 'icěn. Usa 'ainbi cana 'ěx an mitsu ñu 'axuncě a 'ain. ²⁸ Mitsun camina unicaman bėtsi bėtsi oiabi 'ě ēncěma 'ain. ²⁹ Usa 'icě cana 'ěn Papa Diosan 'ě 'apuira 'inun 'imicēsaribi oími 'ēbě cushi 'inun mitsu 'imin. ³⁰ Usa 'ixunmi 'ěn nētēnuxun 'ēbėtan pianan, Israelnēn bėchicě mēcēn rabě 'imainun rabě, aín rėbúnquicamax cara atun ñu 'acě cupí, uisai 'iti 'icě quíxun canun cana mitsu 'imiti 'ain.

Pedroněn —'ěn cana a 'unanima —quixun uni cati Jesusan ñuía (Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Usaquín catancěxun ca Jesusan Simón Pedro cacěxa:

—Simón, ñunshin 'atimanën 'apu, Satanásnën ca mitsu 'atimamitisa tanquin an usaquin 'anúan ënun quixun Nucën Papa Dios ñucáxa. Usa 'ixun ca xanúan ñu bimí tacaquin shaicacësaribi oquin mitsu tanti 'icën. ³² Usa 'aínbi cana 'ëmi catamëti ënxunma 'anun Nucën Papa Dios mi ñucáxuan. 'Ëmi 'uchaxbi sinanati 'ëmi cushiquin camina axa 'ëmi catamëcë uni raíri 'ëmia asérabi upiti catamënun 'aquinti 'ain.

³³ Cacëxun ca Simón Pedronën cacëxa:

—Mi 'acësaribi oquin sipuanan unín 'anúbí cana mi ëniman.

³⁴ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Pedro, cana mi cain, mix camina usai quin, 'ixunbi camina ënë ñantan 'atapa banatisama 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain.

Anúan unín Jesús 'atimoti nētē 'iá

³⁵ Jesusan ca aín 'unánmicë unicama ësaquin cacëxa:

—Ën mitsu uni bana ñuixunun xuquin, burasa, curíqui, taxaca, acama buanima camina cuanti 'ai quixun cacëx cuanx camina ñancáishi 'icëma 'ain, ¿usa cat?

Cacëxun ca —ca usa 'icën, ñancáishi cananuna 'icëma 'ai —quixun cacëxa.

³⁶⁻³⁷ Canan ca ësaquinribi cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana 'ë ñuiquian cuënëo quiásabi oi ca 'iti 'icën. A banax ca quia: “An ñu 'atima 'acë unicama achúshi ca ax 'icë quiax ca unicamax quiti 'icën”. A bana quiásabi oi ca unicamax 'ë ñui quiti 'icën. Usa 'ain camina bërí min bana ñuixuni cuanquin burasañu 'ixun a buánti 'ain. Curíquiñu 'ixun camina buánti 'ain. Manë xëtocëñuma 'ixun camina min tari maruquin anun curíqui biquin maruti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Ca is, ënu ca manë xëtocë rabë 'icën.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—Ashi ca asábi 'icën.

Jesús Getsemaní naënuax aín Papabë bana

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Jerusalénuax cuani ca ax 'icësabi oi Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa. Cuancëbë ca abë aín 'unánmicë unicamaxribi cuancëxa. ⁴⁰ Anu cuanx bëbatancëxun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ñu 'atima 'atin rabanan camina mitsu bërúanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

⁴¹ Usoquin cabiani unín nicëxa maxax 'ibúcë 'urasa cuanx ca rantin puruni, Jesús Nucën Papa Diosbë banacëxa. ⁴² Banaquin ca cacëxa:

—Papan, mix cuëncëbëtanma cana 'ën bërí tëmëratima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ëx cuëncësa oi 'ítima 'ain, mix cuëncësa oíshi cana 'iti 'ain.

⁴³ Usaquin cacëbë naínuax anu uxun ca ángelnën Jesús 'aquinquin cushiocëxa. ⁴⁴ Aisamaira masá nuituti bënëquin ca Jesusan amiribishi Nucën Papa Dios ñucátëcëncëxa. Ñucati 'aisamairai bënëti ca nichati aín nichá ax aín imi menu tusquicësa 'iacëxa. ⁴⁵ Nucën Papa Dios ñucátancëx nirucatsini uquinbi ca aín 'unánmicë unicama masá nuituirai 'uxcë mëracëxa.

⁴⁶ Mëraquin ca bësúnquin cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina usaira 'uxin? Ca nirut. 'Uchati rabanan camina 'uxti tēai Nucën Papa Diosbë banati 'ain.

*Jesús bican**(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)*

⁴⁷ Usaquian Jesusan cacëbëbi ca 'aisamaira uni anu Jesús 'icë anu uacëxa. Ucëbë ca a unicamabë aín 'unánmicë unicama achúshi, Judas, ax rëcuëncuatsini a bëtsucanux uacëxa. ⁴⁸ Aia ca Jesusan Judas cacëxa:

—¿Judas, uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, 'ëa ënë unicaman binun caramina 'ë bëtsucucati 'ain?

Cacëxunbi ca Judasnën cáma 'icën. ⁴⁹ Uisoí cara uaxa quixun isquin ca abë 'icë unicaman Jesús ñucáquin cacëxa:

—¿Ënë unicama caranuna manë xëtocën 'ati 'ain?

⁵⁰ Usaquin caquin ca uni achúshinën aín manë xëtocën sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëëmicë uni aín pabí mëqueu 'icë pabíscacëxa. ⁵¹ Usaquian aín pabí tëaia oquin ca Jesusan cacëxa:

—Usoxunma ca 'at. Caquin mëcënan pamëquin ca aín pabí usabi 'itëcënun mómiacëxa.

⁵² Usotancëxun ca Jesusan sacerdotenën cushicama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icë suntárucama 'imainun anpan canicacëcëcama, an a bitsi ucë, acama cacëxa:

—¿Manë xëtocë 'imainun imaxu tëacë tuínxun mëcamacë uni 'acësoquin 'ë binux caramina ucan? ⁵³ Camabi nëtën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu mitsubë 'iabi camina uisa 'ixunbi ësoquin 'ë bicáncëma 'ain. Bërími mitsun ësoquin 'anun ca Nucën Papa Diosan mitsu ëanxa, ñunshin 'atimanën 'apun cushínbi camina ësoquin 'ë 'ain.

*—Ën cana a uni 'unáncëma 'ain —quixuan Pedronën ca
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Usoquin bitancëxun ca a unicaman Jesús buánxun judíos sacerdotenën cushicaman 'apun xubunu buáncëxa. Usoquian buania ca Pedronën 'uránxuinshi nuibiancëxa. ⁵⁵ Buanx bëbaquin a xubu rapasu 'icë me mëniócë, anu tsi ticaia tsóbucamainun ca Pedronëxribishi atubë tsóbuacëxa. ⁵⁶ Usaía anu tsócë, tsin ërëncëxun pëcaia Pedro isquin ñachai ca anuxuan an ñu mëëcë xanux quiacëxa:

—Ënë uníxribi ca a bicë unibë 'iixa.

⁵⁷ Usai quia ca Pedronën cacëxa:

—Míxmi a ñui quicë uni a cana 'unaniman.

⁵⁸ Usoquin can, basicëma 'aínshi ca uni achúshinënríbi Pedro isquin cacëxa:

—Míx camina abë nicë uni a 'ain.

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ëx cana ama 'ain.

⁵⁹ Achúshi hora 'icëbë ca bëtsíxribi quiacëxa:

—Ënë unix ca Galileanu 'icë uni 'icën. Aséribi ca axribi a unibë 'iixa.

⁶⁰ Usaía quia ca Pedronën cacëxa:

—Uisai qui caina usai quin, a cana 'ën 'unaniman.

Quicëbëshi ca 'atapa banacëxa. ⁶¹ Banacëbë cuainacëquin ca Nucën 'Ibu Jesusan Pedro ñachaquin isacëxa. Ñachacëxun ca Pedronën ësaquian Jesusan a cacë bana sináncëxa: Ënë imë camina 'atapa banatisama pan 'ain, min isamina 'ë 'unáncëma 'ai quixun 'ë ñuiquin rabë 'imainun achúshi oquin uni paránti 'ain. ⁶² Usoquian Jesusan coóncë bana sinani ca Pedro ëman chiquiti masá nuituirai bëunan mëscüacëxa.

Suntárucama Jesúsmi cuaia
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Usa 'ain ca an bĕrúancĕ suntárucaman Jesús 'usani ami cuiquin mĕĕacĕxa. ⁶⁴ Usoquin 'anan ca aín bĕru chupan bĕmáputancĕxun mĕĕquin — uin cara mi mĕĕaxa, ca ñuit — quixun cacĕxa. ⁶⁵ Usaquin 'anan ca ami 'atimati banaquin Jesús 'usancĕxa.

Jesúsa judíos unibunĕn cushicaman 'apucamanu buáncan
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Pĕcaracuatsincĕbĕ ca anpan caniacĕcĕ unicama 'imainun judíos sacerdotenĕn cushicama 'imainun an Moisésnĕn cuĕnĕo bana 'unáncĕ unícamax anu timĕacĕxa. Timĕcĕbĕtan ca anu atun cushibunĕn 'apucama timĕcĕ anu Jesús buáncĕxa. Usoquian buáncĕxa bĕbaia ca 'apucaman Jesús cacĕxa: ⁶⁷ — Mix asĕrabi ax utinu nun caíncĕ, Cristo 'ixun camina, asĕrabi cana a 'ai quixun nu cati 'ain.

Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

— Asĕrabi cana a 'ai quixun 'ĕn mitsu cacĕxunbi camina 'ĕn bana ca asĕrabi 'icĕ quixun sínáncantima 'ain. ⁶⁸ Usa 'ixun camina 'ĕn mitsu ñu ñucáquin cacĕxunbi 'ĕ caíma 'ianan 'ĕ chiquínti sínántima 'ain. ⁶⁹ Usa 'aínbi cana bĕrí ĕnĕ menu 'itancĕxbi Nucĕn Papa Dios cushiira, aín nĕtĕnuax aín mĕqueu tsotax abĕ 'Apu 'iti 'ain.

⁷⁰ Usoquian atu cacĕxun ca camaxunbi ñucáquin Jesús cacĕxa:

— ¿Usa 'aish caramina asĕrabi Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ain?

Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

— Mitsúnmi 'ĕ cacĕ, ax ca asĕrabi 'icĕn.

⁷¹ Usai quia cuati ami nishi ca quicancĕxa:

— 'Itsa unix ca ami manánxa. Usa 'aínbi cananuna nunribi bĕrí nun pabitanbi asĕrabi ax 'atimati banaia cuan.

23

Jesús Pilatonu buáncan
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Catancĕx niruquin ca camaxunbi Jesús buánxun Pilátonu buáncĕxa.

² Buanx bĕbax aín bĕmánon 'ixun ca Jesús ñuiquin ĕsaquin Pilato cacĕxa:

— ĕnĕ unían judíos unicama nun caibu bĕtsi oquian sínánun quixun 'unánmia cananuna nunbi cuan. Nun nu a Cĕsar buánmiti curíqui 'inánxunma 'anun nu canan ca ax isa Cristo 'aish 'apu 'icĕ quiaxa.

³ Usaquin cacĕxun ca Pilátonĕn Jesús ñucáquin cacĕxa:

— ¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

Cacĕxun ca Jesusan cacĕxa:

— Asĕrabi cana 'ĕx a 'ain, minmi cacĕ, usa.

⁴ Jesusan cacĕxun cuaquin ca Pilátonĕn sacerdotenĕn cushicama 'imainun anu timĕcĕ unicama cacĕxa:

— 'ĕn iscĕx ca ĕnĕ uni 'atima ñu 'acĕma 'icĕn.

⁵ Usaía Piláto quicĕbĕbi Jesúsmi xuamati nishi ca munuma quicancĕxa:

— An ca Galilea mecamanuxun unicama 'atimaquin 'unánmiquin tsuáquirumianan Judea mecamanuxunribi usoquin 'aia.

Pilátonĕan Jesús Herodesnu xua

⁶ ĕsaquian unicaman ñuia cuaquin ca Pilátonĕn — ¿ĕnĕ unix cara Galileanu 'icĕ uni 'ic? — quixun atu ñucácĕxa. ⁷ Ñucácĕxuan — usa ca — quixun cacĕxun

cuaquin ca Pilatonën Jesús a Herodesnu buántanun quixun xuacëxa. A me anua Herodes 'apu 'ain, anu 'icë uni ca Jesús 'icë quixun ñuia cuaxun ca — Herodes ca Jerusalénu uëxanxa — quixun 'unánquin anu buántanun quixun cacëxa. ⁸ Buáncëx bëbacëa unicaman Jesús ñuia cuati ca an uni itsin 'acëma ñu 'aia istisa tanquinbi iscëma 'aish, bërí a isi Herodes cuëëncëxa. ⁹ Usai cuëënquia 'itsaira bana ñucácëxunbi ca Jesusan cáma 'icën. ¹⁰ Caíma 'imainun ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun an Moisésnën cuëñëo bana 'unáncë unicama munuma banai ami manáncëxa. ¹¹ Usaria ca Herodesbëtan aín suntárucaman Jesús 'atimonan a 'usánquin cuaioquin 'apúan pañucë chupa pañumitancëxun Pilátónua buántëcëntanun quixun xuacëxa. ¹² Usa 'ain ca 'itsa baritia abë nishanancë 'aishbi a nëtëñbi sinanati Pilátobë Herodes nuibanancëxa.

Jesús ca bamati 'icë quiáxa quican bana
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Usa 'ain ca Pilatonën, judíos sacerdotenën cushicama 'imainun judíos 'apucama 'imainun unicama camiacëxa. ¹⁴ Camicëxa ucë ca cacëxa:

—Mitsun, ëñë unin ca 'atimati banaquin unicama tsuáquirumia quixun cacëxun, cana mitsun ismainunbi a ñucán. Ñucáxun 'ën iscëxbi ca an uisa ñubi mitsux ami manánquin 'ë cacë, a 'acëma 'icën. ¹⁵ Anu xucëxunbi ca Heródesnën amiribishi nunua bëtëcëñun xuaxa. Anribi ca aña 'uchabia 'acëma 'icë 'unánxa. Usa 'ain ca nun iscëxun a cupía bamati, ñu 'atima 'acëma 'icën. ¹⁶ Usa 'ain cana paë tanmitancëxuinshi cuantánun ëñti 'ain.

¹⁷ Caquin ca anun pán chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtëa sënëncëma pain 'ain, usabiquin 'acë 'ixun, uni achúshi sipunua chiquínti sináncëxa. ¹⁸ Usoquian Jesús chiquínti sináncëbëbi ca unicamax munuma sharáruí quicancëxa:

—Ëñë uni ca 'at, 'anan ca Barrabás nu chiquínxun.

¹⁹ An 'apu ñui 'atimati banaquin, Jerusalénu 'icë unicama tsuáquirumicë, 'ianan an uni 'acë cupí ca Barrabás sipuacë 'iacëxa. ²⁰ Unicamaxa munuma sharáruí quia cuati ca Pilátónëx amiribishi —nun iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icë —quix quitëcëancëxa. ²¹ Quicëbëbi ca munuma sharáruí quicancëxa:

—Bamatanun ca i curúsocënu matas, i curúsocënu ca a matas.

²² Usaía quicaniabi ca rabë oquin cacësabi oquin Pilatonën amiribishi catëcëancëxa:

—¿Aña ñu 'aisama cara ëñën 'ax? 'Ëñ iscëx ca a cupía bamati ñu 'atima 'acëma 'icën. Usa 'ain cana paë tanmitancëxuinshi cuantánun ëñti 'ain.

²³ Quicëbëbi ca usaribiti amiribishi munuma sharáruí quitëcëancëxa, bamatanun i curúsocënu matáscë ca 'iti 'icë quiax. Usai quia ca Pilatonën atu sinanamicasmacëxa. ²⁴ Sinanamicasmaquin ca Pilatonën atúan cacësabi oi ca 'iti 'icë quixun cacëxa. ²⁵ Caxun ca Barrabás, an unicama tsuáquirumianan uni 'acë cupí sipuacë uni, a judíos unicaman ñucácësabi oquin chiquíancëxa. Usaquin chiquíanan ca Jesús, judíos unibunën 'apucamaxa cuëëncësabi oquian 'anun quixun, aín suntárucama cacëxa.

I curúsocënu Jesús matáscan
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Usoquian Pilatonën cacëxun Jesús buani cuanquinbi ca suntárunën Cirene nëtënu 'icë uni Simón, ax aín naënuax anúan cuancë bai, anun aia

isquin suntárunën biquin 'iámiquin, anua Jesús matásti i curúsocë, a Jesús caxu cuanquin buánxunun quixun cacëxa.

²⁷ Usaía 'ia ca 'aisamaira unin nuibiancëxa, xanucamanribi nuibiani ca 'aisamaira masá nuituti bëunan mëscuti rarumacëxa. ²⁸ Usai 'ia cuati cuainacëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Jerusalénu 'icë xanucama, 'ë sinani bëunan mëscuti rarumaxma ca 'it. Mitsu 'imainun mitsun tuácamashi sinani camina bëunan mëscuti inti 'ain. ²⁹ Anúnmi mitsun tēmëрати nētë ca uti 'icën. A nētë ucëbë ca unicamax ësai quiti 'icën, tuacëma xanux ca cuëenti 'icën, tuacëma 'ixun aín tuá xuma 'amicëma xanux ca xanu itsían 'acësaribi oquin paë tancëma 'aish cuëenti 'icën. ³⁰ Anun usai 'iti nētë ucëbëtan ca unicaman unëtisa tanquin aín bashicama atunu rëucubunun canan matá atu mapunun quixun cati 'icën. ³¹ 'En ñu 'atima 'acëma 'icëbia 'ë ësöquin 'acë 'ain ca an ñu 'atima 'acë unicamax atun 'ë 'acësamaira oquin 'acë 'iti 'icën. Usoquian anun 'ati nētë ca uti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun sinani camina bëunan mëscuti inti 'ain.

³² Usa 'ain ca uni rabë an 'atima ñu 'acë, aribi Jesúsbea bamati suntárunën buácëxa.

³³ Usoxun ca suntárunën a buani cuanx, Mapuxo cacë me, anu bëbaquin anuaxa bamanun Jesús matástancëxun i curúsocë nitsíancëxa. Nitsíanan ca an 'atima ñu 'acë uni rabëribi i curúsocënu matástancëxun, bëtsia Jesusan mëqueu 'imainun bëtsi Jesusan mëmiu 'inun nitsíancëxa. ³⁴ Suntárunëan usoquin 'acëxun ca Jesusan Nucën Papa Dios cacëxa:

—Papan, ënë unicaman ca añu cara 'aia quixun 'unanima. Usa 'icë camina atun 'ucha tērénquin manumiti 'ain.

Usa 'ain ca anu uni matáscë i curúsocëcama nitsíntancëxun, suntárunën uin cara isa Jesusan chupa bëtsi bëtsi biti 'icë iscatsi quixun ñuratsu pain niquin tancëxa. ³⁵ Usaquian Jesús 'aia ca unicaman isacëxa. Ismainun ca judíos unibunën 'apucamax Jesús ñui 'atimati banaí ami cui 'aia canancëxa:

—An uni raíri iëmicësaribi oi iëtibi ca iëtima. Ax aséربي Cristo a Nucën Papa Diosan ënu xunuxun caíscë 'aish ca axbi iëti 'icën.

³⁶ Anu 'icë suntárucamanribi ca uquin ami cuaiquin bimi baca cachacë a xëanun quixun 'ináncëxa. ³⁷ Inánquin ca —mix aséربي judíos unicaman 'apu 'aish ca mixbi iët —quixun cacëxa.

³⁸ Anua a matáscancë i curúsocënu ca Jesús manámi ësáquin cuënëocë bana matáscë 'iacëxa: “Ënëx ca judíos unicaman 'apu 'icën”. A banax ca griego banan cuënëocë 'ianan Romanu 'icë unin bana, latín cacë, anun cuënëocë 'ianan judíos unibunën bana, hebreo cacë, anúnribi cuënëocë 'iacëxa.

³⁹ A Jesús 'acësaribi oquin i curúsocënu matáscë uni rabë, achúshinën ca ami 'atimati banaquin 'usánquin Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina Cristoma 'ain? Mix aséربي Cristo 'aish ca mixbi iët. Iëanan ca nuribi iëmit.

⁴⁰ Usoquian Jesús caia cuaquin ca acëñuan matáscë unin bëtsi ñu caquin cacëxa:

—¿Mix usaribi oquin 'acë 'aishbi caramina Nucën Papa Diosmi racuëtiman?

⁴¹ Aséربي cananua nux nun 'ucha cupí paë tanin. Usa nux 'aínbi ca ënë uni añu 'uchabi 'acëma 'icën.

⁴² Usoquin bëtsi catancëxun ca a unin Jesús cacëxa:

—Jesús, min nētënuax 'apu 'ixun camina 'ë manutima 'ain.

⁴³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséربي cana 'ën mi cain, ënë nētënbi camina anu 'ëx 'icë anu 'ëbë 'iti 'ain.

*Jesús bama**(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)*

⁴⁴ Usai 'imainun ca bari xamárucébēbi me bēánquiaçéxa. Bēánquiax ca rabē 'imainun achúshi hora 'icēbē bari pēquitēcēancéxa. ⁴⁵ Usai bari bēánquimainun ca Nucēn Papa Diosan 'imicēx anuxun a rabiti xubu mēu anun bēpáncē chupax amo rabē 'inun tuquiaçéxa. ⁴⁶ Usaía 'icēbē ca munuma cuēncēnishi Jesús quiaçéxa:

—Papan, 'ēn cana 'ēn bēru ñunshin minmi binun mi 'inanin. Usaquin catancēx ca ashiti bamacéxa.

⁴⁷ Usaía 'icēcama isquin ca Romanu 'icē capitán Nucēn Papa Dios rabi quiaçéxa:

—Asérabi ca ēnē unix 'uchañuma 'iaxa.

⁴⁸ Usaía quimainun ca axa Jesús 'ia isi timécē unicamaxribi masá nutiti, atun nuitu mēēi shitáshquiquiani utēnбуах, atun xubunu cuancéxa.

⁴⁹ Raírinēxa usai 'imainun ca an a 'unáncē unicama 'imainun axa Galileanuax a nuibētsini ucē xanucamanribi 'ura nixun Jesús usai 'ia isacéxa.

*Jesús bamacē mēñion ñui quicē bana**(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)*

⁵⁰ Judea cacē menu 'icē ēma, Arimatea, anu 'icē uni achúshi ca José cacē 'iacéxa. Ax ca upí uni 'aish upí sinánñu 'iacéxa. Ax ca judíos cushicaman 'apucama achúshi 'iacéxa. ⁵¹ Usa 'aishbi ca José an anun Nucēn Papa Dios camabi unin 'apu 'iti nētē uti caíncē uni 'iacéxa. Usa 'ixun ca raíri 'apucaman 'acēsariibi oquin sinánquinma, atúxa Jesús 'acatsi quiax 'ēsēnani —'ati ca — quiax quicēbētanbi, an cáma 'icēn. ⁵² Usa 'ixun ca Josénēn anu cuanxun Pilato cacéxa:

—Jesús ca bamaxa, cana buántisa tanin.

⁵³ Usaquin cacēxuan —camina buánti 'ai —quixun cacēxun ca Josénēn Jesús i curúsocēna nanpátancēxun, sávana upitan rabúancéxa. Rabúnbianquin ca anu uni bamaia mēñiotia matá me tēmú bēri naécē, anu uni ñucē mēñiocēma pan, anu mēñionuxun buáncéxa. ⁵⁴ Usoquin anun ñu mēētima nētēn 'atima cupí, a nētē 'icēma 'ain, ca Josénēn Jesús mēñionuxun buáncéxa. Buánxuan mēñion ca anun ñu mēētima nētē 'iacéxa.

⁵⁵ Usoquian buania nuibianxun ca Galileanuax abē uéxancē xanucaman uinúira cara Jesús mēñoia isanan uisaira oquin cara mēñoia quixun isacéxa. ⁵⁶ Isbiani atun xubunu cuanxun ca anun Jesús sanu oti ro buánuxun mēñiocéxa. Mēñiotancēx ca Moisésñēn cuēñeo bana quicēsabi oi, anun ñu mēētima nētē 'ain, tantiacéxa.

24*Jesús baysquia**(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)*

¹ Anun ñu mēētima nētē 'iónxa pēcaracébēa bari urucēma 'aínshi ca axa Galileanuax Jesús bē uéxancē xanucama anun sanu oti ro mēñoéxancē a buani raíri xanubē anua Jesús mēñoéxancēnu cuantēcēancéxa. ² Buani cuanxun anu bēbaquinbi ca mapara, anun quini xēpuéxancē, racanacē isacéxa. ³ Usa 'icē istancēx cuani, quiniñu atsínquianxun isquinbi ca Nucēn 'Ibu Jesús 'aímocéxa. ⁴ 'Aímoi ratuti ca sináncasmacéxa. Usai ratúquian atun iscēxbi ca rabē uni, chupa chaba chabaquicē pañucē, a rapasu 'iacéxa. ⁵ Usa isi ca xanucamax racuēti meu tētúbuacéxa. Tētúbutiabi ca a unin cacéxa:

—¿Uisa cupí caramina mitsun anu uni bamacē mēníotínua axa ashiti bamacēma uni barin? ⁶ Ax ca ěnuma 'icēn, ca baísquiaxa. An Galileanuxun mitsu caēxancē bana camina sinánti 'ain. ⁷ Ęsaquin ca mitsu caēxanxa: Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'icē, ca 'è 'atima unin, uni itsían 'è 'aminun 'inánti 'icēn. 'Ináncēxun ca i curúsocēnu bamanun 'è matásti 'icēn. Matáscēx asérabi bamatanēx cana rabē 'imainun achúshi nētē 'iónxa pēcaratēcēncēbē baísquiti 'ai quixun.

⁸ Usaquian ángelnēn cacēxun ca —asérabi ca Jesusan usaquin nu caēxanxa —quixun xanucaman sináncēxa. ⁹ Usaquin sinánbiani anuax cuanxun ca atun iscēcama ñuianan ángelnēn cacēcama ñuiquin, Jesusan 'unánmicē unicama mēcēn rabē 'imainun achúshi a 'imainun an aín bana cuacē uni raíricamaribi ñuixuancēxa. ¹⁰ Usaquian an Jesusan 'unánmicē unicama ñuixuncē xanucama ax ca 'iacēxa, María Magdalena 'imainun Juana 'imainun Jacobonēn tita María, 'imainun axa atubē 'icē xanucamaribi. ¹¹ Usaquian acaman ñuixuncēxunbi ca —cēmēi ca quia —quixun sinánquin —usa ca —quixun sinánma 'icēn.

¹² Usaía raíri 'imainun ca Pedronēxēshi abáquiiani a quínu cuancēxa. Cuanx bēbai tētúbuquin isquinbi ca anun Jesús rabúncē chupa ashi isacēxa. Isbiani ratúquiiani uísai cara 'iixa quixun sináncasmai ca aín 'icēnu cuantēcēancēxa.

Emaús ěmanu bain cuanía usai 'iá
(Mr 16.12-13)

¹³ A nētēnbi ca an Jesusan bana cuacē uni rabē Jerusalénuax, axa mēcēn rabē 'imainun achúshi kilometrosa 'ain, Emaús cacē ěmanu bain cuancēxa. ¹⁴ Usai bain cuani ca a rabētax usaía Jerusalénuax Jesús 'icē ñui cananquiancēxa. ¹⁵ Usaía cananquiancēbēbi ca Jesús a caxu cuani, atubē biránanquiani cuancēxa. ¹⁶ Cuania isquin 'unántisa 'ixunbi ca —ěnēx ca Jesús 'icē —quixun 'unánma 'icēn. ¹⁷ 'Unáncēxunmabi ca Jesusan atu cacēxa:

—¿Añu ñui caramina cananquianin? ¿Uisacatsi caramina masá nuitutin?

¹⁸ Cacēx niraçēquin ca axa bain cuancē uni rabē, achúshi, Cleofas cacē, an Jesús cacēxa:

—¿Amanuax Jerusalénu ucē 'ixunbia uisa ñucama cara anu 'iixa quixun ñuicania 'itsa unin cuanbi caramina mínshi cuacēma 'ain?

¹⁹ Quixuan cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—¿Añu ñui cara quicanx?

Quia ca cacēxa:

—Nazaretnu 'icē Jesús, a ñui ca quicanxa. An ca Nucēn Papa Dios 'imainun unicamanribi iscēxun upí oquin Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuanan aín cushínbi uni itsin 'acēma ñu 'axa. ²⁰ Usa 'icēbi ca nun sacerdotenēn cushicamabētan nun cushi raíricamaribi a Piláto 'inánxa, ax isa i curúsocēnu matáscēx bamanun quixun. ²¹ Nun cananuna Romanu 'icē unían, nux Israel unib 'icē, nu 'imainun nun nētēcamaribi 'ibuacē 'ainbia nunainshi nun nētē 'inun, an nu mēníoxunti sinan, 'aínbi ca bamaēxanxa. ²² Usa 'aínbi ca nuxnu 'icēsaribitia ami sináncē xanu raírinēn anu Jesús mēníoēxancēnu pēcaracēma 'aínshi cuanxun isbētsini uxun ñuixunquin nu ratupunia. ²³ Cuanxunbi ca Jesús 'aímopunia. 'Aímobētsini uxun ca nu capunia, ángel rabētainsa iscēxun atu, Jesús ca bamacēma 'icē, ca baísquiaxa, caxa quixun. ²⁴ Usaquin cacēx anua Jesús mēníoēxancēnu cuanxunbi ca nubēa 'icē uni raírinēn xanúan cacēsabi oquin isquinbi Jesús mēraima 'ipunia.

²⁵ Usaquian cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Upí oquin camina sinaniman. An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuënëo banax ca asérabi 'icë quixun camina sináncëma 'ain.
²⁶ ¿A bana quicësabi oi cara Cristo, ax aín Papabë 'Apu 'i cuancëma pan 'aish, paë tani tēmëratí 'iax?

²⁷ Caxun ca Moisésñëan cuënëo bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicanarribia cuënëo bana, uisa banacama cara a ñui quicë 'icë, a banaxa quicësabi oi ca 'iaxa quixun a uni rabë ñuixuancëxa. ²⁸ Atu bana ñuixunbiancëx anua cuancë Emaús emanu abë bëbaquinbi ca a rabëtan, Jesús sapi ca cuanshitia quixun isacëxa. ²⁹ Isquin ca cacëxa:

—Bari ca xupíbutia, ca baquishia, usa 'ain camina nun xubunu nubë 'i cuanti 'ain. Cacëx ca atubë cuanx aín xubunu 'i Jesús atsiáncëxa.

³⁰ Atsiántancëx mesanu a uni rabëbë tsóbuxun ca pán bixun —asábi ca — Nucën Papa Dios catancëxun, tucapaquin atu 'ináncëxa. ³¹ Usa 'ain ca, ënëx ca Jesús 'icë quixun 'unántancëxunmábi pán tucapaxun 'ináncëxun pain —Jesús ca ënëx 'icë —quixun 'unáncëxa. 'Unania ratúcebëishi ca Jesús nētëacëxa.

³² Nētëcëbë ca canancëxa:

—An nubë banaquin cuënëo banacama nu ñuixuncëxun cananuna nun nuitu cuëëni shimëniocacësa tanpunin, ¿usa cat?

³³ Usaquin sinani bënëtishi cuanx ca Jerusalënu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaquin ca Jesusan 'unánmicë uni męcën rabë 'imainun achúshi, acamabëa Jesusan bana cuacë raíri unicanaribi timęcë mërácëxa. ³⁴ Mërácëxun ca axa timęcë unicanan cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesús ca asérabi baísquitëcëanxa. Usa 'icë ca Simonan ispunia.

³⁵ Usaquian cacëxun cuaquin ca Emaúsnuax ucë uni rabëtan, usai ca bainuax nubë 'ipunia quixun canan —nua pán mëtícaquin 'ináncëxuinshi cananuna ax ca asérabi Jesús 'icë quixun 'unánpuni —quixun cacëxa.

Aín 'unánmicë uni męcën rabë 'imainun achúshi an Jesús isa

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Usaquin atu ñuixunía sënëncëma pain 'aínbi axbi chiquiracëti atu nëbëtsi nírácëquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican.

³⁷ Usoquian atu cacëx racuëti ratúquin ca —ñunshin ca —quixun sináncëxa.

³⁸ Usai 'i ami racuëtia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Uisacatsi caramina racuëtín? ¿Uisa cupí caramina 'ëx cana asérabi Jesús 'ai quixun sinaniman? ³⁹ 'Ën męcën 'imainun ca 'ën taë is. Isquin ca, 'ëx cana Jesús 'ai quixun 'unan. Uisa cara 'ën nami 'imainun 'ën xo 'icë quixunmi 'unánun ca 'ë ramët. Ñunshinax ca xoñuma 'ianan namiñuma 'icën.

⁴⁰ Usaquin caquin ca mëshpáquin aín męcën ismianan aín taëribi ismiacëxa.

⁴¹ Usoquian ismicëxbi ca —ënëx ca Jesús 'icë —quíax cuëëni sináncasmai ratúacëxa. Ratutia isquin ca Jesusan —¿mitsun a piti ñu cara 'aíma 'ic? —quixun cacëxa. ⁴² Cacëxun ca tsatsa xuícë paná 'imainun buna rëpa tëxëra 'ináncëxa.

⁴³ 'Ináncëxun biquin ca atun ismainunbi Jesusan piacëxa.

⁴⁴ Pitancëx sënënxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx bamacëma pain 'ixun 'ën mitsu cacësabi oi ca 'iaxa. 'Ë ñuiquin cuënëo banacama Moisésñën 'a, 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicanan cuënëo banacama, 'imainun Salmosribi, acamaxa 'ë ñui quicë bana axa quicësabi oi ca 'iti 'icë quixun 'ën mitsu cacësabi oi cana 'ian. ⁴⁵ Usaquin caxun ca a ñuiquian cuënëo banacama upí oquian cuanun

ñuixunquin anu timécë unicama 'unánmiacëxa. ⁴⁶ 'Unánmiquin ca ësaquin cacëxa:

—Ësai ca a bana quia, Cristo ca bamatancëx rabé 'iónxa pëcaratëcëncëbë baísquiti 'icën. ⁴⁷ Usa 'ain ca aín unicaman Jerusalénuxun pain aín bana ñuitancëxun camabi menu cuanquin ësoquin caquin unicama ñuixunti 'icën, Nucën Papa Diosan atun 'atima ñu 'acëcama tërécë 'inuxun ca sinanaquin bëtsi oquin sinánti 'icë quixun. Ësaía a ñui cuënëo bana quicë a ñuixuntancëxun ca Jesusan atu cacëxa: ⁴⁸ Mitsun camina 'ëx 'ia iscë 'ixun, uisai carana 'ë ñuiquin cuënëo banacama quicësabi oi 'ia quixun unicama ñuixunti 'ain. ⁴⁹ Axa uti ñuiquian 'ën Papa Diosan 'ë cacë, a cana mitsunu unun xuti 'ain. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan aín cushi mitsu 'inánun Jerusalénu bërúxun caínti 'ain.

Jesús naínu cuan
(Mr 16.19-20)

⁵⁰ Usa 'ain ca Jesusan Jerusalénuax cuanquin Betania ëma 'urama, aín unicama buáncëxa. Buántancëxun aín mécën rabé manámi oquin ca Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa. ⁵¹ Usaquin ñucáxuntancëxun acama ëbiani ca anua Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa. ⁵² Cuania rabitancëx ca chuámashi tani cuëenquiani Jerusalénu cuantëcëancëxa. ⁵³ Cuantancëxun ca nëtë camabi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuanxun cuanxun, a rabiácëxa. Ashi.

JUANĒAN 'A UPÍ BANA

Nucĕn Papa Diosan Bana uni 'iá

¹ Nucĕn Papa Diosan ñu unioisama pain 'aínbi ca aín Bana 'iacĕxa. Aín Bana ax ca Nucĕn Papa Diosbĕ 'iacĕxa, ax ca Nucĕn Papa Diosbi 'iacĕxa. ² Usa 'ain ca ñu unioĕma pain 'ain aín Bana, ax Nucĕn Papa Diosbĕ 'iacĕxa. ³ Aín Banáinshi ca camabi ñu uniacĕxa. Nucĕn Papa Diosan Bana 'aíma 'ia 'ain ca ñu 'aíma 'ianan ñancáishi 'itsíanxa. ⁴ A bana anúan Nucĕn Papa Diosan nĕtĕ 'inan 'aish ca camabi ñu 'imainun uníxribi ĕnĕ nĕtĕnu bucuía. Usai 'i ca an 'imicĕx unicama sinánñu 'icĕn. ⁵ Ñunshin 'atimanĕn 'imicĕxun unin 'aisama 'iti sinaniabi ca Nucĕn Papa Diosan Bana ax upíira 'ixun uni upí 'inun 'imia. Usaquin 'imia ca ñunshin 'atimanĕn a cuati uni upí 'iaxma 'inun quixun Nucĕn Papa Diosan bana a nĕtĕnima.

⁶ Uni achúshi ca 'iacĕxa Juan caquin anĕcĕ. A ca Nucĕn Papa Diosan ĕnĕ menua unun xuacĕxa. ⁷ Ax ca Nucĕn Papa Diosan Bana, an 'uchañuira 'icĕbi uni aín nuitu upí 'imiti, ax ucĕbĕa ami catamĕnun camabi uni a ñuixuni uacĕxa. ⁸ Juan, ax ca an uni aín nuitu upí 'imiti ama 'iacĕxa. Usa 'aishbi ca axa uti ainra uni aín nuitu upí 'imiti, a unicama ñuixunuan Nucĕn Papa Diosan ĕnĕ menu xucĕ 'iacĕxa. ⁹ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti axa uti ñuiquin ca Juanĕn unicama ñuixuancĕxa.

¹⁰ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti ax ca ĕnĕ menu 'iacĕxa. Usa 'ixun an Nucĕn Papa Diosbĕtan camabi me 'imainun camabi ñucama unio 'icĕbi ca unicaman, ui cara ax 'icĕ quixun 'unánma 'icĕn. ¹¹ ĕnĕ nĕtĕnu 'icĕ unicaman ca an unio 'ixunbi, atubĕ 'inúxa ucĕbi bíisama tancĕxa. ¹² Usa 'ixunbi ca uicamax cara ami sinánan ami catamĕtia, acama Nucĕn Papa Diosan bĕchicĕa 'inun 'imiacĕxa. ¹³ Unían aín xanumi bĕchicĕ tuá ax ca unishi 'ia. Unin bĕchicĕnĕxa usa 'aínbi ca usama Nucĕn Papa Diosan bĕchicĕcama 'icĕn. Ax ca aín cushínshia aín bĕchicĕ 'imicĕ 'icĕn.

¹⁴ Nucĕn Papa Diosan Bana a ca bĕtsi tuásaribi 'inun xanun bacĕancĕxa, uni 'inun. Nucĕn Papa Diosan sinánsaribi 'ixun ca ĕnĕ menu 'icĕ unicama abĕ 'ixun nuibacĕxa. Ax aín Bĕchicĕ Achúshi 'aish aín Papa Diossaribi 'aish aín sinan upíira upí cananuna isacĕn. ¹⁵ Usa 'ain ca Juan, an uni nashimicĕ, an Nucĕn Papa Diosan Bana ñui munuma banaquin cacĕxa:

—ĕnĕx ca a ñuiquin ĕsaquin 'ĕn mitsu caĕxancĕ a 'icĕn: Axa 'ĕ caxu uti uni ax ca 'ĕsamaira 'icĕn. 'ĕx 'icĕma pain 'ain ax pain 'iá 'aish ca 'ĕsamaira 'icĕn.

¹⁶ An ca aín sinan upíira 'ixun ax 'icĕsaribitinu nun sinan upí 'inun nuibaquin ĕnquinma nu 'aquinia. ¹⁷ Uisai cara Nucĕn Papa Diosan uni 'iti 'icĕ quixun ca Moisésnĕn nucĕn raracama 'unánmiacĕxa. Usa 'aínbi ca axira uxun Jesucristonĕn asĕrabi nuibaquin aín 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oía aín uni 'inun 'imíaxa. ¹⁸ Uinu 'icĕ uníbi ca Nucĕn Papa Dios isáma 'icĕn. Aín Bĕchicĕ Achúshi, axa aín Papabĕ 'icĕ, an cuni ca uisa cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun nu 'unánmiacĕxa.

I. JESUCRISTONĒAN GALILEA ME 'IMAINUN JUDEA MENUXUN BANA ÑUIXUAN (1.19-12.50)

*Juanĕan Jesús ñuia
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)*

¹⁹ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icē judíos unicaman ax caraisa ui 'icē quixuan Juan ñucátanun, sacerdotecamacēñun levita unicama xucēxa. ²⁰ Xucēx cuanx bēbaxuan ñucácēxun ca parántisama tanquin Juanēn cacēxa:

—'Ēx cana Cristoma 'ain.

²¹ Cacēxun ca cacēxa:

—¿Ama 'aish caina ui 'ain? ¿Elías caina 'ain?

Quixuan cacēxun ca cacēxa:

—'Ēx cana ama 'ain.

Cacēxun ca ñucátēcēancēxa:

—¿An Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixunti uni, axa uti a caina mix 'ain?

Cacēxun ca —ama cana 'ai —quixun cacēxa. ²² Usaquin cacēxunbi ca catēcēancēxa:

—¿Uiira caramina mix 'ain? An nu xucē unicamanu cai cuanun ca mix caramina ui 'ai quixun nu cat.

²³ Cacēxun ca Juanēn cacēxa:

—'Ēx cana axa anu uni 'icēma menuax munuma banacē uni a 'ain, ēsai qui: “Nucēn 'Ibu ca aia, camina axa anun uti bai mēñoquin racanati 'ain”. An ēñē bana cuēñēo, Isaías, an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē, axa quiásabi oi cana 'ēx 'in.

²⁴ Axa usaquin Juan ñucati cuancē unicamax ca fariseo unicaman xucē 'iacēxa. ²⁵ Usa 'ixun ca Juan catēcēancēxa:

—¿Mix Cristoma 'ianan Elíasma 'ianan an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixunti, axa uti ama 'ixunbi caina min uisa cupí unicama 'unpaxan nashimin?

²⁶ Cacēxun ca Juanēn cacēxa:

—'Ēn cana uni 'unpaxan nashimin, 'aínbi ca mitsúnmi 'unáncēma uni achúshi mitsubē 'icēn. ²⁷ Ax 'ēsamaira 'aish ca mitsúnmi 'unánun 'ē caxu aia. 'Ēx 'iisama pain 'ain, ax pain 'iá 'aish ca 'ēsamaira 'icēn. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ēx asaribima 'aish ami rabini a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain.

²⁸ Jordán 'ucēmanan 'icē Betábara cacē ēma anuxuan unicama nashimicē, anu cuanx ca unían xucē unicama usai Juanbē banacēxa.

Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bamati, Cristo, a ñuicē bana

²⁹ Usaquin unicama coónxun ca Juanēn Jesús aia isacēxa. Aia isi ca quiacēxa:

—Ca is, ēñēx ca unin 'ucha cupí carnero bamati 'aínbia ax bamacē cupí Nucēn Papa Diosan camabi unin 'ucha tērēnti a 'icēn. ³⁰ Ēñēx ca a ñuiquin ēsai quiquin 'ēn mitsu cacē a 'icēn: Axa 'ēsamaira uni ax ca 'ē caxu aia. 'Ēx 'icēma pain 'ain ca ax pain 'iacēxa. Usa 'aish ca 'ēsamaira 'icēn. A ñuiquin 'ēn mi cacē, a ca ux 'icēn. ³¹ 'Ēnribi cana a 'unáncēma 'ain, 'aishbi cana Israel unicaman uisa uni cara quixun a 'unánun 'unpaxan uni nashimi uan.

³²⁻³³ Usaquin catancēxun ca, ēsai ca 'iixa quixun Juanēn unicama ñuixuncēxa:

—'Ēn a 'unáncēma 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan 'ēn 'unpaxan uni nashiminun xuquin 'ē caxa: “Uni achúshinua 'ēn Bēru Ñunshin Upí ubútancēx 'iruia camina isunxun 'ain. Ainra ca uni 'ēn Bēru Ñunshin Upibēa 'inun 'imiti 'icēn”. Usaquin ca 'ē caxa. An 'ē cacēsabi oquin cana Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upía ñumacuru tinax naínuax ubútancēx a uninu 'iruia isan. ³⁴ Usaquin isun cana —ax ca Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'icē —quixun camabi uni cain.

Usaquin ca Juanën cacëxa.

Jesusan ain 'unánmicë unia 'inun a pain caísa uni

³⁵ Usaquian coon ca Juanbë ain 'unánmicë uni rabë 'iacëxa. ³⁶ Abë 'icë ca Jesús cuainia isquin Juanën cacëxa:

—Ca is, carnero 'icësaribiti unin 'ucha cupí bamanuan Nucën Papa Diosan xua a ca ux 'icën.

³⁷ Usaía quia cuaquin ca Juanën 'unánmicë uni rabëtan Jesús nuibiancëxa.

³⁸ Nuibiancëxun caxu bësquin isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿Añu caramina barin?

Cacëxun ca ñucacëxa:

—¿Uinu cara min 'iti 'ic, rabí? (Rabí quicë bana, ax ca an uni 'unánmicë uni qui quicë 'icën.)

³⁹ ¿Uinu 'icë cara min 'iti 'ic? quixun cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Isi cuanun ca ut.

Cacëx cuanxun ca ain 'iti isacëxa, istancëx ca bari xupíbuçëbëa baquíshti 'urama 'ain abë 'iacëxa.

⁴⁰ Juanën cacëxun cuaquian Jesús nuibiancë uni rabëtax ca bësix Simón Pedronën xucën Andrés 'iacëxa. ⁴¹ Jesusan 'itinuax cuanxun ca Andrésnën ain xucën Simón Pedro bariquin mëraxun cacëxa:

—Mesías cananuna isan.

Mesías quicë bana, ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caíncë a qui quicë 'icën. ⁴² Cabianquin ca ain xucën Jesúsnu buáncëxa. Buáncëx bëbaia isquin ca Jesusan bëñachaquin cacëxa:

—Míx camina Juanën bëchicë, Simón, a 'ain. 'Aíshbi camina Cefas caquin anëcë 'iti 'ain.

Cefas quicë bana, ax ca Pedro qui quicë 'icën.

Jesusan Felipe 'imainun Natanael abë cuanun ca

⁴³ Usaquian Pedro coon pëcaracëbë, Galilea menu cuanti sinani cuanquinbi ca Jesusan Felipe mëracëxa. Mëraquin ca cacëxa:

—'Ën mi 'unánminun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁴ Felipe Betsaida ëmanu 'icë uni 'ain, ca Andrés 'imainun Pedroribi, anu 'icë uni 'iacëxa. ⁴⁵ Usaquian Jesusan cacëx cuanxun ca Felipenën Natanael cacë uni bariquin mëraquin cacëxa:

—A ñuiquian Moisés 'imainun an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë unicaman cuënëo, a uni cananuna mëran. Ax ca Jesús, Nazaretnu 'icë uni, Josénën bëchicë, a 'icën.

⁴⁶ Felipenën cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Nazaret ëmanu cara ñu 'unáncë uni 'iti 'ic?

Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Usa ca mi isnun ca 'ëbë cuani ut.

⁴⁷ Cabianquin buáncëxa Natanael aia isi ca Jesús quiacëxa:

—U unix ca aséabi Israel uni upí 'icën, uni paráncëma ca ux 'icën.

⁴⁸ Quia ca Natanaelnën cacëxa:

—¿Uisaxun caramina 'ë 'unan?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mí caia Felipe cuancëma pan 'ainbi cana mi higuera tanáinua isan.

⁴⁹ Cacëxun ca Natanaelnën cacëxa:

—Míx camina Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ianan Israel unicaman 'apu 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Higuera tanáinua cana mi isan 'en mi cacëxun caramina bërí, ënëx ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'ë sinanin? Minmi 'ë iscësamaira oquin camina 'ën ñu 'aia isnuxun 'ain.

⁵¹ Ësaquinribi ca Jesusan Natanael cacëxa:

—Asërabi cana mitsu cain, naí panárabëcëbëtan camina uni 'inux 'ëx anuax uá, 'ë manáminuaxa Nucën Papa Diosan ángelcama cuaruanan ubutia isnuxun 'ain.

2

Unin xanu biti nëtëa Jesús Canánu 'ía

¹ Rabë nëtë 'iónxa pëcaracëbëtan ca Galilea nëtënu 'icë ëma, Caná cacë, anuxun uni achúshinën aín bëchicë xanu bimiti 'ain, aín aintsi 'ibucama pi unun quixun aín uni camiacëxa. Anu ca Jesusan titaribi 'iacëxa. ² Usa 'ain ca Jesúsribi aín 'unánmicë unicamabë aribia camicëx cuanx anu 'iacëxa. ³ Anu 'ixun ca unicaman cëñucëxa vino 'aíma 'ain aín títan Jesús cacëxa:

—Vino ca 'aíma 'icën, ca cëñúaxa.

⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Usati caramina 'ë usaquin cain? Anun 'ën ñu 'ati nëtë ca 'icëma pain 'icën.

⁵ Cacëxun ca aín títan an pítí 'ináncë unicama cacëxa:

—'Ën tuacëan mitsu cacësabi oquin ca 'at.

⁶ Anu ca 'iacëxa mëcën achúshi 'imainun achúshi maxax 'acë ñutë, anu anúan judíos unicama mëchucati 'unpax nanti. A ñutëcama sapi ca veinte 'ianan treinta galones 'unpax anu 'aruti 'iacëxa. ⁷ Usa 'ain ca Jesusan an pítí 'ináncë unicama cacëxa:

—Ñutënu ca 'unpax buácat.

Cacëxun ca usoquin 'acëxa. ⁸ Usaquian 'aia ca cacëxa:

—Buácabianquin ca fiesta 'ibunu buántan.

Cacëxun ca Jesusan cacësabi oquin buáncëxa. ⁹ Buáncëa fiesta 'ibun, Jesusan 'unpax 'icëbi vino ocë, a tanquin, uinua bëcë cara quixun 'unaniamabi ca an ñutënu buácabianquin buáncë unicama ainshi 'unáncëxa. Usa 'ain ca fiesta 'ibun an xanu biti uní cuënxun cacëxa: ¹⁰—An fiesta 'acë unin ca vino upí pain 'inántancëxun a cëñúia vino asábitanishi uní 'inania. Usa 'aínbi camina min bërí 'atimatani pain 'inántancëxun vino upí 'inanin.

¹¹ Usoquin ca Jesusan Galilea menu 'icë ëma, Caná, anuxun aín sinanëinshi 'atabaquin uni itsin 'acëma ñu 'acëxa, uni itsin cushisamaira ca aín cushi 'icë quixuan unicaman 'unánun. Usaquian ñu 'aia isi ca aín 'unánmicë unicama ami catamëacëxa.

¹² Usaquin 'atancëx ca aín tita 'imainun aín xucéantu 'imainun aín 'unánmicë unicamabë Jesús Capernaúm ëmanu cuancëxa. Cuanx bëbatancëx ca 'itsama nëtëinshi anu 'iacëxa.

An ñu marucë unicama Jesusan chiquían (Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtëa 'urama 'ain ca Jesús Jerusalénu cuancëxa. ¹⁴ Cuanx bëbax anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsínquinbi ca an ñu marucë unicaman vaca bënë 'imainun carnero 'imainun ñumacuru acama maruía isacëxa. Isanan ca anuxun curíqui cambioquin bicë, anua unicamaribi tsócë isacëxa. ¹⁵ Acama isquin ca anun rishquiti itsi mëníoquin, anua 'icë carnero 'imainun vaca bënë 'imainun an marucë unicamaribi chiquíancëxa. Chiquíanan ca an curíqui cambioquin bicë unin

curíqui reúquin, anua curíqui nancē ñucama chashcacēxa. ¹⁶ Usonan ca an ñumacuru marucē unicomaribi cacēxa:

—Ēnuca ca mitsun ñucama buántan. Anuxun 'ën Papa rabiti xubu camina anuxun ñu maruti xubusa 'inun ěsaquin 'atima 'ain.

¹⁷ Usaquian Jesusan caia cauquin ca aín 'unánmicē unicaman Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo ěsai quicē a sináncēxa: “Ēx anun rabanana bamaquinbi cana anuxun mi rabiti xubu upí oquin bēruánti 'ain”. Usaquin sinánquin ca —a banaxa quicēsabi oquin ca 'aia —quixun sináncēxa.

¹⁸ Usaquin 'aia isquin ca judíos unicaman Jesús cacēxa:

—¿Minmi ěsoquin 'acē ax ca asábi 'icē quixúnu nun 'unánun caramina añu ñu nun isnun 'ati 'ain?

¹⁹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mítsunmi tēncapatiabi cana ěnē xubu 'ën rabé 'imainun achúshi nētēinshi 'atēcēnti 'ain.

²⁰ Cacēxun ca judíos unicaman cacēxa:

—Cuarenta y seis baritian ca nucēn chaitiocēcama ěnē xubu 'acēxa. Usa 'aínbi ěcaramina min rabé 'imainun achúshi nētēinshi 'atēcēnti 'ain?

²¹ Ēsaquian atun cacē 'aínbi ca Jesús quicē bana ax, axbi ñuiacati quicē 'iacēxa. ²² Usa 'ain ca aín 'unánmicē unicaman bamaxa Jesús baísquitēcēan usaquian judíos unicama cacē a bana sináncēxa. Sinánan ca —Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo ca cēmēma 'icē —quixun sinánan —Jesusan nu cacē bana axribi ca cēmēma 'icē —quixun sináncēxa.

Unicaman sináncē ñucama Jesusan 'unan quicē bana

²³ Pascua anun carnero 'ati nētēn Jerusalénu 'ixuan Jesusan uni itsin 'acēma ñu 'aia isi ca 'aisamaira uni —an ca asérabi Nucēn Papa Diosan cushin ñu 'aia —quixun sináncēxa. ²⁴ Usaía 'icēbētanbi ca camabi unían aín naitu mēu sináncē a 'unáncē íxun, Jesusan —asérabi ca 'ēmi sinanima —quixun 'unáncēxa. ²⁵ An ca unían cacēxunmabi camabi unin sinan 'unáncēxa.

3

Nicodemoa Jesús isi cuan

¹ Fariseo uni achúshi ca Nicodemo caquin anēcē 'iacēxa. Ax ca judíos unicomaribi 'apu achúshi 'iacēxa. ² Usa 'ixun ca anu ñantan cuanxun Jesús cacēxa:

—Unían mix camina cushiira 'ai quixun 'unánun camina uinu 'icē unínbia 'acēma ñu 'ain. Nucēn Papa Diosan abēma 'ain ca uinu 'icē unínbi minmi 'acēsoquin ñu 'atima 'icēn. Usa 'ain cananuna 'unan, Nucēn Papa Diosan ca minmi nu 'unánminun ěnē menu mi xuacēxa quixun.

³ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Asérabi cana 'ën mi cain, axa aín cushin bacēntēcēncēma uni ax ca Nucēn Papa Diosan 'itima 'icēn.

⁴ Usaquian cacēxun ca Nicodemonēn cacēxa:

—¿Uisax cara bēráma cania 'aish uni bacēntēcēnti 'ic? ¿Amiribishi cara aín títan pucunu atsíanx bacēntēcēnti 'ic?

⁵ Nicodemonēn cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Usama ca. Asérabi cana 'ën mi cain, 'unpax 'imainun Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan bacēntēcēncēma uni ax ca Nucēn Papa Diosan 'itima 'icēn. ⁶ Axa xanunuax bacēncē, ax ca unishi 'ia; axa aín Bēru Ñunshin Upitan bacēncē uni, ax ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upíñu 'ia. ⁷ Nucēn Papa

Diosan cushin camina bacëntëcëncë 'iti 'ai quixun 'ën mi cacëx ratúaxma ca 'it. ⁸ Uinuax cara suñu bëëqui banaquiania camina cuatin, 'ixunbi camina isima, uinuax cara a suñu aia, uinu cara cuania quixun. An ñu shaícaianu suñu iscëma usaribi oquin cananuna Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan uni bacëntëcën mia isiman.

⁹ Cacëxun ca Nicodemonën Jesús catëcëancëxa:

—¿Uisa 'aish cara usai 'iti 'ic?

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan Nicodemo cacëxa:

—¿Mix an Israel unicama 'unánmicë 'ixunbi caramina 'ën mi cacëxun uisai gui quicë cara quixun cuatiman? ¹¹ Asérami cana mi cain, nun 'unáncë ñu ñuianan nun iscë ñuribi ñui cananuna nux quin. Quiabi camina nun bana ca asérami 'icë quixun sinaniman. ¹² ¿Ënë menu 'icë ñu 'ën ñuia cuaquinma caramina uisaxun 'ën naínu 'icë ñu ñuia cuati 'ain? ¹³ Uinu 'icë unínbia anu 'icë ñu 'unáncë 'aímabi cana 'ën cuni anuax uá 'ixun 'unanin. ¹⁴ Moisésñëan anu uni 'icëma menuxun manë 'acë runu, camabi unin isnun, i nitsínxun anu nansaribi oquin ca uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë, 'ë unin 'atí 'icën, ¹⁵ uinu 'icë unix cara 'ëmi catamëtia axa nëtétimoi Nucën Papa Diosnan 'inun.

Nucën Papa Diosan ënë menu 'icë unicama nuibacë bana

¹⁶ Camabi uni asérami nuibaquin ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë achúshi ënë menu xuacëxa, uicamax cara ami catamëtia axa nëtétimoi abë 'inun. ¹⁷ Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicë an ënë menu 'icë unicama aín 'ucha cupí 'uchonun xuáma 'icën. Ama, ënë menu 'icë unicama aín 'ucha tërënquin ainan 'inun iëminun quixun ca xuacëxa. ¹⁸ Aín Bëchicëmia catamëcë uní ax ca Nucën Papa Diosan 'uchocë 'ima. Usa 'aínbi ca axa ami catamëcëma uni ax aín Bëchicë achúshi ami catamëcëma cupí Nucën Papa Diosan aín 'ucha cupí castícantishi 'icën. ¹⁹ Axa ami sináncëma unicamax ca aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosan castícantishi 'icën, atúan an aín sinan upíra 'ixun uni upí 'imiti ax uánbi ami catamëisama tanquin 'atima ñu 'atishí cuëëncë cupí. ²⁰ An ñu 'atima 'acë unicaman ca an 'aia unin isti rabanan xabánuxun 'ati cuëëncëquinma bëánquibucënxun ñu 'aia. ²¹ Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'acë uni, an 'aia isquian —an ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxun ñu 'aia —quixun unin 'unánun xabánuxun ñu 'aia.

Amiribishia Juanën Jesús ñuitëcëan bana

²² Usa 'ain ca Jesusan aín 'unánmicë unicamabë Judea menu 'icë ëmacamanu cuantancëx anu 'ixun uni nashimiácëxa. ²³⁻²⁴ Nashimimainun ca Juanënribi sipuacëma pain 'ixun Enón caquin anëcë ëma, anua 'itsa 'unpax 'ain, anuxun uni ricuatsincë nashimiácëxa. Enón cacë ëma ax ca Salim caquin anëcë ëma 'urama 'iacëxa.

²⁵ Usa 'ain ca judío uni achúshinëx Juanëan 'unánmicë unicamabë, aín raraxa quiásabi oquin Nucën Papa Dios cuëënun ñu 'ati ñui cuëënicancëxa.

²⁶ Usai cuëënicananquiani anu cuanxun ca Juan cacëxa:

—A ñuiquinmi nu cacë uni axa mibë Jordán 'ucë manan 'icë, Jesús, an unicama nashimicëbë ca camabi unix anu ricuatsinia.

²⁷ Cacëxun ca Juanën cacëxa:

—Uinu 'icë unínbí ca Nucën Papa Diosan 'imicëxunma usa ñu 'atima 'icën. ²⁸ Mitsun camina, Cristoma cana 'ai 'ëx quia cuan. Nucën Papa Diosan ca 'ë caxua ax unun 'ëx pain rëcuëncuatsini unun 'ë xuaxa. ²⁹ Ësa ca. Ainan 'inúan unin bicëx ca xanu ainan 'ia. Ainan 'iti xanu bitsia uni cuëëni banaia cuati ca axa abë nicë uníxribi cuëënia. Usaribiti cana 'ëx —unicaman ca Jesusan bana

cuatia —quixunmi mitsun 'ë cacëxun cuati chuámarua tani cuëënin. ³⁰ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan usai ca 'iti 'icë quixun ñuiasabi oi, axira 'ësama cushiira 'ain camabi unix 'ë éanan anuishi cuanti 'icën.

Axa naínuax ucë uni ñuicë bana

³¹ Axa naínuax uá, an unio ñucamabë sënénma cushiira 'aish ca bëtsi unisamaira 'icën. Unían bëchicëxa bacëncë uni an ca unishi 'ixun ënë menu 'icë ñuishi ñuia. Axa Nucën Papa Diosnuax uá, ax ca an unio ñucamabë sënénma cushiira 'aish bëtsi unisamaira 'icën. ³² An ca an iscë ñucama ñuianan, an cuacë banacamariñi ñuia, ñuiabi ca uinu 'icë unínbi ain bana ca asérabi 'icë quixun sinanima. ³³ Usa 'aínbi ca axa ain bana cuati ami catamëcë uni, an —Nucën Papa Diosan banax ca asérabi 'icë —quixun sinánan —ca usa 'icë —quixun unicama ñuixunia. ³⁴ Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan ain Bëru Ñunshin Upí ñonquinma ain Bëchicë 'inania. Usaquian 'ináncëxun ca an xucëxa ucë uni, Jesús, an ain Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin unicama bana ñuixunia. ³⁵ Nucën Papa Diosan ca ain Bëchicë nuibaquin axa ain 'ibu 'inun camabi ñu a 'ináncëxa. ³⁶ Axa ain Bëchicëmi catamëcë uni, ax ca ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtétimoi 'ia. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosan Bëchicëmi sinántisama tancë uni, ax ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë nëtétimoi 'ima. A uni ca Nucën Papa Diosan ain 'ucha cupí 'aisamaira oquin castícanë 'iti 'icën.

4

Samaritana xanubë Jesús bana

¹ Fariseo unicaman ca —Juanën 'unánmicë unicama 'itsaribi 'aínbi ca Jesusan 'unánmianan nashimicë unicamaxira 'aisamaira 'icë —quixuan ñuicania cuacëxa. ² Usa 'aínbi ca Jesusanma ain 'unánmicë unicaman cuni uni nashimiacëxa. ³ Usaquian fariseo unicaman cuacëxun 'unánbiani ca Jesús Judea menuax amiribishi Galilea menu cuantëcëancëxa.

⁴ Anu cuanti sinani ca Jesús Galilea nëtënu cuani Samaria 'abiani cuancëxa. ⁵ Cuanx ca Jacobnëan ain bëchicë José 'inan me 'urama 'icë ëma, Sicar cacë, anu bëbacëxa. ⁶ Bëbatancëx ca Jacobnëan naëa 'unpax anu 'ain, Jesús 'uran cuanbaiti cuainsama tani, baria xamárucëbë, a rapasu tsóbuacëxa. ⁷⁻⁸ Tsóbutancëxa anu tsómainun ca ain 'unánmicë unicama a piti ñu bitsi Jesús ëbiani cuancëxa. Cuan ca Samaria nëtënu 'icë xanu achúshi 'unpax bitsi uacëxa. Chumu bëi aia isquin ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ë ca 'unpax 'anun 'inan?

⁹ Cacëxun ca a xanun cacëxa:

—¿Uisati caramina mix judío uni 'ixunbi 'ëx samaritana xanu 'icëbi 'unpax 'inánun quixun 'ë cain?, judíos unicamax samaritano unicamabë nuibanancë 'ainmabi.

¹⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ën mi 'unpax ñucacë 'aínbi camina ui carana 'ai quixun 'ë 'unaniman. 'Ë 'unánan aña cara Nucën Papa Diosan mi 'inánti 'icë quixun 'unáncë 'ixun camina 'ë ñucátsian. Ñucacëxun cana anúnmi nëtétimoi Nucën Papa Diosan 'iti 'unpax mi 'inántian.

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Anua 'unpax biti ënëx ca nëmin 'icën. Anun 'unpax biti ñuñuma camina 'ain. ¿Uinua caramina anun 'ëx nëtétimoi Nucën Papa Diosan 'iti 'unpax a biti 'ain? ¹² ¿Nucën rara Jacóbsamaira caina mix 'ain? An ca ënë anua

'unpax biti naëacëxa, naëxun ca 'acëxa, 'anan ca aín bëchicëribi 'amianan a rabucucë ñuinacamaribi 'amiacëxa. Jacobnën aín rëbúnquicamanribia 'anun naëa 'icë cananuna nurribi ënë 'unpax 'ain.

¹³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—An ënë 'unpax 'acë uni, ax ca amiribishi shimatëcënia. ¹⁴ Usa 'aínbi ca an 'ën 'inãncëxun 'unpax 'acë uni, ax amiribishi shimatëcëntima 'icën. Me 'ucë meücüaxa chiqúitia 'unpax xobucësaribiti ca 'ën 'inãncë 'unpax nëtëtima uninu 'iti 'icën. Usaía 'icëbë ca uni nëtëtimoí Nucën Papa Diosnan 'iti 'icën.

¹⁵ Usaquian cacëxun ca xanun cacëxa:

—A 'unpax ca 'ë 'inan. Amiribishi shimai 'unpax bitsi utëcënunma ca 'ë 'inan.

¹⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bënë cuënbëtsini ca abë utan.

¹⁷ Cacëx ca —'ëx cana bënëñuma 'ai —quiacëxa. Quia ca Jesusan cacëxa:

—Usa ca. Bënëñuma cana 'ai qui camina cëmëiman. ¹⁸ Mix camina mëcën achúshi bënëñu 'iacën. Usa 'aínbi ca axa bërí mibë 'icë uni ax aséabi min bënëma 'icën. Usa 'ain ca —bënëñuma cana 'ai —quiauxmi quicë ax cëmëma 'icën.

¹⁹ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Bërí cana mix caina ui 'ai quixun 'unanin. Mix camina an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'ain. ²⁰ Samaria unicama nun raran ca tucu ënuxun Nucën Papa Dios rabiácëxa. Usa 'aínbi camina mitsux quin, Jerusalénuxun ca unin Nucën Papa Dios rabiti 'icë quiax.

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Aséabi cana mi cain, anúnmi ënë tucunuxunmabi, Jerusalénuxunmabi anumi mitsux 'icënxunbi, Nucën Papa Dios rabiti nëtë ca aia. ²² Mitsun camina ui caramina rabi quixun 'unaniman. Nun cananuna ui caranuna rabi quixun 'unanin. An uni Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti, ax ca judío uni 'iti 'icën. An usaía 'inun mënío, a cananuna nun rabin. ²³ Anúan an Nucën Papa Dios rabicë unix aséabi ami sinani ax cuëncësabi oi 'iti cuëenquin a rabiti nëtë ca aia, bërí ca a nëtë 'icën. Usaquian unin a rabiti ca Nucën Papa Dios cuëënia. ²⁴ Nucën Papa Dios, ax ca unima 'aish nami, imi, xo, acamañuma 'icën, a ca unin isima. Usa 'ain ca an Nucën Papa Dios rabicë unin aséabi ami sinani ax cuëncësabi oi 'iti cuëenquin a rabiti 'icën.

²⁵ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Mesías, Cristo cacë, ax ca uti 'icë quixun cana 'unan. Ax uquin ca nun nu 'unánun camabi ñu ñuixunti 'icën.

²⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—A cana 'ëx 'ain, abë camina banain.

²⁷ Cacëbëbi ca aín 'unánmicë unicama utëcëancëxa. Uquin xanubëa Jesús

banaia isi ratúquinbi ca uinu 'icë unínbi —¿añu caramina cuëënin? —canan —¿añu ñui caramina a xanubë banain? —quixun cáma 'icën. ²⁸ Usa 'ain ca a xanun aín ñutë tsónbiani aín ëmanu cuanx bëbaquin anu 'icë unicama cacëxa: ²⁹ —'ëbë banaquin ca achúshi unin 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa. Ënëx sapi ca aséabi Cristo 'icën, ca isi ut.

³⁰ Usaquian xanun cacëxa ca a ëmanu bucuçë unicama anua Jesús 'icë anu ricuatsiãncëxa.

³¹ A xanúa cuancëbëtan ca aín 'unánmicë unicaman Jesús —camina piti 'ai —quixun cacëxa. ³² Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun 'unáncëma pitiñu cana 'ëx 'ain.

³³ Cacëx ca aín 'unánmicë unicamax —bëtsi unin sapi ca a piti bëxuanxa — quiax canancëxa. ³⁴ Canania isquin ca Jesusan cacëxa:

—An ënë menu 'ë xuá axa cuëncësabi oquin 'anan an a 'anun 'ë ca, a sënëonuxun 'ai cana 'ëx picësa 'ain. Usaquin 'ën 'acëx ca ax 'ën piti ñusa 'icën.

³⁵ Ësoquian cacëbëbia a ëmanu 'icë unicamax aia isquin ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Mitsux camina quin, rabë 'imainun rabë 'uxë cëñúcëbëa shaínquibutia cananuna ñu bimi biti 'ain. Usa 'aínbi cana 'ën mitsu cain, ca is, axa ucë unicama ënëx ca anun biti nëtë sënëncëbëtan aín 'ibun binuan bimi pëcëti sënëncësaribi 'icën. ³⁶ An uni 'ëmi catamënun 'aquincë uni an ca aín cupí bitsia. A unin 'aquincëxa 'ëmi catamëcë unicama ax ca xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'ain ca an paían 'ën bana uni ñuixuncë unicamabë an 'ëmi catamënun uni 'aquincë unicamaxribi cuënti 'icën, atúan 'ënan 'inun uni 'aquincë cupí. ³⁷ Usa 'ain ca ësai quicë banax asërabi 'icën: Bëtsi unían 'apácëxa pëcëtia ca bëtsi unin bimi bitsia. ³⁸ Mitsúnmi bëtsi unían 'unánmicë unicama 'ëmia catamënun upí oquin 'aquinun cana mitsu xuan. Uni raírinëan 'unánmicë 'icëbi camina mitsun a unicama upí oquin 'ëmia catamënun 'imian.

³⁹ Usai Jesús aín 'unánmicë unicamabë banamainuan a xanun cuanxun —a unin ca 'ëx usai 'icëcama ñuiquin 'ë caxa —quixun cacëx ca a ëmanu 'icë samaritano uni 'itsáxira —Jesús ax ca Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun sinani Jesúsni sináncëxa. ⁴⁰ Ami sinánquin a isi cuanxun ca Jesús cacëxa:

—Nubë pain camina 'i cuanti 'ain. Cacëx cuanx ca atubë rabë nëtën 'iacëxa.

⁴¹ 'Ixúan, bana ñuia cuati ca samaritano 'itsáxira —asërabi ca ax Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quixun 'unani ami sináncëxa. ⁴² Usai 'iquin ca a unicaman a xanu cacëxa:

—Mínmi nu cacëxun cuaxunbi cananuna bërí nunbi aín bana cuaquin 'unanin, asërabi ca ax Cristo, an camabi menu 'icë uni Nucën Papa Diosnan 'inun iëmiti, a 'icë quixun.

An 'apu ñu mëëxuncë unin bëchicëa Jesusan pëxcüa

⁴³ Usa 'ain ca rabë nëtë anu 'itancëx Jesús anuax cuanx Galilea nëtënu bëbai cuancëxa. ⁴⁴ Cuanux ca quiacëxa:

—An Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni a ca anuaxa canicë nëtënu 'icë unicaman aín bana cuaisama tania.

⁴⁵ Usai quiax cuanxa Galilea nëtënu bëbaia ca anu 'icë unicaman upí oquin Jesús biacëxa. A unicamax Pascua anun carnero 'ati nëtë 'ain, Galileanux Jerusalénu cuancë 'ixun ca an ñu 'aia iscë 'ixun a unicaman aín nëtënu bëbaia cuëñquin Jesús biacëxa.

⁴⁶ Usa 'ain ca Galilea nëtënu 'icë ëma Caná, anuxun bëráma 'unpax vino ocë, anu Jesús bëbacëxa. Bëbamainun ca 'apun uni achúshi aín bëchicënx Capernaüm ëmanu 'insíncë 'iacëxa. ⁴⁷ Usa 'ain ca Jesús Judea nëtënuax Galilea nëtënu bëbaia quixuan unin ñuia cuabiani cuanxun 'apun unin mëraquin Jesús cacëxa:

—'Ën bëchicë ca 'insíanxa, ca bamatisa 'icën. A camina 'ë pëxcuxuni cuanti 'ain.

⁴⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'ën, uni itsin 'acëma ñu 'aiashi istisa tanin. 'Ën usa ñu 'acëbëtanma camina, ëx cana asërabi Nucën Papa Diosnuaxa uá a 'ai quixun sinántisama tanin.

⁴⁹ Cacëxun ca 'apun unin cacëxa:

—Ën bëchicë ca nètëtisaira 'icën. Nètëcëmaishi camina a isi cuanti 'ain.

⁵⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min bëchicë ca ñuima, asábi ca, ca istan.

Cacëx ca —asérobi ca pëxcúti 'icë —quixun sinánbiani cuancëxa. ⁵¹ Usa 'ain ca baian cuania mërananquinquin an ñu mëëxuncë unicaman cacëxa:

—Min bëchicë ca ñucëma 'icën, asábi ca.

⁵² Cacëxun ca a tuacën papan cacëxa:

—¿Uinu bari 'ain cara 'ën bëchicë aín 'insin nètëonx?

Cacëxun ca —imëishi bari cuainacëcëbë ca aín 'itsis nètëonxa —quixun cacëxa. ⁵³ Usaquian cacëxun ca a tuacën papan —Anu bari 'ain ca Jesusan 'ë, min bëchicë ca ñuima, ca pëxcúti quixun 'ë coonxa quixun sináncëxa. Usaquin sinani ca aín xubunu 'icë unicamabë —asérobi ca Jesús Nucën Papa Diosnuax ucë 'icë —quixax ami sináncëxa.

⁵⁴ Usaquin ca Jesusan Judea nètënuax cuantancëxun Galilea menuxun bërâma 'acësa oquin uni itsin 'acëma ñu 'atëcëancëxa.

5

'Ian Betesda cacë, a rapasunuxuan Jesusan nicuainquinbi tancëma uni pëxcüa

¹ Usotancëx ca anúan judíos unicaman Nucën Papa Dios rabiquin piti nètë 'ain, Jesús Jerusalénu cuantëcëancëxa. ² Jerusalénu cënëa aín xëcuë achúshi, Oveja cacë, a bëtánain ca unin 'acë 'ian 'iacëxa. Ax ca hebreo banan Betesda caquin anëcë 'iacëxa. A 'ian rapasu, anua uni niti, anu ca mëcën achúshi itá nitsíncë 'aish manan tapuñu 'iacëxa. ³ Ax ca a têmü bucuxuan uni 'insincëcama, bëxuñu 'imainun aín niti bëtsicë 'imainun racábucë, acaman ángelnëan 'unpax cubínmia caíncë 'iacëxa. ⁴ Caíncëxuan uisa nètën cara 'ibutia, a nètën 'ibúxun ángelnën a 'unpax cubímicëbë caísa ax paian anu butucë, uisa 'insínñu cara, a uníxbi pëxüacëxa. ⁵ Usa 'ain ca anu 'icë uni achúshi treintiocho baritia 'insíncë 'iacëxa. ⁶ Ax anu racacë isquin ca —'uran ca ënë uni usai 'iaxa —quixun 'unánquin Jesusan cacëxa:

—¿Caramina pëxcútisa tanin?

⁷ Cacëxun ca 'insincë unin cacëxa:

—'Unpax cubíncë nëbëtsi an 'ë butúnti uni ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca 'ëx cuancëma 'ainshi 'ë rëtibiani cuanx, uni itsix pain 'unpax cubíncënu butuia.

⁸ Quia ca Jesusan cacëxa:

—Niruquin anumi racacë min bacëti bibiani ca cuantan.

⁹ Usaquian Jesusan cacëxëshi ca a uni aín 'insincë pëxcüacëxa. Pëxcúquin aín bacëti bibiani ca cuancëxa.

Anun ñu mëëtima nètë 'aínbia anua racacë aín bacëti bibiani, ¹⁰ cuania isquin ca judíos unicaman 'insincë 'aishbia pëxcúcë uni cacëxa:

—Ënë nètëx ca anun ñu mëëtima nètë 'icën. Ënë nètën camina anumi racacë ñu 'iábiantima 'ain.

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—An 'ë pëxcúcë uni an ca, anumi racacë min bacëti bibiani ca cuantan, quixun 'ë caxa.

¹² Quixuan cacëxun ca atun cacëxa:

—¿Uí uni cara min bacëti bibiani ca cuantan quixuan an mi cacë, ax 'ic?

¹³ Cacëxunbi ca 'aisamaira uni anu 'aian Jesús 'uri cuan, uí unin cara a pëxcüaxa quixun 'unánma 'icën. ¹⁴ Usa 'ain ca a pëxcúcë uni a anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun mëraquin, Jesusan cacëxa:

—Ca is, bĕrí camina pĕxcúcĕ 'ain. Usa 'ain camina mix 'iásamairai 'insíntĕcĕnti rabanan amiribishi 'uchatĕcĕntima 'ain.

¹⁵Usaquian Jesusan cacĕxun, ax ca Jesús 'icĕ quixun sinánbiani cuanxun ca a unin judíos unicama, —Jesusan ca 'ĕ pĕxcúaxa —quixun cacĕxa. ¹⁶Usa 'ain ca anun ñu mĕĕtima nĕtĕan uni pĕxcúcĕ cupí, judíos unicamax Jesús 'acatsi quiax 'ĕsĕnancĕxa. ¹⁷'Ēsĕnaniabi ca Jesusan atu cacĕxa:

—'Ēn Papan 'acĕsaribi oquin cana 'ĕn 'ain.

¹⁸Usaía Jesús quia cuati ami nishquin ca judíos unicaman ĕsaquin sináncĕxa, —Usai qui ca Nucĕn Papa Dios ax isa aín papa 'icĕ quianan ax isa Nucĕn Papa Diossarıbi 'icĕ quia. Usaquin sinani ca anun ñu mĕĕtima nĕtĕn uni pĕxcúcĕ cupí ami nishanan, usaía quicĕ cupırıbi ami nishquin, a 'acatsi quiax 'ĕsĕnancĕxa.

Jesusan aín Papabĕtan ñu 'a

¹⁹Usa 'ain ca Jesusan atu cacĕxa:

—Asĕrabi cana mitsu cain, 'ĕx Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ixunbi cana 'ĕnbi ñu 'aiman. 'Ēn Papan ñu 'aia isquin cuni cana 'ĕnribi 'ain. 'Ēn Papan bĕtsi bĕtsi ñu 'acĕbĕtan cana 'ĕx aín Bĕchicĕ 'ixun 'ĕnribi an 'acĕsaribi oquin 'ain.

²⁰'Ēn Papan ca 'ĕxira aín Bĕchicĕ 'icĕ nuibaquin an 'acĕ ñucama 'ĕ ismia. An ca mitsúnmi iscĕsamaira ñu, a isımi mitsux ratúti, a 'ĕ isminxun 'aia. ²¹'Ēn Papan ca uni bama abi baısqumıtancĕxun axa tsónun 'imiti 'icĕn. Usarıbiquin cana 'ĕx aín Bĕchicĕ 'ixun 'imitisa tanquin 'ĕnribi tsónun uni 'imiti 'ain. ²²'Ēn Papax ca uicamax cara aín 'ucha tĕrĕncĕ 'icĕ quianan uicamaxrıbi cara 'uchañu 'icĕ quiax quima. Usa 'ixun ca 'ĕx aín Bĕchicĕ 'icĕ usoquin 'anun 'ĕ cuni 'imıaxa, ²³a rabiĕsaribi oquían camabi unin 'ĕribi rabinun. An aín Bĕchicĕ 'icĕ 'ĕ rabiĕma, an ca 'ĕn Papa an 'ĕ xuá, arıbi rabıma.

²⁴Asĕrabi cana 'ĕn mitsu cain, axa 'ĕn bana cuati an 'ĕ xuá ami sináncĕ uni, ax ca ainan 'aish nĕtĕtimoı Nucĕn Papa Diosnan 'ia. A cupía Nucĕn Papa Diosnan 'itima 'icĕbi aín 'uchacama tĕrĕncĕ cupí 'uchañuma 'aish ca bamatancĕxbi nĕtĕtimoı Nucĕn Papa Diosbĕ 'iti 'icĕn. ²⁵Usa 'ain cana asĕrabi mitsu cain, ca uti 'icĕn, anúan aín 'ucha cupí bamacĕsa 'ixunbi unicaman 'ĕn bana cuati nĕtĕ. 'Ēn bana unin cuati nĕtĕ, a nĕtĕ ca ĕnĕx 'icĕn. Usa 'ain ca an —asĕrabi ca aín bana 'icĕ —quixun 'ĕ 'unanquin 'ĕx quicĕsabi oquin ñu 'acĕ unicama ax, aín 'ucha tĕrĕncĕ cupí Nucĕn Papa Diosnan 'aish, nĕtĕtimoı abĕ 'iti 'icĕn. ²⁶Usa 'inun ca Nucĕn Papa Diosan, ĕnĕ nĕtĕnu tsónan ainan 'aish aín nĕtĕnurıbi abĕ 'inun uni 'imıa. An ca aín Bĕchicĕ 'ĕnribi usarıbi oquin uni 'imınun 'ĕ 'imıaxa. ²⁷Uni 'inun anuax uá cupí ca uicamax cara aín 'ucha tĕrĕncĕ 'icĕ isanan uicamax cara 'uchañu 'icĕ isnun, Nucĕn Papa Diosan 'ĕ 'imıacĕxa. ²⁸Usa 'ain ca 'ĕn mi ñuıxuncĕxun cuati ratúaxma 'it. Anúan 'ĕx ucĕbĕtan 'ĕn bana cuati, bama unicama baısqıiti nĕtĕ ca uti 'icĕn. ²⁹Baısqıi ca anu maían anuax chıquíti 'icĕn. An upı ñu 'á unicamaxa Nucĕn Papa Diosbĕ nĕtĕtimoı 'inun baısqıımainun ca an ñu 'atıma 'á unicamax aín 'ucha cupí 'uchocĕ 'inun baısqııti 'icĕn.

Nucĕn Papa Diosan Jesús xuá ñui quicĕ bana

³⁰Ēsaquinrıbi ca Jesusan cacĕxa:

—'Ēn cana 'ĕnbi sinánquin ñu 'aiman. 'Ēn Papan 'ĕ cacĕsabi oquin cana 'ĕn, cara castıcancĕ 'iti 'icĕn, cara castıcancĕ 'itima 'icĕ quixun uni cain. 'Ēx cuĕĕncĕsoquin 'aquinma cana an 'ĕ xuá, axa cuĕĕncĕsabi oquin ñu 'ain.

Usa 'ain ca 'ën uni cacë banax asábi 'icën. ³¹ 'Ëxbi, usa cana 'ëx 'ai quiax quia ca unin 'ën bana ca asérabi 'icë quixun 'unántima 'icën. ³² Usa 'ainbi ca axa 'ë ñui quicë ax Nucën Papa Dios 'icën. 'Ë ñuia quicë bana ax ca asérabi 'icë quixun cana 'unanin. ³³ Mitsun camina 'ë ñuiquian a ñucánun quixun Juanu uni xuan. Xucëx cuanxun ca ñucáxa, ñucácëxuan Juanën 'ë ñuiquin cacë bana ax ca cëmëma 'icën. ³⁴ Uisai cara uni 'ë ñui quiti 'icë usai quicëbëtanbi cana 'ënbi, 'ën bana ca asérabi 'icë quixun 'unanin. 'Ën cana Juanëxa 'ë ñui quicë banami sinánun mitsu sinánmin, a bana sinanimi Nucën Papa Diosnan 'inux 'ëmi catamëti iënnun. ³⁵ Unían upí oquin isnuan bëánquibucë 'ainbi lamparínën pëcacësaribi oquin ca Juanën 'ë ñuiquin uni bana ñuixuanxa. Usaquian ñuixuncëbë camina mitsux bënëtishi aín bana cuati cuëëan. ³⁶ Juanëan 'ë ñuiquin mitsu cacë 'ixun camina an cacësabi oquin 'ën 'aia isquin upí oquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca 'ë xuacëxa quixun. ³⁷ Mitsun aín bana cuacëma 'ixunmi uisa cara ax 'icë quixun iscëma 'ainbi ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aín banax 'ë ñui asérabi quia. ³⁸ Nucën Papa Diosan xucë 'icëbimi mitsun 'ën bana cuacëma 'ain cana 'unanin, camina aín bana mitsun nuitunën sinánquin cuacëma 'ai quixun. ³⁹ Uisari caramina ainan 'aish xëñibua 'ainbi abë 'iti 'ai quixun 'unánuxun camina Nucën Papa Diosan bana cuëñëo upí oquin isin. Usa 'ainbi ca a bana 'ë ñuia quicë 'icën. ⁴⁰ A banaxa usai 'ë ñui quicë 'ainbi camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'inux 'ëmi catamëisama tanin.

⁴¹ Unían 'ë rabiti cana sinaniman. ⁴² 'Ën cana mitsu 'unan. Mitsun nuitunëñbi camina Nucën Papa Diosmi sinanima cana 'unanin. ⁴³ 'Ëx 'ën Papan xucëx uá 'icëbi camina mitsun 'ën bana cuaisama tanin. Usa 'ixunbi camina Nucën Papa Diosan xucëxmabia axbi ucë unin bana cuati 'ain. ⁴⁴ Nucën Papa Dios axëshi Dios 'ixun mitsu upíoti cuëënima camina mitsúxbi upíonani rabiananti cuëënin. ¿Nucën Papa Diosan mitsu upí oti cuëëncëma 'aish caramina uisax 'ëmi catamëti 'ain? Camina 'itima 'ain. ⁴⁵ 'Ën isana mitsumi Nucën Papa Dios manóin quixun sinánxunma ca 'at. Moisésñëan cuëñëo bana, ax isa upí 'icë quíaxmi quicë, ax 'ë ñui quicë 'ainbimi 'ëmi sináncëma cupí camina 'uchocë 'iti 'ain. ⁴⁶ Moisésñëan 'ë ñuiquin cuëñëo 'ain camina an cuëñëo bana ca aserabi 'icë quixun sináncë 'aish 'ëmiribi sinántian. ⁴⁷ Usa 'ainbi camina Moisésñëan cuëñëo bana cuaisama tancë 'ixun 'ëx quicë bana cuatima 'ain.

Usaquin ca Jesusan judíos unicama cacëxa.

6

Jesusan 'itsa uni páncëñun tsatsa pimia (Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Usatancëx ca Jesús parún papa, Galilea canan Tiberiadesribi cacë, a 'ucë manan cuancëxa. ² Cuancëbë ca an uni itsían 'acëma ñui 'anan uni 'insincë pëxucüa iscë unicama Jesús nuibiani cuancëxa. ³ Usa 'ain ca anuax matánu mapëracëtancëx aín 'unánmicë unicamabë Jesús tsóbuacëxa. ⁴ Pascua anúan judíos unicaman carnero 'ati nëtë 'urama 'ain ca Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicama matánu 'iacëxa. ⁵ Anuxun 'aisamaira uníxa a nuibëtsini aia isquin ca Jesusan Felipe cacëxa:

—¿Uinua caranuna a ëñë unicama pimiti pán biti 'ain?

⁶ An uisoquin cara 'ati 'icë quixun 'unánquinbi ca Jesusan uisai cara quia cuacatsi quixun usaquin Felipe cacëxa. ⁷ Cacëxun ca Felipenën cacëxa:

—Doscientos curíqui cupí bicèxbi ca pán achúshi achúshi camabi uni 'ináncèx sènèntima 'icèn.

⁸ Caia ca aín 'unánmicè uni itsi, Simón Pedronèn xucèn, Andrés cacè, an Jesús cacèxa: ⁹—Ènu ca xu achúshi 'icèn. Ax ca cebada 'acè pán mēcèn achúshi 'imainun rabè tsatsañu 'icèn. 'Aishbi ca ènèx 'itsaira uni pimitisama 'icèn.

¹⁰ Quixuan cacèxun ca Jesusan, anua basí 'itsaira 'ain, aín 'unánmicè unicama cacèxa:

—Unicama tsóbunun ca cat.

Usaquian Jesusan cacèxuan aín 'unánmicè unicaman cacèx ca 'aisamaira uni, cinco mil unisa 'aish, tsóbuacèxa. ¹¹ Tsóbuan ca Jesusan pán bixun, Nucèn Papa Dios pain —asábi ca —catancèxun aín 'unánmicè unicama an unicama 'inánun quixun 'ináncèxa. 'Ináncèxun ca axa tsócè unicama pán mètícaquin 'ináncèxa. 'Inánan ca tsatsaribi usai 'iisa 'ainmabia anu 'icè pucháquian pinun unicama 'ináncèxa. ¹² 'Ináncèxun piia camabi uni puchácèbètan ca Jesusan aín 'unánmicè unicama cacèxa:

—Pán tēcècèñun ca tsatsa tēcècama bit, masóxunma.

¹³ Cacèxun ca mēcèn achúshi 'icèbia unin piqin tēcècè cebada 'acè pán a mēcèn rabè 'imainun rabè caquí buácaquin biacèxa. ¹⁴ Usaquian Jesusan 'aia isi ca anu 'icè unicamax quiacèxa:

—Asérabi ca ènè uni axa Nucèn Papa Dios quicè bana uni ñuixuni utinu nun caíncè, a 'icèn.

¹⁵ Usai quiquian atun a 'apu 'iminuxun biisa tancèxun 'unani ca Jesús axèshi unicama èbiani matánu cuantècèancèxa.

Jesús parún papa camánanèn nia (Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Matánua Jesús cuan ca bari atsíncèbèa bèanquicèbè aín 'unánmicè unicama parún papa cuèbi cuancèxa. ¹⁷ Cuantancèx ca nuntinu cèñúruquiani, 'ucè manan 'icè Capernaúmnu cuani cuancèxa. Bari cuabúcèbè bèanquicèbèbia Jesús aima obiani ca aín 'unánmicè unicamax cuancèxa.

¹⁸ Cuancèbètanbi ca 'aisamairai bèquiquin suñúanèn baca bèchúanècèxa.

¹⁹ Usocèbèbi parún papa cuébínuax cuani cinco kilómetrosa 'ixun ca aín 'unánmicè unicaman parún papanubi nicuatsinia aia Jesús isacèxa. Isi ca racuèira racuèacèxa. ²⁰ Racuètiabi ca Jesusan cacèxa:

—Racuèaxma ca 'it. 'È cana 'ain.

²¹ Usaquian cacèx cuèenquin, nuntinu Jesús 'arubiani cuanx ca anu cuanti sinánbiania cuancè parún papa 'ucè manan bènètishi bèbacèxa.

Unicaman Jesús baria

²² Jesusan 'unánmicè unicama parún papa 'ucè manan cuan ca an pán picè unicama anubi 'iacèxa. Usa 'ixun ca pècaratancèxun sináncèxa: Achúshi nuntishi ca ènu 'iónxa, 'imainun ca aín 'unánmicè unicamaxa a nuntinu 'irucèbèbi Jesús nuntinu 'iruima 'iónxa. ²³ Usaquian sinánmainun ca Tiberias èmanuax uni raíriribi manè nunti raírinèn cuanx, anuxuan Jesusan Nucèn Papa Dios —asabi ca —catancèxun pán uni pimioncè, a 'urama bèbacèxa. ²⁴ Usa 'ain ca axa anu bèrucè unicama an bariquinbi Jesús cèñun aín 'unánmicè unicamaribi 'aimocèxa. 'Aímobiani ca axa Tiberiasnuax ucè manè nunticamanu cèñúruquiani Capernaúm èmanuribi Jesús bari cuancèxa.

Aín unicamax ca ami catamècè 'aish Jesús bè 'ia quicè bana

²⁵ Usa 'ain ca 'ucè manan cuanxun bariquin mèraquin Jesús cacèxa:

—¿Uinsaran caramina ènu uan?

26 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Asérabi cana 'ën mitsu cain, 'ën pán pimicëx puchonx camina a sinánbëtsini 'ë bari uan. Ui carana 'ëx 'ai quixunmi mitsun 'unánun, uni itsían 'acëma ñu 'ën 'acë a isunbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman. 27 Axa chëquiti piti binuxuinshi camina ñu 'atima 'ain. Usa 'ain camina ainan 'aish Nucën Papa Diosbë nëtëtimo 'inuxun 'ëmi catamëquin axa cuëencësabi oquin 'ati 'ain. Usaími 'inun mitsu 'iminun ca 'ëx uni 'inux anuax uá, Nucën Papa Dios, an 'ë 'imiacëxa.

28 Cacëxun ca a cacë unicaman cacëxa:

—¿A 'acëbëa Nucën Papa Dios cuëënnun caranuna aña 'ati 'ain?

29 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca cuëënia, mitsúxmi an 'ënu unun xuá 'ainmi 'ëmi catamënnun.

30 Cacëxun ca cacëxa:

—¿Nuxnu mimi sinánun caramina aña nun isnun 'ati 'ain? ¿Aña caramina 'ati 'ain? 31 Nucën raracaman ca anu uni 'icëma menuxun pãnsa piti, maná cacë, piacëxa, cuëñëo bana ësai quicësa oquin: “Nucën Papa Diosan ca naínua 'ibúmiquin unicaman pinun, pán 'inancëxa”.

32 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana asérabi mitsu cain, an naínua 'ibúmiquin unicama pán 'inan ax ca Moisésma Nucën Papa Dios 'iacëxa. An a pán 'inan 'ainbi ca Ñucën Papa Diosan béri 'inancë ax ca anúan uni asérabi upiti tsóti a 'icën. 33 Nucën Papa Diosan uni 'inan piti ax ca axa naínuax uá 'ë 'icën. Usa 'aish cana 'ëx an ainan 'aisha Nucën Papa Diosbë 'inun 'ënë nëtënu 'icë unicama 'imiti a 'ain.

34 Cacëxun ca unicaman cacëxa:

—A piti camina camabi nëtën nu 'inánti 'ain.

35 Cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx cana anúan uni asérabi upiti tsóti a 'ain. Panánxun piisa tanan shimaxun 'unpax 'aisa tania uni bënëcë, usaribitia ax Nucën Papa Diosbë upi 'iisa tani bënëcë uni, ax ca 'ëmi catamëti amiribishi bënëtcëntima 'icën. 36 Axa 'ëmi catamëcë uníxa usa 'ainbi cana 'ën mitsu cacë usaribi oquin mitsu catëcënin, mitsun 'ën ñu 'aia isquinbi camina ui carana 'ëx 'ai quixun sinaniman. 37-38 'Ëx cuëencësabi oquin 'ai cana uáma 'ain. An 'ë xucë, axa cuëencësabi oquinshi 'ai cana uacën. Usa 'ain ca ui unicama cara Nucën Papa Diosan 'ënan 'inun sinánmia acamax ca 'ëmi catamëti 'icën. Axa 'ëmi catamëcë uni, a cana —camina 'ënan 'itima 'ai —quixun catima 'ain. 39 An 'ë xuá 'ën Papa, ax ca an 'ënan 'inun sinánmicë unicamaxa abë 'iti cuëëni, achúshira uníxbia abë 'ima 'iti cuëënima. Usa 'aish ca an 'ëmi sinánmicë unicama bërúantancëxun, 'ënë nëtë cëñúcëbëtan 'ën baísquimiti cuëënia. 40 An 'ë xuá ax ca cuëënia, ain Bëchicë, 'ëmi catamëcë unicamax nëtëtimo abë 'iti. A unicama cana 'ën 'ënë nëtë cëñúcëbëtan abë 'inun baísquimiti 'ain.

41 —'Ëx cana Nucën Papa Diosan naínua 'ibúmiquin uni 'inan piti, a 'ai —quíaxa Jesús quicëbë ca judíos unicamax ami nishi Jesús ñui 42 quicancëxa:

—¿Josënnë bëchicë, Jesús, ama cara 'ënëx 'ic? Nun cananuna ain tita 'imainun ain papa 'unan. ¿Uisacatsi cara —'ëx cana naínuax uan —quixax quin?

43 Usaía quia ca Jesusan cacëxa:

—Usaj banaxma ca 'it. 44 Uinu 'icë uníxbi ca axbi 'ënan 'inux 'ëmi catamëtima 'icën. 'Ën Papa, an 'ë xuá, an sinánmicëx cuni ca uni 'ëmi sinani 'ënan 'inux 'ëmi catamëti 'icën. 'Ëmia catamëcë 'icë cana 'ënë nëtëa cëñúcëbëtan baísquimiti 'ain. 45 An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama achúshinën

ca ɛsaquin cuɛnɛocɛxa: “Nucɛn Papa Diosan ca camabi uni 'unánmiti 'icɛn”. A unían cuɛnɛosabi oi ca ui unicaman cara Nucɛn Papa Diosan sinánmicɛxun 'unania, acamax ca 'ɛmi catamɛtia.

⁴⁶ Uinu 'icɛ unínbi ca Nucɛn Papa Dios iscɛma 'icɛn. Axa anuax uá 'ɛinshi cana a isacɛn. ⁴⁷ Asérabi cana 'ɛn mitsu cain, axa 'ɛmi sinani 'ɛmi catamɛcɛ unicamax ca ainan 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'ia. ⁴⁸ 'ɛx cana anúan uni Nucɛn Papa Diosbɛ upí 'iti a 'ain. ⁴⁹ Mitsun raracamax ca anu uni 'icɛma menuxun Nucɛn Papa Diosan 'ináncɛ maná cacɛ ñu pibi bamatimoi tsoóma 'icɛn. ⁵⁰ Usa 'aínbi cana 'ɛxribi naínuax ucɛ pán unín piá usaribi 'ain. Aín nami cushi 'aish upí 'inuxun ca unín ñu piia, usaribiti ca uni upí 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'inux 'ɛmi catamɛti 'icɛn. ⁵¹ 'ɛx cana naínuax uá 'aish anúan uni Nucɛn Papa Diosbɛ 'iti a 'ain. Usa 'ain ca axa 'ɛmi catamɛcɛ uní ax ainan 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'ia. Uníxa ainan 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'inun cana 'ɛx bamatsianxmabi bamati 'ain.

⁵² Quixuan cacɛx ca judíos unicama ñucacanani quiacɛxa:

—¿Uisa 'ixun cara ɛnɛ unín anu nun pinun nu pímítí 'ic'?

⁵³ Usai canania 'unánquin ca Jesusan cacɛxa:

—Asérabi cana 'ɛn mitsu cain, uni 'inux anuax uá 'ain, 'ɛmi catamɛquinma 'ɛn nami picɛmasa 'ianan 'ɛn imiribi xɛacɛmasa 'aish camina asérabi xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosan 'itima 'ain. ⁵⁴ 'ɛx bamacɛ cupí 'ɛmi catamɛti ca uni xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosan 'iti 'icɛn. ⁵⁵ Usa unicama cana 'ɛn ɛnɛ nɛtɛ cɛñúcɛbɛtan baísqumítí 'ain. Axa asérabi 'ɛmi catamɛcɛ uni ax ca 'ɛn nami picɛsa 'ianan 'ɛn imi xɛacɛsa 'icɛn. 'ɛn imi 'apati 'ɛx bamacɛ cupí ca usai 'iti 'icɛn. ⁵⁶ Ui unix cara 'ɛmi catamɛti 'ɛn nami pianan 'ɛn imi xɛacɛsa 'icɛ, ax ca 'ɛbɛ 'icɛn, 'ɛxribi cana abɛ 'ain. ⁵⁷ Nucɛn Papa Dios, an 'ɛ xuá, ax ca bamatimoi tsotia. Ax 'ɛbɛ 'ain cana an 'imicɛx 'ɛxribi tsotin. Usaribiti ca 'ɛmi catamɛquian an 'ɛ picɛsa uni axribi 'ɛn 'imicɛx 'ɛbɛ 'aish 'ɛx 'icɛsaribiti tsótí 'icɛn. ⁵⁸ 'ɛx cana naínuaxa uá pitisa 'ai quiax cana 'ɛx quín. 'ɛx cana mitsun raracamax piá manásama 'ain. Mitsun raracamax ca maná cacɛ ñu pibi bamatimoi tsoóma 'icɛn. Usa 'aínbi ca an 'ɛmi catamɛquin 'ɛ picɛsa uni ax ainan 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'iti 'icɛn.

⁵⁹ Capernaúm ɛmanuxun ca Jesusan anua judíos unicama timɛti xubunuxun usai quiquín a banacama ñuixuancɛxa.

Anúan uni xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosan 'iti bana

⁶⁰ Usa 'ain ca an Jesusan bana ñuia cuacɛ unicama 'aisamaira 'ain raírínɛx quiacɛxa:

—Axa usai quicɛ bana ax ca cuaisama 'icɛn. ¿Uin cara a cuati 'ic'?

⁶¹ Usaía canania 'unánquin ca Jesusan cacɛxa:

—¿Mitsúnmi cuacɛx cara ɛnɛ bana cuaisama 'ic' ⁶² ¿ɛnɛ bana cuaquinma caramina uisaxun mitsun 'ɛx anuax uá anu cuantɛcɛnia isquin sinánti 'ain?

⁶³ 'ɛx ɛnɛ menu 'aish uni 'icɛ cupíshima 'ɛx bamatancɛx baísquiti cupí camina ainan 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'iti 'ain. 'ɛn a ñuiquín mitsu cacɛ ñucama ax ca anúnmi 'ɛmi catamɛti 'ɛn sinánsaribi 'aish xɛnibua 'aínbi Nucɛn Papa Diosbɛ 'iti, a 'icɛn. ⁶⁴ Usa 'aínbi camina micama raírínɛx asérabi 'ɛmi sinani ɛmi catamɛcɛma 'ain.

ɛsaquin ca Jesusan bana ñuixunquin an cuacɛ unicama cacɛxa, uicamax cara ami catamɛtima quixun 'unánan uin cara a uni 'inánti 'icɛ quixun béráma 'unáncɛ 'ixun. ⁶⁵ Catancɛnxun ca ɛsaquinribi Jesusan cacɛxa:

—Usa 'ain cana mitsu can, Nucèn Papa Diosan sinánmicëxma ca uinu 'icë uníxbi 'ëmi sinani 'ëmi catamëtima 'icën.

⁶⁶ Usaquin cacëx ca an abë niquin aín bana cuacë unicama 'aisamaira 'aishbi raírinëxa tiqumainun raírinëxribi Jesús ëbiani abë nitëcënima cuancëxa.

⁶⁷ Usa 'ain ca atúxa cuan Jesusan mecën rabë 'imainun rabë aín 'unánmicë unicama a cacëxa:

—¿Mitsúxribi caramina cuainsa tanin?

⁶⁸ Quixuan cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Úi uninu caranuna aín bana cuanux cuanti 'ain? Minshi camina anun nu Nucèn Papa Diosbë nëtétimoi 'iti bana nu ñuixunin. ⁶⁹ Nux mimi catamëquin cananuna 'unan, mix camina axa uti nun caíncë, Cristo, Nucèn Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, aín Bëchicë a 'ain.

⁷⁰ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿'Ën carana 'ën 'unánmicë uni 'inun micama mecën rabë 'imainun rabë caísama 'ain? Usai 'inun caísa 'aishbi camina micama achúshinëx ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicë 'ain. ⁷¹ Usai ca Simonan bëchicë, Judas Iscariote, an aín 'unánmicë unicama achúshi 'ixunbi a uni 'inánti, a ñui Jesús quiacëxa.

7

Aín xucëncaman —Jesús ca Nucèn Papa Diosan Bëchicë 'icë—quixun sinánma bana

¹ Usaquin bana ñuixuntancëx ca judíos unicamaxa a 'acatsi quiax 'ësënanía 'unax, Judea nëtënu 'icë ëmacamanu cuainsama tani Galilea nëtënu 'icë ëmacamanushi nitsi anubi Jesús 'iacëxa. ² Usa 'ain ca Nucèn Papa Dios rabinuxa, judíos unicamax anun Jerusalénu timëti 'utanu 'iti nëtë, a 'urama 'ain, ³ aín xucëantun Jesús cacëxa:

—Ënuax ca Judea nëtënu cuantan, anuxunmi ñu 'aia an min bana cuacë unicaman isnun. ⁴ Camabi unían a 'unánti cuëenquin ca unin unëxun ñu 'aima. Usa 'ain camina ami 'acë ñucamaribi Jerusalénu timëcë unicaman isnun 'ai cuanti 'ain.

⁵ Aín xucën 'ibu 'ixunbi aín bana cuaisama tanquin ca usaquin cacëxa.

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën anun usaquin ñu 'ati nëtë ca ucëma pain 'icën. Usa 'ain ca mitsux cuainsa tani cuantan, camabi nëtëx ca mitsúnmi anun ñu 'ati asábi 'icën. ⁷ Axa Nucèn Papa Diosmi sináncëma unix ca mitsumi nishima, 'ëmi cuni ca nishia. 'Ën —ñu 'atima camina 'ai —quixun cacë cupí ca atux 'ëmi nishia. ⁸ 'Ëx anun anu 'iti nëtë ca 'icëma pain 'icën. Usa 'ain cana cuaniman. Mitsux ca cuantan.

⁹ Quixun aín xucëantu catancëx ca Jesús Galileanu tiquiacëxa.

Anun anu timëti 'utanu 'iti nëtëan Jesús Jerusalénu 'iá

¹⁰ Usaquin cacëxa aín xucëantu cuanbi ca Jesús atu caxu cuancëxa, unían —ax ca Jesús 'icë—quixun 'unánunmaishi. ¹¹ Cuanx bëbacë ca Jerusalénu timëcë judíos unicaman —¿uinu cara a uni 'ic? —cananquin Jesús bariacëxa. ¹² Bari ñucacania unicama raírinëx —ax ca upí uni 'icë—quicëbëbi ca uni raírinëx, —usama ca. An ca camabi uni parania —quiacëxa. ¹³ Quibi ca judíos unicaman 'apucamami racuëti, atúan cuati rabanun unëaxëshi canancëxa.

¹⁴ Usaía quimainun ca anun Nucèn Papa Dios rabinux timëcë nëtëa sënëncëma pain 'ain, Jesusan anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubunu atsínxun bana ñuixuancëxa. ¹⁵ Ñuixunia cuati ca judíosnën 'apucamax ratuti quiacëxa:

—¿Uisa 'ixun cara ënë unin nun cushicaman 'acësaribi oquin quirica 'acë 'ixúnmabi uisai cara cuënëo banacama quia quixun 'unanx?

¹⁶ Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ën uni ñuixuncë bana ënëx ca 'ënbi sináncëma 'icën. An 'ë xuá, an 'ë sinánnmicë ca ënëx 'icën. ¹⁷ Uinu 'icë unin cara Nucën Papa Dios cuëënun ñu 'aisa tania, an ca 'ën carana Nucën Papa Diosan 'ë sinánnmicë bana ñuin, carana 'ënbi sináncë bana ñui quixun 'unánti 'icën. ¹⁸ Axa anbi sinanx banacë uni ax ca unían a rabinun quixun sinanishi banaia. 'Aínbi ca an ñuiquin uni canun quixuan a xuá ashia unin rabiti cuëëncë uni an cuni cëmëquin uni paranima.

¹⁹ Moisésnën ca uisai cara Nucën Papa Diosan uni 'iti 'icë quixuan unin 'unánun aín bana cuënëocëxa. ¿Usa cat? Usa 'aínbi camina achúshi unínbi a bana quicësa oquin 'aiman. ¿'Ëx Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi uá 'icëbëbi caramina uisa cupí 'ë 'acatsi quin?

²⁰ Cacëxun ca judíos unicaman cacëxa:

—Míx camina ñunshin 'atimañu 'ain. ¿Uix cara mi 'acatsi quin?

²¹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anun ñu mëëtima nëtën 'ën uni pëxcucë a camina sinanin. ²² Moisésnën ca —judíos unicamax ca chamaratsu 'icëishi judío 'icë 'unántiocë 'iti 'icë —quixun cuënëocëxa. Cuënëoibi ca ax pain usai ca uni 'iti 'icë quiax quíama 'icën, aín rarax pain ca usai ca uni 'iti 'icë quiax quiacëxa. Anun aín bëchicë bacënxancë 'unántioti nëtë axa anun ñu mëëtima nëtë 'aínbi ca a nëtën unin aín bëchicë 'unántioia. ²³ ¿Mitsun bëtsi nëtën 'acësaribi oquin anun ñu mëëtima nëtënríbi Moisés quicësabi oquin 'ati cupí, tuá judío 'icë 'unánti ocë 'aíshbi caramina uisa cupí anun ñu mëëtima nëtën 'ën uni pëxcucëbë 'ëmi nishin? ²⁴ Bëtsi unían ñu 'aia isi camina bënëtishi —an ca ñu 'atíma 'aia —quiax quitima 'ain. Usai 'iquinma camina munu upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, usoquin 'ati cara asábi 'icë, cara asábima 'icë quixun.

—'Ëx cana Nucën Papa Diosnuax uacën —quíaxa Jesús quia bana

²⁵ Usa 'ain ca Jerusalénu 'icë uni raírinëx quiacëxa:

—¿A 'acatsi quíaxa ami 'ëshancë uni, ama cara ënëx 'ic? ²⁶ Ca is, camabi unin ismainuan cacëxunbi ca 'apucaman uisaquinbi caima. ¿'Ënëx ca asérami Cristo, ax utinu nun caíncë a 'icë quixun cara atun 'unanx? ²⁷ Cristo aia ca unin 'unántima 'icën, uinuax cara aia quixun. Usa 'aínbi cananuna nun uinuax cara Jesús ënëx uaxa quixun 'unanin.

²⁸ 'Esaía canania cuaquin ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bana ñuixuní munuma banaquin cacëxa:

—Mítsun camina 'ë 'unan, uinuax carana uan quixun camina 'unanin. Usa 'aínbi cana 'ëx, 'ëxbi ucëma 'ain. Aín banaxa nëtëtímoi asérami, an xucëx cana uacën. An 'ë xuá a camina mitsun 'unaniman. ²⁹ Anuax uá 'ixun cana 'ën a 'unan. An ca ënu unun 'ë xuacëxa.

³⁰ Usaquian cacëxun sipuanuxun biisa tanquinbi ca anúan a unin biti nëtëa sënëncëma pain 'ain achúshira unínbi bíama 'icën. ³¹ Judíos unin 'apucaman ami nishquin Jesús biisa tancëbëbi ca 'aisamaira unix ami sinani quiacëxa:

—¿'Ënë unían unin 'acëma ñu 'acësamaira oquin cara axa utinu nun caíncë, Cristo, ax uquin 'ati 'ic?

Fariseo unicaman Jesús binun quixun políciá xua

³² Ēsaía 'aisamaira uni Jesús ñui quia ca fariseo unicaman cuacēxa. Cuan ca acamabētan judíos sacerdotenēn cushicaman sipuanuinsa bitánun quixun aín suntárucama xucēxa. ³³ Xucēxa cuancēbē ca anu 'icē unicama cai Jesús quiacēxa:

—Ēora pain ēnu mitsubē 'itancēx cana an 'ē xuá anu cuanti 'ain. ³⁴ Uinu carana 'ēx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ain camina bariquinbi cuania 'ē mēratima 'ain.

³⁵ Quicēbē ca judíos 'apucamax ñucacananí quiacēxa:

—¿Uinu cara ēnē uni nun mēratimoi cuanti 'ic? Bētsi bētsi ēma, anua griego banan banacē unicama 'icē, anua nun aínsi raíri cuancē, anu sapi ca Jesús anu 'icē judíosma unicama bana 'unánmi cuanti 'icēn. ³⁶ ¿Uisai quicē cara an ēsaquin nu cacē bana ēnēx 'ic: “Uinu carana 'ēx cuani, anu camina mitsux cuantima 'ain. Usa 'ixun camina bariquinbi cuania 'ē mēratima 'ain”?

Anúan unix Nucēn Papa Diosbē 'iti bana

³⁷ Anúan judíos unicama Nucēn Papa Dios rabinux Jerusalénu timēcē nētēcama sēnēnuxa pēcaracē nētē ax ca a nētēcamasamaira 'iacēxa. A nētēn ca nirui munuma banaquin Jesusan ēsaquin unicama cacēxa:

—Ui unix cara uníxa shiman bamai 'unpax 'aisa tani bēnēcēsaribi oi 'ēnan 'iisa tani bēnētia a unix ca 'ē cai 'ēmi catamēti 'icēn. ³⁸ Axa asérabi 'ēmi catamēcē uni, an ca aín nuitunēn 'ē 'unánan 'ēn cushiñu 'ixun uni itsiribi 'ēmia catamēnun 'aquinti 'icēn, Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quicēsabi oquin.

³⁹ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí ca axa ami catamēcē unicamanu uti 'icē quixuan 'unánun ca Jesusan usaquin unicama cacēxa. Ax bamatancēx baísquitancēx naínu cuancēma pain 'aían Nucēn Papa Diosan aín Bēru Ñunshin Upí aín unicamabē 'inun xucēma pain 'ain ca Jesusan usaquin unicama cacēxa.

Unían Jesús ñuiquin bētsi bētsi oquin sinan

⁴⁰ Ēsaquian Jesusan cacēxun cuati ca axa timēcámē'ēocē uni raírínēx:

—Ēnēx ca an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuni utinu nun caíncē a 'icē —quiacēxa.

⁴¹ Quimainuan raíri —ēnēx ca Cristo, axa utinu nun caíncē a 'icē —quicēbēbi ca raírínēx quiacēxa:

—Cristo ca Galilea menuax utima 'icēn. ⁴² Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca quia, ax ca Davidnēn rēbúnqui 'iti 'icēn. Usa 'aish ca anuaxa David bacēan, Belēn, anu 'icē uni ax 'iti 'icēn.

⁴³ Usa 'ain ca unín Jesús ñui quiquin bētsi bētsi oquin sináncēxa. ⁴⁴ Usaquin sinánquin ca bētsi bētsi unín sipuanuxun biisa tanquinbi Jesús bíáma 'icēn.

Judíos unicaman cushicamaxa Jesúsmi catamēisama tan

⁴⁵ Usa 'ain ca Jesús binun xucēx cuanxbia ñancáishi aia isquin sacerdotenēn cushicamabētan fariseocaman suntáru cacēxa:

—¿Uisa cupí caramina bēcēma 'ain?

⁴⁶ Quixuan cacēxun ca suntárucaman cacēxa:

—Axa ēnē uni banacēsari banacē uni ca 'aíma 'icēn.

⁴⁷ Cacēxun ca fariseo unicaman cacēxa:

—Mitsuribi sapi ca an paránxa. ⁴⁸ Achúshira nun 'apúnbi ca axa quicē aín banax ca asérabi 'icē quixun sináncēma 'icēn. Usaribi oquin ca achúshira fariseo unínbi axa quicē banax ca asérabi 'icē quixun sináncēma 'icēn. ⁴⁹ Usa nun 'apucama 'ain ca ēnē unicamax Moisésnēan cuēnēo bana 'unáncēma cupí

'aisama 'aish 'uchoçë 'ianan uisa oquin cara Nucën Papa Diosan 'ati 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën.

⁵⁰ Usaquin fariseocaman caia cuaquin ca Nicodemo, ax paían bërâma Jesúsnu imë cuan, axribi fariseo uni 'ixun cacëxa: ⁵¹ —Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo ca quia, unin ca añu cara 'axa quixun upí oquin ñucáxunmashi bëtsi uni 'uchotîma 'icën.

⁵² Cacëxun ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseo unicaman Nicodemo cacëxa:

—¿Mixribi caramina Galilea menu 'icë uni 'ain? Nucën Papa Diosan bana cuënëo upí oquin isquin camina isti 'ain, uisa 'aishbi ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë uni Galilea menu 'icë uni 'icëma 'icën.

⁵³ Usaquin 'apucaman Nicodemo cacëbë ca unicamax aín xubunu cuancëxa.

8

Aín bënëma 'aínbia uni itsibë 'icë xanu

¹ Cuancëbë ca Jesús Olivos cacë matánu cuancëxa. ² Coon pëcaracëbëa amiribishi anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu cuancë ca unicaman manaruquin nêpúaracëxa. Usocëxun ca atu nêbëtsi sóxun bana ñuixuancëxa.

³ Usaquin uni bana ñuixuncëbëtanbi ca an Moisésnën cuënëo bana 'unancë unicama 'imainun fariseo unicama raírinën, aín bënëma 'aínbia bëtsi unibë 'ia mërabëtsinquin, achúshi xanu Jesúsnu bëacëxa. Bëxun atu nêbëtsi nitsínxun ⁴ ca Jesús cacëxa:

—Ënë xanúxa aín bënë 'aímabi unibë 'ia cananuna mëran. ⁵ Moisésnën cuënëo bana ca quia, ësai 'icë xanu ax ca maxaxan 'acë 'iti 'icën. ¿Min caina uisaquin sinanin?

⁶ Ami manánuxun uisai cara isa quia cuacatsi quixun ca usaquin atun Jesús cacëxa. Cacëx meu bësui têtúbuxun ca ñucácëxunbi uni caquinma aín męcën rëbun me cuënëocëxa. ⁷ Usa 'ain ca cacëxunma oquian 'itsa oquin ñucácëx chairuquin cacëxa:

—Mícama uinu 'icëx cara 'uchañuma 'icë an pain ca maxaxan 'ati 'icën, mitsúnribimi 'anun.

⁸ Èsoquin cai amiribishi têtúbutëcënxun ca aín męcën rëbun me cuënëotëcëancëxa. ⁹ Cuënëomainun ca unicamax Jesús quia cuax —'ëx cana 'uchañumama 'ai —quixun sinani cuancëxa. Cuanía męcócamax pain cuancëbë ca usaribiti bërí canicëcamaxribi cuancëxa. Cuancëbëa Jesúsëshi anu 'imainun ca a xanuribi anu 'iacëxa. ¹⁰ Usa 'ain ca chairuquin Jesusan xanu cacëxa:

—¿Axa mimi manáncë unicama cara uinu 'ic? ¿Achúshira unínbi cara mi maxaxan 'acëma 'ic?

¹¹ Cacëxun ca xanun cacëxa:

—Achúshi unínbi ca 'ë maxaxan 'acëma 'icën.

Usaquin cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ënribi cana mi 'uchoiman. Ca cuantan. Cuantancëxun camina amiribishi ñu 'atima 'atëcëntima 'ain.

Jesusan aín unicama aín sinan 'inancë bana

¹² Usa 'ain ca amiribishi Jesusan unicama cacëxa:

—An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imiti a cana 'ëx 'ain. Axa 'ëmi catamëti 'ëx cuëncëسابi oi 'icë uni ax ca ñu 'atima 'acëma 'ianan aín sinan upí 'aish upiti tsofia.

¹³ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mix camina mixbi, 'ëx cana usa 'ai quin. Usaími quicë 'aish ca cëmëimi quicë 'iti 'icën.

¹⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëxbi 'ëx cana usa 'ai quicëxbi ca 'ën banax asérami 'icën. Uinuax carana uan, uinu carana cuani quixun cana 'ën 'unanin. 'Ën 'unáncë 'aínbí camina mitsun, uinuax carana 'ëx uan, uinu carana cuani quixun 'unaniman. ¹⁵Unin sináncësa oquínshí sinánquin camina mitsun bëtsi 'uchoin, 'aínbí cana 'ën uni 'uchoiman. ¹⁶Usa 'ixunbi 'ën uni 'uchoquin cacë 'ain ca 'ën Papa, an 'ë xuá, anribi, usa ca quixun sinania. Usa 'ain ca 'ën 'uchoquin cacë banax asérami 'iti 'icën. ¹⁷Moisésnën cuënëo bana ca quia, achúshí unin banaxa bëtsix quicësaribi 'ain ca, a uni rabëtan banax ca asérami 'icë quixun unin 'unánti 'icën. ¹⁸Aserabi ca usa 'icën. 'Ëx 'ëbi ñuíacati, usa cana 'ëx 'ai quimainun ca an 'ë xuá, 'ën Papa, axribi 'ë ñui usai quia.

¹⁹Usaquian Jesusan cacëxun ca fariseo unin cacëxa:

—¿Uinu cara min Papa 'ic?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Mitsun camina 'unaniman, ui carana 'ëx 'ai quixun. 'Ën Paparibi camina 'unaniman. Asérami ui carana 'ai quixun 'ë 'unánquin camina 'ën Paparibi 'unántian.

²⁰Usaquin ca Jesusan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun unicama bana ñuixuancëxa, anu curíqui nanti ñu rapasunuxun. Ñuixuncëxunbi ca anúan unin a bití nëtëa 'icëma pain 'ain, achúshira unínbi bíama 'icën.

Anu 'ëx cuanti, anu camina mitsux cuantima 'ai, Jesús quia bana

²¹Jesusan ca amiribishi unicama cacëxa:

—'Ëx cana cuantëcënin. Cuancë bariquinbi camina mitsun 'ë mëraiman. Mëraima camina 'uchañu 'aish usabi bamati 'ain. Anu 'ëx cuanti anu camina cuantima 'ain.

²²Cacëx ca judíos unicama quiacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina cuantima 'ai quiax ca quia. ¿Usa 'aish cara axbi bamati 'ic?

²³Quiáxa quia ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux camina ënë nëtënu 'icë unishi 'ain. 'Ëx cana naínu 'icë 'ain. Mitsux camina ënë nëtënu 'icë 'ain. 'Ëx cana ënë nëtënu 'icëma 'ain. ²⁴Mitsun, ui carana 'ëx 'ai quixun 'unani 'ëmi sináncëma 'aish camina 'uchañu 'aish usabi bamati 'ain. Usaquin sinánquin cana —'uchañu 'aish camina usabi bamati 'ai —quixun mitsu can.

²⁵Cacëxun ca judíos unicaman:

—¿Ui caramina mix 'ain? —quixun cacëxa.

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx carana ui 'ai quixun cana 'itsa oquin mitsu can. A cana 'ëx 'ain. ²⁶'Itsa ñu ñuíquin cana mitsu cacëma pain 'ain, uisa ñu 'ai caramina 'uchai quixunmi 'unánun. Caquinma cana an 'ë xuá axa quicë banax asérami 'ain, an 'ë cacëxun 'ën cuacë, ashí ënë nëtënu 'icë unicama ñuixunin.

²⁷Usaía Jesús quiabi ca, Nucën Papa Dios ñui ca quia quixun a unicaman cuama 'icën. ²⁸Cuatiama ca Jesusan cacëxa:

—Uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá 'icë 'ë inu matástancëxun camina ui carana 'ëx 'ai quixun 'unánti 'ain. 'Unánan camina, 'ënbí sinánquin 'aquinma cana 'ën Papan cacësabi oquin ñu 'ai quixun 'unánti 'ain. 'Ën Papan 'ë cacësabi

oquin cana unicama cain. ²⁹ An 'ë xuá ax ca 'ëbë 'icën. 'Ën axa cuëëncësabi oquin 'acë 'icë ca an 'ëxbi 'inun 'ë ëncëma 'icën.

³⁰ Usaquian Jesusan cacëxun ca 'itsa unin aín bana cuaxun, asérami ca ax Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quiax ami sináncëxa.

Nucën Papa Diosan unicama 'imainun ñunshin 'atimanën sinánmicë unicama ñuia bana

³¹ Usa 'ain ca Jesusan axa aín bana cuati ami sináncë judíos unicama cacëxa:

—'Ën mitsu cacë bana ënë manuinma ax quicësabi oquin 'ai camina asérami 'ën uni 'iti 'ain. ³² Usai 'iquin camina 'ën cushi, anun mitsux upí 'iti, a asérami 'unánti 'ain. 'Unanimi mitsux 'ëx cuëëncësa oíshi 'ia ca uínbi uisa ñu 'atimabi mitsu 'amítima 'icën.

³³ Cacëxunbi ca cacëxa:

—Nux cananuna Abrahamnën rëbúnqui 'ain, uinu 'icë unínbi ca nucën raracama 'imainun nucën chaitiocëcamaribi uisa ñubia 'anun 'amíama 'icën, nuribi ca usoquin 'amicëma 'icën. ¿Usa 'ain caina uisa 'aish mix, uínbi ca uisa ñubi nu 'amítima 'icë quiax quin?

³⁴ Cacëxunbi ca Jesusan catëcëancëxa:

—Asérami cana 'ën mitsu cain, an 'atima ñu 'acë unicama an ca 'ëx cuëëncësa oquin 'aisa tanquinbi aín sinan 'atima 'ixun anbi ñu 'atimashi 'aia. ³⁵ Ca ësa 'icën. An uni ñu mëëxuncë unix ca an ñu mëëmicë unin xubunubi 'ima. An uni ñu mëëmicë unin bëchicëñëx cuni ca aín papan xubunubi 'ia. ³⁶ Usa 'ain camina mitsux Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ixun 'ën 'imicëx uínbia uisa ñu 'atimabi 'amicëma mitsux 'iti 'ain. ³⁷ Abrahamnën rëbúnqui camina 'ai quixun cana 'ën mitsu 'unan. Usaquin 'ën mitsu 'unáncë 'aíshbi camina 'ën bana cuaisama tani 'ë 'acatsi quiax 'ëmi 'ësënanin. ³⁸ 'Ën Papan 'ë ismicë ñu cana 'ën mitsu ñuixunin. Ñuixuncëxunbi camina mitsun papan cacëxunmi cuacë ñuishi 'acandin.

³⁹ Cacëxun ca atun cacëxa:

—Abrahamnëxëshi ca nucën rara 'icën.

Usoquian cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—Mitsux asérami Abrahamnën rëbúnqui 'ixun camina Abrahamnëan 'ásabi oquin 'atsían. ⁴⁰ Abrahamnëan 'ásabi oquin camina mitsun 'aiman. Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë ñu 'ën mitsu ñuixuncëxbi camina 'ë 'acatsi quiax 'ësënanin. Usai ca Abraham an Nucën Papa Diosan unimi 'iáma 'icën.

⁴¹ Mitsun papax ca 'acësabi oquin camina 'ain.

Cacëxun ca a unicaman cacëxa:

—Nux cananuna papa itsiñuma 'ain. Nucën Papa Dios axëshi ca nun Papa 'icën.

⁴² Usaquian cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Nucën Papa Diosnuax cana 'ëx ënë menu uacën. 'Ëx cana 'ëxbi uáma 'ain, an ca ënu unun 'ë xuacëxa. Usa 'ain camina mitsux asérami Nucën Papa Diosnan 'aish 'ëmi sinántian. ⁴³ ¿Uisa cupí caina mitsun 'ën cacëxun cuatiman? Mitsúnbi cuaisama tanquin camina 'ën, bana ñuixuncëxunbi cuatiman.

⁴⁴ Mitsun papax ca ñunshin 'atimanën 'apu 'icën. Ainan 'ixun camina axa cuëëncësa oquinshi 'aisa tanin. An ca nëtë ióñubi uni 'ati sináncëxa. Ax ca cëmë 'aish axa 'iásabi cëmëia. Cëmë ca an sináncësa oquinshi sinani banaia. Aina ca cëmëntapun 'ixun unían uni itsi cëmëquin paránun 'imía. ⁴⁵ Mitsux usaribi 'ixun camina 'ën mitsu cacë banaxa asérami 'icëbi cuaisama tanin.

⁴⁶ ¿Uinu 'icë micaman caramina 'ën isana 'atima ñu 'a quixun ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¿Cëmëquinma 'ën cacëxunbi caramina uisa cupí 'ën banax

ca asérami 'icē quixun sinaniman? ⁴⁷ Uicamax cara ainan 'icē an ca Nucēn Papa Diosan bana cuatía. Usa 'aínbi camina mitsun, ainanma 'ixun, Nucēn Papa Diosan bana cuatiman.

Abraham 'iisama 'aían Jesús pain 'iá bana

⁴⁸ Usaquian cacēxun ca nishquin judíos unicaman Jesús cacēxa:

—Mix camina Samaria menu 'icē uni 'ianan ñunshin 'atimañu uni 'ai quixun nun mi cacē, ēnēx ca asérami 'icēn.

⁴⁹ Usai quía ca Jesusan cacēxa:

—'Ēx cana ñunshin 'atimañuma 'ain. Ami sinánquin camabi unin 'ēn Papa Dios rabinun quixun cana an 'ē sinánmicēsabi oquin aín bana ñuianan ñu 'ain. Usa 'icēbi camina mitsun 'ēn bana cuatiman. ⁵⁰ Unían 'ē, ax ca upí 'icē caquin 'ē rabinun quiax cana quiman. Axa 'ēa unin rabiti cuēēanan, 'ē ñui cara uni cēmēia, cara cēmēima quixun iscē, ax ca Nucēn Papa Dios 'icēn. ⁵¹ Asérami cana 'ēn mitsu cain, an 'ēn bana cuacē uni ax ca xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'ia.

⁵² Quixuan cacēxun ca judíos unicaman Jesús cacēxa:

—Bērí cananuna upí oquin 'unanin, mix camina ñunshin 'atimañu 'ai quixun. Abraham 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamaxribi ca bamacēxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacē unix isa xēnibua 'aínbi 'iti 'icē quiax. ⁵³ ¿Mix caramina nucēn rara Abrahamsáma 'ain? Ax ca bamacēxa. An Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamaxribi ca bamacēxa. Usa 'aínbi camina mix quin, an min bana cuacē unix isa xēnibua 'aínbi usabi 'iti 'icēn. ¿Mix caramina, uí caina mix 'ai quixun sinanin?

⁵⁴ Quia ca Jesusan cacēxa:

—'Ēx rabiacaēbētanbi ca, aín banax sapi ca asérami 'icē quixun unin sinánti 'icēn. Usa 'aínbi ca an 'ē rabicē, ax 'ēn Papa 'icēn, ami mitsun —ax ca Nucēn Papa Dios 'icē—quixun ñuicē a. ⁵⁵ Ax ca Nucēn Papa Dios 'icē quiquinbi camina mitsun a 'unaniman. Mitsúnmi 'unaniamabi cana 'ēn a 'unan. 'Ēn 'unáncēma ca ax 'icē quixun mitsu cai cana 'ēxribi mitsusaribi cēmē 'itsían. 'Ēn cana asérami a 'unan. Usa 'ixun cana axa quicēsabi oquin 'ain. ⁵⁶ Mitsun rara Abrahamnēx ca 'ēx aia isti sinani cuēēancēxa. Usai ca 'ēx aia isi cuēēinra cuēēancēxa.

⁵⁷ Usaquian cacēxun ca judíos unicaman Jesús cacēxa:

—¿Mix cincuenta bariñu 'ixunmabi caramina Abraham isacēn?

⁵⁸ Quia ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn cana asérami mitsu cain, Abraham 'icēma pain 'ain cana 'ēx 'iacēn.

⁵⁹ Usaquian cacēxuan judíos unicaman anun 'acatsi quixun maxax bicēbēbi ca Jesús uni xanpéscabiani, anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuax cuancēxa.

9

Usabia bacēan bēxuñu unia Jesusan bēpēxcúa

¹ Usocēx cuaínquin ca Jesusan usabia bacēan bēxuñu uni achúshi isacēxa.

² Isia ca aín unánmicē unicaman Jesús ñucácēxa:

—¿Ēnē uníxa bēxuñu bacēnun cara uin ñu 'atima 'acēx, aín papa, aín titan cara 'acēx, ēnē unínbi cara 'acēx?

³ Quixuan cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Bëxunü ca ax 'icën. 'Aishbi ca aín 'ucha cupía 'icëma 'icën, 'imainun ca aín tita, aín papan 'ucha cupíribia 'icëma 'icën. Nucën Papa Diosan ñu 'aia unin isnun ca ax bëxunü 'icën. ⁴ Bëánquicëbëtan ca unin ñu mëëtima 'icën. Usa 'ain ca nëtën ñu mëëia. Usaribi oquin cana bamacëma pain 'ixun 'ën an 'ë xuá axa quicësabi oquin ñu 'ati 'ain. ⁵ Ënë nëtënu 'aish cana 'ëx upí oquin sinánuan, an unicama 'imicë a 'ain, bëánquibucënu 'icësa 'ima xabánu 'icësa 'inun.

⁶ Usaquin aín 'unánmicë unicama catancëx, anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun ca anun uni bëshíacëxa, ⁷ bëshíquin ca cacëxa:

—'Ian cha, Siloé cacë, anu cuanx ca anuax bëchucatan. Siloé quicë bana ax ca cuanun xucë qui quicë bana 'icën.

Cacëxëshi cuanx bëchucacuatsini ca bëpëxcüax uacëxa. ⁸ Usaía 'ian ca axa a rapasu 'icë unicama 'imainun an a uni bëxunü 'icë iscë unicamaxribi quiacëxa:

—¿An tsóxun uni curíqui ñucácë uni ama cara ënëx 'ic?

⁹ —A ca ënëx 'icë —quiáxa bëtsix quicëbëbi ca raírinëxribi —Ama ca, a iscësaribi ca ënëx 'icë —quiáx quiacëxa. Quiabi ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—A cana 'ëx 'ain.

¹⁰ Cacëxun ca ñucáquin cacëxa:

—¿Mix a 'aish caramina uisax bëpëxcüan?

¹¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Jesús cacë uni, an ca anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun 'ë bëshíaxa, bëshíquin ca 'ian, Siloé cacë, anuax ca bëchucatan caxun 'ë xuaxa. Xucëx cuanx bëchucacuatsínquin cana upí oquin isan.

¹² Cacëxun ca atun ñucácëxa:

—¿Uinu cara a uni 'ic?

Cacëx ca —uinu cara, cana 'unanima —quiacëxa.

Fariseo unicaman bëpëxcucë uni aséribi cara Jesusan usaquin 'axa quixun ñucá

¹³ Usa 'ain ca an 'unáncë unicaman bëpëxcucë uni fariseo unicamanu buáncëxa. ¹⁴ Anun ñu mëëtima nëtëan anu tushuquicëxuan chabóia me chamara bitancëxun anun bëshíxun Jesusan bëxunü uni a bëpëxcucë cupí, ¹⁵ ca fariseo unicaman a uni ñucátëcëancëxa, uisax caraisa bëpëxcüaxa quixun. Ñucácëxun ca cacëxa:

—Me chabatan 'ë bëshícëx bëchucaxun cana upí oquin isan.

¹⁶ Quixuan cacëx ca fariseo uni raírinëx quiacëxa:

—A unin ca anun ñu mëëtima nëtën ñu 'aia. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosnuaxa ucë uni 'itima 'icën.

Quiáxa quicëbë ca raíri quiacëxa:

—¿An ñu 'atima 'acë unin cara ësaquin uni itsían 'acëma ñu 'ati 'ic?

Usari ca bëtsi bëtsi oquin sinani atúxbi quiacëxa. ¹⁷ Usai Jesús ñui quiquin ca bëpëxcucë uni amiribishi ñucátëcëancëxa:

—¿Min sináncëx cara an mi bëpëxcucë uni ax uisa uni 'ic?

Cacëxun ca cacëxa:

—'En sináncëx ca ax an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni a 'icën.

¹⁸ Usaquian cacëxunbi ca judíos unicaman, ënë unix ca bëxunü 'iá 'aishbi bëpëxcucë 'icë quixun sinántisama tancëxa. Sinántisama tanquin cuënxun ñucácëxuan aín papabëtan aín tita cacëxun pain ca 'unáncëxa. ¹⁹ Cuënxun ca aín papa ñucácëxa:

—¿Ënëx cara min bëchicë 'ic, mitsúnmi bëxunüa bacëan ñuicë, a cara ënëx 'ic? ¿Usa 'ixúnbi cara uisaxun bërí upí oquin isin?

²⁰ Usaquian ñucácëxun ca cacëxa:

—Aséabi ca ënëx 'ën bëchicë bëxuñua bacëan a 'icën. ²¹ Uisa 'ixun cara bëri upí oquin isia, uin cara usabia bacëan 'icëbi bëpëxcüaxa cananuna 'unaniman. Ax ca mëcócë 'icën, ca ñucát, an ca mitsu ñuixunti 'icën.

²² Judíos unicamaxa bëráma 'ësëñani —uinu 'icë unin cara, Jesús ax ca Cristo, ax utia judíos unicaman cañcë, a 'icë quixun ñuia, ax ca anua judíos unicama timëti xubunua atsíntëcëntima oquin chiquíncë 'iti 'icë —quia 'unánxun ca usoquin cacëxa. ²³ Usai quia 'unánx atumi racuëquin ca a unin papabëtan aín titan —ax ca mëcócë 'icën, a ca ñucát —quixun judíos 'apucama cacëxa.

²⁴ Usaquian cacëxun ca a judíos unicaman amiribishi cuëntëcënxun bëpëxcucë uni ñucátëcëancëxa:

—Nucën Papa Diosan ismainun ca nu aséabi ñuixun, ¿uisaxira caramina bëpëquian? A uni, Jesús, ax ca 'atima 'icë quixun cananuna 'unan.

²⁵ Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—Ax cara 'atima uni 'icë quixun cana 'ën 'unaniman. 'Ëx bëxuñu 'ixunbi 'ën bëri iscë, ënëishi cana 'unan.

²⁶ Cacëxun ca cacëxa:

—¿Mi cara uisox? ¿Uisoquin cara mi bëpëxcüax?

²⁷ Cacëxun ca cacëxa:

—Ashiquin cana mitsu can, cacëxunbi camina cuaisama tan. ¿Uisati caramina 'ë mitsun ñucatëcënin? Mitsúxribi sapi camina aín 'unánmicë uni 'iisa tanin.

²⁸ Quia ca fariseo unicaman bëpëxcucë uni 'usánquin cacëxa:

—Mixmi aín 'unánmicë uni 'aínbi cananuna nun Moisésñëan usai nux 'inun quixun cuëñëo bana 'unan. ²⁹ Nun cananuna 'unan, Moisésbë ca Nucën Papa Dios banacëxa. Usa 'ixunbi cananuna uinuax cara a uni uaxa quixun 'unaniman.

³⁰ Cacëxun ca bëpëxcucë unin cacëxa:

—¿An 'ë bëpëxcucëbi caramina a uinuax cara uaxa quixun mitsun 'unaniman? ³¹ Cananuna 'unanin, an ñu 'atima 'acë unin bana ca Nucën Papa Diosan cuatima. An a ami sinánquin a rabianan axa cuëñcësa oquinshi 'acë uni, aín bana cuni ca Nucën Papa Diosan cuatia. ³² Uínsaran nëtëñbi ca unin, usabi bacëan uni bëxuñu ca unin bëpëxcüaxa quixun ñuia cuama 'icën.

³³ Nucën Papa Diosan xuáma 'ixun ca an usaquin 'atsianma.

³⁴ Cacëxun ca fariseo unicaman cacëxa:

—Mix camina 'uchañubia min tita bacëan 'aish usabi 'ain. ¿Usa 'ixunbi caramina min nu bana ñuixuinsa tanin?

Usaquin caquin ca bëpëxcucë uni anuaxa cuantánun quixun chiquíancëxa.

Jesús mi sináncëma unicama bëxuñusa

³⁵ Fariseo unicaman ca bëpëxcucë uni chiquíanxa quixuan unin ñuia cuaquin ca Jesusan bariquin mëraxun a bëpëxcucë uni cacëxa:

—¿Axa uni 'inux Nucën Papa Diosnuax uá, ami caramina sinanin?

³⁶ Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

—'Ëx ami sinánun camina ui cara ax 'icë quixun 'ë cati 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Camina isin, an mi cacë, 'ëx cana a 'ain.

³⁸ Quixuan cacëxun ca cacëxa:

—Aséabi camina mix a 'ai quixun cana bëri 'unanin.

Usaquin caquin ca ami sinánquin aín bëmánon rantin purúnquin a rabi-acëxa. ³⁹ Rabicëxun isquin ca Jesusan cacëxa:

—'Èn a uni 'unánmiti ñu 'unáncēma pain 'aish bēxuñusa 'ixunbi ca 'ēmi catamēquin bēxuñumasa 'ixun unin 'unánti 'icēn. Usa 'aínbi ca an —'èn cana ñu 'unani —quixun sináncē uni ax 'ēmi catamētiama 'èn 'unánmicēma 'aish usabi bēxuñusa 'iti 'icēn. Usaía 'inun cana uacēn.

⁴⁰ Usaquin caia cuaquin ca anua 'icē fariseo unicaman Jesús cacēxa:

—¿Núxribi caranuna bēxuñu 'ain?

⁴¹ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Mitsun asérabi 'è ñui quicē bana 'unáncēma 'aish bēxuñusa 'aish camina 'uchocēma 'itsían. Usa 'aínbi mitsun —cana a bana cuati —quicē 'ixúnbi —asérabi ca a bana 'icē —quixun sinántisama tancē cupí camina 'uchacē 'iti 'ain.

10

An aín cēnēnuxun carnero bēruáncē uni

¹ Èsaquinribi ca Jesusan fariseo unicama cacēxa:

—Asérabi cana 'èn mitsu cain, axa anu carnero 'icē cēnē aín xēcuēn atsinima amo 'icē manámitan atsíncē uni ax ca an ñu mēcamacē uni 'icēn, mēcamaxuan an ñu buáncē uni ca ax 'icēn. ² Usa 'aínbi ca axa aín xēcuēn atsíncē uni ax asérabi an carnero bēruáncē uni 'icēn. ³ Axa ucēbētan an xēcuē xéocacē unin xéocacēbē atsínxuan an bēruáncē unin aín anēn cuēncēxun ca carnerocaman aín bana cuatia. Cuabētsinia aia ca cēnēnuā ēman buania. ⁴ Usoxuan rēcuēnquianquin buáncēxun ca carnerocaman aín bana cuaquin a caxu cuanquin nuíbiania. ⁵ A 'unáncēma uni, a ca carnerocaman nuima, usa 'aish ca an cuēncēxbi aín bana 'unáncēma 'aish abatia.

⁶ Usaquin caquin —an carnero bēruáncē unisaribi cana 'èx 'ai —quixun caquin Jesusan 'unánmisa tancēxunbi ca anu 'icē unicaman uisai quicē cara a bana 'icē quixun cuama 'icēn.

Jesusan upí oquin aín unicama bēruáncē bana

⁷ Usa 'ain ca Jesusan amiribishi cacēxa:

—Asérabi cana 'èn mitsu cain, 'èx cana carneronēn cēnēn xēcuēsaribi 'ain.

⁸ 'Èx ucēma pan 'aían anpáinra uá unicama ax ca an mēcamacē unisa 'iacēxa. Usa 'ixun ca Nucēn Papa Diosan bana isa ñuixunia quixun aín bana cuanun quixun uni paráncēxa. Usa 'icē ca atun bana unicaman cuaisama tancēxa. ⁹ 'Èx cana anua carnero 'icē cēnēnu anun atsínti xēcuēsaribi 'ain. Axa 'ēmi catamēcē unicama ax ca Nucēn Papa Diosnan 'inux iētia. Usa 'aish ca chuámashirua 'aish, carnerocama cēnēnuax chiquixun pasto pitancēx atsintēncēsaribi 'iti 'icēn, 'en bēruáncēx.

¹⁰ Axa mēcamacē unicama, ax ca mēcamanan 'aracacē ñuina rēquin 'atimoi aia. Usa 'aínbi cana 'èx a unicaman 'acēsa oquin 'aquinma 'ēmi catamētia upitax bucunun unicama 'imi uacēn, bamatancēxribia xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'inun. ¹¹ 'Èx cana ainra carnero upí oquin bēruáncē asaribi 'ain. Ainra carnero upí oquin bēruáncē, ax ca aín carnero bamati rabanan bamanuxunbi bēarati 'icēn. ¹² Usa 'aínbi ca an curíqui biti cupíshi carnero bēruánquin ñu mēcēcē uni, ax 'inu aia isquin carnero ēbiani abatía, ax asérabi aín 'ibuma 'aish. Abácēbē uxun ca bētsi biquin 'inun raírí tsuácaia. ¹³ An carnero upí oquin bēruánti sinánquinma curíqui binuxuinshi ñu mēcēcē uni, ax ca carnerocaman rabanan nēētima abatía.

¹⁴⁻¹⁵ 'Èx cana ainra carnero upí oquin bēruáncē a 'ain. 'Èn Papan ca 'è 'unánxa, 'énribi cana a 'unan. Usaribi oquin cana 'èn carnerocamaribi 'èn 'unanin, atúnribi ca 'è 'unania. Usa 'aish cana 'èx bamatsianxmabi anun rabanan bamati 'ain. ¹⁶ Bētsi carneroñuribi cana 'ain. A 'aishbi ca enē cēnēnu

'icēma 'icēn. Aribi cana ēnē cēnēnua 'inun bēti 'ain. Acamanribi ca 'ēn bana cuati 'icēn. Usaquin 'ēn 'acēx ca 'ēn carnerocamax achúshi cēnēnushi 'iti 'icēn, achúshishi ca an a bēruāncē 'iti 'icēn.

¹⁷ Baísquitēcēanx tsónux 'ēx bamatsianxmabi bamati cupí ca 'ēn Papan 'ē nuibatia. ¹⁸ 'Ēx cuēēniama ca unin 'ē bamamitima 'icēn. Bamatsianxmabi cana 'ēxbi cuēēncē cupí bamati 'ain. 'Ēx cuēēncē cupí cana bamati 'ain, bamatancēx cana baísquitēcēnti 'ain. Usai 'inun ca 'ēn Papan 'ē caxa.

¹⁹ Usaquin cacēxun cuaxun ca a banan rabanan judíos unicaman bētsi bētsi oquin sináncēxa. ²⁰ Sinani ca 'itsa uni —ñunshin 'atimañu ca a uni 'icēn, ca ñunshíanxa. ¿Uisa cupí caramina aín bana cuatin? —quiacēxa. ²¹ Usa 'ain ca raírnēxribishi —ēsai ca ñunshin 'atimañu uni banaima. Ñunshin 'atimanēnbi ca bēxuñu uni bēpēxcutima 'icē —quiax quiacēxa.

Jesús cuēēanma bana

²² Anuxun a rabiti xubu mēniotancēxun anun ami sinánquin —asábi ca — quixun cá, a nētē sinánquin Nucēn Papa Dios rabinux ca judíos unicama mita 'ain Jerusalénu timēacēxa. ²³ Usa 'ain ca Jesús anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu amo 'icē, anua uni niti, Salomón cacē, anun niacēxa. ²⁴ Nitsia ca judíos unicaman nēbētsioraquin cacēxa:

—¿Uisati caramina nu chiquiracēquin caiman? Mix Cristo, axa utinu nun caincē, a 'ixun ca nu upí oquin cat.

²⁵ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Cana mitsu can, cacēxunbi camina 'ēx cana a 'ai quixun sináncēma 'ain. 'Ēn Papan cacē 'ixun 'ēn ñu 'aia isquin ca unin, 'ēx cana Cristo 'ai quixun 'unánti 'icēn. ²⁶ 'Ēn 'aia isquinbi, camina 'ēmi catamēcēma 'ixun, asérabi cana Cristo 'ai quixun sinaniman. ²⁷ Carneronēan an bēruāncē unin bana cuacēsaribi oquin ca axa 'ēmi catamēcē unin 'ēn bana cuatia. Cuatia cana acama 'ēn 'unanin. Usa 'ixun ca 'ēn bana cuaquin a bana quicēsabi oquin 'aia. ²⁸ Acama cana nētētimoí Nucēn Papa Diosnan 'inun 'imiti 'ain. 'Imia ca uínbi atu 'ē bicuantima 'icēn. ²⁹ Atux ca 'ēn Papa, axa uinu 'icē unibētanbi sēnēnmaira, an 'ēnan 'inun 'ēmi sinánmiquin 'ē 'ináncē 'icēn. Usa 'icē ca uínbi atu a bicuantima 'icēn. ³⁰ 'Ēx 'ēn Papabē rabē 'aíshbi cananuna achúshishi 'ain.

³¹ Usaquin cacēxun ca judíos unicaman anun rēcatsi quixun maxax biacēxa. ³² Bitsia ca Jesusan cacēxa:

—'Ēn Papan 'ē 'amicēxun cana mitsúnmi isnun 'itsa ñu 'an. ¿'Ēn usoquin 'acē uinu 'icē ñu cupí caramina 'ē maxaxan 'acatsi quin?

³³ Ēsoquian cacēxun ca judíos unicaman cacēxa:

—Mimmi upí ñu 'acē cupí cananuna mi maxaxan 'aiman. Mixmi Nucēn Papa Dios ñui 'atimati banacē cupí cananuna mi 'ain. Mix camina unishi 'aíshbi mix isamina Dios 'ai quiax quin. A cupí cananuna mi 'ain.

³⁴ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca ēsai quia: “Mitsúxbi camina dioscama 'ain”. ³⁵ Cananuna 'unanin, Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ca a unin — asérabima ca —quixun catima 'icēn. Usa 'ain ca an asérabi ami sinánquin aín bana cuacē unicama Nucēn Papa Diosan “'Ēn bēchicē 'aish camina dioscama 'ai” quixun cacēxa. ³⁶ ¿Nucēn Papa Diosan ēnē menu uni 'inun 'ē xuá 'aínbi caramina mitsun uisa 'ixun, aín Bēchicē cana 'ai qui cana Nucēn Papa Dios ñui 'atimati banai quixun 'ē cain? ³⁷ 'Ēn ñu 'acē ax 'ēn Papan cushínbi 'acēma 'ain camina 'ēx cana Nucēn Papa Diosnuax uá 'ai quixun sinántima 'ain. ³⁸ 'Ēmi

sinánquinmabi camina 'ën, uni itsían 'acëma ñu 'aia isquin 'ën Papa Dios ax ca asérami 'ëbë 'icë quixun 'unánan 'ëxribi cana abë 'ai quixun 'unánti 'ain.

³⁹ Usaquin cacëxuan biisa tancancëxbi ca anuax cuani nêtëacëxa.

⁴⁰ Jordán 'ucë manan cuantëcëntancëx ca Jesús anuxuan Juanën uni nashimia, anu 'iacëxa. ⁴¹ Anua 'ain, a isi riqiuanxun axa quia cuati ca 'aisamaira uni quiacëxa:

—Juanëan uni itsían 'acëma ñu 'á 'aínmabi ca axa ënë uni ñui quíá banacama ax asérami 'icën.

⁴² Usaquin sinánquin ca anuxun 'itsa unin aín bana cuaxun —ax ca asérabia Nucën Papa Diosnuax uá 'icë —quixun sináncëxa.

11

Lázaro bama

¹ Betania ëmanu 'icë uni Lázaro cacë, ax ca 'insínñu 'iacëxa. Aín chirabacë rabëtax ca Marta 'imainun María 'iacëxa. ² María ax ca an Nucën 'Ibu Jesús aín taë 'iníntisa ron chabóxun aín bun tatërencë, a 'iacëxa. ³ Usa 'ixun ca aín chirabacë rabëtan —axa mië nuibanancë uni ca 'insíanxa —quixuan Jesús catánun uni xuacëxa. ⁴ Xucëx cuanxuan unin cacëx ca Jesús quiacëxa:

—Ca 'insíanxa 'aíshbi ca bamatima 'icën. Unían uisaira cara Nucën Papa Diosan cushi 'icë quixun 'unánan, uisaira cara aín Bëchicënën cushiribi 'icë quixun 'unánun ca a uni 'insíanxa.

⁵⁻⁶ Usa 'ain ca —Lázaro ca 'insíanxa —quixun ñuia cuaxbi Jesús, ax Marta, María, Lázaro acama nuibacë 'aíshbi, anua unin usaquin cacë ëma, anu rabë nêtën pain 'iacëxa. ⁷ Rabë nêtë 'icëbëtan ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Amiribishi Judea nêtënu cuanun ca cuan.

⁸ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—¿Anu 'icë judíos unicamaxa maxaxan mi 'acatsi quiax 'ësënaënxañbi caina amiribishi Judea nêtënu cuantëcëncatsi quin?

⁹ Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Achushi nêtëx ca doce horas 'icën, ¿usa cat? Barían pëcarupuncëbë xabá 'ain ca unin upí oquin isquin chacáquinma upí oquin ñu mëëia. ¹⁰ An pëcacëa 'aíma 'ain ca imë nitsi chacáñan unin ñu mëëima. Usaribiquin cana 'ëx anun bamati nêtëma pan 'ain ñu 'ati 'ain.

¹¹ Usaquin caquin ca Jesusan amiribishi aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nuxnu abë nuibanancë Lázaro ca 'uxaxa. A bësuni cana cuanin.

¹²⁻¹³ Asérami ca Lázaro bamaxa quixun 'unánquinbi ca —ca 'uxaxa —quixun cacëxa. Usaquin Jesusan cacëx ca atux, asérami 'uxcë ñuisa quia quixun sinani, quiacëxa:

—'Uxcë 'aish ca pëxcúti 'icën.

¹⁴ Usai quia ca Jesusan atúan upí oquin 'unánun cacëxa:

—Lázaro ca bamaxa, ca 'aíma 'icën. ¹⁵ Mitsúnmi 'ën cushi isti cupí cana 'ëx anuma 'ian. Usa 'ain cana anu 'ëx 'icëma cupí cuëënin. Bëri anu cuanun ca cuan.

¹⁶ Cacëxun ca rabë bacëan 'icë Gemelo caquin anëcë, Tomás, an Jesusan 'unánmicë uni raíri cacëxa:

—Nuxribi abë bamai cuanun ca cuan.

Jesús ax, anun baísqiuanan anun Nucën Papa Diosbë uni 'iti bana

¹⁷ Usai quiquiani cuani bëbaquinshi ca Jesusan, matá tëmú naëcënu mëñoëxancë 'aish Lázaro rabë 'imainun rabë nêtë 'icë ocëxa. ¹⁸ Betania ax

ca Jerusalénu bëbati tres kilometrosa 'iacëxa. ¹⁹ Usa 'ain ca judíos unicama Martacëñun María aín rarëbacë ñucë sinania, masá nuitutia isi riqüianx raruai aín xubunu a rapasu bucüacëxa. ²⁰ Tsóxunbi Jesús isa aia quixun ñüia cuabiani María xubunua tsócé ëbiani cuanquin ca Martanën Jesús aia bëñaquin biacëxa. ²¹ Biquin ca cacëxa:

—Mixmi ënu 'ain ca 'ën rarëbacë ñucëma 'itsíanxa. ²² Usa 'ainbi cana añu caramina ñucati a ca Nucën Papa Diosan mi 'axunti 'icë quixun 'unanin.

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Min rarëbacë ca baísquiti 'icën.

²⁴ Usaquian cacëxun ca Martanën cacëxa:

—Ënë nëtë cëñúcëbë anun bama unicama baísquiti nëtën ca baísquiti 'icë quixun cana 'unanin.

²⁵ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ëx cana an uni baísquimiti a 'ain, 'ianan cana anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti a 'ain. Axa 'ëmi catamëcë uni, ax ca bama 'aishbi tsónux baísquiti 'icën. ²⁶ Axa bamacëma pain 'aish ënë menü tsoiti, aín 'ucha cupí bamacësa 'aishbi 'ëmi catamëcë, acamax ca xëñibua 'ainbi nëtëtímoi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën, bamatancëxbi. ¿Ësai 'ëx quicë ënë caina asérabi ca quixun sinanin?

²⁷ Usaquian cacëxun ca Martanën cacëxa:

—Mix camina Nucën Papa Diosan Bëchicë, Cristo, axa utinu nun caíncë a 'ai quixun cana 'unanin.

Anu Lázaro mëníoëxancënuaxa Jesús bëunan mëscúa

²⁸ Usaquin cabiani aín xubunu cuanquin ca Martanën aín xucën María amo nitsinaxun munu cacëxa:

—Unu ca Jesús 'icën, ca uaxa. Mi cuanun 'ën mi canun ca quiaxa.

²⁹ Cacëxun cuati ca María bënëtishi niruquiani Jesúsnu cuancëxa. ³⁰ Jesúsna Betania ëmanu bëbacëma pain 'aish, anuxun Martanën mëracë anubi pain 'ain, ca anu María cuancëxa. ³¹ Bënëtishi niruquiania xubunuax cuania isquin ca axa abë xubunu bucucë judíos unicaman, —sapi ca anua aín rarëbacë maíncënuax rarumati cuania —quixun sinánquin María nuibiancëxa.

³² Cuancëbë anua 'icë anu bëbai a tanáin tsóbuquin ca Maríanën Jesús cacëxa:

—Mixmi ënu 'ain ca 'ën rarëbacë ñucëma 'itsíanxa.

³³ María ini rarumamainuan abë ucë judíos unicamaxribi ini rarumatia isi ca Jesús masá nuituti nitëxëacëxa. ³⁴ Nitëxëquin ca Jesusan anu 'icë unicama cacëxa:

—¿Uinu caramina aín rarëbacë mëníoëxan?

Cacëxun ca cacëxa:

—Ca isi cuan.

³⁵ Cacëx cuani ca Jesús bëunan mëscúacëxa. ³⁶ Usai 'ia isi ca judíos unicamax canancëxa:

—An ca Lázaro nuibairaxa, ca is. Usa 'aish ca anun rabanan bëunan mëscütia.

³⁷ Usaía quicëbë ca uni raírinëx quiacëxa:

—¿An uni bëxuñu bëpëxcucë uni ënën cara ñucëma 'ainshi uxun Lázaro iëmicë 'itsíanx?

Jesusan Lázaro bamacëbi baísquimia

³⁸ Usaía quicëbë nitëxëtëcëni ca Jesús anua Lázaro mëníoëxancancë anu bëbacëxa. Anu Lázaro mëníoëcë ax ca matá me naëcë 'aish maxax cha achúshinën xëpucë 'iacëxa. ³⁹ Anu bëbaquin ca Jesusan atu cacëxa:

—Maxax ca racanat.

Caiabi ca bamaëxancë uni aín chirabacë Martanën cacëxa:

—Anúan ñuëxancë nètë ca rabë 'imainun rabë 'icën. Usa 'ain ca anëia.

⁴⁰ Usaquian cacëxunbi ca Jesusan Marta cacëxa:

—'Ën cana mi can, asërabi 'ëmi catamëquin camina Nucën Papa Diosan aín cushin ñu 'aia isti 'ain. ¿Usa cat?

⁴¹ Cacëbëtan ca anu 'icë unicaman maxax racanacëxa. Racanamainun ca Jesusan manámi bësuquin Nucën Papa Dios cacëxa:

—Papan, camina 'ën bana cuan. Usa 'ain cana mi asábi ca quixun cain.

⁴² 'Ën cana 'unanin, min camina camabi nètën 'ën cacëxun cuatin. 'Aínbi cana min camina 'ë asërabi xuacën quixuan ënë unicaman 'unánun, ësaquin mi cain.

⁴³ Usaquin catancëxun ca munuma banaquin cacëxa:

—Lázaro, anuax ca chiquit.

⁴⁴ Usaquian cacëxëshi ca axa bamacë uni tatanianan mëtanicë 'ianan aín bëmánanribi chupan bërábuncë 'aish nirui quiniuax chiquícuatsiancëxa. Chiquícuatsincëbëtan ca Jesusan abë 'icë unicama cacëxa:

—Cuantánun ca aín taë tubuanan aín męcën tubuanan anun aín bëmánan rabúncë chuparibi mabit.

Jesús 'acatsi quixuan sináncan

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Usoquian 'aia isquin ca axa Mariábë cuancë judíos unicaman, Jesús ca asërabi Nucën Papa Diosnuaxa uá 'icë quixun sináncëxa. ⁴⁶ Usaía 'imainun ca anu cuanxun raírinën fariseo unicama —Jesusan ca uni bamacë baísqumiixa —quixun ñuixuancëxa. ⁴⁷ Ñuixuncëx abë timëxun ca sacerdotenën cushicama 'imainun fariseo unicaman judíos cushibunën 'apucama cacëxa:

—Ënë unin ca uni itsían 'acëma ñu 'itsaira 'aia. ¿Usa 'ain caranuna uisa oti 'ain? ⁴⁸ Nun nu an usoquin ñu 'aia isëshicëbëtanbi ca camabi unin ami catamëquin aín bana cuati 'icën. Usocëbë uxun ca Romanu 'icë unin anuxun nun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan nu bëtsi bëtsi oquin nun aintsicamaribi bëtsi bëtsi nètënuax cuanun tsuáquirumiti 'icën.

⁴⁹ Cacëxun ca Caifás caquin anëcë uni, ax a barin sacerdotenën cushicaman 'apu, an axa timëcë unicama cacëxa:

—Mitsun camina bana sinaniman. ⁵⁰ Nua unin bëtsi bëtsi oquin ancëcëxnu 'ura 'icë nètëcamanu cuani tsuáquiti ca 'aisama 'icën. Usai 'imanu nux upitax bucuti cupía uni achúshi bamati ca asábi 'iti 'icën. Usai ca 'iti 'icë quixun camina mitsun sinaniman.

⁵¹ Usai qui ca anbi sinani quiáma 'icën; ax a barin judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'ixun ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun —judíos unicamaxa asábi 'inun ca Jesús bamati 'icë —quixun judíos 'apucama cacëxa.

⁵² Judíos unicamaxëshima bëtsi bëtsi nètënuaxa ax Nucën Papa Diosmi sináncë unicamaxribia ainan 'aish achúshisa 'inúan Jesús bamati ñuiquin ca usaquin cacëxa. ⁵³ Usaquian cacëx ca a nètën judíos 'apucamax Jesús 'acatsi quiax 'ësënancëxa.

⁵⁴ Usa 'ain ca Jesús judíos unicaman istin rabanan Judeanuax anua uni 'icëma menu 'urama 'icë ëma Efraín cacë, anu cuancëxa. Anua 'ain ca abë aín 'unánmicë unicama 'iacëxa.

⁵⁵ Pascua, anúan judíos unicaman carnero 'ati nètëa 'urama 'ain ca axa a 'urama unicamax Jerusalénu cuancëxa, anuax judíos unicama 'icësaribiti Pascua nètën pinux Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun mënócati.

⁵⁶ Cuantancëx bëbax ca Jesús bari, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu riquianx, a isímabi atúxbi ñucacánani ësai quiacëxa:

—¿Mitsun sináncëx cara Pascua nètë 'ain, Jesús utima 'ic?

⁵⁷ Usa 'ain ca sacerdotenën cushicamabëtan fariseocamanribi anu 'icë unicama —Jesús mëraquin camina nun nu binun nu cati 'ai —quixun cacë 'iacëxa.

12

Achúshi xanúan Jesús 'inínti ron tachuca

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

¹ Mëcën achúshi 'imainun achúshi nètë anun carnero 'ati nètë 'iisama pain 'ain, ca Jesús Betania ëmanu cuancëxa, a ëmanuxan Lázaro bamacëbi baísquimicë anu. ² Cuanxa Jesús atun 'itinu bëban ca Martañën piti 'arucëxa. 'Aruxuan 'ináncëxun ca Jesús bëtan Lázaro 'imainun anu 'icë unicaman mesanuxun piacëxa. ³ Pimainun ca Maríanën 'itsaira cupicë 'inínti ro sanuira, nardo cacë, a medio kilosa bëacëxa. Bëxun anun tachabotancëxun ca Jesús aín bun tatërëancëxa. Usoquian 'acëxa xubu namé camabi tsitsirui bëqui sanuia ca xëcancëxa. ⁴ Usoquian Maríanën Jesús 'aia isi ca aín 'unánmicë uni achúshi, Judas Iscariote, an uni Jesús 'inánti, ax quiacëxa: ⁵ —¿Uisoti caranuna ënë ro maruxun aín cupí trescientos curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëma 'ain?

⁶ Asérami ñuñuma unicama nuibati sinani ca usai Judas quiáma 'icën. Ax an curíqui mëcamacë uni 'ixun, anua Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan curíqui 'arucë burasa bërlanquin, anua curíqui mëcamacë 'aish ca usai quiacëxa. ⁷ Quia ca Jesusan Judas Iscariote cacëxa:

—Usabia 'inun ca ën. An ca anúan bamaia 'ë 'ati a ro nanxa. A ro ca ënëx 'icën. ⁸ Camabi nètën camina a mitsun 'aquinti ñuñuma uni isin. Usa 'ainbi camina mitsun xëniuquin 'ë istima 'ain.

Lázaromi unicama 'ësënan

⁹ Usa 'ain ca —Jesús ca Betanianu 'icë —quixun cuabiani a isanan, bamacëbia baísquimicë Lázaro aribi isi judíos unicamax riquiancëxa. ¹⁰⁻¹¹ Riquiani ca 'itsa uni an Lázaro baísquimicë cupí, Jesúsmi sináncëxa. Usa 'ain ca Jesusan bana cuaquian unicaman atun ñuicë bana cuaisama tancë cupí, sacerdotenën cushicaman Lázaroribi 'ati sináncëxa.

Jerusalénu cuania unicaman Jesús rabia

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Usa 'ain ca Pascua anun carnero 'ati nètën Jerusalénu uëxancë unicamax timëcamë'ëocë, an —Jesús ca Jerusalénu aia —quixun ñuicania cuacëxa.

¹³ Cuabiani ca camaxunbi xëbin pëchi tëaquin bibiani, bain aia Jesús bëñaquin bitsi biránanquiani riquiancëxa. Riquiancëbëa ucëbë ca munuma banai sharati quiancëxa:

—Nucën Papa Dios rabinun ca 'acan. Nucën 'Ibu Diosan xucëx ca Israel unibunën 'apú ënëx aia.

¹⁴ Usaquian a rabicamainun ca Jesús burro mërai anu 'iriquiani Jerusalénu cuancëxa, usaquiania cuantia Nucën Papa Diosan bana unín ësaquin cuënëosabi oi:

¹⁵ Síónu 'icë unicama, racuëaxma ca 'ican. Mitsun 'apu ca burron caxunu tsofax aia.

¹⁶ Usai 'ia isquinbi ca aín 'unánmicë unicaman, a ñuiquin cuënëo bana quiásabi oi ca 'ia quixun 'unánma 'icën. Baísquitancëxa Jesús naínu cuantëcëan

cuni ca a ñuiquian, usai ca 'iti 'icē quixun cuēñēosabi oi ca 'iaxa quixun 'unāncancēxa.

¹⁷ Usa 'ain ca an Jesusan Lázaro bamacē matá me naēcēnu mēñoēxancēbi cuēñquin baísqumia isēxancē unicaman Jerusalénuxun a bana ñuiacēxa. ¹⁸ Ñuia cuabiani ca anu 'icē unicama —usoquin ca Jesusan uni itsin 'acēma ñu 'axa —quixun sinani a isti sinánbiani Jesús mērananquini riquiancēxa. ¹⁹ Usaía 'icancēbē ca fariseo unicamax canancēxa:

—Camina iscanin, camabi unix ca ami sinani a isi cuanxa. Usaía 'ia isquin camina 'unāncanti 'ain, nun Jesús 'acatsi quiax 'ēsēnanquinbi cananuna añubi oiman.

Grigio banan banacē unían Jesús istisa tan

²⁰ Judíos unicamax Pascua anun carnero 'ati nētēn Jerusalēnu cuanmainun ca griego banan banacē unicama raírinēxribi atubē Nucēn Papa Dios rabi cuancēxa. ²¹ Cuanxun ca Galilea menu 'icē ēma itsi, Betsaida, anu 'icē uni, Felipe, a mēraquin cacēxa:

—Jesús cananuna istisa tanin.

²² Quixuan cacēx cuanxun ca Felipenēn Andrés pain cabiani a rabētaxbi cuanxun —griego banan banacē unin ca mi istisa tania —quixun Jesús cacēxa.

²³ Cacēxun ca Jesusan Felipecēñun Andrés cacēxa:

—Uni 'inux Nucēn Papa Diosnuax uá 'aish cana 'ēx bamatancēx baísquti 'ain. A nētē ca bēri 'urama 'icēn. ²⁴ Asérabi cana 'ēn mitsu cain, me 'ucē mēu 'apácēma 'aish ca ñu bēru aín nami ax usabi 'imainun aín napu axribi nētētima usabi 'ia. Me 'ucē mēu 'apácēxun cuni ca aín nami nētécēbēbi aín napu ax cotancēxun upí oquin tuaia. ²⁵ Axa ēnē nētēnu upiti tsótishi sináncē uni ax ca ainanma 'aish Nucēn Papa Diosbē 'itima 'icēn. Usa 'ainbi ca axa ēnē nētēnu ax cuēñcēsā oishi upiti tsótishi sináncēma uni, ax ainan 'aish nētētimoí xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē 'ia. ²⁶ Axa 'ēnan 'iisa tancē unin ca 'ēx cuēñcēsabi oquin 'ati 'icēn. Usoquin 'ai ca uinu carana 'ēx 'ain, anuribi ax 'iti 'icēn. An 'ēx cuēñcēsabi oquin 'acē unicama a ca 'ēn Papan nuibaquin 'aquinia.

Jesusan aín bamati ñuia

²⁷ Cana 'itsaira masá nuitutin. ¿Uisaquin carana 'ēn Papa cati 'ain? ¿Carana, Papan, bēri uisa cara ocaniabi ca 'ē iēmit quixun cati 'ain? Usama ca. Uisa cara oti 'icē usa oquin 'acánun cana uacēn. ²⁸ Papan, unicaman mix cuēñcēsā oquin mi rabinun ca uisashi cara, 'ē ocancēxbi asábi 'iti 'icēn.

Cacēxun ca naínuax banaquin aín Papan cacēxa:

—Atúan 'ē rabinun cana mēñocēn, mēño 'ixun cana 'ēa rabinun sinánmitēcēnti 'ain.

²⁹ Usai naínuax banaia cuax ca anu 'icē unicama raírinēx —caná ca banaxa —quiacēxa. Quimainun ca raírinēxribi —ángel ca Jesús bē banaxa —quixax quiacēxa. ³⁰ Quia ca Jesusan atu cacēxa:

—Ēnē banax ca 'ēn cuanun 'ēn Papa quicēma 'icēn. Mítsúnmi cuanun ca quiaxa. ³¹ Bēri ca ēnē nētēnu 'icē unicama, cara 'ēmi sinania, cara 'ēmi sinanima quixun Nucēn Papa Diosan isti 'icēn. Isanan ca an 'ēmi sináncēma unicaman 'apu, ñunshin 'atimanēn 'apuribi ax cushi 'icēbi 'ēn unicama 'ibu-atimoquin ñusmoti 'icēn. ³² 'Ēx unin i curúsocēnu matáscē 'itancēxun cana camabi menu 'icē uni 'ēmia sinánun 'imiti 'ain.

³³ Ēsoquin ca uisai 'iax cara bamati 'icē quixun cacēxa.

³⁴ Usaquian cacēxun ca unicaman Jesús cacēxa:

—An Nucën Papa Diosan bana cuënëo uni ñuixuncë unían a bana isquin unicama ñuixunia cananuna cuan, ax ca ësai quia, Cristo ax ca nètétimoi xëñibua 'ainbi 'iti 'icën. ¿Usa 'ainbi caramina min, axa Nucën Papa Diosnuax uni 'inux uá, ax ca i curúsocënu matáscë 'iti 'icë quixun nu cain? ¿Ui cara Nucën Papa Diosnuaxa uni 'inux uá ax 'ic'?

³⁵ Cacëxunbi ca Jesusan, 'ëmi camina sinánti 'ai quixun caquin ësáquin catëcëancëxa:

—Itsama nètëinshi ca an mitsu upí oquin sinánmiti, ax mitsubë 'iti 'icën. Usa 'ain camina ax cuancëma pan 'ain, an mitsu 'unánmicësabi oi 'iti 'ain, ax cuancëbëmi usabi 'inun. A an 'unánmicëma uni, an ca uisai cara 'iti 'icë quixun 'unanima. ³⁶ Usa 'ain camina an mitsu upí oquin 'unánmiti, axa mitsubë 'ainshi, an 'acësaribi oquinmi mitsúnribi sinánun, aín bana ca asérabi 'icë quixun sinani ami catamëti 'ain.

Usaquin catancëx ca Jesús atun isnunma cuani nètëacëxa.

Judíos unicama Jesúsmi sinántisama tan

³⁷ 'Itsa oquin Jesusan uni itsin 'acëma ñu 'aia isquinbi ca judíos unicaman ax ca asérabi Cristo 'icë quixun sinánma 'icën. ³⁸ Nucën Papa Diosan sinánmicëxun aín bana Isaíasnën cuënëosabi oi ca 'iacëxa. A banax ca ësai quia: Nucën 'Ibu, ¿Uinu 'icë unin cara, min bana nun ñuixuncëxun cuaquin, asérabi ca quixun sinanx? ¿Uinu 'icë unin cara minmi ñu 'aia isquin mix camina asérabi cushi 'ai quixun sinanx?

³⁹ Uisa 'aish cara ami sinántisama tania quixuan unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan bëtsi banaribi Isaías cuënëomiacëxa. Ax ca ësai quia:

⁴⁰ Nucën Papa Diosan ca acama atun nuitu mëu 'unántisama tanan atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tanun 'imíaxa. 'Imianan ca atun bërún isquinbi, 'ëx cana cushiira 'ai quixun sinántisama tanía 'ën iëmisama 'inun 'imíaxa.

⁴¹ Èsaquin ca Isaíasnën cuënëocëxa, an Nucën Papa Diosan 'imicëxun Jesusan usoquin ñu 'ati isanan bana ñuixunti iscë cupí.

⁴² Usa 'ainbi ca 'itsaira judíos uni 'imainun aín 'apu raírinëribi Jesús, ax ca Cristo, axa utia atun caíncë, a 'icë quixun sináncëxa. Atun nuitu mëu usaquin sinaníbi ca chiquiracëti banama 'icën, fariseo unicamami racuëti — atun sapi ca anua judíos camina timëti xubunu nu atsínmitëcëntima 'icë — quixun sinani. ⁴³ Nucën Papa Dios cuëñun 'icësamairai ca a unicama fariseo unicamami racuëti atux cuëñcësa oíshi 'iacëxa.

Jesusan bana cuaisama tancë cupí uni 'uchoçë 'iti

⁴⁴ Usa 'ain ca Jesusan munuma banaquin atu cacëxa:

—Axa 'ëmi catamëcë uni ax ca 'ëmishi catamëtíma, Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, amiribi catamëtia. ⁴⁵ An 'ë iscë uni an ca Nucën Papa Dios, an 'ë xuá, aribi isia. ⁴⁶ An aín sinan upíira 'ixun uni upí 'imíti 'ëx cana unicama ñu 'atima 'acë 'aishbi sinanati 'ëmi catamëtí upí 'inun 'imínux uacën. ⁴⁷ Uinu 'icë unin cara 'ën bana cuaquinbi 'ëx quicësabi oquin 'aima, a uni cana 'ën 'uchoiman. 'Ëx cana ënë nëtënu 'icë uni 'uchoi uáma 'ain. Atúxa Nucën Papa Diosnan 'inux iënnun cana uacën. ⁴⁸ An 'ë timaquin 'ën bana cuaisama tancë uni ax ca 'ën bana quicësa oquin 'acëma cupí, ënë mecama cëñúti nëtën 'uchoçë 'iti 'icën. ⁴⁹ 'Ëx cana 'ënbi sinánx banaiman. 'Ën Papa, an 'ë xuá, an ca uisai carana banati 'ain, uisoquin carana uni 'unánmiti 'ai quixun 'ë caxa. ⁵⁰ 'Ën cana 'unanin, an 'ë cacë bana ax ca anúan uni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë

nētétimoi 'iti a 'icën. Usaquin 'unánxun cana 'ën Papan 'ë cacësabi oquin bana ñuin.

II. BAMATANCĒXA JESUCRISTO BAISQUIA (13-21)

13

Jesusan aín 'unánmicë unicama tachuca

¹ Pascua anun carnero 'ati nētëa 'icëma pan 'ain ca Jesusan 'unáncëxa, anúan ënë menuax aín Papanu cuanti nētë ca 'uramatia quixun. Jesusan ca ënë menuxuan aín bana cuacë unicama camabi nētën upí oquin nuibacëxa. Usa 'ain ca Jesús ax an atu nuibacë cupí bamaia aín unicaman —asérabi nu an nuibati ca usai bamaia —quixun 'unánti nētë 'uramacëxa.

² 'Uramacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun Judas Iscariote, Simonan bëchicë, a Jesús uni 'inánti sinánmiacëxa. Usoquian sinánmicë 'ain ca a ñantan Jesusan aín 'unánmicë unicamabëtan piacëxa. ³ Piquin ca —'ën Papan camabi ñu 'ibuamianan ënë nētënu xuá 'aish cana anuribi cuantëcënti 'ai —quixun sináncëxa. ⁴ Usaquin sinani ca pitancëx niruacëxa. Niruxun aín cutun pëxun nantancëx ca anun ratërëmëti chupan tsitëcërëquiacëxa. ⁵ Usai 'itancëxun ca 'unpax manë xapanu 'aruxun aín 'unánmicë uni achúshi achúshi tachucatanëcxun anun ratërëmëti chupan tatërëancëxa.

⁶ Tatërëntancëxa aribishi tachucati aia ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Min caramina 'ë tachucati 'ain?

⁷ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uisa cupí carana 'ën ësöquin mitsu 'ai quixun camina bërí 'unaniman. Nētë itsin cuni camina 'unánti 'ain.

⁸ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—'Ëx mi meüira 'icë camina uisa nētënbi min 'ë tachucati 'ain.

Ësöquian cacëxun ca Jesusan catëcëancëxa:

—'Ën mi chucacëma 'aish camina 'ënan 'itima 'ai —quixun.

⁹ Cacëxun ca Simón Pedronën:

—Usa 'ain ca 'ën taëishi 'axunma 'ën mëcën rabë 'imainun 'ën maxcáribi chucat —quixun cacëxa.

¹⁰ Cacëxunbi ca Jesusan amiribishi cacëxa:

—Nashicëxa aín namicama upí 'ain ca unin nashitëcënquinma aín taëishi anun nicëxa chuaia chucati 'icën. Usaribiti camina micamax nashicësa 'aish, nuitu upíñu 'ain, 'aishbi camina micama achúshinëxëshi min nuitu upíma 'ain.

¹¹ Ün cara a uni 'inánti 'icë quixun 'unánquin ca —micama achúshinëxëshi camina min nuitu upíma 'ai —quixun cacëxa.

¹² Ësöquin caquin atu tachucatanëcxun aín cutun bixun pañuax mesa rapasu tsöbutëcëntancëxun ca amiribishi catëcëancëxa:

—¿Uisa cupí carana 'ën ësöquin mitsu 'a quixun caramina 'unanin?

¹³ Mitsun camina 'ëx isana mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë a 'ai quixun 'ë cain. Asérabi cana 'ëx usa 'ain. ¹⁴ 'Ëx mitsun 'Ibu 'ianan an mitsu 'unánmicë 'ixunbi cana mitsu tachucan. Usaribiti camina micamax bëtsibë bëtsibë tachucananti 'ain. ¹⁵ 'Ënëx ca a tanquinmi usaribi oquin 'acanu 'ën mitsu 'acë 'icën. ¹⁶ Asérabi cana 'ën mitsu cain, “an uni ñu mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma”. Usaribiti ca a xucë uni, ax un xucë abë sënënma 'icën.

¹⁷ 'Ënë banacama 'unánquin a bana quicësabi oquin 'ai camina chuámarua tani cuëëncanti 'ain. ¹⁸ Mitsux camina cuëënti 'ai quibi cana camabi mitsu ñui quiman. Ama. 'Ën caíscë unicama, mitsux caramina uisa uni 'ai quixun cana

'unanin. 'Ēn 'unáncēsabi oi ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo, ěsai quicēsabi oi, 'iti 'icēn: "An 'ěbētan pán picē uni ax ca 'ěmi 'iáxa". ¹⁹ A unían aín sináncē ñu 'acēma pan 'ain cana mitsu can. Usaquin mitsu catancēx, 'ěx usai 'icēbētan, camina asérabi carana 'ěx ui 'ai quixun 'unánuxun 'acananin. ²⁰ Asérabi cana mitsu cain, uin cara 'ěn bana ñuixunun 'ěn xucē uni aín bana cuatia an ca 'ěn banaribi cuatia. Usaribi oquin ca ui unin cara 'ěn bana cuatia an Nucēn Papa Dios, an 'ě xuá, aín banaribi cuatia.

Judasnēn a uni 'inántia Jesús ñuia bana
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹ Usoquin catancēx masá nuituquin ca Jesusan upí oquin atun cuaisabi oquin atu cacēxa:

—Asérabi cana 'ěn mitsu cain, mitsu achúshinēn ca an 'atimonun uni 'ě 'inánti 'icēn.

²² Cacēxbi ca aín 'unánmicē unicama ui ñui cara quia quixun 'unanima sináncasmai isanancēxa. ²³ Usa 'ain ca aín 'unánmicē uni achúshi, aira Jesusan nuibacē, ax Jesús rapasu 'iacēxa. ²⁴ Usa 'icē ca Simon Pedronēn, ui ñui cara quia ñucánun quixun sanánquin mētúnquin cacēxa. ²⁵ Cacēxun ca axa a rapasu 'icē an Jesús cacēxa:

—Nucēn 'Ibu, ui uni cara ax 'ic?

²⁶ Cacēxun ca Jesusan pán chamara bixun cacēxa:

—A 'ěn pán chamara ěnē chabóxun 'ináncē uni, ax ca a 'icēn.

Caxun ca pán chamaratsu chabóxun Simonan bēchicē, Judas Iscariote, a 'ináncēxa. ²⁷ 'Ináncēxuan bitsiashi ca ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanásnēn Judas bēnēnquinshi sinánmiacēxa. Usaquian sinánmia ca Jesusan Judas cacēxa:

—Añu caramina 'acasi ca bēnēnquinshi 'at.

²⁸ Usaquin caia ca mesa rapasu 'icē unicaman uisoti cara Jesusan usaquin Judas caia quixun sináncasmaquin cuama 'icēn. ²⁹ Judas ax ca anu curíqui puruti ñusuti a niquíncē uni 'iacēxa. Usa 'ain ca raírínēn, Jesusan sapi isa Pascua nētēn piti ñu marutanun canan, ñuñuma uni ñu 'inántanun caxa quixun sináncēxa. ³⁰ Usa 'ain ca pán chamaratsu bixun pitancēx sēnēnquiani Judas imē cuancēxa.

Axa quicēsabi oi 'iti bana ió

³¹ Chiquíquiana Judas cuancēbētan ca Jesusan aín 'unánmicē uni raíri cacēxa:

—Bērí, bamatancēx, 'ěx baísquicēbētan ca unin 'unánti 'icēn, 'ěx cana asérabi Nucēn Papa Diosan xuá a 'ai quixun. 'Unánan ca uisaira cushi cara Nucēn Papa Dios 'icē quixun 'unánti 'icēen piti ñu marutanun canan, ñn. ³² Uisaira cushiñu cara ax 'icē quixun 'unánquian unin a rabinun ca Nucēn Papa Diosan uni 'inux anuax uá 'icē, 'ě baísquimiti 'icēn. Usocēbētan ca 'ěx cana asérabi aín Bēchicē 'ai quixun 'unánquin unin 'ěribi rabiti 'icēn. Bēríbi ca usai 'iti 'icēn. ³³ Xēnibutíma cana bēnētishi mitsubē 'iti 'ain. Mitsubē 'itancēx cuancē camina 'ě barinuxun 'ain. Usa 'ain cana 'ěn judíos unicama cacēsabi oquin bērí mitsuribi cain, anu 'ěx cuancē anu camina mitsux cuantima 'ain. ³⁴ Mitsun 'unáncēma bana ió ěněribi cana axa quicēsabi oími 'inun mitsu cain, mitsúxbi camina bētsibē bētsibē nuibananti 'ain. 'Ēn mitsu nuibacēsaribi oí camina micamax bētsibē bētsibē upiti nuibananti 'ain. ³⁵ Micamaxmi bētsibē nuibanania isquin ca camabi unin, ěnē unicamax ca asérabi Jesusan 'unánmicē 'icē quixun 'unánti 'icēn.

Pedronën a ñuiquin uni paránti Jesusan ñuia

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Usaquian cacëxun ca Simón Pedronën Jesús cacëxa:

—¿Uinu caramina cuanin?

Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Anu 'ëx cuanti, anu camina bërí 'ëbë cuantima 'ain. Anúnmi cuanti nètë sënëncëbë camina cuanti 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—¿Uisa cupí carana bëríbi mibë cuantima 'ain? Unían 'ë 'anúnbi cana mibë cuanti 'ain.

³⁸ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Asérami caramina unin mi 'acascëxbi 'ëbë cuanti 'ain? Asérami cana 'ën mi cain, 'atapa banatisama pan 'ain camina —'ën cana a uni 'unanima —quixun 'ë ñuiquin rabë 'imainun achúshi oquín uni cati 'ain.

14

Nucën Papa Diosnan 'inux ca uni Jesúsni catamëti 'icë quicë bana

¹ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Masá nuituaxma ca 'ican. Nucën Papa Diosmi camina catamëti 'ain.

Nucën Papa Diosmi catamëti ca 'ëmiribi catamët. ² 'Ën Papan 'icënu ca anu 'iti 'itsa 'icën. Anu 'iti 'aíma 'ain cana, anu 'iti ca 'aíma 'icë quixun mitsu catsían. Usa 'ain cana anumi 'icánti a mitsu mëníoxuni cuanin. ³ Mëníoxunbëtsini cana anumi 'ëbë 'inun mitsu bitsi utëcënuuxun 'ain, 'ëx anu 'icë anumi mitsux 'ëbë 'inun. ⁴ 'Ëx anu cuanti a 'unánan camina 'ëx anun cuanti bai aribi mitsun 'unanin.

⁵ Cacëxun ca Tomásñën cacëxa:

—Uinu caramina cuanin, a cananuna 'unaniman. ¿Usa 'ixun caranuna uisaxun mix anun cuanti bai 'unánti 'ain?

⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana anun cuanti bai, a 'ain. 'Ianan cana an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unánquin ax cuëncësabi oquin 'acë, a 'ain. 'Ianan cana an uni anun tsóti nètë 'ináncë, a 'ain. Uix cara Nucën Papa Diosnu cuainsa tania ax ca 'ëmi pain catamëti 'icën. ⁷ Mitsun 'ë upí oquin 'unáncë 'ixun camina 'ën Paparibi upí oquin 'unántsián. Usa 'ain camina bërí a 'unanin, a camina isan.

⁸ Quia ca Felipenën cacëxa:

—Nucën Papa Dios ca nu ismit. Bëtsi ñuuma, ashí cananuna mi ñucatin.

⁹ Cacëxunbi ca Jesusan cacëxa:

—¿Camabi nètën mitsubë 'iabi caramina uisa uni carana 'ai quixun 'ë 'unaniman? An 'ë iscë uni, an ca Nucën Papa Diosribi isia. ¿Usa 'ainbi caramina uisa cupí, nu ca Nucën Papa Dios ismit quin? ¹⁰ ¿'Ëx cana Nucën Papa Diosbë 'ain, Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icë quixun caramina sinaniman? 'Ën mi cacë bana 'ënëx ca 'ënbi sinani quicë banama 'icën. Ax 'ëbë 'ixun ca Nucën Papa Diosan ax cuëncë ñu 'anun 'ë 'amia. ¹¹ 'Ëx cana Nucën Papa Diosbë 'ai quianan Nucën Papa Dios ax ca 'ëbë 'icë quia camina a banax ca asérami 'icë quixun sinánti 'ain. 'Ëx quicë bana ax ca asérami 'icë quixun sinánquinmabi camina 'ën ñu 'aiami iscë, acama cupí, 'ëx cana asérami Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unánti 'ain.

¹² Asérami cana 'ën mitsu cain, 'ëx Nucën Papa Diosnu cuancë cupí ca axa 'ëmi catamëcë uni, an 'ën 'acë ñuribi 'ati 'icën, 'anan ca 'ën 'acësamaira oquin ñu 'ati 'icën. ¹³ Añu caramina 'ën anën ñucácësa oquin 'ëx cuëncësabi oquin

ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain, Nucën Papa Dios ca cushiira 'icë quixuan 'ën 'aia isquin unin 'unánun. ¹⁴ Añu caramina 'ë sinánquin 'ëx cuëncësabi oquin ñucati, a cana mitsu 'axúnti 'ain.

Jesusan aín Bëru Ñunshin Upí aín unicamanu xuti

¹⁵ Asérabi 'ëmi sináncë 'ixun camina 'ën mitsu cacësabi oquin ñu 'ati 'ain. ¹⁶ Usaquinmi 'acëbëtan cana an mitsu 'aquinti a mitsubëa 'inun xunun Nucën Papa Dios ñucati 'ain, axa xëñibua 'aínbi mitsubë 'inun. ¹⁷ Ax ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icën, an Nucën Papa Diosan sináncë ñucama 'unáncë, a. A ca an Nucën Papa Diosan bana sináncëma unin ui cara ax 'icë quixun 'unántima 'icën, ca a istima 'icën. Usa 'aish ca atux Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'itima 'icën. Usa 'aínbi camina mitsun a 'unánti 'ain, axa mitsunu 'ianan xëñibua 'aínbi mitsubë 'icë cupí. ¹⁸ 'Ën cana mitsu 'ibuñumoima, cana mitsunu utécënin. ¹⁹ 'Itsama nëtë 'icëbëtan ca an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unin 'ë istécëntima 'icën. Usa 'aínbi camina mitsun 'ë istécënxun 'ain. 'Ëx pain Nucën Papa Diosbë 'icë cupí camina usaribiti mitsúxribi abë 'inuxun 'ain. ²⁰ A nëtën camina 'unánuxun 'acáñin, 'ëx cana 'ën Papabë 'ain, usaribiti camina mitsux 'ëbë 'ain, 'ëxribi mitsubë 'imainun. ²¹ An 'ën bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë uni ax ca axa 'ëmi asérabi sináncë uni a 'icën. Axa 'ëmi sináncë uni a ca 'ën Papánribi nuibatia. Usaribi oquin cana 'ënribi a uni nuibaquin uisaira carana 'ëx 'ai quixun 'unánminuxun 'ain.

²² Cacëxun ca Judas Iscariote ama, bëtsi Judasnën Jesús cacëxa:

—¿Uisa cupí caramina nu uisaira caramina mix 'ai quixun ismiquinbi an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicamaribi ismitíma 'ain?

²³ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Uix cara 'ëmi sinania, ax ca 'ëx quicësabi oi 'iti 'icën. Usai 'ia ca 'ën Papan nuibati 'icën. An nuibacëbë cana 'ën Papabë 'ëxribi a unibë 'iti 'ain. ²⁴ Axa 'ëmi sináncëma uni ax ca 'ëx quicësabi oi 'ima. 'Ën mitsu cacë bana, ënëx ca 'ënbi sinanx quicëma 'icën. Ax ca Nucën Papa Dios, an 'ë ënu 'inun xuá, an 'ë sináncicë 'icën. ²⁵ Mitsubë ënë nëtënu 'ixúinshi cana ënë banacama mitsu ñuixunin. ²⁶ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan 'ë cupíshi aín Bëru Ñunshin Upí, an uni 'aquinti, xuti 'icën. Xucëxun ca an camabi ñu 'unánmianan 'ën ñuixuncë banacama manutimoquin mitsu sinánmiti 'icën.

²⁷ 'Ëx cuancëbëbi camina chuámashirua bucucanti 'ain. 'Ën 'imicëx camina ënë menu 'icë ñu sinani cuëncësamaira oi 'ënan 'aish cuëni chuámarua 'iti 'ain. Usa 'ain ca masá nuituaxma 'ianan racuéaxma 'ican. ²⁸ 'Ën mitsu, cana cuanin, cuantancëxbi cana mitsubë 'inux utécëni cuani quixun cacëxun camina camaxunbi cuacan. Asérabi 'ëmi sináncë 'aish camina mitsux, 'ësamaira 'ën Papa anu cana cuani quixun 'ën cacëx cuëntsian. ²⁹ 'Ënë ñucama 'iisama pain 'ain cana mitsu ñuixuan, mitsúnmi ënë ñucama 'ia isquin, asérabi cana 'ëx Nucën Papa Diosan xuá 'ai quixun 'unánun.

³⁰ 'Ënë banacamaishi cana mitsu cain. An ënë menu 'icë unicama ax cuëncësa oquian 'anun 'amicë 'apu ca aia. Usa 'ain cana bana itsiribi ñuiquin mitsu caiman. Uxunbi ca an 'ë uisoima. ³¹ Usa 'aínbi cana camabi unían 'ëx cana 'ën Papami sinani quixun 'unánun, an 'ë cacësabi oquin 'ain. 'Ënëishi cana mitsu cain. Cuanti ca nirut —quixun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa.

15

Aín icëñun uvasnën pëñan Jesusan bana ñuixuan

1 Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Ësa ca. 'Ëx cana uvas 'apacë aín i rarasaribi 'ain. 'Imainun ca 'ën Papax an ñu 'apacë bërúancë unisa 'icën. 2 Usa 'ixun ca an uinu 'icë 'ën peñanëx cara bimiñuma 'icë a tëaxun nia. Nianan ca uinu 'icë 'ën peñanëx cara bimiñu 'icë a upíira oquian tuanun ramëníoia. 3 Micaman 'ën mitsu ñuixuncë bana cuacë cupí camina mitsun nuitu mënóccë 'aish upí 'ain. 4 'Ëx mitsubë 'imainun ca mitsúxribi 'ëbëbi 'it. Ësa ca: Uva peñan peónxquicë 'aish aín i rarami upiti tacáshquicëma 'ixun ca upí oquín tuaima. Upiti aín rarami tacáshquicë 'ixun cuni ca upí oquín tuaia. Usaribiti camina mitsux aséribi 'ëbë 'ima uvas tuáñumasaribi 'iti 'ain.

5 'Ëx cana uvas aín i rarasaribi 'ain. Aín peñánsaribi camina mitsux 'ain. Usa 'aish camina 'ëmi catamëanan 'ëmi upiti sinánan 'ëx mibë 'ain, min sinan 'ën sinánsaribi 'aish 'ëx cuëñcësabi oquin 'anan 'ën bana quicësabi oi 'iti 'ain. 'Ëx mitsubëma 'ain camina 'ëx cuëñcësa oi 'itima 'ain. 6 Uva peñan bimiñuma ax ca unin tëaxun nicëx xanania. Xanania buctúnrutancëxun tsi rëquirucëmi nicëx ca xaratia. Usaribiti ca axa 'ëmi catamëti 'ëmi sináncëma unicomax 'iti 'icën.

7 Mitsux 'ëmi catamëanan 'ën bana manuima 'ëx quicësabi oi 'icë 'ixunmi ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan mitsúnmi cacësabi oquin mitsu 'aquinti 'icën. 8 Mitsun 'ën sinánsaribi 'ixun upí ñu 'aia isquin ca unin 'unánti 'icën, mitsux camina aséribi 'ën uni 'ai quixun. Usa 'ixun ca mitsu cupí unin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. 9 'Ën Papan 'ë nuibacësaribi oquin cana mitsu 'itsaira nuibatín. 'Ën mi nuibamainun camina 'ë manuima 'ëmi sinánti 'icanín. 10 Ax quicësabi oi 'ia ca 'ën Papa Diosan ënquinma 'ë nuibatia. Usaribitimi 'ëx quicësabi oi 'ia cana 'ënríbi ënquinma mitsu nuibatín.

11 'Ëx 'icësaribitimi mitsúxribi chuámarua tani cuëñni bucucanun cana ënë banacama ñuixunquin mitsu cain. 12 Ënëx ca aséribi ax quicësalmi 'icanti bana a 'icën: 'Ën mitsu nuibacësaribiti camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. 13 Abëa nuibanancë uni axa bamati 'ainbi ca a uni bamati rabanan a nuibacë uni ax bamati 'icën. Usa unin ca uni itsin 'acësamaira oquin uni nuibatia. 14 'Ën cacësabi oi 'i camina mitsux 'ëbë nuibanancë uni 'ain. 15 Usa 'ain cana 'ën ñu mëëmicë uni camina 'ai quixun mitsu caiman. An ñu mëëxuncë unin ca uisoquin ñu 'ati cara an ñu mëëmicë unin sinania quixun 'unanima. 'Ëbë nuibanancë unicama camina 'ai quixun cana mitsu cain. Usa 'icë cana 'ën Papan 'ë cacë ñucama mitsu 'unánmian. 16 'Ëx mitsun 'ibu 'inúnmi 'ë caiscancëxunmabi cana 'ënan 'inun mitsu 'ëmbi caísan. Usotancëxun cana mitsúnmi 'ën sinánsaribi 'ixun upí ñuishi 'anun mitsu can, xëñibua 'ainbia Nucën Papa Dios cuëñnun. Usaquin 'aia ca 'ëx cuëñcësabi oquinmi ñucácëxun mitsu 'axúnti 'icën. 17 Usa 'ain cana mitsu catëcënin, camina bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain.

Jesúsceñun aín unicomamia ënë nëtënu 'icë uni nisha

18 Ësaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicë unicama cacëxa:

—Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicomaxa mitsumi nishcëxun camina sinánti 'ain, 'ëmi pain ca nishcancëxa quixun. 19 Mitsun atun sinánsaribi 'icë ca an Nucën Papa Diosmi sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unicomam mitsu nuibatsianxa. 'Ainbi camina mitsux 'ën caiscë 'aish, atun sinánsama 'ain. Usa 'ain ca atun nuibatima mitsumi nishia. 20 'Ën ësaquin mitsu cacë a camina sináncanti 'ain, “an uni ñu mëëxuncë uni an ca an a ñu mëëmicë uni inuíma”. 'Ëmi pain nishquin ca unin 'ë bëtsi bëtsi oia. Usaribi oquin ca 'ënan cupí mitsu

unin bētsi bētsi oti 'icēn. Usa 'aínbi ca uni raírínēn 'ēn bana cuati 'icēn. Usaribi oquin ca 'ēnan cupí uni raírínēn mitsun bana cuati 'icēn. ²¹ Nucēn Papa Dios an 'ē xuá a 'unáncēma 'ixun ca 'ēnan cupí raírí unin mitsu bētsi bētsi onuxun 'aia.

²² 'Ēn atu bana ñuixuni uáma 'ain ca atux usabi 'itsíanxa. 'Aínbi cana 'ēx uá 'ixun atu bana ñuixuan. Usa 'ain ca 'ēn bana 'unanibi 'ēmi catamēisama tancé cupí aín 'ucha tēréncēma 'aish atun 'uchabi 'icēn. ²³ Axa 'ēmi nishcē uni, ax ca 'ēn Papamiribi nishia. ²⁴ Atúan isnun 'ēn uni itsin 'acēma ñu 'acēma 'ain ca atux usabi 'itsíanxa. Usa 'aínbi ca 'ēn 'acé ñucama isaxa. A cupí ca 'ēmi nishanan 'ēn Papamiribi nishaxa. ²⁵ Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo ax ca 'ē ñui ésaí quía: “'Ēn 'atima ñu 'acé 'aímabi ca 'ēmi nishcanxa”. A bana quicēsabi oi ca 'ia.

²⁶ Unicamax 'ēmi nishcē 'aínbi ca aín Bēru Ñunshin Upí, an Nucēn Papa Diosan sináncē ñucama 'unánan uni 'aquincē, an uisa carana 'ēx 'ai quixun mitsu 'unánmiti 'icēn. Ax ca an Nucēn Papa Diosan sináncē ñucama 'unáncē, a 'icēn. A cana Nucēn Papa Dios cuēncēsabi oquin mitsubēa 'inun xuti 'ain.

²⁷ Mitsúnribi camabi nētēn 'ēbē 'ixun 'ēn bana ñuixunia cuanan 'ēn ñu 'aia iscē 'ixun camina 'ē ñuiquin uisa carana 'ēx 'ai quixun unicama 'unánmiti 'ain.

16

¹ Nucēn Papa Diosmi manuaxmami 'icánun cana ēnē bana mitsu ñuixunin.

² Mitsúxmi 'ēnan cupí ca anua judíos unicama timēti xubunu atsintēcēanxmami 'inun mitsu chiquíncanuxun 'aia. Nucēn Papa Dios cuēncēsabi oquin isa 'aia quixun sináncē ca unin mitsu bētsi bētsi oquin 'ati 'icēn. Usai 'ia camina isti 'ain. ³ Uisa nētēnbi Nucēn Papa Dios 'imáinun 'ēribi 'unáncēma 'ixun ca usoquin mitsu 'ati 'icēn. ⁴ Usoquian unin 'atimocēxunni a sinánun cana usai ca 'ití 'icē quixun mitsu cain.

Aín Bēru Ñunshin Upitan Nucēn Papa Diosan unicama 'unánmiti bana

Ésaquinribi ca Jesusan aín 'unánmicē unicama cacēxa:

—Camabi nētēn mitsubē 'ixun ñuixunxunmabi cana cuanuxun bērí, unían bētsi bētsi ocēxunni a sináncanun, ēnē banacama mitsu ñuixunin. ⁵ Bērí cana an 'ēn xuá anu cuanin, abē 'i. Ésaquin 'ēn cacēxunbi camina mitsu achúshinēnbi uinuíra carana cuanin quixun 'ē ñucatiman. ⁶ 'Ē ñucatímabi camina 'ēn cacēx masá nuitucanin. ⁷ Usai 'iabi cana asérabi mitsu cain, upitaxmi 'ē cupí 'icanun cana 'ēx cuanin. 'Ēx cuancēbēma ca an uni 'aquinti, Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí, ax mitsubē 'i utima 'icēn. Usa 'aínbi cana 'ēx cuanquin a xuti 'ain. ⁸ An ca Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicama atux ca 'uchañu 'icē quixun 'unánmianan, usai ca 'ēmi catamēti, uni upí nuituñu 'iti 'icē quixun 'unánmianan, Nucēn Papa Diosan ca 'ēmi sináncēma unicama atun 'ucha cupí castícanti 'icē quixun 'unánmiti 'icēn. ⁹ 'Ēmi catamēti sináncēma cupí ca atux 'uchañuira 'icēn. ¹⁰ 'Ēn Papanu cuancēmi mitsun 'ē istēcēncēbētanma ca atun uisai cara 'ēmi catamēcē 'aish uni upí 'iti 'icē quixun 'unánti 'icēn. ¹¹ An ēnē nētēnu 'icē unicama 'ibucacē ñunshin 'atimanēn 'apu ca castícánuxun 'uchocē 'icēn. Usa 'ain ca axa 'ēmi catamēcēma unicamanribi, usaribiti ca atux castícancē 'iti 'icē quixun 'unánti 'icēn.

¹² 'Ēn a mitsu ñuixunti bētsi banacamaribi ēnu 'aínbi camina 'ēn bērí ñuixuncēxunbi uisai quicē cara quixun cuacantima 'ain. ¹³ Aínbi ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí, an Nucēn Papa Diosan sináncē ñucama 'unáncē, an mitsubē 'ixun, 'ēn mitsu ñuixuncē banacama ax cara uisaira quicē 'icē

quixun mitsu 'unánmianan uisa ñucamax cara upí 'icë mitsu 'unánmiti 'icën. An ca anbi sináncësa oquinma, Nucën Papa Diosan cacëxuan cuacë ñucamaishi mitsu 'unánmiti 'icën. 'Unánmianan ca uisai cara 'ën unicama ënë nêtënuax 'ianan Nucën Papa Diosan nêtënuaxribi 'iti 'icë quixun mitsu 'unánmiti 'icën. ¹⁴ An ca 'ën sináncë ñucama 'unánquin usaribi oquin mitsu 'unánmiti 'icën. An mitsu 'unánmicë cupí camina 'ë rabiti 'ain. ¹⁵ 'Ën Papan ñu ax ca 'ënanribi 'icën. Aín sinánsaribi ca 'ën sinan 'icën, 'ën cushix ca aín cushisaribi 'icën. Usa 'ain cana mitsu can, aín Bëru Ñunshin Upí an ca 'ën sináncë ñucama 'unánquin usaribi oquin mitsu 'unánmiti 'icën.

Masá nuitutancëxbi ca aín unicama chuámarua tani cuëënti 'icë quiáxa Jesús quia

¹⁶ 'Ënu mitsubë 'itancëxbi nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë istëcëncanti 'ain. Anu Nucën Papa Dios 'icë anu cana cuanin.

¹⁷ 'Ësoquian cacëx ca aín 'unánmicë unicama raírinëx canancëxa:

—¿Uisai quicë bana cara, “ënu mitsubë 'itancëx nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë 'istëcënti 'ai”, quianan, “anu Nucën Papa Dios 'icë anu cana cuanin” quicë ënëx 'ic? ¹⁸ Quianan ¿uisa cupi cara “itsama nêtëinshi” quiax quin? Cananuna cuatima —quiax canancëxa.

¹⁹ A ñucácatsi quiáxa canania 'unánquin ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ënu mitsubë 'itancëx nêtëtia camina 'ë istima 'ain. 'Ixunbi camina 'itsama nêtëinshi 'ë istëcënti 'ai quixun 'ën mitsu cacë bana ñui caramina cananin?

²⁰ Asérabi cana 'ën mitsu cain, 'ë cupí camina masá nuituti bëunan mëscúcantí 'ain. Mitsúxmi usai 'imainun ca an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama cuëënti 'icën. Masá nuitutancëxbi camina mitsux 'ë cupí chuámarua tani cuëënti 'ain. ²¹ Anúan bacënti nêtën ca xanu paë tani bënëtia. Usa 'aínbi ca nanipacëtancëxun aín tuáratsu isi —cana bacëan —quixun sinani cuëëni, chuámashi tanquin, béráma paë tancë a manúa. ²² Usaribiti camina mitsux béri masá nuitutin, 'aíshbi camina 'ë istëcëni cuëënquin chuámashirua tanti 'ain, uinu 'icë unímbi sinanamitisama oi.

²³ A nêtën camina uisai quicë cara 'ën mitsu cacë bana ënëx 'icë quixun 'ë ñucánuxunma 'ain. Asérabi cana mitsu cain, 'ëx quicësabi oquinmi a ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan mitsu 'axunti 'icën. ²⁴ 'Ënan 'ixunbi camina 'ëx quicësabi oquin aínu ñubi Nucën Papa Dios ñucácancëma pain 'ain. Ca ñucát. Ñucácëxun ca cuëëinra cuëënun an mitsu 'axunti 'icën.

Axa aín unicamami nishcë unicamasama cushiira ca Jesucristo 'icë quicë bana

²⁵ Canan ca ësaquinribi Jesusan cacëxa:

—Bëtsi ñu ñucësoquin cana 'ën 'unánmisa tancë banacama mitsu ñuixuan. Usa 'aínbi cana 'itsama nêtë 'icëbëtan bëtsi ñu 'acësoquin ñuiquinma upí oquin cuaquinmi 'unánun Nucën Papa Dios ñuiquin mitsu ñuixunti 'ain.

²⁶ Usacëbëtan camina 'ënan cupí Nucën Papa Diosan mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. 'Ëinshi mitsu a ñucáxunti caínquinma camina mitsúnbi abë banaquin a ñucáti 'ain. ²⁷ An ca asérabi mitsu nuibatia. Mitsúxmi 'ëmi sinánan 'ëx cana Nucën Papa Diosnuax uá 'ai quixun sináncë cupí ca an mitsu nuibatia. ²⁸ Nucën Papanuax cana ënë nêtënu uacën. Uá 'aíshbi cana ënë nêtënuax amiribishi Nucën Papabë 'i cuantëcënin.

²⁹ Cacëxun ca aín 'unánmicë unicaman cacëxa:

—Asábi ca, bĕrí camina bĕtsi ñu ñuicĕsoquin ñuiquinma —usa ca —quixúnu upí oquin 'unanun nu bana ñuixunin. ³⁰ Bĕrí cananuna 'unanin, upí oquin camabi ñu 'unanquin camina bana ñuixuanan bĕtsi ñuribi 'an. A cupí cananuna mi ñucátĕcĕnquinma, asĕrabi ca usa 'icĕ quixun 'unan mix camina asĕrabi Nucĕn Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin.

³¹ Ēsoquian cacĕxun ca Jesusan aín 'unanmicĕ unicama cacĕxa:

—¿Usa 'ain caramina bĕrí pain 'ĕx cana asĕrabi Nucĕn Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin? ³² 'Unanibi camina bĕrĭbi camáxbi 'ĕ ěbiani tsuáquiquiani amami amamitan cuanti 'ain. Usai camina bĕrĭbi 'ĕ ěbiani cuancanin. Mistúxmi 'ĕ ěbiani cuancĕbĕbi cana 'ĕshi 'ima, Nucĕn Papa Dios ax ca 'ĕbĕ 'icĕn. ³³ Ēmi catamĕtĭmi chuámashirua 'aish upitax 'icánun cana ěnĕ banacama mitsu ñuixuan. Ēnĕ nĕtĕnuax camina mitsux 'ĕnan cupia mitsumi nishquin unin 'atimocĕ 'inuxun 'ain. Usai 'ibi camina bĕnĕtima 'ĕmi cushicanti 'ain. An ěnĕ menu 'icĕ unicama 'ibuacĕ 'icĕbi cana 'ĕn ñunshin 'atimanĕn 'apu ñusmon.

17

Aín 'unanmicĕ unicama Jesusan Nucĕn Papa Dios ñucáxuan

¹ Usaquin aín 'unanmicĕ unicama caíshi manámi bĕsui abĕ banauin ca Jesusan aín Papa cacĕxa:

—Papan, unían 'ĕ 'ati nĕtĕ ca uaxa. Min camina 'ĕx, min Bĕchicĕ 'icĕ, bamacĕbi 'ĕ baísquimiti 'ain, 'ĕ rabiquian camabi unin mix camina asĕrabi cushiira 'ai quixun 'unanun. ² Min camina ui unicama caramina min Bĕchicĕ 'ĕmi sinánmi, acamaxa xĕnĭbua 'aínbi minan 'aish mĭbĕ 'inun 'iminun 'ĕ can. ³ Ui unin cara mixĕshimi asĕrabi Dios 'icĕ, mĭ 'unan minmi ěnĕ menu unun xuá, 'ĕ 'unáncĕ, a unicamaxĕshi ca xĕnĭbua 'aínbi minan 'aish mĭbĕ 'iti 'icĕn.

⁴ Mi ñuiquin unicama ñuixuanan cana minmi a 'anun quixun ěnĕ menu 'ĕ xuá ñucamaribi 'aquin sĕnĕon, minmi 'ĕ cacĕsabi oquin. ⁵ Usa 'ain camina ěnĕ nĕtĕa unicĕma pain 'ain 'ĕx 'íasabi oi misaribi 'itĕcĕnun, minu cuania 'ĕ 'imitĕcĕnti 'ain.

⁶ Minmi usama 'icĕbi 'ĕmi sinánmicĕ, acama cana uisa caramina mix 'ai quixun 'unanun bana ñuixuan. Min unio 'aisha minan 'icĕbi camina 'ĕmia sinánun 'imia. Usaquinmi 'imicĕx ca 'ĕn min bana ñuixuncĕxun cuati ax quicĕsabi oi 'iaxa. ⁷⁻⁸ Min 'ĕ cacĕsabi oquin cana ěnĕ unicama bana ñuixuan. Ñuixuncĕxun ca —asĕrabi ca —quixun atun sinánquin asĕrabi cana 'ĕx minuax uá 'ai quixun 'unan min camina 'ĕ xuacĕ quixun 'unania. Usa 'ixun ca atun 'unania, 'ĕn atu ñuixuncĕ banacama ax ca min 'ĕ sinánmicĕ 'icĕ quixun.

⁹ Atu sinani cana mĭbĕ banain. An min bana cuacĕma unicama cana mi ñucáxuniman. Minmi minan 'inun 'ĕmi sinánmicĕ unicama ěnĕishi cana mi ñucáxunin. ¹⁰ Uicamax cara 'ĕmi sinania acamax ca mimiribi sinania. Usarĭbiti ca uicamax cara mimi sinania acamax ca 'ĕmiribi sinania. 'Ēn sinársaribi ca atun sinan 'icĕn.

¹¹ Ēnĕ nĕtĕnu cana 'ĕx tiquiman, cana mĭbĕ 'i cuanin. 'Ēx cuancĕbĕ ca atux ěnĕ nĕtĕnu bĕrúti 'icĕn. Mix 'uchañuma 'aish upíra 'ianan cushiira 'ixun camina minmi minan 'inun 'ĕmi sinánmicĕ unicama ěnĕ bĕrúanti 'ain. 'Ēx mĭbĕ 'icĕsaribitia atux bĕtsĭbĕ nuibanani achúshi sinánñuishi 'aish achúshisa 'inun camina atu bĕrúanti 'ain. ¹² Ēnĕ nĕtĕnu atubĕ 'ixun cana minmi 'ĕ 'ináncĕ unicama min cushĭnĭbi bĕrúan. 'Ēn bĕrúancĕxun ca acama achúshinĕnĭbi 'ĕmi sinánti ěncĕma 'icĕn. Usa 'aínbi ca achúshi uni axa usai 'iti 'ia, an cuni 'ĕmi sinánti ěanxa, a ñuia min bana cuĕnĕo quicĕsabi oquin.

13 Bëri cana anu mi 'icë anu cuanin. Ënë nêtënuax cuancëma pan 'ixun cana atu 'ëx 'icësaribitia chuámarua tani cuëënun atun cuamainun mi ñucáxunin. 14 Ën cana ënëcama min 'ë sinánmicë bana upí, ashi ñuixunquin 'unánmia. 'Aínbi ca an ënë bana cuacëma unicamax atumi nishia, 'ëx 'icësaribitia atux ënë nêtënu 'icë ñuishi sináncëma 'ain. 15 Ënë nêtënuami atu binun quixun cana mi ñucatican. An min bana cuacëma unicamaxa atumi nishcëbëtanbimi ñunshin 'atimanën 'apun 'ibuati rabanan bërúanun quixun cana mi atu ñucáxunin. 16 Ën 'acësaribi oquin sinánquin ca atun, an min bana cuacëma unicaman sináncësa oquin sinanima. 17 Usa 'ain camina min sináncësaribi oquin sinánan min bana quicësabiira oíshi 'inun atu 'imiti 'ain. 18 Minmi ënë nêtënu 'icë unicama mimi sinánun 'aquinun 'ë xuásaribi oquin, cana ënë unicama mimi sinánun unicama 'aquinun xutin. 19 Atun min bana upí oquin 'unánquin mix cuëëncësabi oquinshí 'anun cana 'ën mix cuëëncësabi oquinshi 'ain.

20 'Ixunbi cana ënë unicamaishi mi ñucaxuniman. Atúan bana ñuixuncëxun cuatia ax 'ëmi catamëti unicamaribi sinánquin cana mi ñucatin. 21 An 'ën bana cuati unicaman, 'ëmi catamëquin, bëtsin sináncësaribi oquin sinánti cupí cana mi ñucatin. Mixmi 'ëbë 'imainun 'ëx mibë 'icësaribitia nun sinánsaribi 'aish atux nubë achúshisa 'inun cana mi ñucatin. Ënë nêtënu 'icë unicaman, aséarabi camina min 'ë xuacë quixun 'unánuan atux bëtsin sináncësa oquinshi sinani, 'itsa 'aishbi achúshisa 'inun cana mi ñucatin. 22 Nux cananuna rabë 'aishbi achúshishi 'ain. Usaribitia atux 'itsa 'aishbi achúshisaishi 'inun cana 'ëx misaribi 'ixun atúxribia 'ësaribi 'inun 'imian. 23 Mix 'ëbë 'icësaribiti cana 'ëx atubë 'ain, atúxa aséarabi nuibanani bëtsin 'acësaribi oquin sinani achúshisa 'inun. Atúxa usa 'ain ca an min bana cuacëma unicaman 'unánti 'icën, aséarabi camina min 'ë xuacë quixun. 'Unánan ca, 'ëmi 'acësaribi oquin camina an 'ën bana cuacë unicama nuibati quixun 'unánti 'icën.

24 Papan, ënë nêtë unitisama pan 'ain camina 'ë nuibaquin misaribi 'inun min cushi 'ë 'ináncën. Usa cana 'ëx 'ai quixun isnúxa minmi 'ë 'ináncë unicamax anu 'ëx 'icë anuribi 'ëbë 'iti cana cuëënin. 25 Papan, upíira sinánñu camina 'ain. Usa 'icëbi ca an min bana cuacëma unicaman mi 'unanima. 'Aínbi cana 'ën mi 'unan, an 'ën bana cuacë unicamanribi ca aséarabi camina min 'ë xuacë quixun 'unania. 26 'Ëx atubë 'imainun min 'ë nuibacësaribitia atúxribi bëtsibë bëtsibë nuibanun cana usaira caramina mix 'ain quixun atu 'unánmian. Usa 'ixun cana usabi oquin 'unánmitti 'ain.

18

Policíanëan Jesús bia

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 'Ësoquin abë banaquin aín Papa Dios catancëx ca Jesús aín 'unánmicë uni mécën rabë 'imainun achúshi acama buani Cedrón cacë baca ësquicë, a inubiani 'uri anu i 'apacë naëratsu, anu cuancëxa. 2 A naëx ca anu Jesús 'imainun aín 'unánmicë unicamabëribi 'itsai timécë 'ixuan, Judas, an Jesús uni 'inánti, anribi 'unáncë 'iacëxa. 3 Usa 'ain ca an 'unánxun Judasnën, judíos sacerdotenën cushicamabëtan fariseo unicaman xucë policíacëñun santárucamaribi buáncëxa. Buáncëxun raírinëan buí ërëncë buánmainun raírinën anun 'acanananti manë xëtocë 'imainun i téacë acama buanx ca Jesúsmi bëbacancëxa. 4 Ami bëbaia ca, bëráma usocanti 'unánxunbi 'ë uisoi cara aia quixun sinánquin mëramiquin Jesusan atu cacëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

⁵ Cacëxun ca —Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna barin —quixun cacancëxa. Usaquin cacëxun ca Jesusan atu cacëxa:

—'Ëx cana a 'ain.

Usai quimainun ca Judas, an Jesús atu 'inánti, ax atubë 'iacëxa. ⁶—'Ëx cana ami mitsun baricë a 'ai —quixun Jesusan cacëx ca caxutan titiqui camáxbi menu nipacëacëxa. ⁷Usai 'ia ca amiribishi Jesusan ñucátëcëancëxa:

—¿Ui caramina baricanin?

Cacëxun ca:

—Jesús, Nazaretnu 'icë uni, a cananuna bari —quixun cacancëxa.

⁸Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx cana a 'ai quixun cana mitsu can. Usa 'ain camina mitsun 'ë bariquin 'ëbë 'icë unicama ënë cuantánun ënti 'ain.

⁹Atúan bixun 'atimocëxun aín unicaman ami sinánti ënti rabanan ca Jesusan usoquin an bití unicama cacëxa, aín bana, “minmi 'ë 'ináncë unicama achúshinëxbi ca 'ëmi sinánti ëncëma 'icën” quicësabi oía 'inun. ¹⁰Usaquin cacëbëtan ca Simón Pedronën manë xëtocëñu 'ixun aín xacánua biquin sacerdotenën cushicaman 'apun ñu mëemicë uni, Malco cacë, a aín pabí mëqueu 'icë biscacëxa. ¹¹Usoiabi ca Jesusan Pedro cacëxa:

—Min manë xëtocë a ca aín xacánu 'arutëcën. 'Ëx ënë unicaman bicëx 'aisamaira tëmëratí 'ën Papa cuëncëbë cana usai 'iti 'ain.

*Judíos sacerdotenën cushicaman 'apunua Jesús buáncan
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)*

¹²Usa 'ain ca suntárucama, aín comandante 'imainun judíos unibunën xucë policia acaman bixun Jesús nëacëxa. ¹³Usoatancëxun ca Anásnën xubunu buáncancëxa. Anás ax ca Caifásnën xanun papa 'iacëxa. 'Ianan ca a barin judíos sacerdotenën cushicaman 'apu 'iacëxa. ¹⁴Caifás ax ca —nuxnu upitax bucunuan achúshi uni bamati ca asábi 'iti 'icë —quixuan an judíos 'apucama cacë a 'iacëxa.

*An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiax Pedro cëmëa
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)*

¹⁵Jesús a suntárunën buáncëbë ca Simón Pedro 'imainun Jesusan 'unánmicë uni itsi, atu nuibiani cuancëxa. Axa Pedrobë cuancë uni ax ca sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'aish, Jesús bë a 'apun xubu, cënëcënu me mëniocë, anu atsíancëxa. ¹⁶Atsinia ca Pedronën ëman bërúxun xëcuëñuxun cañacëxa. Usa 'ain ca ax paían Jesús bë atsíncë uni, an sacerdotenën cushicaman 'apun 'unáncë 'ixun, an xëcuë bërúancë xanubë banatancëxun Pedro atsínmiacëxa. ¹⁷Atsínmia ca an xëcuë bërúancë xanun Pedro cacëxa:

—¿Bëria bëcancë uni an 'unánmicë unicama a achúshima caramina mix 'ain?

Cacëxun ca Pedronën cacëxa:

—Ama cana 'ain.

¹⁸Catancëx ca matsi 'aían 'apun ñu mëemicë unicama policíacamabë tsi rëcaruax sënamëcëbë, Pedroribi atubë anuax sënamëacëxa.

*Sacerdotenën cushicaman 'apun Jesús ñucá
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)*

¹⁹Usa 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apuirá an, ui cara isa aín 'unánmicë unicama 'icë canan uisa bana cara isa 'unánmiacaxa quixun 'unáncatsi quixun Jesús ñucácëxa. ²⁰Ñucácëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ën cana camabi unían cuamainun, anua judíos unicama timëcë xubucamanuxun ñuixuanan anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu anua judíos unicama timëcë, anuxunribi unëquinma unicama bana ñuixuan. ²¹¿Usa

'aínbi caramina uisa cupí 'ë ñucatin? An 'ën cacëxun cuacë unicama ca ñucát. Atun ca añu carana 'ën 'unánmia quixun 'unania.

²² Caia ca policia achúshi a rapasu nicé an —¿min caramina ësoquin sacerdotenën cushicaman 'apu ënë cain? —quixun caquin Jesús cuëtashcacëxa.
²³ Usocëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ëx 'atimati banaia cuaquin camina uisai carana quia quixun 'ë cati 'ain. Upiti banaia camina 'ë mëëtima 'ain.

²⁴ Usa 'ain ca Anásnën, Jesús nëamitancëxun policia cama sacerdotenën cushicaman 'apu, Caifás, anu buántanun quixun xuacëxa.

*An 'unáncëma isa Jesús 'icë quiáxa Pedro cëmëtëcëan
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)*

²⁵ Usomainun ca Simón Pedro tsimi sënamëti 'iacëxa. Sënamëtia ca ñucáncancëxa:

—¿Mixribi caina ënë unin 'unánmicë uni achúshima 'ain?

Cacëxunbi ca —ama cana 'ai —quixun cacëxa. ²⁶ Quia ca an sacerdotenën cushicaman apu ñu mëëxuncë uni achúshi, aín aintsia pabísconcë, an Pedro cacëxa:

—¿Naënua carana miribi a unicëñun isíma 'ion?

²⁷ Cacëxun ca Pedronën amiribishi —ama cana 'ai —quixun catëcëancëxa. Usoquian cacëbébi ca 'atapa banacëxa.

*Policianëan Jesús Pilátonu buan
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)*

²⁸ Pëcaracëma 'aínshia xabaraçëcëbëtan ca Caifásnën xubunua policianën Jesús Romanuaxa ucë 'apu, Pilato, aín xubunu buáncëxa. Usa 'ain ca a 'apua aín caibuma 'ain, aín xubunu atsini 'uchaxuinsa Pascua nëtën 'ati ñu pitima 'icë quixun sinani judíos unicama anu atsíanma 'icën. ²⁹ Usa 'ain ca Pilato aín xubunuax chiquíxun atu cacëxa:

—¿Añu ñu cupí caramina ënë unimi manáncanin?

³⁰ Cacëxun ca atun cacëxa:

—'Uchañuira 'icëma cananuna minu bëcë 'itsiama.

³¹ Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—Mítsúnbi camina buántancëxun mitsun cuati bana quicësabi oquin, cara 'uchaxa, cara 'uchacëma 'icë quixun isti 'ain.

Cacëxun ca atun cacëxa:

—Usa 'aínbi ca mitsun 'apux quia, judíos unicaman ca uni 'atima 'icë quiax.

³² —Usai cana i curúsocënu unin matáscëx bamanuxun 'ai —quiáxa Jesús quiasabi oi bamanun ca judíos unicaman usoquin Pilato cacëxa.

³³ Usa 'ain ca judíos unicama cabiani aín xubunu atsintëcënxun cuëncëxa aia Pilatonën Jesús cacëxa:

—¿Mix caramina judíos unicaman 'apu 'ain?

³⁴ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—¿Minbi sínánquin caramina ësoquin 'ë ñucatin? ¿Bëtsi unin cara 'ë ñuiquin mi cacëma 'ic?

³⁵ Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'Ëx cana judíos unima 'ain. Min aintsinbi ca sacerdotenën cushicamabëtan ënu mi bëaxa. ¿Añu ñu caramina 'an?

³⁶ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Ënë nëtënu 'icë 'apu 'inux cana uáma 'ain. 'Ëx ënë nëtënu 'icë 'apu 'ain ca judíos unicaman 'ë bitima cupí 'ën unicama atubë 'acananstianxa. Usa 'ain cana ënë nëtënu 'icë 'apu 'inux uáma 'ain.

³⁷ Cacëxun ca Pilátonën catëcëancëxa:
 —¿Usa 'ain caramina asërabí 'apu 'ain?
 Quixuan cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Ëx cana 'apu 'ain, min 'ë cacësabi oi. Usai 'inux cana ënë nëtënu uacën, Nucën Papa Diosan sináncë ñucama ñuiquin camabi uni canux. Uicaman cara usaira cara a bana 'icë quixun 'unántisa tania, an ca 'ën bana cuatia.

³⁸ Cacëxun ca Pilátonën Jesús cacëxa:
 —¿Uisa cara min Diosan sináncë 'ic?

*Jesús ca bamati 'icë —quíaxa Pilato quia
 (Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)*

Usaquin catancëx amiribishi ëman chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—Ën iscëx ca ënë uni 'atima ñu 'acëma 'icën. ³⁹ Camabi baritia cana Pascua nëtën mitsúxmi cuëncësabi oquin sipuacë uni achúshi chiquinin. Usa 'ain ¿caramina 'ën judíos unibunën 'apu chiquínti cuëncanin?

⁴⁰ Cacëxunbi ca amiribishi munuma cuëncëni banaquin judíos unicaman cacëxa:

—A 'axunma ca Barrabásëshi chiquin. Barrabás, ax ca an ñu mëcamacë uni 'iacëxa.

19

¹ Usa 'ain ca Pilátonën xubunu atsíntëcënquin Jesús rishquinun quixun suntárucama cacëxa. ² Cacëxun rishquitancëxun ca 'apu isa quiax ami cuaiquin suntárunën muxa mañuti otancëxun mañumianan upí chupa minanën pucucësa aribi pañumiacëxa. ³ Usotancëxun ca aín bëmánanu níracëquin 'usánquin —judíos unicaman 'apu ca chuámashi 'it —caquin tantáshcacëxa.

⁴ Usocëbë chiquíquin ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—Ën iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'icëmi mitsun 'unánun cana a bëtëcënin.

⁵ Èsoquian cacëbë ca Jesúsribishi muxa mañutiocë mañuanan chupa minanën pucucësa pañucë 'aish chiquíacëxa. Chiquíicëbëtan ca Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, a uni.

⁶ Cacëx ca sacerdotenën cushicama 'imainun policíacamaxribi a isi munuma cuëncëni quiacëxa:

—I curúsocënu ca matas, i curúsocënu ca matas.

Caçëxun ca Pilátonën cacëxa:

—Ën iscëx ca ënë uni 'uchacëma 'icën. Usa 'ain ca mitsúnbi buántancëxun i curúsocënu matástan.

⁷ Èsaquian cacëxun ca judíos unibunën Piláto cacëxa:

—Ëné unix ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ai quia. Usa 'ain ca axa ësai banacë unix ca 'acë 'iti 'icë quiax Moisésnën cuënéo bana quicësabi oi bamati 'icën.

⁸ Usa 'ain ca 'ëx cana Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ai quiax quia quixun judíos unicaman ñuia cuati Pilato aín bëmánan pëqui 'aisamaira racuëacëxa.

⁹ Racuëti aín xubunu atsíntëcënxun ca Jesús cacëxa:

—¿Uinu 'icë uni caramina 'ain?

Caçëxunbi ca cáma 'icën. ¹⁰ Cacëxunma ca Pilátonën cacëxa:

—¿Ën mi ñucacëxunbi caramina 'ëribi caiman? 'Ëx cuëenquin cana mi chiquínti 'ain; 'ëx cuëenquin cana unían mi i curúsocënu matásnun 'amiti 'ain. ¿A caramina 'unaniman?

11 Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Naínu 'icë Nucën Papa Dios cuëncëbëtanma camina min 'è uisabi otsiama. Usa 'ain ca an mi 'è 'inancë unicama ax mix 'icësamairai 'uchaxa.

12 Usoquian Jesusan cacëxuan Pilátonën Jesús chiquínti sinaniabi ca judíos unicaman munuma cuëníshoquin cacëxa:

—Mín ènë uni chiquíanx camina Romanu 'icë 'apu Césarbé upí 'itima 'ain. Uinu 'icë unix cara —'èx cana 'apu 'ai —quia, ax ca Césarbé nishanancësa 'iti 'icën.

13 Usaquian judíos unicaman cacëxun Jesús ëman chiquímitancëx ca Pilato anuxuan ami uni manancëxun cuacë anu tsóbuacëxa. Anu tsóti ax ca me mëníoquian anu maxax nancë 'aish hebreo banan Gabata cacë, 'iacëxa. 14 Pascua nètë imëishi 'inun a nètën piti anun mëníoti nètëan bari xamárumainun ca anu tsóxun Pilátonën judíos unicama cacëxa:

—A cënë 'icën, mitsun 'apu.

15 Cacëxun ca cuëníshoquin cacëxa:

—Ca bamati 'icën, ca bamati 'icën. I curúsocënu ca matas.

Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—¿'Èn carana mitsun 'apu i curúsocënu matásmiti 'ain?

Quia ca sacerdotenën cushicaman cacëxa:

—Nun 'apu itsi ca 'aíma 'icën. Césarñëxëshi ca nun 'apu 'icën.

16 Usaquian cacancëxun ca Pilátonën atúmbia i curúsocënu matásnun quixun cacëxa. Usoquian Pilátonën cacëxun ca judíos unicama cuëncësabi oquin suntárucaman Jesús buáncëxa.

I curúsocënu Jesús matáscan

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Buáncëxun ca Jesusan abi anua matáscanti i curúsocë 'iábianquin Calvario cacë matá, hebreo banan Gólgota cacë, anu buáncëxa. 18 Buanx bèbacë ca suntárucaman Jesús i curúsocënu matástancëxun nitsiáncëxa. Usoquin ca rabë uniribi, bëtsi amo 'anan bëtsiribi amo i curúsocënu matástancëxun nitsiáncëxa, Jesús a nëbëtsi 'inun. 19 Usocamainun ca Pilátonën cuëñëomitancëxun i curúsocënu ësai quicë bana matásmiacëxa: “Jesús, Nazaretnu 'icë, judíos unicaman 'apu”. 20 Usa 'ain ca Gólgota matá anuxuan Jesús i curúsocënu matáscancë, axa Jerusalén 'urama 'ain, raírínëxa umainun raírínëxribi cuanquin judíos unicaman a bana cuëñëocë isacëxa. A banax ca hebreo banan 'anan, latín banan 'anan, griego banánribi cuëñëocë 'iacëxa.

21 Usoquian cuëñëocë 'ain ca judíos sacerdotenën cushicaman Piláto cacëxa:

—“Judíos unicaman 'apu ca” quixun cuëñëoxunma ca 'at. Usoquinma ca “axa, 'èx cana judíos unicaman 'apu 'ai quicë, a ca ènëx 'icë” quixun 'at.

22 Cacëxun ca Pilátonën cacëxa:

—'Èn cuëñëomicë bana ax ca usabi 'iti 'icën.

23 Usaquian 'an ca rabë 'imainun rabë suntárúnën Jesús i curúsocënu matástancëxun mëtícananquin aín chupa biacëxa. Aín chupa bitancëx ca chupa itsi cëxëquinma tépëxuinshi pañucë, 24 a bitsi canancëxa:

—Tucátima ca. Uin cara a tari bití 'icë quixun isti cananuna ñuratsu pain niqun tanti 'ain.

Nucën Papa Diosan bana cuëñëo, axa ësai quiásabi oquin ca suntárucaman 'acëxa: “Ñuratsu pain niqun tantancëx ca 'èn chupacama mëtícananxa”.

25 Jesús usocamainun ca aín tita 'imainun aín titan xucën 'imainun Cleofásnën xanu María 'imainun María Magdalena, acamax anua Jesús mastáscë

i curúsocë a 'urama 'iacëxa. ²⁶ Usa 'ain ca Jesusan aín tita a 'uramanua isanan aín 'unánmicë uni achúshi aira nuibacë a, a rapasunua isquin cacëxa:

—Titan, ax ca mín tuá 'iti 'icën.

²⁷ Canan ca aín 'unánmicë uni aribi cacëxa:

—Ca is, ax ca mín tita 'iti 'icë —quixun.

Usoquian Jesusan cacësabi oquin ca an María aín xubunu 'inun buáncëxa.

Jesús bama

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Usa 'ain ca Jesus, 'ën 'ati ñucama cana cëñua quixun 'unani Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oi, —cana shimain —quiacëxa. ²⁹ Quia ca manë xanpanua vino cachacë buácacë 'ain, tsatimi rënmencë xapusa ñu ami chabótancëxun buáru xun 'amiacëxa. ³⁰ 'Amicëx ca Jesús vino cachacë 'atancëx, —'ën 'ati ñu cana cëñuan —qui tëtúbutishi bamacëxa.

Suntárunëan Jesús manë xëtocën aín pichánpurunu 'á

³¹ Pascua nëtëa imëishi 'iti 'ain ca a nëtëxa bëtsi nëtësamaira anun ñu mëëtima 'ain, i curúsocënu matáscë unicama anubi 'iti judíos unicaman cuëëanma 'icën. Usa 'ixun ca Pilatonëan aín suntáruca i curúsocënu 'icë unicama aín xo tēcënmianan i curúsocënu biminun cacëxa. ³² Cacëxuan xucëx cuanxun ca suntárunën Jesúscëñun matáscë uni rabë a bëtsi pain 'atancëxun bëtsiribi aín xo tēcëancëxa. ³³ Usobëtsini Jesúsribi 'ai uxunbi ca aséribi bamacë isquin 'ama 'icën. ³⁴ 'Aiamabi ca suntáru achúshinëinshi aín pichánpuru amoshi manë xëtocën chachiacëxa. Usocëx ca imi 'unpáxbë mësúcüé 'ibúacëxa. ³⁵ Aséribi ënë ñucama isá 'ixun cana ënë bana cuënëoin. 'Ën cuënëocë bana ënëx ca aséribi cëmécëma 'icën. Usa ca quixun 'unánquin cana ënë banacama mitsu cuënëoxunin, mitsúnribimi aséribi ca usai 'iacëxa quixun 'unánun. ³⁶ Nucën Papa Diosan bana cuënëosabi oi ca ënë ñucama 'iacëxa. Ax ca ësai quia: “Aín xo achúshibi ca tēcëntima 'icën”. A bana quicësabi oquin ca úinbi aín xo achúshibi tēcëanma 'icën. ³⁷ 'Ësairibi ca cuënëo bana quia: “Tarotancëxun ca an 'acëcaman isti 'icën”.

Jesús matá naëcënu mënlocan

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Arimatea ëmanu 'icë uni, José, an ca Jesusan bana cuacë 'ixunbi judíos unicamami racuéquin úibi —'ëx cana Jesusan bana cuacë 'ai —quixun cáma 'icën. Usa 'ixun ca bamacë Jesús buántisa tanquin Piláto —¿asábi cara 'iti 'ic? —quixun ñucácëxa. Ñucácëxun ca Pilátonën, —asábi ca, ca buántan —quixun cacëxa. Cacëxun ca bamacë bibianquin Jesús buáncëxa. ³⁹ Buánmainun ca Nicodemo axa imë cuanx Jesús bë bana, anribi 'inínti ro mirra rocëñun áloe ro mësúcüé, treinta kilosa bëacëxa. ⁴⁰ Usotancëxun ca Josébëtan Nicodemonën judíos unbunëan bamacë maínuxun uni 'acësabi oquin, Jesús 'inínti ro mësúcüé anun 'acë chupa, anun rabúancëxa. ⁴¹ Usoquian Jesús mënlocë 'ain ca i curúsocë 'urama anu i 'apácë naëratsu matánu 'iacëxa. Anu ca me naëcë achúshi anu uni bamaia mëníoti 'acë 'ainbia anu uni mëníocëma pan 'iacëxa. ⁴² A quíníxa 'urama 'ain ca Pascua nëtë 'aían atux a nëtën tantiti cupí anu racántancëxun Jesús mëníocëxa.

20

Bamaxbi Jesús baísqvia

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo nētē pēcaracēma 'aínshi ca María Magdalena ax anua Jesús mēnioēxancē quini isi cuancēxa. Cuanx bēbaquin iscēxbi ca anúan quini xēpuēxancē mapara ax racanacē 'iacēxa. ² Usobiani bēnētishi abáquiani cuanxun ca aín 'unánmicē uni aira Jesusan nuibacē, acēñun Simón Pedro cacēxa:

—Unin sapi ca Nucēn 'Ibu quiniua bibianquin buánxa, uinu cara buánxun racánxa cananuna 'unaniman.

³ Cacēx ca Pedrobē Jesusan 'unánmicē uni itsiribi anua Jesús mēnioēxancē quininu abáquiani cuancēxa. ⁴ Cuaníbi ca Pedro axa munu cuanmainun bētsi axira pain rēcuēnquiani cuanx quininu bēbacēxa. ⁵ Bēbai xēnirácēti tētúbuquin quini naisquinbi ca 'aímonan anun rabúēnxancē chupa ashi anua isacēxa. Isíbi ca quininu atsiánma 'icēn. ⁶ Atsíncēbēma ca Simón Pedro ax tsiáncuatsini aí ax pain quininu atsiáncēxa. Atsínxun ca chupa anun Jesús rabúēnxancē, ashi isacēxa. ⁷ Isanan ca anun marábuēnxancē pañun aribi bētsi chupabēma capúncēsa 'aish amo racácē isacēxa. ⁸ Iscēbēbi ca ax paian rēcuēncuatsincē uní axribi quini mēu atsiánxun —asérabi ca Jesús ěnuma 'icē —quixun isacēxa. ⁹ A ñu isquinbi ca a rabētan Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo, bamatancēx ca ax baísquiti 'icē quiáxa quicē, a uisai quicē cara quixun 'unánma 'icēn. ¹⁰ 'Unánquinmabi ca Jesús quininuma 'icē obiani aín xubunu cuancēxa.

María Magdalenanēan Jesús isa (Mr 16.9-11)

¹¹ Usa 'ain ca a uni rabētaxa cuanmainun utēcēanx María quini rapasu niraćēti aín namē isnux tētúbuti aín bēunan mēscúacēxa. ¹² Usai 'iquinbi ca quini mēucúa ángel rabē, chupa uxuira uxu pañuaxa, anu Jesús racáēnxancēnu aín maxcá 'icēu bētsi 'imainun aín taē 'icēu bētsiribishi tsócē isacēxa. ¹³ Iscēxun ca ángelnēn María cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bēunan mēscutin? —quixun.

Cacēxunbi ca Maríanēn catēcēancēxa:

—Unin ca quininu atsiánxun 'ēn 'Ibu bacarubianquin buánxun amanu racánxa, uinu cara racánxa cana 'unaniman.

¹⁴ Cai caxu bēsui cuainacēquinbi ca Jesús a caxu nicē isacēxa, isquinbi ca —ax ca Jesús 'icē —quixun 'unánma 'icēn. ¹⁵ 'Unáncēxunmabi ca Jesusan María cacēxa:

—¿Uisacatsi caramina ini bēunan mēscutin? ¿Ui caramina barin?

Cacēxunbi ca an naē bēruáncē uni isa quixun sinánquin Maríanēn cacēxa:

—Mín buánxun camina bitsi cuanun uinu caramina racan 'ē cati 'ain.

¹⁶ Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—María —ēsaquinshi.

Cacēx cuainacēquin ca Maríanēn ratúquin, hebreo banan —Raboni —cacēxa. A banax ca an uni ñu 'unánmicē qui quicē 'icēn. ¹⁷ Usaquian cacēxun ca Jesusan María cacēxa:

—Ē ramēxunma pan ca 'at, ěn Papanu cana cuancēma pain 'ain. Cuan-tancēxun ca ēsaquin 'ēn xucēncama catan: An ca 'ē caxa, 'ēx cana 'ēn Papa axa mitsun Ppaparibi anu cuanin. Ax 'ēn Papa Dios 'aish ca mitsun Papa Diosribi 'icēn.

¹⁸ Usoquian Jesusan cacēsabi oquin ca María Magdalenanēn aín 'unánmicē unicama atunu cuanxun:

—Ēn cana Nucēn 'Ibu isan —quixun canan Jesús quicē banacama atu ñuixuancēxa.

Aín 'unánmicë unicaman Jesús baísquicë isa

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Anúan Marianën Jesús ispuncë domingo nètë ñantánbucëbë ca aín 'unánmicë unicamax, xubu achúshinu timëax judíos unibumi racuëti 'aímaquin xëpuax 'iacëxa. Anua 'ain, atu nëbëtsi niracëquin ca Jesusan cacëxa: —Cana uan, chuámashirua ca 'ican.

²⁰ Èsoquin caquin ca aín męcën rabë ismianan aín pichánpururibi ismiacëxa. Ismicëx ca aín 'unánmicë unicama Nucën 'Ibu isi shimëniocati cuëëancëxa.

²¹ Cuëënia ca amiribishi Jesusan atu cacëxa:

—Chuámashirua ca 'ican. 'Èn Papan amia sinánun unicama 'aquinun 'ë xuásaribi oquin cana 'ëmia sinánunmi unicama 'aquinun mitsu xutin.

²² Canan ca cuëbitan atumi uínpuquin atu cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu ca 'ican. ²³ Mitsúnmi tërëncëx ca axa 'uchacë unin 'ucha tërëncë 'ia. Usa 'aínbi ca mitsúnmi tërëncëxma a unin 'ucha tërëncëma 'ia.

Tomásnëan Jesús baísquicë isa

²⁴ Anua Jesús atubë 'imainun ca aín 'unánmicë uni achúshi Tomás, 'icëbi rabë bacëan 'icë Gemelo caquinribi anëcë, ax atubëma 'iacëxa. ²⁵ Usa 'ain ca Jesús cuancë caxua aia, an Jesús iscëcaman Tomás cacëxa:

—Nucën 'Ibu cananuna isan.

Cacëxun ca Tomásnën cacëxa:

—Aín męcën rabë anua rabun matáscancë isquin anu 'ën męcën rëbun ticánan aín pichánpurunu 'ën męcën atsínmiquin tanxunma cana asérami ca ax Nucën 'Ibu 'icë quixun sinaniman.

²⁶ Jesús baísquixancëa achúshi semana 'ain ca aín 'unánmicë unicama amiribishi achúshi xubunu timëcë 'iacëxa. A nëtën ca Tomásribi atubë 'iacëxa. Usa 'ain ca xubu xëpuacë 'aínbi atu nëbëtsi niracëquin Jesusan aín 'unánmicë unicama —Cana uan. Chuámashirua ca 'ican —cacëxa. ²⁷ Atu catancëxun ca Tomásribi cacëxa:

—Mín męcën rëbun ca ënu ticat, 'ën męcën rabëribi ca is. 'Èn pichánpurunu mín męcën atsínmiquin ca tan. 'Èx cana ama 'ai quixun sínánxunma ca 'èx cana asérami Jesús 'ai quixun sinan.

²⁸ Cacëxun ca Tomásnën —mix camina asérami 'ën 'Ibu 'ianan 'ën Diosribi 'ai —quixun cacëxa. ²⁹ Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—Tomás, bërí camina 'ë baísquicë isquin, asérami cana 'ën Papa Diosnuax uá 'ai quixun 'unanin. An 'ë isquinmabi, asérami cana 'èx a 'ai quixun sínancë uní, a ca Nucën Papa Diosan chuámashirua tani cuëënun 'imia.

Añu cupí carana ënë bana cuëñëo quiáxa Juan quia

³⁰ Usa 'ain ca unin 'acëma ñu 'itsaira Jesusan aín 'unánmicë unicaman isnun 'acëxa, ënë quiricanu ca Jesusan 'á ñucama camaira cuëñëocëma 'icën. ³¹ Jesús ax ca asérami Cristo, Nucën Papa Diosan Bëchicë 'icë quixun 'unanimi ami catamëti mitsux xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana ënë banacama cuëñëon.

21

Aín 'unánmicë unicama męcën achúshi 'imainun rabëmia Jesús chiquiracëtëcëan

¹ Usai 'itancëxa aín 'unánmicë unicama Tiberias cacë parún papa cuëbí 'ain ca Jesús atumi pëasquitëcëni ësai 'iacëxa: ² Anu ca Simón Pedro, Tomás 'icëbi

rabě bacēan 'icē Gemelo caquinribi anēcē, a 'imainun Natanael, Galileanu 'icē Caná cacē ēmanu 'icē, a 'imainun Zebedeonēn bēchicē rabě acamabē Jesusan 'unánmicē uni rabēribishi timēcē 'iacēxa. ³ Anuxun ca Simón Pedronēn —cana tsatsa ricani cuani —quixun raíri cacēxa. Cacēxun ca —nuxribi cananuna mibē cuani —quixun cacancēxa. Cabiani nuntinu cēñúruquiiani coónxun ricánquinbi ca tsatsa achúshirabi biáma 'icēn. ⁴ Bitsíma 'inēti ñancáishi pēcaraxun ca Jesús masinua nicē iscancēxa, isquinbi ca, ax ca Jesús 'icē quixun 'unáncanma 'icēn. ⁵ 'Unáncēxunmabi ca Jesusan atu cacēxa:

—¿Tsatsa caramina bicancēma 'ain?

Cacēxun ca —cananuna bicēma 'ai —quixun cacancēxa. ⁶ Usaquian cacēxun ca Jesusan —nunti rapasu mēqueu ca mitsun rica nanpat, anua camina tsatsa biti 'ai —quixun cacēxa. Cacēxun ax quicēsabi oquin nanpátancēxun ca rica niancēxa. Ninquinbi ca 'aisamaira 'ixúan tsatsan 'iēoia bērucasmacēxa. ⁷ Uocēbētan ca aín 'unánmicē uni achúshi, aira nuibacē, an —ax ca Nucēn 'Ibu 'icē —quixun Pedro cacēxa. Cacēxuinshi pēxúan nancē aín chupa bixun pañutancēx ca Pedro nuntinuax bacanu 'ibúquiiani Jesúsnu cuancēxa. ⁸ Cuanmainun ca raírinēnshi Jesúsnu bēbati cien metrosa 'ixun aín rica tsatsa buáquicē munuishi buani cuancēxa. ⁹ Usa 'ain ca masinu atun nunti 'arutancēx cēñúbucuatsini uquinbi tsi bēpubucēnua tsatsa xuia isanan pánribi isacēxa. ¹⁰ Isia ca Jesusan atu cacēxa:

—Bērími bicancē tsatsa 'itsamashi ca 'ē bēxun.

¹¹ Cacēxun ca Simón Pedronēn nuntinu 'iruxun, ciento cincuenta y tres tsatsa chabu buáquicē 'icē, atun rica nēriobētsinquin masinu bēacēxa. Bēcēxbi ca tsatsa chabu 'itsaira 'aínbi atun rica narásquiama 'icēn. ¹² Usoia ca Jesusan —ca pi ucan —atu cacēxa. Cacēxunbi ca aín 'unánmicē unicama achúshinēnbi, ēnēx ca Nucēn 'Ibu 'icē quixun camaxunbi 'unánquin, —¿ui caramina 'ain? —quixun ñucáma 'icēn. ¹³ Usa 'ain ca Jesusan atu rapasu nīracēquin pán bixun atu 'inántancēxun tsatsaribishi 'ináncēxa. ¹⁴ Usai ca Jesús bamaxbi baísquitancēx rabēti pain 'itancēx aín 'unánmicē unicamami amiribishi chiquiracētēcēancēxa.

Simon Pedronēan —'ēx cana asérabi mimi sinanin —quixun Jesús ca

¹⁵ Pia sēnēncē ca Jesusan Simón Pedro cacēxa:

—¿Jonásnēn bēchicē, Simón, mín ñucama sináncēsamaira oi caramina 'ēmi sinánquin 'ē nuibatin? Cacēxun ca cacēxa:

—'Ēn 'Ibu, mín camina 'unanin, 'ēn cana mi nuibatin.

Quia ca cacēxa:

—'Ēn carnero bacē ca piminuxun 'at.

¹⁶ Catancēxun ca amiribishi cacēxa:

—Jonásnēn bēchicē, Simón, ¿caramina 'ē nuibatin?

Cacēxun ca catēcēancēxa:

—'Ēn 'Ibu, mín camina 'unanin, 'ēn cana mi nuibatin.

Quia ca cacēxa:

—'Ēn carnero ca piminuxun 'at.

¹⁷ Rabē oquin catancēxun ca amiribishi catēcēancēxa:

—Jonásnēn bēchicē, Simón, ¿caramina 'ē nuibatin?

Rabē 'imainun achúshi oquian —caramina 'ē nuibati —quixun cacēxun ca Simón Pedronēn —¿uisoti cara 'ē 'itsoquin ñucatia? —quixun sinani masá nuituquin cacēxa:

—'Ēn 'Tbu, min camina camabi ñu 'unanin. Usa 'ixun camina 'ën cana mi nuibati quixun 'unanin.

Quia ca Jesusan cacëxa:

—'Ēn carnero ca piminuxun 'at. ¹⁸ Asérabi cana 'ën mi cain, bëná 'aish camina minbi chupa pañuanan uinu caramina cuainsa tani anu cuancën. Usa 'aínbi ca xëniira 'aishmi mëshpatia uni itsin chupa pañumixun uinu caramina cuainsama tani anubi mi buánti 'icën.

¹⁹ An, usai cana bamati 'ai quixun 'unánan bamaibi ami sinánquin ënquinma cana Nucën Papa Dios cuëñnmiti 'ai quixun 'unánun ca Jesusan usoquin Pedro cacëxa. Catancëxun ca —'ëx cuëñcësabi oíshi ca 'it —quixun cacëxa.

Aín 'unánmicë uni achúshi, a Jesusan nuibacë, a ñui quicë bana

²⁰ Usoquian cacëx caxu bësui cuainacëquin ca Pedronën a nuibairacë aín 'unánmicë uni, Juan, an Jesús nuibiania isacëxa. Ax ca an abëtan pi a rapasu tsóxun —uin cara uni mi 'inánti 'icë —quixun Jesús ñucáëxancë, a 'iacëxa. ²¹ A uni isquin ca Pedronën Jesús ñucácëxa:

—¿Uisaira cara ënë uni 'iti 'ic'?

²² Cacëxun ca Jesusan cacëxa:

—'Imitisa tanquin 'ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ëx cuëñcësabi oíshi 'iti 'ain.

²³ Usaquian cacëxun cuaxun ca an Jesusan bana cuacë unicaman —a uni sapi ca bamatima 'icë —quixun sinánxun chaniocëxa. Usa 'aínbi ca Jesusan —Juan ca bamatima 'icë —quixun Pedro cáma 'icën. Caquinma ca ësoquinshi cacëxa: “'Imitisa tanquin ën 'imicëxa 'ëx utëcëntamainun ënë unix ënë nëtënu tsócëbëbi camina uisa cupí cara usai 'ia quixun sinani bënëtima 'ai” quixun.

²⁴ 'Ëx Jesusan 'unánmicë uni achúshi 'ixun cana ënë ñu camabi ñuiquin cuënëon. 'Ēn cuënëocë banacama ënëx ca asérabi 'icë quixun cananuna 'unanin.

²⁵ 'Ēn mitsu ñuixuncë bana ënë 'imainun ca bëtsi ñucamaribi Jesusan 'acëxa. A ñucama ñuiquin achúshi achúshi cuënëocëxbi ca a quirica camabi menu sënëtima 'icën. Ashi.

JESUCRISTONĒN CAÍSCĒ UNICAMA USAI 'IA

Aín Bëru Ñunshin Upí Ñucën Papa Diosan unibë 'iti

¹ Teófilo, 'ën mi a pain buánmicë quiricanu cana Jesusan naínu cuainsama pain 'ixun 'á ñucama a ñuiquin mi cuënëoxuan. ² An ca naínu cuainsama pain 'ixun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëxun an aín bana unicama ñuixunun xuti unicama caísacëxa. Acamax ca aín 'unánmicë uni 'iacëxa. Caístancëxun ca aínu cara 'ati 'icë quixun 'unánmiacëxa. ³ Usoquin ñu 'atancëx bamaxbi ca baísquiácëxa. Usai 'itancëxun ca, ax ca asérabi baísquiäxa quixuan an caíscë unicaman 'unánun, 'uxë achúshi 'imainun mecën rabë nētēn nētëax nētëax atumi chiquiracëacëxa. Usai 'iquin ca uisairai cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun atu 'unánmiacëxa.

I. JERUSALENUAXA AN NUCĒN PAPA DIOSAN BANA CUACĒ UNICAMA TIMĒA (1.4-8.3)

⁴ Naínu cuainsama pain 'ixun ca Jesusan aín 'unánmicë unicama, an uni bana ñuixunun xutia caíscë, a cacëxa:

—Jerusalénuax cuanxunma pan ca anuxunbi 'ën Papa Diosan cacësabi oquin 'ën mitsu ñuixuncë a pain caín. ⁵ Asérabi ca Juanën uni 'unpaxan nashimiácëxa. Usa 'aínbi ca 'itsama nētë 'icëma 'aínshi Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun xuti 'icën.

Jesús naínu cuan

⁶ Usatancëxun ca bëtsi nētēn abë timëax bucuxun an uni bana ñuixunun xutia caíscë unicaman Jesús cacëxa:

—Nucën 'Ibu, nux cananuna Israelnën rëbúnqui 'ain, nun 'apu 'aíshbi ca nun aintsima 'icën. Usa 'ain çcaramina bërí nun aintsí achúshi nun 'apu 'inun mēnioti 'ain?

⁷ Cacëxunbi ca Jesusan atu cacëxa:

—Ën Papa Diosan ca an sinácësabi oquin uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun mēniócëxa. Uinsaran cara usai 'iti 'icë quixun camina mitsun 'unaniman.

⁸ Usa 'aínbi camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsunu ucëbë aín cushiñu 'icanti 'ain. Aín cushiñu 'ixun camina mitsun 'ën bana unicama ñuixunti 'ain, Jerusalén ëmanu, Judea mecamanu, 'imainun Samaria menu, 'imainun camabi menu cuanquin.

⁹ Èsaquin aín 'unánmicë unicama caíshi ca atun ismainunbi manámiquishi naí cuinan mapucëx istëcëntimoi nētëacëxa. ¹⁰ Usai 'ia manámi bësuquin isabacëbëbi ca uni rabë tari uxua pañucë atu nëbëtsi 'iacëxa. ¹¹ Usa 'ixun ca atu cacëxa:

—Galileanu 'icë unicama, çañuaquin caramina manámia isabatin? Jesús, axa bërí naínu cuancë, ënëx ca mitsúnmi cuania iscësa ësaribicuatsini utëcëñuxun 'aia.

Jesusan caíscë unicaman atubë 'inun Matías caísa

¹² Èsaquian a uni rabëtan cacëx ca Olivete cacë matá anuaxa Jesús naínu cuancë, anuax aín 'unánmicë unicama Jerusalénu riquiancëxa. Olivete anuax Jerusalénu bëbati ca rabë kilómetrosa 'iacëxa. ¹³ Riquianx Jerusalénu bëbatancëx ca anua atux 'icë xubunu atsiänx manámia 'icë cata itsi anu

cēñúruacēxa. Atux ca Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeonēn bēchicē Jacobo, Simón axa aín aintsin rabanan nēcē, a 'imainun Jacobonēn xucēn Judas, acama 'iacēxa. ¹⁴ A unicamax ca atúxa 'icēsabi oi 'i, Jesusan xucēantu 'imainun aín tita María 'imainun bētsi xanucamabēribi timēax ami sinani Nucēn Papa Diosbē banacēxa.

Jesusan caiscē unicaman atubē 'inun Matías caísa

¹⁵ Usa 'aish ca anu timēax Jesucristomi sináncē unicama ax ciento veinte xucēnsa 'iacēxa. Usa 'ain ca Pedronēn atu nēbētsi niruxun cacēxa: ¹⁶ — 'Ēn xucēantu, ēsaquin cana mitsu cain. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan sinánmicēxuan Davidnēn cuēnēo bana quicēsabi oi ca Judas, an Jesús uni bimicē, ax 'iaxa. ¹⁷ Judas ax ca nucamacēñunbia Jesusan aín bana ñuixunun caístancēxun 'unánmicē 'iaxa. ¹⁸ Usa 'ixunbi ca Jesús unin binun 'aquintancēxun a cupía bicē curíquinēn me bitancēxbi, aín 'atima ñu 'acē cupí axbi ñumi natēquiquin aín pucucama antácai bamaxa. ¹⁹ Usaía 'icē cuaxun ca Jerusalénu 'icē unicaman a me Acéldama caquin anēaxa, ax ca atun banan Imi Me quicē bana 'icēn. ²⁰ Salmos quiricanua cuēnēo bana axa ēsai quicēsabi oi ca 'iaxa:

Aín xubux ca ēncē 'iti 'icēn, anu ca uíxbi 'ítima 'icēn.

'Imainun ca ēsairibi quía:

Bētsi unin ca an ēncē ñu mēēti 'ati 'icēn.

²¹ Ēnu ca an Jesusan nubē 'ixun ñu 'aia nubētan iscē uni raírí 'icēn. ²² Usa 'aish ca atux Juanēan nashimia 'aísha ax naínu cuantamainun nubē 'iaxa. Usa cupí ca a unicama achúshinēxa Jesús ax ca bamatancēx baísquticēanxa quixun nun 'acēsaribi oquin unicama ñuixunux nubē birananti asábi 'icēn.

²³ Pedronēn ēsoquin cacēxun ca anu 'icē unicaman rabē uni, José, Barsabás caquin anēcē 'icēbia Justo caquinribi anēcē, acēñun Matíasribi caísacēxa. ²⁴⁻²⁵ Usotancēxun abē banaquin ca Pedronēn Nucēn 'Ibu Dios cacēxa:

—An nubētan mi ñu 'axunun min caiscē 'aíshbi ca Judas mi ñu 'axuanxmabi aín 'ucha cupí anu ax cuanti anu cuanxa. Usa 'ain camina camabi unían aín nuitunēn sináncē ñu 'unáncē 'ixun, min ēnē uni rabē uíira caramina Judasnēn ñu mēēti 'anun caísa quixun nu ismiti 'ain.

²⁶ Catancēxun ca uix cara 'iti 'icē isnuxun ñuratsu pain niquin tancēxa, tancēxbi ca Matías 'iacēxa. Usaquian caiscē 'aish ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscē uni mēcēn rabē 'imainun achúshi, acamabē Matías biranancēxa.

2

Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí aín unicamanu uá

¹ Usa 'ain ca Pentecostés cacē nētē ucēbē Jerusalénu 'icē achúshi xubunu timēax axa Jesucristomi catamēcē unicama buciacēxa. ² Anu bucuxun ca suñúan upí 'icēsai banacuatsinia naínuax aia cuacēxa. Cuacēxbi ca anua bucucē xubu namē camabi tsitsiarati sharati banacēxa. ³ Usaí 'ishi ca tsi érénrucēsa 'aísh rēquiabati anu 'icē unicaman maxcánu cēñúruacēxa.

⁴ Usacēbēshi ca Nucēn Papa Diosmi cushii aín Bēru Ñumshin Upitan 'imicēx anu 'icē unicamax bētsi bētsi banan banacēxa.

⁵ Usa 'ain ca axa Nucēn Papa Dios cuēncēsabi oi 'iisa tancē judíos unicama, ax bētsi bētsi menuax Judea menu uax Jerusalénu tsoócēxa. ⁶ A unicamax ca xubunu buciáxa bētsi bētsi banan axa Jesucristomi catamēcē unicama banaia cuabiani a xubunu timēnux riquiancēxa. Riquiani bēbai timēcamē'ēoquin a xubunu 'icē unicamaxa banaia, atun banasabi camaxunbi

cuati ca ratuti sináncasmacëxa. ⁷ Sináncasmai ca atun bëmánan pëqui ratuti canancëxa:

—¿Galilea menuaxa ucë unishima cara axa xubunu timëax banacë unicama ënëx 'ic? ⁸ ¿Usa 'icëbi caranuna bêtsi bêtsi nêtënuax uá 'ixunbi atun bana nun banasabi 'icë cuatin? ¿Usa 'aish cara usa 'iti 'ic? ⁹ Nux cananuna Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Pontus, Asia, a mecamanuax ucë 'ain. ¹⁰ 'Imainun cananuna Frigia, Panfilia, Egipto, 'imainun Africa menu 'icë ëma raíri Cirene 'ucëa 'icë anuax ucë 'ain, 'imainun cananuna Roma ëmanu 'icë judíos unicama 'imainun raírinëx judíosma uni 'ixunbia an usai judíos uni 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësbabi oquin 'acë 'ain. ¹¹ 'Imainun cananuna Creta cacë nasínu 'icë 'imainun Arabia cacë menu 'icë unicama 'ain. Usa 'ixunbi cananuna ënë unicaman, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan ñu 'aia quixuan ñuia nun banan quicësbabi quia cuatin.

¹² Usai 'icëbë ca camáxbi ratuti sináncasmai canancëxa:

—¿Usa 'aish cara usa 'iti 'ic?

¹³ Usaia quicëbëbi ca raírinëx ami cuai —ñu bata xëaxbi sapi ca paëncanxa —quiax canancëxa.

Timëcamë'ëocë unicama Pedronën ca

¹⁴ Canancëbë ca Pedro abë 'icë mēcën rabë 'imainun achúshi unibë nirui munuma banaquin cacëxa:

—Judíos inibu 'imainun Jerusalénu 'icë unicama, mitsúnmi 'unánun ca 'ën mitsu camainun cuat. ¹⁵ Mitsun sináncëxa ënë unicamax paëncë 'ainbi ca bari xamárucëma pain 'ain asérabi paëncëma 'icën, ¹⁶ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni, Joel cacë, an cuënëo bana quicësbabi oi ca ësai 'ia. A banax ca ësai quia:

¹⁷ Nucën 'Ibu Diosan ca caia: Mecama cëñúcëma pain 'ain cana unicamanu 'ën Bëru Ñumshin Upí atubë 'inun xuti 'ain. Xucëxun ca Israel unicama, xanu 'imainun bëbu, anbi 'ëx quia bana uni ñuixunuxun 'aia. 'Imainun ca bënábu unicamanribi 'ën ismicëxun ñu isnuxun 'aia. Caniacëcë unicamanribi ca 'ën 'amicëxun namánuxun 'aia. ¹⁸ Usaribi oquin cana an 'ën bana cuacë bëbu 'imainun xanu, abëa 'inun 'ën Bëru Ñumshin upí 'inánuxun 'ain. 'Ináncëxun ca 'ë ñuiquin uni ñuixunuxun 'aia. ¹⁹⁻²⁰ 'Ën 'imicëx mecama cëñúti nêtë 'icëma pan 'ain cana a isia ratúti ñu naínua unicama ismiti 'ain. Usonan cana menuaribi unin sináncëma ñu, imi 'imainun tsi 'imainun tsin cuin, acamaribi isminuxun 'ain. 'Imainun ca bari bëánquinuxun 'aia. Bari bëánquimainun ca 'uxë imisa 'inuxun 'aia. ²¹ Usai 'icëbë ca uinu 'icë unicaman cara aín 'Ibu Dios 'ë ñucatia, acamax ca 'ënan 'inux iécë 'inuxun 'aia.

Usai ca Joelnën cuënëo bana quia.

²² Usaquin canan ca Pedronën ësáquinribi cacëxa:

—Israel unicama, 'ën mitsu camainun ca cuat: Jesús Nazaretnu 'icë, an ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun mitsúnmi ismainunbi, ax ca Nucën Papa Diosnuax uá 'icë quixuan unicaman 'unánun, uni itsían 'acëma ñuira 'axa. An 'acë ñucama camina mitsun 'unan. ²³ Usoquian ñu 'acëbi camina mitsun unían 'ináncëxun bixun 'aisama uni rabëcëñun i curúsocënu matásmítancëxun bamamian. Usai ca 'iti 'icë quixuan, ënë nêtë unitisama pain 'ain Nucën Papa Diosan mënósabi oi ca 'iaxa. ²⁴ Usoquian unin 'acëbi ca Jesús a Nucën Papa Diosan baísquimiaxa, uisatimoia tsónun. Ax asaribi cushiira 'icëa uinu 'icë unínbi ashiquin bamamisama 'icë ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë baísquimiaxa. ²⁵ David ax ca Jesús ñui ësai quiacëxa:

'Ēn cana Nucĕn 'Ibu 'ĕbĕbi 'ia isan. 'Ēx racuĕti masá nuitununma ca ax 'ĕn mĕqueu 'icĕn. ²⁶⁻²⁷ Usa 'ain cana chuámashirua tani cuĕĕni bana upitainshi banan. 'Ēx bamaxbi anu uni bamatancĕx aín bĕru ñumshin 'icĕ, anu 'ĕn bĕru ñumshin 'inun camina ĕntima 'ain. Usoquin camina, minan 'icĕ upí isquin bamacĕbi 'ĕn namicama chĕquinun 'ĕ 'imitima 'ain. Usa cupí cana, bamaxbi cana baísquiti 'ai quixun sinani mimi catamĕti cuĕĕnin. ²⁸ Min camina upí nuituñu 'aish chuámashirua tsónun 'ĕ 'unánmian. Usa 'ixun camina 'ĕbĕ 'ixun chuámashirua tani cuĕĕnun 'ĕ 'imiti 'ain.

Usai quiquin ca David an Jesús ñuiquin cuĕĕnocĕxa.

²⁹ 'Ēn xucĕantu, asĕrabi ca nucĕn rara, David, bamatancĕx me quininu mĕnĭocĕ 'iacĕxa. Usoquian anu 'acan ax ca bĕrĭ nĕtĕnbi anu 'icĕn. ³⁰ David, ax ca an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana unicama ñuixuncĕ 'iacĕxa. Usa 'ixun ca paránuxunma Nucĕn Papa Diosan —min rĕbúnqui achúshinĕx ca judĭos unicaman 'apu, Cristo, 'inuxun 'aia —quixun cá bana a 'unáncĕxa.

³¹ Usa 'ixun ca David an bĕráma 'unánxun 'acĕsoquin, aín rĕbúnqui Cristo axa bamatancĕx baísquiti a ñui, bamatancĕxbi ca aín bĕru ñumshin anu uni bamacĕcama cuancĕ, anu ĕncĕma 'ianan aín namicamaxribi chĕquitima 'icĕ quixun ñuiacĕxa. ³² Davidnĕn cuĕĕno bana quicĕsabi oquin ca Nucĕn Papa Diosan Jesús bamacĕbi baísquimiaxa quixun cananuna nucamanbi 'unan. ³³ A ca Nucĕn Papa Diosan abĕ 'Apu 'iti aín cushĭnbi baísquimiquin an cásabi oquin aín Bĕru Ñumshin Upí 'inánxa. Usa 'ain ca ami mitsun isanan cuacĕ ñucama, ĕnĕx aín Bĕru Ñumshin Upitan 'imicĕx ĕsai 'ia. ³⁴⁻³⁵ David ax ca naínu cuanma 'icĕn. Naínu cuanxunmabi ca an ĕsai quicĕ bana cuĕĕnocĕxa:

Nucĕn 'Ibu Diosan ca 'ĕn 'Ibu Cristo caxa: Axa mimi nishcĕ unicama 'ĕn mi 'ibuamimainun camina 'ĕn mĕqueu 'ianan 'ĕbĕ 'apu 'iti 'ain.

³⁶ Usa 'ain camina mitsux Israel unicama 'ixun asĕrabi 'unánti 'ain, mĭtsúnmi i curúsocĕnu matásmicĕ, a Jesúsbi ca Nucĕn Papa Diosan nucĕn 'Ibu 'imianan axa utinu nun caíncĕ, Cristo, a 'imiixa.

³⁷ Ēsoquian cacĕxun cuati —'atimabi cananuna 'a —quixun sinani ratúquin ca Pedrocĕñun abĕa 'icĕ unicama ñucáquin cacancĕxa:

—'Ēn xucĕantu, 'atimabi cananuna usoquin a 'an. ¿Upí 'inux caranuna bĕrĭ úisai 'iti 'ain?

³⁸ Cacĕxun ca Pedronĕn atu cacĕxa:

—'Atimoquin sinánxunbi camina sinanaquin, upí oquin Nucĕn Papa Diosmi sinánti 'ain. Usai 'itancĕx camina mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'inun Jesucristomi catamĕti nashimicĕ 'icanti 'ain. Usai 'icĕbĕtan ca Nucĕn Papa Diosan aín Bĕru Ñumshin Upí abĕmi 'inun mĭtsu 'inánti 'icĕn. ³⁹ Ēnĕ banacamax ca mĭtsu 'imainun mĭtsun bĕchicĕcama 'imainun bĕtsi unicamanribi cuati oquin Nucĕn Papa Diosan mĕnĭo 'icĕn. Amia sinánmisa tancĕ unicamanribi cuati oquin ca usoquin mĕnĭocĕxa.

⁴⁰ Usoquin canan ca bana raíriribi ñuixunquin Pedronĕn 'ĕsĕquin cacĕxa:

—Ēnĕ nĕtĕnu 'icĕ unían a 'unáncĕma 'aínbi camina mitsux Jesucristomi sinanati Nucĕn Papa Diosan 'inux iĕti 'ain.

⁴¹ Usaquin Pedronĕn cacĕxun cuaquin ca 'itsa unin —asĕrabi ca a bana 'icĕ —quixun sináncĕxa. Sinani ca a nĕtĕnbi nashimicĕ 'aish tres mil unĭribishi axa Jesúsmi sináncĕ unicamabĕ 'iacĕxa. ⁴² Usai 'itancĕx ca an bana ñuixunuan Jesusan caíscĕ unicaman bana ñuia cuaquin upí oquin sinani camáxbi nuibanancĕxa. Nuibanani ca camabi nĕtĕn timĕquin, ĕnima Nucĕn Papa

Diosbë bananan pán təcēnpaxun pi, camáxbi achúshinën sinánsashi 'aish a émanu bucüacëxa.

Axira pain Jesucristomi sináncë unicamaxa usai 'iá

⁴³ Usa 'ain ca atun 'aia isía, a émanu 'icë unicamax ratúmainun aín bana ñuixunuan Jesucristonën caiscë unicaman uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. ⁴⁴ Usomainun ca axa —asérabi ca Jesusan cushínbi ñu 'aia —quixun sinani Jesucristomi catamécë unicamax bëtsibë bëtsibë nuibanani camáxbi ñuñu 'inux atun ñu 'inánani 'aquianancëxa. ⁴⁵ Usai 'iquin ca atun ñu maruanan aín me maruxun curíqui bixun ñuñuma unicama 'ináncëxa. ⁴⁶ Camabi nētēn anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu a rabinux timéanan ca atun xubunuribi timēxun Jesúsmi sinánquin təcēnpaxun pán pianan bëtsi ñuribi piquianani cuēeni bëtsibë bëtsibë nuibanancëxa. ⁴⁷ Usaía 'ia isquin ca axa atubë timécëma unicaman —atux ca asérabi upí nuituñu 'icë —quixun sináncëxa. Sinania ca uicamax cara ainan 'iti 'icë acamaxa Jesucristomi sinánun Nucēn 'Ibu Diosan 'imiácëxa.

3

Aín niti bëtsicë uni pëxcúa

¹ Usa 'ain ca barí cuabúcëbë a las tres 'ain camabi nētēan 'icësabi, Pedrobë Juan anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu abë banai cuancëxa. ² Cuanx bëbaquin iscëxbi ca uni achúshi aín niti bëtsicë, usabi bacëan, anu tsoócëxa. Camabi nētēan bëxun bëxun tsóncancëxun ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu aín xëcuë Upíra cacë, anuxun unicama atsinia curíqui ñucácëxa. ³ Usa 'ixun ca anu tsóxun Pedrocëñun Juan atsinia aia isquin, curíqui isa 'inánun quixun cacëxa. ⁴ Cacëxunbi ca Juanbëtan isquin Pedronën cacëxa:

—Ñu ca is.

⁵ Ésaquian cacëxun ca —'ë sapi ca curíqui 'inánti 'icë —quixun sinani cuēenquin caíancëxa. ⁶ Caíncëxunbi ca Pedronën cacëxa:

—Curíquiñuma cana 'ain. Usa 'ainbi cana bëtsi ñun mi 'aquinti 'ain. Jesucristo, Nazaretnu 'icë, an 'ë 'amicëxun cana mi cain, niruquiáni ca cuantan.

⁷ Caxun ca aín mēcēn mēquenën mēínquin biruacëxa. Usocëxëshi ca aín uxútucuru 'imainun aín taë cushi niisa 'inun pëxcüacëxa. ⁸ Pëxcutishí munuma níruiishi nitsi cuēeni chirini, Pedro 'imainun Juanbë anuxun a rabiti xubunu atsinquin ca Nucēn Papa Dios rabiácëxa. ⁹ Usai 'iquin Nucēn Papa Dios rabia nitsia ca camabi unin isacëxa. ¹⁰ Isi ca, ënë unix ca an anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu xëcuë Upíra cacë, anu tsóxun uni curíqui ñucácë a 'icë quixun 'unani atun bëmánan pëqui ratúcancëxa.

Anun uni nicë, Salomón cacë, anuxuan Pedronën bana ñuixuan

¹¹ A unin ca Pedrocëñun Juan ënquinma 'aracaraishiacëxa. Usa 'aísha anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu amo anun uni nicë, Salomón cacë, anu a rabëbëbi cuania isi ca ratuti abáquiáni cuanx anu timécancëxa. ¹² Usaria isquin ca Pedronën anu timécëcama cacëxa:

—Israel unicama, ¿uisacatsi caramina ënë isi ratutin? ¿Uisacasquin caramina nu ñachaira ñachain? Nun cushínbi isanuna 'a quixun sapi camina sináncanin. Nux upí 'ixun isanuna ënë uni nimia quixun sapi camina sináncanin. ¹³ Usama ca. Nucēn Papa Dios, aira nucēn rara Abraham, Isaac, Jacob acama 'imainun nucēn raracama 'imainun nucēn chaitiocëcaman rabia, an ca aín Bëchicë Jesús asaribi cushi 'inun 'imiáxa. Usa 'icëbi camina uni isa 'aminun quixun mitsun 'apucama 'ináncan. 'Ináncëa Pilatonën ëinsa tancëbëbi camina

mitsux cuëncëma 'ain. ¹⁴Usai 'iquin camina axa ñu 'atima 'acëma 'aish upíra sinánñu, a chiquínun caquinma, an uni 'acé uni a chiquínun quixun mitsun Pilato can. ¹⁵Usoquin camina mitsun an unicama Nucën Papa Diosnan 'inúxa abé 'inun 'imiti, Jesus, a uni 'amian. Usoquinmi 'amicéxa bamacëbi ca Nucën Papa Diosan a baísquimiáxa. Bamacëa baísquimicé cananuna nun asérobi isan. ¹⁶Usa 'ain ca nux asérobi ami sináncé 'ixun —Jesusan ca èné uni pëxcuti 'icé —quixunu nun sináncëbë, mitsúnmi a iscë 'ixun 'unáncé uni ènëx upiti pëxcúaxa. Jesucristonëan pëxcutisa tancëbëtan nun 'aquincëx ca upitiira pëxcúaxa quixun camina iscanti 'ain.

¹⁷Ësoquin catancëxun ca Pedronën amiribishi cacëxa:

—Èn xucéantu, cana mitsu cain, 'èn cana 'unanin, asérobi ca ax Nucën Papa Diosan Bëchicé 'icé quixun 'unánxunmaishi camina mitsun 'apucamabëtanbi, mitsun Jesús uni 'amian, ¹⁸Usa 'aínbi camina mitsun, an sinánmicëxun uni ñuixuncé unicama Nucën Papa Diosan usaia Cristo 'iti ñuiquian cuënëomia banaxa quicësabi oquin 'acan. A banax ca quia, Nucën Papa Diosan ènu unun xuá, Cristo, ax ca paë tani tëmëratí 'icé quiax. ¹⁹Usa 'ain camina 'atimaquin sinánxunbi sinanaquin mitsun 'uchacama tërëncé 'inun Nucën Papa Diosmi sinánti 'ain. Ami sináncëxun ca Nucën 'Ibu Diosan mitsun 'uchacama tërënan chuámarua 'inun mitsu cuëñmiti 'icën. ²⁰Usonan ca Jesús, axbi Cristo 'icé, a Nucën 'Ibu Diosanbi bërâma mëníósabi oi mitsun 'apu 'inun èné menu utëcënnun quixun xuti 'icën. ²¹Ucëma pan 'aísha Jesucristo anu ax 'icé anu 'imainun ca Nucën Papa Diosan, an ax quicé bana uni ñuixuncé unicaman cuënëósabi oquin, camabi ñu sënëonti 'icën. ²²Moisésnën ca bërâma nucën rara judíos unicama ësaquin cacëxa: “An 'ë 'imicësaribi oquin ca Nucën 'Ibu Diosan mitsun rëbúnqui achúshi an ax quia bana unicama ñuixunti 'imiti 'icën. 'Imicëxuan an atu cacësabi oi ca mitsun rëbúnquicama 'iti 'icën. ²³Uinu 'icé unin cara an ñuía, aín bana cuatima, ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish Israel unima 'iti 'icën”.

²⁴Moisésnëan usaquin cuënëósabi oquin ca Samuelnën pan 'acëbëtan an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé uni raírnënríbi, Cristo uti nëtë ñuiquin unicama ñuixuancëxa.

²⁵Ësoquin canan ca Pedronën ësaquinribi cacëxa:

—A unicaman axa uti ñuía, ax ucé cupí camina mitsúnribi chuámarua 'inuxun aín bana cuati 'ain. Usai 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan bërâma mitsun rara Abraham ësaquin cacëxa: “Mín rëbúnqui achúshi cupí ca camabi menu 'icé unicamax cuëñuxun 'aia”. ²⁶Nucën Papa Diosan ca aín Bëchicé bamacëbi baísquimitancëxun judíos unicama mitsunu pain xuaxa, mitsúnmi a isi ami sinanaquin ñu 'atima 'ati ènun quixun.

4

Unicaman Pedro 'imainun Juanmi atun 'apucama manon

¹Usaquin Pedrobëtan Juanën camainun ca judíos sacerdotecama 'imainun anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu 'icé policíanën cushi 'imainun saduceo unicamax uacëxa. ²An —bamaxbia Jesús baísquicé 'ain ca camabi uníxribi bama 'aishbi baísquiti 'icé —quixun unicama ñuixuncé cupí ca axa ucé unicamax Pedro 'imainun Juanmi nishacëxa. ³Nishi atún bana ñuixuncëbë uquin ca Pedrocëñun Juan bibianquin buáncëxa. Buánxun ca bari cuabúcebëa imé 'ain, imëshiira ñucánuan pëcaratamainun sipunu atsínmiacëxa. ⁴Usa 'aínbi ca an a ñuiquin bana ñuixuncëxun cuati Jesúsmi catamécë unicamax

'itsaira 'iacëxa. Acamax ca xanucëñunma nucë bënëcamaishi tupuncëx cinco milsa 'iacëxa.

⁵ Sipuonx pëcaracëbë ca judíos unibunën 'apucama 'imainun caniacëcë unicama 'imainun an Moisésñen cuënëo bana 'unancë unicama, Jerusalénu timëacëxa. ⁶ Acamabë ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apu, Anás, a 'imainun Caifás, Juan, Alejandro 'imainun judíos sacerdotenën cushicaman aintsi 'ibucamaribi anu timëcë 'iacëxa. ⁷ Anu timëxun ca Juancëñun Pedro sipunua bënëun quixun suntáru xuacëxa. Xucëxuan chiquínbëtsinquin bëxun suntárunën axa timëcë unicama nëbëtsi nitsincë ca anu 'icë 'apucaman ñucácëxa:

—¿Uían 'amicëxun caramina aín niti bëtsicë uni pëxcüan? ¿Uísa cushiñu 'ixun caramina 'an?

⁸ Ñucácëxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan quimicëxun Pedronën cacëxa:

—Judíos 'apucama 'imainun caniacëcë unicama, cananuna mitsu cain: ⁹ Aín niti bëtsicë unia pëxcúcë ñuiquin camina uísai cara pëxcúonxa quixun nu ñucatin. ¹⁰ Usa 'ain cananuna Israel unicaman 'unánun mitsu cain, Jesucristo, Nazaretnu 'icë mitsúnmi i curúsocënu matásmicëx bamacëbia Nucën Papa Diosan baísquimicë, an 'imicëx ca mitsúnmi iscë ënë uni pëxcúonxa.

¹¹ Cuënëo bana axa ësai quicë a camina 'unan, an maxax xubu 'acë unían a cuëñquinma raírishi caísun biquin racancë maxax 'aishbi ca a maxax bërí ami a xubu cushicë 'icën, itá upímia xubucama cushicë usaribiti. A banaxa quicësaribiti ca Jesucristo ami aín unicama cushicë 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan bërí mëníoxa. ¹² Nucën Papa Diosan ca nuxnu nun 'uchacama tërëncë 'aish abë 'inúan an nu iéminun Jesúsëshi 'imíaxa. Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosnan 'inun nu iémiti bëtsi uni 'aíma 'icën.

¹³ Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanën quirica 'unáinracëma 'ianan 'apuma 'ixunbi racuëquinma unicama bana ñuixunia isi judíos 'apucamax ratuacëxa. Usai 'iquin ca —ënë uni rabëtax ca axa Jesús bë nicë a 'icë —quixun sináncëxa. ¹⁴ Usaquin sinánmainun ca a pëxcúcë uni axribi atubë niacëxa. Nitsia isquin ca uisoquinbi Pedrocëñun Juan cacanna 'icën. ¹⁵ Caquinmabi Pedrocëñun Juan émánxun caínun quixun chiquíntancëx ca atúxbi ñucacanani ësai canancëxa: ¹⁶ —¿Uísa caranuna ënë uni rabë oti 'ain? Ënën ca uni itsin 'acëma ñu 'axa. Usoquian 'acë ca Jerusalénu 'icë unicaman 'unania. Usa 'ain cananuna, usama ca quixun catima 'ain. ¹⁷ Caquinmabi cananuna uni raírinëan cuanúnma ësiquin a rabë cati 'ain, Jesús ñuixuian uinu 'icë unibi catëcënxunma 'anun. Jesús ñuixuinmi uni bana ñuixuntëcënia cananuna mitsu casticanti 'ai quixun cananuna cati 'ain.

¹⁸ Usai canantancëxun ca Pedrocëñun Juan cuënxun cacëxa:

—Jesús ñuixuian camina uinu 'icë unibi bana ñuixuanan 'unánmitëcëntima 'ain.

¹⁹ Cacëxunbi ca Pedrobëtan Juanën atu cacëxa:

—Mitsúnbi ca sinan, ¿Nucën Papa Dios cara cuënti 'ic, nun nu aín bana manuanan mitsun banaishi cuatí? ²⁰ An ñu 'aia isananu nun cuacë Jesusan bana ënë cananuna unicama ñuixuntëcënti ëntima 'ain.

²¹ Usaquin cacëxun ca 'apucaman castícainsa tanquinbi, atun uni pëxcúcë cupía unicaman Nucën Papa Dios rabicëbëtan 'ama 'icën. Usa 'ixun ca —ñuixuntëcënia caranuna mitsu uisoti 'ai —quixuinshi catancëxun cuantánun ëancëxa. ²² Axa pëxcútisama 'aishbi pëxcúcë uni ax ca cuarenta baritia inúcë 'iacëxa.

Aín unicaman Nucën Papa Dios aín cushia 'inánun ca

²³ Usa 'ain ca cuanxun Pedrobëtan Juanën —judíos sacerotenën cushi-camabëtan ca caniacëcë unicaman nu usaquin caxa —quixun aín raíri ñuixuancëxa. ²⁴ Ñuixunia cuaxun ca camáxbi abë banaquin Nucën 'Ibu Dios cacëxa:

—Min camina naí, me, bacacama unionan camabi ñuribi unioçën. ²⁵ Min Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx ca nucën rara David, an mi rabicë, ax ësai quiacëxa:

¿Uisa cupí cara judíosma unicamax tsuáquirui nishia? ¿Uisa cupí cara unicama 'atimaquin sinanin? Atúan usaquin sináncëxbi ca ñancáishi 'iti 'icën. ²⁶ Nucën 'Ibu Diosmi 'ianan ca aín Bëchicë Jesucristomiribi 'i ënë menu 'icë 'apucama tsuáquiruaxa, aín tucuricucamaxribi ca ami 'i timëaxa.

²⁷ David quiásabi oi ca aséabi ënë ëmanuax Herodesbë Poncio Pilato 'imainun judíosma unicama 'imainun Israel unicamaxribi, min Bëchicë upíira sinánñu, Jesús, ënë menu unúnmi caísa, ami nishi tsuáquirui timëaxa, ²⁸ usai ca 'iti 'icë quixunmi mëníósabi oi ca usai ami 'iaxa. ²⁹ Usa 'ain camina a unicamausa usai numi 'ësënançë a bana min 'unánquin, racuëquinma nun min bana uni ñuixunun nu 'aquinti 'ain. ³⁰ 'Aquianan camina min Bëchicë upíira sinánñu, Jesús, aín cushin, uni 'insíncë pëxcüanan uni itsin 'acëma ñu 'anun nu 'amiti 'ain.

³¹ Usaquin abë banaquin Nucën Papa Dios catancëxa sënëncancëbë ca anua bucancëcë xubu ax shaíquiacëxa. Usaía 'icëbëshi aín Bëru Ñunshin Upí atunu ucëbëtan ca an quimicëxun racuëquinma Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuancëxa.

An Jesúsmi sináncë unicama ñu 'inánun

³² Usa 'ain ca axa Jesús ñui quicë bana cuati ami catamëcë unicaman, camaxunbi bëtsin sináncësa oquin sináncëxa. Camaxunbi ca sináncëxa, —'ën 'aracacë ñucamax ca 'ënanshima, camabi uninansa 'icë —quixun. ³³ Usaxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscë unicama atun iscë 'ixun, Nucën 'Ibu Jesús bamacë 'aishbia baísqüicë ñuiquin, racuëquinma upí oquin Nucën Papa Diosan 'aquincëxun unicama ñuixuancëxa. Usa 'ain ca an bana ñuixuncë unicamacëñun an aín bana cuacë unicamaribi upí sinánñu 'aish cuëñun Nucën Papa Diosan 'imiácëxa. ³⁴ Uinu 'icë uníxbi ca anun aín piti aín chupa marutiñuma 'iáma 'icën. Naëñu unicama atun naë marumainun ca xubuñu unicamaribi atun xubu maruacëxa. ³⁵ Maruxun curíqui bixun ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscë unicama 'ináncëxa. 'Ináncëxun bixun ca atun uinu 'icë uníx cara anun aín piti, aín chupa maruti 'aíma 'icë, a curíqui mëtícaquin 'ináncëxa. 'Ináncëx ca uní achúshiratsubi ñuñuma 'iáma 'icën. ³⁶ Axa usai 'aquianancë unicama achúshi ca Levitan rëbñqui, José cacë, Chipre nasínu 'icë, 'iacëxa. Ax ca Jesusan caiscë unicama Bernabë caquinribi anëcë 'iacëxa. A banax ca an masá nuitutiabi cuëñmicë qui quicë 'icën. ³⁷ Usa 'ixun ca Bernabënën aín naë maruxun curíqui bixun bëxun Jesusan caiscë unicama 'ináncëxa.

5

Ananíasbëa Safira 'ucha

¹ Usa 'ainbi ca bëtsi uní, Ananías cacë, aín xanu, Safira cacë, abëtan aín naë maruquin curíqui biacëxa. ² Bixunbi ca aín xanúan 'unáncëbë, naë cupí bicë curíqui mësú ainanbi 'inun nanan acamaishi isa bixaxa quixun paráquin

mēsúishi buánxun Jesusan caíscē unicama 'ináncēxa. ³ 'Inania ca Pedronēn cacēxa:

—Ananías, ¿uisacasquin cara ñumshin 'atimanēn 'apu, Satanás, an 'ibuaquin, Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí paráncēsa 'ixunmi me cupími bicē curíqui mēsú binun mi sinánmiāx? ⁴ Minan 'aish ca a me maruxunmi a cupí bicē curíqui mix cuéñcēsabi oquin 'ati asábi 'iaxa. ¿Uisa cupí caramina cēmēti sinan? Mix usai 'icē ax ca unimishi cēmēcēma 'icēn. Camina Nucēn Papa Diosmi cēmēan.

⁵ Ēsai quia cuatishi ca Ananías nipacēti bamacēxa. An usai bamacē ñuicania cuacē unicamax ca racuēiracēxa. ⁶ Bamacēbē uxun ca anu 'icē bēná unicaman chupan rabúnbianquin buánxun Ananías maíancēxa.

⁷ Usai 'ian rabē 'imainun achúshi hora 'icēbē ca aín xanuribishi aín bēnēa bamacē 'unánxmaishi uax xubunu atsiáncēxa. ⁸ Atsinia ca Pedronēn cacēxa:

—Ē ca ñuixun. ¿Min me cupí caramina ēnē curíquicamaishi bian?

Cacēxun ca xanun cacēxa:

—Usa ca aín cupí 'iaxa, ashi cananuna bian.

⁹ Cacēxunbi ca Pedronēn cacēxa:

—¿Uisaira 'ixun caramina Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upí parani ami 'uchati min bēnēbētan sinan? Bēná unicama ca min bēnē maínbētsini aia. Atun ca usaribitimi bamaia miribi buánti 'icēn.

¹⁰ Cacēxēshi ca Pedro tanáin nipacēti bamacēxa. Usai 'ia ca bēná unicama atsinquinbi bamacē mēraxun bibianquin buánxun aín bēnē rapasu maíancēxa.

¹¹ Usacēbē ca axa Jesucristomi catamēcē unicama 'imainun an ñuicania cuacē unicamaxribi racuēira racuēacēxa.

Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicaman uni itsin 'acēma ñu 'a

¹² Usa 'ain ca Jerusalénu 'icē unicaman, ax ca atubē 'icē quixun 'unánun Nucēn Papa Diosan 'amicēxun, Jesusan caíscē unicaman uni itsin 'acēma ñu 'acēxa. Usocēbē ca axa Jesúsmi catamēcē unicamax Salomón cacē anun uni nicē, anubi 'i anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu camabi nētēn timēacēxa. ¹³ Anu timēaxa 'icēbēbi ca ami racuēti uni raíri atubē 'iáma 'icēn. 'Iquinmabi ca —atux ca atun nuitu asérabi upí 'icē — quixun sináncēxa. ¹⁴ Usaía 'imainun ca bētsi unicamaxribi 'itsaira, xanubēbi bēbucamaxribi Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēacēxa. ¹⁵ Usa 'ain ca camabi unin, uni 'insíncēcama aín bacētínēn bēxun bēxun, anúan Pedro uti bainu nancēxa, Pedro cuaiñcēbētan aín tupéoncēinshi pēxcúnun quixun. ¹⁶ Usomainun ca Jerusalén 'urama 'icē émanu 'icē unicamanribi uni 'insíncē 'imainun uni ñumshin 'atimañu a camabi bēacēxa. Bēcēx ca pēxcúcancēxa.

Pedrocēñun Juan 'atimocan

¹⁷ 'Aisamaira uni Jesúsmi sinania isi ca judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu 'imainun abē 'icē sáduceo unicama nishacēxa. ¹⁸ Nishi ami tsuáquiruxun ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicama bixun sipuacēxa. ¹⁹ Usocēbi ca Nucēn 'Ibu Diosan xucēx, imē uxun, aín ángel achúshinēn sipu xēócaxun chiquínquin cacēxa: ²⁰ —Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu cuanxun camina Jesúsmi catamēcē 'aish ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quicē bana unicama ñuixunti 'ain.

²¹ Ēsoquián ángelnēn cacēsabi oquin ca pēcaracēbē cuanxun anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu atsiñxun anu 'icē unicama bana ñuixuancēxa.

Bana ñuixunmainun ca sacerdotenēn cushicaman 'apu 'imainun abē 'icē unicaman, judíos cushibunēn 'apucama timēmianan sipuacē unicama bēnun

quixun policíacaxuacéxa. ²² Xucéx cuanxunbi ca policíacamán sipunua mērámá 'icēn. Usobētsini utēcēnxun ²³ ca cacéxa:

—Nun iscēx ca asérabi sipu cushioquin xētáscē 'iáxa. An bēruáncē suntárucomaribi ca aín xēcuē tanáinbi nicē 'iáxa. Aínbi ca nun xēocaquin iscēxbi uní achúshibi 'aíma 'iáxa.

²⁴ Policía quia cuati ca sacerdotenēn cushicaman 'apu 'imainun anuxun Nucēn Papa Díos rabiti xubunu 'icē guardianēn 'apu 'imainun sacerdotenēn cushicamax ratuti canancéxa:

—¿Uisashi oquin cara ēnē unin nu sináncasmamiti 'ic?

²⁵ Usai 'ia ca uní achúshinēn uxun cacéxa:

—Minmi sipuoncē unicaman ca anuxun Nucēn Papa Díos rabiti xubunuxun unicama bana ñuixunia.

²⁶ Ēsoquin cacéx cuanxun ca policíacamabētan aín cushin, anuxun Nucēn Papa Díos rabiti xubunu atsínxun, bana unicama ñuixuniabi a unicama biacéxa. Bixunbi ca unicaman maxaxan 'ati sinani racuēquin, mēēquinma anua judíos cushicaman 'apucama timécē anu upí oxuinshi buáncéxa.

²⁷ Usobētsinquian bēcancē ca sacerdotenēn cushicaman 'apun cacéxa: ²⁸ —Nun cananuna mitsu amiribishi Jesús ñuiquin bana ñuixunxunma 'anun quixun can. Cacéxunbi mitsun nētēquinma a bana uní ñuixunia chanióia ca Jersulénu 'icē unicaman cuaxa. Usa 'aish camina nun isanuna uní Jesús 'amia quiaxribi quicanin.

²⁹ Ēsai quia ca Pedrobētan Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicaman cacéxa:

—Unin cacésa oquin 'aquinbi cananuna Nucēn Papa Díos, a 'ati cuēēncēma ñu a 'aquinma, a 'atia ax cuēēncē, a ñu cuni 'ati 'ain. ³⁰ Aín Bēchicē, mitsun í curúsocēnu uní matásmicē, a ca Nucēn Papa Díos, a nun rabicésaribi oquin nucēn raracaman rabia, an baísqumiáxa. ³¹ Usotancēxun ca abēa aín mēqueu 'Apu 'inun 'imiáxa. 'Imianan ca axa atun 'Apu 'aían a cupíshi sinanati Israel unicama atun 'ucha tērēncē 'aish iēcē 'inun 'imiáxa. ³² Ax ca asérabi usa 'icē quixun cananuna nun camabi uní cain. Nucēn Papa Díosan aín bana cuacē unicama 'ináncē aín Bēru Ñunshin Upí, anribi ca —asérabi ca usa 'icē —quixun uní 'unánmia.

³³ Quia cuati nishquin ca judíos unibunēn 'apucaman atu 'ati sináncéxa.

³⁴ Usa 'aínbi ca 'apucama achúshi, fariseo uní, Gamaliel caquin anēcē, anu 'iacéxa. Gamaliel ax ca an usai judíos unicama 'iti Moisésnēn cuēnēo bana 'unáncē 'icēa camabi unin aín bana tancē 'iacéxa. Usa 'ixun ca niruquin atu cacéxa:

—Ēnē unicama ca ēman pain chiquin.

³⁵ Cacéxuan chiquíncēbētan ca ēsoquin 'apucama cacéxa:

—Israel unicama, ēnē unicama 'anuxun camina upí oquin pain sinánti 'ain.

³⁶ Mitsun camina sinánti 'ain, uní achúshi, Teudas cacē, an ca ax isa cushi 'icē quixun uní paráncéxa. Paráncēx ca cuatrocientos uní abē timéacéxa. Usa 'icēbia a uní 'acancēbē ca axa abē nicē unicamax tsuáqui abati nētēacéxa.

³⁷ Usocéxa nētēa 'aínbi ca anun camabi unin aín anē 'ati nētēn, Judas cacē uní, Galileanu 'icē, axribi usaribiti ax isa cushi 'icē quixun uní parani cēmēacéxa. Usaria aribishi aín bana cuati ca 'itsa uní abē timéacéxa. Usa 'icēbia a uníribishi 'acancēbē ca axa abē nicē unicama tsuáqui nētēacéxa. ³⁸ Usai 'ia sinánquin cana mitsu cain, ēnē unicama camina isēshiti 'icanin. Anbi sináncē banaishi uní ñuixuncē 'aish ca ñancáishi 'iti 'icēn. ³⁹ Aínbi, Nucēn Papa Díosanbi 'unánmicēxun bana ñuixunanan ñu 'acē 'icē camina uisabi ocantima 'ain. Nucēn Papa Díosmi atumina nishcanin ca bēruanracat.

⁴⁰ Ēsai quia cuaquin ca —aséabi ca usa 'icē —quixun sináncēxa. Usaquin sinánquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicama cuēnxun rishquitancēxun, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuntēcēnxunma 'anun catancēxun, cuantánun xuacēxa. ⁴¹ Xucēxun 'apucama ēbiani ca —Jesúsnan cupí tēmēranun ca Nucēn Papa Diosan nu caísaxa —quixun sinani cuēñquiani cuancēxa. ⁴² Cuanxun ca 'apucaman ñuixuntēcēnxunma 'anun cacēxunbi ēnquinma camabi nētēn anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun 'anan anua atux 'icē xubucamanuxunribi, Jesús ax ca Cristo axa uti nun caíncē, a 'icē quixun uni bana ñuixuancēxa.

6

An raíri 'aquinti mēcēn achúshi 'imainun rabē uni caíscan

¹ Usomainun ca amiribi amiribi an Nucēn Papa Diosan bana cuati unicamax 'itsacēxa. Griego banan banacē unicama 'imainun hebreo banan banacē judíos unicamaribi ca Jesucristomi catamēacēxa. Usa 'aish ca axa hebreo banan banacē unicama ñui ēsai griego banan banacē unicamax quiacēxa:

—Camabi nētēn piti mētícaquinbi ca nun aintsí xanu casunamēcē a piti 'inanima.

² Ēsai quia cuaquin ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscē uni mēcēn rabē 'imainun rabē an, axa Jesucristomi catamēcē unicama camicēxa timētia, cacēxa:

—Nun Jesucristo ñuiquin Nucēn Papa Diosan bana ñuixunquinma uni piti mētícati ca upíma 'icēn. ³ Usa 'ain camina mitsun mēcēn achúshi 'imainun rabē uni an piti mētícanun caísti 'ain. Aín sinan ca upí 'icē quixuan unin 'unáncē 'ianan Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan upí oquin sinánmicē 'ianan sinánñuira ca a unicama 'iti 'icēn. Caístancēxun camina atúan uni piti mētícanun cati 'ain. ⁴ Usocēbētan cananuna nun abē banaquin Nucēn Papa Dios unicama ñucáxuanan aín bana ñuixunti 'ain.

⁵ Ēsoquian cacēx ca camáxbi cuēēni —cananuna caísti 'ai —quíax canancēxa. Canantancēxun ca Esteban, Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'icēa aín Bēru Ñumshin Upitan sinánmicē, acēñun Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, 'imainun Nicolás, Antioquíanu 'icē uni 'ixunbia an judíos unicamabētan Nucēn Papa Diosan bana 'unáncē, acama caísacēxa. ⁶ Caístancēxuan bēia ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicaman, mēcēnan ramēquin, Nucēn Papa Dios ñucáxuancēxa.

⁷ Usa 'ain ca amiribi amiribia, Jesús ax ca aséabi Cristo 'icē quixun Jerusalénuxun cuacocancēbē, ami sinani Nucēn Papa Diosnan 'i unicamax 'itsacēxa. Usai 'icēbē ca judíos sacerdotecamaribi 'itsaxira Jesúsmi catamēacēxa.

Esteban bican

⁸ Esteban axa upí sinan 'ianan Nucēn Papa Diosmi cushicē uni an ca, an 'amicēxun uni itsin 'acēma ñu 'acēxa. ⁹ Usa 'ain ca an uni itsin 'acēma ñu 'aia oi ami nishi, judíos unibunēan ñu mēēmīcē 'aishbia chiquicē unicamabē Alejandría, Cilicia, 'imainun Asia me acamanuaxa ucē unicamax timēax Estebanbē cērúanancēxa. ¹⁰ Usai abē cērúanancēxunbia Estebanēn atun 'acēsama oquin Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Upitan sinánmicēxun bana ñuia cuati ca nētēcancēxa. ¹¹ Nētēxunbi ca uni raíri ēsaquin cacēxa:

—Nun mitsu cupíomainun camina Esteban ñuiquin unicama cati 'ain, nun cuacēx ca ēnē uni Moisésēñun Nucēn Papa Dios ñui 'atimati banaxa quixun.

¹² Cacëx cuanxun ca camabi uni ñuixuanan caniacëcë unicamaribi 'imainun an Moisésnën cuënëo bana 'unáncë unicamaribi ñuixunquin tsuácaruacëxa. Tsuácarucëx uxun ca Esteban bibianquin atun cushicaman 'apucamanu buáncëxa. ¹³ Abë cërúanancë unicaman ca uni raíriribi cëmëi isa Estebanmi manánun quixun cacëxa. Cacëx cuanxun ca ésaquin cacëxa:

—Ënë unix ca Nucën Papa Diosan xubu upí ñuianan Moisésnën cuënëo banaribi ñui nëtëtima 'atimati banaia. ¹⁴ Nun cuacëx ca éesai Esteban quiaxa: Jesús Nazaretnu 'icë, an isa anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu rurupanan, Moisésnëan ax quicësabi oínu 'inun cuënëo bana aribi bëtsi oti 'icë quiax.

¹⁵ Usaía a unicamax a ñui quicëbëtan atun cushicaman 'apucama 'imainun anu tímëcëcamanribi iscëxbi ca Estebanën bëmánan ángelnën bëmánansa 'iacëxa.

7

Bicëxuan Estebanën racuëquinma unicama ca

¹ Amia manáncania cuaxun ca sacerdotenën cushicaman 'apun Esteban ñucácëxa:

—¿A unicaman mi ñuicë bana ax cara aséribi 'ic?

² Cacëxun ca Estebanën cacëxa:

—Ën aintsicama 'imainun caniacëcë unicama nun cushibu, 'ën mitsu camainun ca cuat. Nucën rara Abrahamnëx ca Harán cacë menu 'iisama pain 'aish Mesopotamia menu 'iacëxa. Anua 'icë ca ax upíira 'ixun nucën rara Abraham Nucën Papa Diosan cacëxa: ³ “Min mecëñumbi camabi min aintsi ëbiani camina me itsinu 'ën mi ismimainun cuanti 'ain”. ⁴ Cacëx ca Caldea menuax cuanx Harán menu bëbax anu tsoócëxa. Anuaxa aín papa bamacëbë ca Nucën Papa Diosan ismiasabi oi, anumi bërí nëtënbi bucuçë, ënë menu uacëxa. ⁵ Usaía ucëbi ca ainanbia 'inun me Nucën Papa Diosan 'inánma 'icën, anua aín taën amátiratsubi. 'Inánquinmabi ca sinanatëcëñuxunma ésaquin Abraham cacëxa: “Ënë mecama cana mi 'imainun min rëbúnquicamaribi 'inánti 'ain”. Bëchicëñuma pain 'icë ca Nucën Papa Diosan usaquin Abraham cacëxa. ⁶ Catancëxun ca ésaquinribi cacëxa: “Min rëbúnquicamax ca aín menuma, bëtsi unin menu tsónuxun 'aia. Anua tsócëbi ca anu 'icë unin cuatrocientos baritian min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëminuxun 'aia”. ⁷ Ésaquinribi ca Nucën Papa Diosan Abraham cacëxa: “Cuatrocientos baritia 'icëbëtan cana an min rëbúnquicama bëtsi bëtsi oquin ñu mëëmicë cupí, anu 'icë unicama tëmëraminuxun 'ain. Usocëxun ca a menuax cuanun min rëbúnqui xuti 'icën. Xucëx ënë menu uxun ca 'ë rabiti 'icën”. ⁸ Usaquin caxun ca Nucën Papa Diosan Abraham ésaquinribi cacëxa: “Mí 'imainun min rëbúnquicamaribi 'ënan 'icë 'unánti oquin camina min bëbu tuácama aín inshú maxacara tëati 'ain”. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan cacësbabi oquin Abrahamnën Isaac bëchitancëxun achúshi semana aín bacëncë nëtë 'icëbëtan 'unántiocëxa. Usaribi oquin ca Isaacnëñribishi Jacob bëchitancëxun 'unántiocëxa. Usa 'ixun ca Jacobnëñribi mëcën rabé 'imainun rabé oquin bëchitancëxun a camabi 'unántiocëxa. Jacobnën bëchicë mëcën rabé 'imainun rabé acamax ca nucën raracama 'iacëxa.

⁹ Jacobnën bëchicë achúshi ca José cacë 'iacëxa. 'Icëbi ca ami nutsi nishquin aín xucëántun Egipto menu buántanun uní maruacëxa. ¹⁰ Marucëxuan unin buáncëxa Egiptonu 'iabi ca Nucën Papa Diosan abë 'ixun 'aquinquin bërúancëxa. Usoquian 'acëxa upí sínánñu 'ixun upí oquin bana cuacë 'icë

nuibaquin ca Egiptonu 'icë 'apu Faraón, an anu 'icë unicaman cushi 'imianan an aín xubunu 'icë ñucama bërúantiribi 'imiácëxa.

11 Faraónën cacësabi oquian Josénën 'amainun ca Egipto mecamanu 'imainun Canaán mecamanuribi trigo 'aíma 'iacëxa. Usa 'aín ca anu 'icë unicama 'acëñuma 'aish nuibacacëxa. Nuibacacëbë ca nucën raracamaribi pitiñuma 'iacëxa. 12 Piti 'aíma 'aín ca Jacobnën, Egiptonu ca trigo 'itsa 'icë quixuan ñucania cuaxun aín bëchicë, nucën raracama, anua trigo bitánun quixun xuacëxa. 13 Xucëxun bitsínquin bëxun trigo ancëax ca amiribishi bitëcëni Egiptonu cuantëcëancëxa. Cuanx bëbaia ca Josénën aín xucëantu isquín, 'ëx cana mitsun xucën 'ai quixun cacëxa. Usa 'aín ca acama isquín Egiptonu 'icë 'apu, Faraónën, Josénën aintsicama ënëx ca judíos uni 'icë quixun 'unáncëxa. 14 Atubë banaquin ca Josénën aín xucëantu cacëxa, aín aínsi 'ibucamacëñuan aín papa Egiptonu bënun quixun. Aín aínsi 'ibucamax ca setenta y cinco 'iacëxa. 15 Usaquian Josénën cacësabi oi ca Jacob aín aínsi 'ibucamabë Egiptonu 'i cuancëxa. Cuanx anu tsotaxbia Jacobnëx pain 'iá 'aín ca aín bëchicë nucën raracamaxribe bamacëxa. 16 Jacob bamacë ca aín me, Canaán, anu 'icë ëma Siquem cacë, anu buántancëxun anuxunbi aín bëchicëñën maíancëxa. A mex ca Abrahamnëan Hamor cacë unin bëchicëcama curiqü 'inánquin marua 'iacëxa.

17 Usaquin catancëxun ca ësaquinribe Estebanën cacëxa:

—Jacob, aín anë itsi Israel, a 'imainun aín bëchicëcama Egiptonuax cëñúa 'aínbi ca aín rëbúnquicama anubi bucüacëxa. A nëtën Egiptonuax cuanti Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, a nëtë 'urama 'aín ca Jacobnën bëchicëñën rëbúnquicama nucën rara 'iá, atux 'aisamaira 'inun uati bucüacëxa. 18 Uati Egiptonu bucumainun ca bëtsi uni an José isáma, ax 'apu 'iacëxa. 19 Usa 'ixun ca a 'apux uni paránti 'unáncë 'ianan upíma 'ixun, bëbuaquin bëchicë tuácama bamatanuan 'ura racánun quixun nucën raracama cacëxa. 20 Usomainun ca aín titan Moisés bacëancëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx upíra upí 'iacëxa. Bacëntancëxun ca aín titan aín papabëtan, rabë 'imainun achúshi 'uxën, 'ura racánquinma aín xubunuxunbi unëxun 'unónmiacëxa. 21 Rabë 'imainun achúshi 'uxë 'icëbëtan, 'ura ëncë mëraxun bixun ca Faraónën bëchicë xuntacunën aín tuása 'icë caniocëxa. 22 Cania ca Egiptonu 'icë unicaman atun 'unáncë ñucamaribi 'unánmiacëxa. Usa 'aish sinánñuira 'aish ca ax aín bana 'imainun aín ñu 'acëribe upí 'iacëxa.

23 Cuarenta baritiañu 'aish ca aín aínsi Israel unicama isti sinánbiani cuancëxa. 24 Cuanquin ca Egiptonu 'icë unin Israel uni achúshi ami mëparamëquin mëëquin 'atimoia mëraxun, anun rabanan nëëquin, Egiptonu 'icë uni 'acëxa. 25 Usotancëxun ca aín aínsi 'aquinsa tanquin Moisésnën sináncëxa, 'ën aínsin ca 'unania, Nucën Papa Diosan 'amicëxun cana atu tëmëraiaibi iëmiti 'ai quixun. Usaquian Moisésnën sinaniabi ca aín aintsicaman 'unánma 'icën. 26 Usoquin 'onx isi cuantëcëñquinbi ca aín aínsi rabë mëëanania mëracëxa. Mëraqin ca ënananmicasquin cacëxa: ¿Uisacatsi caramina nuibananshitima min aintsibë mëëananin? 27 Cacëxun ca an bëtsi paëoquin mëëcë an Moisés cushin titicaquin cacëxa: ¿Uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mëñonuxun isnun mi cax? 28 ¿Min caramina Egiptonu 'icë unimi 'oncësaribi oquin 'ë rëisa tanin? quixun cacëxa. 29 Usaquian cacëx ratúquiani abax ca Moisés 'ura 'icë me, Madián, anu cuancëxa. Cuanx bëbaxun ca aín nëtë 'aímabi anu tsóquin xanu bitancëxun bëbu rabë oquin bëchiacëxa.

30 Usaquin catancëxun ca ësaquinribe Estebanën 'apucama cacëxa:

—Cuarenta baritia Madián menu 'itancëx ca Sinaí cacë aín bashi 'urama, anu uni 'icëma me, anu Moisés 'iacëxa. Anu 'ixun ca imaxu anuax tsi rëquirucë mèucüa ángel achúshi isacëxa. ³¹ Usai 'ia isi ratutia —uisa cara —quixun ñachaquin isnux a 'urama cuaniabi ca Nucën 'Ibu Diosan ësaquin Moisés cacëxa: ³² “Ëx cana min raracama aín Dios 'ain. Abraham, Isaac, Jacob acaman Dios cana 'ëx 'ain”. Ësai quia cuati racuëti bërëruquin ca Moisésnën istisama tancëxa. ³³ Usaía 'ia ca Nucën 'Ibu Diosan Moisés cacëxa: “Ëx ënu 'ain ca anumi nicë me ënëx upíra upí 'icën. Usa 'ain ca min taxaca ëchit. ³⁴ Egipto menuaxa 'ën unicama tëmëraia isanan cana atúxa unin bëtsi bëtsi ocëx nuibacati banaiaribi cuan. Cuaxun acama tëmëraiaibi iëmi cana uan. Iëminuxun cana mi pain Egiptonu xutin”.

³⁵ A aín aintsin titicaquin —¿uin cara nun 'apu 'ixunmi nun 'acë ñucama mënionuxun isnun mi cax? —quixun cacë, a Moisésbi ca Nucën Papa Diosan atun cushi 'ixuan aín aintsicama tëmëraiaibi iëminun xuacëxa. Usoquin ca imaxunuax abë banaquian Moisés canun aín ángel camiacëxa. ³⁶ Xucëxun ca Egiptonu cuanxun Moisésnën Israel unicama anua buáncëxa. Buánquin ca Egiptonuxun 'anan, parún-papa Xonsa anuxun 'anun, cuarenta baritian anu uni 'icëma menuxunribi Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa.

³⁷ Usaquin caxun ca ësaquinribi Estebanën catëcëancëxa:

—Moisés ax ca an Israel unicama ësaquin cá a 'icën: “An 'ë 'imicësaribi oquin ca mitsun rëbúnqui achúshi, an ax quicë bana unicama ñuixunti uni Nucën Papa Diosan 'imiti 'icën. 'Imicëxuan an atu cacësabi oi ca 'icanti 'icën”. ³⁸ Moisés ax ca axa anu uni 'icëma menuax Israel unicama nëbëtsi 'ianan, aín bashi Sinaí cacë a tanáinuax abë banacë ángelbë 'ianan nucën raracamabëribi 'iá 'iacëxa. 'Ianan ca a aín unicamax usai 'iti bana Nucën Papa Diosan 'inácë, a 'iacëxa. A bana, Israel unicama nun 'unánuan cuënëonun ca Nucën Papa Diosan Moisés usaquin cacëxa.

³⁹ Usa 'aínbi ca Moisés quicësabi oquin 'aisama tanquin nucën raracaman Egiptonu cuantëcënti sináncëxa. ⁴⁰ Sinánquin ca Moisésnën xucën, Aarón, a cacancëxa: “An nu Egipto menua bëcë Moisés cara uisaxa cananuna 'unaniman. Usa 'ain camina dios raíri min nu unioxunti 'ain, an nu rëcuënxunbianun”. ⁴¹ Usaquin caxun ca vaca tuá tanquin ñu unio-cancëxa. Uсотancëxun ñuina caniocë rëax ca atun mëcënanbi unioçë ñu a rabi cuëëncancëxa. ⁴² Usoia ca Nucën Papa Diosan atúnbia naínu 'icë ñu, 'ispa, 'uxë, bari acama rabinun quixun ëancëxa, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman ësaquin cuënëosabi oquian 'anun:

Israel unicama, anu uni 'icëma me anu cuarenta baritia 'iquin 'aracacë ñuina 'aquinbi camina 'ë rabricanma 'ain. ⁴³ Usai 'iquin camina anuxun Moloc cacë dios rabiti xuburatsu niqüianan mitsúnbi unioçë 'ispa tanquin unioçë ñu ax isa Renfán cacë dios ainan 'icë quixun rabinuxun buáncën. Usa 'ain cana mitsu 'ë rabiquinmami usa ñuishi rabicë cupí mitsun nëtënu, Babilonia cacë ëma 'ucë, anumi tsónun xuti 'ain.

Usaquin cuënëosabi oi ca 'iacëxa.

⁴⁴ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi Estebanën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan ca abë banaquin Moisés anu uni 'icëma menuxun cacëxa: Anuxun 'ë rabiti xubu 'aquin camina cëxtú chupa 'ën mi ismicëxunmi iscë usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacësabi oquin 'atancëxun ca Nucën Papa Diosan aín bana anu cuëneo maxax pará, a anu nanxun nucën raracaman

bërúancëxa. ⁴⁵ A xubu ca nucën raracaman anu uni 'icëma menuax cuanquin capúnquin mëníoquin bibianquin, anu atux tsóti menu cuanquin abi buáncëxa. Nucën Papa Diosan 'amicëxun ca a menu bucucë unicama nucën raracaman Josuébëtan abámiaçëxa. Abámitancëxëxa: Anuxun 'ë rabiitu xubu 'aquin camina cëxtú chupa 'ën mi ismicëxunmi iscë usabi oquin 'ati 'ain. Usoquian cacësabi a ain menu tsómainun ca a chupa xuburibi anu 'iacëxa. 'Ain ca a xubunuxun bari itsi bari itsi buínquin nucën raracaman Nucën Papa Dios rabiácëxa, David axa 'apu 'ítámainun. ⁴⁶ David an ca nucën rara Jacobnëan ain rëbúnquicamabëtan rabia Nucën Papa Dios, ami sinánquin ax anu 'inun xubu chaira upí oquin 'axunti sináncëxa. ⁴⁷ Usoquin sinánxunbia 'ama 'ain ca ain bëchicë Salomón an cuni a xubu 'acëxa. ⁴⁸ 'Axuan 'ainbi ca Nucën Papa Dios, ax 'Apuira 'aish, unin 'acë xubunu tsotima. Èsai ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë unían cuënëo bana quia:

⁴⁹ Èsai ca Nucën 'Ibu Dios quia: 'Èx naínu 'icë 'Apuira 'aish cushiira 'ain ca menu 'icë ñucamaribi 'ënan 'icën. ¿Usa 'ëx 'ain caramina 'ëx anu tsónun uisa xubu 'ë 'axúnti 'ain? ¿'Èx anu tantiti cara uinuirá 'ic? ⁵⁰ ¿'Èn cushínbi carana ënë ñucama 'ama 'ain?

⁵¹ Usaquin caxun ca ësaquinribishi Estebanën cacëxa:

—Mítsux camina bana sinanima, nuituñuma 'aish pabíñumasa 'iá 'aish usabi 'ain, Nucën Papa Dios 'unáncëma unisaribi 'aish. Camabi nëtëan Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan mitsu sinánmicë 'itsíanxibi camina an sinánmicë 'iisama tanin. Mitsun rara 'iásaribiti camina mitsux 'in. ⁵² An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama ca mitsun raracaman bëtsi bëtsi ocëxa. Bëtsi bëtsi onan ca axa, Nucën Papa Diosan Bëchicë Upíra ca uti 'icë quicë unicama aribi 'acëxa. A unicama quiásabi oía uá 'icëbi camina mitsun a bamamicasquin unían i curúsocënu matásnun 'inan. ⁵³ Mitsux camina nun cuati bana ángelnëan Moisés cá, a 'unanibi a bana quicësabi oi 'icëma 'ain.

Esteban bama

⁵⁴ Usaquían cacëxun cuati ca 'apucama xuumati Estebanmi nishacëxa.

⁵⁵ Nishmainun ca naíu bësuquin ain Bëru Ñumshin Upitan cushiocë 'ixun Estebanën Nucën Papa Diosan cushi isanan asaribi 'aísha Jesús ain Papa mëqueu nicë isacëxa. ⁵⁶ Isquin ca cacëxa:

—Ca is. Naí panárabëcëbëtan cana axa uni 'inux anuax uá Jesús, a Nucën Papa Dios mëquea nicë isin.

⁵⁷ Èsai quiabi cuaisama tani pamumëti, munuma cuëncëni, ami qui abáquianxun ca bicancëxa. ⁵⁸ Bibianquin ca Jerusalénua buánxun maxaxan 'acëxa. Ain cutun pain pëxun bënëá uni, Saulo cacë, an bërúanun quixun nantancëxun ca Esteban maxaxan 'acëxa. ⁵⁹ Maxaxan 'acëxun ca Estebanën Nucën 'Ibu Jesús cacëxa:

—'Èn 'Ibu Jesús, mibë 'inun ca 'ë bit.

⁶⁰ Catancëx rantin purúnxun ca munuma banaquin Nucën 'Ibu Jesús catëcëancëxa:

—Atúxa ësari 'uchaiabi camina 'ënun rabanán uisabi otima 'ain.

Èsai quíshi ca bamacëxa.

1-2 Usa 'ain ca Saulonën Esteban bamacëbëtan —usoquin 'ati ca asábi 'icë — quixun sináncëxa.

Usoquian Esteban 'acáncë ca an Nucën Papa Diosan bana cuacë uni raírinën masá nuituti inquin Esteban bibianquin buánxun maíancëxa. Esteban usoquin rëtançëx atumi nishi tsuáquiruquin ca Jerusalénuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi ocancëxa. Usaira ocancëx ca tsuáqui Judea me 'imainun Samaria mecamanuribi cuanan bëtsi bëtsi ëmanu tsoti cuancëxa. Usai 'icëbëbi ca Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicamaishi Jerusalénu bërúacëxa. ³ Usa 'ain ca Saulonën Jesucristomi catamëcë unicama cëñutisa tanquin xubucama oi atsinquin bëbu 'imainun xanuribi nirínbianquin sipuanuxun buáncëxa.

II. ËMA RAIRINU 'ICË UNICAMAN NUCËN PAPA DIOSAN BANA CUA (8.4-12.25)

Samaria menuxun Jesucristomi catamëti bana unin ñuia

⁴ Usa 'ain ca Jerusalénuaxa tsuáquicë unicama an me itsi, me itsinu cuanquin Cristo ñuiquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancëxa. ⁵ Uocëbëtan ca Felipenëribi Samaria menu 'icë ëma achúshi anu cuanxun Cristo ñuiquin unicama bana ñuixuancëxa. ⁶ Ñuixuncëbë timëquin ca camabi unin —aséribi ca usa 'icë —quixun sinánquin aín bana cuacëxa. Cuanan ca Felipenëan uni itsin 'acëma ñu 'aiaribi isacëxa. ⁷ Ñunshin 'atima cuëncëni anuax chiquicë uni isanan ca uni raíri aín xon nicëma 'imainun raíri aín niti bëtsicë acamaribi pëxcutia iscancëxa. ⁸ Usaía 'icëbë ca a ëmanu 'icë unicama chuáma tani cuëëinra cuëëancëxa.

⁹ A ëmanu ca ñubë 'ia uni achúshi, Simón cacë, ax 'iacëxa. Usa 'ixun ca a unin —ëx cana bëtsi unicamasamaira 'ai —quixun Samarianu 'icë unicama paráncëxa. ¹⁰ Usoquian paráncëx ca camabi uni tuáratsubëbi —ënë unix ca Nucën Papa Diosan cushiñu 'icë —quiax ami sináncëxa.

¹¹ Usoquian 'itsa barítian an paráncë 'ixun ca camabi unin aín bana cuacëxa. ¹² Usa 'aínbi ca Felipenën —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë —quixun ñuixuncëxun cuati —a banax ca aséribi 'icë —quixun sinani 'itsa uni 'imainun 'itsa xanuribi nashimicë 'iacëxa. ¹³ Usaía 'icëbë ca Simónribi a bana cuaxun, aséribi ca ax 'icë quixun sinani nashimicë 'aish Felipebë niacëxa. Abë nitsi ca Felipenëan uní itsin 'acëma ñu 'aia isi ratuti sináncasmacëxa.

¹⁴ Usa 'ain ca Samarianu 'icë uníribi ca Nucën Papa Diosan bana cuaxa quixun ñuicania Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicaman Jerusalénuxun cuacëxa. Cuaxun ca Pedrocëñun Juan anua cuantánun xuacëxa. ¹⁵⁻¹⁶ Xucancëx cuanxuan a rabëtan iscëxbi ca anu 'icë unicama Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti 'unpaxan nashimicë 'aishbi Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñuma pain 'iacëxa. Usa 'icë ca atúxribia aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun quixun Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ¹⁷ Ñucáxunquian Pedrobëtan Juanën aín męcënan ramëcëx ca atux Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icancëxa.

¹⁸ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicaman aín męcënan ramëcëxëshi ca uni Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upíñu 'icë quixun isquin curíqui 'inántisa tanquin Simonan Pedrocëñun Juan cacëxa: ¹⁹ —Ën męcënan ramëcëx uni aín Bëru Ñumshin Upíñu 'inun camina Nucën Papa Diosan cushi 'ëribi 'inánti 'ai —quixun.

²⁰ Cacëxunbi ca Pedronën cacëxa:

—Nucën Papa Diosan cushi ax ca cupioquin bitima 'icën. Min usoquin sináncë cupí camina min curíquibëbi cëñúti 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosan iscëx ca min nuitu upíma 'icën. Usa 'ain camina min añu ñubi nubëtan ësoquin 'atima 'ain. ²²⁻²³ 'Ën iscëx camina mix 'atimaira nuituñu 'ain. Usaquin sinani camina 'ën iscëx nuituñuma 'aish sinanatimoi 'icësa 'ain. Usa 'aishbi camina sinanaquin usaquin sinánti ënquin min nuitu mëúmi 'atimaquin sináncë a cara mi tërënxunti 'icë mi tanun Nucën Papa Dios ñucáti 'ain.

²⁴ Cacëxun ca Simonan Pedro cacëxa:

—Min 'ë cacë bana usai 'ëx 'iaxma 'inun camina mitsun Nucën 'Ibu Dios 'ë ñucáxunti 'ain.

²⁵ Usa 'ain ca Pedrobëtan Juanën usai ca Jesús 'iaxa quixun caquin an cacë banacama 'itsa uní ñuixuancëxa. Usofancëxun, Samaria menu 'icë ëmacamanuxun —Jesucristomi catamëti ca uní Nucën 'Ibu Diosnan 'iti 'icë — quixun ñuixuntancëx ca Jerusalénu cuantëcëancëxa.

Etiópía nëtënu 'icë uni Felipënën bana ñuixuan

²⁶ Usaía 'ian ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxun ángelnën Felipe cacëxa:

—Jerusalénuax anun Gaza cacë ëmanu cuanti bai anu camina cuanti 'ain.

Usoquin ángelnën anu cuantánun quixun cacë bai ax ca anun anu uní 'icëma menu cuanti bai 'iacëxa. ²⁷ Ángelnën cacësabi oi ca Felipe cuancëxa. Cuaníbi ca bainuax Etiópía menu 'icë uni achúshibë mëránancëxa. A unix ca Etiópía menu 'icë 'apu, Candaces cacë xanu, a ñu 'axuanan aín ñucamaribi bërúanxuncë 'iacëxa. Usa 'aish ca Nucën Papa Dios rabi Jerusalénu cuancë a uní 'iacëxa. ²⁸ Usa 'ixun ca Jerusalénuax aín carro, caballonën buáncë, anun aín nëtënu cuantëcëni tsóxun an Nucën Papa Dios quicë bana uní ñuixuncë uní Isaíasnën cuëñëo bana isacëxa. ²⁹ Isia mëraia ca Felipe Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan cacëxa:

—A carronu ca cuantan.

³⁰ Quia cuatíshi ca amiquí abáquiáni cuancëxa. Cuanquin iscëxuan Isaíasnën cuëñëo bana 'aia cuaquin ca cacëxa:

—¿A mi iscë bana a caramina uisai cara quia quixun cuatin?

³¹ Cacëxun ca cacëxa:

—Cana cuatiman. ¿Uni itsin 'ë 'aquincëxunma carana uisaxun 'unánti 'ain?

Ësoquin caquin ca Felipe abë tsotía 'irunun quixun cacëxa.

³² Usaquian cacëx 'iruax abë tsóxun Felipënën iscëx ca a unían 'acë banax ësai quicë 'iacëxa:

Unían 'anuxun buáncëxbi ca carnero banaima. Carnero 'icësaribiti ca unin 'anuxun buáncëx ax banacëma 'icën. Aín rani unin tëacëxbi ca carnero banaima. Carnero 'icësaribiti ca ax banacëma 'icën. ³³ Ax upí sinánñu 'icëbia tëmëramicancëbëbi ca uinu 'icë uníxbi anun rabanan nëëti banacëma 'icën. Axa ënë menu utancëx bama 'ain ca a unin ñuiti aín rëbúnqui 'aíma 'icën.

³⁴ Èsai quicë quiricanua istancëxun ca Etiópiánu 'icë unin Felipe cacëxa:

—Cana mi ñucatin, ¿ui ñui cara Isaías ësai quiacëx? ¿Axbi ñuiacati cara quiacëx? ¿Uni itsi ñui cara quiacëx?

³⁵ Cacëxun ca Felipënën quiricanua iscë bana a ñuixunquin, —Jesús ñui ca quia —quixun canan —carnero 'icësaribiti ca Jesús unin 'atimocëxbi banama 'icë —quixun canan —Jesúsmi catamëti ca uní Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun upí oquin ñuixuancëxa. ³⁶ Ñuixunbiancëxun ca baca cuëbí 'urama cuanquin, a unin Felipe cacëxa:

—Ēnu ca baca 'icēn. ¿Anuxun caramina 'ë nashimitima 'ain?

³⁷ Cacēxun ca Felipenēn cacēxa:

—Asérabi Jesucristo min nuitunēnbi sinanimi ami catamētia cana mi 'ati 'ain.

Quixuan cacēxun ca a unin Felipe cacēxa:

—Jesucristo ax ca asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'icē quixun cana 'unanin.

³⁸ Usaquin caxun, aín carro nitsinamitancēx ca a rabētaxbi 'ibúquiiani bacanu cuancēxa. Cuanx bacanu nixun ca Felipenēn Etiopíanu 'icē uni nashimiacēxa. ³⁹ A nashimitancēx caman 'iruaiaishia Nucēn Papa Diosan Bēru Ñumshin Uptan buáncēx nētētia ca a unin Felipe istēcēanma 'icēn. Istēcēnīmabi cuēñquiiani ca aín menu cuancēxa. ⁴⁰ Usobiania cuancē ca unin Azote cacē emanua Felipe mēracēxa. Anuax cuanxun, ēma itsi ēma itsinu cuanquin — Jesucristomī catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun unicama ñuixunbianx ca Cesárea emanu bēbacēxa.

9

Sinanatia Saulo Jesúsmi catamēa (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Usa 'ain ca Saulo, axa Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēcē unicama cēñucatsi quiax, atumi xuatemati nishacēxa. Nishquin ca sacerdotenēn cushicaman 'apu anu cuanxun cacēxa: ² —Damasco emanuaxa ax Jesúsmi catamēcē unicama 'imainun xanucamaribi bixun nēaxun, Jerusalēnu bēnun camina quirica 'axun 'ë 'inánti 'ain. 'Ináncēxun cana Damasconu cuanxun anua judíos unicama timēti xubucamanu cuanquin atu bariti 'ain.

³ Usaquin cacēxun quirica 'ináncēxun bibiani bain cuanxa, Damasco emanu bēbai cuaniabi ca naínuxun nēbētsioraquin pēcaquin bētēnancēxa.

⁴ Usoquian pēcacēx menu nipacēquin ca ēsaía quia cuacēxa:

—Saulo, Saulo, ¿uisati caramina 'ë bētsi bētsi oin?

⁵ Ēsai quia ca cacēxa:

—¿Ui caramina 'ain, Nucēn 'Ibu Dios sapi camina 'ain.

Cacēxun ca cacēxa:

—Ēx cana Jesús, ami bētsi bētsi ocē, a 'ain. Ami tatíqui chacati nishquin i tapun, taēn 'aquinmi paē tancēsa, usaribiti camina mibi 'in.

⁶ Usoquian cacēxun cuati ratúirai racuēti bērēruquin ca Saulonēn cacēxa:

—¿Añu ñu 'ën 'ati caina cuēñin?

Cacēxun ca Jesusan cacēxa:

—Niruquiani ca Damasco emanu cuantan. Anuxun ca unin añu caramina 'ati 'ain quixun mi cati 'icēn.

⁷ Usai quia cuaquinbi a ñubi isíma ca Saulobē cuancē unicamax ratúiracēxa.

⁸ Ratúmainun menuax nirui bēpēquiquinbi ca Saulonēn iscasmacēxa. Is-casmatia ca abēa cuancē unicaman mēinbianquin Damasconu buáncēxa. ⁹ Buáncēxunbi ca rabē 'imainun achúshi nētē bēxuñu 'ixun pima 'ianan xēama 'icēn.

¹⁰ Usaía 'imainun ca Jesucristomī catamēcē uni achúshi, Ananías cacē, ax Damasconu 'iacēxa. Anu 'ixun ca namáquin cuacēsa oquin ēsaquian Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxun cuacēxa:

—Ananías.

Cacēxuinshi ca Ananíasnēn cacēxa:

—Ēnu cana 'ain.

¹¹ Cacēxun ca Nucēn 'Ibu Jesusan cacēxa:

—Niruquiani camina bai, Tëntúñuma caquin anēcē, anu cuanti 'ain. Cuanxun camina Judasnēn xubunu cuanquin anu 'icē uni ñucáti 'ain, Tarsonu 'icē uni Saulo cacē ax cara ēnu 'icē quixun. Anuax ca Saulo Nucēn Papa Diosbē banaia. ¹² Banaquin ca namáquin iscēsoquin, uni achúshi, Ananías cacē, aín xubunu atsínquin a bēpēxcunun quixun aín mēcēnan ramēcēxun isaxa.

¹³ Usaquian cacēxun cuaquin ca Ananíasnēn cacēxa:

—Itsaira unin ca 'ē caxa, a unin ca 'aisama ñu 'aquin, axa Jerusalénuax mimi catamēcē unicama bētsi bētsi oia quixun. ¹⁴ Usa 'ixun ca axa minan 'aish mibē banacē unicama sipuanuxun buánun isa quirica 'axunun quixun sacerdotenēn cushicama caxa.

¹⁵ Cacēxunbi ca Nucēn 'Ibu Jesusan Ananías cacēxa:

—Racuēaxma ca cuantan. 'Ēn caíscē 'ixun ca a unin judíos unicamaishima, bētsi mecananu 'icē unicomaribi aín 'apucamacēñunbi ñuixunquin 'ē ñuiquin bana ñuixunti 'icēn. ¹⁶ Usoquin 'ē ñuiquin bana ñuixunquin ca 'unánti 'icēn, uisairai cara 'ēnan cupí tēmēraia quixun.

¹⁷ Usaquian Jesusan cacēx ca Ananías anua Saulo 'icē xubunu cuancēxa. Cuanx atsínxun ca aín mēcēnan ramēquin Saulo cacēxa:

—Ēn xucēn Saulo, axa anúnmi ucē bainuax mibē banaēxancē, Nucēn 'Ibu Jesús, an ca minu unun 'ē xuaxa, amiribishi istēcēananmi aín Bēru Ñumshin Upíñu 'inun.

¹⁸ Ēsaquian Ananíasnēn cacēbēshia aín bērunuax ñu xacá tñbu rēucucēbētainshi ca Saulonēn isacēxa. Usai 'i nirutancēx ca Saulo nashimicē 'iacēxa. ¹⁹ Nashimicē 'ixun pitancēx amiribishi cushitēcēni ca axa Jesucristomi catamēcē unicomabē Damasconu pain 'iacēxa.

Saulonēan Damasconuxun bana ñuia

²⁰ Anu 'ixun ca anua judíos unicama timēti xubucamanuxun, Jesús ax ca asérabi Nucēn Papa Diosan Bēchicē 'icē quixun unicama ñuixuancēxa.

²¹ Usoquian Saulonēn bana ñuixunia cuati ca unicama ratuti a ñui quiacēxa:

—Ēnē unix ca an Jerusalénuxun ami catamēquin a iēminun Jesús ñucácē unicama tēmēramicē, a 'icēn. Ax ca sacerdotenēn cushicamanu buánuxun ēnu 'icē unicomaribi bitsi uaxa. ¿Usa cat?

²² Quicancēbētanbi ca Saulonēn aín bana cushiira 'ixun Damasconu 'icē unicama sināncasmamiquin —Jesús ax ca asérabi Cristo, axa ēnē menu uti judíos unicomaman caíncē a 'icē —quixun bana ñuixuancēxa.

Judíos unicama ami 'ēsēnancēx Saulo cuan

²³ Usoquin atu bana ñuixunía 'itsa nētē anu 'icēbē ca judíos unicama Saulo 'acatsi quiax 'ēsēnancēxa. ²⁴ A 'acatsi quiáxa 'ēsēnancania ñuia ca Saulonēn cuacēxa. Usa 'ain ca chíquitia 'anuxun nētēnbi 'anan imēbi Damasconēn cēnē xēcucēcamanuxun bēaraqin caíancēxa. ²⁵ Caíncania 'unánquin ca axa Jesucristomi catamēcē unicomaman Saulo, caquí chanu 'aruxun, cēnē manámia 'icē xēcucēn, imē nanpácancēxa. Nanpácēx ca 'ibúquiani Saulo Jerusalénu cuancēxa.

Saulo Jerusalénu 'iá

²⁶ Cuanx bēbaxa atubē 'iisa tancēxbi ca axa Jesucristomi catamēcē unicomax Saulo isa Jesucristomi catamēcēma 'icē quixun sinani ami racuēacēxa.

²⁷ Usa 'aínbi ca Bernabénēn Saulo Jesusan aín bana ñuixunun caíscē unicomamanu buancēxa. Buánxun ca Saulo ismiquin ñuixunquin atu cacēxa:

—Saulonën ca bainua Nucën 'Ibu Jesús isaxa. Iscëx ca abë banaxa. Usaía banan ca ami catamëti aín uni 'ixun Damasconu 'icë unicama, Jesús ca asérabi Cristo 'icë quixun ñuixuanxa.

²⁸ Usoquian Bernabénën cacëxun ca atubëa 'inun Saulo biacëxa. Bicëxun ca Jerusalénuxun Saulonën atubë niquin Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuancëxa. ²⁹ Ñuixunquin ca axa griego banan banacë judíos unicamabëribi bananan cuëbicananquin racuëquinma —Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë — quixun cacëxa. Usoquian cacëxun ca a 'acatsi quixun sináncancëxa. ³⁰ Usai quicania 'unánxun ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Saulo Cesárea emanu buánxun, Tarso emanua cuantánun xuacëxa.

³¹ Usa 'ain ca Judea menu 'imainun Galilea menu 'imainun Samaria menuribi, axa Jesucristomi catamëcë unicama uínbi ubíocëma 'aish chuámarua bucüacëxa, usai 'i ca Jesucristomi catamëti 'itsarui cushiacëxa. Usaía 'icëbë ca raíri uniribi abë timëti Nucën 'Ibu Diosan bana upí oquin cuati, aín Bëru Ñumshin Upitan 'aquincëx 'itsarui Jesúsmi sináncëxa.

Eneas pëxcúa

³² Usaía 'imainun ca Pedro bëtsi bëtsi emanu cuani Lida emanuribi axa Jesucristomi catamëcë unicama isi cuancëxa. ³³ A emanuxun ca uni achúshi, Eneas cacë, ñuá 'aish nirucuaínquinbi tancëma 'aísha ocho baritia aín anu 'uxtinubi racacë, a mëracëxa. ³⁴ Mëraquin ca Pedronën cacëxa:

—Eneas, Jesucristonën ca mi pëxcuia. Ca nirut, niruxun ca min anu 'uxti mëníot.

Cacëxëshi ca niruacëxa. ³⁵ Usai 'iáxa Eneas nitsia isi ca Lida ëma 'imainun Saronu menu 'icë unicama, usama 'aishbi sinanati Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëacëxa.

Dorcax cacë xanu baísquia

³⁶ Jesucristomi sináncamainun ca Jope cacë emanu 'icë xanu achúshi Tabita, aín anë itsi Dorcas, anribia Nucën Papa Diosan bana cuacë, ax 'iacëxa. A xanun ca ñu upíshi 'aquin usabi ocë 'ixun ñuñuma unicama ñu 'ináncëxa. ³⁷ Usa 'ain ca Tabita ax 'insíanx bamacëxa. Bamacë nashimitancëxun ca xubu cata itsi manámi buánxun anu racáncancëxa. ³⁸ Jopenuaxa Tabita bamacëbëtan ca anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman, Pedro ca Lidanu 'icë quixuan ñuicania cuacëxa. Usa 'ain ca Lida ëma axa Jope 'urama 'ain bënëtishia unúan Pedro catánun rabë uni xuacëxa.

³⁹ Xucëx cuanxuan cacëxëshi ca Pedro uni rabë abëbi Jopenu cuancëxa. Cuanx bëbaxa anu Dorcas racáncënu buáncancëx atsinia ca xanu casunamëcëcaman nëbëtsioracëxa. Nëbëtsiorati inquin ca ñutisama pan 'ixúan Dorcasnën 'acë cutúncëñun chupacama Pedro ismiacëxa. ⁴⁰ Ismicëxun anu 'icë xanucama eman chiquínun catancëx ca Pedro rantin purúanx tsóbuax Nucën Papa Diosbë banacëxa. Banatancëxun, anua racacë au bësuquin isquin ca cacëxa:

—Tabita, ca nirut.

Cacëxëshi bëpëquiquin Pedro isi nirui ca tsóracëacëxa. ⁴¹ Usariashi ca Pedronën mëñquin biruacëxa. Birutancëxun ca axa Jesucristomi catamëcë unimacëñunbi casunamëcë xanucamaribi cuënxun axa baísquicë xanu atu ismiacëxa. ⁴² Usoquin 'acëa cuaoia ca camabi unin Jope emanuxun cuacëxa. Cuati ca 'itsa uni Nucën 'Ibu Jesúsmi sinani ami catamëacëxa. ⁴³ Usotancëx ca Pedro 'itsa nëtën Jopenu, an ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón cacë, aín xubunu 'iacëxa.

10

Cornelio isia Pedro cuan

¹ Cesárea ěmanu ca uni achúshi, Cornelio cacē, 'iacēxa. A unix ca cien suntárucama, Itálica cacē, aín cushi 'iacēxa. ² A unix ca aín xubunua 'icē aín aínsi 'ibucamabētan Nucēn Papa Dios aín bana cuaquin rabcē 'iacēxa. Usai 'ianan ca ñuñuma judíos unicama 'itsa oquin curíqui 'ináncēxa. 'Inánan ca camabi nētēn Nucēn Papa Diosbē banacēxa. ³ Usa 'ixun ca bētsi nētēn bari cuabutia, a las tres 'ain, namáquin iscēsoquin ángel achúshi Nucēn Papa Diosan xucēx anu aia upí oquin isacēxa. Iscēx anua 'icēnu atsínquin ca –Cornelio –caquin cuēancēxa. ⁴ Cuēncēxun ami bēsuquin isíbi racuētan bamaquin ca cacēxa:

–¿Añu cat?

Cacēxun ca ángelnēn cacēxa:

–Abē banaquinmi ñuñuma uni ñu 'ináncēcama ca Nucēn Papa Diosan asábi isaxa. ⁵ Usa 'ain camina mín unicama Jope ěmanu xuti 'ain, anu 'icē uni achúshi Simón 'icēbia Pedro caquinribi anēcē, a ěnu bēnun. ⁶ Simón Pedro ax ca an ñuina xacá mēnóti 'unáncē uni, Simón caquin anēcēribi bētsi uni, axa parúmpapa cuēbí tsócē, aín xubunu 'icēn.

⁷ Ěsoquin catancēx ángel cuan ca Cornelionēn, an ñu mēēxuncē uni rabēcēñun ax 'icēsaribitia ax Nucēn Papa Diosmi sináncē suntáru achúshi aribi cuēancēxa. ⁸ Cuēncēxun ca ángelnēan a cacēcama ñuixuntancēxun Jopenu cuantánun xuacēxa.

⁹ Xucēx pēcaraquiani bain cuani Jope 'uramaquianmainun ca bari xamárucēbē Nucēn Papa Diosbē banaí Pedro tapitinēn xubu mascuan cata itsi masapan oquin 'acē anu 'iruacēxa. ¹⁰ Anu 'iruxun ca pitia 'aruxuncamainun panánxun piisa tanquin Pedronēn namáquin iscēsoquin isacēxa. ¹¹ Iscēxa naí panarabēcēbē ca anuax chupa chaira, amácasa 'itánun aín rēbucamanu rabē 'imainun rabē oquin tēcērēcacē 'aish meu ubúacēxa. ¹² A chupanu ca bētsi bētsi ñuina taēn nicē, 'imainun axa men niricē ñuina 'imainun pēchiu ñuina acama 'iacēxa. A ñuina camax ca piti 'icēbia judíos unicaman pitima isa quixun cacē 'iacēxa. ¹³ A ñucama ubutia isquinshi ca Pedronēn ěsai quia cuacēxa:

–Pedro, niruxun ca rēxun pit.

¹⁴ Cacēxun cuaquin ca Pedronēn cacēxa:

–'Ěn 'Ibu, cana 'aiman, pitima ñu cana 'ěn uisa 'ixunbi picēma 'ain.

¹⁵ Ěsoquin caquinbi ca ěsaia quia cuatēcēancēxa:

–Nucēn Papa Diosan upí 'inun mēnóccē ñu camina 'atima ca quixun catima 'ain.

¹⁶ Usaía rabē 'imainun achúshiti quia Pedronēn cuacēbē ca a chupabē ñucamaribi naínu cuantēcēancēxa. ¹⁷ Usaía 'icēbē ca Pedro uisa cupí cara isa namáquin iscēsoquin ñu isaxa quiax sináncasmacēxa. Usaía Pedro 'imainun ca Cornelionēn xucē unicamax uinu cara Simonan xubu 'icē quixun ñucábianx aín xēcuēnu bēbacēxa. ¹⁸ Bēbaxun ca munuma banaquin, uni achúshi, Simón 'icēbia Pedro caquinribi anēcē, ax cara ěnu 'icē quixun ñucácēxa. ¹⁹ A baricamainuan namácēsoquin iscē ñucama a sinan sinaniabi ca Pedro Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan cacēxa:

–Rabē 'imainun achúshi unīn ca mi baria. ²⁰ Usa 'ain ca 'ibútancēx mēnócaquiani atubē cuantan. 'Ěn cana atu xuan. Usa 'ain camina, judíos unima 'ain cana abē cuantima 'ai quima atubē cuanti 'ain.

21 Cacëx 'ibúquin ca Cornelionëan xucë unicama Pedronën cacëxa:

—'Ëx cana ami baricë a 'ain. ¿Añu'ai caina uan?

22 Cacëxun ca a unicaman Pedro cacëxa:

—Cornelio cacë suntárnunën cushi, ax upí uni 'ianan an Nucën Papa Diosan bana cuacë 'icëa upí uni 'icë judíos unicaman 'unáncë, a ca Nucën Papa Diosan xucë ángelnën caxa, min bana cuanuxuan aín xubunumi cuanun mí caminun quixun.

23 Èsaquian cacëxun atsinmicëx ca a unicamax Pedrobë a xubunu 'iacëxa. 'Inëti pëcaracëbë ca Pedro mëníocaquiani, axa a buani ucë unicama a 'imainun Jopenuaxa Jesúsni sináncë uni raíricamabëribi Cesárea ëmanu cuancëxa.

24 Coonx ca Cesárea ëmanu bëbacëxa. Bëbamainun ca Cornelionën aín aintsí 'ibucamacëñun an 'unáncë acamaribi aín xubunu cuanun quixun camiacëxa. Camicëxa timëan ca acamabëtan Pedro caíancëxa. 25 Caíncëx bëbax aín xubunu atsinia ëman chiquíquin bitsi, a tanáin rantin puruni tsóbuquin ca Cornelionën Pedro rabiácëxa. 26 Rabicëxunbi ca Pedronën Cornelio biruquin, —ca nirut, 'ëxribi cana misaribi unishi 'ai —quixun cacëxa.

27 Èsoquin catancëx Cornelio bë banaquianx atsinquinbi ca Pedronën 'itsa uni timëcë isacëxa. 28 Isquin ca atu cacëxa:

—Mitsun camina 'unanin, ax quicësbabi óia judíos unicama 'iti bana ca quia, judíos uníxa judíosma unibë timëanan aín xubunu atsinti ca 'aisama 'icë quiax. 'Ënribi a bana 'unáncë 'icëbi ca Nucën Papa Diosan uinu 'icë unibi, 'aisama ca quixun ñuixunma 'anun 'ë 'unánmiaxa. 29 Usa 'ain cana min 'ë camicëx, judío uni 'aish, cana cuanima quixun sinanima bënëtishi uan. Usa cupí cana uisoti caramina 'ë camia quixun 'unántisa tanin.

30 Cacëxun ca Pedro Cornelionën cacëxa:

—Rabë 'imainun rabë nëtë ca 'ëx anun ësañuribi baria cuabúcëbë, 'ëx 'icësbabi ñubi piaxma 'ën xubunuax Nucën Papa Diosbë banaëxancë 'icën. Banaquin iscëx ca uni achúshi aín chupa chaba chabaquicë 'aish 'ën bëmánanu niracëxanxa. 31 Niracëquin ca 'ë caëxanxa: Cornelio, mixmi abë banacëcama ca Nucën Papa Diosan cuaxa. Cuanan ca minmi ñuñuma uni ñu 'ináncë acamaribi 'unanx cuëenquin manuima. 32 Usa 'ain camina Simón 'icëbi Pedro caquin anëcë a bëtánun min uni Jopenu xuti 'ain. Ax ca ñuina xacá mëníoti 'unáncë uni, Simón cacëribi, parún papa cuëbía tsócë, aín xubunu 'icën. Ax ca uax mibë banati 'icën. 33 Cacëxun cana bënënquinshia mi bënëun quixun uni xuëxan. Xucëxuan cacëx camina upí oquin sinánbëtsini atubë ënu uan. Usa 'ain cananuna Nucën 'Ibu Diosan nu ismainun ënu bëri 'ain, an mi sináncëxunmi nu ñuixuncëxun cuanux.

Cornelionën xubunuxun Pedronën bana ñuixuan

34 Èsoquian cacëxun ca Pedronën Cornelio cacëxa:

—'Ën cana bëri asërabí 'unanin, Nucën Papa Diosan ca judíosma unibu judíos unisaribi isquin camabi uni sënënen isia. 35 Usa 'ixun ca an aín bana cuaquin ñu upishi 'acë unicama camabi menu ainan 'imia. 36 Nucën Papa Diosan ca Israel unicama aín bana ñuixunquian Jesucristo ax ca camabi unin 'ibu 'ixun an nu chuámarua 'imiti a 'icë quixun ñuixun aín unicama xuaxa. 37 Mitsun camina upí oquin 'unanin, Juanën pain ca Jesucristo ñuixun Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin uni nashimiacëxa. Usoquian Juanën 'a ñucama a 'unánan camina Galilea menuax cara uisai 'iacëxa quixun 'unanin. 38 Camina 'unanin, Nucën Papa Diosan ca Jesús Nazaretnu 'icë a aín Bëru Ñunshin Upí abë 'inun 'inánquin aín cushiribi 'ináncëxa. 'Ináncëxun

ca ñu upíshi 'anan ñunshin 'atimañu unicamaribi pëxcüacëxa, Nucën Papa Dios abë 'ain. ³⁹ Jesusan Judea menu 'icë ëma chucúmaracamanuxun 'anan Jerusalénuxunribi 'acë ñucama a cananuna nun isacën. Usoquian ñu 'acëbi ca i curúsocënu matásquin unin 'acëxa. ⁴⁰ 'Acëbi ca Nucën Papa Diosan rabë nëtë 'iönxa pëcaracëbëtanshi baísquimiacëxa. Usaía 'ia isnun ca nu mëníoXuacëxa. ⁴¹ Jesús baísquicëbi ca camabi unínra isama 'icën. Nun cuni cananuna Nucën Papa Diosan, Jesús ñuiquin unicama bana ñuixunun bëráma caísa 'ixun, baísquicë isanan abëtan pianan xëacën. ⁴² Usa 'icë ca aín bana unicama ñuixunun xuquin nu ësaquin cacëxa: Nucën Papa Diosan 'imicëxun cana 'ën, uni bamacëmacama 'imainun bamacë unicamaribi, uisaira cara ënë menuax 'iäxa quixun 'unánquin, Nucën Papa Diosbë cara 'iti 'icë, cara 'itima 'icë quixun cati 'ain. Usaquin camina unicama ñuixunxi 'ai quixun ca Jesusan nu cacëxa. ⁴³ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribi ca Jesús ñui ësaí quiacëxa, camabi uni äxa aín bana cuati ami catamëcë, a ca aín 'uchacama Jesusan tërënxunia quixun.

Abë 'inúan judíosma unicama Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí 'inan

⁴⁴ Usoquian Pedronën atu bana ñuixunmainun ca äxa aín bana cuati Nucën Papa Diosmi sináncë unicamanu aín Bëru Ñunshin Upí uacëxa. ⁴⁵⁻⁴⁶ Usa 'ain ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun unin cuacëma banan banaquin Nucën Papa Dios rabicancëxa. Nucën Papa Dios rabicania cuati ca Pedrobëa ucë Jesúsmi sináncë unicama ax judíosma unicamaxribia Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë isi ratuti sináncasmacëxa. ⁴⁷ Usaria ca Pedronën cacëxa:

—Nux 'icësaribitia Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'icë cananuna ënë unicama, 'unpaxan nashimitima ca quixun catima 'ain.

⁴⁸ Esoquin catancëxun ca Pedronën a unicama Jesucristomi catamëcë 'aísha nashimicë 'inun cacëxa. Nashimicë 'ixun ca Pedro a unicaman atubë pan isa 'inun quixun cacëxa.

11

Judíosma unicamaxribi Jesucristomi catamëtia Jerusalénuxun 'unánca

¹ Usa 'ain ca Jesusan aín bana uni ñuixunun caíscë unicamabëtan Judea menuxun äxa Jesucristomi catamëcë unicamanribi, judíos unishima judíosma unicamaxribi ca Nucën Papa Diosan bana cuati Jesúsmi catamëtia quixun ñuicania cuacëxa. ² A ñucama cuacamainun ca Pedro Jerusalénu cuantëcëancëxa. Cuanxa bëbacë ca äxa Jesúsmi catamëcë judíos unicama an, judíosma uni Jesucristomi catamëcë ca nux 'icësaribiti 'unántiocë 'iti 'icë quixun sinánquin ami nishtisa tanquin Pedro ñu cacëxa. ³ Ñuiquin ca cacëxa:

—¿Uisa 'ixun caramina aín xubunu atsíanan judíosma unicamabëtan pian?

⁴ Cacëxunbi ca uisái cara ñu 'iäxa upí oquin ñuixunquin atu ësoquin cacëxa: ⁵ —Jope ëmanuax Nucën Papa Diosbë banaquinbi cana namáquin iscësa oquin nai panárabëcëbëa unuax chupa cha amácasa 'itánun aín rëbucamanu rabë 'imainun rabë oquin təcërcacë 'aish 'ë 'urama ubutia isan. ⁶ Usaria ñachaquin iscëxbi ca bëtsi bëtsi ñuina taën nicë 'imainun äxa 'acancëcë ñuina 'imainun men nírícë ñuina 'imainun pëchhu ñuina acamaribi anu 'iäxa. ⁷ Anu 'icë isquinbi cana ësaía quia cuan: Pedro, niruxun ca rëxun pit. ⁸ Cacëxun cana can: 'Ën 'Ibu, cana 'aiman. Pitima ñu cana 'ën uisa 'ixunbi picëma 'ain. ⁹ Cacëxun ca naínuxun 'ë caxa: Nucën Papa Diosan upí 'imicë ñu camina 'atima ca quixun catima 'ain. ¹⁰ Usaía rabë 'imainun achúshiti quia cuacëbë

ca a chupabëbi ñucama ax naínu cuantëcëanxa. ¹¹ Cuancëbëbi ca 'èx anu 'icë xubunu rabë 'imainun achúshi uni bëbáxa, Cesárea ëmanuxuan 'è barinun xucancëx. ¹² Acamaxa bëbamainun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan, judíos unima ca quixun sinanima a unicamabë cuanun quixun 'è caxa. Usa 'ain cana atubë cuan, 'imainun ca axribi Jesucristomi catamëcë 'aish mëcën achúshi 'imainun achúshi uni ënëxribi 'ëbë cuanxa. Cuanx cananuna an 'è camicë unin xubunu atsían. ¹³ Atsinia ca ësaquin nu caxa: 'Èn xubunu nicë cana ángel isan. Iscëxun ca 'è caxa: Jope ëmanu camina uni xuti 'ain. Xucëx cuanxun ca uni achúshi Simón 'icëbia Pedro caquinribi anëcë, a ënu bëti 'icën. ¹⁴ Bëcëx uxun ca uisai caramina min xubunu 'icë camabëbi Nucën Papa Diosan 'aish abë 'inux iéti 'ai quixun mi cati 'icën. ¹⁵ Èsaquin ca ángelnën 'è caxa quixun an 'è camicë unin 'è cacëxun cana 'ën Jesucristo ñuixuin anu 'icë unicama bana ñuixuan. Atu bana ñuixuncëbëbi ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí nunua ucësaribiti atunu uaxa. ¹⁶ Usai 'icëbëtan cana Nucën 'Ibu Jesús axa ësai quiá sinan: Juanën ca uni 'unpaxan nashimiäxa. Usa 'ainbi camina axa mitsubë 'inux ucëbë Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'iti 'ain. ¹⁷ Usa 'aían nu 'acësaribi oquin Jesucristomia catamëtia, atu aín Bëru Ñunshin Upí 'inania cana 'ën 'inánxunma 'anun quixun Nucën Papa Dios catima 'ain.

¹⁸ Èsaquin Pedronën ñuia cuati ca a ñu catëcënima Nucën Papa Dios rabi quiacëxa:

—Bëri cananuna 'unanin, judíos unishima, judíosma unicamaribi ca Nucën Papa Diosan 'atimaquin sináncë 'aishbi Jesucristomi catamëtia xëñibua 'ainbi aían 'inun sinanamia —quixun.

Antioquía ëmanuax Jesucristomi catamëcë unicama

¹⁹ Esteban pain rëtanëxun ca Jesucristomi catamëcë unicama axa atumi nishcë unicaman bëtsi bëtsi ocëxa. Usocëx ca tsuáqui raírinëxa Fenicia menu cuantamainun raírinëxribia nasí cha, Chipre cacë, anu cuantamainun raírinëxribi Antioquía ëmanu cuancëxa. Cuanxun ca bëtsi unibuma judíos unibuishi, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixun bana ñuixuancëxa. ²⁰ Ñuixunmainun ca Chipre 'imainun Cirene menuaxa Jesucristomi catamëcë uni raíri anribishi Antioquía ëmanu cuanx bëbaxun, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixun, judíosma uniribi bana ñuixuancëxa. ²¹ Nucën 'Ibu Diosan cushiocëxuan a unicaman aín bana ñuixuncëxun cuati ca 'itsa uni atúan bëräma ñu 'aisama 'acëcama ënquin sinanati, Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa.

²² Usaía 'icëa ñuia ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman Jerusalénuxun cuacëxa. Cuaxun ca Bernabé Antioquíanu cuantánun quixun xuacëxa. ²³ Xucëx cuanx bëbaquin, Nucën Papa Diosanbia atu judíos uni 'icëmabi chuámarua 'aísha upí nuituñu 'inun aían 'imicë isi ca Bernabé cuëëancëxa. Cuëënquin ca 'esëquin cacëxa:

—Mitsúnmi bëräma 'acë ñu 'atëcënima camina Nucën 'Ibu Jesús ami ëníma catamëti 'ain.

²⁴ Ax upí nuituñu 'ianan Jesucristomi catamëcë 'aish Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ixuan Bernabënën usaquin cacëxun cuati ca 'itsaira uni Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëacëxa.

²⁵ 'Itsaira axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ain ca Tarso ëmanu, Saulo bari Bernabé cuancëxa. Cuanxun mëraxun ca Antioquíanu bëacëxa. ²⁶ Bëax achúshi baritian anu 'iquin ca Saulobëtan Bernabënën axa Jesucristomi

catamēcë unicamabë timëquin atu 'unánmiacëxa. Usa 'ain ca Antioquíanuxun pain uni raírinën axa Jesucristomi catamēcë unicama Cristonën uni caquin anëacëxa.

²⁷ Saulobëa Bernabé Antioquíanu 'ain ca an Nucën Papa Diosan sinámicëxun unicama ñuixuncë uni raírinëx Jerusalénuax Antioquíanu uacëxa. ²⁸ Acama achúshinëx ca Agabo caquin anëcë 'iacëxa. An ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñumshin Upitan 'unánmicë 'aish niruquin anu 'icë unicama cacëxa, camabi menu 'icë unix ca pitiñuma 'iti 'icë quixun. Axa usai quicësabi oi ca Claudio cacë uníxa 'apu 'ain 'iacëxa. ²⁹ Usai 'icëbëa Judeanu 'icë axa Jesucristomi catamēcë unicamax atun piti ñuñuma 'icë ñuicania cuaxun ca Antioquíanu 'icë unicaman curíqui atu buánmiti sináncëxa, axa 'itsa curíquiñucaman uiti cara nainsa tania 'ati nanmainun uicamax cara 'itsamashi curíquiñu 'icë acamanribi uiti cara nainsa tania 'ati nantancëxun. ³⁰ Sinánxun achúshi achúshinën 'itsaira curíquiñu an 'itsa nanmainun 'itsamashi curíquiñu anribi 'itsamashi nantancëxun a curíquicama Saulocëñun Bernabé 'inánquin cacáncëxa:

—Ënë curíquicama camina Judeanuxun an Jesucristomi catamēcë unicama bana ñuixuncë unicama a 'inánti 'ai —quixun.

12

Jacobo bama 'imainun Pedro sipuacan

¹ Usomainun ca 'apu 'ixun Heródesnën axa Jesucristomi catamēcë uni raíri bëtsi bëtsi omiacëxa. ² Bëtsi bëtsi omiquin ca Juanën xucën, Jacobo, a manë xëtocën 'amiacëxa. ³ Usoquin 'acëbëa judíos unicama cuëënia isquin ca Heródesnën Pedroribishia binun quixun aín suntárucama cacëxa. Anun chamiti ñucëñunma 'acë pán piti nëtë 'ain ca Heródesnën Pedro bimitancëxun sipuamiacëxa. ⁴ Sipuamiquin ca ésaquin sináncëxa: Ënë nëtëcama inúcëbëtan sipunua chiquíminuxun cana judíos unicaman ismainun uisa carana Pedro otí 'ai quixun isti 'ain. Usaquin sinánquin ca chiquítí rabanan Heródesnën Pedro sipuanun quixun cacëxa. Cacëxun ca dieciseis suntáru a bërúanun mëníoquin policianën rabë 'imainun rabë suntárunën paían bërúanun quixun sipuamiacëxa. Usoquin ca suntárucaman an paían bërúancëcamaxa cuancëbë cuancëbë uquin raírinënríbi bërúancëxa. ⁵ Usa 'ixun ca Pedro sipunua bërúancëxa. Usa 'ainbi ca axa Jesucristomi catamēcë unicaman nëtëquinma Nucën Papa Dios Pedro ñucáxuancëxa.

Nucën Papa Diosan Pedro sipunua chiquían

⁶ Imëishi Heródesnën ñucánuan përcaratamainun ca acëñunbi manë risin mëtëcërecacë 'ixuan suntáru rabëtan pararuamainun Pedro 'uxacëxa. 'Uxmainun ca an sipu bërúancë suntáru rabëribi xëcuë tanáin chiquitin rabanan bërúain niacëxa. ⁷ Usa 'ainbi ca Nucën 'Ibu Diosan xucëxa aín ángel ucëbëshi aín cushían sipu pëcacë 'iacëxa. Usaía 'icëbëtan aín pichánpurunu ratícaquin bësúnquin ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Bënëtishi ca nirut.

Quixuan cacëbëshi ca anun mëtëcërecacë manë risi tubucuti nipacëacëxa.

⁸ Usai 'icëbëtan ca ángelnën cacëxa:

—Mí cuanun ca anúnmi tsitëcëreëquicë mëníonan min taxaca tañut.

Usaquin cacëxa mëníocatia ca ángelnën Pedro cacëxa:

—Mín tarin rabumëxun ca 'ë nuibëtsin.

⁹ Cacëx chiquíquin ca Pedronën asérabi ca an 'ë buania quixun 'unánquinmabi ángel nuibiancëxa. 'Unánquinmabi ca —namati cana ësai 'i —quixun sináncëxa.

¹⁰ Sinánbiani cuanquian an bërúancë suntáru ëbianquin an 'urínxun bërúancë suntáru aribishi inubiancëbë ca anun ëman cuantína 'icë manë xëcuë axbi xëóquiacëxa. Usai 'icëbë chiquíquiani cuanquin, bai itsi inúishi ca Pedro ëni ángel nētëacëxa. ¹¹ Nētëcëbë ca upí oquin sinani Pedro quiacëxa:

—Asérabi cana bërí 'unanin, judíos unicamax cuëëncësabi oquian Heródesnën 'ë 'ati 'icëbi ca aín ángel xuquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë iëmiäxa —quixun.

¹² Usaquin sinánbiani ca Juan 'icëbi Marcosribi caquin anëcë uni, aín tita Mariánën xubunu cuancëxa, anuäxa timëax 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë banacë, a xubunu. ¹³ Cuanx bëbaquian xëcuë taxcaia cuabëtsini ca xanu xuntacu, Rode, ax xëócai uacëxa. ¹⁴ Uquinbi Pedro banaia cuati cuëëni ca xëcuë xëocaíma —Pedro ca ëman nitsäxa —quixun cai amiribishi mëú abáquiancëxa. ¹⁵ Abáquianquian cacëxunbi ca cacancëxa:

—Sapi camina ñunshían —quixun.

Usaquin cacëxbi ca quiacëishiäcëxa:

—Asérabi ca Pedro 'icën.

Quia ca:

—Ama ca. Aín ángel sapi ca —quixun cacancëxa.

¹⁶ Usaia cananmainun ca Pedronën 'itsa oquin xëcuë taxcacëxa. Usoquian 'acëbëtan xëócaquinbi Pedro mërai ca ratúcancëxa. ¹⁷ Ratúcaniabi ca nētënun quixun aín mëcënan sanánquin, usoquin ca Nucën 'Ibu Diosan sipunua 'ë chiquínbëtsinquin bëäxa quixun atu ñuixuancëxa. Ñuixuntancëxun ca cacëxa:

—'Ën mi cacë banacama ënë camina Jacobo 'imainun nun xucëantu ñuixunti 'ai —quixun.

Cabiani ca ëma itsinu cuancëxa.

¹⁸ Usaía 'ion pëcaracëbë ca an bërúoncë suntárucamax, uimi cara Pedro quiónäxa quiax sináncasmai raíribë ñucacanancëxa. ¹⁹ Usa 'ain ca —'aíma ca —quixuan 'ñuia cuaquin Pedro barinun quixun Herodesnën suntárucama cacëxa. Cacëxun bariquinbi ca mërama 'icën. Mëracëbëtanma ca an Pedro sipunua bërúoncë suntárucama a ñucátancëxun 'anun quixun raíri cacëxa. Usomitancëx ca Herodes Judea menuax Cesárea ëmanu tsoti cuancëxa.

Herodes bama

²⁰ Usa 'ain ca Tiro 'imainun Sidón ëmanu 'icë unicamami Herodes nishacëxa. Herodes atumi nishcë 'ixunbi ca a isi cuanti sináncancëxa. Usaquin sinánbiani riquianxun ca an Herodes ñu 'aquincë uni, Blasto, abë pain banacëxa. Abë banai mëníonanquin ca ësoquin cacëxa:

—Tiro 'imainun Sidón ëmanu 'icë unicama nux cananuna aín menua piti marui, Herodesbë nuibanani tsótisa tanin. Usa 'ain cananuna abë banatisa tanin.

²¹ Usaquian atun Blasto cacë bana cuaxun ca Herodesnën anúan a unicamabë banati nētë mëníocëxa. Anúan abë banacanti nētëa ucëbë ca 'apun pañucë chupa upíra pañuax anu 'apu tsótinu tsoócëxa. Tsotax ca a isía ricuatsincë unicaman cuanun banacëxa. ²² Banaia cuati ca sharáruí quicancëxa:

—Axa banacë uni ënëx ca unima 'icën, ënëx ca achúshi dios 'icën.

²³ Usaía quicancëbëbi ca Herodes: 'Ëx cana diosma 'ain, 'ë rabixunma ca Diosëshi rabican —quiama 'icën. Usa 'ain ca unicaman a rabricëbëtan, Nucën

'Ibu Diosan bēnēnquinshi xucēxuan, aín ángelnēn 'imicēx Herodes 'insfancēxa. 'Insíanx ca xēnan picēx bamacēxa.

²⁴ Usa 'aínbi ca 'itsaira uni Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēacēxa. Usai 'imainun ca camabi menuxunribi ami sinánquin Jesús ñuiquin cuacocancēxa. ²⁵ Usaía 'imainun ca Saulobē Bernabé Jerusalénuxun a buancē curíqui unicama 'inántancēx, Juan 'icēbi Marcosribi cacē a buani, Antioquíanu cuantēcēancēxa.

III. JUDIOS UNIBUNĒXĒSHIMA UNI ITSIRIBI JESUCRISTOMI CATAMĒA (13-28)

13

Mecama oia Pablo Jesús ñuiquin bana ñui cuan (13.1-15.33)

Saulobēa Bernabé Jesús ñui bētsi nētēnu cuan

¹ Antioquíanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama raírínēx ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun bana uni ñuixuncē uni 'iacēxa, raírínēx ca an aín bana unicama 'unánmicē 'iacēxa. Usa 'ain ca Bernabé 'imainun Simeón 'icēbi Tunan Uni caquinribi anēcē, a 'imainun Cirene menu 'icē uni, Lucio, a 'imainun Manaén, axa Galilea menu 'icē 'apu Herodes, abē canicē, a 'imainun Saulo, acamax Antioquíanu 'iacēxa. ² Usa 'ixuan achúshi nētēn timēxun ñu piqinma Nucēn 'Ibu Dios rabicēxun ca aín Bēru Ñunshin Upitan atu cacēxa:

—'Ēn caíscēsabi oquian bana ñuixunun camina Saulocēñun Bernabé cati 'ain.

³ Usaquian cacēxun piqinma Nucēn Papa Dios ñucáxuntancēxun atun mēcēnan ramēquin ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman Bernabécēñun Saulo, Nucēn Papa Diosan bana uni ñuixunia bērúanx cuantánun caxun xuacēxa.

Pablobētan Bernabénēn Chiprenuxun bana ñuixuan

⁴ Usaquian 'acēx ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan xucēx Saulobē Bernabé Seleucia ēmanu cuancēxa. Cuanx ca anuax manē nuntin Chipre nasínu cuancēxa. ⁵ Chiprenu 'icē ēma Salamina anu bēbatancēxun ca anu judíos unicama timēcē xubucamanuxun Jesucristo ñuiquin Nucēn Papa Diosan bana unicama ñuixuancēxa. Bana ñuixunia ca Juanēnribi 'aquiancēxa. ⁶ Salaminanu 'icē unicama bana ñuixuntancēx ca Chipre nasícamanu cuantancēx Pafos cacē ēmanuribi bēbacēxa. Anua ca judíos uni achúshi, Barjesús caquin anēcē, ñubé uni a mēracēxa. Barjesús ax ca cēmēi —'ēx cana an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē uni a 'ai —quiacēxa. ⁷⁻⁸ Barjesús ax ca aín anē itsi Elimas cacē 'iacēxa. Elimas quicē ax ca ñubé qui quicē bana 'iacēxa. Barjesús ax ca Sergio Paulo cacē 'apu an ñu mēēxuncē uni 'iacēxa. Usa 'ain ca Sergio Paulonēn sinánñuira 'ixun Nucēn Papa Diosan bana cuaisa tanquin Bernabécēñun Saulo unun quixun camiacēxa. Sergio Paulonēan Nucēn Papa Diosan bana sinántisa taniabi ca Barjesúsñēn a bana sinánxma 'inun quixun cacēxa. ⁹ Usa 'aínbi ca Saulo 'icēbi Pablo caquinribi anēcē, an Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun Barjesús ñachacēxa. ¹⁰ Ñachaquin ca cacēxa:

—Cēmē camina mix 'ain. 'Ianan camina 'atima uni 'aish ñunshin 'atimanēn sinánmicē 'ain. Usa 'ixun camina min ñu upí cuēñiman. Nucēn 'Ibu Diosan banaxa cuaisa 'aish upí 'aínbi çcamina min uisa cupí a cuaxunma 'anun quixun uni paranin? ¹¹ Usa 'icē ca Nucēn 'Ibu Diosan bērí mi castícania. An 'imicēx bēxuñu 'ixun camina 'itsa nētēn xabá isnuxunma 'ain.

Usaquian cacëxuinshi ca Barjesús bëxufu 'ixun iscasmacëxa. Iscasmaquin ca uin cara isa mëinbianquin buánti 'icë quixun mancasmacëxa. ¹² Usaía 'icëbëtan ca Pablonën Nucën 'Ibu Jesús ñuia cuanan usaria Barjesús 'ia isi ratuti Sergio Paulo ami sinani Jesucristomi catamëacëxa.

Pisidia menu 'icë ëma, Antioquía, anu Pablobë Bernabé cuan

¹³ Pafos ëmanuax nuntin cuanx ca Pablobë axa abë cuancë unicamabë Panfilia menu 'icë ëma, Perge, anu bëbacëxa. Bëbax ca raíri uni ëbiani Juan Jerusalénu cuantëcëancëxa. ¹⁴ Cuancëbë Perge ëmanuax cuanx ca Pisidia menu 'icë ëma Antioquía anu bëbacëxa. Bëbatancëx ca anuax anun ñu mëetima nëtën anua judíos unicama timëti xubunu atsíntancëx tsoócëxa. ¹⁵ Tsotan anu 'icë unicamanribia cuamainun Moisésnën cuënëo bana 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia cuënëo bana 'atancëxun ca a xubunu 'icë 'apucaman Pablocëñun Bernabé cacëxa:

—Ën xucëantu, mitsúnribi unicama 'ësëtisa tanquin camina cati 'ain.

¹⁶ Cacëxun ca Pablonën niruquin an cacëxun cuanun quixun aín mëcënan sanánquin ësaquin cacëxa:

—Israel unicama 'imainun an Nucën Papa Diosan bana sináncë unicama, 'ën mi camainun ca 'ën bana cuacan. ¹⁷ Nucën Papa Dios, Israel unibunën Dios, an ca nucën raracama ainan 'inun caíscacëxa. Caístancëxuan an 'imicëx ca Egipto menu pain tsoti anuax uácëxa. Uatía ca Nucën Papa Diosan aín cushíni atu Egiptonua bëacëxa. ¹⁸ Bëquin ca cuarenta baritian anu uni 'icëma men aia, atux ami catamëisama tancëxunbi bërúancëxa. ¹⁹ Usaquian 'acëxa atux bëbacëbëtan ca Nucën Papa Diosan Canaán menua 'icë mëcën achúshi 'imainun rabé 'apu a aín unicamacëñunbi cëñuacëxa, a mecama ainan 'inun nucën raracama 'inánuxun. ²⁰ Usaquin 'atancëxun ca cuatrocientos cincuenta barin Nucën Papa Diosan bëtsix paían 'iá 'ain, 'aían 'inun achúshi achúshi uni atun cushi 'imiacëxa, Samuelnëan anun axa quicë bana unicama ñuixunti nëtëa 'itámainun. ²¹ Usaía 'icëbëa Samuel anu 'ain ca Israel unicamax 'apuñu 'iisa tancëxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Benjaminën rëbúnqui, Cis cacë unin bëchicë, Saúl, a cuarenta baritia 'apu 'imiacëxa. ²² Cuarenta baritia 'icëbëtan Saúl chiquíntancëxun ca Nucën Papa Diosan David Israel unicaman 'apu 'imiacëxa. David ñui ca Nucën Papa Dios quiacëxa: “Ën iscëx ca Isaínën bëchicë, David, ax 'ën sinánsaribi 'icën. Usa 'ixun ca 'ëx cuëncësabi oquin 'ati 'icën”. ²³ Davidnën rëbúnquicama achúshi ca Jesús 'iacëxa. Amia catamëcëxuan Israel unicama aín 'uchacama tërënquin ainan 'inun iëminun ca Nucën Papa Diosan a 'imiacëxa, ax usai 'iti ñui quiásabi oquin. ²⁴ Jesús uisama pain 'ain ca Juanën Israel unicama bana ñuixunquin ësoquin cacëxa: 'Atimaquin sinanibi sinanati camina nashimicë 'iti 'ain. ²⁵ Aín bamati nëtëa 'urama 'ain ca ësai Juan quiacëxa: Mitsun camina 'ëx isana Cristo 'ai quixun sinanin. Ama cana 'ain. 'Ëx ama 'ain ca 'ë caxu 'ësamaira uni aia. Axa upíra 'aish cushiira 'ain cana 'ëx asaribima 'aish ami rabiñi a 'urama 'itima 'ain. Usai 'iquin cana aín taxacabi tubuxuntima 'ain. ²⁶ Ën xucëantu, mitsúxmi Abrahamnën rëbúnqui 'aish raírinëx an Nucën Papa Diosan bana sináncë 'icë cana mitsu cain, Jesucristomi catamëti ca uni aín 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quiáxa quicë bana, ënëx ca mitsúnribimi cuati 'icën.

²⁷ Ësaquinribi ca Pablonën Pisidia menu 'icë ëma, Antioquíanu 'icë anua judíos unicama timëti xubunuxun cacëxa:

—Jerusalénu 'icë unicamabëtan ca aín cushicamanribi Jesús, ax ca Cristo, axa uti atun caíncë, a 'icë quixun 'unánma 'icën. Anun ñu mëetima nëtën 'icëbë

timëxun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëo bana iscë 'ixunbi ca uisai quicë cara quixun 'unanimabi —ax ca bamati 'icë — quiacëxa, a bana quicësabi oi. ²⁸ Jesús 'anuxun sináncancëbëbi ca an ñu 'atima 'acë 'aíma 'iacëxa, a cupía 'ati. Usa 'aínbi ca judíos unicaman ainsa Jesús 'aminun quixun Pilato cacëxa. ²⁹ Usai ca ax 'iti 'icë quiáxa a ñui cuënëo bana quiásabi oquin ca bamamiacëxa. Usa 'ain ca i curúsocënuu bamacë bitancëxun mapara naëcënu nanxun mëníocëxa. ³⁰ Mëníocëbi ca Nucën Papa Diosan baísqumiacëxa. ³¹ Baísqumicëx ca 'itsa nëtën pain 'i, abëa Galilea menuax Jerusalénu cuancë unicamami 'itsai chiquiracëacëxa. Usa 'ain ca atun bërí a ñuiquin unicama ñuixunia.

³² Usa 'ain cananuna mitsúxmi cuëñun upí bana ënë mitsu cain, Nucën Papa Diosan nucën raracama a ñuiquin cá a ca axa ucë ax 'iixa quixun. ³³ Salmos dos, anu ca Nucën Papa Diosan aín bëchicë cá bana 'icën, ësai quicë: “Mix camina 'ën Bëchicë 'ain. Usa 'icë cana xëñibua 'aínbimi 'ëbë 'inun mi 'imín”. Usai 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëchicë Jesucristo baísqumiacëxa. Usaquin ca 'acëxa quixun cananuna nun 'unanin. ³⁴ A banacamanu nun, an ca aín Bëchicë aín nami chëquítimoquin baísqumimiti 'icë quixun 'unanun ca Nucën Papa Diosan aín uni ësáquinribi cuënëomiacëxa: “Ën upí bana ñuiquin David cásabi oquin cana mitsu chuámarua 'inun 'imíti 'ain”. ³⁵ Quianan ca ësairibi Salmos quiricanu quia: “Minan 'aish upí 'icë isquin camina bamacëbi 'ën nami chëquinun ënquinma 'ë baísqumimiti 'ain”. ³⁶ Usaquian Davidnën cuënëo 'aínbi cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'apu 'ixun aín menu 'icë unicama 'aquintancëx ca David bamacëxa. Bamacë ca anu aín aínsi maían anuribi maíncancëxa. Maíncëx ca chëquiacëxa. ³⁷ David chëquia 'aínbi ca a Nucën Papa Diosan baísqumicë Jesús ax chëquiama 'icën. ³⁸ Ën xucëantu, usa 'ain camina 'unánti 'ain, Jesús cupíshi ca uni aín 'uchacama tërëncë 'iti 'icën. Ca usa 'icë quixun cananuna mitsu cain. ³⁹ Usaía judíos unicama 'itia Moisésnën cuënëo bana cuatíbi uni aín sinan upí 'iáma 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan 'imicëx aín sinánribi upí 'icën. ⁴⁰ Camina bërúancacanti 'ain, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëo bana quicësabi oi mina 'ín, a banax ca ësai quia:

⁴¹ Mitsux, 'ën banami cuaicë 'aish, camina uisashiti caramina ratúanan cëñúti 'ai quixun sinánti 'ain. 'Ëx Dios 'ixun cana mitsúnmi ismainun unin 'acéma ñu 'ati 'ain. A 'ën 'aia isquian ñuicanía cuaquinbi camina — aséribi ca —quixun sinántima 'ain.

⁴² Usaquin caquin bana ñuixuntancëxa anu judíos unicama timéti xubunuax chiquítia ca abëa 'icëcamacëñun Pablo —anun ñu mëetima nëtë itsínribi camina ënë banacama nu ñuixuntécënti 'ai —quixun unicaman cacëxa. ⁴³ Usa 'ain ca unicamaxa a xubunuax chiquicëbë judíos uni raíri 'imainun judíosma 'ixunbi Nucën Papa Diosan bana sinánquin ax quicësabi oquin 'acë, acamax Bernabé 'imainun Pablobë cuancëxa. Cuania buánquin ca Pablobëtan Bernabëñën 'esëquin ësáquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan mitsu ñuibacëx camina ami manutima ax cuëñcësabi oi 'iti 'ain.

⁴⁴ Usai 'iixan Pablobëtan Bernabëñën anun ñu mëetima nëtën Nucën Papa Diosan bana ñuixuntécënia cuati ca a emanu 'icë unicamax camaxëshi timécësa 'inun timéacëxa. ⁴⁵ Usaía 'itsaira uni timécë isi ca judíos unicamax pishui Pablomi nishacëxa. Ami nishi ca —cëmëi ca quia —quiax 'atimati Pablomi banacëxa. ⁴⁶ Usa 'ain ca Pablobëtan Bernabëñën racuëquinma atu cacëxa:

—Nun nu judíos uni 'icë mitsu pain Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëxbi camina 'iti 'aishbi ainan 'iisama tanquin aín bana cuaisama tancanin. Usa 'ain cananuna judíosma unicama Jesús ñuiquin bana ñuixuni cuanti 'ain. ⁴⁷ Usaquinu 'ati ca Nucën 'Ibu Dios cuëënia quixun cananuna 'unanin, Jesucristo ñuiquian ësoquin aín bana cuëëno isquin:

Israel unicamaishima bëtsi unicamaribi aín sinan upí 'inun 'iminun cana mi 'imian. 'Imianan cana aín 'uchacama tërëncë 'aísha 'ënan 'inunmi camabi menu 'icë unicama iëminun mi 'imian.

⁴⁸ Usoquian caia cuati ca judíosma uni raírinëx cuëëni, —Nucën Papa Diosan bana ënëx ca asábi 'icë —quiacëxa. Usa 'aish ca uicamax cara Nucën Papa Diosan 'aish xëñibua 'aínbi abë 'iti 'icë acamax Jesucristomi catamëacëxa. ⁴⁹ Usai 'imainun ca anu 'icë unicaman Nucën 'Ibu Diosan bana a mecamanuxun ñuixuncania cuacëxa. ⁵⁰ Usa 'aínbi ca judíos unicaman Pablocëñun Bernabé ñui ami 'atimati banaquin bëtsi bëtsi xanu Nucën Papa Diosmi sináncë 'ianan —atux ca aín nuitu upí 'icë —quixun unin cacë acama 'imainun a ëmanu 'icë cushi unicamaribi Bërnabé 'imainun Pablomia nishnun quixun tsuáquirumiacëxa. Usocëxun ca Pablocëñun Bernabé bëtsi bëtsi oquin aín nëtënuaxa cuanun quixun xuacëxa. ⁵¹ Usa 'ain ca a ëmanuax cuanquin —nun aín bana cuatima ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icë —quixuan anu 'icë unicaman 'unánun quixun aín taxacanu 'icë me cupúcë tacabiani, Iconio cacë ëmanu cuancëxa. ⁵² Cuanbi ca Antioquía ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama aín Bëru Ñunshin Upíñu 'aish chuámashirua tani cuëëancëxa.

14

Pablobë Bernabé Iconio ëmanu 'ía

¹ Antioquíanuax cuanx Iconio ëmanu bëbax ca Pablobë Bernabé anua judíos unicama timëti xubunu atsiancëxa. Atsínxuan bana ñuixuncëx ca 'itsaira judíos uni 'imainun judíosma uni acamaxribi ami sinani Jesúsmi catamëacëxa. ² Catamëcëbëtanbi ca Jesucristomi sinántisama tancë judíos unicaman, judíosma unicama 'atimaquin sinánmiquin axa Jesucristomi catamëcë unicamami nishnun quixun tsuáquirumiacëxa. ³ Usaía 'icancëbë ca Pablobë Bernabé anu pain atubë 'iacëxa. 'Ixun ca Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti racuëquinma a ñuiquin upí oquin bana ñuixuncëxa. Ñuixuanan ca —nu nuibaquin ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu iëminun aín Bëchicë xuacëxa —quixun cacëxa. Usoquin an atu ñuixuncë banax ca asérami 'icë quixuan camabi unin 'unánun ca Nucën 'Ibu Jesusan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu a rabëtan 'acëxa. ⁴ Usa 'aínbi ca Iconio ëmanu 'icë unicama raírinëxa —judíos uni 'ixun cananuna Jesucristomi catamëti bana cuatima 'ai —quimainun raírinëxribishi —Jesusan aín bana ñuixunun caíscë uni rabë ënën bana ca upíra 'icë —quiacëxa. ⁵ Usax ca judíos uni raíri 'imainun judíosma uni raíribi, acamax Iconionu 'icë atun cushicamabë Pablocëñun Bernabé ami nishquin ñu catancëxun maxaxan 'anux 'ësëncëxa. ⁶ 'Ësënanía ñuia cuabiani ca Licaonia menu 'icë ëma rabë, Litra 'imainun Derbe, 'imainun a 'urama 'icë me camanuribi cuancëxa. ⁷ Cuanxun ca a menu 'icë ëmacamanuxun —Jesucristomi catamëti aín 'uchacama tërëncë 'aish ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuncëxa.

Listranuxuan Pablo maxaxan 'acan

⁸ Usa 'ain ca uni achúshi aín niti bëtsicë usabi bacëan 'aísha nicëma, ax Listranu 'iacëxa. ⁹ Usa 'ixun ca a unin tsóxun Pablonëan bana ñuia cuacëxa.

Cuatia isquin ca Pablonën, ënë unin ca —Nucën Papa Diosan ca 'ë pëxcuti 'icë —quixun sinania quixun 'unáncëxa. ¹⁰ 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa:

—Cushi ca nirut.

Cacëxëshi nirui ca chirini niacëxa. ¹¹ Pablonëan usoia isi ca anu 'icë unicamax ratuti Licaonia menu 'icë unicaman banan munuma banai quiacëxa:

—Unisa 'aish ca dios rabë nunu uaxa.

¹² Quitancëx ca Bernabé ñui —ax ca Júpiter 'icë —quianan Pablo ñui, an uni bana ñuixuncë 'ain, —ax ca Mercurio 'icë —quiacëxa. ¹³ Usai quiquin ca anuxun Júpiter rabiiti xubu axa a ëmanu atsinti bainubi 'ain, an a rabicë sacerdote achúshinën Pablocëñun Bernabé rabinuxun, vaca bënëcamacëñun ñu ua upí oquin xëocë bëacëxa. Bëtancëxun ca unicamabëtan vaca bënëcamaca rëquin Pablocëñun Bernabé rabitisa tancëxa.

¹⁴ Usaquian 'aisa tancëxunbi 'unani ca Pablobë Bernabé ratúacëxa. Ratuti atu nëbëtsi cuanquin ca aín chupabi tucai munuma banaquin cacëxa: ¹⁵ —¿Uisocasquin caramina ësoquin ñu 'acandin? Nuxribi cananuna mitsusaribi unishi 'ain. Usa 'aishbi cananuna an mitsu 'aquincëxunmabimi ñancábi ñu rabicë, a ënquin Nucën Papa Dios ashi rabinun quixun mitsu cai uan. An bamatiomoi tsóo 'ixun naí, me, bacacama 'imainun anu 'icë ñucamaribi unio, a camina sinánti 'ain. ¹⁶ Bëráma ca Nucën Papa Diosan camabi baritian atun cuëñcësa oquin ñu 'anun quixun unicama ëancëxa. ¹⁷ Usaquin ënquinbi ca, ax ca asérabí Dios 'icë quixun 'unánun, an 'acësabi oquin upí oquinshi camabi menu 'icë unicama 'aquinquin, 'uí 'ibúmiquin ñu 'apácëcamaribi canimiquin bimimia. Usoquin an 'imicë cupí cananuna ñu pi nux chuámarua bucuin.

¹⁸ Pablobëtan Bernabéñen usoquin cacëxbi ca a unicamax vaca bënë rëxun atu rabiatsí quiax sinanaísama tancëxa. Usai 'iquinbi munu sinanaquin ca rabiama 'icën.

¹⁹ Usaía 'icëbë Antioquía 'imainun Iconionuax uquin ca judíos unibunën raíri sinanamiquin Pablocëñun Bernabé maxaxan 'acëxa. 'Atancëxun —ca bamaxa —quixun sinánquin ca nirinbianxun ëma 'uri racáncëxa. ²⁰ Usoquin 'acëa bamacësa sinánquin axa Jesucristomi catamëcë unicanan nëbëtsioracëxbi ca niruquiani a ëmanubi cuantëcëancëxa.

Usai 'ionx ca pëcaracëbë Pablobë Bernabé, Derbe ëmanu cuancëxa.

²¹ Cuanx bëbatancëxun ca —Jesucristomi catamëti ca aín 'uchacama tërëncë 'aish uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun unicama bana ñuixuancëxa. Ñuixunia cuati ca 'itsa uni Jesucristomi catamëacëxa. Usaquin 'atancëx ca Derbenuax Listranu cuantëcëanx Icónionu cuanan Antioquíanuribi cuantëcëancëxa. ²² A ëmacamanu 'iquiani cuanquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicama cushioquin Jesucristomi catamëti ënxunma 'anun 'esëanan nux Nucën Papa Diosnan 'aish cananuna uni itsían bëtsi bëtsi ocë 'iti 'ai quixun cacëxa. ²³ Usoquin canan anua 'icë ëmacamanuax axa Jesucristomi catamëcë unicamabë timëquin ca atun cushi 'inun, axa asérabí Jesucristomi catamëcë unicamaishi anëacëxa. Anëtancëx píma abë banaquin ca —axa mimi catamëcë ënë unicama camina upí oquin ñu 'anun sinánmianan bërúanti 'ai —quixun Nucën Papa Dios atu ñucáxuancëxa.

Sirianu 'icë Antioquíanu Pablobë Bernabé cuantëcëan

²⁴ Usoquin 'atancëxun Pisidia menu 'icë Antioquíanuxunribi bana ñuixuntancëx ca anuax cuanx Panfilia menu bëbacëxa. ²⁵ Panfilia menu 'icë ëma Perge anuxun bana ñuixuntancëx ca Atalia ëmanuribishi cuancëxa. ²⁶ Anuax ca Sirianu 'icë Antioquía ëmanu manë nuntin cuantëcëancëxa.

Ax ca anuxuan axa Jesucristomi catamēcē unicaman Nucēn Papa Diosan 'amicēxun, atun ñu mēēti sēñēonquin 'atánun quixun xucē, a ěma 'iacēxa. ²⁷ Usa 'ain ca bēbaxun axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēxa. Timēxun ca Nucēn Papa Diosan 'amicēxuan 'acē ñucama ñuixuanan —judíos unicamaxēshima, judíosma unicamaxribi ca Nucēn 'Ibu Diosan sinánmicēx Jesucristomi catamētia —quixun ñuixuancēxa. ²⁸ Ñuixuntancēx ca anu pain axa Jesucristomi catamēcē unicamabē Bernabē 'imainun Pablo 'itsa 'uxēn pain Antioquíanu 'iacēxa.

15

Jerusalénu timēcān

¹ Usa 'ain ca judíos uni raíri Judea menuax Antioquíanu cuanxun, axa Jesucristomi catamēcē unicama ěsaquin cacēxa: Mitsux asérabi Nucēn Papa Diosnan 'inux iētisa taní camina Moisés quiásabi oi 'unánti oracacē 'iti 'ain. ² Usaía quicēbēbi ca Pablobē Bernabē —usama ca —quiaux atubē canancēxa. Canantancēxun ca Pablocēñun Bernabē 'imainun raíriri Jerusalénu cuanxuan, anua 'icē an aín bana ñuixunuan Jesusan caíscē unicamacēñun axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushicama, —judíosma 'aíshbi cara uni Jesucristonan 'iisa taní 'unántiocē 'iti 'icē —quixun ñucátanun quixun xuacēxa.

³ Xuquian Antioquíanu 'icē unicaman —bērúanx ca cuantan —quixun cacēx cuani Fenicia me 'abiani cuanan Samaria me 'abiani cuanquin ca —judíosma unicamaxribi ca sinanati Jesucristomi catamēaxa —quixun ñuixuancēxa. Usaquian ñuía cuati ca Fenicia 'imainun Samaríanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicamax cuēñinra cuēēancēxa.

⁴ Usaquin ñuixunbiani cuani ca raírībē Bernabē 'imainun Pablo Jerusalénu bēbacēxa. Bēbaia isquin ca axa Jesucristomi catamēcē unicamabētan, atun cushicama 'imainun aín bana ñuixunuan Jesusan caíscē unicamanribi cuēñquin —¿caina ain? —caquin atu biacēxa. Bicēxun ca —nun nu bana unicama ñuixuncēxuan cuatia ca Nucēn Papa Diosan 'itsa uni Jesucristomi sinánmiāxa —quixun ñuixuancēxa. ⁵ Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamēcē fariseo unicama raírínēx nirui quiacēxa:

—Judíosma 'aíshbia ax Jesucristomi catamēcē unicamax ca 'unántiocē 'ianan usaía judíos unicama 'iti Moisésnēn cuēñēo bana raíri quicēsaribi oi 'iti 'icē —quiaux.

⁶ Usaí quicēbē ca Jesusan aín bana ñuixunuan caíscē unicama 'imainun axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushicama —uisa cara 'iti 'icē —quixun sinánux timēcēxa. ⁷ Timēxun sinania 'uran canania oi niruqiun ca Pedronēn atu cacēxa:

—'Ēn xucēantu, camina 'unanin, Nucēn Papa Diosan ca, Jesucristomi catamētishi ca uni ainan 'inux iēti 'icē quixun judíosma unicama ñuixunun micama achúshi 'ē caíscēxa, usaquin 'ēn ñuixuncēxun cuatía atúxribi ainan 'inun. ⁸ An camabi unían sináncē ñu 'unáncē 'ixun ca Nucēn Papa Diosan, a unicamax ca judíosma 'aíshbi Jesucristomi asérabi sinánxa quixun 'unánquin, nu 'imicēsaribi oquin aturibi aín Bēru Ñunshin Upíñu 'inun 'imiāxa. ⁹ Nuxnu judíos 'icēa nu 'imicēsaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan judíosma unicama Jesucristomi catamēcē cupí aín 'uchacama tērēnquin aín sinan upí 'imiāxa. ¹⁰ ¿Usa 'aínbí caramina mitsux uisa cupí, usama ca quiaux Nucēn Papa Diosmi 'uchanan, judíosma unibu ca judíos unibu 'icēsai 'iti 'icē quiaux quin? Moisésnēan usaí judíos unicama 'iti cuēñēo bana cuacē 'aíshbi ca a banacama quicēsabiira oi nucēn raracamax 'iáma 'icēn. Nuxribi cananuna

atúxa 'iá usaribiti 'iacën. ¹¹ Usa 'aínbi cananuna 'unanin, nun 'uchacama cupí ainanma 'aishbi ami catamëcëxun ca nun 'uchacama tërënquin Nucën 'Ibu Jesusan nu Nucën Papa Diosnan 'imiäxa. Judíosma unicamäxa ami catamëtia ca usaribi oquin ainan 'imiäxa.

¹² Pedronën cacëx ca anu 'icë uni camáxbi banaima nëtëishiacëxa. Nëtëshitancëxun ca Pablonëan Bernabëbetan uisaira oquin cara judíosma unicaman aín bana cuäxa quixun ñuixuanan uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan, aín cushínbi, atu uni itsin 'acëma ñu 'amiäxa, quixun ñuixuncëxun cuacëxa. ¹³ Usaquin caía Pablobë Bernabé sënëncëbëtan ca Jacobonën anu 'icë unicama cacëxa:

—'Ën xucëantu, 'ën mitsu camainun ca cuat. ¹⁴ Simón Pedronën ca nu ñuixuanäxa, Nucën Papa Diosan cara uisaira oquin judíos unicamaishima, judíosma unicamaribi nuibaquin ainan 'inun 'imiäxa quixun. ¹⁵ Usaí ca 'iti icë quixun ca an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman cuënëocëxa. A banax ca ësai quia:

¹⁶ Mitsu 'aquintëcënquin cana aín rëbúnquinëxa 'apuma 'aínbi Davidnën rëbúnqui achúshi 'apu 'imiti 'ain. ¹⁷ Judíos unicamainshima judíosma unicamanribia 'ënan 'inuxun 'ë ñucacë cupí cana acaman 'apu, Davidnën rëbúnqui achúshi 'imiti 'ain. ¹⁸ Usaí cana mitsun 'Ibu Dios an ënë banacama bëräma ñuiá 'ëx quin.

¹⁹ Usa 'ain cana 'ën sinanin, judíosma unicama äxa sinanati Nucën Papa Diosnan 'inux Jesucristomi catamëcë, a cananuna usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquian 'anun catima 'ain. ²⁰ Ësaquinshi caquin cananuna acama quírica buánmiti 'ain: Unínbia unioçë ñu rabiquian 'acë ñuina a camina pitima 'ain, 'imainun camina min xanuma 'ain xanubë 'itima 'ain, 'imainun camina tëtscacë ñuina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain. ²¹ Nucën raracaman 'ásaribi oquin ca camabi ëmanuxun unin anua judíos unicama timëti xubunuxun anun ñu mëëtima nëtëcaman, Moisésnën cuënëo bana ñuixunia. Usa 'ixuan Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana 'unáncë 'icë cananuna ësaquin caquinshi atu quírica buánmiti 'ain.

²² Usaía Jacobo quia cuaquin ca Jesusan aín bana ñuixunun caiscë unicama 'imainun äxa Jesucristomi catamëcë unicaman aín cushicamabëtan sináncëxa, Antioquíanua Bernabé 'imainun Pablobë cuantánun cananuna rabë uni caísti 'ai quixun. Usaquin sinánxun ca äxa Jesucristomi catamëcë uni rabë, Judas 'icëbi Barsabásribi cacë, acëñun Silas caíscacëxa. ²³ Caístancëxun ca atúan buánun quixun ësaquin cuënëoxun quírica 'ináncëxa:

“Nux Jesusan aín bana uni ñuixunun caiscë 'imainun äxa Jesucristomi catamëcë unicaman nun cushicamabëtan cananuna mitsu quírica buánmin. Mitsun judíosma 'aishbimi Jesucristomi catamëcë 'aish nun xucëantu 'icë, Antioquíä ëmanu, 'imainun Siria menu, 'imainun Cilicia menu 'icë, cananuna ësaquin mitsu cain. ²⁴ Nun xucëxmabi cuanxun isa uni raírinën mitsubë banaquin, usai judíos unicama 'iti Moisés quiásabi oi camina 'iti 'ain quixun caquin mitsu masá nuitumiaxa quixuan ñuicania cananuna cuan. ²⁵ Usa 'ain cananuna timëxun, äxa nubë nuíbanancë Bernabé 'imainun Pablobë cuanxun mitsu isi cuanun rabë uni caístancëxun xuti sinan. ²⁶ Nun caiscë uni a rabëtan ca ami nishquian unin 'aisa tancëxunbi Nucën 'Ibu Jesucristo usai 'ia ñuiquin racuëquinma unicama ñuixunia. ²⁷ Usa 'ain cananuna Judascëñun Silas xutin, Bernabé 'imainun Pablobëa cuanun. Xucëxun ca atun ënë quírica

quicēsabi oquin mitsu ñuixunti 'icēn. ²⁸ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upi-tan sinánmicēxun cananuna sinan, ca asábi 'iti 'icēn, mitsúnmi Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēñēo banacama quicēsabi oquin 'aquinma ēñē ñuishi 'ati: ²⁹ Unínbia unioçē ñu a rabiquian 'acē ñuina a camina pitima 'ain 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain 'imainun camina tētsēcacē ñuina pitima 'ain 'imainun ca aín xanuma 'ain uni xanubē 'itima 'icēn. Ēñē banacama cuati camina mitsux asábi 'iti 'ain. Bērúanx camina 'icanti 'ain".

³⁰ Usaquin quirica 'atancēxuan xucēx cuanx ca Antioquíanu bēbacēxa. Bēbaia cuatía timētia ca axa Jesucristomi catamēcē unicama a buáncē quirica 'ināncēxa. ³¹ Ināncēxun a quirica uisai cara quia quixun istancēx ca cuēñē chuámashirua 'icancēxa. ³² Usa 'ain ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun bana uni ñuixuncē uni 'ixun Judas 'imainun Silasnēn 'itsa oquin bana ñuixunquin anu 'icē unicama 'ēsēcēxa. 'Ēsēcēxun upí oquin Jesús sinani chuámarua tani ca unicama cuēēancēxa. ³³ 'Itsa nētēn Antioquíanu 'itancēxa Judasbē Silas an xucē unicamanu cuantēcēnia ca anua 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman —bērúanx camina cuanti 'ai —quixun caquin xucēxa. ³⁴ Usa 'ainbi ca Silanēn Judas cuantámainun ax bērúti sināncēxa. ³⁵ Usaquin sinántancēx bērúxun ca anuxun Pablobētan Bernabēnēn an Jesucristomi catamēcē 'ixun aín bana ñuixuncē unicomabētan —Nucēn 'Ibu Jesúsmi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē —quixun bana ñuixunquin Antioquíanu 'icē unicama 'unánmicēxa.

Pablo mecama oi cuantēcēan (15.34-18.22)

³⁶ Usa 'ain ca anu pain 'itancēxun Pablonēn Bernabé cacēxa:

—Anuxunu Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēti ca uni Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun bana ñuixuncē ēmacamanu cuanquin cananuna anua 'icē nun xucēantu uisa cara istēcēni cuanti 'ai —quixun.

³⁷ Cacēxun ca Bernabēnēn Juan 'icēbi Marcosribi cacē uni, a buántisa tancēxa. ³⁸ Buántisa taniabi ca Pablonēn Bernabé cacēxa:

—Panflia nētēnuax ca nubētan Nucēn Papa Diosan bana unicama ñuixunima nu ēbētsini uaxa. Usa 'ain cananuna a buántima 'ain.

³⁹ Usai canantancēx ēnananquin Marcos buani ca Bernabé, manē nuntin Chipre nasínu cuancēxa. ⁴⁰ Cuancēbētan ca Pablonēn Silas abēa cuan-caisacēxa. Caiscē ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman —Nucēn 'Ibu Diosan ca nuibaquin bērúanquin mi 'aquinia —quixun catancēxun xucēxa. ⁴¹ Xucēx cuanquin ca Pablobētan Silasnēn Siria menu cuanan Cilicia menuribi cuanquin a mecamanuaxa Jesucristomi catamēcē unicama bana ñuixunquin Jesucristonan 'aísha cuēēnun sinánmicēxa.

16

Pablo 'imainun Silasbē Timoteo cuan

¹ Cuanx ca Pablobē Silas Derbe ēmanu cuanan anuribi cuani Listra ēmanu bēbacēxa. Anu ca axa Jesucristomi catamēcē Timoteo cacē uni 'iacēxa. Aín titax ca judío xanu 'ianan Jesúsmi sināncē 'iacēxa, 'imainun ca aín papax griego banan banacē 'iacēxa. ² Listra 'imainun Iconio ēmanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman —upí uni ca —quixun ñuicē ca Timoteo 'iacēxa. ³ Usa 'ain ca abēa Timoteo cuanti cuēēnquin Pablonēn sināncēxa, —Timoteonēn papax ca judío unima 'aish griego banan banacē 'icē quixun ca Listran 'icē 'imainun Iconionu 'icē judíos unicaman 'unania. Usa 'ain ca Timoteo judíos unicaman aín bana cuaisama tanti rabanen judíos uni 'icēsai 'unántioçē 'iti 'icē —quixun. Sinántancēxun 'unánti oracamibianquin

ca Pablonën Timoteo buáncëxa. ⁴ Listranuax Timoteo buani bëtsi bëtsi ëmanu cuanquin ca anu 'icë unicama, uisaquin cara Jerusalénu 'icë Jesusan aín bana ñuixunun caíscë unicama 'imainun axa Jesucristomi catamëcë unin cushicaman caxa quixun bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca atúxa quicësbá oquin camina 'ati 'ai quixun axa Jesucristomi catamëcë unicama cacëxa. ⁵ Usaquin Pablobëtan Timoteonën bëtsi bëtsi ëmanu cuanquin bana ñuixuncëx ca axa ami catamëcë unicamax upiti Jesúsmi sináncëxa. Usai 'icëbëa camabi nëtën uni raírinëxribi ami sináncëbë ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aisamaira 'iacëxa.

Namácësa oquian Pablonën Macedonianu 'icë uni isa

⁶ Usaquiana cuania Asianuxun bana ñuixunxunma 'anun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx ca Pablobë Silas 'imainun Timoteo Frigia cacë me 'imainun Galacia cacë menuribi cuancëxa. ⁷ Cuanx anu bëbaquin Misia cacë me inubiani, Bitinia cacë menuribishi cuainsa taniabi ca Nucën 'Ibu Jesusan Bëru Ñunshin Upitan anu cuanxma 'inun sinánmiacëxa. ⁸ Sinánmicëx ca Misia inubianx Troas cacë ëmanu bëbacëxa. ⁹ Bëbaxun ca Pablonën imë namáquin iscësoquin Macedonia menu 'icë uni achúshia nicë isacëxa. Iscëxun ca cacëxa: Macedonia ënu uxun camina nu 'aquinti 'ain. ¹⁰ Usoquin Pablon namáquin iscësa oquin isan cananuna nun Macedonia menuxun, Jesucristomi catamëti ca uni ainan 'iti 'icë quixun bana ñuixuni cuanti ca Nucën Papa Dios cuëënia quixun sináncën. Sinánquin cananuna bënënguinshi anu cuanuxun ñu mënlocën.

Pablobëa Silas Filipos cacë ëmanu 'ia

¹¹ Manë nuntin Troasnuax cuanshi ax Samotracia cacë nasínu bëbonx cananuna Neápolis ëmanu bëbacën. ¹² Anuax cuanx cananuna Filipos ëmanu bëbacën. Filipos ax ca Macedonia menu 'icë ëma cha anuribia Romanu 'icë unicama 'icë 'iacëxa. Anu cananuna 'itsamashi nëtë 'iacën. ¹³ A ëmanuax cananuna anun ñu mëëtima nëtën baca cuëbí cuancën, anuaxa axa ami sináncë unicamax usabii 'icë 'aish Nucën Papa Diosbë banacë, anu. Cuanquinbi xanucama timëcë isi anu tsóbuquin cananuna Jesúsmi catamëti bana atu ñuixuancën. ¹⁴ A xanucama achúshi ca Lidia cacë 'iacëxa. Ax ca Tiatira ëmanu 'icë xanu 'ianan, an chupa upí minanën pucucësa marucë 'iacëxa. Usa 'aish ca ami sinánquin Nucën Papa Dios rabicë 'iacëxa. Usa 'ixuan Pablonën bana ñuia cuatia ca Nucën 'Ibu Diosan Jesucristomi catamëtiá ainan 'inun sinánmiacëxa. ¹⁵ Sinánmicëx Jesucristomi catamëti ca Lidia, aín xubunu 'icëcamabë, nashimicë 'iacëxa. Nashimicë 'ixun ca nu cacëxa:

—Mitsun, 'ëx cana asérabi Jesucristonan 'ain quixun sinani camina 'ën xubunu 'iti 'ain.

Usaquin nu caía nux anu 'iti cuëëncëbë cananuna anu 'iacën.

¹⁶ Nëtë itsin anuaxa uni abë banacë anuax Nucën Papa Diosbë banai cuanquinbi cananuna xanu xuntaca achúshi ñunshin 'atimañu isacën. A xanun ca ñunshin 'atimanëan 'unánmicëxun uisai cara 'iti 'icë quixun ñucácëxun uni usai camina 'iti 'ain quixun ñuixuancëxa. Usoquin 'aquin ca aín patrónicama 'itsa curíqui bimiacëxa. ¹⁷ A xanu xuntacunëx ca Pablocëñun nu nuibiani munuma banai quiacëxa:

—Ënë unicaman ca Dios, naínu 'icë 'Apuira a ñu 'axunia. Usa 'ixun ca anúnmi mitsun 'uchacama tërëncë 'aish ainan 'iti bana mitsu ñuixunia.

¹⁸ Usai quiquin ca 'itsa nëtën nu nuicëxa. Usoquin 'uran ubiócëx cuainacëquin ca Pablonën ñunshin 'atima cacëxa:

—Jesuscristonëan quimicëxun cana mi cain, ënë xanunuax ca chiquit.

Quixuan cacëxëshi ca bënëtishi ñunshin 'atima chiquiácëxa.

¹⁹ Usai 'icëbëtan ca aín patrónçaman, a xanuan an 'acësabi oquin ñu 'acëbëtanma ca curíqui bitima 'icë quixun sinánquin, Pablocëñun Silas biacëxa. Bibianquin ca anua 'apu 'icënu buáncëxa. ²⁰ Buánxun ca an uni bëtsi unimi manania cuacë uni cacëxa:

—Enë uni rabëtan judíos uni 'ixun bana ñuixuncëxun cuati ca nun ëmanu 'icë unicamax tsuáquiruia. ²¹ Tsuáquirumiquian bana ñuixuncë 'aínbi cananuna nun romano uni 'ixun an ñuixuncë bana áxa quicësabi oquin 'atima 'ain.

²² A xanun patrónçaman usaquin an uni uni itsimi manania cuacë unicama caia cuati, ca camabi uni Pablo 'imainun Silasmi tsuáquiruacëxa. Tsuáquirucëbëtan ca a unicaman, aín chupa pëmitancëxuan manë xon rishquinun quixun aín unicama cacëxa. ²³ Usoquin cacëxun cushínra 'itsa oquin rishquitancëxun ca sipuacëxa. Sipuatancëxun ca an sipunu 'icë unicama bërúancë uni cacëxa, Pablocëñun camina Silas machiquitia upí oquin bërúanti 'ai quixun.

²⁴ Usoquin 'anúan cacëxun ca sipu 'ucë mëúira atsínmixun i quini ocën tabíataxacëxa.

²⁵ Usoquin 'acëx ca Pablobë Silas imë naëx Nucën Papa Diosbë bananan a rabi cantacëxa. Usaría 'ia ca anua 'icë sipuacë uni raírínën cuacëxa.

²⁶ Usaía 'icëbëa me cushínra shaíquicëbë ca ami tapuocë icama shaíquicëbëa xëcuëcamaxribi xëoquimainun manë risi anun uni sipuacë təcërecacëcama tubucuti rëucüacëxa. ²⁷ Usaía 'icëbë bësúquinbi, xëcuëcama xëóquicë isquin ca an sipuacë unicama chiquíti rabanan bërúancë unin sináncëxa, —sipuacë unicama ca chiquíquiáni cuanxa —quixun. Sinánquin ca axbi taroracátsi quixun aín manë xëtocë biacëxa. ²⁸ Bitsiabi ca Pablonën munuma banaquin cacëxa:

—Taroracaxma ca 'it. Camáxbi cananuna ënu 'ain.

²⁹ Cacëxuinshi, anun pëcaxun isti a aín uni ñucáxun bibianx ca bënëtishi abáquiáni sipu mëú atsíancëxa. Atsini, bërëqui racuëtan bamai ca Pablo 'imainun Silas tanáin rantin purúancëxa. ³⁰ Usai 'itancëxun ëman buánquin ca Pablo 'imainun Silas cacëxa:

—¿Añu carana 'ën 'uchacama tërëncë 'aish iënxun 'ati 'ain?

³¹ Quia ca cacëxa:

—Nucën 'Ibu Jesucristomi sinani ca ami catamët. Ami catamëti camina min xubunu 'icë min aintsí 'ibucamabëbi mitsun 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain.

³² Caxun ca a 'imainun aín xubunu 'icëcamaribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa. ³³ Ñuixuncëxuinshi ca imëbi an sipuacë unicama bërúancë unin Pablo 'imainun Silas anua manë xon 'acë aín namicama chucaxuancëxa. Chucaxuncëbë ca an sipuacë unicama bërúancë unibë áxa aín xubunu 'icëcamaxribi Jesúsmi catamëti nashimicë 'iacëxa. ³⁴ Usa 'ixun ca an sipuacë unicama bërúancë unin aín xubunu buánxun Pablocëñun Silas pimiácëxa. Usocëx ca a unibë aín xubunua 'icë aín aintsí 'ibucamaxribi Nucën Papa Diosmi catamëti ainan 'aish, chuámashirua tani cuëëancëxa.

³⁵ Usaía 'ian pëcaracëbëtan ca an uníxa uni itsimi manania cuacë unicaman policia xuquin cacëxa:

—An sipuacë unicama bërúancë uninu cuanxun camina a uni rabëa cuantánun ënun quixun cati 'ain.

³⁶ Usaquin caxun xucëx cuanxuan cacëxun ca an sipuacë unicama bërúancë unin Pablo cacëxa:

—An uníxa uni itsimi manania cuacē unicaman ca mi chiquínun quixun 'ē camíaxa. Usa 'ain camina chuámashirua 'aish cuanti 'ain.

³⁷ Usaquian an sipuacē unicama bĕrúancē unin cacĕxun ca Pablonĕn policíacama cacĕxa:

—Nux románo uni 'aish quiricañu 'icĕbi, añu caranuna 'a quixun nu ñucáxunmabi, ca camabi unían ismainun rishquimitancĕxun nu sipuamionxa. ¿Usaquin 'amionxunbi cara bĕrĭ uni raírĭnĕn isnúnma nu chiquinĭn? Ax ca 'aisama 'icĕn. Atúxbi ca nu chiquini uti 'icĕn.

³⁸ Ēsoquian Pablonĕn cacĕxun cuabiani cuantĕcĕnxun ca policíacaman an uni uni itsimi manania cuacē unicama cacĕxa. Caquian, románo uni 'aish ca quiricañu 'icĕ quixun cacĕxun cuati ca racuĕacĕxa. ³⁹ Racuĕti anu cuanxun ca Pablocĕñun Silas cacĕxa:

—Míx camina románo uni 'aish quiricañu 'ain quixun 'unánxunma cananuna mi 'ón.

Caquĭn ĕman buánxun ca —ĕñĕ ĕmanuax camina cuanti 'ai —quixun cacĕxa.

⁴⁰ Usaquian cacĕx sipunuax chiquíquiani ca Lidianĕn xubunu cuancĕxa. Cuanx atsinquinbi ca axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama anu timĕcĕ isquin upĭ oquin 'ĕsĕtancĕx anuaxribi cuancĕxa.

Tesalónica ĕmanuaxa unicama tsuáquirua

17

Tesalónica ĕmanuaxa unicama tsuáquirua

¹ Usaquiani cuani Anfĭpolis ĕma 'imainun Apolonia ĕma anun cuanx ca Tesalónica ĕmanu bĕbacĕxa. Tesalónicanu ca anua judíos unicama timĕti xubu achúshi 'iacĕxa. ² Usa 'ain ca rabĕ 'imainun achúshi semana anu 'i, Pablo axa 'icĕsabi oi anun ñu mĕĕtima nĕtĕ 'icĕbĕ 'icĕbĕ, anua judíos unicama timĕti xubunu atsinxun, anua timĕtia unicama cuĕnĕo bana 'unánmiquin, Jesús ax ca asĕrabi Cristo 'icĕ quixun cai atubĕ canancĕxa. ³ Cuĕnĕo bananu ñuicĕsabi oquin 'unánmianan ca —a bana quicĕsabi oi 'iti 'aish ca Cristo paĕ tantancĕx bamatancĕx baísquiaxa —quixun canan ca —'ĕn mitsu ñuixuncĕ Jesús abi ca axa uti nun caicĕ Cristo ax 'icĕ quixun ñuixuncĕxa.

⁴ Ñuixunia cuati ca judíos unicama raírĭ, Jesús ax ca asĕrabi Cristo 'icĕ quixun sinani, ami catamĕti Silas 'imainun Pablobĕ timĕacĕxa. 'Imainun ca griego banan banacĕ uni 'ixunbia Nucĕn Papa Diosan bana cuacĕcama, a 'imainun —ax ca aĭn nuitu upĭ 'icĕ —quixuan unin cacĕ xanucamaxribi Jesúsmi catamĕacĕxa. ⁵ Usa 'aĭnbi ca judíos unicama, an Jesús sináncĕma, ax ami nutsi Silas 'imainun Pablomi nishquin uni 'atima chiquíshcama timĕtancĕxun a ĕmanu 'icĕ unicama tsuáquirumiacĕxa. Tsuáquirumi, Jasón cacĕ uni aĭn xubunu banaruquin barii ca, camabi unían isnun ĕma nĕbĕtsi buánti ca Pablocĕñun Silas chiquintĭ 'icĕ quiax quicancĕxa. ⁶ Usai quiquinbi mĕraqinma ca Jasónĕñun axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama raírĭ nírĭnbianquin a ĕmanu 'icĕ unicaman 'apunu buáncĕxa. Buani ca munuma sharati quicancĕxa:

—An camabi menu 'icĕ unicama tsuáquirumicĕ uni rabĕtax ca ĕnu uaxa.

⁷ Ucĕ ca Jasonĕn anua 'inun aĭn xubunu atsinmiaxa. A unicamax ca Romanu 'icĕ 'apu César quicĕ bana cuaisama tani, 'apu itsi ca Jesús 'icĕ quia.

⁸ Pablocĕñun Silas ñuicania cuati ca unicamabĕ a ĕmanu 'icĕ 'apucamaxribi sharati tsuáquiruacĕxa. ⁹ Tsuáquiruiabi ca Jasónbĕtan raírĭnĕn a ĕnun quixun curíqui 'ináncĕxa. 'Ináncĕxun ca Jasónĕñun raírĭ cuantánun quixun ĕancĕxa.

Pablobĕ Silas Berea ĕmanu 'iá

10 Usai 'icëbëtan ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman bënëñquinshi imë Pablocëñun Silas Berea cacë ëmanu cuantánun quixun xuacëxa. Xucëx cuanx bëbatancëx ca anua judíos unicama timëti xubunu atsíancëxa. 11 Atsínxuan bana ñuixuncëbëtan ca anua 'icë judíos unicaman, Tesalónica ëmanua 'icëcamasamaira 'ixun, cuëñquin Pablonëan Jesús ñuiquin Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuacëxa. Cuaquin ca aséabi cara Pablonëan ñuixuncë bana ax 'icë quixun 'unáncasquin camabi nëtën Nucën Papa Diosan bana cuëñëo isacëxa. 12 Usaquin 'ai ca atux 'itsáxira —aséabi ca —quixun sinani Jesucristomi catamëacëxa. Usai 'imainun ca griego banan banacë unicama 'imainun xanucamaribi —upí sinánñu ca —quixuan unin 'unáncë, acamax Jesucristomi catamëacëxa. 13 Usaía 'icëbëbi ca Tesalónicanu 'icë judíos unicamax, Pablonëan Bereanuxun Nucën Papa Diosan bana ñuixunia ñuicania cuabiani anuribishi cuancëxa. Cuanxun ca Pablomia nishnun quixun anu 'icë unicamaribi tsuáquirumiacëxa. 14 Tsuáquirumicëbëtanbi ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman bënëñquinshi Pablo manë nuntían cuantánun quixun xuacëxa. Xucëbë ca Timoteobë Silas Bereanubi bërúacëxa. 15 Bërúmainun ca an buáncë unicaman Pablo Atenas ëmanu buáncëxa. Buántancëxun a ëbianía Bereanu cuantëcënia ca Pablonën a unicama Timoteocëñuan Silas bënëtishi a isi unun quixun camiacëxa.

Atenas ëmanua Pablo 'iá

16 A unicama cuan ca Pablonën Atenas ëmanuxun Timoteocëñun Silas aia caíancëxa. Caini a ëmanu niquin, unían uniocë ñu a unin rabicë, a 'aisamaira isi ca Pablo masá nuituacëxa. 17 Usa 'ixun ca anua judíos unicama timëti xubunuxun, judíos unicama 'imainun judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios rabicë unicamaribi, Jesús ax ca aséabi Cristo, axa uti judíos unicaman caíncë, a 'icë quixun sínánmisa tani cuëñëo bana ñui atubë canancëxa. Usai 'ianan ca camabi nëtën anuxun ñu marutinuaxribi anua 'icë unicamabë Jesús ñui canancëxa. 18 Cananmainun ca raíri unicama usa isa uni 'iti icë quixun epicúreo cacë unicaman bana ñuia cuacë, 'imainun estoico cacë unicamaribi bëtsi bana ñuia cuacë, a unicamaxribi uax Pablobë banacëxa. Abë banatancëx ca raírinëx quiacëxa:

—¿Añu cara banañuira 'ixun ënë unin nu ñuixuinca tanin?

Quicëbë ca raírinëx Pablonëan Jesús ñuianan —bama 'aish ca uni baísqüiti 'icë —quixun cacëxun cuax quiacëxa:

—Nun rabicë diosma, bëtsi dios ñui sapi ca quia.

19 Usai quitancëxun ca Pablo bibianquin matá, Areópago cacë, anu buánxun cacëxa:

—Nun nu cuacëma a ñuiquinmi nu cacë bana ënë cananuna upí oquin 'unántisa tanin. 20 Nun cuacëma ñu camina min ñuin. Uisai qui quicë cara quixun cananuna 'unántisa tanin.

21 Usa 'ain ca Atenasnu 'icë unicama 'imainun 'uracëox uax atubë 'icë unicama an uisa bana cara an cuacëma 'icë a cuaisa tancëxa. 'Imainun ca unían ñuia cuacëma ñuribi ñuiquin uni caisa tancëxa. Usai ca a unicamax 'iacëxa.

22 Usa 'ain ca Pablo Areópagonu timëcë unicama nëbëtsinuax niruquin cacëxa:

—Atenasnu 'icë unicama, 'ën iscëxun camina mitsun dioscama 'itsaira sinánquin a rabin. 23 'Ëx ënë ëmanu 'icë bain niquin cana anuxunmi mitsun dioscama rabicë 'itsa isan. Isanan cana anuxun mitsun dios rabiquinmi anu ñu nantí ñu achúshinumi ësaquin cuëñëocë isan: “Ënëx ca anuxun nun

'unáncēma dios rabiti a 'icēn". 'Unánxunmabimi rabicancē dios a cana 'ēn mitsu ñuixunin.

²⁴ An ca me 'imainun anu 'icē ñucamaribi unioçēxa. Ax ca naí, me acaman 'Ibu 'icēn. Usa 'aish ca ax anuxun a rabiti unin 'acē xubunu 'ima. ²⁵ Unin a ñu 'axuncēxmabi ca ax usabi 'iá 'aish usabi 'ia. An ca anun nux tsóti nētē 'imainun suñu, piti, 'imainun camabi ñuribi nu 'inania.

²⁶ An ca achúshi uni aín rēbúnquicamaxa mecamanu tsónun unioçēxa. Unioquin ca uiti barin cara aín rēbúnquicamax camabi menu tsóti 'icē quixun mēñíonan, anua aín me sēñéncēcamaribi mēñíoxuancēxa. ²⁷ Nucēn Papa Diosan ca ami sinánquian a 'unánun uni unioçēxa. Uisaxun caranuna a 'unánti 'ai quixunu sináncēxbi ca Nucēn Papa Dios nu 'urama 'icēn. ²⁸ Nucēn Papa Dios cupí cananuna tsotin, a cupí cananuna nitsin, a cupí cananuna ēñē menu 'ain. Mistun aintsí raírinēx ca ēsai quiacēxa: “Nux cananuna diosan rēbúnqui 'ain”. ²⁹ Nux aín rēbúnqui 'ixun cananuna sinántima 'ain, ax ca unían 'acē curi 'acē ñuusa 'ianan uxua manē 'acē ñuusa 'ianan maxax 'acē ñuusa 'icē quixun. ³⁰ Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'ixun ca unin anbia unioçē ñu rabiácēxa. Rabia isquinbi ca Nucēn Papa Diosan isēshiacēxa. Isēshia 'ixunbi ca bērí camabi menu 'icē uni 'atimaquin sináncē 'ixunbia sinananun quixun aín unicaman canun camia. ³¹ Nucēn Papa Diosan ca mēñíocēxa, anúan achúshi uni, Jesucristonēn camabi uni, aín nuitu cara upí 'icē, cara upíma 'icē quixun isti nētē. Usaquian 'anun ca an caísacēxa quixun camabi unin 'unánun, ca Nucēn Papa Diosan Jesús bamacēbi baísquimiacēxa.

³² Usaquian bamatancēx ca Jesús baísquicēxa quixun ñuia cuati ca uni raírinēx Pablomi cuaiacēxa. Cuaimainun ca raírinēn Pablo cacēxa:

—Mínmi ñuicē bana ēñēmi ñuitēcēnia cananuna bētsi nētēn cuatēcēnti 'ain.

³³ Usaquian cacēx ca Pablo acama ēbiani cuancēxa. ³⁴ Cuancēbē Pablobē cuani ca raírinēx ami sinani Jesúsmi catamēacēxa. Acamax ca Dionisio, Areópagonu 'icē uni a 'imainun xanu achúshi Damaris cacē a 'imainun raíriri 'iacēxa.

18

Pablo Corinto ěmanu 'iá

¹ Areópago cacē matánuxun bana ñuixuntancēx ca Pablo Atenas ěmanuax Corinto ěmanu cuancēxa. ² Cuanx bēbaxun ca judío uni achúshi, Aquila cacē, mēracēxa. Ax ca Ponto cacē menuaxa bacēan 'iacēxa. Usa 'aish ca aín xanu Priscilabē Italia menu 'icē Roma ěmanu 'iacēxa. 'Icēbēbia anu 'icē 'apu Claudio ax —judíos unicamax ca camáxbi Romanuax cuanti 'icē —quicēbē ca Corintonu tsoti cuancēxa. Usa 'ain ca Corintonu bēbatancēx Pablo Aquilacēñun Priscila isi cuancēxa. ³ Aquila ax ca Pablonēan 'acēsaribi oquian an chupa xubu 'acē uni 'iacēxa. Usa 'ain ca Pablonēn aín xubunu 'ixun Aquilabētan chupa xubu 'acēxa. ⁴ Usoquin 'anan ca anun ñu mēētima nētēcaman anua judíos unicama timēti xubunu cuanxun —Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia judíos unicaman caíncē, a 'icē —quixun bana ñuixuancēxa. Ñuixuncēxun ca judíos unicama raíri 'imainun judíosma unicama raírinēnri —Jesús ax ca asérabi Nucēn Papa Diosan xuá a 'icē —quixun 'unánquin sináncēxa.

⁵ Usa 'ain ca Timoteobēa Silas Macedonianuax Corintonu bēban Pablonēn bētsi ñu mēēti 'aquinma Jesús ñui quicē banaishi ñuixuancēxa. Ñuixuanan ca judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo axa utia atun caíncē a 'icē quixun upí oquin ñuixuancēxa. ⁶ Cacēxbi ca aín bana timanan ami 'atimati banai ami

nishacëxa. Usaía 'ia ca Pablonën anuax ca cuania quixuan atun 'unánun aín chupa tacaquin cacëxa:

—Mitsúxbi 'iisama tani camina Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. Usaími 'icëxbi ca 'ën 'uchama 'icën. Mitsúnmi ënë bana cuaisama tancëbëtan cana judíosma unicama ñuixuni cuanin.

⁷ Catancëx anua judíos unicama timëti xubunuax chiquíquiani ca judíosma 'ixunbia an Nucën Papa Dios rabicë, Justo cacë uni, aín xubunu cuancëxa, axa anua judíos unicama timëti xubu rapasu 'ain.

⁸ Usa 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Crispo, abë aín xubunu 'icë aín aintai 'ibucamaxribi ami sinani Nucën 'Ibu Jesúsma catamëacëxa. Usaí 'imainun ca Pablonëan bana ñuixunia cuati, 'aisamaira Corintonu 'icë unicamaxribi ami sinani Nucën 'Ibu Jesúsma catamëti nashim-icë 'iacëxa. ⁹⁻¹⁰ Usa 'ain ca Pablonën namáquin cuacësa oquin ësaquian Nucën 'Ibu Jesusan cacëxun imë cuacëxa:

—Ë cana mibë 'ain. Usa 'ain ca uinu 'icë unínbi mi päë tanmiquin mëetima 'icën. Ënë ëmanuax ca 'aisamaira uni 'ënan 'iti 'icën. Usa 'ain camina racuëquin ënquinma 'ën bana ñuixunti 'ain.

¹¹ Usaquian cacëxun ca Pablonën achúshi bari 'imainun mëcën achúshi 'imainun achúshi 'uxë Corintonu 'iquin unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixuancëxa.

¹² Usaquian ñuixuncëbëbi ca Galión, axa Acaya menu 'icë unicaman 'apu 'ain, judíos unicamax Pablomi nishi tsuáquiruacëxa. Tsuáquiruquin bibianquin ca an uníxa unimi manania cuacë unicama timëcë anu buáncëxa.

¹³ Buánxun ca Galión 'imainun abë 'icë unicama cacëxa:

—Ënë unin ca usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuënëo bana quicësama oquin Nucën Papa Dios rabinun quixun unicama caia.

¹⁴ Quixuan cacëbëa Pablo quiscascëbëtanbi ca Galiónën judíos unicama cacëxa:

—Ënë uníxa ñu 'aisama 'acë 'ianan uni 'acë 'ain cuni cana mitsúnmi a ñuiquin cacëxun cuatsian. ¹⁵ 'Aínbi ca an mitsun cuati banaishi ñuixunquin, usai ca quia quixun ñuixunia. Usa 'ain camina mitsúnbi mëníoti 'ain. 'Ën cana ënë ñu mitsu mëníoxuntima 'ain.

¹⁶ Usaquin catancëxun ca Galiónën axa Pablomi manáncë unicama a cuantánun quixun cacëxa. ¹⁷ Cacëx cuanquinbi ca anua judíos unicama timëti xubunu 'icë 'apu, Sóstenes, a bixun mëëcancëxa. Usoia isquinbi ca Galionën caquinma isëshiacëxa.

Antioquíanu cuantëcëntancëxa Pablo amiribishi mecama oi cuantëcëan (18.18-21.26)

¹⁸ Usocëx 'itsa nëtën pain Corintonu 'itancëx ca Pablo Siria menu cuanti sinani axa Jesucristomi catamëcë unicama —cana cuanin —cabiani, Priscila 'imainun Aquilabë manë nuntin cuancëxa. Cuanx Cencrea ëmanu bëbaxun ca Pablonën, —'ën Nucën Papa Dios cacësabi oi 'i cana sënëni —quixun sinánquin aín bu tëamiacëxa. ¹⁹ Tëamitancëx cuanx ca Efeso ëmanu bëbacëxa. Bëbax Priscila 'imainun Aquila ëbiani cuanx anua judíos unicama timëti xubunu atsíanx ca anuax Pablo anua timëcë judíos unicamabë banai atubë usai Jesús 'iti ñuiquin Nucën Papa Diosan bana cuënëo ñui canancëxa. ²⁰ Usaía 'ia judíos unicaman atubëa 'inun cacëxbi ca Pablo anu 'iáma 'icën. ²¹ Abë 'iquinma ëbianquin ca atu cacëxa:

—Judíos unicama anun timëti nëtë sënëncëbë atubë Jerusalénu 'itancëx cana Nucën Papa Dios cuëncëbë mitsu isi utëcënti 'ain.

Quixun cabiani ca Efesonuax cuancëxa. ²² Cuanx Cesárea ëmanu bëbax ca nuntinuax 'ibúquiani taën Jerusalénu cuancëxa. Cuanx bëbaxun atu istancëxun axa Jesucristomi catamëcë unicama –cuanmainun ca 'it –cabiani ca Antioquiánu cuancëxa. ²³ Antioquiánu 'ëora pain 'itancëx ca Galacia menu 'icë ëma 'imainun Frigia menu 'icë ëmacama oi cuanquin Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama upiti Jesucristomi sinani ax cuëncësabi oi 'inun quixun caquin atu 'esëacëxa.

Efesonuxuan Apolosnën bana ñuixuan

²⁴ Pablonëan Galacia menu cuanan Frigia menuribi cuanquin axa Jesucristomi catamëcë unicama 'esëmainun ca Alejandría ëmanu 'icë judíos uni achúshi, Apolo, ax Efeso ëmanu cuanx anu 'iacëxa. Ax ca an Nucën Papa Diosan bana cuënëno upí oquin 'unáncë 'aish unicama upí oquin bana ñuixuncë 'iacëxa. ²⁵ Nucën 'Ibu Jesús ñuixunquian 'unánmicancë 'ixun ca Apólosnën cuëni banaquin, Jesús ñuiquin, upí oquin Efesonu 'icë unicama ñuixuancëxa. Usaquin Jesús ñuiquin bana ñuixuanan, –aín 'uchacama chiquinatia ca Juanën uni nashimiácëxa –quixun 'unánquinbi ca Apolosnën –Jesucristonën ca aín Bëru Ñunshin Upí aín unicama abëa 'inun 'inania –quixun 'unánma 'icën. ²⁶ Usa 'ain ca anua judíos unicama timëti xubunuxun Apolosnën racuëquinma bana ñuixunia caquin ca Aquilabëtan Priscilanën 'uri buánxun Apolos, Jesúsmi catamëti ca uni usai 'ia quixun upí oquinra ñuixuancëxa. ²⁷ Usa 'ain ca Acaya menua Apolos cuainsa tancëbëtan axa Jesucristomi catamëcë unicaman –asábi ca –catancëxun atuan upí oquin Apolo binun quixun caquin axa Acayanuax Jesucristomi catamëcë unicama quírca cuënëoxuancëxa. Cuënëoxunia quírca bibiani manë nuntin cuanx Acayanu bëbatancëxun ca Apolosnën anua 'icë a Nucën Papa Diosan nuibaquin Jesúsmi sinánmicë unicama upí oquin 'aquiancëxa. ²⁸ 'Aquianan ca unicaman cuamainun –Cristo ca ucëma 'icë –quixuan sinaniabi abë banaquin judíos unicama, Jesús ax ca asérabi Cristo, axa utia atun caíncë a 'icë quixun canan usai ca Cristo 'iti 'icë quiax ca Nucën Papa Diosan bana cuënëno quia quixun 'unánmicëxa.

19

Pablo Efesonu 'ia

¹ Corinto ëmanua Apolos 'ain ca Pablo matá me sapáncama oi cuantancëx Efesonu bëbacëxa. Bëbaxun ca anu 'icë axa Jesucristomi sináncë unicama mëracëxa. ² Mëraxun ca ñucácëxa:

–¿Mitsúxmi Jesucristomi sináncëbë cara aín Bëru Ñunshin Upí mitsunu uax?

Quixuan ñucácëxun ca cacëxa:

–Nun cananuna Jesucristomi catamëti ca uni aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ia quixun ñuia cuacëma 'ain.

³ Usaía quia ca Pablonën atu cacëxa:

–¿Añu sinani caramina nashimicë 'ian?

Cacëxun ca cacëxa:

–Juanëan uni 'unánmicë bana sinani cananuna nashimicë 'ian.

⁴ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

–'Atimaquin sináncë 'ixunbia sinanatia ca Juanën uni nashimiácëxa. Nashimiquin ca cacëxa, axa a caxu uti uni achúshi, Jesús, axa utia judíos unicaman caíncë, Cristo, ami sinánun quixun.

⁵ Usaía Pablo quia cuati ca Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti a unicamax nashimicë 'iacëxa. ⁶ Usa 'ain ca a unicama Pablonën aín mëcënan ramëcëbë atunu

Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí uacëxa. Usaría 'icëbë unin 'unáncëma banan bananan ca a unicaman, usaquin Nucën Papa Diosan sinánmicë bana unicama ñuixuancëxa. ⁷ Anu 'icë uni nashimicëcama ax ca mecën rabë 'imainun rabë unisa 'iacëxa.

⁸ Usa 'ain ca Pablonën anu rabë 'imainun achúshi 'uxë 'iquin, anua judíos unicama timëti xubunuxun racuëquinma upí oquin Jesús ñuiquin bana ñuixuancëxa. Ñuixunquin ca, Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixuan 'unánun anu 'icë unicama ñuixuancëxa. ⁹ Ñuixuniabi ca raírinën masáquin sinánquin cuaisama tancëxa. Usaquin cuaisama tani ca anu timëcë unicaman cuamainunbi —Jesúsni sinánti ca 'aisama 'icë — quiax quiacëxa. Usai quicëbë, anuax chiquíquianquin ca Pablonën axa Jesucristomi catamëcë unicama buani, Tirano cacë unían anuxun uni 'unánmicë xubu, anu cuancëxa. Cuanxun ca anuxun camabi nëtën bana ñuixuancëxa. ¹⁰ Usaquin ca Pablonën rabë barin anuxun bana ñuixuancëxa. Pablonëan usaquin ñuixuncëxun ca Asianu 'icë unicama, judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi Nucën 'Ibu Jesús ñuiquian ñuixuncë bana cuacëxa. ¹¹ Cuacëbëtan ca Pablonën anuxun Nucën Papa Diosan 'amicëxun uni itsin 'acëma ñu 'acëxa. ¹² Usa 'ain ca amia Pablo ratíquicë chupa 'imainun pañun abia anu buania mëëi uni ñucëcamax pëxcúacëxa, pëxcúmainun ca ñunshin 'atimacamaxribi uninuax chiquíacëxa.

¹³ Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën usoquin 'aia istancëxun ca an cuainbëquini ñiquin uninua ñunshin 'atima chiquíncë judíos unicama raírinën, Nucën Papa Diosan 'amicëxuan Pablonën 'acësaribi oquin 'ati sináncëxa. Usaquin sinánquin ca uninu 'icë ñunshin 'atima cacëxa:

—Pablonëan unicama ñuixuncë Jesús an 'amicëxun cana mi cain, ënë uninuax ca chiquit —quixun.

¹⁴ Usaquin an ñu 'acë uni raírinëx ca judíos sacerdotenën cushicama achúshi, Esceva cacë, aín bëchicë mecën achúshi 'imainun rabë 'iacëxa. ¹⁵ Usa 'ixuan cacëxunbi ca ñunshin 'atimanën Escevanën bëchicëcama cacëxa:

—Jesús 'imainun cana Pabloribi 'unan. Usa 'ixunbi cana ui caramina 'ai quixun mitsu 'unaniman.

¹⁶ Quixun cai chirínquianx anu 'iruquin ca ñunshin 'atimañu uni an cupinunma atu mëëacëxa. Mëëquian cushiínra mëëcëx ca chupañuma 'aish aín nami téatéábu 'aish xubunuax chiquiti abácëxa. ¹⁷ Usoquian 'acëa ñuia ca Efesonu 'icë judíos unicama 'imainun judíosma unicamanribi cuacëxa. Cuati racuëquin ca:

—Nucën 'Ibu Jesús, ax ca cushiira 'icë —quiquin a rabiácëxa.

¹⁸ Usaia 'icëbë uxun ca axa Jesúsni catamëcë 'itsa unin —usaribi oquin cana 'ën ñu 'atima 'acë —quixun chiquinacëxa. ¹⁹ Usomainun ca an ñubëti 'unáncë unicaman anua ñubëti 'unáncë quiricacama bëxun, camabi unían ismainun nëëancëxa. Usa 'ain ca a quiricacaman cupí cincuenta mil curiquisa 'iacëxa. ²⁰ Usaría 'imainun ca a ñuiquin bana ñuia cuati Jesucristomi catamëti unicamax amiribi amiribi 'itsacëxa.

²¹ Usa 'ain ca Pablonën Macedonia me 'imainun Acaya menu cuantancëx Jerusalënu cuanti sináncëxa. Jerusalënu cuanti sinani ca quiacëxa: Anu pain 'itancëx cana Roma ëmanuribi cuanti 'ain. ²² Usaquin sinánxun ca Pablonën an 'aquincë uni rabë, Timoteo 'imainun Erasto, a Macedonia menua cuantánun xuacëxa. Xutancëx ca Asia menua 'icë ëma Efeso, anu 'ëora pain í bërúacëxa.

Efesonu 'icë unicamaxa tsuáquirua

²³ Efesonuaxa Pablo cuancēma pan 'ain ca Jesucristo ñuicē bana cuaisama tani, a ēmanu 'icē unicamax tsuáquiruacēxa. ²⁴ Usaía 'inun ca Demetrio, an uxua manē unioquin ñu chucúmaracama 'ati 'unáncē, an tsuáquirumiacēxa. Demetrio an anuxun diosa Artemisa cacē rabiti xubu iscēsa 'itánun chamaburatsu oquin manē uxua unioacēxa. Unioxun maruquin ca a 'imainun abētan ñu 'acē unicamanribi 'itsaira curíqui biacēxa. ²⁵ Demetrioriēn ca abētan usoquin 'acē unicama 'imainun anribia usaribi oquin ñu 'acē unicamaxa, an camicēx timētia cacēxa:

—Mítsun camina 'unanin, ēnē ñu ēsoquin 'atancēxun maruquin cananua anun nun ñu maruti curíqui bitsin. ²⁶ Usa 'aínbi camina mitsun Pablo isanan an ñuicē banaribi cuatin. An ca Efeso ēmanushima, Asia menu 'icē ēmacama oquin, unían a rabinuxun 'acē ñu ax ca aséribi diosma 'icē quixun caquin, a rabixunma 'anun caquin 'aisamaira uni sinánmiaxa. ²⁷ Usoquian sinánmicēxun ca unin nun nu unioacē uxua manē 'acē xuburatsu bitima 'icēn. 'Imainun ca Diananēxa cushi 'aínbi unicaman anuxuan a rabicē xubu cha manuti 'icēn. Diana axa Asianu 'icē unicama 'imainun camabi menu 'icē unicaman rabicē 'aishbi ca rabicēma 'iti 'icēn.

²⁸ Usai Demetrio quia cuati ca nishi sharati tsuáquirui quicancēxa:

—Cushiira ca Diana 'icēn. Efesonu 'icē unicaman rabicē diosa ca Diana 'icēn.

²⁹ Usari quicēbē ca Efeso ēmanu 'icē unicama sharati tsuáquiruacēxa. Tsuáquiruquin Macedonia menu 'icē uni rabē, Gayo 'imainun Aristarco, axa Pablobē nicē, a bixun nirínbianx ca anua unicama timēcē xubunu abáquianx atsiáncēxa. ³⁰ Atsiáncēbēa anu 'icē unicama cai axribi atsiántisa taniabi ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman —miribima bitsia atsiánxma ca 'it —quixun Pablo cacēxa. ³¹ Camainun ca an 'unáncē Asia menu 'icē 'apu raírinēnribi anu timēcanti xubunu atsiánxma 'inun quixun Pablo camiacēxa. ³² Usa 'ain ca axa timēcē unicamax tsuáquirui, raírinēxa bētsi ñu ñui quimainun raírinēxribi bētsi ñu ñui banai sharácēxa. Sharáquinbi ca aín patsanēn añu 'anux cara timēaxa quixun 'unánma 'icēn. ³³ Pablomia 'icēsaribiti ca anua timēcē unicamax anua atubē 'icē judíos unicamamiribi nishacēxa. Usaía ami nishcēxun ca judíos unicama an Alejandro, uisai 'i cara timēaxa quixun an anua timēcē unicama canun quixun cacēxa. Cacēxun ca Alejandroñēn aín mēcēnan sanánquin aín bana cuanun quixun cacēxa. ³⁴ Cacēxbi ca —ax ca judío uni 'icē —quixun 'unani nētētima rabē horan pain munuma sharati quicancēxa:

—Cushiira ca Diana 'icēn. Efesonu 'icē unicaman rabicē diosa ca Diana 'icēn.

³⁵ Usa 'ain ca sharatia nētēnun cacēxbi nētētisama taniabi an 'apu quirica cuēñoxuncē unin nētēmiacēxa. Nētēmia ca cacēxa:

—Efesonu 'icē unicama, 'ēn mitsu camainun ca cuat. Ēnē ēmanu 'icē unicamax ca an anuxun Diana rabiti xubu bērúanan a iscēsa maxax naínuax nipacēcē bērúancē 'icēn. Usa ca quixun ca camabi menu 'icē unicaman 'unánxa. ³⁶ Usa 'ain ca, usama ca quiax uíxbi quitima 'icēn. Usa 'ain camina nētēti 'ain. Nētēnan camina sinánxunmaishi ñu 'atima 'ain. ³⁷ Mitsuñmi bēcē uni rabētax ca mitsun rabicē diosa ñui 'atimati banacēma 'icēn. ³⁸ Usa 'aínbi ca Demetrio 'imainun an abētan uxua manē 'acē ñu 'acē unicaman, unimi manántisa tanquin, an uníxa uni itsimi manania cuacē unicama cati 'icēn. Canan ca 'apu raíriri cati 'icēn. Cacēbētanbi ca Demetrio 'imainun abē 'icē unicamaxa ami manáncē unicamanribi, an uníxa uni itsimi manania cuacē unicama cati 'icēn. ³⁹ Usa 'ain camina bētsi ñuribi mēníoisa tanquin anúan 'apucama timēti nētēn anu timēcē unicaman cuamainun cati 'ain. ⁴⁰ Uisai

'i caranuna sharati quixuan ñucácancëxun a ñuiquin cati ca 'aíma 'icën. Usa 'ain ca 'apumi nishínu 'icësa sináncanti 'icën.

⁴¹ Usaquin catancëxun ca timécë unicama cuantánun quixun xuacëxa.

20

Macedonia me 'imainun Grecia menu Pablo cuan

¹ Usaquin cacëxa cuancëbëtan ca Pablonën axa Jesucristomi catamécë unicama camicëx aia 'ësëanan bana ñuixuntancëxun —cuanmainun ca 'ican —quixun atu cabiani Macedonia menu cuancëxa. ² Cuanquin ca a menua 'icë ëmacamanua 'icë axa Jesucristomi catamécë unicama, ëníma Jesúsmi catamëñun quixun caquin sinánmiacëxa. Sinánmibiani ca Grecia 'icëbi Acayaribi cacë menu cuancëxa. ³ Cuanx bëbax ca anu rabé 'imainun achúshi 'uxé 'iacëxa. Anu 'aish ca manë nuntin Siria menu cuanti sinánquinbi, judíos unicamaxa ami 'ësënanía ñuia cuati sinanacëxa. Sinanabiani ca Macedonia anu pain bain cuancëxa. ⁴ Cuancëbë ca Berea ëmanu 'icë uni, Sópater, a 'imainun Tesalónica ëmanu 'icë uni rabé, Aristarco 'imainun Segundo, 'imainun Derbe ëmanu 'icë uni, Gayo, 'imainun Asia menu 'icë unicama, Timoteo, Tíquico, Tróximo, acamax Pablobé cuancëxa. ⁵ Cuanx Macedonia menu bëbacëbë ca atux pain Troas ëmanuxun nu caini cuani nu ëbiani rëcuënquiancëxa. ⁶ Usa 'ain cananuna anun chamiti ñucëñunma 'acé pán anun piti nëtë inúmitancëx, nuxribi Filiposnuax manë nuntin cuanx, mécën achúshi nëtë 'icëbë Troasnu bëbacën. Bëbax cananuna mécën achúshi 'imainun rabé nëtë anu 'iacën.

Troas ëmanu Pablo 'ia

⁷ Anu 'aish cananuna domingo nëtëñ axa Jesucristomi catamécë unicamabë pán tucapaxun pi timëacën. Timëan ca Pablonën, imëishinu cuanti 'ain, ñantónpaquin 'uran bana ñuixuancëxa. Usoquin ca imë naëx 'itámainun 'acëxa. ⁸ Usoquin ca Pablonën xubu cata itsi manáinra 'icë, anua lamparin 'itsaira tiríocë 'icë anunu timécë, anuxun bana ñuixuancëxa. ⁹ Usaquin Pablonën manámi 'icë xubu cata rabé 'imainun achúshi, anuxun bana ñuixuncëbëbi ca bënë uni achúshi, Eutico cacë, ax xubu manámia 'icë xëcué anu tsotax, 'uxcënan ténancëx 'uxax ëman nipacëacëxa. Nipacëtía bamaia ca bicancëxa. ¹⁰ Bicëbë xubunuax 'ibúquiinquin bënë uni 'icúquin bitsi rantin purúnquin ca Pablonën anua 'icë unicama cacëxa:

—Ratúaxma ca 'ican, ca uinacëtía.

¹¹ Catancëx manan 'irutëcëñxun, pán tucapaxun pianan pëcaratamainun bana ñuixunëti, ca Pablo atu ëbiani cuancëxa. ¹² Cuancëbë ca bënë uni Eutico axa chuáma 'aish asábi 'icë buani cuëñquiani cuancancëxa.

Troasnuaxa Pablo Miletonu cuan

¹³ Usa 'ain cananuna Pablonëan taën cuainsa tanquin, anua bitsi cuanun cacëx, nux pain rëcuënquiani manë nuntin Asón cacë ëmanu cuancën. ¹⁴ Cuanx bëbaquin Asónua Pablo bibiani cananuna abë nuntin Mitilene cacë ëmanu cuancën. ¹⁵ Mitilenuax coonx cananuna Quío cacë nasi rapasu bëbacën. Bëbax anuax coonx cananuna Samos cacë nasínu bëbacën. Bëbatancëx cananuna anu 'icë ëma Trogilio anuax pain tiantiacën. Tanti anu 'inëti cuanx cananuna Mileto cacë ëmanu bëbacën. ¹⁶ Anuxun ca Pablonën Pentecostés cacë nëtë 'iisama pain 'ain Jerusalénu bëbati sinánquin 'uran Asia menu 'iisama tanquin, Efeso ëma 'urama 'ainbi anu cuantima sináncëxa.

Efesonuaxa ax Jesucristomi catamécë unin cushicama Pablonën bana ñuixuan

17 Usaquin sinánxun ca Miletonuxunbi Efesonua 'icë axa Jesucristomi catamécë unin cushicamaxa anu unun quixun Pablonën camiacëxa.

18 Camicëx aia ca cacëxa:

—Asia menu utancëx carana mitsubë 'aish uisai 'ëx 'ia quixun camina mitsun 'unanin. 19 'Ëx mitsubë 'ixun cana mitsúnmi 'ë rabiti sinánquinma axa cuëncësabi oi 'iquin Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuan. Usoquin 'ai cana bëunan mëscúanan judíos unicaman 'ë bëtsi bëtsi ocëx 'aisamaira têmëran. 20 Usai 'iquinbi cana ënquinma uisai caramina Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'inux upí 'iti 'ai quixun racuëquinma mitsu bana ñuixuan. Usaquin nëtëquinma mitsúxmi timécë ñuixuanan cana mitsun xubucamanuxunribi mitsu bana ñuixuan. 21 Ñuixunquin cana judíos unicama 'imainun judíosma unicamaribi Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'inux sinanatía Nucën 'Ibu Jesucristomi catamënun quixun can. 22 Usa 'ain cana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oi Jerusalénu cuanin, uisai carana anuax 'iti 'ai quixun 'unanimabi. 23 An 'unánmicëxun cana 'unanin, uinu 'icë ëmanu carana cuani anuxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë caia, anuax cana sipuocancë 'ianan unían 'atimocëxun 'aisamaira oquin têmëranuxun 'ai quixun. 24 Usaquian 'unánmicëxbi cana 'ëx uisai carana 'iti 'ai quixun sinani bënëtiman. Bamanuxunbi Nucën 'Ibu Jesusan cacësabi oquin 'ai cuëñquin sënëonti cana cuëñnin, Nucën Papa Diosan ca nuibaquin unicama ainan 'inun iëmisa tania quixuan camabi unin 'unánun.

25 Usaquin sinánquinbi cana 'unanin, uicama carana Nucën Papa Diosan uni 'inun bana ñuixuan acaman ca 'ë istëcënxunma 'aia quixun. 26-27 Mitsúnmi 'ë istëcëncëxunmabi cana ësoquin mitsu cain, uisai cara Jesucristo cupí ain unicamax, an mënosabi oi 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan 'ë 'unánmicë, acama ñuiquin cana mitsuishima camabi ëmanu 'icë unicamaribi ñuixuan. Usa 'ain ca 'ën Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuatibia ami catamécëma 'ain 'ën 'uchama 'icën. 28 Usa 'ain camina mitsun mina ñu 'aisama 'ai bërúancati 'ain. Bërúancanan camina axa Jesucristomi catamécë unicamaribia upí 'inun bërúanti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan ca usoquinmi axa Jesucristomi catamécë unicama bërúanun mitsu 'imiaxa. A unicamax ca axa bama cupí Nucën 'Ibu Jesucristomi catamécë 'aish aín uni 'icën. 29 'Ën cana 'unanin, 'ëx cuancëbë ca uni raíri uti 'icën. Uxun ca axa ami sináncë unicama, Jesucristomi catamëti bana a ënun quixun paránti 'icën. 'Inúanëan bëtsi biquin carnero tsuácacësaribi oquin ca a unín axa ami sináncë unicama Jesús manunún quixun parántisa tanti 'icën. 30 Ësaquinribi cana 'unanin, axa Jesucristomi catamécë unicamabë timécë unicama bëtsi bëtsin ca Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin ñuixunquinma, cëmë bana ñuixunti 'icën, a bana quicësabi oi isa 'inun quixun. 31 Usa 'ain camina unín paráncëma 'inuxun upí oquin sináinrati 'ain. Camina sinánti 'ain, rabë 'imainun achúshi barin cana ñantánbi nëtëñbi nëtëquinma bëunan mëscúquin mitsu 'ësëan.

32 Bëri cana an bërúanun Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. An ca nuibaquin mitsu ami cushinun 'imianan axa ami sináncë unicama 'imicësaribi oquin aséribi ainan 'aishmi ax cuëncësabi oishi 'inun mitsu 'imiti 'icën. 33 'Ën cana curíqui ñucánan chupa uibi ñucácëma 'ain. 34 Mitsúnbi camina 'unanin, 'ën mëcënanbi ñu mëëxun cana 'ën piti 'imainun 'ën chupa bianan 'ëx abë 'icëcamaribi bixúan. 35 Usaquin ñu mëëcë 'ixun cana mitsu 'unánmia, mitsúnribimi usoquin 'anun, ñuñuma uni ñu 'inánuxun. Usaquin 'ati sinani ca

Nucën 'Ibu Jesús ësai quiacëxa: “A unin ñu 'ináncë uni ax cuëëncësamaira oi ca an uni ñu 'ináncë uni ax cuëënia”. A bana camina manuginma sinánti 'ain.

³⁶ Èsaquin catancëx ca Pablo rantin puruni tsóbuti anu 'icë unicamabë Nucën Papa Diosbë banacëxa. ³⁷⁻³⁸ Banai sënënia ca –'ë camina istécënxunma 'ai –quia oi camáxbi masá nuituti abë 'icúcanani bëunan mëscúquin bërúanxa cuanun caquin manë nuntinu 'irumiquin Pablo buáncëxa.

21

Jerusalénu Pablo cuan

¹ Buáncëx 'iruax Efesonu 'icë unicama ëbiani cuanx cananuna Cos cacë nasínu cuancën. Anuax coonx cananuna Rodas cacë nasínu cuanx, anuaxribi Pátara cacë ëmanu bëbacën. ² Bëbaxun cananuna anua axa manë nuntin Fenicia menu cuanti uni raíri mëracën. Mërax cananuna a nuntin atubë cuancën. ³ Cuanxun Chïpre nasía mëmiu 'icë inubiani cananuna Siria menu cuancën. Cuanx cananuna anu 'icë unicaman buáncë aín ñucama a nanpáxunti cupí Tiro ëmanu cuancën. ⁴ Usai Tironu bëbaxun, axa Jesucristomi catamécë unicama mërax, cananuna mëcën achúshi 'imainun rabë nètën atubë anu 'iacën. Nuxnu anu 'ain ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun a unicaman uisai cara Pablo 'iti 'icë quixun 'unánquin Jerusalénu cuanxma 'inun quixun cacëxa. ⁵ Usaquian cacëbëbi cananuna a nètëcama inúcëbë cuancën. A ëmanuax cuancëbë ca axa Jesucristomi catamécë unicamax aín xanu 'imainun aín bëchicëbëbi nubë masinu cuancëxa. Cuanx cananuna rantin puruni tsóbuax masinuax Nucën Papa Diosbë banacën. ⁶ Usai 'itancëxun atubë 'icucananquin –cuanmainun ca bërúanx 'ican –quixun atu cai cananuna manë nuntinu 'iruacën. 'Irucëbë ca a unicamax aín 'icënu cuantëcëancëxa.

⁷ Anuax cuanx cananuna Tolemaida ëmanu cuancën. Cuanx bëbaxun axa Jesucristomi catamécë unicama catancëx cananuna achúshi nètën atubë 'iacën. ⁸ Anuax pëcaratëcëncëbë cuanx cananuna Cesárea ëmanu bëbacën. Bëbax cananuna Felipeñen xubunu abë 'i cuancën. Felipe ax ca an Jesús ñuiquin unicama bana ñuixuncë 'ianan mëcën achúshi 'imainuan rabë uni Jerusalénuxun an piti mëticanun caíscan acama achúshi 'iacëxa. A Felipebë cananuna 'iacën. ⁹ Aín bëchicë ca rabë 'imainun rabë xanu bënëñuma 'iacëxa. A xanucaman ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuancëxa.

¹⁰ Anu 'itsa nètë 'icëbë ca an Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana uni ñuixuncë uni achúshi Agabo cacë, ax Judea menuax bëbacëxa. ¹¹ Bëbax nu isi uxun anun Pablo tsitëcëre'quicë, a biax anun tanëacanan anun mënëacati ca quiacëxa:

–Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ca ësari quia: Ènën 'ibu ca ësaribi oquin nëaxun Jerusalénu 'icë judíos unicaman judíosma unían binun 'inánti 'icën.

¹² Èsaría Agabo quia cuaquin ca nubëtan Cesárea nu 'icë unicamanribi, Jerusalénu cuanxma 'inun quixun Pablo cacëxa. ¹³ Cacëxbi ca Pablo quiacëxa:

–¿Añu cupí caramina usai banai bëunan mëscúquin 'ë masá nuitumin? Jerusalénuxun Nucën 'Ibu Jesúsnu cupí 'ë nëacancëxbi cana bënëtima 'ain. Usoquin nëanan 'ë 'acancëxbi cana asábi 'iti 'ain.

¹⁴ Usai quia Jerusalénu cuancatsi quia cananuna Pablo sinanamicas-macën. Usa 'ain cananuna quiacën:

–Nucën 'Ibu Dios cuëëncësabi oi ca 'iti 'icën.

¹⁵ Usa 'ain cananuna ñu mēñobiani Cesáreanuax Jerusalénu cuancēn. ¹⁶ Cuancēbē ca nubē Cesáreanuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama raíri cuancēxa. Acaman ca Chiprenuax ucē uni Mnasón, axa 'itsa baritian Jesucristomi catamēcē, a 'unáncē 'ixun aín xubunu anunu 'inun nu buáncēxa.

Pablo Jacobo isi cuan

¹⁷ Usa 'ain ca Jerusalénu bēbaia axa Jesucristomi catamēcē unicaman cuēnquin nu biacēxa. ¹⁸ Usaquian bicēx 'inēti cananuna pēcaracēbē Pablobē Jacobo isi cuancēn. Abē ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushicamaribi 'iacēxa. ¹⁹ 'Icē —¿uisa caina 'ai? —quixun catancēx atubē banaquin ca Pablonēn uisaira oquin cara Nucēn Papa Diosan 'amicēxun, anua judíosma unicama 'icē ēmacamanuxun ñu 'axa quixun ñuixuancēxa.

²⁰ Usaquian Pablonēn ñuixuncēxun ca —asábi ca —quixun caquin Nucēn Papa Dios rabiácēxa. Rabitancēxun ca Pablo ēsaquin cacēxa:

—Asábi ca. Usa 'aínbi camina 'unanin, 'aisamaira judíos unicamax ca Jesúsni sinánxa. Sinánxunbi ca ēsaquinribi sinania, Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēñēo bana quicēsabi oi cananuna 'iti 'ai quixun. ²¹ A unicamax ca quia, min isamina bētsi bētsi menua judíos unicama, Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēñēo bana quicēsabi oi 'iaxma 'inun quixun can. Canan isamina judíos unicaman 'acēsaribi oquin bēbu tuá 'unántioxnuma 'anun quixunribi can. ²² An usa bana cuacē unicamax ca mi ucē cuati timēti 'icēn. ¿Usa 'ain caramina uisai 'iti 'ain? ²³ Nun ēsaquin cacēsabi oquin camina 'ati 'ain. Ēnu ca rabē 'imainun rabē judíos uni, an Nucēn Papa Dios cacēsabi oi 'i sēñēnquian aín bu tēamitishi 'icēn. ²⁴ Ēñē uni buani camina abē judíos uni 'icēsaribiti 'inux mixribi nashi mēñocati 'ain. Mēñocanan camina a unicamaxa Moisésnēn cuēñēo bana usai 'iti quicēsabi oi 'ianan aín bu tēacē 'inun cupíoquin mēñocamiti 'ain. Minmi usoia isquin ca judíos unicaman 'unánti 'icēn, mix camina Moisésnēn usai judíos unicama 'iti cuēñēo bana quicēsabi oi 'i quixun. 'Unánan ca mímia manáncē bana ax ca cēmē 'icē quixun 'unánti 'icēn. ²⁵ Mixmi judío uni 'aish usai judíos unicama 'iti bana quicēsabi oi 'iti 'aínbi ca nun sináncēx judíosma unicamax usai 'itima asábi 'icēn. Usaquin sinánquin cananuna ēsaquin 'axun acama quirica buánmian: Judíos unicama usai 'iti banacama quicēsa oquin 'aquinma camina ēsaquinshi 'ati 'ain, unínbia uniocē ñu rabiquian 'acē ñuina camina pitima 'ain, 'imainun camina ñuina imi pitima 'ain, 'imainun camina tētsēcacē ñuina pitima 'ain, 'imainun ca bētsi xanubē 'ima uni aín xanubēishi 'iti 'icēn.

Roma ēmanua Pablo cuan ñuicē bana (21.27-28.31)

Anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun Pablo bican

²⁶ Usaquian abēa 'icēcamabētan Jacobonēn cacēsabi oquin, rabē 'imainun rabē uni a buonx ca Pablo judíos unicama 'icēsaribiti nashi abē mēñocacēxa. Mēñocanan ca uisa nētēn cara anun mēñocati nētē sēñēnti 'icē quixun canan uisa nētēn cara Nucēn Papa Dios rabiquin ñuina rēti 'icē quixun anu 'icē sacerdotēbētan mēñoi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu cuancēxa.

²⁷ Anun mēñocati nētē mēcēn achúshi 'imainun rabē sēñēnti 'uramara 'ain ca judíos unicama raíri, Asianuax ucē, acaman Pablo anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunua isacēxa, isquian tsuácarucēxun Pablo biacēxa. ²⁸ Bitsi ca mununa cuēñishi quicancēxa:

—Israel unicama, nu ca 'aquin. Ēñē unix ca an camabi menu cuanquin judíos unicamamia 'inun quixun unicama ñuixuncē a 'icēn. Usa 'ixun ca nun cuati bana Moisésnēn cuēñēo quicēsabi oi 'iaxma 'inun quixun canan, anuxun

Nucën Papa Dios rabiti xubu ënë 'atimaquin ñuiquinribi unicama caia. Usa 'ixun ca anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu judíosma, axa griego banan banacë unicama raíriribi atsinmiäxa. Atsinmixun ca ënë xubu upi 'atimamiäxa —quiax.

²⁹ Jerusalënuaxa abë nitsia isbaiëxanx ca Efesonu 'icë uni, Tróximo, a Pablonën anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunu atsinmicësa sinani usai quicancëxa. ³⁰ Usaía quicëbë tsuáquirui abácuatsini uquin ca Jerusalënu 'icë unicaman biquin, Pablo anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu eman nirínbianquin bënëñquinshi xëcuëcama xëpuacëxa. ³¹ Usaquin 'ai Jerusalënu 'icë camabi uni tsuáquirucëa ñuia ca comandantenën cuacëxa. ³² Usaquin cuaquin ain suntárucamacëñun suntárunën cushicama timëtancëxun abáquanquin buanx ca comandante anua unicama 'icë anu bëbacëxa. Bëbaia isquin ca mëëquinbi Pablo ëancëxa. ³³ Usocëbë uquin ca Pablo biquin comandantenën ain suntárucama manë risi rabëtan təcërecanun quixun cacëxa. Caquin ca ui cara ax 'icë quixun ñucánan añu cara 'axa quixun ñucácëxa. ³⁴ Ñucácëbëbia unicamax bëtsi bëtsi bana ñui sharácëbëtan upi oquin cuaquinma ca comandantenën anua suntáru bucucë xubunua buánun quixun cacëxa. ³⁵⁻³⁶ Cacëxun buáncëbë, a caxu cuanquin catícabiani ca unicama sharati tsuáquirui quiacëxa:

—Ca bamati 'icën.

Usai quia tsuáquirucëbëtan ca unínma 'aia quixun suntárucaman atun xubunua 'icë tapitia 'urama 'ain Pablo 'icúquin birubianquin buáncëxa.

Unicamax ami manáncëxun Pablonën ca

³⁷ Usoquin buánxun atun xubunu suntárucaman atsinmicëxunbi ca Pablonën comandante cacëxa:

—¿Bananun caina 'ë 'imitima 'ain?

Cacëxun ca comandantenën cacëxa:

—¿Griego banan banati caina 'unan? ³⁸ ¿Mix caramina Egiptonu 'icë uni an bari itsin, 'apumi nishquin unicama tsuáquirumitancëxun uni 'aquin cuatro mil uni, anu uni 'icëma menu buáncë, ama 'ain?

³⁹ Usaquin ñucácëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Ëx cana judío uni 'ain, Cilicia menua 'icë ëma cha, Tarso, anu 'icë. ¿Usa 'ain caramina 'ën axa tsuáquirucë unicama canun 'ë camitima 'ain?

⁴⁰ Cacëxun ca comandantenën —camina cati 'ai —quixun cacëxa. Cacëx tapitinu nixun mëcënan sanáncëxa nëtëtia ca Pablonën hebreo banan bañquin ësaquin unicama cacëxa:

22

¹ 'Ën aintsicama 'imainun caniacëcë unicama, uisai carana 'ia quixun 'ën aséribi mitsu ñuixunmainun ca cuat.

² Caia, hebreo banan Pablo banaia cuati ca pascësarua 'inun nëtëacëxa. Nëtëtia ca Pablonën cacëxa: ³ —'Ëx cana judíos uni, Cilicia menua 'icë ëma Tarso, anuax bacëan 'ain. Usa 'ixunbi cana Jerusalën ënuax caniquin, an uni 'unánmicë uni, Gamaliel, an 'unánmicëxun quirica 'unánquin, nucën raracaman cuatia Moisésnën cuëñëo bana upi oquin 'unáncën. 'Imainun cana mitsúxmi 'icësaribiti Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'ati cuëëancën.

⁴ Usa 'ixun cana axa Jesucristomi sináncë unicama bëtsi bëtsi ocën. Bëtsi bëtsi oquin 'anan cana bëbu 'imainun xanuribi nëaxun tëmëramianan sipuanuxun buáncën. ⁵ Sacerdotnën cushicaman 'apubëtan ca caniacëcë unicamanribi 'unánxa, atun ca Damasconu 'icë judíos unicama 'inani cuanun quirica 'ë

'ináncëxa quixun. 'Ináncëx cana axa Jesucristomi sináncë unicama Jerusalén ênuxun tēmëraminuxun bitsi cuancën.

Plablonëan axa usai Jesucristomi catamëa ñuia bana (Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Bain cuani Damasconu bëbai cuanquin, 'ën usai 'iti sináncëma 'ainbi ca bari xamáruti 'urama 'ain, nainuax cushiira pêqui ichúquin nèbëtsioraquin 'ë pëcacëxa. ⁷ Usaquian pëcacëx menu nipacëxun cana ësaquian 'ë cacë bana cuacën: “Saulo, Saulo, ¿uisoti caramina 'ë bëtsi bëtsi oin?” ⁸ Ësaquian cacëxun cana cacën: “¿Ui caramina 'ain? Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain”. Cacëxun ca 'ë cacëxa: “Èx cana Jesús, Nazaretnu 'icë, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain”. ⁹ Usaquian 'ë cacëbëtan pêquia isquinbi ca axa 'ëbë cuancë unicaman 'ëbëa banaia cuama 'icën. ¹⁰ Ësaquian cacëxun cana cacën: “Mix camina 'ën 'Ibu 'ain. ¿Usa 'aish caramina añu 'ën 'ati cuëënin?” Cacëxun ca 'ë cacëxa: “Niruquiani camina Damasconu cuanti 'ain. Anuxun ca uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mi unin cati 'icën”. ¹¹ Usaquin cacëx menuax niruiabia axa pêquicë an bëtëncëx bëxuiñu 'ixun iscasmatia, axa 'ëbë cuancë unicaman mëinbianquin buáncëx cana Damasconu bëbacën.

¹² Anu ca uni achúshi, Ananías cacë, an Moisésnën cuëñëo bana quicësa bi oquin 'acë 'iacëxa. Usa 'aish ca a unix Damasconu 'icë judíos unicaman, ax ca upi nuituñu 'icë quixun ñuicë 'iacëxa. ¹³ Usa 'aish ca 'ë isi uacëxa. Uxun ca 'ë cacëxa: Saulo, mix camina 'ën xucën 'ain. Camina amiribishi istëncënti 'ain. Quixuan cacëxuinshi cana a isacën. ¹⁴ Iscëxun ca 'ë cacëxa: Nucën Papa Dios, a nucën raracamanribi rabia, an ca mi caísacëxa, añu cara ax cuëënia quixun 'unánanmi aín Bëchicë aín sinan upíra aribi 'unánan ax banaia cuanun. ¹⁵ Usa 'ixun camina min ami iscë ñucama 'imainun usaquian mi cacëxunmi cuacë banacamaribi camabi menu 'icë unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Usámi 'inúan caíscë 'aish camina bënëtiishi nirui min 'uchacama tërënun Nucën 'Ibu Jesúsmi catamëti nashimicë 'iti 'ain.

Judíosma unicama bana ñuixunun Jesusan Pablo xua

¹⁷ Usa 'ain cana Ananías quicësa 'itancëx Jerusalénu cuantëcëancën. Cuanx cana Nucën Papa Diosbë banai anuxun a rabiti xubunu cuancën. Anu 'ixun cana namáquin iscësoquin Nucën 'Ibu Jesús isacën. ¹⁸ Iscëxun ca ësaquin 'ë cacëxa: Jerusalénu 'icë unicaman ca mínmi 'ë ñuiquin cacëxunbi cuaisama tanti 'icën. Usa 'ain camina bënëti Jerusalénuax cuanti 'ain. ¹⁹ Usaquian cacëxunbi cana Nucën 'Ibu Jesús cacën: Ènu 'icë judíos unicaman ca 'unánxa, 'ën cana anua judíos unicama timëti xubucamanu cuanquin, axa mimi catamëcë unicama sipuanuxun buánan mëëa quixun. ²⁰ Estëbanën an mi ñuiquin uni bana ñuixuncë, a maxaxan 'acanmainun cana 'ëx anu 'ixun cuëënquin an Esteban rëcë unicaman chupa bërúan. ²¹ Usaquin cacëxunbi ca Nucën 'Ibu Jesusan 'ë cacëxa: Camina cuanti 'ain. Cana 'ura 'icë judíosma unicamami bana ñuixunun mi xuti 'ain.

Comandantenëx Pablobë bana

²² Usaquian Pablonën ñuixuncëxun pascësarua 'aish sëtëxun cuatibi ca judíosma unicama ñuia quia cuati sharatëcëni quicancëxa:

—Ènë uni ca bamati 'icën, 'aíma 'inun.

²³ Usai qui munuma banai sharati nishquin ca aín chupabi pëxun niquin me cupucë bixun manámi mësuquin puacëxa. ²⁴ Usaría unicama 'ia isquin ca comandantenën anua suntárucama bucucë xubunua Pablo atsínminun quixun aín suntárucama cacëxa. Canan ca, uisa cupí cara a ñui usai sharácania quixuan nu ñuixunun camina Pablo rishquiti 'ai quixun cacëxa. ²⁵ Usaquian

comandantenën cacëxuan rishquiminuxun nëamicëxunbi ca Pablonën anua 'icë capitán cacëxa:

—¿Mitsúnmi románo uni, añu cara 'axa quixun upí oquin cuaxunmashi rishquti cara asábi 'ic?

²⁶ Ësaía Pablo quia cuabiani cuanxun ca capitánen ësaquin comandante cacëxa:

—Ënë unix ca románo 'aish quiricañu 'icën. Usa 'ain camina uisaquin caramina 'aisa tani usoquin 'anuxun upí oquin sinánti 'ain.

²⁷ Usaquin cacëx anu cuanquin ca comandantenën Pablo ñucáquin cacëxa:

—¿Aséabi caramina mix románo 'aish quiricañu 'ain?

Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—Usa cana 'ain.

²⁸ Cacëxun ca comandantenën cacëxa:

—Románo 'aish quiricañu 'inuxun cana 'ën 'itsaira curíqui cupíocën.

Quia ca Pablonën cacëxa:

—'Ën papan Romanu 'icë quiricañu 'ixun bëchia 'aish cana 'ëx románo 'ain.

²⁹ Usaía quia cuaquin ca axa a rishquinux cuaincëcaman Pablo ëancëxa.

Ëncëbë ca comandantenëxribi, románo 'aísha quiricañu 'icëbi cana Pablo nëamia quixun sinani, racuëacëxa.

Judíos cushin 'apucaman Pablo ñucá

³⁰ Usa 'ain ca pëcaracëbëtan comandantenën añu cupí cara Pablomi judíos unicama manania quixun 'unántisa tanquin, anúan nëacë manë risi tubunun quixun cacëxa. Canan ca sacerdotenën cushicama 'imainun judíos unibunën cushicaman 'apucama timënun quixun ain unicama cacëxa. Cacëxuan an cacësabi oquin timëan ca comandantenën Pablo axa timécë 'apucaman isnun chiquímiacëxa.

23

¹ Usa 'ain ca suntárucaman bëcëxun isquin Pablonën judíos unibunën 'apucama cacëxa:

—Mitsux judíos uni 'aish camina 'ën xucëantu 'ain. 'Icë cana mitsu cain, 'ën cana ñu 'atima 'acëma 'ai quixun ca Nucën Papa Diosan 'ë isia.

² Quiáxa quicëbëtan ca sacerdotenën cushicaman 'apu, Ananías, an a rapasu 'icë unicaman Pablo cuëtáshcanun quixun cacëxa. ³ Caia ca Pablonën cacëxa:

—Unían, upí ca quixun mi sináncë 'aíshbi camina mix usama 'ain. Nucën Papa Diosainra ca 'ëmi 'amicësa usoquin mi 'ati 'icën. Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin uisa caramina 'ë oti 'ai isti cupíshi camina anu tsoan. ¿A bana quicësabi oquin 'ë ñucáxunmabi caramina 'ë mëënun quixun uni cain?

⁴ Caia oquin ca a rapasu 'icë unicaman Pablo cacëxa:

—¿Usaquin caramina Nucën Papa Diosnan 'icëbi min sacerdotenën cushicaman 'apu cain?

⁵ Cacëxun ca Pablonën cacëxa:

—'Ën aintsicama, Moisésnën cuënëo bana ca quia: “Min aintsicaman 'apumi camina 'atimati banatima 'ain”. Usa 'aínbi cana ax ca sacerdotenën cushicaman 'apu 'icë quixun 'unánquinma usaquin can.

⁶ Usaquin catancëxun ca Pablonën anua timécë 'apucama, a raírinëxa sa-duceo uni 'imainun raírinëx fariseo uni 'icë 'unáncëxa. 'Unánquin ca munuma banaquin cacëxa:

—'Ēn aintsicama, 'ĕx cana fariseo uni 'ain, fariseo unin bĕchicĕ cana 'ĕx 'ain. Usa 'ixun cana bama 'aish ca Cristo utĕcĕncĕbĕ uni baĩsquti 'icĕ quixun sinanin. 'Ēn usaquin sináncĕ 'ain ca 'ĕmi manáncania.

⁷ Ēsaía quia cuati acamaxbi cuĕbicanantancĕx ĕnananquin ca fariseo unicaman bĕtsi oquin sinánmainun saduceo unicamanribishi bĕtsi oquin sináncĕxa.

⁸ Saduceo unicaman ca —bama 'aish ca uni baĩsqutima 'icĕ —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshínribi 'aíma 'icĕ —quixun sinania. Sinánmainun ca fariseo unicaman —bama 'aish ca Cristo utĕcĕncĕbĕ uni baĩsquti 'icĕ —quixun sinánan —ángel 'imainun ca ñunshinribi anu 'icĕ —quixun sinania. ⁹ Usa 'aísha camáxbi cuĕbicanani sharámainun ca fariseo uni raĩri, an Moisésnĕn cuĕnĕo bana 'unáncĕ, an nĩruquin munuma banaquin cacĕxa:

—Nun iscĕx ca ĕnĕ unix añu ñubi 'acĕma 'icĕn. Sapi ca ñunshin banaia cuaxa, ángel banaia sapi ca cuaxa. An 'imicĕxuan nu bana ñuixuncĕxunbi ĕnĕ uni 'atimoi atununa Nucĕn Papa Diosmiribi nishi, usa 'ain cananuna 'atimotima 'ain.

¹⁰ Usaría 'aisamairai cuĕbicanáncĕbĕ ca comandante, unicaman Pablo 'ati sinani racuĕacĕxa. Usai 'iquin ca comandantenĕn —unicama nĕbĕtsinuabi bibianquin camina Pablo anunu 'icĕ xubunu buánti 'ai —quixun aín suntárucama cacĕxa. Cacĕxun ca suntárucaman anua atux 'icĕnu buánxun atsinmiacĕxa.

¹¹ Usaquin 'oon ñantánbucĕbĕtan ca Nucĕn 'Ibu Jesusan a rapasu niraĕquin Pablo cacĕxa:

—Masá nuituti bĕnĕaxma ca 'it. Jerusalén ĕnuxunmi 'ĕ ñuiquin cacĕsaribi oquin camina Roma ĕmanuxunribi 'ĕ ñuiquin unicama bana ñuixunti 'ain.

Pablo 'acatsi quiax unicama 'ĕsĕnan

¹² Usaquin Nucĕn 'Ibu Jesusan Pablo can pĕcaran ca judíos unicama raĩrinĕx tímĕax 'ĕsĕnani ĕsai canancĕxa: Pablo 'axunma cananuna pima 'ianan añu ñubi xĕatima 'ain. Nun nux quicĕsabi oquin 'acĕma 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan nu uisa cara oti 'icĕ usoquin nu 'ati 'icĕn. ¹³ Axa usai 'ĕsĕnancĕ unicama ax ca cuarenta unibĕtan sĕnĕnma 'iacĕxa. ¹⁴ A unicaman ca anu cuanxun sacerdotenĕn cushicamacĕñun caniacĕcĕ unicama ĕsaquin cacĕxa:

—Nux cananuna, Pablo 'axunma cananuna añu ñubi pima quiax canan. Nun nux quicĕsabi oquin 'acĕma 'icĕa Nucĕn Papa Diosan nu uisa cara oti 'icĕ usoquin nu 'anun cananuna quia. ¹⁵ Usa 'ain camina 'apu raĩribĕtan paránquin mitsun ĕsaquin comandante cati 'ain: An ñu 'acĕ a upíira oquin 'unánxun cananuna Pablo ñucátĕcĕntisa tanin. Nun nu ñucátĕcĕnun camina pĕcaracĕbĕtan min suntárucama bĕmiti 'ain. Mitsúnmi usaquin cacĕsabi oquian comandantenĕn cacĕxun aín suntárucaman bĕia cananuna Pablo 'ati 'ain.

¹⁶ Usai 'ĕsĕnaniabi ca Pablonĕn chirabacĕn tuacĕn cuacĕxa. Cuabianxun ca suntárunĕn xubunu atsinxun Pablo ñuixuancĕxa. ¹⁷ Ñuixuncĕxun cuaquin cuĕnxun ca Pablonĕn capitán achúshi cacĕxa:

—Ēnĕ xu camina comandantebĕ ca banatisa tania anu buánti 'ain.

¹⁸ Quixuan cacĕxun bibianquin buánxun ca capitánĕn comandante cacĕxa:

—Sipunua 'icĕ Pablo an ca cuĕnxun 'ĕ caxa, ĕnĕ tuá camina comandantebĕ ca banatisa tania anu buánti 'ai —quixun.

¹⁹ Cacĕxun mĕinbianquin 'uri buánxun ca comandantenĕn a tuá ñucáquin cacĕxa:

—¿Añu ñuiquin caramina 'ĕ caisa tanin?

²⁰ Cacĕxun ca cacĕxa:

—Judíos unicaman ca Pablomi 'esēnanquin sinánxa, pēcaracēbētanmi, atun isa aín ñu 'acē upí oquin istēcēnun, judíos 'apucamanu Pablo buántēcēnun cēmēquin mi camicatsi quixun. ²¹ Usaquin cacēxunbi camina an mi cacēsabi oquin 'atima 'ain. Axa Pablomi 'esēnancē uni ax ca cuarenta unibētan sēnēnma 'icēn. Acaman ca 'anuxun unēxun Pablo cainia. Ēsai ca quiaxa: Pablo 'axunma cananuna añu ñubi pima 'ianan añu ñubi xēatima 'ain. Nun nux quicēsabi oquin 'acēma 'icēa ca Nucēn Papa Diosan nu uisa cara oti 'icē usoquin nu 'ati 'icēn. Usaquin Pablo 'acatsi quixun ca minmi cacēxuan min suntárucaman Pablo buántishi unēxun cainia.

²² Quixuan cacēxun ca cuantánun xuquin, comandantenēn Pablonēn chirabacēn tuá cacēxa:

—A ñuiquinmi 'ē cacē bana ēnē camina uibi ñuixuntima 'ain.

Comandantenēan Felixnu Pablo buántanun aín suntárucama xua

²³ Cacēxa a tuá cuancēbētan ca capitán rabē cuēnxun comandantenēn cacēxa:

—Doscientos taēn nicē suntárucēñun camina setenta caballonēn nicē suntárucēñun doscientos masibun tuíncē suntárucama bēánquitancēxa imē naēx 'iisama pain 'aian Cesáreanu cuanun mēñocamiti 'ain. ²⁴ 'Imainun camina anúan Pablo cuanun bētsi caballoribi mēñíoti 'ain, anúnmi unínma 'aia bērúanxun, Pablo gobernador Felix anu buánun.

²⁵ Usaquin aín capitán rabē catancēxun ca comandantenēn Felix buánminxun ēsaquin quirica cuēñēcēxa:

²⁶ “Ēx Claudio Lisias 'ixun cana Felix, mixmi 'apu 'aish sinánñuira 'icē, mi quirica buánmin, camina biti 'ain. ¿Uisa caina 'ain? ²⁷ Judíos unicaman bixun 'aisa taniabi cana ēnē uni, ax ca románo 'icē quixun 'unánquin, 'ēn suntárucama buánxun bian. ²⁸ Añu cupí cara ami manancia quixun 'unántisa tanquin cana judíosnēn 'apucamaxa timēcēnu Pablo buan.

²⁹ Buánxun ñucácēxunbi ca Pablonēx isa usai judíos unicama 'itia Moisésnēn cuēñeo bana quicēsabi oi 'ima quixun 'ē caxa. Cacēxun iscēxbi ca an 'acē ñu a cupí Pablo 'ati 'aíma 'ianan a cupí sipuatibi 'aíma 'iaxa. ³⁰ Judíos unicamaxa a 'acatsi quiax ami 'esēnania ñuia cuaquin cana bēñnquinshi minua cuanun Pablo xutin. Xuanan cana axa ami manáncē unicamaribi añu cupí cara ami 'esēnania quixuan mi canun quixun minu xutin. Ēñēishi cana mi cain”.

³¹ Ēsoqian cuēñeocē quirica buánquin ca comandantenēan cacēsabi oquin, suntárucaman bibianquin Pablo imē Antípatris cacē ēmanu buáncēxa. ³² Buón pēcaracēbē ca caballonēn nicē suntárucamainshi Pablo buántamainun taēn nicē suntárucamax anua 'icē Jerusalénu cuantēcēancēxa. ³³ Cuantamainun Pablo buanx ca caballonēn nicē suntárucamaxēshi Cesárea ēmanu bēbacēxa. Bēbaxun anu Pablo buánquin ca a ñuiquin cuēñeocē quirica Felix 'ináncēxa.

³⁴ 'Ináncēxun a ñuiquin 'acē quirica istancēxun ca Felixnēn Pablo bēisquin ñucáquin cacēxa:

—¿Uinu 'icē uni caina 'ain?

Cacēxun ca —ēx cana Cilicia menu 'icē uni 'ai —quixun Pablonēn cacēxa.

³⁵ Cacēxun ca Felixnēn cacēxa:

—Axa mimi manáncē unicama ucēbētan cana mixmi quia cuati 'ain.

Caxun ca Herodesnēn xubunuxuan bērúanun quixun suntárucama cacēxa.

1 Mécēn achúshi nētē 'icēbē ca sacerdotenēn cushicaman 'apu, Ananías, abē caniacēcē uni raírri 'imainun Tértulo cacē uni, an banati 'unáinracē, acamax Cesárea émanu cuancēxa. Cuanx bēbax ca Pablomi manánux Felixnu riquiancēxa. 2 Riquian, suntárunēn Pablo bēcēbētan, ca Tértulonēn Felix ésaquin cacēxa:

—Míxmi 'apu 'ain cananuna upitax bucuin. Sinánñuira 'ixun camina mín nuxnu upitax bucunun upí oquin bana mēníoín. 3 Míx camina usa 'ai quixun sinánquin cananuna camabi émanuxun camabi nētēn, asábi ca quixun sinani, upitax bucuin. 4 Usa 'ain camina mix upí nuituñu 'ixun, nun 'itsaira ñuixunquinma bana 'itsamashi mi ñuixunmainun, nun cacēxun cuati 'ain. 5 Énē unix ca nun iscēx an camabi menua judíos unicama bētsi bana ñuixunquin ubíoquin tsuáquirumicē 'ianan nazareno cacē unicaman cushi a 'icēn. 6 Usa 'ixuan judíosma uni anu atsnímixun anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'atimamiti 'icēbi cananuna Moisésnēan cuēñēo nun cuati bana quicēsabi oquin 'anuxun biixan. 7 Bicēbi ca comandante Lisiasnēn aín suntárubē cuanxun nu bicuaēnxa. 8 Nu bicuantancēx ca axa Pablomi manáncē unicamainsa minú uxun a ñuiquin mí cati 'icē quiax quixanxa. Usa 'ain camina caisa tanquin Pablo ñucáti 'ain. Ñucácēxa quia quaquin camina minbi nuxnu a ñui quicē banacamax ca asérabi 'icē quixun 'unánti 'ain.

9 Usaquian Tértulonēn Felix can, ca abē ucē judíos unicamanribi Tértulo quicēsabi oí ca asérabi 'iaxa quixun cacēxa. 10 Ésaquian cacēxun cuatancēxun ca Felixnēn Pablo axribia bananun quixun aín mēcēnan sanánquin tanxuancēxa. Tanxuncēxun ca Pablonēn cacēxa:

—Mínmi 'itsa baritian éñē menuxun uni itsi ñuía mimi uni manáncēxun cuacē 'icē cana racuētima cuēenquin uisai carana 'ia quixun mí cain. 11 Usa 'ain camina asérabi cara 'én mí cacē bana 'icē quixun 'unántisa tanquin bētsi uní ñucáti 'ain. Anuxun Nucēn Papa Dios rabinux 'éx Jerusalénu cuaēnxcancē ca mēcēn rabē 'imainun rabē nētēsa 'icēn. 12 Anu 'icē ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu 'imainun anu judíos unicama timēti xubucama 'imainun émacamanuxunribi abē cuēbícanaanquin 'én unicama tsuáquirumia uinu 'icē unínbí iscēma 'icēn. 13 'Imainun ca éñē unicamaxa quicē bana éñēx ca asérabi 'icē quixuan an mí cati uní 'aíma 'icēn. 14 Usa 'ain cana mí cain, Nucēn Papa Dios a 'én raracaman rabia, a cana 'énribi rabin. Aín bana, Moisésnēn cuēñēo 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uní ñuixuncē unicamanribi cuēñēo, a banacamax ca asérabi 'icē quixun cana 'unan. Usa 'aish cana a banacama quicēsabi oía uá aín Bēchicē amia ax 'ébē sináncē unicamabē ami catamētín, judíos unicama raírínēxa ami sinántisama tancēbēbi. 15 Atúan sináncēsaribi oquin cana, bama 'aish ca uní upícama 'imainun uní 'atimacamaxribi baísquiti 'icē quixun sinanin. 16 Usaquian sináncē 'aish cana Nucēn Papa Diosmi 'uchaima 'ianan uisa unimibi 'uchaima 'iisa tanin. Usai 'inuxun cana camabi nētēn ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'ain.

17 Usa 'ain cana 'itsa barin bētsi bētsi menu 'itancēx Jerusalénu utēcēan. Uquin cana nun aintsí ñuñumacama 'inánun quixuan uní raírínēn 'é bēmicē curíqui bēan. Bēanan cana 'én curíquiribi anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuxun 'inánuxun bēan. 18 Bēxun 'inánux cana judíos unicama 'icēsaribiti nashi mēníoan. Anun mēníoacati nētē sēñēncēbē cana 'én bēcē curíquicama 'inani anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu cuan. Anua ca axa Asianuax ucē judíos unicaman 'é mēraxa. Axa 'ébē tsuáquiruti 'itsa uní ca anu 'aíma 'iaxa. 19 Asianuax ucē unicama ax 'émi manántisa tani ca éñuxun mí 'é ñuiquin cai utsíanxa. 20 Usa 'ain ca atúxa ucēma 'ain, axa Tértulobē ucē éñē unicaman

mi cati 'icën, Jerusalénuxuan judíos 'apucaman 'ë ñucácëbëtan cara uisa ñu 'acë 'ë isaxa quixun. ²¹ Caquin ca, 'apucaman cuamainun, bama 'aish ca Cristo utëcëncëbë unicama baísquiti 'icë quixun 'ën sináncë 'ain camina 'ëmi manáncani quiax 'ëx quixancë bana mi ñuixunti 'icën.

²² Usaía Pablo quia cuaquin ca Felixnën, Jesúsmi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun 'unáncë 'ixun nëtë itsin mënionuxun, Tértulo 'imainun abë ucë unicama ësaquin cacëxa:

—Comandante Lisias ax ucëbëtan cana Pablo ñuimi quicë bana ënë mënóti 'ain.

²³ Catancëxun ca Felixnën aín capitán cacëxa:

—Chiquíti rabanan camina Pablo bërúanti 'ain. Bëruanquinbi camina añu cara 'aisa tania a 'amianan axa abë nuibanancë unicaman a istisa tania ismianan añu ñu cara cuëënia a 'axunun 'amiti 'ain.

²⁴ Usa 'ain ca nëtë itsin Felix, judía xanua biá, Drusila cacë, abë utëcëancëxa. Uxun ca Cristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuia cuaisa tanquin Pablo camiacëxa. ²⁵ Camicëx uxuan, Jesucristomí catamëtia uni, aín 'uchacama tërëncë 'aish Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iti bana ñuixuanan 'atima ñu 'atëcëinsa tanquinbi tënëti banaribi ñuixuanan aín ñu 'atima 'acë cupía unin paë tanquin tëmëratí bana ñuixuncëxun cuati ratúquin ca Felixnën Pablo cacëxa:

—Camina cuanti 'ain. A 'ën 'ati ñu 'aíma 'ain cana amiribishi mi camitëcënti 'ain.

²⁶ Usaquin cacëxa cuan ca Felixnën —'ën chiquínun ca Pablonën 'ë curíqui 'inánti 'icë —quixun sináncëxa. Usaquin sinánquin camicëxa cuancëbë cuancëbë ca Pablobë 'itsai banacëxa. ²⁷ Usaquin rabë baritia inúnmi 'apu 'aishbi chiquíquin ca Felixnën judíos unicamabë upí 'iisa tanquin Pablo sipunubi ëancëxa. Felix chiquicëbë ca bëtsi uní Porcio Festo cacë, ax 'apu 'iacëxa.

25

Festonën Pablo ñucá

¹ Usa 'ain ca 'apu 'inux cuanx Festo Judea menu bëbacëxa. Bëbax ca rabë 'imainun achúshi nëtë 'icëbë Cesárea ëmanuax Jerusalénu cuancëxa. ² Anua 'icë ca judíos sacerdotenën cushicama 'imainun judíos 'apucamanribi Pablomi manánquin Festo cacëxa, ³ ësaquin, —Nux cuëëncësabi oquin camina Pabla Jerusalénu min unin bënun camiti 'ain. Bain aia 'acatsi quiax 'ësënanxun ca Pabla bënun quixuan caminun quixun judíos unicaman Festo usaquin cacëxa. ⁴ Cacëxunbi ca Festonën cacëxa:

—Pablo ca Cesáreanu sipuocë 'icën. 'Ëx cana 'itsama nëtëinshi ënuax anu cuanin. ⁵ Usa 'ain ca mitsun cushicamax 'ëbë Cesáreanu cuanti 'icën. Cuanxun ca a unían ñu 'atima 'acë 'ain, uisa ñu cara 'axa quixun nu cati 'icën.

⁶ Catancëx ca męcën rabë nëtësa 'icëbë Festo Jerusalénuax Cesárea ëmanu cuancëxa. Coonx pëcaracëbë, anua uníxa unimi manania cuacë uni tsóti, anu tsóbuxun ca Pablo bëcánun quixun camiacëxa. ⁷ Camicëxuan bëcëbë ca Jerusalénuaxa ricuatsíncë judíos unicamax a nëbëtsiorati, ënë unin ca 'atima ñuira 'axa quiacëxa. Usa quicancëbëbi ca Pablo ñuia, usai quicancë bana ax ca aserabi 'icë quiáxa ax quiti uní raíri 'aíma 'iacëxa. ⁸ Usa 'ain ca Pablonën amia manáncancëxun ësaquin Festo cacëxa:

—'Ën cana Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana quicësabi oi 'iaxma 'inun judíos unicama cacëma 'ain. Usa 'aish cana 'ëxribi a bana

quicēsabi oi 'ian. 'Ianan cana anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunu judíosma uni atsínmicēma 'ain, atsínmima 'ianan cana Romanu 'icē 'apu, César, aín bana tanxunma 'anun uni cacēma 'ain.

⁹ Quia ca Festonēn judíos unicamabē upí 'iisa tanquin Pablo cacēxa:

—¿Mi ñuia quicancē bana ēnē 'ēn anuxun mi mēíoxunun caina Jerusalénu cuainsa tanin?

¹⁰ Cacēxun ca Pablonēn cacēxa:

—'Ēx románo uni 'icē ca Romanu 'icē 'apu, Césarnēn 'imicē an uníxa románo unimi manania cuacē uni ainshi 'ē ñuia uni quicē bana mēníoti 'icēn. Usa 'ain camina 'ēx románo 'aían 'ēmi uni manania minbi mēníoti 'ain. Minbi camina 'unanin, judíos unicamami 'ēx 'uchacēma 'ain ca 'ēn 'acē ñu a aín 'apucaman mēníoti 'aíma 'icēn. ¹¹ Axa quicēsabi oquin nun 'ati bana quicēsa oquin 'acēma 'icēa unin 'ē bamamiti ca asábi 'itsíanxa. Usa 'ainbi ca uisa ñubi 'uchacēma 'icē atúxa 'ē ñui quicē bana asérbama 'ain, uinu 'icē uninbi atúan 'anun judíos unicama 'ē 'inántima 'icēn. Usa 'ain cana Romanu 'icē 'apu Césarnēnbia uisa cupí cara uni 'ēmi manania quixun isti cuēēnin.

¹² Usaquian cacēxun ca an a 'aquincē unicamabē banatancēxun Festonēn Pablo cacēxa:

—Césarnēnbi uisa cupí cara uni mimi manania quixun isti cuēēncē cupí camina Césarnu cuanti 'ain.

'Apu Agripanēn Pablo ñucá

¹³ 'Itsama nētē 'icēbē ca 'apu Agripabē Berenice Cesárea ēmanu Festo isi cuancēxa. ¹⁴ Cuanx anu 'itsa nētē 'ia ca Festonēn Pablo ñuiquin cacēxa:

—Ēnu ca sipuacē 'icēa Felixnēn anubi ēbiancē uni achúshi 'icēn. ¹⁵ Jerusalénu 'icē ca sacerdotenēn cushicamabētan judíos caniacēcēcaman a ñui ami manáquin 'ē caxa, 'ēn a uni 'aminun quixun. ¹⁶ Cacēxunbi cana can: Románo 'apucaman ca, amía uni manáncē uni a uisa 'ixunbi, ca bamati 'icē quixun caima, axa ami manáncē unicaman abē banaquin a uni añu ñu cara 'axa quixun cacēma pain 'ain. ¹⁷ Usa 'ain cana atúxa Jerusalénuax ēnu uóncē nētē pēcaracēbētan, anua an uníxa unimi manania cuacē uni tsóti, anu tsóbuxun Pablo bēcanun quixun camian. ¹⁸ Camiquin cana, 'atima ñuira sapi ca Pablonēn 'axa quixun sinan. Sinánquin camicēxun Pablo bēánbi ca 'ēn sináncēsa oi axa ami manáncē unicamax quicēma 'icēn. ¹⁹ Quimabi ca ēsai cuni quiaxa, nuxnu usai 'iti bana quicēsabi oi 'ima 'ianan ca Pablonēn, uni achúshi Jesús cacē, ax isa bamaxbi baísquiacēxa quixun ñuia quiax. ²⁰ Usa 'ain cana uisa carana ēnē uni oti 'ai quixun sinántancēxun, ¿mi ñuia quicancē bana ēnē anuxun mi mēíoxunun caramina Jerusalénu cuainsa tani? quixun Pablo ñucan. ²¹ Ñucátancēxun cana, César Augustonēn ca 'ēmia uni manáncē bana istancēxun uisa cara oti 'icē quixun 'ē cati 'icē quixun 'ē cacē cupí, anun Césarnu xuti nētē sēnēntamainuan sipunubi 'inun quixun can.

²² Usaquian cacēxun ca Agripanēn Festo cacēxa:

—'Ēnribi cana a unían bana ñuia cuaisa tanin.

Quiáxa quia ca Festonēn cacēxa:

—Imēishibi camina axa quia cuati 'ain.

²³ Usaquian coon pēcaracēbē ca suntárunēn cushicama 'imainun a ēmanu 'icē unin cushicamabē Berenice 'imainun Agripa aín ñun curánanēn mēniocacuatsini uacēxa. Ucēbētan ca Festonēn Pablo bēnun quixun aín suntárucama cacēxa. ²⁴ Cacēxun Pablo bēcēbētan ca Festonēn axa ucēcama ēsaquin cacēxa:

—'Apu Agripacēñun cana axa ěnu nubē timēcē unicama cain, ěnu ca a uni ñuia judíos unicamax, Jerusalénu 'imainun Cesáreanuaxribi, ami manani munuma banaquin, ax ca bamati 'icē quixun 'è cacē ax 'icēn. ²⁵ 'Ainbi ca 'ěn sináncĕx a cupí bamati uisa ñubi 'acēma 'icēn. Usa 'ainbi cana axbi, César Augustonēnbi ca 'ěmia uni manáncē bana istancĕxun uisa cara oti 'icē quixun isti 'icē quixun 'è cacē cupí Césarnu xuti sinan. ²⁶ Sináncĕxbi ca a ñuiquin, usai ca ěnē uni 'iaxa quixun cati bana 'áima íaxa. Usa 'ain cana mitsúnmi ñucánuan a bĕnun quixun can. Agripa, mix nun 'apu 'ixun camina a ñucáti 'ain. 'Imainun ca ěnu 'icē unicamanribi a ñucáti 'icēn, uisa ñu cara 'axa quixun. Ñucácĕxa quia cuaxun cana añu cara 'axa quixun caquin nun 'apuirá César quirica buánmiti 'ain. ²⁷ Añu ñu 'aisama cara 'axa quixun ñuixunxunmashi cana Césarnu sipuacē uni xutima 'ain. Xuáxbi cana nuituñuma 'ixun añu ñu 'acēma 'icēbi a uni xucēsa 'iti 'ain.

26

Usai cana 'ia quixuan Pablonĕn Agripa ca

¹ Fostonĕn cacĕxun ca Agripanĕn Pablo cacĕxa:

—Mixribi camina banati 'ain.

Usaquin cacĕx ca camabi unin cuamainun ain mĕcĕnan sanani ěsai Pablo quiacĕxa:

²—Agripa, 'ěmia judíos unicamax manáncē banacama ñuiquin uisai carana 'ia quixun mi cai cana cuĕĕnin. ³ Min camina judíos unicamaxa usabi 'icē 'aish, usai 'ia 'unanin. 'Imainun camina añu ñu ñui cara quia quixunribi 'unanin. Usa 'ixun camina 'ěn mi camainun bĕnĕquinma cuati 'ain.

⁴ Judíos unicaman ca uisai 'i carana 'ěn nĕtĕnuax cania quixun 'unánan uisai carana Jerusalénuaxribi 'ia quixun 'ĕ 'unánxa. ⁵ Usa 'ain ca atun 'unáncē 'ixun, 'ĕx cana 'itsa baritian fariseo uni 'ai quixun caisa tanquin mi cati 'icēn. Nux fariseo 'aish cananuna nux judíos unicama raíri 'icĕsamairai Moisésnĕn usai judíos unicama 'iti cuĕĕno bana quicĕsabi oi 'ain. ⁶ An nucĕn raracama cásabi oquin ca Nucĕn Papa Diosan uni bamacama baísqumiti 'icē quicē banax ca asĕrabi 'icē quixun cana 'ěn sinanin. Usaquin 'ěn sináncē cupí ca ěnē unicamax 'ĕ ñui 'ĕmi manánxa. ⁷ Nucĕn rara Israel, ain bĕchicĕcamax ca mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ 'iacĕxa. Ain bĕchicĕcaman rĕbúnquinĕn ca anúan Nucĕn Papa Diosan uni bamacama baísqumiti nĕtĕ cainia. Anúan aturibi baísqumicĕ 'iti nĕtĕ ca uti 'icē quixun sinánquin ca nĕtĕnbi imĕbi ami sinánquin Nucĕn Papa Dios rabia. Usa 'ain cana mi cain, usaribiti 'ĕx 'icē cupí ca ěnē unicamax 'ĕmi manania. ⁸ Mitsúnribi camina, Nucĕn Papa Diosan ca uni bamacama baísqumiti 'icē quixun sinanin. ¿Usa cat?

Ami catamĕcĕma 'ixuan Pablonĕn Jesucristomi catamĕcĕ unicama bĕtsi bĕtsi

o

⁹ Catancĕxun ca ěsaguinribi Pablonĕn cacĕxa:

—'Ēn cana sináncĕn, 'ěn Jesús Nazaretnu 'icē ami catamĕcĕ unicama bĕtsi bĕtsi oti isa Nucĕn Papa Diosan iscĕx upí 'icē quixun. ¹⁰ Usaquin sinánquin cana Jerusalénuaxun a unicama bĕtsi bĕtsi oquin tĕmĕramianan, sacerdotenĕn cushicaman 'ĕ cacĕsabi oquin axa Jesúsmi catamĕcĕ uni 'aisamaira sipuacĕn. Sipuaia unin atu 'acĕbĕtan cana, asábi ca quixun sináncĕn. ¹¹ 'Itsa oquin cana amia sinianiabi Jesucristomi catamĕti ěnia, ami 'atimatí bananun quixun ain unicama bĕtsi bĕtsi ocĕn. Anua judíos unicama timĕti xubucamanubi cuanquin cana usoquin 'acĕn. Usonan cana ñunshinacĕquin bĕtsi bĕtsi menu

'icë ëmacamanuribi cuanquin, anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi ocën.

Uisai cara Jesucristomi catamëacëxa quixuan Pablonën ñuitëcëan

12 Catancëxun ca ësaquinribi Pablonën cacëxa: i —Damasco ëmanuxunribi usaribi oquin 'anux cana sacerdotenën cushicaman usoquin 'anun quixun 'ë 'axuncë quirica buani cuancën. 13 Cuanquin cana bari xamarúcëbë naínuax pëqui, barián pëcacësamaira oi ichuquin nëbëtsioraquin axa 'ëbë cuancë unicamacëñunbi 'ë pëcacëxun isacën. 14 Pëcacëx cananuna camáxbi menu nipacëacën. Nipacëxun cana hebreo banan ësai quia cuacën: “Saulo, Saulo, çuisoti caramina 'ë bëtsi bëtsi oin? Ami tatiqui chacati nishquin i tapun, taën 'aquinmi paë tancësa, usaribiti camina mibi 'in. Usaquin 'ë 'ai 'ëmi sinántisama tani camina mixbi 'atimóracatin”. 15 Èsai quia cana cacën: “¿Ui caramina 'ain? Nucën 'Ibu Dios sapi camina 'ain”. Cacëxun ca 'ë cacëxa: “Èx cana Jesús, ami bëtsi bëtsi ocë, a 'ain. 16 Ca nirut. Minmi 'ë ñuiquin, unicama canan bërími 'ë iscë ñuianan, minmi 'ën 'aia isti ñucamaribi ñuiquin, unicama canun cana mi cain. 17 Usa 'ixun cana 'ë ñuiquinmi bana ñuixunun judíos unicama 'imainun judíosmacamanu mi xutin. Usaquinmi 'aia cana unían bëtsi bëtsi onan bamamisa taniabi mi bërúanti 'ain. 18 Minmi 'ë ñuixuncëxa atux ñu 'atima 'atishi sinani bëánquibucënu nicësa 'aishbi sinanaquin ñu upíshi 'ati sinánun cana mi xutin, ñunshin 'atimanën 'apu Satanásnën 'ibuacë 'aishbi sinanatía Nucën Papa Diosnan 'inun. Usai 'ëmi catamëcë 'aisha aín 'uchacama tërëncë 'inun cana atunu mi xutin. Usa 'ain ca an mëníosabi oi atux aín unicamabë Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'icën”.

Jesusan cacësabi oía Pablo 'iá

19 Pablonën ca ësaquinribi Agripa cacëxa: 'Apu Agripa, cana mi cain, usaquian Jesusan naínuxun 'ë cacëxun cana aín bana parëquinma an cacësabi oquin 'acën. 20 'Aquin, Jesús ñuiquin, Damasconu 'icë unicama ñuixuntancëxun cana Jerusalénu 'icë unicama ñuixuanan Judea menu 'icë ëmacamanuxunribi bana ñuixuan. Ñuixuanan cana judíosma unicamaribi ñuixunquin ësaquin can: 'Atimaquin sináncë 'aishbi sinanati camina Nucën Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ami sinánquin camina ñu 'aisama 'aquinma ax cuëñcësabi oquinshi 'ati 'ain, mix camina ainan 'ai quixuan camabi unin 'unánun. 21 Usaquin 'ën bana uni ñuixuncë cupí ca judíos unicaman anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun bitancëxun 'ë 'aisa tanxa. 22 Atúan 'ë 'aisa taniábía Nucën Papa Diosan 'ë 'aquinia 'ë 'acëma 'ixun cana 'ën 'acësabi oquin uni aín cushibu 'imainun cushimacamaribi, Nucën Papa Dios ñuiquin bana ñuixunin. 'Èn unicama ñuixuncë bana ax ca bëtsima, Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribia, usai ca 'iti 'icë quixun ñuía bana abi 'icën. 23 A banax ca ësai quia: Tëmëratancëx ca Cristo bamati 'icën. Bamatancëxa baísquia 'ain ca usaribiti camabi uni bama 'aishbi Cristo utëcëncëbë baísquiti 'icën. Usai baísquia 'ixun ca Jesusan judíos unicamaishima judíosma unicamaribi sinanati ami catamëtía aín sinan upí 'inun 'imiti 'icën.

Cristomi sinánun quixuan Pablonën Agripa cá

24 Usaía Pablo an ñu 'acëcama ñui quicëbë ca Festo munuma banai quiacëxa: —Pablo, camina ñunshían. 'Itsairami quirica 'acë cupí camina ñunshían.

25 Cacëxunbi ca Pablonën cacëxa:

—Festo, 'ëx cana ñunshíncëma 'ain. 'Èn ñuicë bana ënëx ca sinánñuma uníxa quicësama 'icën, ax ca cëmëi quicëma 'icën. 26 'Apu Agripa ënën ca 'ëx a ñui

quicē ñucama ēnē upí oquin 'unánxa. Unían isnunma ñu 'acēma 'ixun cana 'ēn, an ca asérabi 'ēn ñuicē ñucama 'unánxa quixun 'unanin. Usa 'ain cana racuēquinma ēnē ñucama a ñuixunin.

²⁷ Usaquin Festo catancēxun ca Pablonēn Agripa cacēxa:

—¿An Núcēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicaman cuēnēo banax cara asérabi 'icē quixun caina sinanin? 'Ēn cana 'unanin, asérabi ca a bana 'icē quixun camina sinanin.

²⁸ Cacēxun ca Agripanēn Pablo cacēxa:

—Bēnēnquinshí camina 'ē Cristonēn uni 'imitisa tanin.

²⁹ Quia ca Pablonēn cacēxa:

—Núcēn Papa Dios cuēēncēsabi oi cana mishima an 'ēx quia cuacē unicamaxribia, 'ēx 'icēsaribiti, bēnētishi Cristonēn uni 'iti cuēēnin. Bēnētishi 'iananbia abi munu sinanati Cristonan 'iti cana cuēēnin. Mix 'ēx 'icēsaribiti Cristonan 'aishmi, 'ēx 'icēsaribiti manē risin tēcērcacēma 'iti, cana cuēēnin.

³⁰ Usaquian Pablonēn cacēx ca Agripa 'imainun Festo 'imainun Berenice 'imainun abēa anu tsócēcama ax niruacēxa. ³¹ Niruquiani 'uri cuanx ca canani quiacēxa:

—Ēnē unían 'acē ñu 'atima ca 'aíma 'icēn. Usa 'aish ca a cupí sipuanan bamamiti an 'acē ñu 'aíma 'icēn. ³² Usai quiquin ca Agripanēn Festo cacēxa:

—Chiquíntisa 'aishbi ca ēnē unix Romanu 'icē 'apu, Césarnēinsa ēnē ñu mēnióxunun anu cuancatsí quiaxa.

27

Roma ēmanua Pablo cuan

¹ Usaquin anua César 'icē Italia menu nu xuti sinántancēxun ca Agripabētan Festonēn, Pablocēñuan sipuacē uni raíriribi, an buánun quixun Julio cacē capitán a cacēxa. Julio ax ca Augusto cacē santárucama achúshi 'iacēxa.

² Usa 'ain cananuna parúnppapa cuébi cuanx, Adramitio ēmanuaxa ucē manē nunti, axa Asia menu cuanti, anu 'iruacēn. Nubē ca Macedonia menu 'icē ēma Tesalónica, anua 'icē uní Aristarco, axribi cuancēxa. ³ Usaquiani coonx cananuna Sidón cacē ēmanu bēbacēn. Anu bēbaxun ca abē upí 'ixun Julionēn Pablo a ēmanua 'icē axa abē nuibanancē unicama isanan abē bananan, atun xubunuxun pitánun quixun cacēxa. ⁴ Usa 'ain cananuna Sidónuax cuaniabia suñun anúnu cuancē amiax uquin bēcacēx, caxutanma nu buania quiax, nu mēmua 'icē Chipre nasí inubiani amotan cuancēn. ⁵ Cuanx cananuna Cilicia me ratábianxun Panfilia meribi ratábianx Licia menua 'icē ēma Mira cacē anu bēbacēn.

⁶ Mira ēmanuxun ca a capitanēn Alejandría ēmanuax ucē manē nunti isacēxa. Isun ca anúnu nux Italianu cuanun aín 'ibubētan mēniócēxa. ⁷ Mēniócēbē cuanx 'itsa nētē munu cuanquin cananuna Gnido cacē ēma isacēn. Isbiani cuaniabia anúnu cuancē amiax uquin nētēquinma suñun bēcacēx cananuna Salmón ēma inubiani Creta cacē nasí a rapasu cuancēn. ⁸ Cuanx cananuna numi 'iquian suñun bēcacēx cuētsinan munu cuanx, Buenos Puertos cacē ēma, Lasea cacē ēma cha 'urama 'icē, anu bēbacēn.

⁹ Anu bēbaquiani cuancēbēa, mita rēnimēbúcēbē ca parúnppapan cuanti 'aisama 'iacēxa. Usa 'ain ca Pablonēn axa nubē cuancē unicama ēsaquin cacēxa: ¹⁰—'Ēn sinácēx ca usabi cuanti 'aisama 'icēn. Usabi cuani cananuna nunti 'imainun ñucama nētēmianan nuxribi cēñúti 'ain.

¹¹ Cacēxbi ca an manē nunti niquincē unicaman cushi 'imainun nunti 'ibúxribi anu 'uran 'iisama tanmainun Julionēxribi Pablonēn bana cuaisama

tani cuancatsi quiax bēñéacēxa. ¹² Usa 'ain ca mita inúmi anu 'iti cuēñquinma, unicama aín patsanēn ēsaquin sináncēxa:

—Ēnuax cuanx caranuna Fenice ěma, Creta nasí aúa bari cuabúcē, au cuanx mita inútamainun anu 'i cuanti 'ai quixun cananuna tanti 'ain.

Parún papa tucánquia

¹³ Usaquin sináncēbēbia aín tsipúmi ax suñu munuishi bēquicēbētan ca an manē nunti niquincē unicaman —cananuna cuanti 'ai —quixun sináncēxa. Sinánbianquin ca Creta nasí cuētsinan nu buáncēxa. ¹⁴ Cuancēbēbi ca suñúan matámiax bēquiacēxa. ¹⁵ Usai 'iquian cuainsama oquin manē nunti tuíncēbētan cananuna anbia nu buántanun quixun sináncēn. ¹⁶ Suñúan bēquiquin buáncēx cananuna nasí chucúma, Cauda cacē, a rapasu cuani amí catamēacēn. Amí catamēquin cananuna nunti chamaratsu bēchunan buaniabi anun tēcērēcacē itsi a biquin anun bēacēn. ¹⁷ Bēxun cananuna manē nunti chanu 'aruacēn. 'Arutancēxun ca an manē nunti niquincē unicaman manē nunti cushioquin aín amo camabi runucaxun nēacēxa. Nēatancēxun ca sináncēxa, Sirte cacē masi 'urama sapi cananuna 'ai quixun. Uinu 'icē unin cara a masi amatia, ax ca anu pēánquiax ēchiquitima 'icē quixun sinani ca anu cuainsama tancēxa. Usa 'ain ca racuēti amiquisama tanquin, chupa amí suñu bēquicē, an nunti niquincē unin buánpacēxa. Buánpaquin ca suñúinshia nu buántanun quixun sináncēxa. ¹⁸ Usaquiani coónbia suñúan nētēcēbētanma ca an manē nunti niquincē unicaman ñu buáncēcama raíri parún papa nēbētsi puacēxa. ¹⁹ Usaquin 'ón cananuna nunribi nuntinua 'icē ñucama parún papa nēbētsi puacēn. ²⁰ Usobiani cuanquin cananuna 'itsa nētēn bari isíma, 'isparibi isíma, 'ianan suñúanēn parún papa bēchúancē, ashi isquin —ēnuax cananuna bamati 'ai —quixun sináncēn.

²¹ Usa 'ain 'itsa nētēn picēma 'ain ca Pablonēn atu nēbētsinuax niruquin unicama cacēxa:

—Ēn mitsu cacēsabi oi Buenos Puertosnubi bērúax cananuna asábi 'ianan nun ñucama pucēma 'itsían. ²² Aínbi camina masá nuitutima chuámashi 'icanti 'ain. Achúshi uníxbi cananuna bamatima 'ain, manē nuntixēshi ca nanēti 'icēn. ²³ Ēnē imē cana ainan 'ixun 'ēn a rabicē, Nucēn Papa Diosan xucēxa ucē ángel isan. ²⁴ Iscēxun ca 'ē caxa: Pablo, camina racuētima 'ain. Mi cupí ca micēñun axa mibē manē nuntinu 'icē unicomaribi bacamiquiti 'icēbi Nucēn Papa Diosan iēmíti 'icēn. Iémicēx cuanx camina Romanu 'icē 'apu, Césarnu bēbati 'ain. ²⁵ Angelnēn 'ē cacē sinani camina chuámarua 'icanti 'ain. Ēn cana 'unanin, Nucēn Papa Diosan 'imicēx ca ángelnēn 'ē cacēsabi oi 'iti 'icēn. ²⁶ Usa 'aínbi ca manē nuntixēshi nasínu 'irui anu ránquiti 'icēn.

²⁷ Usa 'ain cananuna rabē semana 'icēbē suñúanēan amo amo oquin buáncēx, parún papa Adria cacē, anu 'iacēn. Anuxun ca imē naēx an nunti niquincē unicaman —sapi cananuna menu bēbai —quixun sináncēxa. ²⁸ Sinánxun ca parún papa nēmin tanquin —ca treinta y seis metros 'icē —quixun isacēxa. Isax 'uri cuanxun tantēcēnquin ca —ca veintisiete metros 'icē —quixun isacēxa. ²⁹ Isax ca maparami 'ia manē nunti tuquiti sinani racuēquin aín tsipúnuxun rabē 'imainun rabē manē cha, tēsē itsin tēcērēcaxun, manē nunti anubi bēspúnun nipácēxa. Imē naēx nipátancēxun ca pēcaranun quiax bēñēquin caíancēxa. ³⁰ Caínquin ca an nunti niquincē unicaman manē nunti rēbunuxun tēsē itsin tēcērēcaxun manē nipácēsa 'ítanun, nunti chucúmara a anun menu cuanuxun nanpácatsi quixun sináncēxa.

³¹ Usoquian a unicaman 'aia oquin ca Pablonën Capitán Juliocëñun aín suntárucama cacëxa:

—Ĕnë unicama manë nuntinu bërúcebëma camina mitsux bacamiqiti 'ain.

³² Pablonën cacëxun ca suntárucaman anun nunti chucúma təcërëcacë itsicama tëaxun, bacan buántanun nipácëxa.

³³ Usa 'ain ca pëcarati 'urama 'ain Pablonën camaxunbia pinun quixun ësaquin cacëxa:

—Rabë semana camina ñu pima 'ianan 'uxcëma 'ain. ³⁴ Uinu 'icë uníxbi ca nètétima 'icën. Camina usabi 'inuxun 'acanın. Usa 'ain camina mín nami cushinuxun piti 'ain.

³⁵ Usaquin caquin ca Pablonën pán bixun, acaman ismainunbi —asábi ca —Nucën Papa Dios catancëxun, tucapaxun piacëxa. ³⁶ Usaquin caquin piia isquin ca masá nuitucë a nètëquin camaxunbi piacëxa. ³⁷ Manë nuntinua 'icë unicamax cananuna doscientos setenta y seis uni 'iacën. ³⁸ Acaman ca uiti cara piisa tania pitancëxun, manë nuntia xanúntanun trigo sacocama parúnpapanu puacëxa.

Manë nunti nanëa

³⁹ Usa 'ain ca pëcaracëbëtan me isquinbi uinu cara quixun an nunti niquincë unicaman 'unánma 'icën. 'Unánquinmabi ca parúnpapa tsintúncënuu masi isquin anu manë nunti 'aruti sináncëxa. ⁴⁰ Sinánxun ca anun təcërëcacë itsi tëaquin manëa nipácë a parúnpapanubi ëancëxa. Ĕnan ca anun puntëbianquin buánti manë nunti tsipúnua 'icë inti, a anun təcërëcacë itsicama tubuacëxa. Tubutancëxun ca manë nunti rëbunu nitsíncë iimi, ami 'iquian suñun manë nunti buánun quixun chupa buánruacëxa. ⁴¹ Chupa buánrucëbë bëqui, ami 'i cushiquin buánxun, ca suñun baca xobucë rabë nëbëtsia 'icë masinu ráncaisama oquin manë nunti 'aruacëxa. Usa 'ain ca ráncaisama 'ain ami 'i cushi xuquiquin bacan manë nunti tsipun tucapacëxa. ⁴² Tucapacëbëtan ca sipuacë unicama mëñuquianx abáti rabanán suntárucaman 'acatsi quiacëxa. ⁴³ 'Acatsi quiabi ca aín capitán Julionën Pablribima 'aia quixun sinánquin, sipuacë unicama 'axunma 'anun quixun aín suntárucama cacëxa. Canan ca an mëñuti 'unáncëcamax paían mëñuquianx 'irumainuan, ⁴⁴ an mëñuti 'unáncëma unicamaxribi manë nunti panatan mëñuquianx caman 'irutanun quixun cacëxa. Capitán Julionën cacësabi oi mëñuquiani cuanx ca camáxbi caman 'irui cëñúruacëxa.

28

Malta cacë nasínu Pablo 'iá

¹ Usai camáxbi bacamiqubi iëxun cananuna —Malta cacë nasí ca ënëx 'icë —quixun a isacën. ² A nasínu 'icë unicaman ca nu nuibaquin, 'uí 'imainun matsi 'ain, ami nux sënamënun quixun tsi tícaquin ërënrucëxa. ³ Ĕrënrucëbëtan ca Pablonën mëchan xanúncë bixun, tsi rëquirucënu niacëxa. Nicëbë tsian xarocëxun tanbëtsini uquin ca Pablo runun mëcháncëxa. ⁴ Usoia isi ca a nasínu 'icë unicamax ratuti ësai canancëxa:

—Ĕnë unix ca asërabi an uni 'acë uni 'icën. Bacamiqubi iëaxbi ca aín 'ucha cupí bamati 'icën.

⁵ Canancëbëtanbi ca Pablonën runu mëtúasquiquin tsinu niacëxa. Usoíbi ca Pablo uisaíbi 'iama 'icën. ⁶ Usai 'ia isquin ca aín mëcën ca uáti 'icë quixun anu 'icë unicaman sináncëxa. Sinánan ca —ca bamati 'icë —quixun sináncëxa.

Sinánxun 'uran caíncëxbia uatima 'ianan bamaiaima oi ca bëtsi oquin sinani —ënë unix ca dios achúshi 'icë —quiacëxa.

⁷ Anunu 'icë a 'urama ca a nasínu 'icë Publio cacë uni aín tucuricu aín me 'iacëxa. Usa 'ain ca a unin bitancëxun aín xubunu 'inun quixun nu cacëxa. Cacëx anu rabë 'imainun achúshi nètën abë 'ia ca pimianan nu 'aquiancëxa. ⁸ Nux anu 'ain ca Publionën papa 'insinan 'ianan chixutanribi 'i, racacë 'iacëxa. Usa 'icëa ñuia cuati ca Pablo a isi cuancëxa. Cuanxun ca Nucën Papa Diosbë banatancëxun aín mēcënan ramëquin pëxcüacëxa. ⁹ Usocëbëa anu aia ca Pablonën a nasínua 'icë uni ñucëcamaribi pëxcüacëxa. ¹⁰ Usocëbëtan ca a nasínu 'icë unicaman numi sinánquin nu 'aquiancëxa. 'Aquianan ca nuxnu cuancëbëtan, manë nuntinu nun pibianti ñucamaribi nu 'aruxuancëxa.

Pablo Romanu bëba

¹¹ Usa 'ain cananuna rabë 'imainun achúshi 'uxën Malta nasínu 'iacën. 'Itancëx cananuna anuxun mita inúmia aín 'ibu anu 'ain, Alejandríanuxuan bëcë manë nunti anun cuanux anu 'iruacën. A manë nuntin rëbunu ca uni rabëtan bëmánan tanxun 'acë i 'iacëxa, ax ca Cástor 'imainun Pólux caquin anecë 'iacëxa. ¹² Malta nasínuax a nuntinu 'iruquiani cuanx cananuna Siracusa cacë émanu bëbacën. Bëbax cananuna anu rabë 'imainun achúshi nètën 'iacën. ¹³ 'Itancëx cuanquin me ratábiani, parún papa cuëbiushi cuanx cananuna Regio cacë émanu bëbacën. Bëbonx suñúan caxucüax uquin nu bëcacëx cuanx cananuna rabë nètë 'icëbë Puteoli cacë émanu bëbacën. ¹⁴ Bëbaxun cananuna anuxun axa Jesucristomi catamécë uni raíri Romanuax ricuatsini Mëracëxuan abë 'inun cacëx cananuna anu achúshi semana 'iacën. Achúshi semana 'itancëx cananuna Roma émanu bain cuancën. ¹⁵ Usa 'ain ca nuxnu cuania cuabëtsini axa Jesucristomi catamécë uni raíri Romanuax ricuatsini Apio Foro cacë émanuax nubë mëranani uacëxa. 'Imainun ca raírinëxribi Tres Tabernas cacë émanuax nubë mëranancëxa. Acamabënu mëranancëbëtan ca Pablonën Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin upí oquin sináncëxa. ¹⁶ Usari 'i cananuna Roma émanu bëbacën. Bëbacëbëtan ca capitán Julionën an bëcë sipuacë unicama a guardianën cushi 'ináncëxa. 'Inánan ca Pablo bëtsi xubunua 'inun canan an bërúanun quixun suntáru achúshi cacëxa.

Romanuxuan Pablonën bana ñuixuan

¹⁷ Romanu bëbax, rabë 'imainun achúshi nètë 'itancëxun ca Pablonën judíos uni aín cushicamaxa a isi unun quixun camiacëxa. Camicëx aía timëtia ca Pablonën cacëxa:

—'Ën aintsicama, cana mitsu cain, 'ën cana judíos unicama uisa ocëma 'ain, uisa oíma cana nun chaitiocëcama 'iasábi 'ian. Usai 'iabi ca Jerusalénuxun judíos unicaman an sipuanun quixun romános unicama 'ë 'inánxa. ¹⁸ 'Ináncëxun 'ë ñucáxun ca 'unánxa, 'ën ñu 'acë 'aíma 'ain ca a cupía 'ë 'ati 'aíma 'icë quixun. Usa 'ain ca 'ë chiquíntisa tanxa. ¹⁹ Chiquíntisa taniabi ca judíos unicaman 'ëa chiquínxunma 'anun caxa. Usaquian caia cana 'apucama can, Romanu 'icë 'apu, Césarnën ca 'ëmia manáncë banacama mëníoti 'icë quixun. 'Ëmia atux manáncë banacama a ñuixunibi cana Césarmi judíos unicama ñui manántima 'ain. ²⁰ Usa 'ixun cana mitsu isanan mitsubë banatisa tanquin, 'ëmi isi unun quixun mitsu camian. Judíos unicaman sináncësaribi oquin cana —bama 'aish ca uni baísquti 'icë —quixun sinanin. 'Ën usaquin sináncë cupí cana manë risi ënën təcërcacë 'ain.

²¹ Usaía quia ca anua 'icë judíos unicaman Pablo cacëxa:

—Nun cananuna Judea menuxuan bëmícë quirica mi ñuiquian 'acë achúshiratsubi bicëma 'ain. 'Imainun ca anuax ucë judíos unicamax mi

ñuiquin, min isamina ñu 'atima 'ai quixun nu cacëma 'icën. ²² Cananuna 'unanin, mecama oquin ca axa Jesúsmi sináncë unicama ami nishquin unin ñuia. Usa 'ain cananuna minmi a uisaira cara a ñucama 'icë quixun ñuia cuaisa tanin.

²³ Usa 'ain ca a nētëan Pablonën bana ñuia cuacatsia quicë a nētën 'aisamaira uni anua Pablo 'icënu uacëxa. Aía timëtia ca bari xamárutamainun ñuixuanan xupíopaquinribi bana ñuixuancëxa. Bana ñuixunquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun canan —Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamaxribia, axa uti Cristo a ñui quiásabi oi ca Jesús uacëxa—quixun ñuixuancëxa. ²⁴ Pablo quia cuaquian raíri unicaman—a banax ca aséabi 'icë—quixun cuamainun ca raírinën—a banax ca aséabima 'icë—quixun cuaisama tancëxa. ²⁵ Usai 'i ca raírinëxa—asabi ca—quimainun uni raírinëxribi—usama ca—quicëbëtan, camaxunbi bëtsi bëtsi oquin sináncëxa. Usaía 'ia ca Pablonën ësaquin cacëxa:

—Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan Isaíasnën nucën raracama cá banax ca aséabi 'icën. A banax ca ësai quia:

²⁶ Camina anu cuanxun atúan cuanun ësaquin judíos unicama cati 'ain: Mitsun pabitan 'ën bana ñuia cuaquinbi camina uisai cara quia quixun 'unántima 'ain. Mitsun bërun 'ën 'aia isíbi camina 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántima 'ain. ²⁷ Atun nuitu mëu 'unántisama tanan ca judíos unicaman atun pabitan cuaquinbi uisai quicë cara quixun 'unántisama tania. Atun bërúnbi 'ën 'aia isquinbi ca 'ëx cushiira 'aínbi 'ëmi sinántisama tania. 'Ëmi sinanatia cana atu 'ën uni 'inun iëmitsian. Usa 'aínbi ca 'iisama tanxa.

²⁸ Camina 'unánti 'ain, 'ën mitsu ñuixuncë bana, Jesucristomi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quiax quicë, a bana ñuixunia ca judíosma unicaman cuaxa. Usa 'aish ca atux a bana quicësabi oi 'iti 'icën.

²⁹ Usaquian Pablonën cacëx ca judíos unicamax Pablonëan ñuicë banacama a ñui qui atúxbi cuëbicananquiani atun xubunu cuancëxa.

³⁰ Usa 'ain ca Pablo aín xubunu 'iquin xubu 'ibu cupíoi anu rabë baritia 'iacëxa. Anu 'ixun ca axa a isi ucë unicama nuibaquin biacëxa. ³¹ Biquin ca uisari cara uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun ñuixuanan uisai cara Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëti 'iti 'icë quixun ñuixuancëxa, uinu 'icë unínbia ubíocëma 'ixun.

PABLONĒAN ROMANU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Romanu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn quirica buánmia

¹ 'Ēx cana Pablo 'ain, an Jesucristo quiásabi oquin aín bana uni ñuixuncĕ. Usa 'ixun cana mitsu quirica buánmin. Nucĕn Papa Diosanbi ca Jesucristomi catamĕquin ainan 'inux iĕnun unicama aín bana ñuixunun 'ĕ caísacĕxa.

² Nucĕn Papa Diosan ca ainan 'inux iĕti bana an sinánmicĕxun aín bana uni ñuixuncĕ unicama bĕráma cuĕñĕomiacĕxa. ³ A cuĕñĕomia banax ca aín Bĕchicĕ, Nucĕn 'Ibu Jesucristo ñui quicĕ 'icĕn. Aín 'unan papa ax ca Davidnĕn rĕbúnqui 'iacĕxa. ⁴ Usa 'icĕbi ca bamatancĕx baísquicĕ cupía, Nucĕn Papa Diosan Bĕru Ñunshin Upitan 'amicĕxun unin 'unánti 'icĕn, Nucĕn 'Ibu Jesucristo ax ca Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ 'ianan asaribi upí 'aish cushiira 'icĕ quixun. ⁵ Jesucristo cupí ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin nun nu uni aín bana ñuixunun mĕníoĕcĕxa, camabi menua an Nucĕn 'Ibu Jesucristomi catamĕquin an cacĕsabi oquin 'acĕ unicama 'inun. ⁶ Mitsúxribi camina Nucĕn Papa Diosan Jesucristonan 'inun caísĕ 'ain.

⁷ Ēñĕ quirica cana cuĕñĕoxunin, Roma ĕmanuaxmi Nucĕn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun caísĕ 'aish ax cuĕñĕsabi oi 'icĕ, micamaishi. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua bucucanti cana cuĕñĕin.

Romanu cuantia Pablonĕn sinan

⁸ Ēsoquin pain cana mitsu cain, mitsux camina asĕrabi Jesucristomi catamĕti quixun camabi menu 'icĕ unicaman chanioia cuaquin, cana 'ĕxribi Jesucristonan 'ixun Nucĕn Papa Dios –asábi ca –quixun caquin a rabin. ⁹ Ēn cana Nucĕn Papa Dios cuĕñĕsabi oquin chiquíshquinma aín Bĕchicĕ ñuiquin unicama bana ñuixunin. An ca 'unania, 'ĕn cana abĕ banaquin nĕtĕ camabi mitsu ñucáxunin. ¹⁰ Mitsu ñucáxuanan cana a ñucatin, bĕráma cuainsa taníbi cuancĕma cupí, bĕri mitsu isi cuanuan 'ĕ 'aquinun. ¹¹ Mitsúxmi asĕrabiira Jesucristomi cushicĕ 'inun 'aquinuxun cana mitsu isi cuainsa tanin. ¹² 'Ēx Jesucristomi cushicĕ 'ixun 'aquincĕxmi mitsúxribi ami cushicĕ 'ain mitsubĕ cushionani cuĕñĕmiananux cana mitsu isi cuainsa tanin.

¹³ 'Ēn xucĕantu, cuainsa taníbi cana cuancĕma 'ain. 'Itsaí cana mitsu isi cuainsa tan quixunmi 'unánti cana cuĕñĕin. Mitsúxmi Jesucristomi catamĕnun, bĕtsi menu 'icĕ unicama 'aquincĕsaribi oquin mitsu 'aquini cuainsa cana tan. ¹⁴ Raĕĕ 'imainun raĕĕma unicama, 'imainun an quirica 'unáncĕ 'imainun an quirica 'unáncĕma unicama, a unicamanbi Jesucristo ñui quicĕ bana 'unánun cana an cacĕsabi oquin 'ĕn aín bana ñuixunin. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ĕx, Roma ĕmanu 'icĕ mitsuribi anun Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'iti bana ñuixuinna tanin.

Uisai cara Jesucristomi catamĕti 'icĕ quicĕ bana 'icĕ quixun Pablonĕn ñuia

¹⁶ 'Ēx cana ĕñĕ bana unicama ñuixuni rabiniman. Axa a bana quicĕsabi oi Jesucristomi catamĕcĕ uni a ca Nucĕn Papa Diosan aín cushínbi ainan 'inun iĕmia. Judios unicama pain ñuixuntancĕxun cana judiosma unicamaribi a bana ñuixunin. ¹⁷ A bana 'unáncĕ 'ixúinshi cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu iĕmia quixun. Nun 'ucha tĕrĕnun

Jesucristomi catamētiashi ca ainan 'inun nu iēmia. Usai ami catamēcē cupišhi cananuna Nucēn Papa Diosnan 'iti 'ain. Usai ca 'iti 'icē quiax ca aín bana cuēñēō ēšai quia: “Uí unicama cara Nucēn Papa Diosan upí isia, ax ca asérabi ami catamēti tsóti 'icēn”.

Unicaman Nucēn Papa Dios 'unánma bana

¹⁸ Cananuna 'unanin, Nucēn Papa Diosan ca an aín bana quicēsabi oquin 'aisama tancē 'ixun bētsi uniribi ami sinánxma 'inun quixun paráncē unicama, a uisa cara oti 'icē usoquin castícanti 'icē quixun. ¹⁹ Usa unicamax ca an unio ñucama isquinshi uisaira cara Nucēn Papa Dios 'icē quixun 'unántisa 'aishbi ami sinanima. ²⁰ Isquinmabi ca unin Nucēn Papa Dios 'unánti 'icēn, an unio ñucama isquin. Usa 'ain ca an camabi ñu unio cupí, unin Nucēn Papa Dios, ax ca asérabi Dios 'icē quixun 'unánan ax ca nētētimoi usabi cushiira 'icē quixun 'unántisa 'aishbi ami sináncēma 'icēn. ²¹ A unicaman, uí cara Nucēn Papa Dios 'icē quixun 'unánquinbi ca a sinánquin, —mix camina Nucēn Papa Dios 'ai —quixun caiman. Nucēn Papa Diosan ñu 'axuncēxunbi ca a unicaman —camina nu ñu 'axuan, ca asábi 'icē —quixun rabiquin cacēma 'icēn. Caquinma atun sináncēsa oquinshi 'acē ñuishi 'acē 'ixun ca 'atima ñuishi 'ai sinánñuma unisa 'icanxa. ²² —'Ēx cana sinánñu 'ai —quicē 'aishbi ca sinánñumasa 'icēn. ²³ Usa 'ixun ca Nucēn Papa Dios, ax cushiira 'aish bamatimoi tsócē, a rabiquinma ami manúanan axa bamati 'aínbi uni iscēsa oquin ñu unionan ñuina pēchiñu 'imainun axa men nirícē ñuina, axa men nicē ñuina, acama iscēsa oquin —ax ca nun dios 'icē —quiquin a rabinuxun unioia.

²⁴ Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan atúxa upí 'iti 'aquinti éanan a unicaman aín cuēñcēsabi oquin ñu 'atima 'anun éanxa. Usaquin Nucēn Papa Diosan éncēxun ca atúnbi a 'ai rabínquinma 'atima ñuira 'axa. ²⁵ Usa ñu 'aquin ca Nucēn Papa Diosan bana quainma, unin cēmēquin ñuicē banaishi sinánxa. Nucēn Papa Dios, an camabi ñu unio, a rabiquinma ca an unio ñuishi rabiaxa. Nucēn Papa Dios ax ca xēnibua 'aínbi aira unin rabicē 'iti 'icēn.

²⁶ Atúxa usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan atúan cuēñcēsabi oi 'iquian ñu 'atima 'anun éanxa. Xanúxribi ca bēñēñu 'iisama tani bēbúxmabi bētsi xanubē 'ia. ²⁷ Usaribiti ca nucē bēñē uníxribi xanuñu 'iisama tani, xanúxmabi bētsi unibē ñunshini 'ia. Usai 'iquin ca uni itsi rabínmia. Usai 'i ca asérabi nucē bēñē unin 'acēsa oquin sinánma axbi 'uchai Nucēn Papa Diosmi sinántisama tania.

²⁸ Usa unicama ca ami sinántisama tania Nucēn Papa Diosan aín sinan upíma 'ixun 'atima ñuira 'anun quixun éanxa. ²⁹ Usa 'ixun ca uisa ñucamax cara 'atima 'icē acama 'aia, bētsi uni 'atimonan, ainanmabi uni itsin ñu biisa tanan, aín xanuma 'aínbi xanubē 'ianan, xanúxmabi bētsi unibē 'ianan, bētsi uni 'icēsamaira oi ñuñu 'iisa tania. 'Ianan ca uni 'aisa tanan, bētsibē cuēbicanánan, uni itsi paránan, uni itsimi 'atímata banaia. Usa 'aish ca a unicamax 'aisamairai banai uni itsimi manania. ³⁰ Usai 'i ca uni itsi ñui cēmēanan ami sinanima Nucēn Papa Diosmi manutia. Usai 'iquin uni itsi —'aisama ca —quixun ñuianan ca abi rabiacati cērúanan raíri unimi nētētima 'éséanan aín tita aín papan bana cuaisama tania. ³¹ Usa 'aish ca sinánñuma 'ianan, aín quicēsabi oquin ñu 'acēma 'ianan uni itsi nuibacēma 'ianan abē nishanaxbi uni itsibē mēñónainsama tanan 'aquinsa 'icēbi uni 'aquinima. ³² Atun ca 'unania, Nucēn Papa Diosan mēñósabi oi ca usa unicama ainanma 'aish xēnibua 'aínbi abē 'itima 'icē quixun. Usaía Nucēn Papa Dios quia a

'unánxunbi ca usa ñu 'aia. Atúinshi 'aíma ca uni itsínribia usaribi oquin 'aia isti cuëënia.

2

Unin sináncama Nucën Papa Diosan 'unáncë

¹ Mítsúnmi uni itsi 'uchocëbëtanbi ca uni raírinën 'unánti 'icën, mitsun camina usa ñu 'ati ca 'ucha 'icë quixun 'unanin. Usa 'ain camina minribi usa ñu 'atancëx —'unánxunma cana 'a —quitima 'ain. ² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca uni aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'aquinbi, upí oquin sinánquin an mëníosabi oquin 'aia quixun. ³ ¿Bëtsi unimi, an ca ñu 'aisama 'aia quiax manánquinbi minribi usaribi oquin ñu 'acëbi ca Nucën Papa Diosan a unishi 'uchonan mi 'uchotima 'icë quixun caramina sinanin? Usama ca. ⁴ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca mi nuibaíranan, mi 'atima ñu 'acë 'icëbi 'atimoquinma mix sinanati ami sinánun cainia. ¿Axa usa 'aínbi caramina min 'atima ñu 'acë ëni ami sinántisama tanin? ⁵ Usa 'aínbi camina min sinan 'aisama 'aish sinanaisama tan. Usai 'iquin camina ënquinma camabi nëtën 'atima ñuishi sinánquin usaquin 'ain. A cupí camina anúan Nucën Papa Diosan 'uchañu unicama aín 'ucha cupí castícantí, a nëtën 'aisamaira oquin castíancë 'inuxun 'ain. ⁶ A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisaquin cara oti 'icë quixun isti 'icën, atun ñu 'acësabi oquin. ⁷ Axa —Nucën Papa Diosan ca 'ë upí isquin abë nëtëtimoí tsónun 'imiti 'icë —quí cuëëncë uní, an ca ënquinma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin ñu 'aia. Usoquin an 'acë uni a ca Nucën Papa Diosan xëñibua 'aínbi abë 'inun 'imia. ⁸ Usaquin 'imianan ca uicamax cara ami sinántisama tanan aín bana quicësabi oquin 'aisama tanquin, atux cuëëncësa oquinshi ñu 'atima 'aia, a unicama Nucën Papa Diosan ami nishquin castícantí 'icën. ⁹ An castíancë 'aish ca an ñu 'aisama 'acë unicama aín 'ucha cupí, Nucën Papa Diosbë xëñibua 'aínbi 'íma 'aisamairai tëmëratí 'icën. Judíos unibunëxëshia tëmëratí 'aínbi ca judíosma unibunëxribi aín 'ucha cupí tëmëratí 'icën. ¹⁰ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan an ainan 'ixun ax cuëëncësabi oquin 'acë unicama a uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima chuámarua 'inun 'imianan, abë aín nëtënu 'inun 'imiti 'icën. Judíos unibu 'imainun judíosma uniburibi ca an usaquin 'imiti 'icën. ¹¹ An ca judíos unisaribi judíosma unicamaribi isia.

¹² An Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëëno, a 'unáncëma 'ixun ñu 'atima 'acë unicamax ca atun 'ucha cupíbi ainanma 'aish Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. 'Imainun ca an Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëëno 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'acë unicama atux ca aín 'ucha cupí, a bana quiásabi oquin Nucën Papa Diosan 'uchocë 'iti 'icën. ¹³ Aín bana 'unánquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma uni a ca Nucën Papa Diosan upí isima. Usa 'aínbi ca an a bana 'unánquin ax quicësabi oquin 'acë unicama a cuni Nucën Papa Diosan upí 'icë isia. ¹⁴ Usa 'ain ca judíosma unin Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuëëno 'unánquinmabi atúnbi sinánquin a bana quicësabi oquin 'acë 'ixun, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun 'unania. ¹⁵⁻¹⁶ Usoquin upí ñu 'aia isquin ca uni itsin 'unánti 'icën, a unicaman ca aserabi aín nuitu mëu 'unania, uisa ñu 'ati cara asábi 'icë 'unánan uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icë quixun. Anúan Nucën Papa Diosan camabi uni isti nëtën ca a unicaman aín nuitu mëúbi 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan cara 'ë upí isti 'icë, cara 'ë upíma isti 'icë quixun. A nëtën ca Nucën Papa Diosan camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun 'unánan uisa ñu

cara unéxun aín nuitu mēúbi sinánxa, a camabi 'unánquin, uisa cara oti 'icē usoquin 'anun Jesucristo 'amiti 'icēn, 'ēn unicama ñuixuncēsabi oquin.

Moisésnēn cuēñeo bana 'unánquinbia judíos unicaman 'acēma ñuicē bana

¹⁷ Usa 'aínbi camina —'ēx cana judío uni 'ai —quianan —usaía judíos unicama 'inun Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē 'aish cana Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ai quianan —judíosma unicamama, nuishi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caísacēxa —quixun sinani rabiacañin. ¹⁸ Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē 'ixun camina uisa oquin unin ñu 'ati cara Nucēn Papa Dios cuēñia quixun 'unánan a banaxa quicēsabi oquin 'aquin ca unin upí ñu 'aia quixun 'unanin. ¹⁹ Usa 'aish camina, 'ēn cana an Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma unicama bēxuñusa 'aisha bēanquibucēnu nicēsa 'icēbi a bana 'unánmiti 'ai quin. ²⁰ Moisésnēn cuēñeo bana ca uisai cara judíos uni 'iti 'icē quiax aséabi quia. A bana 'unani camina quin, 'ēn cana an ēnē ñucama 'unáncēma unicaman upí oquin cuanun 'unánmiti 'ain. ²¹ ¿Mitsun Nucēn Papa Diosan bana 'unánquin uni itsi 'unánmicē 'ixunbi caramina uisa cupí a bana quicēsabi oquin 'aiman? ¿Mitsun, unin ca uni itsin ñu mēcamatima 'icē quixun caquinbi caramina uisa cupí mitsúnribi ñu mēcamatin? ²² ¿Mitsux, aín xanuma 'ain ca uni itsin xanubē uni 'itima 'icē quibi caramina uisa cupí mitsúxribi min xanuma 'aínbi uni itsin xanubē 'in? ¿Diosma 'icēbi ax isa dios 'icē quixun unin cacē, a rabiti ca 'aisama 'icē quixunbi caramina uisa cupí anuxun usa ñu rabiti xubunu atsíntancēxun anu 'icē ñu mēcamatin? ²³ Mitsux —'ēn Moisésnēn cuēñeo bana 'unáncē 'aish cana Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ai —quixun sináncē 'ixunbi a bana quicēsabi oquin 'acēma 'ain ca uni itsin mitsun 'aia isquin sinánti 'icēn, —Nucēn Papa Diosan unix usai 'icē 'ain cana aín uni 'iisama tani —quixun. ²⁴ Aséabi mitsu ñui ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo ēsai quia: “Mitsux judíos unibu 'ixunbi ñu 'aisama 'aia isi ca judíosma unibunēx Nucēn Papa Diosmi 'atimati banaia”.

²⁵ Mitsun Nucēn Papa Diosan bana Moisésnēn cuēñeo quicēsabi oquin aséabi 'acē 'ain ca mitsúxmi 'unántioraca ax asábi 'icēn. Usa 'aínbi ca a bana quicēsabi oquinmi 'acēma 'ain, mitsúxmi 'unántioraca ax ñancáishi 'icēn. ²⁶ Usaribi oquin ca unicama ax 'unántiocēma 'ixunbi ami catamēquin aín cuēñcēsabi oquin 'acē 'icē Nucēn Papa Diosan upí isia, axa 'unántioracacē unicama 'acēsaribi oquin. ²⁷ Usa 'ain ca an 'unántiocēma 'ixunbi Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oquin 'acē uni a Nucēn Papa Diosan upí isti 'icēn. Isanan ca an 'unántiocē 'ixunbi Nucēn Papa Diosan bana 'unánquinbi a bana quicēsabi oquin 'acēma unicama Nucēn Papa Diosan upíma isti 'icēn. ²⁸ 'Unántioracacē cupíshima ca uni judío uni 'icēn. 'Imainun ca 'unántioracacē uni, ax 'unántioracacēishima aséabi Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'iti 'icēn. ²⁹ Axa aín nuitu mēu upiti Nucēn Papa Diosmi sináncē uni ax ca aséabi judío uni 'icēn. 'Unántioracacē uni ax ca Moisésnēn cuēñeosabi oquin aín namishi usoquin 'acē cupíma aín nuitu mēu Nucēn Papa Diosmi sináncē cupí aséabi judío uni 'icēn. Usa uni ca unían upí isiamabi Nucēn Papa Diosan upí isia.

3

¹ ¿Usa 'ain cara judíos unicamax bētsi unicamasamaira 'ic? ¿Unántioracacē 'iti ax cara ñancáishima 'ic? ² Ca aséabi usama 'icēn. Judíos unibu pain ca Nucēn Papa Diosan aín bana 'ináncēxa. 'Inánquin ca camabi unin 'unánun a bana judíos uni raíri cuēñeomiacēxa. ³ ¿Bētsi bētsi judíos unicaman Nucēn Papa Diosmi sináncē 'ixunbi ñu 'aisama 'acē ax cara Nucēn Papa Diosan 'ucha

'ic? ⁴ Ca usama 'icën. Uníxa aín quicësa oquin 'ananbi cëmëti 'ainbi ca Nucën Papa Diosainshi asérabi camabi ax quiásabi oquin 'aia. Usa 'ain ca Nucën Papa Dios ñui aín bana cuënëo ësai quia:

Camabi unin ca 'unánti 'icën, min bana ca asérabi upí 'icë quixun. Asábi cara quixun 'unántisa tanquin isquinbi ca min 'acë ñu asábiira isquin unin —mix camina upí 'ai —quixun 'unánti 'icën.

⁵ ¿Nun nu ax cuënëcësa oquin 'aiaa oquin, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírínën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'ain caranuna uisoquin sinánti 'ain? ¿An nu castícançë cupí ca Nucën Papa Dios upíma 'icë quixun caranuna sinánti 'ain? Usai quicë banax ca unin abi sináncësa 'icën. ⁶ Usama ca. ¿'Atima ñu 'aiabi isëshicë 'ixun cara Nucën Papa Diosan uisaxun anúan 'ati nëtë sënëcëbëtan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isti 'ic? ⁷ ¿Ami 'u, upí 'inun quixun an nu castícania isquian uni raírínën Nucën Papa Dios, ax ca aín sinachacë 'icë upí 'inun 'ë castícania isquian uni raírínën Nucën Papa Dios ax ca aín sinan upíira 'icë quixun 'unáncë 'ainbi cara uisacasquin Nucën Papa Diosan 'ë castícania? —quixun sapi ca bëtsi bëtsi unin sinania. ⁸ ¿Usa 'ain caranuna uisacasquin ñu 'atima 'aiman?, Nucën Papa Diosan sinan ca upí 'icë quixun unicaman 'unánun. Usai 'uchati ca asábi 'icë ca Pablo 'imainun abë 'icë unicama quia quiax ca bëtsi bëtsi uni nu 'atimoti sinani nu ñui quia. Usaía ax quicë unicama a ca Nucën Papa Diosan 'uchoquin castícantí 'icën.

Camáxbi cananuna 'uchañu 'ain, quicë bana

⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicama bëtsi unicamasama upíira isin? Usama ca. Cana mitsu can, judíosma unicama 'icësaribiti ca judíos unimaribi aín sinan upíma 'aish 'uchañu 'icën. ¹⁰ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca quia:

An ñu upíshi 'acë uni ca 'aíma 'icën, achúshirabi. ¹¹ An Nucën Papa Diosan bana cuacë uni ca 'aíma 'icën. Axa Nucën Papa Diosan sinánmicë 'iisa tancë uni ca 'aíma 'icën. ¹² Camabi unin ca Nucën Papa Diosmi manúaxa. Ami manúxun ca 'atima ñu 'atishi sinania. An upí ñuishi 'acë uni ca 'aíma 'icën. Achúshirabi ca 'aíma 'icën. ¹³ Anu uni bamacë racáncë quini mapucëma 'ain ca anuax aín anëcë chiquitia. Usaribiti ca 'atima uni aín cuëbínuax bana 'atima 'imainun cëmëi quicë bana chiquitia. Aín banan ca uni itsi ñui cëmëia. Usaquin ca amia cëmëcë uni masá nuitumia. Aín banax ca runun cuëbínu 'icë muca, an uni paëocë, usaribi 'icën. ¹⁴ Usa 'aish ca uni itsi ñui 'atimati bananan uni itsimi nishi banaia. ¹⁵ Sinánñumasa 'ixun ca uni 'atishi sinania. ¹⁶ Uinu cara cuania anuxunbi ca 'atimati banaquin masá nuitumianan uni 'atimania. ¹⁷ Ca uni itsibë nuibanani upiti 'iti 'unaníma. ¹⁸ Axa nun cushi 'ainbi ca Nucën Papa Diosmi racuëti sinaníma.

¹⁹⁻²⁰ Usa banacama ca judíos unibunën cuanun Nucën Papa Diosan aín unicama cuënëomiácëxa quixun cananuna 'unanin. Aín bana 'ináncëma pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan judíos unicama ainan 'inun 'imiácëxa. Ainan 'imitancëxun ca uisaira cara ainan 'aish uni upí 'iti 'icë quixun 'unánun aín bana judíos unicama 'ináncëxa. A bana isquin ca judíos unicamainshima camabi unin 'unánti 'icën, uisairai 'i cara Nucën Papa Diosan iscëx atun nuitu upíma 'icë quixun.

Cristomi catamëcë unicamaxa Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañuma 'icë ñuicë bana

²¹ Moisésnën usai judíos unicama 'iti cuënëo bana 'acë cupíma Cristo cupíshi ca usaira oquin Nucën Papa Diosan uni upí 'imia quixun ca bërí camabi unin upí oquin 'unánti 'icën. Ca usai 'iti 'icë quixun ca Moisés 'imainun an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicamanribi cuënëocëxa. ²² Camabi uni an Jesucristomi catamëquin —aín quicësabi oquin ca 'ën 'uchacama tërënti 'icë —quixun 'unáncë, acama ca Nucën Papa Diosan upí isia. Jesucristomi catamëcë cupíshi ca an judíos uni 'imainun judíosma uniribi upí isia. ²³ Camabi unix ca Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañu 'icën. Upíira 'inuan Nucën Papa Diosan unio 'aishbi ca usama 'icën. ²⁴ Usa 'icëbi ca Jesucristo, camabi unin 'ucha cupí bama 'aían, cupíoima ami catamëtishi Nucën Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tërënquin uni 'uchañuma isia. ²⁵ Ami catamëtía, uni aín 'uchacama tërëncë 'inun ca camabi unin 'ucha cupía Cristo bamanun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. An Jesucristo bamati mënío 'ixun ca bëráma 'ía uniribi, axa sinanatia Nucën Papa Diosan aín 'uchacama ashiquin manumiacëxa. Usaquin an 'á cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan ca aséabi upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun. ²⁶ Usaribi oquin ca, Nucën Papa Diosan Jesucristo bamati mënío 'ixun, bëríribi axa Jesucristomi catamëcë unicama aín 'uchacama tërënquin manumia. Usaquin 'acë cupí ca camabi unin 'unánti 'icën, aséabi ca Nucën Papa Diosan upíira upí 'ixun an usai ca 'iti 'icë quixun mëníosabi oquin 'aia quixun.

²⁷ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicësabi oquin 'acë uni, ax sapi ca rabíti 'icën, —'ën nuitu ca Nucën Papa Diosan upí isia —quixun sinani. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamëcë unin 'unania, —Jesucristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun. Usaquin 'unani ca rabítima. ²⁸ Cananuna 'unanin, aín ñu upí 'acë cupíma, Jesucristomi sinani ami catamëcë cupíshi ca uni Nucën Papa Diosan aín 'uchacama tërënquin an iscëx upí 'inun 'imia quixun.

²⁹ ¿Nucën Papa Diosan cara judíos unicamaishi aín uni 'imianan judíosma unicamaribi aín uni 'imitima 'ic? Ca aturibi ainan 'imiti 'icën. ³⁰ Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën. An ca judíos unicama 'acésaribi oquin judíosma uniribi Jesucristomi catamëcë cupíshi, an iscëx aín nuitu upí 'inun 'imia. ³¹ ¿Jesucristo cupíshi cana 'ën 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai quixun sinánquin caranuna Nucën Papa Diosan bana Moisésnën cuënëo ax ca cuatima 'icë quixun sinánti 'ain? Usama ca. Jesucristomi catamëtishi cananuna aséabi Nucën Papa Diosan bana quicësabi oíira 'iti 'ai quixun cananuna unicama ñuixunin.

4

Amia catamëtia Nucën Papa Diosan Abraham upí isa

¹ Usa 'aín sapi cananuna quiti 'ain, ¿uisa cupí cara nucën rara Abraham a Nucën Papa Diosan upí isacëx? ² Aín ñu 'acë cupía Nucën Papa Diosan upí iscë 'aish ca Abraham —ëxbi cana upí 'ai —quixun rabía 'ítsianxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan iscëx, a cupía Abraham rabíti ñu 'aíma 'iacëxa. ³ Abraham ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Ami sinánquin, an ca aséabi aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unáncë 'aish ami catamëcë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa”. ⁴ Usa 'ain ca ënëc ësá 'icën. An uni ñu mëxuncë uni a ca an ñu mëmicë unin cupíoima. A curíqui ax ca 'ináinshicëma 'icën, ax ca aín ñu mëcë cupí 'ináncë 'icën. ⁵ Usa 'aínbi ca axa ñu upí 'acëma 'aishbi, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun

'unani ami sináncë uni a Nucën Papa Diosan ainan 'imía, an 'uchañu unibi ami catamëtía ainan 'imicë 'ixun. ⁶ Upí ñu 'ananbi upíma ñu 'acë 'icëbi ca aín 'uchacama tērēntancëxun Nucën Papa Diosan uni upí isía. Usaquian iscë unix ca cuēñia quiax ca David ësai quiacëxa:

⁷ Ui unicama cara Nucën Papa Diosan tērēnquin aín 'ucha manuía, acamax ca chuáma tani cuēñia. ⁸ Ui unicama cara Nucën 'Ibu Diosan aín 'ucha manuquin sinánmitēcēnima, ax ca chuámarua tani cuēñia.

⁹ ¿Judíos unicamaishi ñui cara David usai quiacëx? Usama ca. Judíosma unicamaxribi ca aín 'uchacama tērēncë 'aish usai cuēñti 'icēn. Cananuna mitsu can, ax aín quicēsabi oquin ca Nucën Papa Diosan 'ati 'icë quixun sinani ami catamēcë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham upí isacëxa. ¹⁰ ¿Uinsaran cara Nucën Papa Diosan a upí isacëx? ¿Unántioracacë 'icë cara Abraham Nucën Papa Diosan upí isacëx? Usama ca. 'Unántioracacëma pain 'icëbi ca Nucën Papa Diosan a upí isacëxa. ¹¹ Nucën Papa Diosan ca Abraham ami catamëtía an upí iscë cupía 'unántioracanun cacëxa. Usaquian Nucën Papa Diosan Abraham cá cupí cananuna 'unanin, judíosma unicamax ca judíos unibu 'icēsaribiti, unántioracacëma 'aishbi Nucën Papa Diosmi catamēcë 'aish Abrahamnēn rēbúnquisa 'icë quixun. ¹² Judíos unicamax Abraham 'iásaribiti 'unántioracacë 'aishbi ca axa Abraham 'iásaribiti Nucën Papa Diosmi catamēcëcama axēshi asérabi Abrahamnēn rēbúnqui 'icēn.

An ca aín quicēsabi oquin nu ainan 'inun iēmíti 'icë quixun sináncë unishi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun iēmía quicë bana

¹³ Nucën Papa Diosan ca Abraham ësáquin cacëxa: “Mí 'imainun min rēbúnquicamax ca 'itsa 'aish 'ēnan 'ianan 'ēn mí 'inánti me anu 'iti 'icēn”. Axa usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicēsabi oquin 'acë cupíma asérabi ami catamēcë cupíshi ca Nucën Papa Diosan usaquín Abraham cacëxa. ¹⁴ Usai ca uni 'iti 'icë quicë bana quicēsabi oquin 'acë cupíshi unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish ainan 'ain ca, ami catamēcë cupíshi ca Nucën Papa Diosan uni upí isía quicë bana ax cēmē 'itsíanxa. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan aín rēbúnqui ñuiquin Abraham cá bana ax ñancáishi 'itsíanxa. ¹⁵ Cananuna 'unanin, usai ca uni 'iti 'icë quicë bana atúan cuati, a 'aíma 'ain ca anun uni 'uchoti bana 'aíma 'icēn. Usa 'aínbi ca usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'unáncë 'ixunbi axa quicēsabi oquin 'acëma 'aish uni 'uchocë 'iti 'icēn.

¹⁶ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Abraham 'imainun aín rēbúnquicamaxa atun ñu 'acë cupíma ami catamētíshi asérabi ainan 'iti mēniocëxa. Judíos uníbu, an atun cuati bana quicēsabi oquin 'acë, a unicamaishima, uicamax cara Abraham 'icēsaribiti Nucën Papa Diosmi catamëtía, a camabi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun 'imía. Usa uni 'aish cananuna nucamaxribi Abrahamnēn rēbúnquisa 'ain. ¹⁷ Nucën Papa Diosan bana a ñuiquian cuēñeo ax ca ësai quia: “Mí cupía min rēbúnqui 'itsaira 'inun cana mí aín rarami 'inun 'imin”. Usaquín ca Nucën Papa Diosan amía catamēcë 'ixun Abraham cacëxa. Nucën Papa Dios ax ca an uni bamacëbi tsótēcēnun baísquimiti 'ianan an aín sinanēinshi, 'aíma 'icëbi, ñu unioçë a 'icēn.

¹⁸ Nucën Papa Diosan “Mín rēbúnqui ca 'aisamaira uni 'iti 'icë” quixun cacëxun ca Abrahamnēn sináncëxa, Nucën Papa Diosan 'ē cacēsabi oi ca 'ēn rēbúnqui 'aisamaira 'iti 'icë quixun. Uisai cara usai 'iti 'icë quixun 'unánquinmabi ca ami catamēquin, Nucën Papa Dios quicēsabi oi ca 'iti 'icë quixun sináncëxa. ¹⁹ Abraham cien baritiañusa 'aish cushima 'imainun ca aín xanu Sara axribi xēni 'aish tuatisama 'iacëxa. Usa 'ixunbi ca Abrahamnēn

—uisa 'aish carana bëchicëñu 'iti 'ai —quixun 'unánquinmabi —Nucën Papa Diosan 'ë cacësabi oi ca asérami 'iti 'icë —quixun sináncëxa. ²⁰Usai ca 'itima 'icë quixun sinánquinma, Nucën Papa Diosan ca asérami aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun sinani ami catamëquin ca Abrahamnën Nucën Papa Dios rabiácëxa. ²¹Rabiquin ca, an ca asérami cushi 'ixun ax quicësabi oquin ñu 'ati 'icë quixun sináncëxa. ²²Usai 'ia ax ami catamëcë cupíshi ca Nucën Papa Diosan Abraham asérami upí uni 'icë isacëxa.

²³An iscëx ca ami catamëcë cupí Abraham upí uni 'icë quixun cuënëomia 'aínbi ca a banax Abrahamishi ñuiquinma, ²⁴nuribi ñuiquin Nucën Papa Diosan aín uni cuënëomia 'icën. Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios, an Nucën 'Ibu Jesús bamacëbi baísqimia, an ca ami catamëcë cupíshi nu upí isia quixun 'unánti 'ain. ²⁵Nucën Papa Diosan ca nun 'uchacama tērēncē 'aishnu upí 'inúan bamanun 'imitancëxun Jesucristo baísqimiácëxa. An usoquin 'á 'ainnu ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan nu upí isia.

5

Jesucristomi catamëcë cupía uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'aish xëntiua 'ainbi abë 'iti bana

¹Usai nux Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'icë, a cupí ca Nucën Papa Diosan nu upí isia. Usaquian iscëx cananuna abë upí 'ain, Jesucristo cupí. ²Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nu ainan 'inun 'imia quixun 'unanin. Usoquin 'unani cuëñquin cananuna, nux cananuna Nucën Papa Diosan 'aish aín nētēnu abë 'iti 'ai quixun 'unanin. ³Usaquin sinánquin cananuna uisai cara ñu 'icëbëtanbi ami sinánti éñima cuëñin. Cananuna 'unanin, tēmëraqinbi tanshiquin cananuna upiti Jesucristomi catamëti 'unánti 'ai quixun. ⁴Tēmëralbi an 'imicëx masá nuitutima ami catamëcë 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. An iscëx upí 'ixun cananuna 'unánti 'ain, asérami cananuna aín nētēnu abë 'iti 'ai quixun. ⁵An ca —asérami camina 'ëbë 'iti 'ai —quixun caquin nu paraníma. An ca aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun nu 'inánxa. Nubë 'ixun ca nu 'unánmia uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu nuibatia quixun. An ca asérami nu nuibatia quixun 'unánquin cananuna, nux cananuna asérami aín nētēnu abë 'iti 'ai quixun 'unanin.

⁶Nucën Papa Diosan nu nuibaquin mēñiosabi oi ca, nuxbi nun 'ucha tērēni iētima 'aínbi Cristo aín bamati nētē ucëbë, unicaman 'ucha tērēnux bamacëxa. ⁷Uinu 'icë uníxbi ca bëtsi uni cupí bamatima 'icën, ax upí uni 'aínbi. Usa 'aínbi sapi ca asérami upí uni 'icë axa bamati rabanan cuni bëtsi uni bamati 'icën. ⁸Úsa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan nuxnu 'uchañu 'icëbi nu nuibaquin nun 'ucha tērēnuxa Cristo bamanun mēñiocëxa. Usaquian mēñio sinánquin cananuna 'unanin, uisaira oquin cara nu nuibatia quixun. ⁹Cristo bama cupí nun 'ucha tērēncē 'aish cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'aish cananuna anúan Nucën Papa Diosan camabi unin ñu 'acë isti nētēn an iscëx upí 'aish asérami 'uchocëma 'iti 'ain. ¹⁰Nuxnu 'atimaquinshi sinani ami sináncëma 'icëbi ca aín Bëchicë bama cupí Nucën Papa Diosan nu 'ucha tērēnquin nu nuibaquin ainan 'imiáxa. Nu nuibaquin ainan 'imicë 'icë ca Jesucristo bamaxbi baísqicë ax nubë 'ixun nuxnu asérami upí 'inun nu 'imia. ¹¹Usaquin 'imicëx cananuna —Nucën 'Ibu Jesucristo a cupí cana Nucën Papa Diosan 'aish abë upí 'ai —quixun 'unani cuëñinra cuëñin.

Adán 'iá 'imainun Jesucristo usai 'iá bana

¹² Usa 'ain ca an pain ñu 'atima 'á achúshi uni a cupíshi camabi unin ñu 'atima 'ati 'unánquin 'aia. Aín 'ucha cupí ca a uni bamacëxa. A uníxa 'atima ñu 'atancëx bama 'ain ca camabi uni atun 'ucha cupí aín bamati nètë ucëbë Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. ¹³ Unían ax quicësa oquin 'ati bana 'aíma pan 'aínbi ca unin ñu 'atima 'ati 'unáncëxa. Usa 'aínbi ca ax quicësbabi oquin 'ati bana 'aíma 'ain, anun uni 'uchoti bana 'aíma 'iacëxa. ¹⁴ Usa 'aínbi ca Moisés 'aíma pan 'ain Adanën rëbúnquicama 'uchatancëx bamacëxa, Adanëxa Nucën Papa Diosan cacësa oi 'íma 'uchásari 'ímabi. Adán cupí camabi uni 'uchacë 'aínbi ca axa a caxu uti a cupíira camabi unin 'ucha tërëncë 'iti 'icën.

¹⁵ Adán cupí unicama 'uchañu 'aínbi ca Nucën Papa Diosan a 'uchacama tërëncë 'inun mëníocëxa. Adanëxa Nucën Papa Diosmi 'uchacë cupí ca 'aisamaira uni Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. Usa 'aínbi ca achúshi uni, Jesucristo, a cupí 'aisamaira uni cupíoima abë nètétimoi 'inun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ¹⁶ Achúshi uníxa 'ucha cupí ca camabi uni Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'iacëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama 'itsaira 'icëbi acama tërënquin nètétimoi abë 'inun uni iëmia, cupí ñucáquinmabi. Adanëxa 'uchatancëx bama 'aían camabi uni usaribiti 'ucha 'aínbi ca Cristo cupíira, atun 'uchacama tërëncë 'aish, abë upí 'inun Nucën Papa Diosan uni iëmia. ¹⁷ Achúshi unia 'uchá cupí ca camabi uni 'uchañu 'aish Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamaia. Usa 'aínbi ca uicama cara Nucën Papa Diosan nuibaquin atun 'ucha tërënquin upí isia, acamax Jesucristo cupí bëtsi sinánñu 'ixun, upí ñu 'atancëx Nucën Papa Diosbë nètétimoi aín nètënu 'iti 'icën.

¹⁸ Ënëx ca ësa 'icën. Adán cupí camabi uni 'uchocë 'aínbi ca Nucën 'Ibu Jesucristonën bamaquin camabi uníxa 'uchocëma 'ianan Nucën Papa Diosnan 'inun mëníocëxa. ¹⁹ Achúshi uni, Adán, axa Nucën Papa Dios quicësbabi oi 'iáma cupí ca 'aisamaira uni 'uchañu 'icën. Usa 'aínbi ca bëtsi uni, Jesucristo, axira Nucën Papa Dios quicësbabi oi 'iá cupí 'aisamaira uni Nucën Papa Diosan upí isia.

²⁰ Unían —nux cananuna 'uchañuira 'aish upíma 'ai —quixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan uisai cara uni 'iti 'icë quicë bana Moisés cuënëomiacëxa. 'Uchañuira 'icëbi uni nuibairquin ca Nucën Papa Diosan atun 'uchacama tërëncë 'inun mëníocëxa. ²¹ Usoquin mëníocëx ca camabi uni aín 'ucha cupí Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamati 'aishbi Nucën 'Ibu Jesucristo cupí aín 'ucha tërëncë 'ianan bëtsi sinánñu 'ixun upí ñu 'atancëx Nucën Papa Diosan nètënu abë xëñibua 'aínbi 'iti 'icën.

6

Ainan 'aish 'uchatëcënxma Cristo cupí Nucën Papa Diosnan 'iti bana

¹ ¿Nux 'uchañuira 'icëbi ca Nucën Papa Diosan Jesucristo cupí nu upí isia quixun sinani caranuna uisari quiti 'ain? ¿Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tërëntëcënnun caranuna amiribi amiribi 'uchati 'ain? ² Usama ca. Nun 'ucha cupí Jesucristo bama 'ain cananuna nux 'uchatëcënxma abë bamacësa 'ain. Usa 'aish cananuna unin bamaquin aín 'ucha ashiquin ëncësa usaribi 'ain. ¿Usa 'aish caranuna uisa cupí 'uchaíshi tsóti 'ain? ³ Cananuna usai 'ítima 'ain. ¿Jesucristonën uni ax ca nashimicë 'aish 'uchatëcëntimoi Cristobë bamacësa 'icë quixun caramina 'unaniman? ⁴ Nux nashimicë 'aish cananuna Jesucristo, nun 'ucha cupí bama 'ain 'uchatëcëntimoi abë bamacësa 'ian. Usa 'aish cananuna bamacëbia Nucën Papa Diosan Jesucristo, aín

cushinbi baísquimia cupí, usaribi 'aish bētsi sinánñu 'ianan bēráma 'icēsai 'itēcēntima oquin Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ain.

⁵ Nubēa Cristo 'ain cananuna abē bamacēsa 'aish axa bamatancēx bētsi 'inun baísquicēsaribi 'iti 'ain. ⁶ Cananuna 'unanin, Cristonanma pain 'ixun cananuna ēnquinma nux cuēēncēsa oquinshi ñu 'atima 'acēn. Usa ñu sinántēcēnuxinma cananuna Cristobē bamacēsa 'ixun 'uchati sinántēcēntima 'ain. Uni bamacē an ca ñu 'aisama 'ati sinántēcēnima. Usaribi oquin cananuna nux Cristobē bamacēsa 'ixun ñu 'atima 'atēcēnti sinántima 'ain. ⁷ Usa 'aish cananuna unían bamaquin aín 'ucha ashiquin ēncēsa usaribi 'ain. ⁸⁻⁹ Cananuna 'unanin, bamaxbí baísquia 'aish ca Cristo únsara nētēnbi bamatēcēntima 'icēn. Axa bamatēcēnti ca 'aíma 'icēn. —Usa ca —quixun 'unánquin cananuna ēsaquinribi 'unanin, nun 'uchacama ēni Cristobē bamacēsa 'aish cananuna abē baísquicēsa 'aish xēnibua 'aínbi abē 'iti 'ain. ¹⁰ Cristo ax ca camabi unían ñu 'atima 'acēcama nētēnux achúshitishi bamacēxa. Bamatancēx, bamatēcēntimoi baísquia 'aish ca ax Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oíra 'ia. ¹¹ Usaribiti camina mitsux Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'ia 'aishbi bērí aín uni 'aish ax cuēēncēsabi oi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu 'aisama 'aquinma Nucēn Papa Dios cuēēncē ñuishi 'ati 'ain.

¹² Usa 'ixun camina 'uchañu 'aish 'atima sinánñu 'ixun mitsun sináncēsa oquinshi 'aisama ñu 'atima 'ain. ¹³⁻¹⁴ Cristonanma 'ixun uisa ñu cara 'atima 'icē quixun 'unánquinbi 'á 'aishbi camina Cristo cupí Nucēn Papa Diosan uni 'aish usai 'iman. Usa 'aish camina mitsux Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'ia 'aishbi bērí aín uni 'aish ax cuēēncēsabi oi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu 'aisama 'aquinma Nucēn Papa Dios cuēēncē ñuishi 'ati 'ain.

An ñu mēēmicē unin uni ñu mēēxuncēsaribi oquin 'uchañu unin ñunshin 'atimanēn 'apu ñu mēēxuncē bana

¹⁵ ¿Axa quicēsabi oínu 'iti bana quicēsabi oquinu 'acē cupíma ami catamētiaishi ca Nucēn Papa Diosan 'ēn 'uchacama tērēnti 'icē quixun sinánquin, caranuna amiribi amiribi 'aisama ñu 'atēcēnti 'ain? Cananuna 'atima 'ain. ¹⁶ Camina upí oquin 'unanin, mitsun uni itsi —'ēx cana min uni 'iisa tani —quixun catancēxun camina aín uni 'ixun ax quicēsabi oquinshi ñu 'axunti 'ain. Usaribiti ca uni ñunshin 'atimanēn 'apu cuēēncēsa oquinshi 'acē 'aish aín uni 'icēn. Aín uni 'aish ca Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'icēn. Usa 'aínbi ca uni itsix Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'acē 'aish aín uni 'ianan an iscēx upí 'icēn. ¹⁷⁻¹⁸ Mitsux ñunshin 'atimanēn 'apu cuēēncēsa oquinshi 'acē 'ia 'aishbi camina bērí usama 'ain. Camina a aín unicaman mitsu 'unánmicē bana Cristo ñuicē sinánan a bana quicēsabi oquin 'ain. Mitsun ñu 'atima 'ácama ēncē 'ixun camina Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin ñu upíshi 'ain. Usaquinmi 'aia mitsu 'unánquin cana cuēēnquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Mitsúxmi unin sináncēsa oquin sináncē 'icē cana mitsúnmi cuaisa banáinshi mitsu ñuixunin. Bēráma camina mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu 'atima 'atishi sinánquin usoquinshi 'acēn. Usoquin 'á 'ixunbi camina bērí mitsun mēcēn, mitsun taē, mitsun namicama anun ñu upíshi 'ati sinánquin usoquinshi 'ati 'ain, usaquinmi 'acēbēa Nucēn Papa Dios cuēēnun.

²⁰ Ñu 'atima 'atishi sináncē 'ixun camina mitsun bēráma Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'ati sinánma 'ain. ²¹ Ñancábi camina usa ñu 'acēn. Mitsúxmi usai 'ia sinani camina bērí rabinin. Usa ñucama 'ati an ēncēma unix ca usabi 'aish ashiti Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'icēn. ²² Mitsúnmi ñu 'atima

'atēcēnxunma 'anun Nucēn Papa Diosan 'imicē 'ixun camina ax cuēēncēsabi oquin 'ain. Usoquin 'aia ca Nucēn Papa Diosan mitsu an iscēxmi upí 'inun 'imía. 'Imianan ca nētētimoimi abē 'inun mitsu 'imía. ²³ Aín 'ucha cupí ca uni iētimoí bamati 'icēn. Usa 'aínbi ca axa aín 'ucha tērēnun Nucēn 'Ibu Jesucristomí catamēcē unicama a abē xenibua 'aínbi 'inun Nucēn Papa Diosan iēmía.

7

Usai ca uni 'iti 'icē quicē bana

¹ Ēn xucēantu, mitsúnriji a bana 'unáncē 'ixun camina 'unanin, bamacēma pain 'ixuinshi ca unin atúan ax quicēsabi oquin 'ati bana axa quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun. Bamaxun cuni ca a bana quicēsabi oquin 'atima 'icēn. ² Ēsa ca. Nun ax quicēsabi oquin 'ati bana ca quia, bēnēñu xanun ca aín bēnē bamacēma pain 'icē ēntima 'icēn. Aín bēnē bamacēbē cuni ca bēnutisa tani bēnuti 'icēn. ³ Aín bēnē bamacēma 'aían bētsi unibē 'iti ca 'ucha 'icēn. Usa 'aínbi ca aín bēnē bamacēbētan 'aisa tanquin uni itsi bēnēoti 'icēn. Usaquian bēnēoti ca 'uchama 'icēn. ⁴ Ēn xucēantu, usaribi camina mitsux 'ain. Usai uni 'iti bana quicēsa oíshi 'iá 'aishbi camina bēri abē axa bamaxbi baísquicē Cristo ami catamēti, aín bana quicēsabi oíshi 'in. Usa 'ixun camina ax cuēēncēsabi oi 'iquin Nucēn Papa Dios cuēēnmin. ⁵ Ainanma pain 'aish nux cuēēncēsabi oi 'iquin cananuna, ñu 'atima 'ati ca 'aisama 'icē quicē bana 'unánxunbi nun sinan upíma 'ixun, usa ñu 'acēn. Usa ñu 'acē 'aish cananuna Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'iacēn. ⁶ Usai 'iá 'aishbi cananuna nun, ax quicēsabi oquin 'ati bana axa quicēsabi oquin 'acē cupíma, Cristomí catamētishi ainan 'ixun aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun bētsi oquin sinánquin Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquinshi 'ain.

Nun sinán upíma cupí cananuna 'atima ñu 'ai quicē bana

⁷ A bana, uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē, a banacama ca asábi 'icēn. A bana 'aíma 'ain cananuna uisa ñuxira cara 'atima 'icē quixun 'unánma 'itsían. A bana "míx camina bētsi unin ñu minan 'inun cuēēncē 'itima 'ai" quicēma 'ain cananuna usai 'iti ca 'aisama 'icē quixun 'unánma 'itsían. ⁸ A bana usai ca uni 'itima 'icē quicē, ax asábi 'aínbi cananuna nun sinan upíma 'aish, a bana 'unáncē 'aishbi usai 'icē cupí 'uchoti 'iacēn. A bana, usai ca uni 'itima 'icē quicē, ax 'aíma 'ain ca anun nu 'uchoti bana 'aíma 'itsíanxa. ⁹ Ēn uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē bana 'unánma 'ixun cana ñu 'aisama 'aquinbi usaquin 'ati ca 'aisama 'icē quixun 'unánma 'ain. Usai 'itancēxunbi cana a bana 'unáncēn. 'Unánquin cana ñu 'atima 'ati ax ca 'uchaira 'icē quixun 'unánxunbi 'acē 'aish 'ēn 'ucha cupí Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'iacēn. ¹⁰ Ēsa ca. A isía ax cuēēncēsabi oi, usai aín uni 'inuan Nucēn Papa Diosan 'inan bana, ax quicēsabi oi 'icēma cupí 'uchocē 'aish cana Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'iacēn. ¹¹ A bana quicēsabi oquin 'ai cana 'uchatima 'ai quixun sinanibi a bana quicēsabi oíira 'icēma 'ixun cana, uisaira carana 'uchai quixun sinani bēnēacēn. A bana asábi 'aínbi a bana cupí 'uchocē 'aish cana Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'iacēn.

¹² Usa 'ain cananuna 'unanin, nun ax quicēsabi oquin 'ati banax ca upí 'icēn, a bana uisa ñu cara 'ati 'icē, uisa ñu cara 'atima 'icē quicē, ax ca aséabi upí 'icēn. ¹³ ¿A bana aséabi upí 'aínbi caranuna a bana cupí Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'ain? Usama ca. Nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ai cananuna Nucēn Papa Diosbē 'itimoí bamati 'iacēn. Usai 'iquin cananuna 'unáncēn,

'uchati ca 'aisama 'icè quixun. Usa 'ixun cananuna uisa ñu cara upí 'icè, uisa ñu cara 'aisama 'icè quicè bana axa asérabi 'aínbi ax quicésabi oquin 'acèma 'aish cananuna 'aisama 'ai quixun 'unáncèn.

¹⁴ Cananuna 'unanin, a bana uisa ñu cara 'ati 'icè, uisa ñu cara 'atima 'icè quicè, ax ca upí 'icè quixun. A bana asábi 'aínbi cananuna Jesucristonanma 'aish nun sinan 'aisama 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncèn. ¹⁵ Upí ñu 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. A 'aquinma cananuna a nun 'aisama tancè ñu a 'ain. Úisa 'ixun carana 'èn a 'aisa tancè ñu upí 'aquinma a 'èn 'aisama tancè ñu 'atima a 'ai quixun cana 'unaniman. ¹⁶ Ñu 'aisama 'acè 'ixunbi, usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icè quicè bana 'unánquin, 'èn usa ñu 'aisama tania isquin ca unin 'unánti 'icèn, 'èn sináncèx ca a bana upí 'aish cuati 'icè quixun. ¹⁷ 'Aisama tanquinbi cananuna ñu 'atima 'ain, nun sinan upíma cupí. ¹⁸ Ēnèx ca èsa 'icèn. Cananuna 'unanin, nun sinan upíma 'ixun cananuna ñu upí 'atima 'ain. Ñu upíshi 'aisa tanquinbi cananuna nun sinan upíma 'ixun 'aiman. ¹⁹ Nun 'aisa tancè ñu upí a cananuna 'aiman. Nun 'aisama tancè ñu 'atima a cananuna 'ain. ²⁰ Nun ñu 'atima 'atècèinsama tanquinbi 'acè ax ca nunbi cuèenquin 'acèma 'icèn. Nun sinan upíma 'ixun 'acè ca ax 'icèn.

²¹ Nun 'unáncèx ca èsa 'icèn: Ñu upíshi 'ati sinánquinbi cananuna bènénquinshi ñu 'atima 'atècènin. ²² Nun nuitu mèu cananuna asérabi Nucèn Papa Dios cuèèncésabi oquin 'aisa tanin, axa usaínu 'inun quicè bana ca upí 'icè quixun 'unánquin. ²³ Usaquin 'unánquinbi cananuna nun sinan 'atima 'ixun bètsi oquin sinanin. Usaquin sinánquin cananuna ñu 'atima 'atècènti sinanin. Sinántancèxun cananuna 'atècènin.

²⁴ Usa 'aish cananuna masá nuituirai sináncasmáin. ¿Nun sinan upíma 'aish Nucèn Papa Diosbè 'itimoi bamaima 'inun cara uin nu ièmiti 'ic? ²⁵ An nu ièmiti ax ca Nucèn Papa Dios 'icèn, Nucèn 'Ibu Jesucristo cupí. An ca nu ièmiti 'icè quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun cain. Úsa 'ain cananuna 'unanin, Nucèn Papa Dios cuèèncésabi oquin 'ati 'ixunbi cananuna nun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'ain. Usaquin 'axunma 'anun ca Nucèn Papa Diosainshi nu ièmiti 'icèn.

8

Aín Bèru Ñunshin Upitan 'imicèxa Nucèn Papa Diosan unicama bètsi sinánñu 'iti bana

¹ Usa 'ain ca uicamax cara Cristo Jesús abè 'icè, acama Nucèn Papa Diosan 'uchoima. Usa unicamax ca Cristonanma uní 'icèsaí ax cuèèncésarishi 'ima, Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicésabi oi 'ia. ² Nuxnu ami catamècè 'aish Cristo Jesúsabè achúshisa 'icè ca aín Bèru Ñunshin Upí nubè 'ixun ñu 'atima, a 'aia uní Nucèn Papa Diosbè 'itimoi bamati, a 'atècènxunma 'anun nu 'imiáxa. ³ Uisa ñux cara 'ati 'icè, uisa ñux cara 'atima 'icè quicè bana a 'unánquinbi ca aín sinan upíma 'ixun unin a bana quicésabi oquin 'atima 'icèn. Usa 'aínbi ca unían a bana quicésabi oquin 'anun quixun Nucèn Papa Diosan aín Bèchicè, nusaribi uní 'inun, xuacèxa. Xutancèxun ca aín Bèchicè, 'uchañauma 'aíshbia camabi unin 'ucha cupí bamanun 'imiquin uní, aín 'uchacama tèreanan 'uchatècèanxma 'inun mènlocèxa. ⁴ Nuxnu uisa ñu 'ati cara upí 'icè quicè banaxa quicésabi oquin 'anan, nunbi 'atima ñu 'ati sinánquinbi tènèquin a 'aíma, Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan sinánmicésabi oi 'inun ca aín Bèchicè bamanun Nucèn Papa Diosan 'imiacèxa.

⁵ An Jesucristomi sinánquinma aín cuëencësa oquinshi 'ati sináncë unin ca ënë nëtënu 'icë ñuishi 'ati sinania. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi sináncë unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun an sinánmicësabi oíshi 'iti sinania. ⁶ An Nucën Papa Dios cuëencësoi 'iti sinánquinma ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni, ax Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itimoi bamati 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oíshi 'iti sináncë uni, ax Nucën Papa Diosbë upí 'aish abë nëtétimoi tsóti sinani chuámarua tani cuëënia. ⁷ An ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë uni an ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oi 'iti sinanima. Usa 'ixun ca asérami aín bana 'unáncëma 'aish amí nishcësa 'ixun añu ñu cara 'aia tania a ñu 'aia. Usaquin 'aquin ca Nucën Papa Diosan bana cuaisama tanan a bana quicësabi oquin 'aima. ⁸ Usa 'ain ca axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani atun cuëencësa oíshi 'icë unicama an Nucën Papa Dios cuëëmima.

⁹ Usa 'aínbi camina mitsux usama 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain camina an ënë nëtënu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa oquin sinánquinma, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquinshi sinanin. Uicamax cara aín Bëru Ñunshin Upíñuma 'icë, acamax ca Cristonanma 'icën. ¹⁰ Aín 'ucha cupí ca camabi uní bamaia. Usa 'aínbi camina mitsux, Cristo mitsubë cupí, Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'ain ca mitsun namíxa bamacëbébi mitsun bëru ñunshin bamatimoi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Dios, an Jesús bamacëbi baísqimia, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ixun ca an Cristo Jesús bamacëbi baísqimia anbi mitsuribi bamacëbi Cristo utëcëncëbëtan baísqimiti 'icën, aín Bëru Ñunshin Upí mitsubë 'ain.

¹² 'Ën xucëantu, mitsu cana cain, nux Jesucristonan 'aish aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'ain cananuna ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani nux cuëencësa oi 'itima 'ain. ¹³ Axa ënë nëtënu 'icë ñuishi sinani aín cuëencësa oíshi 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish abë 'itima 'icën. Usa 'aínbi ca an Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin ñu 'atima 'ati ëncë uni, ax cuni ainan 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën.

¹⁴ Uicaman cara an sinánmicëxun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicësabi oquin 'aia, acamax ca asérami Nucën Papa Diosan bëchicë 'icën. ¹⁵ Usa uní camina mitsux 'ain. Mitsu aín bëchicë 'imiquin ca Nucën Papa Diosan mitsúxmi bëráma 'iázaribiti mitsun 'ucha cupí amí racuëtëcënun 'imicëma 'icën. Aín Bëru Ñunshin Upí an ca, ainan 'aish cuëenquinu Nucën Papa Dios, Paponun nu 'imia. ¹⁶ Aín Bëru Ñunshin Upitanbi ca nun nuitu méúxun nu 'unánmia, nux cananuna asérami Nucën Papa Diosan bëchicë 'ai quixun. ¹⁷ Aín bëchicë 'icë ca Nucën Papa Diosan ax quicësabi oquin nu 'aquianan aín nëtënu abë 'inun nu 'imiti 'icën. Ainan 'icë ca Nucën Papa Diosan Cristosaribi nu 'imiti 'icën. Cristonan 'ixúnu tëmëraqinbi ax cuëencësabi oquin 'ati ëncëma 'icë ca Nucën Papa Diosan nuribi aín quicësabi oquin aín nëtënu Cristobë 'inun nu 'imiti 'icën.

¹⁸ 'Ën cana —asérami ca usai 'iti 'icë —quixun unanin. Ënë nëtënuax Cristonan cupí tëmëracë 'ixunbi cananuna Cristobë aín nëtënu 'aish cuëenquin —'ën tëmëratí ca asábi 'iáxa —quixun sinánti 'ain. ¹⁹⁻²⁰ Cristo utëcëntamainun ca axbi 'iti 'aishmabi, usai 'itioquian Nucën Papa Diosan mëníósabi oi camabi ñu tëmëranan cëñutia. Unin 'ucha cupí usai tëmëranan chëquiti 'ixunbi ca camabi ñu 'imainun camabi unínribi anúinra 'aimai tëmëranan chëquiti nëtë cainia.

21 A nētē ucēbētan ca Nucēn Papa Diosan aín bēchicēcama cuēēni Cristosaribi 'inun 'imiti 'icēn. 'Imianan ca camabi ñuxa chēquitēcēnunma ió 'imiti 'icēn. Uisairai cara Nucēn Papa Diosan bēchicēcama Cristosaribi 'iti 'icē quixun ca camabi ñu, a Nucēn Papa Diosan unio, an istisa tanquin Nucēn Papa Diosan atu isminun quixun bēnēquin cainia. 22 Cananuna 'unanin, nētē ióñu a pain uniočēxbi uni 'ucha cupía camabi ñu, uniribi, tēmēranan chēquiti oquin Nucēn Papa Diosan 'imiá 'aish ca bēri usai 'ia quixun. Usa 'ixunbi ca Nucēn Papa Diosan ióotēcēnun cainia, anun bacēnti nētēan xanun tēmēraquin aín bacēnti caíncē, usaribi oquin. 23 Camabi ñun a Nucēn Papa Diosan ióotēcēnun caínmáinun cananuna nunribi Nucēn Papa Diosan nu ióotēcēnun bēnēquin cainin. Nucēn Papa Diosan nu aín Bēru Ñunshin Upí nubē 'inun 'inancē 'ain cananuna 'unanin, an ca asérabi camabi aín bana quicēsabi oquin nu 'imiti 'icē quixun. Usaquin 'unánquin cananuna nun aín bēchicē 'aish aín nētēnu bētsi namiñu 'iti cainin. 24 Nux Cristomi catamēti ainan 'aish abē nētētimoí tsónun iēmiquin ca Nucēn Papa Diosan uisoquin cara nu 'imiti 'icē quixun isnuxun caínnun nu iēmíacēxa. Nua camabi an cacēsabi oquin 'imicē 'ixun cananuna, bētsi cananuna 'iti 'ai quixun sinánquin caíntsiánxma. 25 Usa 'aínbi cananuna usaquin nu 'imicēma páin 'ixun usai 'iti cainin. Cananuna —bētsi cana 'iti 'ai —quixun sinánquinbi uisa caranuna 'iti 'ai quixun 'unánquinmabi a isnuxun —asérabi ca usai 'iti 'icē —quixun cuēēnquin cainin.

26 Uisa caranuna 'iti 'ai quixun isnuxun cainia ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí an nuxnu tēmēraíabi nu 'aquinia. An nu 'aquinun quixun caquinbi cananuna uisauquin cai carana Nucēn Papa Diosbē banati 'ai quixun upí oquin 'unaniman. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí anbi nu Nucēn Papa Dios ñucáxunia. Usoquin nu 'aquinquin ca nun nu a Nucēn Papa Dios ñucácēma banacama a nu ñucáxunia. 27 An ca Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin aín unicama a ñucáxunia. Usa 'ain ca Nucēn Papa Dios, an camabi unin nuitu mēu sináncē ñu 'unáncē, an uisa ñu cara aín Bēru Ñunshin Upitan nu ñucáxunia a cuatia.

Uisai cara ainan 'inun Nucēn Papa Diosan caiscē unicama 'iti 'icē quicē bana

28 Cananuna 'unanin, Nucēn Papa Diosan ca uisa ñu cara 'ia abi, ax ami sináncē unícamaxa an 'aquincēx, upí 'inun mēnioxunia, atúan ax cuēēncēsabi oquin ñu 'amainun. A unícamaxa ax cuēēncēsabi oquin ainan 'inun sinánmicē 'ixun ca Nucēn Papa Diosan usoquin 'aia. 29 Ui unícamaxa cara ainan 'iti 'icē quixun 'unánquin ca Nucēn Papa Diosan aín Bēchicēnēxa aín unícamaxa cushi 'inun atux aín Bēchicē 'icēsaribiti 'inun mēníočēxa. 30 Uícamax cara usai ainan 'iti 'icē quixun 'unánquin ca Nucēn Papa Diosan acama an sinánmicēxa ami catamētia atun 'uchacama tērēnquin ainan 'imiáxa. 'Imiquin ca atux aín nētēnu abē 'iti 'imiáxa.

31 ¿A ñucama sinánquin cananuna 'unanin, Nucēn Papa Diosan bēruáncē 'icē ca an ēncēma 'icē uínbi uisashi cara oquinbi a nubē ēnanamima. 32 An ca —'ēn Bēchicē ca bamatima 'icē —quiquinma nun 'uchacama cupía bamanun ēnē nētēnu aín Bēchicē xuacēxa. Usa 'ixun ca aín Bēchicē cupínu nux upitax tsónun nu 'imianan anun nu upitax tsóti ñucamaribi nu 'inánti 'icēn. 33 ¿An ainan 'inun caiscē unícamaxa an iscē upí 'ain cara uin Nucēn Papa Dios —min uníx ca 'uchaxa —quixun cati 'ic? Usaquin cacēxunbia an —ax ca 'uchañuma 'icē —quixun cati ca Nucēn Papa Dios 'icēn. 34 ¿Uin cara nu 'uchoti 'ic? Cristo bamacēbia Nucēn Papa Diosan baísqumicē, an ca aín nētēnu abē 'Apu 'aish aín mēqueu 'ixun, nu Nucēn Papa Dios ñucáxunia. Ñucáxuncē 'ixun ca an asérabi

nu 'uchotima 'icën. ³⁵ ¿Uinu 'icë unin cara Cristocëñun nu ënananmiti 'ic? Ca 'atima 'icën. Nuxnu tēmëranan masá nuituanan bëtsi unin bëtsi bëtsi ocë 'ianan 'acëñuma 'ianan chupañuma 'ianan bamatisa 'ianan unin 'aisa tancë 'iti, a ñucamanribi ca Cristocëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁶ Ësai ca Nucën Papa Diosan bana cuëño quia:

Nuxnu minan 'icë ca unin numi nishquin nuibaquinma nu bëtsi bëtsi oia. 'Aracacë ñuinacama 'anuxun 'acësa oquin ca nu 'aisa tanquin bëtsi bëtsi oia.

³⁷ Usa ñu 'icëbëtanbia Cristonën nu nuibaquin cushiocëx cananuna ami catamëti ëníma amiira cushiin, tēmëracëma pain 'aishnu 'icësamairai. ³⁸ Usa 'ain cana aséribi 'unanin, Nucën Papa Dioscëñun an nu ënananmiti ñu ca 'aíma 'icën. Nux bamati 'imainun nun tsóti 'imainun ángelcama 'imainun ñunshin 'atimacama 'imainun uisa cushi cara, acama 'imainun axa bërí uisai cara 'icë uisa ñucama cara, 'imainun axa uisai cara 'iti, a ñucamanbi ca Nucën Papa Dioscëñun nu ënananmitima 'icën. ³⁹ Ñunshin 'atimanën 'apucama 'imainun, uisa ñunshin cara, acama 'imainun ënë nëtënu 'icë 'apucamaribi 'imainun axa naí manámi 'icëcama 'imainun axa naí meu 'icëcamaribi, 'imainun uisa ñucama cara Nucën Papa Diosan unio 'icë, acamanbi ca Nucën Papa Dioscëñun nu ënananmitima 'icën. Uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun ca Nucën Papa Diosan Jesucristo ënë menu xuquin nu ismiacëxa.

9

Israelnën rëbúnqui ainan 'inun Nucën Papa Diosan caísa

¹ Cristonan 'ixun cana cëmëquinma ënë banaribi mitsu cain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ë 'unánmicëxun cana 'ën nuitu mëu 'unanin, 'ën mitsu bërí caísa tancë bana ënëx ca aséribi 'icë quixun. ² Ësaquin cana mitsu cain, judíos unibu 'ën aintsicama Jesucristonanma 'icë, imëbi nëtëmbi sinani cana 'aisamaira masá nuitutin. ³ Usai 'iti 'ainbi atúxa Cristonan 'inun 'ëx ainanma 'aish Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë uisoquin 'acë 'iisa cana tanin. ⁴ 'Ën aintsicama judíos unibu atux ca 'ësaribi Israelnën rëbúnqui 'icën. Israelnën rëbúnqui, judíos unicama, ca Nucën Papa Diosan aín uni 'inun caísaçëxa. Caístancëxun ca, aséribi ca ax Dios 'icë quixun 'unánun, Israel unicama aín cushi ismianan aín pëcacë aribi ismiacëxa. An ca atu ainan 'imiquin atúan uisai cara ainan 'aish 'iti 'icë quixun 'unánun aín banacama Moisés cuëñëomiacëxa. Cuëñëomiquin ca anuxun a rabiti xubu 'atancëxun cara uisoquin a rabiti 'icë quixun canan uisaira oquin cara an atu bërúanti 'icë quixun cacëxa. ⁵ Israel unicamax ca Abraham 'imainun Isaac 'imainun Jacob, Israelribi cacë, acaman rëbúnqui 'icën. Uni 'aish ca Cristonën 'unánpaparibi Israelnën rëbúnqui 'iacëxa. Ax Diosribi 'aish ca camabi uni, camabi ñun 'ibu 'ianan ángelcaman 'iburibi 'icën. A ca camabi unin xënbua 'ainbi rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

⁶ Israelnën rëbúnqui judíos unicama camáxira Nucën Papa Diosnanma 'ainbi cananuna sinántima 'ain, Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin Israel unicama ainan 'imiama 'icë quixun. Israelnën rëbúnqui 'aishbi ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëmacamax aséribi Nucën Papa Diosnanma 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca Abraham cacëxa: “Min bëchicë Isaac aín rëbúnquishi ca aséribi min rëbúnqui 'inun unibu 'iti 'icë” quixun. —Min bëchicë itsi aín rëbúnquicamax ca 'ën unibu 'iti 'icë —quixun ca Nucën Papa Diosan Abraham cáma 'icën. “Isaacnën rëbúnquinëxëshi ca 'ënan 'iti 'icë” quixun ca cacëxa. ⁸ Usa 'ain cananuna 'unanin, ui uníxbi ca aín chaiti cupíshi Nucën Papa Diosan uni

'itima 'icën. Nucën Papa Diosan aín bana quicësabi oquin usaquin 'imicë 'aish cuni ca uni ainan 'aish aséabi Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁹ Ënëx ca Nucën Papa Diosan, Isaac bëchitisama pain 'icë, Abraham cá bana a 'icën: “Achúshi barítia 'icëbëa Sara tuáñu 'ain cana minu utëcënin”.

¹⁰ Ënëribi cananuna sinánti 'ain: Rebecanën tuá rabë ax ca nucën rara Isaacnëbia bëhicë 'iacëxa. ¹¹⁻¹³ A tuá rabë bacëncëma pain 'ixun ñu 'atima 'ati 'unáncëma 'ianan ñu upí 'ati 'unáncëma pain 'ain, ca Nucën Papa Diosan Rebeca cacëxa: “A painmi bacëncë tuá an ca canitancëxun aín 'anáca ñu 'axunuxun 'aia” quixun. A tuá rabë aín rëbúnqui ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësairibi quia: “Esaúnën rëbúnqui 'acësamaira oquin cana Jacobnën rëbúnqui nuibatín”. Usaquin sinánquin cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquinshi uni ainan 'inun caisia, aín ñu upí 'acë cupíma.

¹⁴ ¿Usaquian caíscë cupí caranuna –Nucën Papa Diosan ca 'atimaquin sinania –quiti 'ain? Cananuna usai quitima 'ain. ¹⁵ An ca Moisés ësöquin cacëxa: “Axa 'ëx cuëncësabi oi 'ën uní 'iti unicama a cana 'ënan 'imiti 'ain. A 'ëx cuëncësabi oquin 'ën nuibati unicama a cana nuibati 'ain”. ¹⁶ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësa oquinshi uni nuibaquin ainan 'inun caisia. –É ca an caísti 'icë –quicë cupíma 'imainun a cuëñminuxun ñu upí 'acë cupíma, aín cuëncësa oquinshi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun uni caisia. ¹⁷ Usaribi oi ca Faraón ñui Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quia: “Camabi unían 'ën cushi 'unánun cana mi Egipto menu 'icë unicaman 'apu 'imin. Mixmi 'apu 'icëbëtan 'ën min menuxun ñu 'aia chanioia cuaquin ca camabi menu 'icë unin 'ëx cana aséabi cushi 'ai quixun 'unánti 'icën”. ¹⁸ Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquin uni raíri nuibaquin ainan 'inun 'imía. 'Imianan ca uni raíri axa 'aisama 'icë usabia 'inun 'imía.

¹⁹ Usaquian 'acë cupí sapi camina 'ë cati 'ain:

–¿Usa 'ain cara usabi 'inun 'imicë 'ixunbi uisa cupí Nucën Papa Diosan uni 'uchoin? ¿Usashia 'inuan 'imicë uní an cara usai 'inuan Nucën Papa Diosan 'imicë a bëtsiotti 'ic? Ca 'atima 'icën. ²⁰ Mitsúnmi 'ë usaquin cacëxunbi cana mitsu cain, ¿Mitsux unishi 'aishbi caramina Nucën Papa Diosbë cuëbicanánti 'ain? ¿Ñütë banati 'unan 'ixun cara –¿uisoti caramina ësöquin 'ë 'ai? –quixun an 'acë xanu cati 'ic? Ca catima 'icën. ²¹ An ñütë ocë xanu an ca ax cuëncësa oquin ñütë 'ati 'icën. 'Aisa tanquin ca bëtsi ñütë anun ñu xëati 'ati 'icën. 'Anan ca a mapúbí bëtsi ñütëribi anun ñu 'aruti 'ati 'icën.

²² Nucën Papa Diosanribi ca aín cuëncësa oquin 'aia. Unin ñu 'aisama 'ati ca ax cuëñníma quixun camabi unin 'unánun ca Nucën Papa Diosan an 'aisama ñu 'acë uní uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'ixunbi cañpainia. ²³ Cañpainquin ca uisaira oquin cara an 'atima ñu 'acë 'icëbi uni nuibaquin aín sinan upí 'imiti 'icë quixun camabi unin 'unánun, ainan 'inun caísa 'ixun nu usaquin 'imía. ²⁴ Raírinëxa judíos uni 'imainun raírinëxribi judíosma uni 'icëbi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu 'imíaxa. ²⁵ Usoquinribi ca an aín uní, Oseas cacë, a ësöquin aín bana cuënëomiaçëxa:

Axa bëráma 'ën unima 'iá unibi cana –mitsux camina 'ën unibu 'ai –quixun cati 'ain. 'Énanma 'icë nuibáma 'ixunbi cana –mitsux camina 'ën nuibacë uní 'ai –quixun cati 'ain. ²⁶ Anuxuan –mitsux camina 'ën unima 'ai –quixun cá anuxunbi ca Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsóçë, an –mitsux camina aséabi 'ën bëhicë 'ai –quixun uní cati 'icën.

²⁷ Isaíasnënríbi ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun judíos unibu ñuiquin ësaquin cacëxa: "Israelnën rëbúnqui 'aisamaira, parún papa cuëbí 'icë masisa, 'aishbi ca acama 'itsamanëxëshi asérami Nucën Papa Diosan 'inux iëti 'icën. ²⁸ Anúan quaquin 'ati nëtë ucëbëtan ca Nucën 'Ibu Diosan ënë menuxun unin 'acë ñucama istancëxun bënëñquinshi camabi aín quiásabi oquin 'ati 'icën".

²⁹ Èsairíbi ca Isaíasnën cuënëo bana quia:

Nucën 'Ibu Dios, ax 'Apuira 'ixun, Israelnën rëbúnquicama aín raíri iëmicëma 'ain cananuna Sodoma 'imainun Gomorra anu 'icë unicama 'iásaríbiti camáxbi 'aíma 'itsían.

Judíos unicamaxa Jesucristomi catamëcëma bana

³⁰ ¿Usa 'ain caranuna uisai quiti 'ain? Cananuna quiti 'ain, judíosma unibunën ca, judíos unibu ca usai 'iti 'icë quicë bana 'unáncëma 'ixun Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isnun a bana 'ati sinánma 'icën. Sinánma 'icëbi ca aín 'uchacama tërënnun Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan aín nuitu upí isia. ³¹ Judíosma unibu usa 'aínbi ca, judíos unibunëx ca aín nuitu upí 'icë quixuan Nucën Papa Diosan isnun Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'aquinbi a banacama quicësabi oquinra 'acëma 'icën. ³² Nucën Papa Diosan ca aín cuëncësabi oquin 'anun 'ë 'aquinti 'icë quixun sinani ami catamëquinma —'ëmbi ñu upí 'aia ca 'ë upí isia —quixun sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan atu upí isáma 'icën. Judíos unibunën ca —Nucën Papa Diosan ca Cristo ënë menu xuti 'icë —quixun 'unánquinbi —ami catamëtishi ca unicama Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'iti 'icë quixun sinántisama tanxa. Bain cuanfa uni bai nëbëtsi racacë maxáxmi tatíqui chacacë usaríbi ca usa uni 'icën. A maxáxsa ca Cristo 'icën. Judíos unicamax Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'iti 'aishbi ca Cristomi sinántisama tancë cupí ax cuëncësabi oi 'ima. ³³ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca maxax ñuicësa oquin Cristo ñui ësai quia:

Camina 'unánti 'ain, 'ën cana Sión cacë ëmanua, maxax achúshi 'inun mënóin.

Ami ca uni raírinëx tatíquiarian maxax cha 'ain chacati nipacëti 'icën.

Usa 'aínbi ca axa ami catamëcë unicaman 'unánti 'icën, an ca asérami ax quicësabi oquin atu 'aquinia quixun.

10

¹ Èn xucëantu, ësaquin cana mitsu cain, Israel uni judíos unicama Cristomi catamëtia ainan 'inun iëmiti cuëñquin cana Nucën Papa Dios ñucáxunin.

² Cana mitsu cain, atun ca asérami Nucën Papa Dios cuëñmisa tania. Usa 'ixunbi ca uisoquin cara atun a cuëñmiti 'icë quixun 'unaníma. ³ Uisai cara unicama Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icë quixun ca 'unánma 'icën. —'Ëmbi Moisésnën cuënëo bana quicësabi oquin 'acë cupíshi ca an 'ën nuitu upí isia —quixun sinani ca Nucën Papa Dios cuëncësabi oi Cristomi catamëti sinántisama tanxa. ⁴ Cristonëxa ucëbëtan judíos unibunën asérami ami catamëti 'unánun quixun ca Nucën Papa Diosan aín bana Moisés cuëñomiacëxa. Ui unicamax cara Cristomi catamëtia a ca Nucën Papa Diosan upí isanan ainan 'ímia quixuan 'unánun ca a bana judíos unibu 'ináncëxa. Usa 'aínbi ca ax ucëbë judíos unicama ami sinántisama tanxa. ⁵ An usai ca uni 'iti 'icë quicë bana 'acë cupí Nucën Papa Diosan a 'uchañma isti sináncë uni, a ñuiquin ca Moisésnën ësaquin cuëñocëxa: "Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuënëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca asérami a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën". ⁶ Usa 'aínbi ca unin ami catamëtia ca Nucën Papa Diosan uni upí isia quixun 'unánan Cristo ca uti 'icë quixun 'unánun aín bana

cuēñeō ěsai quia: “Min nuitu mēu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara naínu cuanti 'ic?” Cristo ěn ě nĕtĕnu bĕnux. ⁷ Ęsairibi ca quia: “Min nuitu mēu sinani camina quitima 'ain, ¿Uix cara anua unĭ bamacĕ 'icĕ anu cuanti 'ic?” anua Cristo bĕnux. ⁸ Usai quianan ca ěsairibi quia: “A bana Cristo űui quicĕ, a űuia camina cuatin. A űui camina banain. Min nuitu mēu camina a bana sinanin”. Usai quicĕ 'imainun cananuna nunribi Cristomi catamĕti űuia quicĕ bana unicama űuixunin. ⁹ A bana ca ěsai quia:

–Jesús ca 'ĕn 'Ibu 'icĕ –quianan bamacĕbi ca Nucĕn Papa Diosan a baisquimiacĕxa quixun min nuitunĕn sinania ca Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun mi iĕmiti 'icĕn. ¹⁰ Nun nuitu mēu, asĕrabi ca nun 'ucha tĕrĕnti 'icĕ quixun sinani Jesucristomi catamĕtia, ca Nucĕn Papa Diosan nun 'ucha tĕrĕnquin nu upĭ isia. Usoquin an iscĕxnu –Jesucristo ax ca asĕrabi 'ĕn 'Ibu 'icĕ –quia ca Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu iĕmia.

¹¹ Cristo űuiquian Nucĕn Papa Diosan bana cuēñeō ca ěsairibi quia: “Axa ami catamĕcĕ unicaman ca, an ca ax quicĕsabi oquin 'ĕ 'aquinia quixun 'unania”. ¹² Judĭos unicama 'imainun judĭosma unicamaribi 'imainun uisa uni cara, axbi ca Cristomi catamĕti ainan 'ia. Cristo ax ca camabi uni axa ami catamĕcĕ ain 'Ibu 'icĕn. Usa 'ixun ca an űucacĕ unicama upĭ oquin 'aquianan ax cuĕĕncĕsamaira oquin űu 'inania. ¹³ Nucĕn 'Ibu Diosan bana cuēñeō ca quia: “Un cara an iĕminun űucatia a ca Nucĕn 'Ibu Diosan ainan 'inun iĕmiti 'icĕn”. ¹⁴ ¿Usa 'ainbi cara an Nucĕn 'Ibu Diosan ca a iĕmiti 'icĕ quixun sinancĕma unin a űucati 'ic? Ca űucati 'icĕn. ¿Uisaxun cara uni itsin űuia cuacĕma 'ixun, Nucĕn 'Ibu Diosan ca 'ĕ iĕmiti 'icĕ quixun sinanti 'ic? Ca sinanti 'icĕn. ¿Uisaxun cara uni itsin űuixuncĕxunma cuati 'ic? Ca cuatima 'icĕn. ¹⁵ ¿Uisaxun cara unin uni itsin xucĕma 'ixun uni raĭri bana űuixunti 'ic? Ca 'atima 'icĕn. An ain bana űuixuncĕ unicama űui ca Nucĕn Papa Diosan bana cuēñeō ěsai quia: “'Ĕn unibunĕxa upĭ bana, –Nucĕn Papa Diosan ca ain 'ucha tĕrĕnquin abĕa upĭ 'inun uni 'imia –quicĕ, a űui aia unin iscĕx ca upĭra upĭ 'icĕn”.

¹⁶ A bana cuēñeō 'ainbi ca camabi unĭnra a bana sinancĕma 'icĕn. Ęsai ca Isaĭasnĕn cuēñeō bana quia: “Camabi unĭnrama, 'itsama unĭnshi ca nun űuixuncĕ bana cuaquin –ca asĕrabi 'icĕ –quixun sinania”. ¹⁷ Usa 'ain cananuna 'unanin, uni itsĭan Cristo sinanquin ain bana űuixuncĕxun ca unin cuatia. Cuaquin ca –a banax ca asĕrabi 'icĕ –quixun 'unani Cristomi catamĕtia.

¹⁸ Unicaman cara a bana cuaxa quixun cana sinanin. Camaxunbi ca asĕrabi cuaxa, ěsai Nucĕn Papa Diosan bana quicĕsabi oi: Ain unicamax ca camabi mĕnuxun bana űuixuni canaxa. Usa 'ain ca camabi menu 'icĕ unicaman a bana űuixunia cuaxa.

¹⁹ Ęsakinribi cana sinanin, ¿Judĭos unicaman cara a bana Cristo űuicĕ cuaquin, uisai quicĕ cara a bana 'icĕ quixun 'unánma 'ic? 'Unántsinxunbia judĭos unicaman a bana cuaisama tania oquin ca Nucĕn Papa Diosan judĭos unibu caquin, Moisés ěsakin cuēñeōmiacĕxa:

Judĭosma unibunĕxa mitsun aintsima 'icĕbi 'ĕn 'ĕnan 'imicĕbĕ camina mitsux nŭtsi nishti 'ain. Mitsúnmi a –sinánűuma ca –quixun űuicĕ unicama 'ĕn 'ĕnan 'imicĕbĕ camina mitsux 'ĕmi nishti 'ain.

²⁰ Nucĕn Papa Diosan ca –judĭosma unibunĕx ca 'ĕmi sinanti 'icĕ –quixun 'unánquin Isaĭas ěsakin cuēñeōmiacĕxa:

Ax 'ĕmi sinánma unĭnbi ca 'ĕ 'unánxa. 'Ĕnan 'inuxuan an 'ĕ űucáma unibi cana 'ĕmi catamĕnun sinánmĭan.

²¹ Usai judĭosma unibu űui quianan ca Isaĭas judĭos unibu űuiriĭbi ěsai quiacĕxa, Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oi: 'Ĕn bana cuaisama tanan 'ĕmi sinántisama

taniabi cana judíos unibu enquinma —'en mitsu 'aquinun camina 'emi sinánti 'ai —quixun can. Cacexbi ca 'en bana cuaisama tani 'emi sinántisama tanxa”.

11

Judíos unicama raíri Nucèn Papa Diosnan 'iti

¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿judíos unibu cara Nucèn Papa Diosan aín bana cuaisama tania oquin éanxa? quixun. Usama ca. 'Exribi judío uni, Abrahamnèn xutan bëchicé, Benjamín, aín rëbúnqui 'icëbi ca Nucèn Papa Diosan 'ë manuxinma upí oquin sinánxunia. Usa 'ain cana 'unanin, an ca judíos unicama éncëma 'icé quixun. ² Bërâma ca Israelnèn rëbúnqui judíos unibu ainan 'inun Nucèn Papa Diosan caísacëxa. Usauquin 'á 'ixun ca a unicama — 'en unima ca —quixun ami manúcëma 'icën. Nucèn Papa Diosan bana cuënëo isquin camina 'unanin, Nucèn Papa Diosbë banai ca Elías Israel unibumi manani ësai quiaçëxa: ³ “'En 'Ibu Dios, axa mimi sináncëma unicaman ca an min bana ñuixuncë aica ca atun ñu upí 'acé cupíma, nuibaquinshi tanquin anuxun mi rabiquin ñuina xaroti acamaribi masóxa. 'Eishi ca 'acëma 'icën. Usa 'ixunbi ca 'ëribi 'aisa tania”. ⁴ Usauquin cacëxunbi ca Nucèn Papa Diosan Elías cacëxa: “Mishima, siete mil uníxribi ca 'en bërúancëx 'emi sinania. Baal ax isa dios 'icé quixuan uni raírinën rabiabi ca atun a rabicëma 'icé” —quixun. ⁵ Usaía bërâma uni 'iásaribiti ca bëríribi judíos unicama aín patsan Nucèn Papa Diosmi sináncëma 'ainbi raírinëx ainan 'inúan caiscé 'aish Nucèn Papa Diosmi sinania. ⁶ A caiscëcama a ca atun ñu upí 'acé cupíma, nuibaquinshi Nucèn Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Atun ñu 'acé cupía ainan 'inun caiscé 'aish ca acamax nuibaquinshia an caiscé 'itsíanma.

⁷ Usa 'ain ca ësai 'iäxa: Judíos unibunëxa abë upí 'iisa taníbi ax quicësabi oi 'i Jesucristomi catamëcëma 'aish abë upíma 'ainbi ca raírinëxëshi Nucèn Papa Diosan sinánmicëx Jesucristomi catamëcë 'aish abë upí 'ia. Judíos unicama aín patsanëxa ami sinántisama tania oquin ca Nucèn Papa Diosan atux cuëncësa oía 'inun éanxa. ⁸ Nucèn Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësabi oi ca 'iäxa: “Usa unicamax ca usabia 'inun éncé 'aish Nucèn Papa Diosmi sinaníma. An 'acé ñu isquinbi uisáira cara aín cushi 'icé quixun sináncëma 'aish ca bëxuñu unisa 'icën. Aín pabitan aín bana cuaquinbi a bana quicësa oquin 'aisama tancé 'aish ca pabë unisa 'icën, Nucèn Papa Diosan usaía 'inun éncësabi oi. Bëri nëtënbi ca usai 'ia”. ⁹ A banacama quicësaribi oquin ca Davitan usa unicama ñuiquin ëné bana cuënëocëxa:

A unicama ca Nucèn Papa Diosan ratuquinshi castícanuxun 'aia. Usa 'aish ca ñuina, trampanu —ënë ñun ca 'é maputi 'icé —quixun 'unanimaishi atsíncësaribi 'inun castíancé 'iti 'icën. Uisaíbi cana 'itima 'ai quixun sinaní bëtsi unin pi unun quixun camicëx cuëñibi ca usai 'iti 'icën. Usai atux 'iti cana cuëñin. ¹⁰ Bëxuñu unin ca aín bëru upíma 'ixun uinu cara cuania quixun 'unaníma. Usaribiti ca uni catúbucé ax aín caxu 'aisama 'ain tëmëraia. Usaribitia a unicama 'iti cana cuëñin.

Usauquin ca Davitan cuëñëocëxa.

Judíosma unicama Nucèn Papa Diosnan 'iti

¹¹ Usa 'ain cana sinanin, ¿aín 'ucha cupí cara Nucèn Papa Diosan judíos unicamaira xëñibua 'ainbia aín unima 'inun éanxa? —quixun. Usama ca. Judíos unibu ami sináncëma 'ain ca Nucèn Papa Diosan judíosma unibu ami sinánun sinánmia. Judíosma unibunëxa 'emi sinania isi ca judíos uniburibi usaribiti 'emi sinánti 'icé quixun sinánquin ca Nucèn Papa Diosan judíosma unibu ami

sinánun sinánmia. ¹² Judíos unicomaxa Cristomi catamécëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unicomax Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. A isi ca Nucën Papa Dios cuëënia. Usai cuëëncësamaira oi ca judíos uniburibi aséribi Cristomi catamëtia isi cuëënti 'icën.

¹³ Anu 'icë judíosma unicomax, cana mitsu cain, 'ën judíosma unicomax aín bana ñuixunun Jesucristonën cacë 'ixun cana usaquin chiqúishquinma cuëënquin 'ain. ¹⁴ 'Ën bana ñuixuncëxun judíosma unibunën cuatia isía 'ën aintsi judíos unicomaxribi Cristomi catamëti iëti cana cuëënin. ¹⁵ Judíos unibunëx Cristomi catamécëma 'aish Nucën Papa Diosnanma 'ain ca judíosma unibu Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. Usa 'ainbi ca judíos unicomaxribi Cristomi catamécë 'aish, uni bamacë 'aishbi baísquicësa 'ain, Nucën Papa Dios cuëëinra cuëënti 'icën. ¹⁶ Judíos unibunën ca aín ñu 'apacë an pain tancëma aín bimi anuxun a rabiti xubunu buáncëxa, Nucën Papa Diosan camabi aín bimi upí isnun quixun. Usaribi ca i aín tapun upí 'aish camabi aín peñáncamaribi upí 'ia. Usa ñu sinánquin cananuna 'unanin, judíos uni bëtsix bëtsíxa Nucën Papa Diosmi sináncë 'ain ca atúxa 'icësaribiti judíos unicomax camáxbi Cristomi catamëtia Nucën Papa Diosan upí isti 'icën.

¹⁷ Èsa ca. I aín peñan achúshi tëatancëxun bëtsi i aín peñan anu tëacë anubi tacáshcacëx ca a i aín tapúnuaxa aín baca cuancë cupí aín peñánsabi 'inun coti 'icën. Usaribi camina mitsux 'ain. Judíos unicomax Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'aishbi Cristomi catamëisama tancë 'aish ca i peñan tëacësa 'icën. Usa 'imainun camina mitsux judíosma uni 'aishbi Cristomi catamécë 'aish bëtsi i aín peñan anua tëacë anu tacáshcacësa 'ain. ¹⁸ Usa 'aishbi camina rabiti —'ëx cana judíos unicomaxsamaira 'ai —qui cërútima 'ain. Camina sinánti 'ain, aín tapúnmi cushicë cupí ca in peñan cania. Usaribiti cana 'ëx judíosma 'aishbi, judíos unibu cupí, Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ain.

¹⁹ Usa 'ainbi sapi camina ësaquin sinanin, —judíos unima 'aishbi 'ëx ainan 'inun ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainanma 'inun ëanxa —quixun. ²⁰ Usa ca. Usa 'ainbi camina 'unánti 'ain, Jesucristomi catamécëma cupí ca judíos unibu ainanma 'ia. Mitsux ami catamécë cupíshi camina ainan 'ain. Usa 'ain camina —'ëx cana judíos unibusamaira 'ai —qui ax cërútima 'ain. Judíos unibu 'icësaribiti Jesucristomi catamécëma 'iti rabanana camina bërúancati 'ain. ²¹ Camina 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca ainan 'inun caísa 'ixunbi judíos unibu ami catamëtiamax aín 'ucha tërëncëma 'ixun judíosma unibu 'aishmi mitsux ami catamécëxunma mitsun 'ucharibi tërëntima 'icën.

²² Usa 'ain camina 'unánti 'ain, ax upí 'ixun ca Nucën Papa Diosan unicomax nuibaquin upí 'imianan axa aín 'ucha ëni ami catamécëma uni uisa cara oti 'icë usquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca mitsúxmi a ëníma ax quicësbabi oquin 'ai, ami catamëtia oquin nuibaquin 'aquinia. Usai mitsux 'icësbabi camina 'iti 'ain. Usai 'ima camina mitsúxribi judíos unibu 'icësaribiti ainanma 'iti 'ain. ²³ Aín raracama 'iásaribiti ami sinántisama taníbia ami sinanatia ca Nucën Papa Diosan aséribi aín uni 'inun judíos uniburibi 'imiti 'icën, judíosma unibu 'imicësaribi oquin. ²⁴ Mitsux judíosma uni 'aish aín unima 'iá 'icëbi ainan 'inun 'imicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísa judíos unicomax, amia catamëtia, ainan 'inun 'imiti 'icën, i peñan tëacë 'icëbi amiribishi aín raranu tacáshcatëcëncësa 'inun. Usa 'ain ca i itsi tëaxun, bëtsi inu tacáshcacësamaira 'inun, aín peñánbi aín raranu tacáshcatëcëncëx aséribi upíra 'iti 'icën. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíos unibu ainan 'itëcënun 'imiti 'icën.

Aséribia judíos unicomax Jesucristomi catamëti bana

²⁵ 'Ēn xucēantu, mitsux judíosma uni 'ixun —nux cananuna judíos unían 'acēsamaira oquin Cristomi catamēquin Nucēn Papa Diosan aín unicama 'unánmiti ñu 'unáncē 'ai —quí rabíaxma 'inun quixun cana ésaquin unin 'unáncēma ñu a ñuiquin mitsu cain: Judíosma unibu uicama cara Cristomi catamēti 'icē acamax pain ami catamētamainun ca Nucēn Papa Diosan judíos unicama aín patsan Jesucristomi catamēcēma 'aish usabi 'inun éanxa. ²⁶ Judíosma unibu ami catamēcēbē ca judíos unibunēxribi ami catamēti 'icēn, Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo éšai quicēsabi oi:

An unicama aséربي Nucēn Papa Diosnan 'inun iēmíti ax ca Siónu 'icē judíos unicama achúshi 'iti 'icēn. An ca Jacobnēn rēbúnqui judíos unicama ami catamēcēxun atun 'ucha tērēnquin atun nuitu upí 'imiti 'icēn. ²⁷ 'Ēmi catamētia 'ēn atun 'uchacama tērēncēx ca judíos unibu aséربي 'ēnan 'iti 'icēn, 'ēn cásabi oi.

²⁸ Nucēn Papa Diosan ca unicamax Cristomi catamētia ainan 'imiti 'icē quixun sinántisama tancē 'aish ca judíos unibunēx ami nishcēsa 'icēn, mitsux paínmí judíosma uni 'aíshbi ainan 'itámainun. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan atun rara —mitsun rēbúnqui ca 'ēnan 'iti 'icē —quixun cá 'ixun a bana manuquina judíos unibu nuibatia. ²⁹ Bērámá judíos unibu —'ēnan ca mitsu 'imainun mitsun rēbúnqui 'iti 'icē —quixun Nucēn Papa Diosan cá 'ain ca a banacama usabi 'iti 'icēn. Nucēn Papa Diosan ca —mitsux camina 'ēnan 'iti 'ai —quitancēxun bētsioquin sinántécēnima. ³⁰ Mitsux judíosma unibu 'ixun aín bana 'unanima camina Nucēn Papa Dios cuēñēcōi 'iáma 'ain. Usai 'iáma 'icēbi ca judíos unibu ami sinántisama tancē 'ain Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imíaxa. ³¹ Judíos unima 'aíshmi ainanma 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'imíaxa. Usaribi oquin ca judíos unicama ami sinántisama tania ainanma 'aíshbi ami sinania Nucēn Papa Diosan ainan 'imiti 'icēn. ³² Judíos unibu ainan 'inun caísa 'ixunbi ca Nucēn Papa Diosan judíos unibu 'icēsaribitia ami catamētiamá judíosma uniburibi ainanma isia. Usaquin 'aquinbi ca an nuibaquin camabi uni Cristomi catamētía ainan 'inun 'imía.

³³ Uíti cushiira cara aín sinan 'icē quixun cananuna 'unántima 'ain. An ca camabi ñu 'unania. An 'unáncēma ñu ca 'aíma 'icēn. Uisaira 'ixun cara usoquin ñu 'aia quixun cananuna 'unaniman. ³⁴ Éšai ca aín bana cuēñēo quia: “Uinu 'icē unínbi ca Nucēn 'Ibu Diosan sinan 'unaníma. Uínbi ca Nucēn 'Ibu Dios —ésaquin camina 'ati 'ai —quixun 'unánmima”. ³⁵⁻³⁶ Nucēn 'Ibu Diosan ca camabi ñu ainan 'iti oquin uniocēxa. Usa 'ain ca aín bana cuēñēo éšairibi quia: “¿An aribi 'inánun quixun sinánquin cara unin Nucēn 'Ibu Dios ñu 'inánti 'ic? Ca 'inántima 'icēn”. A ca aín unicaman xēnibua 'aínbi rabiti 'icēn. Usaquin ca 'ati 'icēn.

12

Aín unicamaxa aséربي Nucēn Papa Dios 'inanmécē 'iti bana

¹ Usa 'ain cana ésaquin mitsu cain, 'ēn xucēantu. Nucēn Papa Diosan mitsu nuibaquin ainan 'inun caíscē 'ixun camina 'atima ñu 'aquinma aséربي ax cuēñēcēsabi oquinshi 'anan, ainanshi 'iti 'ain. Mitsúxmi usa 'iti ca Nucēn Papa Dios cuēñēnia. ² An éñē nētēnu 'icē ñuishi sináncē unicaman sináncēsa oquin camina sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina sinanaquin uisairaimi upí 'iti cara Nucēn Papa Dios cuēñēnia, usai 'iti 'unánan an 'aquincēx usai 'iti 'ain.

³ Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixunun Nucēn Papa Diosan caíscē 'ixun cana mitsu cain, camabi unia Cristomi cushicē 'inun 'aquinun mitsu caíscē

'ixun camina ui unínbi —'èx cana bètsi unibètan sènènmaira 'iti 'ai —quixun sinántima 'ain. Uisa cara Nucèn Papa Diosan mi 'imia, usa 'ixun camina — usaishi cana 'iti 'ai —quixun sinánti 'ain. Sinánñu 'ixun camina rabíquinma — Nucèn Papa Diosan a 'anun 'è 'inácèxuinshi cana ñu 'ai —quixun sinánti 'ain.

⁴ Ènèx ca èsa 'icèn. Unix ca aín taè, aín mēcèn, aín xo, aín bèru, aín pabí acamax 'itsa 'ainbi achúshi unishi 'icèn. Unix ca aín taèn nitsia, aín mēcèn anun ca ñu mēèia, aín bèru anun ca isia. Camabi unin namí ca anúan an bètsi bètsi ñu 'ati 'icèn. ⁵ Usaribiti cananuna nux 'itsa 'aishbi camáxbi Cristonan 'aish ax nubè 'ain achúshi unisa 'ain. An 'amicèxuan bètsi bètsi unin bana ñuixunmainun ca raírinèn bètsi bètsi ñu 'aia. Usoquin bètsi bètsi ñu 'aíbi cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ain.

⁶ Nucèn Papa Diosan nu bètsi bètsi ñu 'anun caíscè 'ixun cananuna an 'imicèsabi oquin upí oquin 'ati 'ain, usoquin nun 'ati ca Nucèn Papa Dios cuèènia quixun 'unánquin. An aín bana ñuixunun caíscè 'ixun cananuna an sinánmicèsabi oquin aín bana unicama upí oquin ñuixunti 'ain. ⁷ Nun uni raíri 'aquinun an 'imicè 'ixun cananuna upí oquin 'aquinti 'ain. Aín bana unicama 'unánminun an 'imicè 'ixun cananuna upí oquin unicama 'unánmiti 'ain. ⁸ Axa upí 'inun uni raíri 'èsènun quixun Nucèn Papa Diosan 'imicè 'ixun cananuna upí oquin 'èsèti 'ain. Nun uni raíri ñu 'inánun quixun 'imicè 'ixun cananuna unin nu rabinun quixun sinánquinma cuèènquinshi 'inánti 'ain. Nux unin cushi 'inun 'imicè 'ixun cananuna nun unicama upí 'inun upí oquin bérúanti 'ain. Usoquin 'anun Nucèn Papa Diosan 'imicè 'ixun cananuna uni 'aquinsa 'icè cuèènquin upí oquin 'aquinti 'ain.

Usai Jesucristomi catamèti uni iti bana

⁹ Mitsux asérabi Jesucristomi catamècè uni 'aish camina paránanima asérabi bètsibè nuibananti 'ain. Ñu 'atima 'ati cuèènquinma usa ñu timai camina Nucèn Papa Dios cuèèncèsabi oishi 'iti 'ain. ¹⁰ Camina bètsibè bètsibè 'aquianani nuibananti 'ain, mitsun xucènbè 'icèsaribiti. Asamaira 'iisa tanquin 'atimoquinma camina bètsi uni isquin upí oquin 'aquinti 'ain.

¹¹ Nucèn 'Ibu Jesucristo cuèèncèsabi oquin 'aquin camina ènquinma, chiquíshquinma cuèènquin upí oquin 'ati 'ain.

¹² Nucèn Papa Diosan ca ax quicèsabi oquin mitsu 'aquianan abè 'inun mitsu 'imiti 'icè quixun sinani camina chuáma tani cuèèni bucuti 'ain. Témèraibi camina masá nuituti bènétima 'ain. Ènima camina Nucèn Papa Diosbè banati 'ain.

¹³ Axa Cristomi catamècè uni ñuñuma 'aish 'aquinsa 'icè camina min ñu raíri 'inánti 'ain. 'Inánan camina axa min xubunu bèbacè uniriibi pimianan anua 'uxtiriibi 'inánti 'ain.

¹⁴ Axa mitsumi nishcè uni a camina ami nishquinma axriibi upí 'inúan 'aquinun Nucèn Papa Dios ñucáxunti 'ain. Ami nishquin a 'atimonun quixun caquinma camina axa upí 'inúan 'aquinun Nucèn Papa Dios a uni ñucáxunti 'ain.

¹⁵ Axa chuámarua 'aish cuèèncè uni abè camina cuèènti 'ain. Axa masá nuituti incè uni a camina abè masá nuituquin nuíbatí 'ain.

¹⁶ Camina bètsibè bètsibè nishananima nuibananishi upiti banati 'ain. Usai 'i camina cèrúananima, axa uni itsibètan sènènmara unibè upí 'aish abè upiti banati 'ain. Rabíquin camina —'èn cana uni itsin 'acèsamaira oquin ñu 'unanin —quixun sinántima 'ain.

17 An paían mimi nishquin 'atimocëxunbi camina uisa uni cara, abi mixribi ami nishquin aribi cupitima 'ain. Mitsun camina usa ñu 'ati ca upí 'icë quixuan camabi unin 'unáncë a ñucamaishi 'ati 'ain. 18 Mitsux camina ax paían mimi nishcëxma uni raírimi nishtima 'ain. Usa 'aish camina atúxa mitsumi nishcëxbi mitsux abë nishanantima 'ain. 19 'Ën xucéantu, axa mimi nishcë uni camina mitsúnribi cupitima 'ain, ésaía Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicë cupí: “Uix cara 'uchaia a cana 'ënbi usaribi oquin cupiti 'ain”. Usa 'ain camina unin mitsu 'atimocëxunbi, Nucën Papa Diosainshi ca cupiti 'icë quixun sinánti 'ain. 20 Mitsun a cupiima camina ënë bana cuënëo ésaí quicësabi oi 'iti 'ain: “Axa mimi nishcë uni 'acëñuma 'icë camina piti 'inánti 'ain. Shimaia camina 'unpax 'inánti 'ain. Usaquinmi 'acëxun ca ax mimi nishtancëxbi rabini sinanaquin upí oquin sinánti 'icën”. 21 Mitsúxribi 'uchatin rabanan camina mitsu unin 'atimocëxunbi usaribi oquin cupitima 'ain. Usoquinmi nuibacëx ca ax sinanati 'icën.

13

1 Camabi 'apux ca Nucën Papa Diosan 'imicë 'icën. An 'imicëma 'apu ca 'aíma 'icën. Usa 'ain camina mitsun 'apucaman bana cuati 'ain. 2 Usa 'ain ca an aín 'apu quicësa oquin 'acëma uni an Nucën Papa Dios quicësa oquinribi 'aima. Usai 'icë uni ax ca Nucën Papa Diosan bana 'imainun aín 'apúnribi cacësa oquin 'acëma cupí axbi 'uchai castíancë 'iti 'icën. 3 An ñu upí 'acë uni ax ca aín 'apumi racuëtíma. An ñu 'atima 'acë uni ax cuni ca aín 'apumi racuëtía, 'ë cara uisoti 'icë quixun sinani. 'Apucaman ca an ñu upí 'acë unicama upíoia. Usa 'ain camina mitsux 'apucamami racuëcëma 'iisa tanquin ñu upíshi 'ati 'ain. 4 Nucën Papa Diosan ca 'apucaman camabi uníxa upiti bucunuan an ñu 'atima 'acë unicama, uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'anun mëníocëxa. Usa 'aínbi camina ñu 'atima 'acë 'aish 'apumi racuëti 'ain, uisa cara mi oti 'icë quixun sinani. Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin ca 'apucaman an ñu 'atima 'acë unicama uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. 5 Usa 'ain camina 'apucaman bana cuati 'ain. Mitsux castíanti sinanishi ami racuëcë cupíma camina mitsux Cristonan 'ixun ax cuëëncësabi oquin mitsun 'apun bana cuati 'ain. 6 Usaribi oquin sinánquin camina 'apu buánmiti curíqui 'inánti 'ain, 'apun mëníosabi oquin. Usa 'iti oquin ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa.

7 Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin camina 'apu buánmiti curíqui buánmicë 'inun 'inánti 'ain. Mitsun émanu 'icë uniriaia 'apun anëcë 'ain camina an cacësabi oquin ñu 'ati 'ain, mitsun émacamaxa upí 'inun. Mitsun cushibë cuëbicananquinma camina aín bana cuati 'ain. 8 Uni camina ribíntima 'ain. Usa 'ixun camina a nuibacëma 'aish a ribíncësa 'itin rabanan, uni itsi upí oquinra nuibati 'ain. Asérabi uni nuibacë 'ixun ca unin uni itsi uisabi otima 'icën. 9 Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ésaí quia: “Uni itsin xanubë camina 'itima 'ain. Uni camina 'atima 'ain. Unin ñu camina mëcamatima 'ain. Minanma, bëtsi unin ñu minan 'iti camina cuëëntima 'ain”. Ésaí ënë banacama quicë 'aínbi ca bëtsi banaribi axa quicësa oquinra 'ati ax ésaí quia: “Mixmi bërúancacësaribi oquin camina mïn aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. Énë bana quicësa oquin 'aquin camina bëtsi banacamaribi quicësa oquin 'ain. 10 Mitsun aintsicama nuibanan amanu 'icë uniribi nuibacë 'ixun camina uisa unibi 'atimotima 'ain. Usa 'ain camina uni nuibacë 'ixun Nucën Papa Diosan bana camabi quicësabi oquin 'ain.

11 Ésoquinribi camina sinánti 'ain, nux ami catamëtabaquin cananuna — Jesucristo ca utëcënti 'icë — quixun 'unáncën. Usaquin 'unan 'ixun cananuna

'unanin, axa utēcēnti nētē ca 'uramatia quixun. Usa 'ain cananuna unían 'uxnēti pēcaracēbē bēsuquin, bari ca uruía quixun sinani bēnētishi ain űu mēēti 'ai cuancēsaribi oquin, Nucēn Papa Diosan a 'anun nu 'ināncē űu 'ati 'ain. ¹² Jesucristo utēcēncēma pan 'ain cananuna imē upí oquin isíma nicēsa 'ain. Usa 'aishbi cananuna ax utēcēncēbē abē 'aish xabánu nicēsa 'iti 'ain. Usaquin sinani cananuna űu 'atima 'ati éni ami cushicē 'aish xabánu nicēsa 'iti 'ain. ¹³ Ami cushicē 'aish cananuna upitaxēshi niti 'ain. Paēnti, paēanx cuēēni sharáti, uni ain xanuma xanu itsibē 'iti, űunshínquin űu 'atima 'ati, cuamianani nishananti, unimi nutsiti, a űucama ēnquin cananuna usa űu 'atima 'ain. ¹⁴ Usa űucama éni camina Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu usai 'inun quixun sinánmicēsabi oi 'iti 'ain. Énē nētēnu 'icē űuishi sināncē uni an űu 'atima 'acēsaribi oquin 'ati camina sinántima 'ain.

14

Axa nubē Jesucristomi catamēcē unicama űuitima bana

¹ Axa Jesucristomi catamēcē unin uisai cara Jesusan uni 'iti 'icē quixun upí oquin 'unāncēma 'icēbi camina mitsubē timētisa tania cuēēnquin bīti 'ain. Uisai cara Jesusan uni 'iti 'icē qui camina abē cuēbicanántima 'ain. ² Bētsi bētsi unin ca uisa űux cara piti 'icē, a cananuna 'aisa tanquin piti 'ai quixun sinánquin usaquin piia. Bētsi bētsi unin ca camabi űu piti ca asábi 'icē quixun 'unánquin nami piquinma bētsi űuishi piia. ³ An camabi űu picē unin ca bētsi unían an picē űu piamoquin űuitima 'icēn. Usaribi oquin ca an camabi űu picēma uni an bētsi unían piia isquin űuiquin —min camina űu 'atima 'ai — quixun caquinma a uníxribi ca Nucēn Papa Diosan 'icē quixun sinánti 'icēn. ⁴ Mitsux camina bētsi unin űu mēēmícē uni a űui —an ca 'atima űu 'aia — quitima 'ain. Ain 'ibúinshi ca 'unánti 'icēn, cara upí oquin 'aia, cara upí oquin 'aia quixun. Usaribi oi camina mitsux Nucēn 'Ibu Diosan uni itsi űui, —űu aisama ca 'aia —quitima 'ain. Ain 'Ibúinshi ca 'unánti 'icēn. Nucēn 'Ibu Diosan ca ain unicama ax cuēēncēsabi oíshia 'inun 'imīti 'icēn.

⁵ Énēx ca ēsaribi 'icēn. Uni raírinen ca sinánti 'icēn, énē nētēx ca bētsi nētēsamaira 'aish anúan unin Nucēn Papa Dios rabiti 'icē quixun. Sinánmainun ca uni raírinen —camabi nētē ca sēnēn 'icē —quixun sinánti 'icēn. Mitsun bētsi bētsi oquin sinanibi camina cuēbicanántima 'ain. Micama achúshi achúshinēn camina 'ēn uisoquin 'ati cara Nucēn Papa Dios cuēēnti 'icē quixun sinántancēxun usoquinshi 'ati 'ain. ⁶ Axa Jesucristomi catamēcē unin ca Jesucristoa cuēēnun ain 'ati űucama 'aia. An —énē nētēa bētsi nētēsama 'ain cana anun Nucēn Papa Dios rabiti 'ai —quixun sināncē unin ca a nētēn ami upiti sinánquin a rabia. Bētsi unin ca —anun Nucēn Papa Dios rabiti ca camabi nētē sēnēn 'icē quixun sinánquin usaquin rabia. An camabi piti űu picē unin ca Nucēn Papa Dios —asábi ca —caquin a rabiquin piia. Usaribi oquin ca an bētsi bētsi űu picēma uni anribi bētsi bētsi űuishi píquin Nucēn Papa Dios — asábi ca —caquin rabiquin piia.

⁷ Usa 'aish cananuna nux bamacēma pain 'aish Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'ain. 'Ianan cananuna bamatancēxribi ainan 'ain. ⁸ Usa 'aish cananuna nux bamacēma pain 'aish Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēncēsabi oi 'in. 'Ianan cananuna nux anun bamati nētē ucēbē ax cuēēncēsabi oi abē 'inux bamati 'ain. Nuxnu tsotax 'icēsaribiti cananuna bamatancēxribi ain uni 'ain. ⁹ Ain unícamax bamacēma 'aish 'ianan bamatancēxribi ainan 'inun ca Cristo bamaxbi baísquiacēxa. ¹⁰ Anúan ax uti nētē sēnēncēbētan ca Cristonēn usai caranuna 'ia, uisa űu caranuna 'a quixun nu isti 'icēn. ¿Usa 'ain caramina uisacasquin

Nucën Papa Diosan uni itsíxa miisaribi uni 'aínbi, a ñui manánti 'ain? Camina 'itima 'ain. ¿Uisacasquin caramina a ñuiti 'ain? Camina 'atima 'ain. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuënéo ca ésaí quia:

Nucën 'Ibu Dios ca quia: 'Èx bamatimoi tsócè 'icè ca camabi nètènu 'icè unicaman asérabi rabiquin 'è cati 'icën, mix camina asérabi nun 'Ibu 'ai quixun. Canan ca camabi unían cuanun 'è rabiquin —mix camina asérabi Dios 'ai —quixun cati 'icën.

¹² Usoxun ca Nucën Papa Diosan nu achúshi achúshi uisa ñucama caranuna 'acën, uisai caranuna 'iacën, acama 'unánquin, uisa cara oti 'icè isti 'icën.

Uni 'uchamitima bana

¹³ Usa 'ain cananuna nux Cristonan 'aish raíri ñui —an ca ñu 'aisama 'aia —quix manántima 'ain. Usai ami manánquinma camina sinánti 'ain, uni raírinéxa —usa ñu piti ca 'aisama 'icè —quixun sinánxbi 'èn piia isquin anribi pi 'uchatin rabanan cana 'èn a ñu pitima 'ain. ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesúsnan 'ixun cana 'unanin, camabi piti ñu piti ca asábi 'icè quixun. Usa 'aínbi ca a uni —Nucën Papa Diosan sinánx ca a ñux pitima 'icè —quixun sinánquinbi picè 'aish 'uchati 'icën. ¹⁵ Usa 'ain ca axa —'èn usa ñu pi cana 'uchati 'ai —quixun sinánquinbi mitsúnmi 'aia isquin anribi usa ñu pi 'uchacè, ax ca min 'ucha 'iti 'icën. Min a uni nuibacéma 'ixun camina usaquin 'an. Usa 'ain camina mitsun an picéma ñu piquin, anun rabanan Cristo bama 'icébi, uni 'uchamitima 'ain. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi a ñu piia oquian uni itsin —pitimabi ca a ñu piia —quixun mitsu ñuitin rabanan —pitima ca —quixuan an sináncè ñu a pitima 'ain. ¹⁷ Aín ñu picè cupíma 'imainun aín ñu picéma cupíma ca uni Nucën Papa Diosbè upí 'icën. Aín Bèru Ñunshin Upitan sinánmicè cupíshi ca unin Nucën Papa Diosnan 'ixun upí ñu 'anan, bêtsibè nishananíma nuibananan cuëëni upí oquin sinani tsotía. ¹⁸ Usai 'icè unicamax ca Cristo cuëëncésabi oquin 'acè 'aish Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ianan unínribia iscëx upí 'icën. ¹⁹ Usa uni 'ixun cananuna camáxbia bêtsibè nuibananan uni raíri nuibaquin 'aquinti 'ain. 'Aquianan cananuna Cristomia upiti sinánun bêtsibè bêtsibè sinánmiananti 'ain.

²⁰ Usa 'ain camina a Nucën Papa Diosan ainan 'imicè uni a mitsun ñu picè cupía 'uchanun 'imitima 'ain. Asérabi camabi ñu piti asábi 'aínbi ca, mitsúnmi a ñu piia isía bêtsi uni 'uchati ñu a piti 'aisama 'icën. ²¹ —Usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icè —quixun sinánquinbi usa ñu 'ai ca uni 'uchanan Cristomi cushicéma 'ia. Usa 'ain camina namí piti, ñu xéati, uisa ñu 'ati cara, a mitsun 'aia isía uni itsi 'uchati rabanan usa ñu 'atima 'ain. Usaquinmi 'atima ca Nucën Papa Dios cuëënia. ²² A picéma 'ixunbi a piía bêtsi uni 'uchati rabanan camina an picéma ñu pitima 'ain. Usa 'ixunbi camina min —usa ñu piti ca 'uchama 'icè —quixun min 'acésabi oquin sinánti 'ain, usoquin sinánti ca Nucën Papa Diosan iscëx asábi 'icè quixun 'unánquin. Ui unin cara ñu 'aquin, —'èn ésa ñu 'ati ca asábi 'icën, 'èn ésaquin 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia —quixun 'unania ax ca chuámarua taní cuëënia. ²³ Usa 'aínbi ca a uni —ésa ñu 'ati sapi ca Nucën Papa Diosan iscëx asábima 'icè —quixun sinánquinbi a ñu 'ai 'uchaia. Usaribiti ca an ñu piquin —ésa ñu piti sapi ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icè —quixun sinánquinbi picè uni ax 'uchaia.

15

Jesucristomi upiti sinánun uni raíri 'aquinti bana

¹ Bëtsi bëtsi ñu 'ati ca asábi 'icë quixun nun 'unáncë 'ixunbi cananuna uni itsían, usa ñu 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënima quixun sináncë cupí a ñu 'aisa tanquinbi 'atima 'ain. ² Cananuna nun 'unáncë unícamabë upí 'ianan axribia upiti Cristomi catamëti ami cushinun 'aquínti 'ain. ³ Usaribi ca Cristo 'iacëxa. Ax cuëëncësa oi 'iti sinanima ca aín Papa Dios cuëëncësabi oíshi 'iacëxa. Nucën Papa Diosan bana quicësa oía aín Papabë banai Jesucristo ësai quicë ax ca asérabi 'icën: “Mímia 'atimati banaa usaribiti ca unícamabë 'ëmíribi 'atimati banaa”. ⁴ Cananuna 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca nunribinu a 'unánti oquin aín bana aín unícamabë cuëëncësabi. Usa 'ain cananuna a banacama cupí 'unánti 'ain, nux Cristomi cushicë 'icë ca tëmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan, uisa ñu cara 'icëbëtanbi nu bërúanquin 'aquianan, aín nëtënu abë 'inun Nucën Papa Diosan nu 'imía quixun. ⁵ Nucën Papa Dios, an aín unícamabë tëmëraquinbi ëníma ami catamënun 'imianan uisa ñu cara 'icëbëtanbi atu bërúanquin 'aquincë, an Cristo Jesús cuëëncësabi oquin mitsu bëtsibë nishananíma nuibananquin, bëtsin sináncësaribi oquin sinánun 'aquínti cana cuëënin. ⁶ Usai 'iquinmi mitsun, camáxbi cuëënin bëtsin sináncësabi oquin sinánquin Nucën Papa Dios, Nucën 'Ibu Jesucristonën Papa, a rabiti cana cuëënin.

Judíosma unícamabë Jesucristomi catamëti bana cua

⁷ Cristonën nu ainan 'inun bicë 'ixun cananuna a sinánquin nunribi axa ami catamëcë raíri uníribi nubë tímëtisa tania bití 'ain. Usaquin nun 'ati ca Nucën Papa Dios cuëënia. ⁸ Ën cana mitsu cain, Cristo ax ca Nucën Papa Diosan atun raracama cásabi oquin ënë menu judíos uníbu 'aquini uacëxa, judíos unícamabë Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia quixun 'unánun. ⁹ Judíos uníbushíma, judíosma uníbunëribi Nucën Papa Diosan ca nu nuibaquin 'aquinia quixun 'unánquin a rabinun ca Cristo uacëxa. Judíosma uníbunën ca a rabiti 'icë quixun ñui ca Nucën Papa Diosan bana cuëëncë ësai quia:

Judíosma uníbubëtan cana mi rabiti 'ain. Mi rabi cana cantati 'ain.

¹⁰ Ësairibi ca quia:

Judíosma uníbu 'aishbi camina mitsux judíos uníbubë Nucën Papa Dios rabi cuëënti 'ain.

¹¹ Ësairibi ca quia:

Mitsux judíosma uníbu 'ixunbi camina Nucën 'Ibu Dios rabiti 'ain. Camabi menu 'icë unícamabë ca —mix camina cushiira 'ai —quixun caquin a rabiti 'icën.

¹² Nucën Papa Diosan bana Isaíasnëribi cuëëncë ca ësai quia:

Davitan papa, Isaí cacë, aín rëbúnquin achúshi uax ca 'Apu 'aish judíosma uníbunën 'Apuribi 'iti 'icën. An ca nu 'aquínti 'icë quixun sinani ca judíosma uníbunëx ami catamëti 'icën.

¹³ Nucën Papa Diosan ca nu 'unánmia, an ca nu 'aquianan nux xënbua 'aínbi abë 'itioquin nu 'imía quixun. An mitsu ami catamëti cuëëni chuámarua 'aish buacunun 'imiti cana cuëënin. Mitsux usai 'iquin camina aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun Nucën Papa Diosan ca asérabi ax quicësabi oquin 'aia quixun upí oquin 'unánti 'ain.

¹⁴ Ën xucëantu, 'en cana 'unanin, mitsun camina bëtsibë bëtsibë nuibanani 'aquiananquin Nucën Papa Diosan bana Cristonën ñuicë a upí oquin 'unanin. 'Unánan camina ami cushicë 'inux raíri uníbë 'ësëanánti 'unanin. ¹⁵ Usai camina mitsux 'i quixun 'unánquinbi cana mitsúxmi manúti rabanan ënë

ñucama upí oquin mitsu cuēñeoxunin. Nucēn Papa Diosan ca 'è nuibaquin, ¹⁶ aín bana judíosma unibu ñuixunun quixun 'è cacēxa. Nucēn Papa Diosan ca axa Jesucristomí catamēcē unicama ainan 'inun iēmia quixun judíosma uniburibi 'unánminun ca an 'è 'imiácēxa. Nucēn Papa Diosan 'è usaquin 'anun casabi oquin cana judíosma unicama, mitsuribi a bana ñuixunin, aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxunmi upiti ami catamēquin a rabinun.

¹⁷ Cristo Jesúsñēn cushiocēxun cana Nucēn Papa Diosan casabi oquin judíosma unibu bana ñuixuan quixun sinani cana cuēñin. ¹⁸ Judíosma unibunēn Nucēn Papa Diosan bana cuati ami catamēnun ca Cristonēn 'è a banacama ñuixunun 'aquianxa. An usaquin 'acē ñucamaishi cana unicama ñuixunin. 'È cushioquin ca Cristonēn aín cushímbi 'ēn judíosma unibu upí oquin bana ñuixuanan atun aín cushi 'unánun uni itsin 'acēma ñuribi 'anun 'è 'imiaxa. ¹⁹ Aín Bēru Ñunshin Upía 'ēbē 'ain usaquin 'anan cana Jerusalénuxun 'atancēxun anuaxbi cuanquin bētsi bētsi me 'abiani cuantancēx cuainacētancēx Ilríco cacē me, anu bēbaquin, camabi menu 'icē unicama Cristo ñuiquin bana ñuixunquin sēñeōn. ²⁰ A nētēnuxuan uinu 'icē unímbi Cristo ñuiquin ñuixuncēma, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin. Uni raírinēan ñuixuncē uni a ñuixuntēcēnquinma, anuxuan unin Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncēma nētē, anu bana ñuixuni cuainsa cana tanin, ²¹ Nucēn Papa Diosan bana cuēñeō quicēsabi oía ēsai 'inun:

An Cristo ñuiquin bana ñuixunia cuacēma unibunēx ca ami sinánti 'icēn. An a ñuicē bana cuacēma unibunēn ca a bana cuati 'icēn.

Romanu cuantia Pablonēn sinan

²² Usaquin an Cristo ñuicē bana cuacēma unibunēn cuanun bētsi bētsi menu bana ñuixuni cuancē cupí cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancēma pain 'ain. ²³ Cuanxunma cana anu 'ēx cuancē nētēcamanuxun bana ñuixunquin sēñeōn. 'Itsa baritana cana mitsu isi cuainsa tan. ²⁴ Usa 'ain cana bēru cuanti sinanin. Cuanx 'itsama nētēishi mitsubē 'iquiani España nētēnu mitsúnmi 'è 'aquinmainun cuanti cana sinanin. ²⁵ Jerusalénu pan cana axa Jesucristomí catamēcē unicama 'inánti curíqui buani cuanin. ²⁶ A curíqui ca Macedonia 'imainun Acaya nētēnuaxa ax Jesucristomí catamēcē unicaman Jerusalénu 'icē ñuñuma unicama a buánmiti timēaxa. ²⁷ Judíos unibunēn ñuixuncē cupí ca judíosma unibunēn Nucēn Papa Diosan bana cuacēxa. Usa 'ain ca judíosma unibunēn judíos unibu 'aquinti asábi 'icēn. Usaquin sinani cuēñnquin ca ñuñuma 'aisha ax Jerusalénuax Jesucristomí catamēcē unicaman binun buánmiti atun curíqui mēsú 'inánxa. ²⁸ A curíquicama buánquin Jerusalénu 'icē unibu 'inánbiani España nētēnu cuanquin cana mitsu isbianti 'ain. ²⁹ Cana 'unanin, 'ēx mitsubē 'ain ca Cristonēn cushioquin ami sinani cuēñnun nu 'imiti 'icēn.

³⁰ 'Èn xucēantu, 'ēx 'icēsaribitimi mitsux Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'ianan aín Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicē 'aish 'ēbē nuibanancē 'icē cana mitsu cain, Cristomí catamēcēma 'ianan Nucēn Papa Diosan bana cuacēma 'aish ca 'itsa uni 'ēmi nishia. Usa 'ain camina aséribi ami cushicē 'ixun 'è Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain. ³¹ Uisabi 'è oxunma 'anuan Judea nētēnu 'icē axa Jesucristomí catamēcēma unicama sinánminun camina Nucēn Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucánan camina 'ēn Jerusalénu 'icē axa Jesucristomí catamēcē unicama 'inánti buáncē curíquia atun cuēñnquin binuan sinánminun Nucēn Papa Dios ñucáti 'ain. ³² Usaquin ñucácēx Nucēn Papa Dios cuēñcēbē cuanxun mitsu isi cana chuámarua tani cuēñti 'ain. Mitsucēñuan 'è Jesucristonēn cushiocē

'aish cana ami sinani cuëenti 'ain. ³³ Nucën Papa Dios, an aín unicama bënētíma chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'ixun mitsuribi usaquin 'imiti cana cuëenin. Usai ca 'iti 'icën.

16

Bëtsi bëtsi uni camina 'ë caxúnti 'ai quixun Pablonën ca

¹ Nucën chirabacë, Febe, a ñuiquin cana mitsu cain, ax ca asérabi aín nuitu upí 'icën. An ca Cencrea émanuxun axa Jesucristomi catamëcë xanucama 'aquianxa. ² Usa 'icë camina mitsúxmi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish bëtsibë bëtsibë 'aquianancësabi oquin Feberibi upí oquin bixun ax cuëencësabi oquin 'aquinti 'ain, an 'itsa xanu 'aquianan 'ëribi 'aquincë cupí.

³ Priscila 'imainun Aquila, an 'ëbëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁴ Atun ca, —Pablo 'aquini sapi cananuna bamati 'ai —quixun 'unánquinbi 'ë bamati 'icëbi 'aquinquin iëmiaxa. Usaquin 'ë 'acë cupí cana —asábi ca —quixun cain. 'Ëinshima ca judíosma unicama a 'ën bana ñuixuncë, acamanribi, Priscilabëtan Aquilanën 'ë 'aquincë cupí, —asábi ca —quixun cai cuëenia. ⁵ Axa Jesucristomi catamëcë 'aish Priscila 'imainun Aquilanën xubunu timëcëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Acama 'imainun camina, 'ën nuibacë Epeneto, ax paian Acaya menuax Cristomi catamëcë, aribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁶ María an mitsu 'itsa oquin 'aquincë, aribi camina bërúanxa 'inu 'ë caxunti 'ain. ⁷ Adrónico 'imainun Junias, 'ën aintsí rabë, axa 'ëcëñun sipuacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. —Atux ca asérabi upí uni rabë 'icë —quixun ca a Jesucristonën bana ñuixunun caiscë unicaman ñuia. 'Ëx Cristomi sináncëma pain 'ain ca atux pain Cristomi sináncëxa.

⁸ Amplias axribi Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish 'ën nuibacë 'icë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ⁹ Urbano an nubëtan Cristo Jesús ñuiquin bana ñuixuncë, a 'imainun Estaquis, 'ën nuibacë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁰ Apeles, camaxunbia asérabi Cristonan 'icë 'unáncancë, a 'imainun Aristóbulonën xubunu 'icëcamaribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹¹ 'Ën aintsí Herodión, a 'imainun Narcisonën xubunu 'icëcama, axa Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹² Trifena 'imainun Trifosa, a xanu rabë Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë 'ixun tëmëraquinbi ax cuëencësabi oquin 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Nucën chirabacë Pérsida, a nun sináncë, anribi tëmëraquinbi upí oquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin ñu 'acë, aribi camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹³ Rufo, axa asérabi Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oi 'icë uni, a 'imainun aín tita, a 'ënribi titocë, a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁴ 'Imainun camina Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Hermes 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina Filólogo, Julia, Nereo 'imainun aín chirabacë, 'imainun Olimpas, 'imainun acamabë 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acama bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain.

¹⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina bëtsibë bëtsibë nuibanani bërúanx 'inun cananti 'ain. Camabi émanu 'icë axa Cristomi catamëcë unicamax timëxun ca mitsu bërúanxmi 'icánun 'ën mitsu canun 'ë caxa.

¹⁷ 'Ën xucëantu, cana mitsu cain, bëtsi bëtsi unix Jesucristomi catamëcë 'aish mitsubë timëcë 'ixunbi ca an mitsu bana ñuixuncë unim 'unánmicësabi oquin 'aima. Usa unin ca uni raíri bëtsibë bëtsibë cuëebicanánmiquin 'atimaquin sinánun 'imia. Usai 'icë uni abë camina nitima 'ain. Abë camina énananti

'ain. ¹⁸ Usa unin ca Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquin 'aquinma aín cuëencësa oquinshi 'aia. Atux ca an Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unáncëma unicamabé upiti banaibi cëmëia. Usaquin paránquin ca aín bana canun uni sinánmia.

¹⁹ Camabi unin ca mitsu, asérabi camina mitsux Jesucristo cuëencësabi oi 'i quixun 'unania. Usaquian mitsu ñuicania cuati cana cuëenin. Usa 'ain cana mitsúxmi ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'anux upí sinánñu 'iti cuëenin.

²⁰ Usoquin mitsun 'acëbëtan ca Nucën Papa Dios, an aín unicama chuámarua 'imiti, an ñunshin 'atimanën 'apu mitsu ubíotëcënxunma 'anun bënëñquinshi ñusmamiti 'icën. Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu nuibaquin 'aquincëx mitsux upí 'iti cana cuëenin.

²¹ Timoteo, an 'ëbëtan Cristo ñuiquin bana ñuixuncë, abëtan ca Lucio, Jasón, Sosípater, acamax 'ën aintsi 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa.

²² 'Ex Tercio 'ixun Pablonën 'amicëxun ëné quirica cuëneoquin cana 'ëxribi Jesucristonan 'ixun bërúanxmi 'inun mitsu caín.

²³ 'Ex cana Gayonën xubunu 'in. Ëné xubunu ca axa Jesucristomi catamëcë unicama tímëtia. Gayo, anribi Jesucristonan 'ixun ca bërúanxmi 'inun mitsu canun quixun 'ë caxa. Erasto, an ëné ëmanu 'icë curíqui anun uni cupíoti a bërúancë uni, a 'imainun nucën xucën. Cuarto, anribi ca mitsúxmi bërúanx 'inun quixun mitsu canun 'ë caxa. ²⁴ Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin 'aquincëxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuëenin. Usai ca 'iti 'icën.

Pablonëan Nucën Papa Dios rabia bana

²⁵ Cananuna Nucën Papa Dios asérabi rabiti 'ain. Mitsux ainan 'aish Jesucristomi catamëtia ca an mitsu upíra upiti ami sinánun mitsu cushiotti 'icën. Usoquin ca 'ati 'icë quixun ca aín unicaman mitsu 'unánmiaxa. 'Ënribi cana usoquin unicama ñuixunin. Ëné mecama uniocëma pain 'ixun ca Nucën Papa Diosan, usai ca Jesucristo 'iti 'icë quixun sináncëxa. A ñucama unin 'unánma 'aínbi ca bërí Jesucristo ucë cupí unin 'unánti 'icën. ²⁶ Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ca aín unicaman, Cristo ca uti 'icë quixun cuëneocëxa. Usai ca 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Dios, axa bamatímoi tsócë, an mëníocëxa. A bana cuëneo 'icëbi ca uisai quicë cara ax 'icë quixun unin 'unánma 'icën. 'Unánma 'aínbi ca bërí camabi nëtënu 'icë unicaman Cristomi catamëquin aín cuëencësabi oquin 'anuxun 'unánti 'icën. ²⁷ Nucën Papa Dios, ainshia camabi ñu 'unáncë, axëshi ca Dios 'icën. A cananuna asérabi cuëenquin nëtëtimoquin rabiti 'ain, nux Jesucristo cupí ainan 'ixun. Usoquin cananuna asérabi 'ati 'ain. Ashi, Pablo.

PABLONĒN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA A PAIN BUÁNMIÁ QUIRICA

Corintonuaxa Jesucristomi catamēcē unicama Pablonēn quirica cuēñeoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana mitsu quirica buánmin, camina biti 'ain. Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oquin aín bana unicama ñuixunun ca Jesucristonēn 'ē caísacēxa. An caísa 'ixun cana Sóstenesbētan mitsu quirica buánmin. Axribi ca Jesucristomi catamēcē 'aish nucēn xucēn 'icēn. ² Mitsúxmi Corinto ēmanuax Jesucristomi catamēcē 'icē, cana cuēñeoxun ēñē quirica mitsu buánmin. Mitsux Cristo Jesúsmi catamēcē 'aish camina Nucēn Papa Diosnan 'ain. An ca ax cuēñcēsabi oíshi 'inun mitsu caísacēxa. Camabi menu 'icē unicama, an Nucēn 'Ibu Jesucristo aín 'uchacama tērēnxunun quixun ñucacē, a unicama usai 'inun caíscēsaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan mitsu caísacēxa. Jesucristo ax ca a unicaman 'Ibu 'ianan nun 'Iburibi 'icēn. ³ Usa 'aíshmi mitsux Nucēn Papa Diosbētan Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin 'aquincēx chuámarua bucucanti cana cuēñin.

Cristo cupí nuibaquin Nucēn Papa Diosan uni 'aquinti bana

⁴ Cristo Jesús cupía mitsu nuibaquin ainan 'imicē cupí cana camabi nētēn Nucēn Papa Dios —asábi ca —cain. ⁵ Cristobē 'aíshmi aín sinánsaribi 'icē ca Nucēn Papa Diosan an aín unicama 'unánmiti ñu 'unánmiquin upí oquin sinanimi upíti bananun mitsu 'imiáxa. ⁶ Usa 'aish camina mitsux an Cristo ñu quicē bana 'unánquin, a bana quicēsabi oquin 'acē 'ain. ⁷ Usa 'ixunmi Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnti nētē cainia ca Nucēn Papa Diosan aín unicama 'aquincēsaribi oquin ami 'unánun mitsu 'aquinia. ⁸ Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēncēbētan uínu 'icē unínbi mitsu ñuiquin —a unix ca 'atima ñu 'acē 'icē —quixun canúnma ca Nucēn Papa Diosan mitsúnmi ami catamēquin 'atima ñu 'axunma 'anun ēnquinma mitsu bērúanti 'icēn. ⁹ Nucēn Papa Diosan ca ax quicēsabi oquin ñu 'aia. Mitsúnmi aín Bēchicē, Nucēn 'Ibu Jesús bē 'ixun, an sináncēsaribi oquin sinánun ca mitsu caísacēxa.

I. PABLONĒAN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA 'ĒSĒA BANA (1.10-6.20)

Axa Jesucristomi catamēcē unicama bētsi bētsi oquin sinántima bana

¹⁰ Mitsux Jesucristomi sináncē 'aish camina 'ēn xucēantu 'ain. Usa 'icē cana Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēñcēsabi oquin mitsu ēsoquin cain: Bētsin sináncēsaribi oquin sinani camina bucucanti 'ain. Masáquin sinani camina bētsibē nishanancantima 'ain. Nishananíma nuibananshiti camina camaxunbi bētsin sináncēsa oquishsi sinani upitax bucucanti 'ain. ¹¹ 'Ēn xucēantu, cana mitsu cain, Cloénēn aintsí 'ibun ca mitsux ismina bētsibē bētsibē ubíonan ubíonani bucuí quixun ē caxa. ¹² Usoquian cacēxun 'ēn sináncēx ca ēsa 'icēn: mitsu raírinēx ca ax isa 'ēn 'unánmicē 'icē quia. Químainun ca raírinēxribi ax isa Apolonēn 'unánmicē 'icē químainun, raírinēxribishi ax isa Pedronēn 'unánmicē 'icē químainun raírinēxribishi ax isa Cristonēn 'unánmicē 'icē quíax quia. ¹³ ¿Mitsun sináncēx cara Cristo 'itsa 'ic? Cristo ca 'itsama 'icēn, ax ca achúshishi 'icēn. 'Ēx caná mitsun ñu 'aísama 'acēcama tērēncē 'inun i curúsocēnu bamama 'ain. 'Emi catamētima Cristomishi catamēti camina nashimicē 'ian. ¹⁴ 'Ēn mitsu achúshibi nashimicēma cupí cana Nucēn Papa

Dios —asábi ca —cain. Crispo 'imainun Gayo a rabéishi cana nashimian. ¹⁵ Usa 'ain camina mitsux Cristomi sinanima —Pablonan 'aish cana nashimicé 'ai —quiaux quitima 'ain. ¹⁶ A 'imainun cana axa Estéfanasnén xubunu 'icécamaishi nashimian. 'Ën sináncëx ca bëtsi uniriibi a 'ën nashimicé 'aíma 'icën. ¹⁷ Cristonën ca uní nashiminun 'ë cáma 'icën. Uni aín 'uchacama tërëncé 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun iëminux ca Cristo i curúsocënu bamacëxa quixun camabi uni canun ca Cristonën 'ë 'imiácëxa. An quirica 'unáncë unícamaxa quicésai unín cuaisama banan banaquinma unín cuaisabi oquin, upí oquin aín bana ñuixunun ca 'ë cacëxa.

Cristonëx ca Nucën Papa Diosan cushiñu 'ianan aín sinánsaribi 'icé quicë bana

¹⁸ Cristo ca unín 'ucha cupí i curúsocënu bamacëxa quixun ñuicé bana a ca an Nucën Papa Dios cuëncëma unícaman —a banax ca cëmë 'icé —quixun ñuiquin 'usania. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosbë 'inux iëti unícaman a bana cuaquin, aín cushin 'imicëx cananuna nun 'uchacama tërëncé 'aish Nucën Papa Diosnan 'ai quixun 'unania. ¹⁹ Èsai ca 'iti 'icé quiaux ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia:

'Ën sinanéinshi cana ñu 'unani quixun sináncë unícamax ca 'ën 'imicëx aín sinan ñancáishi 'iti 'icën. 'Ën cana ñu 'unani quixun sináncë uní ax ca 'ën 'imicëx ñu 'unáncëma unísa 'iti 'icën.

²⁰ Sinánñu uní 'imainun an quirica 'unáncë uní 'imainun an ëné menu 'icé ñuishi ñuítu 'unáncë uní acaman, ñu 'unáncë cana 'ai, quixun sináncë 'aínbi ca Nucën Papa Diosan sinan abë sënënmaira 'icën. Usa 'ain ca usa unícaman aín sinánsamaira Nucën Papa Diosan sinan 'icé quixun isti 'icën. ²¹ Nucën Papa Diosan upí oquin sinánquin mëníósabi oi ca uní anbi aín sinanéinshi sinani Nucën Papa Diosnan 'ítima 'icën. Usa 'aínbi ca aín bana cuati ami catamécë unícamax ainan 'inun 'imía, raírinëxa —a bana ca ñancáishi 'icé —quicëbëtanbi.

²² Judíos unícaman ca, nun cananuna aséرابi Nucën Papa Diosan cushíinbi ñu 'ai quixun 'unántisa tanquin unín 'acëma ñunu 'aia istisa tania. Usai atux 'imainun ca griego banan banacé unícaman unían 'unáncë ñu camabi 'unántisa tania. ²³ A unícamaxa usa 'aínbi cananuna nun i curúsocënu matáscë Cristo, a ñuiquin unícamaxa bana ñuixunin. A bananu nun unícamaxa ñuixuncëbë ca judíos unícamax rabini, uisa 'aish caraisa Cristo i curúsocënu bamati 'icé quixun sinani, ami cataméisama tania. Usaía judíos unícamax 'imainun ca judíosma unícaman —Diosan Bëchicé ca i curúsocënuax bamacëxa —quixun ñuiquin 'usania. ²⁴ A unícamaxa usai 'imainunbi ca uicamax cara Nucën Papa Diosan Cristomi catamënnun sinánmicé 'icé acama, judíos unícamax 'imainun griego banan banacé judíosma unícamanribi, —Cristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan upí oquin sinánquin nun 'uchacama tërënquin ainan 'inun nu iëmia —quixun 'unania. ²⁵ Nucën Papa Diosan Cristo i curúsocënuaxa bamanun ëncë, ax ca 'aisama 'icé uní quicëbëtanbi ca axa usai quicé unícamax sináncësamaira oquin sinánquin Nucën Papa Diosan Cristo nun 'ucha cupí i curúsocënuax bamanun ëancëxa. —Ax cushima 'ixun ca Diosan Jesucristo bamanun éanxa —quixun sináncëbëtanbi ca Nucën Papa Diosan unín cushisamaira 'ixun iëmitsinxunbi camabi unín 'ucha cupía bamanun Cristo 'imiácëxa.

²⁶ 'Ën xucéantu, mitsun camina ësöquin 'unánti 'ain: mitsux camina raírinëxëshi unín 'unáncë ñu 'unáinracé 'ain, raírinëxëshi camina 'apusa 'ain, raírinëxëshi camina uní itsibëtan sënënmaira unín bëchicé 'ain. 'It-samanëxëshi camina usa uní 'ain. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan ainan

'inun micama caísaxa. ²⁷ Nucèn Papa Diosan ca unían sináncëxa ñu 'unánma unicama ainan 'inun caísaxa. Caísun anbi atu 'unánmia isi ca an ñu 'unáncë unicama ax rabinia. Usaribi oquin ca unin iscëxa cushima unibu Nucèn Papa Diosan ainan 'inun caísaxa. Caísuan anbi atu sinánmicëbë ca unin iscëx cushi unicama ax –nun sináncësamaira oquin ca atun sinania –quixun 'unani rabinia. ²⁸ Ainsa ñu 'unánxa quixuan sináncë unicaman, –Diosan 'amicëxun ca aín unicaman nun sináncësamaira oquin sinania –quixun istánun ca Nucèn Papa Diosan axa ënë nëtënu 'icë unían ñu 'unánma isa quixun sináncë unibu ainan 'inun caísaxa. ²⁹ Uinu 'icë unínbia –'enbi cana ñu 'unáncë 'ai –quixun sinánunma ca Nucèn Papa Diosan ënë nëtënu 'icë unían sináncëxa ñu 'unánma unicama ainan 'inun caísaxa. ³⁰ Nucèn Papa Diosan 'imicëx camina ami catamëti Cristo Jesús bë 'ianan an sinánmicë 'ain. Usa 'aish camina Cristo Jesús cupía, ax cuëncësabi oquinshimi 'anun Nucèn Papa Diosan iëmicë 'ain. ³¹ Usa 'ain ca Nucèn Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oquin, “Uinu 'icë unix cara rabítisa tania ax ca axbi rabiacaítima –Nucèn 'Ibu Diosan 'imicëx cana asábi 'ai –quixun sinánquin ashi rabiti 'icën”.

2

Cristo i curúsocënu bama bana

¹ Ën xucëantu, Nucèn Papa Diosan bana mitsu ñuixuni cuanxun cana an quirica 'unáncë unicamaxa quicësaí unin cuaisama banan banaquinma mitsu ñuixuan. ² Mitsubë 'ixun cana bëtsi bana ñuixunti sinánquinma, Jesucristo, unin i curúsocënu matáscë, ashi mitsu ñuixunti sinan. ³ Mitsubë 'ëx 'ain ca 'ën namí 'aisama 'i'axa. Mitsúnmi 'ën bana cuaisamasa sinani cana racuëti bërëan. ⁴ An ñu 'unáncë unían aín sinanënsi sinánquin bana ñuicësa oquin cana Jesucristo ñuiquin mitsu ñuixuncëma 'ain. Ama, aín Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëxun cana Nucèn Papa Diosan cushínshi ñuixunquin Jesucristomi catamënun mitsu sinanamian. ⁵ Unían aín sinanënsi sináncë banami catamëcë cupíma, asé'arabi aín cushían Nucèn Papa Diosan sinanamicë mitsux 'inun quixun cana usaquin bana ñuixuan.

Aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan unin Nucèn Papa Diosan 'unánmicë ñu 'unánti bana

⁶ Axa Jesucristomi catamëcë unicaman aín bana quicësabi oquin 'aia cananuna a unicama uisaira cara aín banacama quia quixun ñuixunin. Nun banax ca ënë nëtënu 'icë axa Cristomi catamëcëma unicaman ñuicë bana ama 'icën. 'Ianan ca aín 'apucaman ñuicë bana ama 'icën. Acaman banaxa cushi 'icëbi ca xëmbuquin unin sinanima. ⁷ Usa bana ñuixunquinma cananuna Nucèn Papa Diosan ënë me uniocëma pan 'ixunbi sinan bana a ñuixunin. A bana quicësabi oi ca Jesucristo cupí uni aín 'uchacama tërëncë 'aish xënbua 'aínbí Nucèn Papa Diosan 'iti 'icën. Usa 'icëbi ca bërâma Nucèn Papa Diosan, unicaman a bana 'unánun sinánmiamia 'icën. Bëri cananuna an nu cacësabi oquin unicaman 'unánun a bana ñuixunin. ⁸ Ënë menu 'icë 'apucaman ca a bana 'unánma 'icën. A bana 'unánxun ca Nucèn 'Ibu Jesús, Diossaribi cushi, a i curúsocënu matásmiamia 'itsíanxa. ⁹ Nun nu ñuicë banax ca Nucèn Papa Diosan bana cuënëosaribi 'icën. A banax ca ësai quia:

Uinu 'icë unínbi ca iscëma 'icën, uinu 'icë unínbi ca a ñui quia cuacëma 'icën, uinu 'icë unínbi ca aín sinanën sináncëma 'icën, uisairai cara an a nuibacé uni abë 'aish 'iti 'icë quixun, Nucèn Papa Diosan mëníosabi oi.

¹⁰ Nucën Papa Diosan mëníocëxun ca unin 'unáncëbëtanmabi aín Bëru Ñunshin Upitan nu 'unánmiäxa. An ca camabi ñucama 'unania, Nucën Papa Diosan sináncë ñucamaribi ca 'unania.

¹¹ Uinu 'icë unínbi ca bëtsi unían sináncë ñu 'unanima, a unínshi ca an aín nuitu mëu sináncë ñu 'unania. Usaribi oquin ca unin Nucën Papa Diosan sináncë ñu 'unanima. Aín Bëru Ñunshin Upitáinshi ca Nucën Papa Diosan sináncë ñu 'unania. ¹² Nucën Papa Diosan ca nu axa Jesucristomi sináncëma unían sináncësaribi oquin sinánun 'imicëma 'icën. Ama, uisaira oquin cara an nu 'imiti 'icë quixun nun 'unánun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí nubë 'inun nu 'inánxa. ¹³ Nunbí sináncë bana cananuna unicama ñuixuniman. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxunu sináncë bana ashi cananuna axa aín Bëru Ñunshin Upíñu unicama a ñuixunin.

¹⁴ An sinánmicëma uni an ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë ñu 'unanima. A ñucamax ca an iscëx 'usani ami cuaitisa 'icën. Unin ca a ñu 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicëxuinshi. ¹⁵ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë uni an, unin 'acë ñucama 'imainun aín banacama, aséabi cara upí 'icë quixun 'unania. Usa 'aínbi ca uni itsin, a unin Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun 'acë ñu cara aséabi an sinánmicëxun 'acë 'icë quixun 'unanima, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma 'ixun. ¹⁶ Aín bana cuënëo ca quia: “¿Uin cara Nucën Papa Diosan sinan 'unanx? ¿Uin cara a 'unánmiti 'ic? An usaquin 'unánti uni ca 'aíma 'icën”. Usa 'aínbi cananuna nun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun Cristonën sináncësaribi oquin sinanin.

3

An Nucën Papa Diosan bana uni ñuixuncë uni ñuicë bana

¹ Ën xucéantu, ëx mibë 'ixun cana axa aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx upiti Nucën Papa Diosmi catamëcë unicama 'unánmicësa oquin mitsu 'unánmiäma 'ain. Ama, an ënë menu 'icë ñuishi sinánquin ëncëma pan unisa 'icë cana mitsu 'unánmiäcën, bërími Cristo 'unáncë 'icë. ² Tuá xuratsu aín titan ñu pain pimiquinma aín xuma pain 'amicësa oquin, cana a pain 'unánti banaishi mitsu 'unánmiäcën, Cristonëan mitsu 'unánmiti ñumi aséabi 'unántisama pain 'icë. Bëríbi camina usabi 'ain. ³ Usai 'aish nutsi cuamianani nishananquin camina Cristonanma unin sináncësa oquinshi sinanin. Usa 'i camina an Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicamaxa 'icësaí 'in. ⁴ Usa 'aish camina raírinëxa —'ëx cana Pablonën 'unánmicë 'ai —quimainun raírinëx —'ëx cana Apólonën 'unánmicë 'ai —quin. Usai qui camina Cristonanma unin sináncësa oquinshi sinanin.

⁵ ¿'Ëx Pablo 'aish carana min sináncëx uisa uni 'ain? ¿Mitsun sináncëx cara Apolo uisa uni 'ic? Nucën Papa Diosan nu sinánmicësa oquin mitsu bana ñuixuncëishi cananuna nux 'ain. Nun aín bana ñuixunia cuati camina Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëacën.

⁶ Ënëx ca ësa 'icën: Unían ñu bëru anu 'apatia ca a me bëtsi unin 'umpaxan chabóia. Usoiabi ca Nucën Papa Diosainshi ñu bëru comia. Usaribi oquin cana 'ën mitsu Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin 'unánmiäcën. 'Ën mitsu 'unánmicë bana a ca Apólonën mitsu ñuixuntëcëancëxa. Usoquinu nu rabëtan ñuixuniabi ca Nucën Papa Diosainshi Jesucristomi catamënun mitsu

sinánmiacëxa. ⁷ An ñu bëru 'apacë uni 'imainun an a me 'unpaxan chabócë uni anbi ca ñu comima. Nucën Papa Diosan cuni ca comia. Usaribi oquin ca unin aín bana ñuixuniabi Nucën Papa Diosanshi uni Jesucristomi catamëti ainan 'inun 'imia. ⁸ Ainra paían uni bana ñuixuncë uni asaribi ca anribia uni bana 'unánmitëcëncë uni ax 'icën. Uisoquin cara aín ñu meëti 'axa istancëxun ca Nucën Papa Diosan a unicama cupíoti 'icën. ⁹ Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin cananuna nucaman mitsu Jesucristomi sinánun aín bana ñuixuancën, unían ñu bëru 'apacësaribi oquin. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan unían 'apacë ñu bërua comicësaribi oquin Jesucristomi upiti catamënun mitsu 'imia.

'Imainun ca ësa 'icën: Xubuquin ca unin amia cushiti itácama pain nitsíntancëxun i puruia. Usotancëxun ca aín mascuáncama 'aia. Usoquian 'acëx ca xubu upí 'ia. Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan mitsu upí oquin 'acë xubu achúshisa 'inun 'imia. ¹⁰ An xubu 'ati 'unáncë unin ca itá upí pain caístancëxun nitsinia. Usaribi oquin cana 'ën pain mitsu Jesucristomi catamënun 'unánmiacën. Usa 'ain ca uni itsian, ami xubu 'ati nitsincë itámia unin i purucësa 'itánun mitsu Cristomi catamënun bana ñuixunquin mitsu 'unánmia. Usa 'ain ca uicaman cara mitsu 'unánmia an Jesucristo cuëncësabi oquinshi mitsu 'unánminux, bëtsi bana mitsu ñuixunti rabanan bërúancati 'icën. ¹¹ Unían bëtsi bana ñuixuncëxbi ca 'ën a ñuiquin ñuixuncë banaishi cuati Jesucristomi catamëti uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icën. ¹²⁻¹³ Jesucristonën uni, an uni bana ñuixuncë, an ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxun aín bana upí oquin 'unánquin, Jesucristomi catamëtia Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'inun unicama 'unánmiti 'icën. Usa 'ainbi ca uni raírinen, usaquin 'unánmiquinma unicama Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'inun 'unánmima. Usa 'ain ca utëcëxun Jesucristonën uin cara aín bana upí oquin 'unánmiaxa quixun isnuxun 'aia. An upí oquin 'unánmicë unin 'unánmicë unicamax ca upí 'aish maxax upí 'imainun curi 'imainun uxu manë tsin nëenquinbi picëma usaribi 'iti 'icën. An upí oquinma 'unánmicë unin 'unánmicë unicamax ca i, pëi, basi xo acama nëenquin tsin picë usaribi 'iti 'icën. ¹⁴ An a ñuiquin bana ñuixuncëxun cuati ami catamëquian unin Jesucristo quicësabi oquin 'acë 'ain ca an atu bana ñuixuncë uni a Nucën Papa Diosan, upí oquin camina uni 'ë ñuiquin bana ñuixuancë quixun caquin cuëenquin upí oquin cupíoti 'icën. ¹⁵ Usa 'ainbi ca an aín bana cuacë unicama asérabi Jesucristomi catamëquin ax quicësabi oquin 'ati 'unánmiama cupí, an atu bana ñuixuncë uni a Nucën Papa Diosan, upí oquinmi 'ën bana uni 'unánmiama 'icë cana mi cupíoima quixun cati 'icën. Usa 'aish ca a uni —ñancábi cana uni 'unánmiacë —quixun sinani, cupí bitsimabi iëti 'icën, tsin nëencëxbia uni iécësaribi.

¹⁶ ¿Mitsun caramina 'unaniman, anua Nucën Papa Dios 'icë a camina mitsux 'ai quixun? Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca mitsunu 'icën. ¹⁷ Aín Bëru Ñunshin Upí anu 'icë unicamax ca Nucën Papa Diosan iscëx upíra 'icën. Usa uni camina mitsux 'ain. Usa 'ain ca ui unin cara usa unicama sinanamiquin bëtsi bana ñuixunquin ami manumia, a Nucën Papa Diosan uisa cara óti 'icë usoquin 'ati 'icën.

¹⁸ Uni itsían mitsu sinanamiti rabanan camina bërúancati 'ain. Mitsun camina —'ëni ñu 'unáncë cana 'ai —quixun sinántima 'ain. Usaquin sinanima camina Jesucristonën sinánmicë 'inux ñu 'unáncëma unisa 'iti 'ain. ¹⁹ Abia unin sináncë bana ax ca Nucën Papa Diosan iscëx ñancáishi 'icën. Nucën Papa Diosan bana aín unin cuëñëo, ax ca ësai quia: “Ui unin cara bëtsi uni parania, a uni ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun bëtsi unínribi usaribi oquin cupiti 'icën”. ²⁰ Èsaribi ca aín bana quia: “An ñu 'unáncë unicama anbi

sináncē banax ca ñuuma 'icē quixun ca Nucēn 'Ibu Diosan 'unania". ²¹ Usa 'ain camina uin cara mi 'unánmia a unin 'unánmicēxbi rabítima 'ain. Uisa ñu cara aín unicama Nucēn Papa Diosan 'unánmia, a camina mitsunribi 'unánti 'ain. ²² 'Ē 'imainun Apolo 'imainun Pedro, nucaman mitsu ñuixuncē banacama camina camaxunbi 'unánti 'ain. Nucēn Papa Diosan ca ēnē menu 'icē ñu mitsu 'inania. An 'imicēx camina ēnē menu upiti bucuin. An 'imicēx camina bamatancēxbi abē upiti bucuti 'ain. Bēri camina an 'imicēx asábi 'ain, usabi camina 'iti 'ain, xēnibua 'aínbi. ²³ 'Ianan camina Cristonan 'ain. Cristo ax ca Nucēn Papa Diosan 'icēn.

4

Usaía an aín bana ñuixunuan Cristonēn caíscē uni 'iá bana

¹ Mitsun camina 'unánti 'ain, nux cananuna an 'amicēxun Cristomi catamēnun unicama aín bana ñuixuncēishi 'ain. Usa 'aish cananuna unían 'unánmia 'icēbi, usai Cristomi catamēti ca uni ainan 'inux iēti 'icē quixuan Nucēn Papa Diosan sinan bana, a uni ñuinun 'imicē 'ain. ² Uinu 'icē unin cara uni ñu mēēxunia an ca —upí oquin ca ñu mēēxunia —quixuan an ñu mēēmicē unin 'unánun upí oquin ñu mēēti 'icēn. Usaribi ca an Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncē uni 'iti 'icēn. ³ Usa 'aínbi cana 'ēn mitsúxmi 'ē ñui 'ēmi manáncē bana 'imainun an uni ñui uni itsimi manáncēxun cuacē 'apucaman 'ē 'uchocē bana, abi taniman. Uisa uni carana 'ēx 'ai quixun cana 'ēnbi sinaniman, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn cuni ca 'unania. ⁴ 'Ēn ñu 'atima 'acē 'ēn chiquinacēma ca 'aíma 'icē quixun 'ēn sinaniabi ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn cuni carana aséribi ñu 'aisama 'acēma 'ai quixun 'unania. ⁵ Usa 'ain camina Jesucristo utēcēncēma pain 'ain, uisa uni cara uni itsi 'icē quixun sinántima 'ain. Utēcēnxun ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn, camabi uní an unēxun ñu 'acēcama 'imainun aín nuitu mēúa sináncē ñucamaribi, an upí oquin 'unánun 'unánmiti 'icēn. 'Unánmicēbētan ca Nucēn Papa Diosan ui unicaman cara aín 'ucha tērēncē 'ixun ñu upí 'axa, a usaribi oquin —upí oquin camina 'a —quixun caquin cuēēnmiti 'icēn.

⁶ 'Ēn xucéantu, Apolobē 'ēx 'icēsaribitimi mitsux bētsi bana sinanima Nucēn Papa Dios quicēsabi oíshi 'inun cana ēnē ñucama ñuiquin mitsu cain. —An mitsu 'unánmicē unin 'unánmicēsamaira oquin ca an nu 'unánmicē unin nu 'unánmia —quixun camina bētsi uni catima 'ain. ⁷ ¿Uin cara mitsu raíri, bētsi unicama 'icēsamaira oími upí 'inun 'imíaxa? Nucēn Papa Diosan 'imicēxma camina upí 'itsianma. Nucēn Papa Diosan 'imicēx upí 'ixun ¿caramina uisa cupí —'ēxbi cana upí 'ai —quixun rabíquin sinanin?

⁸ Mitsun camina ēsaquin sinanin, —nun cananuna upí oquin Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicēxun camabi ñu 'unanin —quixun. Usa 'aish camina nun bētsi ñu mitsu 'unánmiti cuēēniman. Mitsun sinani camina mitsúxbi 'apusa 'ain, Jesucristo utēcēncēma 'aínbi. Mitsúxmi 'apu 'ain cananuna nuxribi cuēēni 'apu 'itsían. ⁹ Usami mitsux 'aínbi ca 'ēn sináncēxun Nucēn Papa Diosan nu uni raíri meúra 'imíaxa, aín bana ñuixunun Jesusan caíscē nux 'icēbi. Unían —'uchañu 'aish ca bamati 'icē —quixun ñuicē unisa cananuna nux 'ain. Nuxnu usaquin unin ñuicē 'icē ca unicama 'imainun ángelcamaribi 'isia. ¹⁰ Cristonēn cacēsabi oquin 'acē cupí mitsun iscēx nux ñuuma 'imainun camina mitsux aín bana 'unáncē 'ain. Mitsun sináncēxa nun bana racuēti banacēsa, 'imainun ca mitsun bana cushi 'icēn. Usa 'icē nu timaquin nu ñuianan ca mitsuishi unin nuíia. ¹¹ Bēri nētēnbi cananuna bēráma 'iásaribiti 'acēñuma 'ianan shimanan chupa upíñuma 'ain.

'Imainun ca unin nu bētsi bētsi oquin 'atimoia. Usa 'aish cananuna anu 'iti xubuñumabi 'ain. ¹² 'Atsánxunbi cananuna nun piti binuxun nun mēcēnan ñu mēēin. Numia 'atimati banaiabi cananuna nun Nucēn Papa Dios a unicama ñucáxunin. Nu bētsi bētsi ocēxunbi cananuna tanshitin. ¹³ Nu ñui 'atimati banaiabi cananuna nun abē nuibanainsa tanquin upi oquinshi 'ēsēin. Unin sináncēx cananuna nux 'aisama 'icēa unin pucē chinan usaribi 'ain, bēríribi cananuna unin nu sináncēx usa 'ain.

¹⁴ Mitsúxmi masá nuitunun cana ēnē ñucama mitsu cuēñēoxuniman. Mitsúxmi 'ēn bēchicēsa 'icē cana nuibaquin upi 'inun mitsu 'ēsēin. ¹⁵ 'Itsa unin Cristo ñuiquin mitsu ñuixununbi cana 'ēn pain Jesucristo mitsu ñuixuancēn. 'Ēn ñuixuncēxun cuati camina ami catamēacēn. Usa 'ain cana 'ēxēshi mitsun papasa 'ain. ¹⁶ 'Ēn pain Jesucristonēn bana mitsu ñuixuncē 'aish camina 'ēx 'icēsaribiti 'iti 'ain.

¹⁷ Mitsúxmi 'ēx 'icēsaribiti 'inun cana Timoteo mitsu istánun xuan. 'Ēn bana ñuia cuati axribi asérabi Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcē 'aish ca 'ēn nuibacē bēchicēsa 'icēn. Mitsunu cuanxun ca uisai carana 'ēx Jesucristomi catamēcē 'aish 'i, a mitsu ñuixunti 'icēn. Camabi emanuaxa timēcē axa Jesucristomi catamēcē unicama a cana usai cana 'ēx Jesucristomi catamēti 'i quixun 'unánmin. ¹⁸ Mitsu raírnēx camina 'ēx sapi isna anu cuanti racuēti quixun sinani cērutin. ¹⁹ Usaquin sináncēbēbi cana Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēñcēbē 'itsama nētē 'icēbē mitsu isi cuanti 'ain. Cuanxun cana a unicaman cara aín cuēbitainshi banaquinma asérabi ax quicēsabi oquin 'aia quixun isti 'ain. ²⁰ Axa —'ēx cana Nucēn Papa Diosnan 'ai —quicē uni ama, an aín bana quicēsabi oquin 'acē uni ax cuni ca asérabi Nucēn Papa Diosnan 'icēn. ²¹ ¿'Ēn mitsu ñu cai cuanti caramina cuēñin? ¿'Ēn ñu caquinma mitsu nuibaquin upi oquinshi cai cuanti caramina cuēñin?

5

Ax aín xanuma 'aínbi xanubē 'icē uni ñuicē bana

¹ 'Ēn cana ēsoquian chanioia cuan, micama achúshinēx ismina min papan xanubē 'in. Usai 'iti ca 'aisama 'icēn. An Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma uníxbi ca usai 'ima. ² ¿An usa ñu 'acē uni mitsubē 'aínbi caramina mitsun —nux cananuna asábi 'ai —quixun sinanin? Usaquin sinanima camina mitsux —nux cananuna 'aisama 'ai —quixun sinani rabínti 'ain. Rabínquin camina a uni mitsubē 'inúnma chiquínti 'ain. ³ 'Ēx mitsubēma 'ixunbi cana mitsubētan 'acēsaribi oquin ēnuxunbi sinanin. 'Ēxbi anu 'ixun 'acēsa oquin cana —a uni ca 'aisama 'icē —quixun sinanin. ⁴ Usa 'ain camina ami sinánquin an cushiocēxun Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēñcēsa oquin 'anux timēti 'ain, 'ēnribi an cushiocēxun, an ca mitsu 'aquinia quixun sinánxunmainun. ⁵ Timēxun camina a uni ñunshin 'atimanēn 'apun uisoquin cara 'ati 'icē usoquian 'anun ēnti 'ain. Usaquian 'acēxa sinanacē ca a uni bamacēbi aín bēru ñunshin Nucēn 'Ibu Jesuan utēcēnquin upi isti 'icēn.

⁶ Bētsi bētsi ñu 'aisama 'aíbi camina mitsux rabinima —nux cananuna asábi 'ai —qui cuēñin. Usai 'iti ca 'aisama 'icēn. ¿Caramina 'unaniman, “anun pán chamiti ñun ca chamaratsu 'ixunbi xuicēma pain 'icē páncama choia?” Usaribi oquin ca anu 'icē uni achúshinēn 'uchaxbi sinanacēma 'ixun anu 'icē unicama usaribitia 'inun 'imiti 'icēn. ⁷ Usa 'ain camina an a 'ai 'uchati ñu 'acē uni a ñua 'atēcēnuxunma ashiquín ēnun sinánmiti 'ain. Bērāma judíos unicamax carnero imi atun xēcūēnu 'unánti oquin shiax, bamati 'aíshbi iēa, usaribiti cananuna Cristo bama cupi iēan. Bērāma axa iēcē unicaman anun

chamiti ñucẽñunma 'acẽ pán piá usaribi 'inuxun camina mitsun Cristonan cupí uisa 'uchabi 'atẽcẽntima 'ain. ⁸ Usa 'ixun cananuna nun 'ása oquin 'atimaquin sinánquinma upí oquinshi sinánan cẽmẽ 'ixun uní paránquinma, —nun 'ucha tẽrẽncẽ 'aishnu Nucẽn Papa Diosnan 'inun ca Cristo bamacẽxa —quixun sinánti 'ain. Usa 'ixun cananuna ñu 'aisama 'ati sinanima aserabi Cristomishi sinani ax cuẽẽncẽsabi oishi 'iti 'ain.

⁹ Mitsu buánminuxun 'ẽn cuẽẽnocẽ quirica itsi anu cana ẽsaquin mitsu cacẽn, ainanmabi xanu cuẽẽnbẽquincẽ uní 'imainun xanúxmabi uní itsibẽ 'icẽ uní abẽ niaxma 'inun. ¹⁰ Camabi unibẽ niaxma 'inun quixun cana mitsu caiman. Ɛnẽ nẽtẽnu 'icẽ ñuishi sináncẽ unicaman ca ainanmabi xanu cuẽẽanan, uní itsin ñu cuẽẽanan, ñu mẽcamanan, Nucẽn Papa Diosmi sinánquinma unin 'acẽ ñu rabia. Camabi menu ca usa uní 'icẽn. Usa unibubẽ 'iisa tanquinmabi camina uniu 'icẽ menuabi usa uní isíma 'itima 'ain. ¹¹ Ɛsaquinshi cana mitsu caisa tanin. Axa —'ẽx cana Jesucristomi sináncẽ 'ai —quibi cẽmẽcẽ unibẽ camina nitima 'ain. Jesucristonainsa quiquinbia ainanmabi xanu cuẽẽnbẽquincẽ uní 'imainun xanúxmabi uní itsibẽribi 'icẽ uní 'imainun bẽtsi unin ñu cuẽẽncẽ uní 'imainun Nucẽn Papa Diosmi sinánquinma unin 'acẽ ñu rabiçẽ uní 'imainun ñuianancẽ uní 'imainun paẽncẽ uní 'imainun mẽcamacẽ uní, usa unibubẽ camina nitima 'ain, abẽtanbi camina pitima 'ain. ¹²⁻¹³ Ɛn cana axa Jesucristomi sináncẽma unicama 'uchoquin —mix camina 'aisamaira uchañu 'ai —quixun catima 'ain. Nucẽn Papa Diosan cuni ca atu 'uchoti 'icẽn. Usa 'aĩnbi camina mitsúnbi ax mitsubẽ Jesucristomi catamẽcẽ 'ixunbia 'atima ñu 'aia 'unánquin a uní 'uchoti 'ain. Usoquin 'aquin camina axa mitsubẽ 'icẽ uní aĩn 'ucha cupí mitsubẽ 'iaxma 'inun chiquĩnti 'ain.

6

Axa Jesucristomi sináncẽ uníxa, an Nucẽn Papa Diosan bana 'unáncẽma 'apumi manántima bana

¹ Mitsux Jesucristonẽn uní 'aishbi mibẽa Jesucristomi sináncẽ unibẽ nishanantancẽxun camina axa Cristomi sináncẽma 'apumi manánquinma, mitsúnbi an Nucẽn Papa Diosan bana cuacẽ uní raĩribẽtan mẽníoti 'ain. ² Jesucristo nun 'apu 'inux ucẽbẽtan ca aĩn unicaman abẽtan camabi unin uisa ñu cara 'axa quixun isti 'icẽn. ¿Mitsux Jesucristobẽ 'apu 'iti 'ixun caramina unían bẽri 'acẽ ñu 'unánquin mẽníoxuntima 'ain? ³ Angelnẽnribi cara ñu upí 'axa quixun cananuna isti 'ain. Angelcaman cara ñu upí 'axa quixun 'unánti 'ixun cananuna aserabi ẽnẽ nẽtẽnu 'icẽ unin cara ñu upí 'aia quixun 'unánti 'ain. ⁴ ¿Mitsux Jesucristonẽn uní 'aishbi mibẽa Jesucristomi sináncẽ unibẽ nishanantancẽx caramina axa ami sináncẽma uninu ami manani cuanti 'ain? ⁵ Usai 'itimimi rabinun quixun cana usaquin mitsu cain. ¿Mitsúxbi caramina usa ñu mẽnionantima 'ain? ⁶ ¿Axa Jesucristomi catamẽcẽ uníxa bẽtsi ñui ami manani, axa Jesucristomi sináncẽma 'apunú cuanti cara asábi 'ic? ⁷ An mitsubẽtan Jesucristonẽn bana 'unáncẽ unimi manánbẽquinti ax ca 'aisama 'icẽn. Ami manánquinmami an uisa cara mi ocẽxunbi tanshiquin min ñua mẽcamatiabi isẽshiti ca asábi 'iti 'icẽn. ⁸ Usai 'iti asábi 'aĩnbi camina mitsun uní itsimí 'uchaquin aĩn ñu mẽcamanan bẽtsi bẽtsi ñuribi 'ain, abẽtanmi Jesucristonẽn bana cuacẽ unibi camina usoquin 'ain.

⁹ ¿Aĩn nẽtẽnu abẽ 'iisa 'aishbi ca an ñu 'aisama 'acẽ uní aĩn nẽtẽnu Nucẽn Papa Diosbẽ 'itima 'icẽ quixun caramina 'unaniman? Camina 'unánti 'aĩn, ainanmabi xanu cuẽẽncẽ unicama 'imainun an Nucẽn Papa Diosmi

sinánquinma unin 'acë ñu rabicë unicama 'imainun aín xanuma 'aínbi bëtsi unin xanubë 'icë uni 'imainun xanúxmabi uni itsibë 'icë uni,¹⁰ 'imainun an ñu mēcamacë uni 'imainun an bëtsi unin ñu cuëncë uni, 'imainun axa ñuianancë uni 'imainun paëncë uni 'imainun an uni paránxun aín ñu bicë uni, acamax ca Nucën Papa Diosan nētënu 'itima 'icën.¹¹ Usa uni camina mitsu raírinëx 'iacën. Tá 'aínbi ca mitsun ñu 'atima 'acëcama tērëncë 'ain mitsun nuitu upí 'icën. Usa 'aish camina Nucën 'Ibu Jesucristo cupí, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx, an iscëx ainan 'ain.

Nun namia Jesucristonan 'ain 'uchatima bana

¹² Asérabi ca ënë bana quia, “unin ca aín cuëncësoquin ñu 'ati 'icën”. Usa 'aínbi cana 'ëx upí 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. Unin ca aín cuëncësoquin ñu 'ati 'icën. Usa 'aínbi cana unían ñunshínquin 'acësoquin ñu 'atima 'aisama tanin.¹³ Ësaífa uni quicë ax ca asérabi 'icën: Piisa tanquin nun picë ñu ax ca nun pucunu atsíntancëxun nun nami cushioia, Nucën Papa Diosan mēfosabi oquin. Usa 'aínbi cananuna ënë menuxunu 'acësa oquin Nucën Papa Diosan nētënu 'ixun usa ñucama sinántëcëniman. Usa 'aínbi ca unin usai 'iti sinánquinbi tēnëquin aín nami 'uchotima 'icën, aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'ianan unix uni itsibë 'iquin. Unían ainan 'ixun ax cuëncësa oquinshi sinánun ca Nucën 'Ibu Diosan camabi uni unioçëxa.¹⁴ Usoquin nu unio 'ixun ca an Nucën 'Ibu Jesús baísqumiasaribi oquin aín cushínbi nuribi baísqumiti 'icën.

¹⁵ ¿Caramina, mitsux camina Jesucristonan 'ai quixun 'unaniman? ¿'Ëx Jesucristonan 'aishbi carana 'ëx 'atima xanubë asaribi 'inux 'iti 'ain? Úisa 'aishbi cana 'itima 'ain.¹⁶ ¿Axa xanu 'atimabë 'icë uni ax ca abë achúshisa 'icë quixun caramina 'unaniman? Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicësabi oi ca uni xanubë rabë 'aishbi achúshisa 'icën.¹⁷ Usa 'aínbi ca uinu 'icë unix cara Nucën 'Ibu Jesucristonan 'icë, an sináncësaribi oquin sinani abë achúshisa 'icën.

¹⁸ Usa uni 'imainun usa xanumi camina 'unánti 'ain. Aín xanu 'aímabi xanu itsibë 'icë uni 'imainun xanúxmabi uni itsibë 'icë uni an ca abi aín namibi 'uchoquin 'atimamia. Ñu raíri 'aisama 'aquinbi ca unin usoquin aín nami 'uchoima.¹⁹ ¿Aín Bëru Ñunshin Upí a Nucën Papa Diosan mitsu 'ináncë, ax ca minu 'icë quixun caramina 'unaniman? Mitsux camina anu ax 'icë, a 'ain. Usa 'ain camina miishima 'ain, ax ca min 'Ibu 'icën.²⁰ Nucën Papa Diosan ca mitsúxmi ainainshi 'iti oquin aín Bëchicë bamati oquin mēnocëxa. Ainan 'aish camina mitsux cuëncësa oi 'ima ax cuëncësabi oishi 'iti 'ain. Usa 'ixun camina mitsun nami 'imainun mitsun sinan upí 'ixun Nucën Papa Dios cuëncësa oquinshi ñu 'ati 'ain. Usaími mitsux 'ia isquin ca raírinën —upí ca Nucën Papa Dios 'icë —quixun 'unánti 'icën.

II. CORINTONU 'ICË UNICAMAN ÑUCÁCËXUAN PABLONËN CA (7-16)

7

Unin cara xanu biti 'icë quixuan Corintonu 'icë unicaman ñucácëxuan Pablonën ca

¹ Mitsúnmi 'ë quirica bëmiquin ñucácë banacama a ñuiquin cana ësaquin mitsu cain, unin xanu bitima ca asábi 'icën.² Usa 'aínbi ca camabi unin xanu cuëñia. Usa 'ain ca xanu itsi cuëñti rabanán camabi uni xanuñu 'iti 'icën, camabi xanúxribi ca bënëñu 'iti 'icën.³ Nucën Papa Diosan mēfosabi oi ca

uni aín xanubè 'iti 'icèn. Usaribiti ca xanu aín bènèbè 'iti 'icèn. ⁴ Xanux ca axèshima 'icèn, ax ca aín bènènanribi 'icèn. Usaribiti ca uni axèshima 'icèn, ax ca aín xanunanribi 'icèn. ⁵ Usa 'ain ca xanun aín bènè aín nami 'aisa tancèxun timatima 'icèn. 'Imainun ca unínribi aín xanu aín nami 'amitisa tancèxun timatima 'icèn. A rabètaxbi upiti Nucèn Papa Diosbè banatisa tani cananquin mēniótancèx cuni ca ènánanti 'icèn. Ñunshin 'atimanèn 'apúan 'atimaquin sinánmicèx tēnētisama tani 'uchati rabanán biránantēcēnuxbi ca bēnētishi ènánanti 'icèn.

⁶ Unían asérabi xanu binun quixun cana 'èn caiman. Biisa tanquin ca biti 'icèn. ⁷ Èn sináncèx ca camabi uni 'èsaribi xanuñuma 'iti asábi 'icèn. Usa 'aínbi ca Nucèn Papa Diosan achúshi achúshi uni, xanuribi, uisai cara 'iti 'icè quixun mēnioia.

⁸ Èsaquin cana mitsu cain, xanuñuma unin xanu bitima ca asábi 'icèn, 'èx 'icèsaribiti. 'Imainun ca bēnēñuma xanu 'imainun casunamēcè xanu bēnutima asábi 'icèn. ⁹ Usa 'aínbi ca xanuñuma 'iti tēnētisama tanquin unin xanu biti 'icèn, xanúxribi ca bēnēñuma 'iti tēnētisama tani bēnuti 'icèn.

¹⁰ Bēnēñu xanu ñuiquin cana èsaquin cain, an ca aín bēnè èntima 'icèn. 'Èn sinanēnbi caquinma cana Nucèn 'Ibu Jesusan sinánmicèxun usaquin cain. ¹¹ Aín bēnè ènquinbi ca xanun uni itsi bitima 'icèn. Biisa tanquin ca aín bēnè bitēcēnti 'icèn. Usaribi oquin ca unin aín xanu èntima 'icèn.

¹² Ènè banaribi ñuiquin cana Nucèn 'Ibu Jesusan 'è sinánmicèma, 'ēnbi sinánquin, èsaquin mitsu cain: axa Jesucristomi catamēcè unin ca aín xanúxa Jesucristomi catamēcèma 'aishbi abè upí 'ixun èinsama tancèxun èntima 'icèn. ¹³ Usaribi oquin ca xanuxun ax Jesucristomi catamēcè 'ixun aín bēnè Jesucristomi catamēcèma 'icēbi an èinsama tancèxun èntima 'icèn. ¹⁴ Usa 'ain ca aín xanu Jesúsmi catamēcè 'ixun aín bēnēribi Jesúsmi sinánun sinánmiti 'icèn. Sinánmianan ca aín tuácamaribi Jesucristomi sinánun sinánmiti 'icèn. Usaribi oquin ca aín bēnēn Jesúsmi catamēcè 'ixun aín xanuribi Jesúsmi sinánun sinánmianan aín bēchicè Nucèn Papa Diosan bana 'unánmiti 'icèn. Usaquinmi 'aquincèx ca mitsun bēchicècamá ax an Nucèn Papa Diosan bana cuacèma unin bēchicèsa 'itima 'icèn. ¹⁵ Usa 'aínbi ca axa Jesúsmi catamēcèma unin aín xanu Jesúsmi catamēcè 'icè èinsa tanquin ènti 'icèn. Usaía 'icèxbi ca aín xanun 'uchama 'icèn. Usaribi oquin ca axa Jesúsmi catamēcèma xanun aín bēnè Jesúsmi catamēcè 'icè èinsa tanquin ènti 'icèn. Usaía 'icèxbi ca aín bēnēn 'uchama 'icèn. Nucèn Papa Dios ca nuxnu nun xanubè 'atimonani cuēbicanani tsoti cuēēnima. ¹⁶ Camina 'unaniman, mix xanu 'ixunmi ami sinánmisa tancèx cara min bēnè Jesucristomi sinánti 'icè quixun. Camina 'unaniman, mix bēbu 'ixunmi ami sinánmisa tancèx cara min xanu Jesucristomi sinánti 'icè quixun.

¹⁷ Nucèn 'Ibu Dios cuēncēsabi oi camina a nētēan an mitsu ainan 'imicè, usaíbi 'iti 'ain. Usoquin cana camabi èmanu 'icè axa Jesucristomi catamēcè unicama cain. ¹⁸ Ènèx ca èsa 'icèn. Mitsux judíos uni 'icè Nucèn Papa Diosan Jesúsmi catamēnun sinánmicèx camina mitsux judíos unicama 'icèsaribiti 'unánti ocè 'aish usabi 'iti 'ain. Usaribiti mitsux judíosma uni 'aish Jesúsmi catamēti ami sinántancèx camina judíos uni 'icèsaribiti 'inux 'unánti oracatima 'ain. ¹⁹ Unánti oracacè 'ianan 'unánti oracacèma 'ixunbia aín bana quicēsabi oquin 'aia cuni ca Nucèn Papa Diosan uni upí isia. ²⁰ Uisai cara Nucèn Papa Diosan ainan 'inun 'imicèma pain 'aish 'iixa, usaíbi ca ainan 'aish uni 'iti 'icèn. ²¹ Mixmi an uni ñu mēèxuncè uni 'icè Nucèn Papa Diosan ainan 'imicèxun camina bēnèquinma min 'acēsabi oquin an mi ñu mēèmicè

uni ñu mēēxunti 'ain. Usa 'aínbi camina an mi 'aisa tanquin chiquíncēx anuax cuanti 'ain. ²² Uni an uni ñu mēēmīcē uninan 'ixun ca aín 'ibu cuēēncēsabi oquin 'aia. Usa 'aíshbi ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn ainan 'inun 'imicē 'ixun a unin an ñu mēēmīcē uni ñu mēēxuníbi, Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcē 'ixun upí oquin 'acē 'aish, abi 'axuncēsa 'ia. Usaribi oquin ca uni an uni ñu mēēxuncēma a Nucēn Papa Diosan ainan 'inun Cristomi sinánmicē 'ixun, ax aín bamati nētē sēnēntamainun Cristonēn uni 'ixun ax cuēēncēsabi oquinshi 'aia. ²³ Mitsúxmi ainainshi 'iti oquin ca Nucēn Papa Diosan aín Bēchicēbi camabi uni cupí bamati oquin mēnīocēxa. Usa 'ain camina uinu 'icē unínbia Jesucristo cuēēncēsoquinma ax cuēēncēsoquinshi 'acē 'itima 'ain. ²⁴ Ēn xucéantu, cana mitsu catēcēnin, uisai caramina Nucēn Papa Diosan Jesucristomi sinánmicēma pan 'aish 'ia, usabii camina 'iti 'ain, Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi.

²⁵ Nucēn 'Ibu Jesusan sinánmicēma 'ēxbi cana, bēnēñuma xanu 'imainun xanuñuma uni ñuiquinmi mitsun 'ē ñucácē a ñui 'esai quín, Nucēn 'Ibu Jesusan aín bana unicama ax cuēēncēsabi oquin ñuixunti 'imicē 'aish. ²⁶ Axa ami catamēcēma unicaman ca axa Jesucristomi catamēcē unicama ami nishquin bētsi bētsi oia. Usaquian 'acēx cananuna upitax bucuiman. Usa 'ain ca 'ēn sináncēx, xanuñuma uni ax usabi 'iti 'icēn, bēnēñuma xanu axribi ca usabi 'iti 'icēn. ²⁷ Xanuñu 'ixun camina a 'ēnti sinántima 'ain. Xanuñuma 'ixun camina xanu bití sinántima 'ain. ²⁸ Unin xanu bití, ax ca 'uchama 'icēn. Usaribiti ca xanu bēnuti ax 'uchama 'icēn. Usa 'aínbi ca an xanu bicē uni 'imainun axa bēnucē xanu, ax an Nucēn Papa Diosan bana cuacēma unicaman 'atimocēx 'aisamaira tēmērati 'icēn, an xanu bicēma uni 'imainun bēncēma xanu 'icēsamaira oi.

²⁹ Ēn xucéantu, 'ēsaquin cana mitsu caisa tanín, xēnibuirai cananuna tsótima 'ain. Usa 'ain ca uni xanuñu 'aíshbi xanuñumasa 'iti 'icēn. ³⁰ Axa rarumacē uni an ca aín rarumatishi sinántima 'icēn. Axa bētsi unicamabē timēax cuēēncē unicamax ca axa cuēēncēma unicamasaribi 'iti 'icēn. An ñu bicē uni axribi ca ñuñu 'aíshbi ñuñumasa 'iti 'icēn. ³¹ Ēnē nētēnuanu iscē ñu 'ēnēx ca cēñutia. Usa 'ain ca 'ēnē nētēnuxan an ñu bicē uni ax ñu bicēma unisa 'iti 'icēn.

³² Mitsúxmi 'ēnē nētēnu 'icē ñu 'aisamaira oquin sinani masá nuituti bēnēti cana cuēēniman. Xanuñuma unin ca Nucēn 'Ibu Jesús cuēēncēsa oquinshi 'ati sinania, axa cuēēntanun. ³³ Usa 'aínbi ca xanuñu uni an 'ēnē nētēnu 'icē ñuñu 'iti sinania, aín xanu cuēēntanun. ³⁴ Usaribi oquin ca bēnēñuma xanuñ Nucēn Papa Diosan iscēxun ñu upíshi 'ati sinánan aín sinan upí 'ixun Nucēn 'Ibu Jesús cuēēncēsa oquinshi 'ati sinania, ax cuēēntanun. Usa 'aínbi ca bēnēñu xanu an 'ēnē nētēnu 'icē ñuishi sinania, aín bēnē cuēēntanun.

³⁵ Mitsu 'ēnē nētēnu 'icē ñucama 'aisamaira sinánxma 'inun caquin cana mitsu masá nuitumitisama tanin. Mitsúxmi chuámarua 'iti cupíshi cana usaquin mitsu can, mitsúxmi bētsi ñumi sinanima Nucēn 'Ibu Jesús cuēēncēsabi oíshi 'i cuēēnun.

³⁶ Usa 'aínbi ca unin aín bēchicē xanu, aín bēnuti sēnēncēbētan, 'iisa tania bēnumiti 'icēn. Ax ca 'uchama 'icēn. Usaía 'iti ca asábi 'icēn. ³⁷ Usa 'aínbi ca uni itsin upí oquin sinánxun, aín bēchicē xanu bēnumisama tanquin axribia bēnutisama tania, a bēnumitima 'icēn. Usaía 'iti ca asábi 'icēn. ³⁸ Usa 'ain ca unin aín bēchicē bēnumiti asábi 'icēn. 'Imainun ca unían aín bēchicē bēnumitima ax asábiira 'icēn.

³⁹ Bēnēñu xanu an ca usai uni 'iti quicēsabi oquin, bamacēma 'icē aín bēnē 'ēntima 'icēn. Aín bēnē bamacēbē cuni ca 'iisa tani bēnuti 'icēn, Nucēn 'Ibu Jesús cuēēncēbē. ⁴⁰ Usa 'aínbi ca 'ēn sináncēx bēnēñu 'aish 'icēsamairai bēnēñuma

'aish chuámarua tani cuëenti 'icën. 'Ën sináncëxun ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan usaquin 'ë sinánmiäxa.

8

Unin 'acë ñu rabiquin ñuina 'acë piti ñuiquian Pablonën ca bana

¹ Unían unínbi 'acë ñu rabiquin 'aracacë ñuina 'acë a namix cara piisa 'icë quixunmi 'ë ñucacë bana, a ñuiquin cana ésaquin mitsu cain. 'Ën 'unáncësaribi oquin camina mitsun aséribi 'unan, Nucën Papa Diosëshi dios 'ain ca unin 'acë ñu rabiquin ñuina rëcë a nami ax bëtsi namisaribi 'aish piti 'icën. Usaquin sinani ca uni raíri ainra isa ñu 'unánxa quixun sinani, a nami pi, bëtsibë cëruanáia. Usa 'aínbi ca raírinëx, a namix ca bëtsi namisaribi 'aish piti 'icë quixun 'unánxunbi an picëma unicama nuibaquin 'uchamisama tanquin piima, Jesucristonën sinánsaribi 'ixun. ² An —'ën cana ñu 'unan —quixun sináncë uni an ñu 'unánxunbi ca aséribi uisai 'iti cara quixun upí oquin 'unánima. ³ Usa 'aínbi ca axa aséribi ami sináncë uni a Nucën Papa Diosan ainan 'icë 'unania.

⁴ Unínbi 'acë ñu rabiquin ñuina rëcë aín nami piti cara asábi 'icë quixunmi 'ë ñucacë bana a ñuiquin cana ésaquin mitsu cain. Cananuna 'unan, unin 'acë ñu ax ca ñuishi uniocë 'aish aséribi diosma 'icën. Nucën Papa Dios ax ca achúshi 'icën, bëtsi dios ca 'aíma 'icën. ⁵ Raíri unin ca sinania, 'aisamaira ca dios 'icë quixun. Usa 'aish ca naínu 'icë 'imainun menu 'icëribi 'icën. Ax ca dios 'icë quianan ax ca nun 'ibu 'icë quiax quia. ⁶ Usaquian sináncëbëtanbi cananuna nun 'unanin, achúshi ca Nucën Papa Dios 'icën. An ca camabi ñu uniocëxa. Ainan 'inun ca nuribi uniocëxa. 'Imainun ca Nucën 'Ibu achúshi, Jesucristo, ashi 'icën. An ca aín Papabëtan camabi ñu unionan nuribi uniocëxa.

⁷ Usa 'aínbi ca axa Jesúsmi catamëcë uni raírinën —unían rabinuxun 'acë ñu ax ca ñuishi 'aish anu nun rabiti dios, ama 'icë —quixun upí oquin 'unaníma. 'Unánquinma ca usabi oquin unin 'acë ñu rabicë 'ixun, Jesucristomi catamëquinbi a ñu rabiquin ñuina rëxun aín nami piia. Piquinbi ca —unían a ñu rabiquin rëcë ñuina nami pi sapi cana 'ucha —quixun sinania. ⁸ Nucën Papa Diosan iscëx ca an ñu picëma uni 'icësaribi an ñu picë uni 'icën. Usa 'ain cananuna nun ñu picë cupí 'ianan nun ñu picëma cupí Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ima. ⁹ 'Aisa tanquin camina uni itsin usa ñu rabiquin ñuina 'acë aín nami piti 'ain. Usa 'aínbi camina an upí oquin —a ñux ca unin 'acë 'aish ñuishi 'icë —quixun 'unáncëma uni a 'uchamíti rabanan sinánti 'ain, —cana pitima 'ai —quixun. ¹⁰ 'Ënëx ca ésa 'icën. Min a rabinuxun unin uniocë ñu a rabiquinma camina —a rabiquian unin rëcë ñuina nami a piibi cana Nucën Papa Diosmi 'uchaina —quixun sinánquin, anuxun a ñu rabiti xubunuxun a nami piti 'ain. Usa 'aínbi ca minmi a nami piia iscë cupí an —unin uniocë ñux ca ñuishi 'icë —quixun upí oquin 'unáncëma uni, an a ñu rabiquin a nami piti 'icën. ¹¹ Min a nami piquin camina, minun rabanan 'icësaribitia anun rabananribi Cristo bama uni, a 'uchamin. ¹² Usaquin piquin camina axa mibë Jesúsmi sináncë uni, an —unin uniocë ñu ax unínbi 'acë 'aish cushiñuma 'ain ca a rabiquin unin 'acë ñuina namix bëtsi namisaribi 'icë —quixun 'unáncëma 'ixunbi anribi pinun sinánmin. Sinánmi ami 'uchai camina Cristomiribi 'uchain. ¹³ Usaquin 'ën a nami piquin axa Jesúsmi sináncë uni itsi 'uchamiti rabanan cana xëñibua 'aínbi unin 'acë ñu rabiquin pitia 'acë ñu a pitima 'ain.

9

An Jesucristomi catamēnun uni bana ñuixuncē uni ca cupí biti 'icē quicē bana

¹ Nucēn 'Ibu Jesusan aín bana uni ñuixunti caísa cana 'èx 'ain. An caíscē unicaman 'acēsari bi oquin cana 'ènríbi Nucēn 'Ibu Jesús isacēn. 'Èn aín bana ñuixuncē cupí camina mitsúxri bi ami catamētín. Usa 'ain camina mitsúnbi 'unánti 'ain, 'èx cana asérabi a usaquin 'anúan Nucēn Papa Diosan caísa 'ain. ²—Jesucristonēn aín bana uni ñuixunun 'imicēma ca Pablo 'icē —quixuan uni itsín sináncēbētan bi camina mitsun —an 'imicē ca —quixun 'unánti 'ain. 'Èn aín bana ñuixunia cuati camina mitsux Nucēn 'Ibu Jesús mi catamētín. Usa 'ain camina asérabi 'unánti 'ain, an ca 'è aín bana ñuixunun xuaxa quixun.

³ An 'è ñuicē unicama cana ēsaquin cain: ⁴—An 'èn bana ñuixuncēxun cuacē unicaman 'è piti 'ináncēxun 'èn bití ca asábi 'icēn. ⁵ A Jesusan aín bana ñuixunun caíscē uni raírí 'imainun Nucēn 'Ibu Jesusan xucēantu 'imainun Pedro, acaman aín xanu abē cuanun buáncēsari bi oquin cana 'ènríbi 'aísa tanquin xanu bánti 'ain. ⁶ ¿Axa mitsubē 'icē uni raírínēn 'acēsari bi oquin 'ènríbi Bernabébētan 'èn mēcēnan ñu mēēquinma, Nucēn Papa Diosan banaishi ñuixunti cara asábima 'itsíanx? Ca asábi 'itsíanxa. ⁷ Suntárúnēn ca anbi aín ñu maruima, 'apun cuni ca a 'inania. Usari bi oquin ca an ñu 'apácē unin an 'apácē ñuxa tuaia, aín bimi bixun piia. Usari bi oquin ca an vaca bēruáncē unin vaca xuma bixun xēaia. ⁸ 'Ènbi 'èn sinánēn sináncēma ca ènē bana 'icēn. Moisésnēn cuēñō banaribi ca usai quia. ⁹ Moisésnēn cuēñō bana ca ēsai quia: “Trigo bimima rēucubutia piia quixun camina vaca bēnē cuētánitima 'ain”. Axa tēcē cupía an piti ca asábi 'icēn. Vaca bēnēxēshi ca usai 'iti quixun ca Nucēn Papa Diosan Moisés ènē bana cuēñōmíama 'icēn. ¹⁰ Numiribi sinánquin ca usaquin Moisés cuēñōmiacēxa. Unin ca ñu bēru 'apánuxun me mēñoia. Mēñoquin ca —'apácēx canitancēxuan ñu bērun tuaia cana aín bimi bití 'ai —quixun sinania. Usari bi oquin ca unin trigo bimi biquin, —ènē bimi cana pinuxun 'ai —quixun sinania. ¹¹ Nun mitsúxmi Jesús mi catamēnun Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncēxunmi mitsun nun piti ñu nu 'inánti ca asábi 'icēn. ¹² Nun cananuna bētsi unin 'acēsamaira oquin mitsu 'unánmian. Usa 'ain ca bētsi unimi 'ináncēsamaira oquin mitsun nu ñu 'inánti asábi 'itsíanxa.

Usa 'aínbi cananuna a ñubi mitsunua bicēma 'ain. Mitsun nun Jesucristo ñuicē bana cuaisama tanti rabanan cananuna ñuñuma 'ixunbi mitsu ñu ñucácēma 'ain. ¹³ Camina 'unanin, Nucēn Papa Diosan mēñosabi oquin ca anuxun a rabiti xubunuxun an ñu 'acē unicama 'imainun sacerdotecamanribi Nucēn Papa Dios rabi quin 'acē ñuina aín nami paná piia. ¹⁴ Usari bi oquin ca Nucēn 'Ibu Jesusan mēñocēxa, an a ñuiquin aín bana uni ñuixuncē unicama a ca an aín bana cuacē unicaman anúan aín ñu bití 'inánti 'icēn. ¹⁵ Usa 'aínbi cana 'èn Jesusan bana unicama ñuixunquinbi añu ñubi bicēma 'ain. Bēríribi cana 'ēmi ñu 'inánun quixun ènē quirica mitsu buánmiman. Bana ñuixuncē cupí cana añu ñubi bicēma 'ai quixun 'èn mitsu cacē, a bana cēmē 'iti cana cuēñiman. 'Acēñuma 'aish 'èx bamacēbēbi ca a bana cēmēma 'iti 'icēn.

¹⁶ 'Èn Jesusan bana unicama ñuixuncē cupí cana rabi acátima 'ain. ¡Aín bana ñuixunun Jesucristonēn 'è cacē 'ixunbi an cacēsa oquin 'acēma 'aish carana usai 'icē 'itsían! ¹⁷ Nucēn Papa Diosan ca Jesucristo cupía unicama ainan 'inun iēmíti 'icē quicē bana, a 'èxbi cuēēnquin ñuixuncē 'ixun cana cupí bití sinántian. 'Ixunbi cana 'ènbi sináncēma, an 'è a bana ñuixunun 'è cacē cupí, an cacēsabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁸ 'Èn cupí bití asábi 'aínbi cana cupí

biquinma unicama Jesucristo ñuicë bana ñuixunin. Ñuixuni cana curíqui bitsi cuëncësamaira oi mitsúnmi 'ë cupíoquinmashi a bana cuati cupí cuëenin.

¹⁹ 'Èa unin ñu mëemicëma, 'aishbi Nucën Papa Dios cuëncësabi oíshi 'iquin cana an camabi uní ñu mëexuncë unisa 'ixun, Cristomi catamënun unicama aín bana ñuixunin. ²⁰ Judíos unicamabë 'aish cana atu Jesucristomi sinánmisa tani judío uni 'icésai 'in. Usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuëneo bana quicësabi oi 'icë cupíma Nucën Papa Diosmi catamécë cupíshi cana iéti 'ai quixun 'unánquinbi cana an usai judíos unicama íti Moisésnën cuëneo bana cuacë unicama Jesucristomi sinánmisa tanquin a bana quicësaribi oquin 'ain. ²¹ Usa 'aínbi cana judíosma uní, an Moisésnën cuëneo bana 'unáncëma, acamabë 'ixun Jesucristomi sinánun 'unánmiti cupí atux 'icësaribiti 'inux, usaía judíos unicama 'inun Moisésnën cuëneo bana manucësa 'ian. Usai 'ibi cana Jesucristonan 'aish Nucën Papa Diosan bana quicësabi oi 'in. ²² Jesucristomi catamécë 'ixunbi upí oquin ami catamëti 'unáncëma unicama Jesucristomi upiti catamënun quixun cana atun sináncë ñu timaquinma bana ñuixunin. Camabi uní cana úisai cara atux 'ia usaribi 'iquin, Cristomi upiti catamënun 'aquinin. ²³ Jesucristomi catamëtia Nucën Papa Diosan ainan 'inun iéminun cana unicama bana ñuixunin, Jesucristomi catamécëbë atubë cuëenuxun.

²⁴ Camina 'unanin, cuai ca uni uix pain cara bëbati 'icë isnux, camáxbi abatia. Camáxbi abácëbëtanbi ca ax paían bëbacë ainsbi ñu bitsia. Usaribiquin camina Jesucristobë tsóti sinani cuëenquin ax quicësabi oquinshi 'ati 'ain. ²⁵ Uni axa cuaiticama ax ca aín nami cushi 'inux bachuaquin tania. Aín namia cushi 'iti cupí ca ñu 'atima 'aima. Usai 'itancëx abati ax pain bëbaquin ca ñu bitsia. Usai 'iquian bicëxbi ca a ñu chëqui 'atimatia. Usa 'aínbi cananuna nux Jesús cuëncësabi oi 'inux camabi nëtën upí 'iti 'ain. Usai 'itancëx cananuna an 'imicëx asaribi upí 'aish uinsaranbi nëtëtimoí abë tsóti 'ain. ²⁶ Amanu amanu sinánquinma cana Jesucristo cuëncësabi oquin upí oquin 'ati sinanin. Bëxunü uníxa abati amo amotan cuancësari cana 'iisama tanin, 'imainun cana unia suñubë mëëanancësa 'iisama tanin. ²⁷ 'Èn Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixuncë 'ixunbi ax cuëncësabi oi 'ima 'ëxbi cëmëia ca an aín bana ñuixaxma 'inun 'ë cati 'icën. Usaquian 'ë cati rabanana cana 'ën nami ñu 'atima 'ati cuëncëbëtanbi 'aima Jesucristo cuëncësabi oíshi 'in.

10

Unían a rabinuxun unioçë ñu rabitima bana

¹ 'Èn xucéantu, ënëmi mitsun 'unánun cana mitsu cain: —Nucën raracamaxa Egiptonuax cuania ca Egiptonu 'icë suntárucaman 'atin rabanana Nucën Papa Diosan nëtë cuin bëararamiacëxa. Usaquiani ca Nucën Papa Diosan parúnppa tëarabëoquin aín nëbëtsi ësquimiquin me racáncëbë anun 'ucë manan sicaracëacëxa. ² Usaquin nëtë cuinan bëararacë 'aish parúnppa sicaracëtancëx ca nucën raracamax Nucën Papa Diosmi catamëti Moisésbë upí 'aish an buáncëx abë cuancëxa. ³ Cuanquin ca camaxunbi Nucën Papa Diosan 'ináncë piti piacëxa. An 'ináncë 'unpáxribi ca camaxunbi xëacëxa, xaxúnppanuxa shaquibutia. ⁴ Xaxunuaxa chiquicë 'unpáxsaribi 'ixun ca Cristonën abë cuanquin atu cushiocëxa. Usa 'ain ca anuaxa 'unpax chiquicë xaxusa Cristo 'iacëxa. ⁵ Usa 'aínbi ca ax quicësa oquian 'aiama oquin, usaía atux 'iti cuëenquinma Nucën Papa Diosan anu uni 'icëma menuxun 'itsamashi bërútamainun aín patsan cëñúmiacëxa.

⁶ Nun atun ñu 'aisama 'ati cuëëansaribi oquin cuëënuxunma, nun a 'unánti oi ca usai 'iacëxa. ⁷ A unicama raírinëan 'ásaribi oquin camina unin 'acë ñu rabitima 'ain. Atu ñuiquin ca Moisésnën ësaquin cuëñocëxa: “Aín paë bata xëanan pi bucubutancëx cuëëni ca ransacëxa”. ⁸ Usai 'ianan ca a unicama raírinëx aín xanuma xanu itsibë 'i 'uchatancëx achúshi nëtëinshi 'itsaira veintitrës mil uni bamacëxa. A unicama raírinëxa aín xanuma xanu itsibë 'iásaribiti cananuna 'ítima 'ain. ⁹ Atúnbi —Nucën Papa Diosan sapi ca nu 'atimotima 'icë —quixun sinánquin ñu 'aisama 'atancëxbi ca runun picëx a unicama bamacëxa. A unicamaxa Nucën Papa Diosmi 'uchasaribi oi cananuna usaquinribi sinani Nucën 'Ibu Jesúsmi 'uchatima 'ain. ¹⁰ Usaribitia a unicama raírinëx a ñui 'atimati banaia ca Nucën Papa Diosan cëñúmiacëxa. A unicama 'iásaribiti cananuna Nucën Papa Dios ñui 'atimati banatima 'ain.

¹¹ Nucën raracama usai 'iá, anu nun Jesucristomi catamëti ainan 'ixun 'unánun ca Nucën Papa Diosan Moisés cuëñeomiacëxa. ¹² Nux cananuna usai 'ítima 'ai quixun sinanibi camina bërúinraoracati 'ain, usai atu mina 'in. ¹³ Ñu 'atima 'ati sinánquinbi camina 'unánti 'ain, mitsúinshima uni itsínribi ca usaribi oquin sinani tëmëraia quixun. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan, ax quicësabi oquin mitsu 'aquinquin, ñunshin 'atimanën mitsu 'aisamaira oquin tanun ënima. An ca ami catamëquinmi min ñu 'atima 'ati sináncë ënun mitsu cushioquin, uisaxun caramina ënti 'ai quixun mitsu sinánmiti 'icën.

¹⁴ 'Ën nuibacë xucéantu, unínbi 'acë ñu a camina ami 'unánquin rabitima 'ain. ¹⁵ Mitsúxmi sinánñu uni 'icë cana usaquin mitsu cain. Usa 'ixun camina 'ën mitsu cacëxun cuaquin ëñë banax ca aséribi 'icë quixun 'unánti 'ain. ¹⁶ Timëxun cananuna, Jesucristo ca nun 'ucha cupí aín imi 'apati i curúsocënuax bamacëxa quixun sinánquin —asábi ca —quixun Nucën Papa Dios cain. Catancëxun cananuna manë xanpanua bimi baca xëaquin —Cristo aín imi 'apati bama cupí cananuna nun 'ucha tërëncë 'ai —quixun sinanin. Pánribi tëaxun tucatançëx mëticanantancëxun piquin cananuna camaxunbi —Cristo ca nun 'ucha cupí i curúsocënuax bamacëxa —quixun sinanin. ¹⁷ 'Itsa uni 'ixunbi cananuna camaxunbi a pán piquin, —nux cananuna camáxbi Cristonan 'aish achúshisa 'ai —quixun sinanin.

¹⁸ Camina 'unanin, an a rabiquin ñuina 'acë Israel unicaman ca Nucën Papa Dios rabia. 'Imainun ca an a ñuina nami picë unicamanribi Nucën Papa Dios rabia. ¹⁹ Usaquin caquin cana unían a rabinuxun unioçë ñu ax ca cushi 'icë quixun mitsu caiman. 'Imainun ca a rabiqaun 'acë ñuina nami axribi bëtsi namisama 'icë quixun cana mitsu caiman. ²⁰ 'Ësaquin cana mitsu cain, judíosma unibunëx Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ñuina 'axun unin 'acë ñu rabiquin ca Nucën Papa Dios rabiquinma ñunshin 'atima rabia. Usaribiquin ñunshin 'atima rabimí mitsux aín uni 'iti cana cuëëniman. ²¹ Nucën 'Ibu Jesucristo ca nun 'ucha cupí bamacëxa quixun sinánquin uvas bimi aín baca 'acë 'ixun camina uni itsibëtan ñunshin 'atima rabiquin xëati ñu xëatima 'ain. Nucën 'Ibu Jesucristo sinánquin uvas bimi aín baca 'anan pán picë 'ixun camina ñunshin 'atima sinánquin a rabiquin 'ati ñu pitima 'ain. ²² Nucën 'Ibu Jesús nishmiquin camina ñunshin 'atima rabitima 'ain. Nuxnu cushima 'imainun ca axira nubë sënënmaira 'aish cushi 'icën.

Ainanshia 'inun 'aquinma bëtsi uniribi sinánquin unin ñu 'ati bana

²³ 'Ëñë banax ca aséribi 'icën, “Unin ca aín cuëëncësa oquin ñu 'ati 'icën”. Usa 'aínbi cananuna nux asábi 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. Aséribi ca “unin aín cuëëncësa oquin ñu 'ati 'icë” 'aínbi cananuna nux Jesusan bana

quicēsabi oi 'iisa tanquin camabi ñuira 'atima 'ain. ²⁴ Axa Jesúsmi sináncē unin ca 'ēnanshi ca quixun sinánquin ñu 'atima 'icēn. Bētsi uniribia upí 'inun 'aquinti sinánxun ca ñu 'ati 'icēn.

²⁵⁻²⁶ Mecama 'imainun menu 'icē ñucama ax ca Nucēn 'Ibu Diosan unio 'aish ainan 'icēn. Usa 'ain camina anuxun nami maruti anu 'icē nami maruxun piishiti 'ain. Uinua bēcē cara quixun camina ñucátima 'ain. —A pi sapi cana 'aisama 'iti 'ai —quixun camina sinántima 'ain.

²⁷ Axa Jesucristomi catamēcēma unían abētanmi pi cuanun quixun cacēx camina cuainsa tani cuanti 'ain. Cuanxun camina —uinua bēcē cara a nami 'icē —quixun ñucáquinma piishiti 'ain. —A nami pi sapi cana 'aisama 'iti 'ai —quixun camina sinántima 'ain. ²⁸ Mitsun piti 'aímbia uni itsin mitsu —ēnē namix ca unin 'acē ñu rabiquin piti 'acē 'icē —quixun mitsu cacēxun cuni camina pitima 'ain. An mitsu cacē uni an Jesucristomi catamēcē 'ixunbi, camabi nami ca bētsi namisaribi 'icē quixun upí oquin 'unáncēma 'ixun, —ēnē nami pi cana Nucēn Papa Diosmi 'uchain —quixun sináncē 'ain camina a nami pitima 'ain. ²⁹ —A piti ca asábi 'icē —quixun mitsun sináncēbētanbi an mi cacē unin —usa ñu 'ēn piti ca 'ucha 'icē —quixun sináncēbētan camina pitima 'ain.

Sapi camina 'ē ñucáti 'ain, uisacasquin carana uni itsían, ēnē nami piti ca 'ucha 'icē quixun sináncē cupí 'ēn pitima 'ai quixun. ³⁰ ¿Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun caxun 'ēn piabi cara unin 'uchoquin, —Nucēn Papa Diosmi 'uchaquin camina pia —quixun 'ē cati 'ic? ³¹ Ēnēx ca ēsa 'icēn. Ñu piquin, ñu xēaquin, añu ñu caramina 'ai, usa ñu 'aquin camina Nucēn Papa Dios cuēēnun a sinánquin 'ati 'ain. ³² Usoquin camina uinu 'icē unibi, judíos uni 'imainun judíosma uniribi, 'imainun axa Jesucristomi catamēcē unicamaribi, Nucēn Papa Diosmi 'uchati sinánmitima 'ain. ³³ Ēnribi cana camabi uníxa 'ēn 'aia isi cuēēnun ñu 'ain. 'Ēn cuēēncē ñu 'atishi sinánxun cana ñu 'aiman. Jesucristomi catamētía iēnun camabi uni 'aquinti sinánxun cana ñu 'ain.

11

¹ Ēx Cristo 'iásaribiti 'icēsaribiti camina mitsúxribi 'iti 'ain.

Axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēbē usai xanucama 'iti bana

² Ēn xucéantu, mitsun 'ē manuquinma camina 'ēn mitsu ñuixuncē bana quicēsabi oquin 'ain. Usáimi 'ia cuaquin cana —asábi ca —quixun mitsu cain. ³ Ēnē banaribi cana mitsúnmi 'unánun ēsaquin mitsu cain, Cristonēn aín Papan bana cuacēsaribi oquin ca camabi unin Cristonēn bana cuati 'icēn. Usaribi oquin ca camabi xanun aín bēnēn bana cuati 'icēn. ⁴ Axa Jesucristomi catamēcē unicama timēcēbētan ca nucē bēnē unin Nucēn Papa Diosbē banaquin aín mañuti mañutima 'icēn. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan sinánmicē bana uni ñuixunquin aín mañuti mañutima 'icēn. Usoquian unin aín mañuti mañucēx ca 'aisama 'iti 'icēn. ⁵ Usa 'aínbí ca xanux abē bananan Nucēn Papa Diosan sinánmicē bana ñuixuni mapúscē 'iti 'icēn. Usaía 'icēxma ca 'aisama 'aish maxcúcē xanusa 'ia. ⁶ Axa mapútisama tancē xanu ax ca maxcúcē 'iti 'icēn. Usa 'aish ca maxcútimi rabíanan, maruñusa 'aish rabíntisama tani mapúti 'icēn. ⁷ Nucēn Papa Diosan ca asaribi 'itánun uni unioçēxa. Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan asaribi 'inun uni 'aish uni mapútima 'icēn. Usa 'aínbí ca Nucēn Papa Diosan an uni 'aquinti oquin xanu unioçēxa. ⁸ Nucēn Papa Diosan ca xanun putu bixun uni unioma 'icēn. Usaquin 'aquinma ca nucē bēnē unin putu bixun xanu unioçēxa. ⁹ Xanunan 'iti oquin ca Nucēn Papa Diosan bēbu unioma 'icēn. Bēbunan 'iti oquin ca

xanu Nucën Papa Diosan uniocëxa. ¹⁰ Ën uni 'aquinquin ax quicësabi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan 'ë uniocëxa quixun sinani ca xanux mapúcë 'iti 'icën, ángelcaman —a upí sinánñu ca —quixun isnun. ¹¹ Usa 'aínbi ca axa Jesucristomí catamëcë unicanaman ësaquin 'unánti 'icën, bëbu uni ashi 'ixunbi ca camabi ñu aín cuëëncësa oquin 'atima 'icën. Usaribiquin ca xanun ashi 'ixunbi camabi ñu aín cuëëncësa oquin 'atima 'icën. ¹² Bërâma ca Nucën Papa Diosan xanu unioquin unin putu bixun uniocëxa. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan mënîosabi oquin xanúinshi uni tuaia.

¹³ Mitsúnbi camina upí oquin sinánquin 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosbë banaia xanu mapútima cara asábi 'icë quixun. ¹⁴ Cananuna 'unan, uni aín bu chaxcëira 'aish ca rabin 'iti 'icën. ¹⁵ Usa 'aínbi ca usabiiti oi unia 'aish xanux aín bu chaxcë 'icën. Usabi anun mapúti oquin ca Nucën Papa Diosan mënîocëxa. Usa 'aish ca xanunanëx upí 'icën. ¹⁶ Axa ënë bana cuati cuëbicanánçë unicama cana cain, usai ca xanu 'iti 'icë quixun cananuna camabi uni cain. Axa Jesucristomí catamëcë unicama timëcëcamanribi ca —usai ca 'iti 'icë —quixun sinania.

Pán pianan uvas baca 'aquin Jesucristo aséribi sinánquin 'ati bana

¹⁷⁻¹⁸ Ësaquian mitsu ñuicania cana cuan, mitsux isamina Jesucristo sinánquin pán pianan bimi baca 'anux timëaxbi camáxbi nuibananima bëtsibë bëtsibë nishananin. Usaquin ñuicania cuaquin cana sinan, usai sapi camina 'icani quixun. Usa 'aish camina ñancábi timëcanin. Timëaxbi camina anuaxira nishanancanin. Usaquin Jesucristo sinánquin pán pianan bimi baca xëabi camina aséribi ami sinánquinmi 'acëma cupí 'uchain. Usoquinmi ñu 'aia cana mitsu, upí oquin camina 'ai quixun caiman. ¹⁹ Usaquin bëtsi bëtsi oquin sinania raírinëx cuamiananmainunbi raírinëx nishananiama isquin ca unin isti 'icën, uicamax cara aséribi Cristonan 'icë quixun. ²⁰ Camáxbi timëxun nuibananquinma piquin camina aséribi Nucën 'Ibu Jesucristo sinánquin 'aiman. ²¹ Usa 'ixun camina uni raíri ténanan micama raírinën mitsun bëcë ñu pin. Uni raírinëxa 'acëñuma 'aish panántamainun camina micama raírinëx 'aisamaira oquin pitancëx paënin. ²² Mitsux camina anuxun pianan xëati xubuñu 'ain. Axa Jesucristomí catamëcë unicamabë timëaxmi usai mitsux 'icëbë ca uni raírinëx Nucën Papa Dios timai ainan 'iisama tanti 'icën. Usami ocëx ca anu 'icë ñuñuma unicamax ñuñuma 'aish rabinia. ¿Uisoquin carana mitsu cati 'ain? ¿Usaimí 'ia carana uisa 'ixun mitsu —asábi camina 'ai —quixun cati 'ain? Cana catima 'ain.

Jesucristo sinánquin pán pianan uvas baca 'ati bana

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Nucën 'Ibu Jesusan 'ë cacë bana ñuiquin cana ësaquin mitsu can, anúan uni itsin 'anun quixun unin a 'inánti, a ñantan ca Nucën 'Ibu Jesusan pán biacëxa. ²⁴ Bitancëxun ca aín Papa —asábi ca —catancëxun təcënpaxun mëtícaquin cacëxa: “Ënë ca pit. Mitsúnmi piti pán ënëx ca 'ë 'icën, axa minun rabanan bamati a. Ësoquin piquin camina 'ë sinánquin 'ati 'ain”. ²⁵ Usaribi oquin ca pitancëx sënënxun xanpanu 'icë uvas baca biquin cacëxa: “Ëx 'ën imi 'apati bamati cupí ca mitsúxmi ainan 'iti 'ën Papa Diosan mënîocëxa. Ënë sinánquin camina ësoquin bimi baca 'aquin 'ë sinánquin 'ati 'ain”. ²⁶ Usa 'ain ca Nucën 'Ibu Jesucristo utëcëntamainun aín unicanaman ësoquin pán 'imainun bimi baca 'ati 'icën. Usaquian aín unicanaman 'aia isquin ca unin 'unánti 'icën, atun 'ucha cupía Jesucristo bama 'ain ca a sinánquin usoquin 'aia quixun.

Aséribi Jesucristomi sinánquin pán 'imainun uvas baca 'ati bana

²⁷ Usa 'ain ca uix cara Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'íma 'ianan – Jesucristo ca nun 'uchacama tērénux aín imi 'apati bamacëxa – quixun sinánquinma a manucë 'ixunbi usoquin pán 'imainun bimi baca 'aia, a unix ca Nucën 'Ibu Jesucristomi 'uchaia. ²⁸ Usa 'ain camina pán 'imainun bimi baca 'anuxun, mitsux caramina aséribi ami sinani Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'i quixun upí oquin sinánti 'ain. ²⁹ Nucën 'Ibu Jesucristo ca nun 'uchacama cupí bamacëxa quixun sinánquinmabi usoquin pán 'imainun bimi baca 'ai 'uchacë cupí camina castíancë 'iti 'ain. ³⁰ Usai 'uchacë cupí camina Nucën Papa Diosan 'imicëx raíri cushíma 'ianan 'insínñu 'ain. Usa 'aish ca raíriribi bamaxa. ³¹ Usa 'aínbi ca nun 'uchacama mēñocë 'ixun – aséribi ca Jesucristo cupí Nucën Papa Diosan iscëx 'ën nuitu upí 'icë – quixun sinánquinu pán 'imainun bimi baca 'aia, Nucën Papa Diosan nu 'uchotíma 'icën. ³² Usa 'aínbi ca aséribi ami sinánquinmabi usoquin a ñu 'aia, Nucën Papa Diosan nu 'uchoquin, axa ami sináncëma unicamabënu nuxribi 'uchocë 'itín rabanan, usoquin 'atëcēníma 'inuxun 'unánun, uisai caranuna 'i usáinu 'inun nu castíania.

³³ 'Ēn xucéantu, Jesucristo sinánquin pán 'imainun bimi baca 'anux timēti camina pinux cañanpanti 'ain. ³⁴ Usai 'iimi upiti timētíama isquian Nucën Papa Diosan mitsu castíanti rabanan camina panancë 'ixun mitsun xubunuxun piti 'ain. Usa 'ain cana mitsu isi cuanxun uisai caramina 'icani, a mitsu mēñoxunti 'ain.

12

Aín cushi 'ináncëxun ca Nucën Papa Diosan unicaman bētsi bētsi ñu 'aia quixuan Pablonën ca

¹ 'Ēn xucéantu, mitsúnmi 'unánun cana ësaquin mitsu cain, axa Jesucristomi catamëcë unicaman ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicësabi oquin bētsi bētsi ñu 'ati 'icën.

² Camina 'unanin, mitsux Jesucristomi catamëcëma pan 'aish camina unían 'acë ñu banañumabia, ax isa díos 'icë quixun unin cacë ñu rabi axa Jesúsmi sináncëma unibubë niacën. ³ Usa 'aínbi camina bēri Jesúsmi catamëcë 'ixun 'unánti 'ain: Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëx cuni ca uni "Jesús ca Nucën 'Ibu 'icë" quia. 'Imainun ca axa "Jesús ca 'aisama 'icë" quicë unicama ax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma 'icën.

⁴ Nucën Papa Diosan ca atúan bētsi bētsi ñu 'anun quixun aín unicama sinánmiquin usaquian 'anun aín cushi 'inania. Achúshi 'ixunbia aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun ca axa Jesúsmi catamëcë unicaman bētsi bētsi ñu 'aia. ⁵ Bētsi bētsi ñu 'ananbi ca camaxunbi achúshi, Nucën 'Ibu Jesús, ashi rabiquin ñu 'axunia. ⁶ Usa 'ain ca atúan ñu 'anun aín unicama bētsi bētsi sinan 'inanibi Nucën Papa Dios ax achúshi 'icën. ⁷ Nucën Papa Diosan ca aín unicama achúshi achúshi, anúan aín unicama raíri upiti Jesucristomi sinánun quixun 'aquinun 'inania. 'Ináncëxuan aín Bëru Ñunshin Upíñu 'ixun upí oquin ñu 'aia isquin ca unicaman 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun ca 'aia quixun. ⁸ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxa, uni raíri sinánñuira 'aish upiti bananun quixun 'imia. 'Imianan ca uni raírinëxa aín nuitu mëu racanaquin uisai cara quití 'icë quixun sinántancëx upiti bananun quixun 'imia. ⁹ Nucën Papa Diosan

ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxuan uni raírin ami catamëquin —Nucën Papa Diosan ca aséjabi 'è 'aquinia —quixun 'unánquin upí ñu 'anun 'amia. 'Amianan ca aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxuan bëtsi bëtsi unin uni 'insincë pëxcunun quixun 'amia. ¹⁰ Aín Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun ca bëtsi bëtsi unin, uni itsían 'acëma ñu 'aia. An sinánmicëxun ca bëtsi bëtsi unin Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oquín aín bana unicama ñuixunia. An 'imicëxun ca bëtsi bëtsi unin, uni itsían bana ñuia cuaquín, aséjabi cara Nucën Papa Diosan sinánmicëxun bana ñuia quixun 'unania. An sinánmicëx ca bëtsi bëtsi unin Nucën Papa Dios rabi, uni itsían cuacëma bana banaia. Banacëbëtan ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan bëtsi unin uisai quicë cara a bana 'icë quixun uni ñuixunun 'unánmia. ¹¹ Usaquín 'aquin ca aín Bëru Ñunshin Upí ax achúshi 'ixunbi, Nucën Papa Diosan unicama bëtsi bëtsi ñua 'anun 'imia, ax cuëncësabi oquín.

Aín unicamaxa Jesucristonan 'aish achúshisa 'icë quicë bana

¹² Ënëx ca ësa 'icën. Aín taë, aín məcën, aín xo, aín pucu, aín bëru, aín pabí acamaxa 'itsa 'aínbi ca uni achúshishi 'icën. Usaribiti ca Cristo achúshishi 'icën. ¹³ Nux Cristonën uni 'aish cananuna ësa 'ain: raírinëx judíos uni 'imainun raírinëxribi axa griego bana banacë uni 'imainun raírinëxribi an ñu uni mëëxuncë uni 'imainun cananuna raírinëxribi an uni ñu mëëxuncëma uni 'ain. Usa 'aishbi cananuna nucamax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ianan Cristonan 'aish achúshisa 'ain. Abënu 'inun ca Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí nucama 'inánxa.

¹⁴ Unia achúshi 'aínbi ca aín taë, aín məcën, aín xo, aín pucu acamax 'itsa 'icën. ¹⁵ Aín taëx banati 'unán 'ixun ca catsíanxa: “Èx aín məcënma 'aish cana 'èx a uninanma 'ain”. Usa 'aínbi ca ax aín məcënma 'aishbi ax a uninan 'icën. ¹⁶ Aín pabítax banati 'unan 'ixun ca catsíanxa: “Èx aín bëruma 'aish cana 'èx a uninanma 'ain”. Usa 'aínbi ca aín bëruma 'aishbi ax a uninan 'icën. ¹⁷ Bëruñushi 'ixun ca unin uisaxunbi cuatima 'icën. Pabíñushi 'ixun ca unin uisaxunbi xëtima 'icën. ¹⁸ Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan an sináncësabi oquín pabí, bëru, taë, quisi, pucu acamañua 'itánun uni uniocëxa. ¹⁹ Pabíshi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. Bëruishi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. Taëishi 'aish ca uni unima 'itsíanxa. ²⁰ Usa 'ain ca uni taë, pabí, bëru, acamañu 'aishbi achúshishi 'icën.

²¹ Unin bëru banati 'unan 'ixun ca a unin məcën: “Míxmi 'aíma 'aínbi 'èxëshi 'aishbi cana asábi 'itsían” quixun catima 'icën. Usaribi oquín ca unin maxcatax banati 'unan 'ixun a unin taë: “Míxmi 'aíma 'aínbi cana 'èxëshi 'aishbi asábi 'itsían” quixun catima 'icën. ²² Bëru, məcën, maxcá, acama 'imainunbi nun namí raíri anu bërúinra ocëma acamaxa 'aíma 'ain cananuna uisa 'aishbi tsótsianma. ²³ 'Imainunribi cananuna namí an bépánti chupa pañuin. Pañuanan cananuna nun namicamaira unin isti rabanan rabinquin, chupan mapuquin bërúinroin. ²⁴ Acama bërúanquinbi cananuna nun bëru, nun məcën acama unínma isia quixun mapuima. Usa 'ain ca Nucën Papa Diosan mëníosabi oi nun namicama asábi 'icën. A mapucëcamax ca anu mapucëmacamasaribi 'icën. ²⁵ Usa 'ain cananuna —amo 'icëxa 'aisama 'imainun ca amo 'icëxëshi nun namí upí 'icë —quixun sinántima 'ain. Camabi nun namix ca upí 'icën. ²⁶ Nun məcënaxa paëia ca camabi nun namin tania. Usaribiti ca nun pabítax paëia camabi nun namin tania. Usaribiti cananuna unían —mín bu, mín bëmána, mín peñan ca upí 'icë —quixun cacëx nun namicamabëbi chuámarua taní cuëënin.

²⁷ Usa ca enëx 'icën. Aín taë, aín męcën, aín pabí acamaxa 'itsa 'aínbi ca uni achúshishi 'icën. Usaribiti ca Cristobë aín unicama achúshishi 'icën. ²⁸ Nucën Papa Diosan mëniosabi oquin ca axa Jesucristomi catamęcë unicaman bęcsi bęcsi ñu 'aia. Raíri unix ca aín bana ñuixunuan Jesucristonën caiscë 'ia. Raíri unin ca Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia. Raíri unin ca axa Jesúsmi catamęcë unicama aín bana 'unánmía. Raíri unin ca uni itsin 'acëma ñu 'aia. Raíri unínribi ca uni ñucë pęcxcuia, raíri unin ca unicama 'aquinia, raíri unix ca Nucën Papa Diosan bana cuatia tímęcë unicama aín cushi 'ia, raíri unínribi ca Nucën Papa Dios rabi unían cuatima banan banaia. ²⁹ Usa 'aishbi ca camáxira aín bana uni ñuixunuan Jesusan caiscë 'ima, camáxira ca an Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuncë 'ima, camáxira ca an axa Jesúsmi catamęcë unicama aín bana 'unánmicë 'ima, camáxira ca an uni itsin 'acëma ñu 'acë 'ima. ³⁰ Camáxira ca anun uni 'insíncë pęcxcuti cushiñu 'ima, camáxira ca axa Nucën Papa Dios rabi unin cuatima banan banacë 'ima, camáxira ca uníxa bęcsi banan banacë an ñuixuncë 'ima. ³¹ Camabi ñu 'aquinmabi camina añu 'aquin caramina camabi unia Jesucristomi upiti sinánun 'aquinti 'ai, a ñumi 'anúan mi 'aquinun Nucën Papa Dios ñucátí 'ain. A ñucamami upí oquin 'aiabi cana mitsu 'unánmiti 'ain, bęcsi ñu upírami 'anun.

13

Unicama camina nuibati 'ai quixuan Pablonën ca

¹ 'Èx bęcsi bęcsi banan bananan anun ángel banacë banánribi banacëxbi ca uni nuibacëma 'aish 'ën bana rata tancácësa ñancáishi 'icën. ² 'Èn Nucën Papa Diosan a sinánmicë ñu ñuiquin unicama ñuixuanan, camabi ñu 'unánquin uni itsin 'unáncëma ñuribi 'unánan, —Nucën Papa Diosan ca 'è 'aquinti 'icë —quixun sinánquin aín cushin aín bashibi amanu tacuiabi, ca uni itsi nuibaquin 'acëma 'icë Nucën Papa Diosan 'è upí isima. ³ 'Èn ñucama ñuñuma uni 'inánan upí ñu 'acë cupí bęcsi unin nëęcëx bamaiaibi ca uni nuibati 'icëma 'icë, Nucën Papa Diosan 'è upí isima.

⁴ An uni raíri nuibacë unin ca bęcsi unia abë upíma 'icëbi ami nishquinma upí oquinshi caia. Usa 'aish ca bęcsi unibë upí 'ia. An uni raíri nuibacë uni ax ca bęcsimi nutsima. Ca —bęcsi unibë sënënmaira cana 'ai —quixun sinanima. Ca rabiakatima. ⁵ Ca nishcësashi 'aish aín cuëęcësa oíshi 'ima. Aín cuëęcësa oquinshi ñu 'acë ca 'ima. Ca bënëtishi nishima. Ami nishquian unin 'atimocëxunbi ca axribi ami nishquinma tanshitia. ⁶ Ñu 'atima unin 'acëbë ca cuëënima. Usa 'aish ca upí ñu cuatí cuni cuëënia. ⁷ An uni nuibacë unin ca amia nishcëxunbi uni, axribi ami nishquinma —sapi ca sinanati 'icë —quixun cania. Axa upíma 'aínbi ca ami nishíma usabi abë upí 'ia.

⁸ Ènë nęcëcamá cęcñucëbëtan camaxunbi a 'unáncë cupí ca uinu 'icë unínbi Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixuntęcëntima 'icën, uinu 'icë uníxbi ca Nucën Papa Dios rabi unin cuatima banan banatima 'icën, unían bęcsi uni 'unánmiti ca 'aíma 'iti 'icën. Usai 'iti a 'aíma 'aínbi ca nux nuibananti ax cęcñutima, bamatanęcëxribi cananuna Nucën Papa Diosan nęcënu 'aish anuaxribi bęcsi bęcsi nuibananti 'ain. ⁹ Ènë nęcënuxun cananuna 'unánquinbi camabi usai cananuna 'iti 'ai quixun 'unaniman. Usa 'ixun cananuna camabiira 'unáncëma 'ixun nun 'unáncëshi ñuixunin. ¹⁰ Usa 'aínbi cananuna enë menuxun 'acësamaira oquin aín nęcënuxun upíira oquin an sinánmiti ñucama 'unánuxun 'ain.

¹¹ Xuratsu 'aish cana 'èx tuá xuratsu 'icēsari banacēn. Usa 'ixun cana tuá xuratsunēn sináncēsa oquin sináncēn. Xuratsu 'ixun cana xuratsunēan cuacēsa oquin cuacēn. Usa 'ixunbi cana canitancēxun xura 'aish 'èx 'iá acama ēancēn. ¹² Espejo upírama 'áinu upí oquin anun ñu iscēma usaribi oquin cananuna uisaira cara Nucēn Papa Diosan sinan 'icē quixun camaira 'unaniman. Usa 'áinbi cananuna aín nētēnu 'ixúinra 'unánti 'ain. Bērí cana camabiira 'unaniman. Usa 'ixunbi cana 'unánti 'ain, an 'è 'unáncēsari oquin. ¹³ Bētsi ñucama cēñúcēbēbi cananuna nux cēñútimoi abē 'aish Nucēn Papa Diosmi catamēti 'ain. —Cananuna ēnē Nucēn Papa Diosan nētēnuax cēñútimoi 'iti 'ai —quixun 'unani cananuna cuēēinra cuēēnti 'ain. Anu 'aish cananuna camáxbi cēñútimoi bētsibē nuibananti 'ain. Nucēn Papa Diosmi catamēti cuēēanan abē nētētimo 'iti sinani cuēēnibi cananuna bētsibē nuibanancē cupíra cuēēinra cuēēnti 'ain.

14

Unin 'unáncēma banan banati ñui quicē bana

¹ Usa 'ain camina manúquinma unicama nuibati 'ain. Nuibanan camina Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan mitsu bētsi bētsi ñumi 'anun 'amiti cuēēnti 'ain. Bētsi ñu 'ati cuēēncēsamaira oi camina an mi sinánmicēxun aín bana upí oquin unicama ñuixunti cuēēnti 'ain. ² Axa Nucēn Papa Dios rabi unin cuacēma banan banacē uni, ax ca unin uisai cara quia quixun cuanunmabi Nucēn Papa Dios rabi an cuanun banaia. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'imicēx ca ax unin cuacēma banan banaia. ³ Usa 'áinbi ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun aín bana unicama ñuixuncē uni an axa Jesucristomi catamēcē unicaman ami catamēquin an cacēsabi oquin 'anun 'unánmia. 'Unánmianan ca ñu upíshia 'anun cushioquin 'ēsēia. 'Ēsēanan ca masá nuitutiabi sinanamiquin upí oquin sinánmia. ⁴ Axa Nucēn Papa Dios rabi unin cuacēma banan banacē uni ax ca axbi Jesucristo upiti sinania. Usa 'áinbi ca an Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun aín bana unicama ñuixuncē uni an axa Jesucristomi catamēcē unicaman ami catamēquin an cacēsabi oquin 'anun 'unánmia.

⁵ Mitsúxmi unin cuacēma banan banati cana 'èx cuēēnin. Usa 'áinbi cana mitsúxmi usai banati cuēēncēsamaira oi mitsúnmi Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun aín bana unicama ñuixunti cuēēnin. Unin cuacēma banan banaquinbi uisai quicē cara a bana 'icē quixun ñuixuncēxunma ca bētsi unin uisai quicē cara quixun 'unántima 'icēn. Nucēn Papa Diosan 'imicēxuinshi ca unin 'unánti 'icēn. Usa 'ain ca ami catamēcē unicama Jesucristo cuēēncēsabi oi 'inun 'aquinuxun an a bana 'unáncē unin uisai quicē cara quixun raíri ñuixunti 'icēn. ⁶ Ēn xucéantu, ēsaquin cana mitsu cain. Mitsu isi cuanx Nucēn Papa Dios rabi unin cuacēma banan banaquinbi, an 'è sinánmicē ñu mitsu ñuixuncēma 'ianan usai ca axa Jesúsmi sináncē uni 'iti 'icē quixun caíma, 'ianan Nucēn Papa Diosan bana mitsu upí oquin sinánmiquin 'ēsēima, 'ianan aín bana ñuiquin mitsu 'unánmicēma 'aish cana upitimi Jesúsmi sinánun mitsu 'aquincēma 'itsian.

⁷ Ēnēx ca ēsa 'icēn. Unían paca 'imainun arpasa, a upí oquin ba-naocēbētanma ca uni itsin uisai quiquin cara bana oia quixun 'unanima. ⁸ Bētsían upí oquin manē xo bana ocēbēma ca suntárucama —cananuna 'acananti 'ai —quixun 'unanima mēniocatima 'icēn. ⁹ Usaribi oquin ca mitsúxmi Nucēn Papa Dios rabi unin cuacēma banan banacēbētan uínbi a bana cuatima 'icēn. Usa 'aish camina ñancábi banati 'ain. ¹⁰ Camabi menuax

ca uni bĕtsi bĕtsi banan banaia. Usaía quiabi ca an a bana 'unáncĕ uni an a bana cuatia. ¹¹ Usa 'aínbi ca an cacĕxunbi 'ĕn aín bana uisai cara quia quixun cuacĕbĕtanma —ax ca 'ĕn aintsima 'icĕ —quixun sinánti 'icĕn. 'Ĕnribi cana —'ĕn aintsima ca ĕnĕ uni 'icĕ —quixun sinánti 'ain. ¹² Mitsux asĕrabi bĕtsi bĕtsi ñu 'anun Nucĕn Papa Diosan Bĕru Ñunshin Upitan sinánmicĕ 'iisa tanquin camina añu 'aquin caramina camabi uníxa Jesucristomi upiti sinani ax cuĕĕncĕsabi oi 'inun sinánmiti, a ñuishi 'ati 'ain.

¹³⁻¹⁴ 'Ĕx unin cuacĕma banan banaquin cana Nucĕn Papa Dios rabiquinbi uisai carana qui quixun 'unaniman. Usa 'ain ca axa unin cuacĕma banan banacĕ uni, an unicama ñuixunuxun uisai cara a banacama quia quixuan a 'unánminun Nucĕn Papa Dios ñucáti 'icĕn. ¹⁵ Usa 'aish cana 'ĕn nuitu mĕu a sinánquin Nucĕn Papa Dios rabi 'ĕn cuacĕma banan banaibi 'ĕn cuacĕ banánribi banati 'ain. A rabi cana 'ĕn cuacĕma banan cantanan 'ĕn cuacĕ banánribi cantati 'ain. ¹⁶ Unin cuacĕma banan banaquinmi Nucĕn Papa Dios rabiabi ca min bana cuaquinma an Nucĕn Papa Diosan bana upí oquin 'unáncĕma unicaman mibĕtan Nucĕn Papa Dios rabiti sinántima 'icĕn. ¹⁷ Minmi a banan Nucĕn Papa Dios rabiĕĕ axa asábi 'aínbi camina bĕtsi uniribi upitia Jesúsmi sinánun 'aquiniman. ¹⁸ Mitsúxmi 'icĕsamaira oi cana 'ĕx Nucĕn Papa Dios rabi unin cuacĕma banan banain. 'Ĕn usa banati 'unáncĕ cupí cana Nucĕn Papa Dios —asábi ca —quixun cain. ¹⁹ Usa 'aishbi cana axa Jesucristomi catamĕĕ unicama timĕĕĕ 'ain, unin cuacĕma banan 'itsaira banati cuĕĕncĕsamaira oi unían cuacĕ banan banati cuĕĕnin. A banan 'itsamashi banaquinbi unicama atun cuaisabi oquin 'unánmiti ca asábi 'icĕn.

²⁰ 'Ĕn xucĕantu, tuáratsunĕn sináncĕsa oquin camina sinántima 'ain. Ñu 'atima 'ati 'unáncĕma 'aísha tuáratsu 'icĕsaribiti camina 'iti 'ain. 'Iananbi camina bĕtsi ñucama sinánquin uni apanĕn upí oquin sináncĕsabi oquin sinánti 'ain. ²¹ Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo ca ĕsai quia: “Bĕtsi banan banaquin cana ĕnĕ unicama ñuixunti 'ain, bĕtsi nĕtĕnu 'icĕ unin ca ĕn 'imicĕxun atu cati 'icĕn. Usaquin cacĕxbi ca 'ĕmi sinántima 'icĕ quiax ca Nucĕn 'Ibu Dios quia”. ²² Axa Jesucristomi catamĕĕ uníxa unin cuacĕma banan banaia cuaquinbi ca raírinĕn uisai cara quia quia quixun 'unánquinma a bana sinanima. An sinaniamabi ca Jesucristomi sináncĕma unin a bana cuaquin sinánti 'icĕn, Nucĕn Papa Diosan 'imicĕx sapi ca banaia quixun. Usa 'aínbi ca an sinánmicĕxuan Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuncĕ uníxa banaia cuati aín unicama upiti Jesucristomi sinánti 'icĕn. Usa 'aínbi ca axa ami catamĕisama tancĕ unicaman a bana cuaquinbi asĕrabi ca usa 'icĕ quixun sinanima. ²³ Aín bana cuacĕ 'aíshmi mitsux timĕax camáxbi Nucĕn Papa Dios rabi unin cuacĕma banan banacĕbĕ ca an mitsúxmi usai 'ia 'unáncĕma uni raíri 'imainun axa Jesúsmi sináncĕma uni raírinĕx atsínti 'icĕn. Atsínquin mitsúxmi usai banaia cuaquin ca —sapi ca ñunshíanxa —quixun sinánti 'icĕn. ²⁴ Usa 'aínbi ca timĕxunmi mitsun Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕxun bana ñuicĕbĕ, axa Jesucristomi catamĕĕma uni 'ianan mitsúxmi usai 'ia 'unáncĕma uni, ax atsínxun mitsúnmi ñuia cuaquin —a banax ca asĕrabi 'icĕn, 'atima ñu cana 'ĕn 'a —quixun sinánti 'icĕn. ²⁵ —'Ĕn unĕxun 'acĕ ñuribi ca Nucĕn Papa Diosan isaxa —quixun sinánquin ca a ñucama chiquinaquin Nucĕn Papa Dios rabiti 'icĕn. Rabianan ca —asĕrabi ca Nucĕn Papa Dios mitsubĕ 'icĕ —quiti 'icĕn.

Timĕax sharáruima banati bana

²⁶ 'Ĕn xucĕantu, timĕax camina ĕsai 'iti 'ain. Raírinĕx camina 'iisa tani cantati 'ain, raírinĕn camina Nucĕn Papa Diosan bana ñuixunti 'ain, raírinĕn

camina añu cara Nucèn Papa Diosan mitsu sinánmíaxa a ñuiquin cati 'ain, 'iisa tani camina raírinëx unin cuacëma banan banati 'ain, raírinën camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun ñuixunti 'ain. Timëxun caramina uisa ñu 'ai a 'ai camina camáxbi ami upiti sinani Jesucristo cuëncësabi oi 'inun sinánmiananti 'ain. ²⁷ Usa 'ain camina unin cuacëma banan Nucèn Papa Dios rabi banatisa tani, rabëtaxëshi banati 'ain. 'Ianan camina rabë 'imainun achúshitaxëshi banati 'ain. Usa 'aíshbi camina achúshi achúshitaxëshi banati 'ain. Banaquin camina uisai quicë cara a bana 'icë quixun unicama ñuixunti 'ain. Min ñuixuniama ca bëtsi unin uisai qui caramina quia quixun ñuixunti 'icën. ²⁸ An uisai quicë cara a bana 'icë quixun ñuixunti 'aíma 'ain camina uni timëcë anuax Nucèn Papa Dios rabi unin cuacëma banan banatima 'ain. Usari banaíma camina min nuitu mëúishi ami sinani Nucèn Papa Dios rabi abë banati 'ain. ²⁹ Usaribi oquin camina Nucèn Papa Diosan sinánmicëxun aín bana ñuixuinsa tanquin rabëxuinshi unicama ñuixunti 'ain. Ñuixuanan camina rabë 'imainun achúshixuinshi ñuixunti 'ain. Ñuixunia camina raírinën —a unin banax cara aséribi Nucèn Papa Diosan sinánmicëxa quicë 'icë —quixun cuati 'ain. ³⁰ Usa 'aínbi ca an bana ñuixuncë uni, uni itsínribia bana ñuixuinsa tania isi, nëtëti 'icën. ³¹ Usoquin camina uicamax caramina Nucèn Papa Diosan sinánmicë 'ain, an achúshi achúshixun bana ñuixunti 'ain. Usoquin bana ñuixuncëx camina camaxunbi upí oquin Nucèn Papa Diosan bana 'unani ami cushicë 'iti 'ain. ³²⁻³³ Nucèn Papa Diosax ca aín unicamaxa timëax an bana ñuixuncë unían ñuixuncëxun bana cuatima raíri sharáruí banati cuëñima. Usa 'ain ca raíri unin bana ñuixuinsa tanquinbi tënëpaínti 'icën.

Unu cara timëtia, anuax ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax ësai 'ia. Usa 'ain camina usaribiti mitsux 'iti 'ain. ³⁴ Axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcë 'ain ca xanu banatima 'icën. Usa 'ixun ca bëbu uníxa banaíashi cuati 'icën, Nucèn Papa Diosan bana cuëñëo quicësabi oquin. ³⁵ Bana upí oquin 'unántisa tanquin ca aín xubunuxun xanun aín bënë ñucáti 'icën. Axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcë anuax xanux banati ca upíma 'icën.

³⁶ Camina 'unánti 'ain, mitsu pain ca Nucèn Papa Diosan aín bana 'unánun 'imíama 'icën. —Nuínshi cananuna aín bana 'unani —quixun camina sinántima 'ain. ³⁷ Mícamana an Nucèn Papa Diosan sinánmicëxun uni bana ñuixuncë 'imainun a aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë unicama, mitsun camina 'unánti 'ain, 'ën mitsu cuëñëoxuncë banacama, ënëx ca an 'ë sinánmicëxun 'acë 'icë quixun. ³⁸ Uí unin cara usaquin sinánquinma —anbi sinani ca Pablo quia —quixun sinania, a uni camina —aséribi ca aín bana 'icë —quixun sinántima 'ain.

³⁹ 'Ën xucëantu, cana mitsu cain, an Nucèn Papa Diosan sinánmicëxun aín bana uni ñuixuncë 'iti camina sinánti 'ain. Usa 'ixunbi camina Nucèn Papa Dios rabia unin cuacëma banan banaxma 'inun uni catima 'ain. ⁴⁰ Usa 'aínbi camina micamax timëax sharáruí banatima, bëtsix paían químainun caini upí oquin sinani banati 'ain.

15

Bamaxbi Jesús baísqüia

¹ 'Ën xucëantu, 'ën mitsu ñuixuncë Jesucristo ñui quicë bana, anúan unicama ainan 'inun Nucèn Papa Diosan iëmiti, a bana cana mitsu sinánmitëcëinsa tanin. A bana upí oquin cuati camina Jesucristomi catamëtancëx ax quicësabi oi 'in. ² 'Ën mitsu ñuixuncë bana manucëma 'ianan

a bana quicēsabi oi 'i camina min ñu 'atima 'acēcama ĩni Nucĕn Papa Diosnan 'inun iĕmicĕ 'ain, asĕrabi cĕmĕima ami catamĕcĕ 'aish.

³ Jesusan aĭn bana ñuixunun caĭscĕ unicaman 'ĕ unĕnmicĕ bana, a paĭnmi 'unĕnmi quixun cana ĕsaquin mitsu cacĕn: Nun ñu 'aisama 'acĕ nu tĕrĕnxunux ca Cristo bamacĕxa. Usai ca 'iti 'icĕ quiax ca Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo quia. ⁴ Bamacĕa maĭncĕxbi ca rabĕ nĕtĕ 'iĕnxa pĕcaracĕbĕ baĭsquiaĕxa. Usaĭa 'iti ñuiquin ca Nucĕn Papa Diosan 'amicĕxun aĭn unĭn cuĕnĕocĕxa. ⁵ Baĭsquitancĕx ca Pedromi chiquiracĕanan aĭn 'unĕnmicĕ unicama, mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ unĭ, amiribi chiquiracĕacĕxa. ⁶ Usai 'itancĕx ca 'aisamaira, quinientos unĭ timĕcĕ acamamiribi chiquiracĕacĕxa. A unicamax ca raĭri bamacĕxa. Aĭn patsanĕx ca bamacĕma paĭn 'aish tsotia. ⁷ Usai 'ianax ca Jacobomiribi chiquiracĕanan an aĭn bana ñuixunun caĭscĕ unicamamiribi chiquiracĕtĕcĕancĕxa.

⁸ Acamami chiquiracĕtancĕx ca 'ĕmiribi chiquiracĕacĕxa. 'Ēx aĭn 'unĕnmicĕ unĭ 'icĕmabi ca an 'ĕ ami sinĕnun sinanamiaĕxa. Usa 'ain ca acamami paĭn chiquiracĕa 'aish 'ĕmiribi chiquiracĕacĕxa. ⁹ 'Ēx axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama bĕtsi bĕtsi ocĕ 'aish cana 'ĕx Jesusan aĭn bana ñuixunun caĭscĕ unĭ raĭribĕ sĕnĕnma 'aish acama meuraira 'ain. Usa 'aish an caĭscĕ unĭ 'iisama 'icĕbi ca 'ĕ aĭn bana ñuixunun cacĕxa. ¹⁰ Nucĕn Papa Diosan nuibaquin 'imicĕx cana 'ĕx bĕrĕma 'iĕsama 'ain. Ñancĕma ca 'ĕ aĭn 'imiacĕxa. 'Imicĕxun cana aĭn 'unĕnmicĕ unicaman 'acĕsamaira oquin a ñuiquin unicama ñuixuan. Ñuixunquinbi cana 'ĕnbi 'acĕma 'ain, Nucĕn Papa Diosan aĭn cushin 'amicĕxuinshi cana 'an. ¹¹ A aĭn bana ñuixunun Jesusan caĭsa unicaman ñuixuncĕ banasaribi ca 'ĕn unicama ñuixuncĕ bana 'icĕn. Nun a bana ñuixuncĕxun cuati camina —a banax ca asĕrabi 'icĕ —quixun sinani Jesucristomi catamĕcĕn.

Bama 'aishbi ca unĭ baĭsquitĭ 'icĕ quicĕ bana

¹² ¿Nun mitsu —Cristo ca bamaxbi baĭsquiaĕxa —quixun ñuixuncĕxbi caramina uisa 'aish mitsu raĭrinĕx unĭ isa bama 'aish baĭsquitĭma 'icĕ quin? ¹³ Bama 'aisha Jesucristo utĕcĕncĕbĕ unĭ baĭsquitĭma 'ain ca Cristo baĭsquiaĭma 'itsĭanxa. ¹⁴ Cristoa baĭsquiaĭma 'ain ca nun ñuixuncĕ bana cĕmĕ 'itsĭanxa. Mitsĭxmi Jesucristomi catamĕcĕ axribi ca ñancĕaĭshi 'itsĭanxa. ¹⁵ Cristo baĭsquiaĭma 'ain cananuna —Nucĕn Papa Diosan ca Cristo baĭsquiaĭmĕcĕxa —qui cĕmĕtsian. Unicamaxa ax utĕcĕncĕbĕ baĭsquitĭma 'ain ca Cristoribi baĭsquiaĭma 'itsĭanxa. ¹⁶ Unĭ bama 'aishbi baĭsquitĭma 'ain ca Cristoribi baĭsquiaĭma 'itsĭanxa. ¹⁷ Cristo baĭsquiaĭma 'ain ca mitsĭxmi ami catamĕti ax ñancĕaĭshi 'itsĭanxa. Usa 'ain camina mitsun ñu 'aisama 'acĕcama tĕrĕncĕma 'aish usabi 'itsĭan. ¹⁸ Cristo baĭsquiaĭma 'ain ca axa ami catamĕti bama unicamax abĕma 'itsĭanxa. ¹⁹ Aĭn nĕtĕnuaxribi cana ainan 'iti 'ai quixun sinanima, ĕnĕ nĕtĕnuaxĕshi Cristonan 'iti sinĕncĕ 'aish cananuna unĭ raĭri 'icĕsamairaĭ masĕ nuiutĭ bĕnĕtsian.

²⁰ Usama ca. Bamatancĕxbi ca Cristo asĕrabi baĭsquiaĕxa. Cristo baĭsquiaĭ usaribiti ca axa ami catamĕcĕ unicama bama 'aishbi ax utĕcĕncĕbĕ baĭsquinuxun 'aia. ²¹ Achĭshi unĭ 'uchaa cupĭ ca camabi unĭ bamaia. Usaribiti ca achĭshi unĭ baĭsquiaĭ cupĭ axa ami catamĕcĕcama bama 'aishbi ax utĕcĕncĕbĕ baĭsquitĭ 'icĕn. ²² Adanĕn ñu 'atima 'a cupĭ ca aĭn rĕbĭnquicama ñu 'atima 'ai bamaia. Usa 'aĭnbi ca Cristonan 'aish unĭ bama 'aishbi baĭsquitancĕx tsĕti 'icĕn. ²³ Nucĕn Papa Diosan mĕnĭosabi oi ca Cristo paĭn baĭsquiaĕxa. Baĭsquitancĕx naĭnu cuan 'aisha ax utĕcĕncĕbĕ ca aĭn unicama baĭsquitĭ 'icĕn. ²⁴ Nucĕn Papa Dios axĕshia 'Apura 'inun, ca Cristonĕn utĕcĕnquin ñunshin 'atima 'imainun

an Nucën Papa Dios quicësama oquin ënë nëtënxun uni sinánmicë cushi-cama cëñuti 'icën. ²⁵ Nucën Papa Diosan 'imicëxun ca Cristonën 'Apu 'ixun axa ami nishcë unicama 'ibuaquin ax quicësabi oquian 'anun 'imiti 'icën. ²⁶ Usotancëxun ca uni bamatima oquin 'imiti 'icën. ²⁷ Nucën Papa Diosan 'imicëx ca Cristo camabi uni, camabi ñu aín 'ibu 'ia. Usai ca Nucën Papa Diosan bana cuëñeo quia. A bana quicësabi oi Cristo ax Nucën Papa Diosan 'imicëx camabi uni, ñu, acaman 'ibu 'aishbi ca ax Nucën Papa Dios, an camabi ñun 'ibu a 'imicë, aín 'ibuma 'icën. ²⁸ A camabi uni 'imainun camabi ñun 'Ibu 'imicë 'ixun, ca Cristonën Nucën Papa Dios —mix camina 'ën 'Apuira 'ai — quixun canuxun 'aia. Usai 'icëbë ca Nucën Papa Dios aín unicama 'imainun uisa ñu cara, aín cushi 'iti 'icën.

²⁹ ¿Uni bama 'aish Cristo utëcëncëbë baísquittima 'ain cara uisax uni raírinëx axa Jesucristomi catamëcë unicama bama abë 'iti sinani nashimicë 'iti 'ic? Ca 'itsíanxma. ³⁰ Bama 'aisha uni baísquittima 'ain carana uisa cupí unían 'ë bëtsi bëtsi ocëxunbi Jesucristo ñuiquin bana ñuixuan. Cana 'acëma 'itsían.

³¹ 'Ën xucëantu, Nucën 'Ibu Jesucristonën 'amicëxun 'ën micama a ñuiquin bana ñuixuncëx camina ami sinan. Mitsúxmi ami sináncë cupí cana cuëëinra cuëënin. Usa cupí cana cuëëni quixun 'unáncësaribi oquin cana 'unanin, 'ëx Jesucristonan cupí cana uinu carana 'ai, uinu carana cuani anuax sapi cana bamati 'ai quixun. ³² Efeso ëmanu 'icë unicamax pianancë ñuinasa 'aish, 'ëmi nishcëxunbi Cristo ñuiquin a unicama bana ñuixunia ca acaman 'ë bëtsi bëtsi oxa. Usa 'aínbi ca bamatancëxa Cristo baísquiama 'aínbi 'ëx unin bëtsi bëtsi ocë 'inuxun bana ñuixuncë ax ñancáishi 'itsíanxa. Unia bama 'aish Cristo utëcëncëbë baísquittima 'ain cananuna uni raírinëxa quicësaribiti ëesai quítsían: “Bëtsi nëtënbí cananuna ashiti bamati 'ain. Usa 'ain cananuna bamacëma pain 'ixun pucháquin pianan xëai nux cuëëncësa oíshi 'iti 'ain”.

³³ 'Atimati banacë unínma mi parania ca bërúancat. Èsaía uni quicë bana ax ca aserabi 'icën: “Upí 'ixunbi 'atimatia bëtsi banaia cuaquin ca unin 'atimaquin sinánquin ñu 'atima 'ati 'icën”. ³⁴ Micama raírinëx uisai 'iti cara Nucën Papa Dios cuëënia quixun sináncëma 'ixun camina ñu 'atima 'ain. Ñu 'atima 'acë 'aishmi rabínun quixun cana ësaquin mitsu cain. Usa 'ain camina ami sinanati ax cuëëncësabi oi 'iquin ñu 'atima 'atima 'ain.

Uisai cara uni bama 'aishbi baísquiti 'icë quicë bana

³⁵ Raírí unix sapi ca quiti 'icën: —¿Uisai cara uni bama 'aish Cristo utëcëncëbë baísquiti 'ic? ¿Baísqui ax cara uisa uni 'iti 'ic?” ³⁶ Usaía quicë uni ax ca bana cuacëma unisa 'icën. Ënëx ca ësa 'icën. Unían 'apácëx ca ñu ënxë aín íxa cotanun aín nami chëquia. ³⁷ Trigo 'apánan bëtsi ñuribi 'apáquin ca unin aín í 'apáquinma aín bëruiishi 'apatia. ³⁸ An mëníosabi oquin ca Nucën Papa Diosan ñu ënxë 'apácë anua aín í comiquin canimia. Bëtsi bëtsi ñu ënxë ca aín íxa uisa cara, usa 'itánun canimia. ³⁹ Camabi ñux ca mëscú 'icën. Unix ca ñuina iscësama 'icën. Men nicë ñuinanëx ca ñu pëchíñu iscësama 'icën, ñu pëchíñunëx ca bacanu 'icë ñuina iscësama 'icën. ⁴⁰ Naínu 'icë ñux ca menu 'icë ñu iscësama 'icën. Naínu 'icë ñux ca upí 'icën, 'imainun ca menu 'icë ñuxribi upí 'icën. Usa 'aishbi ca naínu 'icë ñun upí ax menu 'icë ñun upí iscësama 'icën. ⁴¹ Usa 'ain ca barín pëcacë ax bëtsi 'icën. 'Uxën pëcacëribi ca bëtsi 'icën. Usaribiti ca 'ispan pëcacë bëtsiribi 'icën. Usa 'ixun ca camabi 'ispan bëtsin pëcacësaribi oquin pëcaima. Usa 'aishbi ca camáxbi upí 'icën. ⁴² Usaribiti ca uni bama 'aish baísquicë, ax bamacëma pain 'aish uni 'icësaribiti 'itima 'icën. Uni bamacë maíncë ax ca aín nami, aín xo acamax chëquia. Usa 'aishbi ca baísquitancëx

chêquitēcēnux bamatēcēntima 'icēn. ⁴³ Bamacē maíncēx 'aisama 'itancēxbi ca baísqui upíra upí 'iti 'icēn. Bamacē maíncēx aín cushi 'aíma 'itancēxbi ca baísqui cushi 'iti 'icēn. ⁴⁴ Ēnē menua tsócē unicamax ca aín nami, aín xo, acamax chēquiti 'icēn. Usa 'aíshbi ca bama 'aish baísquitancēx aín nami, aín xo, acamax bētsi 'aish chēquitima 'icēn. Axa chēquiti nami, xo acamañu 'iá 'aíshbi ca axa chēquitima nami, xo, acamañu 'inuxun 'aia.

⁴⁵ Acama ñui ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo ěsai quia: “Nucēn Papa Diosan a pain unio uni, Adán, ax ca sinánñu 'ianan banañu 'ianan an ñu 'ati 'iacēxa”. Usa 'aínbi ca Cristo, Adánsaribi uni 'ixunbi an Nucēn Papa Diosan 'inun uni iēmiquin abē chēquítimoí nētētimoia tsónun 'imiti, a 'icēn. ⁴⁶ Axa chēquitima namiñu pain ca uni 'itima 'icēn. Axa chēquiti namiñu pain 'itancēx ca uni axa chēquitima namiñu 'iti 'icēn. ⁴⁷ A pain unio uni ax ca me 'acē 'iacēxa. A caxua ucē ax ca me 'acēma, nañuaxa ucē, Nucēn 'Ibu Jesucristo, 'iacēxa. ⁴⁸ A pain unio cē uníxa me 'acē 'iásaribi ca ěnē menu 'icē unicama 'icēn. Usa 'aínbi ca uicamax cara ainan 'icē acamax naínu 'icē Jesucristo, asaribi 'iti 'icēn. ⁴⁹ A pain me 'acē uni ax ca namiñu 'ianan xoñu 'iacēxa. Usa cananuna nuxribi 'ain. Usa 'aíshbi cananuna nux ainan 'aish Jesucristonēn namisaribi 'iti 'ain.

⁵⁰ Ēn xucēantu, ěsaquin cana mitsu cain, nucēn nami, nucēn xo, acamax ca Nucēn Papa Diosan nētēnu 'itima 'icēn. Aín nētēnu 'icē ñucamaxa chēquitima 'ain ca chēquiti ñucamax anu 'itima 'icēn. ⁵¹ Unin 'unánma ñu cana mitsúnmi 'unánun quixun ěsaquin ñuin, camáxira cananuna bamatima 'ain. Bamacēma 'aíshbi cananuna camáxbi bētsi 'iti 'ain. ⁵² Nuxnu bēriquicē usariishi cananuna bēnētishi aín manē banañua banocēbēishi bētsi 'iti 'ain. Usai 'i cananuna bama 'aish amiribishi bamatēcēntimoí baísquiti 'ain. Usai 'imainun cananuna bamacēmacama nuxribi bētsi 'iti 'ain. ⁵³ Nun nami, nun xo, acama chēquiti 'aíshbi cananuna bētsi 'aish nun nami, nun xo acama chēquitima 'ain. Usari ca nun nami, nun xo acamax bamati 'aíshbi amiribishi bamatēcēntimoí 'iti 'icēn. ⁵⁴ Nun nami, nun xo, acama chēquiti 'aíshbia bētsi 'aish chēquitima 'ianan nun nami, nun xo, acamax bamatēcēntimoí 'icē 'ain ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo quiásabi oi 'iti 'icēn. A bana ca ěsai quia: “Bama 'aíshbi ca baísquiax uni bamatēcēntimoí tsóti 'icēn. ⁵⁵ Usaía 'icēbē ca bamaquin anun unin paē tanti 'aíma 'iti 'icēn. Bama 'aíshbi ca uni bamatēcēntimoí tsóti 'icēn”. ⁵⁶ Aín 'ucha cupí ca unicama chēquinux bamaía. Nucēn Papa Diosan bana cuēñēo anua ca unin 'unania, uisa ñu 'ati cara 'ucha 'icēn, uisa ñu 'ati cara upí 'icē quixun. A bana quicēsoi 'ima ca uni 'uchaía. ⁵⁷ Usa 'aínbi cananuna Nucēn 'Ibu Jesucristo cupí nun 'uchacama tērēncē 'aish bamatimi racuētima ax utēcēncēbē baísquitancēx bamatēcēntimoí tsóti 'ain. Usaquin 'unánquin cananuna cuēñquin Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cain.

⁵⁸ Ēn nuibacē xucēantu, uisa ñu cara 'icēbēbi camina ěníma ami catamēti Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēñcēsabi oi 'iquin aín bana unicama ñuixunti 'ain. Camina 'unanin, usaquinmi Cristonēan cushiocēxun 'acē ax ca ñancábimi 'acēma 'icēn. Usaquin 'unánquin camina ěnquinma mitsun 'acēsamaira oquin nētē camabi 'ati 'ain.

16

Axa Jerusalénu 'icē Jesucristomi catamēcē unicama curíqui buánmia

¹ Axa Jesucristomi catamēcē unicama curíqui 'inánti ñuixunmi 'ē ñucácēxun cana mitsu cain, 'ēn Galacia menu 'icē unicama cacēsabi oquin camina mitsúnribi curíqui 'inánti 'ain. ² Domingo nētēcaman camina mitsu achúshi

achúshinën mitsúnmi bicë curíqui uiti caramina 'inánuxun nanti 'ai quixun upí oquin sinántancëxun min xubunuxun nanti 'ain. 'Ëx bëbacëbëtan 'atima cupí camina usaquin 'ati 'ain. ³Mitsúnmi nancë curíquia an Jerusalénu buánti camina uni raíri caísti 'ain. Usa 'ain cana bëbaquin, 'ën a unicama mitsúnmi nancë curíqui acëñun uisa cupí cara atux cuania quixun caquin cuëñëoxun quirica 'inánquin, Jerusalénua a buani cuantánun xuti 'ain. ⁴'Ëxribi cuanti asábi 'ain ca a unicamax 'ëbë cuanti 'icën.

Pablo Macedonia me 'imainun Corinto ëmanu cuanti sinan

⁵Macedonia mecamanu cuanti cana sinanin. Anu cuantancëx cana anuax mitsu isi cuanti 'ain. ⁶Cuantancëx bëbatancëx sapi cana mitsunu pan 'iti 'ain, anuxun mita inúmi. 'Itancëx anuax cuania camina 'ën cuanti 'ë mëñoxuncanti 'ain. ⁷Inúquinshi mitsu isti cana cuëñiman. Nucën 'Ibu Jesucristo cuëñcëbë cana mitsubë 'ëora pain 'i cuanti 'ain. ⁸⁻⁹Efeso ënuxun 'ën a ñuiquin bana ñuixunia cuati cuëñi ca 'itsa uni Cristomi catamëtia. Usaía 'icëbëtanbi ca 'itsa uniribi 'ën ñuicë bana cuaisama tanquin timanan 'ën ñuixunxunma 'anun 'ë 'imitisa tania. Usa 'ain cana Pentecostes nëtë utámainun Efeso ëma ënu pan 'iti sinanin.

¹⁰'Ën 'acësaribi oquin ca Timoteonën Nucën 'Ibu Jesucristo ñuiquin unicama bana ñuixunia. Usa 'ain camina axa bëbaia upí oquin biti 'ain, mitsubë 'aísha upí oquin sinani cuëñun. ¹¹Usa 'ain camina a ñui uisaíbi banacantima 'ain. Axa nucën xucéantu raíribë aia cana cainin. Usa 'ain camina mitsubë 'itancëxa ënu unun anúan uti ñu 'inánan upí oxun xuti 'ain.

¹²Nucën xucën, Apolo, a ñuiquinmi mitsun 'ë ñucácë, a ñuiquin cana mitsu cain, a cana axa Jesucristomi catamëcë uni raíribëa mitsu isi cuantánun quixun can. Cacëxbi ca bërí cuainsama tanxa. Usa 'ain ca uinsaran cara cuanti 'icë quixun isti 'icën.

Pablonëan ashiquin bërúanxa 'icánun quixun ca

¹³Mina 'atima ñu 'ai quiax bërúancaquin camina uisa ñu cara 'icëbëbi manutima Jesucristomi catamëti 'ain. Ami catamëti camina unimi racuëtima can cushiocë 'iti 'ain. Upí sinánñu unían sináncësa oquin camina sinánti 'ain. ¹⁴Uisa ñu caramina 'ain a 'aquin camina uni nuibaquin 'ati 'ain.

¹⁵'Ën xucéantu, camina 'unanin, Acaya menu 'icë raírinëxa 'icëma pan 'ain ca Estéfana 'imainun aín xubunu 'icëcamax Jesucristomi catamëacëxa. Ami sinánquin ca axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquinquin ñu 'axunia. — Ësaquin nun 'ati ëñëx ca nun ñu mëëti 'icë —quixun ca sinánxa. ¹⁶A unicamabë upí 'ianan camina aín bana cuati 'ain. An 'acësaribi oquin ñu 'acë unicama 'imainun an unicama 'aquinquin ñu mëëcë unicama camina abë upí 'ianan aín bana cuati 'ain. ¹⁷Estéfanas, Fortunato, Acaico acamaxa mitsunuax 'ë isi ucëbë cana cuëan. 'Ëbëma 'ixunmi mitsun 'ë 'axuntima 'aínbi ca a unicaman 'ë ñu 'axuanxa. ¹⁸Mitsúnmi xucëxa ucëbë cana cuëan. Usaribiti camina mitsúxribi acama 'ënu unun xuti cuëan. Usa unicama camina ax ca upí uni 'icë quixun 'unánti 'ain.

¹⁹Asia menu 'icëcama axa Jesucristomi catamëcë, acaman ca bërúanxmi 'inun mitsu camia. Aquila 'imainun Priscila 'imainun aín xubunu timëcëcama, an ca Nucën 'Ibu Jesucristomi sináncë 'ixun bërúinroxmi 'icánun quixun 'ë mitsu camia. ²⁰Axa Nucën 'Ibu Jesucristomi catamëcë uni raíricamanribi ca mitsu bërúanxmi 'icanun camia. Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina nuibanani bërúanxa 'inun bëtsibë bëtsibë cananti 'ain.

²¹'Ëx Pablo 'ixun 'ënbi cuëñëoquin cana bërúanx mi 'icanun cain.

²² Ui unin cara Nucën 'Ibu Jesucristo sinaníma ax ca Nucën Papa Diosan iscëx 'aisama 'icën. Nucën 'Ibu Jesucristo axa uti cana 'ëx cuëënin.

²³ An mitsu upiti bucunun nuibaquin 'aquinti cana cuëënin. ²⁴ Mitsúxribimi 'ësaribi Cristo Jesúsnan 'icë cana micama sinanin. Ashi, Pablo.

PABLONĒN CORINTONU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Corintonuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama Pablonĕn quirica cuĕñĕoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana mitsu quirica buánmin, camina bití 'ain. Nucĕn Papa Dios cuĕñcĕsabi oquin ca Jesucristonĕn 'ĕn a ñuiquin aín bana uni ñuixunun 'ĕ caísacĕxa. An caísa 'ixun cana Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. Axribi Jesúsmi catamēcē 'aish ca nun xucĕn 'icĕn. Mitsúxmi Corinto ĕmanu 'icĕ axa Jesucristomi catamēcē unicama 'imainun Acaya menu 'icĕcama axa Jesucristo cupí Nucĕn Papa Diosan iscĕx upí 'icĕ, micama cananuna ĕñĕ quirica buánmin. ² Usa 'aínmi Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibacĕx chuámarua bucucanti cana cuĕĕnin.

Tĕmĕraibi ca Nucĕn Papa Diosan nu 'aquinia quixuan Pablonĕn ca

³ Nucĕn Papa Dios ax ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'ianan aín Papa 'icĕn. Camabí unin ca a rabiti 'icĕn. Ax ca Nucĕn Papa Dios 'icĕn. Ax ca an nuibaquin upí 'inun nu 'imianan nu masá nuitutiabi upí oquin sinánmiti, a 'icĕn. ⁴ Uisa ñu cara 'ia 'icĕbĕnu a cupí tĕmĕrai masá nuitutiabi ca Nucĕn Papa Diosan upí oquin sinánun nu 'imia. An nu usaquin 'imicĕ cupí cananuna bĕtsi uni nux 'icĕsaribitia tĕmĕrai masá nuitutiabi, 'ĕ 'aquincĕsaribi oquin ca Nucĕn Papa Diosan mi 'aquinti 'icĕ quixun caquin 'aquinti 'ain. Usaquinu uni itsi 'aquinun ca Nucĕn Papa Diosan nuxnu masá nuitutiabi upí oquin sinánun nu 'imia. ⁵ Jesucristonan cupí cananuna axa tĕmĕrasaribi oi 'aisamairai tĕmĕrain. Usa 'icĕbi ca Nucĕn Papa Diosan, nuxnu Jesucristonan cupí, upíra oquin nu 'aquinia. ⁶ Mitsúnmi —Nucĕn Papa Diosan ca nu nuibatia —quixun 'unánun Jesucristomi catamĕti mitsun 'ucha tĕrĕncĕ 'aish aín uni 'inun cananuna tĕmĕraqinbi aín bana mitsu ñuixuan. Mitsúnmi Nucĕn Papa Diosan ca mitsu tĕmĕraíbimi cuĕĕnun 'imiti 'icĕ quixun 'unánun ca an nuxnu tĕmĕraqinbi tanshiti cuĕĕnun nu 'imia. Usaquin 'unánquin camina mitsun nux 'icĕsaribiti tĕmĕraqinbi Jesucristomi catamĕti ĕnquinma tanshiti 'ain. ⁷ Cananuna 'unanin, nux 'icĕsaribiti mitsux masá nuituti tĕmĕraibi camina Nucĕn Papa Diosan upí oquin sinánmicĕ 'ain. Usa 'ain cananuna, uisa ñu cara 'icĕbĕbi camina Jesucristomi catamĕquin ĕnima quixun sinani, masá nuitutíma cuĕĕnin.

⁸ Ēn xucĕantu, mitsúnmi 'unánun cana mitsu cain, Asia menuxun 'aisamaira oquin tĕmĕraqin cananuna sinan, cananuna tĕnĕtima 'ai quixun. Usa 'ain cananuna bamati sinan. ⁹ Asĕrabi cananuna bamai quixun cananuna sinan. A ñucamax ca ĕsaquin nun sinánun 'iixa: Nuxbi cananuna iĕtima 'ain, Nucĕn Papa Dios, an uni bamacĕbi baísquimiti, ainshi ca nu iĕmiti 'icĕ quixun. ¹⁰⁻¹¹ Nuxnu bamati 'icĕbi ca Nucĕn Papa Diosan nu iĕmiixa. Usa 'ixun ca usabi oquin nu 'ati 'icĕn. Cananuna 'unanin, mitsúnmi a nu ñucáxuncĕxun ca an 'acĕsabi oquin nu iĕmiti 'icĕn. 'Itsa unían a nu ñucáxuncĕxuan, an nu iĕmianan nu 'aquincĕ cupí, nun upí oquin bana ñuixunia cuati ca ami sinánquin 'aisamaira unin cuĕĕnquin, asábi ca quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabiti 'icĕn.

I. —ASERABIA NUCĒN PAPA DIOSAN CAISCĒ 'IXUN CANA BANA ÑUIXUNI —QUIXUAN PABLONĒN CA (1.12-7.16)

Usa cupí cara Pablo Corintonu cuanma 'icē quicē bana

¹² Cananuna asérabi 'unanin, Nucĕn Papa Diosan 'imicĕx nun nuitu upí 'ixun cananuna unicama paránquinma ñu upíshi 'a quixun. Unicaman ca usaínu 'ia nu isaxa. Uni itsían nu iscĕsamaira oquin camina usaínu 'ia mitsun nu isacĕn. Usaquin sinani cananuna cuĕĕinra cuĕĕinin. Nunbi unin sináncĕsa oquin sinani cananuna usai 'icĕma 'ain. Nucĕn Papa Diosan nu nuibaquin 'aquincĕxĕshi cananuna usai 'ian. ¹³⁻¹⁴ Nun cananuna mitsúnmi ĕnĕ bana cuaisama oquin 'axun mitsu paránuxun quirica buánmicĕma 'ain. Nucĕn 'Ibu Jesús ucĕbĕmi mitsux abĕ 'icĕ isi cananuna —nun bana ñuixuan cupí ca atux Jesucristobĕ 'icĕ —quixun sinani cuĕĕinra cuĕĕinti 'ain. Nux cuĕĕĕsaribi oi camina, —Pablobĕtan ca abĕ 'icĕ unicaman nu 'unánmicĕxa —quixun sinani, nu nuibati cuĕĕinti 'ain. Usai ca 'iti 'icĕ quixun 'unánquinmi mitsun upíra oquin 'unánti cana cuĕĕenin.

¹⁵ Mitsúxmi usai nubĕ cuĕĕinti 'unánx cana mitsu isi rabĕti cuanti sinan, mitsúxmi nubĕ isanani cuĕĕenun. ¹⁶ Macedonia menu cuanquin mitsu is-biantancĕxun Macedonia menuax utĕcĕnquinribi mitsu isti caña sinan. Anu 'icĕmi Judea menu cuanun mitsun 'ĕ 'aquinti cana sinan. ¹⁷ ¿Sinánxunmaishi carana usaquin mitsu can? Jesucristonanma unix ca —cana 'atima 'ai —quixun 'unanibi —cana 'ati 'ai —quia. ¿Mitsúnmi sináncĕx carana 'ĕx usa uni 'ain? ¹⁸ Usama cananuna nux 'ain. Nucĕn Papa Diosan ca 'unania, nux —cananuna cuanti 'ai —quiquin cananuna —asérabi cananuna cuanti 'ai —quixun sinan. ¹⁹ Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ Jesucristo, a 'ĕbĕtan Silvano 'imainun Timoteonĕn mitsu ñuixuncĕ, an ca —cana 'atima 'ai —quixun 'unánquinbi —cana 'ati 'ai —quixun uni cáma 'icĕn. An ca axa quicĕsabi oquin 'aia. ²⁰ Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oi ca camabi ñu Cristo Jesús cupí sĕnĕoncĕ 'iti 'icĕn. Usaquin 'unánquin cananuna Jesucristo cupí, ain bana cuaquin —ca usai 'iti 'icĕ —quixun Nucĕn Papa Dios rabin. ²¹ Nucĕn Papa Dios ax ca an micama 'acĕsaribi oquin nuribi Cristomi catamĕcĕ 'aish ax cuĕĕĕsabi oi 'inun 'imicĕ a 'icĕn. 'Imianan ca nuxnu asérabi ainan 'inun nu 'imiacĕxa. ²² Nux ainan 'aish cananuna xĕnibua 'ainbi abĕ 'iti 'ai quixunu 'unánun ca Nucĕn Papa Diosan ain Bĕru Ñunshin Upí nubĕa 'inun nu 'ináncĕxa.

²³ Nucĕn Papa Diosan ca 'ĕn nuitu mĕu 'ĕn ĕsaquin sináncĕ 'unania, mitsu nuibaquin mitsúxmi upí 'icĕ isti cuĕĕeni cana mitsu isi cuanti sinanibi cuancĕma pain 'ain. Nucĕn Papa Diosan ca 'unania, usa ca quixun. ²⁴ Jesucristomi upiti sinani camina mitsux ami cushicĕ 'ain. Mitsúxmi usai 'ia cananuna nun cacĕsa oími 'inun mitsu caiman. Jesucristomi upiti catamĕcĕ 'aishmi chuámashirua tani cuĕĕeni upitax bucunun quixuinshi cananuna mitsu 'aquinsa tanin.

2

¹ Mitsu masá nuitumiti rabanán cana mitsu isi bĕnĕtishi cuantĕcĕntima sinan. ² ¿'ĕn mitsu masá nuitumia cara uin 'ĕ upí oquin sinánmiti 'ic? 'ĕn sapí cana mitsu masá nuitumia, usa 'ainbi camina mitsúinshi 'ĕ upí oquin sinánmiquin 'ĕ cuĕĕenmiti 'ain. ³ Mitsu isi cuaniami 'ĕ masá nuitumiti rabanán cana cuanquinma mitsu usaía quicĕ quiricashi buánmian. Buánmiquin cana sinan, 'ĕx cuani masá nuitutíma cuĕĕenia isi camina mitsúxribi upí oquin

sinani cuëenti 'ai quixun. ⁴ Mitsu buánminuxun a quirica cuënëoi cana mitsu sinani masá nuituti bëunan mëscuti 'ian. Mitsúxmi masá nuitunun quixun cana a quirica 'acëma 'ain. 'Ën cana aséabi mitsu nuibati quixunmi 'unánun cana usaquin 'an.

Axa numi 'uchacë uni aín 'ucha manumiti bana

⁵ Aisamaira oquin mitsu masá nuitumitisama tanquinbi cana mitsu cain, an ñu 'atima 'acë unin ca 'ëishima micamaribi masá nuitumiäxa. ⁶ Timëxunmi mitsun 'ën mitsu cacësa oquin 'acë uni a camina usashi oxun ënti 'ain. ⁷ Usaquin 'acëxa sinanatia camina aín 'acë ñu manuquin a nuibaquin aín masá nuitucë nëtëmiquin, upí oquian sinánun 'aquinti 'ain, axa 'aisamaira masá nuituti rabanan. ⁸ Usaquin 'aquin camina axribia mitsubë timënun canan mitsun camina a nuibati quixuan 'unánun abë upíonanti 'ain. ⁹ Aséabi caramina Jesucristo cuëencësabi oquin 'aquin, 'ën mitsu cacë bana cuaquin 'ati 'ai quixun 'unánun, cana a quirica mitsu buánmian. ¹⁰ Usoquin 'aquinmi mitsun aín 'ucha manuquin, aribi manu-micëbëtan, cana 'ënribi aín 'ucha manuín. Axa 'ëmi 'uchacëbi cana mitsúnmi aín 'ucha manucë cupí, 'ënribi aín 'ucha manuán, Cristo cuëencësabi oquin. ¹¹ Usoquin manucëma 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an nu 'atimaquin sinánmiquin 'atimamiti 'icën. Usa ca ax 'icë quixun cananuna 'unan. An usoquin nu 'atimaquin sinánmiti rabanan cananuna aín 'ucha manuí a unibë upí 'iti 'ain.

Troasnuaxa Tito isíma Pablo bënëa

¹² Troas ëmanuxun Cristo ñuixun bana ñuixunux bëbatancëxun, ax cuëencësabi oquin 'ën ñuixuncëxun cuati ca unicama cuëëanxa. ¹³ Cuëënia ñuixunti 'aíshbi cana nucën xucën Titobë mërananxma bënëti, anu 'icë unicama ëbiani, Macedonia menu cuan.

Cristomi catamëti aín unicama cushi 'iti bana

¹⁴ Ñunshin 'atimanëan nu 'atimaquin sinánmisa tanan aín bana ñuixunxunma 'anun 'imitisa taniabi ca Nucën Papa Diosan, Cristo Jesús cupí, nun 'acësabi oquinu aín bana ñuixunun nu 'imía. An ca aín 'acësabi oquin nu 'aquinia quixun 'unánquin cananuna —asábi ca —quixun caquin a rabin. Uinu caranuna cuani, anuxun ca nun nu Cristo Jesús ñuiquin aín bana ñuixunia, a banax ca aséabi upíira 'icë quixun unin sinania. ¹⁵ Nun Cristo ñuiquin aín bana unicama nuibaquin ñuixuncëbë ca Nucën Papa Dios cuëënia. Nun nu ñuixuncëxun cuatia raíri uni ainan 'inun iëmicë 'imainuan raíri unix ami sinántisama tani iëmicëma 'aínbi ca Nucën Papa Dios nun nu a unicama nuibaquin aín bana ñuixuncëbë cuëënia. ¹⁶ Axa ami sinántisama tancë unicamax ca nun nu Cristo ñuixuncëxun cuatíbi cuëënimá, xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbëma 'iti 'icën. Usa 'aínbi ca axa ami sinántisa tancë unicamax nun nu Cristo ñuixuncëxun cuati, ami catamëti —usai 'inux iëmicë 'aish cana xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'ai —quixun 'unani cuëënia. ¿Usoquin unicama sinánmiquin bana ñuixunti cara uín 'ati 'ic? ¹⁷ Itsa unin ca curíqui bití cupíshi Nucën Papa Diosan bana ñuixunquinbi a bana quicësa oquin ñuiquinma bëtsi oquin ñuixunia. Usa 'aíshbi cananuna nux a unicamasama 'ain. Usa 'ixun cananuna Cristonan 'ianan Nucën Papa Diosan nu aín bana ñuixunun caíscë 'ixun, axa cuëencësabi oquin aín bana unicama ñuixunin.

3

Anun uni upí 'aish ainan 'iti Nucën Papa Diosan mënío bana

¹ ¿Ēsaquinu mitsu cacēxun caramina nux cananuna nubi rabiacati quixun sinanin? Usama ca. Uni raírinēn 'acēsa oquin cananuna mitsu isi cuanquin, uisa uni caranuna nux 'ai quixun 'acē quirica buántima 'ain. 'Anan cananuna usa quiricami nu 'axunun quixun mitsu catima 'ain. ² Usaquin 'acē quirica isquinmabi ca nun nu mitsu bana űuixuncē cupí unin mitsu isquin nux caranuna uisa uni 'ai quixun 'unánti 'icēn. ³ Nun cananuna usoquin mitsu 'unánmia quiáxa quicē bana ax ca quiricanu tintan 'anan maxax paránu 'acēma 'aishbi Cristo cupía Nucēn Papa Diosan Bēru űnunshin Upitan mitsun nuitunu 'imicē 'icēn.

⁴ Nucēn Papa Diosan ca Cristo cupí mitsu aín bana űuixunun nu 'aquianxa quixun 'unánquin cananuna usaquin sinanin. ⁵ Nun cushínbi cananuna Cristo űuiquin mitsu bana űuixuan quixun cananuna sinaniman. Nucēn Papa Diosan 'amicēxuinshi cananuna mitsu aín bana űuixuan. ⁶ Moisésnēn usaía judíos unicama 'iti űuiquin cuēnēo bana ca quia, a bana quicēsabi oi 'icēma 'aish ca uni Nucēn Papa Diosbē 'itimoi bamati 'icēn. Usa 'aínbi ca a banama bana ió, a űuixunun Nucēn Papa Diosan nu 'imiaxa. A banax ca quia, aín Bēru űnunshin Upitan 'imicēx ca uni ainan 'aish xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosbē upí 'iti 'icēn.

⁷ Aín bashinuax maxax paránu Nucēn Papa Diosan cuēnēocē bana a 'unánquian unin, 'uchati ca 'aisama 'icē quixun sinánti, a bēi atu 'inani aia ca Moisés Israel unicaman aín bēmánan ichúquin bētēnancēxun ami racuéquin űachama 'icēn. Usai 'ia iscasmacēxbi ca aín ichúcē ax munuira munu nētēbuacēxa. ⁸ A bana Nucēn Papa Diosan Moisés 'inan, asamaira ca —Cristo cupí ca uni aín 'uchacama tērēncē 'ianan Nucēn Papa Diosnan 'aish aín Bēru űnunshin Upíñu 'ia —quicē bana ax 'icēn. ⁹ Moisésnēn uni 'inan banaxa upíra upí 'aínbi ca a bana quicēsabi oquin 'acēma 'aish uni Nucēn Papa Diosan 'uchocē 'ia. Usa 'aínbi ca a űui quicē bana cuati Cristomi catamēti aín 'ucha tērēncē 'aish uni Nucēn Papa Diosan 'uchocē 'ima. Usa 'ain ca Moisésnēn cuēnēo banasamaira 'aish Cristo űui quicē banax upí 'ia. ¹⁰ Moisésnēn uni 'inan banaxa 'iásamaira oi ca Cristo űui quicē bana upí 'icēn. ¹¹ Nucēn Papa Diosan 'inácē bana uni 'inácēbē ichutibi ca Moisésnēn bēmánan bēnētishi aín ichúcē nētēbuacēxa. Usa 'aínbi ca Cristo űuicē bana axira bētsi banasamaira upí 'ain usai ami catamētia uni upí 'iti ax nētētima.

¹² Cristo űui quicē banaxa nētētimoí upí 'ain, usai 'i ami catamētia ca uni upí 'iti nētētima quixun asérabi 'unánquin cananuna rabínquinma unicama űuixunun. ¹³ Aín bēmánan ichúcē axa nētētiamá Israel unibunēn isia quíax ca Moisés bēmápucüacēxa. Moisés usai 'iá 'aínbi cananuna nux usai 'ima. ¹⁴ Israel unibunēn ca uisashi oquin cara Nucēn Papa Diosan atu upí 'imitisa tancēxunbi 'unánma 'icēn. Usa 'aish ca bēmápucücēsa 'iacēxa. Bēri nētēnribi ca a bana isquinbi cuatima. Cristomi catamēquin cuni ca unin, uisashi oquin cara Nucēn Papa Diosan Moisés 'inan bana quicēsabi oi 'inun aín unicama 'imiti 'icē quixun 'unánti 'icēn. ¹⁵ Bēri nētēnbi ca Moisésnēn cuēnēo bana isquinbi uisashi oquin cara Nucēn Papa Diosan aín unicama 'imitisa tania quixun 'unanima. ¹⁶ Usa 'aínbi ca, Nucēn 'Ibu Jesús ca asérabi Cristo 'icē quixun sinánan ami catamēquin cuni 'unánti 'icēn. ¹⁷ Nucēn 'Ibu Jesucristonēn sinácēsaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan Bēru űnunshin Upitan sinania. Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamēcē unin Nucēn Papa Diosan Bēru űnunshin Upitan 'imicēxun, upí oquin uisashi oquin cara Nucēn Papa Diosan aín unicama 'imiti 'icē quixun 'unánan, Nucēn Papa Dios quicēsabi oi 'i cuēnia.

18 Usa 'ain cananuna bëmápucücësama 'ixun, Jesús ca aséabi Cristo 'icë quixun 'unani ami catamëti ainan 'ain. Barían pëcaquin espejo ichucësaribi oquin ca Jesucristonëmbi asaribi 'inun aín upí nu 'inania. Usaquian nu 'acëx cananuna bërámanu 'á ñucama ëuncubiani Jesucristo cuëñcësabi oi bëtsi sinánñu 'aish, asaribi 'in. Aín Bëru Ñunshin Upitanbia 'imicëx cananuna usai 'in.

4

1 Èsoquin cana mitsu cain, 'uchañuira 'icëbi nuibaquin sinanamixun ca Nucën Papa Diosan aín bana uni ñuixunun nu 'imiäxa. Usa 'ain cananuna masá nuituquin ënquinma aín bana uni ñuixunin. 2 Uni itsimi unëxunu 'acë ñucama ënquin cananuna a 'áinu rabínti ñu 'atimaribi 'aiman. Uni paránti sinánquinma cananuna Nucën Papa Diosan banaribi bëtsi oquinma ax aséabi quicë banaishi uni ñuixunin. Usaquin ñuixunia cuaquin ca camabi unin 'unánti 'icën, Nucën Papa Diosan iscëxun cananuna ax quicësabi oquin aín bana ñuixuni quixun. 3 Nun nu Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë quixun uni ñuixuncë 'áinbi sapi ca axa Jesucristomi catamëti iëtisama tancë unicaman a banax ca upí oquin cuaisama 'icë quixun sinánti 'icën. 4 Usaquin sinácë unicaman ca ñunshin 'atimanën 'apúan sinánmicëxun, uisairai cara aín 'ucha téréncë 'aish Nucën Papa Diosaribi, Cristo, ainan 'iti 'icë quixun 'unanima. 5 Nuxbi ñuiaquin cananuna unicama bana ñuixuniman. Usoquin cananuna –Jesucristo ax ca Nucën 'Ibu 'icë –quixun unicama bana ñuixunin. Nuxbi ñuiaquinma cananuna Jesús, an nu nuibacë, an nu sinánmicësabi oquin aín bana mitsu ñuixunin. 6 Nucën Papa Dios axa bëráma, “Bëánquibucë ca pëquiti 'icë” quiá, anbi ca Cristonëan nun nuitu mëúxun nu chuámashi taní cuëñquinu uisaira upí cara Nucën Papa Dios 'icë quixun 'unánun 'imiäxa.

Jesucristomi catamëtishi uni upiti tsóti bana

7 Nun cushínbi 'atsínunmabi cananuna an 'amicëxuinshi ax cuëñcësabi oquin 'ati 'ai quixuan unicaman 'unánun ca Jesucristo cupí Nucën Papa Diosan nux abë upí 'ixúnu aín cushínbi ñu 'anun nu 'imía. 8 Unían nu 'atimocëxbi cananuna Nucën Papa Diosan nu 'aquincë cupí asábi 'ain. Uisa ñu cara 'icëbëbi cananuna sináncasmai bënëtiman. 9 Unin bëtsi bëtsi oiabi ca Nucën Papa Diosan nu ënima. Unin bamatanun quixun mëécëxbi cananuna bamaiman. 10 Uinu caranuna cuani anuax cananuna Jesús 'iásaribiti, camabi nëtën tëmërai unin bëtsi bëtsi ocë 'ain. Usáinu 'iabia Jesusan nubë 'ixun nu 'aquinia ca camabi unin isti 'icën. 11 Jesusan ca nu iëmiquin 'aquinia quixun camabi unin isnun ca nun aín bana ñuixuncëbë uni raíri nëtëtima nu bamamicatsi quiax 'ësënanía. 12 Aín bana ñuixuncë cupí nu bamamisa tani uni numi ësënanmainunbi camina mitsux nun nu ñuicë bana cuati Jesúsmi catamëti nëtëtimo Nucën Papa Diosnan 'inux iëcë 'ain.

13-14 Cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios, an Nucën 'Ibu Jesús bamacëbi baísquimia, an ca usaribi oquin nuribi ainan 'icë Cristo utëcëncëbëtan baísquimiti 'icën. Baísquimitancëxun ca mitsubënu abë aín nëtënu 'inun nu 'imiti 'icën. Usaquin 'unánquin cananuna –ainan 'inun an nu iëmicë 'ixun ca Nucën Papa Diosan nu 'aquinia –quixun unicama cain, bëráma Nucën Papa Diosan 'amicëxun aín unin ësaquin cuëñcësabi oquin: “Nucën Papa Diosan ca 'ë 'aquinia quixun 'unánquin cana camabi uni –usa ca –quixun can”. 15 Nun tëmëraquinbi mitsu bana ñuixuncëx camina 'itsaxira Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquincëx ainan 'aish cuëñnin. Usai 'iquin camina mitsun

'itsaxuinra Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin a rabin, Nucën Papa Dios cuëënnun.

¹⁶ Usa 'ain cananuna masá nuituquinma aín bana ñuitiribi ëniman. Nucën nami axa abiira abi xëñibucëbëtanbi ca Nucën Papa Diosan camabi nëtën ami catamëti cuëënnun nu cushioia. ¹⁷ Cananuna 'unanin, ënë nëtënuaxnu tëmëracë 'aínbi ca a ñucamax bënëtishi cëñúti. Tëmëracëbi ca nun sináncësamaira oquin Nucën Papa Diosan nux tëmëracë cupínu abë 'aish chuámarua tani cuëëinra cuëënnun nu 'imiti 'icën. ¹⁸ Usa 'ixun cananuna nun bërúnbi iscë ñu 'aisamaira oquin sinánquinma unin iscëma ñu, uni nuibatí, cëmëi banatima, upí sinánñu 'iti, acama sinanin. Nun bërún nu iscë ñucamax ca cëñúti 'icën. Usa 'aínbi ca unin aín bërún iscëma, nun nuitu mëúnu sináncë ñucamax, Nucën Papa Dios rabiti, uni 'aquinti, acamax cëñútima 'icën.

5

¹ Cananuna 'unanin, bëráma unin 'á 'aísha xubu chëquicësaribiti ca nun nami anu nun bëru ñunshin 'icë ax 'ia. Usaía nun nami 'iti 'aínbi ca Nucën Papa Diosan chëquitimoínu anu abë 'iti a aín nëtënu nu mënioxuanxa. Ax ca unían 'acëma 'icën. ² Usai cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ai quixun 'unani cananuna asérabi ënë nëtënuax anu cuainsa tani bënëtin. ³ Anuax cananuna ënë namima bëtsi namiñu 'iti 'ain. ⁴ Ënë nëtënu 'aish cananuna paë tani masá nuituti bënëtin. Usa 'aish cananuna ënë namiñuma bëtsi nami bamatima, axa usabii 'iti, aañu 'iti cuëënin. ⁵ Usaínu 'inúan an nu 'imicë ax ca Nucën Papa Dios 'icën. An ca, usai cananuna 'iti 'ai quixúnu 'unánun aín Bëru Ñunshin Upí nubëa 'inun nu 'ináncëxa.

⁶ Usa 'ain cananuna an ca aín quicësabi oquin nu 'imiti 'icë quixun sinani, Nucën Papa Diosmi catamëti bënëtiman. Ënëribi cananuna 'unanin, ënë nëtënu 'aish, nun nami, nun xo acamax ió 'icëma pain 'aish, cananuna Nucën 'Ibu Jesús bë aín nëtënuirama pan 'ain. ⁷ A isímabi cananuna ënë nëtënuax ami catamëti ax cuëëncësoi 'in. ⁸ Usa 'aish cananuna —an ca abë 'inun nu 'imiti 'icë —quixun 'unani chuámashi tani cuëënin. Usai 'i cananuna ënë nëtënu 'ima Nucën 'Ibu Jesús bë aín nëtënu 'iisa tanin. ⁹ Usa 'ain cananuna ënë nëtënu 'aish 'icësaribiti aín nëtënuaxribi ax cuëëncësa oquin ñu 'ati cuëënti 'ain. ¹⁰ Utëcëntancëxun ca Cristonën unicama achúshi achúshi uisaquin cara ënë nëtënuaxun ñu 'axa quixun isti 'icën. Usoquin ca, atun ñu 'acë cara upí 'icë, cara upíma 'icë quixun isti 'icën. Atun ñu 'acësabi oquin istancëxun ca raíri ax cuëëncësabi oquin 'acë, axa cuëënnun 'imianan raíri an aín bana quicësabi oquin 'acëma uni a uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën.

Usai cara uni chuámarua 'iti 'icë quicë bana

¹¹ Usaquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën unicama ashúshi achúshi isti 'icë quixun 'unánquin cananuna ami racuëquin camabi unínribi 'unánun a ñucama ñuiquin bana ñuixunin. An nu sináncësabi oquin cananuna bana ñuixuni quixun ca Nucën Papa Diosan 'unánxa. Usaquínu 'aiami mitsúnribi 'unánti cana cuëënin. ¹² Nuxbi rabíacatécëni banaquinma cananuna mitsun uisa caranuna nux 'ai quixun 'unánquin axa nu ñui banacë unicama canun quixun usaquin mitsu can. A unicaman ca —nux cananuna upí 'ai —quixun uni sináncësa tanquinbi aín nuitu upí 'iti sinanima. ¹³ Uni raírinëan, nux cananuna ñunshíncësa 'ai quixun sináncëmainunbi cananuna Nucën Papa Dios ax cuëëncësabi oquin ñu 'ain. Usaribi oquin cananuna raíri unínribia, nux cananuna ñunshíncëma asábi 'ai quixun sináncëmainun, mitsúxmi upiti Nucën Papa Diosmi sináncë 'inun, aín bana mitsu ñuixunin. ¹⁴ Cristonën

ca camabi uni 'itsaira nuibatia quixun 'unánquin cananuna a sinánquin — usa ca —quixun atu cain. Cananuna 'unanin, ax achúshi 'aishbi ca Nucén Papa Dios cuëencésabi oi camabi unin 'ucha cupí bamacéxa. Usaia Cristo 'iá 'ain, cananuna têmëraíbi nux cuëencésabi oi 'ima, ax cuëencésabi oi 'iti 'ain. ¹⁵ Aín unicamaxa ënë nêtënuax atux cuëencésa oi 'ima, ax cuëencésabi oi 'inun ca Cristo, axa atu cupí bamatancëx baísquia, ax camabi unin 'ucha cupí bamacéxa. ¹⁶ Bëráma uni isquin, ax ca unishi 'icë quixun sinan 'ixunbi cananuna bërí, uisa uni cara, —axribi ca Jesucristonan 'iti 'icë —quixun sinanin. Usaribi oquin —Cristo ax ca unishi 'icë quixun sinan 'ixunbi cananuna bërí Cristo ax ca aséabi Nucén Papa Diosan Bëchicë, an nu ainan 'inun iëmicë, a 'icë quixun 'unanin. ¹⁷ Usa 'ain ca uinu 'icë unix cara Cristomi catamëtia ax Cristobë 'aish bëtsi uni 'icën. Usa 'ixun ca bëráma 'acésa oquin sinántëcënima. Bëtsi oquin ca sinania.

¹⁸ Nucén Papa Diosan 'imicëx ca axa Cristomi catamëcë uni usai 'ia. Cristo cupí nux abë upí 'inun ca Nucén Papa Diosan nu 'imiacéxa. 'Imianan ca camabi uníxa abë upí 'inun aín bana ñuixunun nu 'imiacéxa. ¹⁹ Ënëx ca ësa 'icën: Nucén Papa Diosan ca Cristo cupía camabi uni abë upí 'inun mëniócëxa. Mënionan ca atun ñu 'atima 'acécama a sinántëcënuunma tërënxuanan, nun aín bana anun unicama abë upí 'inun ñuixunun nu cacéxa. ²⁰ Nux Cristonën 'imicë 'ixun cananuna an sinánmicésabi oquin mitsu ësaquin cain, Nucén Papa Dios anbia mitsu cacésa 'inun: Nucén Papa Diosbë upí 'inun camina min 'uchacama tërëncë 'inun Jesucristomi catamëti 'ain. ²¹ Cristo axa aña 'uchañumabi 'icëbi ca nun 'uchacama tërëncë 'inúan, nun 'ucha bitsi 'uchañuirasa 'inun Nucén Papa Diosan 'imiacéxa, nux an iscëx 'uchañuma 'inun. Nuxnu abë 'imainuan Cristo axribi nubë 'icëbëtanu ax cuëencésabi oquin 'anun ca Nucén Papa Diosan nun 'uchacama a 'inancéxa.

6

1-2 Nucén Papa Diosan bana cuëncë ca ëesai quia:

Anúnmi 'ë ñucácë nêtën cana min bana cuan. Cuaquin cana anúnmi 'ënan 'inun iëti nêtën mi iëmian.

A bana quicésabi oi ca bërribi anúan mitsun ñucácëxun cuati nëtë a 'icën, bërribi ca anúan mitsu ainan 'inun iëmiti nëtë 'icën. Usa 'ain cananuna Nucén Papa Diosbëtan mitsu cain, an mitsun bana cuanan 'aquinsa tancëxun camina an mitsu 'aquinun axa cuëencésabi oquin a ñucátí 'ain.

³ Uinu 'icë uníbia nun bana —'aisama ca —quixun caquin cuaisama tanunma cananuna ñu 'atima 'aquinma Nucén Papa Dios cuëencésabi oquinshi 'ain. ⁴ Bëtsi bëtsi onan numi nishquin unin têmëramicë 'ianan uisa ñu cara 'icëbëbi bënëquinma tanshiquin Nucén Papa Diosan bana ñuixunia isquin ca camabi unin 'unánti 'icën, nux cananuna aséabi Nucén Papa Diosan uni 'ai quixun. ⁵ Unían nu mëëanan sipuanan raíri uni numi tsuáquirumimainun 'aisamaira oquin ñu mëëanan, 'uxti tëanan 'acëñuma 'aish panancë 'ixunbi cananuna bënëquinma tanshitin. ⁶ Usa 'ixun ñu 'aisama 'ati sinánquinma Nucén Papa Diosan bana 'unáncë 'ixun ami nishíma unibë aséabi upí 'ianan Nucén Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ianan, paránquinma aséabi uni nuibanan ⁷ bëtsi bana ñuiquinma, an cushiocëxuinshi aín bana ñuixunia isquin ca nux cananuna aséabi Nucén Papa Diosan uni 'ai quixun camabi unin 'unánti 'icën. An iscëx nun nuitu upí 'ixun cananuna racuëquinma uni itsiribi Cristomi sinánun 'aquinti 'ain. Usoquin 'aia ca numi manánquinbi unin 'unánti 'icën, nun cananuna ñu 'aisama 'acéma 'ai

quixun. ⁸ Raíri uni nu ñui —a unicamax ca aín nuitu upí 'icë —quimainun raírinëxribishi nu ñui 'atimati banaia. Usaribitia raírinëx nun isanuna Nucën Papa Diosan bana upí oquin ñuixuni quimainun ca raírinëxribi nun isanuna Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'ai quia. Usaribiti ca raíri uníxa —Pablonën bana ca aséribi 'icë —quimainun raírinëxribishi —a banax ca cëmë 'icë —quia. ⁹ Uímbi 'unáncëma ca a uni 'icë —quiax nu ñui quicancëbëbi ca raíri —nun 'unáncë ca Pablo 'imainun abë 'icë unicama 'icë —quia. Bamatisa 'aishbi cananuna iéan. Usai 'ínu upiti ami catamëti 'unánti cupía Nucën Papa Diosan nu castíancëxbi cananuna bamacëma 'ain. ¹⁰ Masá nuitucë 'aishbi cananuna chuámaruaishi 'ain. Ñuñuma 'ixunbinu Cristo ñuiquin bana ñuixuncëx ca an a bana cuacë unicamax uni ñuñu 'icësamaira oi chuámarua taní cuëënia. Ñuñuma 'icëbi ca Cristonën nubë 'ixun ax cuëëncësabi oínu anun 'inun nu ñu 'inania.

¹¹ Corintonu 'icë nucën xucëantu, aséribi mitsu nuibaquin cananuna nux 'icëcama 'imainun nun sináncë ñucamaribi mitsu ñuixuan. ¹² 'Itsaira mitsu nuibaquin nun cacësaribi oquin mitsun nu nuibaquin cati sináncëbëtanbi camina nu cacëma 'ain. ¹³ Usa 'icë cana unían aín bëhicicë cacësaribi oquin mitsu cain, 'ën mitsu 'acësaribi oquin camina 'ëribi nuibacanti 'ain.

Nux cananuna anu Nucën Papa Dios 'icë a 'ai quicë bana

¹⁴ An ñu upíshi 'acë unin sináncësaribi oquin ca an ñu 'aisama 'acë unicaman sinaníma. Usa 'ain camina mitsux Jesucristomi catamëcë 'ixun axa Jesucristomi catamëcëma unicamabëtan atun cuëëncësa oquin ñu 'atima 'ain. Nëtëx ca imëbë mëscutíma. Usaribiti ca Cristonën unicamax Cristonanma unicamabë nuianantíma 'icën. ¹⁵ ¿Cristonën cara ñunshin 'atimanën 'apúan sináncësa oquin sinanin? Usaquin ca sinaníma. ¿Axa Cristomi catamëcë unin cara axa Cristomi catamëcëma unin sináncësaribi oquin sinanin? Usaquin ca sinaníma. ¹⁶ ¿Anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubunuxun cara atúmbi 'acë ñu unin rabiti 'ic? Ca 'atima 'icën. Nucën Papa Dios, ax bamatimoi tsócë, a aín unicaman rabicë, ax ca mitsunu 'icën, axa ësai quiásabi oi: 'Ëx cana atubëbi 'ianan uínu cara atux cuania anuribi atubë 'iti 'ain. 'Ëx cana aín Dios a atun rabiti a 'ain, atux ca 'ën unibu 'iti 'icën.

¹⁷ Èsairibi ca Nucën 'Ibu Diosan bana quia:

Axa 'ëmi sináncëma unicamabë 'ima 'ianan camina atun sináncësaribi oi 'icantíma 'ain. Usai 'iquin camina 'ëx cuëëncëma ñu 'atima 'ain. Usai 'ia cana 'ënan mitsu 'imíti 'ain. ¹⁸ 'Imianan cana mitsun Papa 'iti 'ain. 'Icëbë camina mitsux, bëbu 'imainun xanucamaxribi, 'ën bëhicicë 'iti 'ain. Usai cana mitsun 'Ibu Dios, cushiira, 'ëx quin.

7

¹ 'Ën nuibacë xucëantu, a banacama nun cuanun ca Nucën Papa Dios quiacëxa. A banacama 'unánquin cananuna nun sinanën upíira oquin sinánan nun nuituribi upí 'ianan nun 'acë ñuribi upí 'inun camabi nëtën bërúancati 'ain. Usai 'i cananuna aín bana cuati ainanshi 'aish ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain.

Corintonu 'icë unicamaxa sinana bana

² Mitsun nuitunëni camina upí oquin sinánquin nu nuibati 'ain. Mitsu achúshibi cananuna uisa ocëma 'ain, mitsu achúshibi cananuna 'atimaquin sinánmicëma 'ain, mitsu achúshibi cananuna paráncëma 'ain. ³ 'Uchoquin cana mitsu caiman. Bëráma cacësabi oquin cana mitsu catëcënin, cana 'aisamaira mitsu nuibatin. Mitsux cuëëncëbë cana 'ëxribi cuëënin, mitsux

masá nuituti tēmēracēbē cana 'ēxribi masá nuituti tēmēracēsa 'ain. ⁴ Mitsun camina upí oquin 'ai quixun sinani cana cuēēnin. Usa 'aish cana, nux tēmēraquinbi mitsun upí oquin 'aia cuati, chuámarua tani cuēēnin.

⁵ Macedonia menu uax cananuna upíma 'aish masá nuituan. Ēnuax cananuna 'aisamaira tēmēran, numi uni nishcē cupí 'ianan mitsucēñun Titoribi sinani masá nuituti. ⁶ Usai 'iabi ca Nucēn Papa Dios, an uni tēmērai masá nuitutiabi chuámarua 'inun 'imicē, an Tito mitsunuax ēnu unun mēñfoxun nu chuámarua 'imíaxa. ⁷ Tito ucē cupíshima, an mitsu ñuiquin 'ē cacē bana aribi cuati cananuna chuámarua tani cuēēan. Mitsunuax uxun ca Titon nu caxa, axribi masá nuituti cuanxbisa mitsu isi cuēēanax quixun. Nux mitsu isi cuanti cuēēananmi 'ēn mitsu quiricanu cacē ñucama sinani masá nuitutími 'itsaira 'ēmi sináncancē, acama Titon ñuia cuati cana cuēēan.

⁸ A quirica buánmixun cana mitsu masá nuitumian. Usa 'aínbi cana, a quirica buánmiti ca 'aisama 'icē quixun pain sinánxunbi bēri 'unanin, 'aisamairai camina masá nuitucancēma 'ai quixun. ⁹ Mitsúxmi 'ēn buánmicē quirica isi masá nuitucē cupíma, mitsúnmi masá nuitutancēxunbi sinanacē cupí cana cuēēnin. Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi camina usai 'ican. Usa 'ain ca nun mitsu buánmicē quirica an ubi 'atimaquin sinánmicēma 'icēn. ¹⁰ Aín 'uchacama cupí masá nuitutancēxa uni sinanati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Sinanatanacēx ca aín 'ucha tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosnan 'inux iēcē 'ia. Usai 'itancēx cuēēnquin ca —'ēx 'ēn 'uchacama sinani pan masá nuituti ca asábi 'iata —quixun sinánti 'icēn. Usa 'aínbi ca uni rairi aín ñu 'atima 'acē cupí masá nuituquinbi acama ēni ami sinanacēma 'aish Nucēn Papa Diosnan 'ima. ¹¹ Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi masá nuitutancēxun camina 'ēn mitsu cacē bana upí oquin sinan. —Sinanima cananuna usai 'ia —quixun sinánan —ami rabínquinma an 'aisama ñu 'acē uni 'axunma 'anun cacēma 'aish cananuna 'aisama 'ai —quixun sinani racuēquin camina upí oquin mēñóti sinan. Camina 'ēn mitsu isi cuanti cuēēanan, an ñu 'aisama 'acē uni upía 'inun 'ē mitsu cacēsabi oquin 'aquian. Mitsun camina 'ēn mitsu cacē ñucama upí oquin mēñó quixun cana 'unanin. ¹² 'Ēn mitsu quirica buánmiquin cana an ñu 'atima 'acē uni ashi sinánquin cuēñēcēma 'ain, ami ax 'uchacē uni aribishi sinánquin cana 'acēma 'ain. Nucēn Papa Diosan iscēxun camina asérabi nu nuibaquin nun bana cuati quixunmi mitsun 'unánun cana a quirica mitsu buánmian. ¹³ Usa 'ain cananuna acama sinani masá nuitutíma chuámarua tani cuēēan.

'Ianan cananuna Titóxribia usáimi 'icancē bana ñui cuēēnia isi cuēēinra cuēēan. Mitsun camina Tito chuámarua tanquian upí oquin sinánun 'imian. ¹⁴ Mitsunua cuantánun Tito caquin cana —a unicamax ca upí 'icē —quixun mitsu rabiquin can. Nun nu Tito ñuiquin mitsu cacē bana axa cēmēma 'ain ca nun mitsu ñuiquin Tito cacē banacamaxribi cēmēma 'iata. ¹⁵ Mitsúnmi axa bēbaia aín bana cuaisa tanquin nuibaquin bicē, a sinánan an cacēsabi oquinmi mitsun 'acē ñucama aribi sinánquin, ca an asérabi mitsu nuibatia. ¹⁶ Usa 'ain cana, mitsun camina asérabi upí oquin sinánquin ñu 'ai quixun sinani cuēēnin.

II. AXA JERUSALENUAX JESUCRISTOMI CATAMĒCĒ UNICAMA CURIQUI BUANMITIA PABLO QUIA (8.1-9.15)

'Aquinsa 'icē uni upí oquin 'aquinti bana

¹ Ën xucēantu, mitsúnmi 'unánun cana mitsu caisa tanin, Macedonia nētēnu 'icē unicamax ca ainan 'aish ësai Nucēn Papa Diosan sinánmicēx 'ia. ² Amia uni nishmainun bētsi ñu cupíribi tēmēraquinbi Jesucristomi catamēti ēníma ca chuámaruaishi 'aish bucuía. Chuámarua 'ixun ca ñuñuma 'ixunbi cuēēnquin ñuñu unin 'acēsa oquin curíqui 'inánxa. ³ Ënbi cana uisoquin cara atun curíqui 'inánxa quixun 'unan. Cuēēnquin ca a 'inánti a 'inánanbi ainan 'itia nancē aribi 'inánxa. ⁴ Itsa oquin ca ëssoquin nu caxa:

—Nunribi cananuna axa Jerusalénuax Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinquin curíqui 'inántisa tani —quixun. ⁵ Nun sináncēsamaira oquin 'aquin ca Nucēn 'Ibu Jesús pain —nux minan 'ixun cananuna mix cuēēncēsabi oquin 'ati 'ai —quixun catancēxun Nucēn Papa Diosan sinánmicēsabi oquin nun bana cuanun nun nu Jerusalénu buánun atun curíqui nu 'inánxa. ⁶ Macedonianu 'icē unían 'acē sinánquin cananuna an bēráma mitsúnmi Jerusalénu buánmiti curíqui biquinbi sēñonma cupí, a sēñonquin bitsia isía cuanun quixun Tito xutin. ⁷ Raírinēan 'acēsamaira oquin camina upí oquin sinani Jesucristomi catamēanan, Nucēn Papa Diosan bana 'unánquin a bana uni 'unánmiti 'unánan, asérabi chiquishquinma cuēēnquin ñu 'anan, asérabi nu nuiban. Usaquin 'axun camina raírinēan 'acēsamaira oquinribi Jerusalénu 'icē unicama nuibaquin atu buánmiti curíqui timēquin nanti 'ain.

⁸ Usoquin 'ati cuēēnquinmabimi 'anun quixun cana mitsu caiman. Macedonianu 'icē unicaman ca cuēēnquin axa Jerusalénuax Jesucristomi catamēcē unicama curíqui 'inania quixunmi 'unánun quixuinshi cana mitsu can. Usoquin 'unánquin camina 'unánti 'ain, caramina asérabi Jerusalénu 'icē unicama nuibati 'ai quixun. ⁹ Uisaira oquin cara Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nu nuibatia quixun camina 'unanin. Mitsúxmi chuámarua 'ianan ain nētēnu xēnibua 'ainbi abē 'iti cupí ca ax ain Papan nētē upí ēbētsini ēnē menu ñuñuma 'inux uacēxa.

¹⁰ Usa 'ain cana 'ēn mitsu cacē cupímami mitsúxbi cuēēnquin Jerusalénu 'icē unicama curíqui 'inánti sinan 'icē ëssoquin mitsu cain: bētsi baritian camina mitsun curíqui 'inánti sinani cuēēancēn. Usaquin sinánxun atu 'inánti curíqui biquinbi camina sēñoncanma 'ain. ¹¹ Sēñonma 'ixun camina bēri sēñoncanti 'ain. Uiti curíquiñu caramina 'icanin, a camina mitsúnbi sinánquin, mēsú 'inánti 'ain. Mitsúxmi a 'ati sinani cuēēansabi oquin sēñonquin 'inani camina cuēēncanti 'ain. ¹² Curíquiñu 'ixun unin 'inántisa tanquin 'inánti ax ca Nucēn Papa Diosan iscēx asábi 'icēn. Usaribiti ca curíquiñuma 'ixun unin 'inántisa tanquinbi 'ináncēma, axribi Nucēn Papa Diosan iscēx asábi 'icēn.

¹³ Atu curíqui 'inántancēxmi mitsux curíquiñuma 'inun cana mitsu caiman. Mitsux 'icēsaribiti atúxribi ñuñu 'iti cupíshi cana mitsu cain. ¹⁴ Usa 'ain camina mitsux bēri ñuñu 'ixun ñuñuma unicama 'inánti 'ain. Usaribi oquin ca atúxribi ñuñu 'ixun mitsu ñuñuma 'icē 'inánti 'icēn. Usai 'i ca camabi uni ñuñu 'iti 'icēn. ¹⁵ Usaribi oi ca Nucēn Papa Diosan bana cuēēño ësai quia: “An pití 'itsa bicē, ainan ca tēxēcēma 'icēn. 'Imainun ca an 'itsamashi bicē, anribi pucháquin piaxa”.

Titocēñun abē 'icē unicama ñui quicē bana

¹⁶ Nucēn Papa Diosan sinánmicēxun ca 'ēn 'acēsaribi oquin Titon mitsu nuibaquin 'aquinsa tania. An usaquin Tito sinánmicē cupí cana Nucēn Papa Dios —asábi ca —cain. ¹⁷ Ën mitsu isi cuantánun cacēx ca axribi cuainsaira tani cuēēanxa. Usa 'aish ca ax cuēēncēsabi oquin mitsu 'aquinun isi cuania.

18 Bëtsi uniribi —an ca upí oquin Cristo ñuiquin bana ñuixunia —quixuan camabi emanuxun 'unáncancë, aribi cananuna Titobë cuanun xutin. 19 A uni ca camabi emanuxun axa Jesucristomi catamëcë unicaman ënë ñu mëëti nu 'aquinia nubë cuanun cabíaxa. Mitsúnmi usoquin 'ináncë isquian unicaman Nucën 'Ibu Jesús rabinun cananuna ënë curíqui bixun Jerusalénu 'icë unicama 'inani cuanin. 20 Unían nunan 'inun a curíqui biisa sináquin nu ñuiti rabanan ca a uni nubë cuania. 21 Nun cananuna ënë curíquicama mëcamaquinma upí oquin buánti 'ai quixun Nucën 'Ibu Diosan ismainuan unicamanribi 'unánti cananuna cuëënin.

22 Tito 'imainun 'ën mitsu ñuixuncë uni, acëñun cananuna bëtsi uniribi mitsunu cuanun xutin. Ax ca Cristomi catamëcë 'aish nun xucën 'ixun nu upí oquin ñu 'axúanxa. Mitsun camina Jerusalénu 'icë unicama curíqui buánmisa tani quixun 'unani ca axribi mitsu 'aquinu cuainsa tania. 23 An 'unáncëma unicaman —uí cara Tito 'icë —quixun ñucácëxun camina cati 'ain, —an Pablobëtan ñu mëëquin mitsu 'aquinu uni ca ax 'icë —quixun. Canan camina abë cuancëcamaribi ñuiquian —uí cara —quixun ñucácëxun cati 'ain, acamax ca axa Jesucristomi catamëcë unicaman xucëxa cuancë 'icë quixun. Cristonën 'imicë 'ixuan atun upí oquin ñu 'aia isquin ca —usa ca Cristonën uni 'icë —quixun camabi unin 'unania. 24 Usa 'ain camina ënë unicama upí oquin biti 'ain. Mitsun usaquin 'aia cuaquin ca camabi emanuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicaman 'unánti 'icën, mitsun camina acama nuibati quixun. 'Unánan ca nux mitsu ñui quicë bana ca asérabi 'icë quixun 'unánti 'icën.

9

Axa Jerusalénuax Cristomi catamëcë unicama buánmiti curíquia Pablonën ñuia

1-2 Cana 'unanin, 'ën cacëxunmabi camina mitsúnbi cuëëquin axa Jesucristomi catamëcë unicama curíqui buánmiti sináncancën. Usaquinmi sináncë cupí cana mitsu ñuiquin —bëtsi baritian ca Acaya menu 'icë unicaman curíqui timëti sinánxa —quixun Macedonia menu 'icë unicama cain. Usaquin 'ën ñuia cuaquin ca Macedonianu 'icë unicaman mitsun 'acësaribi oquin 'ati sinánxa. 3 Usa 'ainbi cana 'ën mitsu ñuiquin atu cacë bana cëmë 'iti rabanan, ënë unicama mitsunu cuanun xutin, 'ëx quicësabi oía mitsun curíqui mëñocë 'iti cupí. 4 Macedonianu 'icë unían 'ëbë mitsunu cuanxun iscëxbi nun sináncësabi oquin mitsun 'acëma 'ain cananuna rabínti 'ain. A ñucama mitsun sináncësabi oquin 'acëma 'aish camina nux 'icësamairai rabíncanti 'ain. Usaínu 'itima cupí cana ënë unicama mitsunu cuanun xutin. 5 Usa 'ain cana ënë unicama atux pain cuanxun, mitsun sinánsabi oquin curíqui timëti 'aquinun quixun rëcuëonquin xuti sinan. Usoquin mitsun 'aia ca axa 'ëbë cuancë unicaman 'unánti 'icën, nun sinánmicëxunmabi camina mitsúxbi cuëëquin curíqui Jerusalénu 'icë unicama 'inani quixun.

6 Èsa ca quixun camina sinánti 'ain, an ñu bëru 'itsama 'apácë uni, an ca aín bimiribi 'itsamaribi bitsia. Usaribi oquin ca an ñu bëru 'itsa 'apácë uni an aín bimiribi 'itsa bitsia. 7 Usa 'ain camina mitsúnbi mitsun nuitu mëu upí oquin sinántancëxun 'inánti 'ain. Sinánquinbi 'inántisama tanquin camina 'inántima 'ain. Usaribi oquin camina uni 'itsían mi cacëxuinshi 'inántima 'ain. Nucën Papa Diosan ca an asérabi cuëëquin uni ñu 'ináncë uni a nuibatia. 8 Nucën Papa Diosan ca camabi ñu anúnmi mitsux ami sinani cuëëni bucuti mitsu 'inánti 'icën. 'Inánan ca anúnmi usaribi oquin bëtsi uniribi 'aquinun mitsu

'inánti 'icën. ⁹ Usa 'ain ca axa ami sináncë uni ñui Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësairibi quia:

Upi oquin sinánxun ca ñuñuma uni ñonquinma 'itsaira 'inánxa. Usoquian 'acë a ca Nucën Papa Diosan manuquinma xëñibua 'ainbi sinania.

¹⁰ Nucën Papa Dios, an 'apáti ñu bëru uni 'ináncë, an ca 'apáxuan aín bimi piti oquin uni 'inania. Usaribi oquin ca anun uni itsi 'aquinti ñu mitsuribi 'inánti 'icën, camabi nëténmi anun upí oquin uni 'aquinun. ¹¹ Usa 'ain ca ñonquinmami anun uni itsi 'aquinun Nucën Papa Diosan camabi ñu mitsu 'inánti 'icën. An 'ináncëxunmi mitsun buánmicë curíqui nun 'ináncëxun biquin ca Jerusalénuaxa ax Jesucristomi catamëcë unicaman —asábi ca —caquin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. ¹² Usoquin 'aquinquin cananuna anun aín cuëñcë ñuñu 'inun 'inanin. Usaquin 'inánquin cananuna —asábi ca —caquin rabia Nucën Papa Diosmi sinánun acama 'aquinin. ¹³ Usoquin mitsun 'aquincëxun ca a unicaman —mitsun camina Cristonan 'ixun aín cuëñcësabi oquin 'ai —quixun sinánquin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. Rabianan ca mitsun camina atu 'imainun uni raíriribi ñonquinma ñu 'inani quixun sinánquin Nucën Papa Dios —asábi ca —cati 'icën. ¹⁴ Usaribi oquin ca, Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquincëxunmi mitsun curíqui 'ináncë cupí, atun mitsu nuibaquin Nucën Papa Dios ñucáxunti 'icën. ¹⁵ ¿Nucën Papa Diosan aín Bëchicë achúshi nu iëminuxa bamanun xuá, a sinani caranuna uisairai quti 'ain? A sinánquin cananuna cuëñquin —asábi ca —caquin 'itsaira rabin.

III. JESUCRISTONËN AÍN BANA ÑUIXUNUN CAISCË UNI ÑUIQUIN PABLONËN CA (10.1-13.14)

10

—Aín bana ñuixunun Jesusan cá cana 'ëx 'ai —quíaxa Pablo quia

¹ 'Ëx Pablo 'icë Cristonën sinánmicëxun an 'acësaribi oquin mitsu nuibaquin upí oquin cati cana cuëñin. Uni raírinëx caísa quia, 'ëx mitsubë 'aish isana mitsu ñu caíma upitishi banain. Bëtsi émanuxun quirica buánmiquin cuni isana ñu caquin cacësa oquin mitsu cain. ² Usai quicëbëtanbi cana mitsu cain, mitsu isi cuanquin, 'ën isna axa 'ëbë nicë unibëtan, Nucën Papa Diosan sinánmicëma, nunbi sinánxun bana uni ñuixuni quixuan an nu ñuicë unicama, abë banaquin cati cana sinanin. 'Ën mitsu isi cuanxun ñu caquin catima cupía upitishi bananun camina a unicama uisa caranuna nux 'ai quixun upí oquin 'unánmiti 'ain. ³ Asérami cananuna nux unishi 'aishbi ënë nëtënu 'icë unicama 'icësaribiti 'acanáman. ⁴ Usa 'aish cananuna ënë nëtënuaxa anun suntáru 'acánancë ñu anúnribi nux 'acanáman. Nucën Papa Diosan cushínshi cananuna axa ami nishcë unicama usai 'iaxma 'inun nëtëmiti 'ain. ⁵ Usaribi oquin cananuna unían 'atimaquin nu ñuicë bana, 'imainun unin anbi sinánquin, Nucën Papa Diosan bana cuaxunma 'anun caquin 'atimaquin sinánmicë banacamaribi, Nucën Papa Diosan cushínshi ñancáishi 'itánun nëténti 'ain. Usa 'ain cananuna aín cushínbia 'imicëxun Cristo cuëñcësabi oquinshi 'ati sinanin. ⁶ 'Ën mitsu cacë ñucamami mënioquin sënëoncëbë mitsun cuanquin cananuna an Nucën Papa Diosan bana cuaisama tancë unicama sinananun 'esëquin, atun 'aisama ñu 'acë a éinsama taniabi émiti 'ain.

⁷ Mitsun camina uisaira caranuna nux 'ai quixun isti 'ain. Asérami camina Cristonan 'ai quixun sinánquin camina 'unánti 'ain, nuxribi cananuna Cristonan 'ai quixun. ⁸ Nucën 'Ibu Jesucristonën ca aín bana mitsu ñuixunun 'ë

cacéxa, masá nuitumiquin 'uchoquin ñu caquinma ax quicésabi oquin 'anun mitsu 'unánminun quixun. Usoquin 'anuan Jesucristonënbi 'imicé 'aish cana 'itsa oquin mitsu cabi rabiniman. ⁹ Racuéoti cupí cana mitsu quirica buánmi quixunmi sináncanti cana cuëñiman. ¹⁰ Uni raírinëx caísa quia, 'ën quiricanu cuëñeocé bana ax cushi 'aínbi isana 'ëx mitsubé 'aish cushima 'íanan 'ëx quicésa oquin unin 'aísama 'ai quiax. ¹¹ Axa usai quicé unin ca 'unánti 'icën, 'uránxun quiricanën cacésa usaribi oquin cananuna mitsubé 'ixun mitsu cati 'ain. 'Anañ cananuna quiricanu nun mitsu cacésabi oquin 'ati 'ain.

¹² An nu ñuicé unicamax ca atúxbi rabiacaía. Usairibi cananuna nux 'ítima 'ain. Atun sináncésabi oi ca 'ia, atux ca bêtsibé tanánantishi cuëñia. Upí oquin sinanima ca usai 'ia. ¹³ Atux ca atun sináncésabi oi 'ia. Usa 'aínbi cananuna nun Nucën Papa Diosan nu mënioxuncésabi oquinshi 'ain. An mënioxuncésabi oquin cananuna mitsuribi aín bana ñuixuan. ¹⁴ Nunbi sináncé cupíma, Nucën Papa Diosan nu mënioxuncé cupíshi, cananuna mitsun émanu cuanxun aín banami 'unánun mitsu ñuixuan. Nucën Papa Diosan mëníósabi oquin cananuna nun pain mitsu Cristo ñuiquin bana ñuixuancën. ¹⁵ Bëtsi unin 'aquincé cupía uni Jesucristomi sinania cananuna —'ën bana ñuixuncé cupíshi ca usai 'iaxa —quixun caiman. Usa 'aínbi cananuna mitsúnmi Cristomi catamëquin ënquinma ax quicésabi oquin 'acé cupí, aín bana mitsu 'unánmitécëni cuainsa tanin, Nucën Papa Dios cuëñcëbé. ¹⁶ Usoquin mitsu amiribishi 'unánmitécëntancëx cananuna mitsu 'ura 'icé émacama, anua unin bana ñuixuncëma, acamanu cuanquin Cristo ñuiquin bana ñuixuni cuanti sinanima, nun 'unánmixunmabi uni itsían 'unánmicé, nun 'unánmicé isa quixun catima cupí.

¹⁷ Ui unin cara —'ën cana upí oquin 'ai —quixun sinania, an ca —Nucën 'Ibu Jesusan 'amicëxuinshi cana upí oquin 'ai —quixun sinánti 'icën. ¹⁸ Axa rabiacaé uníxma, axa Nucën 'Ibu Jesucristonën íscëx upí 'icé uni, ax cuni ca asérami upí 'icën.

11

Pablo 'imainun Jesucristonën 'imicëxun isa aín bana ñuixunia quicé unicama

¹ Sinánñuma uni 'icésai 'ëx rabiñi banaiaibi mitsun 'ën bana cuati cana cuëñin. Usai banaiaibi 'ën bana cuatibi camina 'icanin. ² Cristonainshi 'inun cana mitsu aín bana ñuixuan. Usa 'ixun cana xanúxa bëtsi unin bana cuatima aín bënëñ banaishi cuati ami sináncésaribi oi, mitsux bëtsi bana quicésa oíma Cristo quicésabi oíshi 'iti cupí, mitsu cain, Nucën Papa Diosan 'ë sinánmicëxun. ³ Ax cëmëti 'unan 'ixun ca runun Eva paráncëxa. Usaribi oquin sapi ca anu 'icé unicaman mitsu parania quixun cana 'itsa sinanin. Cristomi asérami upiti catamécé 'ixunbi sapi camina bëtsi oquin sinánquin aín bana ënti 'ai quixun cana sinan. ⁴ Mitsun camina uni itsían nun 'acésabi oquin Jesusan bana ñuixunquinma, a bana bëtsi oquin ñuixuncëxun cuatin. Cuanan camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëma, bëtsi ñunshinan sinánmicé unicaman mitsu ñuixuncëxun a bana cuatin. Cuanan camina Jesucristo cupía Nucën Papa Diosan nu iëmiti a bana pain cuaxunbi ënquin bëri bëtsi bana, nun ñuixuncé, aribishi cuacanin. ⁵ Mitsúnmi, 'ësamaira isa a unicama mitsun aín bana cuacé, ax 'icé quixun sináncëbébi, cana 'ën sináncëx 'ëx atu meuma 'ain. ⁶ 'Ëx upíura upiti banati 'unáncé 'ixunmabi 'ën ñuicé bana ax ca asérami 'icën, nun mitsu ñuixuncé banacama quicésabi oi 'ia camina nu iscan.

7 'Ēn añubi ñucáquinma mitsu anun Nucĕn Papa Diosnan 'iti bana ñuixuncĕ cupí, sapi camina, mitsux ismina 'ĕx meura 'imainun 'ĕ manámi 'ai quixun sináncanin. ¿Mitsun sináncĕx cara añubi ñucáquinma 'ĕn mitsu bana ñuixunti 'aisama 'iax? 8 Mitsu bana ñuixunti cupí cana bêtsi ĕmacamanuxuan axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman 'ináncĕxun curíqui bian. 9 Mitsubĕ 'aish ñuñuma 'ixunbi cana mitsu ñu ñucácĕma 'ain. Macedonianuaxa axa axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cuni ca 'ĕn cuĕĕncĕ ñucama 'ĕ 'inánxa. 'Ēn mitsu 'acĕsabi oquin cana mitsu ñu ñucátima 'ain. 10 Cristonan 'aish cĕmĕquinma cana mitsu cain, Acaya menu 'icĕ unicamaxa atúinsa 'ĕ ñu 'inánxa quitin rabanan cana a ñubi bitima 'ain. 11 ¿Uisacatsi carana usai banain? Mitsun sapi camina sinanin, 'ĕn cana mitsu nuibatima quixun. Nucĕn Papa Diosan ca uisaira oquin carana 'ĕn mitsu nuibati quixun 'unania.

12 Usoquinmi sináncancĕbĕtanbi cana 'ĕn 'acĕsabi oquinshi 'ati 'ain. Mitsubĕ 'icĕ unicama, an nun ñuicĕ banama bana itsi ñuicĕ, acamax ca quia, nux cananuna Pablo 'imainun abĕ 'icĕ unicama 'icĕsaribi 'ain, abĕ sĕnĕnribi 'aish. Nun 'acĕsaribi oquin ca Pablonĕn curíqui bitsia. A unicamaxa usai quitin rabanan cana curíqui bitsiman. 13 A unicamax ca –Cristo unicama ñuixunun ca Nucĕn Papa Diosan nu 'imiaxa –quiax quia. Usai quibi ca asĕrabi usama 'icĕn. Cĕmĕquinshia an unĭ paráncĕ ca atux 'icĕn. 14 Usaquin uni parania isĭbi camina ratúcantima 'ain. Ñunshin 'atimanĕn 'apu, Satanás, anribi ca aĭn bana isa Diosan banasaribi 'icĕ quixun sinánmisa tanquin uni parania. 15 Usaribiti ca ñunshin 'atimanĕn 'apúan sinánmicĕ uni, ax bêtsi unĭán iscĕx an ñu upĭ 'acĕ unisa 'icĕn. Usa 'aishbi ca asĕrabi Nucĕn Papa Diosmi sinánquin ñu 'acĕma 'aish Nucĕn Papa Diosnanma 'icĕn.

Jesusan bana ñuixuncĕ cupí Pablo tĕmĕra

16 Amiribishi cana mitsu cain, mitsúnmi –sinánñuma ca –quixun 'ĕ sinánti cana cuĕĕniman. –Sinánñuma ca –quixun 'ĕ ñuiquinbi camina 'ĕn mitsu cacĕxun cuati 'ain, an 'ĕ ñuicĕ unicamaxa 'icĕsaribiti 'itsamashi 'ĕx rabi-acamainun. 17 Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn ca rabiacanun 'ĕ cacĕma 'icĕn. Sinánñuma uni 'icĕsaishi cana rabiacaatin. 18 'Itsaira unĭxa ĕnĕ nĕtĕnu 'icĕ ñuishi sinani rabiacaĕsaribi oi cana 'ĕxribi rabiacati 'ain. 19 Mitsun, nux sinánñuma 'imainun ismina mitsux sinánñuira 'ai quixun sinánquinbi camina a unicamax banaia cuĕĕnquin cuatin, atúxa sinánñuma 'icĕbi. 20 A unicaman atun cuĕĕncĕsa oquin 'acĕxunbi camina mitsun tanshitin. Atun ca mitsu ñu mĕĕmianan, paránxun mitsun ñu bianan, mitsux camina meu 'aish atubĕ sĕnĕnna 'ai quixun canan, mitsu bêtashcaia. Usaquin 'acĕxunbi camina tanshitin. 21 Nux cushima 'ixun cananuna mitsu usoquin 'acĕma 'ai quixun sapi camina sináncanin.

Uni sinánñuma banacĕsa 'aishbi cana a unicama rabiacaĕsaribi oi 'ĕx rabiacati 'ain. 22 ¿Atúxĕshi cara hebreo banan banacĕ uni 'ic? 'Ēxribi cana usaribi 'ain. ¿Atúxĕshi cara Israelnĕn rĕbúnqui 'ic? 'Ēxribi cana usaribi 'ain. ¿Atúxĕshi cara Abrahamnĕn rĕbúnqui 'ic? 'Ēxribi cana usaribi 'ain. 23 ¿Atun cara Cristo ñuiquin bana ñuixunin? Sinánñuma uni quicĕsai cana quin, atun 'acĕsamaira oquin cana 'ĕn 'acĕn. Atux 'icĕsamairai cana bana ñuixuni tĕmĕracĕn, atu 'acĕsama oquin ca 'ĕ 'itsa oquin sipuacancĕxa, atu 'acĕsama oquin ca 'ĕ 'itsa oquin rishquiacancĕxa, 'itsai cana bamaibi iĕacĕn. 24 Mĕcĕn achúshi oquin ca judĭos unicaman 'ĕ treinta y nueve oquin rishquiacĕxa. 25 Rabĕ 'imainun achúshi oquin ca 'ĕ manĕ xon rishquiacĕxa. Achúshi oquin ca 'ĕ maxaxan 'acancĕxa. Rabĕ 'imainun achúshiti ca 'ĕx anun cuancĕ manĕ nunti nanĕti nĕtĕacĕxa. Achúshi oi cana manĕ nunti nĕtĕcĕbĕ achúshi

imë 'imainun achúshi nētēnribi parún papa nēbētsinuax mēñuacēn. ²⁶ 'Ēn nicēnuax cana 'aisamaira tēmēracēn, bacan cuani 'ianan men cuaniribi. Bētsi nētēn cana bacamiqusa 'iacēn, bētsi nētēn cana an ñu mēcamacē unin 'aisa 'iacēn. Bētsi nētēn ca judíos unibu 'imainun judíosma unibu, acamanribi 'ē bētsi bētsi oti sináncēxa. Bētsi nētēn ca ěma chanu 'icē unicamaribi 'ēmi tsuáquiruacēxa. Bētsi nētēn cana anu uni 'icēma menuax tēmēracēn. Bētsi nētēn cana parúnpapanuax tēmēracēn. Bētsi nētēn ca axa —Cristonan cana 'ai —quibi cēmēcē unicamaxribi 'ēmi nishacēxa. ²⁷ Ñu mēēi cana tēmēracēn. 'Uxti tēanan cana 'acēñuma 'aish panancē 'ianan, shimanan, chupañuma 'aish matsin bamatisa 'iacēn. Usai cana tēmēracēn. Usa 'aish cana usabii 'in.

²⁸ Ēnē ñucama 'imainun cana camabi nētēn, camabi ěmanu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama cara asérabi Jesucristomi catamētia quixun sinani bēnētēn. ²⁹ Ui unix cara ami catamēcē 'aishbi Jesucristomi manutia a uni cupí cana 'ēxbi Jesucristomi manucēsa 'aish masá nuitutin. Usa 'aish cana unían axa Jesucristomi catamēcē uni 'uchamicēbē 'ēribia usoquin 'acēsa 'aish rabíanan an a uni 'uchamicē unimi nishin. ³⁰ 'Ēx rabiácátisa tani cana —'ēnbi sinánxun ñu 'atima 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan 'ē 'aquianxa —quixun sinánquin a rabi rabiácátí 'ain. ³¹ 'Ēn mi cacē ax ca cēmēma 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan 'unania. Ax ca Nucēn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'aish aín Paparibi 'icēn, a ca camabi unin nētētimoquin rabiti 'icēn. ³² 'Ēx Damasconu 'ain ca an Aretas cacē 'apu ñu mēēxuncē unin a 'apun suntárucama 'ēa chiquitia binun quixun, a ěma aín cēnēn xēcuēcama bēaramiacēxa. ³³ Usoquian bēaracancē 'aínbi ca caquí chanu 'aruxun, cēnē manámia 'icē xēcuē chararat-sunēn 'ē ěman 'apácancēxa. Usocēx cana 'iacēacēn.

12

Namácēsa oquian Pablonēn isa

¹ 'Ēx rabiácacē 'aishbi ca ñancáishi 'iti 'icēn. Usa 'aínbi cana 'ēn namáquin iscēsa oquin Nucēn 'Ibu Jesucristonēn ismicē ñu 'imainun an 'ē sinánmicē ñu a ñuiti 'ain. ² 'Ēn cana ěsaía 'ia ñu 'unanin. Axa Cristomi catamēcē uni achúshinēx ca naí cata rabē 'ucē cuancēxa, Nucēn Papa Diosan 'imicēx. Aín namibēbi cara cuancēxa, aín bēru ñunshínshi cara cuancēxa cana 'unaniman. Nucēn Papa Diosainshi ca 'unánxa. Usai a uni 'iá ca catorce baritia 'icēn. ³ A uni cara aín namibē cuancēxa, cara aín namibēma cuancēxa quixun cana 'unaniman. Nucēn Papa Diosainshi ca 'unánxa. ⁴ 'Ēn cana 'unanin, an 'imicēx ca a uni Nucēn Papa Diosan nētēnu cuancēxa. Cuanxun ca uinu 'icē unínbia ñuitima bana cuacēxa, cuanan ca uinu 'icē unínbia chiquinaquin uni ñuixuntima bana cuacēxa. ⁵ 'Ēxbi enē ñu ñui rabiácátisa 'aishbi cana 'ēxbi rabiácátiman. 'Ēnbi sinánxun ñu 'atima 'icēbi ca Nucēn Papa Diosan 'ē 'aquianxa quixuinshi sinani cana rabiácatin. ⁶ Rabiácátisa tani 'ēx quicēxbi ca 'ēn bana, cēmēma 'aish sinánñuma uni banacēsa 'itima 'icēn. Usa 'aínbi cana rabiácátima 'ain. 'Ēx rabiácatiambabi camina 'ēn 'acē ñucama isanan 'ēn bana cuaquin mitsun uisa uní carana 'ēx 'ai quixun 'unánti 'ain. Usaribi oquin camabi unin 'ē 'unánti cana cuēēnin.

⁷ 'Insincē 'aish 'ēn nami paēi 'ēx ubiti tēmēracē 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan 'ēx aín nētēnu cuanxun ñu iscē cupí rabiácátí rabanan usoquin 'ē 'iminun ñunshin 'atimanēn 'apu ěanxa. ⁸ Rabē 'imainun achúshi oquin cana Nucēn 'Ibu Jesucristo 'ēn ñucē enēa 'ē tērecaxunun quixun ñucan. ⁹ Ñúcácēxunbi ca 'ē caxa: "'Ēn mi nuibaquin 'aquincēxun 'unani camina usashi 'iti 'ain. An

—cushima cana 'ai —quixun sináncē uni, a cana 'ēn cushinbi upí oquin ñu 'anun 'aquinin". Usoquin ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn upiti amī catamēquin ñucē 'ixunbi ñu 'anun 'ē 'aquinia quixun 'unani cana 'ēx ñucē 'aishbi cuēēnin. ¹⁰ Usa 'aish cana Cristo ñuiquin aín bana unicama ñuixuncē cupí uni 'ēmi 'atimati banacē 'ianan ñuñuma 'ianan unin bētsi bētsi ocē 'ianan numi uni nishmainun bētsi ñu cupírībi tēmēraquinbi bēnēquinma tanshitin. Usa 'aish cushima 'ixunbi cana Cristonēn cushiocēxun ax cuēēncēsabi oquin cushiñu 'ixun ñu 'ati 'ain.

Corintonu 'icē axa Jesucristomī catamēcē unicamamī sinania Pablo bēnēa

¹¹ Mitsúnmi 'ē rabicēma cupí cana sinánñuma uni banacēsari rabiacan. Mitsúxira 'ē rabi upiti banatīsa 'ixunbi camina —Pablosamaira 'aish ca an Pablo ñuicē unicama enēx Nucēn Papa Diosan uni 'icē —quixun sinánan 'ēn bana isa ñancáishi 'icē quixun sinánquin a unicaman mitsu ñuixuncē bana cuacanin. Usaquinmi mitsun sináncēbēbi cana 'ēx a unicama meuma 'ain, 'ēnbi 'aquinma, Nucēn Papa Diosan aín cushin 'amicēxuinshi 'ēn 'acē cupí. ¹² Mitsubē 'ixun cana tēmēraquinbi tanshiquin, Cristo ñuiquin bana ñuixuanan, uni itsin 'acēma ñu 'acēn. 'Ēn 'aia isquin camina, 'ēx cana asérabi Nucēn Papa Diosan aín bana ñuixunun caiscē 'ai quixun 'unancēn. ¹³ 'Ēn bētsi bētsi ēmanu 'icē axa Jesucristomī catamēcē unicama 'acēsari oquin cana mitsu nuiban, mitsúxmi atusarībi 'icē. Usa 'aínbi sapi camina mitsúnmi curíqui 'inánti sinántisa tancēxunbi 'ēn bicēma cupí masáquin sináncanin. 'Ēn mitsun curíqui bicēma axa 'aisama 'ain camina 'ēmi masáquin sinánquinma a ñu manucanti 'ain.

¹⁴ Rabēti cana mitsu isi cuan. Amiribishi mitsu istēcēni cuanti cana sinanin. 'Ēn 'acēsabi oquin cana curíqui 'inánanmi 'ē ñu 'ináncanun mitsu ñucátima 'ain. Mitsun 'ē ñu 'inánquinmabimi mitsun 'ē nuibati ashī cana cuēēnin. Aín bēchicēnēn ca uni curíqui timēxuntima 'icēn. Aín papan cuni ca aín bēchicē curíqui timēxunti 'icēn. Usa 'ain cana 'ēx mitsun papasa 'ixun mitsun curíqui bitima 'ain. ¹⁵ 'Ēx asérabi mitsu nuibati tēmēraquinbi cana Cristo cupí mitsux upí 'inun mitsu aín bana ñuixunquin, 'ēn curíqui cēñúanan 'ēn cushi cēñúquinbi 'aquinti 'ain. 'Ēn mitsu asérabiira nuibacēxunbi sapi camina 'ēn 'acēsari oquin mitsun 'ē nuibatiman.

¹⁶ Micama raírīnēx caśmina 'ēn isna mitsúnmi 'ē 'itsaira nuibaquin 'aquinun quixun mitsu paránquin bana ñuixunquin ñu ñucacēma 'ai quiax quin. ¹⁷ ¿An mitsu paránun carana uni xuan? Cananuna xucēma 'ain. ¹⁸ Mitsu istánun cana Titocēñun axa Cristomī catamēcē uni itsirībi xuan. ¿Titon cara mitsu paránx? Titobētan ca axa abē 'icē unin mitsu paráncēma 'icēn. 'Ēn 'acēsari oquin sinánquin ca atun ñu 'axa.

¹⁹ Nun usaquin mitsu cacēxun oquin mitsun nu nuibanun quixun isanuna ēsaquin mitsu cai quixun sapi camina sináncanin. 'Aishbi ca usama 'icēn. 'Ēn nuibacē xucēantu, cana mitsu cain, amī catamēti ax quicēsabi oishi 'inun cananuna Cristo cuēēncēsabi oquin mitsu 'aquinsa tanquinshi ēnē ñucama mitsu ñuixuan. Asérabi ca usa 'icē quixun ca Nucēn Papa Diosan 'unania. ²⁰ 'Ēn mitsu isi cuanxun iscēxbi sapi camina 'ēn sináncēsama 'icanti 'ai quixun cana sinanin, 'ēxribi mitsun sináncēsama 'imainun. Usa 'ixun cana sinánun, mitsux sapi camina nutsi cuamianani cuēbicananan, bētsibē bētsibē nishánancē 'ianan, bētsimi manáncē 'ianan, minainshi ñu 'ati sinánan bētsi unibē ñuianancē 'ianan, rabiacaquin upí oquin sináncēma uni 'ain. ²¹ Mitsu isi cuantēcēnia sapi ca aín bana cuacē 'aishbimi usai 'icancēbētan Nucēn Papa

Diosan mitsu cupí 'ë rabínmiti 'icë quixun cana sinanin. 'Imainun cana sinanin, mitsu raírinën ñu 'aisama 'ai mitsunanmabi xanu itsibë 'ianan xanusa unibë 'ianan ñunshinacëquin ñu 'atima 'aquin, a ñucama manuquin sinanacëma cupí sapi cana bëunan mëscúti 'ai quixun.

13

Pablonëan ashiquin 'ësëanan bëruanaxa 'inun ca

¹ Mitsu isi rabëti cuan 'aishbi cana amiribishi mitsu isi cuantëcënti 'ain. Camabi ñu ca unin, rabë unían ñuia cuapánti 'icën. Rabë 'imainun achúshi unían ñuaira ca asérabi ca quixun 'unánti 'icën. ² Mitsu isi cuanx anu 'ixun cana mitsu can, 'ën mitsu istëcëni uxun iscëxa an ñu 'atima 'acë unicama 'imainun raíri uníxribi sinanatíma usabi 'ain, cana atu 'ësëquin cushin cati 'ain. Usoquin 'ën mitsu cacësabi oquin cana 'ura 'ixunbi ënë quiricanën mitsu catëcënin. ³ Mitsun camina upí oquin 'unántisa tan, carana Cristonën sinánmicësabi oquin unicama bana ñuixuni quixun. 'Ëx mitsu isi amiribishi cuanxun, an ñu 'aisama 'acë unicama cushin cacëbëtan, camina 'unánti 'ain, Cristo ax ca asérabi 'ëbë 'icë quixun. Cristo ax ca cushiñúmama 'icën. Usa 'ixun ca mitsu sinanamianan ami catamëtimi upí 'inun 'imiquin, aín cushi mitsu ismiti 'icën. ⁴ Cristo ax ca uni itsi 'icësaí i curúsocënu matáscë 'iacëxa. Usai 'ia 'aishbi ca bërí Nucën Papa Diosan cushin uisatimoi tsoitia. Usa 'ain cananuna nux Cristo 'iásaribiti 'iquin uisa cara unin ocëxunbi cupiquinma tanshiti cushimasa 'ixunbi an 'imicëxun Nucën Papa Diosan cushin mitsu 'aquinin.

⁵ Mitsúnbi camina sinánti 'ain, caramina asérabi Cristomi catamëti ax cuëncësabi oi 'i quixun. Upí oquin ca sinan. ¿Caramina 'unaniman. Jesucristo ax ca asérabi mitsubë 'icë quixun? Asérabi Cristonanma 'ain ca ax mitsubëma 'icën. ⁶ Cristo ca asérabi nubë 'icë quixunmi mitsun 'unánti cana cuënin. ⁷ Mitsun —usama ca —quixun nu sináncëbëtanbi cananuna ñu 'atima 'axmami 'icanun quixun Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. Nun cananuna mitsu upí oquin 'unánmia quixuan unin sinánti cupíma, mitsúnmi upí ñu 'ati cupíshi, cananuna Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. ⁸ Cristonën bana quicësama oquin cananuna 'aiman. Aín bana quicësabi oquinshi cananuna 'ain. ⁹ Nux cushimasa 'ixunbi 'aquincëxmi mitsux upí 'ain cananuna cuënin. Mitsun ñu 'atima 'acëcama mëniocë 'aish upíshi 'inun cananuna ënquinma Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunin. ¹⁰ Nucën 'Ibu Jesucristonën, mitsu 'atimoquinma an iscëx upí 'inun 'aquinun 'ë cacë 'ixun, cana mitsu isi cuantëcënxunmashi ënë quirica mitsu buánmin, cuanxun 'ën iscëxmi 'aisama 'icania cushin banaquin masá nuitumiquin mitsu catin rabanan.

¹¹ 'Ën xucëantu, chuámashi camina 'icanti 'ain. Añu ñucama cara 'aisama 'icë camina mëniquin sinántëcëntima 'ain, 'ën mitsu cacë banacama cuati camina bëtsin sináncësabi oquin sinani nishananíma nuibananishi 'icanti 'ain. Usai 'ia ca Nucën Papa Dios, an aín unicama nuibaquin bënëtima chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'iti 'icën. ¹² Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'aish camina chuámarua 'inux bëtsibë bëtsibë cananti 'ain. ¹³ Axa 'ëbë 'icëcama Cristonën 'imicë 'aish aín sinan upíra upí acamanribi ca mitsu chuámarua 'aishmi bëruanax 'icanun 'ë camiaxa.

¹⁴ Mitsux 'uchacëbi Nucën 'Ibu Jesucristonën nuibaquin iëmicë 'icëa Nucën Papa Diosanribi nuibamainuan aín Bëru Ñunshin Upí axribi mitsubë 'icëbëmi chuámarua bucucanti cana cuënin. Ashi, Pablo.

PABLONĚAN GALACIANU 'ICĚ UNICAMA BUÁNMIA QUIRICA

Galacia menuaxa ax Jesucristomi cataměcě unicama Pabloněn quirica cuēñěoxuan

¹ 'Ēx cana Pablo 'ain. Unin ca Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixunun 'ě caísama 'icĕn. Nucĕn Papa Dios, an a bamacĕ 'icĕbi baísquimicĕ, abĕtan ca Jesucristonĕn aín bana ñuixunun 'ĕ caísacĕxa. ² Ēnu 'icĕ axa ami cataměcĕ unicamabĕtan cana Galacia mecamanu 'icĕ ĕmacamanuaxmi Jesucristomi cataměcĕ 'icĕ, ĕnĕ quirica mitsu cuēñěoxunin. ³ Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn mitsu nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕñĕnin. ⁴ Ēñĕ menu 'icĕ ñuishi 'atia an sináncĕ unicaman 'acĕsaribi oquin ñu 'atima 'ati rabanan nu iĕmi ca ax bamatsianxmabi nun 'ucha cupí bamacĕxa, Nucĕn Papa Dios cuĕñĕcĕsabi oi. ⁵ Nucĕn Papa Dios ax ca unicaman xĕnibua 'aínbi rabicĕ 'iti 'icĕn. Usaquin ca 'ati 'icĕn.

Jesucristomi catamĕtishi ca uni Nucĕn Papa Diosan iscĕx upí 'icĕ quicĕ bana

⁶ Cristonĕn nuibacĕ 'aishmi ainan 'inúan Nucĕn Papa Diosan caísquin sinánmicĕ 'ixunbimi mitsun aín bana ĕnquin bĕtsi bana cuacĕbĕtan, cana uisacatsi caramina usari 'icani quixun sinanin. ⁷ Anúan uni aín 'ucha tĕrĕncĕ 'aish Nucĕn Papa Diosnan 'inux iĕti bĕtsi bana ca 'aíma 'icĕn. Usa 'aínbi ca uni raírĕnĕn mitsu 'atimaquin sinánmiquin a bana bĕtsi oisa tanquin bĕtsi oquin ñuia. ⁸ Uin cara nun nu Cristo ñuiquin mitsu ñuixuncĕ Nucĕn Papa Diosnan 'inux anun uni iĕti bana, abi ñuixunquinma bĕtsi bana mitsu ñuixunia, a ca Nucĕn Papa Diosan uisa cara oti 'icĕ usoquin 'ati 'icĕn. Usoquin ca 'ĕ 'imainun naínuax ucĕ ángelribi, bĕtsi bana uni ñuixuncĕ 'icĕ, 'ati 'icĕn. ⁹ Ēn cacĕsaribi oquin cana mitsu catĕcĕnin, ui unin cara nun ñuixuncĕxunmi cuacĕ a banama bĕtsi bana mitsu ñuixunia, a ca Nucĕn Papa Diosan uisa cara oti 'icĕ usoquin 'ati 'icĕn.

¹⁰ ¿Ēsaquin mitsu caquin carana unían 'ĕx cana asĕrabi upí 'ai quixun 'ĕ rabiti sinan? Usaquin sinánquinma cana Nucĕn Papa Diosan 'ĕ upí isti sinan. ¿Carana unicamabĕ upí 'iti sinan? Cana usaquin sinaniman. Nucĕn Papa Diosma unishi cuĕñĕnmiti sinani cana Cristonĕn unima 'itsían.

Uisax cara Pablo an Jesucristonĕn bana uni ñuixuncĕ uni 'iacĕxa quicĕ bana

¹¹ Ēn xucĕantu, mitsúnmi 'unánun cana ĕsaquin mitsu cain, Jesucristo ñui quicĕ bana 'ĕn mitsu ñuixuncĕ ax ca unínbia sináncĕ banama 'icĕn. ¹² A bana cana unin ñuia cuacĕma 'ain. Uinu 'icĕ unínbĕ ca a bana 'ĕ 'unánmicĕma 'icĕn. Jesucristonĕnshi ca a bana 'ĕ 'unánmíaxa. ¹³ Ēn judíos unicama cuĕñĕncĕsa oquin ñu 'aia unin ñuia camina cuacĕn. 'Ēn cana axa Jesucristomi cataměcĕ unicama 'aisamaira oquin bĕtsi bĕtsi ocĕn, Jesucristomi sinánti bana ĕnun quixun. ¹⁴ Usoquin 'anan cana judíos unin sináncĕsa oquinshi sináncĕn. 'Ēn aintai 'ĕbĕ sĕñĕnburibi an 'acĕsamaira oquin cana uni apáncaman 'ĕ 'unánmicĕsa oquinshi 'ĕn chaitĕnĕn ñuiasabi oquin 'aisa tancĕn, 'ĕx asĕrabi judío uníra 'ixun. ¹⁵ Usai 'iabi ca Nucĕn Papa Diosan, 'ĕn titan pucu meücĕabi 'ĕ aín bana ñuixunun caísa 'ixun nuibaquin asĕrabi ainan 'inun 'ĕ sinánmiquin, ¹⁶ aín Bĕchicĕmi catamĕti 'unánmianan, atúxribia ami catamĕnun judíosma unicamaribi bana ñuixunun 'ĕ 'imiacĕxa. Usaquin 'anúan 'imicĕxun cana

uibi uisai carana 'iti 'ai quixun ñucáma 'ain. ¹⁷ 'Ën a 'unáncëma pain 'aían a pain aín bana ñuixunun Cristonën caísa uni camabi ñucati cana Jerusalénu cuánma 'ain. Anu cuánima cana Arabia cacë menushi cuantancëx Damáscu cuantëcëancën.

¹⁸ Rabë 'imainun achúshi bari inúcëbë pain cana Jerusalénu Pedro isi cuancën. Cuanx cana anu abë rabë semana 'imainun achúshi nëtë 'iacën. ¹⁹ Aribia Nucën 'Ibu Jesusan aín bana ñuixunun caísa uni raíri isquinmabi cana Jacobo, Nucën 'Ibu Jesusan xucën, ashi isacën. ²⁰ 'Ën a cuënëoquin mitsu cacë bana ënëx ca cëmëma 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan 'unania.

²¹ Jerusalénu 'itancëx cana Siria me 'imainun Cilicia menu cuancën. ²² Usa 'ain ca Judea menu 'icë ëmacamanu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicaman 'ë 'unánma 'icën. ²³ 'Unáquinmabi ca ësaquian 'ë ñuicania cuacëxa: An nu bëtsi bëtsi o uni, an ca bëri Jesucristomi catamënun quixun unicama bana ñuixunia, ami catamëtia ënun quixun unicama bëtsi bëtsi o 'ixunbi. ²⁴ Usaquian 'ë ñuia cuaquin ca Nucën Papa Dios rabiacëxa.

2

Jesucristonën aín bana ñuixunun caíscë raírinëan cuëenquin Pablo bia

¹ Usa 'ain cana catorce baritia 'icëbë Tito buani, Bernabëbë Jerusalénu cuantëcëancën. ² Nucën Papa Diosan 'ë sinánnicësabi oi Jerusalénu cuanx bëbax cana anu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamabëshi banacën. Banaquin cana 'ën judíosma unicama Jesucristo ñuiquin ñuixuncë banacama ñuixuancën, usaquin cana unicama ca quixun caquin. 'Ën usaquin bana ñuixunti cara atun sináncëx asábi 'icë quixun 'unánuxun cana 'ën judíosma uni ñuixuncë banacama chiquinaquin cacën, 'ën uni ñuixuncë bana axa 'ëx cëmëi banacësa 'aish ñancáishi 'itin rabanán. ³ 'Ën usoquin judíosma uni bana ñuixuncë chiquinaxuncëxun ca —asábi ca —quixun sináncin — griego uni 'icë camina Tito judíos unicama 'icësaribitia 'inun 'unántioracamiti 'ai —quixun 'ë cáma 'icën. ⁴ Usa 'aínbi ca a cushi unicaman 'ë uisaquin cacëbëmabi, nuxnu anu timëanbi ax isa Jesucristomi catamëcë 'icë quibi cëmëcë unicama, axribi anu atsiáncëxa. A unicamax ca, judíosma unicama ca Jesucristomi catamëcë 'aish judíos unicama 'icësa 'inun 'unántioracacë 'iti 'icë quixun nu sinánmisa tani, uisa cupí caranuna judíosma unicama 'unántiocë 'inun 'imicëma 'ai quixun isi uacëxa. A unicaman, judíosma uniribi ca 'unántiocë 'iti 'icë quixun caquin nu sinánmisa tancëbëtanbi ca axa Jesucristomi catamëcë unin cushicaman Tito, 'unántioracamicëma 'icëbi nu uisaquinbi cáma 'icën. ⁵ A unicaman judíosma unicamax ca judíos unicama 'icësa 'iti 'icë quixun nu sinánmisa tancëxunbi cananuna, mitsúnmi Jesucristomi catamëtishi ca uni iëti 'icë quixun aséribi 'unánti cupí, atun nu cacësa oquin sinánma 'ain.

⁶ —Axa ami sináncë unicaman cushi 'inun Jesucristonën 'imicë ca atux 'icë —quixun unin cacë 'ixunbi ca a unicaman bëtsi ñu 'anun 'ë cáma 'icën. A unicamax nun cushi 'aínbi cana 'ën 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín nuitu 'unáncin, camabi uni aséribi uisa uni cara quixun 'unania. ⁷ Bëtsi ñu 'anun 'ë caquinmabi ca a cushi unicaman, judíos unicama bana ñuixunun Pedro 'amicësaribi oquin ca Nucën Papa Diosan judíosma unicama bana ñuixunun 'ë 'amiáxa, quixun 'unáncëxa. ⁸ An judíos unicama Jesucristo ñuiquin bana ñuixunun Pedro 'imia 'ixun ca 'ëribi judíosma unicama bana ñuixunun 'imiacëxa.

⁹ Nucên Papa Diosan usaquin 'ë 'imicë 'icë 'unánquin ca Jacobo, Pedro, Juan, acaman atux Jesucristomi catamëcë unicaman cushi 'ixun Bernabécëñun 'ë aín mecên 'inánquin, –asérabi camina nu 'acésaribi oquin Cristo ñuiquin aín bana ñuixunun Nucên Papa Diosan caíscë 'ai –quixun canan –nun nu judíos unicama bana ñuixunmainun camina mitsun judíosma unicama bana ñuixuni cuanti 'ai –quixun nu cacëxa. ¹⁰ Canan ca ësquoqinshi nu cacëxa, –camina ñuñuma uni 'aquinti 'ai –quixun. Usoquin 'ati cana sináncën.

Antioquíanuxuan Pablonën Pedro ñu ca

¹¹ Usa 'ain cana 'ëx Antioquía ëmanu 'ixun Pedro Jerusalénuaxa ucë upí oquian asérabi Jesusan bana 'aiamoquin ñu cacën. ¹² Jacobonëan xucëxa uni raíri ucëma pain 'ain ca Pedronën judíosma unicamabëtan piacëxa. Usaquin 'axunbi ca Jacobonëan xucë unicama ucëbëtan atubëtan piquinma, judíosma unicama ëancëxa, axa Jerusalénuax ucë unicaman a ñu cati raban. ¹³ Pedronëan usaquin 'aia isquin ca axa Jesucristomi catamëcë judíos unicama raírinënríbi, judíosma unicama axríbi Jesucristomi sináncë 'icëbi, atubëtan piquinbi ëancëxa. A unicamaxa usai 'ia isi ca Bernabënëxribi usaríbiti 'iacëxa. ¹⁴ Acamaxa –judíos uni cupíma Jesucristomi catamëtíshi ca uni iëti 'icë –quixun 'unaníbi usai 'ia isquin cana axa Jesucristomi catamëcë unicama timécëñuxun Pedro ësáquin cacën: ¿Mix judío uni 'aíshbi judíoma uni 'icësaí 'iquinbi caramina uisa cupí judíosma unia judíos unicama 'icësaí 'inun quixun cain?

Judíos unicamaxa judíosma unicama 'icësaríbiti Nucên Papa Diosnan 'iti bana

¹⁵ 'E 'imainun 'ëbë 'icë unicamax cananuna judío unin rëbúnqui 'aish judío uni 'ain. Nux cananuna an Nucên Papa Diosan bana 'unáncëma judíosma unicamasaríbima 'ain. ¹⁶ Usa 'ixunbi cananuna 'unanin, Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quiásabi oquian ñu 'acë cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshi ca uni Nucên Papa Diosan aín 'uchacama tërënquin ainan isia. Usaquin 'unani cananuna nuxríbi Nucên Papa Diosan iscëx upí 'inux Jesucristomi catamëacën. Usai ca unicama 'iti 'icë quicë bana 'acë cupíma ca Nucên Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia.

¹⁷ Nun 'ucha sinánquin cananuna nun 'ucha tërënquin nu iëminun Cristo cain. ¿Usaquin caquin caranuna Cristonën ca nu 'uchañu 'imia quixun cain? Usama ca. ¹⁸ –Nun 'acë upí ñu a cupíma Jesucristomi catamëcë cupíshi cananuna Nucên Papa Diosan iscëx abë upí 'ai –quixun 'unáncë 'ixunbi, amiríbishi –'ën upí ñu 'acë cupí cana Nucên Papa Diosan iscëx upí 'ai –quixun sináncë 'aish cana Nucên Papa Diosan iscëx 'uchañumama 'ain. ¹⁹ Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësaíbi oquin sënëonquin 'acëma 'aish cana iëtimoí bamati 'iacën. Usai 'icëbi ca Jesucristomi catamëcë cupíshi Nucên Papa Diosan ax cuëncësabi oi 'inun, 'ën 'uchacama tërënquin 'ë ainan 'inun iëmiacëxa. ²⁰ 'Uchatëcëñuxunma ashiquin 'ën 'uchacama ëni cana Cristobë bamacësa 'ain. Usa 'aish cana 'ëshima, Cristo ax 'ëbë 'ain, aín cushínbí ax cuëncësa oíshi 'in. Nucên Papa Diosan Bëchicë, axa 'ë nuibati bamatsianxmabi 'ën 'ucha cupí bama, ami catamëti cana ax 'ëbë 'ain, ax cuëncësabi oi 'in. ²¹ Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuënëo bana quicësaíbi oquin 'acë cupí ca Nucên Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia quixun sináncë 'aish cana Cristo bama ax ca ñancáishi 'icë quicësa 'itsían. Usa 'aínbi cana, Nucên Papa Diosan ca aín Bëchicë ñancábi bamanun xuacëxa quixun sinanima, asérabi ami catamëtín.

3

Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi 'icë cupíma Jesucristomi catamëcë cupishia uni upí 'iti bana

¹ Gálatas unicama, mitsux camina sinánñumasa 'ain. Unin 'ucha cupía ax i curúsocënu bana Jesucristo ñuiquin cananuna mitsu upí oquin bana ñuixuancën. Ñuixuncëbi ca uni raírinën bètsi bana ñuixunquin, Jesucristo ñui quicë bana cuaxunma 'anun quixun mitsu paránxa. ²⁻³ Camina 'ë cati 'ain, ¿Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo banami cuacë cupí cara Nucën Papa Diosan aín Bëru Ñunshin Upí mitsubëa 'inun mitsu 'ináncëx? Usama ca. Jesucristo ñui quicë bana cuatími ami catamëcëxuinshi ca aín Bëru Ñunshin Upí mibëa 'inun mitsu 'ináncëxa. ¿Usa 'ixunbi caramina mitsun Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsu upí 'imiti sinántancëxunbi — 'ën ñu upí 'acë cupíshi ca Nucën Papa Diosan 'ë upí isia — quixun sinanin? Usaquin sinani camina sinánñuma unicamasa 'ain. ⁴ ¿Ñancábi caramina cëmëishi tëmëraibi Jesucristomi sináncën? Mitsúxmi usai 'icë ax ñancábimi usai 'icëma 'itibi ca 'ia. ⁵ Nucën Papa Diosan ca aín Bëru Ñunshin Upí 'inánan uni itsían 'acëma ñu mitsu 'amia. ¿Uisa cupí cara mitsu usoquin 'amia? An ca usaquin 'aia, mitsúnmi Moisésnëan usai judíos unicama 'iti cuëñëo bana cuacë cupíma mitsúxmi Jesucristo ñui quicë bana cuati, ax ca asérabi 'ëbë 'icë quixun sinani, ami catamëcë cupí.

⁶ Abrahamnën ca sináncëxa, Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin 'ati 'icë quixun. Usaquin sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan Abraham aín nuitu upí 'icë isacëxa. ⁷ Usa 'ain camina mitsun 'unánti 'ain, an ax quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan 'aia quixun sinani ami catamëcë unicamax ca axa 'íasaribiti Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish Abrahamnën rëbúnqui 'ia. ⁸ —Judíos unicamaishima camabi uni cana axa Jesucristomi catamëtia nuibaquin aín nuitu upí isti 'ai — quixun 'unánquin ca Nucën Papa Diosan an Abraham ësaquin cacë bana aín uni cuëñëomiácëxa: “Mí cupí ca camabi menu 'icë unicama 'ën 'imicëx aín nuitu upí 'aish chuámarua tani cuëñti 'icën”. ⁹ Usa 'ain ca ui unicamax cara Abraham 'íasaribiti — Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'aia — quixun sinani ami catamëtia ax ca Abraham 'íasaribiti Nucën Papa Diosan 'imicëx aín nuitu upí 'aish chuámarua tani cuëñti 'icën.

¹⁰ Usa 'aímbi ca ësairibi a bana usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo ax quia: “Ui unicaman cara camabi cuëñëo bana quicësabi oquinra 'acëma a ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën”. A bana asérabi 'ain cananuna 'unanin, a bana quicësabi oquin 'acë 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'uchañuma 'ai quixun sináncë unix ca a banacama quicësabi oquinra 'acëma 'icë Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'acë 'iti 'icën. ¹¹ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësaribiti quia: “Ui unicama cara Nucën Papa Diosan upí isia, ax ca asérabi ami catamëti tsóti 'icën”. Usaquin cuëñëo bana 'unánquin cananuna 'unanin, Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana 'acë cupíma ca Nucën Papa Diosan uni ainan 'icë upí isia, quixun. ¹² Moisésnën cuëñëo banax ca quia: “Nucën Papa Diosbë upí 'inux Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi 'iti sináncë unin ca asérabi a banacama quicësabi oquin 'ati 'icën”. Usai quibi ca, ami catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosbë upí 'icë quima.

¹³ A bana, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésnën cuëñëo, a banacamaxa quicësabi oquinra 'acëma 'icë, nu uisa cara oti 'icë usoquin 'ati

'ixunbi ca Nucèn Papa Diosan nu 'aquinma, Cristo, nun 'ucha cupí tēmēramia cupí, nu ami catamētia uisotima 'icēn. Camabi unin 'ucha cupí ca 'uchañuira uní 'icēsari Cristo i curúsocēnu bamacēxa, Nucèn Papa Diosan bana cuēnēo ēsai quicēsabi oi: “Ui unix cara i curúsocēnu matáscē 'icē ax ca asérami 'uchañuira 'aish Nucèn Papa Diosan usaira cara oti 'icē usouin 'acē 'iti 'icēn”. ¹⁴ Nucèn Papa Diosan Abraham cásabi oía judíosma unicamaxribi Nucèn Papa Diosan 'inun ca Cristo Jesús 'uchañuira uní 'icēsari bamacēxa. Ax usai bama cupí ca axa ami catamēcē unicama Nucèn Papa Diosan aín Bēru Ñunshin Upí 'inania, ax quiásabi oquin.

Moisésnēn cuēnēo bana 'imainun Nucèn Papa Diosmi catamēti quicē bana

¹⁵ Ēn xucēantu, ēsa ca ēnē bana 'icēn. Achúshi unían, usa ca ēnē ñu 'iti 'icē quixun quiricanu cuēnēocē 'icē ca uinu 'icē uninbi a bana tērēcaquin bētsi otēcēntima 'icēn. ¹⁶ Usaribi ca Nucèn Papa Diosan Abraham cá bana 'icēn. An ca Abraham aín rēbúnqui achúshi ñuiquin, a cupí ca camabi menu 'icē unicama an iscēx upí 'aish cuēēnti 'icē quixun cacēxa. Usaquian Nucèn Papa Diosan Abraham cá bana ax ca “aín rēbúnquicama” ñui quima, “aín rēbúnqui achúshi” ñui quia. Usa 'ain ca aín rēbúnqui achúshi a ñuia quía ax Cristo 'icēn. ¹⁷ Ēsa ca a bana 'icēn. Nucèn Papa Diosan ca aín rēbúnqui achúshi ñuiquin, a cupí ca camabi menu 'icē unicama an iscēx upí 'aish cuēēnti 'icē quixun caquin Abrahambētan ashiquin mēniocēxa. Usaquian mēnió 'ixun ca cuatrocientos treinta baritia inúcēbētan Nucèn Papa Diosan usai ca judíos unicama 'iti 'icē quicē bana Moisés cuēnēomiaicēxa. Usaquin cuēnēomiquinbi ca an Abrahambētan mēnió bana ñancáishia 'inun Nucèn Papa Diosan tērēcama 'icēn. ¹⁸ Moisésnēan usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun cuēnēo bana quicēsabi oquin 'acē cupía uní Nucèn Papa Diosan iscēx upí 'ain ca an Abrahambētan mēnió bana ñancáishi 'itsianxa. Usa 'ainbi ca usama 'icēn. A ñuiquian an Abrahambētan mēnió achúshi uní a cupishi ca uní ami catamētia Nucèn Papa Diosan upí isia.

¹⁹ ¿An Abraham cá bana xēnibua 'ainbi asérami 'ain cara uisacasquin Nucèn Papa Diosan usai judíos unicama 'iti bana cuēnēonun Moisés cacēx? Uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icē quixuan unin 'unánti cupí ca a bana judíos unicama 'inancēxa. Abrahamnēn rēbúnqui, Cristo, axa utia Abraham ñuixuan, a utámianuan a bana quicēsabi oquin pain 'anun ca Nucèn Papa Diosan a bana Moisés cuēnēomiaicēxa. Nucèn Papa Diosan cacēxuan ángelcaman a cacē bana ca Moisésnēn cuēnēo bana 'iacēxa. ²⁰ An cacē bana ñuiquin judíos unicama canun Moisés 'iminuxbi ca Nucèn Papa Dios achúshi, ax Abrahambēbi banacēxa, uní itsi camima.

Uisa cupí cara Nucèn Papa Diosan usaía uní 'iti bana Moisés 'inancēxa quicē bana

²¹ ¿Ēx ēsai qui carana Nucèn Papa Diosan Abraham cá banaxa bētsi 'imainun ca an Moisés cá banáxribi bētsi 'icē quin? Usama ca. Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oquin 'acē cupía uní aín nuitu upí 'aish Nucèn Papa Diosan 'ain, ca a bana 'acē cupishi uní Nucèn Papa Diosan iscēx upí 'itsianxa. ²² Usa 'ainbi ca Nucèn Papa Diosan bana cuēnēo —camabi unin ca ñu 'atima 'aia —quia. A banaxa asérami 'ain ca axa Jesucristo cupí ami catamēcē unicamaxēshi Nucèn Papa Diosan iscēx upí 'iti 'icēn, an aín rēbúnqui achúshi ñuiquin Abraham cásabi oi.

²³ Ami catamētínu iēti Jesucristoa utámainun ca judíos unicaman Moisésnēn cuēñēo bana quicēsabi oquin 'ati 'iacēxa. ²⁴ Usa 'ain cananuna an bērúancē xanun bana tuacēn tancēsaribi oquin, Moisésnēn cuēñēo bana tanquin, a bana quicēsabi oquinshi 'aquin, uisa ñu 'ati cara asábi 'icē, uisa ñu 'ati cara 'aisama 'icē quixun 'unáncēn, aminu catamēnuan Cristo utámainun. Usai 'ia 'aishbi cananuna Cristo uá 'ain, ami catamētia nun 'ucha tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain. ²⁵ Nux ami catamēnuan Cristo uá 'ain cananuna ami catamēquin an bērúancē xanun bana tuacēn tancēsaribi oquin Moisésnēn cuēñēo bana tancē cupíma, Jesucristomi catamēcē cupíshi Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain.

²⁶ Usa 'ain camina mitsux Cristo Jesúsmi catamēti abē 'aish Nucēn Papa Diosan bēhicē 'ain. ²⁷ Ami catamētia ainan 'icē nashimicē 'aish camina unían aín chupa xēni 'aisama pēquin chupa ió pañucē usaribi 'aish mibēa Cristo 'ain min nuitu upíira 'ain. ²⁸ Judíos unicama 'imainun axa griego banan banacē judíosma unicama, an uní ñu mēēxuncē unicama 'imainun an uní ñu mēēxuncēma unicama, bēbu 'imainun xanu, acamáxbi camina Jesucristonan 'aish Nucēn Papa Diosan iscēx bētsisaribi 'aish achúshisa 'ain. Jesucristonan 'ixun camina camaxunbi bētsin sináncēsaribi oquin sinanin. ²⁹ Mitsux Cristonan 'aish camina axa 'iásaribiti Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish Abrahamnēn rēbúnqui 'ain. Usa 'aish camina Nucēn Papa Diosan aín rēbúnqui ñuiquin Abraham cásabi oí aín uní 'ain.

4

¹ Ēsaquin cana mitsu cain, aín papa hamacēbētan ca aín ñucama ainan 'icēbi canicēma pain 'ixun aín bēhicēñēn bitsima. Canitancēxun cuni ca biti 'icēn. Usa 'aish ca a tuá aín papan ñucama axa ainan 'aímbi a ñucama bicēma pan 'aish, an aín papa ñu mēēxuncē unisaribi 'icēn. ² Aín papan anúan aín ñu biti mēñío nētē sēñentamainun ca aín papan caíscē unin aín bēhicē bērúanan aín chupa acama aín papan curíquinēn bixunti 'icēn. ³ A tuásaribi ca Jesucristo ucēma pan 'ain judíos unicama 'iacēxa. Usa 'ixun ca Moisésnēn cuēñēo bana quicēsabi oquin 'anan aín nuitu upí 'inún unin sináncē ñuishi 'ati sináncēxa. ⁴ Usa 'aímbi ca aín uti nētē sēñēncēbētan Nucēn Papa Diosan aín Bēhicē ēñē nētēnu xuacēxa. Achúshi xanúxa bacēncēx canitancēx ca judíos unicama 'icēsaribiti Moisésnēn cuēñēo bana, usaía judíos unicama 'iti, a 'unáncē 'iacēxa. ⁵ Ax ca judíos uni 'aishnu nux Moisésnēn cuēñēo bana cuacē 'icē, an 'imicēxēshi nun 'uchacama tērēncē 'aish Nucēn Papa Diosan bēhicē 'inun nu 'iminux uacēxa.

⁶ Mitsux camina aséربي aín bēhicē 'ai quixunmi 'unánun ca Nucēn Papa Diosan aín Bēhicēñēn Bēru Ñunshin Upí mitsubēa 'inun xuacēxa. Usa 'ain camina aín bēhicē 'ixun —'ēn Papa Dios camina mix 'ai—quixun Nucēn Papa Dios cain. ⁷ Usa 'aish camina an uní ñu mēēxuncē uni 'icēsai 'ima xubu 'ibu unin bēhicē 'icēsai aséربي Nucēn Papa Diosan bēhicē 'ain. Mixmi aín bēhicē 'icē ca Cristo ax quiásabi oquin mitsun 'uchacama tērēnquin an iscēxmi upí 'inun 'imianan aín Bēru Ñunshin Upí mitsubē 'inun 'inania.

Axa Jesucristomi catamēti unicamamia Pablo sinan

⁸ Béráma camina —Nucēn Papa Dios ca aséربي Dios 'icē—quixun 'unáncēma 'ixun Diosma ñucama rabiquin bētsi bētsi ñu 'acēn. ⁹ Usaquin bētsi ñu rabiá 'ixunbi camina an sinánmicēxun —Nucēn Papa Dios ax ca aséربي Dios 'icē—quixun 'unanin. ¿An mitsu ainan 'imicēxunbi caramina uisa cupí mitsúnmi

bērámá rabia ñucama rabiťecēnti sinan? ¹⁰ Nucēn Papa Diosan mitsu upí isnun quiax camina bēramami quiásaribiti nētē ñui —ēnē nētēx ca bētsi nētēsama 'icē —quianan 'uxē ñui —ēnē ūxēx ca bētsi 'uxēsama 'icē —quianan bari ñui ēnē barix ca bētsi barisama 'icē —quin. ¹¹ Usaquin sinanimi 'ēn mitsu 'unánmicē banaçama manucēsa 'ain cana —sapi cana ñancábi mitsu 'unánmia —quixun sinanin.

¹² Ēn xucēantu, mitsux judíos unima 'ixun camina Moisésñean cuēñeo bana 'unáncēma 'ixun a bana quicēsabi oquin 'ama 'ain. 'Ēnribi cana —a bana quicēsabi oquin 'acē cupí cana Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ai —quixun bēri sinaniman. Usa 'ain camina mitsúxribi 'ēx 'icēsaribiti Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'inux asérabi Jesucristomishi catamēti 'ain. 'Ēx mitsubē 'ain camina 'ēmi 'icēma 'ain. ¹³ Camina 'unanin, 'ēn nami 'aisama 'ixun cana bētsi menu cuanti sinánquinbi anuxuinshi Jesucristo ñuiquin mitsu bana ñuixuntabaquin ñuixuancēn. ¹⁴ 'Ēx 'ñucē 'aish upíma 'icē isquinbi camina 'ē timáma 'ain. Usa 'ixun camina Nucēn Papa Diosan xucē ángel bicēsa oquin upí oquin bianan Jesucristo 'acēsa oquin 'ē biacēn. ¹⁵ 'Ē isi camina cuēēancēn. ¿Usai 'iá 'aishbi caramina bēri uisacatsi usama 'ain? Usama 'ainbi cana 'unanin, usoti 'icē cuni camina mitsun bēru echíxun 'ē 'inan 'itsían. ¹⁶ ¿'Ēn mitsu asérabi cacē bana sinánquin caramina 'ēx cana mitsumi nishi quixun sinanin? Usama ca.

¹⁷ An mitsu bana itsi 'unánmicē unicamax ca cēmēquin parani mitsubē upiti banaia. Usai 'iquinbi ca asérabi mitsu 'aquinti sinaníma. Mitsúnmi 'ē sinánquinma atuiishi sinánquin aín banaishi cuati ca cuēēnia. ¹⁸ Usa 'ainbi cana mitsu cain, paránquinma unin upí oquin ñu 'aquincēxmi mitsux abē nuibananti ca asábi 'icēn. Usaribi oquinmi mitsubē 'icē 'acēsaribi oquin mitsubē 'icēmabi 'ē sinánti ca asábi 'iti 'icēn. ¹⁹ Mitsu camina 'ēn bēchicēsa 'ain. Usa 'ain cana mitsúnmi Cristo 'unáncēma pain 'ain 'iásaribiti mitsúxmi asérabi ami upiti catamēnun quixun sinani, masá nuituti bēnētin, bacēnuxun paē tania xanu bēnēcēsaribi oi. ²⁰ 'Ēx anu mitsubē 'iti cana cuēēnin. 'Ēx anu 'ixun cuni cana mitsubē banaquin, upí oquin mitsun sinan 'unánquin, mitsu upí oquin 'ēsētsian. Mitsubēma 'ixun cana uisai caramina 'icani quixun 'unaniman. Usa 'ain cana uisaquin carana mitsu cati 'ai quixun 'unaniman.

Agarcēñun Sara ñuicē bana

²¹ Mitsux Moisésñean cuēñeo bana quicēsabi oquin 'ati cuēēncē 'ixun camina 'ēn ñucācēxun 'ē cati 'ain, ¿caramina uisai cara a bana quia quixun upí oquin 'unáncēma 'ain? ²² A banax ca quia, Abraham ca rabē bēbu bēchicēñu 'iacēxa. Bētsin titax ca Abrahamnēn xanúan ñu mēēmīcē, Agar cacē xanu, 'iacēxa. Bētsix ca Abrahamnēn xanun tuábi 'iacēxa. ²³ An Abrahamnēn xanu ñu mēēxuncē xanun tuacēx ca camabi tuásaribi 'aish unin bēchicēishi 'iacēxa. Usa 'ainbi ca bētsix Abrahamnēn xanu, Sara, ax tuacēma 'aishbi Nucēn Papa Diosan Abraham cásabi oi tutancēx bacēancēxa. ²⁴ Ēnēx ca ēsa 'icēn. Ēnē xanu rabē 'imainun tuá rabē ñui quicē bana isquin cananuna bētsi bana rabēribi sinánti 'ain, ēsai quicē: A bana achúshinēx ca Cristo ñui quicē 'icēn. A bana ca asérabi 'icē quixun sinani Cristomi catamēcē unicamax ca Saran rēbúnquisa 'icēn. Bētsix ca Nucēn Papa Diosan Moisés cuēñeomia bana a ñui quicē 'icēn. Aín bashi Sinái, anuax 'itsa nētē abē banaquin ca Nucēn Papa Diosan usai ca 'ēn uni 'iti 'icē quixun Moisés cacēxa. A bana quicēsabi oquin aín unicaman 'anun 'inan 'ainbi ca 'itsa unin, a 'acē cupíshi cana Nucēn Papa Diosan uni 'ai quixun sinania. Usaquin sináncē unicama ax ca Agarnēn rēbúnquisa 'icēn. ²⁵ Aín bashi Sinái ax ca Arabia menu 'icēn. Aín bashi Sináinuxan abē

banaquin Nucën Papa Diosan Moisés, usai ca aín unicama 'iti 'icë quixun cá bana 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun sináncë unicamax ca Jerusalénu 'icë unicamasa 'icën. Usaquin sináncë unicamax ca Agarnën tuá 'iásaribi 'icën. Usa 'aish ca ésa 'icën. Nucën Papa Diosan, min xanun ca mi tuaxunuxun 'aia cá bana sinánquinma ca Abrahamnën bëhçicëñu 'iti cuëñquinshi Agar cacë xanumi bëhçiacëxa. Usa 'aish ca a tuá a Nucën Papa Diosan Abraham ñuixuan, ama 'iacëxa. ²⁶ 'Itsa uníxa Agarnën tuá 'iásaribi 'aínbi cananuna usama 'ain. Nux cananuna Nucën Papa Diosan nëtënu 'icë Jerusalén anu abë 'iti uni 'ain. ²⁷ Abrahamnën xanu ñui ca cuëñëo bana ésaí quia:

An tuacë xanun rëbúnquinëxa 'icësamaira oi ca —'ën cana tuaima —quixuan an sináncë xanu aín rëbúnqui 'aisamaira 'iti 'icën. Usa 'ain camina mix tuatima 'aish tuáñuma xanu 'aishbi —tuáñu cana 'iti 'ai —quixun 'unani cuëñti 'ain; tuacën paë tancëma xanu 'aishbi camina tuá 'imainun rëbúnquiñu 'icë cupí chuámarua tani cuëñti 'ain.

²⁸ 'Ën xucéantu, Nucën Papa Diosan Abraham cacësabi oquin ca Isaac aín titan tuacëxa. Usaribiti cananuna nux Nucën Papa Diosan mëñosabi oi Cristo cupí ainan 'ain. ²⁹ Bërâma ca Agarnën tuá, axa camabi tuá 'icësaribi unin bëhçicëshi 'inun aín titan tua, an, Isaac, Nucën Papa Diosan cacësabi oquin Abrahamnën bëhçicë, a bëtsi bëtsi ocëxa. Usaribi oquin ca an Nucën Papa Diosnan 'inuxun, usai ca judíos unicama 'iti 'icë quicë bana 'acë unin, axa Nucën Papa Diosnan 'inux Cristomi catamëcë unicama bëtsi bëtsi oia. ³⁰ Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ésaí quia: “Aín xanúan ñu mëemicë xanun tuacën rëbúnquinëx ca Nucën Papa Diosan cásabi oi Abrahamnën xanun tuacën rëbúnqisaribi 'itima 'icën. Usa 'ain ca aín xanúan ñu mëemicë xanubë aín tuá ashiti Abrahamnën xubunuax utëcëntimoi cuanti 'icën”. ³¹ 'Ën xucéantu, usa 'ain cananuna nux Agarnën tuá 'iásaribima 'aish Saran tuása 'ain.

5

Jesucristonan 'ixun bërâma 'á ñucama sinántëcëntima bana

¹ Nun Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana quicësabi oquin 'acë cupíma cananuna Cristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosnan 'ain. Usa 'ain camina asérami Cristomi catamëquin a ënti sinántima 'ain. Usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oquin 'acë cupí cana Nucën Papa Diosnan 'ai quixun camina sinántëcëntima 'ain.

² Pablo 'ixun 'ën mitsu camainun ca cuat, Nucën Papa Diosnan 'inux cana judíos unicama 'icësaí 'unántioracati 'ai quixun sinanibi camina Cristomi catamëcëma 'aish Nucën Papa Diosnan 'itima 'ain. ³ Cana mitsu catëcënin, uicaman cara —'unántioracëma 'aish cana Nucën Papa Diosan iscëx 'ën nuitu upí 'inux 'unántioracacë 'iti 'ai —quixun sinania, a unicaman ca 'unántioracacë 'iti ashima camabi usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oquin 'ati sinánti 'icën. ⁴ Uicaman caramina —Moisésnëan usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñëo bana quicësabi oquin 'acë cupí ca ainan 'icë Nucën Papa Diosan 'ë upí isia —quixun sinani, mix camina upí 'inux ami catamëtancëxunbi Cristo ëncë 'ain. Usa 'aish camina Nucën Papa Diosnanmasa 'ain. ⁵ Usa 'aínbi cananuna nun, ami catamëti ënquinma aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'ai quixun sinanin. ⁶ Nux asérami Jesucristonan 'aish cananuna

'unántioracacé unicama 'icēsaribiti 'unántioracacēma 'aishbi Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ain. Jesucristomi catamēcē 'ixúan an uni nuibacé uni ax ca Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'icēn.

⁷Mitsux camina upiti Jesucristomi sináncēn. ¿Ui unin cara Jesusan banami ēnun quixun mitsu sinanamiax? ⁸Nucēn Papa Dios an mitsu ainan 'inun sinánmicē, an ca Jesusan bana ēnun quixun mitsu sinánmicēma 'icēn. ⁹Unix ca quia, “Anun pán chamiti ñu an ca xanpanun 'icē pán 'ati ñu acēñun mēscucēxun camabi chamia”. Usaribi 'ixuan an uni paráncē unin ñuixuncēxun ca camabi unin aín bana cuatia. Usa unin sapi ca mitsu paránxa. ¹⁰Usa 'ainbi cana mitsúxmi Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcē 'ain ēsaquin sinanin, mitsun camina 'ēn 'acēsaribi oquin —Moisésñēan cuēñeo bana cupíma Jesucristomi catamēcē cupíshi cananuna Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ai —quixun 'unanin. Usa 'ainbi ca an mitsu 'atimaquin sinanamisa tancé uni, uisa uni cara, abi Nucēn Papa Diosan castícantí 'icēn.

¹¹‘Ēn xucēantu, cana mitsu cain, 'ēn —Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'inux ca uni 'unántioracacé 'iti 'icē —quixun caquin, unicama bana ñuixuncē 'aish cana judíos unicaman bētsi bētsi ocēma 'itsían. I curúsocēnuaxa ax bama, Jesucristo, ami catamētishi ca uni upí 'iti 'icē quixun a bana 'ēn ñuicēbēma ca uni 'ēmi nishtsíanma. ¹²An mitsu 'unántioracanun quixun ubíocē unicama aín namiribi tēatibi ca 'ia.

¹³‘Ēn xucēantu, mitsun ñu 'acē cupíma Cristomi catamēcē cupíshi an iscēx upí 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu caísaxa. Usa 'ixun camina mitsux cuēñcēsabi oquin ñu 'atima 'ati sinántima 'ain. Usaquin 'aíma camina bētsibē nuibanani asérabi 'aquiananti 'ain. ¹⁴Nucēn Papa Diosan bana ca quia:

—“Mixmi bērúancacēsaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icē 'aquinti 'ain”. A bana quicēsa oquin 'acē 'ixun camina bētsi uni nuibati 'ain, mix bērúancacēsaribi oquin. Usoquin 'acē 'ixun camina Nucēn Papa Diosan bana raírínēxa quicēsabi oquin 'acē 'iti 'ain. ¹⁵Usa 'ainbi bētsibē nishanani cuamianani camina mitsux Jesucristonēn unimasa 'iti 'ain. Usai 'itin rabanan camina bērúinraocati 'ain.

Unin sináncēsa oquin sinanima Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicē 'iti bana

¹⁶‘Ēn cana mitsu cain, mitsux cuēñcēsabi oquin ñu 'atima 'aquinma camina Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēsa oquinshi sinánquin ñu 'ati 'ain. ¹⁷Nun sináncēsa oquinshi ēnē nētēnu 'icē ñu 'aquin cananuna Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí cuēñcēsama oquin 'ain. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí ax ca nun sináncēsa oquinu ñu 'ati cuēñnima. Usa 'ixun camina mitsux an sinánmicē 'ixun mitsun cuēñcē ñu 'atima 'ain. ¹⁸Mitsun aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēxun sinánquin ñu 'acē 'aish camina usai ca uni 'iti 'icē quixun Moisésñēn cuēñeo bana quicēsamaira oi 'icē 'aish 'uchocēma 'iti 'ain.

¹⁹Camina 'unanin, unin ca 'aísa tanquinbi tēñēquinma aín cuēñcēsa oquin ēsa ñucama 'aia quixun: aín xanuma 'ainbi xanubē 'iti, xanúxmabi uni itsibē 'iti, 'imainun ñunshínquin ñu 'atima 'ati. ²⁰Anan ca 'aia, Nucēn Papa Diosmi sinánquinma unin 'acē ñu rabiti, ñubē 'iti, bētsibē nishánanti, cuamianani nishánanti, ñuñánanti, unimi pishui nishti, bēñētishi unimi nishti, anbi ñu 'acatsi quixun sináncē 'iti, 'imainun uni raíri, raíri uninibē nishananquin amanu amanu sinánun sinánmiti, acamaribi. ²¹'Imainunribi ca 'aia, bētsi unin ñu cuēñti, uni 'ati, paēnti, picéntapun 'iti, acama. Usa ñucama ca unin

aín cuëëncësa oquin ñu 'aquin 'aia. Usa 'ain cana ën mitsu cacësaribi oquin mitsu catëcënin, usa ñua an 'acë unicamax ca aín unima 'aish Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'itima 'icën.

²² Usa 'aínbí ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxuan an sináncë uní ax ësai 'ia: unicama nuibacë, chuámarua 'aish cuëëncë, uisa ñu cara 'icëbëbí chuámarua 'aish bënëcëma, an 'atimocëxunbí uní cupicëma, cuëmëninínshi banacë, upí nuituñu, 'imainun Jesucristomí upítí catamëcë, ²³ rabícëma, aín cuëëncësarí 'iisa tanquinbí tënëcë. Usa uní ñuía, ax –usai 'itima ca –quicë bana ca 'aíma 'icën. ²⁴ Cristo nun 'ucha cupí í curúsocënu bama 'ain cananuna nun nu ñunshínquin 'asaríbí oquin 'atëcënxunma ñu 'atimacama ëan. ²⁵ Usa 'ain cananuna nux aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx Nucën Papa Diosan uní 'ixun, aín Bëru Ñunshin Upitan an nu sinánmicësabí oquin 'atí 'ain.

²⁶ Usa 'ain cananuna –'ëx cana bëtsí unísama 'ai –quiax rabítima 'ain, cananuna cuëbicanani unibë nishanantima 'ain, 'imainun cananuna bëtsímí nutsítima 'ain.

6

Bëtsibë 'aquiananti bana

¹ 'Ën xucëantu, axa Jesucristomí catamëcë unían manúxun ñu 'aisama 'aia camina mitsux aséribí Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun axa upí 'inun quixun nuibaquin 'aquintí 'ain, rabíquin –'ëx cana 'uchañuma 'ai –quixun sinánquinma. Mixribí usai 'itín rabanán camina bërúancatí 'ain. ² Míñ ñuishi 'atí sinánquinma camina uní raíribí amí sinánquin 'aquinsa 'icë 'aquintí 'ain. Usai camina bëtsibë bëtsibë 'aquiananti 'ain. Usai 'í camina Cristo quiásabí oí 'ití 'ain.

³ Uí unin cara aséribí upí 'ixunmabí ax isa upí uní 'icë quixun sinania, ax ca aín sinanéinshi cëmëia. ⁴ Ñu 'aquín ca aín unin –¿Cristo cuëëncësabí oquin carana 'ai? –quixun sinántí 'icën. Usai 'í ca unían a cuëëntí sinanima –Cristo cuëëncësabí oí cana 'í –quixun sináncë cupí a uní chuámarua taní cuëëntí 'icën. ⁵ Cristonán 'ixun ca unín uisa cara aín sinán 'icë quixun sinánan uisa ñu cara 'atí 'icë quixun anbí sinántí 'icën.

⁶ An Nucën Papa Diosan bana 'unánmicë uní a ca a 'unánmicë unin cupíoquin uisa ñuñu cara, a mësú 'inántí 'icën.

⁷ Camina upí oquin 'unántí 'ain, Nucën Papa Dios parani ca uní amí cuaitima 'icën. Ëñëx ca ësa 'icën: An 'apácë ñu bëru aín bimibí ca unin bití 'icën. ⁸ Usaribítí ca axa aín 'uchacama ënima aín cuëëncësa oíshí 'icë uní ax aínanma 'aish xëñibua 'aínbí Nucën Papa Diosbë 'íma. Usa 'aínbí ca an aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicëxun sinánquin ñu upí 'acë uní ax Nucën Papa Diosnán 'aish xëñibua 'aínbí abë 'ia. ⁹ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios cuëëncësabí oquin 'aquín atsánquin ëntíma 'ain. Usoquin ñu upí oquin 'ai cananuna ax quiásabí oí an 'aquincë 'ianán aín nëtënu abë 'ití 'ain. ¹⁰ Usa 'ain cananuna axa nubë Jesucristomí catamëcë unicama 'aquintí 'ain. 'Aquianán cananuna 'aquinsa 'icë uní raíribí camabí 'aquintí 'ain.

Pablonëan ashiquín 'ësëanan bërúanxa 'inun ca

¹¹ 'Ën męcënanbí chaira letranën mitsu cuëñëoxuncë bana ënë camina isti 'ain. ¹² An –camína 'unántioracacë 'ití 'ai –quixun caquin mitsu 'unánmicë unicaman ca judíos unicama cuëñnmití cupíshí usaquin 'unánmia. Í curúsocënu ax bama, Cristo, amí catamëtíshí ca uní iëtí 'icë quicë, a bana cupí

bëtsi bëtsi ocë 'itin rabanan ca —mitsux camina 'unántioracacë 'iti 'ai —quia. ¹³ Axa 'unántioracacë unicamanbi ca camabi Moisésnën usai ca judíos unicama 'iti 'icë quixun cuëñeo banacama quicësabi oquuinra 'aima. Usa 'ixunbi ca atun 'unánmicë cupí camina mitsux judíos uní 'icësaribiti 'unántioracacë 'ai quiax rabiácati sinánquin usaími 'inun quixun mitsu 'unánmia. ¹⁴ Usa 'aínbi cana 'ëxbi rabiacaquinma, i curúsocënu ax bama 'aian a cupí uni iéti, Nucën 'Ibu Jesucristo, ashi rabin. Cristo i curúsocënu bama cupí cana a 'ën 'atia Nucën Papa Dios cuëñcëma ñucama ëni, usa ñu 'atëcënti cuëñiman. 'Imainun ca unin a 'atia Nucën Papa Dios cuëñcëma ñu 'ë 'amítima 'icën. ¹⁵ Nux aséabi Cristonan 'aish cananuna, axa usabi 'unántioracacë unicamaxa 'icësaribiti 'unántioracacëma 'aishbi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Ainan 'icëa Cristonën nu 'imicëxun bërámanu 'ása oquin sinántëcënquinma bëtsi oquin sináncë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. ¹⁶ Axa usai 'icë unicamacëñuan uicamax cara aséabi aín uni 'icë, acama Nucën Papa Diosan nuibaquin aín 'ucha tërëanan chuámashirua 'imiti cana cuëñin.

¹⁷ Nucën 'Ibu Jesúsnan 'icë unin bëtsi bëtsi ocë cupí, 'ën nami tēacë mocë, aín bërucama isquin ca ui uni cara, anbi, 'ëx cana aséabi Nucën 'Ibu Jesusan uni 'ai quixun 'unánti 'icën. 'Unánquin ca uisa uni carana 'ai quixun 'ë ñucátëcëntima 'icën.

¹⁸ 'En xucéantu, Nucën 'Ibu Jesucristonëan nuibaquin mitsu asaribi 'aíshmi upí 'inun 'aquinti cana cuëñin. Usai ca 'iti 'icën. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN EFESONU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

*Efeso ěmanuax ax Jesucristomi cataměcĕ unicama Pablonĕn quirica
cuĕnĕoxuan*

¹ Ęx cana Pablo, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin aín bana ĩuixunun Jesucristonĕn caísa 'ain. Usa 'ixun cana Efeso ěmanuaxmi Cristo Jesúsmi sinani ami catamĕti Nucĕn Papa Diosan 'icĕ ĕnĕ quirica mitsu buánmin. ² Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn mitsu nuibaquin 'aquincĕxmi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

I. AIN UNICAMAX CA CRISTOBĒ ACHUSHISA 'ICĒ QUIXUN PABLONĒN CA (1.3-3.21)

Cristonan cupía Nucĕn Papa Diosan uni nuibaquin 'aquinti

³ Nucĕn Papa Dios ax ca Nucĕn 'Ibu Jesucristo aín Dios 'ianan aín Papa 'icĕn. A rabinun ca 'acan. Aín nĕtĕnuxun nu sínánxunquin ca nuxnu Cristonan cupí nuibaquin 'aisamaira ĩu nu 'aquinquin upí oquin sínánmianan nu cuĕĕnmia.

⁴ Mecama uniocĕma 'ixunbi ca Nucĕn Papa Diosan Cristo cupínu an iscĕx 'uchaĩuma 'ianan ainanshi 'inun nu caíscĕxa. ⁵ Axa cuĕĕncĕsabi oquin ca nu nuibaquin Jesucristo cupí aín bĕchicĕ 'inun nu caíscĕxa. ⁶ Usaquin ainan 'inun caístancĕxun an nu nuibaquin, aín nuibacĕ Bĕchicĕ nubĕ 'aínu ainan 'aish upí 'inun nu 'imicĕ 'ixun cananuna ami catamĕquin, xĕnibua 'aínbi a rabin. ⁷ An ca nun 'ucha cupínu ainanma 'icĕbi Cristo bama 'ain, nun ĩu 'aisama 'acĕcama tĕrĕnquin ainan 'inun nu iĕmiaxa, an nu nuibaquin.

⁸ Usa 'ixun ca nuibaíraquin uisairai cara uni ainan 'iti 'icĕ quixun upí oquin 'unánun nu 'imiaxa. ⁹ Unin 'unánma 'icĕbi ca nu 'unánmiaxa, uisa cupí cara ax cuĕĕansabi oquin Cristo ĕnĕ nĕtĕnuaxa bamanun xuacĕxa quixun. ¹⁰ Ęsaquin ca nu 'unánmiaxa: An ca anúan ax utĕcĕnti nĕtĕa sĕnĕncĕbĕtan Cristo xuti 'icĕn, an unio ĩucama, náínu 'icĕ 'imainun menu 'icĕ aín 'ibua 'inun.

¹¹ Nux Cristonan cupí aín uni raíri 'acĕsaribi oquin nu axa cuĕĕncĕsabi oi 'ianan aín nĕtĕnu abĕ 'iti nu 'iminuxun ca Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun nu caíscĕxa. Usai nux 'inun ca Nucĕn Papa Diosan camabi ĩu ax cuĕĕncĕsabi oquin 'aquin mĕnĕocĕxa. ¹² Nun nu an sínánmicĕxun upí oquin ĩu 'aia isquian uni raírinĕnribi a rabinun ca nux pain Cristomi catamĕcĕ 'aíshnu ax cuĕĕncĕsabi oi 'inun nu caíscĕxa. ¹³ Mitsúxribi camina —Jesucristo cupí ca uni aín 'ucha tĕrĕncĕ 'aish Nucĕn Papa Diosan 'iti 'icĕ —quixun ĩuicĕ bana cuati Cristomi catamĕacĕn. Cristomi catamĕtia ca Nucĕn Papa Diosan ax quicĕsabi oquin aín Bĕru ĩunshin Upí mibĕa 'inun mitsu 'inancĕxa, mitsúxmi asĕrabi ainan 'icĕ 'unánti oquin. ¹⁴ Aín Bĕru ĩunshin Upí axa nubĕ 'ain cananuna 'unanin, anúan Nucĕn Papa Diosan an caíscĕ aín unicama biti nĕtĕ sĕnĕncĕbĕ cananuna aín nĕtĕnu abĕ 'iti 'ain, ax quiásabi oi. Ax cushiira 'ixuan nuibaquin 'imicĕxunu a rabinun ca usai 'iti 'icĕn.

*Efesonu 'icĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios
ĩucáxuan*

¹⁵ Usoquin Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕxmi mitsux asĕrabi Nucĕn 'Ibu Jesúsmi catamĕanan axa ami sínancĕ unicamabĕ nuibanania ĩuicania cana

cuan. ¹⁶ Usa 'ain cana ênquinma —asábi ca —quixun caquin rabianan abê banaquin Nucên Papa Dios mitsu ñucáxunin. ¹⁷ Nucên 'Ibu Jesucristonên Dios 'ianan 'Apuira, Nucên Papa Dios, a cana an 'unánmicêxunmi upí oquin sinánquin a 'unáncanun quixun mitsu ñucáxunin. ¹⁸ 'Imainun cana mitsu ñucáxunin, an 'imicêx caramina uisairai ênê nêtênuax Jesucristosaribi 'aish upí sinánñu 'iti 'ai quixunmi mitsun 'unánun. Ñucánun cana uisairai caramina aín nêtênu abê 'aish, axa ami catamêcê unicamabê 'iti 'ai quixunmi 'unánun mitsu ñucáxunin. ¹⁹⁻²⁰ Usaribi oquin cana mitsu ñucáxunin, uisaira cara aín cushi anúan axa ami catamêcê unicama 'aquinti a 'icê quixunmi mitsun 'unánun. A cushínbi ca bamacêbi baísquimixun Cristo aín nêtênu aín mêqueu 'aish abê 'Apu 'inun 'imiácêxa. A cushínra ca Nucên Papa Diosan nu 'aquinia. ²¹ Usai 'inúan 'imicêx ca Cristo ax, a unin iscê 'apu 'imainun a unin iscêma 'apuribi 'imainun uisa cushi cara, 'imainun uisa 'apu cara, uisaquin caquin anêcê cara, acamabê sênênmaira 'icên. Usa bérí 'aish ca ênê nêtê cêñúcêbêribi usai 'iti 'icên. ²² Nucên Papa Diosan ca camabi ñu, uni, ángel, acaman 'ibu 'inun Cristo 'imiácêxa. 'Imianan ca axa ami catamêcê unicaman 'iburibi 'inun 'imiácêxa. ²³ Axa ami catamêcê unicamax ca 'itsa 'aishbi camáxbi Cristonan 'icên. Usa 'ain ca an abê 'ixun an sináncêsaribi oquian sinánun aín unicama 'imia. Ax ca uinubi 'aímama 'icên. Abê 'ixun ca Cristonên aín unicama an iscêx aín nuitu upí 'ixuan ax cuêencêsa oquinshi 'anun aín cushi 'inania.

2

An nuibacê cupí ca uni Nucên Papa Diosnan 'ia quicê bana

¹ Mitsun ñu 'atima 'acê cupí ainanma 'aishmi uni bamacêsa 'icêbi ca Nucên Papa Diosan mitsu xênibua 'aínbi abê 'inun ainan 'imiáxa. ² Ênê nêtênu 'icê ñuishia an sináncê unicaman sináncêsa oquinshi sinánquin camina ñu 'aisama 'acên, ñunshin 'atimanên 'apu cuêencêsabi oquin. An ca an Nucên Papa Diosan bana cuaisama tancê unicama ax cuêencêsabi oquin 'anun sinánmia. Usaribiti camina mitsux an sinánmicê 'iacên. ³ Nunribi cananuna camaxunbi nun sináncêsa oquinshi sinánan nun sinan 'atima 'ixun nux cuêencêsabi oquin 'acên. Usai 'icê 'aish cananuna raírí unicamasaribi 'aish numi nishquian Nucên Papa Diosan castícantí 'iacên. ⁴ Usai 'iá 'icêbi ca Nucên Papa Diosan nu 'aisamaira nuibaquin, ⁵ nux nun 'ucha cupínu ainanma 'aish bamacêsa 'iá 'icêbi ainan 'aish upíti tsónun nu 'imiáxa, nuxribi bama 'aishbi Cristobê baísquicêsa 'inun. ⁶ Nux Cristo Jesúsbe baísquicêsa 'inun 'imianan ca Nucên Papa Diosan nuxribi ênê nêtênuaxbi Cristo Jesúsbe, aín nêtênuribi abê 'inun nu 'imiáxa. ⁷ Jesucristonan 'aishnu usai 'icê isquían camabi unin uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun nêtê xênibucêbêtanbi isnun ca Nucên Papa Diosan usaínu 'inun mêníocêxa. ⁸ Nuibaquin ca asérabi cuêenquin mitsúxmi Cristomi catamêti cupíshi mitsu ainan 'inun iémíaxa. Mítsúnmi ñu upí 'acê cupíma ca Jesucristo bama cupíshi Nucên Papa Diosan ax cuêenquinshi mitsu ainan 'inun iémíaxa. ⁹ An ca an ñu upí 'acê cupí ainan 'inun uni iémíma. Usa 'ain ca uinu 'icê unínbi —'ên upí ñu 'acê cupí cana iêa —quixun rabíquin sinántima 'icên. ¹⁰ Cristo Jesús nubê 'inúan an 'imicêxun ñu upíshi 'anan nun sinan bêtisi 'inun ca an mêníocêsa oquin nu 'imiáxa.

Cristo cupía judíos unicama 'icêsaribiti judíosma unicamaribi Nucên Papa Diosnan 'iti

11 Usa 'ain camina manútima 'ain, mitsux judíos unima, uni itsi 'aish camina axa 'unántioracacé judíos unicaman —a unibunëx ca 'unántioracacëma 'icë —quixun ñuicé 'iacën. 12 Judíos unima 'aish camina Cristo ñui quicé bana cuacëma 'iacën. Judíos unicaman 'unan 'aïnbi camina mitsun Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'ianan an Cristo ñuiquin Abraham cá bana a 'unáncëma 'iacën. Usa 'ixun camina Nucën Papa Diosan ca nuibaquin uni 'aquianan ainan 'imiti 'icë quixun 'unáncëma 'aish mitsux cuëncësä oíshi tsóti sináncën. 13 Usai 'iá 'aíshbi camina camabi unin 'ucha cupíä Cristo bama 'ain, ami catamécë 'aish ainan 'ain. Usa 'aish camina Nucën Papa Dios 'unáncëma 'iá 'aíshbi bërí a 'unani ainan 'ain. 14 Cristonën ca judíos uni 'icësaribitia judíosma uniribi Nucën Papa Diosnan 'inun 'imíaxa, camáxbia raíri unisaribi 'inun. Judíos unicamäxä judíosma unicamabë nuibanancëma 'aish nishanancësä 'iá 'icë ca bërí Cristonën judíos uni 'imainun judíosma uniribia ainan 'aish camáxbi bëtsibë nuibananun 'imíaxa. 15 Ax camabi unin 'ucha cupí bamaquin ca Cristonën nux judíos uni 'ixun Moisésnën cuëñö bana quicësabi oquin 'acé cupíäma ami catamécë cupíshi Nucën Papa Diosnan 'iti mënóçëxa. Usouni 'icësaribitia judíosma uníquin ca nux judíos uni 'aish 'icësaribitimi mitsúxribi ami catamécë cupí ainan 'inun 'imíaxa. Usa 'ain cananuna camáxbi ainan 'aish sënën 'ain. 16 Ax camabi unin 'ucha tërëncë 'iti cupí i curúsocënuax bamax baísqiun ca Cristonën judíos unicama Nucën Papa Diosnan 'inun mënóçëxa. Usoquian 'acé cupí ca axa ami catamécëcamax Nucën Papa Diosnan 'aish, judíosma unibë judíos uni nishánantëcëntima 'icën. 17 Ax ëñë nëtënu utancëxun ca Cristonën bana ñuixunqin, camabi uníx ca ami catamëti Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'icë quixun cacëxa. Usa 'ain ca judíosma uni, an Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma, 'imainun judíos uni, an Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'ixun a ñuia quicé bana cuati, Cristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'ia. 18 Usai Cristomi catamëti Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'aish cananuna camáxbi, judíos uni ucën Papa Diosnan 'iti mënóçëxa. Usoquin ca nux judíos un'imainun judíosma uníxribi, Nucën Papa Diosbë banati 'ain. 19 Usa 'ain camina judíosma uni 'aíshmi Nucën Papa Dios 'unáncëma 'aish 'iásaribima 'ain. A ñuiquian Nucën Papa Diosan Abraham cá, Cristo, a camina mitsun bërí 'unanin. Usa 'ain cananuna mitsúxmi judíosma uni 'imainun nuxribi judíos uni 'aish, ainan cupí aín nëtënu abë 'iti 'ain. 20 Mitsux camina an aín bana uni ñuixunun Jesusan caíscë unicama 'imainun an Nucën Papa Dios quicé bana uni ñuixuncé unicaman ñuiasabi oi, Jesucristomi catamëti ami cushicé 'ain. Usa 'aish camina unin maxax xubu oquin ami cushiti pain nantancëxun raíriri bucúnrucësaribi 'ain, Cristo a pain nancë maxáxxa 'ain. 21 Amia catamëtia ca Nucën 'Ibu Jesucristonën aín unicama ax cuëncësabi oía 'inun 'imíä. Usaquin 'imicëxa, asérabi ami catamécë aín unicama abë ca Nucën Papa Dios 'ia. 22 Mitsun ëmanu 'icë axa Jesucristomi catamécë unícamabëribi ca aín uni raírübë 'icësaribiti Nucën Papa Dios 'ia, aín Bëru Ñunshin Upíä aín unícamabë 'ain.

3

Judíosma unicama Jesucristo ñuiquin bana ñuixunuan Nucën Papa Diosan Pablo caísa

1 Mitsúxmi judíosma uni 'aíshbi Cristo Jesúsmi sinánun aín bana mitsu ñuixuncé cupí cana 'ëx, Pablo 'aish, sipuacé 'ain. Usa 'ixun cana mitsu

Nucèn Papa Dios ñucáxunin. ² Mitsúnbi camina 'ëa ñuicania cuaquin 'unánti 'ain, mitsu nuibaquin ca Nucèn Papa Diosan Cristo ñuiquin aín bana mitsu ñuixunun 'ë cacëxa quixun. ³ A bana uisai quicë cara quixun unin 'unánma 'icëbi ca bërí unin 'unania. Nucèn Papa Diosanbi ca 'ëribi 'unánmiaxa. 'It-samashi pain cana an 'ë 'unánmicë bana mitsu ñuixunquin cuënëon. ⁴ 'Ën mitsu buánminuxun cuënëocë bana ënë isquin camina 'unánti 'ain, 'ën cana uisai quicë cara Cristo ñui quicë bana 'icë 'unani quixun. ⁵ A bana ca bërâma Jesucristo ucëma pain 'ain, uisai cara quia quixun uni Nucèn Papa Diosan 'unánmiama 'icën. Usa 'ainbi ca bërí aín Bëru Ñunshin Upitan an aín bana ñuixunun caiscë unicama uisai cara a bana quia quixun 'unánmiaxa. ⁶ Unin 'unánma 'ainbi ca a bana ëсай quia, judíos unicama 'icësaribiti ca judíosma unicama, Cristo Jesús bama cupí ami catamëti Nucèn Papa Diosan uni 'ianan abë aín nëtënu 'iti 'icën, ax quíásabi oi.

⁷ 'Ëxbi usai 'itima 'icëbi ca ax asérabi cushi 'ixun Nucèn Papa Diosan Cristo Jesús ñui quicë bana unicama ñuixunun 'ë 'imiacëxa. ⁸ 'Ëx axa ami catamëcë uni raíribë sënénmara 'icëbi ca Nucèn Papa Diosan nuibaquin, judíosma unicama Cristo ñui quicë bana 'unánminun 'ë 'imíaxa, uisaira oquin cara Cristonën aín unicama nuibaquin 'aquinia quixuan ënë nëtënuixin aín unicaman 'unáinracëma 'icëbi. ⁹ Nucèn Papa Dios, an camabi ñu unio, an ca —Cristo ca uti 'icë —quixun bërâma mënío 'ixunbi Cristo ucëmapan 'ain, a ñui quicë bana uisai quicë cara quixuan unin canun 'unánmiama 'icën. 'Unánmiama 'ixunbi ca bërí a bana unicama 'unánminun Nucèn Papa Diosan 'ë caxa. ¹⁰ Axa ami catamëcë unicamaxa an 'imicëx upí isquian naínu 'icë ángelcama, aín cushicamanribi uisaira cushiñu 'ianan uisaira sinánñu cara ax 'icë upí oquin 'unánun ca Nucèn Papa Diosan aín unicama usai 'inun mëníocëxa. ¹¹ Usaquin aín unicama 'iminuxuan usabi 'iti oquin an mëníosabi oquin ca Nucèn Papa Diosan aín Bëhicë, Nucèn 'Ibu Jesucristo, a ënë nëtënu xuacëxa. ¹² Cristo cupí cananuna racuëtima uisa ñu cara, Nucèn Papa Diosbë banati 'ain, an ca Cristomí catamëcë cupí nun bana cuatia quixun 'unani. ¹³ Usa 'ain camina 'ëx mitsu bana ñuixuncë cupí tëmëraia ñuicania cuatíbi racuëti masá nuitutima 'ain. 'Ën tëmëraquinbi Cristo ñui quicë banacama mitsu ñuixuncëxmi ami catamëtia Nucèn Papa Diosan mitsu ainan 'imicë 'aish camina masá nuitutima cuënti 'ain.

Uisaira oquin cara Cristonën aín unicama nuibatia quicë bana

¹⁴ Usa mitsux 'ain cana Nucèn 'Ibu Jesucristonën Papa, Nucèn Papa Dios, a rantin purúnquin mitsu ñucáxunin. ¹⁵ Ax ca menu 'icë unicama 'imainun naínu 'icë ángelcamaribi an unio 'aish acaman 'Ibu 'icën. ¹⁶ Ax upíira 'aish cushiira 'ixúan aín Bëru Ñunshin Upitan mitsun nuitu mëu sinánmiquin, ax cuëncësabi oquinmi 'anun mitsu cushionun, cana a mitsu ñucáxunin. ¹⁷ 'Imainun cana Cristomí catamëtia an mitsubë 'ixun an cushiocë 'aish, uisai cara 'íbi bëtsibë bëtsibë nuibanquinmi, ¹⁸ axribia ami sináncë unicamabëtan, uiti chaira aín sinan 'ixun cara Cristonën camabi menu 'icë unicama, 'apucama 'imainun 'apuma unicamacëñunbi ñumaraira unibi nuibatia quixun mitsun nuitu mëu 'unánun mitsu ñucáxunin. ¹⁹ Nun nu camaira 'unántisama 'icëbimi mitsun, uisaira oquin cara Cristonën mitsu nuibatia quixun, aín cushi an mitsun nuitu upí 'imiti axa asérabi mitsubë 'ain 'unánun cana Nucèn Papa Dios mitsu ñucáxunin.

²⁰ Ax cushiira 'aish nubè 'ixun ca Nucèn Papa Diosan nun ñucácēsamaira oquín nu 'axúanan nun sináncēsamaira oquínribi sinánxunquin nu 'aquinti 'icèn. ²¹ Usa 'icè ca Cristo Jesús cupí aín unicaman xénibua 'aínbi a rabiti 'icèn. Usaquin ca 'ati 'icèn.

II. ÈSAI CA NUCÈN PAPA DIOSAN UNI 'ITI 'ICÈ QUIXUN PABLONÈN CA (4-6)

4

Aín Bèru Ñunshin Upitan 'imicèxun Nucèn Papa Diosan unicaman bètsin sináncēsaribi oquín sinánti bana

¹ Usa 'ain cana 'èx ainan 'ixun Nucèn 'Ibu Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncè cupí sipuacè 'ixun mitsu cain, an caíscè aín unicamaxa usai 'iti oquian Nucèn Papa Diosan mēnóisabi oi camina ax cuèèncēsabi oíshi 'iti 'ain. ² Cuamiananima camina upí sinánñu 'aish upiti banati 'ain. Bēnētishi nishíma camina bètsibè nuibanani 'aquiananti 'ain. ³ Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upitan 'aquincèx camina bètsin sináncēsaribi oquín sinani achúshi sinánsa 'aish, èníma bètsibè bètsibè nuibananti 'ain. Uşai 'iti sinani camina usaíbi 'iti 'ain. ⁴ Jesucristonan 'aish ca aín unicama achúshisaishi 'icèn. An atu 'aquincè Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upí ax ca achúshishi 'icèn. Usa aín ca bètsin 'unáncēsaribi oquín aín unicaman 'unania, Nucèn Papa Diosan ca aín nētènu abè 'inun nu caíscèxa quixun. ⁵ Nucèn 'Ibu Jesucristo axèshi ca aín unicaman 'Ibu 'icèn. Ax ca achúshi 'icèn, amishi catamèti cananuna camáxbi nun 'ucha téréncè 'aish ainan 'ain. Jesucristomishi catamècè cupí cananuna nashimicè 'ain. ⁶ Nucèn Papa Dios axèshi ca aín unicaman Dios 'ianan aín unicaman 'Ibu 'icèn. Usa 'ixun ca ax cuèèncēsabi oquian ñu 'anun aín unicama 'aquinia. Ax ca aín unicamabè 'icèn.

⁷ Usa 'ain ca axa ami catamècè unicama bètsin sináncēsaribi oquín sináncè 'icèbi ax cuèèncèsa oquian bètsi bètsi ñu mēti 'anun Cristonèn nu 'imíaxa. ⁸ Usai ca 'iti 'icè quíax ca Nucèn Papa Diosan bana cuèno èsai quia: Capitanèan abè 'acánanquin axa ami nishcè unicama ñusmoxun cuèènquin aín unicama an bicè ñu 'ináncēsabi oquín ca Cristonèn bamax baísquitancèx naínu cuantècèntancèxun cuèènquin aín unicama an 'ati ñu 'inánquin bètsi bètsi ñu 'anun 'imíaxa.

⁹ ¿Usa 'ain cara Cristo naínu cuantècèan quicè bana uisai quicè 'ic? Ax ca èsai quia, aín Papan nētènuax ènè menu utancèx ca anu cuantècèancèxa, quíax. ¹⁰ Axa ènè nētènu uá, axbi ca anuxun aín unicama camabi aín cushi anúan aín cuèèncèsa oquín 'ati a 'inánux abè 'Apu 'i aín Papan nētènu cuantècèancèxa. ¹¹ An ca ax cuèèncèsa oquían bètsi bètsi ñu 'anun aín unicama 'imia. Bètsi bètsi unix ca aín bana ñuixunuan 'imicè 'icèn. Raírinèn ca Nucèn Papa Dios quicè bana unicama ñuixunia. Raírinèn ca axa Jesucristomi catamècèma unicama amia catamènnun upí oquín 'aquinia. Raírinèn ca axa ami catamècè unicama upiti Jesucristo cuèèncēsabi oi 'inun áquinia. Raírinèn ca uisai cara Nucèn Papa Diosan bana cuèñècama quia quixun uni 'unánmia. ¹² Axa ami catamècè unicaman upí oquín sinánan ax cuèèncēsabi oquín ñu upíshi 'ati 'aquinun ca Cristonèn aín unicama bètsi bètsi ñu 'anun 'imia. ¹³ Usai 'aquianani cananuna nishánanima nuibanani uisa ñu cara 'icèbèbi asérabi ami catamèti 'ain. Ainan 'ixun Nucèn Papa Diosan Bèchicè a asérabi 'unani cananuna an 'imicèx aín sinánsaribi 'iti 'ain. Usa 'aish cananuna camáxbi nun sinan upíira upí 'aish ax cuèèncēsabi oi 'iti 'ain. ¹⁴ Usai 'i cananuna bérámanu 'iásaribiti bérí 'itima

'ain. Bëri cananuna tuáxunratsunën unín paráncëxun sinánbëquincësa 'aish unín bëtsi bëtsi bana ñuixunquin paráncëxun amanua amanua sinani usaribi 'itima 'ain. An uni paráncë unicaman cëmëquin nu paránquin ñu 'atima 'anun quixun 'imicëx usai 'iá 'aishbi cananuna bëri usai 'itëcëntima 'ain. ¹⁵ Nuxnu ainan 'aian aín unicaman 'Ibu, Cristo, ax nubë 'ain cananuna nëtë camabi an nu 'unánmicësabi oquin 'ai, aín sinánsaribi 'iti 'ain. Usa 'aish cananuna bëtsibë bëtsibë nuibananquin, cëmëquin uni itsi paranima, Cristo cuëëncësabi oishi 'iti 'ain. ¹⁶ Nun namicama amanu amanu 'aish nun męcën, nun taë, nun pëñan, nun bëru, acama upiti tacáshquiama 'aish cananuna unima 'itsían. Usa 'aishbi ca uni camabi aín namia upiti unia 'ain, asábi 'icën. Usaribiti ca axa Jesucristomi catamëcë unicamax amanu amanu sinánquinma Cristonën 'aquincëx camaxunbi bëtsin sináncësa oquin sináncë 'iti 'icën. Usai 'i ca Cristonëx cuëëncësabi oi bëtsibë bëtsibë nuibanani, an sináncësaribi oquin sinani Cristosaribi 'ia.

Cristonan 'aisha uni bëtsi 'iti bana

¹⁷ Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë sinánmicësabi oquin cana mitsu cain, axa Nucën Papa Diosmi sináncëma uníxa 'icësaribiti 'iá 'aishbi camina usai 'itëcëntima 'ain. A unicamax ca Nucën Papa Dios cuëëncësa oíma atúnbia sináncësa oishi 'i bucuia. ¹⁸ Usa 'aish ca bëanquibucë 'ain mancasmatia uni bënëcësaribi oi 'ia. Cristo ñui quicë bana cuaisama tancë 'ixun ca ainan 'iti 'unáncëma 'aish Nucën Papa Diosnan 'itsianxbi ainanma 'icën. ¹⁹ A 'ai ñunshíncë 'ixun ca rabinquinma uisa ñu 'atima cara 'aia tania a 'aia. Aín xanuma 'aínbi xanubë 'iti, xanúxmabi uni itsibë 'iti, usa ñucama 'ati cuëënia. ²⁰ Usaía atux 'icëbëtanbi ca Cristonën usámi 'inun mitsu sinánmicëma 'icën. ²¹ Mitsúxmi a rabi timëcë 'ain cara Jesús uisai mitsux 'iti cuëënia quixun 'unánmicë 'ixun camina 'unanin, Jesusax ca mitsúxmi a unicama 'icësaribiti 'iti cuëënima quixun. ²² Usaribiti 'iquin camina bërâma mitsux cuëëncësabi oquin ñunshínquin ñu 'atima 'acën. Usaquin 'aquin camina mitsun sinan upíma 'ixun ñu 'atima 'aquinbi, ax ca 'aisama 'icë quixun sinani rabíanma 'ain. Usai 'iá 'ixunbi camina ñu 'atimami 'á, acama ënti 'ain. ²³ A ëni camina Nucën Papa Diosan 'imicëx bëtsi sinánñu 'iti 'ain. ²⁴ Bëtsi sinánñu 'imicëx camina an iscëx asérami upí 'ianan unínribia iscëx upí nuituñu 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi.

²⁵ Usai 'iquin camina cëmëquin uni parántima 'ain. Camáxbi cananuna Cristonan 'ain. Usa 'ain camina abë banaquin min aintsicama asérami banáinshi caquin parántima 'ain.

²⁶ Unibë nishanantancëxbi camina 'uchati rabanan xënibutíma a nëtënbi bënëtishi manúti 'ain. ²⁷ Nishtancëxunbimi manuiama ca ñunshin 'atimanën mitsu masá sinánmiquin mitsun nuitu upíma 'imiti 'icën. Usaquian 'atin rabanan camina mitsun nishcë bënënquinshi manuti 'ain.

²⁸ An ñu mëcamacë uni an ca usaquin 'atëcëntima 'icën. Usaquin 'atëcënquinma ca chiquíshquinma aín mëcënanbi upí oquin ñu mëëti 'icën, cupí bixun anun ñuñuma uniribi 'aquinti sinánquin.

²⁹ 'Atimati banaima upitishi banaquin camina uni Jesucristomia upiti catamënun 'aquinti 'ain. Mitsúxmi usai banaia cuati Jesucristomi upiti catamëtia Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquincëx ca cuëënti 'icën.

³⁰ 'Atimati banaquin camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí masá nuitumiquin rabinmitima 'ain. Axa mibë 'inun 'inánquin ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'inun 'unántioxa, Jesucristo utëcëncëbëmi aín nëtënu abë 'iti oquin.

³¹ Usa 'ain camina uinu 'icë unibëbi nishanantima 'ain, uni itsimi camina xuamati nishtima 'ain, unibë camina ñu canantima 'ain, uni ñui camina 'atimati banatima 'ain, uisa ñu cara 'atima 'icë a camina 'atima 'ain. ³² Usai 'ima camina abë nuibanani uni itsibë 'aquiananti 'ain. Mitsumi nishquian unin 'atimocëxbi camina abë tanánantima 'ain. Usai 'ima camina uisa cara mi ocëxbi a manui abë upí 'iti 'ain. Mitsun ñu 'aisama 'acëcama manuia, Nucën Papa Dios Cristo cupí mitsubë upí 'ain, camina usaribiti uni itsibë 'iti 'ain.

5

Usai cara Nucën Papa Diosan unicama 'iti 'icë quicë bana

¹ Mitsux aín bëchicë 'icë an nuibacë 'aish camina usai 'iti sinani Nucën Papa Dios 'icësaribiti 'iti 'ain. ² Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin judíos unin aín 'ucha cupí rëcëxa carnero 'iásaribiti ca bamatsianxmabi Cristo nu nuibati nun 'ucha cupí bamacëxa, ami catamëtishinu iënnu. Cristonëan nu usoquin nuibacë 'ain camina mitsúxribi usaribiti bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain.

³ Nucën Papa Diosnan 'ixun camina mitsun uisa ñux cara 'atima 'icë a 'ati sinántima 'ain. Mitsun xanuma 'aínbi xanubë 'iti, xanúxmabi uni itsibë 'iti, minanmabi uni itsin xanu 'imainun ñu cuënti, usa ñu 'ati sinanima 'ianan camina usa ñu ñui banatima 'ain. ⁴ Anun tupuananti 'atima banan camina banatima 'ain, uni 'imainun xanu rabínmi camina 'usánani banatima 'ain, cuaíntapun 'aish camina 'atimati banatima 'ain. Usai 'iquinma camina a rabiquin Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain. ⁵ Camina asérami 'unánti 'ain, axa aín xanuma 'aínbi xanubë 'icë uni, axa xanúxmabi unibë 'icë uni, an ainanma uni itsin ñu cuëncë uni, a unicamax ca Nucën Papa Diosmabi, unínbi 'acë ñuishi rabicësa 'icën. Usa unicamax ca Nucën Papa Diosan nëtë anua Cristoribi 'icë anu abë 'itima 'icën. ⁶ Uni raírinëan — ñu 'atima 'acë 'aishbi camina Nucën Papa Diosan nëtënu 'iti 'ai —quixun cacëxunbi camina mitsun, —cëmëi ca quia —quixun sinánti 'ain. An aín bana cuaisama tanquin usa ñu 'acë unicama a ca ami nishquin Nucën Papa Diosan casticanti 'icën. ⁷ Usaribi 'itin rabanan camina an usa ñu 'acë unicamabë 'itima 'ain.

⁸ Bërâma Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma 'aish unían bëánquibucënxun ñu 'atima 'acësa 'iá 'ixúnbi camina bëri Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ixun ax cuëncësabi oquin ñu upíshi 'ain. Usa 'aish camina bëri xabánu nicësa 'iti 'ain. ⁹ Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish ca uni upí sinánñu 'ianan asérami banáinshi bananan ñu upíshi 'aia. Usaribi camina mitsux 'iti 'ain. ¹⁰ Añumi 'ati cara Nucën 'Ibu Jesucristo cuëñenia a camina upí oquinra 'unánti sinánti 'ain. ¹¹ Ax bëánquibucënu nicësa uni an ca axa cuëncësä oquinshi ñu 'aquin, Nucën Papa Diosmi sinánquinma uni itsiribi ami sinánun 'aquinti sinanima. Usaía ax 'icë unicama camina atun 'acësaribi oquin 'aquinma, —usaquin ñu 'ati ca 'aisama 'icë —quixun upí oquin 'unánmiquin 'ësëti 'ain. ¹² Usa ñua a unicaman unëxun 'acë, ax ca a cuati rabínti 'aish ñuitisama 'icën. ¹³ Usa ñu 'ati ca 'aisama 'icë quixun unëquinma cacëxun ca camabi unin —asérami ca usaquin 'ati 'aisama 'icë —quixun 'unánti 'icën. ¹⁴ Usa 'ain ca ësai Nucën Papa Diosan bana cuëneo quia:

'Uxcësa 'aishbi bësucësa 'inxun ca Cristomi catamët. Ainanma 'aish min 'ucha cupí bamacësa 'aishbi ca Cristomi catamëti iët. Usa 'icë ca min ñu 'aisama 'acëcama ëmianan mix asaribi upí 'inun 'imiti 'icën.

¹⁵ Sinánñuma unisa 'ima an Nucën Papa Diosan bana 'unáncë unisa 'ixun camina ax quicësabi oquin ñu upíshi 'ati 'ain. ¹⁶ Ax cuëncësä oquinshia

unin ñu 'atima 'acëbëtanbi camina mitsun ñancáishi nètë inúmi 'iquinma Jesucristomi sináncë 'ixun, ax cuëncësabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁷ Sinánñuma camina 'itima 'ain. Uisa ñumi 'ati cara Nucën 'Ibu Jesucristo cuëña, a camina 'unánti 'ain. ¹⁸ Mitsux camina paëntima 'ain. Paëncë uni ax ca uisai cara banatisa tania usai bananan, aña cara 'aisa tania a 'aia. Usai 'ima camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan mitsubë 'ixun anbi upí oquin cushiocë 'aish upiti bananan upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁹ Usa 'aish camina mitsun nuitu mëu Nucën 'Ibu Jesucristo rabianan Nucën Papa Diosan bana sinani, bëtsibë bëtsibë bananan cantati 'ain. ²⁰ Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ixun camina usoquin 'aquianan, an nu 'imicëcama, a sinánquin, Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caquin rabiti 'ain. ²¹ Nucën Papa Diosnan 'aish camina bëtsibë nishanama an cacëxun aín bana cuati, uni raíribë nuibananti 'ain.

Ësai ca uni aín xanubë nuibananti 'icë quicë bana

²² Xanun aín bënënan 'ixun aín bana cuati 'icën, Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquin. ²³ Cristo ax ca an aín unicama aín 'ucha tërëncin Nucën Papa Diosnan 'inun iëmicë a 'icën. An iëmicë 'ixun ca aín unicaman aín bana cuatia. ²⁴ Aín unicaman Cristo cuëncësabi oquin ñu 'acësaribi oquin ca xanun aín bana cuaquin aín bënë cuëncësabi oquin 'ati 'icën.

²⁵ Ainan 'inun unicama nuibati ca Cristo bamatsianxmabi bamacëxa. Usoquin ca an aín unicama nuibatia. Usaribi oquin ca bëbuxun xanuñu 'ixun aín xanu nuibati 'icën. ²⁶ Aín unicama aín nuitu upí 'imiquin ca Cristonën ax aín sinan 'aisama 'icëbi bëtsi oquin aín sinan upí 'imia. Usoquin ca ax quicësabi oquían 'anun aín bana 'unánmiquin aín unicama aín nuitu upí 'aísha chucacësa 'inun 'imia. ²⁷ Usoquin 'imitancëx utëcënxun ca aín unicama uisa 'uchañumabi 'ianan Nucën Papa Diosan iscëx atun ñu 'atima 'acë ëni upí 'icë isti 'icën. ²⁸ Cristonëan aín unicama nuibaquin bërúancësaribi oquin ca unin aín xanu nuibati 'icën. Uinu 'icë uníxbi ca aín namimi nishima. Usaribi oquin ca unin ami nishquinma aín xanu nuibati 'icën. An aín xanu nuibaquin bërúancë uni ax ca axbi bërúancacësa 'icën. ²⁹ Uinu 'icë uníxbi ca aín namimi nishima. Aín nami upí 'aish cushi 'iti cupí ca chupa pañuanan ñu upí oquin pianan axbi aín nami bërúanracati upitax tsotia. Usaribi oquin ca Cristonën aín unicama bërúanquin upitax tsónun 'imia. ³⁰ Nux asërabi ainan 'aish ax cuëncësabi oi 'ianan ami catamëti abë achúshisa 'icë ca usoquin nu bërúanquin 'aquinia. ³¹ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ca ësai quia: “Usa 'aín ca unin aín papacëñun aín tita ënquin abë ënanantimoquin aín xanu bitsia. Usa 'aish ca a rabëtaxbi achúshisa 'ia”. ³² A bana bërúama cuënëo ax ca unin cuaisamasa 'icën. Usa 'aíshbi ca 'ën sináncëx a bana uníxa usai aín xanubë 'iti ñui quicë 'aíshbi Cristonëx ca usaribiti aín unicamabë achúshisa 'icë quicë 'icën. ³³ Usa 'aínbi cana mitsu cain, min namimi bërúancësaribi oquin camina mitsun xanuribi nuibaquin bërúanti 'ain. Usaribi oquin ca xanúnribi ami sinánquin aín bënënan bana cuati 'icën.

6

¹ Papañu titañu tuácama, ësakin cana mitsu cain, min papan bana, min titan bana cuaquin camina an mi cacësabi oquin 'ati 'ain, Nucën 'Ibu Jesucristo cuëncësabi oquin. Mitsux usai 'iti ca asábi 'icën. ²⁻³ Ax quicësabi oquin 'atia Nucën Papa Diosan 'inan bana achúshinëx ca ësai quia: “Chuámaru 'aish xëñibuti ënë menu tsónuxun camina min papan bana, min titan bana upí oquin cuaquin, an mi cacësabi oquin 'ati 'ain”. Bëtsi bëtsi bana ax quicësabi

oquin 'ati 'aínbi ca ënë banaxëshi ësai quia: Usai 'i ca uni chuámarua 'aish xëñibuti ënë menu tsóti 'icën.

⁴ Bëchicëñu unicama, mitsuribi cana cain, min bëchicë camina nishmitima 'ain. Min bana parëquinma min cacësabi oquin 'anun camina canioti 'ain. Usoquin canioquin camina a ñuixunquin Nucën 'Ibu Jesucristo cuëencësabi oquian 'anun 'unánmiti 'ain.

⁵ An uni itsi ñu mëëxuncë unicama, mitsun camina upí oquin sinánquin an mi ñu mëëmicë unia cuëentanun paránquinma an cacësabi oquin 'ati 'ain, Cristoribimi 'axuncësa 'itánun.

⁶ An mi iscëxuinshi camina axa cuëentanun quixun uni ñu mëëxuntima 'ain. Usoquin 'axunquinma camina an iscëxunmabi Cristonën uni 'ixun chiquíshquinma cuëenquin upí oquin uni ñu mëëxunti 'ain, Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin. ⁷—Ënë ñu cana unishi 'axunima, Nucën 'Ibu Jesucristoribi cana 'axuni —quixun upí oquin sinánquin camina an mi ñu mëëmicë uni ñu mëëxunti 'ain. ⁸ Camina 'unanin, an upí oquin ñu 'acë uni a ca Nucën 'Ibu Jesucristonën, uisa ñu upí cara 'axa, usaribi oquin cupíoti 'icën, an uni ñu mëëxuncë uni 'imainun an uni ñu mëëmicë uniribi.

⁹ An uni itsi ñu mëëmicë unicama, mitsun camina an mi upí oquin ñu 'axuncësaribi oquin uni upí sinánñu 'ixun ami nishquin ñu caquínma ñu mëëmiti 'ain. Camina 'unanin, Nucën 'Ibu Jesucristo aín nëtënu 'icë, ax ca mitsun 'Ibu 'ianan ami ñu mëëmicë unicaman 'Iburibi 'icën. An ca aín unicama bëtsibë sënën isia.

Ñunshin 'atimanëan ñu 'atima 'anun sinánmicëxbia uni Cristomi catamëti bana

¹⁰ Ën xucëantu, ënë banaribi cana mitsu ñuixunin. Ax mibë 'ixúan mi sinánmicësabi oquin 'ai camina Nucën 'Ibu Jesucristomi asérabi catamëti 'ain. Usaími 'ia ca aín cushínbi mitsu cushioti 'icën. ¹¹ Ñunshin 'atimanëan paránquin mitsu ñu 'atima 'amitisa tancëxbi camina an mitsu 'ibuati rabanán uisoquinra cara an mitsu cushioti 'icë, usaquin Nucën Papa Diosan cushiocë 'inux upí oquin sinani ami catamëti 'ain. ¹² Nux cananuna suntárunëxa 'acananësaribiti 'in. Usaí 'ibi cananuna unibë 'acananiman. Nun nuitu mëúishi cananuna 'acanáncësa 'ain, ñunshin 'atimanën nu 'ibuati rabanán. Aín 'apubë cushiquin ca ñunshin 'atimacaman nu ñu 'atima 'anun nu 'amitisa tania. Atun an ënë menuxën ñu atima 'acë unicama 'ibuacë 'ixun ca nuribi ñu 'atima 'amitisa tania. ¹³ Ñu 'atima 'anun an sinánmicëxunbi 'aquinma ñunshin 'atima abáminux cushi 'iti cupí camina manutima, uisoquinra cara an mitsu cushioti 'icë usaquian Nucën Papa Diosan cushiocë 'inux upí oquin sinani ami catamëti 'ain. Usaí cushicë 'ixúnmi abámicëxuan ñunshin 'atimanën mitsu tantëcëncëxbi usabi Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish camina uisaíbi 'itima 'ain. ¹⁴ Ñunshin 'atima nun nuitu mëúnu abë 'acananë an tanquinbi uisabi otima cupí camina Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish Romanu 'icë suntárunëan amia catamëti aín manë chupa pañucësa 'iti 'ain. Aín manë chupa pañuquin ca anúan tsitëcërëquiti anun tsitëcërëquianan, aín shican bëpánti manë chupánribi shimápucüanan, aín taxacaribi tañuanan, aín manë mañuti mañuanan, aín manë pará tuíanan aín manë xëtocëribi tuinia. Suntáru aín manë chupami catamëcë 'aínbi camina mitsúxribi mitsun nuitu mëu upiti 'acananux manë chupa ami catamëti pañucësa 'iti 'ain. Uni paráncëma 'ianan cëmëima asérabi banan banacë 'aish camina suntáru aín manë chupa pañuax upiti tsitëcërëquicësa 'iti 'ain. Ñu 'atima 'ati ëncë 'ixun upí ñuishi 'ati sináncë 'aish camina suntáru aín shican bëpánti manë chupan shimápucësa 'iti 'ain.

15 —Cristo cupí nun 'ucha tērēncē 'aish cananuna Nucēn Papa Diosbē upí 'ai — quixun uni ñuixunux mēnīocacē 'aish camina suntáruneān aín taxaca tañcēsa 'iti 'ain. 16 Ñunshin 'atimanēan uisashi oquin cara tanquinbi mitsu uisabi otima cupí camina Jesucristomi sinani, an ca 'ē bēruānquin 'ē 'aquinia quixun 'unani, ami catamēti 'ain. Usa 'aish camina suntáruneān 'acānanquin anua pia atsínti rabanan, aín manē pará ami catamēti tuíncēsari 'iti 'ain. 17 Mitsun camina asērabi 'unánti 'ain, Jesucristo cupí mitsun 'uchacama tērēncē 'aish camina Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'aish ainan 'ai quixun. Usaquin 'unani camina suntáru manē mañutinēn mapucēsa 'iti 'ain. Aín Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicēxun Nucēn Papa Diosan bana cuēñeo upí oquin 'unani camina ñunshin 'atimamī racuētima 'ain. A banamī catamēti camina suntáruneān aín manē xētocē ami catamēquin tuíncēsa 'iti 'ain. 18 Usai 'iquin camina aín Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēsabi oquin añu caramina 'ai a ñu 'ai Nucēn Papa Diosbē bananan an mitsu 'aquinun ñucáti 'ain. Usai abē bananux camina atsanima ami manúaxma 'ianan axa Jesucristomi catamēcē unicamaribi Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain. 19 Ñucáxuanan camina aín bana unicama racuēquinma ñuixunuan uisoquin carana ñuixunti 'ai quixun 'ē sinánminun Nucēn Papa Dios 'ē ñucáxunti 'ain, Cristo ñui quicē bana a bērama unin upí oquin 'unánma 'icēbi bēri unin 'unánun. 20 Cristo ñuiquin bana ñuixunuan Nucēn Papa Diosan 'imicē 'aish cana a ñuiquin uni bana ñuixuncē cupí sipuacē 'ain. Sipuacē 'ixunbi an 'ē cacēsabi oquin racuēquinma a bana upí oquin ñuixunun camina 'ē Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain.

Bēruānx 'inúan Pablonēn Efesonu 'icē unicama ca

21 Mitsúnmi uisai carana 'ēx 'i quixun 'unánun ca Tíquiconēn minu cuanxun mitsu ñuixunti 'icēn. Axribi ainan 'aish nun nuibacē xucēn 'ixun ca Nucēn 'Ibu Jesucristo ñuiquin upí oquin uni bana ñuixunun 'ē 'aquiānxa. 22 An uisai caranuna 'i quixun nu ñuia cuatúmi masá nuitutíma cuēñun quixun cana a mitsunu cuanun xutin.

23 Nucēn Papa Diosbētan Nucēn 'Ibu Jesucristonēn 'imicēxmi mitsux 'ēx 'icēsari 'iti 'ain, ami catamēcē 'aish ami sinánan bētsibē bētsibē nuibanani chuámarua 'aish upitax bucuti cana cuēñin. 24 Mitsúxmi a manutēcēntimo Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcē 'icēa, Nucēn Papa Diosan nuibaquin mitsu 'aquinti cana cuēñin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN FILIPOSNU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

Palonĕan sipunuxunbi Filiposnuaxa Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕñĕoxuan

¹ Ēx Pablo 'ixun cana Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. Jesucristonĕn casabi oquin aín bana uni ñuixuncĕ cananuna nux 'ain. Micamaxmi Filipos ĕmanu 'aish Jesucristomi sinania cana mitsun cushicama 'imainun an axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama 'aquincĕ unicamaribi ĕñĕ quirica buánmin. ² Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibacĕxmi mitsux chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios ñucáxuan

³ Mitsux camina upiti Jesucristomi catamĕcĕ 'ai quixun sinánquin cana —asábi ca —quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. ⁴ Abĕ banaquin cana upí oquin sinani cuĕĕnquin mitsu ñucáxunin. ⁵ Ēn mitsubĕ timĕxun bana ñuixuntabacĕxun camina 'ĕn 'acĕsaribi oquin, Jesucristomi catamĕquin uni raírribi amia catamĕnun 'aquinin. Usa 'ain cana —asábi ca —quixun caquin Nucĕn Papa Dios rabin. ⁶ Cana 'unanin, an mitsu Jesucristomi catamĕnun sinánmicĕ 'ixun ca axa utĕcĕnti nĕtĕ 'itámainun Nucĕn Papa Diosan Jesucristosaribi 'aish upí 'inun mitsu 'imia. ⁷ Sipuacĕ 'icĕa, 'apun ñucáĕxun cana 'ĕn, Jesucristomi catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'iti bana ax ca asĕrabi 'icĕ quixun can. Usaquin 'ĕn 'amainun camina mitsúnribi nuibaquin Nucĕn Papa Dios 'ĕa 'aquinun quixun ñucan. Usa 'ain ca 'ĕa 'aquincĕsaribi oquin Nucĕn Papa Diosan mitsuribi tĕmĕraiaibi nuibaquin 'aquinia. Usámi mitsux 'icĕbĕtan cana nuibaquin mitsu sinánquin Nucĕn Papa Dios —asábi ca —caquin mitsu ñuixunin. ⁸ Nucĕn Papa Diosan ca 'unania, Jesucristonĕan unicama nuibacĕsaribi oquin cana 'ĕn mitsu nuibaquin 'aisamaira sinani quixun. ⁹ Usa 'ain cana mitsu nuibaquin Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin, mitsúnmi 'acĕsamaira oquinmi upí sinánñu 'ixun ax cuĕĕncĕsabi oquin 'ati 'unánquin uni nuibanun. ¹⁰ An 'unánmicĕxunmi ñu 'atima 'aquinma ñu upíshi 'ati 'unánun cana Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin. Usai 'iquinmi ax cuĕĕncĕsa oquinshi 'acĕ 'icĕ ca Cristonĕn utĕcĕnquin mitsu 'uchoquinma upíshi isti 'icĕn. ¹¹ Jesucristonĕn 'aquincĕxunmi mitsun ñu upíshi 'aia isquin ca unin —Nucĕn Papa Dios ax ca asĕrabi upí 'icĕ —quixun caquin a rabi 'icĕn.

—Ēishima, Cristo 'ĕbĕ 'ain cana abĕtan ñu 'ai —quíaxa Pablo quia

¹² Ēn xucĕantu, mitsun 'unánun quixun cana ĕsaquin mitsu cain, 'ĕ sipuacancĕ cupí ca 'itsa uni Jesucristomi sinania quixun. ¹³ Apun suntárucama 'imainun camabi unínribi ca 'unania, Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ cupí cana sipuacĕ 'ai quixun. ¹⁴ Ēx usai 'ia 'unáncĕ cupí ca axa Cristomi catamĕcĕ uni aín patsanĕn, atun 'acĕsamaira oquin Jesucristomi catamĕquin, racuĕquinma Nucĕn Papa Diosan bana uni ñuixunia. ¹⁵ Usa 'ain ca raírriĕn 'ĕmi nutsiquin, 'ĕn bana 'acĕsamaira oquin isa unin aín bana cuanun quixun, Cristo ñuiquin bana ñuixunia. Ñuixunmainunbi ca raírriĕn asĕrabi, an Jesucristomi catamĕnun uni 'aquinti sinánquin upí oquin bana ñuixunia. ¹⁶ Axa 'ĕmi nutsicĕ unicaman ca 'ĕx sipunu 'ain, Jesucristomia sinánun ñuixunquinma

aín cuëëncësa oquinshi uni bana ñuixunia, 'ëx a cuati bëënnun quixun. ¹⁷ Usa 'aínbi ca raírinën 'ë nuibaquin, Jesucristomi catamëti Nucën Papa Diosnan 'iti bana ax ca asérami 'icë quixun ênuxun cati cupí cana 'ëx ênu 'ai quixun 'unánquin, upí oquin a bana ñuixunia. ¹⁸ Atúan uisaquin cara uni bana ñuixuinsa tania, usoquin ñuixuncëxbi ca asábi 'icën. Usaquian Jesucristo ñuiquin 'itsa unin bana ñuíaa unin ñuíaa cuati cana cuëënin.

'Ianan cana 'ëx 'icësamairai cuëënti 'ain, ¹⁹ mitsúnmi Nucën Papa Dios 'ë ñucáxuncëxuan Jesucristonën Bëru Ñunshin Upitan 'aquincëx cana chuámarua chiquítí 'ai quixun sinani. ²⁰ Usa 'ain cana 'ëx Jesucristomishi catamëtía uni iëti bana, a ñui rabínquinma, 'ën 'acësabi oquin ñuitisa tanin. Usoquin 'ai cana nëtë camabi ami catamëti asaribi 'iisa tanin, ax ca asérami upíra 'icë quixun 'unania camabi uni ami catamënnun. Bamacëma 'ixun 'ën bana ñuixuncë cupí 'iananbia, 'ëx bamacëbëbi uni 'ën aín bana ñuixuncë cupí Jesucristomi sinánti cana cuëënin. ²¹ Ainan 'aish cana ënë nëtënuax abë 'aish cuëëinra cuëënin. Usai 'itancëx bamatancëx cana ënë nëtënuax 'icësamairai abë aín nëtënu 'aish cuëëinra cuëënti 'ain. ²² Usa 'aínbi cana 'ëx bamacëma pain 'ixun uni Cristo ñuiquin bana ñuixunquin êniman. Usoquin 'ën ñuixuncëx ca uni Cristomi sinanati 'icën. Usa 'ain cana uisairai 'iti carana cuëëni quixun 'unaniman. ²³ Uisaira carana 'iti 'ai quixun sinani cana sináncasmáin. Bamatancëx ënë nëtënuax 'icësamairai Cristobë aín nëtënu chuámarua 'iti sinani cana anu 'iisa tanin. ²⁴ Usa 'aínbi ca mitsúnmi upí oquin Jesucristo 'unánun mitsu 'aquinti cupí 'ëx ënë nëtënu pain 'iti asábi 'icën. ²⁵ Asérami ca usa 'icë quixun sinánquin cana 'unanin, Jesucristomi upiti sinánun 'aquianan ami catamëti cuëënnun mitsu 'aquinti cupí cana 'ëora pain ënë menu 'iti 'ai quixun. ²⁶ Usa 'aish cana mitsúxmi Cristo Jesúsmi upiti catamëti cuëënnun mitsu isi cuantëcënti 'ain.

²⁷ Ésaíshi 'iti camina sinánti 'ain, ainan 'aish camina Cristo quiásabi oi 'iti 'ain. 'Ëx mitsu isi cuananbi, cuanquinmabi cana, mitsux camina bëtsibë nuibanani Jesucristomi catamënnun 'aquianani quixuan unin ñuía cuaisa tanin. ²⁸ Cuanan cana mitsumi nishquian unin 'atimocëxunbi camina racuëquin a ëníma Jesucristomi catamëti quixuan unin ñuía cuaisa tanin. Mitsúxmi usai 'icëbëtan ca Nucën Papa Diosan sinánmicëxun axa mimi nishcë unicaman 'unánti 'icën, ainanma 'aish ca atux nëtétimoi usabi 'inux bamati 'icë quixun. 'Unánan ca mitsux camina ainan 'inux iécë 'aish Nucën Papa Diosbë 'iti 'ai quixun 'unánti 'icën. ²⁹ Nucën Papa Diosan ca Cristomi catamënnun mitsu 'imiáxa. 'Imianan ca ami catamëtía unin mitsumi nishquin 'atimocëxbimi cuëënnun mitsu 'imiáxa. ³⁰ Usaribi oquin ca 'ëribi 'imiáxa. Jesucristonan cupía unin 'ë 'atimoia camina isacën. Bëríribi cana tëmërai quixun 'ën mitsu quíríca buánmicëxun camina 'unanin. 'Ëx 'icësaribiti camina mitsúxribi tëmërain.

2

Bamatancëx báisquia 'icëa Cristo camabi unin rabiti bana

¹ Mitsux an 'aquincëx Cristomi cushianan an nuibacëx cuëëni, Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ianan 'ë nuibacë 'aish, ² camina 'ë cuëënnun ésaí 'iti 'ain, bëtsin sináncësaribi oquin sinani asérami camáxbi bëtsibë nuibananquin amanua sinánquinma achúshi oquinshi sinani 'iti 'ain. ³ Bëtsi uni 'aquinti sinánquinma camina minánshi 'iti ñu 'atima 'ain. 'Ëx cana bëtsi unisama 'ai quixun sinani rabíquinma camina —uni raírinëx ca 'ëx 'icësamairai upí

'icë —quixun sinánti 'ain. ⁴ Mitsúxëshi chuámarua 'aish cuëënxun ñu 'atishi sinánquinma camina uni raíriribi chuámarua 'i cuëënun 'aquinti 'ain.

⁵ Jesucristonëan 'ásaribi oquin camina sinánti 'ain. ⁶ Aribi 'aish Nucën Papa Diosbë 'ixunbi ca —anu 'ëx asaribi 'aish 'ën Papa Diosbë 'icë ënë nëtë cana ëbiántima 'ai —quixun sinánma 'icën. ⁷ Aín nëtë ëbëtsini utancëx uni 'aish ca aín Papa cuëëncësabi oquin camabi uni 'aquinix ënë menu 'iacëxa. ⁸ Aín Papa cuëëncësabi oi ca bamatsianxmabi i curúsocënuax bamacëxa, 'uchañuira uni 'icësaribiti. ⁹ Usaía 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan Jesucristo, unicama 'imainun ángelcamabëtan sënënmaira 'imiacëxa. Bëtsi unicamasamaira ca a uni Jesús caquin anëcë, a 'icën. ¹⁰ Usa 'ain ca a ñuicë a bana cuaquin, camabi nëtënu 'icë unicama 'imainun naínu 'icë ángelcama 'imainun anua uni bamacë anu 'icëcamaribi ami racuéquin a rabiti 'icën. ¹¹ Usa 'ain ca camaxunbi — Jesucristo ax ca asérabi camabi menu 'icë uni 'imainun ñucaman 'Ibu 'icë — quixun cati 'icën, Nucën Papa Dios ax ca asérabi Dios 'icë quixun 'unánquin.

Axa Jesucristo catamëcë unicaman, upí 'inun bëtsi unicamaribi 'aquinti bana

¹² 'Ën nuibacë xucëantu, a ñucama 'unani camina 'ëx mitsubë 'ain, 'ën Jesucristo ñuiquin mitsu cacë bana quicësabi oi 'ian. Usa 'ain camina 'ëx mitsubë 'ain 'icësamaira oi 'ëx mitsubëma 'ain, 'ën mitsu cásabi oi 'iti 'ain, Nucën Papa Dios cuëëncësabi ñu 'atimi racuëti. ¹³ Nucën Papa Diosanbi ca ñu upí 'aími ax cuëëncësabi oi 'inun mitsu sinánmia. Sinánmianan ca a 'atimi sináncë ñu a 'anun mitsu aín cushi 'inania.

¹⁴ Usa 'ain camina añu ñu caramina 'ai a ñui quianan cuëëncësabi sinánquinma nëtëxuinshi 'ati 'ain, ¹⁵ bëtsi unicaman, mitsúxmi ñu 'aisama 'aíma Nucën Papa Dios cuëëncësabi oishi 'ia isnun. Usai 'ia ca 'aisama 'aísha ax ami sináncëma unicaman, Nucën Papa Diosan bëchicë 'aíshmi mitsun nuitu upí 'icë isti 'icën. Usa 'aish camina mitsux 'ispacaman bëánquibucë 'icëbi pëcacë usaribi 'ain, ¹⁶ —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'ia —quixunmi unicama bana ñuixuncë cupí. Mitsúxmi usa 'ain cana 'ën Cristo ucëbëtan —ñancábi cana tëmëraquinbi Cristo ñuiquin Filiposnu 'icë unicama bana ñuixuanma 'ai —quixun 'unani cuëënxun upí oquin sinánti 'ain. ¹⁷ Mitsun camina tëmëraquinbi Jesucristomi catamëquin ax cuëëncësabi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Mitsúxmi usai 'icëbé cana 'ën mitsu 'aquincë cupí mitsux 'icësaribiti cuëënin. Cristomi sináncë cupí sapi cana bamati 'ai quixun 'unanibi cana masá nuitutúma mitsúxmi 'icësaribiti cuëënin. ¹⁸ 'Ëx usai cuëëncëbé camina mitsúxribi —Jesucristonan 'iti ca asábi 'icë —quixun sinani cuëënti 'ain.

Timoteo 'imainun Epafrodito 'ia bana

¹⁹ Nucën 'Ibu Jesús cuëëncëbëtan Timoteo mitsu istánun 'itsama nëtë 'icëbëtan xuti cana sinanin. An mitsu isbëtsintancëxun uisa caramina 'icani quixun ñuixuncëxun cuati cana cuëënti 'ain. ²⁰ Timoteonënsi ca 'ën 'acësaribi oquin mitsu sinania. Usaquian an sináncë bëtsi uniribi ca 'aíma 'icën. ²¹ 'Ënu 'icë uni raírinën ca aín cuëëncë ñu 'atishi sinánquin a 'anúan Cristo Jesús cuëëncë ñu 'ati sinanima. ²² Acamaxa usa 'aínbi camina Timoteonën ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'aia quixun 'unanin. An ca 'ëbëtan Cristo ñuiquin bana ñuixuanma. Aín bëchicënëan aín papa 'aquincësaribi oquin ca Timoteonën 'ë 'aquianxa. ²³ Uisaquin cara an 'ëmia uni manáncëxun cuacë 'apun 'ë caia quixun cuatancëxun Timoteo xuti cana sinanin. ²⁴ Sinánan cana Nucën 'Ibu Jesucristonëan 'aquincëx 'itsama nëtë 'icëbé mitsu isi cuanti sinanin.

²⁵ Nun xucën Epafrodito, ami mitsun 'ëa 'aquinun xucë, a mitsunu cuanun xuti ca asábi 'iti 'icë quixun cana sinan. Suntárúnëan tëmëraquinbi aín capitanën bana tancësaribi oquin ca Epafroditonën Jesucristonën bana quicësabi oquin racuëquinma 'anan 'ëbëtan unicama bana ñuixuanxa. ²⁶ Mitsúnmi a 'insíncë cuacë a 'unani ca mitsu isi cuanti sinani bënëtia. ²⁷ 'Insíncë 'aish ca aséribi bamatisa 'iaxa. Usa 'icëbi ca Nucën Papa Diosan pëxcúmiaxa. 'Ëx a sinani masá nuitutancëx axa bamacëbë 'aisamairai masá nuituti rabanana ca 'ëribi nuibaquin Nucën Papa Diosan pëxcúmiaxa, 'ën upí oquin sinánun. ²⁸ Usa 'ainmi a sinani masá nuitutíbi —ñucëma ca —quíax a istëcëni cuëenti cupí cana bënënquinshi mitsunu cuanun xutin, 'ënribi upí oquin sinánun. ²⁹ Usa 'ain camina cuania, axa Nucën 'Ibu Jesucristonan cupí cuëenquin upí oquin bicanti 'ain. Usa unicama camina —upí uni ca ax 'icë —quixun sinánquin aín bana cuati 'ain. ³⁰ 'Ëx 'ura 'icëmi mitsun 'ë 'aquiniamabi ca —sapi cana bamati 'ai —quixun sinanibi Epafroditonën ënu uxun 'ë 'aquianxa. Aséribi ca Jesucristo cuëencësabi oquin 'acë cupí bamaibi iëaxa.

3

Jesucristomi catamëtishia uni upí 'iti bana

¹ 'Ën xucëantu, ësaquinribi cana mitsu cain, mitsux Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish camina chuámashirua tani cuëenti 'ain. 'Ën cacësabi oquin mitsu catëcëni cana atsaniman, mitsúxmi upí 'iti cupí. ² An ñu 'aisamaishi 'ati sináncë uni 'imainun axa 'atimati banacë unicama 'imainun an —Nucën Papa Diosan uni 'inux cananuna 'unántioracacë 'iti 'ai —quixun sináncë uni, acaman mitsu cacësa oi 'itin rabanana camina bërúancati 'ain. ³ Atúxa judíos uni 'icë 'unántiocë 'aínbi cananuna nux aséribi Nucën Papa Diosan uni 'ain, aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx. Usa 'ixun cananuna a rabanana Cristo Jesúsni catamëcë 'ixun cuëenquin 'unanin, nux 'unántioracacë cupíma Cristo Jesúsni catamëcë cupíshi cananuna Nucën Papa Diosan uni 'ai quixun. ⁴ 'Ëx 'unántioracacë cupí cana judíos uni 'aish upí 'ai quixuan atun sináncë 'aínbi cana 'ëx 'iisa tani atúxa 'icësamairai rabítsian. Uinu 'icë unínbi ca 'ën 'acësamaira oquin usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oquin 'acëma 'icën. ⁵ 'Ëx mëcën achúshi 'imainun rabë 'imainun achúshi nëtë 'icë ca judíos unín bëhicë 'icë 'ë 'unántiocëxa. Usa 'aish cana Benjamínën rëbúnqui 'aish 'ën aintsi 'icësaribiti hebreo banan banain, 'ën papa 'ën tita 'icësaribiti. Usa 'aish cana 'ëx Moisésnën cuëñëo bana fariseo unicaman 'unánmicësabi oi 'iacën. ⁶ Judíos unicaman cuati Moisésnën cuëñëo bana axëshi ca asábi 'icë quixun ñunshínquin sinánquin cana —axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca 'aisama 'icë —quixun sinánquin atu bëtsi bëtsi ocën. Axa quicësabi oquin 'ati Moisésnën cuëñëo banacama quicësabi oquin cana 'ën 'acën. Usa 'ain ca a ñuiquian 'ë 'uchoti ñubi 'aíma 'iacëxa. ⁷ —Usa ñucama 'acë cupí cana Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ai —quixun sinan 'ixunbi cana bërí Cristo 'unánquin usai 'ëx 'iá ax ca ñancáishi 'icë quixun 'unanin. ⁸ Judíos unicama Nucën Papa Diosan uni 'icë 'unántiocë 'aish 'iásamaira ca Nucën 'Ibu Jesucristo amishi catamëti upíira 'icën. Usa 'ain cana 'ën 'á ñucama ñu 'atima pucësa oquin ëni Jesucristonan 'inux amishi catamëti. ⁹ Usa 'aish cana usai judíos unicama 'iti Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oquin 'acë cupíma axa 'ëbë 'inun Cristomi catamëcë cupíshi Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ain. Usa 'icë ca an axa Cristomi catamëcë aín unicama 'acësaribi oquin Nucën Papa

Diosan 'è upí isia. ¹⁰ Usa 'ixun cana Jesucristonën sináncēsari bi oquin sinánan, anun Jesucristo baísquimia aín cushi anúan Nucën Papa Diosan 'è cushiocē 'iti cuēēnin. Nucën Papa Dios cuēēncēsabi oi tēmēratancēx ca Jesucristo bamacēxa. Axa tēmērasa usaribiti 'ēxribi ainan cupí tēmērati ca asábi 'icēn. Cristo bamasaribi oquin 'ēn 'uchacama 'atēcēntimoquin encē 'iti cana cuēēnin. ¹¹ Usai 'itancēx axa bamaxbi baísquiasaribi oi 'ēx bama 'aishbi asaribi 'inux ax utēcēncēbē baísquiti cana sinanin.

Aín nētēnu abē 'inux Jesucristosaribi 'iti cupí ax cuēēncēsabi oi 'iti bana

¹² Usa 'aínbi cana asérabi asaírama pain 'ain. Asaírama 'ixun cana asérabi an 'acēsari bi oquiinra sinaniman. Usa 'ixunbi cana 'unanin, axa quiásabi oi asaribi 'inun ca 'è iēmīacēxa quixun. Usaquin 'unánquin cana asaribi 'inuxun, ēnquinma aín bana quicēsabi oquin 'ain. ¹³ 'Ēn xucēantu, 'ēx cana —asaribi cana 'ai —quiman. Usaquin sinánquinmabi cana 'ēn 'á ñucama sinántēcēnquinma, asérabi ami catamēti ax cuēēncēsa oíshi bēri 'iti sinánan, usai caranuna asaribi 'iti 'ai quixun sinánquin an 'ē sinánmicē ñuishi upí oquin 'ain. ¹⁴ Usoquin 'atancēxun cananuna uisaira caranuna aín nētēnu abē 'aish asérabi asaribi 'iti 'ai quixun isti 'ain. Isanan cananuna uisaira oquin cara Cristo Jesúsnan 'icē Nucën Papa Diosan nu 'imiti 'icē quixun isti 'ain.

¹⁵ Usaquin cananuna nun Nucën Papa Diosan bana asérabi 'ati 'unáncē 'ixun sinánti 'ain. Usaquinmi mitsun sinaniama ca Nucën Papa Diosan mitsuribi usaquin sinánun 'unánmiti 'icēn. ¹⁶ Usa 'ain cananuna uisai 'inun cara Nucën Papa Diosan nu 'unánmi axa, usai 'iti 'ain.

¹⁷ 'Ēn xucēantu, mitsun camina 'ēx usai 'iia 'unanin. Usa 'ain camina 'ēx 'icēsari biti 'iti 'ain. 'Ianan camina mitsúxribimi usai 'inun nux 'iia an iscē unicamaxa 'icēsari biti 'iti 'ain. ¹⁸ Usaquin caquin cana bēráma 'itsa oquin cásari bi oquin bēunan mēscuquin ēsaquin mitsu catēcēnin, 'itsa unin ca 'ēn mitsu cacēsabi oi 'iquinma axa unin 'ucha cupí i curúsocēnu bama, Cristo, a ñui quicē banacama cuaisama tania quixun. ¹⁹ Atúan ñunshínquin aín cuēēncēsabi oquinshi ñu 'aia isquian unin —ñu 'aisama ca 'aia —quixun ñuicēxbi rabínquinma an 'acēsabi oquin 'ai ca rabiitia. Jesucristomi sinánquinma ca ēnē menu 'icē ñuishi sinania. Usaía 'icē cupí ca ainanma 'aish xēnibua 'aínbi Nucën Papa Diosbē 'itima 'icēn. ²⁰ Atúxa usai 'imainunbi cananuna nux Nucën Papa Diosan nētēnu abē 'iti 'ain. Usa 'ain cananuna a nētēnuaxa Nucën 'Ibu Jesucristo, an nun 'ucha tērēnquin Nucën Papa Diosnan 'inun nu iēmīcē, axa uti cuēēnquin cainin. ²¹ Nux bamai chēquiti 'icēbi ca ax uquin nu axa bamax baísquiasaribi oquin, asaribi 'inun, nu bētsi oti 'icēn. Usonan ca aín cushi anun ax camabi ñun 'ibu 'iti anúnribi nu bētsi oti 'icēn.

4

Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish cuēēnti bana

¹ 'Ēn xucēantu, mitsu nuibaquin sinánquin mitsu istisa tani cana cuēēnin. 'Ēn mitsu ñuixuncēxmi Jesucristomi catamēcē cupí cana cuēēinra cuēēnin. Mitsux usai 'icēbē cana cupí bitsi cuēēncēsari bi oi cuēēnin. Usa 'ain cana nuibaquin mitsu cain, mitsun 'acēsabi oquin camina ēnquinma Nucën 'Ibu Jesucristomi catamēquin an cacēsabi oquin 'ati 'ain.

² Evodiacēñun cana Síntiqueribi cain, mitsux cuamianancē 'aishbi camina Nucën 'Ibu Jesucristonan 'aish cuamiananima bētsin sináncēsabi oquin sinani nuibananti 'ain. ³ An 'ēbētan Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncē a cana ēsoquin cain, ēnē xanu rabē camina bētsibē upí 'inun 'aquinti 'ain.

Atun ca 'ë 'imainun Clemente, 'imainun anribia 'ën 'acésaribi oquin aín bana ñuixuncé a unicamabëtan, Jesucristomia sinánun unicama 'aquianxa. An usoquin uni 'aquincé unicaman anë ca Nucën Papa Diosbë 'itioquian aín nëtënu 'icë quiricanu cuëñëo 'icën.

⁴ Mitsux camina Nucën 'Ibu Jesucristonan 'ai quixun sinani camina camabi nëtën uisa ñu cara 'icëbëbi chuámarua tani cuëñti 'ain. Usai 'inun caxunbi cana mitsu catëcënin, chuámarua ca 'ican. ⁵ Uisa ñu cara 'icëbëbi nishímami upí sinánñu 'icëa camabi unin mitsu isti cana cuëñnin. Nucën 'Ibu Jesús anun utëcënti nëtë ca 'uramatia.

⁶ Usa 'ain camina uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'ain. Bënëquinma camina abë banaquin Nucën Papa Dios a ñucama ñuiquin cati 'ain. An mitsu 'aquinun ñucáquin camina ami catamëquin —asábi ca —quixun rabiquin cati 'ain. ⁷ Usaquinmi cacëxun cuaquin ca Nucën Papa Diosan mitsu nuibaquin bënëtima chuámarua 'inun mitsu 'imiti 'icën, uisa 'aish cara aín uni usai 'ia quixuan uni raírinën 'unáncëbëtanmabi. Usaquin 'imianan ca Jesucristobë 'icë mitsun sinan 'imainun mitsun nuitu upí 'inun bërúanti 'icën.

Upí ñuishi sinánti bana

⁸ 'Ën xucëantu, ësaquinshi cana mitsu cain, unían ësa ñu 'aia isquin camina mitsun —ax ca asábi 'icë —quixun sinánti 'ain, cëmëma banacama 'imainun —upí ca —quixun ñuicé ñucama, 'imainun uni itsi paránquinma upí ñu 'acë, 'imainun ñu 'atima 'ati sinánquinma upíshi 'iti sináncë, 'imainun bëtsibë upiti nuibananti, acama 'imainun rabiquian unin —upí ca a uni 'icë —quixun mitsu ñuixuncé, acama. 'Imainun camina uisa ñu 'ati cara upí 'icë, uisa ñu 'ati ñui cara —asábi ca —qui ax uni quitu 'icë, acama sinánti 'ain.

⁹ 'Ën mitsu 'unánmicë banacama quicësabi oquin 'anan camina, 'ën 'unánmicëxunmi 'acésabi oquin 'anan 'ën mitsu ñuixuncëxunmi cuacë banacama quicësabi oquinribi 'anan 'ën 'aiami iscësabi oquin 'ati 'ain. Usoquinmi 'acëbë ca Nucën Papa Dios, an aín unicama bënëtima chuámarua 'inun 'imicë, ax mitsubë 'iti 'icën.

Filiposnu 'icë unicaman Pablo curíqui 'inan

¹⁰ Mitsúnmi 'ë nuibaquin curíqui buánmiquin 'aquinti sinántëcëncëbë cana Nucën 'Ibu Jesucristo —asábi ca —quixun cai cuëñnin. Bëráma ca a curíquimi mitsun 'ë bëmíti 'aínbí an bëti uni 'aíma 'iáxa. ¹¹ Usa 'ain cana uni ucëbëmabi asábi 'ian. Ñuñu 'aish 'icésaribiti cana ñuñuma 'aishbi bënëtima. ¹² Nuñuma 'iti 'unánan cana 'aisamaira ñuñu 'itiribi 'unanin. Uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'unánan cana pitiñu 'aish puchácë 'ianan pitiñuma 'aish 'acëñuma 'itiribi 'unan. 'Aisamaira ñuñu 'ianan ñuñuma 'itiribi cana 'unan. ¹³ Usa 'ixun cana uisa ñu cara 'icëbëtanbi tënëquin Cristo cuëñcësabi oquin 'ati 'ain, usai 'inun an cushiocë 'ixun. ¹⁴ Usa 'aínbí ca mitsúnmi 'ëx tëmëraia 'aquinquin 'ë curíqui bëmícë asábi 'iáxa.

¹⁵ Mitsux Filipos ëmanu 'icë uni 'ixun camina 'unanin, anuxun Jesucristo ñuiquin ñuixuntabaquin bana ñuixuntancëx Macedonia menuax cuania, camina mitsúninshi curíqui bëmiquin 'ë 'aquiancën, 'ën mitsu 'aquincë a sinánquin. Axa bëtsi ëmanuax Jesucristomi sináncë unicaman ca 'ë 'aquianma 'icën. ¹⁶ 'Ëx Tesalónica ëmanuax cuancëma pan 'icë camina mitsun curíqui timëtancëxun 'ë buánmiacën. Achúshi oquinshima, camina buánmitancëxun amiribishi 'ë buánmitëcëancën, 'ën cuëñcë ñu anun binun. ¹⁷ Mitsúnmi 'ë curíqui 'ináncë ashi sinanima cana 'ëmi 'aquincë cupími mitsux Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti cuëñnin. ¹⁸ 'Ëmi bëmícë curíquicama cana bian. Anun 'ën cuëñcë ñu

bitiribi ca tēxēaxa. Epafroditonēn ca mitsúnmi bēmicē curíquicama 'ē 'inánxa. Mitsúnmi ainan cupí nuibaquin 'ē usaquin 'inania isi ca Nucēn Papa Dios cuēēanxa. ¹⁹ A 'ēn rabicē Nucēn Papa Dios, an ca ami cuēēncē ñu mitsu 'inánti 'icēn. Jesucristonēan mitsu ainan 'inun 'imicē 'icē ca Nucēn Papa Dios ax camabi ñun 'Ibu 'ixun mitsúnmi cuēēncē ñu a 'inánan mitsu 'aquinti 'icēn. ²⁰ Axa asérabi Nucēn Papa Dios a ca camabi aín unin rabiti 'icēn, nētē xēnibua 'aínbi. Usaquin ca asérabi 'ati 'icēn.

Bērúanx 'inuan Pablonēn Filiposnu 'icē unicama ca

²¹ Anu 'icē axa Jesucristonan 'aísh Nucēn Papa Diosan unicama aribi, camina bērúanxa 'inun 'ē caxunti 'ain. 'Ēbēa 'icē axa nubē Jesucristomi sináncē nucēn xucēantunribi ca bērúanxmi 'icánun quixun mitsu canun 'ē caxa. ²² Axa Jesucristomi catamēcē ēnu 'icē unicamabētan ca atúxribi Jesucristonan 'ixun Romanu 'icē 'apu Césarnēn xubunu 'icēcamanribi bērúanxmi 'icanun mitsu canun 'ē caxa.

²³ Nucēn 'Ibu Jesucristonēan nuibaquin 'aquincēxmi mitsun nuitu upí 'iti cana cuēēnin. Usai ca 'iti 'icēn. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN COLOSASNU 'ICĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

PablonĒan Colosasnuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ 'Ēx cana Pablo, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin aín bana uni ñuixunun Jesucristonĕn caísa 'ain. Usa 'ixun cana axribi Jesucristomi sináncĕ 'aísha nucĕn xucĕnsa 'ain, Timoteobĕtan mitsu quirica buánmin. ² Colosas ĕmanuaxmi Cristomi sinani ami catamĕti Nucĕn Papa Diosnan 'icĕ, cana ĕnĕ quirica mitsu buánmin. Nucĕn Papa Diosan mitsu nuibaquin upí oquin sinánxuncĕxmi chuámrua bucucanti cana cuĕĕnin.

I. CRISTONĒXA CUSHIIRA 'AISH UPIIRA 'AIN CA ASARIBI AÑU ÑUBI 'AIMA 'ICĒ QUICĒ BANA (1.3-2.23)

Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pablonĕn Nucĕn Papa Dios ñucáxuan

³ Mitsu ñucáxumi abĕ banaquin cananuna nun 'acĕsabi oquin, Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn Papa, ax Nucĕn Papa Dios 'icĕ, a —asábi ca —quixun cain.

⁴ Usa 'ixun cananuna Jesucristomí asĕrabi catamĕtími Nucĕn Papa Diosan unicamabĕ nuibanania ñuicania cuan. ⁵ Nucĕn Papa Diosan mĕníosabi oi aín nĕtĕnu abĕ 'iti sinani camina usai 'icanin. Jesucristomi catamĕti aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'aish ca uni ainan 'aish xĕnibua 'aínbi Nucĕn Papa Diosbĕ 'iti 'icĕ quixuan aín unin mitsu ñuixuncĕxun camina a bana cuaquin upí oquin 'unánca. ⁶ Nucĕn Papa Diosan ca usaquin nu nuibatia quixun unin ñuia mitsu cuacĕ a banabi ca bĕtsi bĕtsi menu cuanquin 'itsaira unin ñuia. Usa 'ain ca unin ñuia cuatishimi mitsux 'icĕsaribiti camabi menu 'icĕ uni a bana cuati —asĕrabi ca —quixun sinani Jesucristomí catamĕtia. ⁷ A bana ca nun nuibacĕ Epafraŕnĕn, axribi nubĕtan uni bana ñuixuncĕ 'ixun nux cuancĕbĕtanmabi ñuixunquin upí oquin mitsu 'unánmiaxa. ⁸ An ca Cristonan 'aish camina mitsux bĕtsibĕ bĕtsibĕ nuibanani upitax bucuí quixun nu caxa.

⁹ Epafraŕnĕan mitsu ñuiquin nu cacĕ bana cuaxun cananuna ĕnquinma Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin. Uisáimi 'iti cara Nucĕn Papa Dios cuĕĕnia, a mitsu 'unánminun ñucáxuanan cananuna an aín unicama 'unánmiti ñucama mitsu 'unánminun a ñucatin. ¹⁰ Mitsux usai 'i camina Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'aísha uni 'icĕsai 'iti 'ain. Usa 'aish camina ax cuĕĕncĕsabi oquinshi 'aquin, uisa ñu cara upí 'icĕ ashí 'anan, asĕrabi mitsun nuitu mĕu upí oquin Nucĕn Papa Dios 'unánti 'ain. ¹¹ Anan cananuna ax cushiira 'ixúan, uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima cuĕĕnquin tanshinuan mitsu 'aquinun quixun a mitsu ñucáxunin. ¹² Usoquin cananuna uisaira oquin cara aín unicama cuĕĕnmiti 'icĕ quixun 'unánquinmi mitsun a —asábi ca —canun, Nucĕn Papa Dios mitsu ñucáxunin.

¹³ Ñu 'atima 'atishi sinánan nux cuĕĕncĕsabi oíshi 'iisa taniabi ca Nucĕn Papa Diosan aín nuibacĕ Bacĕ Bĕchicĕnan 'inun nu 'imiaxa. ¹⁴ Nun 'uchacama cupínu abĕ 'itima 'icĕbi ca aín Bĕchicĕ bamacĕ cupí Nucĕn Papa Diosan nun 'ucha tĕrĕnquin ainan 'inun nu iĕmiacĕxa.

Cristo bama cupía uni Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'iti

¹⁵ Uinu 'icĕ uniníbia Nucĕn Papa Dios istima 'aínbi ca unían uisa cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun 'unánun asaribi 'aish aín Bĕchicĕ ĕnĕ menu uacĕxa. Añu ñubi unitisama 'ain ca axira pain aín Papabĕ 'iacĕxa. ¹⁶ Nucĕn Papa

Diosan uniomicëxun ca aín Bëchicënën naínu 'icë ñucama 'imainun menu 'icë ñucamaribi 'anan bëtsi bëtsi ñu unin aín bërúnbi iscë 'imainun unin iscëma ñucamaribi uniocëxa. Usonan ca ángelcama 'imainun uisa cushi cara, acamaribi uniocëxa, ainan 'aish ax cuëëncësabi oi 'inun. ¹⁷ Ñucama uniocëma pan 'aish ca axira pain 'iacëxa. 'Ixun ca uniotancëxun, usabia 'inun camabi ñu mëníocëxa. ¹⁸ Cristo axira ca axa ami catamëcë unicanan cushi 'aish amiira aín unicama catamëcë 'icën. Èsa ca Cristobë aín unicama 'icën. Mëcënñu, taëñu, xoñu, nuituñuribi 'aishbi ca uni achúshi 'icën. Usaribiti cananuna Jesucristonan 'aish 'aisamaira 'aishbi abë achúshisa 'ain. Aín unicamaxa usaribiti 'iti oi axira pain bamatancëx baísquia 'aish ca an unio ñucamabë sënënmaira 'icën. ¹⁹ Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi ca Jesucristo ax asaribi cushiira 'ianan upíira sinánñu 'iacëxa, uni 'aishbi. ²⁰ Aín nuitu 'aisama 'aisha uni abë up'i 'itima 'aínbi ca Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin Cristonën i curúsocënu bamaquin ënë menu 'icë ñucama 'imainun naínu 'icë ñucamaribi an iscëxa upí 'inun mëníocëxa.

²¹⁻²² Mitsun Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ixun ñu 'aisamaishi 'acë 'aish camina abë upíma 'aish ami nishcësa 'iacën. Usai 'iá 'icëbi ca Cristo uni 'aish bama cupími abë upí 'inun Nucën Papa Diosan mitsu 'imiixa. Mitsúxmi upíira sinánñu 'ianan 'uchañuma 'aish Nucën Papa Diosnanshi 'inun ca Cristo bamacëxa. ²³ Usa 'inuxun camina camabi nëtën Cristomishi catamëcë 'ixun sinánbëquinquinma ainan 'aishmi aín nëtënu abë 'iti ashi manuquinma sinánti 'ain. Usai 'i ca uni aséribi Nucën Papa Diosnan 'icë quixunmi cuacë bana ca camabi menuxunribi ñuicania. 'Ënribi cana unicama a bana ñuixunin.

Nucën Papa Diosan Pablo axa Jesucristomi catamëcë unicama aín bana ñuixunun 'imía

²⁴ Mitsux ainan 'inun 'ëx tëmëracë cupí cana cuëënin. Usai 'i cana Cristonëan camabi uni ainan 'inun tëmëra 'ain, 'ëxribi camabi menu 'icë unicama a 'unánti cupí tëmëraíbi cuëëinra cuëënin. ²⁵ Aín unicamabëtanmi mitsúnribi upí oquin aín banacama cuanun a bana ñuixunun ca Nucën Papa Diosan 'ë 'imiacëxa. ²⁶ Uínsaran nëtënbi uinu 'icë unínbi a bana 'unánma 'icëbi ca bërí aín unicama, an iscëxa upí 'icë, Nucën Papa Diosan 'unánmia. ²⁷ Uisaira upí cara a bana 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan aín unicama 'unánmisa tancëxa. A banax ca judíosma unicananribi 'icën. A banax ca ësai quia, Cristo ax ca mitsubë 'icën. Axa mitsubë 'ain camina aín nëtënuribi abë 'iti 'ain.

²⁸ Nun cananuna Cristo ashi ñuiquin aín unicama ñuixunin. Ñuixunquin cananuna aín unicanan upí oquin cuanan, Cristonan 'aish ax cuëëncësabi oíshi 'inun quixun upí oquin 'ësëquin, aín unicama 'unánmin. ²⁹ Usaía aín unicama 'inun quixun cana Cristonën 'ë cushiocëxun ënquinma aín bana ñuixunin.

2

¹ Ènë ñucama 'unánun cana ësöquin mitsu cain: Mitsúnmi 'acësaribi oquian Laodiceanu 'icë unicama 'imainun bëtsi bëtsi emanu 'icë unicananribi 'ë iscëma 'ixunbi cana mitsu 'imainun aturibi sinánquin Nucën Papa Dios 'it-saira ñucáxunin. ² Mitsúnmi Cristomi cushicë 'aish bëtsibë bëtsibë nuibanani achúshisaishi 'ianan upí oquin a 'unáncëma 'ixunbi bërí Cristo 'unánquin, uisaira oquin cara mitsu 'aquinti 'icë quixun 'unánun, cana mitsu Nucën Papa Dios ñucáxunin. ³ An camabi ñu 'unáncë 'ixun ca ainan cupíshi Cristonën aín unicama 'unánmia.

⁴ Cristonan 'icëa bëtsi unin paránquin mitsu 'atimaquin sinanamiti rabanan cana mitsu ësaquin cain, ⁵ mitsu 'ura 'aishbi 'ën sináncënëinshi mitsubë 'icësa 'aish cana mitsúxmi uisa ñu cara 'icëbëbi a ëníma Cristomi catamëti ami cushicë 'icë cuati cuëënin.

⁶ Usa 'ain camina ainan 'iisa tania Nucën 'Ibu Jesucristonën mitsu ainan 'imicë cupí axa mitsun 'ibuira 'ain, upitiira ami catamëti abë 'i ax cuëëncësabi oíshi 'iti 'ain. ⁷ A upí oquin 'unánan uisa cara ax 'icë quixun 'unani camina aín unían mitsu cacësabi oi, ami upiti catamëcanti 'ain. Usai 'iquin camina camabi nëtën Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain.

Cristonan 'aísha uni bëtsi 'icë quicë bana

⁸ An uni bëtsi bëtsi bana ñuixunquin paráncë unicaman mitsu, Cristomi catamëcë 'icëbi, ami manúnun quixun paránti rabanan camina bërúancati 'icanin. A unicaman ca Cristo ñuiquinma atúnbi sinánxuan unin ñuicë bana 'imainun ënë nëtënu 'icë ñu sinánti, a banacamaishi uni 'unánmia.

⁹ Cristonëx ca uni 'icën, 'aishbi ca uisaira cara Nucën Papa Dios 'icë usaribi 'icën. ¹⁰ Ax cushiira 'ixuan an 'imicëxma ca ángelcama 'imainun ñunshíncamaribi 'imainun uisa ñun cushi cara, acamaxbi ñancáishi 'iti 'icën. Usa 'ain ca Cristobëmi achúshisa 'ain, aín cushi anúnmi Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'ati ax mitsubë 'icën. ¹¹ Mitsux usai Cristobë achúshisa 'aish camina Nucën Papa Diosnan cupí 'unántioracacësaribi 'ain. Judíos unicamaxa chamaratsu 'aish 'unántiocë usa 'aishmabi camina Cristonënbia mitsun sinan upí 'imianan ñu 'aisama 'ati ëmicë 'aish, Nucën Papa Diosnan cupí 'unántiocësa 'ain. ¹² Mitsun, Nucën Papa Diosan ca bamacëbi Cristo baísquimiácëxa quixun 'unánquin, an ca a cushímbi 'ë iëmiti 'icë quixun 'unani camina ax 'iásaribiti nashimicë 'aish Cristobëbi bamacë acëñun maíncëx abëbi baísquiasa 'ain. ¹³ Mitsun cuëëncësa oquinshi ñu 'aími bamacësa 'ianan judíos unicamaxa 'icësaribiti 'unántioracëma 'aish ainanma 'icëbi ca Nucën Papa Diosan a cupíshi mitsun 'uchacama tërënxunquin Cristobë baísquicësa mitsu 'imíaxa. ¹⁴ Usa 'ixun ca Nucën Papa Diosan nun 'uchacama tërënxunquin, nun nu Moisésnën cuëëno bana quicësabi oquin 'acëma 'icëbi Cristo i curúsocënu bama cupí, nun 'uchacama sinántëcëñuxunma nu tërënxuancëxa. ¹⁵ Usonan ca Cristonën i curúsocënu bamaquin uisa ñunshinax cara uisaira cushiñu 'icë, abi camabi unían 'unánun ñusmoquin cushiñuma 'imiacëxa.

Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi 'iti bana

¹⁶ Atúan 'acësaribi oquinmi ñu pianan ñu xëaima 'ianan camabi nëtë ca bëtsi nëtësaribi 'icë quixun sinánan 'uxë isicëbëa atux 'icësaí 'ima 'ianan anun tantiti nëtën atux 'icësaribiti 'iama oquian unin ñuicëxunbi camina tantima 'ain. ¹⁷ Uisai cara Cristo ucë 'ain 'iti 'icë quixuan unin sinánun ca ënë ñucama 'iacëxa. Usa 'aímbi cananuna Cristo uá 'ain ainan 'ixun, uisa caranuna Cristobë 'iti 'ai quixun 'unanin. ¹⁸ Atúnbi ca —'ëx asama 'ixun cana Nucën Papa Diosma ángelcamaishi rabiti 'ai —quixun sinánquin atúnbi sináncë ñu ñui rabíquin unicana bana ñuixunia. Usa 'ain camina Cristonan 'iti ëntin rabanan atúan mitsu ñuixuncë bana a tantima 'ain. ¹⁹ A unicaman ca ami sináncëma 'ixun Cristonëan ësaquin aín unicama 'imiti a sinanima. An ca aín unicama asaribi upí 'inun Nucën Papa Dios cuëëncësabi oquin 'imía. Aín mecën, aín xo, aín imi acamañu 'aishbia uni achúshi 'icësaribi oquin ca Cristonën aín unicamaxa 'itsa 'aishbi bëtsin sináncësabi oquin sináncë 'aish achúshisa 'inun 'imía.

²⁰ ¿Mitsux 'uchatëcënuxma Cristobë bamacësa 'aishbi caramina uisa 'aish bërámami unin ñuicë ënë nëtënu 'icë ñuishi sinánquin rabicësa 'itëcënin? ²¹ Axa usai 'icë unicamax ca ësai quia:

—Nucën Papa Diosbë upí 'inuxun camina bëtsi bëtsi ñu ramántima 'ain, camina bëtsi bëtsi ñu pítima 'ain, camina bëtsi bëtsi ñu min mëcënan bitima 'ain. ²² Usoquian ñuicëxbi ca a ñucama cëñutia, a banacamax ca unían sinánxun ñuicëshi 'icën. ²³ —Usaquin 'ën ñu 'acë ax ca asérabi 'icë —quixun sinánquin an usashi oquin ñu 'acë uni a isquin ca uni itsin sinánti 'icën, ax isa asérabi sinánñuira 'icë quixun. Usa 'aínbi ca usaquin ñu 'aíbi aín nuitu usabi upíma 'ia.

II. AXA JESUCRISTOMI CATAMËCË UNICAMAX CA ÈSAI 'TTI 'ICË QUICË BANA (3.1-4.6)

3

¹ Cristonan 'aish camina mitsux axa bamax baísquicësaribi 'ain. Usa 'ain camina ax, asaribi cushiira 'aish aín Papa mëqueu tsócë, ax cuëncësabi oi 'itishi sinánti 'ain. ² Camina ënë menu 'icë ñuishi sinánquinma Cristo cuëncësä oishi 'iti sinánti 'ain. ³ Mitsun 'ucha cupía Cristo bama 'ain camina 'uchatëcëntimoi abë bamacësa 'ain. Usa 'aish camina axa baísquitancëx abë 'ain, mitsúxribi aín Papabë 'ain, mitsux Cristobë 'aish. ⁴ Cristo, anun nux tsóti, axa upíra 'ianan cushiira 'aish utëcëncëbë camina nëtëtimoí abë 'ianan asaribi upíshi 'iti 'ain.

Bëräma 'acësa oquin ñu 'aisama 'atëcëntima bana

⁵ Usa 'ain camina bërámami 'acansa oquin Nucën Papa Diosnanma unican 'acësa oquin ënë menu 'icë ñuishi 'ati sinántëcëntima 'ain. Unix ca aín xanuma 'aínbi bëtsi xanubë 'itima 'icën. Usaribiti ca xanu aín bënëma 'aínbi bëtsi unibë 'itima 'icën. 'Imainun ca uni xanúxmabi bëtsi unibë 'itima 'icën. 'Imainun camina ñunshinacëquin 'atima ñu 'ati cuëntima 'ain. Camina ñuñu 'itishi sinántima 'ain. Ñuñu 'itishi cuëncë unix ca Nucën Papa Dios rabima, a cuëncë ñuishi rabicësa 'icën. ⁶ Usai 'ia, ax cuëncësabi oi 'iisama tancë unicama ca Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin casticanti 'icën. ⁷ Jesucristo 'unáncëma pain 'ixun camina mitsúnribi usa ñucama 'acën. ⁸ Usa 'ain camina bëräma 'á 'ixunbi ënë ñucamaribi ënti 'ain: Bëtsi unibë nishánanti, 'imainun bënëtishi nishti, 'imainun bëtsi unibë 'atimonanti, 'imainun bëtsi unimi 'atimati banati. ⁹ Acama éanan camina bëräma 'atimaquin sinan 'ixunbi bërí Cristonën sináncësa oquinshi sináncanin. Usa 'aish camina cëmëi paranántima 'ain. ¹⁰ Mitsun bëtsi oquin sinánquin camina Cristonën sináncësa oquin sinánti 'ain. Usai 'iquinmi a upí oquin 'unánun ca an unio 'ixun Nucën Papa Diosan mitsu 'imía. ¹¹ Judíosma unicama 'imainun judíos unicama, 'unántioracë unicama 'imainun 'unántioracëma unicama, bëtsi menu 'icë unicama 'imainun raëcëma unicama, an uni ñu mëëxuncë unicama 'imainun an uni ñu mëëxuncëma unicama, a unicamaxbi ca Cristonan 'aish bëtsibë sënën 'icën. A unicamaxbi ca Cristo abë 'ain Cristonainshi 'icën.

¹² 'Itsaira nuibaquin ca Nucën Papa Diosan ainan 'aish an iscëx upí 'inun mitsu caísacëxa. Usa 'ixun camina mitsúnribi bëtsi uni nuibaquin upíoti 'ain. Usoquin 'anan camina —ëx cana bëtsi unisamaira 'aish upí 'ai —quixun sinántima 'ain, masáquin sinani camina bënëtishi unimi nishtima 'ain. ¹³ Mimi nishquian unin 'atimocëxunbi aribi 'atimoíma camina usaquian mi 'acë ñucama a manuí abë upíshi 'iti 'ain. Nucën 'Ibu Cristonëan tërënxunquin

mitsun 'uchacama manucēsari bi oi camina axa mimi 'uchacē uni aín 'ucha manumi abē upí 'iti 'ain. ¹⁴ Esai 'inux camina bētsibē nuibananti 'ain. Bētsibē nuibanancē 'aish camina 'itsa 'ixunbi bētsin sináncēsa oquinshi sinánan 'ēn mitsu cacēsabi oi 'icanti 'ain. ¹⁵ Usa 'aishmi 'itsa 'aishbi achúshisaishi 'aish chuámashirua 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu ainan 'imiácēxa. Usa 'inúan an mitsu 'imicēx camina usai 'iti 'ain. Usai 'iquin camina cuēēnquin a —asábi ca —quixun cati 'ain.

¹⁶ Bētsi bana 'acēsamaira oquin Cristonēxa a ñui quicē bana sinani camina axa quicēsa oíshi 'icanti 'ain. 'Ianan camina a bana upí oquin 'unani 'unánmianani 'ēsēánani 'icanti 'ain. 'Ianan camina a rabi Nucēn Papa Diosan banan cantanan mitsúnmi 'acē bananribi a rabi cantati 'ain. Camina Nucēn Papa Dios min nuitu mēu sinánquin —asábi ca —cai cantati 'ain. ¹⁷ Uisa ñu caramina 'ain, a upí oquin 'anan camina banairibi upiti banaquin mitsux Nucēn 'Ibu Jesúsnan 'ixun a 'axuncēsa oquin 'ati 'ain. 'Anan camina Cristonan 'ixun Nucēn Papa Dios —asábi ca —cati 'ain.

Cristonēn unix ca bētsi unibē esai 'iti 'icē quicē bana

¹⁸ Asérabia ax Nucēn 'Ibu Jesucristomi sináncē xanux ca aín bēñēan cacēxun cuati 'atimaquin sinanima abē upíshi 'iti 'icēn. Bēñēñu xanucama, mitsux camina usai 'iti 'ain. ¹⁹ 'Imainun camina xanuñu unicama, mitsúnribi mitsun xanu nuibanani, masá sinánquin timatima 'ain. ²⁰ Papañu tuácama, mitsúnribi camina mitsun papabētan mitsun titan cacēxun a cuēbíquinma aín bana cuaquin an cacēsabi oquin ñu 'ati 'ain. Usaimi mitsux 'ia isi ca Nucēn 'Ibu Jesucristo cuēēnia. ²¹ Bēchicēñu unicama, mitsun camina min bēchicēñēan 'atima ñu 'aia isquin a 'axunma 'anun caquinbi 'aisamaira oquin ñu catima 'ain, usaquinmi cacēxun masá nuituquin —cana upí oquin ñu 'ati 'unanima —quixun sinánti rabanan. ²² An uni ñu mēēxuncē unicama, mitsúnribi camina an mi ñu mēēmicē unían cacēsabi oquin 'ati 'ain. 'Aquin camina axa cuēēnun an iscēbētan upí oquin 'anan an iscēxunmabi, 'ēn 'Ibu Dios ca ēñē ñu mēēti 'ēn upí oquin 'ati cuēēnia quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. ²³ Uisa ñu caramina 'ain, abi camina 'aisabi tanquin —unishima 'ēn 'Ibu Jesucristoribi cana ēñē ñu 'axuni —quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. ²⁴ Usaquin ñu 'aquin camina 'unanin, ax Nucēn 'Ibu 'ixun ca Cristonēn mitsun a ñu mēēxuncē cupí, cuēēnmiquin aín nētēnu abē xēnibua 'aínbi tsónun mitsu biti 'icē quixun. ²⁵ Usa 'aínbi ca an 'aisama ñu 'acē uni, a aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icē usoquin Nucēn Papa Diosan 'ati 'icēn. Usa 'ain ca 'apu uni, 'imainun 'apuma uni, uisa uni cara, acamaxbi 'aisama ñu 'acē 'aish an ñu 'acē usaribi oquin casticancē 'iti 'icēn.

4

¹ Mitsux an uni ñu mēēmicē uni 'ixun camina an mi ñu mēēxuncē unibē upí 'ianan upí oquin cupíoti 'ain. Usa 'ixun camina uni ñu mēēmiquin sinánti 'ain, —'ēxribi cana Nucēn Papa Dios naínu 'icē an ñu mēēmicē 'ai —quixun.

² Ami manúquinma ábi sinani camina atsánquin ēníma Nucēn Papa Diosbē banati 'ain. —Asábi ca —quixun cai camina abē banati 'ain. ³ Abē banaquin camina nun unían 'unánma bana Cristo ñui quicē ñuixunuan 'aquinun Nucēn 'Ibu Dios ñucáti 'ain. A bana uni ñuixuncē cupí cana sipuacē 'ain. ⁴ Atúan cuaisabi oquin, unicama aín bana ñuixunquin 'unánminun camina 'ē Nucēn Papa Dios ñucáxunti 'ain, 'ēn ax cuēēncēsabi oquin 'anun.

⁵ Uisa nētēn caramina axa Cristomi sináncēma unibē 'ain, a nētē ñancáishi inúmima camina upí oquin sinani abē banati 'ain. ⁶ Unibē banai camina upí

oquian sinánun upí sinánñu 'aish upitishi banati 'ain. Usa 'ixun camina mia ñucácëxun caramina uisoquin cati 'ain quixun 'unánti 'ain.

III. BËRÚANX 'INUAN PABLONËN CA (4.7-18)

Bërúanxa 'inuan Pablónë Colosasnu 'icë unicama ca

⁷ Nun nuibacë xucën Tíquico, an upí oquin 'ë 'aquianan 'ëbëtan Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin uni bana ñuixuncë, an ca mitsu isi cuanxun nun 'acë 'imainun 'ëx usai 'icëcamaribi mitsu ñuixunti 'icën. ⁸ 'Ëx cana usa 'ai quixun caquian mitsu upí oquin sinánminun cana a mitsu isi cuanun xutin. ⁹ 'Imainun cana mitsubëa Colosasnu 'icë uni Onésimo, axribia Jesucristomi catamëcë 'aish nubë nuibanancë, aribi xutin. Usa 'ain ca a uni rabëtan ënuxun nun 'acë 'imainun ënuaxnu 'icëcama mitsu upí oquin ñuixunti 'icën.

¹⁰ Acëñun 'ë sipuacancë Aristarco, 'imainun Bernabënën sęcënanë, Marcos, anribi ca bërúanx 'inun mitsu camia. A ñuiquin 'ën cacë 'ixun camina Marcos mitsu isi cuania upí oquin bicanti 'ain. ¹¹ 'Imainun ca Jesús, Justo caquinribi anëcë, anribi mitsu bërúanx 'inun camía. Cristomi catamëcë judíos unicamama, rabë 'imainun achúshi ënëinshi ca 'ëbëtan Nucën Papa Diosnan 'iti bana ñuixuanxa. Atun ca 'ë upí oquin sinánmiaxa. ¹² Axribia Colosasnu 'icë uni, Epafra, anribi ca bërúanxmi 'inun quixun mitsu camía. An ca Cristo cuëncësabi oquin 'anan camabi nëtën Nucën Papa Dios mitsu ñucáxunia, ami sinánti ënquinmami ax cuëncësabi oquinshi upí oquin 'anun. ¹³ Cana mitsu cain, 'ënbi cana 'unanin, Epafrasnën ca mitsu 'imainun axa Laodicea 'imainun Hierápolis ëmanuax Jesúsni sináncë unicama 'itsaira sinánquin, camabi nëtën ënquinma Nucën Papa Dios ñucáxunia. ¹⁴ Lucas an uni roncë, axa nubë nuibanancë, abëtan ca Demasnënrribi bërúanxmi 'inun quixun mitsu camía.

¹⁵ Laodiceanuaxa ax Jesúsni catamëcë unicama 'imainun camina Ninfascëñun aín xubunua 'icë axa Jesúsni catamëcëcamaribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ¹⁶ Mitsun pain timëxun istancëxun camina ënë quirica Laodiceanuaxa Jesúsni catamëcëcamaribia isnun atu buánmiti 'ain. 'Imainun camina Laodiceanu 'icë unicaman isnun 'ën buánmicë quirica itsi aribi mitsúnribi bixun isti 'ain. ¹⁷ Arquipo aribi camina Nucën 'Ibu Diosan 'ináncë ñu mëëti a ënquinma upí oquin 'axunun cati 'ain.

¹⁸ 'Ëx Pablo 'ixun cana 'ën mëcënanbi cuëneoquin bërúanxmi 'icánun quixun mitsu cain. Usa 'ain camina 'ëx cana unin sipuacë 'ai quixun manúquinma sináncanti 'ain. Nucën Papa Diosan nuibacëxmi chuámashirua 'aish cuëëni upitax bucucanti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TESALONICANU 'ICĒ UNICAMA A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Pablonēan abē 'icē unicamabētan Tesalónicanuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama quirica cuēñēoxuan

¹Ēx Pablo 'ixun cana Silvano 'imainun Timoteobētan Tesalónica ēmanuaxmi Nucēn Papa Dios 'imainun Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'icē, mitsu ēnē quirica buánmin. Nucēn Papa Dios 'imainun Nucēn 'Ibu Jesucristonēan nuibaquin chuámarua 'aíshmi bucunun mitsu 'aquinti cananuna cuēñin.

I. USAI CA AX 'IAXA QUIXUAN PABLONĒN ÑUIA BANA (1.3-3.13)

Tesalónicanu 'icē unicaman ca upí oquin Jesucristo ñuicē bana cuatia quixuan Pablonēn ca

²Mítsúxmi aséرابi Nucēn 'Ibu Jesucristomi cushicē 'ain cananuna camabi nētēn abē banaquin —asábi ca —quixun cain. ³Nucēn Papa Diosbē banaquin cananuna mítsúnmi amiira pain catamēquin ax cuēñcēsabi oquin 'anan, upí oquin unicama nuibaquin 'aquianan, a ēníma, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn ca ax quicēsabi oquin nu 'imíti 'icē quixun manucēma cupí —asábi ca —quixun a cain. ⁴Nun xucēantu, aséرابi ca Nucēn Papa Diosan nuibaquin ainan 'inun mitsu caísaxa quixun cananuna 'unanin. ⁵Jesucristomi catamēti ca uní Nucēn Papa Diosnan 'iti 'icē quixun bana ñuixunquin cananuna nun cuēbitainshi banaquinma, aín Bēru Ñunshin Upitan nu sinánmicēx Nucēn Papa Diosmi cushicē 'ixun aín bana mitsu ñuixuan. Nun ñuicē banax ca cēmēma 'aish aséرابi 'icē quixun 'unáncē 'ixun cananuna upí oquin a bana mitsu ñuixuan. Mítsúxmi upí 'iti cupí cananuna mitsubē 'aish usai 'ia quixun camina 'unáncanin.

⁶Nux 'icēsaribiti 'ianan Nucēn 'Ibu Jesús 'iásaribiti tēmēraibi camina mitsux Jesucristo ñuicē bana cuati ainan 'aish Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'imicēx cuēñinra cuēñan. ⁷Tēmēraibi usari 'i camina mitsux Macedonia menu 'icē 'imainun Acaya menu 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicaman cuacēx upíira sinánñu 'ain. Usáimi 'ia mitsu cuaquin ca —usai ca Jesucristonan unicama 'iti 'icē —quixun sinánncania. ⁸Usáimi mitsux 'icēbētan ca Macedonia 'imainun Acayanu 'icē unicamainshima, bētsi bētsi menu 'icē unicamanribi Jesucristo ñuicē bana 'unánan mítsúxmi aséرابi Nucēn Papa Diosnan 'icē cuaxa. Nun ñuixuncēxunmabi ca camabi unin, uní raírínēan camabi menuxun mitsu chanioia cuaquin, mitsux camina aséرابi Nucēn Papa Diosmi upiti catamēti quixun 'unania. ⁹Usa 'ixun ca nun cacēxunmabi mítsúnmi nu upí oquin bicē a ñuia. Ñuianan ca mitsux ismina unínbia 'acē ñuishi rabia 'ixunbi a ēnquin, axēshia Dios 'aish bamatimoi tsócē Nucēn Papa Dios, ashí rabianan ax quicēsabi oi 'i quixun ñuia. ¹⁰Acama ñuianan ca mitsun camina Nucēn Papa Diosan Bēchicē Jesús bamacēbia anbi baísquimia, axa naínuax uti caini quixunribi ñuia. Ax ca an Nucēn Papa Diosan, uní aín 'ucha cupí castíancēbētanbi, ainan 'icē nu iēmiti a 'icēn.

2

Tesalónica emanu 'icë unicama Pablonën bana ñuixuan

1 Nun xucéantu, mitsúnbi camina, nun bana ñuixuncëxun aséabi cuaxun 'unanin, nux cananuna mitsu isi ñancábi cuancëma 'ai quixun. 2 Filipos emanuxun ca nu ñui 'atimati bananan bëtsi bëtsi oquin unin nu têmëramiäxa quixun camina 'unanin. Usai têmëratancëxunbi cananuna Nucën Papa Diosan 'aquinçëxun mitsuribi Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixun a bana ñuixuan, 'aisamaira uníxa numi nishcëxunbi. 3 Nun cananuna Jesucristo ñuiquin bëtsi oquin uni bana ñuixuncëma 'ain. 'Imainun cananuna 'atimaquin sinanx banaquin uni paráncëma 'ain. 4 Usama ca, Nucën Papa Diosanbi ca aséabi caranuna aín bana uni ñuixunti 'ai quixun upí oquin 'unántancëxun —atun ca aséabi 'ati 'icë —quixun sinánquin aín bana unicama ñuixunun nu cacëxa. Usaquin 'anun cacë 'ixun cananuna an —Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'inux iëti 'icë —quixun unicama ñuixunin. Usaquin 'aquin cananuna Jesucristo ñuiquin unicama cuëñmiti sinánquinma, Nucën Papa Dios, an camabi unin nuitu 'unáncë, axëshia cuëntanun uni bana ñuixunin. 5 Mitsúnbi camina 'unanin, uisa 'aishbi cananuna mitsúnmi nux cuëncësa oquin nu ñu 'axúnun quixun sinani cëmëi banacëma 'ain. Mitsun curíqui binuxun cananuna mitsu paráncëma 'ain. Nucën Papa Diosanbi ca usai 'ia nu isaxa. 6 Uisa nëtënbi cananuna, raíri unicamanribia 'amainun camina mitsúnribi nu rabiti 'ai quixun sináncëma 'ain. Unin ca nun nu aséabi Cristonën xucë 'ixun aín bana ñuixuncëxun upí oquin a bana cuaquin nun cacësabi oquinshi 'ati 'icë quixun 'unánxunbi cananuna unían nu rabiti sináncëma 'ain. 7 Nun cananuna xanúan aín tuá chamara 'icë anun cuëñquin 'acësa oquin, 'itsaira nuibaquin mitsu 'aquian. 8 Usa 'ixun cananuna 'itsaira nuibaquin, Jesucristomi catamëti iëti banaishi ñuixunquinma Nucën Papa Diosan nu 'unánmicë ñucamaribi mitsu 'unánmisaira tan. Usa 'ixun cananuna nuibairaqin mitsu 'itsaira sinanin.

9 Nucën xucéantu, mitsun camina 'unanin, nun cananuna pitiñuma 'ianan nun curíqui cëñuti rabanan têmërai atsánquinbi ñu mëëan. Micama uinu 'icë uníxbia nu ñu 'ináncasi bënëñunma cananuna nëtën 'anan, imëribi nun cuëncë ñu bití cupí usoquin 'an. 'Anan cananuna Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosan 'iti 'icë quixun caquin mitsu bana ñuixuan. 10 Mitsun camina 'unanin, Nucën Papa Diosanribi ca 'unania, nux cananuna mitsúxmi Jesucristomi catamëcë 'ain mitsubë 'ixun uisa ñu 'atimabi 'aima upí 'ia quixun. Usai 'ia ca uinu 'icë unínbi nu 'uchocëma 'icën. 11 Usaribi oquin camina 'unanin, unían aín bëchicë 'acësaribi oquin cananuna mitsu achúshi achúshi upí oquin sinánmiquin 'ësëa quixun. 12 Mitsúxmi Nucën Papa Dios, axa upíira, ax mitsubë 'ain, aín nëtë upí anu abë 'iti sinani, an sinánmicësabi oishi aín uni 'aish 'inun quixun cananuna mitsu upí oquin 'ësëquin 'unánmian.

13 Nun Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin aín bana ñuixuncëxun cuaquin camina —a banax ca unínbi sináncëma 'icën, aséabi Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ca nu ñuixuncania —quixun sinan. A banax aséabi ainan 'ain camina mitsux a cuati Nucën Papa Diosan 'ain. Mitsux usai 'ia 'unánquin cananuna nëtëquinma a —asábi ca —quixun caquin rabin. Mitsúnmi —a banax ca aséabi 'icë —quixun cuatia ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imiäxa.

14 Nucën xucéantu, mitsux camina Judea menuäxa Jesucristomi catamëti Nucën Papa Diosan unicamax 'icësaribi 'ain. Acama ca aín ainti 'ixunbi judíos unicaman bëtsi bëtsi ocëxa. Usaribi oquin ca mitsuribi mitsun

aintsinbi bētsi bētsi oxa. ¹⁵ Aín raran bēráma an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē uni raíri 'ásaribi oquin ca Judeanu 'icē unin Nucēn 'Ibu Jesús 'acēxa. Usa 'ixun ca nuribi nun bana cuaisama tanquin aín ēmanuax cuantánun quixun bētsi bētsi ocēxa. Usa 'aish ca Nucēn Papa Dios cuēñcēsa oquin 'ati sinanima unicamamiribi nishia. ¹⁶ Nun judíosma unicama Cristomí sinánun bana ñuixuinsa taniabi ca usaquinu bana ñuixunun nu ēncēma 'icēn. Usai 'ia aín 'ucha cēxtutia ca Nucēn Papa Diosan 'aisamaira oquin castícanti 'icēn.

Tesalónicanu 'icē unicama isía Pablo cuainsa tan

¹⁷ Ēn xucēantu, mitsubē ēnanantancēxun cananuna isquinmabi mitsu 'it-saira sinanin. Usa 'aish cananuna mitsu isi cuainsaira tanin. ¹⁸ Cuanti cananuna sinan. Raírinēxa cuancēbēmabi, cana 'ēxēshi 'itsai mitsu isi cuainsa tan. Usa 'aínbi ca ñunshin 'atimanēn 'apun nux cuanti bēaraxa. ¹⁹ ¿Nucēn 'Ibu Jesucristo ucēbētan añu isti caranuna cuēñnin? Abē 'icē mitsu isi cananuna cuēñinra cuēñti 'ain, nun mitsu aín bana ñuixuncē cupí camina abē 'ai quixun sinani. ²⁰ Nun 'aquincēxmi upiti Jesucristomí catamēcancē cupí cananuna cuēñquin upí oquin sinanin.

3

¹ Mitsu istēcēncēma 'aish cananuna uisa caramina 'ai, caramina asérabi Jesucristomí sinani quixun sinani bēñēan. Bēñēti nuxēshi Atenas ēmanu bērúanan ²⁻³ nucēn xucēn Timoteo mitsu istánun quixun xuti cananuna sinan. Anribi ca ami sináncē 'ixun —Jesucristomí catamēti ca uni ainan 'iti 'icē — quixun Nucēn Papa Diosan bana nubētan camabi uni ñuixuanxa. Usa 'ixun ca cuantancēxun an mitsúxmi Jesucristonan 'aish tēmēraíbi ami manuaxma 'inun upí oquin 'ēsēquin mitsu cushioti 'icēn. Mitsúnbi camina 'unanin, Nucēn Papa Diosan unicamax ca bētsi unían bētsi bētsi ocē 'iti 'icē quixun. ⁴ 'Anan cananuna mitsubē 'ixun, unin ca nu bētsi bētsi oti 'icē quixun mitsu can. Usai cananuna 'ia quixun camina 'unáncanin. ⁵ Mitsux usai tēmēraia cuati bēñēquin cana mitsun caramina asérabi Jesucristomí catamēti ēncēma 'ai quixun isnun Timoteo xuan. Mitsu sapí ca ñunshin 'atimanēn 'apu, an uni paránquin 'aisama ñu 'ati sinánmicē, an Jesús ñuicē bana ēnun quixun sinanamiaxa quixun cananuna sinan. Usa 'ixun cananuna nun nu mitsu bana ñuixuncē ax ca ñancáishi 'iti 'icē quixun sinan.

⁶ Usa 'aínbi ca Timoteonēn mitsunuax uxun nu caxa, mitsun camina asérabi Jesucristomí catamēanan bētsibē bētsibē nuibananquin, nun mitsu 'acésaribi oquin 'itsaira istisa tanquin nu sinani quixun. ⁷ Nun xucēantu, usáimi mitsux asérabi Jesucristomí catamētia cuaquin cananuna unin nu bētsi bētsi omainun raíri ñu cupíribi tēmēraquinbi masá nuituquinma upí oquinshi sinani cuēñnin. ⁸ Usa 'aish cananuna mitsúxmi Nucēn 'Ibu Jesúsmi asérabi sinania cuati mitsu sinani masá nuitutancēxunbi upí oquin sinani cuēñinra cuēñni. ⁹ Mitsu sinani cuēñquin, Nucēn Papa Dios —asábi ca — caquin rabiquinbi, cananuna uisaira oquin caranuná rabiquin a cati 'ai quixun 'unaniman. ¹⁰ Jesucristomí catamēquin aín cuēñcēsabi oi 'ianan upí oquinra a 'unánun mitsu 'aquini cuanúan nu 'iminun quixun cananuna nētēn 'anan imēribi abē banaquin Nucēn Papa Dios ñucatin.

¹¹ Nucēn Papa Dios abētanbia Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu isi cuanti nu 'aquinti cananuna cuēñnin. ¹² Mitsúnmi bēráma 'icēsamairai upitiira bētsibē nuibananquin raíri uniribi nuibanuan, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsu 'aquinti cananuna cuēñnin, usai 'iquinmi nun mitsu 'acésaribi oquin mitsun

camabi uni nuibanun. ¹³ Usoquian an 'aquincēxmi asérabi a 'inamécē 'aish ami cushicē 'icēa, Cristo aín unicamabē utēcēncēbētan, Nucēn Papa Diosan añu 'uchañumabi 'icē mitsu isti cananuna cuēēnin.

II. 'ATIMA ÑU 'AXUNMA 'ANUN QUIXUAN PABLONĒN 'ĒSĒA BANA (4-5)

4

Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'iti bana

¹ Nucēn xucéantu, Nucēn 'Ibu Jesús cuēēncēsabi oquin 'ēsēquin cananuna ēsaquinribi mitsu cain, uisai 'ianan caramina uisaira oquinribi Nucēn Papa Dios cuēēntanun 'ati 'ai quixunu mitsu 'unánmicēsabi oquin 'aquinbi camina mitsun 'acēsamaira oquin camabi nētēn 'ati 'ain.

² Nucēn 'Ibu Jesusan cacēsabi oquin nun mitsu cacē bana camina mitsun 'unanin. ³ Nucēn Papa Dios ca cuēēnia mitsúxmi ainan 'aish ax cuēēncēsabi oíshi 'iti. Ax ca cuēēnia mitsun xanuma, xanu itsibē 'itima 'ianan xanúxmabi bētsi unibē 'itima. ⁴ Ax ca cuēēnia, mitsúnmi xanu bitancēxun masóquinma abē nuibananquin upi oxun 'iquinti. ⁵ Ca cuēēnia, mitsúxmi an Nucēn Papa Dios 'unáncēma unicamaxa ñunshini aín cuēēncēsa oíshi xanubē 'icēsaribiti 'itima, ⁶ 'ianan aín xanubē 'i bētsi unimi 'uchatima. Usaía ax 'icē uni a ca aín 'ucha cupí, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn, nun mitsu ñuixuncēsabi oquin. ⁷ Nucēn Papa Diosan ca usaquin ñu 'atima 'anux ainan 'inun nu 'imicēma 'icēn. Ama. Ax cuēēncēsabi oquin 'ai upíshi 'inun ca nu ainan 'imíaxa. ⁸ Usa 'ain ca, ui unin cara nun mitsu 'unánmicē banacama ēnē cuaisama tania an, unin banama, Nucēn Papa Dios, an aín Bēru Ñunshin Upi nu 'ináncē, aín bana timaia.

⁹ Nucēn Papa Diosan 'unánmicēxunmi upi oquin 'unáncē cupí cana, axa Jesucristomi catamécē unicamax ca bētsibē bētsibē nuibananti 'icē quixun mitsu cuēēnoxuniman. ¹⁰ Usai 'iti 'unani camina mitsux Macedonia menu 'icē axa Jesucristomi catamécē unicamabē nuibananin. Usa 'icēbi cananuna mitsux 'icēsamairaimi camabi nētēn upitiira nuibananun quixun mitsu cain. ¹¹ Camina upítaxēshi bucuquin uni raírí ubíquinma mitsun ñu mēētishi mitsúnbi 'ai bucuti 'ain, nun mitsu cacēsabi oi. ¹² Usai 'i camina axa Jesucristomi sináncēma unicaman upi uni 'icē 'unáncē 'ianan, ñuñumaribi 'icantima 'ain.

Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnti bana

¹³ Nucēn xucéantu, bamacē unicamax cara uisai 'iti 'icē quixun 'unáncēma mitsux 'iti cananuna cuēēniman, an ēnē ñu 'unáncēma unicamaxa aín aintsí bamacēbē 'icēsaribítími mitsux 'aisamaira masá nuitutima cupí. ¹⁴ Jesús ax ca bamatancēx baísquiacēxa quixun 'unáncē 'ixun cananuna, a 'imiasaribi oquin ca axa ami catamécē 'aish bama unicama Jesucristo utēcēncēbētan Nucēn Papa Diosan baísquimiti 'icē quixun 'unanin.

¹⁵ Usa 'ain cananuna Nucēn 'Ibu Jesusan nu cacēsabi oquin mitsu cain, ax ucēbēa aín uni bamacamax baísquicēma pan 'ain cananuna bamacēmacama nux Nucēn 'Ibu Jesucristobē 'itima pan 'ain. ¹⁶ Nucēn Papa Dios axbi quicēbētan, aín ángelcaman cushi an munuma banaanin aín manē banañu, anun Nucēn Papa Dios rabiti, a bana obētsinmainun ca Nucēn 'Ibu Jesucristo axbi naínuax unuxun 'aia. Usai 'icēbē ca axa Jesucristomi catamécē 'aish bama unicamax pain baísquiti 'icēn. ¹⁷ Usacēbē cananuna Nucēn Papa Diosan 'imicēx, bamacēmacama nuxribi atubēbi birananí manámiquiquianx, nētē cuin

mëücüax, Nucën 'Ibu Jesúsbe birananuxun 'ain. Usaquiani cuanx cananuna Nucën 'Ibu Jesucristobë xëniuba 'aínbi ënánantimoi 'inuxun 'ain. ¹⁸ Usa 'ain camina ënë bana, abëmi 'icë unicamabë masá nuituaxma 'inun quixun ñuixuni, sinánmiananti 'ain.

5

¹ Nucën xucéantu, uisa nëtën 'ianan cara uínsaran Nucën 'Ibu Jesucristo utécënti 'icë quixun cananuna mitsu cuënëoxuniman. ² Mitsun camina upí oquin 'unanin, unían sinánmabia an ñu mëcamacë uni imë ucësa usaribi ca anúan Nucën 'Ibu Jesucristo uti nëtë 'iti 'icën. ³ Axa Jesucristomi sináncëma unicamaxa: “Chuámashi cananuna bucuin, uisa ñunbi ca nu uisotima 'icë” quicëbëbi ca anúan cëñúcanti nëtë atun sináncë 'aímabi unuxun 'aia. Xanu tuñunën ca anúan ax bacënti nëtë sënëncëbëtan paë taníma 'ima. Usaribiti ca axa usai banacë unicama anúan cëñúti nëtëa ucëbë iétima 'icën. ⁴ Usa 'aínbi camina mitsux axa Jesucristomi sináncëma unicama 'icësaí 'ima. Usa 'aish camina mitsux aín nëtë sënëncëbëa Nucën 'Ibu Jesucristo ucëbë ratútima 'ain, an mëcamacë unían aín ñu mëcamaquin ratucëxa uni 'icësaí camina 'icantima 'ain. ⁵ Nucën Papa Diosnan 'aish camina mitsux an nëtën upí ñu 'acë unisa 'ain. Cananuna an imë ñu 'atima 'acë unicamasama 'ain. ⁶ Usa 'aish cananuna uni raírisaribi 'uxcësa 'ítima 'ain. Cananuna manúcëma 'aish upí oquin sináncë uni 'iti 'ain. ⁷ Axa 'uxcë unicamax ca imë 'uxia. Usaribiti ca axa paëncë unicama 'uxanan imë paënia. ⁸ Usa 'aínbi cananuna nux Nucën Papa Diosan uni 'aish camabi nëtën upí oquin sináncë 'iti 'ain. Cristonën ca ax quicësabi oquin 'ë 'aquinia quixun sinánquin cananuna ami catamëquin uni raíriribi nuibatí 'ain, ñunshin 'atimanëan nu ñu 'atima 'anun sinánmitima cupí. Cristomi catamëquin raíri uniribi nuibacë 'aish cananuna suntárunëan 'acánani ami catamëti cupí anun aín shican bëpánti manë chupa pañucësa 'ain. Usai 'iquin, Jesucristo utécëncëbë cana asaribi upí 'iti 'ai quixun sináncë 'aish, cananuna axa ami nishcë unían 'ati rabanán suntárunën aín maxcá manë mañutinën mapucësaribi 'ain. ⁹ Nucën Papa Diosan ca nun 'ucha cupí numi nishquin castícanuxun nu caíscëma 'icën. An ca Nucën 'Ibu Jesucristo cupíshi upí 'inun iëminuxun nu caísa. ¹⁰ Jesucristo ax ca nuxnu bamacëma pain 'aish abë 'ianan bamatancëxbi abë tsónun nu cupí bamacëxa. ¹¹ Ënë ñucama sinani camina ami catamëti Jesucristomi cushicë 'inux upiti bëtsibë bëtsibë sinánmiananti 'ain, mitsúxmi 'icësabi oi.

Pablonëan axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ësëa bana

¹² Nucën xucéantu, cananuna mitsu cain, mitsun cushicama 'imainun an mitsu 'aquincëma 'imainun an mitsu Nucën 'Ibu Jesús ñuiquin 'ësëcë unicama acaman mitsu cacësabi oquin 'anan camina atun bana cuati 'ain. ¹³ Atúan upí oquin mitsu 'aquincë cupí camina acama nuibaquin, aséribi ca upí uni 'icë quixun sinánquin, atun bana cuati 'ain. Camina bëtsibë bëtsibë nishánanima upí onani chuámashi bucuanti 'ain.

¹⁴ Nucën xucéantu, ënë ñucamaribi 'anun cananuna mitsu cain, an ñu mëëtisama tanquin uni itsi ubíocë unicama, a camina sinananun 'ësëti 'ain. Jesucristonan 'aíshbi upiti ami catamëcëma unicama a Jesucristomi upiti catamënnun sinánmianan camina an Jesucristonan 'ixunbí an ñu 'atima 'ati sináncë unicama aribi upí 'inun 'aquinti 'ain. 'Aquianan camina camabi uni ami nishquinma nuibaquin upí 'inun 'aquinti 'ain.

¹⁵ Mitsu uinu 'icēnbi camina bētsi uni mimi nishquian 'atimocēxun ami nishquīn aribi cupiquīn nishananquintima 'ain. Usai 'ima bētsibē bētsibē 'aquīananquīn camina camabi uni 'aquinti 'ain.

¹⁶ Masá nuitutúma camina camabi nētēn cuēēni chuámashi 'icanti 'ain. ¹⁷ Usai 'i camina camabi nētēn Nucēn Papa Diosbē banacanti 'ain. ¹⁸ Uisa űu cara 'icēbētanbi camina mitsun Nucēn Papa Dios —asábi ca —quixun cati 'ain. Jesucristomi catamēcē 'ixunmi mitsun usaquīn a cati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia.

¹⁹ Nucēn Papa Diosan Bēru űunshin Upitan sinánmicēxuan unin upí űu 'aia camina ěmitima 'ain. ²⁰ Nucēn Papa Diosan sinánmicēxuan unin űuixuncēxun camina a bana cuaisama tantima 'ain. ²¹ Unían bana űuixuncēxun camina, Nucēn Papa Diosan sinánmicēx cara quia quixun pain cuati 'ain. Cuacēxa usa 'icē camina aín bana upí oquīn cuati 'ain. ²² Uisa űucamax cara 'atima 'icē, acama ěnquīn camina uisa űu 'atimaratsubi 'atima 'icanin.

²³ Nucēn Papa Dios, an nu bēnētima chuámarua 'imíti, an mitsu upíshi 'inun 'imianan mitsun sinan, mitsun nuitu 'imainun mitsun namíxbia uisa 'uchañumabi 'inun mitsu 'imiti cana cuēēnin, utēcēnquian Nucēn 'Ibu Jesucristonēn usa 'icē mitsu isti cupí. ²⁴ Nucēn Papa Dios, an ainan 'inun mitsu caiscē, an ca mitsu usoquīn 'imíti 'icēn, ax quicēsabi oquīn.

Upí oquīn sinánxunquian ashiquīn Pablonēn bēruánxa 'inun ca

²⁵ Nucēn xucēantu, camina nu sinánquīn Nucēn Papa Dios nu űucáxunti 'ain.

²⁶ Jesucristo cupí mitsun nuitu upí 'ixun camina axa Jesucristomi catamēcē unicama bēruánxa 'inun cati 'ain.

²⁷ Nucēn 'Ibu Jesucristonēn uni 'ixun cana an 'ē sinánmicēsabi oquīn mitsu cain, ěnē quirica camina axa ami catamēcē unicaman cuanun űuixunti 'ain.

²⁸ Mitsu Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquīn 'aquincēxmi mitsux upitax bucuti cana cuēēnin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TESALONICĀNU 'ICĒ UNICAMA ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Palbonēan abē 'icē unicamabētan Tesalónicanuaxa ax Jesucristomi catamēcē unicama quirica cuēñōxuan

¹ 'Ēx Pablo 'ixun cana Silvano 'imainun Timoteobētan, Tesalónica ēmanuaxmi Nucēn Papa Dios 'imainun Nucēn 'Ibu Jesucristonan 'icē, mitsu ēnē quirica buánmin. ² Nucēn Papa Diosbētan Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin chuámarua 'aíshmi buacunun mitsu 'aquinti cananuna cuēñin.

I. JESUCRISTO UTĒCĒNTIA PABLONĒN ŅUIA BANA (1.3-2.17)

Cristo utēcēncēbētan Nucēn Papa Diosan, 'uchañu unicama uisa cara oti 'icē quixun isti bana

³ Nucēn xucēantu, mitsu sinánquin cananuna nētēquinma –asábi ca – quixun caquin Nucēn Papa Dios rabin. Mitsux camina bēráma 'icēsamairai Jesucristomi catamēanan bētsibē bētsibē nuibanānin. Usaími mitsux 'icēbētan nun Nucēn Papa Dios –asábi ca –caquin rabiti ca asábiira 'icēn, anbi mitsu upíra oquin sinánmicē cupí. ⁴ A rabianan cananuna camabi ēmanuxun axa Jesucristomi catamēcē unicamaxa timēcē mitsu űuiquin ēsāquin cain, mitsux camina unían ubíonan bētsi bētsi ocēx tēmēraquinbi tanshianan, uisa űu cara 'icēbētanbi ēníma Jesucristomi catamēti quixun. ⁵ Ainan cupí usai tēmēratancēxmi mitsux aín nētēnu abē 'inun an mēníocē cupí camina 'unánti 'ain, Nucēn Papa Dios ax ca aséرابi aín sinan upí 'icē quixun.

⁶ An mitsumi nishquin mitsu tēmēramicē unicama a usaribi oquin Nucēn Papa Diosan tēmēramiti ca asábi 'icēn. ⁷ Usoquin 'anan aín ángelnēn cushi-camabētan, tsi rēquirucēsa 'ixuan pēcacē nēbētsi, Nucēn 'Ibu Jesús naínuax ucēbētan, an nucēñun unían tēmēramicē 'icēbi mitsu chuámarua 'imiti ca asábi 'icēn. ⁸ Aín ángelnēn cushicamabē utancēxun ca Nucēn 'Ibu Jesuan ui unicaman cara ami catamēisama tancē 'ixun Nucēn Papa Dios 'unāncēma 'icē, acama uisa cara oti 'icē usoquin 'ati 'icēn. ⁹ Usoquian xēnibua 'aínbi cēñútimoquin 'aisamaira oquin castícancē unicamax ca Nucēn Papa Diosan nētē upí, aín cushían pēcacē, anu Nucēn 'Ibu Jesús bēma 'aish, a 'ura 'ianan aín cushin 'aquincēma 'iti 'icēn. ¹⁰ Usai ca 'iti 'icēn, a nētē anúan Nucēn 'Ibu Jesucristo uti, aín unicaman –upíra ca Nucēn 'Ibu Jesucristo 'icē –quixun ami sinani cuēñquin a rabinun. Mitsúnribi nun aín bana űuixuncēxun cuati ami catamēcē 'ixun camina aín unicamabētanbi cuēñquin a rabiti 'ain.

¹¹ Usai 'iti cupía ainan 'inun caíscē 'ixun usai ca aín uni 'iti 'icē quixun an sināncēsabi oi 'inun mitsu 'iminun cananuna Nucēn Papa Dios mitsu nētē camabi űucáxunin. űucáxuanan cananuna ax cuēñcēsabi oquinmi mitsun upí űu 'aisa tancē acama 'anan ami catamētia an mitsu sinánmicēxunmi upí oquin 'anun aín cushínbi mitsu cushionun quixun a űucatin. ¹² Usaquinmí mitsun 'acēbētan ca Nucēn 'Ibu Jesucristo, ax aséرابi upí 'ianan cushiira 'icē 'unánquin unín rabiti 'icēn. Rabicēbētan ca mitsúxribi Jesucristosa 'icē unín isti 'icēn. Nucēn Papa Dios 'imainun Nucēn 'Ibu Jesucristo an mitsu nuibaquin 'imicēx camina mitsux usa 'iti 'ain.

2

Axa uti cēmēi paránanti 'unáinracē uni achúshi ñuicē bana

¹ Nucēn xucēantu, Nucēn 'Ibu Jesucristo uti 'imainun nux abē biranani timēti ñuiquin cananuna ēnē bana mitsu cain. ² Aín uti nētē ñuiquin ca unin —Nucēn Papa Diosan 'unánmicēxun cana 'unanin, anúan Jesucristo uti nētē ca uaxa —quixun mitsu cati 'icēn. Camainun ca raírínēnribi —aín uti nētē ca aséabi sēnēnia —quixun bana ñuixunquin mitsu cati 'icēn. Raírínēnribishi ca —Pablonēn ca nu, anúan Nucēn 'Ibu Jesucristo uti nētē ca sēnēnia quixun quirica bēmiaxa —quixun mitsu cati 'icēn. Usaquian cacēxbi camina bēnēti ratuti sináncasmatima 'ain. ³ Usai quicē bana ñuia cuaquinbi camina —aséabi ca —quixun sinántima 'ain. Jesucristo uti nētē ucēma pan 'ain ca 'aisamaira unin Nucēn Papa Diosan bana cuaisama tanti 'icēn. Usaía 'icēbē ca aínra unicama paránquin aín bana cuanun quixun 'aisama ñu 'amiti uni achúshi, axa aín 'ucha cupí 'aisamaira oquin castícancē 'iti, ax uti 'icēn. ⁴ A unin ca camabi uni Nucēn Papa Dios 'imainun atúan rabiquin, ax ca nun dios 'icē quixun cacē, a ñucama ēnquin aishi rabinun cati 'icēn. Canan ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunubi atsíanx —'ēx cana Dios 'ai —quixun sinani tsóti 'icēn.

⁵ ¿Mitsubē 'ixun 'ēn usai ca 'iti 'icē quixun mitsu ca, a caina sináncaniman? ⁶ Mitsun camina 'unanin uisa cupí cara 'aisama uni ax aín uti nētē sēnēncēma 'aínshi aima quixun. ⁷ A unia ucēma pan 'aínbi ca anúan 'atima unin uni paránquin ñu 'atima 'ati a cushínribi unin bēri nētēnbi ñu 'atima 'aia. An aín uti bēaracē axa nētécēbē cuni ca uti 'icēn. ⁸ Usoquin ēncēx pain aia cēmēn tapun 'atima uni a camabi unin isiabi ca Nucēn 'Ibu Jesusan axira uquin aín cuēbitan uíncēnēnshi 'aquin aín cushían pēcabētsincē anúinshi cēñuti 'icēn. ⁹ Cēmēi paránanti 'unáinra uni ax ca ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, an 'imicēx aín cushibē uti 'icēn. Uquin ca cushiira 'ixun unían 'acēma ñu 'itsaira aín cushínbi 'aquin uni paránti 'icēn. ¹⁰ Usonan ca Jesucristomi catamēisama tancē cupía xēnibua 'aínbi Nucēn Papa Diosnan 'itima unicama, a atun 'ucha cupíbi paránuxun uisa ñu cara 'aisama 'icē abi 'ati 'icēn. ¹¹ Nucēn Papa Diosanbi ca a unían paráncē unicama a —aséabi ca a bana usa 'icē —quixun sinánun usoquin 'imiti 'icēn. ¹² An Jesucristo ñuicē bana cuatíbi ainan 'iisama tancē 'ixun atun cuēēncē ñuishi 'aquin 'atima ñu 'acē unicama, axa atun 'ucha cupíbi castícancē 'inun ca usai 'iti 'icēn.

Nucēn Papa Diosan ainan cupía iēnun caíscē unicama

¹³ Nucēn xucēantu, usa 'aínbia Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin mitsu ainan 'imicē cupí cananuna Nucēn Papa Dios —asábi ca —ēnquinma cati 'ain. Mecama unioisama pain 'ixunbi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inux iēti mitsu sinánxuncēxa. Usa 'aish camina aín Bēru Ñunshin Upí an ax cuēēncēsa oíshi 'inun mitsu sinánmicē, a cupí 'ianan aséabi Jesucristo ñuicē bana sináncē cupí, ainan 'ain. ¹⁴ Nucēn Papa Diosan ca nun nu —Jesucristomi catamēti ca uni ainan 'iti 'icē —quixun aín bana ñuixuncēxmi ami catamēti, asaribi upí 'aish aín nētēnu abē 'inun mitsu caísa.

¹⁵ Nucēn xucēantu, usa 'ain camina, mitsun Jesucristomi catamēti ēntima 'ain. Éníma 'ianan camina nun nu mitsu ñuixuncē banacama 'imainun nun nu mitsu buánmicē quiricanu 'icē banacamaribi cuaquin manuima a banacama quicēsabi oi 'iti 'ain. ¹⁶ Usa 'ain cana Nucēn 'Ibu Jesucristo 'imainun Nucēn Papa Dios an nuibaquin nux chuámashi tani cuēēnun 'imianan xēnibua 'aínbi abē 'inun nu 'imicē, ¹⁷ anbia, mitsu upí oquin sinánmianan Jesucristomi

catamēti ēnquinma ax cuēēncēsabi oquin upí banaishi ñuianan ñu upíshi 'anun 'aquinti cuēēnin.

II. PABLONĒN 'EŠĒA BANA (3)

3

Nucēn Papa Dios camina nu ñucáxunti 'ai quixun Pablonēn ca

¹ Nucēn xucēantu, ēsaquinribishi cananuna mitsu cain, camabi menu 'icē unicaman nun Jesucristo ñuiquin bana ñuixunia cuanun camina Nucēn Papa Dios nu ñucáxunti 'ain, nun mitsu bana ñuixuncēxun cuaquinmi —a banax ca upíra 'icē —quixun caquin mitsun 'acēsaribi oquian atunribi sinánun.

² 'Imainun camina an 'atíma ñu 'acē 'aisama unicaman nu ubíoxunma 'anun Nucēn Papa Dios nu ñucáxunti 'ain. Camabi uníxira ca Jesucristomi catamēcēma 'icēn, ³ usa 'aínbi ca Nucēn 'Ibu Jesusan aín quicēsabi oquin mitsu ami catamēnun cushioquin, ñu 'atíma 'axunma 'anun bērúanti 'icēn.

⁴ Cananuna 'unanin, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn 'aquincēxun camina mitsúnmi nun cacēxun bērí 'acēsabi oquin ēnquinma 'ati 'ai quixun. ⁵ Nucēn 'Ibu Jesucristonēan —Nucēn Papa Diosan ca asérabi mitsu nuibatia —quixun upí oquin 'unánan, ax 'icēsaribiti uisa ñu cara 'icēbēbi bēnēquinma tanshiti 'unánun mitsu 'aquinti cananuna cuēēnin.

Axa Jesucristomi catamēcē unicaman ca ñu mēēti 'icē quixun Pablonēn ca

⁶ Nucēn xucēantu, Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nu sinánmicēsabi oquin cananuna mitsu cain, ui unin cara Jesucristomi catamēcē 'ixunbi nun mitsu 'unánmicēsabi oi 'iisama tanan ñu mēētisama tania, abē camina ēnananti 'ain.

⁷ Mitsúnbi camina 'unanin, uisai caramina nux 'icēsaribiti 'iti 'ai quixun. Mitsubē 'aish cananuna ñu mēēima 'icēma 'ain. ⁸ Cupíoquinma cananuna unin piti picēma 'ain. Nun mitsun piti 'imainun mitsun curíqui cēñuti rabanán cananuna nētēn 'anan imēribi tēmērai atsánquinbi ñu mēēan. ⁹ Mitsúnmi nu cupíoquin mitsun piti 'imainun mitsun curíqui 'ináncēxun nun bití ca asábi 'itsíanxa. Usa 'aínbi cananuna, mitsúnribimi nun 'acēsaribi oquin 'anun, nun cuēēncē ñu binuxun nunbi ñu mēēan. ¹⁰ Mitsubē 'ixun cananuna ēsoquin mitsu can, an ñu mēētisama tancē uni an ca pitíma 'icē quixun. ¹¹ Ēsaquian mitsu ñuicania cananuna cuan, micama raírínēx ismina ñu mēēimabi bana ñuibēquinishi nitsi quixun. ¹² Usa unicama cananuna Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nu sinánmicēsabi oquin 'esēquin cain, atun cuēēncē ñu binuxun ca uni itsi ubíoxunma atúnbi ñu mēēti 'icē quixun.

¹³ Nucēn xucēantu, camina unicamaxa chuámarua bucunun ñu upí 'ati, a 'aisama tanquin ēntíma 'ain. ¹⁴ Ui unin cara nun cuēnēocē bana ēnē ēnxun nux quicēsabi oquin 'aisama tania, a unibē camina nitíma 'ain, axa rabántanun. ¹⁵ 'Aíshbi camina abē nishanantíma 'ain. Nishananquinma camina nun bana quicēsaribi oquin 'anun 'esēti 'ain, nun xucēnu 'acēsaribi oquin.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonēn bērúanxa 'inun ca

¹⁶ Nucēn 'Ibu Jesucristo, an aín unicama bēnētíma chuámarua 'inun 'imicē, anbia mitsúxribimi uisa ñu cara 'icēbēbi camabi nētē chuámarua 'inun mitsu 'imíti cana cuēēnin, axbi mitsubē 'iquin mitsu bērúanti cana cuēēnin.

¹⁷ Ēx Pablo 'ixun cana 'ēn mēcēnanbi cuēnēoquin bērúanxmi 'icanun quixun mitsu cain. Ēnē isquin camina 'unánti 'ain, ēnēx ca Pablonēan cuēnēocē 'icē quixun. Ēsoquinshi cana cuēnēoin. ¹⁸ Nucēn 'Ibu Jesucristonēn nuibaquin 'aquincēxmi mitsux upitax bucúti cana cuēēnin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TIMOTEO A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Pablonĕan Timoteo quirica cuĕnĕoxuan

¹Ēx cana Pablo, aín bana uni ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. Usa 'inun ca Nucĕn Papa Dios, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, abĕtan Jesucristo, an nu asaribi 'iminunu nun caíncĕ an mĕnĭocĕxa. ²Timoteo, 'ĕn cana ĕnĕ quirica mi buánmin. 'Ēx ami sináncĕsaribi oi mix Jesucristomi sináncĕ 'aish camina 'ĕn bĕchicĕsa 'ain. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibaquin min 'uchacama tĕrĕncĕ cupími ainan 'aish chuámarua 'iti cana cuĕĕnin.

Unin cĕmĕquin ñuicĕ bana cuatima bana

³Ēx Macedonia menu cuantámainunmi Efeso ĕmanu bĕrúnun quixun cana mi can, anuxunmi an Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'unánmiquinma bĕtsi bana uni ñuixuncĕ unicama usoquin 'axunma 'anun quixun canun. ⁴Usa 'ain camina a unicama cati 'ain, uni raírĕnĕan nun rara tsóa 'imainun uisai cara nun rara 'iacĕxa quixun ñuicĕ banacama a cuaxunma 'anun quixun. Usa banacama cuati ca uni ñancábĭ cuĕbicanania. Usa 'ain ca an a banacama ñuicĕ unicaman Jesucristomi catamĕquin Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'anun nu 'aquinima.

⁵Nucĕn Papa Dios ca cuĕĕnia aín unicamaxa ĕsai 'inúnu 'unánmiti: aín nuitu upí 'ianan aín 'uchacama tĕrĕncĕ 'ixun 'atĕcĕnti sináncĕma 'ianan Jesucristomi asĕrabi catamĕcĕ 'ixun unicama nuibati. ⁶Usaía 'inun 'unánminun ca Nucĕn Papa Dios cuĕĕnia quixun sinanima ca bĕtsi bĕtsi uni amanu amanua sinani banaia. Usa 'ixun ca Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oía 'inun aín unicama 'aquinima. ⁷Nucĕn Papa Diosan bana unicama 'unánmisa tanquin ñuixunquinbi ca a bana —uisai cara quia —quixun cuatima. 'Imainun ca a ñuixuncĕ banacama —asĕrabi ca usa 'icĕ —quixun ñuixunquinbi uisai quicĕ cara quixun a bana anbi cuatima.

⁸Camabi unia upí 'iti oquin ca Nucĕn Papa Diosan aín bana uni 'ináncĕxa. Usa 'ain ca a bana quicĕsabi oi 'iquin unin 'unánti 'icĕn, a banax ca upíira upí 'icĕ quixun. ⁹Cananuna 'unanin, aín nuitu upí 'ixun ca unin usai ca uni 'itima 'icĕ quixun cuĕnĕo bana isquinmabi ñu 'aisama 'aima. 'Ainbi ca an ĕsa ñu 'acĕ unicaman —usaquin 'ati ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánti cuĕnĕo ca a bana 'icĕn: an Nucĕn Papa Diosan bana cuĕĕncĕma, 'imainun an aín bana tancĕma, 'atima 'aish 'aisama sinánñu, 'uchañuira, an Nucĕn Papa Diosmi racuĕquinma aín bana quicĕsabi oquin 'acĕma, 'imainun an aín papa 'acĕ, an aín tita 'acĕ, an uni itsí 'acĕ, acama 'imainun, ¹⁰aín xanuma 'ainbi xanubĕ 'icĕ unicama, aín bĕnĕma 'ainbi unibĕ 'icĕ xanucama, xanúxmabi unibĕ 'icĕ unicama, an ñu mĕcamacĕ unicama, cĕmĕcĕ unicama, axa anun Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'iti bana, ĕnĕxa quicĕ ñucama cuĕĕncĕma unicama. Ēsa ñu 'acĕ unicaman —usai 'iti ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánun ca Nucĕn Papa Diosan uni aín bana 'ináncĕxa. ¹¹Axa usa ñu 'ati ca 'aisama 'icĕ quicĕ bana, usaribiti ca Jesucristo ñui quicĕ bana, a uni ñuixunuan Nucĕn Papa Diosan 'ĕ caíscĕ, ax quia.

Nuibaquian ainan 'imicĕxun unin Nucĕn Papa Dios —asábĭ ca —cati bana

¹² Nucën 'Ibu Jesucristonën ca 'ën an cacësabi oquin 'ati 'unánxun, aín bana ñuixunun caxun, usoquin 'anun 'ë cushioxa. Usa 'ain cana a ñucama sinánquin —asábi ca —quixun a cain. ¹³ Jesús ñui 'atimati bananan 'atimaquin sinánquin aín unicama tēmēramianan 'atimaquin ñuia 'icēbi ca 'ë aín uni 'imiácēxa. 'Ēx Jesucristomi catamēcēma pan 'ianan ax ca Nucën Papa Diosan Bēchicē 'icē quixun 'unáncēma 'ixun usoquin 'a 'icē ca Nucën Papa Diosan nuibaquin 'ën 'uchacama 'ë tērēnxuancēxa. ¹⁴ Tērēnxuanan ca Cristo Jesúsnan 'aish abē achúshi sinánñushi 'ixun, unicama upí oquin nuibanan upiti ami sinánun 'imiquin Nucën 'Ibu Diosan 'ë cushioxa.

¹⁵ Ēnē banax ca asérabi 'icēn. Usa 'ain ca camabi unin —asérabi ca — quixun 'unánti 'icēn: Camabi uni aín ñu 'aisama 'acē cupía tēmērati 'icēbi Nucën Papa Diosnan 'inun iēminux ca Cristo Jesús ēnē menu uacēxa. Uni itsi 'icēsamairai 'uchacē 'icēbi ca ainan 'inun 'ë iēmiácēxa. ¹⁶ 'Ēx 'uchañuira 'icēbia Jesucristonën 'ēmi nishquinma ainan 'ë 'imicē cupí ca axa ami catamēti xēnibua 'aínbi Nucën Papa Diosbē 'iti unicaman 'unánti 'icēn, usaribi oquin ca Jesucristonën aribi Nucën Papa Diosnan 'inun 'imiti 'icē quixun. Atúan usaquin 'unánun ca Nucën Papa Diosan nuibaquin 'ë ainan 'imiácēxa. ¹⁷ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Dios, axa usabi 'Apuira 'iá 'aish cēñútimo usabi 'iti, a unin aín bērúnbi iscēma, 'ianan an camabi ñu 'unáncē, axēshia Dios, a xēnibua 'aínbi rabiti 'ain. Usai ca 'iti 'icēn.

¹⁸ Timoteo, 'ën bēchicēsa 'icē, cana mi cain, Nucën Papa Diosan sinánmicēx ca aín unicama mi ñui quiacēxa, —Timoteonēx upí 'ixun ca Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixunti 'icēn. Mí ñuia usai quicē unicaman bana sinánquin camina ami catamēquin, Jesucristo cuēēncēma ñu 'aquinma 'aisama ñu 'ati sinánquinbi tēnēquin upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁹ Usa 'aínbi ca —ēsa ñu 'ati ca 'aisama 'icē —quixun 'unánquinbi usaquin 'acē 'aish uni raíri Jesucristobē upiti nitsima. ²⁰ Usai ca Himeneo 'imainun Alejandro 'iaxa. A uni rabē cana Nucën Papa Dios ñui 'atimati banatēcēnunma ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēan tēmēraminun ēan.

2

Camabi uni Nucën Papa Dios ñucáxunti bana

¹ Ēnē ñucama pain ñuiquin cana mi cain: Timoteo, min camina axa Jesucristomi catamēcē unicaman, uni raíri upiti bucunun 'imianan aín cuēēncē ñuribi bianan ami catamēanuan sinánminun, Nucën Papa Dios ñucáxunun 'ë caxunti 'ain. Canan camina atúan Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun canun cati 'ain. ² Usonan ca camabi nētēnu 'icē 'apucama 'imainun 'apun anēcē unicamaribi Nucën Papa Dios ñucáxunti 'icēn, nuxnu upí sinánñu 'ianan ubionanani chuámashirua 'aish ax cuēēncēsabi oi 'i bucunun. ³ Usoquin Nucën Papa Dios camabi uni ñucáxunti ca asábi 'icēn. Nucën Papa Dios, an nu ainan 'inun iēmīcē, ax ca usoquian aín unicaman 'ati cuēēnia. ⁴ Ax ca camabi unían ainan 'inux iēquin ax cuēēncēsabi oi 'iti 'unánti cuēēnia. ⁵ Nucën Papa Dios ax ca achúshishi 'icēn. An abēa camabi uni upí 'inun 'imiti axribi ca achúshishi 'icēn, a uni ca Jesucristo ax 'icēn. ⁶ Camabi uníxa aín 'ucha tērēncē 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun ca 'itsianxmabi bamacēxa. Usai ca 'iacēxa quixun ca aín unicaman Nucën Papa Diosan mēñósabi oquin unicama ñuixunia. ⁷ Usa 'ain cana an 'imicē 'ixun judíos unicamaishima judíosma unicamaribi Jesucristomi catamētía Nucën Papa Dios cuēēncēsabi oi 'inun

'unánmin. Usaquin uni 'unánminun ca Nucën Papa Diosan 'ë caísacëxa quixun ñuixunquin cana Cristonan 'ixun cëmëquin paránquinma mi can.

⁸ Ësa cana 'ëx cuëënin, uinu cara axa Jesucristomi catamëcë unicama timëtia anuax ca nucë bënë unix upí oquin sinani, unimi nishi abë cuëbicananima, aín mēcën manámi oi Nucën Papa Diosbë banati 'icën. ⁹ Usaribiti ca axa Jesucristomi catamëcë xanucamaxribi ax tanxëshi mëníocati 'icën, 'aisamaira cupicë ñu, chupa, curi, 'imainun perla, acama ca pañutima 'icën. Aín buribi ca unin isnun quixun 'aisamaira oquin mëníotima 'icën. ¹⁰ Usai 'iquinma ca uisoquin cara axa Nucën Papa Diosmi catamëti ami cushicë xanun ñu 'ati 'icë, usoquinshi aín nuitu upí 'ixun 'anan nuibaquin 'aquinsa 'icë raíri 'aquinti 'icën. ¹¹ Axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcë 'ain ca xanuxun banaquinma nucë bënë unían Nucën Papa Diosan bana ñuixunia cuaquin, a banaxa quicësabi oquin 'ati sinánti 'icën. ¹² Cana mi cain, axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcëbëtan ca xanuxun bana ñuixuntima 'icën, nucë bënë unían aín bana tanquin an cacësabi oquin 'anun quíax ca quitima 'icën. Usai 'ianan ca unían Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëbë banatima 'icën. ¹³ Nucën Papa Diosan ca uni achúshi, Adán, a pain uniotancëxun xanu achúshi, Eva, aribi unioçëxa. ¹⁴ Unioçëbi ca ñunshin 'atimanën 'apún sinánmicëxun runun Adánma, Eva paránquin ñu 'atima 'amiacëxa. Usocëx ca 'uchacëxa. ¹⁵ Usa 'aínbi ca uinu 'icë xanun cara tuáñu 'ianan Jesucristomi catamëcë 'ixun, bëtsibë nuibanquin upí sinánñu 'ixun 'atima ñu sinánquinma, tuáñu xanúan 'ati ñucama upí oquin 'aia, a xanux Nucën Papa Diosan upí oquin 'aquincë 'iti 'icën.

3

Axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamaxa usai 'iti bana

¹ Ënë bana ca aséabi 'icën: Axa Jesucristomi catamëcë unicanman cushi 'iisa tancë uni an ca 'unánti 'icën, ënë ñu mēëti ca upíira 'icën. —Usa 'ain cana upíira oquin 'ati 'ai —quixun sinánti 'icën. ² Usa 'ain ca axa Jesucristomi catamëcë unicanman cushi ax ësa uni 'iti 'icën: Ca 'iti 'icën, —'aisama ca —quixun unin ñuicëma, xanu achúshiñuishi, upí sinánñu, cuaibë banacëma, upí oquin sináncë 'ixun ñu 'atima 'acëma. 'Ianan ca a isi aia cuëëquin uni bicë 'ianan Nucën Papa Diosan bana 'unánmiti 'unáncë 'iti 'icën. ³ Paëncëma 'ianan ca unibë mēëananti sinánñuma 'iti 'icën. Usa 'aish ca bënëtima cuëmëinishi unibë bananan curíquiñu 'iisa tani bënëtima 'icën. ⁴ Aín xubunu 'icë aín aintsicamaxa upí 'inun bërúanti ca 'unánti 'icën. An upí oquin 'unánmicëxuan aín bëchicëñën aín bana cuacë ca 'iti 'icën. ⁵ Aín xubunu 'icë aín aintsicama upí 'inun bërúanti 'unáncëma 'ixun ca unin axa Jesucristomi catamëcë unicama upí 'inun bërúantima 'icën. ⁶ Bëríratsu ami catamëcë uni ax ca axa Jesucristomi catamëcë unicanman cushi 'itima 'icën. Usa 'ixunbi ca —'ëx cana bëtsi unisamaira 'ai —quixun sinánti 'icën. Usaribiquin rabíquin —'ëx cana Nucën Papa Diosaribi 'ai —quixun sináncë cupí ca Nucën Papa Diosan ñunshin 'atimanën 'apu, Satanäs, aín nētënuu chiquíancëxa. Usaribítia rabíti rabanana camina axa bëríratsu ami catamëcë uni axa Jesucristomi catamëcë unicanman cushi 'imitima 'ain. ⁷ Axa Jesucristomi catamëcë unicanman cushi ax ca axa Jesúsmi sináncëma unínbia —ax ca upí nuituñu 'icë —quixun 'unáncë 'iti 'icën. Usama 'icë ca unia a ñui 'atimati banamainun ñunshin 'atimanën 'apúnribi ñu 'atima 'amiti 'icën.

An axa Jesucristomi catamëcë unicama 'aquincë unicamaxa usai 'iti bana

⁸ Axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'icēsaribiti ca an atu 'aquincē unicamáxribi 'iti 'icēn. Upí uni ca quixuan unin 'unáncē ca 'iti 'icēn. 'Ianan ca cēmēma 'ixun aín quicēsabi oquin ñu 'acē 'iti 'icēn. Paēncēma 'ianan ca curíqui binuxun uni paráncēma 'iti 'icēn. ⁹ Usa 'ixun ca Jesucristomi catamēquin Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'unánmicē ñucama upí oquin 'unani an 'imicēsabi oí 'iti 'icēn. Usai 'i ca —ēn cana Nucēn Papa Dios cuēncēma ñu 'aima —quixun 'unáncē 'iti 'icēn. ¹⁰ An axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquintē unin caísnuxun camina uisa uni cara, uisoquin cara ñu 'aia quixun pain istancēxun caísti 'ain. ¹¹ An axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquincē unin xanux ca —upí xanu ca —quixuan camabi unin 'unáncē 'iti 'icēn, ca cēmēi bētsimi manáncēma 'iti 'icēn, paēncēma 'ianan ca aín ñu 'ati upí oquin 'acē 'iti 'icēn. ¹² An axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquincē unix ca achúshi xanuñuishi 'iti 'icēn. Aín bēchicē 'imainun aín xubunu 'icē aín aintsicama upí 'inun bērúanti ca 'unánti 'icēn. ¹³ Usa uni 'ixuan axa Jesucristomi catamēcē unicama upí oquin 'aquinia isquin ca camabi unin —atux ca upí uni 'icē —quixun ñuíti 'icēn. Usaquian ñuicēxun ca ami cushicē 'aish racuēquinma Cristo Jesús unicama ñuixunti 'icēn.

Uni itsínma axa Jesucristomi catamēcē unicamainshi 'unáncē bana

¹⁴⁻¹⁵ 'Ēn cana bēnētishi mi isi cuanti sinanin. Usa 'ixunbi cana 'ēx bēnēquiancēbētanmami, usai ca Jesucristomi catamēcē unicama bucuti 'icē quixun 'unánun, quirica pan mi buánmin. Axa Jesucristomi catamēcē unicamax ca Nucēn Papa Dios, axa bamatimoi tsócē, aín uni 'icēn. Aín unicama cupíshi ca camabi unin uisa cara Nucēn Papa Dios 'icē quixun 'unánan uisax cara uni ainan 'iti 'icē quixun 'unánti 'icēn. Atu cupíshi ca bētsi unicaman ēnē ñucamax ca asérabi 'icē quixun manutima 'icēn. ¹⁶ Asérabia unin 'unáncēma ñu Nucēn Papa Diosan aín unicamaishi 'unánmicē 'ain ca nun ñuicē bana ēnēx asérabi 'icēn:

Jesucristo ax ca Diosribi 'aish ēnē menuax uni 'iacēxa. Jesucristonēn ca aín nuitu upí 'ixun upí ñuishi 'aia quixun ca Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan unicama sinánmiacēxa. 'Imainun ca Jesucristonēx ángelnēnribia iscē 'iacēxa. Usa 'ain ca a ñuiquin aín unicaman camabi menuxun uni 'unánmia. A ñuicē banax ca asérabi 'icē quixun sinani ca camabi menuax, uni ami catamētia. Usa 'aish ca ēnē menu 'itancēx aín Papabē 'i aín nētēnu cuancēxa.

4

An Nucēn Papa Diosan banamabi bana itsi uni ñuixuncē uni ñuicē bana

¹ Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan ca nu upí oquin 'unánun 'unánmia, Jesucristo utēcēnti nētē 'urama 'ain ca ñunshin 'atima, an uni paráncē, acaman sinananmicēxun, uni raírínēn 'atima ñu 'aquin Jesucristomi catamēti ēnti 'icē quixun. ² Usai 'iquin ca axa cēmēcē unin bana cuati 'icēn. A cēmēcē unicama an ca cēmēntapun 'aish cēmēquin, usai banati ca 'aisama 'icē quixun 'unaníma. Usa unicamax ca aránpí 'itsisan mēpēpēcacēxa mocēnu ñun naxcacēxunbia paē tancēma isaribiti 'icēn. ³ A unicamax ca axa Nucēn Papa Diosmi catamēcē unicaman isa xanu bitima 'icē quianan bētsi bētsi ñuribi pitima 'icē quiax quia, an 'ináncēxun aín unicama an aín bana 'unáncē 'ixun a —asábi ca —caquin piti oquian camabi ñu Nucēn Papa Diosan unio 'aíni. ⁴ Nucēn Papa Diosan unio camabi ñux ca upí 'icēn. Usa 'ain ca aín unicaman

—pitima ca —quixun timaquinma Nucën Papa Dios —asábi ca —caquin piti 'icën. ⁵ Aín banaxa —asábi ca camabi piti ñu 'icë —quix quicë cupí cananuna an nu ñu 'inánçëxun, Nucën Papa Dios —asábi ca —quixun caquin piti 'ain.

An Jesucristo cuëñcësabi oquin bana ñuixuncë uni ñuicë bana

⁶ Ën mi cacë bana ëñë axa Jesucristomí catamëcë unicama ñuixuncë 'aish camina an Jesucristo cuëñcësabi oquin bana ñuixuncë 'iti 'ain. 'Ianan camina ami ñuixuncë bana upí oquin 'unánquin a banaxa quicësabi oquin 'ati 'ain.

⁷ Usai 'iquin camina unían aín rara usai 'iá bana ñuicëbëtanbi, usaribi oquin 'aquinma, upíira oquin sinánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'ati 'ain.

⁸ Ëñëx ca ësa 'icën. Camabi nëtën cuai aín nami bachura 'ianan cushi 'aish ca uni upiti cuai cuëñia. Usai cuëñcësamaira oi ca camabi nëtën upíira oquin sinánquin Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'ai, uni ëñë menuax upitax bucuí cuëëanan usai 'itancëx Nucën Papa Diosan nëtënuaxribi abë 'aish cuëñti 'icën. ⁹ Usai ca 'iti 'icë quicë banax ca aséabi 'icën. Usa ca quixun ca camabi unin upí oquin 'unánti 'icën. ¹⁰ Nucën Papa Dios, axa bamatimoj tsócë, an camabi uni ainan 'inun iémisa tanquin Jesucristomia ax catamëcë unicama iëmicë, an ca axa quicësabi oquin ëñë menuxun 'imianan aín nëtënuaxunribi aín unicama upitax 'inun 'imíti 'icë quixun cananuna 'unanin. Usa 'ixun cananuna nun 'acésaribi oquian camabi unin 'unánun, tëmëranan uni numi 'atimatí banacë 'ixunbi unicama Nucën Papa Diosan bana ñuixunin.

¹¹ Ën mi cacë banacama ëñë camina axa Jesucristomí catamëcë unicama usaquian 'anun quixun caquin 'unánmitti 'ain. ¹² Usoquin 'anan camina mix mecó unima cupía unin timaquin min bana cuaisama tanti rabanan upí uni 'iti 'ain. Mixmí 'icésaribitia axa Jesucristomí catamëcë unicamaxribi upí 'inun camina upiti bananan, upitishi 'ianan, unicama nuibanan, uisa ñu cara 'icëbëbi Jesucristomí catamëanan, min xanuma 'ain xanubë 'itima 'ain. ¹³ Ëx mi isi cuanmainun camina axa Jesucristomí catamëcë unicama timécënuaxun Nucën Papa Diosan bana, min 'acésabi oquin camaxunbia cuanun cushin banaquin 'ati 'ain. Atúxa upiti Jesucristomí catamëñun camina bana ñuixunquin upí oquin sinánmitti 'ain. ¹⁴ Axa Jesucristomí catamëcë unicamaxa timécë 'aían atun cushicaman aín mecën minu nanxun, Nucën Papa Diosan sinánmicëxun mi cá bana a camina manutima 'ain. Atúan cacësabi oquinmi 'anun ca Nucën Papa Diosan mi cushioti 'icën.

¹⁵ —An ca Jesucristomí catamëcë 'ixun, upí oquin ñu 'aia —quixuan unicanan mi isnun camina upí oquin sinánquin 'ën mi cacë banacama quicësabi oquin ënquinma 'ati 'ain. ¹⁶ Amanu amanua sinanima camina a bana quicësabi oi 'ianan a banaxa quicësabi oquin uni bana ñuixunti 'ain. Usaquin 'aími mix iëcë 'imainun ca an mímmi a bana ñuixuncëxun cuacë unicamaxribi Nucën Papa Diosan 'inux iëcë 'iti 'icën.

5

Axa Jesucristomí catamëcë unicamabë usai 'iti bana

¹ Uni apan camina ñu catima 'ain. Ñu caquinma camina min papami 'acésaribi oquin uni apan upí banaishi ñuixunquin 'ësëti 'ain. Min xucënmi 'acésaribiquin camina bëná unicamaribi nuibaquin 'ësëti 'ain. ² Min titami 'acésaribi oquin camina nuibaquin xanu xëñicama 'ësëti 'ain. 'Anan camina min chirabacëmi 'acésaribi oquin xanu xuntacucamaribi 'atimaquin sinánquinma upí oquin sinánquin 'ësëti 'ain.

³ Casunamēcē xanucama camina an ñu 'aquinti 'aíma 'ain, 'aquinti 'ain.
⁴ Usa 'aínbi ca xanu casunamēcēñēx tuáñu 'ianan babañu 'icē aín tuábētan aín baban 'aquinti 'icēn, chamará 'icē ca aín papabētan aín títan tēmēraquinbi nuibaquin tuá canioia, usa cupí. Usa 'ain camina uni 'imainun xanu, aín tita, aín papa 'imainun aín xubunu 'icē aín aintsicamaribi 'aquianan ñu 'axunti 'unánmiti 'ain. Usoquian 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ⁵ An ñu 'aquinti 'aíma 'ain ca xanu casunamēcēñēx Nucēn Papa Diosmishi catamētia. Usa 'aish nētēnbi, imēbi ēníma abē banaquin ca Nucēn Papa Dios raíri uni ñucáxunia.
⁶ Casunamēcē xanu axa xanu raíri 'aquinti sinanima, aín cuēēncēsarishi 'icē, ax ca bamacēma pain 'aíshbi bamacēsa 'icēn. ⁷ Usa 'ain camina 'ēn mi cacē banacama ēñēxa quicēsabi oía 'inun, axa Jesucristomi catamēcē unicama 'unánmiti 'ain, unían –aín aínsi 'ibu ca upí oquin 'aquinima –quixun ñuiti rabanán. ⁸ Uni 'imainun xanu Jesucristomi catamēcē 'ixunbia, an aín xubunu 'icēcama 'imainun aín aínsi 'ibucamaribi ami sinánquin 'aquincēma, ax ca Jesucristomi catamēcēmasa 'icēn. Usa 'aish ca axa Jesucristomi catamēcēma uníxa 'icēsamaira oi 'atimaira 'icēn.

⁹ An ñu 'aquintia 'aíma 'ain ca xanu casunamēcē, axa Jesucristomi catamēcē unicaman 'aquinti 'icēn. 'Aquincēxun ca atúinshia ñu 'axunun caínquinma, anribi axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti 'icēn. Usaquian 'anun aín anē quiricanu 'acē xanu, ax ca sesenta baritiañuma pan 'ítima 'icēn. Casunamēcēma 'aish achúshi bēñēñuishi 'ía ca 'iti 'icēn. ¹⁰ Upí oquian ñu 'aia unin 'unáncē ca 'iti 'icēn. Cara aín tuá upí oquin canioxa, cara uni 'imainun xanu a isi aia upí oquin biaxa, cara axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquianxa, cara axa tēmēracē unicama chuámarua 'inun 'aquianxa, 'imainun cara uisa ñu upíribi 'axa quixun 'unáncē 'aish ca aín anē 'acē 'iti 'icēn.

¹¹ Usa 'ain camina casunamēcē xanu xutani 'icē axa Jesucristomi catamēcē unicama an 'aquinun 'imitima 'ain. Usa xanux ca Jesúsmi manuti amiribishi bēnutisa tanti 'icēn. ¹² Usari 'i ca –'ēn cana axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquinti 'ai –quixunbi 'aquiníma 'uchati 'icēn. ¹³ Ianan ca usa xanux ñu mēētisama tani chiquishi, bētsi bētsi xubunu atsínbēquiquin bana ñuibēquini niti 'icēn. Nianan ca a ñuitima ñuribi ñuiti 'icēn. ¹⁴ Usaía 'itima cupí cana cuēēnin, xutani 'aísha ax casunamēcē xanux ca bēnuti 'icēn. Bēnutancēxun tuatancēxun ca aín tuá 'imainun aín xubunu 'icē ñucama upí oquin bērúanan, aín bēñēribi 'aquinti 'icēn. Usaquian 'acēbē ca axa Jesucristomi sináncēma unicama a xanu ñui 'atimati banatima 'icēn. ¹⁵ Usai 'iquinma ca casunamēcē xanu raírinēn Nucēn Papa Diosmi sinánti ēnxun ñunshin 'atimanēn 'apu Satanasnēan sinánmicēsabi oquinshi 'aia.

¹⁶ Usa 'ain cana mi cain, bēbu 'imainun xanu axa Jesucristomi catamēcēcaman ca aín aínsi 'ibu casunamēcē 'icē upitaxa 'inun bērúanti 'icēn, axa Jesucristomi catamēcē unicaman isa a bērúanun quixun sinánquinma. Usa 'aínbi ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman, an 'aquinti aín aínsi 'ibu 'aíma 'ain, xanu casunamēcē 'aquinti 'icēn.

¹⁷ Aín cushían upí oquin 'aquincēxun ca axa Jesucristomi catamēcē unicaman ami sinánquin nuibaquin aín bana cuati 'icēn. Usa 'ixun ca bētsi 'acēsamaira oquin an bana ñuixuanun upí oquin 'unánmicē, ami sinánquin nuibanan upíra oquin aín bana cuati 'icēn. ¹⁸ Moisésnēan cuēñeo bana ca quia: “Trigoma rēucubutanun amáquin piia quixun camina vaca bēñē cuētánitima 'ain”. Jesusaxribi ca ēsai quiacēxa: “An ñu mēēxuncē uni a ca an

ñu meëmicë unin cupí'oa". Usaribiti ca an Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë uni an aín cupí' biti asábi 'icën.

¹⁹ Axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushia, usai ca 'ia quixun uni achúshinën ñuia camina cuashiti 'ain. Rabë unían ñuia camina cuapánti 'ain. Rabë 'imainun achúshi unían ñuiaíra camina —asérabi ca —quixun 'unánti 'ain. ²⁰ Usa 'ixun asérabi ênquinma 'aisama ñu 'aia camina axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcëñuxun sinanatánun 'êsëti 'ain, usaquinmi caia cuaquian axa Jesucristomi catamëcë uni raírinën —'ênribi cana usaquin 'atima 'ai —quixun sinánun. ²¹ Nucën Papa Dios 'imainun Nucën 'Ibu Jesucristo 'imainun aín ángel upícamanribia ismainun cana ésaquin 'anun mi cain: Míñ aintsí 'ibu 'imainun uisa uni cara, anbia axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushi 'ixunbi ñu 'aisama 'aia camina axa Jesucristomi catamëcë unicama timëcëñuxun sinanamiquin cati 'ain, 'ên mi cacësabi oquin. ²² Upí oquin aín nuitu 'unánxunmaishi camina uni axa Jesucristomi catamëcë unicaman cushi 'imitima 'ain. Upí oquin pain uisa uni cara quixun istancëxun camina min mecën anu nanquin anëti 'ain. Isunmabi upíma uni anëaxbi camina usaribiti upíma 'iti 'ain. Usaquin ñu 'ati rabanan camina bërúancati 'ain.

²³ Míñ pucu 'aisama 'iquin camina 'unpáxcëshi 'aquinma vino chamara 'unpáxcëñun mësçuxun 'ati 'ain.

²⁴ Uni raírinëan unëquinma ñu 'aisama 'aia ca a unicama policíanën buáncëma 'aínshi unin isia. Isananbi ca uni raírinënribi unëxun ñu 'aisama 'aibia policíanën a unicama buáncëbëtan cuni unin 'unania. ²⁵ Usaribiquin ca unían ñu upíshi 'aia camabi unin isia. Usaquian iscëma 'aishbi ca unían upí oquin 'acé ñu ax raíri unían 'unáncëma 'itima 'icën.

6

¹ An uni ñu meëxuncë uni, ax Jesucristomi catamëcë 'ixun ca an ñu meëmicë uni ñuiquinma upíxuinshi ñu meëxunti 'icën, unían Nucën Papa Dios ñuianan aín banaribi 'atimaquin ñuiti rabanan. ² A rabëtaxbi Jesucristomi catamëcë 'ixun ca an uni ñu meëxuncë unin —an é ñu meëmicë uni cana upí oquin ñu meëxunima —quixun sinántima 'icën. Usai 'iquinma ca an ñu meëmicë uni axa Jesucristomi catamëcë 'aish aín nuibacë xucënsa cupí, bëtsi uni 'acësamaira oquin ñu meëxunti 'icën. Usai 'inun camina camabi uni ñuixunquin 'unánmiti 'ain.

Jesucristomi catamëcë uni ñuñu 'iisa tani bënëtima bana

³ Ui unin cara uníñbi sináncë bana uni 'unánmiquin Nucën 'Ibu Jesucristonën ñuicë bana, anun uni iéti, a 'imainun an sináñmicëxuan aín unícamanribi ñuicë bana cuaisama tania, ⁴ a unin ca rabiacaquinbi aña ñubi 'unáncëma 'icën. Usa unin ca abë cuëbicanantishi cuëñquin —usama ca, ésaíra ca bana 'icë —quixun raíri unicama cuëbicananquinia. Usai 'i ca a unícamax nutsianan, nishánanan, ñuianani 'atimati banaia. Usa 'ixun ca uinu 'icë uníñbi ca asérabi bana ñuima quixun sinania. ⁵ Usa 'aish ca a unícamax usaíshi 'iquin uisa ñu 'ati cara upí 'icë, uisa ñu 'ati cara upíma 'icë quixun 'unania nëtëtima nishánani cuamianania. Usai 'icë unicaman ca Nucën Papa Diosan bana 'aquin isa unin curíqui biti 'icë quixun sinania. A unícamabë camina nitima 'ain. ⁶ Axa ñuñu 'iisa tani bënëtima Jesucristomi catamëcë uni ax cuni ca upí oquin sinani cuëñnia. ⁷ Ñuñu cananuna bacëanma 'ain. Usaribiquin cananuna bamaquianquin uisa 'ixunbi nun ñucama buaniman.

⁸ Usa 'ain cananuna pitiñu 'ianan chupañu 'aish cuëenquin 'aisamaira ñuñu 'iti sinántima 'ain. ⁹ Axa 'aisamaira ñuñu 'iti cuëencé uni a ca ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'aisama 'anun sinánmia. Sinánmicëxun ca a unicaman, uni sinánñuman 'acësaribi oquinshi 'ati 'icën. Atúan usoquin sináncé cupí ca an 'aisama ñu 'atishi sináncé unicamax, aín sinan ñancáishi 'aish xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'itimoi bamanuxun 'aia. ¹⁰ Axa ñuñu 'ianan 'aisamaira curíquiñu 'iti cuëencé uni an ca masáquin sinan sinánquin, uisa ñu cara upíma 'icë abí 'aisama sinánñu 'ixun 'aia. Usa 'ain ca raíri unin Jesucristomi sináncé 'ixunbi 'aisamaira ñu bití cuëenquin, Jesucristo manubianxun ñu 'aisama 'aia. Usa 'aish ca masá nuituti nitsia.

Jesucristonan 'ixun ñu 'atima 'ati sinánquinbi tënëti bana

¹¹ Uni raírinëan 'aisamaira ñuñu 'ianan curíquiñu 'iti cuëencé cupí 'atima ñu 'acëbëbi camina mix Nucën Papa Diosmi catamëcë 'aish atumi 'unánti 'ain. 'Unánquin camina upí sinánñu 'ixun Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin 'ain, ami catamëti unicamabë nishánanima nuibananan, uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima 'ianan, rabbitima cuëmëninishi banati 'ain. ¹² Ñunshin 'atimanëan 'atimamitisa tancëxunbi tënëquin camina Nucën Papa Diosmi catamëcë 'ixun ax cuëencësabi oquinshi ñu 'ati 'ain. Usoquin 'atancëxmi xëñibua 'aínbi aín nëtënu abë 'inun ca an mi cáisacëxa. Asérabi cana 'ëx usai 'i quíax camina 'itsa unían cuamainun quíacën. ¹³ Axa ñuñu 'ianan 'aisamaira ñu unio, a 'imainun Jesucristo, Poncio Pilatonën ñucácëxun chíquinaquin — 'Apu 'inux cana uacë — quixun cá, ax cuëencësabi oquin cana mi cain, ¹⁴ Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënti nëtë 'itámainuan xëñibua 'aínbi uínbi min camina ñu 'atima 'acë quixun sinánti rabanán camina ñu 'aisama 'aquinma, 'ën mi cacë bana bëtsi oquinma ax quicësabi oquinshi 'ati 'ain. ¹⁵ Aín nëtëa sënëncëbëtan ca Nucën Papa Dios, ax achúshishi 'icëa camabi unin ashi rabiti, 'ianan cushiira cushi 'aish, 'apucaman 'Apu 'ianan 'ibucaman 'Ibu, anbi Nucën 'Ibu Jesucristo utëcënnun xuti 'icën. ¹⁶ Nucën Papa Dios axëshi ca cëñutima usabi 'ia. Ax ca uíxbi bëbaquiantisama oquian pëcacë nëbëtsi 'icën. Uínu 'icë unínbi ca a isáma 'icën. Istisama ca ax 'icën, uínbi ca a isima. Ax cushiira cushi 'icë ca xëñibua 'aínbi camabi unicama 'imainun ángelcamanribi a rabiti 'icën. Usaquin ca 'ati 'icën.

¹⁷ Axa Jesucristomi catamëcë uni, 'itsa curíquiñu 'imainun 'itsa ñuñu 'icë camina ësaquin cati 'ain: Curíquiñu 'ixun camina — 'ëx cana ñuñuira 'aish bëtsi unisama 'ai — quixun sinántima 'ain. Curíqui 'imainun ñucamaxribi ca nëtëti 'icën. Usa 'ain camina min curíquimi catamëquin — uínbi ca 'ë uisoima, añu ñu carana 'aisa tani a cana 'ati 'ai — quixun sinántima 'ain. Usaquin sinánquinma camina Nucën Papa Dios an bamatimoi tsócé 'ixun, anun nux chuámarua bucunun camabi ñu nu 'ináncé, amishi catamëti 'ain. ¹⁸ Canan camina ësaquinribi atu cati 'ain, ënquinma upí ñuishi 'anan ca uix cara ñuñuma 'aish 'aquinna 'icë aríbi ñonquinma 'aquínti 'icë quixun. ¹⁹ Usoquin 'acë 'aish ca ñuñu uni ax Jesucristonën 'acësaribi oquin sináncé 'aish ënë menuxun pain Nucën Papa Dios cuëenmitancëx, bamatancëxribi xëñibua 'aínbi chuámarua abë 'iti 'icën.

Ashia Pablonën Timoteo cá bana

²⁰ Timoteo, cana mi cain, bana itsi ñuixunquinma camina Jesucristo ñuicé banaishi bëtsi oquinma unicama ñuixunti 'ain. Jesucristo ñui quicë bana isa quixunbi ca bëtsi bëtsi unin asérabi a bana quicësa oquin ñuixunquinma bëtsi bana ñuia. A banax ca an ñu 'unáncé unicaman asérabi isa quixun ñuicé 'aishbi

ñancáishi 'icën. A bana camina cuatima 'ain. ²¹ Raírinën ca a bana cuaquin
Nucën Papa Diosmi sinánti ëanxa.

Nucën Pápa Diosan nuibaquin mi 'aquinmainun ca bërúanx 'it. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN ARIBI TIMOTEO BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Pablonĕan Timoteo quirica cuĕnĕoxuan

¹Ēx cana Pablo, aín bana ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin. —Jesucristomi catamĕtíshi ca uni Nucĕn Papa Diosnan 'iti 'icĕ —quixun unicama canun ca Jesucristonĕn 'ĕ 'imiácĕxa. ²Timoteo, 'ĕn bĕchicĕsa 'icĕ nuibaquin cana ĕnĕ quirica mi buánmin. Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibaquin min 'uchacama tĕrĕncĕ cupími ainan 'aish chuámashirua 'iti cana cuĕĕnin.

Cristo ñuiquin uni cati bana

³Nucĕn raracaman 'asaribi oquin 'ĕnribi asĕrabi a 'inamĕcĕ 'ixun rabicĕ, Nucĕn Papa Dios, a cana imĕbí nĕtĕnbi abĕ banaquin mi ñucáxunquin —asábi ca —quixun cain. ⁴Míxmi bĕunan mĕscúcé aribi manucĕma 'ixun cana chuámarua tani cuĕĕinra cuĕĕnuxun mi istĕcĕinsa tanin. ⁵'Imainun cana míxmi asĕrabi Jesucristomi sinania 'ĕn mi iscĕ a manuiman. Min chichi, Loida, 'imainun min tita, Eunice, axa 'icĕsaribiti camina mix asĕrabi Jesucristomi sináncĕ 'ai quixun cana 'unanin.

⁶Usa 'ain cana manúaxmami 'inun mi cain, 'ĕn mĕcĕn minu nancĕbĕtan ca Nucĕn Papa Diosan aín bana ñuixunuan aín cushi mi 'ináncĕxa. A cushia minuax nĕtĕnunma camina bĕnamĕbutibia tsi rĕquirutĕcĕncĕsa 'inuxun, ami catamĕquin aín bana ñuixunti 'ain. ⁷Ainan 'aíshnu racuĕ 'inun ca Nucĕn Papa Diosan nu 'imíama 'icĕn. An ca nu ainan 'imiácĕxa, aín cushiñu 'ixúnu nuibaquin unicama 'aquíanan upí oquin sináquin ñu 'anun.

⁸Mix ainan 'aish camina —'ĕx cana Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai —quixun uni catimi rabíntima 'ain. 'Imainun camina Jesucristonĕn bana uni ñuixunia 'ĕ sípuacancĕ cupí rabíntima 'ain. Usai 'iquinma camina miribia uni Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuncĕ cupí, unin tĕmĕramicĕxunbi rabínquinma tanshiti 'ain, Nucĕn Papa Diosan ax cuĕĕncĕsabi oquin mi cushiomainun. ⁹Nucĕn Papa Diosan ca nu iĕmiquin ainan 'imiácĕxa, nuxnu ax cuĕĕncĕsabi oíshi upí 'inun. Nun ñu upí 'acĕ cupíma, axbi nuxnu ainan 'iti cuĕĕnquinshi, ca nu nuibaquin Jesucristo cupí nu ainan 'imiácĕxa. Camabi ñu unioĕma pain 'ixun ca Nucĕn Papa Diosan nuibaquin, Cristo Jesusan nu iĕminun mĕníoĕxa. ¹⁰Mĕnío 'ixun ca camabi unían —an ca nu nuibatia —quixun 'unánuan nu iĕmiti Jesucristo xuacĕxa. Xuá 'aish ca axa ami catamĕcĕ unicanaxa ax utĕcĕncĕbĕ usaribiti 'iti oi bamatancĕxbi baísquiácĕxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, ainan 'aish ca uni aín nĕtĕnu cĕñútimoi abĕ 'iti 'icĕ quixun.

¹¹Usaía Jesucristo ñui quicĕ banacama camabi judíosma unicama ñuixuanan aín bana quicĕsabi oía 'inun 'unánminun ca Nucĕn Papa Diosan 'ĕ 'imiácĕxa. ¹²An 'imicĕxun usoquin 'acĕ cupía bĕtsi bĕtsi ocancĕxbi cana rabiniman. Ami catamĕquin cana 'unanin, ax cushiira 'ixun ca Nucĕn Papa Diosan, 'ĕx a 'inamĕcĕ 'icĕ bĕrúanquin aín bana bĕtsi oquin ñuiquinma upí oquinshi unicama 'unánminun 'ĕ 'aquinti 'icĕn. 'Aquíanan ca anúan ax utĕcĕnti nĕtĕn uquin an 'ĕn 'acĕ ñucama upí isti 'icĕn.

¹³'Ēn mi ñuixuncĕ banacama quicĕsabi oquin camina manuquinma 'ati 'ain. 'Anan camina ainan 'icĕa Cristo Jesusan mibĕ 'ixun cushiocĕx ami catamĕti

camabi uni nuibacë 'iti 'ain. ¹⁴ Aín Bëru Ñunshin Upí an nubë 'ixun nu sinánmicë, an 'aquincëxun camina Nucën Papa Dios cuëëncësabi oíshi 'ianan Jesucristo ñuicë banaishi ñuixunti 'ain.

¹⁵ Camina 'unan, Asia menuax ucë unicamabëtan ca Figelo 'imainun Hermógenes, axribi anuax ucë 'ixun, anribi 'ë ëbianxa. ¹⁶⁻¹⁷ Usa 'ainbi ca Onesíforonën 'ëx masá nuitucasíabi 'ë 'ësëquin 'ë cuëënmiaxa. Romanu ax bërí ucë 'ixun mëracatsi bënëquin bariquinbi 'acasmapantancëxun 'ë mërax ca 'ëx sipunu 'ainbi rabinima 'itsai 'ë isí uaxa. Usa 'ain cana Nucën 'Ibu Diosan Onesíforonën xubunu 'icëcama nuibaquin 'aquinti cuëënin. ¹⁸ 'Imainun camina 'unanin, Efeso ëmanuxunribi ca Onesíforonën ñu nu 'itsa oquin 'axuanxa. Usa 'aian Nucën 'Ibu Jesucristo utëcëncëbëtan Nucën 'Ibu Diosan a upí isti cana cuëënin.

2

Aín cushían cacësabi oi suntáru 'icësaribiti Jesucristonan 'aish, 'iti bana

¹ Timoteo, 'ën bëchicësa 'icë cana mi cain, Jesucristonëan nubë 'ixun nuibaquin nu 'inánti aín cushi a bitsi camina ami cushicë 'iti 'ain. ² Axa timëcë unicama 'ën caíami cuacë banacama, a camina, an aséribi uni raíri 'unánmiisabi sinánñu uni caístancëxun usaribi oquian 'anun 'unánmiti 'ain.

³ Suntárunëan upí 'ixun aín cushían cacësabi oquin tëmëraquinbi 'acësaribi oquin camina mîx, Jesucristonën uni 'ixun, tëmëraquinbi an cacësabi oquin 'ati 'ain. ⁴ Suntárunën ca suntáruma unicamabëtan ñu mëëquinma atun 'ati ñuishi 'aia. Usa 'ixun ca aín comandante cuëënmínuxun añu 'anun cara caia a 'atishi 'ixun cainia. Usaribi oquin camina min 'Ibu, Jesucristo, ax cuëëncësa oquinshi 'ati 'ain. ⁵ Ënëx ca ësaribi 'icën. An pelota 'acë unicamax ca usaquin pelota 'ati 'unáncëma 'aish ñancábi cuaia. Usai 'iquin ca aín cupí bitsima. ⁶ Ësaribi ca. An ñu mëëcë unínribi ca aín naënu ñu 'apáxun mënñoquin, ax paían 'icëcama a ainan 'inun cuëënquin bitsia. ⁷ Ën mi cacë banacama ënë camina upí oquin sinánti 'ain. Sinania ca Nucën 'Ibu Jesucristonën upí oquinmi cuanun mi 'unánmiti 'icën.

⁸ Axa bamaxbi baísquia Jesucristo, Davidnën rëbúnqui, a camina manuquinma sinánti 'ain. A ñuí quicë bana anun uni Nucën Papa Diosnan 'inux iëti, a ca 'ën unicama ñuixuncë ënëx 'icën. ⁹ A bana ñuixunia oquin ca unin 'ë sipuaquin tëmëramianan 'uchañu uni 'acësaira oquin 'ë manë risin təcërëcaxa. Usoquin 'ë 'aquinbi ca uinu 'icë uninbi Nucën Papa Diosan bana cëñuima. A bana cuati ca 'itsa uni Jesúsni sinania. ¹⁰ An sinánmicëx ca 'itsa uni Nucën Papa Diosnan 'inux Cristo Jesúsni sinánti 'icën. Acamaxa aín 'uchacama tërëncë 'ianan Cristo Jesúsbé 'aish xënbua 'ainbi Nucën Papa Diosnan 'inun cana unían tëmëramicëxunbi tanshiti cuëënquin a bana ñuin.

¹¹ Ësaía quicë bana ënëx ca aséribi 'icën:

Nun 'uchacama ëni Cristobë bamacësa 'itancëx abë baísquicësa 'aish cananuna abë 'iti 'ain. ¹² Nucën Papa Dios ainan cupí tëmëraquinbi ëncëma 'aish cananuna abë 'apusa 'iti 'ain. Usa 'ainbi ca nuxnu —'ëx cana Jesucristonën unima 'ai —quicëbé axribi nu ñuí —ax ca 'ën unima 'icë —quiti 'icën. ¹³ Axa quicësabi oquinu 'acëbëtanmabi ca ax cëmëma 'ixun aséribi ax quicësabi oquin Nucën Papa Diosan 'aia.

Upí oquin 'unáncë 'ixun Nucën Papa Diosan bana uni ñuixunti

¹⁴ Atúan a bana manuxunma 'anun sinanamiquin camina axa bëtsibë cuëbicánani —usama ca, ësaira ca bana 'icë —quíax cuamianáncë unicama,

a Nucën 'Ibu Dios cuëencësabi oi usai 'iaxma 'inun quixun cati 'ain. Usai cuamiananti ca 'aisama 'icën. Usa bana cuaquin ca uni itsin 'atimaquin sinánti 'icën. ¹⁵ Nucën Papa Diosan iscëxun camina aín bana upí oquin 'unáncë 'ixun rabínquinma unicama ñuixunti 'ain. ¹⁶ Ënë nētēnu 'icë ñuishi ñuia, ax 'aisamairai banacë unicamasaribi camina 'itima 'ain. Usai ax banacë unicamax ca Nucën Papa Diosmi sinanima camabi nētēn 'uchaia. ¹⁷ Nunu 'irutancëx chaaquin ca cun, nucën nami tsitsiaráquin paë oia. Usaribi oquian upíma unicaman 'aisama bana chanioguin ñuia ca 'aisamaira unin cuatia. Usa uni ca Himeneo 'imainun Fileto 'icën. ¹⁸ A uni rabētax ca Nucën Papa Diosan banamabi cēmë bana ñui, anun baísquiti nētë isa inúacëxa. Usa 'aínsa uni bama 'aish baísquiti 'icë quixun caquin, uni raíri uisa cara 'iti 'icë quixun sináncasmamia. ¹⁹ Unían bētsi bētsi ñu sináncë 'aínbi ca sinanatëcëntima oquian, xēnibua 'aínbi usabi 'iti oquin, Nucën Papa Diosan 'inan bana, ënëx ësai quia: “Uicamax cara asérabi ainan 'icë quixun ca Nucën 'Ibu Diosan 'unanía”. Quianan ca ësairibi quia: “Uicamax cara –ëx cana Cristonan 'ai –quia, an ca ñu 'aisama 'ati ënti 'icën”.

²⁰ Ñuñu unin xubu chanu ca curi 'acë xanpa 'imainun uxu manë 'acë xanpa 'imainun i 'acë xanparibi 'imainun mapú 'acë xanparibi 'icën. Usa 'ain ca curi 'acë 'imainun uxu manë 'acë upíira anúinshi aín 'ibun piti 'icën. Usa 'aínbi ca i 'acë 'imainun mapú 'acë ñu ax anun ñu 'arutishi 'icën. ²¹ Usaribiti ca an Nucën 'Ibu Diosbëtan upí ñu mēeti 'acë uni ax aña ñu 'atimabi 'ati sináncëma 'iti 'icën. Usa 'aish ca uisa ñu upía 'anun cara Nucën 'Ibu Dios cuëënia, a cuëënquin 'anuxun caínti 'icën.

²² Bēná unicaman ñunshínquin ñu 'acë, usaribi oquin 'ati sinántima cupí camina atumi 'unánti 'ain. Usai 'i camina axa aín nuitu upí 'aish Nucën 'Ibu Diosbë banacë unicamabëtan upí ñuishi 'anan Jesucristomi catamëti, abë nuibanani pëcananíma chuámashi 'iti 'ain. ²³ Sinánñuma unían 'acësa oquin camina una cuëbianáncë bana a cuatima 'ain. Usai cuëbicánani ca unicama bētsibë nishánani upitax 'ima. ²⁴ An Nucën 'Ibu Dios ñu 'axuncë unicaman ca abë cuëbicanánquinma camabi uni upíoti 'icën. Nucën Papa Diosan bana 'unáncë 'ixun ca bētsi uniribi anribia 'unánun 'unánmiti 'icën. 'Ianan ca ami uni nishcëxbi axribi unimi nishtima 'icën. ²⁵ Usa 'ixun ca ami nishquinma an Nucën Papa Diosan bana cuaisama tancë unicama munu upí oquin 'ësëquin 'unánmiti 'icën. 'Unánmiquin ca –Nucën Papa Diosan 'imicëx ca sinanati Jesucristomi catamëti 'icë –quixun sinánti 'icën. ²⁶ Usaquian 'aquincëxa sinanacëbëtan ca ñunshin 'atimanën 'apun ax cuëencësabi oquian ñu 'atima 'anun 'imicë 'ixunbi a uni ënti 'icën.

3

Jesucristo utëcënti nētëa 'urama 'ain usai uni 'iti bana

¹ Èsaquinribi camina 'unánti 'ain, anúan Jesucristo utëcënti nētëa 'urama 'ain ca aín unicamax 'aisamaira tēmëranuxun 'aia. ² Usaía 'icëbë ca ësa uniribi 'iti 'icën: an ainanshia 'inun ñu cuëencë, curíquishi biti cuëencë, axa rabiacati –'ëx cana uni itsisama 'ai –quicë, Nucën Papa Diosmi 'atimati banacë, an aín tita aín papan banabi cuacëma, axa ñu 'ináncëxbi –asábi ca –canancëma, axa Nucën Papa Diosmi sinántisama tancë. ³ Usa 'aish ca bētsibë nuibanainsama tanan aín ami nishcë uniribi abë mēnionantëcënsama tanti 'icën. Usai 'iquin ca cēmëi bētsimi manánan ñunshinacëquin aín sináncë ñuishi 'ati 'icën. 'Anan ca sinánñuma 'ixun raíri uni tēmëramiti 'icën. Usai 'iquin ca uisa ñux cara upí 'icë a 'aisama tanti 'icën. ⁴ Aín quicësabi oquin ca ñu 'atima 'icën. Naituñuma 'ixun

ca ax cuëncësabi oquinshi ñu 'ati 'icën. Usai 'i cërúquin ca añu cara Nucën Papa Dios cuëñti 'icë quixun sinánquinma ax cuëncësoquinshi ñu 'ati 'icën. ⁵— Uní raírinëxa 'icësaribiti cana 'ëx Nucën Papa Diosmi sinani nitsi —quiquinbi ca an sinánmicëxunma aín bana quicësabi oquin 'atima 'icën.

Usaía ax 'icë unicamami 'unaní camina bërúancati 'ain. ⁶ A unicama raírinëan xubu itsi xubu itsinu atsinbëquinquin, bana ñuixunquin paráncëxun ca anua 'icë an ñu 'atima 'acë xanucaman sinánñumasa 'ixun, aín bana cuatia. Upí oquin sinánquinma ca a xanucaman bëtsi bëtsi oquin sinania. ⁷ Usa 'ixun ca bëtsi bëtsi bana cuaquinbi uisai cara Jesucristomí catamëti 'icë quixun 'unanima. ⁸ Usa unicaman ca Janeshëtan Jambresnën Moisésnën 'acë ñu ax ca cëmë 'icë quixun uní sinánmiasaribi oquin Nucën Papa Diosan bana ax ca cuatima 'icë quixun unicama sinánmia. Aín sinan upíma 'aish ca Nucën Papa Diosan iscëx ainanma 'icën. ⁹ Usa 'aínbi ca —cëmëntapun 'aish ca sinánñuma uní 'icë —quixun sinánquin unin aín bana 'uran sinánquinma manuti 'icën, bërâma unin Jannes 'imainun Jambresnën bana manuasaribi oquin.

Ashiquin usai 'inun Pablonën Timoteo cá bana

¹⁰ Míñ camina 'ën bana ñuía upí oquin cuanan uisai carana 'ëx 'i abi 'unánan añu carana 'aisa tani quixun 'unan. 'Unánan camina 'unan, 'ën cana Nucën Papa Diosmi catamëquin, aín bana cuaisama taniabi ami nishquinma uní upí oxuinshi bana ñuixuan quixun. Camina 'unan, tëmëraquinbi ënquinma cana atu nuibaquin Nucën Papa Diosan banaishi sinánquin unicama ñuixuan.

¹¹ Míñ camina 'unan, axa 'ëmi nishcë unicaman ca bëtsi bëtsi oquin 'aisamaira 'ë tëmëramíaxa. Uisai carana 'ëx Antioquía, Iconio, Listra, a ëmacamanuax 'ia quixun camina 'unan. Anuax tëmërai bamati 'icëbia Nucën 'Ibu Jesusan 'aquincëx cana iëan. ¹² Asérami ca axa Cristo Jesús quicësabi oi 'iisa tancë unicama unin bëtsi bëtsiocëx tëmëratí 'icën. ¹³ Usaía 'imainun ca 'aisama unicama 'imainun an uní paráncë unicama, ax bëtsi uníñ paráncë 'ixun atúnribi usaribi oquin uní paráncë 'aish axa 'íasamaira 'iti 'icën.

¹⁴ Usa 'aínbi camina a ëníma mínmi 'unáncë bana quicësabi oi 'iti 'ain. —Asérami ca —quixun sinánquin camina a bana 'unan. Uicaman cara mi 'unánmíaxa quixun camina 'unanin. ¹⁵ Chamará 'ixunbi 'á 'ixun camina Nucën Papa Diosan bana 'unanin. A banacama 'unánquin camina uisai caramina 'iti 'ai quixun 'unánan, uisari caramina Jesucristomí catamëti Nucën Papa Diosan 'inux iëti 'ai quixun 'unánti 'ain. ¹⁶ Camabi Nucën Papa Diosan banax ca anbia sinánmicëxuan aín unicaman cuëñëo 'icën. Usa 'ain cananuna a bana isquin 'unánti 'ain, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan nu ainan 'imia quixun 'unánan, uisaira 'i caranuna 'uchai quixun 'unánan, uisax caranuna 'uchatancëxbi Nucën Papa Diosbë upí 'itëcënti 'ai quixun 'unánan, uisai 'i caranuna asérami Nucën Papa Diosan iscëx upí 'iti 'ai quixun. ¹⁷ Usaquin 'unani ami catamëcë 'ixuan aín unicaman bëtsi unicamaribi 'unánminun ca Nucën Papa Diosan aín bana aín unicama cuëñëomicëxa.

4

¹ Nucën Papa Dios 'imainun Nucën 'Ibu Jesucristo, ax 'Apúira 'aish uxuan uní bamacëmacama 'imainun uní bamacëcamaribi, uisa cara oti 'icë quixun isti, an cuamainun cana mi cain, ² mínmi ñuixuncëxuan mín bana cuanan, cuatiamabi camina uní bana ñuixunti 'ain. Ñuixunquin camina Jesucristo ñuicë banax ca asérami 'icë quixun 'unánmiquin amia sinánun 'aquinti 'ain. 'Aquíanan camina an ñu 'aisama 'acë unicamaribi 'ësëanan camabi

uni Jesúsmi catamécë 'aísha upí 'inun 'esëti 'ain. Min cacëxun cuacëbëma bënëquinma camina minmi upí oquin 'unáncë bana ñuixunquin uni 'esëti 'ain. ³ Jesucristo utëcënti nëtë 'urama 'ain ca unin Nucën Papa Diosan bana anúan atux upí 'iti a cuaisama tanti 'icën. A bana cuaisama tanquin ca unin, ainsa atúan cuaisa tancë bana ñuixunun quixun bëtsi unicama bariti 'icën. ⁴ Nucën Papa Diosan bana cuaisamaira tanquin ca unían anbi sinánquin ñuicë banaishi cuati 'icën. ⁵ Usa 'ainbi camina min upí oquinra sinánxun ñu 'ati 'ain. Tëmëraquinbi tanshiquin camina ënquinma —Jesucristomi catamëti ca uní Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quixun caquin uni bana ñuixunti 'ain. Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin camina sënëonuxun ënquinma min ñu mëëti 'ati 'ain.

⁶ Nucën Papa Dios cuëenminuxun cana aín ñu mëëti 'an. Usa 'ain ca 'ën bamati nëtë 'urama 'icën. ⁷ Uisa ñuishi cara 'icëbë tëmëraquinbi cana Nucën Papa Diosan bana ënquinma uni ñuixunquin Jesucristonëan 'ë cacësabi oquin 'aquin sënëon. Usonan cana asérabi Nucën Papa Diosmi sinánti ëníma aín bana quicësabi oi 'ian. ⁸ Usa 'ixun cana Nucën 'Ibu Jesucristonën utancëxun, upí oquin ax cuëncësabi oquin 'ën 'acë cupí cara uisaira 'ë 'imiti 'icë quixun isti 'ain. An ca asérabi aín quicësabi oquin 'ati 'icën. Usa 'ixun ca 'ëishima, an axa uti cuëenquin caíncë unicamaribi, utancëxun uisaira oquin cara aturibi 'imiti 'icë usoquin 'imiti 'icën.

Ësaquinribia Pablonën Timoteo cá bana

⁹ Bënëtishi camina 'ë isi uti 'ain. ¹⁰ Demas ax ca ënë menu 'icë ñuishi 'aisamaira cuëëni, 'ë ëbiani Tesalónica ëmanu cuanxa. Crescente axribi ca Galacia menu cuanxa. Cuanmainun ca Titoxribishi Dalmacia menu cuanxa. ¹¹ Lucasëshi ca 'ëbë 'icën. Usa 'ain camina Marcos barixun mëräbëtsínquin 'ëa Nucën Papa Diosan bana ñuiquínun bëti 'ain. ¹² Tíquico cana Efeso ëmanu xuan. ¹³ Uquin camina Troas ëmanu Carponën xubunu 'ën nanbëtsíncë tari a 'ë bëxunti 'ain. Bëxuanan camina 'ën quiricacama 'ë bëxuanan quirica cacama aribi manuxunan 'ë bëxunti 'ain, a cana cuëënin.

¹⁴ Alejandro, an manë ñu unioçë uni, an ca 'ëmi manánxun 'itsaira 'ë tëmëramiäxa. Usa cupí ca uisa cara oti 'icë usoquin Nucën 'Ibu Diosan 'ati 'icën. ¹⁵ Nun nu Nucën Papa Diosan bana ñuixuncëbë ca a bana ñui 'atimati banaxa, Usa 'ain camina mix an ñuicë bana cuati rabanan abë nitima 'ain.

¹⁶ 'Ë ñuia ami uni manáncëxuan, 'atabaquin amia uni manáncë 'apun camicëx cuanxun, 'ën usai cana 'i quixun chíquinaquin caiabi ca uinu 'icë unínbi 'ënun rabanan 'apu cacëma 'icën. Camáxbi ca 'ë ëbiani cuanxa. Usa 'ë ocëbi Nucën Papa Diosan uisabi oxunma 'atibi ca 'iti 'icën. ¹⁷ Acaman ëniabia Nucën 'Ibu Jesucristonën 'aquinia ca a 'apun 'ë uisabi ocëma 'icën. Usoquin ca 'inúan nëcënëan piisa tancëxbia ñuina abácësaribi oquin, unin 'aisa taniabi Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë iëmiäxa. Usoquian iëmitancëxun cushiocëxun cana aín bana ñuítëcëan, judíosma unicamánbia cuanun. ¹⁸ Usaquin ca Nucën 'Ibu Jesucristonën 'ë 'aquianxa. Usaribi oquin ca 'ë 'aquintëcëxun uisa cara ocianiabi 'ë 'aquinti 'icën. 'Aquintancëxun ca 'ëx aín nëtënu abë tsónun 'ë 'imiti 'icën. Upíra 'icë ca cëñútimoquin unin Nucën Papa Dios rabiti 'icën. Usai ca 'iti 'icën.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bëruanxa 'inun ca

¹⁹ Prisca 'imainun Aquila camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. 'Imainun camina Onesíforonën xubunu 'icëcamaribi bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. ²⁰ Corinto ëmanu Erasto bërúmainun cana Trófimo aín nami upíma 'icë, Mileto ëmanu ëbian. ²¹ Mitabúcëma 'ainshi camina bënëtishi uti 'ain. Eubulo, Pudente,

Lino, Claudia, acama 'imainun an Nucën Papa Diosan bana 'acë unicaman-
ribi ca bërúanxmi 'inun quixun mi camia.

²² Mibë 'ixuan Nucën 'Ibu Jesucristonën mi cushiomaiuan Nucën Papa
Diosan mibë 'icëcamacëñun mi nuibaquin 'aquincëx camina bërúanx 'iti 'ain.
Ashi, Pablo.

PABLONĒAN TITO BUÁNMIÁ QUIRICA

Pablonĕan Tito quirica cuĕñĕoxuan

¹ 'Ēx cana Pablo, an Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin 'anan Jesucristonĕan a ñuiquin aín bana ñuixunun caísa 'ain. Usa 'aish cana 'ĕx, uisai cara a Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun caísa unicama Jesucristomi catamĕti upí 'iti 'icĕ quixun 'unánmicĕ uni 'ain. ² Usa 'ixun cana ainan 'aish ca uni xĕnibua 'aínbi aín nĕtĕnu abĕ 'iti 'icĕ quixun unicama 'unánmin. Ax asĕrabi cĕmĕma 'aish ca Nucĕn Papa Dios bĕráma, me 'imainun camabi ñu uniosama pain 'aishbi, ĕsai ca 'ĕn unicama 'ĕn nĕtĕnu 'ĕbĕ 'iti 'icĕ quiax quiacĕxa. ³ An mĕnĕsabi oquin ca anúan unicama ĕnĕ ñucama 'unánti nĕtĕa 'icĕbĕtan aín unicaman bana ñuixuncĕxun camabi unin cuanun mĕnĕoquin, 'ĕnribi uni aín bana ñuixunun Nucĕn Papa Diosan 'ĕ caíscĕxa. An ca Cristomi catamĕtia ainan 'inun unicama ĕmĕia. ⁴ Tito, 'ĕn cana ĕnĕ quirica mi buanmin. 'Ēx ami sináncĕsaribi oi mixribí Jesucristomi sináncĕ 'aish camina 'ĕn bĕchicĕsa 'ain. Nucĕn Papa Dios 'Ibu Jesucristo, an nu ainan 'inun iĕmicĕ, an nuibacĕxmi ainan 'aish chuámarua 'iti cana cuĕĕnin.

Creta nasínuxun Titon usoquin ñu 'a

⁵ Anuax uquin cana nun nu sĕnĕoncĕma ñucama ami sĕnĕonun Creta nasínu mi ĕbĕtsían, anuxunmi 'ĕn mi cacĕsabi oquin ĕmacamanu cuanquin, uicamax cara axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushi 'iti 'icĕ quixun caístancĕxun anĕnun. ⁶ Axa Jesucristomi catamĕcĕ unicaman cushi 'inun camina ĕsa uni caísti 'ain: Unin —'aisama ca —quixun ñuicĕma ca 'iti 'icĕn. Usa 'ianan ca xanu achúshiñuishi 'iti 'icĕn. 'Ianan ca aín bĕchicĕcamaxribi upí oquin bana cuacĕ 'iti 'icĕn. Aín bĕchicĕcamax ca —bana cuacĕma 'ixun ca 'aisama ñu 'aia —quixun unin ñuicĕma 'iti 'icĕn. ⁷ Usa 'icĕmi mitsun caíscĕ unicaman ca atun cushi 'ixun aín unicama Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquin bĕrúanti 'icĕn. Usa 'aish ca upí ñuishi 'ai —ñu 'aisama ca 'aia —quixuan unin ñuicĕma 'iti 'icĕn. 'Ianan ca bĕtsi uni ñuuma ca quixun sinánquin ashí ñu 'axunun cacĕ 'itima 'icĕn. 'Ianan ca bĕnĕtishi masáquin sinani nishtima 'icĕn. 'Ianan ca paĕntima 'icĕn. 'Ianan ca unibĕ mĕĕananti sinánñu 'itima 'icĕn. 'Ianan ca curíquiñu 'inuxun uni paránti sinántima 'icĕn. ⁸ Usai 'iquinma ca a isi aia cuĕĕnquin uni biti 'icĕn. Añu ñucamax cara upí 'icĕ ashí 'ati ca sinánti 'icĕn. Upí oquin sináncĕ 'ixun ñu 'atima 'acĕma ca 'iti 'icĕn. Nucĕn Papa Diosan bana quicĕsabi oi ca 'aisama ñu 'aíma upíshi 'iti 'icĕn. ⁹ Atun ca nun ñuixuncĕ bana upí oquin cuacĕ 'ixun bĕtsi uniribi a bana cuanun 'unánmiti 'icĕn. 'Unánmianan ca a bana ca cĕmĕ 'icĕ quixuan an sináncĕ unícamaribi sinanamiti 'icĕn.

¹⁰ 'Itsa unix —'ĕx cana Nucĕn Papa Diosan bana cuati —quicĕ 'aishbi ca a bana quicĕsabi oi 'ima. Usa 'ixun ca uni parania. Uni itsíxa usari 'icĕsamaira oi ca judíos unicama raírínĕx 'ia. ¹¹ A unicaman ca curíqui biti cupíshi unicama parántisa tanquin bĕtsi bana ñuixunquin, bĕtsi bĕtsi uni 'imainun aín xubunu 'icĕcamaribi, atun sináncĕsa oquian sinánun quixun sinánmia. A unicama camina amiribishi uni parántĕcĕanxma 'inun cati 'ain.

¹² Cretanu 'icĕ uni achúshi, ax isa banati 'unáncĕ 'icĕ quixuan aín aintsicaman cacĕ, ax ca aín aintsicama ñui ĕsai quiaxa: “Cretanu 'icĕ unícamax ca usabi cĕmĕcĕ 'ianan, ñuina pianancĕsa 'ianan ñu mĕĕtisama tancĕ 'ianan

'aisamaira oquin picē 'icēn". ¹³ A unían aín aintsí ñuicē bana ax ca asérabi 'icēn. Usa 'ain camina a unicama 'esēquin Nucēn Papa Diosan bana upí oquin cuatía a bana quicēsabi oi 'inun upí oquin sinanamiti 'ain. ¹⁴ Unín sináncēsa oquinshia judíos unicaman anbi sinánxun ñuíá bana cuaxunma 'anun camina sinánmiti 'ain. Sinánmianan camina an Nucēn Papa Diosan bana cuaisama tancē unin cēmēquin ñuicē banaribi cuaxunma 'anun upí oquin sinánmiti 'ain.

¹⁵ Ēnēx ca ēsa 'icēn. Uí unix cara aín sinan upí 'icē an ca ñu upíma isquinbi upí oquinshi sinania. Usa 'aínbi ca ui unix cara Nucēn Papa Diosmi sináncēma 'ianan aín sinan upíma 'icē, an upí ñu isquinbi 'atima ñuishi sinania. Aín nuitu 'aisama 'ixun ca usa unin 'atimaquin sinania. ¹⁶ Atúxa —'ēx cana Nucēn Papa Diosan uni 'ai —quiabi ca an ñu 'aisama 'aia iscē unicaman —usama ca —quixun 'unania. Atúan ñu 'aisama 'acē cupí ca unin atu cuēñima. A unicaman ca bana cuacēma 'ixun ñu upí 'ati sinanima.

2

Usai cara uni upí 'iti 'icē quicē bana

¹ Usa 'aínbi camina, an upí oquin mín bana cuacē unicama a Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oishía 'inun bētsi bana ñuixunquinma Jesucristo ñuicē banaishi upí oquin ñuixunti 'ain. ² Uni apan, anpan mēcócama, ax ca paēncēma 'ianan upí oquin sinánquin ñu 'anan ñu 'aisama 'acēma 'iti 'icēn. 'Ianan ca Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi 'ianan bētsibē nuibanan an uisa ñu cara 'icēbēbi bēnēquin Nucēn Papa Diosmi catamēti ěntima 'icēn. ³ Xanu apáncama camina usaribi oquin cati 'ain, amí sinaní ca Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oi upí nuituñu 'iti 'icē quixun. Bēbu 'imainun xanunbi ca cēmē bana ñuitima 'icēn. Ca paēntima 'icēn. Atúan aín sinan upí 'ixun ñu upí 'aia isquin ca atun xanu tuácama 'imainun atun ñe xutacamaribi usaribi oquin 'ati 'icēn. ⁴ Xanu apáncaman ca ēsai 'iquin aín tuá 'imainun aín ñe xutacamaribi ēsaía 'inun 'unánmiti 'icēn: atun bēnē nuibanan ca atun tuáribi nuibaquin bérúanti 'icēn. ⁵ Ñu 'aisama 'acēma 'ianan ca bēcántapun 'itima 'icēn. 'Ianan ca aín xubu upí oquin bérúancē 'ianan upiti abē cananquin bētsi xanu 'aquincē 'iti 'icēn. Aín bēnēn bana ca cuati 'icēn. Unínma Nucēn Papa Diosan bana ca upíma 'icē quixun caia, usa 'ain ca an aín bana cuacē xanucamax usai 'i upí 'iti 'icēn.

⁶ Usaribi oquin camina uni bēnacamaribi upí oquin sinánquin ñu upíshi 'anun cati 'ain. ⁷ 'Imainun camina minribi mín 'aia isquian usaribi oquin unin 'anun upí ñuishi 'ati 'ain. Atu 'esēquin camina amanu amanua sinánquinma upí oquin Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'unánmiti 'ain. ⁸ 'Unánmiquin camina upí oquin 'unánquin Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oía 'inun upí oquin unicama ñuixunti 'ain, bētsi unían —mín bana ca 'aisama 'icē —quixun ñuiti rabanan. Usoquinmi 'acēbē ca axa mimi nishtisa tancē unicama ax a cupía mí ñuiti bana 'aíma 'ain, rabínti 'icēn.

⁹ 'Anan camina an uni ñu mēēxuncē unicamaribi 'esēquin an a ñu mēēmicē unin bana parēquin cuēbíquinma, an cacēsabi oquin 'anun cati 'ain. ¹⁰ 'Anan camina a unicama ēsaquin 'unánmiti 'ain, an iscēxun 'ananbia an ñu mēēmicē unían iscēxunmabi, ñu mēcamaquinma upí oquinshi ñu mēēnun. Atúxa usai 'icēbētan ca amabi unin —Nucēn Papa Dios, an uni anan 'inun iēmīcē, aín unicamax ca asérabi upí 'icē —quixun 'unánti 'icēn.

¹¹ Nucēn Papa Diosan ca camabi uni nuibaquin 'aquinquin abēa upí 'inun 'iminuxun aín Bēchicē ěnē menu xuacēxa, unían uisaira oquin cara an atu

nuibatia quixun 'unánun. Usa ca Nucèn Papa Dios 'icè quixun 'unáncè 'ixun camina 'èn mi cacèsabi oquin unicama 'unánmiti 'ain. ¹² Nucèn Papa Diosan ca nu 'unánmia, nux aín uni 'aish cananuna abè upí 'aish ax cuèncéma ñu 'ati èni, upíshi 'ianan axa ami sináncéma unicamaxa 'icèsaí 'iti sinanima, 'ianan ami cushicè 'ixun, añu ñucama nun 'ati cara cuèña ashi 'ati 'ai quixun. ¹³ Usaquin 'unánmianan ca nu 'unánmia, nux ainan 'ixun cananuna ax quiásabi oía an nu iémicè Jesucristo, ax Nucèn Papa Diosribi 'aish, aín cushibèbi utécènti nètè caínti 'ai quixun. ¹⁴ Jesucristo ca 'itsianxmabi nu cupí bamacèxa, nun 'uchacama tèrenxunquin Nucèn Papa Diosbè upí 'inun iémianan nun sinan upí 'ixunu bètsi ñu sinántécenquinma ax cuèncésabi oquinshi 'anun.

¹⁵ Èn mi cacè banacama ènè camina unicama 'unánmiti 'ain. Atúxa, aséribi ca a bana icè quixun sinani racuétima Jesucristomi cushicè 'inun 'esèanan camina atúan 'aisama ñu 'axunma 'anun caquin 'esèti 'ain. Usoquin 'aquin camina ui uníbi mi timaquin min bana caquisama tanun 'imitima 'ain.

3

Usaia axa Jesucristomi catamécè unicama 'iti bana

¹ Axa Jesucristomi catamécè unicama camina manuaxma 'inun esaquinribi cati 'ain: Aín 'apucama 'imainun aín cushicaman bana cuaquin ca atun cacèsabi oquin 'ati 'icèn. Uisa ñu cara upí 'icè a ca chiqúshquinma 'ati 'icèn.

² Uinu 'icè unimibi ca 'atimati banatima 'icèn. Bètsi unibè cuèbicanancéma 'ianan ca upí sinánñu uni 'aish rabiti cuamianatima 'icèn.

³ Nuxribi cananuna sinánñuma 'aish Nucèn Papa Diosan bana quicèsabi oi 'iáma 'ain. Usa 'aish cananuna ñu 'atimaishi 'anúan bètsi unín sinánmicèxun 'anan nunbi sinani nux cuèncésabi oi ñunshini 'iacèn. 'Aisama ñuishi 'anan cananuna bètsi unimi nutsianan numia uni nishcèx abè nishanancèn.

⁴ Usaínu 'iá 'icèbi ca Nucèn Papa Dios, an nu ainan 'inun iémiti, an, an ca upíra 'ixun nu nuibatia quixun nu 'unánmiacèxa. ⁵ Usoquin ca nun ñu upí 'acè cupíma, nuibaquinshi nu ainan 'inun iémiacèxa. Iémiquin ca bacéntécèncèsa 'inun nun 'uchacama tèrenquin aín Bèru Ñunshin Upitan nu bètsi ocèxa.

⁶ Jesucristo, an nu iémicè, a cupíshi ca Nucèn Papa Diosan aín Bèru Ñunshin Upí nubèa 'iti oquin nu 'ináncèxa. ⁷ Usa 'ixun cananuna anbia nuibaquin nu 'aquinquin upí 'imicè cupí, abènu xènbua 'aínbi tsóti, a caínti 'ain.

⁸ Ènè banacamax ca aséribi upí 'icèn. Usa 'aian ax quicèsabi oi camabi uni 'iti ca asábiira 'icèn. Usa 'ain camina axa ami catamécè unicama Nucèn Papa Dios cuèncésabi oi 'iquian ènquinma ñu upíshi 'anun upí oquin 'esèti 'ain.

⁹ Bètsi bètsi unix ca sinánxmaishi aín rara 'iá bana ñui bètsi unibè cuèbicanánan, usaía judíos unicama 'itia Moisésnèn cuèñeo bana uisai quicè cara quixun ñui cuamianani bètsibè nishánania. Usaía 'iabi camina mixribi usai 'iquinma atu isèshiti 'ain. Usai 'iquin upí oquin sinani banacèma 'ixun ca unín bètsi uni upítaxa 'inun 'aquinima.

¹⁰ Uinu 'icè unín cara axa Jesucristomi catamécè unicama bètsin sináncèsa oquian sinánunma amanu amanu sinánmia, a camina usai 'iaxma 'inun quixun caquin 'esèti 'ain. Cacèxbia sinanatiama camina amiribishi catécènti 'ain. Cacèxunbia cuatiama camina mitsubèa 'inúnma ènti 'ain, ¹¹ ax upí sinánñu 'iá 'aishbi ca bèrí usama 'icè quixun 'unánquin. Aín ñu 'aisama 'acè sinanaquin èncéma cupí camina usoquin 'ati 'ain.

Èsaquinribia Pablonèn Tito cá bana

¹² Nicópolisnuxun mita inúmiti cana sinanin. Usa 'ain, Artemas carana xuti 'ain, Tíquico carana xuti 'ain, xucëbë camina panatima Nicópolisnu 'ë isi uti 'ain. ¹³ Ucëma pain 'ixun camina an bana 'unánquin unicama 'ësëcë uni, Zenas, abëtan Apolonën cuanuxun aín ñu mëníoia 'aquinti 'ain. 'Aquianan camina cuania uisa ñu cara cuëënia a 'inánti 'ain. ¹⁴ Usa 'ain camina axa Jesucristomi sináncë unicaman upí ñuishi 'anan bëtsi uniribi 'aquinsa 'icë 'aquinun sinánmiti 'ain, usaquin 'aquian uni ráriribi Jesucristomi catamënun 'aquinun.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonën bërúanxa 'inun ca

¹⁵ 'Ebë 'icëcaman ca camaxunbi bërúanxmi 'icanun mitsu canun quixun 'ë caxa. Uicaman cara nuxnu Jesúsmi sináncë 'icë nu nuibatia acama camina bërúanxa 'inun cati 'ain. Nucën Papa Diosan micama nuibaquin 'aquincëxmi upitax 'iti cana cuëënin. Ashi, Pablo.

PABLONĒAN FILEMÓN BUÁNMIÁ QUIRICA

PablonĒan Filemón quirica cuēñōoxuan

¹ Filemón, 'ĕx Pablo, Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ cupí sipuacĕ 'ixun, cana axribi Jesucristomi catamĕcĕ 'aisha nucĕn xucĕn 'ain, Timo-teobĕtan mi quirica buánmin. Minribimi nubĕtan Jesucristo ñuiquin bana ñuixuncĕ 'icĕ cananuna ĕñĕ quirica mi cuēñōoxunin. ² Usa 'ain cananuna axa Jesucristomi catamĕcĕ 'aish min xubunu timĕcĕ unicama 'imainun nucĕn chirabacĕsa, Apia, 'imainun Arquipo, anribia nubĕtan tĕmĕraquinbi Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ, acaman cuanun ĕñĕ quirica mi buánmin. ³ Mitsúxmi Nucĕn Papa Diosbĕtan Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn nuibaquin 'aquincĕx chuámarua 'iti cana cuĕñin.

Ainan 'aish aín unicamabĕ nuibananan Filemón upiti Jesucristomi sinan

⁴⁻⁵ Nucĕn Papa Diosbĕ banaquin cana camabi nĕtĕ mi sinánquin a mi ñucáxunin. Ñucáxuanan cana, mitsux isamina Nucĕn 'Ibu Jesúsmi upiti sinani ami catamĕti, aín unicamabĕ nuibananan quixun ñuicania cuaquin Nucĕn Papa Dios —asábi ca —caquin a rabin. ⁶ Mix Jesucristomi catamĕquinmi ax cuĕñĕcĕsabi oquin 'acĕ cupí, ca uni raírĕnĕxribi ami catamĕaxa. Acaman uisaira oquin cara Jesucristonĕn aín unicama 'aquinia quixun 'unánun cana aturibi Nucĕn Papa Dios ñucáxunin. ⁷ 'Ēn xucĕn, cana mi cain, axa anuax Jesucristomi catamĕcĕ uni raírĕnĕan masá nuitucĕ 'ixunbi minmi nuibaquin 'aquincĕxun upí oquin sinania ñuia cuaquin cana cuĕñĕnquin upí oquin sinan.

Onésimo binuan Pablonĕn Filemón ca

⁸ Cristonĕan 'ĕ aín bana ñuixunun 'imicĕ 'ixun, 'ĕx cuĕñĕcĕsabi oquinmi 'anun 'ĕn mi cati ca asábi 'icĕn. ⁹ Usa 'aínbi cana —ĕ nuibaquinshi camina ĕx cuĕñĕcĕsabi oquin 'ati 'ai —quixun sinánquin mi cain. 'Ēx cana Pablo, caniacĕcĕ uni 'aish, Cristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ cupí sipuacĕ 'ain. ¹⁰ Usa 'ixun cana Onésimo ñuiquin mi cain. Ēñĕ sipunxun 'ĕn aín bana ñuixuncĕxun cuati ca Onésimo Jesucristomi catamĕaxa. Ax bĕrĭ Jesucristonan 'aish ca 'ĕn bĕchicĕsa 'icĕn.

¹¹ Bĕráma ca Onésimo min ñu mĕĕmicĕ uni 'ixun 'aquinsa 'ixunbi mi 'aquincĕma 'icĕn. Usa 'ixunbi ca bĕrĭ 'ĕa 'aquincĕsaribi oquin miribi 'aquinti 'icĕn. ¹² Minu cuantĕcĕnun cana a xutin. 'Ēn nuibairacĕ 'aish ca ax 'ĕn taná bĕchicĕsa 'icĕn. Usa 'icĕ camina upí oquin biti 'ain. ¹³ Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncĕ cupí sipuacĕ 'icĕa, min 'aquiniamabi an ĕnuxun 'ĕ ñu 'axunun bĕrúnti cana sinan. ¹⁴ Usa 'ixunbi cana mi ñucácĕma pain 'ixun a bĕrúncĕma 'ain. 'Ēx cuĕñĕnquinbi, 'ĕn mi ñucácĕxunmabimi mix cuĕñĕnquin a 'ĕ ñu 'amixunti cana sinanin. ¹⁵ Ēnanantĕcĕntimoi mibĕ 'iti cupí sapi ca Onésimonĕn mi ĕanxa. ¹⁶ Min ñu mĕĕmicĕ unishi 'ía 'aishbi ca bĕrĭ Onésimo Jesucristomi catamĕcĕ 'aish min xucĕnsa 'iti 'icĕn. 'Ēn cana a nuibatin. Usa 'icĕbi camina miinra 'ĕn 'acĕsamaira oquin a nuibati 'ain, min ĕmanu 'icĕ cupishima, Jesucristomi catamĕcĕ 'aisha min xucĕnsa 'icĕ.

¹⁷ Usa 'ain camina —ĕx cana Pablobĕ nuibanancĕ 'ai —quixun sináncĕ 'ixun minmi 'ĕ bicĕsaribi oquin a biti 'ain. ¹⁸ An min ñu mĕcamanan mi ribincĕ 'ain camina 'ĕn mi a cupíonun 'ĕ cati 'ain. ¹⁹ 'Ēx Pablo 'ixun cana 'ĕn

mēcēnanbi cuēnēoquin mi cain, 'ēn Jesucristo ñuiquin cacē cupí ainan 'ixunmi min 'ē cupíoti asábi 'aínbi cana Onésimonēan mi ribíncē a mi cupíoti 'ain. ²⁰ Usa 'ain camina mix Jesucristonan 'aish 'ēn xucēnsa 'ixun, Jesucristomi catamēcē unin 'acēsoquin upí oquin sinánquin, 'ēxribi ainan 'icē upí oquin sinanī cuēēnun 'ē 'imiti 'ain.

²¹ 'Ēn cacēsa oquinshi 'aquinma camina minbi 'ēn mi cacēsamaira oquin 'ati 'ai quixun sinánquin cana mi buánminuxun ēnē quirica cuēnēoin. ²² Nucēn Papa Diosmi 'ē ñucáxuncēx cana mitsu isi cuanti 'ai quixun cana sinanin. Usa 'ain camina anu 'ēx 'i cuanti 'ē meníoxunti 'ain.

Upí oquin sinánxunquian ashiquin Pablonēn bēruánxa 'inun ca

²³ Epafrasnēn ca 'ēcēñuan Jesucristonan cupí sipuacancē 'ixun bēruánxmi 'inun mi canun 'ē caxa. ²⁴ 'Imainun ca an ēbētan bana uni ñuixuncē unicama Marcos, Aristarco, Demas, Lucas, acamanribi bēruánxmi 'inun mi canun quixun 'ē caxa.

²⁵ Nucēn 'Ibu Jesucristonēan nuibaquin 'aquincēxmi min sinan upí 'aish chuámarua 'iti cana cuēēnin. Ashi, Pablo.

UNÁAN HEBREO BANAN BANACĒ UNICAMA BUÁNMIÁ QUIRICA

I. CRISTONĒX CA ANGELCAMA 'IMAINUN MOISESBĒTAN SĒNĒNMAIRA 'ICĒ QUICĒ BANA (1-4)

Aín unicama pain xutancĕxuan Nucĕn Papa Diosan aín Bĕchicĕira xua

¹ Bĕráma ca Nucĕn Papa Diosan nucĕn raracaman aín cushi 'unánun uisai cara aín uni 'iti 'icĕ quixun 'unánun, Nucĕn Papa Dios, an sinánmicĕ bana uni ñuixuncĕ unicamabĕ bananan namámiquin canan, bĕtsi bĕtsi ñu ismiquin canan, bĕtsi bĕtsi ñu 'aquinribi atu ismiacĕxa. ² Bĕráma usaquin nucĕn raracama 'unánmia 'aínbi ca an xucĕxun aín Bĕchicĕ anbi aín Papan bana unicama ñuixuancĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca aín Bĕchicĕ camabi ñu uniomiacĕxa. Usa 'ain ca an camabi ñu, naíu 'icĕ ángelcama 'imainun, ĕnĕ menu 'icĕ unicama 'imainun, camabi ñu unio 'icĕ aín Papan a 'ibuamiacĕxa. ³ Nucĕn Papa Dios ax ca unin sinánsamaira 'aish upíra 'icĕn. Usa 'ain ca aín Bĕchicĕ Jesucristo axribi asaribi 'icĕn. Usa 'ain ca uisa cara ax 'iacĕxa quixun 'unánquin unin 'unánti 'icĕn, aín Papa Dios ax ca asaribi upí 'icĕ quixun. An unio 'ixun ca an unio ñucama, aín banánbia usabi 'inun 'imía. Usa 'aish ca camabi unin 'ucha tĕrĕncĕ 'inun bamax baísquitancĕx, aín Papan nĕtĕnu cuan 'aish aín mĕqueu abĕ 'Apu 'icĕn. ⁴ Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ ax ca aín Papa cuĕĕncĕsabi oi 'icĕ cupí, aín ángelcamasamai upíra 'icĕn. Usa 'ain ca aín Bĕchicĕ Jesucristo axribi asaribi 'icĕn. Usa 'ain ca uisa cra 'aish aín Papabĕ 'Apu 'icĕn. Usa 'aisha ax aín Papabĕ 'Apu 'ain ca ángelcama abĕ sĕnĕnma 'icĕn.

Nucĕn Papa Diosan Bĕchicĕ, ca ángelcamabĕtan sĕnĕnmaira 'icĕ quicĕ bana

⁵ Nucĕn Papa Diosan ca uinu 'icĕ ángelbi cáma 'icĕn:

Mix camina 'ĕn Bĕchicĕ 'aish xĕnibua 'aínbi 'ĕbĕ 'iti 'ai quixun. 'Imainun ca uinu 'icĕ ángelbi ñuima, Jesúsĕshi ñui, Nucĕn Papa Dios ĕsaribi quiacĕxa:

'Ĕx cana aín Papa 'iti 'ain. Ax ca 'ĕn Bĕchicĕ 'iti 'icĕn.

⁶ Usa 'aish ca aín Bĕchicĕ aratsushi 'icĕbi ĕnĕ menu xuti ĕsai quiacĕxa:

'Ĕn ángelcaman ca a rabiti 'icĕn.

⁷ Angelcama ñui ca Nucĕn Papa Dios ĕsai quiacĕxa:

'Ĕn 'amicĕxun ca 'ĕn ángelcaman 'ĕn cacĕsabi oquin ñu 'aia. Usa 'ain cana 'aisa tanquin suñusa 'imianan 'aisa tanquin tsi rĕquirucĕsa 'imin. Usa 'ixun ca 'ĕ ñu 'axunia.

⁸ Usai quiquinbi ca aín Bĕchicĕ aira ĕsaquin caia:

Mixribi Dios 'aish camina usabi 'itioi 'ĕn nĕtĕnu 'Apu 'ain. Mix 'Apu upíra 'aian mín banaribi upí 'ain ca mín 'ati ñucamaribi upí 'icĕn. ⁹ Unían upí ñuishi 'ati cuĕĕanan camina atúan 'aisa tancĕ 'atima ñu a cuĕĕncĕma 'ain. Usa 'icĕ cana 'ĕx Dios 'aish mín Dios 'ixun, unicama 'imainun ángelcamaribi 'acĕsamaira oquin, cuĕĕinra cuĕĕnun mi 'imian.

¹⁰ Usaquin canan ca Nucĕn Papa Diosan ĕsaquinribi aín Bĕchicĕ caia:

Mix camina camabi ñu aín 'ibu 'ain. Mín camina bĕráma mecama 'imainun naí 'imainun anu 'icĕ ñucamaribi uniocĕn. ¹¹ A ñucamax ca nĕtĕti 'icĕn. Nĕtĕcĕbĕbi camina mix nĕtĕtima 'ain. Chupa 'icĕsaribiti ca a ñucama

xëñibuti 'icën. ¹² Usa 'icëmi min, chupa xëni 'acësaribi oquin capúncëxbi ca me 'imainun naí iótëcëncë 'iti 'icën. Acamaxa usai 'icëbëbi camina mix usabi 'in. Mix camina usabi 'iá 'aish usabi 'iti 'ain.

¹³ Uínsaranbi ca uinu 'icë ángelbi Nucën Papa Diosan ësöquin cáma 'icën:

Axa mími nishcë unicama 'ën mí 'ibuamimainun camina mix 'ëbë 'Apu 'aish 'ën mëqueu 'iti 'ain.

¹⁴ Camabi ángelnëx ca an Nucën Papa Dios ñu 'axuncë 'icën. Usa 'ixun ca an xucëxun, uicamax cara an mëníosabi oi Nucën Papa Diosnan 'inux iëñuxun 'aia, acama 'aquinia.

2

Jesucristomi catamëti iëtisama tantima bana

¹ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Diosan Bëchicë ñui quicë bana a upí oquinra bëmëquin cuati 'ain, a bana manuquinma ax quicësabi oquin 'anuxun. ² Bërâma ca ángelcaman 'aquinmainun Nucën Papa Diosan nucën raracama ñuixunun quixun, Moisés aín bana 'ináncëxa. Usa 'ain ca raírinën a bana quicësabi oquin 'amainunbia an a bana quicësabi oquin 'acëma unicama, a Nucën Papa Diosan atun 'ucha cupíbi castíancëxa. ³ ¿Asérabi usa 'ain caranuna nux —Jesucristomi catamëtia uni Nucën Papa Diosnan 'inun iëti bana a cuatíbi, a bana quicësabi oi 'icëma 'aish uisa tancëx iëti 'ain? A bana anun nun 'ucha tërëncë 'aish Nucën Papa Diosnan 'inux iëti, a ca Nucën 'Ibu Jesucristonën pain unicama ñuixuancëxa. Usa 'ain ca an cuacë uni raírinën, a bana ca asérabi 'icë quixun 'unánquin, nuribi 'unánmiacëxa. ⁴ A unicama ca Nucën Papa Diosan uni itsin 'acëma ñu 'anun 'amiacëxa, an aín bana ñuixunia cuacë unicaman, asérabi ca aín bana 'icë quixun 'unánun. 'Imianan ca atu bëtsi bëtsi ñua 'anun aín Bëru Ñunshin Upí 'ináncëxa, ax cuëncësabi oquin.

Axa ami catamëti unicasaribia Jesucristo 'iá bana

⁵ Aín unicama cara uisai 'iti 'icë quixun ñuiquin cana mitsu cain, Nucën Papa Diosan ca ángelcama —mitsux camina 'ën unicaman 'apu 'iti 'ai —quixun cáma 'icën. ⁶ Usama 'aínbi ca bërâma Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ësai quia:

Nucën Papa Dios, ¿axa añu 'icë caramina uni sinánxunin? ¿Axa añu 'ain caramina axa chëquiti unicama 'aisamaira oquin sinanin? ⁷ Min camina usabi 'inuxmabia ángelcamabë sënënmara 'inun uni 'imiácën. Usa 'imiqinbi camina minan 'aísha mibë xëñibua 'aínbi 'itioquin 'imianan min unio ñucamaribi 'ibuamiacën. ⁸ Usonan camina unicama camabi ñu aín 'ibu 'inun 'imiácën.

Usa 'ain ca camabi ñun 'ibu 'inun 'imiqin Nucën Papa Diosan añu ñubi an 'ibuacëma 'itimoquin unicama uniocëxa. Usa 'aínbi cananuna 'unanin, camabi ñuira ca unín 'ibuacëma pain 'icën. ⁹ Usa 'aínbi cananuna Jesús 'unanin. A ca Nucën Papa Diosan, usabi 'inuxmabi ëñë menu uni 'aish ángelcama meura 'inun xuacëxa. Unicama nuibaquian Nucën Papa Diosan sinánsabi oi ca ax camabi unín 'ucha cupí bamacëxa. Usa 'icëbi ca paë tani bamacë cupí baísquimitancëxun Nucën Papa Diosan aín nëtënu abë 'Apu 'inun 'imiácëxa. Usa 'icëbi ca paë tani bamacë cupí baísquimitancëxun Nucën Papa Diosan aín nëtënu abë 'Apu 'inun 'imiácëxa.

¹⁰ Nucën Papa Diosan ca camabi ñu ainan 'inun uniocëxa. Usoquin 'á 'aish ca, an aín bana cuacë aín bëchicëcamaxa aín nëtënu abë 'iti cuëñia. Usa 'ixun ca axa uni 'aish tëmëranan paë tani bamacë cupíshi Nucën Papa Diosan

ainan 'inun uni iëminun Jesucristo 'imiacëxa. ¹¹ Jesús, an aín unicama Nucën Papa Diosan iscëxa upí 'inun 'imicë a 'imainun an usaquin 'imicë unicama, acaman Papa ca Nucën Papa Dios 'icën. Usa 'ain ca Jesús aín unicama sinani rabinima, atux ca 'ën xucëantu 'icë quia, ¹² aín bana quiricanu cuënëo quicësabi oquian aín Papa ësaquin cásabi oi:

Usa camina mix 'ai quixun cana 'ën xucëantu ñuixunti 'ain. Min unicamaxa timécë, abëtan cana mi rabiti 'ain.

¹³ Ësaribitia Jesús quíá ca cuënëo bananu 'icën:

'Ëx cana 'ën Papa Diosmi catamëtin.

Ësaribi ca cuënëo bananu 'icën:

'Ëx cana ënu 'ain, 'ën Papa Diosan 'ë 'ináncë aín bëchicëcamabë.

¹⁴ Achúshi unin bëchicëcamaxa uni ca aín xucënsaribi 'ia. Usaribiti ca Nucën Papa Diosan bëchicëcamaxa uni 'ain, axribi uni 'inux Jesús uacëxa. Uni 'aish ca, an ñu 'atima 'ati sinánmicë 'aisha Nucën Papa Diosbë uni 'itima 'icëbi ñunshin 'atimanën 'apu a ñusmonux bamati cupí, Jesús uni 'iacëxa. ¹⁵ Usai 'iquin ñunshin 'atimanën 'apu ñusmoquin ca Jesusan axa ami catamëcëma 'aish aín bamati sinani racuécë unicama, ax ainan 'aish aín bamatimi racuétimoquin mënlocëxa. ¹⁶ Usa 'aish ca Jesús ángelcama 'aquinti sinani uni 'inux uáma 'icën. Uicamax cara Abraham Nucën Papa Diosmi catamëasaribiti ami catamëtia acama 'aquinti sinani ca Jesús uni 'inux uacëxa. Aséribi ca usa 'icë quixun cananuna 'unanin. ¹⁷ Ësaquin nu 'aquinti cupí ax nusaribi uni 'ixun, ñunshin 'atimanën 'apun tancëxun 'unánan paë tani tëmëratí 'unan 'ixun ca Jesusan aín unicama Nucën Papa Dios upí oquin ñucáxunia. Usa 'aish ca nun 'ucha tërënux bamati cupí nusaribi uni 'iacëxa. ¹⁸ Ax tëmëranan ñunshin 'atimanën 'apun tancëxunbi ñu 'atima 'áima 'ixun ca an, a ñunshin 'atimanën 'apun ñu 'atima 'anun quixun sinánmicë aín unicamaribi usoquin 'axunma 'anun cushioti 'icën.

3

Moisésbëtan sënënmaira ca Cristo 'icë quíax quicë bana

¹ 'Ën xucëantu, mitsux ainanshi 'inun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun camina, Nucën Papa Diosan a ñuiquin unicama ñuixunun ënë nëtënu xúa 'ixuan an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë, Cristo Jesús, a uisa uni cara 'iacëxa quixun upí oquinra 'unánti 'ain. ² Bëráma ca Jesús ucëma pain 'ain, Moisésnën nucën raracaman cushi 'ixun, Nucën Papa Diosan cacësabi oquin upí oquin ñu 'acëxa. Usaribi oquin ca Jesusan, aín Papan usaquin 'anun caíscë 'ixun, an cacësabi oquin camabi ñu 'acëxa. ³ Nucën Papa Diosan Moiséscëñun judíos unicama ainan 'inun caísa 'aínbi, ca a unicama aséribi Nucën Papa Diosnan 'imiti Jesucristo axira 'icën. Usa 'ain ca Moisésbë sënënmaira Jesucristo 'icën. Ënëx ca ësa 'icën. An 'acë xubu rabicësamaira oquin ca an xubu 'acë uni a unin rabia. Usaribi oquin ca Moisés 'imainun judíos unicama 'acësamaira oquin unin Jesucristo rabiti 'icën. ⁴ Ësa ca. Uisa 'aishbi ca xubu abi uníma. Unin 'acëx cuni ca 'ia. An 'acë uni ax ca aín 'ibu 'icën. Usaribi oquian an Moisés 'imainun judíos unicama ainan 'itioquin mëníonan camabi menu 'icë ñucama unio ax ca Nucën Papa Dios 'icën. ⁵ Nucën raracama judíos unibu 'ain ca Moisés atun cushi 'iacëxa. Aín cushi 'ixun ca Nucën Papa Dios cuëencësabi oquin upí oquin ñu 'acëxa. Uisairai 'i cara ainan 'iti 'icë quixuan judíos unicaman 'unánuan atu ñuixunun quixun Nucën Papa Diosan cacësabi oquin ca Moisésnën nucën raracama 'itsa ñu ñuixuancëxa. ⁶ Usa 'aínbi

ca Nucën Papa Diosan unicaman cushi ax aín Bëchicë, Cristo, an aín Papa Dios cuëncësabi oquin 'acë, a 'icën. Usa 'aish ca Cristo ax nun cushiribi 'icën, nun nu ami catamëti ënquinma cuëenquin abë aín nëtënu 'iti sináncë 'ain.

Nucën Papa Diosan unicamaxa abë chuámarua 'iti bana

⁷ Usa 'ain ca a bana Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'amicëxun unin cuënëo, ax ësai quia:

Bëria Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin ⁸ camina cuacëmasa otima 'ain, mitsun raracama 'ásaribi oquin. Atux ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxbi an cacë bana cuaisama tani 'atimati banai, —Nucën Papa Diosan ca nu uisabi oima —quicësa 'iacëxa, anu uní 'icëma menuax.

⁹ Èsai ca Nucën Papa Dios quia: Anuax ca 'ën cuarenta baritia atu bërúanquin ñu 'axuncëxun isíbi mitsun raracama 'ëmi sinanima 'atimati banacëxa. ¹⁰ Usai 'ia oi atumi nishi cana ësai quiacën: Ènë unicaman ca bëtsi bëtsi ñu sinani 'ëmi sinánquin 'ëx cuëncësabi 'iti 'unántisama tanxa.

¹¹ Quianan cana atumi nishi sinanatëcëntimo ësaribiti quiacën: Atux ca a 'ën atu ñuixuncë me anu chuámarua bucunux bëbatima 'icën.

¹² 'Ën xucëantu, mitsúxribimi usai 'itima cupí camina bërúancati 'ain, 'atimaquin sinánquin Nucën Papa Dios, axa bamatimoí tsócë, a ami catamëquinma ëntin rabanan. ¹³ Usai 'ima camina micama uinu 'icëxbi 'atima ñu 'atishi sinani Nucën Papa Diosmi manúti rabanan, camabi nëtën, axa Jesucristomi catamëcë unicamabë ami upiti sinánmiananti 'ain, ënë nëtëa cëñútsama pan 'aínshi. ¹⁴ Anun nux aín nëtënu 'iti nëtë sënëntamainun cananuna ami catamëtabatínu 'iásabi 'i ami catamëti 'ain. Usai 'i cananuna camabi nëtën Cristobë 'ain.

¹⁵ Èsairibi ca Nucën Papa Diosan bana cuënëo quia:

Bëria Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin camina cuacëmasa otima 'ain. Mitsun raracama 'iásaribiti camina 'itima 'ain. Atux ca Nucën Papa Diosan 'aquincëxbi an cacë bana cuaisama tani 'atimati banacëxa.

¹⁶ ¿Uicamax cara Nucën Papa Diosan bana cuaquinbi cuacëmasa oi ax quicësabi oi 'iisama tancëx? Moisésnëan Egipto menua bëcë unicamax ca usai 'iacëxa. ¹⁷ ¿'Imainun cara uicamami Nucën Papa Dios cuarenta baritian nishacëx? Axa aín 'ucha cupíbi an anua bëbati ñuixuncë menu bëbaima, anu uní 'icëma menuax cëñúa unicamami ca Nucën Papa Dios nishacëxa.

¹⁸ ¿'Imainun cara uicamaribi Nucën Papa Diosan sinántëcëntimoquin, an atu ñuixuncë menu ca chuámarua tani bucunux bëbatima 'icë quixun cacëx? An a ñuixuncë aín bana cuaisama tancë unicama ca Nucën Papa Diosan usaquin cacëxa. ¹⁹ Usa 'ain cananuna a ñucama sinánquin 'unanin, atúan aín bana ca asérami 'icë quixun sináncëma 'ianan ami catamëcëma cupí ca Nucën Papa Diosan a unicama anua chuámarua tani 'itia ñuixuncë menu bëbamiamia 'icën.

4

¹ Usa 'ain cananuna Nucën Papa Diosan ainan 'inun nu 'imiti nëtë inúcëma 'aínshi, ainan 'iti sinánti 'ain. Mitsun raírinëxmi Nucën Papa Diosnanma 'itin rabanan camina bërúancati 'ain. ² A me anu chuámarua 'iti ñui quicë bana a ca nucën raracaman cuacëxa. Cuaquinbi ca —asérami ca a menuun 'inun nu buánti 'icë —quixun sinánma 'icën. Usa 'aish ca a ñuixun menu bëbama 'icën. Anu nucën raracama bëbama 'aínbi ca Nucën Papa Diosan nucën rara cásaribi oquin nux Jesucristomi catamëti aín nëtënu abë 'inux iéti bana ñuiquin nuribi caxa. ³ Nucën raracama ñuiquin cuënëo bana ca ësai quia:

Atumi nishi cana sinanatëcëntimoi a unicama ñui quiacën: Atux ca a 'ën atu ñuixuncë me anu chuámarua bucunux bëbatima 'icën.

Atúxa usai 'iá 'ainbi cananuna nux Nucën Papa Diosmi catamëti ax nubë 'ain chuámarua 'i cuëënin. Usafnu 'itioquin ca Nucën Papa Diosan camabi ñu unioquin mëniocëxa, ⁴ aín bana cuëñeo ësai quicësabi oquin:

Camabi ñu mëcën achúshi 'imainun achúshi nëtë cëñuquin uniotancëx ca Nucën Papa Dios nëtë itsin tanti —'ë ñu unioçëcama ca asábi 'icë — quixun isí upí oquin sinani cuëëancëxa.

⁵ Nucën raracama ñui ca Nucën Papa Diosax ésaribiti quiacëxa:

Atux ca 'ën atu ñuixuncë me anu 'ëbë chuámarua 'aish cuëëni bucunux bëbatima 'icën.

⁶ Usa 'ain ca ënë nëtënu 'icë unicama Nucën Papa Diosmi catamëti abë upí 'aish chuámarua 'iti, 'aishbi raírinëx ami sináncëma pain 'icën. Usaribiti ca atun pain cuaquinbi a bana quicësabi oquin 'acëma 'aish a Nucën Papa Diosan ñuixuncë menu bëbama 'icën. ⁷ A paían ñuixuncë unicaman aín bana cuama 'ain ca ënë nëtënu 'icë unicaman cuati oi Nucën Papa Dios amiribishi quitëcëni, bërí camina 'ëmi catamëcanti 'ai quiax quiacëxa, ësai:

Bëría Nucën Papa Diosan mitsu cacëxun cuaquin camina cuacëmasa otima 'ain.

Usaquin ca Davitan, Josuénëan judíos unicama Nucën Papa Diosan ñuixuan menu bëbaquían 'ain, a xëñibucëbëtan cuëñocëxa. ⁸ A unicama Nucën Papa Diosan anu chuámarua 'aish bucuti ñuixuncë menu bëbáma 'ainbi ca aín bëchicëcamax Josuénëan buáncëx anu bëbacëxa. Josuénëan anua atux chuámarua 'aish bucuti menu buáncëx bëbatancëxuan ax quicësabi oquin 'ai ami catamëcë 'ain ca Nucën Papa Dios amiribishi anun uní chuámarua 'iti bana ñui quitëcëanma 'itsíanxa. ⁹ Usa 'ain cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan ca aín unicamaxa ainan 'aish ax cuëñcësabi oi ënë menu chuámarua 'itancëx aín nëtënuira chuámarua 'aish bucuti oquin mëniocëxa quixun. ¹⁰ Uicamax cara ax cuëñcësá oíshi 'iti sinani bënëti a ëni, ami catamëti Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'ia, ax ca Nucën Papa Dios ñucama uniotancëx cuëëansaribi oi 'ia. ¹¹ Nucën Papa Diosan atu ñuixuncë menu bëbáma unicama usaribiti nuxribi ami catamëcëma 'itin rabanán cananuna ainan 'aish upí oquin sinani ami catamëquin ëníma bërúancati 'ain.

¹² Cananuna 'unanin, Nucën Papa Dios ax ca bamatimoi tsotia. Ax ca cushiira 'icën. Usa 'ixun ca aín bananu 'aia nu 'unánmia, nun caranuna asérabi upí oquin sinani, caranuna upí oquin sinanima quixun. 'Unánmianan ca uisa cupí caranuna usoquin 'ai quixun nu 'unánmia. ¹³ Axa an unio 'aish Nucën Papa Diosmi unëti uisa ñubi ca 'aíma 'icën. An uní aín ñu 'acé cupí, uisa cara otí 'icë quixun 'unáncë, Nucën Papa Dios, an ca camabi ñua unin 'aia 'unánan aín naitu mëúa chiquinaquinma sináncë ñubi 'unania.

An aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë, Jesucristo ñuicë bana

¹⁴ Jesús ax ca Nucën Papa Diosan Bëchicë 'ianan, an nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'aish aín Papa Diosan nëtënu abëbi 'icën. Usa 'icë cananuna ami catamëquin aín bana cuati ëntima 'ain. ¹⁵ Jesús an nu Nucën Papa Dios ñucáxuncë, ax ca uní 'aish nux 'icësaribiti tëmëraíbi 'uchama 'icën. Usa 'ixun ca nuribi tëmëranan ñunshin 'atimanën 'atima ñu 'amitisa taniabi nuibaquin nu 'aquinti 'icën. ¹⁶ Asérabi ca usa 'icë quixun 'unánquin cananuna ami racuëquinma, an nu nuibacë Nucën Papa Dios a nun 'uchacama tërënquin nu 'aquinun ñucáti 'ain, an nu nuibacë cupí. Usaquin cananuna anúnu uisai cara 'icë nëtën, nuibaquian nu 'aquinun ñucáti 'ain.

II. LEVITAN RĒBUNQUI 'IASAMA CA CRISTO 'ICĒ QUICĒ BANA (5-8)

5

¹ Nucĕn Papa Diosan mĕnĭosabi oquin ca judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apun, judĭos unicaman 'ucha 'imainun aĭn 'ucharibi tĕrĕncĕ 'inun 'aracacĕ ņuina 'axunquin Nucĕn Papa Dios ņucáxunia. ² Usa 'ixun ca axribi uni 'icĕa ņunshin 'atimanĕn 'apun ņu 'atima 'anun quixun tancĕxun 'unan 'ixun uni itsi usaribiti 'ia 'aquinti 'unania. An ca, —usa ņu 'ati ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánquinma an ņu 'acĕ unicama 'imainun, —usa ņu 'ati ca 'aisama 'icĕ —quixun 'unánquinbi 'acĕ unicama aribi, ami nishquinma atux upí 'inun 'aquinti 'icĕn. ³ Axribi ņu 'atima 'acĕ 'ixun ca judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apun judĭos uni raĭrĭnĕn 'uchacama 'imainun aĭn 'uchacamaribi tĕrĕncĕ 'inun quixun 'aracacĕ ņuina 'aia.

⁴ Uj unĭxbi ca axbi 'iisa tani judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apu 'itima 'icĕn. Nucĕn Papa Diosan 'imicĕx cuni ca usai 'iti 'icĕn, Nucĕn Papa Diosan —Aaronĕn ca 'ĕn unicama 'ĕ ņucáxunti 'icĕ —quixun Moisés cásaribi oi. ⁵ Usaribiquin ca Cristonĕn anbi judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apu 'iti sinánma 'icĕn. Nucĕn Papa Dios an

Mix camina 'ĕn Bĕchicĕ 'aish xĕnibua 'aĭnbi 'ĕbĕ 'iti 'ai, quixun cacĕ, anbi ca Cristo judĭos sacerdotenĕn cushicaman 'apu 'imiacĕxa.

⁶ Ĕsairibi ca cuĕnĕo bananua Nucĕn Papa Diosan aĭn Bĕchicĕ cá bana quia:

Mix camina nĕtĕtimoj usabi sacerdote, an 'ĕn unicama 'ĕ ņucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribi.

⁷ Jesusan ca ĕnĕ menu 'aish abĕ banaquin aĭn Papa ņu ņucácĕxa. ņucáquin ca axa bamatimoquin a iĕmiti cushiņu 'icĕ 'unánquin, munuma banaquin cacĕxa. Usaquian ax cuĕĕncĕsabi oquin 'aquinun quixun ņucácĕ cupí ca Nucĕn Papa Diosan Jesucristo 'aquiancĕxa. ⁸ Usa 'ain ca Cristonĕn, ax aĭn Bĕchicĕ 'aĭshbi tĕmĕracĕ 'ixun, Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oquinshi 'ati 'unáncĕxa. ⁹ Ax tĕmĕraibi aĭn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi 'iá 'ixun ca an aĭn bana cuaquin ax quicĕsabi oquin 'acĕ unicama a aĭn 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Diosan 'aish xĕnibua 'aĭnbi abĕ 'inun iĕmia. ¹⁰ Ax ca ĕsaquian Nucĕn Papa Diosan cá, a 'icĕn, —mix camina sacerdote, an 'ĕn unicama 'ĕ ņucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribiti.

Jesucristomi catamĕquin ĕncĕ 'icĕ 'aish 'unánmitĕcĕinsa bana

¹¹ Usa 'aĭnu mitsu ĕnĕ banacama ņuixuinsa tancĕxunbi camina mitsun asĕrabi upí oquin a bana cuaisama tanin. ¹² Mitsúinra a ņuicĕ bana a 'unáncĕ 'ixun uni itsi 'unánmisa 'aĭshbi camina mitsúnmi bĕráma cuacĕ bana Jesucristo ņui quicĕ, a 'unánmitĕcĕinsa 'ain. Ĕnĕ ņu upí oquin cuacĕma 'aish camina mitsux tuáratsu ņu iru piisama pain 'ixun aĭn titan xuma 'acĕsa 'ain. ¹³ Bĕráma cuacĕ bana 'unánmitĕcĕinsa 'aish camina an aĭn titan xuma 'acĕ tuásaribi 'ain, uisai cara Nucĕn Papa Diosan uni 'iti 'icĕ quixun 'unáncĕma 'aish. ¹⁴ An Nucĕn Papa Diosan bana upí oquin sinánquin an cacĕsabi oquin 'acĕ uni, an ca upí oquin 'unania, uisa ņu 'ati cara Nucĕn Papa Diosan iscĕx asábi 'icĕ, uisa ņu 'ati cara 'aisama 'icĕ quixun. 'Unánquin ca usoquin 'aia. Usa unix ca tuá xuratsusama 'aish uni apánsa 'icĕn.

6

1 Usa 'ain cananuna tuá xuratsu 'icésaíma uni apan 'icésai 'inuxun a paínu cuacê bana Cristo ñui quicê, aishima bêtsi ñuribi 'unánti 'ain. Cananuna a paínu 'unan banacama êsai quicê, a ñuitêcëntima 'ain: nunbi ñu 'atima 'acê cupí Nucên Papa Diosnanma 'aish bamati 'aishbi sinanati Nucên Papa Diosmi catamêtishi iéti, 2 'imainun Jesús sinani nashimicê 'iti, 'imainun Jesúsnan 'ixun axa ami catamêcê uni itsinu nun mecên nanquin Nucên Papa Dios ñucáxunti, 'imainun camabi uníxa baísquia ca Nucên Papa Diosan an 'acê ñucama 'unánquin uisa cara oti 'icê quixun cati, acama. 3 Êsa banacama mitsu ñuixuntêcênquinma cananuna Nucên Papa Dios cuêencêbêtan bêtsi ñu mitsu ñuixunti 'ain.

4 Uí unicamax cara Jesucristomi catamêcê 'ixun, ax ca abê 'icê quixun 'unancê, 'ianan Nucên Papa Diosan Bêru Ñunshin Upitan aín nuitu mêu sinánmicê 'ianan, 5 Nucên Papa Diosan bana ca upíra upí 'icê quixun sinánquin cuanan, Nucên Papa Diosan cushi, anun cana aín nêtênu 'iti 'ai quixun sináncê, 6 'ixunbi ami sinánquinbi êni uni raírinên cuatánun —êx cana Jesucristomi sinántêcênima —quia, a unix ca an Nucên Papa Diosan Bêchicê i curúsocênu matáscê uníxa 'íasaribi 'icên. Usai 'icê uni ax ca amiribishi Jesucristomi sinanatêcênima. 7 Usa unicamax ca anu ñu 'apátí meesaribi 'icên. Êsa ca. Nucên Papa Diosan, menu 'uí 'itsa 'ibúmicêxun chabócêx ca ñu bêru 'imainun unían 'apácê ñu cotancêx tapunia, tapúanan ca tuaia. Usaía 'inúan Nucên Papa Diosan 'imicêxa 'ia ca an ñu 'apácê uni an aín naênu 'icê ñu pinuxun bitsia. 8 Usa 'ainbi ca bêtsi me camabi ñu 'atima, muxa, chucu, acama anu coi canicêbê anu upí ñu 'iruima. Usa 'aish ca Nucên Papa Diosan iscêx a me 'aisama 'icên. Usa 'icê ca aín 'ibun axa corucê ñucama nêenia.

Xêñibua 'ainbi Nucên Papa Diosbê 'iti cupí bènêtima chuámarua 'iti

9 'Ën nuibacê xucêantu, uni raírinên ca Nucên Papa Diosan Bêchicêmi catamêtancêxunbi ênia quixun ñuixunquinbi cananuna 'unanin, mitsux camina Jesucristo cupí ainan 'inun iémicê 'ixun êncêma 'aish asérabi Nucên Papa Diosan upí oquin 'aquíncê 'ai quixun. 10 Nucên Papa Dios, an ca aín sinan upí 'ixun, mitsúnmi aín unicama nuibaquin upiti buacunun 'aquianan béríribi usoquin mitsun 'aia, manuquinma sinania. 11 Usa 'ainbi cananuna anúnmi Nucên Papa Diosan nêtênu 'iti nêtê utámainunmi mitsun 'acêsabi oquin chiquishquin ênquinma Nucên Papa Dios cuêencêsabi oquin 'ati cuêenin. Usaquin 'aquin camina Nucên Papa Diosan nêtênu cêñútimoí abê 'iti sinánquin caínti 'ain. 12 Mitsúxmi chiquish 'iti cananuna cuêeniman. Cananuna cuêenin, Nucên Papa Diosan aín quicêsabi oquin 'aquincêxa aín uni raírinêx a êníma ami catamêti upiti 'ia isími usaribiti 'iti.

13 Nucên Papa Diosbê ca camabi uni 'imainun ángelcamaribi sênêníma. Usa 'ixun ca anbi sinanatêcëntimoquin Abraham cacêxa: 14 “Êsoquin cana asérabi 'ati 'ain. Cana mi upí oquin sinánxunquin bêchicêñu mi 'imianan min rêbúnqui 'itsaira 'inun uámiti 'ain”. 15 Usaquin cacêxun ca Abrahamnên —Nucên Papa Dios quicêsabi oi ca 'iti 'icê —quixun sinánquin bènêquinma, caíancêxa. Caíncêbê ca Nucên Papa Dios quicêsabi oi Abrahamnên xanu tuutancêx Isaac bacêancêxa. 16 Ênêx ca êsa 'icên. Unix ca uni itsían aín bana isa asérabi 'icê quixun 'unánun quiax, aín 'apu axa asamaira 'ain, a ñui êsai quia: Nun 'apúnbi ca 'unania, 'ên mi cacê bana ênêx ca asérabi 'icên. Usai quicêbêtan ca an aín bana ca asérabi 'icê quixun 'unánquin abê cuêbicanántima 'icên. 17 Usaribiti ca Nucên Papa Dios axribi, axa ami catamêti ainan 'iti unicaman —aín quicêsabi

oi ca asérabi 'iti 'icē —quixun 'unánun, —xëñibua 'aínbia sinanatëcëntimoi usabi 'iti ca ënë bana 'icē —quixun quiacëxa. ¹⁸ Usa 'ain cananuna an ca ax quicësabi oquin 'aia quixun 'unánan, axa —sinanatëcëntimoquin cana mitsu cai —quicë cupí ca an asérabi usoquin 'ati 'icē quixun 'unanin. Usaquin 'unánquin cananuna 'unanin, nun nu an nu 'aquinun ñucácë 'ixun ca nu asérabi 'aquinti 'icē quixun. 'Unánan cananuna ami catamëquin —aín bana quicësabi oi cana asérabi ainan 'aish aín nëtënu abë 'iti 'ai —quixun 'unanin. ¹⁹ Ënëx ca ësaribi 'icën. An manë nunti niquincë unicaman ca aín manë nuntia bëchunan tucáncaquin amami amami buánti rabanan, manë cha manë risin təcërëcaxun, an cushioquin tuñun quixun baca nëbëtsi nipatia. A manë chan tuíncë cupí ca nunti amanu amanu cuanima. Usaribiti cananuna Cristo anu Nucën Papa Dios 'icë anu cupí nun amanu amanu sinánbëquinquinma Jesucristomi sinánti ëntima 'ain. ²⁰ Cristo axa anua Nucën Papa Dios 'icë anu 'ain cananuna nuxribi anu abë 'iti 'ain. Ax ca nëtétimoi xëñibua 'aínbi usabi sacerdotenën cushicaman 'apu 'aish, an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxunti a 'icën, Melquisedec 'íasaribiti.

7

Jesús ax ca Melquisedec 'íasaribiti an aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'icë quicë bana

¹ Mitsux Abrahamnën rëbúnqui 'ixun camina 'unanin, Melquisedec ax ca Salem cacë menu 'icë unicaman 'apu 'iacëxa. Ax ca sacerdote, an unicama Nucën Papa Dios manámi 'icë a ñucáxuncë 'iacëxa. Usa 'ain ca bëtsi menu 'icë 'apucaman Abrahamnën xucënan bëchicë Lot cacë, aín nëtënu 'icë unicamabë 'acánanquin ñusmotancëxun aín ñucamacëñunbi 'itsa uni 'imainun xanu 'imainun tuáribi buáncëxa. Usoquin 'acë cuabiani aín unicama buani cuanxun ca Abrahamnënríbi a suntárucama ñusmoxun abámianan anu 'icë 'apucaman buáncë unicamacëñun camabi ñu bitëcëancëxa. Bibiani cuantëcëni ca Abraham Melquisedecbë mëranancëxa. Abë mërananquin ca Melquisedecnën, Nucën Papa Diosan ca Abraham 'aquianxa quixun 'unanquin —an ca mi upí oquin sinánxunia —quixun caquin, a Nucën Papa Dios ñucáxuncëxa. ² Úsaquin cacëxun ca Abrahamnën an bëcë ñucama mësú Melquisedec 'ináncëxa. Melquisedec quicë bana ax ca “upí 'apu ca ax 'icë” qui quicë bana 'icën. Melquisedec ax ca Salem cacë menu 'icë unibu aín 'apu 'iacëxa. Salem quicë bana ax ca “bëtsi unibubë 'acananima ca chuámarua bucuía” qui quicë bana 'icën. Usa 'ain ca Melquisedec 'acánanti sináncëma 'apu 'iacëxa. ³ Melquisedec a ca uix cara aín papa 'iacëxa, uix cara aín tifa 'iacëxa, añu nëtën cara bacéancëxa, añu nëtën cara bamacëxa, uicamax cara aín rara 'iacëxa, abi unin 'unánma 'icën. Usa 'ain ca judíos unibunëx —Melquisedec ax ca bamama 'icë —quia. Nucën Papa Diosan Bëchicëñëx ca nëtétimoi xëñibua 'aínbi sacerdote, an unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'icën, uni Melquisedec ñui quiásaribiti.

⁴ Abraham a pain nucën rara, anbi ca abëa 'acánancë unicama ñusmoxuan bicë ñu mësú ax 'apu 'icë, Melquisedec, 'ináncëxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, Abraham ax ca Melquisedec meu 'iacëxa quixun. ⁵ Moisés cuënëomiquin ca Nucën Papa Diosan —ësaí ca 'iti 'icë —quixun caquin ësaquin cacëxa:

—Abrahamnën rëbúnqui achúshi, Leví cacë, aín rëbúnquicamax sacerdote 'icë ca Abrahamnën rëbúnquicama raínënë aín ñucama mësú 'inánti 'icë —quixun. A uni camáxbi Abrahamnën rëbúnqui 'aish aín aínsi 'ixunbi sacerdotecama usaquin aín ñu 'inánun ca Nucën Papa Diosan mënócëxa.

⁶ Usa 'ainbi ca Melquisedec, Levitan rëbúnqui 'ixunmabi, Abrahamnën aín ñucama mësú 'ináncëxun biacëxa. Nucën Papa Diosan upí oquin sinánxuncë, Abraham, a ca Melquisedecnën aín ñu biquin —an cacësabi oquin usoquin ca Nucën Papa Diosan mi 'axunti 'icë —quixun caquin Nucën Papa Dios ñucáxuncëxa. ⁷ Uni itsian Nucën Papa Dios ñucáxuncë uni ax ca an Nucën Papa Dios ñucáxuncë uni meu 'icën. Uinu 'icë unínbi ca —usama ca —quixun caíma. Usa 'ain ca Abraham Melquisedec meu 'iacëxa. ⁸ Levitan rëbúnqui, judíos sacerdotecama, a judíos unicama raírinën aín ñu mësú 'ináncë, acamax ca uni 'aish bamaia. Usa 'ainbi ca Abrahamnën aín ñu mësú Melquisedec, a ñuia uni —ax ca bamama 'icë —quicë, a 'ináncëxa. ⁹ Usa 'ain ca ësöquinribi sinánti asábi 'icën: Levitan chaitiocë Abraham, an ca Melquisedec aín ñu mësú 'ináncëxa, ax a meu 'ixun. Usa 'ain ca Levitan rëbúnqui, sacerdotecama, a judíos unicaman bërí aín ñu mësú 'ináncë, acamaxribi Abrahambëtan aín ñu mësú Melquisedec 'inánsa 'icën. ¹⁰ Levitan rëbúnquicama 'aíma pain 'aishbi ca Abrahambë 'icësa 'iacëxa, aín rëbúnqui 'aish. Usa 'ain cananuna 'unanin, Melquisedec, ax ca Levitan rëbúnqui, sacerdotecama, acamabë sënënmaira cushi 'iacëxa quixun.

¹¹ Bëräma ca Nucën Papa Diosan 'amicëxun Moisésnën, uisai cara judíos unicama 'iti 'icë quicë bana cuënëocëxa. A bana Levitan rëbúnquicama, sacerdotecama 'ixun, judíos unicama 'unánminun ca Nucën Papa Diosan mëníocëxa. Usa 'ixuan Levitan rëbúnquinën 'aquincëx judíos unicama asérabi aín nuitu upí 'aish Nucën Papa Dios quicësabi oi 'icëbë ca sacerdote itsi Aarón 'iásama, Melquisedec 'iásaribi, Jesús uáma 'itsíanxa. ¹² Usa 'ain ca usaquin judíos unicaman 'ati bana, Levitan rëbúnquicama sacerdote 'ixun judíos unicama 'unánmicë, a 'unanibi aín sinan upíma 'aín, a ënquin bëtsi bana Jesús ñui quicë unin cuanun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ¹³ Nucën 'Ibu Jesús a ñui Nucën Papa Diosan bana cuënëo quicë, ax ca judíos uni 'aishbi Levitan rëbúnquima Judanën rëbúnqui 'iacëxa. Judanën rëbúnquinëx ca judíos sacerdote 'iti 'icë quiax ca Moisésnën cuënëo bana quiáma 'icën. ¹⁴ Camabi unin ca 'unania, Nucën 'Ibu Jesús ax ca Judanën rëbúnqui 'iacëxa quixun. Usa 'ainbi ca Moisés sacerdote ñui, Judanën rëbúnquinëx ca sacerdote 'iti 'icë quiax quiáma 'icën. Levitan rëbúnquishi ca usai 'iti 'iacëxa.

¹⁵ Usa 'ain cananuna upí oquin 'unanin, Nucën Papa Diosan ca Melquisedec 'iásaribitia sacerdote 'inun Jesúsëshi, ¹⁶ ax bamaxbi bamatëcëntimoí baísquicë 'icë, a sacerdote 'imiacëxa, Moisésnën cuënëo bana, Judanën rëbúnqui ca sacerdote 'iti 'icë quicë 'aímabi. ¹⁷ A ñuiquin ca Nucën Papa Diosan ësáquin cacëxa:

Mix camina nëtétimoí usabi sacerdote, an 'ën unicama 'ë ñucáxunti, a 'ain, Melquisedec 'iásaribi.

¹⁸⁻¹⁹ Usai ca judíos unicama 'iti 'icë quicë bana upí 'ainbi ca anun unin sinan upí 'iáma 'icën. Usa 'ainbi cananuna bëtsi bana, Jesús ñui quicë, a cupí asérabi nun 'uchacama tërëncë 'ianan nun sinan upí 'aish Nucën Papa Diosnan 'ain.

²⁰ Aín Bëchicë an aín unicama a ñucáxunti oquin ca Nucën Papa Diosan sinanatëcëntimoquin mëníocëxa. ²¹ Levitan rëbúnquinën ca 'ën unicama ë ñucáxunti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan sinanatëcëntimoquin cáma 'icën. Usa 'ixúnbi ca an sinanatëcëntimoquin caquin, Jesús asérabi an unicama a ñucáxunti 'imiacëxa, aín bana cuënëo ësai quicësabi oquin:

Nucën 'Ibu Diosan ca sinanatëcëntimoquin aín Bëchicë ësáquin cacëxa: Mix camina nëtétimoí usabi sacerdote, an 'ën unicama 'ë ñucáxunti, a 'ain,

Melquisedec 'iásaribi, quixun.

²² Usa 'ain ca an Moisésnën cuëñëo bana cuacë uni 'iásamaira oi an Jesús ñuicë bana cuacë uni Nucën Papa Diosan iscëx upí 'ia. ²³ Levitan rëbúnqui sacerdotecama ca ax pain 'itancëxa bëtsix bamacëbë bamacëbë sacerdote 'icë 'aish 'itsaira 'iacëxa. ²⁴ Usa 'aínbi ca ax bamatimoi tsócë 'aish usabi sacerdote 'ixun Jesusan cuní aín unicama Nucën Papa Dios ñucáxunia. ²⁵ Uí unicaman cara a cupí abë upí 'iisa tanquin Nucën Papa Dios ñucatia, a ca Jesusan xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosnan 'inun iëmia. A unicama Nucën Papa Dios ñucáxunux ca bamatimoi tsotia.

²⁶ Usa 'aian Jesús axira nun sacerdote 'iti ca upíira 'icën. Nucën Papa Diosan iscëx upíira 'ixun ñu 'atima 'acëma 'ianan ñu 'atima 'ati sináncëma 'ianan ax upíira sinánñu 'aish ca aín Papabë 'Apuira 'icën. ²⁷ Ax ca Levitan rëbúnqui 'icësaí 'iáma 'icën. Atun ca camabi nëtën aín 'ucha pain tërëanan judíos unicaman 'uchacamariibi tërënan Nucën Papa Dios ñucáxunia, ñuina rëtancëxun xaroquin. Usama ca Jesús 'icën. Axbi ca camabi unin 'ucha cupí ñuina rëxun xarocësa 'itánun bamatsianxmabi achúshitishi bamacëxa. ²⁸ Usa 'ain ca Moisésnën cuëñëo bana quicësabi oi Levitan rëbúnqui, 'uchañu 'aíshbi an judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ia. Usa 'aínbi ca an Moisés 'inan bana xëñibucëbëtan, Nucën Papa Diosan sinanatëcëntimoquin caquin, aín Bëchicë Jesús, axa asérabi 'uchañuma 'iá 'aish usabi 'uchañuma 'ia, an aín unicama a ñucáxunun 'imiácëxa.

8

Jesús ñui quicë bana

¹ Èñë banaxa bëtsi banasama 'icëmi mitsun 'unanun cananuna èñë ñuiquin mitsu cain, an Nucën Papa Dios aín unicama ñucáxunti, Jesús, ax ca usa 'aish bërí aín nëtënu abë 'aish, Nucën Papa Diosbë 'Apu 'icën. ² Tabernáculo cacë xubu unin 'acë anuxuan Levitan rëbúnqui achúshinën judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxuncë 'aínbi ca anuxunma, aín nëtë anu Nucën Papa Dios 'icë, anuxunbi Jesusan nu Nucën Papa Dios ñucáxunia, Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin. ³ An unicaman 'ucha Nucën Papa Diosan tërënan ñuina rëcë xaronux ca sacerdotenën cushicaman 'apu an Nucën Papa Dios aín unicama ñucáxuncë 'ia. Usaribiti ca Jesús unicaman 'ucha tërëncë 'inun ñuina rëtíma, a cupía unicaman 'ucha tërëncë 'inun bamatsianxmabi bamacëxa. ⁴ Bëríbi nubë 'aish ca Jesús sacerdote 'itsianxma. Levitan rëbúnquinëxëshi Moisés quíásabi oi sacerdote 'ixun ca ñuina rëtancëxun xaroquin judíos unicama Nucën Papa Dios ñucáxunia. ⁵ —Jesucristo ax unicaman 'ucha tërëncë 'inun bamax baísqitancëxun ca ènu 'èbë 'ixun unicama 'è ñucáxunti 'icë —quixun sinánquin ca Nucën Papa Diosan bëráma Jesucristo ucëma pain 'ain —Levitan rëbúnquinën ca tabernáculo xubunuxun judíos unicaman 'ucha tërëncë 'inun ñuina rëxun xaroquin unicama 'è ñucáxunti 'icë —quixun mëníocëxa. Tabernáculo xubu 'ati ñuiquin ca Nucën Papa Diosan Moisés “aín bashinuxun 'èn mí ismicësabi oquin camina a xubu 'imainun anu 'icë ñucama 'ati 'ai” quixun cacëxa. Usa 'ain cananuna 'unanin, Jesucristo aín nëtënu abë 'ixun nu a ñucáxunti sinánquin ca judíos sacerdotenën tabernáculonun 'icë ñucama 'anun Nucën Papa Diosan mëníocëxa. ⁶ —Nucën Papa Diosan Moisés cuëñëomia bana quicësabi oi 'i ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quíaxa ax quicë bana, asamaira ca —Jesúsmi catamëtishi ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë —quicë bana, ax 'icën. Usa 'ain ca Levitan rëbúnquinën unin 'ucha tërëncë 'inun

'ásamaira oquin Jesusan nun 'ucha tērēnquin Nucēn Papa Diosbē upí 'inun nu 'imía.

⁷ Usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun Moisésnēn cuēñēo bana quicēsabi oquin 'ai aín naitu upí 'ain ca bētsi bana Jesús ñui quicē a Nucēn Papa Diosan mēñioma 'itsíanxa. ⁸ Nucēn Papa Diosan ca judíos unicama an cacēsabi oi 'iama isacēxa, aín bana cuēñēo ēsai quicēsabi oquin:

Nucēn 'Ibu Dios ca quia, usai ca judíos unicama, Israelnēn rēbúnqui 'iti 'icē quixun Moisés cuēñēomia bana 'inan, 'ixunbi cana 'itsa bari inúcēbētan bētsi bana judíos unicama 'inánti 'ain. Anun 'ēn a bana 'inánti nētē ca uti 'icēn. ⁹ A banax ca judíos unicama Egipto menua buánquin usai cara atux 'iti 'icē quixun 'ēn Moisés cá banasama 'iti 'icēn. Judíos unicama 'aquinsa tanquinbi cana atúan 'ēn bana cuaquin 'ēn cacēsabi oquin 'acēma cupí atu ēancēn. ¹⁰ Usa 'ixunbi cana 'ēx mitsun 'Ibu Dios 'ixun mitsu cain, usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun caquin 'ēn a pain 'inan bana sēñēncēbētan cana bētsi bana judíos uni Israel unicama 'inánti 'ain. Ēsai ca a bana quti 'icēn: 'Ēn cana 'ēn cacē bana 'ēn unicaman manuquinma sinánan aín naitu mēu upí oquin 'unánun 'unánmiti 'ain. 'Ēx cana aín Dios 'aish atúan rabicē 'iti 'ain. 'Imainun ca atux aserabi 'ēn unicama 'iti 'icēn. ¹¹ 'Ēn unicaman ca 'ē 'unánti 'icēn. Ñu 'unáncēma 'imainun ñu 'unáncē uni, apan 'imainun xucamanribi ca 'ē 'unánti 'icēn. Usa 'ain ca uinu 'icē uníbi bētsi uni, aín xucēnbi, abē 'icē uníbi cacēxunmabi atúnbi 'ē 'unánti 'icēn. ¹² Usaía ax 'icē uni a cana ñu 'atima 'acēbi nuibaquin aín 'uchacama tērēnti 'ain. Tērēnxun cana manuquin aín 'uchacama sinántēcēntima 'ain.

¹³ Ēsaía Cristo cupí aín unicama aín naitu upí 'iti ñui ca Nucēn Papa Dios — 'ēn bēráma usai ca judíos unicama aín 'ucha tērēncē 'iti 'icē quixun Moisés cuēñēomia bana a camina ēnti 'ai — quiax quia. Usa 'aish ca a bana sēñētishi 'icēn.

III. LEVITAN RĒBUNQUINĒN ÑU 'ACĒ CUPÍ UNI 'IASAMAIRA OI CA JESUS CUPÍ UNI AIN 'UCHA TĒRĒNCĒ 'IA (9-10)

9

Anuax judíos sacerdotecama Nucēn Papa Diosbē baná tabernáculo ñuianan Jesucristo anu Nucēn Papa Dios 'icē ñuicē bana

¹ Bērāma ca Nucēn Papa Diosan judíos unicaman usoquin a rabinun quixun caquin, anuxuan Levitan rēbúnquinēn judíos unicama a ñucáxunti tabernáculo cacē xubu 'anun quixun cacēxa. ² An Moisés cacēsabi oquin ca judíos unicaman tabernáculo 'aquin, amo rabēa aín namē 'itánun nēbētsi chupan bēpáncēxa. Anu paín atsínti anu ca anu lamparín nanti 'imainun curi mesa, anu uni itsin pitima pán nancē, acama 'iacēxa. Anu uni aín 'ucha tērēncēma 'ianan upiti mēñiocacēma 'aish atsíntima 'ain ca a 'iti Cata Upí cacē 'iacēxa. ³ Cata Upí a 'ucē ca bētsi cata 'iacēxa. Ax ca Cata Upíra cacē, 'iacēxa. ⁴ Tabernáculo nēbētsi rabē oquin bēpáncē chupa rapasu ca anuxun tsēpasa ñu sanatanun xaroti nancē 'iacēxa, a Cata Upíra cacē, a rapasu. A Cata Upíra cacē, anu ca bunánti, curin ratacacacē 'aish anúnribi aín namēnu rocē 'iacēxa. A bunántinu ca curi 'acē chumu, anu maná cacē piti ñu 'itsamashi purucē, 'imainun Aaronēn tsati 'aishbi coo, a 'imainun maxax parúsha rabē, anu usai

ca aín uni 'iti 'icë quixun Nucën Papa Diosan cuënëo, acama 'iacëxa. ⁵ A bunánti aín mapútinu ca querubín rabë, Nucën Papa Diosan suntárusa oquin curi unioçë, bësúnarabë oquin tsóncë 'iacëxa. A nëbëtsinuax ca aín pëcacë 'ucë mëucüax Nucën Papa Dios banacëxa. Anu ca judíos sacerdotenën cushicaman 'apun 'aracacë ñuinanën imi ánsacëxa, Nucën Papa Diosan atun 'uchacama tērēnun. Ènë ñucama camina 'unáncan. Usa 'ain cananuna camaira ñuiquin mitsu caiman.

⁶ Usaquin tabernáculo xubunu 'icë ñucama mēnio 'ain ca anu pain atscñcë cata, ax Cata Upí cacë, anu atscñxun judíos sacerdotenën an 'ati ñu 'aia, lamparín mēníoti, pán mesanu nanti, acama, Nucën Papa Diosan mēníosabi oquin. ⁷ Acamax ca tabernáculo cata, anu pain atscñti, anuishi atsinia. Usa 'aínbi ca cata itsi, Upíra cacë, anu judíos sacerdotenën cushicaman 'apu axëshi camabi baritín achúshi oíshi atsinia. Anu atscñquin ca 'aracacë ñuinanën imi buania, aín 'uchacëñuan judíos unicaman 'uchacamaribi Nucën Papa Diosan tērēnun quixun ánscaquin. ⁸ Nun nu a ñucama sinania ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan nu ësaquin 'unánmia, anu pain atscñti cata anuxun atun 'acësabi oquian camabi nētēn ñu 'acëbë ca judíos unicamax Cata Upíra cacë, anu Nucën Papa Dios 'icë, anu abë bananux atsinima. ⁹ Usai ca 'ia quixun 'unánquin cananuna sinanin, Moisés quicësabi oquin ñuina rēxun xaroquinbi ca a unicaman, aín nuitu ca Nucën Papa Diosan iscëx asérabi upí 'icë quixun 'unanima. Usaribi cananuna nux 'ai quixun cananuna sinanin. ¹⁰ Nucën Papa Diosan ca usoquin judíos unibunën 'ati ñuiquin bētsi bētsi ñuina nami pitima 'imainun amiribi amiribi mëchucati, usa ñucama 'anun quixun mēniocëxa. Usai a banacama quicësabi oi 'ibi ca atun nuitu upí 'ima.

An Jesucristo xuisama pain 'aían judíos unibunën usa ñucama 'anun ca Nucën Papa Diosan mēniocëxa.

¹¹ Usa 'ain ca Cristo ënë menu uá 'aish anu Nucën Papa Dios 'icë, anu cuantëcëancëxa. Ènë menuax cuantëcëan 'aish ca anua Nucën Papa Dios 'icë, anu 'icë sacerdot, an Nucën Papa Dios nu ñucáxuncë, a 'icën. Anu ax sacerdot 'icë ax unin 'acëma 'aish ca ënë nētēnu 'icë tabernáculosamaira 'icën. ¹² Tabernáculonu 'icë cata Upíra cacë, anua sacerdotenën cushicaman 'apun chivo 'imainun vaca bacë rēxun aín imi buan 'aínbi ca Jesucristo aín imi 'apati bamatancëx baísquiax, anuira Nucën Papa Dios 'icë anu cuancëxa. Anu ashiti cuan 'ixun ca nun 'uchacama tērēncë 'aishnu xēnibua 'aínbi Nucën Papa Diosan 'inun nu 'imia. ¹³ Judíos unicaman ca aín 'ucha cupí chivo ímainun vaca bacë, tabernáculo xubunu buánxun rēxun judíos sacerdotenën a xaroxúnun 'inánia. 'Ináncëxun ca sacerdotenën a ñuinacan imi bianan aín nami xaroxun aín chimapu bixun a unicamanu sácaia. Usoquian 'acëx aín 'ucha tērēncë 'aishbi ca 'uchatëcënima 'inúan 'acëma 'icën. ¹⁴ Ñuina rēcë aín imi cupí uni 'icësamaira oi cananuna Cristo bama cupí nun 'ucha tērēncë 'aish upí 'iti 'ain. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí, axa usabi 'ia 'aish usabi 'icë, ax abë 'ain ca Cristo, ax 'uchañuma 'aishbi bamatsianxmabi, nun 'uchacama tērēncë 'inun bamacëxa. Xēnibua 'aínbi abë 'itimoinu bamati 'icëbi ca nun 'uchacama tērēnquin, ax aín imi 'apati bama cupí, Nucën Papa Dios, axa bamatimoi tsócë, a rabinu ax cuëncësabi oi 'inun nu 'imia.

¹⁵ Usa 'ain ca Nucën Papa Dios quíásabi oi, an Cristomi catamēnun sinánmicë unicama xēnibua 'aínbi abë 'inun Cristo bamacëxa. An Moisésnën cuënëo bana cua nucën raracaman 'ucharibi ca Cristo bama cupí, tērēncë 'icën. Usa 'ain ca Moisésnën cuënëo bana 'iásama Cristo ñui quicë bana 'icën. ¹⁶⁻¹⁷ Unin ca uin cara ax bamacëbëtan aín ñu biti 'icë quixun ñuiquin, —usai ca 'iti 'icë —quicë

quirica mēñoia. Usa 'ainbi ca a uníxa bamacēma pain 'ain, ain ñu bētsi uninanma 'icēn. Ain 'ibúxa bamacēbē cuni ca ain ñucama asérabi bētsi uninan 'ia. ¹⁸ Usaribi oquin ca 'aracacē ñuina ain imi 'apati bamacēbētainshi Nucēn Papa Diosan judíos unicama ain 'uchacama tērēnquin manúmiacēxa. ¹⁹ Nucēn Papa Diosan cacēsabi oquin ca Moisésñēn a banacama ñuiquin judíos unicama catancēxun vaca bacē imicēñun chivo imi bixun 'unpáxcēñun mēscutancēxun ro, hisopo cacē, ain xo, xónsa carnero rani 'acē risi anun tēcērēcacē a chabóquin, cuēñēo banami 'anan unicamamiribi ánsacēxa. ²⁰ Ansaquin ca judíos unicama cacēxa: “Ēñē imi ánsacē isquin camina 'unánti 'ain, Nucēn Papa Diosan ca asérabi ax quiásabi oquin mitsun 'ucha tērēnquin, mitsúxmi ain uni 'imainun ax mitsun Dios 'ixun mitsu sináñxunia” quixun. ²¹ Usaribi oquin ca Moisésñēn tabernáculu xubu 'imainun ain Cata Upí anu 'icē ñucama anun Nucēn Papa Dios rabiquin ñu 'ati, acamamiribi a ñuina imi ánsacēxa. ²² Usa 'ain ca usoquin ca judíos sacerdotenēn 'ati 'icē quixun Moisésñēn cuēñēo bana quicēsabi oquin, anun Nucēn Papa Dios rabiti ñucama ami imi ánsacē 'iacēxa, a ñuxa Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'inun. Ñuina bamacēbēma ca judíos unin 'ucha tērēncēma 'iá 'itsíanxa. Usaribiti ca Jesús bamama 'ain unin 'ucha tērēncēma 'itsíanxa.

Bamax Cristo baísquia cupíshi unin 'ucha tērēncē 'iti 'icē quicē bana

²³ Usaria Jesucristo anua Nucēn Papa Dios 'icē anu atsinti tani ca unin 'acē tabernáculu xubu ain Cata Upíra cacē, anu judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu atsiáncēxa. Usai Jesucristo 'iti 'ain ca a ñucama Nucēn Papa Diosan upí isnun 'aracacē ñuinanēn imi anu a sacerdotenēn ánsacēxa. Usa 'ainbi cananuna ñuinanēn imi ánsacē cupíma, Jesucristonēxbi ain imi 'apati bama cupíshi anua Nucēn Papa Dios 'icē anu nux abē 'iti 'ain. ²⁴ Ax ca tabernáculu, anua Nucēn Papa Dios 'icē tanquian unin 'acē, anuma, anua Nucēn Papa Dios 'icē anubi atsiáncēxa, anuxuan nu Nucēn Papa Dios ñucáxuncē anu. ²⁵ Judíos sacerdotenēn cushicaman 'apu ax ca tabernáculu xubu ain Cata Upíra anu camabi baritia achúshitishi, ain imima, 'aracacē ñuinanēn imi ánsai atsinia. Usa 'ainbi ca Cristo, anua Nucēn Papa Dios 'icē, anu 'itsai atsinima. ²⁶ 'Itsai atsinux ca 'itsai bama 'itsíanxa. Usa 'ainbi ca Cristo ain uti nētē sēñēncēbē uní 'inux uá 'aish bamatsianxmabi achúshitishi unin 'ucha cupí bamacēxa. ²⁷ Ēñē nētēnu 'icē camabi unix ca achúshitishi bamati 'icēn. Usa 'icē ca ain ñu 'acēcama 'unánquin Nucēn Papa Diosan uicamax cara ain nētēnu abē 'iti 'icē quixun canan uicamax cara anu abē 'itima 'icē quixun cati 'icēn. ²⁸ Usaribiti ca Cristo ēñē menuax achúshitishi bamacēxa. Ax 'uchañuma 'aishbi ca camabi unin 'ucha ainansa 'aish tērēncē 'inun bamacēxa. Amatancēx baísquitancēx ca ain Papa Diosnu cuan 'aish amiribishi ēñē nētēnu utēcēnti 'icēn. Camabi unin 'ucha cupí amatēcēni aima ca an ain uti caíncē unicama abēa 'inun bitsi utēcēnuxun 'aia.

10

¹ Jesucristoa ēñē menu utancēx unicaman 'ucha cupí usai 'iti tanquian judíos unicaman ain 'ucha cupí castíancēma 'inuxun 'aracacē ñuina 'anun ca Nucēn Papa Diosan mēñiocēxa. Usoquin mēñiocē 'ain ca judíos unicaman Nucēn Papa Diosbē upí 'iisa tanquin camabi baritia 'aracacē ñuina 'axun xaroiá. Usoquin 'acē 'ainbi ca ain nuitu asérabi 'uchatēcēntimoquin upí 'inun mēñiocēma 'icēn. ² Ain 'ucha tērēncē 'ianan ain nuitu asérabi upí 'imicē 'ain ca judíos unicaman Nucēn Papa Diosan isnun quixun 'aracacē ñuina amiribi

amiribi 'á 'itsíanma. Usoquin 'aracacë ñuina 'acë cupía aín 'ucha tērēncë 'aish aín sinan asérabi upí 'aín ca 'aracacë ñuina rēmitēcēnti sināncēma 'itsíanxa. ³⁻⁴ Vaca bacë 'imainun chivo rēxun xaroanan aín imi áncacë 'aínbi ca a unicama aín sinan ashiquin upí 'inun mēniócēma 'icēn. Usa 'ain ca judíos unicaman camabi baritia ñuina rēmiquin —'ēn sinan ca asérabi upíma 'icē — quixun sinántēcēnia. ⁵ Usa 'ain ca Cristonēn ēnē nētēnu uquin aín Papa Dios ēsaquin cacēxa:

Ñuina unin rēxun xaroti cuēēnquinma camina 'ēx uni 'aish unicaman 'ucha cupí bamati mēnión. ⁶ Aín 'ucha cupía unin ñuina rēxun mi xaroxuncē a camina cuēēniman. ⁷ Usa 'ain cana mi can: 'Ēn Papa Dios, mix cuēēncēsabi oquinshi 'anux cana ēnē nētēnu aín, min bana cuēnēo quicēsabi oi.

⁸ Moisésnēn cuēnēo bana, aín 'ucha tērēncē 'inun ca unin ñuina rēxun xaroti 'icē quicē 'aínbi ca Cristonēn aín Papa Dios cacēxa, “aín 'ucha cupía unin ñuina rēxunmi xaroxuncē a camina cuēēniman”. ⁹ Catancēxun ca Cristonēn ēsaquinribi aín Papa Dios cacēxa: “Ēn Papa Dios, mix cuēēncēsabi oquinshi 'anux cana ēnē nētēnu aín”. A bana cuēnēosabi oi utancēxa Cristo camabi unin 'ucha cupí bama 'aín ca bēri unin aín 'ucha cupí ñuina rēxun xarotēcēntima 'icēn. ¹⁰ Jesucristo aín Papa Dios cuēēncēsabi oi, bamatsianxmabi achúshitishi bama 'ain cananuna nux Cristo bama cupí Nucēn Papa Diosan iscēx nun 'ucha tērēncē 'aish asérabi ainan 'ain.

¹¹ Judíos sacerdotecaman ca camabi nētēn 'uchañu unían bēxuncēxun aín 'ucha tērēncē 'inun 'aracacē ñuina rēxunia. Usoquian 'acēbēbi ca aín naitu upíma usabi 'ia. ¹² Usa 'aínbi ca Jesucristo achúshitishi camabi unin 'ucha tērēncē 'inun bamax baísquitancēx anu aín Papa 'icē anu abē 'Apu 'aish aín mēqueu 'i cuancēxa. ¹³ Anu 'aish ca axa ami nishcē unicama a Nucēn Papa Diosan 'ibuamimainun anua Nucēn Papa Dios 'icē anu 'icēn. ¹⁴ Usa 'ain ca achúshitishi bama 'ixun axa ami catamēcē unicama aín 'ucha tērēanan nētētimoia abē upí 'inun 'imía. ¹⁵ Usa ca quixun ca aín Bēru Ñunshin Upitan nu 'unánmia, ēsai ca Nucēn Papa Diosan bana cuēnēo quia quixun nu sinánmiquin:

¹⁶ Ēsoquin cana 'ēx mitsun 'Ibu Dios 'ixun mitsu cain, usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun caquin 'ē a pain 'inan bana sēnēncēbētan cana bētsi atu 'inánti 'ain. Ēsai ca a bana quiti 'icēn: 'Ēn cana 'ēn cacē bana 'ēn unicaman aín naitu mēu upí oquin 'unánan manuquinma sinánun 'unánmiti 'ain.

¹⁷ Quianan ca ēsairibi a bana quia:

Aín ñu 'atima 'acēcama tērēnxun cana manuquin aín 'uchacama sinántēcēntima 'ain.

¹⁸ Usa 'aían unin 'ucha sinántēcēntimoquin tērēncē 'inun Cristo bama 'ain ca unin aín 'ucha tērēncē 'inun 'aracacē ñuina rēxun xarotēcēntima 'icēn.

Cristonan cupí abē banaquin Nucēn Papa Dios ēntima ñui quicē bana

¹⁹ Ēn xucēantu, Jesucristo aín imi 'apati bama cupí nun 'uchacama tērēncē 'ianan Nucēn Papa Diosnan 'aish cananuna —Cristo cupí ca Nucēn Papa Diosan nux banaia cuati 'icē —quixun sinani racuētima abē banati 'ain. ²⁰ Bamax baísquitancēx aín Papan nētēnu abē 'i cuan 'ixuan, Jesusan nu 'aquincēx cananuna ax bamatimoi tsócē Nucēn Papa Dios, abēbi banati 'ain, nucēn rara judíos unicama 'iásamai. ²¹ An Nucēn Papa Diosan unicama a

ñucáxuncē ax ca Jesús 'icēn. ²² A cupí nun 'uchacama tērēncē 'aish cananuna uisa ñu cara 'aisama 'icē quixunu 'unánquin mēniócē 'aish asérabi ax cuēēncēsabi oi 'iisa tani Nucēn Papa Diosbē banati 'ain, an ca cuati 'icē quixun 'unaní. Ax Nucēn Papa Diosbē banai tabernáculo xubunu atsinux ca sacerdote aín 'ucha tērēncē 'ianan upiti nashi mēniocacēxa. Usaribiti cananuna Jesucristo cupí chucacēsa 'aísha nun nuitu, nun sinan upí 'ain Nucēn Papa Diosbē banain. ²³ —Nucēn Papa Diosan ca aín quicēsabi oquin nu upí 'imianan nux aín nētēnu abē 'inun 'imia —quixun 'unánquin cananuna asérabi amí catamēquin aín bana ēnquinma an nu cacēsabi oquin 'aquin bētsi uniribi —Nucēn Papa Diosan ca ax quicēsabi oquin, usoquin nu 'aquinia —quixun ñuixunti 'ain. ²⁴ Camaxunbi cananuna uisai caranuna bētsibē bētsibē nuibananan Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin ñu 'anun 'aquiananti 'ain quixun sinánti 'ain. Sinántancēxun cananuna asérabi usoquin 'ati 'ain. ²⁵ Usabi 'icē aísha bētsi bētsi uní axa Jesucristomí catamēcē unicamabē timētisama tancēbēbi cananuna nux usai 'ima, aín unicamabē timēanan bētsibē bētsibē Jesucristomia catamēnun 'aquiananti 'ain, Jesucristo utēcēnti nētē ca 'urama 'icē quixun sinani.

²⁶ Jesucristomí catamēcē 'ixunbi nunbi 'aisa tanquin ēnquinma ñu 'atima amiribi amiribi 'ai cananuna nun 'ucha tērēnun Jesucristomí catamēti cuēēncēma cupí nun 'ucha tērēncēma 'aish usabi 'iti 'ain. ²⁷ Usa 'icē, anun an camabi unin ñu 'acē isti nētēn Nucēn Papa Diosan ax cuēēncēsa oi 'iisama tani amí nishcē unicama 'acēsaribi oquin nuribi 'uchoquin manē tsinu 'imicēx cananuna nux abē 'itimoi 'iti 'ain. ²⁸ An usai ca judíos unicama 'iti 'icē quixun Moisésnēn cuēnēo bana quicēsabi oquin 'acēma uní a ñuía, rabē 'imainun achúshi uní —asérabi ca usa 'icē —quicēbētan ca nuibati sinanaquinma a uní uní itsin 'aia. Rabē uníxēshia a ñuía usai quicēbētanribi ca usaquin 'aia. ²⁹ A unia usoquin 'ásamaira oquin ca axa aín Bēhicē 'imainun aín Bēru Ñunshin Upími 'atimati banacē uní a Nucēn Papa Diosan castícanti 'icēn. Nucēn Papa Diosan Bēhicē, axa unicama 'uchañu 'icēbi iēminux aín imí 'apati bama, a amí 'atimati bananan Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upí an uní nuibaquin 'aquincē amí 'atimati banacē, a unicamax ca an Moisésnēn cuēnēo bana 'acēma unía 'acēsamaira oquian Nucēn Papa Diosan castícancē 'iti 'icēn. ³⁰ Cananuna 'unanin, ēsai ca Nucēn 'Ibu Dios quiacēxa quixun: “Uix cara 'uchaia, a cana 'ēnbi uisaira oquin carana 'ati 'ai usoquin 'ati 'ain”. Ēsaribiti ca quiacēxa: “Uinu 'icē 'ēn unicanan cara 'ēx quicēsabi oquin 'acēma 'icē a cana 'ēn uisa carana otí 'ai usoquin 'ati 'ain”. ³¹ Usa 'ain cananuna nun 'ucha ēncēma 'aish, Nucēn Papa Diosan ca ax cushiira 'ixun uisaira oquin cara 'ati 'icē usoquin nu 'ati 'icē quixun sinani amí racuētí 'ain.

³² Jesucristomí catamētabatia, unin mitsu bētsi bētsi oquin tēmēramicēxunbi camina bēnēquinma tanshiacēn. Usámi mitsux 'ia a camina sinánti 'ain. ³³ Mitsu raírínēx camina unin mitsumi cuaiquin 'itsa unin ismainun mēēcē 'iacēn. Usai 'imainun ca axa Cristomí catamēcē uní raírínēn mitsux usai 'icē isi masá nuituquin ēnquinma 'aquiancēxa. ³⁴ Usa 'ixun camina Jesucristomí catamēcē cupía sipuacē unicama nuibaquin 'aquiancēn. Mitsumi nishquian mitsun ñu bicancēbēbi camina masá nuitutíma usabi cuēēancēn. —Ēnē nētēnuax ñuñu 'aish cuēēncēsamaira oi cana Nucēn Papa Diosan 'aish aín nētēnu nētētímoí abē 'iti 'ai —quixun sinani camina cuēēancēn. ³⁵ —Usai cana 'iacē —quiax manúquinma camina min 'acēsabi oquin Jesucristomí catamēti ēntíma 'ain. Amí catamēcē 'aish camina a cupí nētētímoí abē Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti 'ain. ³⁶ Jesucristo ucēbē ax quicēsabi oi Nucēn Papa Diosan

nētēnu abē 'inuxun camina uni itsían mitsu tēmēramicēxbi a taníma usabi Cristomi catamēquin ax cuēēncēsabi oquin 'ati 'ain. ³⁷ Ēsai ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñō quia:

Xēnibutíma ca ax bēnētishi uti 'icēn. A nun caíncē ax ca nētēbutima uti 'icēn. ³⁸ 'En iscēxa ax upí 'icē 'en unicamax ca tēmēraibi 'ēmi catamēti tsóti 'icēn. Usa 'aínbi cana an 'aquinbi racuēquin 'ēn bana ēncē uni a isi cuēēntima 'ain".

³⁹ Usaía an aín bana 'aquinbi ēncē uni ax Nucēn Papa Diosan nētēnu abē 'ítima 'aínbi cananuna nun ami catamēquin ēncēma 'aish, asérabi Nucēn Papa Diosan 'aish aín nētēnu abē 'iti 'ain.

IV. CRISTO UCĒMA PAIN 'AIN CA JUDIOS UNI RAIRINĒX ASERABI NUCĒN PAPA DIOSMI CATAMĒACĒXA QUIAX QUICĒ BANA (11-13)

11

Usaía judíos unicaman rara raírínēx Nucēn Papa Diosmi catamēa bana

¹ Nun Nucēn Papa Dios isquinmabi cananuna asérabi ca anu 'icē quixun 'unanin. Aín bana ca cēmēma asérabi 'icē quixun sinánquin cananuna 'unanin, an ca aín quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun. Usaquin ca axa ami catamēcē unicaman 'uania. ² Nucēn Papa Diosan ca axa quicēsabi oquin 'ati 'icē quixun sinánquin, ami catamēquin nucēn raracaman ñu 'aia isi ca Nucēn Papa Dios cuēēancēxa.

³ Ēñē nētēcamax ca Nucēn Papa Dios quicēbēshi an sináncēsabi oi uniacēxa. Uisa ñu 'aíma 'aínbi ca an unin iscē ñucama uniocēxa. Usoquin unioia isáma 'ixunbi cananuna a bana acama ñuiquin cuēñō a isquin, usai ca 'iacēxa quixun 'unanin.

⁴ Bērí nētēnma ca Adanēn bēchicē, Abel, an ami sinánquin Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin a rabiquin 'aracacē ñuina rēxun xaroxuancēxa. Usomáinunbi ca aín xucēn Cainan aín cuēēncēsa oquinshi aín ñu bimishi Nucēn Papa Dios xaroxuancēxa. Cainan usoia isi ca Nucēn Papa Dios cuēēanma 'icēn. Abelnēan 'axuncēxun isi cuni ca cuēēancēxa. Abel bama 'aínbi cananuna —Abelnēn ca asérabi Nucēn Papa Diosmi catamēquin ax quicēsabi oquin 'acēxa —quixun sinanin.

⁵ Ēñēnsaran nētēnma ca Enoc cacē uni, amia catamēcē cupía anun Nucēn Papa Dios cuēēncē 'iacēxa. Usa 'icē ca ēñē menuax bamaíma aín nētēnu 'inun Nucēn Papa Diosan buáncēxa. Buáncē ca unin mērama 'icēn. Usoquin buáncēma pain 'aish ca Nucēn Papa Dios Enocnēn cuēēancēxa quiax ca aín bana cuēñō quia. ⁶ Uicamax cara Nucēn Papa Diosbē banatisa tania, uicamax cara ainan 'íisa tania, an ca —Nucēn Papa Dios ca asérabi anu 'icē —quixun sinánti 'icēn. Sinánan ca —an ca 'ēn ñucácēxun cuati 'icē —quixun sinánti 'icēn. Usaía ax asérabi ami catamēcē uni anun cuni ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Axa ami catamēcēma unin ca Nucēn Papa Dios cuēēnmima.

⁷ Ēñēnsaran nētēnmaribi ca Noénēn ami catamēquin —Nucēn Papa Dios quicēsabi oi ca 'iti 'icē —quixun 'unáncēxa. 'Unáncē 'icē ca Nucēn Papa Diosan Noé cacēxa, —camabi uníxa 'aisamairai 'uchacē cupí cana unían usai ñu 'iti sináncēbētanmabi camabi me baca mapumiquin cēñuti 'ai —quixun. Nucēn Papa Diosan bana ca asérabi 'icē quixun 'unánquin ca Noénēnshi, 'ítsa 'uí 'ibúcēma pain 'aínbi aín manē nunti chaira anua aín aintsí 'ibucama atsínmiti 'acēxa, Nucēn Papa Diosan a cacēsabi oquin. An usoquin 'aia iscē unicama

ca —ēnē menu 'icē unicama 'aisamairai 'uchacē cupí ca Nucēn Papa Diosan cēñuti 'icē —quixun Noēnēn ñuixuancēxa. Nucēn Papa Dios quicēsabi oi ca 'iti 'icē quixun sinánquian Noēnēn, an cacēsabi oquin 'aia isi ca Nucēn Papa Dios cuēēancēxa.

⁸ Bērámari bi ca Abraham cacē uni aribi ami catamēcē 'icē Nucēn Papa Diosan cacēxa:

—Camina min me ēbiani, bētsi me 'ura 'icē, anu 'i cuanti 'ain. Min rēbúnquicamanan ca a me 'iti 'icēn. Cacēx ca Abraham uinu cara a me 'icē, uisa me cara quixun 'unánxmabi, aín me, Ur cacē, anuax cuancēxa, Nucēn Papa Diosan ca an cacēsabi oquin 'ati 'icē quixun 'unani. ⁹ Nucēn Papa Diosmi catamēcē 'aish ca Abraham a me, a Nucēn Papa Diosan a ñuixuncē, anu bēbatancēx anu tsoócēxa. Anu 'aish ca aín menumabia uni tsócēsa 'iacēxa. Anu 'aishbi ca upí oquin xubuóima, chupa 'acē xubunuishi 'iacēxa. Usaribiti ca aín bēchicē Isaac 'imainun Isaacnēn bēchicē Jacob, acamaxribi 'iacēxa. — Abraham, mix camina 'ēnan 'iti 'ain, min rēbúnquicamaribi ca 'ēn uni 'iti 'icē —quixun ca Nucēn Papa Diosan Abraham cacēxa. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan Abrahamnēn bēchicē, Isaac, 'imainun Isaacnēn bēchicē, Jacob, cacēxa. ¹⁰ Usaquin cacēxun ca Abrahamnēn 'unáncēxa, —Nucēn Papa Diosan, usai ca 'iti 'icē quixun mēnío 'ain cananuna ēnē menu tsócē 'aishbi Nucēn Papa Diosan 'aish, an sináncēsabi oquin mēnío aín nētē anu 'iti 'ai quixun. Usaquin sinani ca cuēēancēxa.

¹¹ Abrahamnēn xanu, Sara, anribi ca Nucēn Papa Diosan Abraham cacēsabi oquin, caniacēquinbi tuacēxa, Nucēn Papa Dios quicēsabi oi cana 'iti 'ai quixun sináncē cupí. Usai tuutancēx ca Sara bēbu tuá, Isaac cacē, bacēcēcēxa. ¹² Usa 'ain ca, Abraham caniacēcēra 'aishbi bēchicēñu 'iacēxa. Aín bēchicēnēn rēbúnqui ca 'itsaira 'iacēxa. Naínu 'icē 'ispacama cananuna tupúncasmati 'ain. Parúnpapa cuēbí 'icē masiribi cananuna tupúntima 'ain. Usaribiti ca Abrahamnēn rēbúnqui 'aisamaira 'aish unin tupúntisama 'iacēxa.

¹³ Abraham, Sara, Isaac, Jacob, acamax ca Nucēn Papa Diosan ñuiasa oi 'icēma pan 'ain bamacēxa. Usa 'aínbi ca aín bamati nētē sēnēntamainun masá nuituquinma cuēēnquin, Nucēn Papa Diosan nu cacēsabi oi ca nun rēbúnqui 'iti 'icē quixun 'unáncēxa. Usaquin 'unani ca ēsai quicēsa 'iacēxa: nux ēnē menu 'icē 'aishbi cananuna uníxa aín menumabi bētsi menu cuanúxbi tsócēsa 'ain. ¹⁴ Usaia quiása 'ain cananuna 'unanin, a unicamax a menu buxunbi ca —ēnē menu 'iti unima, bētsi menu 'iti uni cananuna nux 'ai —quixun sináncēxa. ¹⁵ Anuaxa cuancē me, Ur cacē, anu cuantēcēinsa taxi ca Abraham anu cuantēcēan 'itslanxa. ¹⁶ Cuantēcēnti 'aishbi ca anu cuantēcēinsama tancēxa. A menu 'icēsamaira oi bētsi nētē, upíra a Nucēn Papa Diosan atu mēnioxuncē, anu 'iti ca cuēēancēxa. Usa 'ain ca Nucēn Papa Dios —'ēx cana atun Dios 'ai —quixun sinani cuēēnia. Usai cuēēnquin ca anua atux abē 'iti nētē mēnío cēxa.

¹⁷⁻¹⁸ Abraham ca —asérabi ca Nucēn Papa Diosan aín quicēsabi 'oquin 'ati 'icē —quixun 'unani ami catamēacēxa. Ésai ca 'iacēxa. Nucēn Papa Diosan ca Abraham cacēxa: “Min bēchicē Isaacnēn rēbúnqui ca asérabi 'itsaira 'ianan 'ēnan 'iti 'icē” quixun. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Diosan —asérabi cara Abrahamnēn 'ēn cacēsabi oquin 'ati 'icē —quixun 'unántisa tanquin, Abraham cacēxa —min camina 'aracacē ñuina 'axunquinma, min bēchicē Isaac abi 'ē rabiáquin 'ē 'axunti 'ai —quixun. Cacēxun ca usoquin anuxun 'atinu Isaac buáncēxa. ¹⁹ Buánquin ca sináncēxa:

—Én bēchicē achúshi, Isaac, aín rēbúnqui ca asérabi 'itsaira 'iti 'icēn, Nucēn Papa Diosan 'ē cacēsabi oi. Usaía 'inun ca bamacēbi baísqumiti 'icē —quixun. Usaquin sinánquian Nucēn Papa Diosan cacēsabi oquin Abrahamnēn 'ati

'aishbi ca Nucën Papa Diosan xucëxun ángelnën Abraham cacëbë Isaac bamati 'aishbi iëacëxa.

²⁰ Usa 'ain ca Isaacnënrìbi, —Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'ati 'icë —quixun 'unánquin, aín bëchicë rabë, Jacob 'imainun Esaú, —Nucën Papa Diosan ca an 'ë cacësabi oquin mitsu 'aquinti 'icë —quixun caquin atu Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ²¹ Jacobnënrìbi, —Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'ati 'icë —quixun 'unánquin ca aín bamati sënëncëbëtan, xëni 'aish, aín tsatimi cëpíxun aín xuta Josénën bëchicë rabë, —Nucën Papa Diosan ca an 'ë cacësabi oquin mitsu 'aquinti 'icë —quixun caquin atu Nucën Papa Dios ñucáxuancëxa. ²² José, Egipto menu 'ixun ca —ax quicësabi oquin ca Nucën Papa Diosan nun rëbúnqui Egipto menua nun nëtë, Canaán, anu 'itëcënun buánti 'icë —quixun sinánquin aín aintsi cacëxa: Ènë nëtënuax nun nëtënu cuanquin ca mitsun rëbúnquinën 'ën xorìbi buánxun anu maínti 'icë quixun.

²³ 'Itsa baritia Egipto menu Jacobnën rëbúnquicama 'icëbë ca a menu 'icë 'apu, Faraón cacë, ax Jacobnën rëbúnquimi nishacëxa. Nishi ca bëbu tuácama bëri bacëncë —ax ca bamati 'icë —quiacëxa. Quicëbëtanbi ca achúshi bëbu tuá, Moisés cacë, aín papabë aín tita Nucën Papa Diosmi catamëti, Faraónmi racuëquinma —ënë tuá ca upíra upí 'icën, usa 'ain cananuna 'apun bana tanquinma unëti 'ai —quixun sináncëxa. Usaquin sinánxun ca rabë 'imainun achúshi 'uxën Moisés unëacëxa. ²⁴ Usaquian unëcë 'icë ca a 'apun bëchicënen Moisés aín tuása 'inun caniocëxa. Usa 'aínbi ca Moisés canitancëx a 'apun bëchicënen tuása 'iisama tancëxa. ²⁵ Ca sináncëxa, Egiptonu 'icë 'apu ënëbë 'aish cana aín xutasa 'aish 'ëx camabi ñuñu 'iti 'ain. Usa 'aínbi ca Egipto menu 'icë unicama ënën Nucën Papa Dios cuëëncësama oquin ñu 'atimashi 'ati cuëñënia. Usaquin 'anan ca axa Nucën Papa Diosmi sináncë unicamaribi 'atimoia. Usaquin sinani ca ax Egiptonu 'icë 'apun xutasa 'itsianxbi aín aintsi judíos unicama, a Nucën Papa Diosan ainan 'inun caíscë, acamabë tëmëraibi 'iti cuëëncëxa. ²⁶ Cuëënquin ca sináncëxa, Egiptonu 'icë unicamax ñuñu 'aish cuëëncësamaira oi cana 'ëx Nucën Papa Diosmi sináncë 'aish tëmëraibi cuëenti 'ain. Cristonan 'icëa unin 'atimocëx tëmëraibi aín unicama cuëëncësaribi oi ca Moisés tëmëraibi Nucën Papa Diosan unicamabë 'i cuëëncëxa. Ax ca —Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin nu ainan 'aish aín nëtënu abë 'inun 'imia —quixun 'unani ami catamëti cuëëancëxa.

²⁷ —'Èn bërúnbi isquinmabi cana Nucën Papa Dios ca asërabi 'ëbë 'icë quixun 'unani —quixun sinani ca Moisés ami catamëti Egipto menuax Madian cacë menu cuancëxa, racuëtima ax cuancëbëa 'apu nishtánunbi.

²⁸ Madianuax Egipto menu cuantëcëntancëxun ca Moisésnën —Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin asërabi 'ati 'icë —quixun sinánquin, an cacësabi oquin judíos unicanam xubucama 'unánti oquin, aín xëcuë ëman carnero imi shimiacëxa, Nucën Papa Diosan ángelnën atun rëcuën bëchicëcama 'atin rabanan. ²⁹ Egipto menuax cuani ca judíos unicama —Nucën Papa Diosan ca ax quicësabi oquin nu 'aquinia —quixun sinani parún papa Xonsa cacë, a nëbëtsi me racacëbë sicaracëacëxa, me ësquicënu cuancësabiquiani. Atúxa usai cuancëbë ca axa atu catícabiani cuancë Egiptonu 'icë suntárucamax —nuxribi cananuna usai sicaracëti 'ai —quixun sinánx cuanibi, 'unpax anu racatëcëncëbë bacamiquiacëxa.

³⁰ Judíos unicama Egiptonuax cuantancëx anu atux cuancë me anu bëbatancëxun, a mecama 'ibuanux ca Nucën Papa Diosmi catamëti aín quicësabi oi judíos suntárucama siete nëtë, Jericó cacë ëma ratanarati

cuaináceti niacéxa. Nicébē ca Nucēn Papa Diosan sinanēnshi, a ěma anun cēnēcē, ax rurucubuacéxa. ³¹ A cēnē rurucubúcēbēa anu 'icē unicama an Nucēn Papa Diosan bana cuacēma 'aish cēñúmainun ca 'atíma xanu Rahab cacē, axēshi 'iacēacéxa, an Nucēn Papa Diosmi sinánquin judíos uninibunēn xucē uní rabē 'aquincē cupí.

³² ¿Uisaquinribi carana mitsu cati 'ain? Gideón, Barac, Sansón, Jefte, David, Samuel, acama 'iá 'imainun an Nucēn Papa Dios quicē bana uní ñuixuncē unicamaribi mitsu ñuixunquinbi cana sēnēontíma 'ain. ³³ Raírí unínribi ca Nucēn Papa Diosmi catamēquin —an ca nu 'aquinia —quixun 'unánquin bētsi 'apun suntárucamabē 'acananquin ñusmocéxa. Raírí uniribi 'apu 'ixun ca Nucēn Papa Diosmi sinánquin a unicama upiti bucunun, upí oquin 'aquiancéxa. Ami sinania ca a unicama ax quicēsabí oquin Nucēn Papa Diosan 'aquiancéxa. Raíriribi ca ami nishquian, unin 'inun pinun quixun aín cēnēnu niabi, Nucēn Papa Diosan sinanēn 'inúnbi piama 'icēn. ³⁴ Axa Nucēn Papa Diosmi catamēcē uní raíriribi ca tsí rēquirucē an nēēntanun quixun anu niabi Nucēn Papa Diosan sinanēn tsinbi uisabi oma 'icēn. Raírí uníxribi ca suntárunēn 'ati 'aishbi Nucēn Papa Diosan sinanēn iēacéxa. Raírínēxribi 'insíncē 'aish cushíma 'aishbi ca Nucēn Papa Diosan sinanēn cushi 'iacéxa. Nucēn Papa Diosan 'imicēxun ca suntárunēn cushiira 'ixun abē 'acanancé bētsi 'apun suntárucama abámíacéxa. ³⁵ Bētsi bētsi xanun ca aín tuá bamacē 'icēbi Nucēn Papa Diosan sinanēn baísquiia biacéxa.

Raírí unin ca unin Nucēn Papa Diosan bana ěnun quixun bētsi bētsi oquin paē tanmicēxunbi, ami sinánquin ěníma —'ěx masócē 'aish bamaibi cana Jesucristobē 'iti 'ai —quixun sinánquin ami catamēti ěnquinma tanshiacéxa. ³⁶ Raírí uní ca Nucēn Papa Diosmi catamēcē cupí unin ami cuaianan rishquiacéxa. Raírí ca unin manē risin nēaxun sipuacéxa. ³⁷ Nucēn Papa Diosmi catamēcē uní raírí ca unin maxaxan rēacéxa. Raírí ca Nucēn Papa Diosmi sinánxma 'inun quixun unin bētsi bētsi océxa. Raírí ca unin tēarabēocéxa. Raírí ca manē xētocēn 'acéxa. Raírínēx ca chupañuma 'ixun carnero rani pañuanan chivo rani pañuax cuainbēquini niacéxa. Ññuma 'aish nuibacacē 'ianan ca bētsi bētsi ocē 'iacéxa. ³⁸ A unicama aín nuitu upíira 'aish ěnē nētēnu 'ima Nucēn Papa Diosan nētēnuira 'iisa 'aishbi ca anu uní 'icēma menu nitsi aín bashinuribi cuainbēquini xubuñuma 'aish bashi quininu 'iacéxa. ³⁹ A unicama ñuiquin cuēnēo bana isquin cananuna 'unanin, Nucēn Papa Diosmi ca asérabi catamēacéxa quixun. Ami catamēquinbi ca uisaira oquin cara Nucēn Papa Diosan, Cristo cupí, aín unicama 'imíti 'icē quixun 'unánma 'icēn. ⁴⁰ A ñucama 'unánma 'aishbi ca utancéxa Cristo bama cupí nux 'icēsaribiti, axa béráma ami sinan unícamax Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'ianan asérabi ainan 'aish nubē aín nētēnu nētétimoi 'iti 'icēn. Usai 'icēbē ca camáxbi Nucēn Papa Diosan aín unicama cásabi oi 'inuxun 'aia.

12

Jesúsmi cananuna catamēti 'ai quicē bana

¹ A unícamaxa 'iásaribiquin ca nubē 'icē 'itsa unin tēmēraquinbi —Nucēn Papa Diosan ca asérabi aín quicēsabí oquin nu 'aquinti 'icē —quixun 'unánquin ami catamēquin ěnima. Atúxa 'icēsaribiti 'inuxun cananuna an nu 'atímaquin sinánmicē a ñucama ěnan an usabí 'itioquin nu 'atíma 'imicē ñucamaribi ěnti 'ain. Acama ěnquin cananuna bēnēquinma añu ñu 'ěn 'ati cara Nucēn Papa Dios cuēñia quixun sinánquin upí oquin 'ati 'ain. Cuai bētsibē upiti abáti

cupí ca unin an iëocë ñu nania, usaribiquin cananuna upí oquin nun 'ati ñu 'anuxun, uisa ñun cara nu 'atimaquin sinánmia, a ënti 'ain. ² Jesús, a cupí nux ami catamëcë 'aish ainan 'ianan asaribi upí 'aish ain nëtënu abë 'iti, ax 'iásaribiti 'inuxun cananuna uisai cara ax 'iacëxa quixun sinánti 'ain. 'Uchañuira uni 'acësa oquin ca unin i curúsocënu a matásti 'icë quixun 'unánxbi ca ënë menu uacëxa, —ëñë ñucama inúcëbë unicama upí 'iti mëñlotancëx cana 'ën Papa Diosbë 'i cuëëntëcënti 'ai —quixun 'unani. Usai bamax baísquia 'aish ca Nucën Papa Diosan nëtënu abë 'Apu 'icën.

³ Tëmëraquin —axa ami sináncëma unicaman ca 'ëx Jesucristonan 'icë cupí 'ë bëtsi bëtsi oia —quixun sinánquin ami catamëti ëntin rabanan camina —usaribi oquian ami nishquin unin 'acëxunbi ca Jesucristonën tanshiacëxa —quixun sinánti 'ain. Usaquin sinani camina ami catamëtia unin bëtsi bëtsi ocëxun oquin a ënti sinanima ami cushiti 'ain. ⁴ Mitsux 'uchati rabanan tëmëranan Jesucristonan cupí bëtsi bëtsi ocë 'aishbi camina bamacëma 'ain.

⁵⁻⁶ ¿A bana mitsúxmi ain bëchicë 'icëa 'ësëquin Nucën Papa Diosan cacë a caramina manuan? ëesai quicë:

'Ën bëchicë 'icë cana mi cain, Nucën 'Ibu Diosan ca an nuibacë unicama 'ixunbia ñu 'atima 'aia oquin amiribishi 'atëcënxunma 'anun quixun 'unánmiquin usoquin cara 'ati 'icë usoquin 'aia. Uicama cara ain bëchicë 'inun 'imiäxa acama ca usoquin 'aia. Usa 'ain camina ñu 'aisama 'aia Nucën 'Ibu Diosan mi uisa cara mi ocëxbi ain bana cuaisama tani bënëtima 'ain. 'Ianan camina masá nuituti sináncasmaquin, uisai carana 'iti 'ai quixun sinántima 'ain.

⁷ Camabi unin ca ain bëchicë ñu 'atima 'aia oquin upí 'inun quixun 'unánmia. Usa 'ain camina mitsun Nucën 'Ibu Diosan ñu 'atima 'aia oquin uisa cara ocëxunbi a tani masá nuituquinma upí oquinshi sinánti 'ain, an ca mitsúxmi ain bëchicë 'icë cupí usoquin 'aia quixun 'unánquin. ⁸ Nucën Papa Diosan ca ain unicama ñu 'atima 'aia oquin amiribishi 'atëcënxunma 'anun quixun 'unánmiquin uisa oquin cara 'ati 'icë usoquin 'aia. Usoquin mitsu 'acëma 'aish camina mitsux asérabi ainanma 'aish ain bëchicëma 'ain. ⁹ Nux xu 'ixun ñu 'atima 'aia oquin ca amiribishi 'atëcënxunma 'anun numi nishquinmabi nu 'unánmiquin nucën papan nu mëëacëxa. Mëëcëxunbi cananuna ami nishquinma ax cuëëncësabi oquin 'acën. ¿Usa 'ain caranuna uisa cupí Nucën Papa Diosan nux abë upí 'inun quixun, uisa oquin cara nu 'ati 'icë usoquin 'acëxunbi upí oquin sinántima 'ain? ¹⁰ Nux canitancëxnu upí 'inun quixun ca ain sináncësa oquin 'unánmiquin usoquin nucën papan nu 'acëxa. Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan asaribi upí 'iminuxun upí oquin nu 'unánmia. ¹¹ Cananuna 'unanin, Nucën Papa Diosan usoquin nu 'acëxun tani cananuna masá nuitupanin. Usai 'itancëxbi cananuna usaquian nu 'acë a inúcëbë Nucën Papa Diosbë upí 'iquin upí oquin sinani cuëënti 'ain.

Jesucristo ñui quicë bana timati rabanan bërúancati

¹² Usa 'ain camina tëmëraibi masá nuituquinma upí oquin sinani ami cushi Cristomi catamëti 'ain. ¹³ Usa 'ixunmi mitsun ain cuëëncësa oquin 'aia isquin ca rairi uniribi ami catamëti upí oquin 'unáncëma 'aishbi a ëníma mitsux 'icësaribiti 'iti 'icën. Usaia atux 'inun camina Jesucristomi catamëquin ain cuëëncësa oquin 'ati 'ain.

¹⁴ Nishananima camina upitaxëshi bucuti 'ain. Ain 'ucha ëncëma unix ca Nucën Papa Diosbë 'itima 'icën. Usa 'ain camina nishananima upitax bucuquin uisa 'uchabi 'ati sinántima 'ain. ¹⁵ Nucën Papa Diosan ax cuëëncësabi

oquin mitsu 'aquincēma 'itin rabanan camina an mitsu 'unánmicēsabi oi 'inux bēruāncati 'ain. Usai 'iquin camina uni ra'ri 'aisama nuituñu 'inun 'atimaquin sinánmitima 'ain. ¹⁶ Uní aín xanubēishi 'itioquin mēño 'ain ca micama ui uníxbi aín xanuma 'ain, xanu itsibē 'itima 'icēn, bēbúxribi ca xanúxmabi uni itsibē 'itima 'icēn. Nucēn Papa Dios ca uni 'imainun xanuribi usai 'iti cuēñima. Usai 'itin rabanan camina camáxbi upí sinánñu 'inun 'aquiananti 'ain. Esaúnēn ca Nucēn Papa Diosan cacē bana sinánquinma, ax rēcuēn 'ixunbi aín piti cuēñcē cupíshi aín xucēn aín rēcuēn 'imiácēxa. Ax piti cuēñcē cupía Esaú 'iásaribiti camina 'itima 'ain. ¹⁷ Camina 'unanin, 'itsa baritia 'icēbē ca Esaú aín papan rēcuēn bēchicē 'itēcēnti sináncēxa. Usaquin sinani masá nuituti iníbi ca 'iáma 'icēn. Usa 'ain ca Esaúma, aín xucēn Jacob, axa aín rēcuēn bēchicēsa 'icē, aín papan Isaacnēn upí oquin sinánxunquin Nucēn Papa Dios ñucáxuancēxa.

¹⁸ Mitsux camina aín bashi Sinaí, anuxuan nucēn raracaman Nucēn Papa Diosan bana cua, anu cuánma 'ain. Anuaxa canacamē'ēo sharaquimainun ca a bashix nētē cuinan mapucē bēánquibucē 'iacēxa. Aín bashicamanubi ca tsi rēquirucē tñbu 'iacēxa. Anu camina mitsux 'iáma 'ain. ¹⁹ Manē bana ocē sharatia camina cuama 'ain. Cuatíma 'ianan camina Nucēn Papa Dios banaiaribi cuama 'ain. Nucēn Papa Dios banacēbēa 'aisamaira ñu 'ia isquin ca nucēn raracaman racuēquin Moisés cacēxa:

—Nux bamatima cupí camina minbi Nucēn Papa Diosan cacēxun nu cati 'ain. ²⁰ Bananuxun ca Nucēn Papa Diosan cacēxa: “Uinu 'icē uníxbi ca aín bashi tanáin cuantima 'icēn, ñuinacaxribi ca cuantima 'icēn. Uní 'imainun ñuina ax anu cuancēcamax ca maxaxan rēanan masibunēn 'acē 'iti 'icēn”. A bana sinani ca nucēn raracamax racuēacēxa. ²¹ Usaía 'aisamaira ñu 'ia isi ca Moisésnēxribi quiacēxa: “'Exribi cana racuēti bērēin”.

²² Mitsux camina aín bashi Sinaí anuaxa Nucēn Papa Dios baná anu cuanma 'ain. Bērálma camina mitsux Nucēn Papa Dios rabinux Sión cacē matá, anua Jerusalén 'icē, anu cuancēn. Usai 'iá 'aíshbi camina Jesucristonan 'aish, uinu caramina 'ai anuax, Nucēn Papa Dios axa bamatimoi naínu 'icē Jerusalén aín nētēnu tsócē, abē banain. Anuxun ca 'itsaira 'ixun aín ángelcama timēxun a rabia. ²³ Anuribi uicamax cara ainan 'icē, aín anē 'acē, acamanribi ca a rabia. Anu ca ax 'Apuira 'ixuan an camabi unin 'acē ñu iscē, Nucēn Papa Dios, ax 'icēn. Anuribi ca Nucēn Papa Diosan ainan 'icē upí 'imicē 'aísha bamacē unicama aín bēru ñunshin 'icēn. ²⁴ Anuribi ca ax aín imi 'apati bama 'ixuan an nuxribinu anu 'inun mēñocē, Jesús, ax 'icēn. —Cain, an Abel 'acē uní, ax ca cupicē 'iti 'icē —quiax Nucēn Papa Dios quicēbē ca usai 'iacēxa. Usa 'aínbi ca Jesús bamacē cupí uínbi an 'acē uní cupíama 'icēn. Usoquian Jesús unin 'á 'ixunbi ca aribi cupíquinma uicamax cara ami catamētia, a aín 'ucha sinántēcēntimoquin tērēnia.

²⁵ Cananuna 'unanin, Moisésnēan Nucēn Papa Diosan bana ñuixuncēxunbia an a bana timaquin cuaisama tancē, nucēn raracamax ca castíancē 'iacēxa. Moisésnēn ñuíá banasamaira ca Jesucristo ñui quicē bana, Nucēn Papa Diosan naínu 'ixun nu 'inan, ax 'icēn. Usa 'ain ca nucēn raracamaxa 'iásamaira oi an Jesucristo ñui quicē bana timaquin cuaisama tancē uní-cama iētima 'icēn. Usa 'ain camina asérabi Jesucristo, Nucēn Papa Diosan a aín nētēnua xua, a ñui quicē bana timaquinma upí oquin cuati 'ain. ²⁶ Bērálma ca Moisésbēa Nucēn Papa Dios banacēbē mecama shaíquiacēxa. Usa 'aínbi ca Nucēn Papa Dios ësairibi quia: “Mecama amiribishi shaícatēcēnquin cana ashí 'aquinma naínu 'icē ñu, bari, 'uxē, 'ispa acamaribi shaícati 'ain”.

²⁷ Nucën Papa Diosa “cana amiribishi ñucama shaícatēcēni” quiá 'ain cananuna 'unanin, usoquin shaícacēx ca a ñucama cēñúcē 'aish 'aíma 'iti 'icēn. Acama 'aíma 'aínbi ca uisai cara aín unicama abē 'iti 'icē quixun an mēñfosabi oi 'iti 'icēn. ²⁸ Ax xēñibua 'aínbi cēñútimoí nucën 'Apuíra 'ain cananuna nux nētētima anu abē 'ianan aín unicamabē 'iti 'ain. Usai 'iti sinánquin cananuna Nucën Papa Diosmi sinánquin aín bana cuaquin —asábí ca —caí cuēēnquin a rabiti 'ain, ax cuēēncēsabi oquin, ²⁹ ax upíra 'ixun ca rēquiruquin tsin 'acēsaribi oquin ñu 'aisamacama cēñuti 'icē quixun sinánquin.

13

Usaquian aín unicaman Nucën Papa Dios cuēēnmiti bana

¹ Mitsux Jesucristonan 'aish camáxbi xucēnsa 'aish camina mitsux 'icēsabi bētsibē bētsibē nuibanani 'iti 'ain. ² Mitsun 'unáncēma unibi camina mitsun xubunu bēbaía cuēēnquin bití 'ain. Usai 'iquin ca raírinēn 'unánquinmabi ángel, unisaribi 'icē, biacēxa.

³ Mitsúxribi atubē sipuacē 'aish tēmēracēsa 'ixun camina axa Jesucristonan cupí sipuacē unicama manuquinma a sinánquin 'aquinti 'ain. Mitsúxribi usaribi uní 'ixun camina —usaribi oquin ca unin 'ē 'ati 'icē —quixun sinánquin unían bētsi bētsi ocē uní a 'aquinti 'ain.

⁴ Min xanuma 'ain camina xanu itsibē 'itima 'ain. Xanu minan 'iti bitancēxun camina abē nuibanquin upí oxun 'iquinti 'ain. Aín xanuma 'ain bēñēñuma xanubē 'iti 'imainun uní itsin xanubē 'iti ca Nucën Papa Dios cuēēnima. Cuēēnquinma ca usa uní 'imainun usa xanuribi 'uchoquin uisa cara otí 'icē usoquin 'ati 'icēn.

⁵ 'Aisamaira curíquiñu 'iti camina sinántima 'ain. Nucën Papa Diosan “Èn cana mí 'aquinquin èntima 'ai” quixun cacē a sinani camina mitsux 'aisamaira ñuñuma 'aíshbi masá nuituti bēñētima cuēēnti 'ain. ⁶ Usaquin sinánquin cananuna èñē bana cuēñēo quicēsabi oquin sinánti 'ain: Nucën 'Ibu Diosan ca 'ē 'aquinia. Úsa 'ain cana unin uisa cara ocēxbi racuētima 'ain.

⁷ Jesucristo ñuiquin mitsu bana ñuixuncē unicama camina manuquinma sinánti 'ain. —Atun ca Jesucristomi catamēquin upí ñuishi 'aia —quixun sinani camina usaribiti 'iti 'ain.

⁸ Jesucristo ax ca usabi 'iá 'aish béríribi usabi 'aish, usabi 'iti 'icēn. ⁹ Usa 'ain camina uní itsían mitsu bētsi bētsi bana ñuixunquin Jesucristomi sinánti ènun quixun cacēxunbi èntima 'ain. A unicamax ca —bētsi bētsi ñu piquinbi camina bētsi bētsi ñu pitima 'ai —quia. Atúxa usai quia a bana cuatíbi ca uní aín nuitu upí 'ima. Usa 'ain camina —Cristo cupíshi ca Nucën Papa Diosan nu nuibaquin nun 'ucha tērēanan nux aínan 'inun 'imia —quixun 'unani amishi cushicánti 'ain.

¹⁰ Nun nu —Jesucristo bama cupí ca nun 'uchacama tērēncē 'icē —quixun 'unáncē 'aínbi ca judíos sacerdotecaman 'aracacē ñuina rēcē aín nami picē 'aíshbi, amí catamēcēma 'ixun, —Jesucristo bama cupí cana 'èn 'uchacama tērēncē 'ai —quixun 'unanima. ¹¹ Unicaman 'ucha tērēncē 'inun ca sacerdotenēn cushicaman 'apun, 'aracacē ñuina rēcē aín imi, anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu 'ucē mēu, Cata Upíra cacē, anu buáñxun anuxun ánscaía. Usoquin 'anan ca a ñuinacan namicama a èma 'ura buáñxun nēñenia. ¹² Usaribiti ca Jesús, Jerusalén 'uri aín imi 'apati i curúsocēnu, camabi uníxa aín 'ucha tērēncē 'aish Nucën Papa Diosnan 'inun, bamacēxa. ¹³ Usa 'ain cananuna Jesús, axa èma 'uracēox 'uchañuira uní 'icēsari bama, a nuxnu aínan 'icēa

uni itsin tēmëramianan 'usáncëxunbi, ainan 'iti ëntima 'ain. ¹⁴ Ënë nētënu ca axa cëñútima usabi 'icëbënu anu 'iti ëma 'aíma 'icën. Usa 'ain cananuna axa cëñútima nētë Nucën Papa Diosbënu anu 'iti a cainin. ¹⁵ Usa 'ain cananuna Jesucristo cupí camabi nētën abë banai cuëënquin Nucën Papa Dios nun cuëëbitan rabianan —mix camina asérabi nun 'Apu 'ai —quixun caquin a rabiti 'ain. ¹⁶ Rabianan camina uni raírí 'aquinquin ñu upí 'ati manutima 'ain. Ñuñuma uniribi camina nuibaquin min ñu mësú 'inánti 'ain. Unían usaquin 'aia isi ca Nucën Papa Dios cuëënia.

¹⁷ Mitsun cushicaman ca mitsúxmi upiti Jesucristomi sinánun mitsu 'aquinia. Usaquin mitsu 'aquinuan Nucën Papa Diosan caíscë 'ixun ca an cacësabi oquin upí oquin 'aia tania, ax cuëëntanun. Usa 'ain camina aín bana cuaquin atux quicësabi oquin 'ati 'ain. Mitsun usaquin 'aia isquin ca atun masá nuituquinma cuëënquin mitsu 'aquinti 'icën. A unicaman bana cuaquinbimi an cacësa oquin 'aia isa isi ca Nucën Papa Dios cuëëntima 'icën.

¹⁸ Cananuna 'unanin, ñu 'atima 'aquinma upí ñuishi 'aia tania ca Nucën Papa Diosan nu upí isia quixun. Usa 'icë camina nu Nucën Papa Dios ñucáxunti 'ain. ¹⁹ 'Ëx mitsubë 'itëcëni bënëtishi cuanun camina manúquinma Nucën Papa Dios 'ë ñucáxunti 'ain.

Upí oquin sinania bërúanx 'inuan Pablonën ca

²⁰ Nucën Papa Dios, an aín unicama abë upí 'inun 'imicë, an ca Nucën 'Ibu Jesucristo, an aín unicama bërúainracë, a bamacëbi baísquimiácëxa. An Jesús aín imi 'apati bamacë cupí nun 'uchacama tërënquin nux xënbua 'aínbi ainan 'inun 'imicë, ²¹ anbia an iscëxmi upí 'inun 'imianan ax cuëëncësabi oquinmi upí ñuishi 'anun mitsu 'imiti cana cuëënin. 'Ianan cana an, Jesucristo cupí, ax cuëëncësabi oquin nu 'imiti cuëënin. A ca aín unicaman xënbua 'aínbi ënquinma rabiti 'icën. Usaquin ca 'ati 'icën.

²² 'Ën xucëantu, 'ën mitsu 'ësëquin, 'itsamashi cuëñëoxuncë banacama ënë camina upí oquin sinánquin cuati 'ain. ²³ Mitsun camina 'unánti 'ain, nucën xucën, Timoteo, a ca sipuacë 'icëbi chiquíncanxa. 'Itíxa bënëtishi bëbaia cana mitsu isi cuanquin a buánti 'ain.

²⁴ Anu 'icë Jesucristomi catamëcë unicama 'imainun mitsun cushicama a camina bërúanxa 'inun 'ë caxunti 'ain. Italianuax ucë unicamanribi ca mitsu bërúanxmi 'inun mitsu camia.

²⁵ Nucën Papa Diosan nuibaquin 'aquincëxmi chuámarua 'aish bucuti cana cuëënin. Ashi.

SANTIAGONĒAN JUDÍOS UNICAMA BUÁNMI QUIRICA

Aín menuma 'icē judíos unicama Santiagonĕn quirica cuēñoxuan

¹ Ēx cana Santiago, an Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn cacĕsabi oquin ñu 'acĕ 'ain. Israelnĕn bĕchicĕ mĕcĕn rabĕ 'imainun rabĕ aín rĕbúnqui 'aíshmi bĕtsi bĕtsi menu tsóti cuan 'icĕ cana mitsu ĕñĕ quirica buánmin.

Nucĕn Papa Diosan sinánmicĕ 'aísha aín unicamax bĕtsi sinánñu 'iti

² Ēn xucĕantu, cana mitsu cain, uisai caramina 'iti 'ain, uisa ñu cara mitsumi 'icĕbĕbi camina upí oquinshi sinani cuĕĕnti 'ain. ³ Camina 'unanin, usai 'i bĕnĕquinma tanshiquin camina uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima upiti Jesucristomi catamĕti 'unánti 'ain. ⁴ Mitsux usai 'inux camina ĕñima Jesucristomi sinani uisa ñu cara 'icĕbĕbi masá nuitutima ami catamĕcanti 'ain.

⁵ Uisaira caramina ami cushiti 'ai quixun 'unáncĕma 'ixun camina Nucĕn Papa Dios ñucáti 'ain. Ñucácĕxun ca an mi usámi 'iti 'unánmiquin cushioti 'icĕn. An ca an a ñucácĕ unimi nishquinma cuĕĕnquin upí oquin 'unánmia. ⁶ 'Ixunbi camina —Nucĕn Papa Diosan sapi ca 'ĕn cacĕxun cuatima 'icĕ — quixun sinánquinma, —an ca asĕrabi 'ĕn cacĕxun cuati 'icĕ —quixun sinánquin ñucáti 'ain. An cara 'ĕ 'aquinti 'icĕ, cara 'ĕ 'aquintima 'icĕ quixun sináncĕ uni ax ca suñun bĕcacĕxa parún papa amami amamiqui tucánquicĕsa 'icĕn. ⁷ Mitsux usa 'ixun camina Nucĕn Papa Diosan ca 'ĕn bana cuatia quixun sinántima 'ain. ⁸ Usaquin sinánbĕquincĕ unix ca an sináncĕsabi oi 'ima cĕmĕbĕquinia.

⁹ Uícamax cara unían —ñuumara ca —quixun iscĕ 'iaxbi Jesucristomi catamĕtia, Nucĕn Papa Diosan 'aquincĕx bĕráma 'íasama 'icĕ, ax ca cuĕĕnti 'icĕn. ¹⁰ 'Imainun ca ñuñuira ax Jesucristomi catamĕti ñuñumaibi cuĕĕnti 'icĕn. Axa ñuñuira uni ax ca ro uáxa upíira upí 'itancĕxbi aín upí bĕnĕtishi nĕtĕcĕsaribi 'icĕn. ¹¹ Barin uruquin pĕcaquin xarocĕx ca ro uá chushia. Usari 'i ca ro uá rĕucuti aín upí nĕtĕtia. Usaribiti ca ñuñu uni ax curíquiñuira 'iti sinánxun ñu 'aíbi 'iti 'icĕn.

Uisa ñu cara 'icĕbĕtanbi Jesucristomi catamĕti ĕntima

¹² An uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕquinma tanshiquin Jesucristomi catamĕti ĕncĕma unicama a ca usaía ax ami sináncĕ unicama 'iti ñuia quiásabi oquin Nucĕn Papa Diosan aín nĕtĕnu abĕ 'aish chuámarua 'aish cuĕĕnun 'imiti 'icĕn. ¹³ Usa 'ain ca ui unin cara 'atima ñu 'ati sinania, a unin —Nucĕn Papa Diosan ca usaquin 'anun 'ĕ sinánmia —quixun sinántima 'icĕn. Nucĕn Papa Dios a ca uínbi 'atima ñu 'anun sinánmitima 'icĕn. Usa 'ixun ca anribi uinu 'icĕ unibi 'atima ñua 'anun sinánmima. ¹⁴ Unían ñu 'atima 'acĕ ax ca Nucĕn Papa Diosan 'amicĕma 'icĕn. Abi aín sinan 'atima 'ixun ca usoquin 'aia. ¹⁵ Usaquin sináncĕ cupí ca unin ñu 'atima 'aia. Ñu 'atima ĕnquinma amiribi amiribi 'ai 'uchacĕ cupí ca bamai Nucĕn Papa Diosbĕ 'itima 'icĕn.

¹⁶ Ēn nuibacĕ xucĕantu, uinu 'icĕ unínbi paráncĕ camina 'icantima 'ain. ¹⁷ Camabi uisa ñu cara upí 'icĕ, ax ca Nucĕn Papa Dios naínu 'icĕ, an bari, 'uxĕ, 'ispa acama unio, an camabi uni 'ináncĕ 'icĕn. A ñucamaxa bĕnamĕanan

béânquicē 'aínbi ca Nucēn Papa Dios axira usabi 'iá 'aish usabi 'icēn. ¹⁸ An ca unían aín bana ñuixuncēxun cuatínu ainan 'inun nu 'imiáxa, nux pain 'icē cupía raíri uníxribi Jesucristomi catamēcē 'aish camabi ñu an uniosamaira 'inun.

Aséribi Jesúsmi catamētia usai uni 'iti bana

¹⁹ Ēn nuibacē xucéantu, usa 'ain camina Nucēn Papa Diosnan 'ixun mitsun unían bana ñuia upí oquin pain cuati 'ain. Cuati camina mitsux munu pain sinántancēx bananan bēnētishi nishtima 'ain. ²⁰ Axa nishcē unix ca Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'ima. ²¹ Usa 'ain camina ñu 'atima 'aisamaira oquinmi mitsun 'acē a éanan uisa ñucama cara 'aisama 'icē énti 'ain. A énquin camina ami cuacē Nucēn Papa Diosan bana a mitsun nuitu mēu racanaquin upí oquin sinánti 'ain. Mitsúnmi cuacē bana éñēxa quicēsabi oquin, Jesucristomi catamēcē 'ixun, 'acē 'aish camina Nucēn Papa Diosnan 'inux iécanti 'ain.

²² Usa 'ain camina mitsun pabitainshi cuaquinma upí oquin sinánquin a bana quicēsabi oquin 'ati 'ain. Usoquin 'acēma 'aish camina —'éx cana Nucēn Papa Diosnan 'ai —quixun sinanibi cēmēcē mitsux 'iti 'ain. ²³ Axa Nucēn Papa Diosan bana aín pabitainshi cuati, a bana isi ax quicēsabi oi 'icēma uni ax ca an aín bēmánan espéjonēn iscē unisaribi 'icēn. ²⁴ —Uisa carana 'ai —quixun istancēxibi ca mēnlocatima manúquiiani usabi cuania. ²⁵ Usa 'aínbi ca an a bana cuaquin manuquinma sináncē uni, ax a bana quicēsabi oquin énquinma 'acē 'aish chuámarua tani cuéenti 'icēn. A banax ca anúnu upí 'ianan, ñunshin 'atima cuēēncēsa oi 'ima Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oi 'inux iéti a 'icēn.

²⁶ Ui unix cara —'éx cana Nucēn Papa Diosan bana cuacē 'ai —quibi sinánxmaishi 'aisamairai banaia a unix ca Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi 'ima cēmēia. ²⁷ An Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'acē unin ca ésaquin 'ati 'icēn: Papañuma titañuma tuácama 'imainun casunamēcē xanucamaribi 'aquinsa 'ianan masá nuitutia isquin ca 'aquinti 'icēn. 'Aquiñanan ca an Nucēn Papa Diosmi sinánquinma éñē menu 'icē ñuishi sináncē unin 'acēsaribi oquin ñu 'aisama 'atima 'icēn.

2

Raíri unishi nuibanan raíri 'atimotima

¹ Ēn xucéantu, mitsux Nucēn 'Ibu Jesucristo, ax Diossaribi upí, ami catamēcē 'ixun camina raíri unibēishi nuibananquin raíri uni timatima 'ain.

² Ēñēx ca ésa 'icēn. Ñuñu uni axa upiti mēnlocanan, upí chupa pañuñanan, curi manē mēñuax, anu mitsux timēcēnu atsínmainun ca ñuñuma uníxribi chupa 'atimará pañuax atsínti 'icēn. ³ Atsiniami mitsun ñuñu uni a upí oquin biguín: Anu tsóti upí énu ca tsót quixun canan ñuñuma uni aribi: 'Iisa tani nianan ca menu tsóbut cati, ax ca 'aisama 'icēn. ⁴ Usoquin 'aquin camina camabi uni sēnēn nuibaquinma 'atima sinánñu 'ixun raírishi nuibanan raíri uni 'atimoin.

⁵ Ēn nuibacē xucéantu, 'ēn mitsu camainun ca cuat. Nucēn Papa Diosan ca axa éñē menuax ñuñuirama unicama a caísia, atúxa ami upiti catamēcē 'ianan aín nētēnu abē 'inun, an nuibacē unicamax ca usai 'iti 'icē quiáxa aín bana quicēsabi oquin. ⁶ Usa 'aínbi camina mitsun ñuñuma uni a —'aisama ca — quixun timaquin rabínmin. Ñuñuira uni an ca mitsu paránquin ñu mēēmianan tēmēramiqin mitsumi manánquin, an uníxa ami bētsi uni ñu manáncēxun cuacē uninu buania. ¿Atux cara usama 'ic? ⁷ Usaquin 'ai ca Cristo, ax upí 'ixuan an mitsu ainan 'imicē a ñui 'atimati banaia. ¿Atux cara usama 'ic?

⁸ Aín bana raírinëxa quicësoi 'icësamaira oi a bana quicësoi 'iti Nucën Papa Diosan banax ca ësai quia: “Mixmi upiti bërúancacësaribi oquin camina min aintsicama nuibanan axa 'aquinsa 'icë 'aquinti 'ain”. A bana quicësabi oquin 'acë 'ixun camina mitsun Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'ain. ⁹ Usa 'aínbi camina mitsun, raíri unishi nuibanan raíri uni nuibacëma 'ixun, 'uchaquin Nucën Papa Diosan bana cuëñeo quicësabi oquin 'aiman. ¹⁰ Èsa ca. An camabi aín bana cuëñeo quicësabi oquin 'aquinbi Nucën Papa Diosan bana achúshi quicësa oquin 'acëma uni, an ca camabi Nucën Papa Diosan bana cuëñeo quicësa oquin 'acëmasa 'aish 'uchaia. ¹¹ Nucën Papa Dios axa “Min xanuma 'ain camina xanubë 'itima 'ain” quíá, axbi ca “Uni camina 'atima 'ain” quiacëxa. Usa 'aínbi ca an aín xanuma 'ain, xanubë 'iquinmabi uni 'acë uni an Nucën Papa Diosan bana quicësabi oquin 'aima. ¹² Usa 'aínbi camina mitsux Nucën Papa Diosan, anun camabi unían ñu 'acë isti nètën, mitsux caramina Jesucristomi catamëti axa cuëñcësabi oi 'ia quixun isti cupí, upitishi bananan upíshi 'iti 'ain. ¹³ Anúan an camabi unin ñu 'acë isti nètë anun ca Nucën Papa Diosan, an bëtisi uni nuibaquin 'aquincëma unicama a aín 'ucha cupí uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. Usonan ca an bëtisi uni nuibaquin 'aquincë unicama ashí uisabi otima 'icën.

Jesucristomi catamëcë 'ixuan unin ñu upíshi 'ati

¹⁴ Èn xucéantu, an “Èx cana ami catamëti Jesucristonan 'ain” quiquinbi, Jesusan bana quicësabi oquin upí ñuishi 'acëma uni ax ca aín bana ñancáishi 'icën. ¿Usa unix cara Jesucristonan 'aish iëti 'ic? Ca 'itima 'icën. ¹⁵ Èsa ca. Axa Jesucristomi sináncë uni, bëbu 'imainunbi xanu, chupañuma 'ianan a pití ñuñuma isquin, ¹⁶ sapi camina mitsu achúshinën cati 'ain: Bërúanx ca cuantan, mina matsi ca mapút, pucháquin ca pit quixun. Usaquin caquinbi añu ñubi 'ináncëma 'aish camina min bana ñancáishi 'aish banáinshi quicë 'ain. ¹⁷ Usaribiti ca uni Jesucristomiisa catamëtia quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish asérami Jesucristomi catamëcëma 'icën.

¹⁸ Unin sapi ca uni itsi cati 'icën: Mixmi Jesucristomi cana catamëti quimainunbi cana 'ën upí ñu 'ain. Mixmi –Jesucristomi cana catamëti – quicëbëtanbi cana minmi upí ñu 'aia iscëma 'ixun asérami camina usa 'ai quixun sinántima 'ain. Usa 'aínbi cana 'ën ñu upí 'acë 'ixun mi ismiti 'ain, 'èx cana asérami Jesucristomi catamëcë 'ai quixun. Usaía a uni quicë ax ca asérami 'icën. ¹⁹ Min camina Nucën Papa Dios ax ca achúshishi 'icë quixun sinanin. Usaquin sinánti ca asábi 'icën. Usaquinmi sináncë 'aínbi ca ñunshin 'atimacamánribi –usa ca –quixun 'unani ami racuëtan bamai bërëruia. ²⁰ ¿Mix sinánñumasa 'ixun caramina 'unaniman, Jesucristomi cana catamëti quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish ca a uni Jesucristomi catamëcëmasa 'icën? ²¹ Èsa ca. Nucën rara, Abraham, an ca Nucën Papa Dios rabinuxun an cacësabi oquin aín bëchicë Isaac 'ati mënlocëxa. Usaquin 'aia isi ca Nucën Papa Dios –Abrahamnën ca 'ën bana cuaquin 'ën cacësabi oquin 'aia, usa 'aish ca 'ënan 'icë –quiaux quiacëxa. ²² Nucën Papa Diosan a cacësabi oquin Abrahamnën 'á cupí camina 'unanin, Abrahamnëx ca asérami Nucën Papa Diosmi catamëcë 'iacëxa quixun. Usa 'ixun an cacësabi oquin 'acë 'aish ca Abraham asérami ax 'icësamaira oi Nucën Papa Diosmi sináncëxa. ²³ Nucën Papa Diosan bana cuëñeo axa a ñui quicësabi oi ca Abraham 'iacëxa, ësai quicë: “Nucën Papa Diosan ca aín quicësabi oquin 'ati 'icë quixun 'unani ca Abraham ami catamëacëxa. Usaía 'icë cupí ca Nucën Papa Diosan iscëx Abraham upíra

uni 'iacëxa". Usa 'icë ca Abraham unin, Nucën Papa Diosbë nuibanancë uni caquin anëacëxa.

²⁴ Usa 'ain camina mitsun 'unánti 'ain, Nucën Papa Diosan ca ami sináncë cupíshima, ami sinánquian ax cuëëncësabi oquin ñu upí 'acë cupíríbi, uni — ax ca asérabi upí 'icë — quixun isia. ²⁵ Usaríbi oquin ca Rahab cacë xanu ax 'aisama 'ixunbia Israel uní rabé Jericó émanu 'icë unicaman 'atin rabanan, aín xubunu unëxun bëtisi bain cuantánun xucë, a cupí Nucën Papa Diosan upí isacëxa. ²⁶ Cananuna 'unanin, bamatancëx ca bëru ñunshínñuma 'aish uni aín nami ñancáishi 'icën. Usaríbi ca uni ax isa Jesucristomi catamëtia quiquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma 'aish, aín banax ñancáishi 'icën.

3

Upitishi cananuna banati 'ai quicë bana

¹ Ën xucëantu, mitsux camina camáxëshiira an axa Jesucristomi catamëcë unicama 'unánmicë uni 'ítima 'ain. Camina 'unanin, usa uni 'ixunbi 'atima ñu 'ai camina raírí unicama 'acësamaira oquin 'uchocë 'iti 'ain. ² Camaxunbi cananuna ñu 'aisama 'ain. Axa uisaíbi 'atimati banacëma uni ax ca asérabi upí uní 'icën. A unin ca 'atimati banatisa tanquinbi ténëti 'unáncë 'ixun uisa ñu 'atima 'ati cara sinania, abi ténëti 'icën. ³ Ësa ca. Caballo niqunquin cananuna anun nitsinanambi anun buinati itsi aín cuëbínu təcërëcain. Úsoxun cananuna nun cuëëncësa oquin niquínti 'ain. ⁴ Usaríbi ca manë nuntí 'icën. Chaira 'icëbi ca suñun bëcaquin buania. Usa 'icëbi ca an niqincë unin, uinu cara cuainsa tania ami oquin anun chibítí axa chairama 'aínbi anúinshi puntëbianquin buania. ⁵ Usaríbi ca nun ana anúnu banacë ax 'icën. Chamaratsu nun cuëbí 'aínbi cananuna uisa ñuishi ñui cara, anun banain. Tsi chamaratsu bimicëxunbi ca chaira 'icëbi naë rëquiquiani chaquin cëñuía. Usaríbi oquin ca nun anáxa chamará 'aínbi uisa banaratsu cara unin uní itsi ñuiabi, a bana chanioquin tsuácaruia, camabi menuxuan unin cuanun. ⁶ Tsi chamaratsu usaríbi ca nun ana, a cupínu nun cuëbitan banacë, ax 'icën. Chamaratsu 'aínbi cananuna anun 'atimati banati 'ain. Usai banacë cupí nun sináribi 'atima 'ixun cananuna ñu 'atimaríbi 'ain. Usa 'ixun ca anúnu 'atimati banacë 'ixun nun bamati nētē utámainun usabi nu 'imiti 'icën. Ñunshin 'atimanën 'apu anbi ca uní 'atimati banati sinánmia.

⁷ Unin ca camabi ñuina axa piánancë 'imainun ñuina pëchiu 'imainun men nírícë ñuina 'imainun baca mëu 'icë ñuina a camabi aín cuëëncësa oquin 'ati 'icën, usoquin ca 'aia. ⁸ Usa 'aínbi ca unin aín cuëbitan 'atimati banati ashi ténëtima 'icën. Usa 'ain ca uni usabi 'atimati banatia. Usa 'aish ca a unin bana anun uní bamati muca rosaríbi 'icën. ⁹ Nun ana anúnu banacë, anúinbi cananuna Nucën 'Ibu Dios rabin, anúnribi cananuna uni, a Nucën 'Ibu Diosan asaríbi oquin unio 'icëbi ami nishquin ami 'atimati banaquin ñu cain. ¹⁰ Nun cuëbitanbi cananuna Nucën Papa Dios rabin. Rabianan cananuna nun cuëbitan 'atimati banain. Ën xucëantu, usai 'iti ca 'aisama 'icën. ¹¹ ¿Anuaxa me mëúcüax 'unpax chiquicë, anuax cara bata 'unpax 'imainun muca 'unpáxribi uti 'ic? Ca utima 'icën. ¹² Ën xucëantu, ¿higueranën cara aceitunanën bimisa oquin tuati 'ic? Ca 'atima 'icën. ¿Uvasnënríbi cara higueranën bimisa oquin tuati 'ic? Ca 'atima 'icën. Usaríbiti ca anuaxa me mëúcüax 'unpax chiquicë anuax tashiñu 'unpáxbëbi bata 'unpax utima 'icën. Usaríbiti cananuna nun cuëbitan Nucën Papa Dios rabianan 'atimati banatima 'ain.

Aserabi ñu 'unáncë 'iti bana

¹³ Micama uinu 'icëx caramina sinánñuira 'ianan upí oquin bana cuacé 'ain camina cëruti rabíquinma ñu upíshi 'ati 'ain. Usaquinmi 'aia isquin ca —a unix ca asérabi sinánñu 'ianan upí oquin bana cuacé 'icé —quixun unin 'unánti 'icën. ¹⁴ Usa 'ainbi camina mitsux unimi nishcë 'ianan uni itsimi sinánanima nutsi mixëshi ñuñu 'iti cuëëncë 'ixun, rabiacaquin —'ëx cana ñu 'unáncë 'ai —quixun sinántima 'ain. Usaquin sináncë 'aish ca mín bana cëmécë 'icën. ¹⁵ Usaquin sináncë unix ca Nucën Papa Diosan sinánmicëma 'icën. Ax ca an ëné menu 'icë ñuishi sináncë unin sináncësa 'icën. Ñunshin 'atimanën sinánmicë ca usa uní 'icën. ¹⁶ Axa nishanan ami sinanima uni itsimi nut-sianan axëshi ñuñu 'iti cuëëncë uni an ca upí oquin sináncëma 'ixun camabi 'atima ñu 'atishi sinania. ¹⁷ Usa 'ainbi ca Nucën Papa Diosan sinánmicë unin upí oquinshi sinánquin upí ñu 'aia. Ca unibë nishananquinma nuibananquin bëtsi unían cacëxun cuaquin upí oquin bana sinánan uni itsiribi nuibaquin axa 'aquinsa 'icë 'aquinia. Usa unin ca cëmëma 'ixun paránanquinma aín quicësabi oquin 'aia. ¹⁸ Axa unibë nishananima upitishi banacé unicama an ca chuámarua 'ixun upí ñuishi 'aquin uni raíriribi chuámarua 'inun 'imia.

4

An ëné menu 'icë ñuishi sináncë unicamasaribi 'itima bana

¹ ¿Usa cupí caramina mitsúxbi nishananan ñu cananin? Mitsúnbi bëtsi bëtsi ñu 'atimaquin sinani camina usai 'icanin. ² Mitsun cuëëncë ñu bicasi bënëquinbi bicëma 'ixun camina binuxun ami nishquin uni itsi 'acësa 'ain. Usa 'ixun bëtsi uní 'icësaribiti ñuñu 'iisa tani bënëquinbi bicasmati camina nishananan mëënanin. Usai 'iquinbi camina Nucën Papa Diosmi ñucácëma cupí mitsun cuëëncë ñu bitsiman. ³ Ñucáquinbi camina ami ñucácë ñu a bitsimán, ax cuëëncësabi oquinmami mitsux cuëëncësa oquinshi Nucën Papa Dios ñucácë cupí. ⁴ Nucën Papa Diosmi manúxunmi mitsun cuëëncësa oquinshi 'aia cana ësaquin mitsu cain: ¿Mitsun caramina 'unaniman, ëné menu 'icë ñuishi sináncë 'aish ca uní Nucën Papa Diosbë upíma 'icë quixun? Uinu 'icë unin cara ëné menu 'icë ñuishi sinania ax ca ainanma 'aish Nucën Papa Diosmi nishcësa 'icën. ⁵ Nucën Papa Diosan bana cuëëno ax ca ëesai quia: “Nucën Papa Diosan ca ainan 'icë nu ñuñuáia. Usa 'ain ca an nubë 'inun nu 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí ax bëtsi ñu 'aquinmanu ax cuëëncësa oquinshi 'ati cuëënia”. A banax ca asérabi 'icën. Usa ca ax 'icë quixunu 'unánti oquin ca Nucën Papa Diosan aín uni usoquin cuëëno miacëxa. ⁶ An nu sinánmicë ñuishi nun 'anun ca Nucën Papa Diosan nu 'aquintancëxun nuibaquin nua 'aquincë usamaira oquin 'aquintëcënia. Usa 'ain ca aín bana ëesai quia: “Nucën Papa Diosan ca axa rabicë unicama a timanan axa —'ëx cana usa 'ai —quixun rabicëma unicama nuibaquin 'aquinia”. ⁷ Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan bana cuati ami catamëti ax cuëëncësabi oishi 'iti 'ain. Usai 'iquin camina ñunshin 'atimanëan 'atima ñu 'ati mitsu sinánmisa tancëxunbi a ñu 'ati tënëquin 'atima 'ain. Usai 'ia ca ñunshin 'atimanën ubíoquinma mitsu ënti 'icën. ⁸ Asérabi upiti ami sinani Nucën Papa Diosbë banaquin camina an nuibaquin sinánmicëxun, ax ca mitsubë 'icë quixun mitsun nuitu mëu upí oquin 'unánti 'ain. An ñu 'aisama 'acë unicama, cana mitsu cain: Unia aín mëcën chuañuma 'inun mëchucacësaribiquin ca mín sinan upí 'inun mín ñu 'atima 'acëcama ën. —Nucën Papa Diosan cana 'ai —quicë 'ixunbi ainanma unicaman 'acësaribi oquin ëné menu 'icë ñuishi sináncë unicama, mitsúxribi ca sinanat, Nucën Papa Dios cuëëncësabi oishimi 'inun. ⁹ —Nucën Papa Dios cuëëncësabi oi cana 'ima —quixun sinani ca masá nuituti 'in. Cuëëni cuacé 'aishbi ca a ëni masá

nuituti bēunan mēscut. Chuámarua taními cuēēncē a ēni ca masá nuitut. ¹⁰—'Ēx cana an iscēx 'aisamaira 'uchañu 'ai —quixun sinánquinmi cacēxun ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn mitsun 'uchacama tērēnquin upíra 'aishmi cuēēnun mitsu 'imíti 'icēn.

Ñuiquin uni itsi 'atimotima

¹¹ Ēn xucēantu, cana mitsu cain, Jesucristomi sináncē 'aish camina axribia ami sináncē unicamabē ñuianantima 'ain. Axa abēa Jesucristomi sináncē uni ñui —ax ca 'aisama 'icē —quicē uní ax ca —Nucēn Papa Diosan banax ca 'aisama 'icē —quicēsa 'icēn. Usai qui camina mitsux Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'aíma a banax ca cuatima 'icē quicēsa 'ain. ¹² Usai ca uni 'iti 'icē quicē bana nu 'inan ax ca achúshi, Nucēn Papa Dios, ashi 'icēn. A bana 'inan 'ixun ca unin cara a bana quicēsabi oquin 'aia quixun isti 'icēn. Usa 'ixun ca axa xēnibua 'aínbi abē 'iti unicama a iēmianan axa abē 'itima unicama a xēnibua 'aínbi abē 'itimoquin ēnti 'icēn. ¿Usa 'aínbi caramina minmi uni itsi 'atimonun mix añu 'ain?

Usai caranuna imēishi 'iti 'ai quixun cananuna 'unanima quicē bana

¹³ Ēnē banaribi 'ēn mitsu camainun ca cuat. Micama raírinēx camina ēsai quin:

—Bērí cuanima cananuna imēishi anuxun ñu 'ai bētsi ēmanu cuanti 'ain. Cuanx bēbatancēxun cananuna achúshi barin anu 'iquin ñu bitancēxun maruquin 'itsa curíqui biti 'ain. ¹⁴ Usai quiquinbi camina uisai caramina imēishi 'iti 'ai quixun 'unaniman. Uisa cara nun tsóti 'icē cananuna 'unaniman. Ax ca 'ibútancēxa curu nētē bēnētishi nētécē usaribi 'icēn. ¹⁵ Usai quima camina ēsai quiti 'ain: Nucēn 'Ibu Dios cuēēncēbē, bamacēma 'ixun cananuna nun sináncē ñu 'ati 'ain. ¹⁶ Usa 'aínbi camina mitsux —'ēnbi cana usaquin ñu 'ati 'ai —quiax cērúanan rabbitin. Usai 'iti ca 'aisama 'icēn. ¹⁷ Ēsa ca: An usaquin 'ati ca upí 'icē quixun 'unánquinbi usaquin 'acēma uni ax ca 'uchaia.

5

Ñuñu uni usai 'iti ca 'aisama 'icē quicē bana

¹ Ñuñuira unicama, mitsúnribi camina 'ēn cacēxun cuati 'ain. Mitsúxmi 'aisamaira ñuñu 'inan curíquiñu 'aish, a cupí tēmērati sinani camina masá nuituti inti 'ain. ² Mitsun curíqui 'imainun mitsun ñucamaribi ca chēquiisa 'icēn, mitsun chupa upíburibi ca nacuaxan piisa 'icēn. ³ Mitsun manē ñu curi 'acē 'imainun manē uxua 'acē, mitsun curíquicamaribi ca puibuisa 'icēn. Usa 'aish ca a ñucama chēqui nētēti 'icēn. Tsin nēncēxa ñu nētécēsa usaribitia mitsun ñucama nētēmainun camina mitsúxribi tēmērati 'ain. Nucēn 'Ibu Jesucristo utēcēnti 'urama 'aínbi camina ñuñu 'itishi sinánquin mitsunainshia 'inun ñu bucúnruan. ⁴ An mitsu naēnuxun ñu mēēxuncē uni camina cupíocēma 'ain. Cupíocēma 'aish ca mitsu ñui banaia. Usaquian mitsu ñuia ca ángelcaman 'apu, Nucēn 'Ibu Dios, an cuaxa. ⁵ Ēnē menuax camina 'aisamaira ñu upíñu 'aish mitsux cuēēncēsabi oi 'ian. Usa 'aish camina aín 'ibúan 'aracacē ñuina anun 'ati nētē sēnēncēbētan 'anuxun rēracamicēsa 'ain. ⁶ Mitsun camina 'uchañuma unibi 'uchoquin 'an. Usoquinmi 'acēxunbi ca atun mitsu cupicēma 'icēn.

Usai cara ñu 'icēbēbi bēnētima Nucēn Papa Diosbē banati

⁷ Ēn xucēantu, Nucēn 'Ibu Jesucristo utámmainun camina tēmēraibi bēnēquinma anúan uti nētē caínti 'ain. An ñu 'apácē unin ca ñu 'apátancēxun anun aín bimi biti nētē sēnētmainun cainia. Usa 'ixun ca mitabutancēxa

sēñcēbētan ñu 'apátancēxun bēñēquinma canitancēxuan tuaia aín bimi binuxun cainia. ⁸ Usaribi oquin camina mitsun, —Nucēn 'Ibu Jesucristo anun utēcēnti nētē ca 'urama 'icē —quixun sinánan masá nuituti bēñētima cuēñquin caínti 'ain. ⁹ 'Ēn xucēantu, Nucēn Papa Diosan anun camabi uni aín nuitu 'unánquin uisoquin cara ñu 'axa quixun isti nētē 'urama 'ain, camina mitsúxmi an 'uchocēma 'inun, uni raírībē ñuianani nishanantima 'ain. ¹⁰ 'Ēn xucēantu, camina an Nucēn 'Ibu Dios quicē bana uni ñuixuncē unicama 'iásaribiti 'iti 'ain. Atun ca tēmēraquinbi bēñēquinma tanshiacēxa. ¹¹ Uicaman cara tēmēraquinbi bēñēquinma tanshitia ax ca upí oquinshi sinani cuēñia quixun canánuna 'unanin. Mitsun camina Jobñēxa 'aisamaira tēmēraibi Nucēn 'Ibu Diosmi catamēa a bana ñuia cuan. Cuacē 'ixun camina 'unáncanin, uisaira oquin cara Nucēn 'Ibu Dios an nuibaquin uni 'aquincē 'ixun a uni 'aquiancēxa quixun.

¹² 'Ēn xucēantu, bētsi banacama cuaquinbi camina ēñē banaira sinánti 'ain. Mitsux camina mitsun bana isa asérabi 'icē quixun unin cuanun —naitanbi cuamainun cana mi cain —quianan —menbi cuamainun cana mi cai —quitima 'ain. Uisa ñubi cara, a ñui camina —cana asérabi mi cai —quiax quitima 'ain. Usai quima camina asérabi banáinshi banati 'ain, Nucēn Papa Diosan mitsu 'uchotima cupí.

¹³ Micama uinu 'icēx caramina masá nuituti bētsi sinani camina Nucēn Papa Diosbē banati 'ain. Micama uinu 'icēx caramina cuēñi chuámarua tani camina Nucēn Papa Dios rabi cantati 'ain. ¹⁴ Uix cara ñucē 'icē, anribi ca Jesucristomi catamēcē unicaman cushicama camiti 'icēn, xēni ron 'aquian, an pēxcunun Nucēn 'Ibu Jesucristo ñucáxuni unun. ¹⁵ Asérabi ca an ēñē uni pēxcuti 'icē quixun sinánquinmi a ñucáxuncēxun ca Nucēn 'Ibu Jesucristonēn ñucē uni pēxcuti 'icēn. Pēxcūanan ca aín 'uchacama tērēnxunti 'icēn. ¹⁶ Usa 'ain camina mitsúnmi min 'atimaquin sináncē a ñuixuananquin abēmi Jesucristomi catamēcē uni raírībē mia usa ñucama mēñoxunun Nucēn Papa Dios ñucáxuananti 'ain. Upíra oquin sinánquin ñucácē cupí ca Nucēn Papa Diosan upí oquin uni 'aquinti 'icēn. ¹⁷ Elías, an Nucēn Papa Dios quicē bana unicama ñuixuncē uni, an ca nusaribi uni 'ixunbi 'uía 'ibuaxma 'inun Nucēn Papa Dios ñucácēxa. Usa 'ain ca an ñucácēsabi oi rabē 'imainun achúshi baritia, 'imainun achúshi mēcēn 'imainun achúshi 'uxēn 'uí 'ibuama 'icēn. ¹⁸ Usaía 'icēbētan Nucēn Papa Dios amiribishi ñucátécēncēbēa, 'uí 'ibútécēncēbē ca menu 'icē ñucama cotēcēni bimiacēxa.

¹⁹ 'Ēn xucēantu, micama achúshinēn Nucēn Papa Diosan bana ēncē 'icēbi bētsi uni sinanamiquin ami catamētēcēnun 'imicēbētan, ²⁰ camina 'unánti 'ain, ui unin cara usoquin uni 'uchañu 'icēbi sinanamia, an ca a uni Nucēn Papa Diosnan 'inun iēcē 'ianan aín 'uchacama tērēncē 'inun 'imiti 'icē quixun. Ashi, Santiago.

PEDRONĒAN A PAIN BUÁNMIÁ QUIRICA

Axa bĕtsi bĕtsi menuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama Pedronĕn quirica cuĕñĕoxuan

¹ Ēx cana Pedro, aín bana unicama ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. Mitsun nĕtĕnuax bĕtsi bĕtsi menu tsóti cuan 'aíshmi Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia, a nĕtĕcamanu 'icĕ cana ĕnĕ quirica mitsu buánmin. ² An sinánsabi oquin ainan 'inun ca Nucĕn Papa Diosan mitsu caísacĕxa. Aín Bĕru Ñunshin Upitan 'imicĕxmi ainanshi 'aish ax quicĕsabi oi 'inun mitsu 'imianan ca Jesucristo bama cupí mitsun 'uchacama tĕrĕnquin mitsun nuitu upí 'imiáxa. Usaími mitsux Nucĕn Papa Diosan nuibacĕx 'icĕsamaira oi chuámarua 'aish buccanti cana cuĕĕnin.

Usai 'itia unin ñuia

³ Nucĕn Papa Dios, ax Nucĕn 'Tbu Jesucristonĕn Dios 'ianan aín Paparibi, a cananua rabiti 'ain. An ca nu nuibaquin bamaxbia baísquia Jesucristo an nun 'uchacama tĕrĕncĕxnu bacĕntĕcĕncĕsa 'aish, ainan 'inun nu 'imiáxa, ĕnĕ nĕtĕnuax ainan 'aishnu aín nĕtĕnuribi 'inun. ⁴ Nucĕn Papa Diosan ca mitsúxmi aín nĕtĕnu abĕ 'itioquin mĕnĭocĕxa. A nĕtĕnuax ca uisa ñubi, ĕnĕ nĕtĕnuax 'icĕsari chĕquianan cĕñútima 'icĕn, anu ca uisa 'uchabi 'aíma 'icĕn. Usabi ca xĕnibua 'aínbi 'iti 'icĕn. ⁵ A nĕtĕnu 'iisama pain 'aíshmi ĕnĕ nĕtĕnuaxbi ami catamĕtia isquin ca Nucĕn Papa Diosan aín cushímí ñu 'atima 'aíma upíshi 'inun mitsu bĕrúanquin 'aquinia, an mĕnĭosabi oími Jesucristoa utĕcĕncĕbĕ aín nĕtĕnu abĕ tsónun.

⁶ Acama sinani camina mitsux uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕtima cuĕĕnin, ĕnĕ menu 'aish tĕmĕraibi. ⁷ Ēnĕx ca ĕsa 'icĕn. Asĕrabi cara curishi 'icĕ isnuxun ca unin curi tsi rĕquirucĕnu xaroquin tania. Usaribiti camina mitsux caramina ami catamĕcĕ 'ai quixun isnuxun Nucĕn Papa Diosan tancĕ 'iti 'ain. Curi 'aishbi ca cĕñúti 'icĕn. Usa 'aínbi camina tĕmĕraquinbi Nucĕn Papa Diosmi catamĕquin ĕncĕma 'aish curisamaira 'iti 'ain. Usaquin tancĕxbimi asĕrabi ami catamĕti 'ain ca utĕcĕnquin Jesucristonĕn —asĕrabi 'ĕnan 'aish camina 'ĕbĕ 'aish cuĕĕnti 'ai —quixun mitsu cati 'icĕn.

⁸ A isúnmabi camina mitsun Jesucristo sinanin. Usa 'ain camina a isaxmabi ami sinani chuámarua tani cuĕĕnra cuĕĕnin, anúnmi uisairai caramina cuĕĕni quixun nu ñuixunti bana 'aíma 'aínbi. ⁹ Ami catamĕcĕ cupí ca mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'iananmi ainan 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmiáxa.

¹⁰ An Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman ca —Nucĕn Papa Diosan ca aín 'uchacama tĕrĕanan uni ainan 'inun iĕmiti 'icĕ —quixun cuĕĕnoquinbi uisai quicĕ cara a bana 'icĕ quixun 'unánma 'icĕn. 'Unáncatsi quiax ñucacanánquin Nucĕn Papa Diosan bana amiribi amiribi isquinbi ca 'unánma 'icĕn. ¹¹ Cristo ĕnĕ menu ucĕma 'aínbi ca aín Bĕru Ñunshin Upitan sinánmicĕ 'ixun, an Nucĕn Papa Dios quicĕ bana uni ñuixuncĕ unicaman 'unáncĕxa, tĕmĕrax bamatancĕx baísquitancĕx ca Cristo aín Papasaribi 'Apu 'aish abĕ tsóti 'icĕ quixun. Usaquin 'unánquin ca uisa uni cara Cristo 'iti 'icĕ quixun 'unántisa tanan únsaran cara uti 'icĕ quixun 'unántisa tancĕxa. ¹² Usai Cristo 'itia Nucĕn Papa Diosan 'unánmicĕxun ca atun isquinmabi, atun rĕbúnqui 'ixun cananuna nun a ñucama isnuxun 'ai quixun 'unáncĕxa. A bana Cristo ñui quicĕ, a ca a Nucĕn Papa Diosan naínua xucĕ aín Bĕru Ñunshin

Upitan 'amicëxun aín unicaman mitsu ñuixunia. A bana ca ángelcamanribi uisai quicë cara quixun cuaisa tania.

Jesucristomi catamëcë uníxa usai upí 'iti bana

¹³ Usa 'ain camina Jesucristonan 'ixun upí oquin sinani ax quicësabi oi 'iti 'ain. 'Iquin camina Nucën Papa Diosan ca abëmi aín nëtënu 'iti mëníocëxa quixun sinani cuëënquin Jesucristo anun uti nëtë caínti 'ain. ¹⁴ Ainan 'ixun ax quicësabi oquinshi ñu 'aquin camina bërâma Jesucristomi catamëquin Nucën Papa Dios 'unáncëma 'ixunmi cuëëan ñucama 'atëcëntima 'ain. ¹⁵ Nucën Papa Dios, an mitsu ainan 'inun Jesucristomi sinánmia, ax ca uisa 'uchañumabi 'icën. Usa 'ain camina mitsúnribi aña 'uchabi 'atima 'ain. ¹⁶ Èsai ca Nucën Papa Diosan bana cuëñëo quia: “Èx uisa 'uchañumabi 'aish upíra 'ain camina mitsúxribimi upíra 'inun uisa 'uchabi 'atima 'ain”.

¹⁷ Nucën Papa Diosan ca camabi uni uisa ñu cara 'axa quixun isia. Usa 'ain camina mitsun –Nucën Papa Dios ax ca 'ën Papa 'icë –quixun sinani aín nëtënu 'inux ënë nëtënu pan 'iquin ñu 'atima 'atimi racuëquin upí ñuishi 'ati 'ain. ¹⁸ Mitsun raran Jesucristomi sinánti 'unánma 'aínmi usaribi oquin sinaniabi ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun iëmiquin mitsu Jesucristomi sinánmiäxa. Camina 'unanin, curi 'imainun curíqui 'imainun bëtisi ñucama axa cëñúti a cupíbi ca Nucën Papa Diosan mitsu iëmicëma 'icën. ¹⁹ Usama ca. Judíos unicaman aín 'ucha cupí uisabi 'icëma carnero aín upíra rëmia 'aínbi ca aín imi 'apati Cristo bamacë a cupí mitsun 'ucha tërënquin ainan 'inun Nucën Papa Diosan mitsu iëmiäxa. ²⁰ Cristo ca usai 'iti 'icë quixun ca camabi ñu unioisama pain 'ixunbi Nucën Papa Diosan mëníocëxa. Usaquian mënío 'ain ca aín uti nëtë sënëncëbëishi usai 'inux Cristo ënë menu uacëxa, mitsúxmi ami catamënun. ²¹ Usa 'ain camina an Jesucristo bamacëbi baísqumitançëxun aín nëtënu abë 'inun 'imicë cupí ami sinanin, Nucën Papa Dios an ca asérabi ax quicësabi oquin mitsu 'imiti 'icë quixun 'unani.

²² Aín Bëru Ñunshin Upitan 'imicëx Jesucristomi catamëti ax cuëëncësabi oi 'iquin axa mitsux 'icësaribiti Jesucristomi catamëcë unícamabë upiti nuibananuxun camina ñu 'atima 'ati ashíquin ëan. Usa 'aish camina bërí 'icësamaira oi asérabi cuëënquin upí oquinra sinani atubë nuibananti 'ain.

²³ Unishi 'inuan aín titan tuacë 'aish ca uni bamaia. Usa 'aínbi ca axa xëñibua 'aínbi usabi 'iti, aín bana a cuatia Nucën Papa Diosan mitsu bacëntëcëncësa 'imiäxa. ²⁴ Nucën Papa Diosan bana cuëñëo ca ësai quia:

Basix ca upí 'itancëxbi chushia. Ro uax ca upíra 'itancëxbi tiriqúi nëtëtia. Usaribiti ca camabi uni bamai aín upí nëtëtia. ²⁵ Usa 'aínbi ca Nucën 'Ibu Diosan bana xëñibua 'aínbi usabi 'ia.

Ènë banax ca –Jesucristomi catamëti ca uni Nucën Papa Diosnan 'iti 'icë –quixuan aín unicaman mitsu ñuixuncë a 'icën.

2

¹ Usa 'ain camina Nucën Papa Diosnan 'ixun ñu 'atimacama, cëmëti, uni paránti, nutsiti, unibë ñuiananti, acama ënti 'ain. ² Bërí bacëncë tuacën ca anun caninuxun aín titan xuma 'ati cuëënia. Usaribi oquin camina Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unánti cuëënti 'ain, ainan 'aish aín cuëëcësabi oquin 'ai ami cushicë 'inuxun. ³ Usai 'i camina Nucën 'Ibu Diosmi sinánquin ax ca asérabi upí 'icë quixun 'unáncë 'aish aín bana 'unánti cuëënti 'ain.

Cristo ami xubu raroti maxáxa

⁴ Usa 'ain camina axa bamatimoi tsócë, Jesucristo, a sinani ami catamëti 'ain. Judíos unían cuëncëma 'aishbi ca anun cuëenquin Nucën Papa Diosan iscëx ax upíra 'icën. Unían xubu 'aquin maxax upí ami xubu raroti caiscë usaribi ca Jesucristo 'icën. ⁵ Usa 'ain camina mitsux a xubumi bucúnrucë maxáxa 'ain. Jesucristomi catamëcë 'aishmi asaribi upí 'inun ca Nucën Papa Diosan ainan 'inun mitsu 'imíaxa. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upía mitsubë cupí bëtsibë bëtsibë nuibanani, bëtsin sináncësaribi oquin sinani achúshisa 'ain. Usa 'ixun camina Jesucristo cupí ainan 'ixun Nucën Papa Dios cuëncësabi oquin ñu 'anan a rabianan unicama a ñucáxunti 'ain. ⁶ Nucën Papa Diosan bana cuënëo ax ca ësai quía:

'Ën cana maxax upí nancësa oquin uni achúshi, Sión cacë matá me anua Jerusalén 'icë, anua 'inun 'imiti 'ain. Unían xubu 'anuxun maxax upí ami xubu raroti caiscë usaribi oquin 'ën caiscë ca ax 'icën. Axa ami catamëcë unicaman ca isti 'icën, an ca asérami ax quicësabi oquin atu 'aquinia quixun.

⁷ Ami catamëcë 'ixun camina mitsun anun cuëncë ñu upí sináncësamaira oquin a sinánti 'ain. Mitsux usai 'icëbëbi ca axa ami catamëcëma unicamax Nucën Papa Diosan bana cuënëo ësai quicësa 'icën:

An maxax xubuacë unían bitancëxun a cuëenquinma racáncë 'aishbi ca a maxax bërí amia xubu cushicë 'icën, itá upímia xubu cushicë usaribiti.

⁸ 'Imainun ca Nucën Papa Diosan bana ësai quía:

A maxáxmi ca uni raírinëx tatíqui chacátí 'icën, a maxax chami chacati ca nipacëti 'icën.

Maxax ñui quicë 'aishbi ca a bana Cristo ñui quicë 'icën. An Jesusan bana cuaquinbi asérami ami catamëquin ain bana quicësabi oquin 'acëma ax ca uni maxáxmi tatíqui nipacëcësaribi 'icën. Ui unicamax cara usai 'iti 'icë quixun ca Nucën Papa Diosan bërâma 'unáncëxa.

Nucën Papa Diosnan unicama ñuicë bana

⁹ A unicama usa 'ainbi camina mitsux Nucën Papa Diosan ainan 'inun caísa 'ain. Usa 'ixun camina ax cuëncësabi oquin 'anan ain unicama a ñucáxunin. Camina an 'imicëx upí 'aish ain uni 'ain. Usa 'ixunmi a rabiquin an 'acë ñucama camabi uni ñuixunun ca Nucën Papa Diosan mitsu ainan 'inun caíscëxa. Mitsux bërâma bëánquibucënu nicësa 'ía 'aishbi camina bërí an 'imicëx xabánu nicësa 'ain, axa mitsubë 'ain. ¹⁰ Bërâma Nucën Papa Dios 'unáncëma 'ía 'aishbi camina mitsux bërí ain uni 'ain. An ca mitsu nuibaquin 'aquiní 'icë quixun 'unáncëma 'icëbia Nucën Papa Diosan nuibaquin mitsun 'uchacama térénxuan 'aish camina ainan 'ain.

Nucën Papa Dios cuëncësabi oi 'iti bana

¹¹ 'Ën nuibacë xucëantu, cana mitsu cain, Nucën Papa Dios mitsun 'Apu 'ain ca ain nëtëx mitsunanribi 'icën. Usa 'ain camina ëné menu 'aish unia ain menumabi 'icësaribi 'ain. Usa 'aish camina anbia 'atimaquin sináncë cupía 'atima ñu 'acë uníxa 'icësaribiti 'itima 'ain. Usa unix ca Nucën Papa Diosbë upí 'ima. ¹² An Nucën Papa Diosan bana 'unáncëma unicaman isnun camina mitsux upitax bucuti 'ain. Usáimi 'ia isi ca atux an ñu 'atima 'acë uni 'acësa oquin mitsu ñui 'atimati banacë 'aishbi mitsúnmi upí oquin ñu 'aia isá 'ixun anúan an camabi unin ñu 'acë isti nëtën Nucën Papa Dios rabiti 'icën.

¹³ Nucën 'Ibu Jesucristomi sináncë 'ixun camina camaxunbi mitsun 'apucama ëné menua unin 'apu 'imicë, axa quicësabi oquin ñu 'ati 'ain. Amíra unicama cushicë 'apucëñunbi, ¹⁴ camina an anëcë ain unicaman banaribi

tanti 'ain. Atux ca unían uisa ñu cara 'aia mēnionuan 'apun 'imicē 'icēn. An 'amicēxun ca atun axa 'uchacē uni usaquin 'atēcēnxunma 'anun castícania. Usaquin 'anan ca an ñu upí 'acē unicama a nuibaquin —mix camina upí 'ai —quixun caia. ¹⁵ Mitsúnmi upí ñuishi 'ati ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. Usaquinmi 'aia isi ca an Nucēn Papa Diosan bana 'unáncēma 'ixun an upí oquin sináncēma unicama ax mitsumi uisaíbi banatima 'icēn.

¹⁶ Mitsun upí ñuishi 'ai camina 'apucamami racuētima 'ain. Usa 'aishbi camina —'ēx cana camabi unin iscēx upí uni 'ai —quixun sinánquin amo cēmēanan ñu 'atima unēxun 'ati sinántima 'ain. An asérabi Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquinshi 'acē unisa camina 'iti 'ain. ¹⁷ Camabi uni camina upí oti 'ain. Axa Jesucristomi catamēcē unicama camina nuibati 'ain. Nucēn Papa Diosmi camina racuēti 'ain. Racuēanan camina mitsun 'apu quicēsabi oquin ñu 'ati 'ain.

Cristo tēmēsaribi oía aín unicamax tēmērati bana

¹⁸ Uni ñu mēēxuncē 'ixun camina ami ñu mēēxuncē unían mi 'amicēxun 'aisama tanquinma a 'anúan mitsu cacē ñu a upí oquin 'axunti 'ain. Usaquin camina an mitsu nuibacē unishima, an mitsu nuibacēma uniribi upí oquin ñu 'axunti 'ain. ¹⁹ An ñu mēēxuncē unían upí oquin ñu mēēxuncēxunbia an ñu mēēmicē unin 'atimoquin tēmēramicēxunbi ca an uni ñu mēēxuncē unin —'ēx cana Nucēn Papa Diosnan 'ai —quixun sinánquin tanshiti 'icēn. Usai 'iti ca Nucēn Papa Diosan iscēx upí 'icēn. ²⁰ Usa 'aínbi ca upí oquin ñu mēēiama, an mitsu ñu mēēmicē unin mitsu 'atimoquin tēmēramicēxunmi tanshitiabi Nucēn Papa Diosan mitsu upí isima, mitsun 'ucha cupía usoquin mitsu 'aia isquin. Isanan ca upí oquinmi ñu mēēxuncēxunbia an mitsu ñu mēēmicē unin 'atimoquin tēmēramicēxunmi tanshiti Nucēn Papa Diosan mitsu upí isia. ²¹ Usaími 'inun ca Nucēn Papa Diosan mitsu aín uni 'imiaxa. Cristonēn ca ñu 'atima 'acēma 'ixunbi mitsu cupí tēmēracēxa. Usaribi oquin camina ñu atima 'acēma 'aish tēmēraqunbi tanshiti 'ain. ²² Cristonēn ca uisa ñu 'atimabi 'ama 'icēn. 'Anan ca uisaquinbi uni paránma 'icēn. ²³ Unían ami nishquin ñu cacēxunbi ca usaribi oquin cáma 'icēn. Usa 'ixun ca unían 'atimoquin tēmēramicēxunbi uni —cana mi cupiti 'ai —quixun cáma 'icēn. Cupiti sinánquinma ca —'ēn Papa Diosan cuni ca upí oquin isquin mēníoti 'icē —quixun sináncēxa. ²⁴ Nun 'uchacama cēñucē 'aishnu amiribishi ñu 'atima 'atēcēnima, ñu upíshi 'ai tsónun ca Cristo nun 'uchacama bicē cupí i curúsocēnu bamacēxa. Mitsúxmi ñu 'atima 'ai 'insíncēsa 'aishbi upí 'inun ca ax 'aisamaira oquin paē tēnēi bamacēxa. ²⁵ Carneronēxa 'ibuñuma 'aish 'icēsari camina mitsux 'iacēn. Usa 'iá 'aishbi camina sinanati Cristomi catamēan. Amia catamēcēxuan aín 'ibun carnero bēruancēsa oquin ca an upími 'inun mitsu bēruanquin 'aquinia.

3

Usai uni aín xanubē 'iti bana

¹ Xanucama, mitsuribi cana cain, min bēnēan cacēxun cuaquin 'atimaquin sinanima camina abē upí 'iti 'ain. Usaími mitsux 'icēbē ca min bēnē, Cristo ñui quicē bana cuaisama tancē 'aishbi, min cacēxmabi upitax 'ia isi sinanati 'icēn, ² mixmi upí sinánñu 'aish abē upí 'ain. ³ Upíra upí 'iisa tanquin camina min bu 'aisamaira oquin mēnionan, curi ñun mēnionan, chupa cupíra cupicē pañutima 'ain. ⁴ Usai 'ima camina mitsux upí sinánñu 'aish bētsibē nishananima upitishi banati 'ain. Usai 'ia isquin ca bētsin sinánti 'icēn

—a xanux ca aín nuitu upí 'icē —quixun. Usai upí 'iti ax cuni ca uisa 'aishbi cēñutima. Usai 'ími mitsux upí 'icē isi ca Nucēn Papa Dios cuēēnia. ⁵ Usaribi ca an Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'aísa tancē xanucamaxribi 'iacēxa. Nucēn Papa Diosmi catamēanan aín bana cuaquin ca aín bēnē quicēsabi oquin 'acēxa. ⁶ Usaribi oquin ca Saran aín bēnē Abraham cuēēncēsabi oquin 'anan aín bēnē 'icēbi —'ēn 'ibu —cacēxa. Mitsúxribi ñu upíshi 'anan, Nucēn Papa Diosmi catamēti, uisa ñu cara 'icēbēbi racuēcēma 'aish camina Sara 'íasaribi 'iti 'ain.

⁷ Xanuñu unicamaribi cana ēsaquin cain, min xanubē camina upí oquin sinani nuibananti 'ain. Axa xanu 'aish cushima cupíshima, mix 'icēsaribitima ax Nucēn Papa Diosmi catamēcē cupí camina a nuibaquin 'aquinti 'ain, mitsúnmi usoquin 'aia isquian Nucēn Papa Diosan mitsúnmi a ñucácē bana upí oquin cuati cupí.

Jesucristomi catamēquin upí ñu 'acē cupía ax tēmēracē unicama

⁸ Ēnē banaribi cana mitsu cain, axa Jesucristomi catamēcē uni raírinen sináncēsaribi oquin sinani camina atubē nuibananti 'ain, atúxa mitsun xucēnsaribi 'ain. Camina bētsibē camáxbi nuibanani 'aquianani rabítima 'ain. ⁹ An mitsu 'atimocē unicama camina cupiquin aribi 'atimotima 'ain. Axa mitsumi 'atimati banacē unimi camina mitsúxribi 'atimati banatima 'ain. Usai 'ími bētsibē nuibanani upitax buacunun ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun mitsu caísacēxa. ¹⁰ Ēsaribi ca Nucēn Papa Diosan bana cuēñō quia:

Ax upitax tsótisa tancē unix ca ñu 'aisama ñui banaima 'ianan cēmēi banatima 'icēn. ¹¹ Ñu 'aisama 'ati ēnquin ca ñu upíshi 'ati 'icēn. Nishananíma ca unibē upíshi 'iti 'icēn. ¹² Usai 'iquin ca 'unánti 'icēn, Nucēn 'Ibu Diosan ca an upí ñu 'acē unicama bēruánquin 'aquinquin aín bana cuaquin an ñucácēsabi oquin 'aquinia quixun. Usa 'ixunbi ca an ñu 'atima 'acē unicama an 'aquinima.

¹³ Mitsúnmi upí ñu 'aia isía mitsu ñui uni mimi manáncēxbi ca cēmēi quicē 'iti 'icēn. ¹⁴ Mitsúnmi ñu upí 'acē cupí tēmēraibi camina Nucēn Papa Diosan 'aquincēx cuēēnti 'ain. Mímia uni 'icēxbi camina racuēti masá nuitutima 'ain. ¹⁵ Usai 'íma camina min nuitu mēu —Cristo ca asérabi 'ēn 'ibu 'icē —quixun sinani ami catamēti 'ain. Unin mitsu —uisa cupí caramina Jesucristomi catamēquin abē tsoiti sinani —quixun ñucácēxun anun cati bana 'unáncē camina 'iti 'ain. Usa 'ixun camina cēruti rabíquinma upí oquinshi cati 'ain. ¹⁶ A sinani masá nuitunuxun ñu 'atima 'aíma camina chuámashi 'iti 'ain. Usáimi mitsux Cristonēn 'imicēx upitax 'ia isi ca an mitsu 'atimaquin ñuicē unicama —nuxnu quicē bana ax ca cēmē 'icē —quixun sinani rabínti 'icēn. ¹⁷ Axa cuēēncēbēa, Nucēn Papa Diosan uni aín ñu upí 'acē, a cupí tēmērati asábi 'aínbi ca an ñu 'atima 'acē cupía uni tēmērati ax aín 'uchabi 'icēn.

¹⁸ Ax upí 'aishbi ca Cristo camabi unin 'ucha cupí achúshitishi bamacēxa, unicama ami catamēti Nucēn Papa Diosnan 'inun. Uni 'aish bamatancēxbi aín namibē aín bēru ñunshin 'itēcēni baísquix ca bētsi 'iacēxa. ¹⁹ Cristo bamatancēx baísquicēma pain 'ixun ca anua bama unicaman bēru ñunshin sipuacēsa 'icē, anu cuanxun bana ñuixuancēxa. ²⁰ Bamacēma pain 'ixun ca a unicaman Nucēn Papa Dios cuēēncēsabi oquin 'aisama tancēxa. Noéñan aín manē nunti 'amainun ca unicama aín ñu 'atima 'acēcama ēnun quixun Nucēn Papa Diosan caíancēxa. Caíncēxunbia aín ñu 'atima 'acē ēncēma 'icēa aín patsan bacan cēñumainun ca 'itsamashi ocho uníxēshi manē nunti mēu atsini iēcēxa.

²¹ Nucën Papa Diosan sinánmicëxa Noé manë nuntinu 'iruax iëasa, usaribiti cananuna nuxribi Nucën Papa Diosmi catamëti 'unpaxan nashimicë 'aish iëtin. Nun namia chuañtuma 'inun cananuna nashimicë 'itima 'ain. Usai 'íma cananuna —Jesucristo baísqüa cupía Nucën Papa Diosan nu upí 'imicë 'aish cananuna nun 'uchacama tërënce 'aish an iscëx upí 'ai —quixun sinani nashimicë 'ain. ²² Baísqüitancëx naínu cuan 'aish ca Jesucristo ax Nucën Papa Diosbë 'Apu 'aish aín mëqueu 'icën. Usa 'icë ca ángelcama 'imainun uisa cushi cara anribi aín bana cuatia.

4

Nucën Papa Diosan a 'anun nu 'imicësabi oquin ñu upí oquin 'ati

¹ Uni 'ixun ca Cristonën tëmëraqin paë tancëxa. Usa 'ain camina 'unánti 'ain, mitsúnribi camina —sapi cana tëmëraqin paë tanti 'ai —quixun sinánti 'ain. Uin cara Jesucristonan cupí tëmëraqin paë tanxa an ca ñu 'atima 'ai 'uchati éanxa. ² Usa 'ixun ca axa Jesucristomi sináncëma unin sináncësa oquin sinanima Nucën Papa Dios cuëëncësa oishi 'ia, anúan bamati nëtëa 'itámainun. ³ Bëráma camina axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicaman 'acësaribi oquin ñunshínquin ñu 'atima 'anan paëanan, paënxun pi sharánan Nucën Papa Dios rabiquinma unían anbi sinánxun 'acë ñuishi rabiácën. Usaquin 'aquinbi camina a ñucama éancën. ⁴ Usai 'iquinmi atubëtan ñu 'atëcëniama oquin ca unin —uisa cupí cara nubë niquinbi nu éanxa —quixun sinánquin mitsu 'atimaquin ñuia. ⁵ Mitsu ñuiabi ca ax utëcënquin Cristonën a unicama 'imainun camabi uniribi, axa bamacëmacama 'imainun bamacëcamaribi —uisa carana ënë unicama oti 'ai —quixun isti 'icën, an 'acë ñucama 'unánquin. ⁶ Usai ca 'iti 'icë quixuan 'unánun ca bamacëma pain 'ixuan unicaman cuanun aín unicaman Cristo ñui quicë bana ñuixunia. A bana cuati Jesucristomi catamëcë 'aish ca aín unicama, camabi uni 'icësaribiti bamati 'aishbi, Nucën Papa Dios 'icësaribiti nëtëtimoí tsóti 'icën.

⁷ Anúan ënë menu 'icë ñucama cëñúti nëtë ca 'uramatia. Usa 'ain camina camabi nëtën upí oquin sinani Nucën Papa Diosbë banati 'ain. ⁸ 'Ianan camina mitsux asérabi nishananima nuibanani upitax bucuti 'ain. Bëtsi uni nuibacë 'ixun ca unin a unin 'uchacama ñuiquinma manuia. ⁹ Min xubunua aia camina bëtsi uni biisama tani bëtsi sinánquinma upí oquinshi biti 'ain. ¹⁰ Mitsúnmi raíri uni 'aquinun ca Nucën Papa Diosan uisa ñu caramina 'ati 'ai quixun mitsu 'imia. Usa 'ain camina Nucën Papa Diosan mitsu achúshi achúshi bëtsi bëtsi ñu mëëti 'anun 'imicë 'ixun mitsun ñu mëëti upí oquin 'ati 'ain. ¹¹ Uix cara banati 'icë, ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oi banati 'icën. Uin cara raíri uni ñu 'axunia an ca Nucën Papa Diosan cushiocëxun upí oquin 'ati 'icën. Usoquin camina Jesucristonan 'ixun, aña ñu caramina 'ai a Nucën Papa Dios cuëëntanun 'ati 'ain. Ax 'Apuira 'aish cushiira 'icë ca camabi unin rabiti 'icën, nëtë xëñibua 'aínbi. Usaquin ca 'ati 'icën.

Jesucristonan 'aish tëmëрати

¹² 'Ën nuibacë xucëantu, mitsúnmi asérabi caramina Jesucristomi catamëti quixun 'unánuan bëtsi bëtsi ñu 'icëbë tëmëraibi camina ratuti —uisa cupí carana ësai 'i —qui ax bënëtima 'ain. Camina sinánti 'ain, axa Jesucristomi catamëcë unicamax ca usari 'ia quixun. ¹³ Bënëquinma camina sinánti 'ain, ami nishquian unin bëtsi bëtsi ocëxa Cristo tëmërasaribi oquin cananuna nunribi tëmërai quixun. Usaquin sinani camina tëmëraibi cuëënti 'ain, usaribiti 'Apuira 'aisha Cristo aia isi cuëënu. ¹⁴ Cristonan cupía unin mitsumi

nishquin 'atimaquin ñuicëxbi camina Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí cushiira, axa mitsubë 'ain, cuëënti 'ain. Unían 'atimaquin ñuiabi camina mitsun Cristo rabin. ¹⁵ Mitsua Jesucristonan cupí unin bëtsi bëtsi ocëx camina a sinani rabíntima 'ain. Usa 'aíshbi camina uni 'acë cupí 'ianan ñu mëcamacë cupí 'ianan ñu 'atima 'acë cupí 'ianan ñuianancë cupími tëmëracë a sinani rabínti 'ain. ¹⁶ Usaquin ñu 'acëma 'aíshbi Cristonan 'icë cupía unin tëmëramicëxbi camina rabíntima 'ain. Rabínquinma camina Nucën Papa Dios rabiti 'ain, mitsúxmi asérabí ainan cupí.

¹⁷ An aín bana 'acë uninbi ca Nucën Papa Diosan uisai cara 'ia quixun isia. Usa 'ixun ca an aín bana cuacëma unicama aira atun ñu 'atima 'acë isquin uisaira cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën. ¹⁸ ¿Atux aín ñu 'atima 'acë ënquin ñu upí 'acë 'aíshbia, aín unicama iëtima 'aíshbi iëcë 'ain, cara ax ami catamëcëma 'uchañu unicama uisairai 'iti 'ic? ¹⁹ Usa 'ain camina tëmëraibi —Nucën Papa Dios cuëëncëbë cana ësai 'i —quixun sinánquin mitsun 'acësabi oquin upí ñuiishi 'anan Nucën Papa Dios, an mitsu unio, an bërúanun ami catamëti 'ain, an ca aín quicësabi oquin 'ë bërúanti 'icë quixun 'unani.

5

Axa Jesucristomi catamëcë unicama 'ësëti bana

¹ Axa Jesucristomi catamëcë unin cushicamasaribi cana 'ëx 'ain. Usa 'ixun cana atúan 'acësaribi oquin Cristo camabi unin 'ucha cupía tëmëra, a ñuiquin bana ñuixunin. 'Anan cana atúxa 'icësaribiti Cristo utëcëncëbë aín nëtënu abë 'iti sinanin. Usa 'ixun cana axa Jesucristomi catamëcë unin cushicama mitsu ësáquin cain: ² Atun cushicama 'ixun camina Nucën Papa Diosan unicama bana ñuixunquin, atúxa upí nuituñu 'aish chuámarua bucu-nun 'aquinti 'ain. An carnero bërúancë unin aín carnero 'acësaribi oquin camina a unicama upía 'inun bërúanti 'ain. Usoquinmi 'anúan mitsu unin caíscë cupíshima camina asérabí 'aísa tanquin 'ati 'ain. 'Anan camina curíqui bití sinánxuinshima minbí asérabí 'aquinsa tanquin 'ati 'ain. ³ Apúxa unían ax quicësa oquinshi 'anun quíax quicësaribiti camina banatima 'ain. Usari 'íma camina mitsúnmi bana ñuixuncë unicamaxa usaribiti 'inun, upíshi 'iti 'ain. ⁴ Usoquin 'aia ca Jesucristo, unin 'acësamaira oquian an aín unicama bërúancë, an utëcënquin mitsu —asábi ca —quixun catancëxun aín nëtënuaxmi xëñibua 'aínbi abë cuëënnun mitsu 'imiti 'icën. Ënë nëtënuax cuaiquin canania uisa ñu cara 'inancëxun bitsia uni cuëëncëbëbi ca an bicë ñu chëquia. Usaía uni 'icë 'aínbi camina mitsux xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'aish cuëënti 'ain.

⁵ Usaribi oquin cana bënëá unicama ësáquin cain, mitsun cushicaman bana camina timaquinma cuati 'ain:

Nucën Papa Dios ca unia rabítí cuëënima. Usa 'ixunbi ca axa rabícëma unicama nuibaquin 'aquinia.

Usa 'ain camina —'ëx cana bëtsi unisamaira 'ai —quixun sinanima camáxbi bëtsin sinancësaribi oquin sinani upiti 'ësëananti 'ain. ⁶ Usa 'ain camina aín bana timaíma uisa ñu cara 'icëbëbi bënëtima Nucën Papa Dios 'Apuira ami catamëti 'ain. Usaími 'ia ca an anúan 'ati nëtë ucëbëtan uisai cara 'iquin tëmëracë 'aishbimi usai 'icëmasa 'ianan asábiira 'inun mitsu 'imiti 'icën. ⁷ Úsaquin sinani caramina masá nuituti, añu ñu sinani caramina racuëti, a ñuiquin camina Nucën Papa Dios catí 'ain, an ca mitsu nuibaquin bërúanquin 'aquinia quixun 'unánquin.

⁸ Paru 'inúan cuëëruí aín piti bari nicësa, usaribiti ca ñunshin 'atimanën 'apu, uni ñu 'atima 'anun quixun sinánmianan Nucën Papa Diosmi sinánti ënminuxun bari nitsia. Usa 'ain camina mitsua paránti rabanan bërúancati 'ain. ⁹ Usa 'ixun camina ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbi Jesucristomi catamëquin usa ñu 'atima 'ain. Camina 'unánti 'ain, mitsu 'acësaribi oquin ca ñunshin 'atimanën 'apun, camabi menu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama tania quixun. ¹⁰ Usabi 'inúxmabimi tëmëracë ca Nucën Papa Diosan mitsu cushioquin Jesucristosaribi upí 'inun mitsu 'imianan –aín bana quicësabi oi cana aséabi 'iti 'ai –quixun 'unani ami cushinun mitsu 'imití 'icën. Ax ca an mitsu nuibaquin 'aquincë 'ianan Jesucristonan cupí abëmi xëñibua 'aínbi upitax 'inun caíscë a 'icën. ¹¹ Camabi unin ca Nucën Papa Dios rabiti 'icën, nëtë xëñibua 'aínbi. Cëñútimoí ca axira cushiira 'Apu 'ia. Úsai ca 'ia.

Bërúanxa 'inúan Pedronën Jesucristomi catamëcë unicama ca

¹² Nucën xucën Silvano, ax ca 'ën iscëx upiti Jesucristomi sináncë 'icën. Usa 'ain cana an mitsu buánxunun ënë quirica mitsu 'axuan. Ënë quiricanu 'ësëanan cana mitsu cain, an mitsu upí oquin cushionan 'aquincë cupí camina aséabi 'unánti 'ain, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan mitsu nuibatia quixun. A ënima camina mixmi 'icësabi oi ami upiti catamëti 'ain.

¹³ Babilonianu 'icë axa Jesucristomi catamëcë unicama, mitsu 'acësaribi oquian Nucën Papa Diosan ainan 'inun caíscë, acaman ca bërúanxmi 'icanun 'ën mitsu canun 'ë caxa. Marcos, 'ën bëchicësa, anribi ca bërúanxmi 'inun 'ën mí canun 'ë caxa.

¹⁴ Jesucristo cupí micamaxbi xucënsa 'aish camina nuibanani bërúanx 'inun bëtsibë bëtsibë cananti 'ain.

Uicamax cara Jesucristonan 'icë ax chuámarua bucucanti cana cuëënin. Ashi, Pedro.

PEDRONĒAN ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

PedronĒan axa Jesucristomi catamēcĕ unicama quirica cuĕnĕoxuan

¹ Ēx cana Simón Pedro, ax cuĕĕncĕsabi oquin 'anan aín bana uni ñuixunuan Jesucristonĕn caísa 'ain. An nu iĕmicĕ Jesucristo, axbi Nucĕn Papa Diosribi 'aish upí 'ixuan nu 'acĕsaribi oquin ainan 'inun iĕmicĕ, mitsu cana ĕnĕ quirica buánmin. ² Mitsux Nucĕn Papa Dios 'imainun Nucĕn 'Ibu Jesús an 'unánmicĕ 'aishmi mitsúxmi 'icĕsamaira oi chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

Usai cara axa Cristomi catamēcĕ unicama 'iti 'icĕ quicĕ bana

³ Nucĕn Papa Dios cushiira 'ianan aín nuitu upíira 'ixuan an nu ainan 'aish saribi 'inun caiscĕ, an ca uisaira cara aín cushi 'icĕ quixun nu 'unánmiquin anúnu upitax 'iti 'imainun anúnu ax cuĕĕncĕsa oi 'iti a nu 'inánxa. ⁴ Ainan 'imiquin ca aín bana 'inánquin Nucĕn Papa Diosan uisaira oquin cara nu 'aquinti 'icĕ quixun nu 'unánmia. Usaquian 'unánmicĕx, a banami catamĕti camina an sinánmicĕsabi oquin sinánan uni itsían ñunshínquin ñu 'atima 'aia isquinbi, usaribi oquin 'aquinma upí ñuishi sinánti 'ain. ⁵ Usai mitsux Nucĕn Papa Diosmi catamēcĕ 'ixun camina upí 'ixun ĕnquinma ñu upíshi 'ati sinánquin 'ati 'ain. Upí ñu 'acĕ 'ixun camina Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi caramina usai 'iti 'ai quixun 'unánti 'ain. ⁶ Usai 'iti 'unáncĕ 'ixun camina ñu 'aisama 'aia tanquinbi tĕnĕanan cushixun Nucĕn Papa Diosan a 'anun mitsu 'ináncĕ ñu asĕrabi 'ati 'ain. Usaquin 'acĕ 'ixun camina mitsumi uisa ñu cara 'icĕbĕtanbi bĕnĕquinma tanshití 'ain. Usaquin 'ai camina Nucĕn Papa Diosmi asĕrabi sinánti 'ain. ⁷ Usaquin sináncĕ 'aish camina bĕtsibĕ nuibananti 'ain. Usai 'iquin camina camabi uni nuibati 'ain.

⁸ Asĕrabi usai 'i camina an uni itsin Jesucristomi sinánun 'aquincĕma unisa 'itima 'ain. Usai 'i camina ñancábimi Nucĕn 'Ibu Jesucristomi sináncĕ 'itima 'ain. ⁹ Usa 'aínbi ca axa usai 'icĕma uni ax bĕxunĕ unisa 'ianan a ñubi sináncĕma unisa 'icĕn. Usa 'ixun ca aín 'ucha ca tĕrĕncĕ 'icĕ quixun sinanima manúaxa. ¹⁰ Ēn xucĕantu, usa 'ain Nucĕn Papa Diosan ainan 'iti caiscĕ 'aish camina an cacĕsabi oi 'inux bĕrúanracati 'ain. Usa 'iquin camina Nucĕn Papa Diosmi sinánti ĕnquin ñu 'atima 'atima 'ain. ¹¹ Usai 'itancĕx camina Nucĕn 'Ibu Jesucristo, an nun 'ucha tĕrĕnquin Nucĕn Papa Diosnan 'inun nu iĕmicĕ, an mĕñosabi oi asĕrabi aín nĕtĕnu abĕ cĕñútimoí 'iti 'ain.

¹² Uisai caramina Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi 'iti 'ai quixun 'unani camina usai 'in. Usaimi 'iabi cana ĕnímami mitsux 'icĕsabi oi 'inun sinánmitĕcĕnti 'ain, manúti rabanan. ¹³⁻¹⁴ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn 'unánmicĕxun cana 'unanin, 'ĕn bamati nĕtĕ ca 'urama 'icĕ quixun. Usa 'ain ca 'ĕn sináncĕx bamaquin ĕnĕ nĕtĕ ĕncĕma pan 'ixuinshi ĕnĕ ñucama 'ĕn mitsu sinánmitĕcĕnti asábi 'icĕn. ¹⁵ Ēx bamacĕbĕtanmi ĕnquinma usabi oquin 'anun quixun cana ĕnĕ banacama mitsu cuĕĕnĕoxunin.

An Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn aín cushínbi ñu 'aia isa unicama

¹⁶ Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn cushi ñuixunuan aín utĕcĕnti ñuiquin nun mitsu cacĕ bana ax ca unían anbi sinánxun ñuicĕ banama 'icĕn. Nucĕn bĕrúmbi cananuna Nucĕn 'Ibu Jesucristonĕn aín cushínbi ñu 'aia isacĕn. ¹⁷ Usaquin iscĕ 'ixun cananuna camabi unin 'unánuan, a ñui, Nucĕn Papa Dios ĕsai quia cuacĕn: "Ēnĕx ca 'ĕn nuibairacĕ 'ĕn Bacĕ Bĕchicĕ 'icĕn, a cupí cana chuáma tani

cuëënin” —quiaux. ¹⁸ Anua Nucën Papa Diosan cushi 'ain cananuna matánu Nucën 'Ibu Jesúsobë 'ixun, Nucën Papa Dios naínuax usai Jesucristo rabi quia asérabi cuacën.

¹⁹ Usai banaia cuaquin cananuna 'unáncën, an Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unin cuëñö bana quíasabi oi ca Jesucristo 'iäxa quixun. Mitsúnmi upí oquin a bana sinánti ca asábi 'icën. Lamparinën bëánquibucëñuxun pëcacëbëtan cananuna xubunu 'icë ñu upí oquin isquinmabi isin. Usauin isquinbi cananuna barían pëcacëbëtainra upí oquin isin. Usaribi oquin camina a unicaman bërâma cuëñö bana 'unánquinbi asérabi mitsun nuitunubi Cristo 'icëbëtainra, uisai cara a bana quia quixun upí oquin 'unánti 'ain. ²⁰⁻²¹ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama ca anbi sináncë bana unicama ñuixuanma 'icën. Ax asérabi aín Bëru Ñunshin Upitan sinánmicë 'ixun ca Nucën Papa Diosmi upiti catamëcë 'ixun ax cuëñcësabi oquin bana ñuixuancëxa. Usa 'ain camina asérabi 'unánti 'ain, unin ca anbi sinántancëxun Jesucristo ñuiquin bana cuëñöoma 'icë quixun.

2

An Nucën Papa Diosan banama, bana itsi ñuixuncë uni ñui quicë

¹ Usa 'ainbi ca 'iacëxa, uni raíri, an —Nucën Papa Dios ca usai quia —quixun cëmëquin anbi sináncë bana nucën raracama ñuixuncë. Usaribiti ca an mitsu bana ñuixunti uni cëmëquin parani mitsubë 'iti 'icën. Atúnbi sinánxun ca Nucën Papa Diosan banamabi 'atima bana ñuixunquin, Nucën 'Ibu Jesucristo ami catamëtia uni Nucën Papa Diosan 'iti, ami catamëaxma 'inun quixun ñuixunquin uni sinanamiti 'icën. Usauin 'acë 'aish ca a unicamax bënëtishi cëñúti 'icën. ² A unicaman 'aia isquin ca 'itsa unin usaribi oquin ñu 'atima 'ati 'icën. Atúxa usai 'icë cupí ca uní Jesucristo ñuicë bana ñui 'atimati banati 'icën. ³ A unicaman ca mitsun curíqui biti cupíshi cëmëquin paránquin Nucën Papa Diosan banamabi, anbi sináncë bana mitsu ñuixunti 'icën. Usauin 'acë cupí ca iëtima cëñúti 'icën, usai atux 'itia Nucën Papa Diosan mëniosabi oi.

⁴ Nucën Papa Diosan ca axa 'uchacë ángelcama aín 'ucha tërénquinma aín nëtënuu chiquínquin anúan an camabi uni isti nëtë utámainuan, anu atux tëmërai 'iti, bëánquibucënu manë risin təcërecacësa 'aish anubi 'inun 'imiacëxa. ⁵ Usaribi oquin ca Nucën Papa Diosan nëtë ióñu, an aín bana cuacëma unicama atun ñu 'atima 'acë tërénquinma camabi me mapumiquin baca cëñumiácëxa. Usonan ca an ami sinánun aín bana ñuixuncë, Noé, acëñun mécën achúshi 'imainun rabë unishi Nucën Papa Diosan iëmiácëxa. ⁶ Usonan ca Nucën Papa Diosan ëma rabë, Sodoma 'imainun Gomorra cacë, 'imainun anu 'icë unicamaribi atun ñu 'aisama 'acë cupí aín chimapuishi 'itánun nëancëxa. A bana cuatía an ñu 'atima 'acë unicama ñu 'atima 'atimi racuëti oquin ca Nucën Papa Diosan usoquin Sodoma 'imainun Gomorra 'acëxa. ⁷ Sodomacëñun Gomorra nënquinbi ca Nucën Papa Diosan Lot cacë uni, axa upí 'aish unicaman ñu 'atima 'aia isi masá nuitucë, a iëmiácëxa. ⁸ Ax atubë 'aish ca Lot aín nuitu upí 'aish a ëma rabënu 'icë unicaman ñu 'atima 'aia isanan cuati, camabi nëtën masá nuituacëxa. ⁹ A unicama atun 'ucha cupí Nucën 'Ibu Diosan 'atimocëbëbia Noé 'íasaribiti Lot iëa, a sinánquin cananuna 'unánti 'ain, Nucën 'Ibu Diosan ca axa ami catamëti ax quicësabi oi 'icë unicama, uisa ñu cara 'icëbëtanbi iëmiti 'icë quixun. Usonan ca an ñu 'atima 'acë unicama iëmiquinma, anúan an camabi uni isti nëtë utámainun tëmëranun ënti 'icën.

¹⁰ Nucèn 'Ibu Diosan ca anbia masáquin sináncë 'ixun ñunshínquin 'atima ñu 'anan aín bana cuacëma unicama aséribi uisoquin cara 'ati 'icë usoquin 'ati 'icën. A unicaman ca rabinquinma ax cuëncësa oquinshi ñu 'aisama 'anan, ami racuëquinma Nucèn Papa Diosan 'imicë 'icëbi unin cushicamaribi 'atimaquin ñuia. ¹¹ Ax atubëtan sënënma 'aish cushiira 'ixunbi ca ángelcaman, axa usai quicë unicaman 'acésaribi oquin, cushicama 'atimaquin ñuiquin Nucèn 'Ibu Dios caima.

¹² Ënë unicamax ca sinánñuma 'ixuan ñuinacan, uisa cara oia quixun sinánquinmabi, ñu 'acésaribi oquin 'anan ñuinanëxa mëraquian unin 'anúnbi nicësa, usaribi 'icën. Atux ca an 'unáncëma ñu ñui 'atimati banaia. Usa 'aish ca ñuina bamacésaribi bamati 'icën. ¹³ An bëtsi uni tëmëramicë cupí ca usaribiti tëmërai bamati 'icën. Atun ca —camabi nëtën nun cuëncë ñu 'ai cananuna cuëinshiti 'ai —quixun sinania. 'Aisama ñu 'atishi sináncë 'aish ca usai 'i cuëënia. Mitsux Nucèn Papa Dios rabinux timécë 'ain, mitsubëtan pibi ca atux ñu 'atima 'ai cuëënia. Ax ca 'aisama 'icën. Usa 'aish ca a unicamax axa Jesucristomi sináncë unisama 'icën.

¹⁴ Usa 'aish ca xanu isíma isímashi anun cuëënia, aín 'ucha ëníma ca amiribi amiribi 'uchaia. Atúxa 'icésaribitia 'inun ca axa Jesucristomi upiti sináncëma xanu 'imainun bëburibi sinánmia. Ax ñun cuëën 'aish ca 'itsa ñuñu 'iti cuëënia. A unicama ca Nucèn Papa Diosan aín 'ucha cupí uisoquin cara 'ati 'icë, usoquin 'ati 'icën. ¹⁵ A unicaman ca Nucèn Papa Diosan bana quicésabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'aia. Usa 'aish ca Balaam, Beornën bëchicë, axa 'iásaribiti 'ia. Balaanën ca an Nucèn Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë uni 'ixunbi curíqui biti sinánxun ñu 'atima 'ati sináncëxa. ¹⁶ An cacëxunbia aín bana cuacëma cupí ca Nucèn Papa Diosan, ñu 'atima 'axunma 'anun quixun anúan cuancë aín burro bëaracëxa. Bëaracëx Nucèn Papa Diosan 'imicëx, uni 'icésari banaquin, ca aín burron Balaam sinanamiacëxa. A unicamax ca Balaam 'iásaribiti 'ia.

¹⁷ Uni raíri 'aquincëma 'aish ca xëxá ësquiaxa 'unpáxñuma 'icësa 'ianan 'uí 'ibúnux nëtë bënamëtiabi suñun bëcacëx nëtécësa, usaribi 'icën. Usa 'aish ca anua atux tëmërai 'iti bëánquibucëira anu nëtétimoi xëñibua 'aínbi 'iti 'icën. ¹⁸ Usa unicaman ca axbi cërúanan rabiacati sinánñumasa 'ixun, an 'acésaribi oquian ñunshínquin ñu 'atima 'anun quixun, an ñu 'atima 'ati ëinsa tancë uni raíri sinanamitëcënia. ¹⁹ Usoquin 'aquin ca caia, uisari caramina 'iisa tani usai camina 'iti 'ain. Usaími 'iabi ca Nucèn Papa Diosan mi uisabi oima. Usai quicë 'ixunbi ca atun ñu upí 'aisa tanquinbi 'atima 'icën, atun sinan upíma 'ixun. Aín sinan upí 'ixun ca unin aín 'acésabi oquin upí ñu 'aia. Usa 'aínbi ca aín sinan 'aisama 'ixun unin usabi 'atima ñu 'aia. ²⁰ Ënëx ca ësa 'icën: Uí unicaman cara Nucèn 'Ibu Jesucristomi catamëquin ñu 'atima 'ati ëncë 'ixunbi amiribishi ñunshínquin ñu 'atima 'atëcënia, a unicamax ca bëráma 'iásamaira 'inun 'uchaia. ²¹ Jesucristomi catamëcë 'ixunbi ëncë 'aish an 'unáncëma unicamax 'icësamairai 'uchatima cupí Jesucristomi sinanima 'itibi ca a unicama 'ia. ²² Usaquian upí 'iti ëncë unicamax ca unia ësai quicësa 'icën: “Camunan ca quinántancëxunbi amiribishi aín quinan pitëcënia. Usaribiti ca cuchi nashitancëxbi me chabánu racátëcëni chuatëcënia”.

3

¹ Ën nuibacë xucëantu, bëtsi quirica pan buánmixunbi cana ënë quiricaribi mitsu buánmin. Quirica buánmiquin cana asérabi Jesucristomi sináncë 'ixunmi aín banacama manuquinma upí oquin sinánun mitsu 'ësëan. ² An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicaman Jesucristo ñui quíá banacama a manuquinma sinánan, camina Nucën 'Ibu Jesucristo, an Nucën Papa Diosan 'inun uni iëmicë, an aín bana ñuixunun caíscë unicaman mitsu ñuixuncë banaribi manuquinma sinánti 'ain.

³ Ësoquin camina 'unánti 'ain, anúan Jesucristo utëcënti nëtëa 'urama 'ain ca 'itsa uni aín cuëëncë ñuishi 'ai, anun Jesucristonan 'iti bana 'atimaquin ñui, ami cuaiti 'icën. ⁴ Cuai ca qüiti 'icën:

—Jesús ca utëcënti 'icë quíáxa uni quíá 'aínbi ca ucëma 'icën. Nucën rarama bamacëbëa 'iásabi oi ca camabi uni bamaia, 'imainun ca nëtë ióñua 'iásabi camabi ñu 'ia. ⁵ A unicaman ca sinántisama tania, Nucën Papa Diosan usai ca 'iti 'icë quixun cacëxëshi ca naicamë'ëo 'imainun bacacama, anua racátinubi racámainun, mecamaribi anubia 'iti anu 'iacëxa. ⁶ Usaia 'iá 'icëbi ca Nucën Papa Diosan sinanëinshi mapuquin, bacan ënë menu 'icë ñucama cëñuacëxa. ⁷ Usa 'aínbi ca naí 'imainun mecama anúan Nucën Papa Dios quicëbëtainshi tsin cëñuti nëtë utámainun usabi 'iti 'icën. A nëtën ca an ñu 'atima 'acë unicama Nucën Papa Diosan uisa cara oti 'icë usoquin 'ati 'icën.

⁸ Ën nuibacë xucëantu, camina manuquinma ësaquin sinánti 'ain, Nucën 'Ibu Diosan, an nëtétimoí tsócé 'ixun, tancëx ca nun nu tancë achúshi nëtëx mil barisa 'icën. Usaribiti ca nun nu mil barisa tancë ax Nucën Papa Diosan tancëx achúshi nëtësa 'icën. ⁹ Usa 'ain ca —ca uti 'icë quíá 'aíshbi ca Jesucristo xëñibutia —quíáxa uni quicë 'aínbi uti 'ixunbi Jesucristonën achúshira uníxbia ainanma 'aish castícançë 'iti cuëënima, camabi unia sinanati ami catamëti cuëënia.

¹⁰ Usaquin caíntancëx ca unin sinánmabi, an ñu mëcamacë uni imë ucë usaribiti unían sinánmabi Jesucristo uti 'icën. A nëtë ucëbë ca canacamë'ëo 'icësaía anuax banacëbë naíu 'icë 'uxë, bari, 'ispa acama, manë tsin cëñumainun anu ax 'iti 'aíma 'iti 'icën. Usaribiquin ca camabi mecëñun anua 'icë ñucamaribi tsin cëñuti 'icën.

¹¹ Usaí ca ñucama cëñüti 'icë quixun sinani camina Nucën Papa Dios quicësabi oi 'i uisaíbi 'uchaima bucüti 'ain. ¹² Usa 'ain camina Jesucristo Nucën Papa Diosan mëníósabi oi uti caínquin unicama sinanatia ami catamëñun 'aquinti 'ain. A nëtën ca naíu 'icë 'uxë, bari, 'ispa acama manë tsin rëquiruquin tsatsacacësa 'iti 'icën. Usaí 'icëbë ca anua usa ñucama 'icë axribi manë tsin cëñucë 'iti 'icën. ¹³ Usaía ñu 'iti 'aínbi cananuna Nucën 'Ibu Dios quíásabi oía me 'imainun naí ió 'iti cainin. Anu ca uisa 'uchabi 'aíma 'iti 'icën.

¹⁴ Ën nuibacë xucëantu, usaía 'iti caíncë 'aish camina Nucën Papa Diosan 'uchañumarua isanan uisa ñu 'atimabi 'acëma isti cupí ñu 'atima 'aíma unicamabë nuibananishi upitax bucüti 'ain. ¹⁵ Camina 'unánti 'ain, axa ainan 'iticama camabi aín 'ucha tërëncë 'inun ami catamëñun quixun ca Nucën 'Ibu Jesucristonën cainia. Nucën Papa Diosan sinánmicësabi oquin ca abënu nuibanancë nucën xucën, Pablonëñribi quirica buánmiquin, usaribi oquin mitsu caxa. ¹⁶ A mitsu buánmicë quiricacamanu ca Pablonëñribi 'ën cacësa ësaribi oquin mitsu caxa. A bana raírinëx ca unían upí oquin cuaisama 'icën. Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosan bana upí oquin 'unáncëma uni 'imainun axa upiti ami catamëcëma unin, uisai quicë cara a bana 'icë quixun upí oquin sinánquinma bëtsi oquin sinania. Pablonëñ cuënëocë quiricaishima, bëtsi

banaribi upí oquin sináncēma 'ixun bētsi oquin sinani ca upiti Jesucristomi catamēti 'unanima.

¹⁷ 'Ēn nuibacē xucēantu, 'ēn mitsu űuixuncē űu 'icēma pain 'ain, ca usai 'iti 'icē quixun 'unani camina an űu 'atima 'acē unicaman paráncēxmi Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oi 'iti ěntin rabanan bēruanracati 'ain. ¹⁸ Nucēn 'Ibu Jesucristo an Nucēn Papa Diosnan 'inun mitsu iēmicē, ax quicēsabi oi 'iti 'unánquinbi camina bēríbi 'unáncēsamaira oquin 'unánti 'ain. 'Unánan camina an ca mitsu nuibatia quixun 'unani ainainra 'iti 'ain. Bērí 'acēsaribi oquin ca usabi oquin nētē xēnibua 'aínbi camabi aín unicaman a rabiti 'icēn. Ashi, Pedro.

JUANĒAN A PAIN BUÁNMIA QUIRICA

Anun Jesucristonan 'iti bana

¹ Ēnē mecama unioisama 'aínbia aín Papabē 'iá axa ěnē menu uá, a ñuiquin cananuna ěnē quirica mitsu cuēñēoxunin. A cananuna aín bana cuanan nun bĕrúnbi isacĕn. Nun bĕrúnbi ñachaquin isanan cananuna nun mĕcĕnanribi ramĕacĕn. Ax bamatimoi tsócĕ 'ixuan aín unicamaribi abĕ 'inun 'imicĕ, a ñuiquin cananuna mitsu cain. ² A cananuna nusaribi 'aish uni 'icĕ nun 'unáncĕn. Usa 'ixun cananuna asĕrabi a isacĕn. Isá 'ixun cananuna a mitsu ñuixunin. Ax aín Papabē 'itancĕxbi ěnē menu uá 'ixun ca bamatimoi tsócĕ 'ixun, usaribitinu abĕ 'inun nu 'imiti 'icĕ quixun cananuna mitsu ñuixunin. ³ Nuxnu asĕrabi Nucĕn Papa Dios 'imainun aín Bĕchicĕ Jesucristobĕ upí 'icĕsaribitimi mitsu xribi nubĕ Jesucristomi upiti sinánun quixun cananuna nun nu isanan cuacĕ, ěnē ñucama mitsu ñuixunin. ⁴ Upí oquin sinanimi chuámaishirua tani cuēñun cananuna ěnē banacama ěsoquin mitsu cuēñēoxunin.

Nucĕn Papa Diosan unían ñu 'atima 'ati sinántima bana

⁵ Jesucristonĕnbia nu pain 'unánmia 'ixun cananuna ěnē bana mitsu ñuixunin: Nucĕn Papa Dios an ca asĕrabi upíira 'ixun ñu upíshi 'aia. An ca unĕxun ñu 'aima. Usa 'ain ca uisa 'uchabi anu 'aíma 'icĕn. ⁶ Ñu 'aisama 'aíñ —ainan 'aish cana Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'ai —qui cananuna cĕmĕin. Ainan cana 'ai quicĕ 'ixunbi ax quicĕsabi oquin 'aquinma ñu 'atima 'ai cananuna cĕmĕin. ⁷ Usa 'aínbĭ cananuna axa 'icĕsaribiti ñu 'atima 'ati sináncĕma 'ianan Nucĕn Papa Diosbĕ upí 'aish, axa ami catamĕcĕ unicamabĕribi upiti nuibananin. Usaínu 'ia ca an, aín Bĕchicĕ Jesucristo aín imi 'apati bama cupí, uisa ñu 'ai caranuna 'uchai, aín nu tĕrĕnxunia.

⁸ —Ēx cana 'uchañuma 'ai —qui cananuna nuxbi cĕmĕin. Usa 'ain ca nun bana asĕrabima 'icĕn. ⁹ Usa 'aínbĭ cananuna 'unánti 'ain, nun nu nun 'uchacama chíquinaxuncĕxun ca Nucĕn Papa Diosan, ax upí 'ixun ax quicĕsabi oquin 'aquin, nun 'uchacama nu tĕrĕnxunquin upí 'inun nu 'imiti 'icĕn. ¹⁰ Nucĕn Papa Diosan bana ca quia —camabi unin ca ñu 'atima 'aia —qui ax. Usaía quicĕ 'aínbĭ —ěn cana ñu 'atima 'acĕma 'ai —qui cananuna —Nucĕn Papa Diosan bana ca cĕmĕ 'icĕ —quicĕsa 'ain. Usai quicĕ 'ixun cananuna, asĕrabi ca aín bana 'icĕ quixun sinaniman.

2

Cristo, an Nucĕn Papa Dios nu ñucáxuncĕ

¹ Ēn bĕchicĕsa 'icĕ, cana ñu 'atimami 'atin rabanan ěnē ñucama mitsu cuēñēoxunin. Usa 'aínbĭ uinu 'icĕ unix cara 'uchaia, a an ñucáxuntĭ ca Nucĕn Papa Diosbĕa 'icĕ Jesucristo, ax 'icĕn. Ax ca uisa 'uchañumabi asĕrabi upíira 'icĕn. ² Jesucristo axa bama cupí ca nun 'uchacama tĕrĕncĕ 'icĕn. Nunan-shima camabi unin 'uchacamaribia tĕrĕncĕ 'inun ca Jesucristo bamacĕxa.

³ Aín bana quicĕsabi oquin 'acĕ 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna asĕrabi ainan 'aish a 'unáncĕ 'ai quixun. ⁴ Usa 'aínbĭ ca uix cara —ěn cana ainan 'ixun Nucĕn Papa Dios 'unanĭ —quibi aín bana quicĕsabi oi 'ima, a uni cĕmĕ 'icĕn. Usa 'aish ca cĕmĕishi banaia. ⁵ Usa 'aínbĭ ca an aín bana quicĕsabi oquin 'acĕ uni ax ěníma upiti Nucĕn Papa Diosmi sinania. Usa 'ixun

cananuna 'unanin, nux cananuna asérabi ainan 'ai quixun. ⁶ Usa 'ain ca axa —ainan 'aish abë 'icë ca Nucën Papa Diosan 'ë sinánmia —quicë uni, ax Jesucristo 'iásaribiti 'iti 'icën.

Axa quicësaribiti 'iti bana

⁷ 'Ën xucéantu, mitsun 'unáncëma bana ñuiquin cuëñeoquin cana mitsu caiman. Jesucristomi catamëtabaquinmi cua bana abi cana mitsu ñuixuntëcënin. ⁸ 'Ën mitsu ñuixuncë bana ióma 'aínbi camina a banabi mitsun 'ásamaira oquin 'unáncë 'aish ax quicësabi oi 'in, Cristo 'iásaribiti. Usari 'i camina mitsun ñu 'atima 'acëcama ëni Nucën Papa Diosbë upí 'aish ax cuëñcësabi oi 'in.

⁹ Uix cara —'ëx cana ainan 'aish Nucën Papa Diosbë upí 'ai—quibi nuibatíma uni itsimi nishia, ax ca Nucën Papa Diosnanma pain 'icën. ¹⁰ An uni itsi nuibacë uni ax ca Nucën Papa Diosnan 'aish abë upí 'icën. Usa 'ain ca a cupía a uni 'uchati ñu 'aíma 'icën. ¹¹ Usa 'aínbi ca nuibatíma bëtši unimi nishcë uni an Nucën Papa Diosbë upíma 'ixun ñu 'atima 'atishi sináncë cupí sinánñumasa 'ixun uisai cara 'iti 'icë quixun 'unanima.

¹² 'Ën bëchicësa 'icë, cana Jesucristo cupía Nucën Papa Diosan mitsun 'uchacama téréncë cupí mitsu quirica cuëñëoxunin. ¹³ Uni apáncama, mitsúnmi axa ëñë mecama unioisama pain 'aishbi 'iá, Nucën Papa Dios, a ainan 'ixun 'unáncë cupí cana mitsu quirica cuëñëoxunin. Bëná unicama, mitsuribishi cana ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbimi 'acëma cupí quirica cuëñëoxunin.

'Ën bëchicësa 'aishmi ainan 'ixun Nucën Papa Dios 'unáncë cupí cana mitsuribi quirica cuëñëoxuan. ¹⁴ Uni apáncama, mitsúnmi axa ëñë mecama unioisama pain 'aishbi 'iá, Nucën Papa Dios, ainan 'ixun 'unáncë cupí cana mitsu quirica cuëñëoxuan. Bëná unicama, mitsux Jesucristomi cushicë 'ianan Nucën Papa Diosan bana mitsun nuitunëñbi sináncë 'ixun ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'amitisa tancëxunbi 'acëma cupí cana mitsu quirica cuëñëoxuan.

¹⁵ 'Ënë nëtëñuxuan Nucën Papa Dios cuëñcëma ñu an 'unáncëma unin 'acësa oquin 'ati camina cuëñtíma 'ain. Uix cara ax cuëñcëma ñu 'ai cuëñia, ax ca Nucën Papa Diosmi sinanima. ¹⁶ An ëñë menu 'icë ñuishi sináncë unix ca ñunshínquin piti, xëati, xanubë 'iti acama sinánan ñu 'atima isti cuëëanan —ñuñu cana 'ai—quixun sinani rabitia. Nucën Papa Diosan ca usaía 'inun uni sináñmicëma 'icën. Abi ëñë menu 'icë ñuishi sináncë 'aish ca uni usai 'ia. ¹⁷ Mecama 'imainun anu 'icë ñucamaxribi ca cëñúti 'icën. 'Imainun ca ñunshínquin unin a 'atishi sináncë ñu 'atimacamaxribi cëñúti 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Dios cuëñcësabi oi 'icë unicama xëñibua 'aínbi abë 'iti 'icën.

An —Jesús ax ca asérabi Cristo 'icë cacë unicama 'imainun axa —cëmë ca a bana 'icë—quicë unicama ñuicë bana

¹⁸ 'Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, anúan ëñë mecama cëñúti nëtë ca 'urama 'icën. A nëtëa ucëma pan 'ain ca axa Cristo 'atimaquin ñui banacë uni uti 'icë quixun camina cuan. Ca uti 'icë 'aínbi ca bëríbi 'itsa unin Cristo 'atimaquin ñuia. Usa 'ain cananuna 'unanin, anúan ëñë mecama cëñúti nëtë ca 'urama 'icë quixun. ¹⁹ An Cristo 'atimaquin ñuicë unicama nubë 'ixunbi ca nu 'ëanxa, asérabi nun 'acësaribi oquin Jesucristo sináncëma 'ixun. Nux 'icësaribiti asérabi Jesucristomi sináncë 'aish ca nubë bërúcé 'itsíanxa. Usa 'ain ca atúan nu ëncë cupí camaxunbi 'unánti 'icën, nubëa ax timécë unicamax ca camáxira asérabi nux 'icësaribiti Jesucristomi sináncëma 'i axa quixun.

²⁰ Usa 'aínbia Cristo cupí Nucèn Papa Diosan Bèru Ñunshin Upí mitsubè 'ain camina 'unanin, atúan Jesucristo 'atimaquin ñuicè banacamax ca cèmè 'icè quixun. ²¹ Mitsúnmi Cristonan 'ixun ax cuèncèsabi oi 'iti 'unáncëma cupí cana mitsu caiman. Mitsúnmi a ñucama 'unáncë cupí cana mitsu ènè quirica cuèncëoxunin. Camina 'unanin, Cristonan 'ixun ax cuèncèsabi oi 'iti 'unáncë uni ax ca cèmëtima 'icèn.

²² ¿Uix cara cèmè uni 'ic? Axa —Jesús ax ca Cristoma 'icè —quicè uni ax ca a 'icèn. A unix ca axa Cristomi 'atimati banacè a 'icèn. Ax ca aín Bèchicè 'imainun Nucèn Papa Diosmiribi 'atimati banaia. ²³ Camabi uni axa —Jesús ax Cristoma 'icè, cana ami catamëtima 'ai —quicè uni, ax ca Nucèn Papa Diosmiribi catamècëma 'icèn. Usa 'aínbi ca axa —Jesús aséabi Nucèn Papa Diosan Bèchicè 'aish asaribi 'icè cana ami catamëti —quicè unicama, abè Jesucristo 'imainun Nucèn Papa Diosribi 'icèn.

²⁴ Usa 'ain camina Jesucristomi catamëtabaquinmi cua a bana manuquinma upí oquin sinánti 'ain. A bana aséabi sináncë 'aish camina abè upí 'aish ènima camabi nètèn aín Bèchicè 'ianan Nucèn Papa Diosbèribi 'iti 'ain.

²⁵ Jesucristonèxbi ca quiacëxa, a cupíshi cananuna ainan 'aish Nucèn Papa Diosbè xènbua 'aínbi 'iti 'ai quiax.

²⁶ An mitsu parántisa tancè unicama ñuiquin cana ènè banacama mitsu cuèncëoxuan. ²⁷ Atúxa usa 'aínbi ca Jesucristonèn aín Bèru Ñunshin Upí mitsubèa 'inun 'ináncë, ax mitsubè 'ixun uni itsían 'unánmiamabi an mitsu 'unánmia. An mitsu 'unánmicè ñux ca aséabi 'aish cëmëma 'icèn. Usa 'ain camina aín Bèru Nunshin Upitan 'unánmiquin sinánmicèsabi oi camabi nètèn Cristobè 'iti 'ain.

²⁸ Èn bèchicësa 'icè, cana mitsu cain, utècënquian Jesucristonèn nu upí isti cupí camina camabi nètèn an sinánmicèsabi oquin sinánti 'ain, axa ucèbè rabíntima cupí. ²⁹ Mitsun camina, Jesucristo ax ca aséabi upí 'icè quixun 'unanin. Usa 'ixun camina èsaquinribi 'unánti 'ain, an upí ñu 'acè unicamax ca Nucèn Papa Diosan bèchicè 'icè quixun.

3

Nucèn Papa Diosan bèchicëcama ñuicè bana

¹ Nux cananuna Nucèn Papa Diosan bèchicè 'ain, an cacèsabi oi. An aín bèchicè ca quixun nu cacè cupí cananuna 'unánti 'ain, uisaira oquin cara an nu nuibatia quixun. Usa 'aínbi ca an ènè menu 'icè ñuishi sináncë unicaman ainanma 'ixun Nucèn Papa Dios 'unáncëma cupí, nux cananuna aín bèchicè 'ai quixun 'unanima. ² Èn nuibacè xucéantu, béri cananuna Nucèn Papa Diosan bèchicè 'ain. Usa 'icèbi ca uisaira caranuna 'inuxun 'ai quixun an nu 'unánmicëma pan 'icèn. Usa 'aínbi cananuna 'unanin, Jesucristo utècèncëbëtan cananuna upí oquin uisa cara ax 'icè quixun isti 'ain. A isi cananuna asaribi 'iti 'ain. ³ Uicaman cara —asaribi cana 'iti 'ai —quixun sinania, a unicamax ca Jesucristosaribi 'iti cupí, aín 'uchacama èni upí 'ia.

⁴ Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acè unicama, ax Nucèn Papa Diosan bana quicèsabi oi 'ima 'uchaia. Nucèn Papa Diosan bana quicèsabi oquinu 'acëma, ax ca 'ucha 'icèn. ⁵ Camina 'unanin, unin 'uchacama tèreñux ca Jesucristo uacëxa, ax uisa 'uchañumabi 'ixun. ⁶ Usa 'ain ca uix cara ainan 'aísha, a èníma abè 'icëa Nucèn Papa Diosan sinánmicè 'icè, a unin ñu 'atima amiribi amiribi 'aima. An ñu 'atima amiribi amiribi 'acè uni ax ca ami catamècëma 'ianan uisa cara ax 'icè quixun Jesucristo 'unáncëma 'icèn. ⁷ Èn bèchicësa 'icè, cana mitsu cain, unin paráncë camina 'itima 'ain. An upí ñu 'acè uni ax ca Jesucristosaribi 'aish aín nuitu upí 'icèn. ⁸ Usa 'aínbi ca an ñu 'atima

'acë unicama ax ñunshin 'atimanën 'apun uni 'icën, ñunshin 'atimanën 'apu ax ca nêtë ióñubi 'ucha 'aish usabii bërí nêtënbi 'uchaia, usa 'ain. Usa 'ainbi ca ñunshin 'atimanën 'apúan ñu 'atima 'acëcama cëñui Nucën Papa Diosan Bëchicë uacëxa.

⁹ Uix cara asérabi Nucën Papa Diosan bëchicë 'icë, an ca ñu 'atima 'ati sinanima. An 'acësaribi oquin sinánun Nucën Papa Diosan 'imicë 'ixun ca aín bëchicëcaman ñu 'atima 'ati sinanima. Usa 'ixun ca 'uchatëcënti sinanima. ¹⁰ Ënëx ca ësa 'icën. Ui unin cara ñu upí 'aima ax ca Nucën Papa Diosnanma 'icën, ui unin cara uni itsiribi nuibatima axribi ca Nucën Papa Diosnanma 'icën. Usa 'ain cananuna uinu 'icë unix cara Nucën Papa Diosan bëchicë 'icë quixun 'unánan uinu 'icë unix cara ñunshin 'atimanën 'apunan 'icë quixun 'unánti 'ain.

Unicamaxa bëtsibë bëtsibë nuibananti bana

¹¹ Jesucristomi catamëtabaquinbimi mitsun cua a bana ca ënëx 'icën, bëtsibë bëtsibë cananuna nuibananti 'ai quicë. ¹² Ñunshin 'atimanën 'apunan 'ixun ca Cainan aín xucënbi 'acëxa. Usaribi cananuna 'itima 'ain. ¿Usa cupí cara Cainan aín xucën 'acëx? Aín xucënan 'acë ñu upí 'imainuan an 'acë ñu upíma 'ain ca Cainan aín xucën 'acëxa.

¹³ Ën xucëantu, axa Jesucristomi catamëquinma ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicaman mitsumi nishquin nuibacëxunmabi camina —uisacatsi cara 'ëmi nishia —quixun masá nuituquin sinántima 'ain. ¹⁴ Nux 'icësaribitia ax Jesucristomi catamëcë unicama nuibacë 'ixun cananuna 'unanin, nux ainanma 'iá 'aishbi cananuna bërí Nucën Papa Diosnan 'ai quixun. An uni itsiribi nuibacëma uni ax ca Nucën Papa Diosnanma 'aish usabi 'icën. ¹⁵ An ami nishquin uni raíri nuibacëma uni ax ca an uni 'acë unisa 'aish 'aisama 'icën. Camina 'unanin, an uni 'acë unix ca Nucën Papa Diosnanma 'aish xëñibua 'ainbi abë 'itima 'icë quixun. ¹⁶ Jesucristo nu nuibati bama cupí cananuna 'unanin, usari ca uni nuibati 'iti 'icë quixun. Usaquin 'unánquin cananuna 'unanin, Jesucristonën 'ásaribi oquin cananuna nunribi a 'aquincë cupí bamanuxunbi 'aquinquin bëtsi uni nuibati 'ai quixun. ¹⁷ ¿Usa 'ain cara an ñuñu 'ixunbi axa 'aquinsa 'icë isquinbi uni itsi nuibaquin 'aquincëma uni, ax Nucën Papa Diosmi sináncë 'ic? Usama ca. ¹⁸ Ën bëchicësa 'icë, cana mitsu cain, nun cuëbitanshi uni —ën cana mi nuibati —quixun caquinma cananuna asérabi nuibaquin 'aquinsa 'icë a 'aquinti 'ain.

Cananuna asérabi Nucën Papa Diosnan 'ai quixun 'unánti bana

¹⁹ Nun uni nuibaquin 'aquincë 'ixun cananuna 'unánti 'ain, nun cananuna asérabi ainan 'ixun Nucën Papa Dios cuëñcësabi oquin 'ai quixun. Usaquin 'unani cananuna bënëtima chuámarua 'iti 'ain. ²⁰ Usa 'ain ca nun —ëx cana upíma 'ai —quixun sinaniabi Nucën Papa Diosan, an camabi ñu 'unáncë 'ixun, nun sinánribi 'unania. ²¹ Ën nuibacë xucëantu, nun ñu 'atima 'acëcama a mëníocë 'ain cananuna a sinani masá nuitutima Nucën Papa Diosbë banati 'ain. ²² Nun ax quiásabi oquin 'anan, ax cuëñcësabi oquin 'aia isquin ca an nun ñucácësabi oquin nu 'axunia. ²³ Axa quicësabi oquin 'ati bana ax ca ësa 'icën, cananuna aín Bëchicë Jesucristomi catamëanan bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain, an nu cacësabi oi. ²⁴ Axa aín bana quicësabi oi 'icë unicamax ca Nucën Papa Diosbë 'icën, 'imainun ca axribi atubë 'icën. An nu 'ináncë aín Bëru Ñunshin Upí ax nubë 'ain cananuna asérabi 'unanin, Nucën Papa Dios ca nubë 'icë quixun.

4

Axa ami sináncëma uni 'imainun axa Nucën Papa Diosmi sináncë uni ñui quicë bana

¹ Ën nuibacë xucéantu, ënë nētēnuxun ca 'itsa unin —Nucën Papa Diosan sinánmicëxun cana uni bana ñuixuni —quiquinbi an sinánmicëxunmabi anbia sináncë bana uni ñuixunia. Usa 'ain camina —Nucën Papa Diosan ca 'ë sinánmia —quiquian unin ñuicë bana acamaíra cuatima 'ain. Upí oquin pain camina aséribi cara Nucën Papa Diosan sinánmicëxun uni ñuixunia quixun cuati 'ain. ² Ësaquin camina 'unánti 'ain, ui unix cara Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshínñu 'icë quixun: An —Jesucristo ca uni 'inux uacëxa —quixun aséribi 'unáncë uni, an ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan anu 'ixun 'unánmicëxun usaquin 'unania. ³ Usa 'aínbi ca an usaquin Jesús 'unáncëma uni, ax Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñuma 'icën. Usa 'aish ca an Cristo 'atimaquin ñuicë uni banacësa 'icën. An Cristo 'atimaquin ñuicë uni ca uti 'icë quixun camina cuan. Usa uni ca uti 'icë quiáxa quicë 'aínbi ca bëtsi bëtsi unin bëríbi Cristo 'atimaquin ñuia.

⁴ Ën bëchicësa unicama, mitsux camina Nucën Papa Diosnan 'ain. Nucën Papa Dios axa mitsubë 'icë aín cushibëtan sënénma ca an ënë nētēnu 'icë ñuishi sináncë unicanan cushi 'icën. Usa 'ain ca an Cristo 'atimaquin ñuicë unicanan sinanëx mitsun sinánbëtan sënénmara 'icën. ⁵ A unicanamax ca ënë menu 'icë ñuishi sináncë 'aish a ñuishi ñui banaia. Usa 'icë ca asaribi unicanan aín bana cuatia. ⁶ Usa 'aínbi cananuna nux Nucën Papa Diosnan 'ain. Ainan cupí ca uicanan cara ainan 'ixun a 'unánxa an cuni nun bana cuatia. Usa 'aínbi ca Nucën Papa Diosnanma unin nun bana cuatima. Usa 'ain cananuna 'unánti 'ain, uin cara nun bana cuatia ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicë 'icë quixun. Usaribi oquin cananuna 'unánti 'ain, uin cara nun bana cuatima, ax ca Nucën Papa Diosan sinánmicëma, ñunshin 'atimanën sinánmicë 'icë quixun.

Nucën Papa Dios an ca nu nuibairai quicë bana

⁷ Ën nuibacë xucéantu, cana mitsu ain, Nucën Papa Diosan sinánmicëxun ca unin uni itsi nuibatia. Usa 'ain cananuna ainan 'aish bëtsibë bëtsibë nuibananti 'ain. An uni itsi nuibacë unicanax ca Nucën Papa Diosan bëchicë 'ianan a 'unáncë 'ixun an sináncësa oquin sinania. ⁸ Nucën Papa Dios ax ca an unicama nuibairacë a 'icën. Usa 'ain ca an bëtsi uni nuibacëma uni ax Nucën Papa Dios 'unáncëma 'icën. ⁹ Nucën Papa Diosan ca aratsuishi 'icëbi aín Bëchicë ënë menu uni 'inun xuacëxa, a cupínu nux ainan 'aish nētétimoi abë 'inun. Usoquian 'á 'ain cananuna 'unanin, uisaira oquin cara Nucën Papa Diosan camabi uni nuibatia quixun. ¹⁰ Ami sináncëxunmabi unicama nuibacë ca Nucën Papa Diosan, a cupí unin 'uchacama téréncë 'inuan ënë menuax bamanun aín Bëchicë xuacëxa. Usoquin xuá 'ain cananuna 'unanin, usaira oquin ca Nucën Papa Diosan unicaná nuibatia quixun.

¹¹ Ën nuibacë xucéantu, Nucën Papa Diosan unicama usaira oquin nuibacë 'ain cananuna nuxribi usaribíti bëtsi unicanabë nuibananti 'ain. ¹² Nucën Papa Dios ca uinu 'icë unínbi isáma 'icën. Usa 'aínbinu nux bëtsibë bëtsibë nuibanancëbë ca ax nubë 'icën. Nubë 'ixun ca an 'acésaribi oquinu unicanama nuibanun nu 'imía. ¹³ An aín Bëru Ñunshin Upí nubëa 'inun 'ináncë 'ixun cananuna 'unanin, nux cananuna abë 'ai quixun. 'Unánan cananuna —ax ca nubë 'icë —quixun 'unanin. ¹⁴ Nunbi cananuna, an atun 'ucha térénquin ënë menu 'icë unicama ainan 'inun iëminuan Nucën Papa Diosan

xuá, aín Bêchicë a isacën. Isá 'ixun cananuna a ñuiquin mitsu cain. ¹⁵ Uin cara —Jesucristo ax ca aséabi Nucën Papa Diosan Bêchicë 'aish asaribi 'icë — quixun 'unánquin unicama ñuixunia, ax ca Nucën Papa Diosbë 'icën. 'Imainun ca Nucën Papa Diosribi a unibë 'icën.

¹⁶ Usa 'ain cananuna aséabi 'unanin, Nucën Papa Diosan ca nu nuibatia quixun. Nucën Papa Dios ax ca an unicama nuibairacë a 'icën. Usa 'ain ca an aín sinan upí 'ixun uni nuibacë uni ax Nucën Papa Diosbë 'icën. 'Imainun ca Nucën Papa Diosribi a unibë 'icën. ¹⁷ Usa 'ixun cananuna an nu nuibaquin sinánmicë 'ixun ax cuëncësa oquin Nucën Papa Diosmi upiti sinánan unicama nuibatin. Usa 'aish cananuna nux ënë nêtënuax asaribi 'aish, anuan Jesucristo utëcënti nêtën nux masá nuituti rabíntima 'ain. ¹⁸ Usa 'ain ca an Nucën Papa Diosmi sinánan bëtisi uniribi nuibacë uni, ax ami 'uchacëma 'aish unimi racuëtima. Anuan Jesucristo utëcënti nêtënríbi ca racuëtima 'icën. Usa 'aínbi ca unix aséabi bëtisi unibë nuibanancëma 'aish racuëti 'atimaquin sinani bënëtia. Usa unin ca upiti nuibananti 'unanima.

¹⁹ An paían nu nuiba 'ain cananuna nuxribi Nucën Papa Diosmi sinani ami catamëtin. ²⁰ An —ëx cana Nucën Papa Diosmi sinani ami catamëti —quicë 'aishbi ami nishquin uni itsi nuibacëma 'aish ca a uni cëmëia. Usa 'ixun ca a isquinbi uni itsi nuibaquin sináncëma 'ixun a iscëma, Nucën Papa Dios, aribi sinanima. ²¹ Ënë bana ca Nucën Papa Diosan nu 'ináncëxa: axa ami sináncë uni ax ca uni itsimiribi sinánti 'icën.

5

Ñu 'atima 'acëcama ënquin 'atëcëntima bana

¹ An —Jesús ax ca Cristo, axa utia judíos unicaman caían, Nucën Papa Diosan Bêchicë, a 'icë —quixun sináncë unicamax ca Nucën Papa Diosan bêchicëribi 'icën. Uicamax cara Nucën Papa Diosmi sinania ax ca aín bêchicëcamamiribi sinania. ² Usa 'ain cananuna 'unanin, nux ami sinánquin Nucën Papa Dios quicësabi oquin 'acë 'aish cananuna aín bêchicëcamamiribi sinani quixun. ³ Axa Nucën Papa Diosmi aséabi sináncë uni, an ca aín bana quicësabi oquin 'aia. Ax quicësabi oquin 'aia ca a bana 'icën. ⁴ —Ax quicësabi oquin 'anun ca Nucën Papa Diosan 'ë 'aquinia —quixun 'unani ami catamëcë 'ixun ca aín bêchicëcaman, an ënë menu 'icë ñuishi sináncë unicaman 'acësaribi oquin 'aguin ñu 'atima 'ati ashiquin ënia. ⁵ Axa —Jesús ca aséabi Nucën Papa Diosan Bêchicë 'icë —quixun 'unani ami catamëcë uni an cuni ca ënë menuxan ñu 'atima 'acëcama ënquin 'atëcënima.

Jesús ax ca aséabi Nucën Papa Diosan Bêchicë 'icë quixun 'unánti bana

⁶ Jesucristo ax ca axa 'unpaxan nashimicë 'ianan aín imi 'apati bama a 'icën. 'Unpaxan nashimia ashima aín imi 'apati bamaribi ca ax 'icën. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitanribi ca —Jesús ax ca Cristo, aséabi Nucën Papa Diosan Bêchicë, a 'icë —quixun nu 'unánmia. Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí ax ca Nucën Papa Diosan sinánsaribi 'icën. ⁷ Usa 'ain ca naínu 'icë Nucën Papa Dios 'imainun aín Bana, Jesucristo, 'imainun aín Bëru Ñunshin Upí, acama 'aish rabë 'imainun achúshi 'icën. Usa 'aishbi ca achúshishi 'icën. Anribi ca nu 'unánmia, Jesus, ax ca aséabi Cristo, Nucën Papa Diosan Bêchicë, a 'icë quixun. ⁸ Ënë menuxan Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'unánmicë 'ianan Jesucristo 'unpaxan nashimia sinánan axa aín imi 'apati bama, acama sinánquin cananuna 'unanin, Jesús ax ca aséabi Cristo, Nucën Papa Diosan Bêchicë, a 'icë quixun. ⁹ Unin bana cuananbi cananuna aín Bêchicë Jesucristo

ñuia, axira unin banabê sênênma 'aish Nucên Papa Dios quiá bana aira cuati 'ain. Ënêx ca aín Bêchicê ñui Nucên Papa Dios quiá bana a 'icên. ¹⁰ Axa aín Bêchicêmi catamêcê uni, an ca Nucên Papa Diosan 'unánmicêxun asérabi 'unania, Jesucristo ax ca asérabi aín Bêchicê 'icê quixun. Usa 'aínbi ca an Nucên Papa Diosan bana ca asérabi 'icê quixun sináncêma uni, ax —Nucên Papa Dios ca cêmê 'icê —quicêsa 'icên, an aín Bêchicê ñui quicê bana ca asérabima 'icê quixun sináncê cupí. ¹¹ Nucên Papa Dios ca quiacêxa, aín Bêchicêmi catamêcê cupí cananuna an 'imicêx ainan 'aish xênibua 'aínbi abê 'iti 'ai quiax. ¹² Uinu 'icê unix cara Nucên Papa Diosan Bêchicênan 'icê, a unix ca usaribiti nêtétimoi Nucên Papa Diosbê 'ia. Usa 'aínbi ca uinu 'icê unix cara aín Bêchicênanma 'icê, a unix xênibua 'aínbi Nucên Papa Diosbê 'ima.

Bêruanax 'inun caquian ashiquin 'êsêa bana

¹³ Aín Bêchicêmi catamêcê 'aish camina ainan 'aish Nucên Papa Diosbê xênibua 'aínbi 'iti 'ai quixunmi 'unánun cana ênê ñucama mitsu cuênêoxunin.

¹⁴ Cananuna 'unanin, nun nu asérabi ax cuêncêcêsa oquin ñu ñucácêxun ca Nucên Papa Diosan nun bana cuatia quixun. ¹⁵ Usaquin ñucáquin cananuna 'unanin, Nucên Papa Diosan ca nun ñucácêxun cuaquin, anu ñucácê ñu 'inánan nun ñucácêcêsa oquin nu 'aquinia quixun.

¹⁶ Abêa Jesucristomi catamêcê uni itsían ñu 'atima 'aia 'unánquin ca unin —têrêntisama 'inun ca 'uchacêma 'icê —quixun sinánquin aín 'ucha têrênquin sinanaminun Nucên Papa Dios ñucáxunti 'icên. Ñucáxuncêxun ca Nucên Papa Diosan aín 'ucha têrênquin a uni upí 'itêcênun 'imiti 'icên. Usa 'aínbi cana axa têrêntisama 'inun 'uchacê uni a Nucên Papa Dios ñucáxunun quixun mitsu caiman. ¹⁷ Camabi ñu 'atima 'acê ax ca 'ucha 'icên. Bêtsi bêtsi 'ucha ca uisoxunbi têrêcaisama 'icên. Usa 'aínbi ca camabi 'uchax têrêcaisamama 'icên.

¹⁸ Cananuna 'unanin, asérabi Nucên Papa Diosan bêchicê 'aish ca uni amiribi amiribi 'uchaima. Usa 'icêa Nucên Papa Diosan Bêchicê Jesucristonên bêruanquin 'aquinia ca ñunshin 'atimanên uisabi oima.

¹⁹ Cananuna 'unanin, nuxnu Nucên Papa Diosnan 'aínbi ca camabi menu 'icê unicamax ainanma 'aish ñunshin 'atimanên 'apunan 'icê quixun.

²⁰ 'Unánan cananuna êsaquinribi 'unanin, aín Bêchicênen ca ênê menu ax uá 'aínu ami catamêtia uisa cara Nucên Papa Dios, axêshia asérabi Dios, ax 'icê quixun nu 'unánmia. Aín Bêchicê, Jesucristo, ax nubê 'ain cananuna an 'aquincêx ax cuêncêcêsa oi tsotin. Ax ca axêshi asérabi Dios 'aínu nux ainan 'aish abê xênibua 'aínbi 'iti a 'icên. ²¹ 'Ën bêchicêsa 'icê cana mitsu cain, anbi sinánxuan dios isa quixun a rabinuxun unínbi 'acê ñucama camina rabbitima 'ain. Ashi, Juan.

JUANĒAN ARIBI BUÁNMITĒCĒAN QUIRICA

Cristo cuēncēsabi oi 'iti 'imainun unicama nuibati bana

¹Ēx axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'ixun cana mixmi Nucēn Papa Diosan ainan 'inun caiscē xanu 'icē, 'ēn asérabi a nuibacē min tuácamacēñun, ēnē quirica an Nucēn Papa Diosan bana 'acē unicamabētan, mi cuēñēoxunin. ²Ainan 'aíšhnu xēnibua 'aínbi abē 'iti Jesucristo, a cupí cananuna mitsu nuibatin. ³Nucēn Papa Diosan ca aín Bēchicē Jesucristobētan nuibaquin mitsu 'aquinti 'icēn. An ca asérabi an nuibaquin 'aquincēxmi chuámarua 'aish bucunun mitsu 'imiti 'icēn.

⁴Mín tuá raínēn ca Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin 'aia quixuan ñuicania cuati cana cuēñinra cuēñan. ⁵Mín 'unáncēma banama, Jesucristomi catamētabaquinu cua, a banabi cana mi ñuixuntēcēnin. A bana quicēsabi oi cananuna bētsibē bētsibē nuibananti 'ai quixun cana mi cain. ⁶Asérabi Nucēn Papa Diosmi sináncē unin ca axa quicēsabi oquin 'aia. Aín banax ca quia, camina bētsibē bētsibē nuibananti 'ai quiax. Jesucristomi catamētabaquinmi cua, abi ca a bana 'icēn.

An uni paráncē unicama ñui quicē bana

⁷Itsa unin ca camabi menu cuanquin uni paránquin —Nucēn Papa Diosan Bēchicē ca uni 'inux uacēxa —quixun caquinma, bētsi bana ñuiquin uni parania. Usa unix ca an uni paráncē 'ianan an 'atimaquinra Cristo ñuicē uni a 'icēn. ⁸Usa 'aínbi ca an mitsun a 'ati 'ináncē ñucamami ax quicēsabi oquin sēñonquin 'aia a cupí aín nētēnuxun Nucēn Papa Diosan an mēñosabi oquin mitsu 'imiti 'icēn. Uisaira oquin cara 'imiti 'icē usoquian mitsu 'iminun camina an 'atimaquin Cristo ñuicē unían mitsu paránunma bēránracati 'ain.

⁹Ui unin cara Cristonēn bana quicēsabi oquin 'aquinma ax cuēñcēsa oquinshi 'aia abēma ca Nucēn Papa Dios 'icēn. Usa 'aínbi ca axa Cristonēn bana quicēsabi oi 'icē uni abē cuni Nucēn Papa Dios 'imainun aín Bēchicē Jesucristo 'icēn. ¹⁰Ui unin cara mitsu isi cuanxun Jesucristo ñui quicē bana —ax ca asérabi 'icē —quixun ñuiquinma bētsi oquin ñuia, a camina min xubunu atśnīmima 'ianan —caina uan —quixunribi catima 'ain. ¹¹Axa usa unibē nuibanancē uni an ca an 'acēsaribi oquin ñu 'aisama 'aia. Usa 'aish ca 'aisama uni 'ia.

Ashia Juanēn cá bana

¹²Ēn mitsu a ñuiquin cati ñu ca 'itsa 'icēn. 'Aínbi cana tintan quiricanu cuēñēoquin a ñucama mitsu ñuixuniman. Usa 'ain cana mitsu isi cuanti sinanin. Cuanxun cuni cana mitsu 'ēn cuēbitanbi ñuixunquin cati 'ain. Usa 'ain cananuna camáxbi isánani, cánani chuámarua tani cuēñti 'ain.

¹³Nucēn Papa Diosan atúxribia ainan 'inun caiscē min xucēnan tuá atúnribi ca bēránxmi 'inun quixun mi 'ē camia. Ashi, Juan.

JUANĒAN ARIBI AMIRIBISHI BUANMITĒCĒAN QUIRICA

Gayo upí oquin ñuia Juan quia

1 'Ēx axa Jesucristomi catamēcē unicaman cushi 'ixun cana, axa 'ēx 'icēsaribiti asérabi Nucēn Papa Diosan uni 'aish 'ē nuibacē Gayo, a ēnē quirica buáñmin.

2 'Ēn nuibacē xucēn, mix Jesucristomi catamēcē 'ixun upí oquin sinanimiti chuámarua 'icēsaribitimi min namicamaribi chuámarua 'inun cana mi Nucēn Papa Dios ñucáxunin. 3 Axa Jesucristomi catamēcē uni raírinen ca anumi 'icēnuax uxun 'ē caxa, mix ismina asérabi énima Nucēn Papa Dios cuēencēsabi oi 'i quixun. Usaquian cacēxun cuati cana cuēēan. 4 Bētsi bana ñuia cuati 'icēsamaira oi cana mixmi 'icēsaribitia axa 'ēn bēhicēsa unicomaxribi Nucēn Papa Dios cuēencēsabi oi 'ia ñuia cuati cuēēnin.

5 'Ēn nuibacē xucēn, min upí oquin axa Jesucristomi catamēcē unicama 'aquianan bētsi ēmanuaxa ucē unicomaribi 'aquinquin camina Nucēn Papa Dios cuēencēsabi oquin 'ain. 6 Anumi 'icē ēmanuax ucē unicaman ca ēnu bēbaxun, axa Jesucristomi catamēcē unicomaxa timēcēnuxun, asérabimi nuibaquin usaquin atu 'aquincē nu ñuixuanxa. A unicomama camina bētsi ēmanuribi cuainsa tania añu cara cuēēnia a 'aquinti 'ain, Nucēn Papa Dios cuēencēsabi oquin. 7 A unicomax Jesucristomi sináncē 'ixun ca aín bana ñuixuanan mi isi cuanxa. Usa 'aish ca an Nucēn Papa Diosmi sináncēma unicomaman atu ñu 'inánti cuēencēma 'icēn. 8 Usa 'ain cananuna nunbi atu 'aquinti 'ain, Nucēn Papa Diosan bana upí oquin ñuia ninun.

Diótrefes ax ca 'aisama uni 'icē quicē bana

9 Axa Jesucristomi catamēcē unicomama cana atúan timēxun cuanun quixun quirica buáñmia. Buámicēbi ca Diótrefes axēshi a unicomaman cushi 'iti cuēēnquin, nun bana cuaisama tanxa. 10 Usa 'ain cana anu cuanxun axa 'atimaquin nu ñui cēmēi banacē cupí cati 'ain. An ca axa Jesucristomi catamēcē uni raírí anua cuania biisama tanan, an biisa tancē unicomaribi bixunma 'anun quixun caquin, mitsubēa timēnun 'imima.

11 'Ēn nuibacē xucēn, an ñu 'atima 'acē unían 'acēsa oquin 'aquinma camina an ñu upí 'acē unían 'acēsa oquinshi ñu 'ati 'ain. An ñu upí 'acē uni ax ca Nucēn Papa Diosnan 'icēn. Usa 'aínbi ca an ñu 'atima 'acē uni an ainanma 'ixun Nucēn Papa Dios 'unáncēma 'icēn.

Demetrio 'icēsaribiti upí 'iti bana

12 Camabi unin ca —Demetrio ca upí uni 'icē —quixun ñuia. An upí ñu 'acē cupí ca ax asérabi usa 'icē quixun ca camabi unin 'unania. Ax ca aín sinan upí 'icē quixun cananuna a ñuiquin asérabi mi cain. Nun bana ca asérabi 'icē quixun camina 'unanin.

Ashiquian Juanēn cá bana

13 'Ēn cana 'itsa ñu ñuiquin mi caisa tan, 'aínbi cana tintan cuēēnoquin a ñucama mi ñuixuniman. 14 Usa 'ain cana bēnētishi mi isi cuanti sinanin. Cuanxun cuni cana mibē banaguin mi ñuixunti 'ain.

15 Mixmi chuámarua 'iti cana cuēēnin. Axa ēnuax nubē nuibanancē unicomaman ca bēruánxmi 'inun mi 'ē camiaxa. Usa 'ain camina anua 'icē axa nubē

nuibanancë unicama achúshi achúshi, bërúanxa 'inun nu caxunti 'ain. Ashi, Juan.

JUDASNĒN BUANMIA QUIRICA

Nucĕn Papa Diosan ainan 'inun caiscĕ unicama Judasnĕn cuĕnĕoxuan quirica

¹ Ēx cana Judas, an Jesucristonĕn cacĕsabi oquin ņu 'acĕ 'ianan Jacobonĕn xucĕn, a 'ain. Mitsúxmi ainan 'inun caiscĕ 'icĕa Nucĕn Papa Diosan Jesucristomi cushicĕ 'inun 'imicĕ 'icĕ, cana ĕnĕ quirica mitsu cuĕnĕoxunin.

² Nucĕn Papa Diosan nuibacĕxmi mitsun 'uchacama tĕrĕncĕ 'ianan bĕtsibĕ nuibanani chuámarua 'aish bucucanti cana cuĕĕnin.

*An cĕmĕ bana uni ņuixuncĕ uni
(2 P 2.1-17)*

³ Ēn nuibacĕ xucĕantu, Jesucristomi catamĕtia ca mitsun 'uchacama tĕrĕnquin ainan 'inun Nucĕn Papa Diosan mitsu iĕmiaxa, 'ĕ 'acĕsaribi oquin. Usami 'icĕ cana anun nux iĕti banacama ņuiquin mitsu cuĕnĕoxunti sinan. Usaquin sinánxunbi cana bĕtsi bana pain mitsu buánmin, uni raírĕnĕan Nucĕn Papa Diosan banamabi ņuicĕ bana a cuaxunma 'anun cananmi, Jesucristo ņui quicĕ bana, a Nucĕn Papa Diosan unicaman cuacĕ, ax ca asĕrabi 'icĕ quixuan camabi unĕn 'unánun, atu canun cana mitsu ĕnĕ quirica buánmin.

⁴ Uni raírĕnĕx ca parani mitsubĕ timĕtia. Mitsubĕ timĕxunbi ca mitsun sináncĕsabi oquin sinanima. A unicamax ca ĕsai quia: Nucĕn Papa Dios upí 'ixun ca nux cuĕĕncĕsa oquinshi ņu 'aiabi nu uisabi oimá. Usaquin sinánquin ca 'aisama ņu 'aia. 'Ai ca —'ĕx cana Nucĕn Papa Diosnan 'ai —quibi axĕshi nun 'Ibu, ax cuĕĕncĕsabi oi 'ima. —'Ēx cana Nucĕn 'Ibu Jesucristonan 'ai —quixunbi ca aín bana quicĕsabi oquin 'aima. Usa uni ņui ca Nucĕn Papa Diosan bana cuĕnĕo quia, usaía 'icĕ unicamax ca 'aisamaira oquin 'uchoĕĕ 'iti 'icĕ quiax.

⁵ Upí oquinmi 'unáncĕbi cana ĕnĕ ņucama mitsu sinánmitĕcĕnin, Nucĕn 'Ibu Diosan ca Israel unicama Egipto menua buánxunbi ami catamĕtĕama oquin raíri cĕñuacĕxa. ⁶ Angelcama raíri, axa Nucĕn Papa Diosan nĕtĕnubi 'iti 'aishbi anu 'iisama tancĕ cupí chiquía, ax ca anúan an camabi uni isti nĕtĕ utámainuan bĕánquibucĕnu uisatima manĕ risin tĕcĕrĕcacĕsa 'aish, anubi 'inun Nucĕn Papa Diosan ĕan 'icĕn. ⁷ A ángelcamaxa abĕ 'iisama tanan Nucĕn Papa Dios cuĕĕncĕsabi oi 'iisama tani 'iásaribiti ca Sodoma 'imainun Gomorra 'imainun a 'urama 'icĕ ĕmacamanu 'icĕ unicamaxribi 'iacĕxa. Nucĕn Papa Diosan ca aín xanubĕishia 'iti uni 'anan xanuribi aín bĕnĕbĕishia 'iti unioĕĕxa. Usa 'aínbi ca a ĕmacamanu 'icĕ unicama aín xanuma 'aínbi bĕtsi xanubĕ 'imainun xanúxribi aín bĕnĕma 'aínbi bĕtsi unibĕ 'imainun uníxribi xanúxmabi bĕtsi unibĕ 'i, 'aisamairai 'uchacĕxa. Usaía 'icĕ ca Nucĕn Papa Diosan aín 'ucha cupíbi, manĕ tsin nĕancĕxa, xĕnibua 'aínbi ainanma 'inun. Usaía 'iá a sinani cananuna nuxribi usai 'itin rabanan bĕrúancati 'ain.

⁸ Usa 'aínbi ca axa Sodoma 'imainun Gomorranu 'icĕ unicama usai 'iá 'unanibi, mitsu parani mitsubĕ timĕcĕ unicama an, sinánņumasa 'aish aín xanuma 'aínbi xanubĕ 'ianan bana cuacĕma 'ixun, Nucĕn 'Ibu Diosmi sinánquinma cushi unicama 'imainun uisa cushi cara, ángelcamaribi 'atimaquin ņuía. ⁹ Usaría a unicamax quicĕ 'aínbi ca usoquin caquinma ángelcaman cushi, Miguel, an abĕ banaquin ņunshin 'atimanĕn 'apu 'atima bana 'inánquinma, Moisés bamacĕ rabanan abĕ cuĕbicanancĕxunbi, Miguelnĕn ņunshin 'atimanĕn 'apu ĕsaquinshi cacĕxa: “Nucĕn 'Ibu Diosan ca mi 'uchoquin

ñu cati 'icē" quixun. ¹⁰ Usa 'aínbi ca a unicama an 'unáncēma ñu ñui 'atimati banaia. Sinánñuma 'ixuan ñuinacan uisa cara oia quixun sinánquinmaishi ñu 'acēsaribi oquin ca a unicaman aín cuēēncēsa oquinshi ñu 'aia. Usaquin 'ai ca atúxbi 'atimatia.

¹¹ A unicaman ñu 'atima 'acē cara Nucēn Papa Diosan uisoti 'icēn. Cainan ñu 'atima 'ásaribi oquin 'anan ca Balaam an 'ásaribiquin curíqui bití sinánxun ñu 'atima 'aia. Coré ax ca Nucēn Papa Diosan cacēxuan Moisésnēn ñuicē bana cuaisama tanquin, uni raíri Moisésmi nishquin tsuáquirumicē cupí, bamacēxa. Cain, Balaam, Coré, acamaxa 'iásaribiti ca a unicama cēnúti 'icēn. ¹² Mítsúxmi Jesucristomi sinánquin pí timécē 'ain atúxribi mitsubē timécē 'aishbi ca aséribi mítsúxmi 'icēsaribiti 'ima. Usa 'aish ca atun cuēēncēsabi oquinshi pí rabinima sharati, uni raírimi sinanima. Uni raíri 'aquincēma 'aish ca 'uí 'ibúnux nētē bēnamētiabi suñun bēcacēx nētēcēsa usaribi 'icēn. 'Ianan ca anun bimiti nētēa ucēbēbia i bimicēma usaribi 'icēn. Bēcutia i aín tapun ēchiquicē, usaribi ca atux 'icēn. ¹³ Bēchunan tucánquiquin masinu chinan purucēsa, usaribi 'inun ca aín nuitu upíma 'ain 'atimati bananan ñu upíma 'aia. Chiquíquianxa 'ispa amanu tacucē, usaribi ca atux 'icēn. Usa 'aish ca atux nētétimoi xēnibua 'aínbi bēánquibucēnu 'iti 'icēn.

¹⁴ Ax pain unia nucēn rara Adán aín rēbúnqui nucēn rara Enoc, ax ca Nucēn Papa Diosan sinánmicēx usa uni ñui ēsai quiacēxa: "Ēn iscēx ca Nucēn 'Ibu Dios camabi 'aisamaira aín uni upícaman nēpúamainun uaxa. ¹⁵ Uxun ca camabi uni uisa cara oti 'icē quixun isaxa, atúan ñu 'acēcama 'unánquin. An ñu 'atima 'acē unicama atun ñu 'atima 'acē cupí 'imainun atun a ñui 'atimati banacē a cupíribi, ca Nucēn 'Ibu Diosan 'uchoquin uisa cara oti 'icē quixun isaxa". ¹⁶ A unicamax 'aisama 'ixun ca uni raírínēn 'acē ñu 'atimaquin ñuianan atux cuēēncēsa oquinshi 'anan atux cuēēncēsa oíshi 'iti sinania. Usa 'ixun ca atúxbi cērúanan rabiacaquin, aín curíqui 'imainun aín ñu bití cupíshi abē upiti banaquinbi uni parania.

Uni itsin paránti rabanán bēruáncati bana

¹⁷ Ēn nuibacē xucēantu, a unicamaxa usa 'aínbi camina mitsun, Nucēn 'Ibu Jesucristonēan aín bana ñuixunun caiscē unicaman mitsu ñuixuan banacama, a manuquinma sinánti 'ain, ¹⁸ ēsaquian mitsu cacē: Jesucristo utēcēnti nētēa 'urama 'ain ca 'itsa unín Nucēn Papa Diosan banami cuaiquin, aín sináncēsa oquinshi ñu 'atima 'ati 'icēn. ¹⁹ Usa unicamax ca an ēnē nētēnuxun aín cuēēncēsa oquin ñu 'atishi sináncē a 'icēn. A unicaman ca uni raírímia nishnun quixun unicama sinanamia. Nucēn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan sinánmicēma ca atux 'icēn.

²⁰ Ēn nuibacē xucēantu, ami catamécē 'aish camina camabi nētēn aséribi Jesucristomi sinánti 'ain. Ami sináncēxun ca an mitsu sinánmiti 'icēn, an sináncēsaribi oquinmi sinánun. Aín Bēru Ñunshin Upitan 'aquincēx camina Nucēn Papa Diosbē banati 'ain. ²¹ Nucēn Papa Diosan mitsu nuibacēx camina ami manutima camabi nētēn ax cuēēncēsabi oi 'iti 'ain. 'Ianan camina a nētē anuan nuibaquin Nucēn 'Ibu Jesucristonēn utēcēnquin aín nētēnumu xēnibua 'aínbi abē 'inun nu 'imiti, a caínti 'ain.

²² Caíanan camina —Nucēn Papa Diosan bana ca aséribi 'icē —quixuan an sináncēma uní a 'ēsēquin —usa ca —quixun upí oquin sinánmiti 'ain. ²³ Uni raírínēxa aín ñu 'atima 'acē cupí Nucēn Papa Diosnanma 'icēbi camina amia sinánun 'aquinti 'ain, tsinuaxa xaráti 'icēbi uni bicēsaribi oquin. Usaribi oquin camina uní raíriribi nuibaquin upí 'inun 'aquinquinbi axa 'atima 'icēsaribi

'itin rabanan bërúinra oti 'ain, ax 'aisama cupía, aín chupáxbi chuaíracësa 'icë timacësa oquin aín 'ucha timaquin.

Ashiquiana, Nucën Papa Dios rabinun ca

²⁴ An ñu 'atima 'axúnmami 'anun mitsu bërúanan an iscëxmi upí 'aish cuëëni aín nëtënu abë 'inun mitsu 'imiti, ax ca Nucën Papa Dios 'icën. ²⁵ Axëshi Nucën Papa Dios 'ixun Nucën 'Ibu Jesucristo cupí nu ainan 'inun iëmicë, ax ca cushiira 'ianan upíira 'aish 'Apuíra 'icën. Ax uisa ñubi uniocëma pan 'aish usabi 'iá 'aish ca ax usabi 'ia. Usabi ca ax 'icën. Ashi, Judas.

USAI ÑU 'ITIA JESUCRISTONĒN JUAN ISMIA

¹ Nucĕn Papa Diosan ca ěnĕ quiricanu cuĕnĕocĕ ñucama Jesucristo ismiaxa, xĕnibuiracĕma 'aĩnshi ca ěsai 'iti 'icĕ quixuan aĩn unicama isminun. Nucĕn Papa Diosan a ismicĕ ñucama aĩn unicaman 'unánun ca Jesucristonĕn aĩn ángel achúshi Juan isminun xuaxa. ² Xucĕxuan ismicĕxun ca Juanĕn uisa ñu cara isaxa quixun cĕmĕquinma a ñucama cuĕnĕoxa. Usaquin ca Juanĕn Nucĕn Papa Dios quicĕsabi oquin Jesucristonĕn a ismianan a ñuiquin cacĕ banacama cuĕnĕoxa.

³ Anun cuĕnĕo banacama quicĕsabi oi 'iti nĕtĕ ca xĕnibuiracĕma 'aĩnshi uti 'icĕn. A nĕtĕn ca an ěnĕ bana iscĕ unicama 'imainun an unĭ itsĩan ñuia cuacĕ unicama 'imainun a bana cuaquin —asĕrabi ca usaĩa quicĕsabi oi 'iti 'icĕ — quixun sinánquin a bana quicĕsabi oquin 'acĕ unicama cuĕĕinra cuĕĕnti 'icĕn.

Axa mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanuax Jesucristomi catamĕcĕ unicama Juanĕn quirica cuĕnĕoxuan

⁴ Ęx Juan 'ixun cana Asia menu 'icĕ mĕcĕn achúshi 'imainun rabĕ ěmanuax timĕcĕ axa Jesucristomi catamĕcĕ unicama, mitsu ěsaquin cain: Nucĕn Papa Dios axa usabi 'iá 'aish usabi 'icĕ, an nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux chuámarua bucuti cana cuĕĕnin. Cuĕĕanan cana anua Nucĕn Papa Dios 'icĕ aĩn Bĕru Ñunshin Upí anribi aĩn bana upí oquin cuanun 'aquianan, a bana quicĕsabi oi 'inun 'aquincĕxmi mitsux chuámarua bucuti cuĕĕnin. ⁵ An uisaira cara Nucĕn Papa Dios 'icĕ quixun unĭ 'unánmicĕ, Jesucristonĕnribia nuibaquin 'aquincĕxmi mitsux chuámarua 'iti cana cuĕĕnin. Ax utĕcĕncĕbĕ aĩn unicamaxribi bama 'aishbi baĩsquinun, ca ax pain bamatancĕx baĩsquiaĕcĕxa. Ax ca ěnĕ nĕtĕnu 'icĕ 'apucaman 'apu a 'icĕn. An ca nu nuibanan nun 'ucha cupí aĩn imi 'apati bama 'ixun nun 'uchacama tĕrĕanan, ⁶ nuxnu ainan 'aish ax 'Apu 'aĩn nuxribi 'apu 'inun nu 'imianan, nux sacerdote an unĭ itsi a ñucáxuncĕ 'ixun aĩn Papa Dios rabinun nu 'imiaxa. A ca camabi unĭn rabiquin —mixĕshi cushi 'aish camina mixira cĕñútimoĩ 'Apu 'in —quixun caquin rabi 'icĕn. Usaquin ca 'ati 'icĕn.

⁷ Ca is, Cristo, ax ca naĩ cuĩn mĕu bĕbacuatsini unuxun 'aia. Aia ca camabi unicanan isti 'icĕn, an manĕ xĕtocĕn taro, acamánbi ca aia isti 'icĕn. Ax ucĕbĕ ca camabi menu 'icĕ unicama amĭ sináncĕma 'aish masá nuituti inti 'icĕn. Asĕrabi ca usaĩ 'iti 'icĕn. ⁸ Nucĕn 'Ibu Dios, axa usabi 'iá 'aish usabi 'icĕ, ax ca cushiira 'aish, uisa cushi cara, aĩn cushibĕtanbi sĕnĕnmaira 'icĕn. Usa 'aish ca ax ěsai quia:

—Ęx cana uisa ñubia 'aĩma 'aĩnbi 'iacĕn, usa 'aish cana ěnĕ menu 'icĕ ñucama cĕñúcĕbĕ usabi 'iti 'aĩn. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsíanquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'aĩn.

Upíra 'aish cushiira 'icĕa Cristo Juanĕn isa

⁹ Ęx Juan 'aish cana mitsúxmi 'icĕsaribiti Jesúsnan 'aish mitsun xucĕnsa 'aĩn. Mitsúxmi 'icĕsaribiti cana Jesucristonan cupí, unĭn 'atimocĕ 'aishbi asĕrabi Nucĕn Papa Diosan unĭ 'aĩn. Mitsu 'acĕsaribi oquin an cushiocĕxun cana uisa ñu cara 'icĕbĕbi bĕnĕquin amĭ catamĕti ĕniman. Usa 'ixun Nucĕn Papa Diosan bana ñuixuanan, Jesús ñui quicĕ banaribi unĭ ñuixuncĕ cupí cana Patmos cacĕ nasĩnu sipuacĕsa 'inun unĭn ĕncĕ 'aĩn. ¹⁰ Anun Nucĕn 'Ibu Dios rabi nĕtĕn

'èx ami sinánquin cana 'uxúnmbi namácësa oquin, 'è caxucüaxa manë banañu banocëxa banacësari munuma banaia cuan. ¹¹ Banai ësai quia cana cuan:

—Èx cana uisa ñubia 'aíma 'aímbi 'iacën, usa 'aish cana ënë menu 'icë ñucama cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana “A” 'imainun tsíanquinribi 'unánti bana “Z” asaribi 'ain. Ènuxunmi min iscë ñucama ñuiquin camina quiricanu cuënëoti 'ain. Cuënëotancëxun camina axa 'ëmi sinani 'ëmi catamëcx unicama, mëcën achúshi 'imainun rabë ëmanu 'icë, acamami cuënëocë quirica buánmiti 'ain, Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea, a ëmacamanu 'icë unicama a.

¹² Banaia cuati, uin cara 'è usaquin caia quixun istisa tani cana cuainacëan. ¹³ Cuainacëquin cana mëcën achúshi 'imainun rabë anu lamparín nanti curi 'acë isan. Anu lamparín nanti curi 'acë achúshi achúshi sëtécë, acama nëbëtsinua cana uni achúshi isan. Ax ca uni 'aishbi Jesús 'iaxa. Aín taria chaxcë 'imainun ca anúan shitëcërëquicë ax curi 'acë 'iaxa. ¹⁴ A uni ca aín maxcánu 'icë aín bu uxua 'aish carnero rani uxuira iscësa 'ianan matsi uxuira iscësaribi 'iaxa. 'Ianan ca ax cushiira 'aish aín bëru rabë tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'iaxa. ¹⁵ Aín taëx ca cashtá manëxa niba nibaquicë 'aish ichúcësa 'iaxa. 'Imainun ca aín banax baca xuqui cushiira banaruia cuacësa 'iaxa. ¹⁶ Aín mëcën mëqueunën mëcën achúshi 'imainun rabë 'ispa tuíanan aín cuëbínua machítusa manë xëtocë, amo rabëbi cuënuçë 'aish, chiquitia cana isan. Isanan cana aín bëmánanëxa barin cushiira pëcacësaribiti pëquia isan.

¹⁷ Usa isi cana racuëtan bamai a tanáin nipacëan. Nipacëtia ca aín mëcën mëqueunën ramëquin 'è caxa:

—Racuëaxma ca 'it. 'Èx cana ñu 'aíma pan 'ain 'iacën. Usa 'aish cana camabi ñu cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. ¹⁸ Èx cana axa bamatimoi tsócë a 'ain. Bamatancëx baísquia 'aish cana bamatëcëntimoi tsotin. Ui unicamax cara uiti nëtën tsóti 'icë, uisa nëtën cara bamati 'icë quixun cana 'ën mëñfoin. Bamatancëx cara aín 'ucha cupí anuax uni tëmëracë anu cuanti 'icë, cara anua aín 'ucha tërëncë uni 'icë anu cuanti 'icë quixun cana mëñfoin. ¹⁹ A min iscë ñucama 'imainun a min isti ñucama, acama camina usai ca 'ia quixun ñuianan usai ca 'icëma 'aishbi ñu 'iti 'icë quixun cuënëoti 'ain. ²⁰ 'Ispa mëcën achúshi 'imainun rabëmi 'ën mëcën mëquenua iscë, 'imainun anu lamparín nanti mëcën achúshi 'imainun rabëmi iscë, ax cara uisa 'icë quixun 'unánquinmbi camina ësa ca quixun 'unánti 'ain, anu lamparín nanticama ax ca a mëcën achúshi 'imainun rabë ëmanuaxa 'ëmi catamëti unicama 'unántioquin nancë 'icën. 'Imainun ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'ispa ami iscë, ax a ëmacamanuxun an Nucën Papa Diosan bana unicama ñuixunquin 'unánmicë a unicama anun 'unántiocë 'icën.

2

Efesonu 'icë unicama quirica buánmia

¹ Catancëxun ca ësáquinribi 'è caxa:

—An axa Efesonuax 'ëmi catamëcë unicama 'è ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësáquin cuënëoti 'ain: An aín mëcën mëqueu 'icë anun mëcën achúshi 'imainun rabë 'ispa tuíncë 'ianan axa mëcën achúshi 'imainun rabë anu lamparín nanti nëbëtsi nicë, Jesús, an ca anuaxa timécë unicamami ësáquin a caxúnun quixun mi caia: ² Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin, chiquishquinma camina ñu upí 'ain. Uisa ñu cara 'icëbëtanbi camina 'ëmi sinánti ëncëma 'ain. An ñu 'aisama 'acë unicama timaquin camina an

'acésaribi oquin 'aiman. Usai 'iquin camina uni raíri axa —'è ca Nucèn Papa Diosan aín bana unicama ñuixunun 'imía —quicè, ax cara asérabia Nucèn Papa Diosan usoquin 'imicè 'icè quixun 'unánuxun isquinbi camina atúxbia cémèi quia isan. ³ Usai tēmēraquinbi camina mitsun 'èmi sinánti èncēma 'ain. 'Ènan 'icè cupí unin 'atimocēxunbi camina ènquinma 'èmi sinánquin 'èx cuèèncēsabi oquin 'an.

⁴ Mitsúxmi usa 'icēbi cana èsaquin mitsu cain, mitsux camina 'èmi catamētabati 'itsaira 'èmi sináncēn. Usai 'iá 'aishbi camina bērí usai 'ima. ⁵ Usa 'ain camina uisairai caramina 'èmi sináncē quixun sinani usai 'èmi sinántēcēnux 'èmi sinanatēcēnti 'ain. Usai 'èmi sinanaquin camina mitsúnmi 'èmi sinánquin 'èx cuèèncēsabi oquin 'ásabi oquin 'atēcēnti 'ain. Usai mitsux 'èmi sinanacēbētanma cana a anu lamparín nanti mitsu 'unántioquin nancē, a raíri 'ura 'inun nanti 'ain. ⁶ Mitsúnmi bēráma 'iásaribiti 'èmi sináncēma 'aínbí cana 'unanin, 'èx 'icésaribiti camina nicolaítas cacē unicaman ñu 'atima 'acē cuèēniman.

⁷ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'èmi catamēcē unicama Nucèn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ináncē bana, ènè aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn. An 'èmi catamēquin 'èx cuèèncēsabi oi 'iti èncēma uní, a cana Nucèn Papa Diosan nētēnu 'icē i, aín bimi a cūax bamatima, a cunun 'inánti 'ain.

Esmirnanu 'icē unicama quirica buánmia

⁸ Usaquin catancēxun ca èsaquinribi cuèñēonun 'è caxa:

—An axa Esmiranuax 'èmi catamēcē unicama 'è ñui quicè bana ñuixuncē uní, a buánminuxun camina èsoquin cuèñēoti 'ain: Axa ñu 'aíma pan 'ain 'iá 'aish camabi ñu cēñucēbē usabi 'iti, axa bamaxbi bamatēcēntimoi baísquicè, Jesús, an ca èsaquin mi caia: ⁹ Mitsúnmi ñu 'acēcama cana 'unanin. 'Èn cana 'unanin, mitsux 'èmi catamēcē cupí camina tēmēranan ñuñuma unisa 'ain. Ñuñuma 'aishbi camina 'èn nētēnu 'èbē 'aish ñuñu unicamax 'icēsamaira oi anu 'icē ñuñu 'aish cuèēinra cuèēnti 'ain. Èsaquin cana 'unanin, bētsi bētsi uní, — nux cananuna judíos uní 'ai —quibi judíosma 'aish, ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanásnēn unishi 'ixun ca 'atimati banaquin mitsu ñuia. ¹⁰ Unían bētsi bētsi oquin 'atimocēxbi camina racuétima 'ain. Ñunshin 'atimanēn 'amicēxun ca raíri unin mitsu sipuati 'icēn, caramina 'èmi sinánti ènti 'ai quixun isnuxun. Mécēn rabē nētēn camina paē tani tēmērati 'ain. Uisai cara ñu 'icēbētanbi camina anúnmi mitsux bamati nētē utámainun 'èmi sinánti èntima 'ain. Usámi 'ia cana mitsu 'èn nētēnuaxmi nētētimoí 'èbē cuèēnun 'imiti 'ain.

¹¹ An cuaisa tancē unicaman ca axa 'èmi catamēcē unicama Nucèn Papa Diosan Bēru Ñunshin Upitan 'ináncē bana ènè aín nuitunēnbi sinánquin upí oquin cuati 'icēn. An 'èmi catamēquin 'èx cuèèncēsabi oi 'iti èncēma uní, ax ca bama 'aishbi baísquitancēx Nucèn Papa Diosan nētēnu bamatēcēntimoi 'iti 'icēn. A unicamax ca anu axa 'èmi catamēcēma unicama bamatēcēncēsa 'iti anu 'itima 'icēn.

Pérgamonu 'icē unicama quirica buánmia

¹² Usaquin catancēxun ca èsaquinribi cuèñēonun Jesusan 'è caxa:

—An axa Pérgamonuax 'èmi catamēcē unicama 'è ñui quicè bana ñuixuncē uní, a buánminuxun camina èsoquin cuèñēoti 'ain: Axa machitusa mané xētocē amo rabēbi cuèñucēñu an ca èsaquin mi caia: ¹³ 'Èn cana 'unanin, anumi mitsux 'icē anu ca ñunshin 'atimanēn 'apu, Satanás, ax cushi 'icēn. Anu 'icē unicama an sinánmicēxun 'atima ñu 'acēbētanbi camina mitsun 'èmi

sinánti ëncëma 'ain. Micama achúshi, Antipas cacë, ax 'ëmi sinánti ëncëma 'ixun 'ë ñuiquin bana ñuixuncë cupía axa 'ëmi sináncëma unicaman 'acëxa bamacëbëtanbi camina mitsun 'ëmi sinánti ëncëma 'ain.

¹⁴ Mitsúxmi usa 'icëbi cana ësaquin mitsu cain: Micama raírinën camina unían Balaanën cacëxun 'atima ñu 'ásaribi oquin 'ain. Balaanën ca an Israel unicama ñusmoisa tancë capitán, Balac cacë, a ësaquin cacëxa: Min menu 'icë bënëñuma xanucama camina Israel uni parania atubë 'inun cati 'ain. Usai abë 'iquin ca ax isa dios 'icë quixuan min unicaman rabicë ñu a rabiqian ñu pinun 'imiti 'icën. Balaanëan usoquin sinánmia 'aian usaribi oquin axa mitsubë 'icë uni raírinënribi sinánmicëxun camina mitsu raírinën usaribi oquin ñu 'atima 'ain. ¹⁵ 'Imainun camina micama rarírinën nicolaítas cacë unicaman 'unánmicësaribi oquin 'ati ëinsama tanin, atúan a 'unánmicë bana 'ëx cuëëncëbëtanmabi. ¹⁶ Usaquin 'aquinbi camina sinanaquin acama ënti 'ain. Usaquinmi ëncëbëtanma cana xëñibuiracëma 'ainshi mitsunu cuanquin, manë xëtocë 'ën cuëbínuax chiquícë, anun usa unicama 'atimoti 'ain.

¹⁷ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ënë aín nuitunëñbi sinánquin upí oquin cuati 'icën. An 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma unicama cana anúan masá nuitútima upitax 'iti a 'inánti 'ain. Bëräma Nucën Papa Diosan camabi nëtën maná cacë piti judíos unicama 'inánsaribi oquin cana maná, 'ën nëtënu unëcë, a unicama 'inánti 'ain. 'Inánan cana maxax uxua, a unicama achúshi achúshi, anu aín anë itsi cuëñöcë, a 'inánti 'ain. Uni itsían 'unaniamabi ca acama achúshi achúshinënshi aín anë 'unánti 'icën.

Tiatíranu 'icë unicama quírica buánmia

¹⁸ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuëñöonun Jesusan 'ë caxa:

—An axa Tiatíranuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuëñöoti 'ain: Nucën Papa Diosan Bëchicë, axa cushiira 'aish aín bëru rabë tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'ianan aín taëx cashá manëxa niba nibaquicë 'aish ichúcësa, an ca ësaquin mi caia: ¹⁹ Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin, camina 'ëmi catamëti bëtësbë nuibanani 'ëx cuëëncësabi oi 'in. Uisai cara ñu 'icëbëtanbi camina 'ëmi sinánti ëncëma 'ain. 'ëmi catamëtaquinmi 'acësamaira oquin camina bërí mitsun 'ëx cuëëncësabi oquin ñu 'ain.

²⁰ Mitsúxmi usa 'icëbi cana ësaquin mitsu cain. Bëräma ca Jezabal ax 'atima xanu 'aishbi judíos unicaman 'apu 'iacëxa. Usaribi oquin ca micamáxmi timëcëbëtan achúshi xanu 'atimanën bana ñuixunia. An isa Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia quiquinbi ca axa 'ëmi sináncë unicama parania. Paránquin ca aín xanuma 'ainbia uni xanu itsibë 'iti ca asábi 'icë quixun 'unánmianan ñu ax isa dios 'icë quixuan unín cacë a rabiqian ñuina récë piti isa asábi 'icë quixun unicama 'unánmia. An usaquin 'atima ñu 'anun uni 'unánmiabi camina isëshitin. ²¹ Axa usai 'iabi cana usa ñu ënía 'ëmi sinánun caian. Caíncëxumbi ca ëmi catamëquin sinanaquin aín ñu 'atima 'acë ëncëma 'icën. ²² An a xanúan 'unánmicësa oquin 'acë unicaman usai 'iti ëncëma 'ain cana anua 'uxcë anubia 'inun a xanu 'insínmiti 'ain. 'Anan cana axa a xanubë 'icë unicamaribi 'aisamairaia tëmëranun 'imiti 'ain. ²³ 'Anan cana a xanun 'unánmicë 'ixuan an 'atima ñu 'acë unicamaribi aín tuása 'icë acama bamamiti 'ain. 'ën usaquin 'acëbëtan ca camabi ëmanu 'icë axa 'ëmi catamëcë unicaman 'unánti 'icën, 'ën cana camabi unían sináncë ñu 'unanin, uisaquin cara aín nuitu mëu sinania quixunribi cana 'unanin. 'Unánquin cana an upí

oquin sinánquin ñu 'acé uni axa upitax 'inun 'imianan, an 'atima ñu 'acé uni a aín 'ucha cupí uisoquin carana 'ati 'ai usoquin 'ati 'ain.

²⁴ 'Itsa uníxa usai 'icëbëtanbi camina Tiatíranu 'icë mitsu raírinën aín bana ca cëmë 'icë quixun 'unánquin a xanun bana cuacëma 'ain. Bëtsi bëtsi uníxa, nun cananua mitsun 'unáncëma ñu, ñunshin 'atimanën 'apúan nu 'unáncicë, a mitsu 'unánmiti 'ai quíabi camina a 'unántisama tan. Mitsúxmi usai 'iti ca asábi 'icën. Usaíbi camina 'iti 'ain. Bëtsi ñumi 'anun cana mitsu caiman. ²⁵ 'Ëx utëcëntámainun camina usabii 'iti 'ain.

²⁶ Axa aín bamati nëtë utámainun 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma uni, acama cana 'ëx utëcënquin aín cushi 'ixun camabi menu 'icë unicaman aín bana cuaquin aín quicësabi oquin 'anun 'aminun 'imiti 'ain.

²⁷ 'Ën Papa Diosan aín cushi 'ë 'ináncësabi oquin cana a unicama 'ën cushi 'inánquin unían aín bana cuanun 'imiti 'ain. 'Ën usaquin 'imicëxun ca atun, camabi unían aín bana cuanun 'imiti 'icën, uni itsian uni itsi aín bana cuanun quixun aín manë xo tuínxun racuëocësaribi oquin. ²⁸ Pëcaracëbëtan ca 'isponën pëcaia. A 'ispon cana axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma unicama 'inánti 'ain. ²⁹ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ënë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

3

Sardisnu 'icë unicama quirica buánmia

¹ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuënëonun Jesusan 'ë caxa:

—An axa Sardisnuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësoquin cuënëoti 'ain: Axa Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upíñu 'ianan an aín mëcënan 'ispa mëcën achúshi 'imainun rabë tuíncë, an ca ësaquin mi caia:

—Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin. Unin ca mitsux camina Nucën Papa Diosbë upí 'ai quixun ñuia. Ñuicëxbi camina usama 'aish bamacë unisa 'ain.

² Mitsux axa 'uxcë unisa 'aishbi camina bësucësa 'iti 'ain. 'Ën iscëxun ca mitsúnmi 'acë ñucama 'ën Papa Diosan upí isima. Usa 'ain camina mitsúnmi béri 'acë ñu axribia an iscëx 'aisama 'itin rabanan, upí oquin sinánquin ax cuëncësabi oquin 'ati 'ain. ³ Usoquin 'aquin camina mitsua 'ën sináncicëxun 'ën unicaman ñuixuncë bana a sinánti 'ain. A sinánquin camina a bana quicësabi oquin 'anan sinanaquin mitsun ñu 'atima 'acëcama ënti 'ain. Usai 'icëbëma cana an ñu mëcamacë uníxa, unin sináncëbëmabi ucësaribicuaitsini, 'ëx mitsun 'unáncëma nëtën uisoquin carana 'ati 'ai usoquin mitsu 'ai uti 'ain.

⁴ Mitsúnmi 'ëx cuëncëma ñu 'acë 'aínbi ca Sardisnu 'icë uni 'itsamashinën ñu 'aisama 'acëma 'icën. Usa 'aish ca aín nuitu upí 'ain chupa uxua pañucësa 'aish 'ëbë niti 'icën. ⁵ Axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma unicama atux ca usoquin chupa uxua pañucë 'iti 'icën. A unicaman anë cana 'ën quiricanua tërëntima 'ain. Tërënquinma cana acama achúshi achúshi ñuiquin —ax ca 'ënan 'aish xënbua 'aínbi 'ëbë 'iti 'icë —quixun 'ën Papa Dios 'imainun aín ángelcama cati 'ain. ⁶ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ënë aín nuitunënbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

Filadelfianu 'icë unicama quirica buánmia

⁷ Usaquin catancëxun ca ësaquinribi cuënëonun Jesusan 'ë caxa:

—An axa Filadelfianuax 'ëmi catamëcë unicama 'ë ñui quicë bana ñuixuncë uni, a buánminuxun camina ësöquin cuënëoti 'ain: A aín chaitiocë David 'iásaribi 'Apu 'inun Nucën Papa Diosan 'imicë, Jesús, axa 'uchañuma 'aish aín bana asérabi 'ice, ax ca an xëcuë bërúancë unisariibi 'icën. An xëcuë bërúancë 'ixuan an xëocáia ca uinu 'icë unínbi xëcuë xëputima 'icën. 'Imainun ca an xëpuia uinu 'icë unínbi xëcuë xëocatima 'icën. Usaribi oquin ca ui unix cara ainan 'iti 'icë, ui unín cara aín bana unicama ñuixunti 'icë, acama ainshi mëníoia. Usoquian an mëníocë 'ain ca uinu 'icë unínbi —usama ca —catima 'icën. Ax usa 'ixun ca ësáquin mi caia: ⁸ Mitsúnmi ñu 'acëcama cana 'unanin. 'Ën cana 'unanin, mitsux 'itsairama 'ixunbi camina 'ën bana quicësabi oquin 'anan, 'ëx cana Cristonanma 'ai quiax quicëma 'ain. Usa 'icë cana anun atsínti xëcuën atsíncësa 'inun 'ën bana unicama ñuixunun mitsu 'imian. Usoquin 'imia ca ui unínbi mitsúnmi usoquin 'axunma 'anun mitsu 'imitima 'icën. ⁹ Usa 'ain cana ñunshin 'atimanën 'apun sinánmicë unicama axa, 'ëx cana asérabi judío uni 'ai quibi cëmëi 'ëmi sináncëma unicama a mitsun bana cuatia mitsumi sinánun 'imiti 'ain. 'Imicëxun ca 'unánti 'icën, 'ën cana asérabi mitsu nuibati quixun. ¹⁰ Mitsun camina uisa ñu cara 'icëbëtanbi 'ëmi catamëanan 'ën bana quicësabi oquin 'ati ëncëma 'ain. Usaími 'icë cupí cana anán unicama paë tani tëmëratí nëtëa ucëbëmi tëmëraxma 'inun mitsu 'imiti 'ain.

¹¹ Xëñibucëma 'aínshi cana utëcënti 'ain. 'Ëx umainun min 'acësabi oquin 'ëmi sinánti ënquinma 'ën mitsu cacë bana 'acë 'aish camina 'ëbë 'ën nëtënu 'i cuëénti 'ain. Usaí 'imi 'iti cupí camina unían mitsu sinanaminun 'amítima 'ain. ¹² Axa 'ëmi catamëequin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma unicama, a cana anua Nucën Papa Dios 'icë anubia nëtëtímo 'inun 'imiti 'ain. Anuaxa chiquítimoquin ca Nucën Papa Diosan 'imiti 'icën. 'Ën Papa Diosan anëbi cana a unicamanu cuënëoti 'ain. Cuënëonan cana anu Nucën Papa Dios 'iti Jerusalén ió, axa naínuax ubúti, aín anëriibi 'anan cana 'ën anë ióriibi atunu cuënëoti 'ain. ¹³ An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Nunshin Upitan 'ináncë bana, ënë aín nuitunëñbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

Laodiceanu 'icë unicama quirica buánmia

¹⁴ Usaquin catancëxun ca ësáquinriibi cuënëonun Jesusan 'ë caxa:

—Axa Laodiceanuax 'ëmi catamëcë unicama an Nucën Papa Diosan bana ñuixuncë, a buánminuxun camina ësöquin cuënëoti 'ain: Ax upíra upí 'ixuan uisa cara Nucën Papa Dios 'icë quixun paránquinma uni 'unánmicë, an Nucën Papa Diosbëtan camabi ñu unío, an ca ësáquin mi caia: ¹⁵ 'Ën cana usaími mitsux 'icë acama 'unanin. Usa 'ixun cana 'ën 'unanin, mitsúnmi upí oquin sinánxun ax cuëncësabi oquinra Nucën Papa Dios 'axuniama. Usa 'ixun camina mitsun sinanin, mitsúxbi usaí 'ia isquin sapi isa Nucën Papa Diosan upí oquin sinania quixun. Usa 'aish camina mitsux an Nucën Papa Diosan bana cuacë unicama 'icësaí 'iman. Usa 'aish camina a Nucën Papa Diosan bana cuacëma unicama 'icësairibi 'iman. Usa 'ain cana cuëënin, mitsux an asérabiira Nucën Papa Diosan bana cuacë 'iti. Usaí 'icëma 'ixun, mitsun 'aisama ñu 'acë 'ixun, —'aisama ñu 'acë cupí cana ainanma 'ai —quixun 'unáncë 'iti cana cuëënin. ¹⁶ Usoquinmi mitsun asérabiira 'ën bana 'acëma 'aish camina 'unpax 'itsístanisa 'ain. 'Ënëx ca 'ësa 'icën. 'Unpax matsi xëati ca asábi 'icën, 'unpax 'itsísocëriibi xëati ca asábi 'icën. Usa 'aínbi ca uni 'unpax 'itsístanishi xëax anábuisa tanti 'icën. Usaribi cana mitsu isin. Mitsúxmi asábitanishi 'iti cana cuëëniman. Unían 'unpax 'itsístanishi xëax aín picë anáquin chiquíncësaribi

oquin cana 'ëbë 'iáxma 'inun mitsu chiquínti 'ain. ¹⁷ Mitsux camina quin, 'ëx cana asábi 'ain, ñuñu 'aish cana cha 'ain, uisa ñu carana cuëëni, a cana bitsin. Mitsux ëné nëtënu 'icë ñuñu 'aishbi camina Nucën Papa Diosan iscëx ñuumasa 'ianan bëxunusa 'ianan chupañumasa 'ain. ¹⁸ Mitsúxmi usai 'inúnma cana mitsu 'ësëquin ësaquin cain: Curi manë ax ca 'itsísirocëx aín chuacama nëtëtia. Nëtécëbë ca aín upíshi bërutia. Usaribi oquin asérami mitsun nuitu upí 'inun 'ën mitsu 'iminun camina 'ë ñucáti 'ain. Mitsun 'atima ñu 'acëcama tërëncë 'ianan 'ëmi sinánquin ñu upí 'acë 'aish chupa uxua pañucësa 'inun 'ën mitsu 'iminun camina 'ë ñucáti 'ain. Mitsun uisa ñu 'ati cara 'atima 'icë, uisa ñu 'ati cara upí 'icë quixun upí oquin 'unáncëma 'aish bëxunusa 'ixunbi, acama mitsu 'unánminun camina 'ë ñucáti 'ain. ¹⁹ Uicama carana nuibatín, acama cana ñu 'atima 'atécënxunma 'anun 'ësëanan uisoquin carana 'ati 'ai usoquin 'ain. Usoquin 'ën 'acëxmashi camina sinanati 'ëx cuëëncësabi oi asérami 'iti 'ain. ²⁰ Ënëx ca ësa 'icën. Bëtsi uni isí cuanxun ca unin aín xëpúti taxcaquin a xëocaxunun quixun caia. An aín xëpúti taxcaquin uni itsi cuëncë uni usaribi cana 'ëx 'ain. A unisaribi 'ixun cana ui unin cara 'ëmi sinánquin 'ëx abë 'inun 'ë caia a unibë 'iti 'ain. Usai 'iquin cana unían abëtan piquin uni itsi 'unáncësaribi oquian 'ë 'unánun a uni 'imiti 'ain. ²¹ Anan cana axa 'ëmi catamëquin 'ëx cuëëncësabi oi 'iti ëncëma unicamax 'ëbë 'apu 'inun 'imiti 'ain, 'ëx tëmëraibi ax cuëëncësabi oi 'iti ëncëma 'icëa 'ën Papan 'ë abë 'apu 'inun 'imicësaribi oquin. ²² An cuaisa tancë unicaman ca axa 'ëmi catamëcë unicama Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'ináncë bana, ëné aín nuitunëmbi sinánquin upí oquin cuati 'icën.

4

Aín nëtënxun Nucën Papa Dios rabiti bana

¹ A ñucama pain cuatancëxun cana xëcuë xëocacësa 'inuan naí panárabëcë isan. Isquin cana anun paían 'ë cacë bana axa manë banañu banocëxa banacësari banaia cuatëcëan, ësaí qui:

—Ënu ca 'irui ut, mixmi aia cana uisa ñucama cara 'iti 'icë quixun mi ismiti 'ain.

² Cacëxunshi Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan 'imicëxun cana 'uxúnmbi namácësa oquin naicamë'ëonua anu tsóti upíira upí anu 'Apuíra tsóti, a isan. Isanan cana axa anu tsócë Nucën Papa Dios aribi isan. ³ Axa anu tsócë ax ca upíira upí 'iaxa, maxax nibá upíira upí, paxa 'aishbi tunántani, jaspe cacë, a iscësa 'ianan bëtsi maxax ushíantani, cornalina cacë, a iscësaribi ca aín ichúcë 'iaxa. Anu ax tsócë a nëbëtsioracë ca nónbai upíira upí, maxax ñu paxa iscësa, esmeralda cacë, axa ichutia iscësa 'iaxa. ⁴ Anu ax tsócë aribi nëbëtsioracë ca męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë anu tsóti itsi 'iaxa. Axa a anu tsótinu tsócëcamax ca męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë caniacëcë unicama 'iaxa. Acamax ca aín chupa uxua 'ianan curi 'acë mañuti mañucë 'iaxa. ⁵ Anu tsóti upíira upí anuaxa caná mëriti banaia cana cuan. Cuanan cana anuaxaribi bëtsi ñuribi sharatia cuan. Anu Nucën Papa Dios 'icë aín bëmánoncúa, cana męcën achúshi 'imainun rabë i tëacënu nanxun bimicëxa 'apú rëquirucësaria rëquiruia isan. Isquin cana anu ca Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upí 'icë quixun 'unan. ⁶ Anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon ca parúnppa upí, bëxnan bëxnánquicë iscësa 'aishbi 'unpáxma 'iaxa.

Anua Nucën Papa Dios 'icë a nëbëtsi 'ianan a nëbëtsioracë ca 'itsaira bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axa bamatimoi tsócë, axaribi 'iaxa. Aín bëmánon

'itsaira bēruñu 'ianan ca aín caxumiribi a ñu 'itsaira bēruñu 'iaxa. ⁷ A ñu achúshi ca paru 'inúansa 'iaxa, bētsix ca vaca bēnēsa 'iaxa, bētsix ca unin bēmánan iscēsa 'iaxa, bētsix ca tētēcamē'ēo nuania iscēsa 'iaxa. ⁸ A ñucama achúshi achúshinēx ca anúan nuánti mēcēn achúshi 'imainun achúshi pēchiñu 'iaxa. Aín bērucamax ca eman 'ianan 'ucē mēúribi 'iaxa. A ñux ca nētēnbi imēbi nētētima Nucēn Papa Dios rabi ēsai quiaxa:

Nucēn Papa Dios, ax ca upíira upí, upíira upí upíira upí 'icēn. Aín cushix ca chaira 'aish bētsi cushisama 'icēn. Ax ca usabi 'iá 'aish, usabi 'aish, usabi 'iti 'icēn.

⁹ Usaquin 'itsa bēruñu ñu an Nucēn Papa Dios, axa anu 'Apuira tsóti, anu 'ianan bamatimoi tsócē, a nētétimoquin rabianan —ca asábi 'icē— quixun cacēbētan cacēbētan, ¹⁰ ca mēcēn rabē 'imainun taē rabē 'imainun rabē 'imainun rabē a caniacēcē unicama an axa xēnibua 'aínbi bamatimoi tsócē Nucēn Papa Dios ami bēsui, rantin puruni tsóbuquin a rabiia. Rabiquin ca curi 'acē mañuti atúan mañucē Nucēn Papa Dios 'inánquin anua ax 'icē aín bēmánon nanquin rabiquin ēsaquin caia:

¹¹ Nucēn 'Ibu Dios, min camina camabi ñu unioçēn. Mix cuēñcēsabi oi ca 'iacēxa, mix cuēñcēsabi oquin camina min cushínbi camabi ñu ēñē menu 'icē 'imainun naínu 'icē ñuribi unioçēn. Usa 'aish camina camabi unicama 'imainun ángelcamanribi rabitisa 'ain.

5

Nucēn Papa Diosan tuñcē quirica 'imainun Carnero ñuicē bana

¹ Axa anu tsócē Nucēn Papa Dios an aín mēcēn mēquenēn tuñcē cana quirica taráncē isan. Iscēx ca aín namēnu cuēñcēcē 'ianan aín caxunuribi cuēñcēcē 'iaxa. A quirica aín namē istisama 'itánun upí oquin tacáshcacē 'aish ca anúan tacáshcacē ñu mēcēn achúshi 'imainun rabē 'iaxa. ² A isanan cana achúshi ángel cushiira axa ēsai qui munuma banaia isan:

—¿Uínra cara ax bētsibē sēñēnmaira 'ixun ēñē quirica anúan tacáshcacē pēóshxun bacati 'ic?

³ Quicēbēbi ca an pēóshti 'aíma 'iaxa. Naínu 'icē ángelcama 'imainun menu 'icē unicama 'imainun anua bamacē unicama 'icē, anu 'icē unicama achúshinēxbi ca an a quirica bacanan isti 'aíma 'iaxa. ⁴ An bacanan uisai quicē cara quixun isti 'aíma 'imainuan an ami bēsuquin a quirica ñachati unibi 'aíma 'icē isi cana ini bēunan mēscúan. ⁵ Usai bēunan mēscutiabi ca a caniacēcē unicama achúshinēn 'ē caxa:

—Camina ini bēunan mēscútima 'ain. Ca is, Judatan rēbúnquicama achúshi, 'Inúan cacē, ax Davidnēn rēbúnquiribi 'icē, Jesús, ax bamáxbi baísquia 'aish camabi ñun 'ibuira, an ca a quirica taráncē bacaquin, anúan a tacáshcacēcama pēóshti 'icēn.

⁶ Usai quicēbētan cana anua Nucēn Papa Dios 'icē, 'imainun anu axa 'itsa bēruñu rabē 'imainun rabē ñu axribia bamatimoi tsócē, 'imainun caniacēcē unicama, acama nēbētsia nicē, carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama Cristo a isan. Ax ca unin 'ucha cupí carnero 'acēsa oquin 'aquian unin anu 'á aín namicama istisabi 'aish nicē 'iaxa. 'Ēn iscēx ca ax mēcēn achúshi 'imainun rab'ē matúxcañu 'ianan mēcēn achúshi 'imainun rabē bēruñu 'iaxa. Aín bēru mēcēn achúshi 'imainun rabē ax ca aín Bēru Ñunshin Upí Nucēn Papa Diosan camabi menu 'icē unicamanu cuanun xucē a 'icēn. ⁷ Anu cuanquin ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an axa tsócē Nucēn Papa Dios aín mēcēn mēqueua 'icē quirica a biaxa. ⁸ Bicēbē ca 'itsa bēruñu

rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama 'imainun mecén rabé 'imainun taé rabé 'imainun rabé 'imainun rabé caniacécé unicamaribi, Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama ami bésucé 'aish a rabi rantin purúanxa. A caniacécé unicaman ca arpa cacé ñu a 'ai cuéeni cantati, a 'imainun curi 'acé mané xanpa anua sanutanun nënti tsépasa ñu 'icé, acama tuíanxa. A xanpanuax cuin tēxéquianxa 'irucé, ax ca aín unicaman Nucén Papa Dios rabianan ñucácé banacama a 'iixa. ⁹ Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama, ami bésuax ca cantati ió cantaxa, ësai qui:

—Min camina bëtsibë sënénmaira 'ixun a quirica anúan tacáshcacé pëóshxun bacati 'ain. Mix bamax baísquia 'ixun camina nucama bëtsi bëtsi uninu, bëtsi bëtsi banan banacé, 'imainun camabi nëtēnuax ucé, 'imainun bëtsi bëtsi 'apuñu unicama, Nucén Papa Diosnan 'inun iémian. ¹⁰ Iémianan camina atu Nucén Papa Diosbë 'apu 'inun 'imianan judíos sacerdotesa 'imiquin an Nucén Papa Diosbë banaquin a rabicé 'imian. Usaquinmi 'imicēx ca mibë ëné menu 'icé unicaman 'apusa 'iti 'ain.

¹¹ A cantati cuatancēxun isquin cana anu Nucén Papa Dios 'icé a 'imainun anua 'itsa bëruñu ñu, axribia bamatimoi tsócé acama 'icé, 'imainun anua caniacécé unicama 'icé, a nëbëtsioratia 'aisamaira tupúntisama 'aish ángelcama munuma banaia cuan. ¹² Èsai ca munuma banai quíaxa:

—Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama, ax ca bëtsibë sënénmaira 'icén. A unin 'acé, axa camabi unicaman 'apu 'ianan, camabi ñun 'ibu 'ianan, camabi ñu 'unáncé, 'ianan cushiira a ca camabi unicama 'imainun ángelcamaribi rabiti 'icén. Rabianan ca —asábi ca —quixun caquin rabiquin an cacé banacama cuati 'icén. Cuéenquin ca axribia cuéēnun rabiti 'icén.

¹³ Usai banaia cuanan cana Nucén Papa Diosan unio ñucama, nañu 'icé ñucama, 'imainun menu 'icé 'imainun bacanu 'icé, anua bamacé unicama 'icé anu 'icé unicama, acamaxa munuma banai ësai quia cuan:

Ax anu tsócé Nucén Papa Dios, a 'imainun Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama, aribi ca camaxunbi cuéēnquin axribia cuéēnun rabiti 'icén. Rabianan ca —asábi ca —quixun caquin rabiquin an cacé bana cuati 'icén. Ax cushiira 'aísha bëtsi 'apusama 'icé ca camaxunbi xénibua 'aínbí a rabiti 'icén. Cuéēnquin ca axribia cuéēnun rabiti 'icén.

¹⁴ Usaía cantaia ca 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócé, acaman —usai ca 'iti 'icé —quixun caxa. Cacébë rantin purúnquin ca a caniacécé unicamaribi axa bamatimoi tsócé a rabiaxa.

6

Mécēn achúshi 'imainun rabé anúan quirica tacáshcacé ñucama ñuicé bana

¹ Usaquin istancēxun cana Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacé mecén achúshi 'imainun rabé ñu a achúshi pëóshia isan. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama achúshinëxa caná banacésari munuma banai —ca chiquiti ut —quia cuan. ² Quicëbëtan isquin cana achúshi caballo uxua chiquitia isan. Axa a caballonu tsócé unin ca canti achúshi tuíanxa. Tuíanx uquin Nucén Papa Diosan 'inancēxun biquin, 'apúan mañucé mañuti mañutancēx ca axa ami nishcé unicama ñusmoi abé 'acananí cuanxa.

³ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacé ñu itsi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabé

'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama itsíxa —ca chiquiti ut — quia cuatëcëan. ⁴ Quicëbë ca bëtsi caballo, ushían chëxëira, anuax chiquíaxa. Axa a caballonu tsócë uní an ca bëtsibë bëtsibë 'acánani cëñuanánun unicama 'iminuan, Nucën Papa Diosan 'ináncëxun, aín manë masínbu biaxa.

⁵ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama itsíxa —ca chiquiti ut —quia cuatëcëan. Cuaquin isquin cana caballo tunan chiquitia isan. 'Ën iscëxun ca anu tsócë unin, piti ñua 'itsairama 'ain, anun ñu 'ië tupúnti tuíanxa. ⁶ Isquin cana 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama nëbëtsinuaxa banaia cuan, piti ñu cupíra 'aian ësai quia:

—Achúshi nëtën ñu mëetancëxun bicë curíquinën camina achúshi kiloishi trigo biti 'ain. A biquinma camina rabé 'imainun achúshi kilo cebada biti 'ain. Usa 'ainbi ca i bímin xëni 'imainun vinoribi aín cupí usabi 'iti 'icën.

⁷ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana 'itsa bëruñu rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócë, acama itsíxa —ca chiquiti ut —quia cuatëcëan. ⁸ Cuaquin isquin cana bëtsi caballo, curua, chiquitia isan. Axa anu tsócë uní aín anëx ca Bamati cacë 'iixa. An Bamati cacë uní a nuibiancë, a unix ca Anua Uní Bamacë 'Iti caquin anëcë a 'iixa. A uní rabë ca, ënë menü 'icë unicama 'aisamaira 'aísha nëbëtsi, rabé 'imainun rabé oquin tëacësa 'icëbia amo 'icë achúshi cëñunun Nucën Papa Diosan 'imiixa. Usaquin 'imicëxun ca a uní rabëtan 'acananía 'aisamaira uní bamanun 'imianan 'acëñuma 'aísha 'aisamaira uní bamanun 'imianan 'insinan 'aisamaira uní bamanun 'imianan axa piánancë ñuinacan picéxa 'aisamaira uní bamanun 'imiixa.

⁹ Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anúan quirica tacáshcacë ñu itsiribi pëóshaxa. Pëóshcëbëtan cana Nucën Papa Diosan bana cuanan, a banax ca aséribi 'icë quiax quicë cupí unin 'acëxa bama unicanan ñunshin, anuxun ñuina xaroti bucúncë maxax, a tëmúcia isan. ¹⁰ A ñunshinax ca munuma banai quiaxa:

—Nucën 'Ibu Dios, upíra upí 'aish 'uchañumaira 'ixun mix quicësabi oquin 'acë 'icë, zuñsarainra caramina menü 'icë unicama, an nu 'a, a cupíti 'ain?

¹¹ Usai quia Nucën Papa Diosan 'ináncëxun ca acama achúshi achúshinën chupa uxua biaxa. 'Ináncëxuan bicëbëa ësquin atu cai banaia cana cuan:

—Mitsu 'acësaribi oquin axa Cristomi catamëcë raíri uniribi, unin 'aquin sënëontamainun, camina caínpainti 'ain.

¹² Usai 'icëbëtan ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an anun quirica tacáshcacë ñu itsiribi pëóshaxa. Pëóshcëbë ca mecama shaíquiixa. Usai 'icëbë ca bari bëánquiixa, chupa tunánsa 'inun. 'Imainun ca 'uxë imi iscësa 'iixa. ¹³ Usaiá 'imainun ca suñuanëan bëcacëxa higos bimi paxa rëucucësari 'ispa rëucúaxa. ¹⁴ Quirica taráncësa 'inun taramëti ca naicamë'ëo nëtëaxa. 'Imainun ca aín bashicama 'imainun nasícama anua 'icënuax tacúaxa. ¹⁵ Usai 'icëbë ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicama, 'apucama 'imainun uní cushibubë ñuñu unicama, 'imainun capitáncama, 'imainun uní chacama, 'imainun an uní itsi ñu mëëxuncë unicama, 'imainun an uní itsi ñu mëëxuncëma unicama, a camáxbi racuëti matá me shimú 'icë quinicamanu 'ianan aín bashinu 'icë xaxu chacama nëbëtsi unëaxa. ¹⁶⁻¹⁷ Unëquin ca aín bashi 'imainun xaxu chacama caxa:

—A nētē anúan axa anu tsóti upíra upí, anu 'Apuira tsóti, anu tsócē Nucēn Papa Dios a 'imainun Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, an axa ami sináncēma unicamami nishquin castícani nētē ca uaxa. Usa 'ain ca unicamax uíxbi iētima 'icēn. Usa 'ain ca nunu rurucubut, 'Apuira an nu isnúnma ca rurucubúquin nu unput. Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, axa nun 'ucha cupí numi nishcē, an nu castícanxunma 'anun ca nu unēt.

7

'Itsaira judíos unicamax Nucēn Papa Diosnan 'aish 'unántiocē 'iá bana

¹ Usaquin istancēxun cana rabē 'imainun rabē ángel isan. Achúshinēx ca aucūaxa bari urucē anu nicē 'iaxa. Bētsix ca ami bari cuabúcē anu nicē 'iaxa. Bētsixa baca rēbumi 'imainun ca bētsix baca tsípúmi 'iaxa. A ángelcaman ca suñun me bēcanan parúnppapa bēcaisama oquin bēaranan iribi bēcaisama oquin bēaraxa. ² Usaquin bēaranan mecamacēñun anu 'icē ñucama, 'imainun parúnppacēñun anu 'icē ñucamaribi 'atimonun ca Nucēn Papa Diosan a ángelcama aín cushi 'inánxa. Acama istancēxun cana bētsi ángel aucūaxa bari urucē anuax aia isan. An ca uquin axa bamatimoi tsócē, Nucēn Papa Diosan unicama, anun Cristonēn anē 'imainun Nucēn Papa Diosan anē aín bēmánanu cuēñēoti ñu bēaxa. Usa 'ixun ca a ángelnēn munuma cuēncēni banaquin rabē 'imainun rabē ángelcama a caxa: ³—Nun an Nucēn Papa Dios quicēsabi oquin 'acē unicama 'unánti oquin atun bēmánancama cuēñēocēma pan 'ain camina mecama 'imainun parúnppapacama 'imainun icamaribi 'atimotima 'ain.

⁴ Catancēxun ca axa Nucēn Papa Diosmi catamécē unicama 'unánti oquin cuēñēoxa, uiti cara cuēñēocē 'icē quixun 'ēn cuanun ca a ángel ésaí quiaxa:

—A 'unánti oquin cuēñēocē unicamax ca 'aisamaira, ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) uni 'icēn, atux ca Israelnēn mēcēn rabē 'imainun rabē bēchicēcaman rēbúnqui 'icēn. ⁵ Doce mil ax ca Judatan rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Rubénēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Gadnēn rēbúnqui 'icēn. ⁶ 'Imainun ca doce mil Asernēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Neftalínēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Manasésnēn rēbúnqui 'icēn. ⁷ 'Imainun ca doce milribi Simeonēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Levitan rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Isacarnēn rēbúnqui 'icēn. ⁸ 'Imainun ca doce milribi Zabulonēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Josénēn rēbúnqui 'icēn. 'Imainun ca doce milribi Benjaminēn rēbúnqui 'icēn.

Usai ca 'ēn cuanun quiaxa.

'Aisamaira unían chupa uxua pañucē

⁹ Usaquin cuatancēxun cana unin tupúntisama, 'aisamaira uni isan. Aca-max ca camabi menuax ucē 'aish bētsi bētsi unibu 'iaxa. Usa 'aish ca bētsi bētsi banan bananan anua Nucēn Papa Dios, ax 'Apuira 'icē, a 'imainun Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, aín bēmánon sētēcē 'iaxa. A camáxbi ca aín chupa uxua 'ianan xēbin pēchisa ñu pēchi tuíncē 'iaxa. ¹⁰ Usa 'aish ca camáxbi munuma banai quiaxa:

Anu 'Apuira tsóti, axa anu tsócē Nucēn Papa Dios, an ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, a cupí nun 'uchacama tērēnquin xēnibua 'aínbí ainan 'inun nu iēmíaxa.

¹¹ A unicamaxa quicēbē ca camabi ángelcaman, anu 'Apuira tsóti anua Nucēn Papa Dios 'icē, 'imainun mēcēn rabē 'imainun taē rabē 'imainun rabē 'imainun rabē caniacécē unicama, 'imainun axa 'itsaira bēruñu

rabé 'imainun rabé ñu, axribia bamatimoi tsócé, acama nêbêtsioraxa. Nêbêtsioraquin ca anua ax 'icé anuax rantin puruni, meu bêsúquin, Nucên Papa Dios rabiáxa. ¹² Rabiquin ca caxa:

Ësai ca 'iti 'icên. Mix cuëñun ca camabi unicama 'imainun ángelcamaribi mi rabiti 'icên. Camabi unicaman 'Apu 'ianan, camabi ñu 'unáncé 'icé cananuna —asábi ca —quiquin mi rabin. Min cushix ca chaira 'icên. Mixmi cêñútimoi usabi 'ia cananuna xêñibua 'aínbi mi rabiti 'ain. Usaquin cananuna 'ati 'ain.

¹³ Nucên Papa Dios rabiçebêtan ca aín anu tsótinu tsócé caniacécê uni achúshinên 'ê ñucáxa:

—¿An chupa uxua pañucé unicama ênêx cara ui 'ic? ¿Uinuax cara uax?

¹⁴ Cacêxun cana can:

—Ën cana 'unaniman. Min camina 'unanin.

Cacêxun ca 'ê caxa:

—Ënê unicaman ca ami sináncé cupí 'aisamaira tēmëraquinbi Nucên Papa Diosmi catamêti êncêma 'icên. Atux ca Carnero 'icêsaribitia unin 'ucha cupí aín imi 'apati bama, ami catamêti aín 'uchacama tērēncé 'aish aín nuitu upí 'aish chucacêsa 'icên, aín chupa uxuira axa chuañumasa 'inun. ¹⁵ Usa 'aish ca anua Nucên Papa Dios 'icé anubi 'icên. Anuxun ca nêtēnbi, imēbi rabiquin, ax cuëñcêsabi oquin a ñu 'axunia. Usoia ca Nucên Papa Dios ax 'Apuira 'aish cushi 'ixun, acama ênquinma bërúanti 'icên. ¹⁶⁻¹⁷ Carnero 'icêsaribitia unin 'ucha cupí bama, ax anua Nucên Papa Dios 'icé anu 'ixun ca acamaxa nêtētimoi upitax tsónun bërúanti 'icên. An 'aracacê ñuina aín 'ibun upí oquin 'unpax 'amianax bërúancêsaribi oquin ca an aín unicama bërúanti 'icên. An ca acama chuámarua tani cuëñun 'imiti 'icên. 'Imainun ca Nucên Papa Diosanribi atúxa iní masá nuitutia nêtēmiti 'icên. Nêtēmianan ca atúxa bēunan mēscutiabi aín bēun tērēnti 'icên. Usa 'ain ca anu 'icé aín unicamax tēmëratécēnima, 'ianan 'acēñuma 'itēcēnima, 'ianan shimatécēnima, 'ianan bari cushin xarotécēncēma 'ianan añu 'itsisbi tantécēntima 'icên.

8

¹ Usai a caniacécê uni quicébêtan cana Carnero 'icêsaribitia unin 'ucha cupí bama, an anun quirica tacáshcacé itsi, ashiquin pëóshia isan. Pëóshcêbê ca banai sharatima nêtēishiáxa, media hora 'itámainun.

Mēcên achúshi 'imainun achúshi anun quirica tacáshcacé ñu pëóshtancêxun ashiquin pëóshtécēncébêtan Juanên ñu isa

² Usaía 'icébêtan cana mēcên achúshi 'imainun rabé ángel Nucên Papa Dios bémánon nicé isan. Iscêxun ca Nucên Papa Diosan 'ináncêxun, a ángelcama achúshi achúshinên manê banañu biaxa. ³ Usa 'ain ca bētsi ángelribi, aín curi xanpa tuíanx uax, anua Nucên Papa Dios 'icé a bémánon 'icé anuxun sanutanun tsépasa ñu nēenti, curi 'acêribi, a rapasu niracéaxa. Usai 'ia ca aín unicaman a rabianan ñucácê banacamabêa aín cuin tēxêquianx 'irutanuan nēenun Nucên Papa Diosan 'itsaira tsépasa ñu a ángel 'inánxa. ⁴ Angelnēan tuíncê xanpa anuax ca sanu cuínbê, aín unicaman a rabianan ñucácê bana, ax anu Nucên Papa Dios 'icé anu cuaruaxa. ⁵ Usai 'icébêtan ca ángelnēn anuxun sanutanun tsépasa ñu nēenti, anua tsisu rēquirucé biquin, a xanpanu 'aruquin buácatancêxun menu niáxa. Nicébêa caná mēriti banacébê ca bētsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiáxa.

Manê banañucama

⁶ Usai 'icëbëtan ca a ángelcama mēcēn achúshi 'imainun rabē, an aín manē banañu banonuxun mēñíoxa.

⁷ Achúshi ángelnēn pain ca aín manē banañu banoxa. Banocëbë ca 'uí 'aishbi matsiira 'aish iru, a 'imainun tsi rēquirucē, acamabë imi mēscúcē, acamax meu nicēx rēucúaxa. Rēucucëbë ca 'aísamaira 'aishbi mecama nēbëtsi, rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi nēēmēti nētēaxa. Icamá 'imainun basí paxacamaribi nēbëtsi, rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi, amo 'icë achúshi ca nēēmēaxa.

⁸ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnēnribi aín manē banañu banoxa. Usocëbë ca achúshi ñu chaira aín bashi nēēmēcësa 'icë nicēxa parúnpapanu nipacëcëbë parúnpapa chaira 'aishbi nēbëtsi, rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi imisa 'íaxa. ⁹ Usai 'icëbë ca anu 'icë ñuinacama 'imainun anu 'icë manē nunticamaxribi, 'itsa 'aishbi nēbëtsi, rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi cēñuti nētēaxa.

¹⁰ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnēnribi aín manē banañu banoxa. Banocëbë ca 'ispa chaira, bimicēxa taban rēquirucësa 'aish naínuax rēquícuaianx nipacëaxa. Usari 'i ca bacacamabëa xēxácama 'itsa 'aishbi nēbëtsi, rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'ain, amo 'icë achúshinu nipacëaxa. ¹¹ A 'ispax ca Mucaira caquin anēcë 'íaxa. Anu a 'ispa nipacëcë bacacamabë ca xēxácamaribi mucaxa. Usai 'ia mucacë cupí ca 'aísamaira uni bamaxa.

¹² Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnēnribi aín manē banañu banoxa. Banocëbë ca bari, 'uxē 'imainun 'ispacamaribi 'itsa 'aishbi nēbëtsi rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi bēnamēti pēquicëma 'icēn. Usa 'ain ca nētē 'imainun imēribi nēbëtsi rabē 'imainun achúshi oquin téacësa 'aishbi amo 'icë achúshi bari, 'uxē, 'ispacaman pēcacëma 'íaxa.

¹³ Usacëbëtan istēcēnquin cana ángel naínuax nuania isan. Nuania, munuma banai ësai quia cana cuan:

—Manē banañu rabē 'imainun rabē bancocë 'aínbi ca rabē 'imainun achúshi ángelnēnribia banocëbëtan, axa menu bucuçé unicaman masócé 'ixun 'aísamaira paē tanti 'icēn. Achúshi banocëbë tēmēranan ca bëtsi banocëbëribi tēmēranan bëtsiribia banocëbë usaribiti tēmēratēcēnti 'icēn.

9

¹ Usai 'icëbëtan ca bëtsi ángelnēnribi aín manē banañu banoxa. Banocëbëtan cana naínuaxa 'ispa achúshi menu nipacëcë isan. Nucēn Papa Diosan 'ināncēxun ca anun quini chaira 'aish nēmínra xēocati ñu bixun tuíanxa. ² A tuíncē ñu anun ca quini chaira 'aish nēmínra a xēocaxa. Xēocacēx ca anuax tsin cuin chiquíaxa, manē tsi rēquirucē aín cuin chiquicësaribi 'inun. Chiquíquin a cuinan mapucēx ca bari bēánquicësa 'íaxa. ³ A tsin cuínuax ca 'aísamaira chanpusaribi ñu chiquíaxa, mecamanu cuanux. Nucēn Papa Diosan 'imicēx ca a chanpucaman paēx, nibantan paësaribi 'íaxa. ⁴ Tsin cuínuax chiquitia ca Nucēn Papa Diosan a chanpucama caxa: Menu 'icë basi, imaxu, chucu, ro, i acama camina 'atimotima 'ain. A 'aquinma camina, ax ca 'ēnan 'icë quixun 'unánun aín bēmánanu 'ēn anē 'aquin 'unántiocëma uni acama cuni 'atimoti 'ain. ⁵ Mēcēn achúshi 'uxēan paē tanun 'aquinbi camina a unicama bamamitima 'ain. Usoquin cacēxun 'acéx ca aín paēx nibantan uni 'acēxuan paëocësa usaribi 'íaxa. ⁶ Usaía 'imainun ca a 'acé unicamax axbi bamatista taníbi bamatima 'icēn. Asérabi cana bamatista tani quibi ca 'aísamaira oquin paē taníbi bamatima 'icēn.

7 A chanpucamax ca anúan 'acánani suntáru cuancë caballo usaribi 'iaxa. Aín maxcánu ca curi mañuti 'acësa 'iaxa. 'Imainun ca aín bëmánan unin bëmánansa 'iaxa. 8 Aín bux ca xanun busa 'iaxa, aín xëtax ca 'inúanën xëtaxa 'iaxa. 9 Aín namicamax ca manë chupan rabumécësa 'iaxa. 'Ianan ca aín pëchi banamiaxa. Nuánquianquin ca 'aisamaira autua an niquincë caballonën 'acánani cuanquin buancëxa banacësaribi oquin aín pëchi banamiaxa. 10 A chanpucaman tsispin ca nibanta inasaribi 'iaxa. Ax ca anúan mēcën achúshi 'uxën uni paë tanmiti 'iaxa. 11 A chanpucaman 'apu ax ca quini chaira 'aish nēmínra anu 'icë ñunshíncaman cushi 'iaxa. A ñunshinan anëx ca hebreo banan cacë Abadón 'icën, griego banan cacë ca Apolión 'icën.

12 Usaquin ca rabë 'imainun rabë ángelnëan aín manë banañu banocëbëtan bëtsi ángelnëribi aín manë banañu banocëbëtan chanpun pain 'aisamaira oquin unicaman paë tanmiaxa. Usaquian 'acëbëtanbi ca rabë ángelnën aín manë banañu unicama paë tanun banocëma pan 'icën.

13 Banoíma 'ixun ca a rabë ángel achúshinën aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana anua Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon 'icë anuxun sanutanun tsépasa ñu nëënti, curi 'acë, aín cuëbícamanu i, vaca matúxcasa 'itánun 'acë, rabë 'imainun rabë, anuaxa banaia cuan. 14 Banaquin an bërí manë banañu banocë ángel a caía, ësai quia cana cuan:

—Camina Eufrates cacë baca rapasunuxuan nëacë rabë 'imainun rabë ángel a tubuxun ënti 'ain.

15 A rabë 'imainun rabë ángelcama Eufrates baca rapasunuxuan nëacë, ax ca anúan camabi unicama rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi acama 'ati nëtë utámainun nëacë 'iaxa. Úsa 'ain ca anuxun sanutanun tsépasa ñu nëënti anuaxa banaia a cuaxun, manë banañu tuíncë ángel an nëacë ángelcama tubuxun ëanxa. Usaquin ca a baritia, a 'uxë, a nëtë, a horabi ca unia 'anun ëncë 'iti 'icë quixuan Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin 'axa. 16 A rabë 'imainun rabë ángelcama aín suntárucamax ca 'aisamaira caballonu tsócë 'iaxa. Acamax ca 'aisamaira 'aish doscientos millones 'icë quiáxa quia cana cuan.

17 'Ën iscëx ca a caballocama ësa 'iaxa: anu tsócë suntárucaman manë chupa atun shicánu 'icë ax ca tsi rëquirucësa 'ianan batsisa 'aishbi tunántani 'ianan curúnsa 'iaxa. A caballocaman maxcatax ca 'inúanën maxcása 'iaxa. Aín cuëbínuax ca tsi rëquirucë 'imainun tsin cuin 'imainun azufre cacë ñu nëëmëti chiquíaxa. 18 Caballonën cuëbínuax chiquíicë ñucamax chiquíquin ca unicama nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi cëñuaxa. 19 A caballocaman inax ca maxcáñu 'aish runusa 'iaxa. Anun ca unicama paë tanmiquin 'atimoxa. Usai 'iquin ca caballocaman aín cuëbínuax chiquíicë ñucama 'imainun aín ina runusa, anun unicama 'aisamaira oquin 'atimoquin cëñuaxa.

20 'Aisamaira oquin 'atimocëxbia bamacëma unicamax ca sinanaquin, atun ñu 'aisama 'acëcama ëncëma 'iaxa. Ñunshin 'atimacama rabianan ca unin 'acë ñu, curi 'acë 'imainun uxua manë 'acë 'imainun panshían manë 'acë 'imainun maxax 'acë 'imainun i 'acë, a ñucaman ísima 'ianan cuatíma 'ianan nitsiamabi, a rabiquin an 'acësabi oquin ñu 'atima 'ati ënquinma 'axa. 21 Uni 'ati, 'imainun ñu xëax ñubë 'iti, 'imainun aín xanuma 'aínbi xanu itsibë 'iti, 'imainun aín bënëma 'aínbi uni itsibë 'iti, 'imainun ñu mēcamati, axama sinanaquin ënquinma usabi oquin 'axa.

10

Quiricaratsuña ángel 'ia

¹ Bětsi ángel cushiira, axribia naínuax aia cana isan. Ax ca nětě cuin mēu nicěsa 'ianan aín maxcá manámi nónbai 'imainun aín bēmánan bari pēquicěsa 'iaxa. 'Ianan ca aín quisi rabě tsi rēquiruia iscěsa 'iaxa. ² Aín mēcēnan ca bacacē quiricaratsu tuíanxa. Usai 'iquin ca aín taě mēqueuněn parúnppa amánan aín taě mēmioněn me amáxa. ³ Usai 'itancēx ca 'inúan munuma banacēsari banaxa. Banacēbē ca mēcēn achúshi 'imainun rabě canacamē'ēoribi banaxa. ⁴ Caná banacēbētan a banacama cuēnēoti 'ixunbi cana naínuaxa ěsai banaia cuan:

—Canacaxa quicēcama camina uisai quicē cara quixun unin 'unánun cuēnēotima 'ain.

⁵ Ángel an aín taě itsiñ parúnppa amánan aín taě itsin me amácē, an ca aín mēcēn mēqueu 'icē manámi oxa. ⁶ Manámi oquin ca caxa:

—Axa bamatimoi tsócē, an naí, me, parúnppa, acama 'imainun anu 'icē ñucamaribi unio Nucēn Papa Dios, an cuamainun cana cain: Ax quiasabi oi ca bēri 'iti 'icēn. ⁷ Bětsi ángelněn aín manē banañu banocēbē ca an Nucēn Papa Dios quicē bana uni ñuixuncē unicamaxa, usai ca 'iti 'icē quiasabi oi 'iti 'icēn. A bana uisai quicē cara quixun unin 'unánma 'aínbi ca a bana quicēsabi oi 'iti 'icēn, manē banañu banocēbē.

⁸ A ángelnēxa quicēbētan cana naíucūax banaia cuatēcēan, ěsai qui:

—A ángel, axa parúnppa 'imainun menuribi nixun aín mēcēnan bacanuxun tuíncē quiricaratsu a ca bitsi cuan.

⁹ Usaquian 'ē cacēx, ángelnu cuanquin cana —quiricaratsu camina 'ē 'inánti 'ai —quixun can. Cacēxun ca 'ē caxa:

—A cēnē 'icē, ca bit. Bixun ca pit. Picēx ca min cuēbínuaax bataira 'aish buna rēpasaribi 'iti 'icēn. Usa 'aishbi ca min pucu 'ucē mēucūax mucaira 'iti 'icēn.

¹⁰ Usaquin caquian 'ē 'inancēxun, aín mēcēnua bixun cana a quiricaratsu pian. Picēx ca 'ēn cuēbínuaax bataira 'aish buna rēpasa 'iaxa. Bata 'aishbi ca 'ēn 'ecēx 'ēn pucunuax mucaxa. ¹¹ Usai 'icēbētan cana ěnē banaribi cuan:

—Bětsi bētsi unibu, bētsi bētsi nětēnu 'ianan bētsi bētsi banan banacē, a unicama ñuia Nucēn Papa Dios quicē bana camina unicama ñuixuntēcēnti 'ain.

11

Jesucristo ñuiquin an cacē ca rabě 'icē quicē bana

¹ Usai 'icēbētan cana Nucēn Papa Diosan 'inancēxun i tsatisa biquin ěsaia quiaribi cuan:

—Tsatisa ěnē i bixun camina anun anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu aín chaxcē tupúnti 'ain. Tupúanan camina anuxun ñu sanutanun nēēnti, aín chaxcēribi tupúnti 'ain. Tupúanan camina an anuxun Nucēn Papa Dios rabićē unicama cara uiti 'icē quixun 'unánuxun tupúnti 'ain. ² A xubu rapasu 'icē me mēniócē, ashi camina tupúntima 'ain. Ax ca axa Nucēn Papa Diosmi sinancēma unicamaxa anu 'inun ěncē 'iti 'icēn. A unicaman ca cuarenta y dos 'uxēcama anu a xubu 'icē ěma, Jerusalén, a 'atimoi niti 'icēn. Usa 'ain camina a xubu rapasu 'icē me mēniócē, a tupúntima 'ain. ³ A unicamaxa 'atimati anu nimainun cana an 'ē ñuiquin unicama canun rabě uni xuti 'ain. A uni rabě ax ca rabě olivos cacē iisa 'imainun rabě anu lamparín nanti ñusa 'icēn. An ca 'ēn xucēxun 'aisamaira nětě, mil doscientos sesenta, a nětēcama 'ē ñuiquin

bana unicama ñuixunti 'icën. Atux ca masá nuitucë unían pañucësaribi chupa pañucë 'iti 'icën.

⁴ An 'ë ñuiquin unicama cati rabë uni axa rabë olivos cacë iisa 'imainun rabë anu lamparín nanti ñusa 'icë ax ca anua Nucën 'Ibu Dios, axa camabi menu 'icë unicaman 'ibu 'icë, a bëmánon nitsíncë, a 'icën. ⁵ Unían a 'atimoisa tancëxun ca atun aín cuëbínuu tsi réquiruia chiquínquin cëñuia. An a 'atimoisa tancë unix ca usaquian 'acëx bamati 'icën. ⁶ A rabëtax ca cushiñu 'icën. Usa 'ixun ca 'aisa tanquin atúan Nucën Papa Dios quicësabi oquin bana ñuixunmainuan 'uí 'ibúaxma 'inun 'imiti 'icën. 'Aisa tanquin ca bacanu 'icë 'unpax imi 'imiti 'icën. 'Aisa tanquin ca bëtsi bëtsi ñu 'aquin paë tania tëmëranun unicama 'imiti 'icën. Uiti oquin cara usoquin 'aisa tania usoquin ca 'ati 'icën.

⁷ Atúan unicama bana ñuixuncë nëtëcama inúcëbë ca piánancë ñuinasa ñu, ax quini chaira 'aish nëmínra, anuax chiquítu 'icën. Chiquítancëxun ca an unicama bana ñuixuncë rabë, ami nishi abë 'acánanquin ñusmoquin bamamiti 'icën. ⁸ Bamamicë 'aishbi maíncëma 'aish ca a ëma cha, anu Nucën 'Ibu Jesús i curúsocënu matása, Jerusalén, anu 'icë bainu racáti 'icën. A ëmax ca Sodoma 'imainun Egipto caquin anécëribi 'icën, anu 'icë unicamaxa Sodoma 'imainun Egiptonu 'icë uníxa 'íasaribiti Nucën Papa Diosmi sináncëma 'ain. ⁹ Rabë 'imainun achúshi nëtë 'imainun nëtë itsi bari xamárutamainun anu racacë ca anu cuancë unicama, bëtsi bëtsi unibu, bëtsi bëtsi menuax ucë 'ianan bëtsi bëtsi banan banacë, acaman isquin, uni raírinëan maíntisa taniabi 'amítima 'icën. ¹⁰ A rabëtan Nucën Papa Diosan bana ñuixunquin atun 'uchacama sinánmicë cupí ca axa Nucën Papa Diosmi sináncëma unicama a rabë bamacë isi cuëënti 'icën. Cuëëni ca abëa nuibanancë unicamabë ñu 'inánanti 'icën.

¹¹ Rabë 'imainun achúshi nëtë 'imainun nëtë itsi bari xamárucëbë ca a rabëtax bamaxbi Nucën Papa Diosan 'imicëx uinacëtëcëni niruaxa. Nirucëbë ca an atu iscë unicama ratuti racuëira racuëaxa. ¹² Racuëcëbëtan ca a rabëtan ësaquin caía naínuax banaía cuaxa:

—Nëri ca ut.

Cacëx ca axa atumi nishcë unicaman ismainunbi nëtë cuinan nëbëtsiocëx naínu cuanxa. ¹³ Usai 'icëbë ca me 'aisamaira shaíquiixa. Shaíqui ca Jerusalén ëma nëbëtsi rabë, męcën rabë oquin tēcësa 'aishbi amo 'icë achúshi rurucubuaxa. Rurucubucëbë ca 'aisamaira uni siete mil bamaxa. Acama bamacëbëtan ca bamacëma unicaman racuëquin, Nucën Papa Dios naínu 'icë rabiixa.

¹⁴ Usaquin ca męcën achúshi ángelnën aín manë banañu banocëbëtan bëtsi ángelnëribi aín manë banañu banocëbëtan unicaman 'aisamaira paë tantëcëanxa. Usocëbëtan ca ángel itsi an tsiánquiira aín manë banañu, unicama paë tanun banocëma pan 'ixunbi bërí banotí 'icën.

Ashiquin manë banañu banoti

¹⁵ Usa 'ain ca a ángelnëni aín manë banañu banoxa. Banocëbëtan cana naínuax sharati munuma banaía ëesai quia cuan:

Bërí ca Nucën 'Ibu Dios 'imainun Cristo, Nucën Papa Dios an uni iëminun caísa, axëshi 'Apu 'ia. Nëtëtimoi usabi 'inux ca 'ia.

¹⁶ Usai banacëbë ca caniacëcë unicama męcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë, axa anu Nucën Papa Dios 'icë, a bëmánon tsócé, acaman rantin puruni racábuti meu bësuquin Nucën Papa Dios rabiixa.

¹⁷ Rabiquin ca caxa:

Nucën 'Ibu Dios, min cushi ca chaira 'aish bëtsi cushisama 'icën. Camina usabi 'iá 'ianan usabi 'aish, usabi 'iti 'ain. Cushira 'ixun camina min

cuëncësabi oquin 'ain. 'Ai camina bërí mixëshi min unicaman 'Apu 'ain. Usa 'icë cananuna bërí—asábi ca—quixun caquin mi rabin. ¹⁸ Axa mimi sináncëma unicamax ca mimi xuatati nishaxa. Nishcë 'áinbi ca anun min uisoquin caramina atu 'ati 'ai, usoquin 'ati nètë ca uaxa. Anun min camabi uni bama 'aishbia baísquicë isti nètë ca uaxa. An mix quicë bana uni ñuixuncë unicama, 'imainun axa min ain 'uchacama tërënun mimi catamëcë 'ixun min bana cuacë unicama, ain cushi unicama 'imainun cushima unicamaribi, camabi isquinmi anun mibëa 'inun biti nètë ca uaxa. 'Imainun ca anúan 'uchañu unicama anua atun ñu 'atima 'acë cupí camabi 'uchañu uni 'iti anu cuanti nètëribi uaxa.

¹⁹ Usai 'icëbë ca naínu 'icë anuxun Nucën Papa Dios rabiti xubu ain xëcúë xëoquiaxa. Xëoquicëbëtan cana bunánti, anua Nucën Papa Diosan cuënëo maxax pará rabë nancë, a isan. Iscëbëa munuma caná mëríti banacëbë ca bëtsi ñuribi sharámainun mecama shaiquiaxa. 'Imainun ca 'uí 'aishbi matsiira 'aish iru ax rëucubuaxa.

12

Xanu 'imainun pianancë ñuina chaira capësa 'aishbi ushtainra ñui quicë bana

¹ Usai 'icëbëtan cana achúshi ñu naínu 'icë isan, ax ca xanu 'iaxa. Xanu 'aishbi bari mëu nicësa 'ianan ca ain taë shimú 'uxë 'iaxa. Ain maxcánu ca mëcën rabë 'imainun rabë 'ispa mañutiocë 'iaxa. ² Tuñu 'aish ca a xanu bacënux paë tani bënëti cuëncëanxa. ³ A istancëxun cana bëtsi ñuribi naínua isan, ax ca pianancë ñuina chaira, maxë capësa 'iaxa. Ain maxcá ca mëcën achúshi 'imainun rabë 'iaxa. Usa 'aish ca ain maxcá achúshi achúshinu mañuti 'iaxa. Ain matúxcacama ca mëcën rabë 'iaxa. ⁴ Ain ina chaira anun ca maëncësoquin 'ispacama nëbëtsi, rabë 'imainun achúshi oquin tëacësa 'aishbi amo 'icë achúshi menua nipacënun rëupaxa. Usoquin 'ispa rëupatancëx ca bacënia ain tuá 'enux, tuñu xanu bëmánon niracëaxa. ⁵ Niracëxun caínmainun ca a xanu bëbu tuá bacëanxa, ax canitanicëx cushi 'ixun ca camabi menu 'icë unían ain bana cuanun 'imiti 'icën. Usa 'ain ca ain tita bacëncë 'icë, anua ax 'icë anu abë 'Apu 'inun Nucën Papa Diosan buánxa. ⁶ Bacëntancëx ca a xanu anu uni 'icëma menu cuanxa, anua ax 'iti Nucën Papa Diosan mënío anu. Mil doscientos sesenta nètën 'i anu 'ia ca an mëníosabi oquin Nucën Papa Diosan anúan ax upitax tsónun piti 'inánti 'icën.

⁷ Usaía 'ian ca Nucën Papa Diosan nètënuax, ángelcaman cushi, Miguel, a 'imainun ain ángelcamax, pianancë ñuina chaira maxë capësa a 'imainun ain ángelcamabë 'acananxa. ⁸ 'Acananquin ca Miguel 'imainun ain ángelcaman, pianancë ñuina chaira maxë capësaçëñun ain ángelcama ñusmoxa. Ñusmocëbë ca Nucën Papa Diosan nètënu anua atux 'iti 'aíma 'iaxa. ⁹ Anua atux 'iti 'aíma 'ain ca pianancë ñuina chaira maxë capësa a ain ángelcamacëñunbi Nucën Papa Diosan chiquinxun menu niaxa. A capësa ñuina ax ca an bëráma Nucën Papa Diosan uniotabatia uni paran 'aish ñunshin 'atimanën 'apu, Satanás, an camabi menu 'icë unicama paráncë a 'icën.

¹⁰ Usaía 'icëbëtan cana Nucën Papa Diosan nètënuaxa ësai munuma banaia cuan:

—An ami catamëcë unicama, nucën xucëantu, 'atimaquin ñuiquin nètëquinma nètënbí 'imëbi Nucën Papa Dios manóncë, ax ca ënuá chiquincë 'icën. Usa 'ain ca bërí an ain cushínbi ainan 'inun uni iëmicë, Nucën Papa Dios, ainshi asérabi ain 'Apu 'ixun, ain unicama bërúanan Cristo atun 'Ibu 'inun 'imiáxa. ¹¹ Ain unicama, nucën xucëantu, ax ca Carnero 'icësaribitia

unin 'ucha cupí bama, ami catamécē cupí atun 'ucha tērēncē 'ianan aín bana ēnquinma sináncē 'aish, ñunshin 'atimanēn 'apúan 'atima ñu 'amicēma 'iaxa. Atun ca axa ami nishcē unin bētsi bētsi ocēx bamatisa 'ixunbi Nucēn Papa Diosmi sinánti ēncēma 'icēn. ¹² Ñunshin 'atimanēn 'apu a Nucēn Papa Diosan aín nētēnu chiquíncē 'ain, camina a nētēnu 'icēcama, mitsux cuēenti 'ain. Mitsu usaquin canan cana axa menu 'icēcama 'imainun axa parúnpapanu 'icēcama ēsaquin cain: Nucēn Papa Diosan aín nētēnu chiquíncē 'aish ca ñunshin 'atimanēn 'apu 'aisamairai nishaxa, anun an ñu 'ati nētē ca 'itsama 'icē quixun 'unani. Nishquian ñu 'acēbētan camina 'aisamaira masá nuituquin tēmēratí 'ain.

¹³ Usaía naínuax banaía 'ēn cuacēbētan ca pianancē ñuina chaira maxē capēsa an —naínua chiquínxun ca 'ē menu niaxa —quixun 'unánquin, xanu axa bēbu tuá bacēncē, a 'atimonuxun nuiaxa. ¹⁴ Nuicēxbi ca a xanux Nucēn Papa Diosan 'imicēx, tētēcamē'ēon pēchisa rabē 'aish aín pēchi chaira 'iaxa. Anun anu uni 'icēma me, anu a ñuina chaira capēsa ax cuantima, anu nuánti cupí ca usaquin Nucēn Papa Diosan 'imiaxa, anuxun an mēníosabi oquin rabē 'imainun achúshi baritia 'imainun mēcēn achúshi 'imainun achúshi 'uxēn piti 'inánuxun. ¹⁵ Ñuina chaira capēsa an ca a xanua bacan buántanun quixun aín cuēbitan 'unpax chaira, a caxuxun xucaxa. ¹⁶ Usocēbē ca me amo rabē tuqui baquicēbē, a ñuinacan xucacē 'unpax me 'ucē mēu atsini nētēaxa. Usai 'ia 'unpax me 'ucē mēu atsíncēbētan ca a xanu bacan buáncēma 'icēn. ¹⁷⁻¹⁸ Usai 'ia ísi ca ñuina chaira capēsa ax 'aisamairai xuatemati xanumi nishaxa. Nishi ca a xanun rēbúnqui raíri, an Nucēn Papa Diosan bana quicēsabi oquin 'acē 'ianan an Jesucristomi sinánti ēncēma, a unícamabē 'acananí cuanxa.

13

Ñuinacan'ēo rabē ñui quicē bana

¹ Usai 'icēbētan cana parúnpapa masinu nixun ñuinacan'ēo parúnpapanuax uax 'iruía isan. A ñuinacan'ēo ax ca aín matúxcanēx mēcēn rabē 'imainun aín matúxcanu 'icē mañutiribi mēcēn rabē 'iaxa. Usa 'aish ca aín maxcataxribi mēcēn achúshi 'imainun rabē 'imainun, aín maxcácamanuribi Nucēn Papa Dios 'atimaquin ñui quicē bana cuēnēocē 'iaxa. ² A parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēox ca paru 'inúansa 'ianan aín taē xaēon taēsa 'ianan aín cuēbitax 'inúan cuēbisa 'iaxa. A parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēo ca capēsa ñuinacan aín cushi 'inánan, aín bana cuacēsaribi oquin aín bana cuanan unícaman an sinánmicēsa oquin 'anun 'imiaxa. ³ 'Ēn iscēx ca a parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēo aín maxcá achúshi, unin motisama oquin tēacēsa 'aíshbi mooxa. Mocēbē ratúquin ca camabi menu 'icē unin —cushiira ca ax 'icē —quixun sinánxa. Usaquin sinánquin ca aín bana cuaxa. ⁴ Parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēo a, aín cushi 'ináncē cupí, ca capēsa ñuina chaira a camabi menu 'icē unícaman rabiaxa. Rabianan ca parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēoribi rabi —asaribi ñu ca 'aíma 'icē —quianan ca —axa abē 'acananti ca 'aíma 'icē —quíaxa.

⁵ Usai quicēbētan ca parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēo, ax a cērúai ami 'atimati bananun Nucēn Papa Diosan ēanxa. Usaquin ca cuarenta y dos 'uxēan unícaman aín bana cuanun ēanxa. ⁶ Usaquin ēncēxun ca aín cuēbitan Nucēn Papa Dios 'imainun anua ax 'icē 'atimaquin ñui bananun, aín nētēnu abē 'icē aín unícamaribi 'atimati banaquin ñuía. ⁷ Usaquin ēncēxun ca camabi menu 'icē unícamá, axa Nucēn Papa Diosmi catamécē,

abë 'acananquin ñusmoxa. Ñusmoxun ca camabi menu 'icë unicama, bëtsi bëtsi unibu, bëtsi bëtsi banan banacëcama, aín bana cuanun 'imiaxa. ⁸ Ënë menu bucucë, ui unicamax cara me uniotabacë 'ain, Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, aín quiricanu aín anë cuënëoma 'icë, a unicaman ca axa parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo aín bana cuanan rabiaxa.

⁹ Uicaman cara upí oquin 'unántisa tania an ca aín pabitan ënë bana cuaquin aín nuitunëmbi sinánquin cuati 'icën, ësai quicë: ¹⁰ Uicaman cara uni itsi sipuanun 'inania, acamaxribi ca sipuacë 'iti 'icën. An uni itsi manë xëtocën 'acë uni, a ca bëtsi unínribi usaribi oquin 'ati 'icën. Usa 'aínbi ca axa Nucën Papa Diosmi catamëcë unicaman uisai cara ñu 'icëbëtanbi Nucën Papa Diosmi sinánti ëntima 'icën.

¹¹ Bëtsi ñuinacan'ëoribi cana me mëucüaxa aia isan. Aín matúxca rabëtax ca carneronën matúxcasaribi 'iaxa. Ax ca capësa ñuina chaira ax banacësaribi banaxa. ¹² A ñuinacan'ëo me mëucüax ucë, aín cushi ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo abë 'aish aín cushisaribi 'iaxa. Usa 'ixun ca camabi menu 'icë unicaman parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo, axa motisama oquin tëacë 'aishbi mocë, a rabinun me mëucüaxa ucë ñuinacan'ëon rabimíaxa. ¹³ Me mëucüaxa ucë ñuinacan'ëo an ca unían iscëma ñu 'anan unin 'acëma ñu 'axa. Usaquin 'anan ca unicaman ismainunbi tsi naínua menu 'ibúmiaxa. ¹⁴ Parúnpapanuax uaxa 'irucë ñuinacan'ëon ismainun, usoquin 'anúan Nucën Papa Diosan ëncëxun ca unían iscëma ñu 'anan acëma ñuribi 'aquin, ënë menu 'icë unicama paránxa. Paránan ca a ñuinacan'ëo parúnpapanuax uaxa 'irucë axa manë xëtocën motisama oquin tëacë 'aishbi mocë, abi tanquin a iscësaribi 'itánun 'anun uni 'amiaxa. ¹⁵ 'Amitancëxun ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo a tanquin 'acë ñu a banamíaxa. Banamíquin ca uicaman cara a ñu ax isa dios 'icë quixun rabicëma 'icë, acama 'anun quixun uni 'amiaxa. ¹⁶ Usaquin 'anan ca camabi uni, 'apu unicama 'imainun 'apuma unicamaribi, ñuñu unicama 'imainun ñuñuma unicamaribi, an uni ñu mëëxuncëma unicama 'imainun an uni ñu mëëxuncë unicamaribi, camabi aín mëcën mëqueu parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëonan 'inun 'unántioquin cuënëocë 'inun 'amiaxa. 'Amianan ca aín mëcën mëqueu 'unántiocëma 'icë, aín bëmánanu 'unántioquin cuënëomiaxa. ¹⁷ 'Unántioquin cuënëocë bana ax ca parúnpapanuax uax 'irucë ñuinacan'ëo aín anë 'iaxa. Aín anë 'acëma 'ain ca aín número cuënëocë 'iaxa. Ui unicamax cara 'unántioquin cuënëocëma 'icë an ñu maruanan ñu biti ca 'aíma 'iaxa. ¹⁸ An ñu 'unáncë unin ca parúnpapanuax uaxa 'irucë ñuinacan'ëo uisai quicë cara aín número 'icë quixun 'unánti 'icën. Aín númeroñëx ca, seiscientos sesenta y seis (666) 'icën. Anëñu 'aishbia númeroñu unisaribi ca a ñuinacan'ëon número 'icën.

14

Ciento cuarenta y cuatro mil uníxa cantati bana

¹ Usaquin istancëxun istëcënquin cana Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, a matá me Sión cacë, anua Jerusalén 'icë, anu nicë isan. 'Ën escëx ca abë 'aisamaira uni, ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) unicama, axa aín bëmánanu Cristonën anë 'imainun Nucën Papa Diosan anëñribi cuënëocë, a unicamax 'iaxa. ² A isanan cana naínuaxa banaia cuan. A banax ca baca xuqui cushíinra banaruia cuacësa 'ianan caná munuma banacësaribi 'aish 'itsa unían aín arpa 'aia cuacësaribi 'iaxa. ³ Acama ciento cuarenta y cuatro mil unicamax ca anun cantacëma, canta iotan cantaxa. A cantax ca anu Nucën Papa Dios 'icë a bëmánon 'imainun axa bamatimoi tsócë 'itsa bëruñu rabë

'imainun rabě ñu, acama 'imainun anu 'icě caniacēcě unicama mēcēn rabě 'imainun taě rabě 'imainun rabě 'imainun rabě, acaman bēmánauncūaxa cantacě 'iaxa. Uinu 'icě unínbi ca a canta 'unántima 'icēn, unicama ciento cuarenta y cuatro mil (144,000) a Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iémicē, acaman cuní ca a canta 'unánxa. ⁴A unicamax ca xanubě 'uchacēma 'ianan ñu 'atima 'ati cuēēnima Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama ainanshi 'aish, ax quicēsabi oi 'ia. Acamax ca Nucēn Papa Diosan ainan 'inun iémicē 'ianan Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, ainanribi 'inun aín 'uchacama tērēncě a 'icēn. ⁵Ēnē unicamax ca aín nuitu asérabi upí 'aish cēmēi banacēma 'aish anu Nucēn Papa Dios 'icě aín bēmánon 'ia.

Rabě 'imainun achúshi ángelnēxa bana

⁶ Usa 'ain cana bētsi ángelribi isan. Camabi unin cuanun ca naínu nuani munuma banai, Cristo cupí ca unicamax xēñbua 'aínbi Nucēn Papa Diosan 'iti 'icě quiaxa. Camabi menú 'icě unicama bētsi bētsi uninu, bētsi bētsi menu 'icě, bētsi bētsi banan banacě an cuanun, ⁷ ca ěsai munuma banaquin caxa:

—Anun Nucēn Papa Diosan camabi uní aín ñu 'acēsabi oquin, uisa cara oti 'icě usoquin 'ati nētě ca uaxa. Usa 'ain camina ami racuēquin a rabiti 'ain. An naícama, mecama, parúnpapacama, xěxácama unio, a camina rabiti 'ain.

⁸ Usai quicēbě ca bētsi ángelribi a caxu ai quiaxa:

—Babilonia, a ěma chaira, anu 'icě unicaman ca aín xanuma 'aínbi xanu itsin ñunshini cuēēnti, 'imainun 'aisamaira ñu 'atima, an 'acēsaribi oquian 'anun quixun camabi menu 'icě unicama 'unánmiaxa. A ěma 'imainun anu 'icě unicamax ca bēri cēñúaxa, ca 'aíma 'icēn.

⁹ Usai 'icēbě ai ca bētsi ángelribi munuma banai ěsai quiaxa:

—Uicaman cara parúnpapanuax uax 'irucě ñuinacan'ěo 'imainun a tanquian a iscěsa oquin unin 'acě ñu a rabicě cupí aín bēmánanu cuēñocě unicama, 'imainun aín bēmánanu cuēñocēma 'aish aín mēcēnu cuēñocě 'icě ¹⁰ a unicama ca Nucēn Papa Diosan 'aisamairai ami nishquin casticánti 'icēn. Acaman ca anuaxa maně tsi 'imainun azufre rēquirucě, anuxun 'aisamaira oquin paě tanti 'icēn. Nucēn Papa Diosan ángelcama 'imainun Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, acaman ca atúxa usai 'ia isti 'icēn. ¹¹ Maně tsi anuxuan atun xēñbua 'aínbi paě tanti, anuax ca aín cuín nētétima tēxēquiruia. Usai ca an parúnpapanuax uax 'irucě ñuinacan'ěo, 'imainun a tanquian a iscěsa oquin unin 'acě ñu a rabicě unicama, 'imainun ñuinacan'ěon aně anu cuēñocě unicaman nētétimoquin nētēnbi iměbi paě tanti 'icēn. ¹² Usa 'ain ca Nucēn Papa Diosan unicama, an aín bana quicēsabi oquin 'anan Jesúsmi catamēcě, acaman uisai cara ñu 'icēbě tēmēraquinbi asérabi ami sinánti ěntima 'icēn.

¹³ Usai ángel banaia cuatancēxun cana naínuaxa ěsaquin 'ě cai banaia cuan:

—Ēnē bana ca cuēñot: Ax Nucēn 'Ibu Jesucristomi catamēcě unicamax ca bamatancēx chuámarua tani cuēēnti 'icēn. Naínuaxa banai quicēsaribi oi ca Nucēn Papa Diosan Běru Ñunshin Upí ěsai quia: Usa unicaman ca bamatancēxun tēmēratēcēnquin paě tantēcēntima 'icēn. Añu ñucama cara Jesucristonan 'ixun a 'axuanxa, acama ca Nucēn Papa Diosan manuquinma sinania. Usa 'ain ca a unicama chuámarua tani cuēēnti 'icēn.

Uva bimí bicēsaribi oquin uni biti bana

¹⁴ Usauquin istancēxun istēcēnquin cana nētě cuín uxuanua unisa 'aish tsócě isan. Aín maxcánu curi 'acě mañuti 'imainun ca aín mēcēnan machítusa 'aishbi tēntúñu maně cuēnucě tuíncě 'iaxa. ¹⁵ Usai 'imainun ca anuxun Nucēn Papa

Dios rabiti xubu anuax bētsi ángel chiquíaxa. Chiquiti munuma banaquin ca axa nētē cuínu tsócē a caxa:

—Bimicama ca pécēti sēñēanxa, anun a biti nētē ca uaxa. Min manē cuēnucē, anun camina bimicama biti 'ain, bixun camina timēti 'ain.

Usai bimi biti ñui quíbi ca ángel, uni biti ñui quíaxa. ¹⁶ Quicēbētainshi ca axa nētē cuínu tsócē an, unían manēn tēaquin bimi upíbu bicēsaribi oquin, camabi uni upíbu biaxa.

¹⁷ Usoquian axa nētē cuínu tsócē uni an upí uníbu bicēbē ca bētsi ángel naínu 'icē anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuax chiquíaxa. Chiquíquiani ca anribi machítusa 'aishbi tēntúñu manē cuēnucē buánxa. ¹⁸ Buania chiquícēbē ca ángel itsi, an ñu tsi nēñmianan tsi bēnánti cushiñu, ax anuxun sanutanun tsēpasa ñu nēēnti anuan chiquíaxa. Chiquítancēxun ca munuma banaquin axa manē cuēnucēñu ángel caxa:

—Uvas bimicama ca pécēti sēñēanxa. Usa 'ain camina min manē cuēnucē, anun tēaquin uvas bimicama biti 'ain, bixun camina timēti 'ain.

¹⁹ Quicēbētan ca ángelcaman aín manē cuēnucē, anun tēaquin biquin timētancēxun, anuxun chinínti anu buánxun bucuánxa. Usoquin 'acē, ax ca an aín bana cuaisama tanquin Nucēn Papa Dios nishmia unicama a ñui quicē 'icēn. Ax ca uisaira oquinshi cara Nucēn Papa Diosan a unicama casticanti 'icē qui quicē 'icēn. ²⁰ Usoquian anuxun uvas bimi chinínti anu bucunia cana isan. Iscēx ca ēmanuax anuxuan chiníncancēx 'aisamaira imi ēbánquianxa. A imi ēbanquianxa racácē, aín nēmin ca caballo nicē aín cuēbí sēñēn 'iaxa. Usa 'aish ca a imia me mapubiani ēbánquiancē, ax trescientos kilómetros sēñēn 'iaxa.

15

Ashiquian ángelnēn, mēcēn achúshi 'imainun rabē oquin unicama paē tanmia

¹ Usai 'icēbētan cana bētsi ñuribi naínu 'icē isan. A isi cana ratúan. Ratúquin cana ángel mēcēn achúshi 'imainun rabē isan. Acama achúshi achúshinēx ca anun menu 'icē unicama aín 'ucha cupí casticanti ñuñu 'iaxa. Usoquin ca anuishi sēñēonquin aín nishcē sēñēntanun Nucēn Papa Diosan 'amíaxa.

² Usoquin ángelcama isanan cana parúnppa upí, bēxnan bēxnánquicē iscēsa 'aishbi 'unpáxma 'aish tsi rēquirucēcēñun mēscucē iscēsa isan. Anu ca 'aisamaira uní, arpa, anun Nucēn Papa Dios rabiti, a ñuñu sētēaxa. A unicamax ca parúnppanuax uaxa 'irucē ñuinacan'ēo, a rabicēma, 'ianan a tanquin unín 'acē ñu rabicēma, 'ianan aín número aín bēmánan 'imainun aín mēcēnu 'acēma 'iaxa. ³ Anuax ca Nucēn Papa Dios rabi cantaxa. Moisés, an Nucēn Papa Diosan cacēsabi oquin 'á, a sinánan Carnero 'icēsaribitia unín 'ucha cupí bama, an Nucēn Papa Dios cuēñcēsabi oquin 'á, aribi sinani ca Nucēn Papa Dios rabi cantaxa. Èsai quicē ca a canta 'iaxa:

Minmi 'acē ñucamax ca upíra 'icēn, unín sináncēsamaira oquin sinánquin camina ñu 'acēn. Mix camina Nucēn 'Ibu Dios 'ain. Min cushix ca chaira 'aish bētsi cushisama 'icēn. Mix cushiira 'aish camina camabi menu 'icē unicaman 'Apu 'ain. Usa 'aish camina sinánñuira 'ixun paránquinma atúxribia upí 'inun 'iminux atun 'Apu 'ain. ⁴ Nucēn 'Ibu Dios, ¿uix cara mimi racuētima 'ic? ¿Uin cara mi rabitima 'ic? Mixēshi camina upíra upi sinánñu 'ain. Mix upí sinánñu 'ixun ñu upishi 'aia iscē 'ixun ca camabi menu 'icē unicaman mimi sinánquin mi rabiti 'icēn.

⁵ A unicama cantaia istancēxun istēcēnquin cana naínu 'icē anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu, aín xēcuēa xēóquia isan. A xubu mēúira 'icē 'iti

anu ca bunánti anua Nucèn Papa Diosan cuënëo maxax pará rabé nancé 'iaxa. ⁶ Xéóquicébē ca ángel, axa anun menu 'icē unicama 'aisamaira oquin tēmēramiti ñuñu mēcēn achúshi 'imainun rabé, acamax anuax chiquíaxa. Aín chupax ca xapusa ñu uxuira 'acé, 'ianan chuañuma upíra upí 'iaxa. Anúan shitēcērēquicé ax ca curi 'acé 'iaxa. ⁷ Usa 'ain ca ángelcama chiquitia axa 'itsa bēruñu rabé 'imainun rabé ñu acama achúshinēn a ángelcama achúshi achúshi, xanpa curi 'acé 'inánxa. A xanpacamanu ca axa bamatimoi tsócē Nucèn Papa Diosan, anun atumi nishquin an 'atima ñu 'acé unicama castícanti ñu 'iaxa. ⁸ Angelcama anuax chiquíicébē ca anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubu anua aín cushi 'ain, tsin cuinan nuturucēsa 'iaxa. Usai 'icē cupí ca a mēcēn achúshi 'imainun rabé ángelcaman ñu 'atia sēñēntamainun uinu 'icē uníxbi a xubunu atsíncēma 'icēn.

16

Anun uni paē tanmiti xanpanu 'icē ñucama ñui quicé bana

¹ Usai 'icēbētan cana anuxun Nucèn Papa Dios rabiti xubu 'ucé mēúcūax munuma banaquin a ángelcama caía ēsai quia cuan:

—Mitsun xanpa buani camina anu 'icē ñucama, anun Nucèn Papa Diosan an ñu 'atima 'acé unicama castícanti, acama menu tutucaí cuanti 'ain.

² Cacēx cuanxun ca achúshi ángelnēn pain aín xanpanua 'icē ñu menu tutucaxa. Tutucacébē ca uicamax cara axa parúnpapanuax uax 'irucé ñuinacan'ēonan 'icē 'unántioquin cuënëocē, 'ianan a tanquian a iscēsa oquin unni 'acé ñu rabićé unicamanu 'aisamaira chancu 'iruaxa. Usai 'iquin ca aín nami chēquimiquin 'aisamaira oquin paēoxa.

³ Usai 'icēbētan ca bētsi ángelnēn aín xanpanu 'icē ñu parúnpapanu tutucaxa. Tutucacébē ca parúnpapa, uni bamacēnēn imisa 'iaxa. Parúnpapa axa imi 'ain ca anu 'icē ñuinacama bamaxa.

⁴ Usai 'icēbētan bētsi ángelnēnribi aín xanpanu 'icē ñu bacacamanu 'anan xēxacamano tutucacébē ca a 'unpáxcamaribi imi 'iaxa. ⁵ Usaía 'unpáxcama 'icēbētan cana an bacacama iscē ángel ēsai quia cuan:

—Nucèn 'Ibu Dios 'aish ca min sinan usabi asérabi upíra upí 'icēn. Mix camina usabi 'iá 'aish usabi 'ain. A 'unpáxcamami usoquin imi 'imia isquin cana 'unan, min sinan upí 'ixúnmi ñu 'aisama cuēēncēma cupí camina usoquin 'an.

⁶ Minmi usoquin tēmēramicē unicama an ca min uni 'itsaira 'anan an mixmi quicé bana uni ñuixuncé uni 'itsaira bamamiaxa. Usaquian 'acé cupí camina a xēanun imi 'inan. Atun 'ucha cupíbi ca usai 'ia.

⁷ Usaquin cuanan cana anuxun tsēpasa ñu sanutanun nēēnti, anuax ēsai qui banaia cuan:

—Usa ca. Nucèn 'Ibu Dios 'aish camina min cushi chaira 'aish, bētsi cushisama 'ain. Min sinan upíra 'ixun camina uisa caramina oti 'ai usoquin 'an. Mixmi ñu 'atima cuēēncēma cupí camina usoquin 'an.

⁸ Usai 'icēbētan ca bētsi ángelnēnribi aín xanpanu 'icē ñu tutucaquin barinu anpēncaxa. Anpēncacébētan ca cushiira pēquiquin, barin 'itsisan unicama xaronun Nucèn Papa Diosan 'imiaxa. ⁹ Usaquian 'aisamaira oquin 'itsis oquin xarocēxunbi ca unicaman sinanaquin atun ñu 'aisama 'acēcama ēncēma 'icēn. Ēníma 'ianan ca Nucèn Papa Dios rabićēma 'icēn. Nucèn Papa Diosan ca anúan atu castíancé ñucama nētēntsiánxa. Usaquian 'ati 'aishbi ca sinanatíma ami xuatati nishi Nucèn Papa Diosmi 'atimati banaxa.

¹⁰ Usai 'icēbētan ca bētsi ángelnēnribi aín xanpanu 'icē ñu, anua parúnpapanuax uax 'irucé ñuinacan'ēo 'icē, anu tutucaxa. Tutucacébē ca

anua an 'ibuacē unicama 'icē ax bēánquiaxa. Usai 'icēbētan 'aisamaira oquin paē tani ca aín unicama bēñéaxa. ¹¹ Paē tani bēñequin ca aín paē 'imainun aín chancu 'aisamaira 'ain, axa naínu 'icē Nucēn Papa Dios, ami nishi 'atimati banaquin ñuiaxa. Usai 'i ca ñu 'atima 'ati ēni sinanacēma 'icēn.

¹² Usai 'icēbētan ca bētsi ángelnēnribi aín xanpanu 'icē ñu Eufrates bacanu tutucaxa. Tutucacēbē ca aín 'unpax ēsquiāxa, aucūāxa bari urucē menu 'icē 'apucamaxa anun unun. ¹³ Ēsaquin isanan cana capēsa ñuina chaira, 'imainun parúnpapanuax uax 'irucē ñuinacan'ēo, 'imainun an Nucēn Papa Dios rabiquinma ñuinacan'ēo rabinun quixun unicama paráncē, acaman cuēbínuāxa ñunshin 'atima, tuan tita iscēsa ñu rabē 'imainun achúshi chiquitia isan. ¹⁴ A ñunshin 'atimacama tuan tita iscēsa, acaman ca unicama paránuxun unin 'acēma ñu 'axa. Usoquin 'anan ca camabi menu cuanquin, anu 'icē 'apucama aín suntárucamaxa bētsi menu 'icē suntárubē 'acananux tsuáquirunun sinánmiāxa. Usa 'ixun ca camabi uni timēaxa, axa aín cushi chaira 'aish bētsi cushisamaira Nucēn Papa Dios, an anun 'aisamaira oquin atu casticanti nētē sēñécēbētan. ¹⁵ "Ēsai ca 'iti 'icēn: An ñu mēcamacē uníxa unin sináncēma 'aínbi 'icēsaribicuatsini cana 'ēx uti 'ain. 'Ēx ucēbē ca an upí ñu 'aquin 'ēx uti caíncē uní, ax cuēñti 'icēn. Ax ca chupa upí pañucēsa 'aish rabíntima 'icēn. Usa 'aish ca chupañuma 'icēa uni raírínēn iscēxa uní rabíncēsaribi 'ítima 'icēn". ¹⁶ Ñunshin 'atimacama tuan tita iscēsa, an sinánmicēx ca camabi menu 'icē 'apucama 'imainun aín suntárucamax Armagedón cacē me anu timēaxa. A mex ca hebreo banan Armagedón cacē 'icēn.

¹⁷ Usai 'icēbētan ca anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubunuax chiquicē ángel itsínribi aín xanpanu 'icē ñu tutucaxa. Tutucacēbēa naínu 'icē anuxun Nucēn Papa Dios rabiti xubu anua Nucēn Papa Dios 'icē anuax ēsai banaia cana cuan:

—Anuishi sēñénquin cana 'an.

¹⁸ Usai 'icēbē ca caná mēriti banacēbē bētsi ñuribi sharámainun mecama shaíquiāxa, uisa nētēnbia unin tansamaira oi. ¹⁹ 'Icēbē ca Babilonia cacē ēma, ax achúshi 'aishbi rabē 'imainun achúshisa 'itánun tuquimainun camabi menu 'icē ēma chanu 'icē xubucamax rurucubuāxa. Usaribi oquin ca Nucēn Papa Diosan Babilonianu 'icē unicomami nishquin, atun ñu 'atima 'acē a manucēma 'ixun paē tanía tēmēratatan castícanxa. ²⁰ Mecama shaíquicēbē ca nasícama 'imainun matá me 'imainun aín bashicamaribi 'aíma 'inun nētēaxa. ²¹ 'Imainun ca 'uí 'aishbi matsiira 'aish iru, acamax naínuax achúshi achúshinēx cuarenta (40) kilosa 'aish rēucubuāxa. Rēucubucēbētan 'aisamaira oquin paē tani ca ami nishi a unicomax Nucēn Papa Diosmí 'atimati banaxa.

17

'Atima xanu ñuibi Babilonia 'atimoti ñui quia bana

¹ Usai 'icēbētan ca xanpañu mēcēn achúshi 'imainun rabē ángelcama, a achúshinēx 'ēnu uquin, xanu ñuicēsoquinbi Babilonia ñuiquin ēsaquin 'ē caxa:

—'Aisama 'aish ca Babilonia ēmanu 'icē unicomamax ēñē xanusa 'icēn. Ca ut. Mi cana xanu 'atima, axa parúnpapa camánan tsócē, a cara aín 'ucha cupí uisoquin Nucēn Papa Diosan castícani 'icē quixun mi ismiti 'ain. ² A ēmanu 'icē unicomana ca bētsi menu 'icē unicomacēñun atun 'apuburibi, atun 'acēsaribi oquian ñunshínquin 'atima ñu 'anun 'amiāxa.

³ Usaquin catancēxuan ángelnēn, namáquin iscēsa oquin isnun anu uni 'icēma menu 'ē buáncēxun cana xanu achúshi ñuinacan'ēo ushían a camánan tsócē 'isan. A ñuinacan'ēo anu ca 'itsa anē cuēñeocē 'iāxa, anē 'aisama, Nucēn

Papa Diosmi 'atimati banacē ca a anēcamax 'iāxa. Usa 'aish ca aín maxcácamā mēcēn achúshi 'imainun rabē 'aish aín matúxcacama mēcēn rabē 'iāxa. ⁴ A xanu anu tsócē ax ca aín chupa minanēn pucucēsa 'imainun ushían 'iāxa. 'Imainun ca ñun curánan curi 'acē 'ianan maxax upíira upí 'acē 'ianan perla pañucē 'ixun curi 'acē xanpa tuíncē 'iāxa. A xanpanu ca aín ñu 'aisama 'acēcama purucēsa 'iāxa. ⁵ Usa 'aish ca aín bēmánanu achúshi anē unin 'unáncēma 'aishbi ēsai quicē 'iāxa: “Ēnē ěma cha, Babilonia, ax ca 'aisama xanusaribi 'icēn. Usa 'aish ca a an 'unánmicē 'aish camabi uni 'imainun xanu, an nu 'aisama 'acē aín titasa 'icēn”. ⁶ A xanúxa, Nucēn Papa Diosan uni 'icēa unin 'acē 'imainun an Jesucristo ñuiquin uni bana ñuixuncē cupía unin 'acēx bamacē unicaman imi xēax, anun paēanx cuēēinra cuēēnia cana isan. Isi, cana ratúira ratúan. ⁷ Ratutiabi ca a xanpa tuíncē ángelnēn 'ē caxa:

—¿Uisacatsi caramina ratutin? A xanu 'imainun ñuinacan'ēo anu a xanu tsócē, axa aín maxcá mēcēn achúshi 'imainun rabē 'ianan aín matúxca mēcēn rabē, a rabētax cara uisa 'icē quixuan unin 'unáncēbētanmabi cana mi 'unánmiti 'ain. ⁸ A ñuinacan'ēo a min iscē, ax ca 'iacēxa, 'aishbi ca bēri 'aíma 'icēn. Ca quini cha nēmínra anu 'icēn. Anu 'aishbi ca anu xēnibua 'aínbi paēira tani tēmērati anu cuanux, quini cha nēmínra anuax chiquítí 'icēn. A ñuinacan'ēo anua xanu tsócē, axa parúnpapanu 'ia, axa anu 'iá, 'aishbi nētēa 'aish utēcēnia isi ca a Nucēn Papa Diosan nētēnu 'iti oquin nētē ióñubi aín anē cuēnēoma unicama, ax ratúira ratúti 'icēn.

⁹ Sinánñu 'ixun camina 'ēn mi cacē bana upí oquin cuati 'ain. Ēnēx ca ēsa 'icēn: Anua xanu tsócē ñuinacan'ēo, aín maxcácamā mēcēn achúshi 'imainun rabē, acamax ca matá me mēcēn achúshi 'imainun rabē, anu a xanu tsócē, asaribi 'icēn. ¹⁰ Usa 'aish ca mēcēn achúshi 'imainun rabē 'apucama asaribi 'icēn. A 'apucamax ca mēcēn amo 'icē sēnēn, axira paían cushi 'icē axa bamacēbē bamacēbē 'apu 'iacēxa. Achúshinēx ca bēri usaribi 'apu 'icēn, bētsi ca 'icēma pain 'icēn. Ax ca 'apu 'aishbi xēnibunuxunma 'aia. ¹¹ Acamax achúshi achúshinēx 'icēbē ca acama 'icēsaribi 'aishbi bētsi axribi 'apu 'iti 'icēn. Ax ca ñuinacan'ēo, anu a xanu tsócē, axa 'iá 'aishbi nētēcē, a 'iti 'icēn. 'Apu 'itancēx ca anu ax xēnibua 'aínbi paēira tani tēmērati anu cuanti 'icēn.

¹² A ñuinacan'ēon matúxca mēcēn rabē isquin camina mēcēn rabē 'apu sinánti 'ain. Ax 'apu 'aishbi ca 'apu 'icēma pain 'icēn. Atux ca a ñuinacan'ēo abē 'apu 'iti 'icēn, 'aishbi ca xēnibuti 'ima achúshi horaishi 'apu 'iti 'icēn. ¹³ A mēcēn rabē 'apucaman ca raírinēn sináncēsaribi oquin sinania. Acaman ca a ñuinacan'ēon cacēsabi oquin 'anan atúan 'ibucacē unicama usaribi oquin 'anun 'amiti 'icēn. ¹⁴ Acamax ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama abē 'acananti 'icēn. 'Acananquin ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama, ax cushiira 'aish, 'ibucaman 'Ibu 'ianan 'apucaman 'Apu 'ixun axa abē 'acanancēcama ñusmoti 'icēn. Axa abē 'icēcaman ca a amia catamēnun caísquin Nucēn Papa Diosan sinánmicē 'ixun uisai cara ñu 'icēbētanbi a 'ēncēma 'icēn. Usa 'ixun ca Carnero 'icēsaribitia unin 'ucha cupí bama abē 'icēcaman axa abē 'acanancēcama ñusmoti 'icēn.

¹⁵ Usaquin catancēxun ca ángelnēn ēsaquin 'ē catēcēanxa:

—Parúnpapacama, anua 'atima xanu tsócē, a isquin camina 'aisamaira uni, camabi menu 'icē unibu 'ianan camabi banan banacē unibu acama sinánti 'ain. ¹⁶ A mēcēn rabē matúxca a isquinmi mēcēn rabē 'apu sináncē, acaman ca ami nishquin a xanu ñusmoti 'icēn. Ñusmonan ca chupañuma 'imianan aín nami pianan tsin nēēnti 'icēn. ¹⁷ Usaía 'inun ca Nucēn Papa Diosan a mēcēn rabē 'apucama bētsin sináncēsaribi oquían sinánun 'imiāxa. Nucēn

Papa Diosan 'imicēxun ca atun, anua a xanu tsócé ñuinacan'ëon cacēsabi oquin 'anan atúan 'ibuacē unicama usaribi oquin 'anun 'amiaxa. Aín banacama sēnētamainun usai 'inun ca Nucēn Papa Diosan 'imiāxa. ¹⁸ Ami iscē xanu a sinánquin camina ěma cha, anu 'icē unicama 'aisama 'ixun camabi menu 'icē 'apucama 'imainun atun unicama, asaribia 'inun 'unánmicē, a sinánti 'ain.

18

Babilonianu 'icē unicama ñusmo

¹ Usai 'icēbētan cana bētsi ángel naínuax aia isan. Ax cushiira 'ixun ca aín pēcacēn mecama pēcaxa. ²⁻³ Ai ca munuma banai quiaxa:

—Babilonianu 'icē unicaman 'aisamaira oquin ñu 'atima 'acē 'ixun ca bētsi mecamanu 'icē unicamanribia usaquin 'anun sinánmiāxa. Camabi nētēnu 'icē 'apucamaxribi ca Babilonianu 'icē unicaman 'aia isi aín unicamabē usaribiti 'i cuēēanxa. Babilonianu 'icē an ñu marucē unicamax ca 'itsa ñu upíira 'imainun cupíira bianan maruanan aín nuitunēn upí oquin sinanima 'itsa curíquiñuishi 'iti sinánxa. Atúxa usai 'ia isi ca camabi menu 'icē an ñu marucē uni, Babilonianu 'icē ñu biquin marui 'itsa curíquiñu 'iaxa. A ěmanu 'icē unicamaxa usai 'i 'aisama 'icē ca Nucēn Papa Diosan ñusmoxa. Ñusmocēbē ca anu 'icē xubucama rurucubuaxa. Usa 'ain ca ñunshin 'atimacama anu bērí 'ia, uisaira ñunshin 'atimacama cara, ax ca anu 'ia, 'imainun ca uisa ñu pēchui 'atima cara unin cuēēncēma, axribi anu 'ia.

⁴ Usai naínuax ucē ángel quicēbētan cana naínuaxa bētsi banan banaia cuan, ěsai quicē:

—Ěn unicamax, mina anu 'icē unicama 'icēsaribiti 'uchain camina a ěmanuax cuanti 'ain, a unicama atun 'ucha cupí tēmēramicēsaribi oquin mitsuribi tēmēramiti rabanan. ⁵ Atun 'ucha ca 'aisamaira 'icēn, ñu manámi chaioruquin bucúncēsa ca ax 'icēn. Usa 'icē ca Nucēn Papa Diosan atun 'uchacama manuquinma sinánxa. ⁶ Anu 'icē unicaman uni raíri tēmēramicēsaribi oquin camina mitsun atu tēmēramiti 'ain. Atúan uni raíri tēmēramicēsamaira oquin camina aturibi tēmēramiti 'ain. ⁷ Anu 'icē unicaman rabíquin, —nux cananuna bētsi unicamabētan sēnēnmaira 'ai —quixun sinánan atux cuēēncēsabi oquinshi 'aiabi camina acama 'aisamairai tēmēranun 'imiti 'ain. Atun ca “‘ēn cana casunamēcē xanun 'acēsoquin tēmēratima 'ai” quixun sinania. ⁸ Usaquin sináncēbēbi ca anúan atu tēmēramiti nētē uti 'icēn. A nētēn ca 'itsa uni bamati 'icēn. 'Imainun ca raíricamax rarumati tēmēranan 'acēñuma 'aish bamatisa tanti 'icēn. A nētēn ca a ěmacamax tsin picē 'iti 'icēn. Usaquin ca Nucēn 'Ibu Diosan ax cushiira 'ixun atun 'uchacama cupí atu 'uchoquin castícantu 'icēn.

Usai nánuaxa banaia cana cuan. ⁹ Bētsi 'apucama, an aín unicamaribia Babilonianu 'icē unicaman ñu 'atima 'acēsaribi oquin 'anun 'amicē, ax ca Babilonia tsin piqin cēñucēbē, aín cuin tēxēruia isi, munuma rarumati inti 'icēn. ¹⁰ Ianan ca racuēti 'uracēox quiti icēn:

—Usai 'imari 'itibi camina 'in. Babilonia chaira, mix bētsi ěmasama 'iá 'aishbi camina bēnētishi Nucēn Papa Diosan 'uchoquin castícantē 'ain.

Usai ca 'apucama quiti 'icēn.

¹¹ A ěmanu 'icē unicamaxa cēñúcē 'ain ca camabi menu 'icē an ñu marucē unicama rarumati inti 'icēn, bēría an atun ñu maruti 'aíma 'ain. ¹² Ñu curi 'acē, manē uxua 'acē, maxax upíira upíichúcēsa, perlas, chupa xapu 'acēsa upí oquin xēocē, bētsi chupa minanēn pucucēsa, chupa ushían, acama 'imainun bētsi bētsi sanu i, elefante xēta 'acē ñu, cupíira cupí ñu, i 'acē, 'imainun cashtá

manë 'acë 'imainun bëtsi manë 'acë 'imainun upíira maxax uxua 'acë acama, ¹³ 'imainun sanu ro, i baca sanuira oquin 'acë, tsépara 'aishbi nëncëx sanuira ñu, vino, xëni, trigo, trigo rëncë, acama 'imainun a ñu papimiti 'aracacë ñuina 'imainun carnero, caballo, caballonëan niqincë auto, 'imainun uni, an uni itsi ñu 'axúnun maruti, a ñucama bëia —an biti ca bëri 'aíma 'icë —quixun sinani ca an usa ñu marunuxun bëcë unicamax rarumati inti 'icën. ¹⁴ Inquin ca ësaguin a émanu 'icë unicama cati 'icën:

—Anúnmi cuëëan bimiñuma camina 'ain. Mitsun ñu upícama 'imainun mitsun ñun curánacama ca cëñuti nëtéaxa, camina acama istëcëntima 'ain.

¹⁵ Usa 'ain ca an axa Babilonianu 'icë unicama ñu 'inánquin 'itsa curíqui bicë unicama racuëti 'ura sëtëtax rarumati inti 'icën. ¹⁶ Iní ca ësai quiti 'icën:

—Imari 'itibi ca 'iixa. A éma cha anu 'icë unicamax ca xanun atun chupa upíira upí minanën pucucësa 'imainun ushíanën pucucë pañucësa 'iixa. 'Ianan ca xanu ñu cupíira cupí, curi 'acë, maxax upí 'acë, 'imainun perla, po namë iscësa, usa ñucaman mëníocacësa 'iixa. ¹⁷ Usa 'ainbi ca bënëtishi a ñu cupíira cupí ax cëñúaxa.

Usai quicëbë ca ax manë nuntiñu 'icë unicama, 'imainun an a nunticama niqincë unicama, 'imainun axa a nunticaman cuancë unicama 'imainun parúnpapan bëtsi bëtsi nëtënuua maruti ñu bënux cuancë unicamaxribi 'ura sëtëtax. ¹⁸ Sëtëtax ca a éma usoquin nëncëcëxa aín tsin cuin tëxëruia isi cuëncëni ësai quiaxa:

—Uinu 'icë émáxbi ca ënë émasama 'iixa.

¹⁹ Quianan ca masá nuitucë uníxa 'icësaribiti me cupúcë bitancëx aín maxcánu mapucuti rarumati ini quiaxa:

—Usai 'imari 'itibi ca 'ia. A émanu 'icë unicamax 'aisamaira curíquiñu 'ixun ca an aín manë nuntin maruti ñu bëcë unicaman ñu biixa. Bicëbë ca a unicamaxribi 'aisamaira curíquiñu 'iixa. Usa 'ainbi ca bënëtishi a émanu 'icë unicamax cëñúaxa.

²⁰ Usai quianan ca ësairibi quiaxa:

—Aín unicama paë tanmiquin tëmëramicë, a cupíquin ca Nucën Papa Diosan Babilonianu 'icë unicama cëñuaxa. Usaguin 'an ca naínu 'icëcama, 'imainun an aín bana ñuixunun Jesusan caíscë unicama, 'imainun an Nucën Papa Diosan bana uni ñuixuncë unicama, 'imainun axa ami catamëcë aín unicama, camáxbi cuëenti 'icën.

²¹ Usai a unicamax quicëbëtan ca anun ñu bacati cushiñu ángel achúshinën maxax chaira, anun ñu rënti maxáxxa, a biquin parúnpapanu niixa. Ni ca quiaxa:

—A maxax istëcëntimoquin nicë usaribi ca Babilonia, a éma chaira, 'imainun anu 'icë unicamaxribi unin a istëcëntimoquin cëñucë 'iti 'icën. ²²⁻²³ Anu 'icë, an ñu marucë unicama bëtsi menu 'icë an ñu marucë unicamasama 'aish, ñubé 'ixun ca camabi menu 'icë unicama paránquin 'atima ñu 'amiixa. Usa 'ainbi ca Babilonia éma cha anuxun arpa cacë ñua raírinën 'amainun raírinënribi pacon banomainun bëtsi bëtsi ñucamaribi 'ai cuëëni sharatia unin cuatëcëntima 'icën. An i 'anan manë unioçë unían anuxun 'atëcënti ca 'aíma 'iti 'icën. An ñu rëncë xanúan ñu rëñquin tarúncaia ca unin cuatëcëntima 'icën. Anun xubucama pëcati lamparín ca 'aíma 'iti 'icën. Unin xanu biti nëtë ca 'itëcëntima 'icën.

²⁴ An Nucën Papa Dios quicë bana uni ñuixuncë unicama 'imainun axa ami sináncë unicama 'imainun camabi menu 'icë unia unin 'acë, ax ca Babilonianu 'icë unicaman 'ucha 'iixa. Usa 'ain ca Babilonianu 'icë unicama Nucën Papa Diosan cëñuaxa.

19

1 Usaquin 'an cana 'aisamaira uníxa naínuax munuma sharati banaia cuan, ësai qui:

Nucën Papa Dios cananuna munuma banaquin rabin. Axa 'Apuira 'aish cushiira an ca uni ainan 'inun iëmiaxa quiquin ca camabi unin a rabiti 'icën. 2 Ax aín sinan upíira 'ixun ca uisa cara oti 'icë usoquin 'aia. Ñu 'atima cuëenquinma ca usoquin 'aia. Usa 'ixun ca Babilonia ëmanu 'icë unicama, an camabi meñu 'icë unicama 'atima ñu 'anun 'unánmianan ami sinánxma 'inun 'unánmicë cupí acama 'uchoquin castícanxa. Usaquin 'aquin ca an aín unicama 'acë unicama cupiäxa.

3 Usai quianan ca ësairibi quitëcëanxa:

—Nucën Papa Dios cananuna munuma banaquin rabin. Nëëmëti ca Babilonia bënämëtima 'icën. Usa 'aish ca xëñibua 'aínbi aín tsin cuín nëtëtima 'icën.

4 Usai 'imainun ca mëcën rabë 'imainun taë rabë 'imainun rabë 'imainun rabë caniacëcë unicama 'imainun axa 'itsa bëruñu rabë 'imainun rabë ñu, axribia bamatimoi tsóçë, acaman ca aín bëmánon meu bësuquin Nucën Papa Dios, 'Apuira, a rabi cuëenquin caxa:

—Usai ca 'iti 'icën. Miishi cananuna munuma banaquin rabin.

5 Cacëxa anu Nucën Papa Dios 'icë anuax ësai banaia cana cuan: An axa cuëencësabi oquin 'acë unicama, aín cushibu 'imainun aín cushimabu, mitsun camina camaxunbi Nucën Papa Dios rabiti 'ain.

Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, a unin xanu bicësa isá bana

6 Usai quicëbëtan cana 'aisamaira uni munuma cushin banacësari banaia cuan. A banax ca baca xuqui cushiínra banarucësari 'ianan caná munuma banacësaribi 'iaxa. Èsai banaia cana cuan:

Nucën 'Ibu Dios axa aín cushi chaira 'aish bëtsi cushisama, ax ca 'Apuira 'icën. A cananuna munuma banaquin rabin. 7 Cuëëinra cuëenquin a rabinun ca rabican. Anúan a Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax aín unicamabë biránanti nëtë ca uaxa. Aín unicamax ca abë 'inux mëñocaxa, unían biti xanúxa aín bënëbë biránanux upiti mëñocacësaribiti. 8 Usa 'ain ca aín unicama chupa chuañuma, uxua upíira pañucësa 'icën.

Banaia ësai quia cana cuan. Axa Jesucristomi catamëcë unicaman pañucë chupa, ax ca aín nuitu upí 'ixun upí ñu 'acë a 'unántiocë 'icën.

9 Usai quicëbëtan ca ángelnën 'ë caxa:

—Èsaquinribi ca cuënëot: “Uicamax cara Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, anúan aín unicama abë 'iti nëtëan abë 'inun camicë 'icë, acamax ca cuëëinra cuëënti 'icën, unían xanu biquin abëtan pi unun camicë unicamax cuëëncësamaira oi”.

Èsaquinribi ca 'ë caxa:

—Ènë bana a 'ën mi cacë ax ca Nucën Papa Diosaxa quicë 'icën. Ca asérabi 'icën.

10 Quicëbë cana a rabinux a ángel tanáin rantin purúan. Usai 'iabi ca 'ë caxa:

—Usai 'iáxma ca 'it. Uicaman cara Nucën Papa Dios quicë bana unicama ñuixunia an ca Jesús ñuiquin an 'unánmicë banacama uni ñuixunia. Mibëtan ax Jesús quicë banacama quicësabi oi 'icë unicaman 'acësaribi oquin cana 'ënribi ax quicësaribi oquin 'aquin Nucën Papa Dios rabin. Usa 'ain ca 'ë rabixunma Nucën Papa Diosëshi rabit.

Axa caballo uxuanu tsóçë

¹¹ Usaquin ángelnën cacëxun cana naí panárabecë isan. Anuaxa caballo uxua chiquitia cana isan. Ax a caballo tsócë, ax ca Aín Quicësabi Oquin 'Acë caquin anecë 'ianan ca An Uni Paráncëma caquin anecë 'iaxa. Usa ax 'ixun ca 'atima unicama a uisoquin cara 'aisa tania usoquin castícanan axa upí sinánñucama a upí oia. ¹² Aín bëru rabë ca tsi rëquirucë ënxáira iscësa 'iaxa. Axa aséribi 'apuira 'ain ca 'apun mañuti 'itsaira aín maxcánu 'iaxa. Aín anë cuëñëocë 'icë ca uinu 'icë unínbi uisai quicë cara a 'icë quixun 'unántima 'icën, ainshi ca 'unania. ¹³ Aín chupa ca imin pucucë 'iaxa. Ax ca aín anë Nucën Papa Diosan Bana caquin anecë 'iaxa. ¹⁴ Axa naínu 'icë caballo uxuanu tsócë ax chiquitia ca aín caballo uxuanu tsotax naínuax chiquiquin axa abë 'icë unicaman a nuibianxa. An nuibiancëcamax ca chupa uxua upíira upí chuañuma pañucë 'iaxa. ¹⁵ Ax pain chiquicë aín cuëbínuaxa machítusa manë xëtocë chiquitia cana isan. A manë xëtocë ax ca camabi menu 'icë axa ami sináncëma unicama anun 'ati 'iaxa. Ax cushi 'ixun ca camabi menu 'icë unían aín bana cuanun 'imiti 'icën. 'Imainun ca ax cushiira 'ixun axa ami nishcë unicama Nucën Papa Diosan mëníosabi oquin castícani 'icën, uvas bimia taën chacacëx cëñúcësaribi 'inun. ¹⁶ Aín chupanu 'imainun ca aín quisinuribi ësaquin cuëñëocë 'iaxa: “Apucaman 'Apu 'ianan 'ibucaman 'Ibu”.

¹⁷ Usaquin istancëxun cana ángel achúshi barínu nicë isan. An ca munuma banaquin axa me manámi nuáncë ñu pëchiucama ësaquin cuëanxa:

—Ca ut, Nucën Papa Diosan mitsúnmi pinun mëníocësabi oquin nami pinux ca timëti ut. ¹⁸ 'Apucama 'imainun suntárunën capitáncama, 'imainun aín cushi unicama, 'imainun axa caballo tsócë unicama a 'imainun atun caballocalmaribi, 'imainun an uní ñu mëëxuncëma unicama, 'imainun an uní ñu mëëxuncë unicama, 'imainun aín cushima unibu, 'imainun aín cushi unibu acama bamacë pi ca ut.

¹⁹ Usaquin caia cuatancëxun cana ñuinacan'ëo, 'imainun camabi menu 'icë 'apucamacëñun aín suntárucama 'acananuxa tsuáquirui timécë isan. Acamax ca aín suntárucamabë axa caballo uxuanu tsócë abë 'acananuxa timécë 'iaxa. ²⁰ 'Acanánia ca ñuinacan'ëo acëñun a rabiquian Nucën Papa Dios rabixunma 'anun quixun an unicama paráncë ñuinacan'ëo aribi bicanxa. An usoquin unicama paráncë ñuinacan'ëo ax ca an bëtsi ñuinacan'ëo 'itsa maxcáñu an ismainun unin 'acëma ñu 'aquin uní paran a 'iaxa. Ax ca an 'itsa maxcáñu ñuinacan'ëonan 'icë 'unántioquin cuëñëocë unicama, 'imainun an a tanquin 'acë ñu rabicë, acama paran a 'iaxa. 'Acananquin bitancëxun ca a ñuinacan'ëo rabë 'ianëmë'ëosa manë tsi anuaxa azufre 'imainun manë tsi rëquirucë anu 'inun niaxa. ²¹ A rabëa anu 'inun nicë 'ain ca axa caballo uxuanu tsócë an aín cuëbínuaxa chiquicë manë xëtocë anun axa 'acananux timécëcama cëñuquin 'axa. Usaquin 'acë aín nami pi ca camabi ñuina pëchiucamax pucháxa.

20

Mil baritia ca ñunshin 'atimacama sipuacë 'iti 'icë quixun ñui quicë bana

¹ Usaquin istancëxun cana ángel naínuax ubutia isan. A ángelnëx ca quini chaira, anun aín xëcuë xëocati ñu a tuíanan, manë risi chaira aribi tuíncë 'iaxa. ² Ubútancëxun ca a ángelnën capësa 'aishbi pianancë ñuinacan'ëo chaira, an bëráma runusa 'ixun Nucën Papa Diosan uniotabatia uní paran 'ixun camabi menu 'icë uní paráncë, ñunshin 'atimanën 'apu Satanás, a biquin mil baritia niaxma 'inun manë risin nëaxa. ³ Usaquin nëatancëxun ca quini chaira anu nipáxa. Nipátancëxun xëpuquin ca uinu 'icë unínbi xëocaisama oquin 'unántioxa. Anuaxa unicama parántécëxun chiquitima, anu mil baritian sipuacë 'inun

ca ángelnën a capësa ñuina nëaxun quini chairanu nipáxun xëpuaxa. Usaquin nipácë 'aish ca mil baritia 'icëbëtan chiquíncë 'iti 'icën, 'uráinra 'inuxmabi.

⁴ Acama istancëxun cana anu tsóti cha bëtsi bëtsi isan. Anu ca an uni raíri ñu upí cara 'axa, ñu upíma cara 'axa quixun isti, acama tsócë 'iixa. Acama isanan cana axa —'ëx cana Jesúsnañ 'ai —quiquin bana ñuixuncë cupí tëbiscacë unicama, 'imainun axa Nucën Papa Diosan bana cuacë cupí tëbiscacë unicama, acaman ñunshínribi isan. Acamax ca 'itsa maxcáñu 'ianan 'itsa matúxca ñuinacan'ëo a rabíma, 'ianan a tanquin unin 'acë ñu a rabíma, 'ianan ainan 'inun 'unántioquin aín bëmánan 'imainun aín męcën cuënëocëma 'iixa. 'Ën iscëx ca acamax bama aishbi baísquiaxa. Baísquitancëx ca Cristobë mil baritia 'apu 'iixa. ⁵ Acamax baísqüicë 'aínbi ca axa bama raíri baísqüicëma pan 'iixa, mil baritia inúcëbë cuni baísqüinx. ⁶ Uicamax pain cara baísqüicë 'icë, acamax ca Nucën Papa Diosan 'imicëx aín nuitu upíra 'aish cuëëinra cuëënti 'icën. Bamatëcëntimoi ca xëñibua 'aínbi Nucën Papa Diosbë 'iti 'icën. Bamatëcëntimoi ca Nucën Papa Dios 'imainun Cristo cuëënquin rabianan abë mil baritian 'apu 'iti 'icën.

⁷ Mil baritia inúcëbë ca Nucën Papa Diosan 'imicëx Satanás quini chaira anuax chiquíti 'icën. ⁸ Chiquítancëxun ca camabi menu 'icë unicama paránquin bëtsi oquin sinánmiti 'icën. Usoquin 'anan ca Gog cacë 'apu 'imainun Magog cacë 'apu 'imainun aín unicama paránquin tsuáquirumiquin axa Nucën Papa Diosmi sináncë unicamabëa 'acananun timëti 'icën. An timëcë unicamax ca 'aisamaira 'aish parúnppa masisaribi 'iti 'icën. ⁹ 'Ën iscëxun ca tsuácarucëxun mecamanu cuanquin a suntárucaman anua an Nucën Papa Diosan bana cuacë suntárucama 'icë, a bëararanan a Nucën Papa Dios cuëëncë ëma, Jerusalén, aribi bëararaxa. Bëararatiabi ca Nucën Papa Diosan nañnuax ucë manë tsin a suntárucama cëñuaxa. ¹⁰ Usoquin cëñuanan ca ñunshin 'atimanën 'apu, an unicama paráncë, a 'ianëmë'ëosa manë tsi, anuaxa azufreribi rëquirucë, anu 'inun niaxa. Anua 'itsa maxcáñu 'ianan 'itsa matúxcañu ñuinacan'ëo a 'imainun bëtsi ñuinacan'ëo an Nucën Papa Dios rabiquinma ñuinacan'ëo rabinun quixun unicama paráncë, anu atux 'icë ca ñunshin 'atimanën 'apuribi anu niaxa. Anuxun ca acaman nëtënbi imëbi xëñibua 'aínbi nëtëtimoquin paë tanquin tëmërati 'icën.

Anu Nucën Papa Dios 'icë, a bëmánon unicama sëtécë isa

¹¹ Usaquin istancëxun cana anua 'apu tsóti uxua chaira isan, anu tsócë aribi cana isan. Iscëxbi ca ax anu 'ain, me 'imainun naícama 'imainun anu 'icë ñucama nëtëaxa, nëtëti ca anua ax 'iti 'aíma 'iixa. ¹² Usaquinribi isanan cana axa bama unicama, uni cushibu 'imainun uni cushimabu, acamaxa baísqüitancëx anua Nucën Papa Dios 'icë aín bëmánon sëtécë isan. A unicamaxa sëtëmainun ca quíríca achúshi, anu ui unicamax cara Nucën Papa Diosbë 'iti 'icë quixun aín anë cuënëocë, ax bacacë 'iixa. A isanan cana bëtsi quírícacamaribi isan. A quírícacamanu ca añu ñucama cara unicaman 'axa quixun cuënëocë 'iixa. A quírícacama isquin ca Nucën Papa Diosan unin cara upí ñu 'axa, cara upíma ñu 'axa quixun isaxa. Isun ca aín ñu 'acésabi oquin mëníonan an ñu upí 'acë uni upí 'imainuan an ñu upíma 'acë unicama tëmëranun 'imiixa. ¹³ Bama unicama 'imainun ca parúnppanuax bacamiquin camaxribi baísqüiaxa. Baísqüia ca uisoquin cara ñu 'atíma 'axa, uisoquinribi Nucën Papa Diosan uisoquin cara 'ati 'icë uisoquin 'axa. 'Anan ca uisoquin cara ñu upí 'axa usaribi oquin a upitia bamatimoi abë tsonun 'imiixa. ¹⁴⁻¹⁵ Usaquin 'á 'ain ca bamati 'imainun anua uni bamacë 'icë ax 'ianëmë'ëosa manë tsi rëquirucë anu nicë 'iixa. 'Imainun ca ui unicamax cara

Nucën Papa Diosan nêtënu 'inun aín anë cuënëoma 'icë, acamaxribi anuax bamatëcëncësa 'aish chiquítimoí 'inux, 'ianëmë'ëosa manë tsinu nicë 'iaxa.

21

Naibëa me ió 'iti bana

¹Usaquin istancëxun cana a pain unio naí, me, parún papa, acamaxa nêtëcë 'aish 'aíma 'ain, naí ió 'imainun me ióribi isan. ²Isanan cana Jerusalén ëma ió, upíra upí, Nucën Papa Diosan nêtënuaxa ubutia isan. 'Ën iscëx ca upíra upí 'iaxa, xanúxa bërí bënunux upiti mënócacësaribi. ³Isanan cana naínuaxa munuma ësai qui banaia cuan:

—Camina isti 'ain, anua uni bucucë, anu ca Nucën Papa Dios bërí 'ia. Anu aín unicama 'icë anu ca Nucën Papa Dios 'iti 'icën. A unicamax ca asérabi aín uni 'iti 'icën. Ax aín Dios 'aish ca aín unicamabë 'iti 'icën. ⁴An ca aín unicama aín bënun mëscutia ini masá nuitutiabi nêtëmiti 'icën, aín bëun tërénquin. A unicamax ca bamatëcëntima 'icën, usai 'ianan ca rarumatëcëntima 'icën, 'ianan ca intëcëntima 'icën, acaman ca paë tantëcëntima 'icën. Bëráma usai 'iá 'aíshbi ca usai 'itëcëntima 'icën.

⁵A bana 'ën cuacëbë ca Nucën Papa Dios, axa anu 'Apuira 'aish tsócë, ax ësai qui axa:

—Camina 'unánti 'ain, cana camabi ñu ió 'inun 'atëcënin.

Quianan ca ësairibi qui axa:

—'Ëx quicësabi oi ca asérabi 'iti 'icën. Usa 'ain camina 'ëx quicë banacama ënë cuënëoti 'ain.

⁶Caxun ca 'ë caxa:

—Anuishi sënénquin cana 'an. 'Ëx cana uisa ñubia 'aíma 'aínbi 'iacën, usa 'aish cana ënë menu 'icë ñucama cëñúcëbë usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana "A" 'imainun tsiánquinribi 'unánti bana "Z" asaribi 'ain. Shimaia uni 'unpax 'acatsi bënëcësa, usaribitia 'ënan 'iisa tani bënëtia, cana 'ënan 'aísha 'ën Bëru Ñunshin Upíñu 'inun, cupí ñuixunquinma, 'imíti 'ain. ⁷Uicaman cara 'ëmi catamëquin 'ëx cuëncësabi oi 'iti ëncëma 'icë, acama cana 'ënan 'aish 'ëbë tsóti 'imíti 'ain. 'Imainun cana 'ëx aín Dios 'iti 'ain. 'Imainun ca ax 'ën bëchicë 'iti 'icën. ⁸Usa 'aínbi ca racuëquian an 'ëmi sinánti ëncë unicama, 'imainun an 'ëmi catamëcëma unicama, 'imainun an ñu 'atíma 'acë unicama, 'imainun an uni 'acëcama, 'imainun aín xanuma 'icëbi bëtsi xanu cuëncë unicama 'imainun aín bënëma 'icëbi bëtsi uni cuëncë xanucama 'imainun ñu xëacë ñubë unicama 'imainun an Nucën Papa Diosmabi bëtsi ñu rabicë unicama 'imainun cëmë unicama, acamax anuaxa 'ianëmë'ëosa manë tsi azufrebë rëquirucë anu 'iti 'icën, anu bamatëcëncë 'aish chiquítimoí 'inux.

Jerusalén ió

⁹Usai quicëbëtan ca męcën achúshi 'imainun rabë ángelcama anun ënë menu 'icë unicama ashiquin tëmëramiti ñua aín xanpanu 'icë, acama achúshinën ësáquin 'ë caxa:

—Ca ut. Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an abëa 'inun binuxun cacë aín unicama a cana mi ismiti 'ain.

¹⁰Usaquin catancëxun ca 'uxcëmabi namácësoquin 'ën iscëxun aín bashi chaira anu 'ë buánxa. Buánquian ismicëxun cana Jerusalén ëma upíra upí, anua Nucën Papa Dios 'icë, anuaxa ubutia isan. ¹¹A ëma ca upíra upí, Nucën papa Diosan cushin pëcacë 'iaxa, maxax upíra upí ichúcësa 'aish, jaspe cacë maxax nibaníbaquicë iscësa 'iaxa. ¹²Anun cënëcë ax ca manáinra 'iaxa. 'Imainun ca aín xëcuë anun atsínti męcën rabë 'imainun rabë 'iaxa. A

xëcuëcamanu ca mëcën rabë 'imainun rabë ángel, ax achúshi achúshitax nicë 'iaxa. A xëcuëcamanu cuënëocë ax ca Israelnën bëchicë, mëcën rabë 'imainun rabë, aín anëcama 'iaxa. ¹³ A cënëcë anu ca amo camabi rabë 'imainun achúshi xëcuë 'iaxa. Aucüaxa bari urucë ami rabë 'imainun achúshi xëcuë, 'imainun ca anúan bari cuabúccë amiribi rabë 'imainun achúshi xëcuë 'iaxa. 'Imainun ca nortemiribi rabë 'imainun achúshi xëcuë, 'imainun surmiribi rabë 'imainun achúshi xëcuë 'iaxa. ¹⁴ Cënëquin nitsincë maxáxcama ax ca mëcën rabë 'imainun rabë 'iaxa. A maxax cha anuribi ca anë cuënëocë 'iaxa. Anu cuënëocë anëcamax ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, an aín bana uni ñuixunun caíscë unicama, mëcën rabë 'imainun rabë, aín anëcama 'iaxa.

¹⁵ Axa 'ëbë banacë ángel ax ca curi 'acë tsatiñu 'iaxa, anúan a ëma tupúanan aín xëcuëcama tupúanan aín cënëcamaribi tupúnti. ¹⁶ Tupunia cana isan, a ëmax ca amo 'icë rabë 'imainun rabë 'aish bëtsibëtan sënëñbi 'iaxa. Anun tupúnti tsatiñ tupúncëx ca aín chaxcë dos mil dotsientos kilometro 'iaxa. Usaribi ca aín namë 'imainun aín manámi 'iaxa. ¹⁷ Unin tupúncësaribi oquin ca ángelnën aín cënëribi tupúanaxa. Tupúncëx ca aín manámi sesenta y cuatro metro 'iaxa.

¹⁸ Cënëcë ax ca jaspe cacë maxax paxa 'aishbi tunántani 'aish, nibaníbaquicë 'iaxa. 'Imainun ca a ëmanu 'icë ñucama ax curi upí 'acë 'aish, bëxnan bëxnánquicësa 'iaxa. ¹⁹ Cënëquin nitsincë maxáxcama abë mëscúccë ca maxax upíira upí 'iaxa. Acamax ca jaspe cacë maxax, ax paxa 'aishbi tunántani 'aish nibaníbaquicë, 'imainun zafiro, ax cumá batsisa, 'imainun ágata ax cumá batsisa 'aishbi tunántani, 'imainun esmeralda, ax ñu paxa iscësa, ²⁰ 'imainun ónicë, ax uxuatani 'aishbi sërísabë mëscúccë, 'imainun cornalina, ax ushíantani 'imainun crisólito, ax paxasa 'ianan bëtsibëribi mëscúccësa 'imainun berilo, ax ñu paxatanisa 'aish nibaníbaquicë 'imainun topacio, ax curúnsa, 'imainun crisoprasa, ax curisa 'aishbi ñu paxasaribi, 'imainun jacinto, ax ushían 'aishbi tunántani, 'imainun amatista ax minánsa 'iaxa. ²¹ A ëma aín xëcuëcama ca perla chaira ax po namë iscësa 'iaxa. Xëcuë achúshi achúshi ax ca perla achúshi 'iaxa. A ëman bai cha anu niti ax ca curi 'acë 'aishbi bëxnan bëxnánquicësa 'iaxa.

²² Nucën 'Ibu Dios, axa aín cushi bëtsi cushisama, a 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, axbia uinu cara a ëma sënënia anubi 'ain, ca 'ën iscëx a ëmanu anuxun Nucën 'Ibu Dios rabiti xubu 'aíma 'iaxa. ²³ A ëma ca Nucën Papa Diosanbi pëcaia. Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, anribi ca a ëma pëcaia. Usa 'ain ca baribëtan 'uxën a ëma pëcaima. ²⁴ Usaquin pëcacëx ca camabi menuaxa Nucën Papa Diosnan 'inux iëccë unicama aín pëcacënu niti 'icën. 'Imainun ca axa iëccë 'apucamaxribi anu 'iti 'icën. ²⁵ A nëtënu ca baquish 'aíma 'iti 'icën. Usa 'aish ca a nëtënu 'icë aín xëpúti ax xëñibua 'aínbi usabi xëocacë 'iti 'icën, a nëtëx ca baquishima, usa 'ain. ²⁶ Aín tucuricu unicamaribi Jesucristonan 'aish ca anu 'iti 'icën. ²⁷ Usa 'ain ca anu ñu 'aisama 'itima 'icën, ui unix cara 'aisama ñu 'acë 'icë 'imainun ui unix cara cëmëia, usa unix ca anu 'itima 'icën. Uí unicamax cara Nucën Papa Diosan nëtënu 'itioquin aín anë Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, aín quiricanu cuënëo 'icë, acamax cuni ca anu 'iti 'icën.

22

¹ Usaquin 'ë ismitancëxun ca angelnën anua Nucën Papa Dios 'imainun Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, ax 'icë, anuaxa baca aín 'unpax bëxnan bëxnánquicë chiquitia 'ë ismiaxa. ² A bacax ca a ëmanu 'icë bai cha

anúnbi xobucé 'i'axa. A bacax ca 'unpax 'a'ishbi Nucén Papa Diosan cushi anúan uni bamatimoi tsóti, a 'i'axa. A baca aín cuébi rabé amo anu ca i achúshi 'i'axa. Camabi baritian ca a in mécén rabé 'imainun rabé oquin tuaxa, 'uxé camabi. A bimix i bimisa 'a'ishbi ca ax anúan uni bamatimoi tsóti, a 'i'axa. A i pèchix ca camabi menuax ucé uníxa anun 'insintécèntimoi bucuti a 'i'axa. ³ Usa 'ain ca Nucén Papa Diosan uisoquin cara 'ati 'icé usoquin 'ati ñu anu 'a'íma 'iti 'icén. Anu ca Nucén Papa Dios 'imainun Carnero 'icésaribitia unin 'ucha cupí bama, ax 'Apu 'iti 'icén. Usa 'icé ca anuxun aín unicaman a rabiti 'icén. ⁴ Rabianan ca anuax abé isananti 'icén. Usa 'aish ca Nucén Papa Diosan ané atun bémánanu cuèñeocé 'iti 'icén. ⁵ Anu ca béánquicé 'a'íma 'iti 'icén. Anuxun ca Nucén 'Ibu Diosanbi a éma pècati 'icén. Usa 'ain ca lamparín 'imainun barin pècacé anu 'a'íma 'iti 'icén. Nucén Papa Diosbè ca anuax aín unicama xèñibua 'aínbi 'apu 'iti 'icén.

Jesucristo utécènti nètè ca 'urama 'icé quicé bana

⁶ Ismitancèxun ca a ángelnèn 'è caxa:

—Èn mi cacésabi oi ca aséabi 'iti 'icén. Nucén 'Ibu Dios, an ax quicé bana uni ñuixuncé unicama sinánmicé, an ca uisai cara xèñibucéma 'aínshi ñu 'iti 'icé quixuan, aín unicaman 'unánun, aín ángel xuaxa.

⁷ Xèñibucéma 'aínshi cana uti 'ain. An, ènè bana quicésabi oi ca aséabi 'iti 'icé quixun sinánquin a bana cuacé unicama, ax ca cuèèinra cuèènti 'icén.

⁸ Èx Juan 'ixun cana 'èn ènè ñucama cuanan isan. Usoquin ènè ñucama cuanan isi cana ángel, an 'è ismicé, a rabinux a tanáin rantin purúan. ⁹ Èn a rabicascèxunbi ca 'è caxa:

—Usai 'i'axma ca 'it. Mibètan, an min 'acésaribi oquin an Nucén Papa Diosan bana uni ñuixuncé unicama 'imainun an ènè quiricanu cuèñeocé banacama upí oquin sinánquin cuacé unicaman 'acésaribi oquin cana 'ènribi ax quicésabi oquin 'aquin Nucén Papa Dios rabin. Usa 'ain ca 'è rabixunma Nucén Papa Diosèshi rabit.

¹⁰ Usaquin catancèxun ca èsaquinribi 'è caxa:

—Ènè quiricanu cuèñeocé ñucama camina unpuquinma chanioquin ñuiti 'ain, camabi unían 'unánun, anun ènè ñucama 'iti nètè ca 'urama 'icé, usa 'ain.

¹¹ A nètè 'urama 'aínbi ca an ñu 'atima 'acé unicaman an 'acésabi oquin 'ati 'icén, axa 'uchacé unix ca usabii 'uchati 'icén, an upí ñu 'acé unin ca an 'acésabi oquin 'ati 'icén, ax Nucén Papa Dios cuèèncésabi oí 'icé unix ca usabi 'iti 'icén.

¹² Xèñibucéma 'ain cana uti 'ain. Uquin cana an ñu upí 'acé 'èn unicama uisoquin cara ñucama 'axa, usaribi oquin cupí oquin cuèèñun 'imiti 'ain. ¹³ Èx cana uisa ñubia 'a'íma 'aínbi 'iacén. Usa 'aish cana ènè menu 'icé ñucama cèñúcèbè usabi 'iti 'ain. Usa 'aish cana a pain 'unánti bana "A" 'imainun tsíanquinribi 'unánti bana "Z" asaribi 'ain.

¹⁴ Uí unicamax cara a èmanu atsínxun, anu 'icé anun uni bamatimoi tsóti i bimí bití sinaní, chupa uxuira chuañumasa 'inun aín nuitua upí 'iminun Jesucristomí catamètia, acamax ca anu 'aish cuèèinra cuèènti 'icén. ¹⁵ Usa 'aínbi ca 'aisama unicamax a éma èmáinshi 'iti 'icén. An ñu 'aisama sináncé unicama, an ñu xèacé ñubé unicama, aín xanuma 'icébi bètsi xanu cuèèncé unicama, aín bènèma 'icébi bètsi uni cuèèncé xanucama, an uni 'acé unicama, an Nucén Papa Diosmabi bètsi ñu rabicé unicama, axa uni paránti cuèènti cèmecé unicama, acamax ca a èmanu atsíntima 'icén. Ca èmáinshi 'iti 'icén.

¹⁶ Èx cana Jesús 'ain. Usa 'ixun cana axa 'èmi catamécé unicaman ènè ñucama 'unánun 'èn ángel mia canun xuan. Èx cana David, axa judíos

unibunën 'apu 'iá, aín rëbúnqui 'ain. Usa 'aíshbi cana 'ëx David 'icëma pan 'ain 'iacën. Pëcaratia xaba 'inúan 'ispon urucë usaribi cana 'ëx 'iti 'ain.

¹⁷ Usoquin caia ca Carnero 'icësaribitia unin 'ucha cupí bama, Cristo, amia ax catamëcë unicamabëtan Nucën Papa Diosan Bëru Ñunshin Upitan —bënëtishi ca ut —quixun a caia. An atun bana cuacë unicamanribi ca —bënëtishi ca utëcën —quixun a cati 'icën. Shimaia uni 'unpax 'acatsi bënëcësa usaribitia ax Jesuscristonan 'icatsi bënëcë uni, an ca ami catamëquin Jesucristo —ëx cana minan 'iisa tani —quixun cati 'icën. Usaía 'ia ca Cristonën ainan 'imianan xëñibua 'aínbi abë 'inun 'imiti 'icën, cupímashi.

¹⁸ An ënë quiricanu cuënëocë bana iscë unicama cana ësaquin cain:

—An ënë banacama isquinbi ax quicësama oquin bëtsi banacëñun mëscuquin ñuixuncë, a ca Nucën Papa Diosan ënë quiricanu cuënëocë banacamaxa uni tëmëramiti quicësabi oquin tëmëramiti 'icën. ¹⁹ Uicamanribi cara ënë quiricanu 'icë Nucën Papa Diosan bana ñuixunbi bëtsi bëtsi bana —a banax ca 'aisama 'icë —quiquin a uni ñuixunima, acama ca Nucën Papa Diosan ënë quiricanu cuënëoquin ñuicë Jerusalén ió anu abë 'itimoquin 'imianan anu 'icë quiricanua 'icë aín anë a tërënti 'icën.

²⁰ An ënë ñucama 'ë ismicë, an ca 'ë caia:

—Cana bënëtishi utëcënti 'ain.

Cacëxun cana cuëëinra cuëëinquin —asábi ca, usai ca 'iti 'icën, ca ut —quixun, Nucën 'Ibu Jesús cain.

²¹ Nucën 'Ibu Jesucristonën aín uni 'icë mitsu nuibaquin 'aquincëxmi upí 'iti cana cuëëinin. Usai 'iti cana cuëëinin. Ashi.